

دۇنياۋى مەشھۇر ئەسەر

جېنى قىز

درېسېر (ئامېرىكا)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: مەھمەت نەۋبەت

جېنى قىز

ISBN 978-7-228-02813-9

9 787228 028139 >

定价: 48.00 元

درېسېر (ئامېرىكا)

جېنى قىز

تەرجىمە قىلغۇچى : رىزۋان ھەمزە

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

珍妮姑娘：维吾尔文/（美）德莱塞（Dreiser, T.）著；热孜宛·阿米扎译. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，1993. 12（2008. 5重印）

ISBN 978-7-228-02813-9

I. 珍… II. ①德… ②热… III. 长篇小说—美国—近代—维吾尔语（中国少数民族语言） IV. I712.44

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 072830 号

作者	[美] 德莱塞
译者	热孜宛·阿米扎
责任编辑	艾合买提·伊明
责任校对	塞乃白尔，扎米拉
封面设计	买买提·诺比提
出版发行	新疆人民出版社
电话	(0991)2827472
地址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
邮编	830001
印刷	新疆金版印务有限公司
经销	新疆维吾尔自治区新华书店
开本	880×1230 毫米 1/32
印张	19.25
版次	1993 年 12 月第 1 版
印次	2008 年 5 月第 2 次印刷
印数	1600—4600
定价	48.00 元

بۇ كىتاب شاڭخەي تەرجىمە نەشرىياتىنىڭ 1990 - يىلى 8 - ئاي
1 - نەشرى ، 1991 - يىلى 10 - ئاي 5 - باسمىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە
نەشر قىلىندى .

本书根据上海译文出版社 1990 年 8 月第 1 版，1991 年 10 月
第 5 次印刷版本翻译出版。

جېنى قىز

ئاپتورى : درېسېر (ئامېرىكا)
تەرجىمە قىلغۇچى : رىزۋان ھەمزە
مەسئۇل مۇھەررىرى : ئەخمەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتورى : سەنەۋەر ، زەمىرە
مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى : مەمەت نەۋبەت
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى : شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
تېلېفون : 0991-2827472
ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 - نومۇر
پوچتا نومۇرى : 830001
باسقۇچى : شىنجاڭ جىنپەن مەتبەئەچىلىك چەكلىك شىركىتى
ساتقۇچى : شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
فورماتى : 880×1230 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى : 19.25
نەشرى : 1993 - يىلى 12 - ئاي 1 - نەشرى
باسمىسى : 2008 - يىلى 5 - ئاي 2 - بېسىلمىشى
تراژى : 1600-4600
كىتاب نومۇرى : ISBN 978-7-228-02813-9
باھاسى : 48.00 يۈەن

مۇھەررىردىن

تېئودور درېيسېر (1871-1945) ئامېرىكىنىڭ 20 - ئەسىردىكى مەشھۇر تەنقىدىي رېئاللىزم يازغۇچىسى. ئۇنىڭ «گالى سىڭىل»، «تالانت»، «ئون ئىككى ئادەم»، «ئامېرىكا پاجىئەسى»، «ئايال جىنسار»، «سەنئەتكارغا مۇراجىئەت»، «ئامېرىكا قۇتقۇزۇۋېلىشقا ئەرزىدۇ» قاتارلىق ئەسەرلىرى، شۇنىڭدەك «بانكىر»، «گىگانىت ئادەم» ۋە «سىدوگا» ناملىق ئۈچ روماندىن تەشكىل تاپقان «ئۈمىد تىرلوگىيىسى» بار.

«جېنى قىز» — ئاپتونىڭ سەمىمىي، پاك ۋە پىداكارلىققا ئىگە بىر يوقسۇل قىزنىڭ ئوبرازىنى ياراتقان دەسلەپكى ئەسەرلىرىنىڭ بىرى. ئەسەرنىڭ ۋەقەلىكى مۇنداق: كۆپ بالىلىق، كەمبەغەل، كۆچمەن نېمىس ئائىلىسىدە تۇغۇلغان جېننى ئائىلىسىنى غۇربەتچىلىكتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن بايلارنىڭ ئۆيىنى تازىلاش، كىر - قاتلىرىنى يۇيۇشتەك ئىشلىرىنى قىلىدۇ ۋە بۇ جەرياندا بىر كېڭەش پالاتا ئەزاسىنىڭ مۇھەببەت تورىغا ئىلىنىپ قېلىپ، ئۇنىڭدىن ئېغىر ئاياغ بولۇپ قالىدۇ. جېننىنىڭ دادىسى قىزىنى ئۆيدىن قوغلاپ چىقىرىدۇ. كېيىن جېننى رېستو بىلەن مۇھەببەت باغلايدۇ، لېكىن پۇل، مەرتىۋە، ھوقۇق بىلەن قاتمۇقات توساق قۇرۇۋەتكەن يۇقىرى قاتلام جەمئىيىتى ئۇلارنى

بەختىگە يەتكۈزمەيدۇ . ئەسەر ھەممە نېمىسىدىن ئايرىلغان بىچارە قىز جېنىنىڭ كىشىلىك دۇنياغا بولغان ئۈمىدىسىز نىداسى بىلەن ئاياغلىشىدۇ . بۇ ئامېرىكا ئەدەبىيات تارىخىدا تۇنجى قېتىم تۆۋەن قاتلامدىكى خەلقنىڭ پاجىئەلىك تۇرمۇشى ھەقىقىي تەسۋىرلەنگەن ئەسەر . ئەسەرنىڭ ئۆزگىچە ئاياغلاشقان يېشىمى كىشىنى چوڭقۇر ئويغا سالىدۇ .

1880 - يىلى كۈز كۈنلىرىنىڭ بىر ئەتىگىنى ئىدى ، ئوتتۇرا ياشلىق بىر ئايال ئون سەككىز ياشلاردىكى بىر قىزنى باشلاپ ئوھىئو شتاتنىڭ كولومبو شەھىرىدىكى كاتتا سارايدا كىرىپ كەلدى - دە ، ئۇدۇل بوغالتىرنىڭ ئۈستىلى ئالدىغا بېرىپ ، ئۇنىڭدىن بۇ يەردە ئۆزلىرىگە لايىق ئىش - كۈش بار - يوقلۇقىنى سورىدى . سېمىز بەدىنى لىغىرلاپ تۇرغان بۇ ئايالنىڭ چېھرىدە ئاق كۆڭۈللۈك ، ساددىلىق ، تارتىنچاقلىق ئەكس ئېتىپ تۇراتتى . چوڭ - چوڭ كەلگەن مۇلايىم كۆزلىرىگە ھېسابسىز غەم - غۇسسە يوشۇرۇنغان . بۇ ھالەتنى قاتمۇقات دەرد - ئەلەمگە گىرىپتار بولغان يوقسۇللارنىڭ ئېچىنىشلىق قىياپىتىنى ھېسداشلىق نەزىرى بىلەن كۆزىتىپ باققان كىشىلەرلا بايقىۋېلىشى مۇمكىن . ئارقىسىدىن بىللە كىرگىنى شۇ ئايالنىڭ قىزى ئىدى . ئۇ قورقۇنۇپ ھەم ئەيمىنىش ئىلكىدە ، ئۇياتچان كۆزلىرىنى ئۇدۇلغا قارىتىشقا پېتىنالمى ، ئاپىسىنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋاپتۇ . ئۇنىڭ بۇ تۇرقىغا بىر قارىسلا ، ھەركىم بۇ قىزنىڭ ئەسلى زاتىنى پەملىۋالالايدۇ . ئەسلىنى سۈرۈشتە قىلىدىغان بولساق ، بۇ قىزنىڭ ئاپىسى ئۆمرىدە مەكتەپ يۈزى كۆرمىگەن بولسىمۇ ، شېئىرىي تۇيغۇغا باي ، ئويچان ، ھېسسىياتچان ھەم تۇغما مېھرىبان ئايال ؛ دادىسى ئېغىر تەبىئەتلىك ئادەم ؛ بۇ ئىككىسىنىڭ ۋۇجۇدىدىن مانا مۇشۇنداق بىر قىز ئايرىدە بولغان . ھازىر ئۇلارنىڭ نامراتلىق ئىسكەنجىسىدە تازا قىيىنلىۋاتقان چاغلىرى ئىدى . ئانا - بالا ئىككىيلەننىڭ يوقسۇزلۇقنىڭ دەستىدىن شۇ قەدەر نائىلاجلىققا چۈشۈپ قالغانلىقى ئادەمنىڭ رەھىمىنى قوزغىماي قالمىتتى . بۇ ھال بوغالتىرغىمۇ تەسىر قىلدى .

1880 - يىلى كۈز كۈنلىرىنىڭ بىر ئەتمىگىنى ئىدى ، ئوتتۇرا ياشلىق بىر ئايال ئون سەككىز ياشلاردىكى بىر قىزنى باشلاپ ئوھىئو شتاتىنىڭ كولومبو شەھىرىدىكى كاتتا سارايدا كىرىپ كەلدى - دە ، ئۇدۇل بوغالتىرنىڭ ئۈستىلى ئالدىغا بېرىپ ، ئۇنىڭدىن بۇ يەردە ئۆزلىرىگە لايىق ئىش - كۈش بار - يوقلۇقىنى سورىدى . سېمىز بەدىنى لىغىرلاپ تۇرغان بۇ ئايالنىڭ چېھرىدە ئاق كۆڭۈللۈك ، ساددىلىق ، تارتىنچاقلىق ئەكس ئېتىپ تۇراتتى . چوڭ - چوڭ كەلگەن مۇلايىم كۆزلىرىگە ھېسابسىز غەم - غۇسسە يوشۇرۇنغان . بۇ ھالەتنى قاتمۇقات دەرد - ئەلەمگە گىرىپتار بولغان يوقسۇللارنىڭ ئېچىنىشلىق قىياپىتىنى ھېسداشلىق نەزىرى بىلەن كۆزىتىپ باققان كىشىلەرلا بايقىۋېلىشى مۇمكىن . ئارقىسىدىن بىللە كىرگىنى شۇ ئايالنىڭ قىزى ئىدى . ئۇ قورقۇنۇپ ھەم ئەيىنىش ئىلكىدە ، ئۇياتچان كۆزلىرىنى ئۇدۇلغا قارىتىشقا پېتىنالمى ، ئاپىسىنىڭ كەينىگە ئوتتۇراپتۇ . ئۇنىڭ بۇ تۇرقىغا بىر قارىسلا ، ھەركىم بۇ قىزنىڭ ئەسلىي زاتىنى پەملىۋالالايدۇ . ئەسلىنى سۈرۈشتە قىلىدىغان بولساق ، بۇ قىزنىڭ ئاپىسى ئۆمرىدە مەكتەپ يۈزى كۆرمىگەن بولسىمۇ ، شېئىرىي تۇيغۇغا باي ، ئويچان ، ھېسسىياتچان ھەم تۇغما مېھرىبان ئايال ؛ دادىسى ئېغىر تەبىئەتلىك ئادەم ؛ بۇ ئىككىسىنىڭ ۋۇجۇدىدىن مانا مۇشۇنداق بىر قىز ئايرىدە بولغان . ھازىر ئۇلارنىڭ نامراتلىق ئىسكەنجىسىدە تازا قىيىنلىۋاتقان چاغلىرى ئىدى . ئانا - بالا ئىككىيەلەننىڭ يوقسۇزلۇقىنىڭ دەستىدىن شۇ قەدەر نائىلاجلىققا چۈشۈپ قالغانلىقى ئادەمنىڭ رەھىمىنى قوزغىماي قالمايتتى . بۇ ھال بوغالتىرىغىمۇ تەسىر قىلدى .

— سىزگە قانداق ئىش كېرەك؟ — دەپ سورىدى ئۇ .
— بەلكىم سىلەردە يۇيۇش ، تازىلاشقا ئوخشاش ئىشلار باردۇر ، — دېدى ئۇ ئايال تارتىنغان ھالدا ، — مەن پول سۈرتەلەيمەن .

قىزى بۇ گەپنى ئاڭلاپ ، گويا ياقتۇرمىغاندەك تەتۈر قارىۋالدى ، ئۇنىڭغۇ قارا ئىش بىلەن خۇشى يوق ئەمەس ، لېكىن بىراۋنىڭ ئۇلارنىڭ گاداپلىشىپ قارا ئىش قىلمىسا بولمايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالغىنىنى بىلىپ قېلىشىنى خالىمىغانىدى . بوغالتىرىمۇ خېلىلا مۇرۇۋۇتى بار ئادەم ئىدى ، شۇنچىلىك چىرايلىق بىر قىزنىڭ شۇ قەدەر تەڭقىسلىقتا قالغىنىنى كۆرۈپ كۆڭلى يۇمشاپ قالدى ۋە ئۇنىڭ ئىلاجىسىز تۇرغىغا قاراپ ئۇلارنىڭ ھال - كۈنىنىڭ نەقەدەر خاراب ئىكەنلىكىنى پەملىدى .

— بىردەم تۇرۇپ تۇرۇڭچۇ ، — دېدى - دە ، بۇرۇلۇپلا ئارقىسىدىكى ئىشخانغا كىرىپ كېتىپ ، ئايال غوجىدارنى باشلاپ چىقتى .

سارايدا ئىشمۇ يوق ئەمەس ئىدى . چۈنكى ئۇلار قارا ئىش قىلىشقا دائىملىق ياللىۋالغان ئايال كېتىپ قالغاچقا ، چوڭ پەلەمپەي ۋە زال تازىلاقسىز قالغانىدى .

— ئاۋۋۇسى قىزى ئوخشىمامدۇ؟ — سورىدى ئايال غوجىدار .
ئۇ بۇلارنى يىراقتا تۇرۇپلا كۆرۈۋالغانىدى .
— ھەئە ، مېنىڭچە شۇنداق بولسا كېرەك .

— ئۇ ئەگەر ئۆزى خالىسا بۈگۈن چۈشتىن كېيىندىن باشلاپلا ئىشقا چۈشۈۋەرسە بولىدۇ ، مېنىڭچە ئاۋۋۇ قىزمۇ ئاپىسىغا ياردەملەشسە كېرەك - ھە ؟

— بېرىپ غوجىدار بىلەن كۆرۈشۈڭلار ، — دېدى بوغالتىر يېزىق ئۈستىلىنىڭ يېنىغا قايتىپ كېلىپ ، — ئاۋۋۇ تەرەپ بىلەن ئۆتۈڭلار ، — ئۇ ئوچۇق چىراي بىلەن يېقىن يەردىكى بىر ئىشىكنى ئىما قىلدى ، — ئۇ كىشى سىلەرگە ئىش كۆرسىتىپ بېرىدۇ . بىز يۇقىرىدا بايان قىلىپ ئۆتكەن بۇ كىچىككىنە بىر

كۆرۈنۈشنى ئەينەكچى ئۈستام ۋىليام گېرخاردتنىڭ ئۆزى ۋە ئائىلىسى دۇچ كەلگەن تراگېدىيىنىڭ راسا ئەۋجىگە چىقىشى دېسىمۇ بولىدۇ. ئەسلىدىمغۇ، ۋىليام گېرخاردت شۇغۇللىنىپ كېلىۋاتقان بۇ كەسىپ باشقا تۆۋەن دەرىجىلىك كەسىپلەرگە ئوخشاشلا جاپالىق ئىدى. ئۇ كۈن بويى مۇكچىيىپ ئىشلەپ، تەقدىر بەخش ئەتكەن ئازغىنە رىزىق - نېسۋىسىگە تايىنىپ، ئۆزى، ئايالى ھەم ئالتە بالىسىنىڭ تۇرمۇشىنى قامداپ كېلىۋاتقانىدى. مانا ئەمدى كېسەلگە چېلىقىپ، ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالدى. تۇنجى ئوغلى سىباستىئون - ئاغىنىلىرى ئۇنى باس دەپ چاقىرىش ئاتى - مۇشۇ شەھەردىكى بىر يۈك ئاپتوموبىلى زاۋۇتىدا ھەپتىسىگە تۆت دوللار مائاش ئېلىپ شاگىرت ھېسابىدا ئىشلەيتتى، چوڭ قىزى جېننى فىيىق ئون سەككىز ياشتىن ھالقىغان بولسىمۇ، بۇ كەمگىچە تېخى ھېچقانداق ئىشنىڭ جاپاسىنى بېشىدىن كەچۈرۈپ باقمىغانىدى. قالغان بالىلىرى - گېئورگى ئون تۆت ياشتا، مادا ئون ئىككى ياشتا، ۋىليام ئون ياشتا، ۋېرونىكا سەككىز ياشتا بولۇپ، ھەممىسى تېخى بېشىدىن ھېچقانداق ئىسسىق - سوغۇق ئۆتمىگەن كىچىك بالىلار ئىدى، بۇلار تۇرمۇش مەسلىسىنى تېخىمۇ قىيىنلاشتۇرۇپ قويۇشتىن باشقىغا كارغا كەلمەيتتى. ئۇلارنىڭ تايىنىدىغان بىردىنبىر يۆلەنچۈكى ئۆزلىرىنىڭ قورۇ - جايى ئىدى. گەرچە ئۇ ئالتە يۈز دوللار قەرز ھېسابىغا رەنىگە بېرىلگەن بولسىمۇ، ھەرھالدا ئۇلارنىڭ ئاتا مىراسى بولۇپ ھېسابلىناتتى. ئەينى چاغدا ئۇنىڭ بۇنچىلىك كۆپ پۇلنى قەرز ئېلىشىدىكى سەۋەب، بىر ئۆيلۈك ئادەمنى كەڭ - كۈشادە جايلاشتۇرۇش ئۈچۈن ئۆزى سېتىۋالغان ئۆيگە قوشۇپ يەنە ئۈچ ئېغىز ئۆي ۋە بىر دەھلىز سېلىۋالماقچىدى. رەننىڭ مۆھلىتى توشىدىغانغا يەنە بىرنەچچە يىل بار ئىدى. لېكىن ئۇلارنىڭ ھال - ئوقىتى بارغانسېرى بەتتەرلىشىپ كېتىۋاتقاچقا، قايتۇرۇشقا جۇغلاۋاتقان ئازغىنە پۇلنى پاك - پاكىز خەجلەپ بولغاننىڭ ئۈستىگە، يەنە قاسساپقا،

ناۋايغا قەرزدار بولۇپ قېلىشتى . كىشىلەر گېرخاردنى ھالال ، ئىشەنچلىك ئادەم دەپ قاراپ ، ئۇ قەرزنى ئارقىغا سۈرۈۋەرسىمۇ گەپ قىلماي يۈرۈشكىنى بىلەن كېيىنكى چاغلاردا ئۇنىڭغا ئىشەنمەس بولۇپ قالغانىدى . مانا مۇشۇ قاتمۇقات غەم - غۇسسە ئۇنىڭ يۈرىكىنى سەدىپارە قىلىپ ، ئەتىدىن - كەچكىچە ئازاب ئوتىدا ئۆرتەۋاتقاچقا ، كېسىلىمۇ بارغانسېرى ئەدەپ كەتتى .

گېرخاردنىڭ ئايالىغا كەلسەك ، ئۇ بوشاڭ ، ناقابىل كىشىلەردىن ئەمەس ئىدى ، ئىلگىرى ئۇمۇ خەقنىڭ كىر - قاتلىرىنى قانچىلىك بولسا شۇنچىلىك يۈيۈپ ، قالغان ۋاقتىنى بالىلىرىنى كىيىندۈرۈش ، غىزا ئېتىش ، بالىلىرىنى مەكتەپكە يولغا سېلىش ، ئۇلارنىڭ كىيىملىرىنى ياماشتىن باشقا ، يەنە ئېرىنى كۈتۈش بىلەن ئۆتكۈزۈپ كەلگەندى ، گاھىدا تېخى ئاز - پاز ۋاقت چىقىرىپ كۆز يېشى قىلىپمۇ ئالاتتى . كونا دۇكاندار ئۇنىڭغا نېسىگە مال بەرمىسە ، ئۇ يىراقراق يەرگە بېرىپ ، باشقا دۇكاننى تېپىپ ، باشتا بىر ئاز پۇل بېرىپ ھېسابات تۇرغۇزۇۋالاتتى - دە ، ئاندىن نېسىگە مال ئېلىپ تىرىكچىلىك قىلاتتى . ئۇ دۇكاندارمۇ باشقىلارنىڭ گېپىگە كىرىپ ، ئۇنىڭغا نېسىگە مال بەرمەيدىغان بولۇپ قالسا ، ئۇ تېخىمۇ يىراق يەرلەرگە قاتراپ دۇكان ئىزدەيتتى . كۆممىقوناقنىڭ نەرخى ئەرزان بولغاچقا ، بەزىدە ئۆيدە يېگۈدەك بىرەر نەرسە قالمىغاندا ، ئۇ ئوماچ ئېتىپ بالىلىرىنىڭ قورسىقىنى ئەستەرلەيتتى ، ئۇلارنىڭ ھەپتە - ھەپتە ئوماچ بىلەن كۈن ئۆتكۈزگەن چاغلىرىمۇ بولغان . كۆممىقوناق ئۇنىدىن قىلىنغان ئۇيۇنقا قورساققا ئاز - تولا دال بولىدىغان يوقتىن ياخشىراق غىزا ، ئۇنىڭغا سۈت ئارىلاشتۇرىدىغان بولسا ، بالىلارغا خۇددى زىياپەت ئېشىدەك تېتىپ كېتەتتى ، ياغدا پىشۇرۇلغان ياڭيۇ ئۇلارنىڭ دائىملىق غىزاسى ، قەھۋە بولسا ئەڭ ئەتىۋار ئوزۇقى ئىدى . كۆمۈرنى چېلەك ، سېۋەت بىلەن يېقىن ئەتراپتىكى پويىز ۋوگزالدىكى رېلىسلارنىڭ ئارىلىقىدىن ، ئوتۇنسىمۇ يېقىن ئەتراپتىكى ياغاچچىلىق مەيدانىدىن تېرىپ

كېلىشەتتى . ئۇلار مۇشۇ تەرىقىدە كۈننى بىر ئاماللاپ ئۆتكۈزۈپ ، بارلىق ئۈمىدىنى دادىسىنىڭ كېسىلىنىڭ ساقىيىپ كېتىشىگە ، ئەينەك زاۋۇتىنىڭ بالدۇرراق ئىش باشلىشىغا باغلاپ ، كېلىشىۋاتقانىدى ، بىراق قىش يېقىنلىشىپ كەلگەنسېرى ، گېرخاردتنىڭ ئۈمىد يېپىمۇ ئۈزۈلۈشكە باشلىدى .

«مۇنۇ دىشۋارچىلىقتىن تېزىرەك قۇتۇلسام ئىدى .» بۇ ئىرادىلىك نېمىسنىڭ ھەمىشە دەيدىغىنى مۇشۇ گەپ ئىدى . شۇ گەپنى دەۋاتقىنىدا زەئىپ ئاۋازىدىن تىت - تىت بولۇۋاتقىنى بىلىنىپ تۇراتتى .

«بالا كەلسە قوشلاپ كەپتۇ» دېگەندەك ، ۋېرونىكاغا ئەسۋە چىققىلى بىرنەچچە كۈن بولدى . ھەممەيلەن ئۇنى ئۆلۈپ كېتىدۇ ، دېيىشتى . ئاپىسى بولسا جىمى ئىشنى قويۇپ تۇرۇپ ، بالىنىڭ بېشىدا پەرۋانە بولدى ، ئۇنىڭ ھەققىدە بىكار تۇرماي دۇئا - تىلاۋەت قىلاتتى . ئاۋىنج دوختۇر ئادەمگەرچىلىك يۈزىسىدىن كۈندە بىر قېتىم كېلىپ بالىنىڭ كېسىلىنى كۆڭۈل قويۇپ كۆرۈپ كېتەتتى ، لۇدېر مەزھىپىدىكى مىسسئونېر ۋىندېر پوپمۇ چېركاۋنىڭ نامىدىن كېلىپ ئۇنىڭغا تەسەللى بەردى . دەرىجىدىن تاشقىرى كۈچلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان بۇ قارا تونلۇق مۇقەددەس ئەلچىلەر بۇ ئۆيگە سۈرلۈك دىنىي كەيپىيات ئېلىپ كېلىشتى . گېرخاردتنىڭ ئايالى گويا بالىسىدىن ھازىرلا جۇدا بولۇپ قالىدىغاندەك ، دىلخەستە بولۇپ ، بالىسىنىڭ يېنىدىن زادىلا نېرى كەتمىدى . ئۈچ كۈن بولدى دېگەندە ، خەۋپ - خەتەر ئۆتۈپ كەتتى ، بىراق ئۆيدە يېڭۈدەك ھېچ نەرسە قالمىدى . سىياسىتىۋوننىڭ مائاشى پۈتۈنلەي دورىغا كەتتى . كۆمۈرنى خالىغانچە بېرىپ تېرىپ كەلگىلى بولغىنى بىلەن ، بالىلار بىرنەچچە قېتىم ۋوگزالدىن قوغلىۋېتىلدى . گېرخاردتنىڭ ئايالى ئىش تاپقىلى بولىدىغان يەرلەرنىڭ ھەممىسىنى بىر - بىرلەپ خىيالىدىن ئۆتكۈزۈپ ، يەنە بىر - بىرلەپ ئۈمىدىنى ئۈزۈۋەردى ، ناھايەت خىيالىغا مۇشۇ ساراي كەلگەندى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ بۇنداق پۇرسەتكە ئېرىشكەنلىكى

ھەقىقەتەن بىر مۆجىزە ئىدى .

— قانچىلىك ھەق ئالىسىز؟ — دەپ سورىدى ئايال غوجىدار ئۇنىڭدىن .

قانچىلىك ھەق ئېلىشنى ئۆزى دېسە بولىدىغانلىقىنى ئۇ خىيالغا كەلتۈرۈپمۇ باقمىغانىدى ، ئەمما شۇ تاپتا پۇلغا تولمۇ موھتاج بولغانلىقتىن ، تۇغۇشلۇقراق بولۇشقا باشلىدى .

— كۈنىگە بىر دوللاردىن بولسا ، كۆپ بولماس؟

— كۆپ ئەمەس ، — دېدى غوجىدار ، — بۇ يەردە ھەپتىسىگە

ئاران ئۈچ كۈنلۈك ئىش چىقىدۇ . ھەر كۈنى چۈشتىن كېيىن كەلسىڭىز ، بىردەمدىلا قىلىپ تۈگىتىسىز .

— تازىمۇ بەلەن گەپ بولدى بۇ ، — دېدى گېرخاردتنىڭ

ئايالى ، — بۈگۈنلا باشلىۋېتىمىزمۇ؟

— مەيلى ئەمەس ، يۈرۈڭ ، مەن سىزگە تازىلايدىغان

نەرسىلەرنىڭ ئورنىنى كۆرسىتىپ قوياي .

ئۇلار ھەش - پەش دېگۈچىلا ئىشقا تونۇشۇۋالغان بۇ

ساراي — ئۆز زامانىسىدە مۇشۇ شەھەر بويىچە ھەشەمەتلىك كاتتا

مېھمانخانا ئىدى . كولومبو مۇشۇ شتاتنىڭ مەركىزى ، ئاھالىسى

ئەللىك مىڭ كىشىگە يېتىپ بارىدۇ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە كېلىپ -

كېتىپ تۇرىدىغان يولۇچىلارمۇ كۆپ بولغاچقا ، بۇ يەردە مېھمانخانا

تىجارىتى يۈرگۈزۈشنىڭ تازا ئىستىقبالى بار ئىدى . بىرنەچچە

يىلنىڭ مابەينىدە ، بۇ شەھەر تېخىمۇ ئاۋات تۈسكە كىردى ،

كولومبونىڭ ئاھالىسىمۇ بۇنىڭدىن ئىپتىخارلىق ھېس قىلىشاتتى .

بەش قەۋەتلىك بۇ ساراينىڭ ئىگىلىگەن كۆلىمى ناھايىتى زور

بولۇپ ، ئۇ مەركىزىي مەيداننىڭ بىر بۇرجىكىگە جايلاشقان ،

ئۇنىڭدا مەجلىسخاندىن تارتىپ دۇكانغىچە ھەممىسى بار ئىدى .

ساراينىڭ قوبۇلخانا ئۆيى ناھايىتى چوڭ ، يېقىندا يەنە باشتىن -

ئاياغ زىننەتلەپ چىقىلغان . پول ۋە تامللىرى پۈتۈنلەي مەرمەر

تاشتىن قىلىنغان ، يەنە كېلىپ دائىم سۈرتۈلۈپ تۇرغاچقا ، كۆزنى

قاماشتۇرۇپ تۇرىدۇ . مېھمانخانا زالىنىڭ قاق گوتتۇرىسىدا كەڭ

پەلەمپەي بار ، پەلەمپەينىڭ ئىككى چېتى سىرلىق مىستىن قۇيۇلغان ۋادەك بىلەن چىتلانغان ، ۋادەكنىڭ ئۈستىگە ياڭاق ياغىچىدىن تۇتقۇچ بېكىتىلگەن . پەلەمپەينىڭ تۈۋىدىكى كۆزگە تاشلىنىپ تۇرىدىغان بىر بۇلۇڭدا گېزىت بىلەن تاماكا ساتىدىغان مەخسۇس پەشتاختا بار . پەلەمپەي ئايلىنىمىنىڭ ئۇدۇلىدا بايا بىز تەسۋىرلەپ ئۆتكەن بوغالتىر ئۈستىلى ۋە ئىشخانا جايلاشقان بولۇپ ، ئۇ جاي قاتتىق تاختايدىن قىلىنغان دىۋار ئىچىگە ئېلىنغان ھەم يېڭى شەكىللىك گازۋاي لامپا بىلەن زىننەتلەنگەن . قوبۇلخانىنىڭ بىر چېتىدە ئىشك بار ، ئۇ ئىشكىتىن ئۆينىڭ ئىچىدىكى قاتار - قاتار قويۇلغان ساپالار ۋە ساقال - بۇرۇت ئېلىشقا ئىشلىتىلىدىغان ئىستاكانىلارغا كۆز يۈگۈرتۈپ باقسىلا ، بۇ يەرنىڭ ساتىراشخانا ئىكەنلىكىنى پەلەمپەينىڭ بولىدۇ . ساراينىڭ سىرتىدا ھەر ۋاقىت ئىككى - ئۈچ كوچا ئاپتوبۇسى توختىتىپ قويۇلغانلىقى كۆزگە چېلىقىپ تۇرىدۇ . بۇ ئاپتوبۇسلار پويىزنىڭ ۋاقتىغا ماس ھالدا قاتناپ تۇراتتى .

بۇ ساراي مۇشۇ شىتاتنىڭ سىياسىي ۋە ئىجتىمائىي ساھەسىدىكى داڭدار شەخسلەر چۈشىدىغان مېھمانخانا ئىدى . بىرنەچچە شىتات باشلىقى ۋەزىپە ئۆتەش مەزگىلىدە بۇ يەرنى مۇقىم قونالغۇ قىلىۋالغانىدى . قوشما شىتات كېڭەش پالاتاسىنىڭ ئىككى ئەزاسىمۇ ھەر دورەم كولومبىغا ئىش بىلەن كەلگىنىدە ، بۇ سارايدىن مەجلىس خانىسى بار بىر يۈرۈش ئۆينى ئىجارىگە ئېلىپ تۇرۇش ئىستاتى . كېڭەش پالاتا ئەزاسى براند مانا مۇشۇلارنىڭ بىرى ، ساراي خوجايىنى ئۇنى دائىملىق خېرىدارىمىز ، دەيتتى . چۈنكى ئۇ كىشى مۇشۇ شەھەرگە يەرلىك ، يەنە كېلىپ بويتاق ئادەم ئىدى . بۇ يەردە ئانچە ئۇزاق تۇرمايدىغان باشقا مېھمانلارنى ئالساق ، ئۇلار ئىچىدە ئاۋام پالاتا ئەزاسى ، شىتات پارلامېنتىنىڭ ئەزالىرى ھەم سىرتتىن كەلگەن سەيياھلار ، سودىگەرلەر ، مەخسۇس كاسىپلار ، ھەتتا كەسپى ناھېنىق كىشىلەرمۇ بار ، بۇ كىشىلەر كېلىپ - كېتىپ يۈرۈپ ، خۇددى ئويۇنچۇق دۇنياسىدەك رەڭگارەڭ ھەم

قايناق مەنزىرىنى ھاسىل قىلاتتى .

ئانا - بالا ئىككىلەن بەرق ئۇرۇپ تۇرغان بۇ ئاجايىپ دۇنياغا كىرىپ قېلىپ ، ھودۇققىنىدىن دېمىنىمۇ چىقىرالمىي قېلىشتى ، بىرەر چاتاق تېرىپ قويۇشتىن ئەنسىرەپ ، ئىش قىلغاندا قاتتىق ئېھتىياتچان بولۇشتى . ئۇلارغا ئۆزلىرى تازىلاۋاتقان ، پولغا قىزىل گىلەم سېلىنغان بۇ زال بەئەينى خان ئوردىسىدىكىدەك ھەشەمەتلىك كۆرۈنۈپ كەتتى ؛ ئۇلار بېشىنى يەردىن ئۈستۈن قىلىشقىمۇ پېتىنالمىي ، بىر - بىرىگە گەپ قىلغاندا شىۋىرلىشىپ گەپ قىلىشتى . نۆۋەت پەلەمپەينىڭ شادلىرىنى سۈرتۈشكە كەلگەندە ، ئۇلارغا تېخىمۇ غەيرەت قىلىشقا توغرا كەلدى . چۈنكى ئانىسى بەكلا تارتىنىپ - قورۇنۇپ كېتىۋاتتى ، قىزىمۇ ئۆزلىرىنىڭ مۇشۇ ئەپتى بىلەن زالدىكى كىشىلەرنىڭ ئالدىدا نومۇس قىلىۋاتاتتى . پەلەمپەينىڭ تۆۋىنى بايا بىز تەرىپلەپ ئۆتكەن سەلتەنەتلىك قوبۇلخانا ئىدى ، ئۇ يەردە گاھىبىرلىرى بىكاردىن - بىكار ، گاھىبىرلىرى تاماكا چېكىپ ئولتۇرۇشۇپتۇ ، كىرىپ - چىقىۋاتقانلارنىڭ ئايىغى ھېچ ئۈزۈلمىدىغاندەك ئەمەس . ئانا - بالا ئىككىلەن كىشىلەرنىڭ نەزىرىدىن زادىلا خالىي بولالمىۋاتاتتى . — بۇ يەر ئەجەب چىرايلىق ئىكەن - ھە ؟ — جېنى فىيىق شىۋىرلاپ سورىدى .

— ھەئە ، ئۇنى بىر دېمە ، — دېدى ئاپىسى جاۋابەن ، شۇ تاپتا ئۇ زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ قوپال قوللىرى بىلەن پولنى كۈچەپ سۈرتۈۋاتقاندى .

— بۇنداق يەردە ياتسا جىق پۇل كېتىدىغاندۇ ، شۇنداقمۇ ؟ — شۇنداق ، — دېدى ئاپىسى ، — ئېسىڭدە بولسۇن ، ماۋۇ بۇلۇڭچاقنىمۇ سۈرتۈش كېرەك . قارىغىنا ، بىرمۇنچە يەرنى ئالا قويۇپسەن .

بۇ سۆزلەر جېنىنىڭ كۆڭلىگە تەگكەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ بىر خىلدا ئىشىنى داۋام قىلىۋەردى ، ئاپىسىغا قاراشتىنمۇ ئەيمىنىپ ، بېشىنى ئىچىگە تىقىپ ھەدەپ پۇل سۈرتۈش بىلەنلا

بولۇپ كەتتى .

ئانا - بالا ئىككىلەن ئۈستۈنكى قەۋەتتىن تاكى ئاستىنقى قەۋەتكىچە تازىلاپ سائەت بەشكە قەدەر ئىشلىدى ، تاشقىرىنى قاراڭغۇلۇق ئۆز قوينىغا ئېلىپ ، زالىنىڭ ئىچىدىكى چىراغلار ۋالىدە يورۇپ كەتكەن چاغدا ، ئۇلار پەلەمپەينىڭ ئاخىرقى باسقۇچلىرىنى سۈرتۈپ بولاي دەپ قالغانىدى .

شۇ ئەسنادا چوڭ ئايلىما ئىشىك ئېچىلىپ ، تاشقىرىدىكى سوغۇق دۇنيادىن مېھمانخانغا قامەتلىك بىر ئەر باب كىرىپ كەلدى ، تاۋاردىن تىكىلگەن شىلەپىسى ، كەڭ ، ھەربىيچە پلاشى بىر توپ بىكار تەلەپ كىشىلەرنىڭ ئارىسىدا ، ئۇنىڭ مۇھىم بىر شەخس ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ تۇراتتى . قارىمۇتۇق كەلگەن چىرايى سۈرلۈك كۆرۈنگەندەك قىلىسىمۇ ، لېكىن يەنە مۇنداق بىر قارىماققا ئۇنىڭ ئوچۇق مەجەزلىك ، كۆڭلى يۇمشاق كىشى ئىكەنلىكى زاھىر بولۇپ تۇرۇپتۇ ، چولپان كۆزلىرىنىڭ ئۈستىگە قاپقارا ، ئۆسكىلەڭ قاشلىرى تاشلىنىپ تۇرۇپتۇ ، ئۇ يېزىق ئۈستىلىنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاچ ، ئۆزىگە ئالدىن تەييارلاپ قويۇلغان ئاچقۇچنى قولغا ئالدى - دە ، پەلەمپەي بىلەن يۇقىرىغا ئۆرلىدى .

ئۇ ئۆزىنىڭ ئايىغى ئاستىدا پولىنى سۈرتۈۋاتقان جۇۋاننى كۆرۈپ قېلىپ ، ئۇنىڭغا ئاتايىن يول بەردى - دە ، «ئۆزىڭزنى قاچۇرمىسىڭىزمۇ بولىدۇ» دېگەندەك مەنىدە ، مۇلايىملىق بىلەن قولىنى شىلتىپ قويدى .

لېكىن ، قىزچاق ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كېتىپ ، ئۇ كىشىگە قارىغىنىچە جايىدا قېتىپلا قالدى ، ئۇنىڭ ئالاقزادىلىككە تولغان كۆزلىرىدىن ئۆزىنىڭ بۇ كىشىنىڭ يولىنى تۈسۈپ قويۇشىدىن ئەندىشە قىلىۋاتقىنى بىلىنىپ تۇراتتى .

ئۇ كىشى قىزغا ئېگىلىپ سالام بېرىپ ، خۇش تەبەسسۇم بىلەن :

— مالال بولمىغايىسىز ، — دېۋىدى ، جېنى يېقىملىققىنا جىلمىيىپ قويدى .

بايىقى كىشى پەلەمپەينىڭ ئۈستۈنكى باسقۇچىغا چىقىپ بولۇپ ، ئىختىيارسىز ئارقىسىغا ئۆرۈلدى - دە ، قىزغا قىيا نەزەر تاشلىدى ، مانا شۇ چاغدىلا ئاندىن بۇ قىزنىڭ ئادەمنىڭ ئىچى كۆيگۈدەك دەرىجىدە چىرايلىق ئىكەنلىكىنى ئېنىق بايقىدى . ئۇنىڭ كۆز نەزىرى قىزنىڭ ئاپئاق ، كەڭ ماڭىلىيى ، سىلىق تارالغان ئىككى تال ئۈرۈمە چېچى ئۈستىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتۈپ ، ئۇنىڭ زەڭگەر كۆزلىرى ، يۇمران ئەتلىرى ئۈستىدە چاپتىسى ، ھەتتا قىزچاقنىڭ لەۋلىرى ۋە دۈپدۈڭلەك ئېڭىكى ، بولۇپمۇ ياشلىق لاتاپتى ۋە ساغلاملىق بەرق ئۇرۇپ تۇرغان ، ئوتتۇرا ياشلىق كىشىلەر ياراتقۇچى ئالادىن تىلەشكە ئەرزىدۇ دەپ قارايدىغان ئاشۇنداق بەختىيارلىق مۇجەسسەم قىلىنغان خۇش پىچىم فىگۇرىسىنى بەھۇزۇر تاماشا قىلدى . ئۇ بۇلارنى كۆز ئۆڭىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ، ئىتتىك ئالغا يۈرۈپ كەتتى ، لېكىن قىزچاقنىڭ جەلپىكار سېيماسى ئۇنىڭ مېڭىسىگە مەھكەم ئورنىشىپ قالدى . بۇ كىشى دەل ھېلىقى ياش كېڭەش پالانا ئەزاسى گېئورگى شۇئالفوستو براند جانابلىرى ئىدى .

— بايامقى كىشى ئەجەبمۇ كېلىشكەن ئىكەن - ھە ؟ — دەپ سورىدى جېننى بىرپەستىن كېيىن .
— راست ، ھەقىقەتەن كېلىشكەن ئىكەن ، — دېدى ئاپىسى .
— ئۇ كىشى تېخى ئالتۇن ساپلىق ھاسا تۇتۇۋاپتۇ .
— بىراق يېنىڭدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا كۆزۈڭنى پارقىرتىپ قاراۋەرمە ، — دېدى ئاپىسى دانىشمەنلەرچە نەسەھەت قىلىپ ، — بۇنداق قىلساڭ سەت تۇرىدۇ .

— مەن ئۇ كىشىگە تىكىلىپ قارىمىدىم ، — دېدى جېننى ساددىلىق بىلەن ، — ئۇ ئۆزى ماڭا ئېگىلىپ سالام قىلدى .
— بوپتۇ ئەمەس ، ھەرھالدا سەن خەققە ئانچە دىققەت قىلىپ قارىما ، خەق ياقىنۇماسلىقى مۇمكىن ، — دېدى ئاپىسى .
جېننى ئۈندىمەي يەنە ئىشىغا كىرىشىپ كەتتى ، بىراق بۇ ئاجايىپ دۇنيانىڭ سېھرىي كۈچى ئۇنىڭ سەزگۈ ئەزالىرىنى

ئاللىبۇرۇنلا ئۆزىگە رام قىلىۋالغانىدى . ئۆپچۆرىسىدە داۋام قىلىۋاتقان شاد - خۇراملىق ۋە كۈلكە - چاقچاقلار ھەدەپ ئۇنىڭ دىققىتىنى چالغىماقتا . چوڭ قوبۇلخاننىڭ بىر يېنىدىكى ئاشخانىدىن ئاڭلىنىۋاتقان چىنە - تەخسىلەرنىڭ جاراڭلىغان ئاۋازلىرى ئۇ يەردىكى كەچكى غىزانىڭ راسكارلىقى كېتىۋاتقىنىدىن دېرەك بەرمەكتە . قوبۇلخاننىڭ ئىچىدە كىمدۇر بىرى پىئانىنو چېلىۋاتىدۇ . بۇ يەردە كەچكى غىزادىن ئىلگىرىكى دائىملىق خاتىرجەملىك ۋە بەھۇزۇرلۇق ھۆكۈم سۈرمەكتە ئىدى . بۇ خىل كەيپىيات بۇ سەببى ، ئىشچان قىزنىڭ يۈرىكىگە بىر خىل ئۈمىد ئوتىنى ياقىتى ، چۈنكى ھازىر ئۇنىڭ راسا قۇۋناق چاغللىرى بولغاچقا ، نامراتلىق ئۇنىڭ گۆدەك قەلبىنى غەم - تەشۋىش بىلەن مالال قىلىشقا تېخى ئۈلگۈرمىگەنىدى . ئۇ بېشىنىمۇ كۆتۈرمەي ، پولىنى ئىخلاسى بىلەن سۈرتەكتە ، گاھىدا تېخى قېشىدىلا ئۆزىچە بىرنېمىلەرنى غىڭشىپ قويۇپ ، تەرلەپ - پىشىپ ئىشلەۋاتقان ، يۈز - كۆزىنى قورۇق بېسىپ كەتكەن جاپاكەش ئاپسىنىمۇ ئۇنتۇغان ھالدا ، خىيال ئالمىگە سەپەر قىلىپ قالاتتى ، ئۇنىڭغا ئۆپچۆرىسىدىكى جىمى نەرسە شۇنچە سېھىرلىك تۇيۇلاتتىكى ، ئۆزىنىڭمۇ شۇ سېھىرىي دۇنيادىن بىر ئۇلۇش نېسىۋىگە ئېرىشكۈسى كېلىپ كېتەتتى .

سائەت بەش يېرىم بولغاندا ، ئايال غوجىدار ئۇلارنى ئېسىگە ئېلىپ ، قايتىشقا ئىجازەت بەردى . ئانا - بالا ئىككىسى يېنىككەنە بىر تىن ئېلىشتى - دە ، ئۆزلىرى ھېلىلا سۈرتۈپ تازىلاپ بولغان پەلەمپەينىڭ يېنىدىن قوزغىلىشتى . قوللىرىدىكى سايمانلىرىنى بىر جايغا قويۇپ ، دەررۇ ئۆيگە قايتىشقا تەرەددۇتلىنىشتى . بولۇپمۇ ، ئانا شۇنچىلىك بولسىمۇ ھەرھالدا ئۆزلىرىگە تۇشلۇق ئىش تېپىلغىنىدىن قەۋەتلا خۇرسەن ئىدى .

قاتار - قاتار سېلىنغان چىرايلىق ئۆيلەرنىڭ ئالدىدىن ئۆتۈپ كېتىشىۋاتقىنىدا ، جېنىنىڭ قەلبىدە بۈگۈن مېھمانخانىدا كۆرگەن ئاجايىپ تۇرمۇش بىخلىتقان بايقى غۇۋا سېزىم يەنە باش كۆتۈردى .

— پۇل بولسىلا جانغا كۆپ ئارام ئەمەسمۇ - ھە؟
— ئۇنى بىر دېمە، — دېدى ئاپىسى، شۇ تاپتا ئۇنىڭ
ئەس - يادى ئۆيدە ئاغرىپ ياتقان ۋېرونىكادا ئىدى .
— مېھمانخانىدىكى تاماق زالىنىڭ چوڭلۇقىنى كۆردىڭىزمۇ؟
— كۆردۈم .

ئۇلار پاكىر - پاكىر ئۆيلەرنىڭ ئالدىدىن خازانلارنى
غاچلىدىتىپ دەسسەشكىنىچە ئۆتۈپ كېتىشىۋاتاتتى .
«بىزنىڭمۇ شۇنداق جىق پۇلىمىز بولغان بولسىچۇ» دېدى
جېنى ئۆزىگە ئۆزى سۆزلەپ .

— قانداق قىلساق بولاركىن، — دېدى ئاپىسى ئۇلۇغ -
كىچىك تىنىپ، — ئۆيدە يېگۈدەك بىرەر نەرسىمۇ يوقتۇر
ھەرقاچان .

— بائۇمېن ئەپەندىنىڭ قېشىغا يەنە بېرىپ باقمايمىزمۇ ، —
دېدى جېنى ئاۋازىنى سەل چىقىرىپ، ئاپىسىنىڭ ئۈمىدىسىز
نىداسى ئۇنىڭ تۇغما مېھرىبانلىقىنى قوزغاپ قويغانىدى .
— سېنىڭچە ئۇ ئەمدى بىزگە ئىشىنەرمۇ؟
— ئۇنىڭغا قەيەردە ئىشلەۋاتقىنىمىزنى ئېيتايلى، بولمىسا
مەن دەي .

— مەيلى ئەمەسە، — دېدى ئانا ھارغىن ئاۋازدا .
ئۇلار ئۆيىگە ئىككى كوچا كېلىدىغان يەردىكى چىرىغى غۇۋا
يېنىپ تۇرغان كىچىككىنە مىلىچىمال دۈككىنىڭ دېلىغۇلۇق ئىچىدە
تەۋەككۈل قىلىپ كىرىپ كېلىشتى . ئانا ئېغىز ئاچاي دېگۈچە ،
جېنى شارتتىدە گەپنى تارتىۋېلىپ سۆزلەپ كەتتى :
— بۈگۈن بىزگە ئازراق بولكا بىلەن تۈزلىغان گۆش بېرىپ
تۇرامسىز؟ ھازىر بىز كولوئېس سارىيىدا ئىشلەۋاتىمىز ، پۇلنى
شەنبە كۈنى چوقۇم تۆلىۋېتىمىز .
— شۇنداق ، — دېدى ئاپىسى قوشۇمچىلا ، — بىز ھازىر ئىش
تاپتۇق .

بائۇمېن ئۇلارنىڭ ئۆيىدە ئاغرىق - سىلاق بولمىغان ،

نامراتلىقمۇ بوسۇغىسىغا تېخى يولمىغان چاغلىرىدىن بېرى ئۇلار بىلەن ئېلىم - بېرىم قىلىپ كېلىۋاتقاندى ، شۇڭا بۇلارنىڭ راست گەپ قىلىۋاتقىنىنى بىلدى .

— ئۇ يەردە ئىشلەۋاتقىنىڭلارغا قانچە ئۇزاق بولدى ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .

— تېخى بۈگۈن چۈشتىن كېيىندىن باشلاپ ئىشلەۋاتىمىز . — مېنىڭ ھال - ئوقىتىمىم سىزگە مەلۇملۇق ، خانىم ، — دېدى ئۇ ، — بۇنداق دېسەم ، مېنى ئۆزىنى قاچۇرۇۋاتىدۇ ، دەپ ئويلاپ قالمىغايىسىز . گېرخاردت ئەپەندىغۇ لەۋزىدە تۇرىدىغان ئادەم ، بىراق مەن ئۆزۈممۇ ئانچە باي ئەمەسمەن - دە . جاھاندارچىلىق قىلماق قىيىن بولۇپ كېتىۋاتىدۇغۇتاك ، — ئۇ يەنە قوشۇمچىلاپ قويدى ، — مەنمۇ بالىۋاقتىلىرىمنى بېقىشىم كېرەك . — بۇ دېگىنىڭىزغۇ راست ، بۇنى مەنمۇ چۈشىنىمەن ، — دېدى گېرخاردتنىڭ ئايالى بوش ئاۋازدا .

ئۇنىڭ ئىشلەپ قىزىرىپ كەتكەن قوللىرى ئەسكى تىۋىت رومىلىنىڭ تېگىدە ھەدەپ قىمىرلايتتى . جېننى لەۋلىرىنى چىڭ يۇمغىنىچە بىر چەتتە قاراپ تۇرۇپلا قالدى .

— بوپتۇلا ، — دېدى بائۇمېن ئەپەندى ناھايەت ، — بۇ قېتىممۇ مەيلى دەي ، لېكىننەزە پۇلىنى شەنبە كۈنى ئىلاجى بار تۇلۇپتىڭ جۈمۈ .

ئۇ بولكا بىلەن تۇزلانغان گۆشنى بىرگە ئوراپ جېننىغا سۇندى - دە ، سەل زىتىغا تەگكەن تەلەپپۇزدا :
— يەنە قولۇڭلار پۇل كۆرگەندە باشقا يەرنى تېپىۋالارسىلەر - مېكىن ، — دېدى .

— يوقسۇ ، — دېدى گېرخاردتنىڭ ئايالى ، — سىز بىلمەيدىغان ئىش بولامدۇ ؟ — شۇ گەپنى قىلىۋېتىپ يۈرىكى سەل ئاغقانداك بولدى - دە ، گېپىنى توختىتىۋالدى .

ئۇلار قاراڭغۇ كوچىغا چىقىشتى ، پاكار - پاكار ئۆيلەرنىڭ يېنىدىن ئۆتۈپ ، ئۇدۇل ئۆزلىرىنىڭ ئۆيى تامان يول ئېلىشتى .

ئۆيگە يېقىنلاپ قالغاندا ، ئاپىسى ھارغىن ئاۋازدا :
— ئۇلار كۆمۈر ئەكىلىپ قويۇشقانمىدۇر ؟ — دەپ سوراپ
قالدى .

— سىز غەم قىلماڭا ، — دېدى قىزى ، — ئۇلار
ئەكىلىشىمگەن بولسا ، مەن بېرىپ ئەكىلىمەن .

— بىرەيلەن بىزنى قوغلىۋەتتى ، — دېدى ئالاقزادىلىككە
چۆمگەن گېئورگى ئاپىسى كۆمۈرنىڭ ئىشىنى سورىغاندا ئۇنىڭغا
جاۋاب بېرىپ ، — شۇنداق بولسىمۇ ئازراق ئېلىۋالدىم ، —
دېدى ئۇ ، — ۋاگوننىڭ ئۈستىدىن يەرگە تاشلاۋەردىم .

گېرخاردتنىڭ ئايالى مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى ، جېنى بولسا
قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى .

— ۋېرونىكا قانداقراق ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .
— ئۇ ئۇخلاپ قالدى بولغاى ، — دېدى دادىسى ، — سائەت
بەشتە ئۇنىڭغا يەنە دورا ئىچۈرۈپ قويغانىدىم .

غورنىڭ كەچكى غىزىنىڭ راسكارلىقى بولۇۋاتقان پەيتتە ، ئانا
ئاغرىپ ياتقان بالىسىنىڭ كارىۋىتى يېنىغا كېلىپ ، ئادىتى بويىچە
كارىۋات يېنىدا تۈنەشكە ھازىر بولدى .

تاماق ۋاقتىدا ، سىباستىئون بىر تەكلىپنى ئوتتۇرىغا قويدى .
ئۇ جەمئىيەتتە ۋە سودىدا ئىشنىڭ خېلى ئەلمى - تەلمىنى ئېلىپ
قالغانىدى ، شۇڭا ھەممەيلەن ئۇنىڭ تەكلىپىنى ئويلىشىپ
كۆرۈشكە ئەرزىدىكەن دەپ قاراشتى . ئۇ گەرچە ئاپتوموبىل ياساش
ئۈستىسىنىڭ شاگىرتى بولغىنى ، يەنە كېلىپ ئۆزى چىش -
تىرنىقىغىچە ئۆچ بولغان لۇدېر مەزھىپىنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرىدىن
ئۆزگە ھېچقانداق تەربىيە كۆرمىگىنى بىلەن ، ئامېرىكىلىقلارغا
خاس تەبىئەت ۋە كۈچ - قۇۋۋەتنى ئۆزىدە مۇجەسسەم قىلغانىدى .
كىشىلەر ئۇنىڭغا سوۋغا قىلغان «باس» دېگەن بۇ ئىسىم ئۇنىڭغا
تازا ماس كېلەتتى . ئۇ تۇرقىدىن بەستلىك ، كۈچتۈڭگۈر
كۆرۈنەتتى . يېشىغا بېقىپ چىراي - شەكلىمۇ خېلى جايىدا ،
قارمىققا تىپىك شەھەر ياشلىرىنىڭ ئۆزى ئىدى . ئۇنىڭ ئەزەلدىنلا

بىر خىل كىشىلىك تۇرمۇش پەلسەپىسى بار ئىدى ، ئۇنىڭ قارشىچە ، بىرەر كىشى مۇۋەپپەقىيەت قازانماقچى بولىدىكەن ، ئاز - تولا ھەرىكەت قىلىشى — جەمئىيەتتە يۈز - ئابروۋى بار مۇھىم شەخسلەردىن دوست تۇتۇشى كېرەكلىك ، ھېچبولمىغاندا ، ئۇلار بىلەن دوستلىشىپ يۈرگەندەك قىياپەتكە كىرىۋالسىمۇ بولارمىش .

دەل شۇ پەلسەپىنىڭ تەسىرىدىن بولسا كېرەك ، بۇ يىگىت ۋاقىت تاپسىلا كولومبو سارىيى تەرەپكە بېرىپ ، ئۇياق - بۇياقنى كەڭىيەپ يۈرۈشكە ئامراق ئىدى . ئۇ بۇ ساراينى جەمئىيەتتىكى نام - ئابروۋى بار كىشىلەر مەركەزلەشكەن جاي ، دەپ قارايتتى . شۇڭا ، قولغا پۇل كىرگەن ھامان ، بىرقۇر چىرايلىق كىيىم سېتىۋالاتتى - دە ، ھەر كۈنى ئاخشىمى شەھەرگە كىرىپ ، ئۈچ - تۆت ئاغىنىسى بىلەن ساراينىڭ ئىشىكى ئالدىدا بىكاردىن - بىكار ئۇياقتىن - بۇياققا لاغايلاپ يۈرەتتى . ئاغزىغا سىگارتىنى قىستۇرۇۋېلىپ ، ئۈچىسىدىكى مودىلىق كىيىمنى يېنىكىگە قېقىپ قويۇپ ، قىزلارنى پايلاپ تۇرۇپ كېتىشلىرىچۇ تېخى . مەيلى شەھەردىكى قۇرۇق سۆلەت بايۋەچچىلەر بولسۇن ۋە ياكى بۇ يەرگە چېچىنى ياساتقىلى ، ۋىسكى ئىچكىلى كېلىدىغان ياش بالىلار بولسۇن ، ئومۇمەن مۇشۇ ئېقىمدىكى كىشىلەرنىڭ ھەنىۋاسى ئۇنىڭدا ھەۋەس قوزغايتتى ، ئۇنىڭ شۇلار بىلەن بەسلەشكۈسى كېلەتتى . كىيىم دېگەنمۇ يوغان نېمە - دە . بىراۋ ناۋادا ئۈچىسىغا چىرايلىق كىيىم كىيىپ ، قوللىرىغا ئۈزۈك سېلىپ ، كۆكرىكىگە بۇلاپكا تاقىۋالىدىغان بولسا بارغۇ ، ئۆزىنىڭ قانداق ئىش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنىدىن قەتئىينەزەر ، كىشىگە دۇرۇس ئادەمدەك كۆرۈنىدۇ . ئۇ مۇشۇ قاتاردىكى كىشىلەردىن بولماقچىكەن ، ئۇنداقتا مۇشۇ خىلدىكى كىشىلەرنى ئاز - تولا ئۈلگە قىلىشى كېرەك . مانا شۇ سەۋەبتىن ، ئۇنىڭ مېشچانلارچە تۇرمۇش تەجرىبىسى ناھايىتى تېزلا ئۇلغىيىپ بارماقتا ئىدى .

— سىلەر ساراينغا چۈشكەن مېھمانلارنىڭ كىر - قاتلىرىنى

ئۆيگە ئەكېلىپ يۇساڭلار بولمامدۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇ جېنىنى
ئۆزلىرىنىڭ بۈگۈنكى يېرىم كۈنلۈك سەرگۈزەشتىنى سۆزلەپ
بەرگەندىن كېيىن ، — بۇ ، پەلەمپەينى تازىلىغاندىنغۇ مىڭ ياخشى .
— قانداق سورايمىز ؟ — دېدى جېنىنى .

— قانداق دەمسەن ، بېرىپلا غوجىداردىن سورايسەن — دە .
بۇ مەسلىھەت جېنىغا خېلى جېنى بار مەسلىھەتتەك تۇيۇلدى .
— ئۇ يەردە مېنى ئۇچرىتىپ قالساڭ ، ماڭا گەپ قىلما
جۇمۇ ، — دېدى باس يەنە ئۇنى ئاگاھلاندۇرۇپ ، — مېنى
تونۇيدىغانلىقىڭنى چاندۇرۇپ قويما .

— نېمە ئۈچۈن ؟ — جېنىنى ساددىلىق بىلەن سورىدى .
— ئوھوي ، نېمە ئۈچۈنلۈكىنى ئۆزۈڭ بىلسەن — دە ، —
دېدى باس جاۋابەن . ئۇلارنىڭ ئۈستىبېشى مۇشۇنچىۋالا ئوسال
بولغاچقا ، ئۇ بۇلارنى قېرىندىشىم دېيىشتىن نومۇس
قىلىدىغانلىقىنى بۇرۇنلا ئېيتقانىدى ، — مېنى كۆرمىگەنگە
سالساڭلا بولدى ، ئۇقتۇڭمۇ ؟

— ئۇقتۇم ، — دېدى جېنىنى مۇلايىملىق بىلەن . ئاكىسىنىڭ
يېشى ئۇنىڭدىن ئاران بىر ياش پەرق قىلىدىغان بولسىمۇ ، ھەرھالدا
ئاكا دېگەن ئاكا — دە ، ئۇنىڭ گېپىگە كىرمەي بولامدۇ .
ئەتىسى ساراىغا كېتىۋېتىپ ، يولدا بۇ ئىشنى ئاپىسىغا
ئېيتتى .

— باس بىزنى سارايدىن كىر — قاتلارنى ئۆيگە ئەكېلىپ
يۇساڭلار بولمامدۇ ، دەيدۇ .

ئانا ئۆزلىرىنىڭ ئالتە قېتىملىق چۈشتىن كېيىن تاپىدىغان
ئۈچ دوللار پۇلىنى يەنە قانداق قىلىپ ئاۋۇتۇش توغرىلۇق كېچىچە
باش قاتۇرۇپ چىقىپمۇ بىرەر يولنى تاپالمىغانىدى ، شۇڭا ئۇمۇ
بۇ مەسلىھەتنى ماقۇل كۆردى .

— بۇ بولىدىغان گەپ ئىكەن ، — دېدى ئۇ ، — مەن بېرىپ
بوغالتىردىن سوراپ باقاي .

بىراق ساراىغا بارغاندىن كېيىن ، ئۇلارغا دەر مەھەل بۇ گەپنى

سوراشقا پۇرسەت چىقماي قالدى . كېلىپلا ئىشقا تۇنۇنۇشتى ، كەچ كىرگەندە ، ئىش ئۆزىچىلا ئوڭغا تارتىپ قالدى ، ئايال غوجىدار ئۇلارنى بوغالتىرنىڭ ئۈستىلىنىڭ ئارقىسىدىكى پولىنى سۈرتۈشكە بۇيرۇدى . بۇ ئانا - بالا ئىككىيلەن بوغالتىرنىڭ كۆزىگە خېلىلا سىڭىشىپ قالغان ؛ بۇ ئايالنىڭ مېھرى ئىسسىق ، غەمكىن چىرايى ، قىزچاقنىڭ جەزىلىك چىھرى ئۇنىڭغا يېقىپ قالغانىدى . شۇڭلاشقا ، گېرخاردتنىڭ ئايالى ئىچىدە يېرىم كۈن پىشۇرغان ھېلىقى گەپنى دېلىغولۇق ئىچىدە تەۋەككۈلگىلا ئېيتقاندا ، ئۇ سەۋرچانلىق بىلەن تىڭشاپ تۇردى .

— بۇ يەردە بىزگە كىر - قاتلىرىنى يۇدۇرىدىغان بىرەر ئەپەندى بارمىدۇ ؟ — دېدى گېرخاردتنىڭ ئايالى ، — ناۋادا بولسا ، مەن ئۇ كىشىگە تۈگمەس ھەشقاللا ئېيتقان بولار ئىدىم . بوغالتىر ئۇنىڭ بىناقەت بولۇپ تۇرغان چىرايىغا بىر قاراپلا ، بۇلارنىڭ غۇربەتچىلىكتە نەقەدەر قىيىنلىۋاتقىنىنى چۈشەندى . — قېنى ئويلاپ باقايچۇ ، — شۇ گەپنى قىلىۋاتقان چېغىدا ئۇنىڭ يادىغا كېڭەش پالاتا ئەزاسى^① براند بىلەن مارشال خوبىكىن كەلدى . بۇ ئىككىلىسى ئاق كۆڭۈل كىشىلەر ئىدى ، بوغالتىردا بۇ مەزلۇمغا بىر ياخشىلىق قىلىپ قويۇش ئويى پەيدا بولدى . — سىز ئۈستىگە چىقىپ كېڭەش ئەزاسى براندقا دەپ بېقىڭا ، — دېدى ئۇ ، — ئۇ ياق يىگىرمە ئىككىنچى خاندا تۇرىدۇ ، ماۋۇنى ئېلىۋېلىڭ ، — ئۇ بىر باغاقچىگە ئۆي نومۇرىنى يېزىپ ئايالغا سۈندى ، — تارتىنماي چىقىۋېرىڭ ، مېنى چىقارتتى دەڭ . گېرخاردتنىڭ ئايالى تەسىرلەنگىنىدىن تىترەپ كەتتى ، قولىنى باغاقچىگە ئۈزىتىۋاتقىنىدا ، نەزىرى ناتونۇش يېزىقلارغا ئاغدۇرۇلدى .

— ئەمىسە شۇنداق بولسۇن ، — دېدى بوغالتىر ئۇنىڭ كەيپىياتىنى كۆزەتكەچ ، — ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا چىقىپ قاراپ

① قوشما شتات پارلامېنتىنىڭ كېڭەش پالاتا ئەزاسى ، تۆۋەندە قىسقارتىلىپ «كېڭەش ئەزاسى» دەپ ئېلىندى ت .

بېقىڭ ، بۇنداق مەھەلدە ئۇ كىشىنى ئۆزىنىڭ خانىسىدىن تاپقىلى بولىدۇ .

گېرخاردتنىڭ ئايالى يىگىرمە ئىككىنچى نومۇرلۇق خانىنىڭ ئالدىغا كەلدى - دە ، يۈرەكئالدى بولۇپ ئىشىكىنى چەكتى . جېنى ئۇن - تىنسىز ئاپىسىنىڭ ئارقىسىدىن بىللە كەلدى .

ئىشىك ئېچىلغاندا ھېلىقى كېڭەش ئەزاسى ئەپەندى گويا نۇرغا يۆگەلگەندەك ، ئۆينىڭ ئىچىدە ئۆرە تۇرغاندى ، ئۇچىسىدا چىرايلىققىنا ئۆيئىچىلىك خالات ، شۇ تۇرقىدا ئۇ بۇلار دەسلەپ كۆرگەن چاغدىكىدىن خېلىلا ياش كۆرۈنەتتى .

— ئوھو ، سىزمىدىڭىز ، خانىم ، — دېدى ئۇ ، بۇلارنى بولۇپمۇ ماۋۇ قىزچاقنى بىر قاراپلا تونۇۋالغاندى ، — مېنى بىر ئىش بىلەن ئىزدەپ كەلگەنمىدىڭىزلەر ؟

ئانا ئىزا تارتقىنىدىن ، دەماللىققا بىرنېمە دېيەلمەي تۇرۇپ قالدى .

— بىز كىر - قاتلىرىڭىز بولسا ، يۇيۇپ بەرسەكمىكىن ، دەپ كېلىۋىدۇق .

— يۇيۇپ بەرسەك ؟ — ئۇ ئاجايىپ بىر خىل جاراڭلىق ئاۋازدا ئۇنىڭ سۆزىنى تەكرارلىدى ، — يۇيۇپ بەرسەك دېدىڭىزمۇ ؟ قېنى ، ئىچكىرى كىرىڭىزلەر ، مەن قاراپ باقاي .

ئۇ ئەدەپ بىلەن بىر چەتكە شوخشۇپ ، ئۇلارنى ئۆيگە باشلىدى - دە ، ئىشىكىنى يېپىپ قويدى . يەنە «قاراپ باقاي - ھە» دېدى - دە ، لىككىدە بېرىپ قارا ئەبنوس ياغىچىدىن ئىشلەنگەن كىيىم ئىشكاپىنىڭ تارتىملىرىنى بىردىن بىردىن ئېچىپ ياپتى .

مۇشۇ ئارىلىقتا ، جېنى بۇ ئۆينى قىزىقىش نەزىرى بىلەن بىر قۇر كۆزىتىپ چىقىشقىمۇ ئۆلگۈردى . تام مەشىنىڭ تەكچىسىگە ، پەرداز بۇيۇملىرى ئۈستىلىگە تىزىلغان شۇنچىۋالا جىق ھەم ئېسىل نەرسىلەرنى ئۇ تۇغۇلۇپ تاھازىرىغىچە كۆرۈپ باقمىغان . بۇ ئەپەندىنىڭ يۇمشاق ساپاسى ، ئۇنىڭ يېنىغا قويۇپ قويۇلغان يېشىل قالپاقلىق چىراغ ، تامدىكى چىرايلىق ، قېلىن گىلەم ، پولىغا

سېلىنغان چىرايلىق پالاس... ۋاھ ، نېمىدېگەن پەيزى ، نېمىدېگەن پۈزۈر - ھە !

— ئولتۇرسىڭىزلا چۈ ، قېنى ئاۋۇ ساپالاردا ئولتۇرىڭىزلا ، — كېڭەش ئەزاسى ئەپەندى مۇلايىملىق بىلەن ئۇلارنى ساپاغا تەكلىپ قىلىپ قويۇپ ، ئۆزى بىر قازناقنىڭ ئىچىگە كىرىپ كەتتى .

ئانا - بالا ئىككىلەن ئۆزلىرىدىكى ھودۇقۇشنى تېخىچە باسالمايۋاتاتتى ، ئولتۇرساق ئەدەپسىزلىك بولارمىكىن دەپ ئويلاپ تۇرۇشىغا ، كېڭەش ئەزاسى ئەپەندى قولىدا بىرنېمىنى كۆتۈرۈپ چىقىپ كەلدى - دە ، ئۇلارنى ئولتۇرۇشقا قايتا تەكلىپ قىلدى . ئۇلار ئەيمىنىپەرەك بېرىپ ساپالاردىن جاي ئېلىشتى .

— بۇياق سىزنىڭ قىزىڭىز بولامدۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ جېنىغا تەبەسسۇم بىلەن كۆز تاشلاپ .

— شۇنداق ، ئەپەندى ، — دېدى ئانا ، — بۇ مېنىڭ چوڭ قىزىم بولىدۇ .

— ئېرىڭىز بارمۇ ؟

— ئۇنىڭ ئىسمى نېمە ؟

— ئۇ قەيەردە تۇرىدۇ ؟

ئانا بۇ سوئاللارغا ئىززەت - ئىكرام بىلەن جاۋاب بەردى .

— قانچە پەرزەنتىڭىز بار ؟ — ئەپەندى يەنە سورىدى .

— ئالتە ، — دەپ جاۋاب بەردى ئانا .

— ئوھو ، — دېدى ئەپەندى ، — چوڭ ئائىلە ئىكەنسىلەرغۇ .

سىز دۆلەت ئالدىدا ئەلھەق ئۆز بۇرچىڭىزنى ئادا قىپسىز .

— شۇنداق ، ئەپەندى ، — دېدى ئانا جاۋابىن . ئەپەندىنىڭ

سەمىمىي مۇئامىلىسى ئۇنى تەسىرلەندۈردى .

— بۇياقنى قىزلىرىمنىڭ چوڭى دېدىڭىزما ؟

— خوش ، ئەپەندى .

— ئېرىڭىز نېمە ھۈنەر قىلىدۇ ؟

— ئۇ ئەينەكچىلىك قىلىدىغان ، شۇغىنىسى ھازىر ئاغرىقچان

بولۇپ قالدى .

مۇشۇ پاراڭلار بولۇۋاتقاندا ، جېنىنىڭ زەڭگەر ، شەھلا كۆزلىرى ئالا چەكمەن بولۇپ پارقىراپلا قالغانىدى . ئەپەندى ئۇنىڭغا ھەربىر كۆز تاشلىغىنىدا ، ئۇ ساددا ، ئوماق نەزەر بىلەن ئەپەندىگە قاراپ يېقىملىققىنا كۈلۈپ قوياتتى . ئەپەندى كۆزلىرىنى ئۇنىڭدىن ئۈزەلمەيلا قالدى .

— ئاپلا ، ئۇنداقتا يامان بوپتۇغۇ ! — دېدى ئەپەندى خەيرخاھلىق بىلدۈرۈپ ، — بۇ يەردە يۇغۇدەك نەرسىغۇ ئانچە كۆپ ئەمەس ، شۇنداق بولسىمۇ ، سىزلەرنىڭ يۇيۇپ بېرىشىڭىزلارنى جان دەپ قارشى ئالمەن . كېلەر ھەپتىدە يەنە چىقىپ قالار . ئۇ سۆزلەۋېتىپ ئورنىدىن قوزغالدى - دە ، يۇيىدىغان كىيىملەرنى گۈللۈك كۆك رەختتىن تىكىلگەن بىر خالتىغا سالدى . — كىيىملەرنى تاپشۇرۇۋالدىغان ئېنىق كۈنى دەپ بېرەمسىزكىن ؟

— ھاجەتسىز ، — دېدى ئەپەندى ئويلىنىپ تۇرۇپ ، — كېلەر ھەپتىنىڭ قايسىبىر كۈنى بولسا بولۇپىرىدۇ . ئانا مۇنداقلا رەھمەت ئېيتىپ قويۇپ ، مېڭىشقا تەمشەلدى . — قېنى ، — ئەپەندى بىر قەدەم ئالدىدا بېرىپ ئىشكىنى ئاچتى ، — بولمىسا كېلەر دۈشەنبىدە ئەكېلىپ بېرەرسىز . — بولىدۇ ، ئەپەندى ، — دېدى ئانا ، — رەھمەت سىزگە . ئۇلار چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ، كېڭەش ئەزاسى ئۈستەل يېنىغا بېرىپ ، كىتاب كۆرۈشكە تۇتۇندىيۇ ، لېكىن نېمىشقىدۇر كۆڭلى بىر جايدا بولماي قالدى .

«چاتاق بوپتۇ ، — دېدى ئۇ كىتابنى يېپىپ قويۇپ ، — بۇلارنىڭ ئادەمنىڭ ئىچىنى ئاغرىتقۇدەك يەرلىرى بار ئىكەن ئەمەسمۇ» . راست گەپنى قىلساق ، جېنىنىڭ ئەجەبسىنىش ۋە زوقلىنىش بىلەن تولغان كەيپىياتى بۇ ئۆيىنى قاپلاپ كەتكەنىدى . گېرخاردتنىڭ ئايالى بىلەن جېنى ئۆزلىرىنىڭ سۆرۈن كۈچىسىغا يېتىپ كېلىشتى . بۇ قېتىمقى تەۋەككۈلچىلىكتە ئىشنىڭ

ئوڭغا تارتىپ قالغىنىدىن ناھايىتى سۆيۈنۈشتى .
 — ھېلىقى كىشىنىڭ خانىسى چىرايلىقمىكەن؟ — دېدى
 جېنىنى پەس ئاۋازدا .
 — ھەئە ، چىرايلىقمىكەن ، — دېدى ئانا ، — ئۇ دېگەن
 بايۋەچچە — دە .
 — ئۇ پارلامېنت ئەزاسى ئوخشىمامدۇ؟ — قىزى يەنە
 سورىدى .
 — شۇنداق .
 — نام — ئاتىقى بار ئادەملەرنىڭ ئىشى پەيزى ئىكەن — دە .

2

جېنىنىڭ روھىي دۇنياسىدىن ئېغىز ئاچىدىغان بولساق ،
 ئۇنى تەسۋىرلەپ چىقىشقا كىمىنىڭمۇ قۇدرىتى يېتەر؟ مۇشۇ
 كۈنلەردە كولومبىدىكى ھېلىقى ئېسىلزادىنىڭ كىر — قاتلىرىنى
 يۇيۇپ بېرىۋاتقان بۇ نامرات قىزچاق شۇنچىلىك سۈلكەتلىك بىر
 قىز ئىدىكى ، ئۇنىڭ تەۋسىپىنى قىلىشقا تىل ئاجىزلىق قىلىدۇ .
 ئەسلىدە ، بەزى ئادەملەردىكى مەلۇم بىر خىل مىجەز —
 خاراكتېرنىڭ پەيدا بولۇشىدىكى سەۋەب ھېچ چۈشىنىكسىز بولغان
 بولسا ، غايىب بولۇشىدىكى سەۋەبمۇ ھېچقانداق دىققەت — ئېتىبارغا
 سازاۋەر بولالمايدۇ . كىشىلىك ھاياتتا ، مۇشۇ خىلدىكى كىشىلەر
 چىدام كەمىرى بىلەن بېلىنى باغلىغان چاغلىرىدا ، ئۆزلىرىگە
 ئاجايىپ بىر خىل زېمىن ، چەكسىز گۈزەل نەرسىدەك تۇيۇلغان
 بوشلۇق ئىچىدە تەئەججۈپكە تولغان ھېسسىياتى بىلەن كېزىپ
 يۈرەلسىلا ، ئۇلارغا گويا جەننەتتە يۈرۈۋاتقاندەك تۇيۇلىدۇ .
 كۆزلىرىنى ئاچسىلا ، كۆز ئالدىدا ئارامبەخش گۈزەل بىر دۇنيا —
 باغۇبوستانلىق ، نەغمە — ناۋالىق ، رەڭدار لىباسقا پۈركەنگەن دۇنيا
 نامايان بولىدۇ . مانا بۇلار ئۇلارنىڭ ئېلىنىڭ قىممەتلىك

مىراسلىرىدۇر . ناۋادا بۇ نەرسىلەرنى «مېنىڭكى» دەيدىغان ئادەم چىقىمىسىلا ، ئۇلار شادلىقنىڭ تىزگىنىنى قويۇۋېتىپ ، روھىي زېمىندىكى جىمى كىشى ھامان بىر كۈنى ئاڭلاشنى خۇمار قىلىدىغان غەزەلنى — يەنى ئىزگۈ غەزەلنى ئاغزىدىن چۈشۈرمىگەن ھالدا ، مۇشۇ دۇنيادا سەير قىلىپ يۈرۈۋېرىدۇ .

لېكىن ، ماددىي دۇنيا ئىچىگە بېكىنىۋالغۇچىلارغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، بۇ خىل مەجەز ئادەتتە سەل غەيرىي تەبىئىي ھېسابلىنىدۇ . تەكەببۇرلۇق ۋە نەپسانىيەتچىلىك دۇنياسىغا ئۆزىنى ئۇرىدىغان باشقا كىشىلەر بولسا ، غايىچىلەرگە ۋە خىيالىپەرەسلەرگە سىڭار كۆزىدە قارىشىدۇ . ناۋادا ، ئاللىكىم ئۇنى — بۇنى تاماشا قىلغاننىڭ قىزىقى بار ، دەيدىغان بولسا ، ئۇنىڭغا : ئۆمرىڭىزنى بىھۈدە ئۆتكۈزۈۋەتمەڭ ، دېگەن ئاگاھلاندۇرۇش بىلەن جاۋاب قايتۇرۇلىدۇ . مۇبادا ، بەزىلەر مىش — مىش گەپلەرگە قۇلاق سېلىشنى ياقتۇرىدىغان بولسا ، بۇ ئۇنىڭ روھىي دۇنياسى ئۈچۈن پايدىلىقتەك تۇرسىمۇ ، لېكىن ئاشۇ مىش — مىش گەپلەر ئۇنى جىمى نەرسىسىدىن مەھرۇم قىلىپ قويدۇ . ناۋادا ، جىمىكى جانسىز مەۋجۇدات ئاجايىپ گۈزەل ھەم كىشىنىڭ زوقىنى قوزغىدىغان يېقىملىق ئاۋاز بىلەن كىشىنى مەھلىيا قىلىۋالىدىغان بولسا ، ئۇنداقتا ئۇ كىشىنىڭ ۋۇجۇدى شىكەستلەنمەي قالمايدۇ . ئەمەلىي دۇنيانىڭ قولى بۇنداق كىشىلەرگە ئەبەدىي ئۇزارتىلىپ ، ئۇلارنى ئاچ كۆزلۈك بىلەن ئەبەدىي ئۆزىگە تارتىپ تۇرىدۇ . جاھاندىكى ئەركىسز قۇللار مانا مۇشۇنداق يارىتىلغان .

ئەمەلىي دۇنيادا ، جېنى مۇشۇنداق روھتىكى ئادەملەر قاتارىغا كىرىدۇ . ياشلىق دەۋرىدىن باشلاپلا ، ئۇنىڭ ھەربىر ئىشىنى قىلىشتىكى مۇددىئاسى ئاق كۆڭۈللۈك ۋە مېھرىبانلىقتىن توغۇلار ئىدى . مۇبادا ، سىياسىتىۋون يېقىلىپ چۈشكەن بولسا ، ناھايىتى پايپىتەك بولغان ھالدا تىرىشىپ — تىرىشىپ ، ئۇنى يۆلەشتۈرۈپ ئاپىسىنىڭ قېشىغا ساق — سالامەت ئېلىپ بارغۇچى شۇ ، مۇبادا گېئورگى قورسىقىم ئېچىپ كەتتى ، دەپ غەلۋە قىلسا ، قولىدىكى

بولكسىنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭغا بېرىۋېتىدىغىنىمۇ يەنە شۇ جېنىنى ئىدى. ئۇ تولىراق ۋاقتىنى ئىنى - سىڭىللىرىنىڭ بۆشۈكىنى تەۋرىتىش بىلەن ئۆتكۈزەتتى. ناخشا ئېيتقۇسى كېلىپ قالغاندا، پۈتۈن ئىشتىياقى بىلەن ناخشا ئېيتىپ كېتەتتى. تېخى بەزىدە ھېچ تايىنى يوق چۈشلەرنىمۇ كۆرۈپ قوياتتى. ئۇ تەمتىلەپ مېڭىشقا باشلىغان چاغلىرىدىن تارتىپلا، ئاپىسىنىڭ قولىغا قول، پۇتغا پۇت بولۇپ كەلدى، پۇل سۈرتۈش دەمدۇ، بولكا پىشۇرۇش دەمدۇ، تالا - تۈزگە چىقىپ نەرسە - كېرەك ئەكېلىش دەمدۇ ۋە ياكى ئۈكلىرىنى بېقىش دەمدۇ، مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى شۇنىڭ زىممىسىدىكى ئىشلار ئىدى. ئۆزۈمۈ پات - پاتلا تەقدىرىنىڭ كاجلىقىنى خىيالىدىن كەچۈرۈپ قالىدىغان بولسىمۇ، ئۇنىڭ ۋاپىسىغىنىنى ھېچكىم ئاڭلاپ باققان ئەمەس. باشقا قىزلارنىڭ تۇرمۇشى ئۆزىنىڭكىدىن ئەركىن، بەختلىك ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، كۆڭلىدە زادىلا رەشك قىلىپ باقمىغانىدى. ئۇنىڭمۇ ئىچى پۇشۇپ قالىدىغان چاغلىرى بولاتتى، ئەمما ئۇ شۇنداق چاغلاردا غىڭشىپ ناخشا ئېيتىپ ئىچ پۇشۇقىنى چىقىراتتى. ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى، ئوتلاقتا چېپىپ ئوينىغۇسى كېلىپ، دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ ئۇزاق تۇرۇپ كېتەتتى. تەبىئەتنىڭ گۈزەل مەنزىرىسى ئۇنى ئەسىر قىلىپ، ئۇنىڭدا شېئىرىي تۇيغۇ پەيدا قىلاتتى، گامبىر چاغلاردا، ئۇ گېئورگىلار بىلەن بىللە سىرتقا چىقىپ، ئۇلارنى ياڭاق دەرىخى بولۇق ئۆسكەن جايغا باشلاپ ئاپىراتتى، ئۇ يەر ئۆزلەشتۈرۈلگەن دالا بولۇپ، يۇقىرى تەرىپى كۆڭۈلگە ھۇزۇر بېغىشلايدىغان سايلىك، تۆۋەن تەرىپى سۇلار شىلدىرلاپ ئېقىپ تۇرغان ئۇششاق ئېقىن ئىدى. جېنىنى سېزىمىدىن ئوقۇمنى شەكىللەندۈرەلەيدىغان سەنئەتكار بولمىغىنى بىلەن، ئۇنىڭ روھىي دۇنياسىدا مۇشۇ نەرسىلەرگە قارىتا ئىنكاس پەيدا بولاتتى. ھەربىر تاۋۇشى ۋە ھەربىر ئۆھسىنىشىدىن ئۇنىڭ بۇ نەرسىلەرنىڭ گۈزەللىكىنى ھېس قىلىۋاتقىنى ۋە بۇلارغا ئالقىش بىلدۈرۈۋاتقىنى سېزىلىپ تۇراتتى.

يىراقتىن يازنىڭ ئېزىتقۇسى بولغان پاختەكنىڭ يېقىملىق ناۋاسى ئاڭلانغاندا ، ئۇ بېشىنى بىر ياققا قىسايىتىپ پۈتۈن دىققىتى بىلەن قۇلاق سالاتتى . ئاشۇ ناۋانىڭ جىمى جەۋھىرى گويا كۈمۈش رەڭ بۇزغۇنلاردەك ئۇنىڭ بۈيۈك قەلبىگە سىڭىپ كىرەتتى .

قۇياشنىڭ ئىللىق نۇرى دەرەخ شاخلىرى ئارىسىدىن سېپىلگەندە ، ئۇ بۇ مەنزىرىدىن زوقلىنىپ ، ئالتۇن رەڭ قۇياش نۇرى ئەڭ كۆپ سېپىلگەن جايغا بېرىپ ئايلىنىپ كېلىشنى ، ھەۋەس قاينىمىغا چۆككەن ھالدا ، دەرەخزارلىق ئىچىدىكى مۇقەددەس دەھلىزنى سەيلە قىلىپ يۈرۈشنى ياخشى كۆرەتتى .

رەڭلەرمۇ ئۇنىڭدا تەسىر قوزغىماي قالمايتتى ، ئەلۋەتتە . قاش قارايدىغان مەزگىلدىكى پېتىۋاتقان كۈننىڭ ئاجايىپ رەڭگى ھەرقاچان ئۇنىڭ قەلبىنى ھاياجانغا سالاتتى ھەم ئاۋۇندۇراتتى .

— ئاھ ، بىلىمدىم ، — دېگەندى ئۇ بىر قېتىم بالىلارچە گۆدەكلىك بىلەن ، — ئاۋۇ بۇلۇتلارنىڭ ئارىسىغا شۇڭغۇپ كىرىپ كەتسە ، قانداق تۇيغۇ پەيدا بولار ئىدىكىن ؟

بۇ گەپنى ئۇ ماددا ھەم گېئورگى بىلەن بىللە ياۋا ئۈزۈم شۇڭلىرىدىن ھاسىل بولغان بىر چەمبىرەكنىڭ ئىچىدە ئولتۇرغىنىدا دېگەندى .

— ئېھ ، ئەگەر سېنىڭ كىچىككەن قېيىقنىڭ بولۇپ ئۇنىڭغا ئولتۇرۇپ ئاشۇ جايغا بارغان بولساڭ ، قانداق پەيزى بولغان بولاتتى - ھە ؟ — دېدى گېئورگى .

بۇ گەپنى قىلىۋاتقاندا ، جېنى بېشىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، يىراقتىكى بەئەينى بىر كۈمۈش رەڭ دېڭىزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بىر پارچە قىزىل ئارالغىلا ئوخشاپ تۇرغان بىر بۇلۇتقا قاراپلا قالغانىدى .

— ئويلاپ باققىنا ، — دېدى ئۇ ، — ناۋادا كىشىلەر ئاشۇ ئارالدا ياشىيالىغان بولسىدى . . .

ئۇنىڭ خىيالى خېلىدىن بېرى ئاشۇ يەردە كېزىپ يۈرمەكتە ئىدى ، ئاشۇ سىرلىق دۇنيادىكى يولغا ئۇنىڭ يېنىك باسقان قەدەم

تۈشى تونۇشلۇق بولۇپ قالغاندى .
— ئاۋۇ يەردە بىر ھەسەل ھەرسى ئۈچۈپ كېتىۋاتىدۇ ، —
دېدى ئۈچۈپ كېتىۋاتقان يوغان بىر ھەسەل ھەرسىنى دىققەت بىلەن
كۆزىتىپ ئولتۇرغان گېئورگى .
— شۇنداق ، — دېدى جېنى گويا چۈش كۆرۈۋاتقاندەك
بولۇپ ، — ئۇ ئۆيگە قايتىپ كېتىۋاتىدۇ .
— ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئۆيى بولامدۇ ؟ — دەپ سورىدى
مادا .

— مېنىڭچە بولۇشى مۇمكىن ، — دېدى جېنى .
— قۇشلارمۇ ئۆيلىرىگە قايتىپ كېتەمدۇ ؟ — دەپ سورىدى
گېئورگى .

— شۇنداق ، — جېنى جاۋاب بېرىۋېتىپ ، بۇ سۆزلەردىكى
شېئىرىي مەنىنى ھېس قىلدى ، — قۇشلارمۇ ئۆيلىرىگە
قايتىشىدۇ .

— ھەسەل ھەرسىمۇ ئۆيگە قايتامدۇ ؟ — سورىدى مادا .
— ھەئە ، ھەسەل ھەرسىمۇ ئۆيگە قايتىدۇ .
— ئىت ئۆيگە قايتامدۇ ؟ — گېئورگى يولنىڭ ياقىسىدا
سوكۇلداپ كېتىپ بارغان لالما ئىتنى كۆرۈپ قېلىپ سورىدى .
— ھەئە ، ئۇمۇ شۇنداق - دە ، — دېدى جېنى ، — ئىتنىڭ
ئۆيگە قايتىپ كېتىدىغانلىقىنى بىلسەنغۇ ئۆزۈڭ .
— سايقاقچۇ ؟ — گېئورگى قۇياشنىڭ خىرە نۇرىدا بىر توپ
ھاشاراتنىڭ بېشىنى ھەدەپ ئارقىغا بۇراۋاتقىنىغا كۆزى چۈشۈپ
يەنە سوراپ تۇرۇۋالدى .

— ئۇمۇ شۇنداق ، — جېنى ئاغزىدا شۇنداق دېگەن بولسىمۇ ،
كۆڭلىدە ئۆزىنىڭ جاۋابىغا ئانچە ئىشەنچ قىلالمىدى ، —
ئاڭلىغىنا !

— ئوھوش ، — گېئورگى ئىشەنمىگەندەك قىلىپ
غۇدۇردى ، — ئۇلارنىڭ قانداق ئۆيدە تۇرىدىغانلىقىغا ھېچ ئەقلىم
يەتمەيدۇ .

— ئاڭلىغىنە ! — جېنى يەنە تەكرارلىدى - دە ، ئۇنىڭغا

«ئەمدى گەپ قىلما» دېگەندەك قىلىپ قولىنى شىلتىپ قويدى . بۇ دەل بىر كۈننىڭ ئەڭ تىنچ پەيتى ئىدى ، كەچكى ئىبادەتكە چېلىنغان قوڭغۇراق ساداسى گويا بەخت تىلىكىگە ئوخشاش ، تۈن پەردىسىگە ئورالغان سامادا ياڭرىماقتا . يىراقتىن خىلمۇخىل ئاۋازلارنىڭ رىتىملىق ، مۇڭلۇق ناۋاسى ئاڭلانماقتا . تەبئىيىكى ، ئۇ بۇلارغا بار ئىشتىياقى بىلەن قۇلاق سېلىپ ، گويا ھەرىكەتتىن توختاپ قالغاندەك ، قىمىر قىلماي ئولتۇرۇپ قالدى . كۆكرىكى قىزىل كەلگەن ، قىزىل قۇيرۇقلۇق بۆلبۈل ئۇنىڭ ئالدىدىكى چىمەنلىكتە لىك - لىك سەكرەپ يۈرمەكتە . بىر ھەسەل ھەرىسى غوڭغۇلداپ ئۇچۇپ ئۆتتى ، بىر كالىنىڭ بويىغا ئېسىلغان قوڭغۇراقنىڭ جىرىڭلىغان ئاۋازى بىلەن تەڭ ، بىر تىيىننىڭ مەخپىي رازۇپىدا قىلىۋاتقىنىدىن خەۋەر بېرىپ بىر خىل شۈبھىلىك تىرىقىشىغان ئاۋازى ئاڭلانماقتا . جېنىنى چىرايلىق قوللىرىنى ھاۋاغا كۆتۈرۈپ ، قۇلىقىنى دىڭ تۇتقىنىچە ئاشۇ ئاۋازلارنى تىڭشاپ تۇردى ، تاكى ئاشۇ يېقىملىق ئاۋازلار ئەتراپقا تامام يېپىلىپ ، ئۇنىڭ يۈرىكىنى چىڭ قاماللىۋېلىشتىن توختىغاندا ، ئاندىن ئورنىدىن تۇردى .

ئۇ بىر خىل شېئىرىي تۇيغۇنىڭ يۈرىكىنى غىدىقلاۋاتقىنىنى سەزدى - دە ، بارماقلىرىنى قارسىلدىتىپ تۇرۇپ ، «ئۇھ» دەپ تاشلىدى ، ئارقىدىنلا كۆز چاناقلىرىدىن مەرۋايىتتەك ياش تامچىلىرى ئېتىلىپ چىقتى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ قەلبىدىكى ھېسسىيات دېڭىزىنىڭ توسمىسى بۇزۇلۇپ تاشلانغانىدى . جېنىنىڭ روھىي دۇنياسى مانا مۇشۇنداق ئىدى .

3

ياش كېڭەش ئەزاسى گېئورگى شۇئالفوستو براند ئالاھىدە تەقلىدىكى ئەركەك . ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا ئاغمىچىلارغا خاس ئەقىل - ئىدراك بىلەن ھەقىقىي خەلق ۋەكىلىگە خاس خەيرخاھلىق

روشن ئارىلىشىپ كەتكەن . ئۇ ئوھىئو شتاتىنىڭ جەنۇبىدا دۇنياغا كەلگەن ، كولومبىيە ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئىككى يىل قانۇن بىلىمىنى تەھسىل قىلغانلىقىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، مۇشۇ شتاتتا ئۆسۈپ چوڭ بولغان ھەم تەربىيە ئالغانىدى . ئۇ شتات دائىرىسىدە ھەممە كىشىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقى ئۈچۈن بولسا كېرەك ئېھتىمالم ، ھەق تەلەپ ، جىنايى ئىشلار قانۇنىدىن پىششىق خەۋەردار ئىدى . بىراق ئۇ ئۆزىنىڭ بىلىمىنى تەتبىقلاشقا زادىلا كوڭۇل قويۇپ باقمىدى ، شۇڭا ئادۋوكاتلىق ساھەسىدە ئۇنىڭ كۆزگە چېلىققۇدەك مۇۋەپپەقىيەتسىز يوق ئىدى . گاھى چاغلاردا ئۇنىڭ قولغا خېلى كۆپ پۇل كىرىپمۇ قالدىغان ، ئەگەر ۋىجداننى بىر ياققا قايرىپ قويىدىغانلا بولسا ، ئۇنىڭغا كۆپرەك پۇل ئۇندۇرۇۋېلىشنىڭ تازا بەلەن پۇرسىتىمۇ چىقىپ قالاتتى ، لېكىن ئۇ بۇنداق ئىشلارنى زادىلا قىلىپ باقمىدى . شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭ دىيانىتى دوست - بۇرادەرلىرىنىڭ يۈز - خاتىرىسىنى قىلىشنى رەت قىلمايتتى . ئالدىنقى قېتىملىق پىرىزدېنت سايلىمىنى ئالساق ، ئاشۇ چاغدا ئۇ بىر كىشىنىڭ شتات باشلىقلىقىغا سايلىنىشىنى قوللىدى ، ھالبۇكى ئۇ كىشى ۋىجدان جەھەتتىن ئېيتقاندا ، زىنھار قوللاشقا بولمايدىغان ئادەم ئىدى .

يەنە بىرنەچچە قېتىملىق ئەمەلدارلىققا تەيىنلەشتە ، ئۇ ناھايىتى شۈبھىلىك ئىشلارنى قىلدى ، بىر - ئىككى قېتىمغۇ تازىمۇ ئوساللىق قىلغانىدى . ھەر قېتىم ۋىجدان ئازابى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى ئۆرتىگەندە ، ئۇ «ئەل ئۆمرۈمدە قىلغان رەزىللىكىم مۇشۇ بولۇپ قالار» دېگەن سۆز بىلەن ئۆزىنى ئۆزى بەزەلەيتتى . بەزى چاغلاردا ئۆزى يالغۇز قېلىپ ساپادا ئولتۇرۇپ ، بۇ ئىشلارنى كۆز ئالدىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ، مۇشۇ سۆزنى تەكرارلايتتى - دە ، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ ، خىجالەت ئارىلاش ھىجىيىپ قويايتتى . ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا ھەرھالدا ۋىجدان دېگەن نەرسە تېخى ئۆز قىممىتىنى يوقاتمىغانىدى . ئۇنىڭدىكى خەيرخاھلىق تۇيغۇسىغا كەلسەك ، بۇ كۈندىن - كۈنگە كۈچىيىپ بارماقتا ئىدى .

كولومبو ئۇنىڭ سايلام رايونىنىڭ بىر قىسمى ئىدى ، ئۇ مۇشۇ سايلام رايونىدا ئۈچ مەرتەم ئاۋام پالاتا ئەزاسى ، ئىككى مەرتەم كېڭەش پالاتا ئەزاسى بولۇپ سايلاندى . شۇغىنىسى ، ئۇ ھېلىغىچە بويتاق ئوتتۇراتتى . ياشلىق دەۋرىدە بىرمەھەل ئوتلۇق مۇھەببەتنى بېشىدىن كەچۈرگەن بولسىمۇ ، ھېچ نەتىجىسى چىقمىدى . بۇ ئۇنىڭ ئۆزىدىن كەتكەن ئىش ئەمەس ، بەلكى قىزنىڭ ئۇنى يەنە كۈتۈۋېرىشكە ئاقىتى قالمىغانىدى . ئۇ ئۆز تۇرمۇشىنى قامداپ كېتەلگۈدەك مەرتىۋىگە ئېرىشىش خىيالىدا يۈرۈپ ، ۋاقىتنى كەينىگە سوزۇۋەرگەندى .

ئۇنىڭ قەددى - قامىتى كېلىشكەن ، ئورۇق - سېمىزلىكىمۇ جايدا بولۇپ ، چىرايى - ھۆسن جەھەتتە قاملاشقان دېيىشكە بولىدۇ . ئۇ خىلمۇخىل زەربىگە ئۇچرىغان ، نۇرغۇن زىيانمۇ تارتقان ، شۇنداقتىمۇ ئۇنىڭ زاھىرەن ئەكس ئېتىپ تۇرغان كىبىرلىكى تەسەۋۋۇر كۈچىگە باي كىشىلەرنىڭ ھېسداشلىقىنى قوزغىيالايتتى . كىشىلەر ئۇنى تۇغما مۇلايىم ، چىقىشقا دەپ قارايتتى . كېڭەش پالاتاسىدىكى مەنەپداشلىرىمۇ ئۇنىڭغا ئىچكى دۇنياسىدىن كۆرە ، تاشقى كۆرۈنۈشى ناھايىتى چىرايلىق ، دەپ باھا بېرىشكەندى .

بۇ دورەم كولومبوغا كېلىشىدە ، ئۇ ئۆزىگە سىياسىي جەھەتتە پۈتلىكاشاڭ بولۇۋاتقان توساقنى ئوڭشاشنى مەقسەت قىلغانىدى . بۇ قېتىمقى ئومۇمىي سايلامدا ، ئۇنىڭ پارتىيىسىنىڭ شتات پارلامېنتىدىكى كۈچى ئاجىزلىشىپ قالدى . ئۇ يېڭىباشتىن سايلىنىش ئويىدا بولۇۋاتاتتى ، خېلى يېتەرلىك سايلام بېلىتىگە ئىگە بولۇش سالاھىيىتى بولسىمۇ ، لېكىن ئىنتايىن ئېھتىياتچان سىياسىي ۋاسىتە قوللانمىسا ، ئۇلارنى ئۆزىگە ھەقىقىي قارىتىۋېلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى . باشقىلاردىمۇ پامان غەرەز يوق دېگىلى بولمايدۇ - دە . ئۇنىڭدىن باشقا خېلى ئۈمىدلىك پارلامېنت ئەزاسى نامزاتلىرىمۇ خېلى بار ، ئۇلارنىڭمۇ باشقىلارنىڭ ئورنىغا سايلىنىش ئارزۇسى بار ئىدى . شۇڭا ئۇ ۋەزىيەتنىڭ

كەسكىنلىكىنى تونۇپ يەتتى ، شۇنداق بولسىمۇ ، كۆڭلىدە : ئۇلار مېنى يىقىتىشالمايدۇ ، يىقىتقان تەقدىردىمۇ ، مەن پىرىزدېنت ماڭا ئاتا قىلغان سىرتتا تۇرۇشلۇق ئەلچىلىك ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىۋەرمەمدىمەن ، دەپ ئويلىدى .

قىسقىسى ، كېڭەش پالاتا ئەزاسى براند مۇۋەپپەقىيەت قازانغان شەخس . شۇنداق بولغىنىغا قارىماي ، ھەمىشە بىر خىل كەمتۈكلۈكنى ھېس قىلاتتى . ئادەتتىمۇ ئۇنىڭ قىلماقچى بولغان ئىشلىرى چېچىدىن تولا ئىدى . ئۇ ھازىر ئەللىك ئىككى ياشقا كىرىپ قالدى ، ئۆزىنى شۇنچە پاك تۇتۇپ كەلگەن ، تەقى - تۇرقى شۇنچە سۇمباتلىق بولغىنى بىلەنمۇ ، بەربىر بويتاق ئىدى . بەزى چاغلاردا ، ئۇ ئۆزىچىلا ئەتراپىغا كۆز يۈگۈرتۈپ چىقىپ ئۆزىنىڭ ھالىغا يېتىدىغان ھېچكىمى يوقلۇقىنى خىيال قىلىپ قالاتتى . گاھىدا ئۇنىڭ ئىچى قۇپقۇرۇق بىلىنىپ ، كۆڭلى تازىمۇ يېرىم بولاتتى .

«ئەللىككە كىرىپ قالدىم ، — دەپ پات - پات خىيال قىلاتتى ئۇ ، — يېگانىمەن — پۈتۈنلەي يېگانىمەن .»

شەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن ، ئۇ ئۆز خانىسىدا كىشىلىك ھايات ۋە نام - ئاتاقنىڭ ئادەمگە ۋاپا قىلمايدىغانلىقىنى ، ئۆزىنىڭ سىياسىي پائالىيەتنىڭ بىھۇدە ئاۋارىچىلىك ئىكەنلىكىنى خىيال قىلىپ ئولتۇرغانىدى ، ئۈستۈمۈت ئىشىك چېكىلدى . «تىرىكچىلىك كويىدا قانچىلىغان كۈچ - قۇۋۋىتىمىزنى سەرپ قىلىپ كۈرەش قىلىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ - ھە ؟ — دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى ئۇ ، — ئەمدى يەنە بىرنەچچە يىلدىن كېيىن بۇنداق كۈرەشنىڭ ماڭا يەنە قانچىلىك پايدىسى بولار ؟»

ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ، بېرىپ ئىشىكىنى ئاچتى ، قارىسا جېنى ئىكەن . ئۇنىڭ دۈشەنبىنى كۈتمەيلا بۈگۈن كېلىشىدىكى سەۋەب ، ئاپىسى ئۇنىڭغا : «ئۇنىڭغا ياخشى تەسىر قالدۇرايلى ، ئۇ بىزنى ئىشىنى ناھايىتى تېز قىلىدىكەن ، دەپ قالسۇن» دېگەندى .

— قېنى كىرىڭ ، — دېدى كېڭەش ئەزاسى ، بۇ دورەممۇ

ئالدىنقى دورەمدىكىدەك ، ئۇنىڭغا مۇلايىملىق بىلەن يول بەردى .
جېنىنى ئۆيگە كىردى ، خىيالىدا كىرنى تېز يۇغانلىقىنى
ماختايدىغان بىرەر گەپنى كۈتكەندى ، بىراق كېڭەش ئەزاسى
بۇنىڭغا ئېرەن قىلمىغاندەك كۆرۈندى .

— ھە ، قىزچاق ، — دېدى ئۇ كىشى ، جېنىنى كىيىم
ئورالغان بوپىنى يەرگە قويۇۋاتقان چاغدا ، — بۈگۈن كەچلىكىڭىز
خەيرلىكتۇ ؟

— ناھايىتى ئوبدان ، — دېدى جېنىنى جاۋابەن ، — بىز
سىزگە كىيىمنى دۈشەننىگە قاراپ تۇرماي ، بالدۇرراق ئەكىلىپ
بېرەيلى دېدۇق .

— ئوھوي ، ئالدىراش كەتمەيتتى ، — دېدى براند
ئېرەنشىمىگەن قىياپەتتە ، — ساپاغا قويۇپ قويۇڭ .
جېنىنى ئۆزىنىڭ كىرى يۇيۇش ھەققىنى ئالمىغانلىقى ئېسىدە
يوقلا ، قايتىشقا تەمشىلىۋىدى ، كېڭەش ئەزاسى ئۇنى
توختىتىۋالدى .

— ئاپىڭىز ئوبدان تۇرۇۋاتامدۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ خوش
پېئىللىق بىلەن .

— ھەئە ، ئوبدان تۇرۇۋاتىدۇ ، — جېنىنى قىسقىلا جاۋاب
قايتۇردى .

— كىچىك سىڭلىڭىزچۇ ، خېلى ياخشى بولۇپ قالدىمۇ ؟
— دوختۇر ياخشى بولۇپ قالدى ، دەۋاتىدۇ .
— ئولتۇرسىڭىزچۇ ، — دېدى ئۇ مۇلايىملىق بىلەن ، — مەن
سىز بىلەن پاراڭلاشماقچىدىم .

قىزچاق ئۇنىڭ يېنىدىكى ساپاغا بېرىپ ئولتۇردى .
ئۇ گېلىنى يېنىكىگە قىرىپ قويۇپ ، يەنە سورىدى :
— ئۇ نېمە كېسەل ئىكەن ؟

— قىزىل چىقىپتۇ ، — دېدى جېنىنى جاۋابەن ، — تېخى
نەچچە كۈننىڭ ئالدىدىلا ھەممەيلىن ئۇنى ئۆلۈپ قالدۇ ، دەپ
ئويلىغانىدۇق .

جېنى سۆزلەۋاتقاندا ، براند ئۇنىڭ چىرايىغا سىنچىلاپ قاراپ ، بۇ چىرايدىن كىشىنىڭ يۈرىكىنى ئېزىدىغان بىر خىل نەرسىنى كۆرۈۋېلىش مۇمكىنلىكىنى بايقىدى . بۇ قىزنىڭ لابدۇر ئۈستىبېشى ، راھەت - پاراغەتلىك تۇرمۇشقا ھەۋەس قىلىۋاتقانداكى روھىي قىياپىتى ئۇنىڭغا تەسىر قىلىپ ، گويا ئۆپچۆرسىدىكى جىمى راھەت - پاراغەت ۋە كەيپ - ساپا نومۇس ئىشتەك ، ئۆزىنىڭ بۇ جاھاندىكى ئورنىمۇ بىردىنلا ئېگىزلەپ كەتكەندەك تۇيۇلدى . — ئۇنىڭ ياخشى بولۇپ قالغىنىدىن خۇشال بولۇۋاتمەن ، — دېدى ئۇ ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن ، — دادىڭىز قانچە ياشقا كىردى ؟

— ئەللىك يەتتىگە كىردى .

— ئۇمۇ ياخشى بولۇپ قالغاندۇ ؟

— ھەئە ، ئەپەندى ، ئۇنىڭ رەڭگىروىي خېلى تۈزىلىپ قالدى ، ئەمما تالا - تۈزگە چىقالمايدۇ .

— ئايدىڭىز ئۇنى ئەينەكچىلىك قىلدۇ ، دېگەندەك قىلىۋىدى ، شۇنداق ئەمەسمۇيا ؟

— شۇنداق ، ئەپەندى .

بۇ ئەتراپلاردا بۇ ھۈنەرنىڭ ئانچە روناق تېپىپ كەتمىگەنلىكى ئۇنىڭغا ناھايىتى ئايان ئىدى . ئالدىنقى قېتىملىق سايلام ھەرىكىتىدە بۇمۇ سىياسىي مەسىلىلەرنىڭ بىرى بولۇپ قالغانىدى . ئۇنداقتا بۇلارنىڭ ھال - كۈنى تازا خاراب ئىكەن - دە .

— سىلەرنىڭ ئۆيدىكى بالىلارنىڭ ھەممىسى مەكتەپكە بېرىۋاتامدۇ ؟ — سورىدى ئۇ .

— نېمە ، ھە . . . ھەئە ، ئەپەندى ، — جېنى دۇدۇقلاپ قالدى . ئۇلارنىڭ ئۆيدىكى بالىلارنىڭ بىرى پۈتۈدا كەشى بولمىغاچقا مەكتەپكە بارالمايۋاتاتتى ، لېكىن جېنى بۇنى ئېيتىشقا خىجىل بولدى . مۇشۇ بىر ئېغىز يالغان گەپنى قىلىپ قويغىنى ئۈچۈن ، قەلبى ئازابلىنىپ كەتتى .

براند بىرپەس ئويغا چۆككەندىن كېيىن ، بىردىنلا كالىسىغا

«بۇ قىزنى يەنە گەپكە تۇتۇپ تۇرىۋېرىشنىڭ ھاجىتى قالمىدى» دېگەن ئوي كەچتى - دە ، ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئۇنىڭ يېنىغا باردى . يانچۇقىدىن يۇپقا بىر تاتازا پۇلنى چىقىرىپ ئارىسىدىن بىرنى سۇغۇرۇۋالدى - دە ، قىزغا بەردى .

— مەڭ ئېلىڭ ، — دېدى ئۇ ، — ئاپىڭىزغا مېنى بۇ پۇلنى قانداق خەجلىسە بولىۋېرىدۇ ، دېدى دەپ قويۇڭ .

جېنى گادىرماچ بولۇپ كەتكەن تۇيغۇلار ئىچىدە قولىنى پۇلغا ئۇزاتتى . بۇ پۇلنىڭ قانچە دوللار ئىكەنلىكىگە قاراپ بېقىش نەدىمۇ خىيالىغا كەلسۇن ، بۇ بۇزۇكۋار ئۇنىڭغا يېقىنلا يەردە تۇرسا ، ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ زاتنىڭ ئاجايىپ چىرايلىق خانىسى ئۇنىڭ كۆزلىرىنى قاماشتۇرۇپ كېتىۋاتسا ، ئۇنىڭ ئەس - خىيالى بىر يەردە بولۇشى مۇمكىنمىدى ؟

— سىزگە ھەشقاللا ، — دېدى ئۇ ، — سىز بىزنىڭ قايسى كۈنى كېلىپ كىرلىرىڭىزنى ئەكەتسەك بولىدىغانلىقىنى ئېنىق دەپ بېرەمسىزكىن ؟

— ھە ، بولىدۇ ، بولىدۇ ، — دېدى بىراند ، — ھەپتىنىڭ بىرى... دۈشەنبە كۈنى كەچتە .

جېنى چىقىپ كەتتى . بىراند ئويغا پاتقان ھالدا بېرىپ ئىشكىنى ئەتتى . ئۇنىڭ بۇ تەبىقىدىكى كىشىلەرگە قىزىقىپ قېلىشى ھېچ كۆرۈلۈپ باقمىغان ئىش . نامراتلىق بىلەن گۈزەللىك بىر خىل تەسىرلىك بىرىكمە ھاسىل قىلغانىدى . ئۇ ساپادا ئولتۇرۇپ ، جېنىنىڭ بىر كېلىپ كېتىشى بىلەن پەيدا بولغان كۆڭۈللۈك تۇيغۇنىڭ تەسىرىدە خىيالغا چۆكتى . ئۇلارغا ياردەم قولىنى سۇنسا نېمىشقا بولمىغۇدەك ؟

«ئۇلارنىڭ تۇرۇشلۇق جايىنى ئىزدەپ تېپىشىم كېرەك .» ئۇ ئويلا - ئويلا ، ئاخىر مۇشۇ قارارغا كەلدى .

ئەمدى جېنى يۈيىدىغان كىرلارنى ئالغىلى پات - پات كېلىپ تۇرىدىغان بولدى . بىراند ئۆزىدە ئۇنىڭغا بولغان قىزىقىشى كۈندىن - كۈنگە كۈچىيىپ بېرىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىشقا

باشلىدى . مەلۇم ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇ بۇ قىزدىكى ئۆزى بىلەن كۆرۈشكەندە بولىدىغان ئەيمىنىش ھەم قورقۇمىسراش ھالىتىنى تۈگىتىشكە مۇۋەپپەقىيەت بولالدى . ئۇنىڭ بۇ مەقسەتكە يېتىشىگە مۇنداق بىر ئىش ياردەم قىلىپ قالدى ، يەنى ئۇ بۇ قىزنىڭ ئەركىلەتمە ئىسمىنى چاقىردى ، بۇ ، ئۇنىڭ ئۈچىنچى مەرتەم كېلىشىدىن باشلانغاندى ، شۇنىڭدىن كېيىن تەبىئىيلا مۇشۇنداق چاقىرىشقا ئادەتلىنىپ قېلىشتى .

ئۇنىڭ جېنىنىڭ ئەركىلەتمە ئىسمىنى چاقىرىشى بۇ قىزنى ئۆز قىزى ئورنىدا كۆرگەنلىكىدىن ئەمەس ، چۈنكى ئۇ ھەرقانداق ئادەمگە ئېزىپ - تېزىپ بۇنداق مۇئامىلەدە بولۇپ باقمىغانىدى . بۇ قىز بىلەن پاراڭلاشقاندا ، ئۇ ئۆزىنى ياپىياشلا سېزەتتى ھەم دائىم «ئۇمۇ مېنى ياش كىشىدەك كۆرۈۋاتىدۇ ، ماڭا قىزىقىۋاتىدۇ» دېگەن خىيالدا بولۇپ قالاتتى .

جېنىنى ئالدىدىغان بولساق ، ئۇ بۇ ئادەمنىڭ ئۆپچۆرىسىدىكى راھەت - پاراغەتلىك ۋە كەيپ - ساپالىق تۇرمۇشقا مەپتۇن بولۇپ قالغان ھەمدە ئىختىيارسىز ھالدا بۇ كىشىنىڭ ئۆزىگە مەھلىيا بولۇپ قالغانىدى ، چۈنكى ئۇ ھاياتىدا ئۇچراتقان كىشىلەرنىڭ ئىچىدە ، بۇ كىشى ئەڭ جەلپكار ئىدى . ئۇنىڭ جىمى نەرسىسى شۇنداق ئېسىل ، قىلغان ئىشلىرى شۇنچىلىك سىپايە ، كارامەت ھەم كۆڭۈلدىكىدەك ئىدى . جېنى بىر خىل يىراق مەنبەدىن — ئېھتىمال نېمىس ئەجدادىنىڭ ۋۇجۇدىدىن بولسا كېرەك — مۇشۇ خىل نەرسىلەرگە بولغان چۈشىنىش ۋە قەدىرلەش ئىقتىدارىغا ۋارىسلىق قىلغانىدى . تۇرمۇش دېگەن مۇشۇ ئادەمنىڭ تۇرمۇشىدەك بولسۇن - دە . ئۇنىڭ ئالاھىدە ھۆرمىتىنى قوزغىغىنى بىر ئادەمنىڭ مەردلىكى ئىدى .

ئۇنىڭدىكى بۇ خىل خۇلق - مەجەزنىڭ بىر قىسمى ئۇنىڭغا ئاپىسىدىن يۇققان ، چۈنكى ئاپىسىنىڭ قەلب دۇنياسىدا ، كۆڭۈلچەكلىك ھەرقاچان ئەقىل - ئىدراكتىن كۈچلۈك تۇراتتى . نېمىسنى دەپسىز ، ئۇ ھېلىقى ئون دوللار پۇلنى ئاپىسىغا بەرگەن

چاغدا ، ئاپىسى خۇشاللىقىدىن داڭقىتىپ تۇرۇپلا قالدى .
— قاراڭا ، ئاپا ، — دېگەندى جېنى ، — مەن ئىشكىتىن
چىقىپ بولۇپ ، بۇ پۇلنىڭ بۇنچىلىك كۆپ ئىكەنلىكىنى ئاندىن
بىلدىم . ئۇ ماڭا بۇ پۇلنى سىزگە بېرىشىمنى جېكىلدى .
ئاپىسى پۇلنى قولغا ئېلىپ ، ئۇنى ئاۋايلاپقنا ئىككى
قاتلىدى ، شۇ ئان ھېلىقى زەبەردەس كېڭەش ئەزاسىنىڭ چىرايلىق
سېمىمىسى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا گەۋدىلەندى .
— ئۇ نېمىدېگەن كېلىشكەن ئادەم — ھە ! — دېدى ئۇ ، —
ئۇنىڭ كۆڭلى بەك ياخشى ئىكەن .

شۇ كۈنى ئاخشىمى ھەم ئەتىسى ، گېرخاردتنىڭ ئايالى بۇ
قىممەتلىك تۈگمەس بايلىقنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەي ماختاپ ، ئۇ
كىشىنىڭ ئادەمگەرچىلىكى ئاجايىپكەنەي ، كۆڭلى — كۆكسى
نېمىدېگەن كەڭ يەي ، دەپ ئاغزى — ئاغزىغا تەگمەي سۆزلەپلا
يۈردى . ئۇنىڭ كىرلىرىنى يۇغان ۋاقتىدا ، كىيىمنى ئۇۋۇلاۋېرىپ
يىرتىۋېتىشكە تاسلا قالدى . ئۇنىڭ خىيالچە ، بۇ كىشىنىڭ
ھىممىتىگە ھەرقانچە قىلىسمۇ ئەرزىيتتى . بۇ ئىشنى ئۇ ئېرىدىن
خۇپىيانە تۇتتى . چۈنكى گېرخاردت تەرسا ئادەم ، يوقسۇزلۇقنىڭ
دەردىنى ھەرقانچە تارتىسمۇ ، بىراۋدىن تىلەشنى خالىمايدىغان
مىجەزى بولغاچقا ، ئۇنىڭغا بۇ پۇلنى قوبۇل قىلدۇرۇشنىڭ خېلى
تەسكە توختايدىغانلىقى تۇرغانلا گەپ ئىدى . شۇڭا ئۇ بۇ ھەقتە
زىنھار تىنمىدى . بۇ پۇلنى بولكا ، گۆش سېتىۋېلىشقا ئىشلەتتى ،
بۇرۇنقىدەك كۈنىنى مىڭ بىر مۇشەققەتتە ئۆتكۈزۈۋاتقان قىياپەتتە
بولۇۋېلىپ ، غايىبىتىن كەلگەن بۇ بايلىقنىڭ ئىسمىنى چىقارمىدى .
شۇنىڭدىن تارتىپ ، جېنى ئاپىسىنىڭ بۇ قىلىقىنى كېڭەش
ئەزاسىغا جورۇپ ، كۆڭلىدە ئۇ كىشىدىن ئېيتقۇسىز مىننەتدار
بولۇپ يۈردى ، گەپ — سۆزلىرىمۇ بۇرۇنقىدەك بىمالال چىقىدىغان
بولۇپ قالدى . كېيىنچىرەك بۇ ئىككىسى خېلىلا ئوبدان چىقىشىپ
قالدى ، براند ئىشكاپىدىكى كۆندىن ئىشلەنگەن بىر رەسىم
رامكىسىنى ئۇنىڭ ياقىتۇرۇپ قالغانلىقىنى بىلىپ ، ئۇنىڭغا سوۋغا

قىلىۋەتتى . ئۇ ھەر دورەم كەلگەندە ، براند بىرەر باھانە تېپىپ ، ئۇنى ئۇزاقراق تۇتۇپ قالىدىغان بولدى . ئۇزاق ئۆتمەي ، ئۇ بۇ قىزنىڭ پاك ۋۇجۇدىنىڭ چوڭقۇر بىر يېرىدە يوشۇرۇنۇپ ياتقان نامراتلىقتىن يىرگىنىش ئېڭىنى ۋە كىشىلەرگە ئېيتقۇسى كەلمەيدىغان بىر خىل نومۇسچانلىقىنى بايقىدى . ئۇ بۇ قىزنىڭ مۇشۇ يېرىنى چىن دىلىدىن ياقىتۇرۇپ قالدى ، يەنە ئۇنىڭ جۇل - جۇل كىيىملىرىنى ، يىرتىق كەشىنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭ دىلىنى ئاغرىتمايدىغان بىر خىل چارىنى تېپىپ ئۇنىڭغا ياردەم قىلىشىمۇ كۆڭلىگە پۈكتى .

ئۇ پات - پات ، بىرەر كۈنى كەچتە ئۇ قىز بىلەن بىللە بېرىپ ، ئۇلارنىڭ ئۆيىنىڭ ئەھۋالىنى كۆرۈپ كېلىشىنى خىيال قىلىپ قالاتتى . شۇنداقتىمۇ ئۇ قوشما شتات كېڭەش پالاتاسىنىڭ ئەزاسى - دە ، ئۇلار تۇرىدىغان جاي چوقۇم نامراتلار مەھەللىسى بولۇشى مۇمكىن . ئويلاپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ئۇ ئىككىلىنىپ قالدى . ياخشىراق ئويلاپ بىرەر مۇۋاپىق چارىنى تاپقۇچە ، ئۆز سالاپىتىدىن چۈشمەي تۇرۇپ تۇرماقچى بولدى ، ناھايەت ، ئۇلارنىڭ ئۆيىنى زىيارەت قىلىش پىلانى ھازىرچە بىر چەتتە قېلىپ تۇردى . دېكابىرنىڭ باشلىرىدا ، براند ۋاشىنگتونغا قايتىپ كېتىپ ، ئۇ يەردە ئۈچ ھەپتە تۇرۇپ قالدى . گېرخاردتنىڭ ئايالى بىلەن جېنى ئۇنىڭ كېتىپ قالغىنىنى ئۇققىنىدا چۆچۈپ كېتىشتى . ئۇنىڭ ھەر ھەپتەدە ئۇلارغا بېرىدىغان كىرىم يۇيۇش ھەققى ئىككى دوللاردىن كەم بولمايتتى ، ھەتتا بەش دوللار بېرىۋەتكەن چاغلىرىمۇ بىرنەچچە قېتىم بولغان . ئۇ ئۆزىنىڭ كېتىپ قېلىشى بۇلارنىڭ ئىقتىسادىغا قانچىلىك تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىنى ئويلاپمۇ باقمىغان بولغىدى . ئەمدى بۇلارغا كۈننى ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتكۈزۈپ تۇرماقتىن باشقا چارە يوق ئىدى . گېرخاردت كېسىلى ساقىيىپ ، زاۋۇتلارغا ئىش ئىزدەپ بارغان بولسىمۇ ، ئائۇمىد قايتىپ كەلدى ، كېيىن قەيەردىنۇر شال تارتىش جازىسى بىلەن بىر ھەرنى تېپىپ كېلىپ ، ئۆيمۇئۆي يۈرۈپ ياغاچ تىلىش

ئىشنى قىلىپ يۈردى . بۇنداق ئىش ئانچە كۆپ ئۇچراپ تۇرمىسىمۇ ، ئۇچراشقىنى قولىدىن چىقارمىدى ، ھەپتىسىگە ئىككى - ئۈچ دوللار تاپاۋەتمۇ بولۇپ قالاتتى . بۇ پۇل ۋە ئايالى بىلەن سىياسىي ئىشنى تېپىپ كەلگەن پۇللىرى بولۇپ ، ئۇلارنى قورساقنىڭ غېمىدىن خالاس قىلدى ، ئۇلار ھېچبولمىغاندا ناننى بولسىمۇ تويغۇدەك يېيەلەيدىغان بولۇشتى .

قۇتلۇق مىلاد بايرىمى يېتىپ كەلگەندە ، ئۇلارغا نامراتلىقنىڭ دەردى ئاندىن بىلىندى . گېرمانىيىلىكلەر مىلاد بايرىمىدا ھەممە ئىشنى گۈلى - گۈلىگە كەلتۈرۈۋېتىشنى ياخشى كۆرىدىغان خەلق . بۇ ، بىر يىل ئىچىدە ئۇلارنىڭ بۇ كاتتا ئائىلىسىنىڭ ئېچىلىپ - يايىدىغان مەزگىلى ئىدى . ئۇلار بالىلىق دەۋرىدىكى شادمانلىقنى ئەزىزلەيدۇ ، شۇڭا بالىلارنىڭ ئۇلار سوۋغا قىلغان ئويۇنچۇق ۋە ئويۇنلاردىن بەھرىمەن بولغىنىغا قاراپ كۆڭۈل ئېچىشىنى ياقتۇرۇشىدۇ . بايرامنىڭ ئالدىدىكى ھەپتە ئىچىدە ، بوۋاي قولى ئىشتا بولسىمۇ ، پىكىر - خىيالى مۇشۇنىڭدەك بولۇپ يۈردى . ۋېرونىكا شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت ئاغرىپ ياتتى ، ئۇنىڭغا ئويۇنچۇق ئېلىپ بەرمەي بولامدۇ ! ئۇنىڭچە بولسا ھەربىر بالىغا بىردىن ئاياغ ، ئوغۇللىرىغا بىردىن قۇلاقچا ، قىزلىرىغا بىردىن باشنىك ئېلىپ بەرگەن بولسا خويمۇ ئوبدان بولاتتى . ئويۇنچۇق ، قەنت - گېزەك دېگەن نېمىلەر ئىلگىرى ئۇلاردا دائىم بولۇپ تۇرىدىغان . مىلاد بايرىمى كۈنى ئەتىگەندە بالىلارنىڭ كۆڭلىدىكىدەك سوۋغاتلار ئۈستەل ئۈستىگە چىقمايدىغانلىقىنى ئويلىغىنىدا ، گېرخاردتنىڭ كۆڭلى بەكلا يېرىم بولدى .

ئەمدى گېرخاردتنىڭ ئايالىنىڭ قەلبىدىكى ھېس - تۇيغۇلارغا كېلەيلى ، ئۇنى تەسۋىرلەپ ئولتۇرغاننىڭ ئورنىدا تەسەۋۋۇر قىلىپ كۆرگىنىمىز تۈزۈك . ئۇ ئېرى بىلەن ئاشۇ قورقۇنچۇق پەيت توغرىلۇق پاراڭلىشىشقا رغىبتى بارماي ، پەرىشانلىققا چۆكۈپ كېتىۋاتاتتى . ئۇ ، بىچارە گېئورگىنىڭ ھەر كۈنى كۆمۈر ئوغرىلايمەن دەپ جاپا چېكىپ يۈرگىنىدىن كۆرە ، بىرەر توننا

كۆمۈر سېتىۋالسا قىممىتى دېگەن ئۈمىد تە ئۈچ دوللارنى نېرى تىقىپ قويغاندى ، ئەمدى ئايەم كۈنلىرى يېقىنلىشىپ قالغانلىقتىن ، بۇ پۇلغا ئايەملىك نەرسە - كېرەك سېتىۋېلىش پىكرىگە كەلدى . ئېرىمۇ مىلاد ھارپىسى جىددىي پەيتتە يېنىدىن چىقىرىپ بالىلارنىڭ ئاپسىنىڭ ئىز تىراپقا تولغان كۆڭلىنى تەسكىن تاپقۇزۇش ئويىدا ، ئايالىدىن يوشۇرۇنچە يېنىدا ئىككى دوللارنى ساقلاپ يۈرگەندى . مانا مىلاد بايرىمىمۇ يېتىپ كەلدى ، لېكىن ئۇلارنىڭ قانداق تەسەللىگە ئېرىشكەنلىكىنى ئېيتىش قىيىن ، پۈتكۈل شەھەر بايرام كەيپىياتقا چۆمدى ، مىلچىمال دۇكانلىرى ۋە گۆش دۇكانلىرىنىڭ ھەممىسىگە پادۇب دەرىخى ئەكىلىپ قويۇلدى ، ئويۇنچۇق ، قەنت - گېزەك دۇكانلىرىغا كۆزنىڭ يېغىنى يەيدىغان رەڭگارەڭ ئېسىل نەرسىلەر پەۋەس تىزىۋېتىلدى ، مەرتىۋىلىك ئائىلىلەردىكى مىلاد بوۋىلار خىلمۇخىل نەرسىلەرنى سېتىۋېلىپ ئۆيلىرىگە ئەكىتىشىۋاتاتتى . گېرخاردت ھەم ئۇنىڭ خوتۇن - بالىلىرى بۇ ئەھۋاللارنى كۆرۈپ تۇرۇشقا ، ئاتا بىلەن ئانا موھتاجلىقنىڭ خىجالتىدە دىلخەستە بولۇپ كېتىۋاتسا ، بالىلارنىڭ كالىسىدا ھەر خىل شېرىن خىياللار ھەم بېسىۋالغىلى بولمايدىغان تەشەللىق بىخ سۈرمەكتە ئىدى .

گېرخاردت ئۇلارنىڭ چىرايلىرىغا تىكىلىپ تۇرۇپ : «بۇ يىل مىلاد بوۋا گادا يىلىشىپ قاپتۇ ، ئۇنىڭ بىزگە سوۋغا قىلغۇدەك ئانچە كۆپ نەرسىسى يوق ئىكەن» دەپ نەچچە مەرتەم ئېيتقان بولسىمۇ ، بالىلار ئۆزلىرىنىڭ كەمبەغەللىكىنى بىلىپ تۇرۇقلۇق ، ئۇنىڭ گېپىگە چىنىپ تۇشمايدى . ئۇ ھەر دورەم مۇشۇ سۆزنى قىلغىنىدا ، ئۇلارنىڭ مۆلدۈرلەپ تۇرغان كۆزلىرىدىن ، شۇنچە ئاگاھلاندىرغىنىغا قارىماي ، يەنە ئوقچۇپ تۇرغان ئۈمىد ئالامىتىنىڭ قىلچە پەسەيمەيۋاتقىنىنى چېلىقتۇرۇپ قالاتتى .

مىلاد بايرىمى سەيشەنبە كۈنى كەلدى ، ھارپا كۈنى — يەنى دۈشەنبە كۈنى بالىلار مەكتەپتىن قويۇپ بېرىلدى . گېرخاردتنىڭ ئايالى سارا يىغا جۈنەشتىن ئاۋۋال گېئورگىغا : «كۆمۈرنى جىقراق

تېرىپ كەل ، مىلاد بايرىمىنى ئۆتكۈزۈۋېلىشقا يەتمەي قالمسۇن» دەپ چېكىلدى . گېئورگى شۇئان ئىككى سىڭلىسىنى ئەگەشتۈرۈپ چىقىپ كەتتى ، بىراق شۇنچە قىلىپمۇ سېۋىتىنى تولدۇرالمىدى ، كىچ كىرگۈچە ھېچقانچە كۆپ تېرىۋالامدى . گېرخاردتنىڭ ئايالى كەچقۇرۇن سارايدىن قايتىپ كېلىپ ، بىرىنچى بولۇپ كۆمۈرنىڭ ئىشىنى سۈرۈشتە قىلدى :

— كۆمۈر تەرگىلى باردىڭمۇ ؟

— باردىم ، — دېدى گېئورگى .

— ئەتىگە يېنەمدۇ ؟

— يېتىدۇ ، — دېدى ئۇ ، — مېنىڭچە يېتىپ قالار .

— قېنى مەن كۆرۈپ باقاي ، — دېدى ئاپىسى . ئۇلار

چىراغنى كۆتۈرۈشۈپ كۆمۈر قويغان لاپاسنىڭ ئاستىغا كېلىشتى .

ئاپىسى شۇنداق بىر قاراپلا قاقشاپ كەتتى :

— ۋاي خۇدايمەي ، بۇ نېمىگە يېتىدۇ ، دىكىدە بېرىپ

تېرىپ كەلمىسەڭ بولماپتۇ .

— قويە ، — گېئورگى لەۋلىرىنى پۈرۈشتۈردى ، — مەن

ئەمدى بارمايمەن ، باس بارسۇن .

باس سائەت ئالتىدىن چارەك ئۆتكەندە ئۆيگە قايتىپ كەلگەن ،

شۇ تاپتا ئۇ قازناق ئۆيدە يۈز - كۆزنى يۇيۇپ ، كىيىم يەڭگۈشلەپ

شەھەرگە كىرىشنىڭ تەرەددۇتىنى قىلىۋاتقانىدى .

— ياق ، بولمايدۇ ، — دېدى ئاپىسى ، — باس كۈن بويى

ئىشلەپ چارچىدى ، ئۆزۈڭ بارغىن .

— بارمايمەن ، — گېئورگى لەۋلىرىنى ھەدەپ

پۈرۈشتۈرەتتى .

— بوپتۇ ئەمىسە ، — دېدى ئاپىسى ، — ئەتىگە قالايدىغان

نەرسە بولماي قالسا قانداق قىلارسەنكىن ، قېنى ؟

ئۆيگە قايتىپ كىرگەندىن كېيىن ، گېئورگىنىڭ تۇرۇپلا

كۆڭلى يۇمشاپ قالدى ، ئىشىنى مۇشۇنىڭ بىلەن قاتمالاشتۇرۇپ

قويۇشقا بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلدى بولغاى :

— باس ، سەنمۇ بارغىنا ، — دەپ ، ئىچكەركى ئۆيدىكى ئاكىسىنى قىچقاردى .

— نەگە ؟ — دەپ سورىدى باس .

— بىر ئاز كۆمۈر تېرىپ كېلەيلى .

— ئو . . . ي ، — دېدى ئاكىسى ، — قويساڭچۇ ، سەن مېنى نېمە كۆرۈۋاتىسەن ؟

— شۇنداقمۇ ؟ ئەمىسە مەنمۇ بارمايمەن ، — دېدى گېئورگى بېشىنى پۇلاڭىدە بىر سىلكىۋېتىپ .

— بۈگۈن چۈشتىن كېيىن نېمىدەپ تېرىپ كەلمىدىڭ ؟ — دېدى ئاكىسى دوق قىلغان ئاھاڭدا ، — ئەتىدىن — كەچكە سەندىن بىكار ئادەم يوققۇ .

— مەن تېرىپ كەلگەن ، — دېدى گېئورگى ، — بىزگىمۇ جىق ئۇچرىمىدى — دە ، كۆمۈر بولمىسا نېمىنى تەرگۈدەكمەن ؟ — ئوبدانراق ئىزدىمىگەنسەن تايىنلىق ؟ — دېدى بۇ سۆلەتۋاز بايۋەچچە .

— نېمە دېيىشىۋاتىسىلەر ؟ — ئاپىسىنىڭ ئورنىدا مىلىچىمال دۈكىنىغا سودا قىلغىلى بېرىپ ھازىرلا قايتىپ كەلگەن جېنى گېئورگىنىڭ لەۋلىرىنى پۇرۇشتۇرۇپ تۇرغىنىنى كۆرۈپ سورىدى .

— قارىمامسەن ، باس كۆمۈر تېرىپ كەلگىلى ئۇنىمايۋاتىدۇ !

— سەن چۈشتىن كېيىن بارمىغانمىدىڭ ؟

— بارغان ، — دېدى گېئورگى ، — ئەمما ئاپام يەتمەيدۇ ، دەيدۇ .

— مەن سەن بىلەن بىللە باراي ، — دېدى ھەدىسى ، — باس ، سەنمۇ بارامسەن ؟

— ياق ، — دېدى ئۇ گالىستۇكىنى تۈزەشتۈرۈۋاتقاچ ، ئېرەنشىمگەن قىياپەتتە ، — مەن بارمايمەن ، — ئۇنىڭ سەل دودىسى تۇتۇپ قالغانىدى .

— كۆمۈر ۋاگونىدىن ئالمىغۇچە ، — دېدى گېئورگى ، —

يەردە تېرىۋالغۇدەك كۆمۈر يوق ، مەن بارغان يەرلەردە كۆمۈر ۋاگونىمۇ يوق ئىكەن .

— ئۇ يەرلەردە كۆمۈر ۋاگونى بار ئىدى ، — باس گۈركىردى .

— يوق ئىكەن ، — دەدى گېئورگى .

— بولدى ، ئېيتىشماڭلار ، — دەدى جېنى ، — ماڭ ، بېرىپ

سېۋەتنى ئەكەل ، كەچ بولۇپ كەتمسۇن ، ئىتتىك ماڭايلى .

ئۆكلىرى ھەدىسىگە قەۋەتلا ئامراق ئىدى . ھەممەيلەن

قوللىرىغا چىققانلىكى نەرسىنى — ۋېرونكا بىر كىچىك سېۋەتنى ،

مادا بىلەن ۋىليام چېلەكنى ، گېئورگى بولسا ، كۆمۈرنى توشقۇچە

تېرىپ ، جېنى بىلەن بىللە كۆتۈرۈپ كېلىمىز دەپ ، كىر

يۈيىدىغان يوغان داسنى كۆتۈرۈپ چىقىشتى . باس جېننىڭ بۇ

قىزغىنلىقىنى كۆرۈپ سەل خىجىل بولۇپ قالدى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە

ئۇمۇ جېننىغا ئامراق ئىدى ، شۇڭا بۇلارغا ئەقىل كۆرسەتتى :

— مەن ساڭا قانداق قىلىشنى دەپ بېرەي ، جېن ، — دەدى

ئۇ ، — سەن بالىلارنى باشلاپ كوچىنىڭ دوقمۇشىغا بېرىپ ،

ۋاگونلارنىڭ يېنىدا تۇرۇپ تۇرغىن . بىردەمدىن كېيىن مەن

بارىمەن ، مەن بارغاندا مېنى تونۇيدىغانلىقىڭلارنى چاندۇرماڭلار .

سىلەر پەقەت : «ئەپەندى ، بىزگە ئازراق كۆمۈر تاشلاپ

بېرەمسىز؟» دەيسىلەر ، ئاندىن مەن كۆمۈر ۋاگونىنىڭ ئۈستىگە

چىقىپ ، سېۋىتىڭلار توشقۇدەك تاشلاپ بېرىمەن ، ئۇقتۇڭلارمۇ؟

— ئۇقتۇق ، — دەدى جېنى قالتىس خۇش بولۇپ .

ئۇلار قارلىق كېچىنىڭ قوينىغا كىرىپ ، تۆمۈريول

رېلىسلىرى تامان راۋان بولۇشتى . كوچىلار بىلەن كەڭرى ۋوگزال

مەيدانى كېسىشىدىغان جايدا ، كۆمۈر لىق قاچىلانغان ۋاگونلار

يېڭىلا توختىتىپ قويۇلغانىكەن . بالىلارنىڭ ھەممىسى بىر

ۋاگوننىڭ دالدىسىغا يىغىلىشتى . ئۇلار ئۇ يەردە ئاكىسىنى كۈتۈپ

تۇرغان مەھەلدە ، ۋاشىنگتوننىڭ ئالاھىدە تېز پويىزى كېلىپ

قالدى . بۇ چىرايلىق ، ئۇزۇن ، ئىچىدە بىرنەچچە يېڭى تىپتىكى

ئالىي ۋاگونى بار پويىز ئىدى . يوغان دېرىزىلىرىنىڭ ئەينەكلىرى پارقىراپ تۇراتتى ، يولۇچىلار يۇمشاق ساپالاردا يانپاشلىشىپ ، دېرىزىنىڭ سىرتىنى تاماشا قىلىشماقتا ئىدى ، پويىز ھەيۋەت بىلەن نەرە تارتىپ يېتىپ كېلىۋىدى ، بالىلار ئىختىيارسىز ئارقىسىغا داچىشتى .

— ئوھو ، نېمىدېگەن ئۇزۇن بۇ؟ — دېدى گېئورگى .
— مېنىڭ پەقەت پويىزكەش بولغۇم يوق ، — دېدى ۋىليام .
پەقەت جېنىملا ئۈنچىقماي قاراپ تۇردى . سەپەر ۋە ھۇزۇر — ھالاۋەتنىڭ بېشارىتى ئۇنىڭغا ئاجايىپ كۈچلۈك تەسىر قىلماقتا ئىدى . پۇلدارلارنىڭ تۇرمۇشى نېمىدېگەن پەيزى — ھە ! شۇ ئەسنادا ، سىباستىئون بىر خالتا كوچىنىڭ نېرىقى قاسنىقىدا پەيدا بولدى — دە ، غاداىغان قىياپەتتە گۇرس — گۇرس دەسسەپ بۇلار تەرەپكە ماڭدى . ئۇنىڭ مېجەزى ئاجايىپ تەرسا ئىدى ، ناۋادا شۇ چاغدا بالىلار ئۇنىڭ پىلانى بويىچە ئىش قىلمىغان بولسا ، ئۇ بىلمەسكە سېلىپ ئۆتۈپ كېتىۋەرگەن ، ئۇلارغا ياردەم قىلىشتىن باش تارتقان بولاتتى .

ئەمما مادا مۇشۇ پەيتتە زۆرۈر چارىنى ئىشقا سالدى :
— ئەپەندى ، بىزگە ئازراق كۆمۈر تاشلاپ بېرەمسىز؟ — دېدى ئۇ بالىلارچە زىل ئاۋازدا .

سىباستىئون چىپپىدە توختاپ ، گويا ئۇلار بىلەن راستتىنلا تونۇشمايدىغاندەك ، ئۇلارغا سىنچىلاپ بىر قاراپ قويدى — دە ، «بولدۇ ، بولدى» دېگىنىچە ۋاگوننىڭ ئۈستىگە چىقىپ ، ۋاگوننىڭ ئۈستىدىن چاققانلىق بىلەن بىر تالاي كۆمۈر تاشلاپ بەردى . ھەش — پەش دېگۈچە ، ئۇلارنىڭ سېۋىتى كۆمۈرگە لىق تولدى . ئاندىن كېيىن ئۇ يەنە بۇ گاداىلار توپى ئىچىدە ئۇزاق تۇرغۇسى كەلمىگەندەك قىلىپ ، تاققىدە سەكرەپ چۈشتى — دە ، ئۆمۈچۈك تورغا ئوخشاپ كېتىدىغان رېلىسلارنىڭ ئارىسىغا كىرىپ كۆزدىن غايىب بولدى .

ئۇلار ئۆيگە قايتىپ كېلىشىۋاتقىنىدا ، يولدا بىر مۆنتۈەرنى

ئۇچرىتىشتى (بۇ دورەمقىسى راست مۆتىۋەر ئىدى). ئۇ كىشى
بېشىغا ئېگىز قىرلىق شىلەپە، ئۇچىسىغا ئالدى پېشى جىلىتكە
شەكلىدىكى پەلتو كىيىۋاپتۇ. جېنى ئۇنى بىر قاراپلا تونۇدى.
بۇ كىشى باشقا بىرى ئەمەس، دەل ھېلىقى مەرتىۋىلىك كېڭەش
ئەزاسى ئىدى. بۇ ئۇنىڭ بۇ يەردە تازىمۇ زېرىكىشلىك بولغان مىلاد
بايرىمىنى ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن، تېخى ھېلىلا ۋاشىنگتوندىن قايتىپ
كېلىشى ئىدى. ئۇ باياتىن بالىلارنى قىزىقسىندۇرغان ھېلىقى تېز
پويىزدا كەلگەنىدى. قولىدا ئەپچىل چامادانى كۆتۈرۈۋېلىپ،
چەدەس قەدەم بىلەن ساراي تەرەپكە كېتىۋاتقانكەن، بالىلارنىڭ
يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋېتىپ، جېنىنى تونۇپ قالدى :
— سىزمىدىڭىز، جېنى؟ — دەپلا، جايدا چېپىسىدە
توختاپ، سەپىلىپ قاراپ كەتتى.

جېنى ئۇنى ئۇنىڭدىنمۇ تېز تونۇۋالغانىدى :
— ۋاي، بۇ بىراند ئەپەندىغۇ! — دەپ ۋارقىرىۋەتتى - دە،
قولىدىكى سېۋىتىنى يەرگە تاشلىۋېتىپ، بالىلارغا ئۆيگە ئالغاج
كېتىڭلار، دەپ ئىشارەت قىلىپ قويۇپ، ئۆزى قارشى تەرەپكە
ئۇچقاندەك يۈگۈرۈپ كەتتى.

كېڭەش ئەزاسى ئۇنىڭ ئارقىسىدىن قوغلاپ، ئۈچ - تۆت
قېتىم «جېنى! جېنى!» دەپ قىچقارغان بولسىمۇ، ئۇنىڭدىن
ھېچ جاۋاب بولمىدى. ئۇنى قوغلاپ يېتەلمەسلىكىگە كۆزى
يەتكەندىن كېيىن، ئۇ كىشى بىردىنلا ھەممىنى چۈشەندى، بۇ
مەسۇمە قىزنىڭ نومۇسچانلىقىنى ئېسىگە ئېلىپ قەدىمىنى
توختاتتى - دە، بالىلار بىلەن بىللە ماڭماقچى بولۇپ ئارقىسىغا
بۇرۇلدى. بىردىنلا ئۇنىڭدا ئىلگىرى جېنى بىلەن ئۇچراشقان
چاغلاردا بولىدىغاندەك تۇيغۇ پەيدا بولدى، ئۇ بۇ قىزنىڭ
سالاھىيىتى بىلەن ئۆزىنىڭ سالاھىيىتى ئوتتۇرىسىدا ئاسمان -
زېمىن پەرق بارلىقىنى ھېس قىلدى. بايقى بالىلارنىڭ كۆمۈر
تېرىپ يۈرگىنىنى كۆرۈپ، كېڭەش ئەزاسى بولغانلىقىنىڭ قەدرىنى
ھەقىقىي بىلدى. ئەننىڭ — ئاشۇ قۇتلۇق ئايەم كۈنىنىڭ بۇلار

ئۈچۈن نېمە ئەھمىيىتى؟ ئۇنىڭ خەيرخاھلىقى قوزغىلىپ، قەدەملىرى يېنىكلەپ قالدى. بىردەمدىن كېيىن، بالىلارنىڭ پاكىز - پاكىز ئۆيلەرنىڭ دەرۋازىسىدىن كىرىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆردى. ئۇ يولنى كېسىپ ئۆتۈپ، ئۆزىنى قاردىن لىباس كىيگەن دەرەخلەرنىڭ دالدىسىغا ئالدى. ئۆيلەرنىڭ ئارقا تەرەپتىكى بىر دېرىزىسىدىن گۇڭگا چىراغ نۇرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئەتراپ ئاپئاق قار بىلەن قاپلانغان. لاپاس ئاستىدىكى بالىلارنىڭ گۇدۇڭ - گۇدۇڭ ئاۋازى ئۇنىڭ قولىغا كىرىپ تۇراتتى، بىرپەستىن كېيىن، گېرخاردىنىڭ ئايالىنىڭ قارىسى غىل - پاللا كۆزگە چېلىقىپ قالدى. يەنە بىردەمدىن كېيىن، ئۇ بىر غۇۋا كۆلەڭگىنىڭ يان ئىشىكتىن كىرىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆردى، بۇنىڭ كىملىكىنى تونۇپ، ئۇنىڭ يۈرىكى ئىختىيارسىز ئويناپ كەتتى، ئەمما ئۇ شۇئان لەۋلىرىنى چىڭ چىشلەپ، چاپچىپ تۇرغان ھېسسىياتىنى ئاران - ئاران بېسىۋالدى، ئۆزىنى زورىغا ئارقىغا بۇردى - دە، بۇ يەردىن كەتتى.

شەھەر بويىچە ئالدىنقى قاتاردا تۇرىدىغان مىلىچىمال دۇكىنىنى مانىنن ئىسىملىك بىرەيلەن ئاچقانىدى. ئۇ براندىنىڭ ئىخلاسەن مۇخلىسى، يەنە كېلىپ كېڭەش ئەزاسى بىلەن تونۇشقنىدىن شەرەپ ھېس قىلىدىغان ئادەم ئىدى. شۇ كۈنى ئاخشىمى، براند بۇ ئادەم باش كۆتۈرمەي ئىشلەۋاتقان ئۈستەلنىڭ ئالدىغا كەلدى. — مانىنن، — دېدى ئۇ، — بۈگۈن ئاخشىم مەن ئۈچۈن بىر ئىش قىلىپ بېرەلمەسەن؟

— نېمە، شۇمۇ گەپمۇ، كېڭەش ئەزاسى ئەپەندى، شۇمۇ گەپ بولدىمۇ؟ — دېدى دۇكان خوجايىنى، — قاچان قايتىپ كەلگەندىڭىز؟ سىزنى شۇنداق سېغىندۇقكى! يەنە تېخى قىلىۋاتقان گېپىڭىزنى قارىمامدىغان!

— سەندىن ئۆتۈندىغىنىم، سەن بىر ئائىلىلىك سەككىز جان كىشىگە ئايەملىك نەرسىلەرنى تەييارلىغىن، جىقراق بولسۇن — ئۇ ئۆيدە ئاتا، ئانا ھەم ئالتە بالا بار — مىلاد ئارچىسى، ئۇششاق - چۈششەك نەرسىلەر ۋە ئويۇنچۇقلار بولسۇن، گېپىمنى

چۈشەنگەنمەن ؟

— چوقۇم ، چاتاق يوق ، كېڭەش ئەزاسى ئەپەندى .
— پۇلنى سورىمايلا قوي ، ھەربىر خىلىدىن چىقراق بولسۇن .
مەن ساڭا ئادرېسنى بېرىمەن ، — ئۇ شۇنداق دېدى — دە ، قوبۇن
دەپتىرىنى چىقىرىپ ئادرېسنى يازدى .
— نېمە دېگىنىڭىز بۇ ، مەن ناھايىتى خۇشاللىق بىلەن بەجا
كەلتۈرىمەن دەڭە ، كېڭەش ئەزاسى ئەپەندى ، مەن تولىمۇ
خۇشالمەن . سىز ئەزەلدىن مەرد ئادەمسىز .
— گېپىمگە قۇلاق سال ، مانىن ، — براند كېڭەش ئەزاسىغا
خاس غۇرۇرىنى ساقلىمىسا بولمايتتى ، شۇڭا كەسكىن
تەلەپپۇزدا ، — ھەممە نەرسىنى ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا ئايرىپ بەر ،
ئاندىن ھېساب تالوننى ماڭا ئەكىلىپ بەرگىن ، — دېدى .
— خوپ ، خوپ ! — ھەم ھەيران بولۇۋاتقان ، ھەم تېڭىرقاپ
قالغان دۇكاندار پەقەت شۇنىلا دېيەلدى .
كېڭەش ئەزاسى دۇكاندىن چىقىپ بولۇپ ، گېرخاردت بىلەن
ئۇنىڭ ئايالىنى ئېسىگە ئالدى — دە ، يەنە كىيىم — كېچەك ، ئاياغ
ساتىدىغان دۇكانلارغا بېرىپ مال ئوقۇشتى . ئۇلارنىڭ رازمېرىنى
بىلىمگەچكە ، ئالغان نەرسىلەرنى يەنە كېلىپ تېگىشىشكە
بولدىغانلىقىنى ئېنىق دېيىشىپ قويدى . مۇشۇ ئىشلارنى پۈتتۈرۈپ
بولغاندىن كېيىن ، ئاندىن ئۆز خانىسىغا قايتىپ كەلدى .
«كۆمۈر تېرىپ يۈرۈپتۇ ، — دەپ ئويلىدى ئۇ يېنىش —
يېنىش ، — مەنزە تازىمۇ بىخەستە بوپتىمەن — دە ، ئەمدى ئۇلارنى
ئېسىمدىن چىقارماسلىقىم كېرەك .»

4

جېنىنىڭ كېڭەش ئەزاسىنى كۆرۈپلا قېچىپ كېتىشىدىكى
سەۋەب ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئاشۇ ئەپتىدىن نومۇس قىلدى ، كۆڭلىدە :
«ئۇ كىشى ماڭا بىر ئوبدان مۇئامىلە قىلىپ كېلىۋاتقانىدى ،

ئەمدىلىكتە مېنىڭ مۇشۇنداق قاملاشمىغان ئىشنى قىلىپ يۈرگىنىمنى كۆرۈپ نېمىمۇ دەپ قالغاندۇ» دەپ ئويلىدى . نېمىلا دېگەنبىلەن تېخى بالا - دە ، شۇڭا براندنىڭ ئۆزىگە بولغان قىزىقىشىنى قىزلىقىغا ئېلىپ ئويلىماي ، بۇنىڭدا باشقا سەۋەب بار ، دەپ ئويلايتتى .

ئۆيىگە قايتىپ كەلگىنىدە ، ئاپىسى باشقا بالىلاردىن ئۇنىڭ قېچىپ كەتكىنىنى ئاڭلاپ بولغانىكەن .

— ساڭا نېمە بولدى ؟ — ئۇ ئىشىكتىن كىرىشىڭلا ، گېئورگى ئۇنىڭدىن سورىدى .

— ۋاي ، ھېچنېمە ، — ئۇ شۇنداق دەپلا ، ئىتتىك ئاپىسىغا قاراپ ، — براند ئەپەندى يولدا كېتىۋېتىپ بىزنى كۆرۈپ قالدى ، — دېدى .

— ۋۇي ، راستما ؟ — ئاپىسى بوش ئاۋازدا سورىدى ، — ئۇ كىشى قايتىپ كەپتۇ - دە ، بىراق سەن نېمىشقا قاچتىڭ ، ئەخمەق بالا ؟

— بۇ . . . ئۇ مېنى كۆرۈپ قالمىسا بولاتتىچۇ .

— ئا - ھاي ، بەلكىم ئۇ سېنى تونۇمىغاندۇ ؟ — قىزىنىڭ ئوڭايسىزلىنىۋاتقىنىغا ئۇنىڭ رەھىمى كېلىپ قالدى .

— ۋىيەي ، ئۇ مېنى تونۇۋالدى ، — دېدى جېنىنى شىۋىرلاپ ، — ئۇ تېخى مېنى ئىككى - ئۈچ قېتىم چاقىردى دەڭ . ئاپىسى ئۇنىڭ بېشىنى سىلاپ قويدى .

— نېمە ئىش بولدى ؟ — ئىچكەركى ئۆيدە تۇرۇپ ئۇلارنىڭ پارىڭىنى ئاڭلاپ قالغان گېرخاردت چىقىپ كېلىۋېتىپ سورىدى .

— ھېچنېمە ، — دېدى ئانا . ئۇ كېڭەش ئەزاسىنىڭ ئۆزلىرىنىڭ تۇرمۇشىدىكى قىممىتىنى چۈشەندۈرۈپ ئولتۇرۇشنى خالىمىغانىدى ، — ئۇلار كۆمۈر تېرىۋاتقاندا بىرى ئۇلارنى قورقۇتۇۋېتىپتۇ .

كەچ كىرگەندىن كېيىن مىلاد سوۋغىلىرى ئەكېلىنگەندە پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر ھاياجانلانغىنىدىن چۇۋۇرلىشىپ كېتىشتى .

مىلچىمال دۈكىنىنىڭ مال ھارۋىسى ئۇلارنىڭ پاكار ئۆيىنىڭ ئالدىدا توختاپ ، بەستىلىك بىر دۈكان خىزمەتچىسى سوۋغاتلارنى ئۆيگە ئەكىرىگىلىۋاتقاندا ، ئەر - خوتۇن ئىككىيلەن كۆزلىرىگە ئىشەنمەي قېلىشتى . ئۇلار دۈكان خىزمەتچىسىگە «سوۋغاتلارنى يېڭىلىشىپ ئەكەلگەن ئوخشايسىز» دېۋىدى ، ئۇ كىشى قۇلاق سالماي ئۆز ئىشى بىلەن بولتۇۋەردى . شۇنىڭ بىلەن ئۇلار بۇ ئېسىل نەرسىلەرنى خۇشاللىقى ئىچىگە پاتىمىغان ھالدا بىر - بىرلەپ كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقىشتى .

— سىلەر خاتىرجەم بولۇڭلار ، — دېدى دۈكان خىزمەتچىسى جىددىي تەرزىدە ، — مەن ئۇنداق يېڭىلىشىپ قالدىغانلاردىن ئەمەس ، شۇنداققۇ - ھە ، گېرخاردت ؟ بۇلارنىڭ ھەممىسىنى سىلەرگە ئەكەلدىم .

گېرخاردتنىڭ خوتۇنىنىڭ پۇتى - پۇتىغا تەگمەي قالدى ، ھاياجانلانغىنىدىن قوللىرىنى ھەدەپ ئىشقىلايتتى ، تۇرۇپ - تۇرۇپلا :

— ياخشى بولدى ، مانا بۇ ياخشى بولغىنى ئەمەسمۇ ؟ — دەپ قوياتتى .

بۇ نامەلۇم ساخاۋەتچىنىڭ بۇ قەدەر مەردلىكىنى كۆرۈپ بوۋاينىڭ كۆڭلىمۇ ئۆزىچىلا ئېرىپ قالدى . ئۇ بۇنى شۇ جايدىكى چوڭ زاۋۇتنىڭ خوجايىنى ئەۋەتكەن ، دەپ قىياس قىلدى . چۈنكى ئۇ باي گېرخاردتنى تونۇيتتى ، يەنە كېلىپ بۇلارغا ناھايىتى ياخشى مۇئامىلە قىلاتتى . گېرخاردتنىڭ ئايالى تەسىرلەنگىنىدىن كۆز يېشى قىلدى ، بۇ نەرسىلەرنىڭ نەدىن كەلگەنلىكىنى سەل گۇمان بىلەن پەرەز قىلغان بولسىمۇ ، ھېچ نەرسە دېمىدى . جېنىغا كەلسەك ، ئۇ تەبىئىيلا ، بۇ ئىشنى كىمىنىڭ قىلغانلىقىنى چۈشىنىپ بولدى .

مىلاد بايرىمىنىڭ ئىككىنچى كۈنى چۈشتىن كېيىن ، براند سارايدا جېنىنىڭ ئايىسى بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى ، جېنى شۇ كۈنى ئۆيگە قاراپ قالغانىدى .

— ياخشىمۇسىز ، خانىم ، — ئۇ قولىنى ئۇزاتقاچ ،
خۇشخۇيلۇق بىلەن ئامانلاشتى ، — مىلاد بايرىمىنى كۆڭۈللۈك
ئۆتكۈزگەنسز ؟

بىچارە ئايال غالىلداپ تىترىگەن پېتى ئۇنىڭغا قول بەردى ،
كۆز چاناقلىرى شۇئان ياشقا تولدى .

— نېمە ، نېمە ، — دېدى براند بۇ ئايالنىڭ دولىسىغا قېقىپ
قويۇپ ، — يىغلىمىسىڭىزچۇ ، بۈگۈن كىر ئالغىلى
كېلىدىغانلىقىڭىزنى ئۇنتۇپ قالماڭ جۇمۇ .

— ئۇنتۇمايمەن ، ئەپەندى ، — دېدى ئۇ ، بۇ كىشى بىلەن
بىرنەچچە ئېغىز پاراڭلاشماقچى بولۇۋىدى ، لېكىن ئۇ كىشى
يېنىدىن كېتىپ قالدى .

شۇنىڭدىن كېيىن ، ئانا - بالا ئىككىيلەننىڭ سارايدا بىر
سۇمباتلىق كېڭەش ئەزاسى بار ئىكەنلىكى ، ئۇنىڭ مۇلايىملىقى ،
ئۆزلىرىگە بېرىدىغان كىر يۇيۇش ھەققىنىڭ قانچىلىك كۆپ
ئىكەنلىكى ھەققىدە قىلىشقان پاراڭلىرى گېرخاردتنىڭ قۇلىقىغا
پات - پاتلا كىرىپ قالىدىغان بولدى . گېرمانىيلىك مېھنەتكەشلەر
ئاددىي پىكىر قىلىدۇ . شۇڭا ، ئۇ براند ئىسىملىك بۇ ئەپەندىنىڭ
سۆزىنى بىر ئۇلۇغ ئەرباب ھەم ناھايىتى ئېسىل سۈپەت ئادەم
ئىكەنلىكىگە ئوڭايلا ئىشىنىپ قالدى .

جېنىنىڭ ھېسسىياتىنى بۇياققا بۇرايمەن دەپ ئاۋارە بولۇش
ھاجەتسىز ئىدى ، شۇڭا ئۇنىڭ ئۇ كىشىگە بولغان قىزىقىشى
ئادەتتىكىدىن تاشقىرى تۈس ئېلىشقا باشلىدى .

بۇ ، دەل ئۇنىڭ رەسىدە بولۇۋاتقان مەزگىلى بولغاچقا ، ئۇ
كۈندىن - كۈنگە ھۆسن تۈزەپ ، تولۇپ بېرىۋاتاتتى ، ھەرقانداق
ئەركەكنىڭ ئۇنىڭغا شەيدا بولماسلىقى مۇمكىن ئەمەس ئىدى .
ئۇنىڭ تەن قۇرۇلۇشى يارىلىشىدىنلا بېجىرىم ، بويىمۇ ئېگىز
كەلگەن ، ئادەتتىكى قىز بالىلاردىن پەرقلىنىپ تۇرىدۇ . ناۋادا ،
ئۇنىڭغا مودا ئاياللارنىڭ كۆڭلىكىنى كىمدۈرۈپ قويىدىغان بولسا ،
ئۇ چاغدا ئۇنىڭ ھېلىقى كېڭەش ئەزاسىغا ئۇنىڭ ئاشۇ ئېگىز بويىغا

مۇناسىپ كەلگۈدەك جۈپ بولالشىدا گەپ يوق . ئۇنىڭ چولپان كۆزلىرىدىن نۇر يېغىپ تۇراتتى ، ئەتىلىرى ناھايىتى يۇمران ، چىشلىرى سەدەپتەك ئاق ھەم تەكشى ئىدى . ئۇ ئەقىل بايىدا يېتىشكەن ، ئۆزىمۇ زېرەك ، ئۇنىڭ كۆزىتىش ئىقتىدارىمۇ كەم ئەمەس . ئۇنىڭدا كەم بولغىنى تەربىيىلىنىش ھەم ئۆزىگە ئىشىنىش تۇيغۇسى ئىدى . بۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب ، ئۇ ئۆزىنى باشقىلارغا پۈتۈنلەي تايىنىپ ياشايدىغان ئادەم ، دەپ ھېسابلايتتى .

لېكىننە ، ئۇ ھەر دورەم كىيىم ئاپىرىپ بەرگىلى بارغاندا ، ئۇ يەردە قانداقلا نەرسىنى ئۇچراتقان بولسا ، ئۇنى ماڭا قىلىنغان ئىلتىپات دەپ ئويلاپ قالاتتى . مانا بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن پايدىسىز ئىدى .

يېقىنقى كۈنلەردىن بۇيان ، ئۇ يۇغان كىرلارنى ئاپىرىپ بەرگىلى سارايدا ھەپتە ئىككى قېتىم بارىدىغان بولۇپ قالدى ، ھەر كەلگىنىدە ، براند ئۇنى خۇشخۇيلۇق بىلەن قارشى ئالاتتى ، ئۇمۇ بۇ كىشىگە ئېچىلىپ - يېپىلىپ جاۋاب قايتۇراتتى . براند دائىم جېنىغا ھەم ئۇنىڭ ئۈكىلىرىغا ئۇششاق - چۈششەك نەرسىلەرنى سوۋغا قىلىپ تۇراتتى . ئۇنىڭ بىلەن بەھۇزۇر پاراڭلىشاتتى . شۇنداق قىلىپ ، ئۇنىڭ يۈرىكىدىكى مەرتىۋە پەرقى توغرىسىدىكى قورقۇمىسىراش تامامەن غايىب بولدى ، ئەمدى ئۇ براندىنى سۈرلۈك كېڭەش ئەزاسى ئەمەس ، بەلكى سېخى دوست قاتارىدا كۆرۈپ مۇئامىلە قىلىدىغان بولدى . براند بىر قېتىم ئۇنىڭدىن ، مەكتەپكە كىرىپ ئوقۇشنى خالامسىز ، دەپ سورىدى ، چۈنكى ئۇ ھەمىشە ، ئۇ مەكتەپ يۈزى كۆرگەندىن كېيىن ، چوقۇم قالتىس ئادەم بولۇپ چىقىدۇ ، دەپ ئويلايتتى . ناھايەت بىر كۈنى كەچتە ، ئۇ جېنىنى ئۆز يېنىغا چاقىردى .

— بۇياققا كېلىڭ ، جېنى ، — دېدى ئۇ ، — مېنىڭ قېشىمغا كېلىڭ .

جېنى ئۇنىڭ قېشىغا بېرىۋىدى ، ئۇ ئۆزىنى باسالماي كاپلا قىلىپ ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇۋالدى .

— ماڭا قاراڭا، جېنى، — دېدى ئۇ ئادەمنى تېپىشماق تاپقىلى سالىدىغاندەك بىر خىل نەزەردە ئۇنىڭ چىرايىغا سىنچىلاپ قاراپ، — سىزنىڭچە، مەن زادى قانداق ئادەم؟

— ۋىيەي، — دېدى جېنى يۈزىنى ئەتەي چەتكە بۇراپ، — مەن نېمە بىلەي، مەندىن نېمىشقا بۇنى سوراپ قالدىڭىز؟
— ئوھو، سىز بىلىسىز، — دېدى براند، — سىزدە ھامان مەن توغرىلۇق مەلۇم ئوي بولۇشى مۇمكىن. قېنى، ماڭا ئېيتىڭە، سىزنىڭ ئويىڭىز قانداق ئىكەن؟
— ياقەي، مەندە ھېچقانداق ئوي يوق، — دېدى جېنى ساددىلىق بىلەن.

— سىزدە بار، — ئۇ قىزنىڭ بۇنداق ئوچۇق سۆزلۈكلۈكىگە مەستلىكى كېلىپ، مەنۇنىيەت بىلەن دېدى، — سىز مەن توغرىلۇق چوقۇم ئويلىغان. ئېيتىڭە، زادى قانداق ئويلىغان؟
— سىز مەندىن مېنىڭ سىزنى ياقىتۇرىدىغان ياكى ياقىتۇرمايدىغانلىقىمنى سورىماقچىمۇ؟ — ئۇ تۈز كۆڭۈللۈك بىلەن شۇنداق دەپلا، كۆزلىرىنى تۆۋەن تىكىپ، براندنىڭ چېكىسىدىكى ئاق ئارىلىغان بىر تۇتام چېچىغا نەزىرىنى ئاغدۇردى، بۇ چاچلار ئۇنىڭ پېشانىسىگە چۈشۈۋېلىپ، چىرايلىق يۈزىنى بەئەينى شىرنىڭ يۈزىگە ئوخشىتىپ قويغانىدى.

— ھەئە، شۇنداق، — دېدى براند سەل ئۈمىدسىزلەنگەن ھالدا، كۆڭلىدە: «بۇ قىزدا نازۇكەرەشمە كەمرەك ئىكەن» دەپ ئويلىدى.

— مەن سىزنى ئەلۋەتتە ياقىتۇرىمەن، — دېدى جېنى ئەركىلەپ تۇرۇپ.

— سىز مەن توغرىلۇق باشقا ئويدا بولمىغانمۇ زادى؟ — براند يەنە سورىدى.

— مەن سىزنى تولىمۇ سۈلكەتلىك ئادەم، دەپ قارايمەن، — دېدى ئۇ تېخىمۇ ئىزا تارتقان ھالدا، ئۇ براندنىڭ تېخىچە ئۆزىنىڭ قولىنى چىڭ سىقىملاپ تۇرۇۋاتقىنىنى ئەمدى

سەزگەندى .

— مۇشۇلما ؟

— ۋىيەي ، — ئۇنىڭ قاپاقلدىرى لىك - لىك سەكرەپ كەتتى ، — بۇمۇ ئازلىق قىلامدۇ تېخى ؟

براند جېننىغا لەپىدە بىر قارىۋىدى ، ئۇنىڭ ئۆزىگە يېنىشلاپ قارىغان چاغدىكى ئوماق ھەم ساددا نەزىرى ۋۇجۇدىنى لەرزىگە سېلىۋەتتى . ئۇ ئۇنچىقماي ، جېننىنىڭ چىرايىغا سىنچىلاپ قاراپ كەتتى ، جېننى ئۇنىڭ بۇ قارىشىدا چوڭقۇر مەنە بارلىقىنى سەزدى ، ئەمما زادى قانداق مەنە ئىكەنلىكىنى چۈشىنەلمەي ئىچى پۇشتى .

— دېمەكچىمەنكى ، — دېدى ئۇ ئاخىر ، — مېنىڭچە سىز بىر چىرايلىق قىز . سىزمۇ مېنى ناھايىتى ياخشى كىشى دەپ ئويلايسىزغۇ دەيمەن ؟

— ئويلايمەن ، — دېدى جېننى قىلچە ئىككىلەنمەي .
براند ساپاغا يۆلىنىپ ، بېشىنى ئارقىغا تاشلىدى ، كۆڭلىدە قىزنىڭ جاۋابىدا بىر خىل غەرەزسىز ھەزىل بارلىقىنى ھېس قىلىپ ، ئىختىيارسىز كۈلۈۋەتتى . جېننى ئۇنىڭ كۈلۈشىگە ھەيران بولۇپ قارىدى .

— نېمىگە كۈلىسىز ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .
— ھە ، سىزنىڭ جاۋابىڭىزنىڭ قىزىقارلىقلىقىغا كۈلدۈم ، — دېدى براند ، — مەن ئەسلىي كۈلمىسەم بولاتتى . مېنىڭچە ، سىز ماڭا ئازراقمۇ قىزىقمايدىكەنسىز . مەن سىزنىڭ مېنى ياقىتۇرىدىغانلىقىڭىزغا ئىشەنمەيمەن .

— ئەمما مەن سىزنى ھەقىقەتەن ياقىتۇرىمەن ، — دېدى ئۇ سەمىمىيلىك بىلەن ، — مېنىڭچە ، سىز بەك ياخشى ئادەم ، — ئۇنىڭ بۇ گەپلەرنى يۈرىكىدىن چىقىرىپ ئېيتىۋاتقىنى كۆزلىرىدىن بىلىنىپ تۇراتتى .

— بوپتۇ ، ئەمىسە ، — براند شۇنداق دېگەچ ، قىزنى ئاستا ئۆزىگە تارتىپ ، ئۇنىڭ پېشانىسىگە چوڭكەدە قىلىپ بىرنى

سۆيدى .

— ۋاي ! — جېنى قەددىنى رۇسلاپ توۋلۋەتتى ، ئۇ بەك چۆچۈپ كەتكەندى .

بۇ ئىش ئۇلارنىڭ مۇناسىۋىتىدە يېڭىچە بىر ھالەتنى پەيدا قىلدى . براندىنىڭ كېڭەش ئەزاسىغا خاس سالاپىتى شۇنچە غايىب بولدى . جېنى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئۆزى ئەزەلدىن ھېس قىلىپ باقمىغان بىر خىل نەرسىنى بايقىغاندەك بولدى ، كۆزىگە ئۇ ئىلگىرىكىدىنمۇ ياشىرىپ قالغاندەك كۆرۈندى . شۇ تاپتا جېنى ئۇنىڭ نەزىرىدە بىر ئايال زاتى ئىدى ، ئۇنىڭ ئۆزى بولسا ، شۇ ئايالنىڭ ئاشىقىنىڭ رولىنى ئېلىۋاتاتتى . جېنى نېمە قىلارنى بىلەلمەي ، بىرپەس ئارسالدى بولۇپ قالدى .

— ئو — ھوي ، — دېدى براند ، — مەن سىزنى چۆچۈتۈۋەتتىممۇ نېمە ؟

جېنى ئۇنىڭغا قاراپ قويدى . كۆڭلىدە بۇ ئۇلۇغ زاتقا قارىتا يەنىلا ھۆرمىتى كامىل ئىدى ، شۇڭا مىيىقىدا كۈلۈپ قويۇپ :
— ھەئە ، مېنى چۆچۈتۈۋەتتىڭىز ، — دېدى .
— بۇ مېنىڭ سىزنى بەك — بەك ياخشى كۆرگەنلىكىمدىن بولدى — دە .

جېنى بىرپەس سۈكۈتكە چۈشۈپ ، ئاندىن :
— قايتىدىغان ۋاقىتىم بولۇپ قالدى ، — دېدى .
— ئۇنداقتا ، — دېدى براند يېلىنغاندەك قىلىپ ، — سىز مۇشۇ ئىش تۈپەيلى ئۆزىڭىزنى مەندىن قاچۇرماقچى بولۇۋاتامسىز ؟
— ئۇنداق ئەمەس ، — ئۇنىڭ ئويىچە ، ياخشىلىققا يامانلىق بىلەن جاۋاب قايتۇرۇش نامەردلىك ئىدى ، شۇڭا ، — مەن قايتىپ كەتمەسم بولمايدۇ ، ئۆيدىكىلەر مېنىڭدىن ئەنسىرەپ قالدۇ ، — دېدى .

— سىز مەندىن خاپا بولۇپ قالمىغانسىز ؟
— ياقەي ، خاپا بولمىدىم ، — دېدى ئۇ جاۋابەن ؛ مۇشۇ تۇرقىدا ئۇ ئاياللارغا خاس خۇسۇسىيەتنى تېخىمۇ روشەن

ئىپادىلىدى . مۇشۇنداق جىددىي ئەھۋالغا دۇچ كېلىش ئۇنىڭ ئۈچۈن ئېيتقاندا تېخى يېڭىلىق ئىدى . شۇنىسى ئايانكى ، بۇلار ھەر ئىككىلىسى گاڭگىراپ قېلىشتى .

— قانداق ئەھۋال يۈز بېرىشىدىن قەتئىينەزەر ، ئەمدى سىز ماڭىلا تەئەللۇق ، — دېدى براند ئورنىدىن تۇرۇۋېتىپ ، — بۇنىڭدىن كېيىن مەن ھەر ۋاقىت سىزنىڭ غېمىڭىزدە بولىمەن . بۇ سۆزلەر جېنىنى خۇشال قىلىۋەتتى . «ئۇ كىشىنىڭ ئەقلىنى لال قىلىدىغان ئىشلارنى قىلىشقا نېمىدېگەن ئۇستا — ھە ، — دەپ ئويلىدى ئىچىدە ، — ئۇ تازىمۇ ئۇستا سېھىرگەر ئىكەن .» ئۇ ئەتراپقا كۆز يۈگۈرتكەچ ، ئۆزىنى مۇشۇنداق تۇرمۇشقا ، مۇشۇنداق مۇھىتقا قويۇپ تەسەۋۋۇر قىلىۋىدى ، گويا جەننەتكە كىرىپ قالغاندەك تۇيغۇدا بولدى . بىراق ئۇ بۇ كىشىنىڭ غەربىنى تازا چۈشىنىپ يېتەلمىگەندى ، ئۇ پەقەت بۇ كىشىنىڭ ھەقىقىي ئادىمى ، قالتىس سېخىي ئىكەنلىكىنى ، ئۆزىگە ئېسىل نەرسىلەرنى سوۋغا قىلىۋاتقىنىنىلا بىلەتتى ، خالاس . شۇڭا تەبىئىيلا ئۆزىنى خۇشال سەزدى . براند بىلەن ئۆزى ئوتتۇرىسىدىكى مەرتىۋە جەھەتتىكى زىددىيەتمۇ خىيالدا يوق ، ئادىتى بويىچە ئۆزى ئېلىپ كېتىدىغان بىر بوپا كىرنى قولغا ئېلىۋىدى ، بۇ براندا گويا ئۇنى يۈزىدىن يۈزىگىلا ئەيىبلەۋاتقاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى .

«ئۇ بۇ نەرسىلەرنى ئېلىپ كەتمەسلىكى كېرەك ئىدى» دەپ ئويلىدى ئۇ . بىردىنلا ھېسداشلىقنىڭ شىددەتلىك دولقۇنى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى لەرزىگە سېلىۋەتتى . ئۇ قىزنىڭ ئېڭىكىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ ، ئىززەت — ئىكرام ۋە مەردانلىك بىلەن :

— ھېچ ۋەقەسى يوق ، قىزچاق ، ئەمدى ھەمىشە بۇنداق ئىشنى قىلىپ يۈرۈشىڭىز بىھاجەت ، مەن سىز ئۈچۈن بىر ئامال تاپمەن ، — دېدى .

بۇ ئىشنىڭ ئاقىۋىتى ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا تېخىمۇ بەكرەك يېقىنچىلىقنى پەيدا قىلدى ، خالاس . جېنى يەنە بىر كەلگەندە ،

براند قىلچە ئىككىلەنمەستىن ئۇنى ئۆزى ئولتۇرغان ساپانىڭ يان يۆلەنچۈكىگە كېلىپ ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى ھەمدە سەممىيلىك بىلەن ئۇنىڭدىن ئائىلىسىنىڭ ئەھۋالىنى ھەم ئۆزىنىڭ ئارزۇسىنى سوراشتۇردى . گەپ ئارىلىقىدا قىزنىڭ ئۇنىڭ سوئالدىن ئۆزىنى قاچۇرۇۋاتقىنىنى نەچچە مەرتەم سېزىپ قالدى ، خۇسۇسەن ئۇنىڭ دادىسىنىڭ يېقىننىڭىياقى نېمە ئىش قىلىۋاتقىنىنى سورىغىنىدا شۇنداق بولدى . جېنى دادىسىنىڭ بىراۋلارغا ياغاچ تىلپ بېرىۋاتقىنىنى دېيىشكە خىجىل بولۇۋاتاتتى .

براند بۇلارنىڭ ئائىلىسىنىڭ كۈنى تېخىمۇ بەتتەرلىشىپ كېتىۋاتقان بولۇشى مۇمكىن ، دېگەن گۇمان بىلەن ، ئۇلارنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ، ئەھۋالىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ كەلمەكچى بولدى .

بۇ ئىش بىر كۈنى ئەتىگىنى روياپقا چىقتى . بۇ ، پارلامېنتتىكى كۈرەش باشلىنىشتىن ئۈچ كۈن ئاۋۋالقى گەپ . ئاشۇ كۈرەشتە ئۇ مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىدى . بىراق غالبىيەت بىلەن مەغلۇبىيەت تېخى ئېنىق بولمىغان ئاشۇ بىرنەچچە كۈن ئىچىدە ، ئۇنىڭ قىلغۇدەك تۈزۈك ئىشىمۇ يوق ئىدى . بولۇپمۇ ، ھېلىقى كۈنى ئۇنىڭ ئانچە مۇھىم ئىشى بولمىغاچقا ، قولغا ھاسسىنى ئېلىپ ئاستا سىرتقا چىقتى ، ئالاھىزەل يېرىم سائەتچە يول يۈرگەندىن كېيىن جېنىلارنىڭ كەپسى ئالدىغا يېتىپ كەلدى - دە ، ئىشىكى دادىل چەكتى .

ئىشىكى گېرخاردتنىڭ ئايالى ئاچتى .

— خەيرلىك ئەتىگەن ، — براند خۇش ئاۋازدا سالاملاشتى ، ئۇنىڭ چىرايىدىكى سەل ئارىسالدىلىق ئالامىتىنى كۆرۈپ يەنە ، — كىرسەم بولامدۇ ؟ — دەپ سورىدى .

گېرخاردتنىڭ ئايالى ئۇنىڭ بۇنداق تۇيۇقسىز كېلىشىدىن چۆچۈپ داڭقىتىپ تۇرۇپلا قالدى ، ھودۇققىنىدىن قوللىرىنى سەكسەن يېرىگە ياماق چۈشكەن پەرتۇقىنىڭ ئۈستىگە

سۈركەۋەردى ، كېيىن يەنە براندىنىڭ ئۆزىدىن جاۋاب كۈتۈپ تۇرۇپ قالغىنىنى كۆرۈپ :

— ۋاي ، بولمامدىغان ، قېنى مەرھەمەت قىلىڭ ، — دېدى .
ئۇ شاپاشلىغىنىچە بۇ كىشىگە يول باشلاش بىلەن بولۇپ ،
ئىشكىنى يېپىشىنمۇ ئۈنتۈپ قالدى ، ئىتتىك بېرىپ ساپانىسى
ئەكەلدى - دە ، ئۇنى ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى .

براندى ئۇنى بۇنچىلىك تەمىرىتىپ قويغىنى ئۈچۈن سەل
ئوڭايىسىزلاندى - دە :

— ھېچ ۋەقەسى يوق ، خانىم . بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاچ ،
سىلەرنى كۆرۈپ كېتەي دەپ كىردىم . ئېرىڭىز ياخشى بولۇپ
قالدىمۇ ؟ — دېدى .

— ياخشى بولۇپ قالدى ، رەھمەت ، — دېدى گېرخاردتنىڭ
ئايالى ، — بۈگۈن ئۇ ئىشلىگىلى چىقىپ كەتكەن .

— بۇنداقتا ئۇياق ئىش تېپىۋاپتۇ - دە ؟
— شۇنداق ، ئەپەندى ، — دېدى گېرخاردتنىڭ ئايالى ، ئۇمۇ
جېنىغا ئوخشاش ، ئېرىنىڭ نېمە ئىش قىلىۋاتقىنىنى دېيىشىنى
خالىمىدى .

— بالىلارنىڭ ھەممىسى ئوبدان تۇرۇۋاتقاندۇ ، مەكتەپتە
ئوقۇشۇۋاتىدۇغۇ دەيمەن ؟

— ھەئە ، — دېدى گېرخاردتنىڭ ئايالى ، بۇ چاغدا ئۇ
پەرتۇقىنى يېشىۋەتكەن ، تىترەۋاتقان قوللىرى ئەمدى تىزلىرى
ئۈستىدە ئوينىماقتا ئىدى .

— ئۇنداقتا ياخشى بوپتۇغۇ ، جېنى كۆرۈنمەيدۇغۇ ؟
جېنى بۇ تاپتا كىيىملەرنى ئەمدىلا دەزماللاپ بولۇپ ،
دەزمالنى قويۇپ قويۇپلا ، ئىچكىركى ئۆيىدە ھاپىلا - شاپىلا
باش - كۆزلىرىنى تۈزەشتۈرۈۋاتقاندۇ ، ئاپسىنىڭ ئۇنىڭ ئۆيىدە
ئىكەنلىكىنى پوسۇققىدە دەۋىتىپ ، ئۆزىنىڭ يوشۇرۇنۇشقا
ئۈلگۈرەلمەسلىكىدىن يۈرىكى سۇ بولۇپ تۇرغانىدى .

— ئۇ ئۆيىدە ، — دېدى ئاپىسى ، — مەن ئۇنى قىچقىرىپ

چىقاي .

— نېمىدەپ مېنى ئۆيدە دەيسىز ؟ — دېدى جېنى
ماغدۇرسىز لانغان ھالدا .

— ئەمىسە نېمە دېسەم بولاتتى ؟ — سورىدى ئاپىسى .
ئانا - بالا ئىككىلەن دېلىغۇلچىلىقتا تۇرغان پەيتتە ، كېڭەش
ئەزاسى ئەپەندى ئۆيدە ئوڭچە قېلىپ ، بۇ ئۆينى بىرقۇر كۆزدىن
كەچۈرۈپ چىقتى . مۇشۇنداق ياخشى كىشىلەرنىڭ شۇ قەدەر
كۈلپەت ئىچىدە ياشاۋاتقىنىنى ئويلىغىنىدا ، كۆڭلى بىر قىسىملا
بولۇپ كەتتى ، بۇلارنىڭ ئەھۋالىنى ياخشىلاش توغرىسىدىكى غۇۋا
ئوي «يالت» قىلىپ كاللىسىغا كەچتى .

— ئەتىگەنلىكىڭىز خەيرلىك بولسۇن ، — دېدى ئۇ جېنى
دەككە - دۈككە ئىچىدە كىرىپ كېلىۋاتقاندا ئۇنىڭ بىلەن
سالاملىشىپ ، — بۈگۈن ياخشى تۇرۇپسىزمۇ ؟

جېنى ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ قولىنى ئۇنىڭغا
ئۇزىتىۋاتقىنىدا ، يۈزىگە قىزىللىق ئۆرلىدى . ئۇنىڭ كېلىشى
بىلەن ، بۇ قىزنىڭ كۆڭلى ئاستىن - ئۈستۈن بولۇپ ، تىلى گەپكە
كەلمەيلا قويدى .

— مەن ، — دېدى براند ، — سىلەرنىڭ ئۆي - جايىڭلارنى
بىر كۆرۈپ كېلەيچۇ دەپ ئويلىۋىدىم ، بۇ خېلى ئازادە ئۆي
ئىكەنغۇ ، ئۆيۈڭلار جەمئىي قانچە ئېغىزلىق ؟

— بەش ئېغىزلىق ، — دېدى جېنى ، — بۈگۈن تازا
قالايمىقان ۋاقتىدا كېلىپ قالدىڭىز ، ئەيبىكە بۇيرۇماسسىز . بىز
تېخى ھېلىلا كىيىملەرنى دەزماللىغانىدۇق ، شۇڭا ئۆي بەك
قالايمىقان .

— بىلىمەن ، — دېدى براند مۇلايىملىق بىلەن ، — مېنى
بىلمەيدۇ ، دەپ ئويلامسىز ، جېنى ؟ سىز مەندىن ھەرگىزمۇ
خىجىل بولماڭ .

ئۇ كىشىنىڭ خانىسىدا ھەمىشە ئاڭلاپ تۇرىدىغان ، كۆڭۈلىنى
ئاۋۇندۇرىدىغان سەممىي سۆزلەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ،

جېنىنىڭ كۆڭلى سەل جايغا چۈشتى .
— ئەگەر مەن مۇشۇنداق تاسادىپىي كېلىپ قالسام ، سىلەر باشقىچە خيالدا بولماڭلار ، چۈنكى ئۆزۈم خالاپ كەلدىم ، مەن دادىڭىز بىلەن كۆرۈشمەكچىدىم .
— ھە ، — دېدى جېنى ، — ئۇ بۈگۈن سىرتقا چىقىپ كەتكەن .

ئۇلار پاراڭلىشىۋاتقاندا ، بۇ مۆمىن ياغاچچى ئۈستام شال تىلىش جازىسى بىلەن ھەرىسىنى كۆتۈرۈپ دەرۋازىدىن كىرىپ كەلدى ، براند بىر قاراپلا ئۇنىڭ چىرايىنى جېنىنىڭ چىرايىغا ئوخشىتىپ ، شۇ زامان تونۇۋالدى .
— ئاۋۇ كېلىۋاتقان دادىڭىز بولسا كېرەك ، شۇنداقمۇ ؟ —
دېدى ئۇ .

— ھەئە شۇ ، — دېدى جېنى تالاغا بىر قارىۋېتىپ .
گېرخاردت يېقىندىن بېرى جىمغۇرلىشىپ قالغانىدى . ئۇ بېشىنى يەردىن ئۈستۈن كۆتۈرمەي ، دېرىزە ئالدىدىن ئۆتتى ، شال تىلىش جازىسىنى يەرگە قويۇپ قويۇپ ، ھەرىنى تامدىكى مىخقا ئېلىپ قويۇپ ئۆيگە كىردى .

— ئاپىسى ، — دەپ تۈۋلىدى ئۇ نېمىسچە تەلەپپۇزدا ، ئايالى كۆرۈنمىگەندىن كېيىن ، تاشقىرىقى ئۆينىڭ ئىشىكىدىن كىرىپ ، ئۆيگە كۆز يۈگۈرتتى .

براند ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭغا قول ئۇزاتتى . ئەتلىرى يېرىلىپ ، يۈزىنى قورۇق بېسىپ كەتكەن بۇ نېمىس ئالدىغا بىر قەدەم تاشلاپ ، گۇمانىي نەزەر بىلەن ئۇ كىشىگە قول بەردى .
— بۇ مېنىڭ دادام بولىدۇ ، براند ئەپەندى ، — دېدى جېنى ،
براندنىڭ ھېسداشلىق نەزىرى ئۇنىڭدىكى تارتىنچاقلىقنىسى تارقىتىۋەتكەندى ، — بۇ كىشى سارايدىكى ھېلىقى مۆتۈەر ، براند ئەپەندى بولىدۇ ، دادا .

— ئىسمىنى نېمە دېدىڭا ؟ — بۇ نېمىس بوۋاي ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ سورىدى .

— براند، — دەپ جاۋاب بەردى كېڭەش ئەزاسى .

— ھە ، بىلدىم ، — دېدى ئۇ ناھايىتى ئېنىق نېمىسچە ئۇرغۇ بىلەن ، — كېزىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغىنىدىن بېرى قۇلىقم ئېغىرلىشىپ قالدى . ئايالىم گېپىڭىزنى قىلغان .

— شۇنداقمۇ ، — دېدى كېڭەش ئەزاسى ، — مەن خېلىدىن بېرى سىلەرنى يوقلاپ كېلىشنى كۆڭلۈمگە پۈكۈپ يۈرگەندىم . سىلەر ناھايىتى چوڭ ئائىلە ئىكەنسەلەر .

— شۇنداق ، — دېدى گېرخاردت . ئۇ ئۈستىبېشىنىڭ لادىرۇلۇقىنى ئېسىگە ئېلىپ ، ئۆزىنى چەتكە تارتماقچى بولدى ، — مېنىڭ ئالتە بالام بار ، ھەممىسى تېخى كىچىك ، بۇ مېنىڭ چوڭ قىزىم بولدى .

شۇ ئەسنادا ئايالى بۇلارنىڭ قېشىغا كېلىۋىدى ، ئۇ مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ، ئىتتىكلا :

— ئەيبىكە بۇيرۇمايسىز ، سىزگە ھەمراھ بولالمايدىغان بولدۇم ، ھەرەم سۈنۈپ كەتكەندى ، بېرىپ ئوڭشىمىسام بولمايدۇ ، — دېدى .

— بولىدۇ ، بولىدۇ ، — دېدى براند مۇلايىملىق بىلەن ، جېنىنىڭ دادىسىنىڭ نېمە ئىش بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنى توغرىلۇق زادىلا ئېيتقىلى ئۈنىمىغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى مانا ئەمدى چۈشەندى .

— ماڭا قاراڭ ، خانىم ، — ئۇ گېرخاردتنىڭ ئايالىنىڭ قاققان قوزۇقتەك ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭغا شۇنداق دېدى ، — مەن سىزلەرنىڭ مېنى يات كۆرمەسلىكىڭىزلەرنى ئۈمىد قىلىمەن . بۇنىڭدىن كېيىن مېنى ئائىلىڭىزلاردىكى ئىشلاردىن ۋاقىپلاندۇرۇپ تۇرغايسىز . جېنى دېڭىلى زادىلا ئۈنىمايدۇ . جېنىنى مېيىقىدا كۈلۈپ قويدى ، ئاپىسى بولسا قوللىرىنى ھەدەپ ئىشقىلايتتى .

— خوپ ، — دېدى ئۇ قورۇنۇپ تۇرۇپ .

ئۇلار يەنە بىردەم پاراڭلاشقاندىن كېيىن ، كېڭەش ئەزاسى ئورنىدىن تۇردى .

— ئېرىڭىزگە ئېيتىپ قويسىڭىز ، — دېدى ئۇ ، — ئالدىمىزدىكى دۈشەنبىدە مېنىڭ خانامغا بىر كېلىپ كەتكەن بولسا ، ئۇياققا گېپىم بار ئىدى .

— رەھمەت سىزگە ، — دېدى گېرخاردتنىڭ ئايالى تىتىرىگەن ئاھاڭدا .

— مەن قايتاي ، — دېدى براند يەنە ، — ئۇنىڭغا ئېيتىپ قويۇشنى ئۈنتۈپ قالماڭ .

— خوپ ، ئۇ چوقۇم بارىدۇ .

ئۇ بىر قولىغا پەلەي كىيىۋالغانىدى ، يەنە بىر قولىنى جېنىغا ئۇزاتتى .

— بۇ سىزنىڭ بىباھا گۆھرىڭىز ، — دېدى ئۇ ، — ئۇنى مېنىڭ قىلىۋالغۇم كېلىۋاتىدۇ .

— بۇنىمۇ ، — دېدى ئانا ، — مەن ئۇنىڭغا قىيىماي قالارمەنمىكىن .

— بولىدۇ ئەمەسە ، — كېڭەش ئەزاسى ئىشكە يېتىپ بارغاندا ئۇنىڭغا قول ئۇزاتتى ، — خەير - خوش .

ئۇ بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ چىقىپ كەتتى . ئۇنىڭ بۇ ئۆيگە كىرىپ كەتكىنىنى كۆرۈپ قالغان قولۇم - قوشنىلار ئىشكەرنىڭ يوقۇقلىرىدىن ، دېرىزىلەرنىڭ ئاراچلىرىدىن تەئەججۈپ نەزىرى بىلەن ئۇنى ئۈزىتىپ قېلىشتى .

— قاراپ باقاچۇ ، ئۇنىڭ ماڭا بەرگىنى نېمىكىن ؟ — براند ئىشكىتىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ، بۇ ساددا ئانا قىزىغا شۇنداق دېدى .

— ۋاھ ، ئون دوللارلىق پۇل ئىكەن .

بۇنى ئۇ خوشلىشىۋاتقىنىدا ئاپىنىڭ قولغا ئاستا تۇتقۇزۇپ قويغانىدى .

5

جېنى بۇ ئىشلاردىن تەسرلىنىۋاتقانىكەن ، كېڭەش ئەزاسىنىڭ ھىممەتلىرىگە مىننەتدارلىق ھېسسىياتى بىلەن جاۋاب قايتۇرماي تۇرالمىتى ، شۇڭا ئۇنىڭ ئىلگىرى قىلغىنى بولسۇن ياكى بۇنىڭدىن كېيىن قىلىدىغان قانداقلىكى ئىشى بولسۇن ، ھەممىگە تەبىئىي ھالدا جان تەسەددۇق قىلىشقا تەييار ئىدى . كېڭەش ئەزاسى بىر پارچە خەت يېزىپ ئۇنىڭ دادىسىنى شۇ جايدىكى بىر زاۋۇتنىڭ خوجايىنىغا تونۇشتۇرۇپ ، دەررۇلا ئىشقا ئورۇنلاشتۇرغۇزدى . ئۇ ئىش ئانچە ۋاي دېگۈچىلىكى يوق ، ناھايىتى بىر دەرۋازىۋەنلىك بولسىمۇ ، ھەرھالدا گېرخاردتقا ئاز - تولا ياردىمى بولدى ، شۇڭا بوۋاي ئېيتقۇسىز خۇرسەن بولدى . مۇشۇنداق ئۇلۇغ ، مۇشۇنداق ئېسىل ئادەم يەنە نەدە بار ! براند گېرخاردتنىڭ ئايالىغىمۇ خېلى كۆيۈنىدىغان بولۇپ قالدى . ئۇنىڭغا بىر دورەم بىرقۇر كىيىم سوۋغا قىلدى ، يەنە بىر دورەم بىر شارپا سوۋغا قىلدى . بۇ ئىلتىپاتلار خەير - ساخاۋەت روھى ۋە ئۆز كۆڭلىنى خۇش ئېتىش روھىنىڭ ئارىلىشىپ كەتكەنلىكىدىن قىلىنىۋاتقان بولسىمۇ ، ئۇ ئايال بۇنى پەقەت بىرلا سەۋەبتىن ، يەنى براند ئەپەندىنىڭ كۆڭلىنىڭ تولىمۇ ياخشىلىقىدىن بولغان ، دەپلا قارايتتى .

جېنىغا كەلگەندە ، براند مۇمكىن بولغان جىمى ئامالنى ئىشقا سېلىپ ، ئۇنى ئۆزىگە يېقىنلاشتۇراتتى . شۇڭا جېنى كېيىنچە بېرىپ ، ئۇنىڭغا بىر خىل ئىنچىكە تەھلىل يۈرگۈزۈش ئىقتىدارى بويىچە چۈشەنگەن نەزىرى بىلەن مۇئامىلە قىلىدىغان بولدى . ئەمما بۇ بىغۇبار ياشنىڭ روھىغا سەبىيلىك ۋە يۈزەكىلىك سىڭگەن

بولغاچقا ، بۇ ئىشنى پىشقان ئادەملەرنىڭ كۆزقارىشى بويىچە مۇلاھىزە قىلىپ بېقىشى ئېھتىمالدىن يىراق ئىدى . ئاشۇ قېتىمقى ئاجايىپ كۆڭۈللۈك ئۇچرىشىش برانداقا قىزدىكى تارتىنچاقلىقنى كۆتۈرۈۋېتىش ئىمكانىيىتى يارىتىپ بەردى ، ئۇ قىزنىڭ مەڭزىگە بىرنى سۆيۈپ قويغاندىن كېيىن ، بۇلار باشقا بىر ھاۋادا ھايات كەچۈرىدىغان بولۇشتى . ھازىر جېننى ئۇنىڭ ھەمراھى بولۇپ قالدى ، براند بولسا ئۆزىنىڭ نام - ئابرويىغا كېرەكلىك نىقابىنى كۈندىن - كۈنگە بوشتىپ بارماقتا ، ھەتتاكى خۇشاللىق بىلەن چۆرۈپ تاشلىماقتا ئىدى . جېننىنىڭ ئۇنىڭغا بولغان تونۇشى كۈندىن - كۈنگە روشەن تۈس ئېلىشقا باشلىدى . ئەمدىلىكتە ئۇلار ناھايىتى تەبىئىي ھالدا كۈلكە - چاقچاقلارنى قىلىپ ، بەھۇزۇر پاراڭلىشىدىغان بولۇشتى . براند ياشلىق ھەم بەختىيارلىق بالقىپ تۇرغان مۇشۇنداق بىر دۇنياغا يېڭىباشتىن قەدەم تاشلىيالىغىنى ئۈچۈن ، ئىچ - ئىچىدىن خۇشاللىناتتى .

شۇغىنىسى ، گاھى چاغلاردا ئۆزىنىڭ ئانچە دۇرۇس قىلىق قىلمايۋاتقىنىنى يادىغا ئالغىنىدا ئۇ سەل بىئارام بولاتتى . كىشىلەر بۇ چاغىچە ئۇنىڭ كىرى يۈيىدىغان ئايالنىڭ قىزى بىلەن ناتوغرا ئالاقىدە بولۇپ يۈرۈۋاتقىنىنى سېزىپ قالغان بولۇشى مۇمكىن . جېننى ھەر دورەم كىرلارنى ئەكەلگىلى ياكى ئەكەتكىلى كەلگىنىدە ، ئۇنىڭ خانىسىدا چارەك سائەت ياكى ئۇنىڭدىنمۇ ئۇزاقراق ھايات بولۇپ قالاتتى . شۇڭا براند ئايال غوجىدار بۇنى سېزىپ قالغان بولۇشى مۇمكىن دەپ گۇمان قىلاتتى . ئەگەر بۇ خەۋەر سارايدىكىلەرنىڭ قولىقىغا يېتىپ قالىدىغان بولسا ، پۈتكۈل شەھەرگە پۇر كېتىپ ، ئۆزىنىڭ يۈزى تۆكۈلىدىغانلىقى تۇرغانلا گەپ ، شۇنداق بولسىمۇ ، بۇ خىل ئوي ئۇنىڭ ئىختىيارىنى ھېچ توسىيالىمىدى ، بەزى چاغلاردا ئۇ ، بۇنداق قىلىشىمدىن بۇ قىزغا ھېچقانداق ئەمەلىي شىكەستە يەتمەيدۇ ، دەپ ئۆزىگە ئۆزى تەسەللى بېرىمۇ قوياتتى . تۇرۇپ يەنە بۇ خىل كۆڭۈللۈك تەسەللىنىڭ ئۆزىنىڭ ھاياتىدا كەم بولسا بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلىپ

قالاتتى . ئەجەبا ، ئۇ بۇ قىزغا چىن كۆڭلىدىن مۇئامىلە قىلمايۋاتامدىكەنە ؟

بىرە - بىرە بۇ ئىشلار كاللىسىغا كېچىپ قالغىنىدا ، ئۇ قەتئىي تۈردە بۇ ئىشنى يېرىم يولدا ئۈزۈپ قويماسلىق قارارىغا كېلەتتى . مۇشۇ قارارنىڭ ئىلھامىدا ، «ئۆز ھېسسىياتىمنى بېسىۋالمايمەن دەپ بىھۇدە ئازاب چېكىپ يۈرۈشنىڭ نېمە ھاجىتى» دېگەن ئوي بىلەن ئۆز كۆڭلىگە تەسەللى بېرەتتى . ئۇنىڭ يەنە قانچىلىك ئۆمرى قالدى دەيسىز ، شۇنداق تۇرۇقلۇق ئارمان بىلەن بۇ دۇنيادىن كېتىپ قالسۇنمۇ ئاخىر ؟

بىر كۈنى كەچتە ، ئۇ جېنىنى قۇچاقلاپ باغرىغا چىڭ باستى . يەنە بىر دورەمدە ئۇنى قۇچاقلاپ تىزىغا ئولتۇرغۇزۇۋېلىپ ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ۋاشىنگتوندىكى تۇرمۇشى توغرىلۇق سۆزلەپ بەردى . ئۇنىڭ بىلەن قۇچاقلىشىش ، سۆيۈشۈشتەك ئىشلار يېقىننىڭياقى پات - پاتلا يۈز بېرىپ قالىدىغان بولدى ، ئەمما بۇلار پەقەتلا چېكىپ بېقىش خاراكتېرىنى ئالغانىدى . ئۇنىڭ ھازىرچە تېخى بۇ قىزنىڭ روھىي دۇنياسىغا ئىچكىرىلەپ كىرىش خىيالى يوق ئىدى .

جېنى بۇ مۇئامىلىلەردىن سادىلىق بىلەن بەھرىمەن بولۇپ يۈرۈۋەردى . ئۇنىڭ تۇرمۇشىغا شېرىن خىيال ۋە يېڭىلىق تۇيغۇسىدىن ئىبارەت بۇ ئىككى تەركىب كېلىپ قوشۇلدى . ئۇ ساختىلىقتىن قىلچە بىخەۋەر ، تولىمۇ ھېسسىياتچان ، مۇھەببەتكە ئوخشاش ئىشلاردا قىلچە تەجرىبىسىز ، ئەمما يۈرىكى ئاللىقاچان پىشىپ يېتىلگەن بىر خىل جان ئىگىسى بولغاچقا ، بۇ يۈزرۈك زاتنىڭ ئۆزىنىڭ نام - ئابرويى بىلەن قىلچە ھېسابلاشماستىن ئۇنىڭ بىلەن مۇشۇنداق يېقىنچىلىق قىلىۋاتقىنىنى ئەلۋەتتە توغرا چۈشىنەتتى .

بىر كۈنى ئاخشىمى ، جېنى براند ئولتۇرغان ساپانىڭ يېنىدىن جاي ئېلىپ ، ئۇنىڭ ماڭلىمىغا چۈشۈپ تۇرغان چاچلىرىنى ئويىناپ ئولتۇرغانىدى ، تۇرۇپلا قىلغۇدەك باشقا ئىش تاپالماي ، ئۇنىڭ سائىتىنى سۇغۇرۇۋالدى . جېنىنىڭ بالىلارچە قىلىقىنى

كۆرۈپ ، بۇ ئۇلۇغ زاتنىڭ ئىختىيارسىز پۈتكۈل ۋۇجۇدى جىغىلداپ كەتتى .

— سىزنىڭمۇ سائەت تاقىغۇڭىز بارمىدى ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .

— ھەئە ، مېنىڭ خويمۇ سائەت تاقىغۇم بار ئىدى ، — دېدى جېنى ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ .

ئەتىسلا ، ئۇ ئۈنچە - جاۋاھىر دۈكىنىغا بېرىپ ، ئىستىرىلكىسى ناھايىتى نەپىس بېزەلگەن بىر ئالتۇن سائەت سېتىۋالدى .

— جېنى ، — دېدى ئۇ كېيىنكى دورەم ئۇ قىزى كەلگەندە ، — مەن سىزگە بىر نەرسىنى كۆرسەتمەكچىمەن ، سائىتىمگە قاراڭا ، نەچچە بوپتۇ ؟

جېنى ئۇنىڭ تۆش يانچۇقىدىن سائەتنى چىقىرىپ شۇنداق بىر قارىدىيۇ ، ئەندىكىپ كەتتى .

— بۇ سىزنىڭ سائىتىڭىز ئەمەسقۇ ! — دەپ ۋارقىرىۋەتتى ئۇ ، شۇئان چېھرىنى ساددا تەئەججۇپ ئالامىتى قاپلىدى .

— ئەمەس ، — دېدى براند ، بۇ كىچىككىنە ئالدامچىلىق ئۇنىڭغا قىزىق تۇيۇلۇپ كەتتى ، — بۇ سىزنىڭ سائىتىڭىز .

— مېنىڭ ؟ — جېنى چۇۋۇرلاپ كەتتى ، — مېنىڭ ئىكەن ! ئوھو ، بۇ نېمىدېگەن چىرايلىق ؟

— سىزنىڭچە راستتىن چىرايلىقمىكەن ؟

براندى قىزنىڭ بۇقەدەر شادلىنىپ كېتىۋاتقىنىغا قاراپ ، ئېيتقۇسىز ھايانغا چۆمدى ھەم خۇشال بولدى . شۇ تاپتا جېنىنىڭ رۇخسارى نۇرلىنىپ ، كۆزلىرى ئويناپ كەتكەندى .

— بۇ سىزنىڭكى ، — دېدى براند ، — ئەمدى ئۇنى تاقىۋالسىڭىز بولىدۇ ، يىتتۈرۈپ قويماڭ .

— سىز بەك ياخشى جۇمۇ ! — دەپ چۇۋۇرلىدى جېنى .

— ئۈنچىلىك دەپ كەتمەڭ ، — براند شۇنداق دەپلا ، كاپ قىلىپ قىزنىڭ بېلىدىن قۇچاقلىۋالدى ، باشتا ئۇنى قول يېتىم

ئارىلىقتا تۇتۇپ تۇرۇپ ، ئۇنىڭ قانداق ئىنكاس قايتۇرۇشىنى پەملەپ باقتى ، كېيىن ئاستا - ئاستا ئۆزىگە يېقىن تارتىپ ، بەدىنىگە بەدىنىنى تەگكۈزۈۋىدى ، قىز شاققىدە ئۇنىڭ بويىغا گىرە سېلىپ ، مەڭزىنى ئۇنىڭ مەڭزىگە يېقىپ ، مىننەتدارلىقىنى ئىپادىلىدى . بۇ براند ئۈچۈن ئەڭ شادىيانە چاغ ئىدى ، شۇ تاپتا ئۇ بۇ ئىشنىڭ ئۆزى ئۇزۇن يىللاردىن بېرى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ كەلگەن ئىش ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى .

پارلامېنتتا كۈرەش يۈز بەرگەندە ، ئۇ روماننىڭ تۇس ئالغان بۇ سەھرا كۈيىنى بىر مەزگىل توختىتىپ قويۇشقا مەجبۇر بولدى . پارلامېنتتا بىر توپ رەقىبلەر بىرلىشىپ ئۇنىڭغا ھۇجۇم قوزغىدى ، ئۇنىڭ ئەل ئۆمرىدە مۇشۇنداق ئازابلىق جەڭنى باشتىن كەچۈرۈشى تېخى تۇنجى قېتىم ئىدى . ئۇ ئۆزى بىلەن بۇرۇندىنلا ياخشى ئۆتۈپ كېلىۋاتقان چوڭ بىر تۆمۈريول شىركىتىنىڭ ئەمدىلىكتە خېلى كۈچلۈك بىر نامزاتقا ئاستىرتىن ھەمتايلاق بولۇپ بېرىۋاتقىنىنى سەزگەندە ، تولىمۇ ھەيرانەتتە قالدى . ئۇلارنىڭ بۇنداق چاندۇرغىنىنى بىلگەندە ، ئۇنىڭ قەلبى بەكمۇ ئازابلاندى ھەم غەزەپ ئوتىدا ئۆرتەندى . تەقدىرنىڭ بۇ خىل زەربىسىگە كۆرۈنۈشتە پىسەنت قىلمىغاندەك تۇرغىنى بىلەن ، دىلى شىكەستىلەندى ، ئۇنىڭ بۇنداق مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىمىغىنىغا خېلى چاغلار بولغانىدى .

مۇشۇ مەزگىلدە ، جېننى ئەركەكلەرنىڭ ۋاپاسزلىقىنىڭ دەسلەپكى ساۋىقىغا دۇچ كەلدى . ئىككى ھەپتە مابەينىدە ھەتتا براندىنىڭ قارىسىنىمۇ ئۇچراتمىدى . كېيىن بىر ئاخشىمى — دەل براند بىلەن ئۇنىڭ داھىيسى ئوتتۇرىسىدا بىر قېتىملىق ئىنتايىن كۆڭۈلسىز ئۇچرىشىش بولۇپ ئۆتكەندىن كېيىن — ئۇ جېننى بىلەن تولىمۇ سوغۇق ھەم جىددىي قىياپەتتە كۆرۈشتى . جېننى ئۇنىڭ ئىشىكىنى چەككەندە ، ئۇ ئىشىكىنى قىيا ئېچىپ ، كەسكىنرەك تەلەپپۇزدا : «بۈگۈن ئاخشام يۇغۇدەك كىرىپ ، ئەتە كېلىڭ» دېدى .

جېنى شۇ زامان ئارقىسىغا ياندى ، بۇنداق مۇئامىلىگە دۇچ كېلىشىنى زادىلا كۈتمىگەن بولغاچقا ، قاتتىق چۆچۈپ كەتتى . گويا براند بىردىنلا ئۆزىنىڭ يىراقتىكى سۈرلۈك تەختىگە بېرىۋالغاندەك ، ئۇنىڭغا دەخلى قىلغىلى بولمايدىغاندەك ھېسسىياتقا كېلىپ ، ھېچنېمىنى ئاڭقىرالمايلا قالدى . براندىڭ چېھرىدىكى خۇشخۇيلۇق نەگىدۇ يوقالغان ، ئەسلىدە ئۇنىڭ كەلگىنىگە خۇشال بولۇشى كېرەك ئىدىغۇ ، بىراق ئەمدى نېمىشقا . . .

بىر - ئىككى كۈندىن كېيىن ، براند بۇ قىلغىنى ئۈچۈن سەل ئۆكۈنگەن بولسىمۇ ، ئەمما بۇ كەمچىلىكنىڭ ئورنىنى تولدۇرۇشقا يەنىلا چولپىسى تەگمىدى . جېنى كىرلارنى ئەكەلگەن چاغدا ئۇ يەنە ھېلىقىدەك سۈرلۈك قىياپەتكە كىرىۋالدى . ئۇ جىمى ئىشنى بىر ياققا قايرىپ قويۇپ ، كۈرەشنى داۋاملاشتۇرۇۋەرگەن بولسىمۇ ، ئاخىر بېرىپ ئىككى بېلەت كەم قالغانلىقى تۈپەيلىدىن ئېچىنىشلىق مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىدى . بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، ئىچ - ئىچىدىن ئازابلاندى ، ئەمدى بۇنىڭغا نېمە بەۋا كەلسۇن !

براندى قاتمۇقات چىڭىش خىياللاردىن قۇتۇلالماي تۇرغىنىدا ، جېنى ئۆزىنىڭ كۆڭۈلىنى ئاۋۇندۇرىدىغان ھەم دىلغا ئارام بېغىشلايدىغان ئۈمىدۋار ھېسسىياتى بىلەن بۇ خىل ھاۋاغا كىرىپ كەلدى . براند باشتا ئۇنىڭ بىلەن ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىش ئۈچۈنلا پاراڭ سېلىشىپ ئولتۇرغانىدى ، لېكىن بىردەمدىلا ئۇنىڭدىكى بىئاراملىق قەيەرگىدۇ غايىب بولدى - دە ، چىرايىغا كۈلكە يۈگۈرگىلى باشلىدى .

— ھەي ، جېنى ، — دېدى ئۇ جېنىغا گويا كىچىك بالغا گەپ قىلىۋاتقاندەك ئاھاڭدا ، — سىزنىڭ ۋۇجۇدىڭىزدىن ياشلىق باھارى ئۇرغۇپ تۇرۇپتۇ . سىز كىشىلىك ھاياتتىكى ئەڭ قىممەتلىك نەرسىنىڭ ئىگىسى سىز .

— شۇنداقمۇ ؟

— شۇنداق بولمايچۇ . لېكىن سىز ئۇنى سەزمەيۋاتىسىز . قاچانكى قولىدىن چىقىرىپ قويۇش خەۋپى يەتكەندە ئاندىن ھېس

قىلىسىز .
«بۇ قىزغا ئاشىقمەن ، — دەپ ئويلىدى ئۇ ئاشۇ كۈنى
ئاخشىمى ، — كۆڭلۈم ئۇنىڭ بىلەن ھەمىشە بىرگە بولۇشنى
تارتىپلا تۇرىدۇ» .

ئەپسۇسكى ، تەقدىر ئۇنىڭغا يەنە بىر قېتىم زەربە بەردى .
مۇشۇ كۈنلەردە سارايدىكى جىمى ئادەمنىڭ ئاغزىدا بۇلار
توغرۇلۇق ، جېنىنىڭ قىلىقلىرى سەل چەكتىن ئېشىپ
كەتكەنلىكى خۇسۇسىدا گەپ تارقىلىپ يۈرگەندى . بىر كىرىچى
ئايالنىڭ ئۈچىسىغا ئۆز سۈپىتىگە ئانچە لايىق بولمىغان سەرىپاي
چىقىپ قالىدىكەن ، ئۇنىڭ تەنقىدكە ئۇچرىشى تۇرغانلا گەپ .
كىشىلەر جېنىنىڭ ئالتۇن سائەت تاقىۋالغىنىنى كۆرۈپ قاپتۇ .
ساراينىڭ ئايال غوجىدارى بۇ گەپنى جېنىنىڭ ئاپىسىغا
يەتكۈزدى .

— مەن سىزگە ئېيتىپ قويۇشنى لايىق كۆردۈم ، — دېدى
ئۇ ، — خەقلەر سۆز - چۆچەك قىلىپ يۈرۈشۈۋاتىدۇ . سىز ئۇنى
ئۇ كىشىنىڭ قېشىغا كىرىپ يىغىلى ئىۋەتمىسىڭىز بولارمىكىن .
بۇ گەپنى ئاڭلاپ ، گېرخاردنىڭ ئايالنىڭ چۆچۈگىنىدىنمۇ
ياكى ئاچچىقى كەلگىنىدىنمۇ ئەيتاۋۇر تىلى گەپكە كەلمەي قالدى .
جېنى ئۇنىڭغا ھېچنېمە دېمىگەندى . ئۇ قىزىنىڭ ئۆزىگە
ئېيتالمايدىغان خۇپىيانە ئىشى بارلىقىمۇ ئىشەنمەيتتى . ھېلىقى
سائەتكە ئۆزىمۇ رازىلىق بىلدۈرگەن ھەم كۆڭلىدە قايىل بولغان .
بۇ ئىشنىڭ قىزىنىڭ يۈز - ئابروىغا نۇقسان يەتكۈزۈپ قويۇشى
خىيالىغىمۇ كىرىپ باقمىغاندى .

ئۆيگە قايتقۇچە ئۇنىڭ كۆڭلى بەكمۇ پاراكەندە بولدى ، بېرىپلا
جېنىغا بۇ ئىشنى ئېيتماقچى بولدى . جېنى ئىشنىڭ بۇنچىلىك
دەرىجىدە چەكتىن ئېشىپ كەتكەنلىكىنى زىنھار ئېتىراپ
قىلمىدى ، ئەمەلىيەتتە ئۆزىمۇ بۇنداق ئويىدا بولمىغان تۇرسا . . .
ئۆزىنىڭ پارلامېنت ئەزاسىنىڭ خانىسىدا بولغان چاغدىكى ئەھۋاللار
توغرۇلۇق ئۇ تېخىمۇ سىر تۇتتى .

— خەقلەرنىڭ دەۋاتقانلىرى بەكمۇ دەھشەتلىك جۇمۇ! —
دېدى ئاپىسى، — سەن راستتىن ئۇنىڭ خانىسىدا شۇنچە ئۇزاق
ھايال بولغانىدىڭ؟

— تاڭھى، — ئۇ ۋىجداننىڭ قىستىشى بىلەن ئازراق راست
گەپ قىلدى، — بەلكىم شۇنداق بولۇشمۇ مۇمكىن.

— ئۇ ساڭا ئەدەپسىز گەپلەرنى قىلمىغانمۇ؟
— ياق، — دېدى قىزى، دېمىسىمۇ ئىككىسىنىڭ
ئوتتۇرىسىدىكى ئىشلاردىن ئۇنىڭ ئۆزىمۇ بىرەر يامان غەرەزىنى
گۇمان قىلىپ باقمىغانىدى.

ناۋادا ئاپىسى شۇ چاغدا يەنە كوچىلاپ سوراۋەرگەن بولسا،
ئېھتىمال بەزى ئىشلارنى ئېنىقلىغانمۇ بولاتتى، ئەمما ئۆز
كۆڭلىنىڭ بىرەر يامانلىقىنى سەزمەيۋاتقىنىدىن خۇش بولۇپ، قايتا
گەپ سورىمايلا قويدى. بەزى كىشىلەرنىڭ ھەمىشە ياخشى
ئادەملەرگە تۆھمەت چاپلايدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى. جېنىغۇ
ئۆزىنى زادىلا بىلەلمەيدىغان بالا ئەمەس، بەزىبىر كىشىلەر
بىراۋنىڭ ئالدى - ئارقىسىدا گەپ تېپىپ يۈرۈشكە خويمۇ ئامراق.
بىچارە قىز مۇشۇنداق دىشۋارچىلىقنى تارتىۋاتسا، ئۇنىڭغىمۇ نېمە
ئامال؟ مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا، ئاپىنىڭ كۆڭلى بۇزۇلۇپ،
كۆزىگە غىللىدە ياش كەلدى.

شۇ ئىشتىن كېيىن، ئۇ كىرىپ يىغىلى ئۆزى بارماقچى بولدى.
ئۇ شۇ قارارغا كېلىپ، كېيىنكى دۈشەنبە كۈنى براندنىڭ
قېشىغا باردى. جېنىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتۈپ ئولتۇرغان براند
ئۇنى كۆرۈپ چۆچۈپ كەتتى - دە، لاسسىدە بولۇپ قالدى.

— نېمە، — دېدى ئۇ، — جېنىغا نېمە بولدى؟
گېرخاردتنىڭ ئايالى ئۇنىڭ بۇنىڭغا دىققەت قىلماسلىقىنى
ياكى ھېچبولمىغاندا ئۆزىنىڭ جېنىنىڭ ئورنىغا كەلگەنلىكىنىڭ
سەۋەبىنى سورىمايلا قويۇشنى كۈتكەنىدى، شۇڭا دەرمەھەل گەپ
قىلالماي تۇرۇپ قالدى، كېيىن ئانىلارچە ساددا نەزەر بىلەن
ئۇنىڭغا زورىغا تىكىلىپ:

- ئۇ بۈگۈن ئاخشام كېلەلمىدى ، — دېدى .
 — ئاغرىپ قالمىغاندۇ؟ — دەپ سورىدى براند .
 — ياقەي .
 — ئۆھ ، خۇداغا شۈكۈر ، — دېدى ئۇ يېنىنىڭ بىر تىنىۋېلىپ ، — ئۆزىڭىز يېقىندىن بېرى ئوبدان تۇرغانسىز ؟
 گېرخاردتنىڭ ئايالى ئۇنىڭ ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن سورىغان سوئاللىرىغا جاۋاب بېرىپ بولۇپلا ، مېڭىشقا تەمشەلدى . ئۇ كەتكەندىن كېيىن ، براند بۇ ئىشنى خىيالىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىقتىيۇ ، ئەمما بۇنىڭ تېگىگە زادىلا يېتەلمىدى . ئۇنىڭغا تېخى بۇنداق گۇمانلىنىپ كېتىش سەل غەلىتە تۇيۇلدى .
 لېكىن شەنبە كۈنى ، قىزىنىڭ ئورنىغا يەنىلا ئاپسى كەلگەندە ، ئۇ بۇنىڭدا جەزمەن بىر سەۋەب بارلىقىنى پەملىدى .
 — نېمە ئىش بولدى ، خانىم ؟ — سورىدى ئۇ ، — قىزىڭىزغا نېمە بولدى ؟
 — ھېچنېمە بولغىنى يوق ، ئەپەندى ، — دېدى ئۇ ئايال ، ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى بىلەن ، ئۇنى ئالداشقا كۆڭلى بارمىدى .
 — ئۇ ئەمدى كىرلارنى ئەكەتكىلى كەلمەيدىغان بولدىمۇ ؟
 — مەن . . . مەن . . . — ئۇ ئايال ھودۇققىندىن كېكەچلەپ كەتتى ، — ئۇ . . . خەقلەر ئۇنىڭ ئارقىسىدىن سۆز - چۆچەك قىلىشىپ يۈرۈپتۇ ، — ئۇ بۇ سۆزلەرنى ئارانلا دېيەلمىدى .
 — كىملىرى ئىكەن ئۇلار ؟ — براند قەتئىي تەلەپپۇزدا سورىدى .
 — مۇشۇ مېھمانخانىدىكى كىشىلەر . . .
 — زادى كىم ؟ قانداق ئادەم ؟ — براند ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتتى ، ئاۋازىدىن ئۇنىڭ خېلىلا ئاچچىقى كەلگىنى بىلىنىپ تۇراتتى .
 — ئايال غوجىدار .
 — ئايال غوجىدار دەمسىز ، ئەستاغپۇرۇللا ! — توۋلىۋەتتى ئۇ ، — ئۇ نېمىلەرنى دېدى ؟

گېرخاردىنىڭ ئايالى ئاڭلىغانلىرىنىڭ ھەممىسىنى ئۇنىڭغا ئېيتىپ بەردى .

— دېمەك ، بۇ گەپلەرنى ئۇ سىزگە ئېيتتى ، شۇنداقمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ غەزەپ ئارىلاش ، — ئەمدىزە مېنىڭ ئىشىمغا باش قاتۇرمىغان شۇ قاپتىكەن — دە ! بۇ خەقلەر گويا مېنىڭ ئىشلىرىمغا ئارىلاشمىسا ئۆزىنىڭ ئىشىنى چوڭقۇرالمىدىغاندەك قىلىشىپ كېتىدىكەن ، قىزىڭىزچۇ ، خانىم ، بۇ يەردە بولسا سىز خاتىرجەم بولىشىڭىز بولىدۇ . مەن ئۇنىڭغا يامان نىيەتتە بولغىنىم يوق ، بۇنداق قىلىش شەرمەندىچىلىكتۇ ، — ئۇ زەردىسى قايناپ ، ئۆزىنى باسالماي قالدى ، ئارقىدىن يەنە ، — ئەگەر بىر قىز بالىنى ھېچ گەپتىن ھېچ گەپ يوقلا مېنىڭ خانامغا كېلىشتىن توسىدىغان ئىش بولسا ، مەن بۇنى ئۈزۈل - كېسىل ئېنىقلىماي قويمايمەن .

— بۇنى ھەرگىز مېنىڭدىن كۆرمىسىڭىز ، ئۆتۈنۈپ قالاي ، — دېدى ئانا ئۆزىنى ئاقلاپ ، — بىلىمەن ، سىز جېنىڭغا ئامراق ، ھەرگىزمۇ ئۇنى بالاغا تىقىدىغان ئىش قىلمايسىز . سىز ئۇنىڭغا شۇنداق ياخشى ئاتىدارچىلىق قىلىۋاتىسىز ، بىزگىمۇ مۇشۇنداق ياخشى مۇئامىلىدە بولۇۋاتىسىز ، براند ئەپەندى ، مەن ئۇنى بۇ يەرگە كېلىشتىن توسقىنىمغا ئالدىڭىزدا مېڭ بىر خىجالەت بولۇۋاتىمەن .

— ھېچ ۋەقەسى يوق ، خانىم ، — دېدى براند ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن ، — سىزنىڭ قىلغىنىڭىز يۈزدە يۈز توغرا . مەن سىزدىن ئاغرىنمايمەن ، پەقەت سارايدا تارقىلىپ يۈرگەن ئۆسەك گەپلەرگىلا ئىچىم قايناپ قالدى شۇ . قېنى بۇ گەپلەرنىڭ نەگە بېرىپ ، نەدە توختايدىغانلىقىنى كۆرۈپ باقمايمىزمۇ .

گېرخاردىنىڭ ئايالى تېخىچە شۇ جايدا قاققان قوزۇقتەك تۇرغانىدى ، جىددىيلەشكىنىدىن چىرايى تامدەك تاتىرىپ كەتتى . ئۇنىڭ قورققىنى ، ئۇ ئۆزلىرىگە شۇنچىلىك ھىممەت كۆرسىتىپ كېلىۋاتقان بۇ كاتتا شەپقەتچىنى قاتتىق رەنجىتىپ قويدى - دە . شۇ تاپتا ئۇ براندىنىڭ ئۆزىنى گەپ تاپقۇر ئايال ئىكەن ، دەپ ئويلاپ

قالماسلىقى ئۈچۈن ، ئۇنىڭغا ئەھۋالىنى ئېنىق چۈشەندۈرمەكچى ،
ئۆزىنىڭ سىرتتىكى ئەپقاچتى گەپلەردىن ھەزەر قىلىۋاتقىنىنى
بىلدۈرۈپ قويماقچى بولۇپ تاقىلداپ كەتتى .
— ئۇنداق دېگەنبىلەن مېنىڭ خىيالىمغا كەچمىگەن ئىشمۇ
قالدى ، — دېدى ئۇ ناھايەت .

— دۇرۇس ، — دېدى براند جاۋابەن ، — مەن جېننىنى
قەۋەتلا ياخشى كۆرمەن . ئۇ بۇ يەرگە كەلگەندە كۆڭلۈم ئېچىلىپ
قالدۇ . مەنغۇ ئۇنىڭغا ياخشى نىيەتتە مۇئامىلە قىلىۋاتمەن ،
شۇنداقتىمۇ ئېھتىمال ئۇنىڭ كەلمەي تۇرغىنى ، ھېچبولمىغاندا ،
ھازىرچە كەلمەي تۇرغىنى بىر ھېسابتا توغرىدۇر .

شۇ كۈنى ئاخشىمى ، براند ئۆزىنىڭ لۆم - لۆم ساپاسىدا
ئولتۇرۇپ بۇ يېڭى تەرەققىياتنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈپ چىقتى .
جېننىنىڭ ئۇنىڭ ئۈچۈن شۇ قەدەر قىممەتلىك ئىكەنلىكىنى ئويلاپ
باقمىغانىكەن ، مانا ئەمدى ئۇنى بۇ ئۆيدە قايتا ئۇچرىتىش ئۈمىدى
يوققا چىقىۋىدى ، ئۇنىڭ ئاۋۋاللاردا كېلىپ - كېتىپ تۇرغىنىنىڭ
نەقەدەر زور مەنىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يەتتى . بۇ ئىشنى
سالماقلىق بىلەن كالىنىسىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىققاندىن كېيىن
سارايدا بولۇۋاتقان ئەپقاچتى گەپلەرگە ئەمدى ھېچنېمە كار
قىلمايدىغانلىقىنى ھېس قىلدى ھەمدە ئۆزىنىڭ ئاشۇ قىزنى
ناھايىتى ئوڭايسىز بىر ھالغا چۈشۈرۈپ قويغانلىقىنى جەزم قىلدى .
«ياكى بولمىسا بۇ ئىشنى مۇشۇنداق چېغىدىلا يىغىشتۇرۇپ
قويسام بولمىدىمۇ ، گەرچە بۇ چارەم ئانچە ئاقىلانى چارە
بولمىسىمۇ» دېگەن ئويغا كەلدى ئۇ .

مۇشۇ قارارى بويىچە ، ئۇ ۋاشىنگتونغا كەتتى ، ئۇ يەردە
ئۆزىنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش مۇددىتىنى تاماملاپ بولۇپ ، كولومبىغا يەنە
قايتىپ كەلدى - دە ، پىرىزدېنتنىڭ ئۇنى ئۆستۈرۈپ سىرتتا ئىش
بېجىرىش ۋەزىپىسىگە قويۇشنى كۈتۈپ تۇردى . مۇشۇ مەزگىلدە
جېننى ئۇنىڭ خىيالىدىن بىردەممۇ نېرى بولمىدى . ئۇ باشقا جايدا
قانچە ئۇزاق تۇرغانىسىرى ، ئۆيگە قايتىشقا شۇنچە تەقەززا بولۇپ

كېتەتتى . مۇشۇ نۆۋەت ئۇ بۇ قەدىناس ماكاندا يەنە ئۇزاق تۇرۇپ قالدى ، بىر كۈنى ئەتىگەندە قولغا ھاسسىنى ئېلىپ ، ھېلىقى پاكار ئۆيلەر تامان ئاستا يول ئالدى . پاكار - پاكار ئۆيلەرنىڭ ئىشىكى ئالدىدىن ئۆتۈۋېتىپ ، ئۇ ئۆيگە كىرىش نىيىتىگە كەلدى - دە ، ئىشىكى چەكتى ، گېرخاردتنىڭ ئايالى ۋە قىزى تەئەججۇپ ھەم شۈبھىلىك تەبەسسۇم بىلەن ئىشىكىنى ئېچىپ ، ئۇنى قارشى ئالدى .

ئۇ ئۆزىنىڭ نەچچە ۋاقىتتىن بېرى كولومبودا بولمىغانلىقىنى مۇجمەللا ئېيتىپ ئۆتكەچ ، گويا ئۆزىنىڭ بۇ دورەم كېلىشىدىكى مەقسەت پەقەتلا شۇدەك ، كىرنىڭ گېپىنىمۇ قىستۇرۇپ قويدى ، كېيىن جېننىنىڭ ئاپىسى سىرتقا چىقىپ كېتىۋىدى ، براند مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ، جېننىغا يۈرەكلىك گەپ ئاچتى :

— ئەتە كەچتە ئىككىمىز پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ سەيلە قىلىپ كەلسەك قانداق ؟

— بولىدۇ ، — دېدى جېننى ، چۈنكى ئۇنىڭ قارىشىچە ، بۇ تەكلىپ بىر خىل شەرەپتىن دېرەك بېرەتتى .
براندى ئىللىققىنا كۈلۈپ ، ئۇنىڭ مەڭزىنى سىلاپ قويدى ، ئۇنىڭ بىلەن قايتا يۈز كۆرۈشكىنىدىن يۈرىكى ئېيتقۇسىز خۇشاللىققا چۆمدى . ئۇنىڭ گۈزەللىكى كۈندىن - كۈنگە ئېشىپ بېرىۋېتىپتۇ . شۇ تاپتا ئۇنىڭ بېلىدە ئاپئاق پەرتۇق ، سىلىق تارالغان سېكىلەكلىرى چىرايلىق ماڭلىيىنى يېپىپ تۇرۇپتۇ ، مۇشۇ تۇرقىنى كۆرگەن ھەرقانداق ئەركەك ئۇنىڭغا مەپتۇن بولماي تۇرالمىتتى .

براندى گېرخاردتنىڭ ئايالى كىرگۈچە ئولتۇردى ، ئەمدى ئۇ كېلىشتىكى مەقسىتىگە يەتكەندى ، شۇڭا دەررۇ ئورنىدىن تۇردى .
— ئەتە كەچتە قىزىڭىزنى ئېلىپ پەيتۇن بىلەن ئايلىنىپ كەلسەم دەيمەن ، — دەپ ئۇنىڭغا چۈشەندۈردى ، — ئۇنىڭ بىلەن كەلگۈسى ئىشلار توغرىلۇق سۆزلەشمەكچىدىم .
— ياخشى گەپ ئىكەنغۇ بۇ ؟ — دېدى ئانا . ئۇنىڭغا بۇ

تەكلىپنىڭ بولمايدىغان يېرى يوقتەك تۇيۇلدى . ئۇلار تەبەسسۇم ۋە قىزغىن قول سىقىشلار بىلەن خەيرلەشتى .

— بۇ كىشىدەك كۆڭلى ياخشى كىشىدىن يەنە بىرى يوق بولسا كېرەك ، — دېدى گېرخاردنىڭ ئايالى ئۇنىڭغا باھا بېرىپ ، — ئۇ ھەمىشە سېنىڭ ياخشى گېپىڭنىلا قىلىۋاتامدۇ ؟ بەلكىم سېنىڭ مەكتەپتە ئوقۇشۇڭغىمۇ ياردەم قىلىشى مۇمكىن ، بۇنىڭغا خۇشال بولساڭ بولىدۇ .

— دېمىسىڭىزمۇ شۇنداققۇ ؟ — دېدى جېننى سەممىي ھالدا .
— بۇ ئىشنى داداڭنىڭ سەمگە سېلىپ قويغىنىمىز تۈزۈكمىكىن ، — دېدى ئاپسى ، — ئۇ سېنىڭ ئاخشاملىرى تالا - تۈزگە چىقىشىڭنى ياقتۇرمايدۇ .

ئۇنى دەپ ، بۇنى دەپ ، ئاخىر دادىسىغا ئېيتماسلىق قارارىغا كېلىشتى . دادىسى ئۇقسا بەلكىم كالىسىدىن ئۆتمەي قېلىشى مۇمكىن ئىدى .

ئەتىسى براند كەلگەن چاغدا ، جېننى ئاللىقاچان جابدۇنۇپ بولغانىدى . براند تۆر ئۆيدىكى چىراغنىڭ غۇۋا نۇرىدا ئۇنىڭ ئالايتەن ياسىنىپ ، ئەڭ ياخشى كىيىمنى ئۇچىسىغا سېپىۋالغىنىغا دىققەت قىلدى . جېننى ئاچ نېلۇپەر رەڭلىك پاختا رەختىن تىكىلگەن كۆڭلىكىنى كراخمالاپ ، دەزمالاپ ، بەئەينى كىر خانلاردىكى ئەۋرىشكە ماللارغا ئوخشاش قاتۇرۇۋەتكەنىدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ كىيىمنىڭ ئۇنىڭ چىرايلىق قامىتىگە زەپ ياراشقىنىچۇ تېخى . كۆڭلەكنىڭ يەڭلىرىنىڭ چۆرىسىگە زىغىزىق تۇتۇلغان ، ياقىسى ئېگىز كۆتۈرۈلگەن . قولىغا پەلەي كىيمەپتۇ ، ھېچقانداق بېزەكمۇ تاقماپتۇ ، ئۇنىڭ كىيگۈدەك بىرەر ياخشىراق پوپايكىسىمۇ يوقمىدۇ ؟ چاچلىرى سىپتا تارالغان ، شۇنداق يارىشىملىق . بۇ ھەرقانداق بۆكتىنغۇ ياخشىراق . پۇرقىراپ تۇرغان تال - تال سېكىلەكلىرى ئۇنى گويا بىر پارچە نۇرغا ئورنىتىۋالغاندەك قىلىپ كۆرسىتىپ تۇرۇپتۇ . براند ئۇنىڭغا «پوپايكا كىيىۋالمامسىز» دېۋىدى ، ئۇ بىرپەس ئارسالدى بولۇپ

قالدى - دە ، ئاندىن ئۆيگە كىرىپ ئاپسىنىڭ كۈل رەڭ يۇڭ يىپتا توفۇلغان پىنجىكىنى سۈرۈپ كىيىپ چىقتى . براند ئەمدى بىلدىكى ، ئۇنىڭ قىسقا پوپايىكىسى زادىلا يوق ئىكەن ، شۇڭا ئۇنىڭ بايا ئارسالدى بولۇپ تۇرۇپ قالغىنىنى خىيالغا ئەكەلپ ، ئۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى ئازابلاندى .

«ئۇ بۈگۈن مۇشۇنداق سوغۇق شامالدا سىرتقا چىقىدىغىنىنى ئېنىق بىلدىمۇ ، ئەمما ئاغزىدىن چىقىرالمىۋاتىدۇ» دەپ ئويلىدى ئۇ .

ئۇ جېنىغا سەپسىلپ قارىغاچ ، قانداقتۇر بىر ئىشنى ئېسىگە ئالغاندەك ، بېشىنى چايقاپ قويدى . يولغا چىققاندىن كېيىنلا ، براند ھەممىنى ئۇنتۇدى ، شۇ تاپتا ئۇنىڭ قەلبى پەقەت جېنىنىڭ ئۆزىنىڭ يېنىدا ئىكەنلىكىدىن ئىبارەت مۇشۇ ئۇلۇغ ئىشتىن باشقىنى سەزمەيتتى . جېنى ئۇنىڭ بىلەن قىلچە قورۇنماستىن پاراڭ سېلىشىپ كېتىۋاتاتتى . ئۇنىڭدىكى نازاكەت ۋە قىزلارغا خاس شىجائەتنى كۆرۈپ ، براند بۇنىڭدىن تەڭداشسىز جازىبىدارلىقنى ھېس قىلماقتا ئىدى .

ھىلال ئاي نۇرىنىڭ يول ياقىسىدىكى دەرەخلەرگە چۈشكەن سارغۇچ شولىسى كىشىدە ئاجايىپ بىر خىل خىيالىي ، يېقىملىق تۇيغۇ پەيدا قىلاتتى . جېنى براندى بۇ مەنزىرىگە دىققىتىنى ئاغدۇرۇشقا چاقىرىۋىدى ، ئۇ جېنىغا :

— ئاھ ، جېنى ، سىز ئۇلۇغ ئىنسان ئىكەنسىز . نىۋادا ئاز - تولا بىلىم تەھسىل قىلىدىغانلا بولسىڭىز ، ئىشىنىمەنكى ، جەزمەن شېئىر توقۇپ چىقالايسىز ، — دېدى .

— سىز مېنى شۇنداق قىلالايدۇ ، دەپ پەرەز قىلالامسىز ؟ — دەپ سورىدى جېنى ساددىلىق بىلەن .

— قانداقمۇ پەرەز قىلغان بولاي ، قىزچىقىم ؟ — ئۇ قىزنىڭ قولىنى چىمدىپ قويدى ، — بۇنى قانداقمۇ پەرەز دېگىلى بولسۇن ؟ مەن بىلمەيمەنمۇ ، سىز بۇ جاھاندا ئەڭ ، ئەڭ ئوماق بولغان كىچىككىنە خىيالچىنىم تۇرسىڭىز . سىز ئەلۋەتتە شېئىر

توقۇيالايسىز ، ئۆزىڭىز شېئىرىيەت ئىچىدە ياشاۋاتسىز ، ئۆزىڭىزلا بىر شېئىر - دە ، جېنىم . سىز ئۇنى يېزىپ چىقمەن دەپ ئاۋارە بولمىسىڭىزمۇ بولىدۇ .

بۇ مەدھىيىلەر جېنىنى ھەرقانداق نەرسىدىنمۇ بەكرەك تەسىرلەندۈرۈۋەتتى . ئۇ ھەمىشە مۇشۇنداق شېرىن گەپلەرنى قىلىدۇ . بۇ دۇنيادا جېنىنى ئۇنىڭدەك ياخشى كۆرىدىغان ، ياقتۇرىدىغان يەنە بىرەرى بولمىسا كېرەك . بۇ كىشىنىڭ ئېسىللىقىغا گەپ توغرا كەلمەيدۇ ! ھەممە ئادەم مۇشۇنداق دېيىشۋاتىدۇ ، ھەتتا جېنىنىڭ دادىسىمۇ شۇنداق دەۋاتىدۇ .

ئۇلار يەنە بىر ئاز ئايلانغاندىن كېيىن ، براند تويۇقسىز بىرنېمىنى ئېسىگە ئېلىپ ، سوراپ قالدى :

— قايسى ۋاقىت بولۇپ كەتتىكىن ، ئۆيگە قايتىدىغان ۋاقتىمىزمۇ بولۇپ قالغاندۇ ، سىز سائەت تاقاپ كەلگەنمىدىڭىز ؟ جېنىنىڭ قورققىنىدىن يۈرىكى ئاغزىغا تىقىلىپ قالايلا دەپ تىلەپلا يۈرگەن ، قاچان براند كولومبوغا قايتىپ كەلدى ، شۇنىڭدىن بېرى جېنىنىڭ ئەس - يادى مۇشۇنىڭدا قالغانىدى . بۇ مۇنداق ئىش : براند كولومبودىن كېتىپ قالغاندىن كېيىن ، جېنىلارنىڭ ھالى بەك خارابلىشىپ ، ئۇلار ئاشۇ سائەتنى گۆرۈگە قويۇشقا مەجبۇر بولۇشقانىدى . ئۇ چاغدا ماداننىڭ ئۈستىبېشى تۆكۈلۈپلا قالغان ، ئۇنىڭغا بىرقۇر يېڭى كىيىم ئېلىپ بەرمىسە مەكتەپكە بارالمايتتى . شۇڭا ئۇلار جىق مۇزاكىرىلىشىپ ، ئاخىر ئاشۇ سائەتنى گۆرۈگە قويۇش قارارىغا كېلىشكەندى .

باس سائەتنى شۇ ئەتراپتىكى گۆرۈخانغا ئاپىرىپ ، گۆرۈخاننىڭ خوجايىنىغا بىرمۇنچە چىرايلىق گەپ قىلىپ ، ئاران ئون دوللارغا گۆرۈگە قويۇپ قايتىپ كەلدى . ئاپىسى بۇ پۇلنى بالغا ئۈستىباش قىلىشقا ئىشلەتتى ، شۇنىڭ بىلەن ھەممەيلەننىڭ كۆڭلى ئارامغا چۈشۈپ ، ماداغمۇ خېلى ئىسكەت كىرىپ قالدى ، جېنىغۇ ئەلۋەتتە خۇشال بولدى .

بىراق مانا ئەمدى براند ئۇنى سوراڭ قالىدى ئەمەسمۇ . جېنى گويا جازالىنىدىغان پەيت يېتىپ كەلگەندەك ، غالىلداپ تىترەشكە باشلىدى . ئۇنىڭ ئوڭايسىزلىنىپ كېتىۋاتقىنى براندنىڭ دىققىتىنى تارتتى .

— نېمە بولدى ، جېنى ؟ — سورىدى ئۇ مۇلايىملىق بىلەن ، — نېمىگە بۇنچە قورقۇپ كەتتىڭىز ؟

— ھېچنېمە بولغىنى يوق ، — جاۋاب بەردى جېنى .

— سىز سائەتنى تاقىماي كەلگەنمىدىڭىز ؟

جېنى بىرپەس ئويلىنىپ تۇرۇپ قالدى ، ئۇ يالغان گەپنى پەقەت قاملاشتۇرالمىتتى ، شۇڭا بىردەم سۈرلۈك سۈكۈناتقا چۆككەندىن كېيىن ، يىغا ئارىلاش ئاۋازدا :

— ياق ، ئەپەندى ، — دېدى .

براند گويا بىر ئىشنى سەزگەندەك قىلىپ ، چۈچىلاپ سوراۋەرگەندى ، جېنى بولۇپ ئۆتكەن ئىشنى بىر - بىرلەپ سۆزلەپ بەردى .

— ۋاي ، مەيلى ، — دېدى براند ، — جېنىم قەدىرلىكىم ، كۆڭلىڭىزنى يېرىم قىلماڭ . جاھاندا سىزگە ئوخشاش قىز بالىدىن يەنە بىرى يوققۇ دەيمەن . مەن سىزگە ئۇ سائەتنى قايتۇرۇپ ئەكىلىپ بېرەي . بۇنىڭدىن كېيىن سىزگە نېمە لازىم بولسا ماڭا ئېيتىڭ ، ئاڭلىدىڭىزمۇ ؟ ماڭا شۇنداق قىلىمەن دەپ ۋەدە بېرىڭ . ناۋادا مەن بۇ شەھەردە بولماي قالسام ، ماڭا خەت يېزىڭ . بۈگۈندىن ئېتىبارەن ، ھەر دائىم سىزنىڭ ھالىڭىزدىن خەۋەر ئېلىپ تۇرىمەن . مەن سىزگە ئادىرىسىمنى بېرىپ قوياي . سىز پەقەت بىر ئېغىز تىنىپلا قويسىڭىز ، مەن سىزنىڭ خىزمىتىڭىزدە بولىمەن ، ئۇقتىڭىزمۇ ؟

— ئۇقتۇم ، — دېدى جېنى .

— مېنىڭ مۇشۇنداق قىلىشىمغا ئىجازەت بېرىڭ ، ماقۇلمۇ ؟

— ماقۇل .

ئىككىيلەن بىر دەقىقىچە زۇۋان سۈرمەي تۇرۇپ قېلىشتى .

— جېنى ، — دېدى براند ئاخىرىدا ، بۇ كېچىدىكى باھار مەنزىرىسى ئۇنىڭ تۇيغۇلىرىنى غىدىقلاپ ، ئۇنى ھېسسسىيات دېڭىزغا غەرق قىلىپ تاشلىغانىدى ، — مەن ئەمدى سىز بىلەن بىرگە بولمىسام زادى بولمايدىكەن ، دېگەن قاراشقا كېلىپ قالدىم . سىزمۇ بۇنىڭدىن كېيىن مەن بىلەن بىرگە ياشاشنى خالامسىزكىن ؟ جېنى يۈزىنى چەتكە بۇرىدى ، بۇ سۆزنىڭ مەنىسىنى تېخى چۈشىنىپ يەتمىگەنىدى .

— ۋايتاڭھى ، — دېدى ئۇ مۇجمەل ھالدا .
— بوپتۇ ئەمەس ، ئويلىنىپ كۆرەرسىز ، — دېدى براند خۇشال ھالدا ، — مەن چىن كۆڭلۈمدىن دەۋاتىمەن . سىز ماڭا ياتلىق بولسىڭىز ، مەن سىزنى بىرنەچچە يىل ئوقۇتسام ، قانداق دەيسىز ؟

— ئوقۇتسام دەمىسىز ؟
— ھەئە ، سىز ماڭا ياتلىق بولغاندىن كېيىن .
— مېنىڭچە بولىدۇ ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ ، ئاپىسىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ ، «بەلكىم ئۆيدىكىلەرگە ئاز - تولا ياردىمىم تېگىپ قالسا ئەجەب ئەمەس» دېگەن ئويدا بولدى .
براند جېنىنىڭ چىرايىدا قانداق ئىپادە ئەكس ئېتىپ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ بېقىش ئۈچۈن ، شاققىدە بۇرۇلۇپ ، ئۇنىڭغا تىكىلىپ قارىدى . بۇ چاغدا ئەتراپ ئانچە قاراڭغۇ ئەمەس ئىدى . ئاي شەرق تەرەپتىكى دەرەخلەرنىڭ ئۈستىدە مۇئەللەق تۇراتتى ، ئۇنىڭ ئالدىدا بىر توپ يۇلتۇزلار گويا خىرەلىشىپ قالغاندەك كۆرۈنەتتى .

— سىزنىڭ ماڭا بىزمۇ كۆيۈنگۈڭىز كەلمەمدۇ ، جېنى ؟ —
دەپ سورىدى ئۇ .

— كۆيۈنمەنغۇ !
— لېكىن سىز كىرلارنى ئەكەتكىلى كەلمەيدىغان بولۇپ قالدىڭىز ، — دېدى براند ئەلەم ئارىلاش . جېنىغا بۇ گەپلەر قاتتىق تەسىر قىلدى .

— بۇنى مەندىن كۆرمىسىڭىز ، — دەپ جاۋاب بەردى
ئۇ ، — مېنىڭدە نېمە ئىلاج بار دەيسىز ، ئاپام بارمىساڭ
بولارمىكىن دېگەندى .

— ئوغۇ راست ، — ماقۇللىدى براند ، — كۆڭلىڭىزنى
بۇزماڭ ، ئانچىكىلا دەپ قويدۇم . ئەگەر كېلىش ئىمكانىيىتىڭىز
بولدىغان بولسا خۇشاللىق بىلەن كەلگەن بولاتتىڭىز ، شۇنداقمۇ ؟
— شۇنداق ، مەن جان دەپ بارغان بولاتتىم ، — دېدى جېننى
تەن ئالغان ھالدا .

براند قىزنىڭ قولىنى ئۆزىگە تارتىپ ، كۈچلۈك ھاياجان
ئىچىدە سىقتى ، بۇنىڭ بىلەن گويا ئۆزىنىڭ قىزغا ئېيتقان بايقى
سۆزلىرىنىڭ ۋەزىنى بىلدۈرگەندەك بولدى . جېننى بىردىنلا
قەددىنى رۇسلاپ ، ئۇنى قۇچاقلىۋالدى .

— سىز ماڭا بەك ئوبدان قاراۋاتسىز ، — دېدى ئۇ خۇددى
قىز بالا ئۆزىنىڭ ئاتا - ئاپىسىغا ئەركىلىگەندەك ئەركىلەپ .
— سىز ماڭا تەئەللۈق ، جېننى ، — دېدى براند چوڭقۇر
مۇھەببەت بىلەن ، — سىز ئۈچۈن ھەرقانداق ئىشنى قىلىپ
بېرىشكە تەييارمەن .

6

بۇ بىتلەي ئائىلىنىڭ دادىسى ۋىليام گېرخاردت خاراكتېر
جەھەتتىن دىققەت - ئېتىبارغا ناھايىتى سازاۋەر ئادەم . ساكسونىيە
كىنەزلىكىدە دۇنياغا كەلگەن بۇ كىشى تۇغۇلۇشىدىنلا قەيسەر
مىجەز ئىدى . ئۇ ئون سەككىز يېشىدىلا قانۇنسىز ئەسكەر ئېلىش
تۈزۈمىگە قارشى چىقىپ پارىژغا قېچىپ بارغان ، كېيىن يەنە
پارىژدىن چەكسىز ئۆمىدكە تولغان ئامېرىكىغا كۆچۈپ كەلگەندى .
ئامېرىكىغا كەلگەندىن كېيىن ، ئۇ ئاستا - ئاستا يۆتكىلىپ
نيۇيوركتىن فىلادېلفىيىگە باردى ، ئاندىن تېخىمۇ غەربكە

سۈرۈلۈپ ، بىر مەزگىل پېنسىلۋانىيىدىكى ئەينەك زاۋۇتلىرىدا ئىشلىدى ، مۇشۇ يېڭى دۇنيادىكى رومانىكىغا تولغان بىر يېزىدا ، ئۆزىگە مەھبۇبە تېپىۋالدى . ئۇ گېرمان قان سىستېمىسىدىن بولغان ئامېرىكىلىق قىز ئىدى ، بۇ قىزغا ئۆيلەنگەندىن كېيىن ، ئۇلار بىرمەھەل يانىسى بازىرىدا ماكان تۇتۇپ ئولتۇرۇشتى ، كېيىن يەنە ئۇ يەردىن كولومبوغا كۆچۈپ كەلدى . مۇشۇ جايلارنىڭ ھەممىسىگە گامھدا روناق تېپىپ ، گامھدا ۋەيران بولۇپ يۈرىدىغان ھاممېند ئىسىملىك ئەينەك سودىگىرىگە ئەگىشىپ بارغانىدى .

گېرخاردت ياۋاش ئادەم ، ئۇ كىشىلەرنىڭ ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق مۆمىنلىكىنى ياقتۇرىدىغانلىقىدىن مەمنۇن ئىدى . ئۇنىڭ خوجايىنى ھەمىشە : «ۋىليام ، سېنى ئىشلىتىشىمدىكى سەۋەب ، مەن ساڭا بەك ئىشىنىمەن» دەيتتى . بۇ سۆز ئۇنىڭ نەزىرىدە ئالتۇندىنمۇ قىممەتلىك ئىدى .

ئۇنىڭ بۇنداق ئىخلاسمەنلىكى دىنىي ئېتىقادىغا ئوخشاشلا ، ئاتا - ئاپىسىدىن مىراس قالغان . ئۇ ئۆزىدىكى بۇ خىل پەزىلەتنى چۈشىنىپ بېقىشنى زادىلا خىيالغا كەلتۈرگەن ئەمەس . ئۇنىڭ دادىسى ھەم بوۋىسى ناھايىتى ئىرادىلىك ھۈنەرۋەن ئىدى ، ئۆمرىدە بىر ئۇنىڭ بىر تىيىن پۇلغا كۆز سالغان ئەمەس ، مانا مۇشۇنداق ھالاللىق ئۇنىڭمۇ قېنىغا سىڭىپ كەتكەنىدى .

ئۇنىڭ لۇدېر مەزھىپىگە مەنسۇپ ئېتىقادى كۆپ يىللار مابەينىدە چېركاۋغا بېرىپ يۈرۈش ھەم ئائىلىدە دىنىي پەرزلەرگە ئەمەل قىلىش ئادىتى نەتىجىسىدە چىڭىپ كەتتى . ئۇنىڭ دادىسىنىڭ كەپە ئۆيىدە ، لۇدېر مەزھىپىدىكى پوپنىڭ قۇدرىتى ھەر زامان ھەممىگە قادىر ئىدى ، شۇ ۋەجىدىن ، ئۇنىڭدا : «لۇدېر مەزھىپى خۇدانىڭ يولىنى ھەممىدىن مۇكەممەل تۇتقان ، ئۇنىڭ ئەركان - ئەھكاملىرى كېلەچەك تۇرمۇش ئۈچۈن ئىنتايىن زۆرۈر» دەيدىغان بىر خىل ئەسرات ئۆزلىشىپ كەتكەنىدى . ئايالى ئاتاقتا مانو مەزھىپىدە بولغىنى بىلەن ، ئېرىنىڭ ئېتىقادىنى قوبۇل قىلىشنى ھەرگىزمۇ رەت قىلمايتتى . شۇڭا ، بۇلارنىڭ ئائىلىسى

پەرۋەردىگارغا قاتتىق ئېتىقاد قىلىدىغان ئائىلە بولۇپ قالدى ؛ نەگلا بارسا ، ئۇلارنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە خۇسۇسىدىكى بىرىنچى ئىشى ، شۇ جايدىكى لۇدىر مەزھىپىنىڭ چېركاۋى بىلەن ئالاقە ئورنىتىش بولاتتى . لۇدىر مەزھىپىنىڭ پوپى ھەرقاچان ئۇلارنىڭ ئائىلىسىنىڭ ئەڭ ئەزىز مېھمىنى ئىدى .

كولومبو چېركاۋىنىڭ پوپى ۋىندېر خرىستىئان دىنىنىڭ ساداقەتمەن مۇرىتى بولسىمۇ ، بىراق ئۇنىڭ تەرسا مەجەزى ۋە كەسكىن بولغان پراۋوسلاۋىيە دىنىي ئەھكاملىرى ئۇنىڭ دۇنيا قارىشىدا بىر تەرەپلىملىكنى پەيدا قىلىپ قويغانىدى . ئۇنىڭ قارىشىچە ، مۇخلىسلار ئۇسسۇل ، قارتا ئوينىسا ، ئويۇن - تاماشا قىلسا ، ھالاكەت گىردابىغا بېرىپ قالمىشى . ئۇ پات - پات مۇرىتلىرىغا : «كىمدەكىم مېنىڭ تەنبەھلىرىمگە قۇلاق سالمايدىكەن ، ئۇنى دوزاخ يۇتسۇن» دەپ ، ئۈنلۈك ئاۋازدا ئاگاھلاندۇرۇش بېرىپ قويايتتى . ھاراق ئىچىشكە كەلسەك ، بىرە - بىرە ئېزىپ - تېزىپ ئىستېمال قىلىپ قالغانىمۇ بىر خىل گۇناھ دەپ ھېسابلايتتى . تاماكا چېكىشنىچۇ ، بۇنىڭغا مەيلى دەيتتى . چۈنكى ئۇ ئۆزى تاماكا چېكەتتى . لېكىن ، ھالال نىكاھ ئىشلىرىنى ، بولۇپمۇ نىكاھلىنىشتىن ئىلگىرىكى پاك - دىيانەتلىكنى خرىستىئانچە تۇرمۇشنىڭ مۇتلەق زۆرۈر شەرتى ، دەپ قارايتتى . ئۇ پات - پاتلا : «قىز بالا ئۆزىنىڭ پاكلىقىنى ساقلىيالمىسا ، ئاتا - ئانا بولغۇچى بىپەرۋالىق قىلىپ ، قىزىنىڭ چۈشكۈنلىشىپ كېتىشىگە يول قويۇپ بەرسە ، ئۇ ھالدا شاپائەتتىن مەھرۇم قالىدۇ . بۇنداق ئادەملەرگە دەزاخنىڭ ئىشىكى ئۇلۇغ ئوچۇق . ئەگەر قىيامەتنىڭ جازاسىدىن ساقلىنماي دېسەڭ ، دۇرۇس ھەم تار يولدا مېڭىشىڭ كېرەك ، ئۇنداق بولمايدىكەن ، ئادالەتلىك خۇدا گۇناھكار بەندىلىرىگە ھەر كۈنى قەھرىنى ياغدۇرىدۇ» دەپ ۋەز ئېيتىپ قويايتتى .

گېرخاردت ھەم ئۇنىڭ ئايالى ، ھەتتاكى جېنىمۇ ۋىندېر پوپ تەپسىر قىلىپ بەرگەن دىنىي ئەھكاملارنى شەرتسىز قوبۇل

قىلىشاتتى . ئەمما جېنىنى ئۇنىڭغا ئېغىزىدىلا «ھە» دەپ قوياتتى ، چۈنكى ئۇ ھازىرغىچە تېخى دىننىڭ روشەن چەكلىمىسىگە ئۇچرىمىغانىدى . ئۇ جەننەتنىڭ بارلىقىنى ، ئۇنىڭ ناھايىتى قىزىقارلىق ئىكەنلىكىنى ، دوزاخنىڭ بارلىقىنى ، ئۇنىڭ ئىنتايىن قورقۇنچلۇق ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈپ ياش قىز - ئوغۇللار ياخشى ئادەم بولۇشى ، ئاتا - ئانىلىرىغا ئىتائەت قىلىشى كېرەك ، دەپ قارايدۇ . مۇشۇنىڭدىن باشقا جىمى دىنىي مەسىلىلەر ئۇنىڭ قەلبىدە چىگىشلىشىپ كەتكەنىدى .

گېرخاردت چېركاۋنىڭ مۇنبىرىدە سۆزلەنگەن ۋەزىلەرنىڭ يۈزدەيۈز توغرىلىقىغا ئىشىنىپ ، ئۇنىڭ قارىشىچە ، ئۆلۈم ھەق ، قىيامەت بەرھەق ئىدى .

مانا ئەمدى ياش كۈندىن - كۈنگە ئۇلغىيىپ ، جاھاندارچىلىق مەسىلىلىرىنى ئىزاھلاش بارغانسېرى مۇشكۈللىشىپ كېتىۋاتقاچقا ، ئۇ ئىزتىراپقا تولغان ھېسسىياتى بىلەن ، مەسىلىنى ھەل قىلىپ بېرەلەيدىغان ئاشۇ دىنىي ئەقىدىلەرگە تېخىمۇ مەھكەم يېپىشىۋالدىغان بولدى . ئاھ ، قانداق قىلغاندا ، ھەقىقىي ھالال ، دۇرۇس ئادەم بولۇپ ، ياراتقان ئاللا ئىگەمگە ئۆزىنىڭ توۋبىلىرىنى قوبۇل قىلدۇرالمىغۇدەك بولار - ھە ؟ ئۇ ئۆزى ئۈچۈنلا ئەمەس ، يەنە خوتۇن - بالا چاقىلىرى ئۈچۈنمۇ ۋايىم يەپ يۈرەتتى . ئاخىر قىيامەتتە ئۇلار ئۈچۈن جاۋاب بېرىشى كېرەككۇ ؟ ئۆزىنىڭ بىخەستەلىكى ، بالا - چاقىلىرىنى دۇرۇس تەربىيىلىمىگەنلىكى سەۋەبلىك ، ئەبەدىلىككە بەدەلەنگەندە بولسۇنمۇ ؟ ئۇ پات - پات دوزاخنىڭ ئازابىنى تەسەۋۋۇرىدىن ئۆتكۈزۈپ ، ئۆزىنىڭ ھەم بالا - چاقىلىرىنىڭ قىيامەتتە قايسى ھالغا مەھكۇم بولۇشىنى قىياس قىلىپ باقاتتى .

تەبىئىيىكى ، مۇشۇنداق كۈچلۈك دىنىي تۇيغۇ ئۇنى ئۆز بالىلىرىغا تولىمۇ قاتتىق قول ئادەم قىلىپ يېتىشتۈردى . ياش بالىلارنىڭ ھاۋايى - ھەۋەس جەھەتتىكى كۆڭۈل خۇشلۇقى ھەم ئۇلارنىڭ روھىي ھالىتىدە ئىپادىلىنىپ تۇرغان ئاجىزلىق ئۇنىڭ

ئۆتكۈر سىنچى نەزىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمايتتى . جېنىنىڭ ئاتىدىن بىسوراق ئۆزىگە يار تېپىۋېلىشى مۇمكىن بولمايدىغان گەپ . مۇبادا ، ئۇ كولومبونىڭ كۈچلىرىدا بىرەر ياش يىگىتنى ئۇچرىتىپ قېلىپ ، ئۇنىڭ بىلەن كۆز بېقىشىپ قويغان تەقدىردىمۇ ، ئۆيگە قايتىپ كەلگەن ھامان ئۇنى ئېسىدىن چىقىرىۋېتىشى كېرەك . گېرخاردت بىر زامانلاردا ئۆزىنىڭمۇ ياشلىقىنى باشتىن كەچۈرگەنلىكىنى ئۇتتۇپ كەتكەنىدى ، ئۇ قىزىنىڭ مەنئى جەھەتتىكى بەختىنىلا كۆزلەيتتى ، شۇڭلاشقا ، ئۇنىڭ نەزىرىدە ، ھېلىقى كېڭەش ئەزاسى قىزىنىڭ تۇرمۇشىدىكى بىر مەسىلە بولۇپ قالغانىدى .

ھېلىقى كېڭەش ئەزاسى بۇلارنىڭ ئائىلىۋى تۇرمۇشىنىڭ بىر بۆلىكى بولغىلى باشلىغاندىلا ، گېرخاردت بوۋاي ئۆزى ئەزەلدىن ئېتىقاد قىلىپ كەلگەن ھېلىقى ئەنئەنىۋى مىزاننىڭ ئەمدى ئانچە ئىشەنچلىك بولماي قېلىۋاتقىنىنى ھېس قىلدى . ئۇ بۇنداق بىر زاتقا باھا بېرىشتە ئامالسىز قالدى . ئۇ كىشى گېرخاردتنىڭ ھۆر - پەرىدەك قىزىغا ئىچ پەش تارتىپ يۈرگەندىكىن ، ئۇنى بوش چاغلىغىلى بولامدۇ . براندنىڭ بۇلارنىڭ ئائىلىۋى تۇرمۇشىغا بۆسۈپ كىرىشتىكى ئۈسۈلى يېڭىچە ھەم ئالقىشلاشقا ئەرزىگۈدەك ئۈسۈل ئىدى ، شۇڭا ئۇ ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئويلىنىپ بېقىشىنى كۈتمەيلا ، ئۇلارنىڭ ئائىلىۋى تۇرمۇشىنىڭ مۇستەھكەم بىر بۆلىكى بولۇۋالدى . گېرخاردتنىڭ ئۆزىمۇ ئالدىنىپ قالدى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ئۇ مۇشۇنداق بىر ئىقتىسادىي مەنبەدىن ئۆز ئائىلىسىگە نام - ئابروۋى ھەم مەنپەئەت يېغىپلا تۇرۇشىنى تىلەيتتى ، شۇڭا براندنىڭ غەمخورلۇقى ۋە ئىلتىپاتىنى جىممىدە قوبۇل قىلىپ ، كۈنلەرنى تىپتىنچ ئۆتكۈزۈۋەتتى . براندنىڭ مىلاد بايرىمىنىڭ ئالدى - كەينىدە كۆپ نەرسىلەرنى سوۋغا قىلغانلىقى توغرىلۇق ئايالى ئۇنىڭغا بىر ئېغىزمۇ تىنمىغانىدى .

بىراق ، بىر كۈنى ئەتىگىنى گېرخاردت كېچىلىك ئىشتىن چۈشۈپ ئۆيگە قايتىپ كېلىۋاتقىنىدا ، ئوۋدو ۋىفۇر ئىسىملىك

قوشنىسى ئۇنى قىچقىرىپ قالدى .

— گېرخاردت ، — دېدى ئۇ ، — ساڭا بىر گېپىم بار . مەن سېنىڭ ئاغىنىڭ ، قانداق گەپ ئاڭلاپ قالغان بولسام ، ساڭا ئېيتىپ قويۇش مېنىڭ ھەقىقىم . بىلىپ قويغىنىكى ، ھازىر قولۇم — قوشنىلار سىلەرنىڭ ئۆيگە قىزىڭنى يوقلاپ كېلىدىغان ھېلىقى كىشىنىڭ ئارقىسىدىن غەيۋەت قىلىپ يۈرۈشۈۋاتىدۇ .

— مېنىڭ قىزىمنى؟ — بۇ گەپنى سوراۋاتقىنىدا ، ئۇنىڭ سۆزىدىكى مەنىدىن ئەمەس ، بەلكى ئۆزىنىڭ بۇنداق تۇيۇقسىز ھۇجۇمغا ئۇچرىغانلىقىدىن ، گېرخاردتتا بىر خىل ئەنسىزلىك ھەم بىئاراملىق تۇيغۇسى پەيدا بولدى ، — كىمنى دەۋاتىسەن ، مېنىڭ قىزىمنى كىم يوقلاپ كەپتۇ؟

— سېنىڭ خەۋىرىڭ يوقمىدى؟ — ۋىفور ھەيران بولۇپ ، گېرخاردتقا كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ قارىدى ، — ھېلىقى چاچلىرى ئاقارغان ، بەزىدە ھاسا تايىنىۋالدىغان كىشىچۇ ، نېمە ، سەن ئۇنى تونۇمامسەن؟

گېرخاردت ساراسىمىگە چۈشكەن ھالدا ، ئېسىگە كەلتۈرۈشكە تىرىشتى .

— خەقلەر ئۇنى كېڭەش ئەزاسى بولغان دېيىشىدۇغۇ ، — دېدى ۋىفور ئىشىنەر - ئىشەنمەس ھالدا ، — مەنمۇ بىلمەيدىكەنمەن .

— ھە ، — دېدى گېرخاردت كۆڭلى جايىغا چۈشكەندەك بولۇپ ، — كېڭەش ئەزاسى براندىنى دەمەسەن ، توغرا ، ئۇ بىرنەچچە قېتىم كەلگەن ، خوش ، شۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ؟

— ھېچنېمە ، — دېدى قوشنىسى ، — خەقلەر غەيۋەت قىلىشىپ يۈرىدۇغۇتاك . ئۇ دېگەن ياش كىشى ئەمەس ، بۇنى بىلىسەنغۇ ، قىزىڭنىڭ يېقىنىڭىياقى ئۇنىڭ بىلەن بىرنەچچە قېتىم سىرتقا چىققانلىقىنى قوشنىلار كۆرۈپ قالغانىكەن ، ئەمدى ھەممەيلەننىڭ ئاغزىدا شۇ گەپ . مەن سېنى بۇنىڭدىن خەۋەر تېپىپ قالسۇن دېگەندىم .

بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ گېرخاردتنىڭ قۇيقا چېچى تىك ئۆرلىدى .
خەقلەرنىڭ بۇنداق گەپلەرنى قىلىشى ھېچ ئاساسسىز بولماسلىقى
مۇمكىن ، چېننى بىلەن ئۇنىڭ ئاپىسى ئەمدى بۇنىڭغا نېمىدەپ
جاۋاب بېرەركىن . ئۇ كۆڭلىدە شۇنداق ئويلىغىنى بىلەن ، ئاغزىدا
يەنىلا قىزىنى ئاقلدى .

— ئۇ كىشى ئائىلىمىزنىڭ دوستى . خەقلەر ئىشنىڭ تېگىنى
ئۇقۇپ ئاندىن بىرنېمە دېسۇن . مېنىڭ قىزىم ھېچقانداق ئەسكى
ئىش قىلغىنى يوق .

— ئۇغۇ شۇنداق ، بۇ گەپلەرنىڭ كارايتى چاغلىق دېگىنە .
خەقلەرنىڭ گەپ - سۆزلىرى پۈت تىرەپ تۇرالمىدۇ . سەن مېنىڭ
قەدىناس بۇرادىرىم بولغاچقا ، بۇ ئىشلارنى سەمىڭگە سېلىپ
قويدۇم .

— ياخشى نىيىتىڭگە رەھمەت ، — دېدى گېرخاردت پۈتتى
ئۆي تەرەپكە تارتىپ تۇرۇپ ، ئاندىن ئۆزىگە ئۆزى سۆزلىدى ، —
ئۆيگە بېرىپ سۈرۈشتە قىلىپ باقاچۇ ، خەير ئەمەسە .
ئۇ ئۆيگە قايتىپ كېلىپلا ، ئايالىدىن بۇ ئىشنى
سۈرۈشتۈرۈپ :

— براند ئەپەندىنىڭ چېننىنى يوقلاپ كەلگىنى قانداق
ئىش ؟ — دەپ سورىدى نېمىس تىلىدا ، — قوشنىلارنىڭ ئاغزىدا
بىر گەپ بولۇپ كېتىپتۇغۇ .

— قانداق ئىش دەمىسىز ، ھېچقانداق ئىش بولمىغىنى
يوققۇ ، — ئايالىمۇ ئۇنىڭغا نېمىس تىلىدا جاۋاب بەردى ، لېكىن
ئۇ بۇ سوئالدىن سەل چۆچۈپ قالغانىدى ، — ئۇ ئىككى - ئۈچ
قېتىم كەلگەن .

— سىز ماڭا بۇ توغرىلۇق ئېيتىمىغاندىنمۇ ، — دېدى
گېرخاردت . ئايالىنىڭ قىزىنى ئۆز ئەركىگە قويۇۋەتكىنى ھەم
ئۇنىڭغا يان بېسىۋاتقىنى ئۇنىڭ ئوغىسىنى قاينىتىپ قويدى .

— راست شۇنداق بولغان ، — دېدى ئايالى ، ئۇ ئوسال
ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغانىدى ، — ئۇ ناھايىتى ئىككى - ئۈچ قېتىملا

كەلگەن ، شۇ .

— ئىككى - ئۈچ قېتىم ! — دەپ گۈر كىرىدى گېرخاردت .
بۇ نېمىسنىڭ ۋاڭ - چۇڭ كۆتۈرۈپ سۆز قىلىش ئادىتى يەنە
قوزغىلىپ قالغانىدى ، — ئىككى - ئۈچ قېتىمىش ! قوشنىلارنىڭ
ھەممىسىنىڭ ئاغزىدا مۇشۇ گەپ . ئېيتىڭ ، بۇ زادى قانداق ئىش ؟
— ئۇ ناھايىتى ئىككى - ئۈچ قېتىملا كەلگەن ،
دېدىمغۇ ، — ئايالى زەئىپ ئاۋازدا تەكرارلىدى .

— باياتىن كوچىدا ۋىفور بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم ، — دېدى
گېرخاردت سۆزىنى داۋام قىلىپ ، — ئۇ ماڭا دەيدۇ ، قوشنىلار
قىزىمىز بىلەن سىرتقا چىقىپ ئايلىنىپ كەلگەن ھېلىقى ئەر
كىشىنىڭ غەيۋىتىنى قىلىشىۋاتقۇدەك ، مېنىڭ ھېچنېمىدىن
خەۋىرىم يوق ئىكەن . ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، ئاغزىم
تۇۋاقلىنىپلا قالدى . بۇ زادى نېمە ئىش - ھە ؟ ئۇ مېنى نېمە
كۆرۈۋاتىدۇ !

— ئەمەلىيەتتەمۇ بۇ ئىشنىڭ سىز - بىز بىلەن ھېچقانداق
ئالاقىسى يوق ، — ئايالى نېمىسچە ئىدىئومنى دەل جايىدا
كەلتۈرۈۋالدى ، — جېنى ئۇنىڭ بىلەن بىر - ئىككى قېتىم سىرتقا
چىقىپ ئايلىنىپ كەلگەن بولدى ، ئۇ كىشى بىزنىڭ ئۆيگە
كەلگەنمۇ . خەقلەر تىلىنى چاينىمىغان شۇ قاپتىكەنمۇ ؟ قىز بالا
كۆڭلىنى ئاز - تولا خۇش قىلىپ يۈرسە نېمە يامىنى بار ؟
— ئۇنداق دېگىنىڭىز بىلەن ، ئۇ دېگەن قېرى ئادەم ، — دېدى
گېرخاردت ۋىفورنىڭ سۆزىنى تەكرارلاپ ، — مەرتىۋىلىك ئادەم .
جېنىدەك قىز بالىنى يوقلاپ نېمە قىلماقچىكەن ؟

— ئۇنى بىلىمىدىم ، — دېدى ئايالى ئۆزىنى ئاقلاپ ، — ئۇ
ئۆيىمىزگە ئۆزى كەلدى . مېنىڭچىمۇ ئۇ ئوبدان ئادەم . ئويلاپ
باقمامسىز ، مەن ئۇنى بۇ يەرگە كەلمەكچى دېيەلەيتتىممۇ ؟

گېرخاردت تۇرۇپلا قالدى . دېمىسىمۇ ، ھېلىقى كېڭەش
ئەزاسىنىڭ ئۇنىڭدا قالدۇرغان تەسىرى قالىتىس ئىدى . ئەمدى بۇنچە
دەھشەتلىك تۇيۇلۇپ كەتكۈدەك نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى ئۆزىمۇ

چۈشەنەلمەي قالدى .

— قولۇم - قوشنىلار خەقنىڭ كەينىدىن غەيۋەت قىلىشقا ئامراق . ئۇلار ھازىر قىلىدىغانغا باشقا گەپ تاپالماي ، جېنىنىڭ ئارقىسىدىن چىشلەپ تارتىپ يۈرۈشۈپتۇ - دە ، بالىمىزنىڭ ياخشى - يامان ئىكەنلىكى سىزگە مەلۇملۇق . ئۇلار نېمە ئۈچۈن مۇشۇنداق گەپلەرنى توقۇپ يۈرۈشىدىغاندۇ ؟ — سۆزلەۋېتىپ ، ئاپىنىڭ كۆز چاناقلىرىدىن ئىسسىق ياشلار بۇلدۇقلاپ تۆكۈلۈشكە باشلىدى .

— بولدى ، بولدى ، — دېدى گېرخاردت غۇدۇراپ ، — بىراق ئۇ ئۆيىمىزگە كېلىپ مۇشۇنداق كىچىك قىز بالىنى سەيلىگە ئېلىپ چىقماستىكى كېرەك ئىدى . ئۇنىڭدا يامان نىيەت يوقمۇ دەيلى ، ئەمما بۇ قىلىقى قاملاشمىغان ئىش - دە .

شۇ ئەسنادا ئۆيگە جېنى كىرىپ كەلدى . باياتىن ئۇ تاشقىرىقى ئۆيدە ئۈكىسى بىلەن ياتقان ، ئىچكەركى ئۆيدىكى پاراخلار قۇلىقىغا كىرگەن بولسىمۇ ، بۇ سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى ئېنىق ئۇقالمىغانىدى . ئۇ كىرىپ كېلىۋاتقاندا ، ئاپىسى يىغىدىن قىزىرىپ كەتكەن كۆزلىرىنى قىزىدىن ئەپقېچىپ ، يۈزىنى تام تەرەپكە ئۆرۈپ ، نان راسلايدىغان ئەمەلگە ئېڭىشكەن بولۇپ تۇرۇۋالدى . — نېمە گەپ ؟ — سورىدى جېنى . ئاتا - ئاپىسىنىڭ بۇنداق جىمىشىپ كېتىشى ئۇنىڭ كۆڭلىدە شۈبھە تۇغدۇرۇپ قويدى .

— ھېچنېمە ، — دېدى گېرخاردت چورتلا قىلىپ . ئاپىسى ھېچ نەرسە دېمىگەن بولسىمۇ ، جېنى ئۇنىڭ قىمىرى قىلماي تۇرغىنىغا قاراپ ، بۇنىڭدا بىر سەۋەب بارلىقىنى پەملىدى . ئاپىسىنىڭ قېشىغا بېرىپ ، ئۇنىڭ بايام يىغلىغانلىقىنى دەررۇ بىلىۋالدى .

— نېمە ئىش بولدى ؟ — ئۇ دەرگۇماندا دادىسىغا تىكىلىپ قاراپ يەنە سورىدى .

گېرخاردت جايدىن قىمىر قىلمىدى ، قىزىنىڭ مەسۇم ، پاكلىقى ئۇنىڭ گۇناھتىن ھەزەر ئەيلەش تۇيغۇسى ئۈستىدىن غالىب

كەلگەندى .

— نېمە ئىش بولدى ؟ — جېنى ئاپىسىدىن يەنە سورىدى .
— نېمە ئىش بولاتتى ، ھەممىسى ئاشۇ قولۇم - قوشنىلارنىڭ
ئىشى بولمامدۇ ، — دېدى ئاپىسى كەسكىن قىلىپ ، — ئۇ نېمىلەر
بىراۋنى چىشلەپ تارتىشقىلا ئامراق .
— يەنە مېنىڭ ئارقامدىن گەپ تېپىپتۇمۇ ؟ — جېنىنىڭ
يۈزىگە سەل قىزىللىق يۈگۈردى .

— قاراڭا ، — دېدى گېرخاردت گويا جىمى ئىقلىمدىكى
كىشىلەرگە قارىتىپ ئېيتىۋاتقاندەك ، — ئۇنىڭ ئۆزىمۇ بىلىپ
بوپتۇغۇ ئەنە ، ئۇ كەلگەن چاغلاردا نېمىشقا ماڭا دېمىدىڭلار ، بۇ
گەپ قوشنىلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئاغزىدا يۈرىدۇيۇ ، مەن بۈگۈن
ئەمدى ئاڭلاۋاتمەن . بۇ زادى قانداق گەپ ؟

— ۋاي ، شۇ گەپمىدى ، — دەۋەتتى جېنى ئاپىسىنىڭ يېنىنى
ئېلىپ ، — بۇنىڭ سىزگە نېمە ئالاقىسى بار ؟

— نېمە ئالاقىسى بار ؟ — جېنى ئىنگىلىزچە جاۋاب بەرگەن
بولسىمۇ ، گېرخاردت نېمىسچە سۆزلەۋەردى ، — خەقلەر مېنى
كوچىدا توسۇۋېلىپ بۇ ئىشنى يۈزۈمگە سېلىۋاتسا ، يەنە ھېچقانداق
ئالاقىسى يوقمۇ ؟ مۇشۇ گەپنى ئاغزىڭدىن چىقىرىشتىن
ئويالمامسەن ! مەنغۇ ھېلىقى ئادەم توغرىلۇق ھېچقانداق ئويدا
بولمىغانىدىم . ئەمما سەندىن ئەمەس ، خەقلەرنىڭ ئاغزىدىن
ئاڭلىغاچقا ، ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەيلا قالدىم . ئەجەبا ،
ئائىلەمدىكى ئىشلارنى ماڭا قوشنىلار كېلىپ ئۇقتۇرۇپ قويۇشى
كېرەكمۇ ؟

ئانا - بالا ئىككىيلەن داڭقىتىپ تۇرۇپلا قېلىشتى . جېنى
ئۆزلىرىنىڭ سەل كەتكۈزۈپ قويغانلىقىنى سەزدى .

— بۇ مېنىڭ ئەسكى ئىش قىلغىنىم ئۈچۈن سىزدىن سىر
تۇتقىنىم ئەمەس ، — دېدى ئۇ ، — ئۇ ناھايىتى مېنى سىرتقا
ئاچىقىپ ئۇ يەر - بۇ يەرنى ئايلاندۇرۇپ كەلدى ، شۇ .

— شۇنداق بولغانمۇ بولسۇن ، بىراق سەن ماڭا

ئېيتىمىدىڭغۇ؟ — دېدى دادىسى .

— سىز مېنىڭ ئاخشىمى سىرتقا چىقىشىمغا رۇخسەت قىلمايسىز ، — دېدى جېننى ، — شۇڭا سىزگە دېمىگەندىم . ئۇنىڭدىن باشقا ، سىزدىن يوشۇرۇپ كەتكۈدەك ئىشنىمۇ بولغىنى يوق .

— ئۇ سېنى كەچتە سىرتقا ئاچقىمىسۇن ، — دېدى تالا — تۈزدىكى ئىشلاردىن قاتتىق ھەزەر ئەيلەيدىغان گېرخاردت ، — ئۇ سېنى نېمە قىلماقچىكەن ؟ بۇ يەرگە نېمىدەپ كېلىدۇ ؟ قىسقىسى ئۇ دېگەن قېرى ئادەم تۇرسا . مېنىڭچە سەن ، بولۇپمۇ سېنىڭدەك مۇشۇنداق ياش قىز بالا ئۇنىڭ بىلەن ھېچقانداق ئالاقىدە بولماسلىقى كېرەك .

— ئۇنىڭ ماڭا ياردەم قىلىشتىن باشقا ھېچقانداق غەيرىي نىيىتى يوق ، — دېدى جېننى كۈسۈرلاپ ، — ئۇ ماڭا ئۆيلەنمەكچى .

— ساڭا ئۆيلەنمەكچى ، ھىم ! ئۇ نېمىشقا ماڭا دېمەيدىكەن ! — ۋارقىرىدى گېرخاردت ، — بۇ ئىشنى ئېنىقلىمىسام بولمىدى ئەمدى . مەن ئۇنىڭ مېنىڭ قىزىم بىلەن سىرتلاردا تاماشا قىلىپ قوشنىلارنىڭ ئاغزىغا گەپ سېلىپ بېرىشىنى خالىمايمەن . ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ يېشىمۇ خېلىلا چوڭ . مەن ئۇنىڭغا : «بىلىپ قويۇڭكى ، بىر قىز بالىنى خەقنىڭ سۆز - چۆچەك قىلىشىغا تاشلاپ بېرىش ئوغۇل بالىچىلىق ئەمەس» دەيمەن . ئۇ سەن بىلەن ئالاقىنى ئۈزۈل - كېسىل ئۈزسۇن .

گېرخاردتنىڭ ئۇنىڭغا «ئالاقىنى ئۈز» دەيمەن ، دەپ قىلغان پوپوزىسى جېننى بىلەن ئاپىسىنى قاتتىق چۆچۈتۈۋەتتى . بۇنداق قىلىپ كېتىشتىن زادى نېمە پايدا ؟ نېمە ئۈچۈن بۇلار ئۇنىڭ ئالدىدا ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈپ قېلىشى كېرەك ئىكەن ؟ دېگەندەك ، براند گېرخاردتنىڭ ئىشقا كەتكەن ۋاقتىدا يەنە بىرنەچچە قېتىم كېلىۋىدى ، دادىسىنىڭ بىلىپ قېلىشىدىن قورقۇپ ، ئانا - بالا

ئىككىيلەننىڭ پۇت - قولىدا جان قالمىدى . ئارىدىن بىرنەچچە كۈن ئۆتكەندىن كېيىن ، براند يەنە كېلىپ ، جېننىنى سىرتقا ئاچىقىپ ، خېلى يىراق يەرلەرنى ئايلاندۇرۇپ كەلدى . بۇ ئىشنى جېننىمۇ ، ئاپسىمۇ گېرخاردقا تىنمىدى . ئەمما ئۇنىڭدىن ئۈنچە ئۇزاق ۋاقىت سىر تۇتۇپ يۈرۈۋېرىشىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى .

شۇ ئىش بولۇپ ، ئەتىسى گېرخاردت ئايالىدىن يەنە سورىدى :

— جېننى يەنە ھېلىقى ئادەم بىلەن سىرتقا چىقتىمۇ ؟

— تۈنۈگۈن ئاخشام ئۇ كىشى كەلگەندى ، — دەپلا قويدى

ئايالى ئۆزىنى گەپتىن قاچۇرۇپ .

— جېننى ئۇنىڭغا ئەمدى كەلمەكچى دېمىدىمۇ ؟

— تاڭھېي ، مېنىڭچە دېمىگەن بولسا كېرەك .

— بوپتۇ ئەمەس ، زادى بۇ ئىشنىڭ چېكى بولامدۇ ، يوق ،

بىر كۆرۈپ باقاي ، — دېدى ئۇ كەسكىن ھالدا ، — قېنى ئۇ يەنە

بىر كېلىپ باقسۇن ، ئۇنىڭغا ئۆزۈم دېمەيدىغان بولسام .

ئۇ مۇشۇ قارار بويىچە ، ئۇدا ئۈچ ئاخشام زاۋۇتتىكى ئىشىدىن

ۋاقىت چىقىرىپ ئۆيگە قايتىپ كەلدى . ھەر قېتىمدا «ئۆيدە

مېھمان بارمۇ ، يوق» دەپ ، ئۆيىنىڭ سىرتىدىن ئۆيىنى يوشۇرۇن

كۆزەتتى ، تۆتىنچى ئاخشامى براند كەلدى . ئۇ جېننى بىلەن

سالاملىشىپ بولغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ كەپپىياتىدىكى

بىسەرەمجانلىقىنى بايقىمايلا ، ئۇنى سىرتقا ئاچىقماقچى بولدى .

جېننى دادىسىنىڭ غەزىپىدىن ، بىرەر سەتچىلىكنىڭ يۈز بېرىپ

قېلىشىدىن قورقۇپ ، يۈرىكى سۇ بولۇپ تۇرغان بولسىمۇ ، نېمە

قىلارنى بىلمەيلا قالدى .

بۇ چاغدا گېرخاردت ئۆيگە يېقىنلاپ قالغانىدى ، قىزىنىڭ

چىقىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆردى ، ئۇنىڭغا مانا شۇ كۇپايە ئىدى . ئۇ

ئۆزىنى بېسىۋالغان ھالدا ئۆيگە كىرىپ كەلدى . دە ، ئايالىدىن :

— جېننى قېنى ؟ — دەپ سورىدى .

— سىرتقا چىقىپ كەتتى ، — دېدى ئايالى .

— شۇنداق ، ئۇنىڭ نەگە كەتكىنىنى بىلمەن ، — دېدى

گېرخاردت ، — مەن ئۇنى كۆردۈم ، قېنى قايتىپ كەلسۇنچۇ ، ئۇنىڭ بىلەن ھېسابلاشمايدىغان بولسام .

ئۇ بەخىرامان بېرىپ ئورۇندۇققا ئولتۇردى - دە ، بىر پارچە نېمىسچە گېزىتنى ئوقۇۋاتقان قىياپەتكە كىرىۋېلىپ ، ئايالىنىڭ كەيپىياتىغا ئاستىرتىن سەپسالدى . بىرھازادىن كېيىن ، دەرۋازىنىڭ «غىچ» قىلىپ ئېچىلغان ئاۋازى ئاڭلىنىشى بىلەنلا ، ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى .

— نەگە باردىڭ ؟ — ئۇ نېمىسچە تەلەپپۇزدا ۋارقىردى . براند بۇنداق كېلىشمەسلىكنىڭ يۈز بېرىشىنى كۈتمىگەندى ، كۆڭلىنى بىئاراملىق ۋە تەشۋىش چۇلغىۋالدى . جېننى ھودۇققىنىدىن ئاللىقانداقلا بولۇپ كەتتى . ئاپىسى ئاشخاندا كۆڭلى پاراكەندە بولغان ھالدا ئۆرە تۇراتتى .

— نېمە ، سىرتقا چىقىپ ئايلىنىپ كەلدىم ، — دېدى جېننى ھودۇققان ھالدا .

— مەن ساڭا كەچتە تالاغا چىقما دېمىگەنمۇ ؟ — گېرخاردت براندىنى پىسەنتىگە ئېلىپمۇ قويماي ، گېپىنى داۋام قىلىۋەردى . جېننىنىڭ مەڭزىلىرى شەلپەردەك قىزىرىپ ، دېمى ئىچىگە چۈشۈپلا كەتتى .

— نېمە ئىش بولدى ؟ — دەپ سورىدى براند جاراڭلىق ئاۋازدا ، — سىز ئۇنىڭغا نېمىدەپ بۇنداق گەپلەرنى قىلىسىز ؟ — ئۇ ئاخشىمى تالا - تۈزدە بۇنداق يۈرسە بولمايدۇ ، — دېدى گېرخاردت قوپاللىق بىلەن ، — مەن ئۇنىڭغا نەچچە مەرتەم ئېيتتىم ، سىزمۇ بۇ يەرگە كەلمىسىڭىز بولارمىكىن .

— نېمىشقا ؟ — كېڭەش ئەزاسى شۇنداق دەپ سورىدىيۇ ، يەنە «قانداق گەپنى قىلسام بولاركىن» دەپ ، بىرپەس ئويلىنىۋالدى ، — غەلىتە گەپقۇ بۇ ؟ قىزىڭىزدىن نېمە ئىش ئۆتۈلۈپتۇ ؟

— نېمە ئىش ئۆتۈلسە بولاتتى يەنە ! — دەپ توۋلىدى گېرخاردت . ئۇنىڭ زەردىسى قايناپ ، جىددىيلىشىپ كەتكىنىدىن ،

ئىنگىلىزچىغا تىلى ئانچە كەلمەي قويدى ، — نېمە ئىش بولسا بولاتتى ، ئۇ بۇنداق يېرىم كېچىدە كوچىدا لاغايلاپ يۈرمەسلىكى كېرەك . مەن ئۆز قىزىمنىڭ سىزدەك بۇ ياشتىكى ئادەم بىلەن كېچىلىرى تالا - تۈزدە ئايلىنىپ يۈرۈشىنى خالىمايمەن . سىز ئۇنى زادى نېمە قىلاي دەيسىز ؟ ئۇ تېخى بالىغۇ .

— مېنى ئۇنى نېمە قىلىسىز دەۋاتامسىز ؟ — دەپ سورىدى كېڭەش ئەزاسى ئۆزىنىڭ يەرگە ئۇرۇلغان ئىززەت - ھۆرمىتىنى تىكلەشكە ئۇرۇنۇپ ، — ئەلۋەتتە ئۇنىڭ بىلەن مۇڭدېشىشنى خالايمەن . ئۇنىڭ يېشىنى مېنى تېخى ئويلىمىدى دەمىسىز . مەن تېخى ئۇنىڭغا ئۆيلەنمەكچى ، ئەگەر ئۇ خالايدىغانلا بولسا .

— كۆزۈمدىن يوقىلىڭ ، بۇ يەرگە مەڭگۈ كەلگۈچى بولماڭ ، — ئەقىل - ئىدراكىنى تامامەن يوقاتقان ھەم جەھلى قانقان دادا سۆزلەپ كەتتى ، — سىزنى ئىككىنچى بۇ ئۆيدە كۆرگۈچى بولماي ، ماڭا شۇنچىلىك مالاللىق كەلتۈرگىنىڭىزمۇ يېتەر ، ئەمدى مېنىڭ قىزىمنى سۆرەپ يۈرۈپ ، ئۇنىڭ نامىنى بۇلغاي دەمىسىز ؟

— مەن سىزگە سەمىمىيەت بىلەن شۇنى ئېيتىپ قوياي ، — دېدى كېڭەش ئەزاسى قاتتىق گىدەيگەن ھالدا ، — سىز ماڭا ئۆز مەقسىتىڭىزنى ئوچۇق چۈشەندۈرۈپ بېرىڭ . مەن بىراۋغا يۈز كېلەلمىگۈدەك ئىشنى قىلىمىدىم جۇمۇ . قىزىڭىزمۇ مېنىڭ تۈپەيلىمدىن ھېچقانداق زىيان - زەخمەتكە ئۇچرىغىنى يوق . مەن سىزنىڭ نېمە دېمەكچى ئىكەنلىكىڭىزنى بىلمەكچىمەن .

— سىز بىلمەكچى بولسىڭىز ، — دېدى گېرخاردت قەھەر - غەزەپ بىلەن ئۇنىڭ سۆزىنى تەكرارلاپ ، — بىلمەكچى بولسىڭىز ، دېمەكچىمەنكى ، خەقلەرچۇ ، سىزنىڭ قانداق قىلىپ مەن ئۆيدە يوق چاغدا بۇ ئۆيگە كېلىپ ، قىزىمنى تالغاغا ئاچقىپ تاماشا قىلىپ يۈرگىنىڭىزنى سۆز - چۆچەك قىلىشىپ يۈرۈۋاتىدۇ . مەن مۇشۇنى دېمەكچى . دېمەكچىمەنكى ، سىز تۇتۇرۇقسىز ئادەمىسىز ، بولمىسا ھەرگىزمۇ ئۆزىڭىزنىڭ قىزى دېمەتلىك بىر قىز بالىنى

كەينىڭىزگە سېلىپ ، ئايلاندۇرۇپ يۈرمىگەن بولاتتىڭىز . خەقلەر سىزنىڭ قانداق ئادەملىكىڭىزنى ماڭا ئېيتتى . ھازىرلا كەشىڭىزنى توغرىلاڭ ، بۇنىڭدىن كېيىن قىزىم بىلەن كۆرۈشكۈچى بولماڭ . — خەقلەرمىش ! — دېدى كېڭەش ئەزاسى ، — ياخشى گەپ ، مېنىڭ سىزنىڭ خەقلىرىڭىزدىن پەرۋايم پەلەك ، مەن قىزىڭىزنى ياخشى كۆرمەن . مېنىڭ بۇ يەرگە ئۇنى يوقلاپ كېلىشىمدىكى سەۋەبمۇ شۇ . مېنىڭ مەقسىتىم ئۇنىڭغا ئۆيلىنىش ، قوشنىلىرىڭىز تىلىنى قانداق چاپىنغۇسى كەلسە ، شۇنداق چاپناۋەرسۇن . سىزنىڭ مېنىڭ مەقسىتىمنى چۈشەنمەيلا بۇنچىلىك ئەزۋەيلەپ كېتىشكە ھېچقانداق ھەققىڭىز يوق .

جېنىنى ئويلىمىغان يەردىن چىققان بۇ دەھشەتلىك دەتلاشتىن قورقۇپ كېتىپ ، توڭگۈلگەن پېتى ئۇدۇل غىزالىنىدىغان ئۆيگە ئۆزىنى ئاتتى . ئاپىسى ئۇنى كۆرۈپ ، ئىتتىك ئالدىغا كەلدى . — ئاھ ، بالام ، — دېدى ئاپىسى جىددىيلەشكىنىدىن ھاسىراپ تۇرۇپ ، — ئۇ سەن ئۆيدە يوق چاغدا كەلگەندى ، ئەمدى قانداق قىلارمىز ؟

ئانا - بالا ئىككىيلەن بىر - بىرىگە چىڭ چاپلىشىپ ، يۈم - يۈم يىغلاپ كېتىشتى . ئىككى ئەر كەننىڭ مۇنازىرىسى يەنىلا داۋام قىلماقتا ئىدى .

— ئۇنىڭغا ئۆيلەنمەكچىمىش ، — دېدى گېرخاردت تېخىمۇ ئەزۋەيلەپ ، — مەقسىتىڭىز شۇمىدى ؟

— ھەئە ، — دېدى كېڭەش ئەزاسى ، — ئۇنىڭغا ئۆيلەنمەكچى ، مەقسىتىم شۇ ئىدى . قىزىڭىز ئون سەككىزگە كىردى ، ئەمدى ئۆز تەقدىرىنى ئۆزى بەلگىلەيدىغان ۋاقتى كەلدى . سىز ماڭا ھاقارەت قىلىۋاتىسىز ، قىزىڭىزنىڭ ھېسسىياتىغىمۇ زەرەر يەتكۈزۈۋاتىسىز . بىلىپ قويۇڭكى ، ئىش مۇشۇنىڭ بىلەنلا تۈگەپ كەتمەيدۇ . ناۋادا سىز بىراۋنىڭ ئۆسەك گەپلىرىدىن باشقا ، مېنى قارىلايدىغان بىرەر سەۋەبىنى كۆرسىتىپ بېرەلسەڭدەك بولىسىڭىز ، مەن گېپىڭىزنى ئاڭلاپ بېقىشقا تەييارمەن .

كېڭەش ئەزاسى خۇددى ھەققانىيەتنىڭ ئىستىھكامىدەك ،
ئۇنىڭ ئالدىدا تىك تۇراتتى ، ئۇ يا توۋلىمايتتى ، يا غەزەپلىنىپ
چېچىلىپ كەتمەيتتى ، لەۋلىرىنى چىڭ يۇمغىنىچە ، ئۆزىنىڭ
قابىل ، كەسكىن ئادەملىكىنى نامايان قىلىپ تۇراتتى .

— مېنىڭ ئەمدى سىز بىلەن يەنە ئېيتىشىپ ئولتۇرغۇم
يوق ، — گېرخاردت سەل بوشاشقاندەك بولسىمۇ ، يەنىلا بوي
بەرمىدى ، — بالا مېنىڭ . ئۇ كېچە - ئەتىلەردە تالاغا
چىقامدۇ - چىقامدۇ ياكى سىزگە تېگەمدۇ - تەگمەمدۇ ، ھەممىسى
مېنىڭ ئىلكىمدىكى ئىشلار . سىلەر سىياسىيونلارنىڭ قانداق ئادەم
ئىكەنلىكىڭلار ماڭا ئايان . دەسلەپتە تېخى سىزنى ياخشى ئادەم دەپ
ئويلاپ قاپتىكەنمەن ، ھالا بۇ كۈنگە كەلگەندە ، سىز مېنىڭ قىزىمغا
مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىۋاتقاندىكىن ، ئەمدى سىزدىن قولۇمنى
جەينىكىمگىچە يۇدۇم . دەررۇ چىقىپ كېتىڭ ، بۇ ئۆيگە ئىككىنچى
دارغۇچى بولماڭ . مېنىڭ سىزدىن تەلەپ قىلىدىغىنىم مۇشۇ .
— مېنى كەچۈرگەيسىز ، خانىم ، — دېدى براند نەزىرىنى
دەرغەزەپ بولۇپ تۇرۇۋاتقان گېرخاردتنىڭ چىرايىدىن
خاتىرجەملىك بىلەن چەتكە بۇراپ ، — سىزنىڭ ئۆيىڭىزدە
مۇشۇنداق غوۋغانى تېرىپ قويغىنىمنى ئەپۇ قىلغايسىز . مېنىڭ بۇ
يەرگە كېلىشىمگە ئېرىڭىزنىڭ بۇنچىلىك قارشى ئىكەنلىكىنى
پەقەت ئويلىماپتىكەنمەن . ئەمدى ماڭمۇ بۇ ئىشنى ۋاقتىنچە بىر
چەتكە قويۇپ تۇرماقتىن باشقا ئامال يوق . بۈگۈنكى ئىش
كۆڭلىڭىزگە مالاللىق يەتكۈزمىگەي ئىلاھىم .

گېرخاردت ئۇنىڭ بۇنداق سوغۇق قان پوزىتسىيىسىگە قاراپ
ئىختىيارسىز چۆچۈپ قالدى .

— ئەمىسە مەن كەتتىم ، — دېدى ئۇ يەنە گېرخاردتقا
قاراپ ، — ئەمما سىز مېنى بۇ ئىشنى مۇشۇنىڭ بىلەن بولدى
قىلىدۇ ، دەپ ئويلاپ قالماڭ . سىز بۈگۈن ئاخشام ناھايىتى خاتا
بىر ئىشنى قىلىپ قويدىڭىز . ئۆزىڭىزنىڭ نېمە قىلىپ
قويغىنىڭىزنى چۈشىنىپ يېتىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن ، خەير

ئەمىسە ، ياخشى چۈش كۆرۈڭ ، — ئۇ سەل ئېگىلىپ تەزىم قىلىپ قويۇپ ، ئىشىكتىن چىقىپ كەتتى .

گېرخاردت ئىشكىنى چىڭ تاقىۋالدى .

— ئەمدىغۇ ، — دېدى ئۇ ئايالى بىلەن قىزىغا ، — بۇ ئادەمدىن قۇتۇلغاندۇرمىز . ئويلاپ باقماسىلەر ، خەقلەر سۆز - چۆچەك قىلىشۋاتسا ، يەنە يېرىم كېچىگىچە كوچا چىڭداپ يۈرۈش ، دېمىسىمۇ قاملاشمىغان ئىش - دە .

ھازىر بۇ جېدەل ئېغىزدا بېسىققاندەك قىلغان بىلەن ، ئۇلارنىڭ چىرايلىرىدا ھەم ھېس - تۇيغۇ جەھەتتە تېخىمۇ ئەۋج ئالدى ، شۇنىڭدىن كېيىن بىرنەچچە كۈنگىچە بۇ پاكار ئۆيىنىڭ ئىچىدە ھېچكىمنىڭ ئاۋازى ئاڭلانمايلا قويدى . گېرخاردت ئۆزى قىلىۋاتقان ئىشنى براند تېپىپ بەرگەنلىكىنى ئېسىگە ئېلىپ ، ئۇ ئىشتىن ۋاز كەچتى . ئۇ يەنە ئۆيدىكىلەرگە : « كېڭەش ئەزاسىنىڭ كىرىنى يۈيۈپ بەرمەيسىلەر » دەپ پوپوزا قىلدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ناۋادا ئايالىنىڭ سارايدا ئىشنى ھالالىق بىلەن قىلمايۋاتقىنىدىن خەۋەر تېپىپ قالغۇدەكلا بولسا ، ئۇنىمۇ ئۇ يەرگە ئەۋەتمەيدىغانلىقىنى ئېيتتى . ئۇ ، بۇنداق ئىشلارنىڭ ھېچ پايدىسى يوق ، ئەگەر ئايالىم ساراغا زادى بارمىغان بولسا ، مۇشۇنچىۋالا ياپتا گەپلەرگە قالمىغان بولاتتۇق ، دەپ ئويلىدى .

ئەمدى گەپنى كېڭەش ئەزاسىدىن ئاڭلايلى ، ئۇ بۇ دورەم مۇشۇنداق قاملاشمىغان مۇئامىلىگە ئۇچرىغاندىن كېيىن ، بۇ شەھەردىن كېتىش قارارىغا كەلدى . قوشنا - قولۇملارنىڭ غەيۋەتلىرى ئاشۇ تەبىقىدىكى ئادەملەرگە تولىمۇ زىيانلىق ئىدى ، ھەتتا ئۇنىڭدەك مۇشۇنداق سالاھىيەتكە ئىگە كىشىمۇ ئۇلارغا چېتىلىپ قالدى ، ئۇ ئويلا - ئويلا ، ئاخىر ، بۇنداق بولۇشقا ئەرزىمەيدۇ ، دېگەن قاراشقا كەلدى . بۇنداق ئەھۋالدا ، ئەمدى زادى قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى بىلمەي بېشى قاتتى ، تېخى بىرەر چارىنى ئويلاپ تاپقۇدەكمۇ بولمىغاندى ، ئارىدىن بىرنەچچە كۈن ئۆتەر - ئۆتمەيلا ، ئۇنى ۋاشىنگتوندىن چاقىرتىپ قېلىشتى ، يولغا

چىقىشتىن بۇرۇن ، جېنى بىلەنمۇ خوشلىشالمىدى .
مۇشۇ كۈنلەردە ، گېرخاردتنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر كۈنىنى
ئاران - ئاران ئېلىپ كېتىشىۋاتاتتى . ئۇلار ئەسلىدىمۇ كەمبەغەل
ئىدى ، گېرخاردتقۇ مۇمكىن بولىدىغانلا بولسا ، غۇربەتچىلىكتە
ياشاۋېرىشكە رازى ئىدى . لېكىن مىلچىمال دۈكىنىنىڭ ھېسابات
دەپتىرىگە يېزىلغان قەرزلەرنى ئازايتىشنىڭ ھېچ ئىلاجى بولمىدى .
بالىلارنىڭ ئۈستىبېشى تۆكۈلۈپ بولدى . دۈكاندارلار ئەمدى ئۇلارغا
بىر تىيىنلىق مالىنىمۇ نېسىگە بەرمەيدىغان بولۇپ قالغاچقا ، ئۇلارغا
خىراجەتنى قاتتىق قىسىپ كۈن ئۆتكۈزمەكتىن باشقا ئامال
قالمىدى .

مانا ئەمدى ، رەننىڭ مۇددىتى توشقان كۈنلەرمۇ يېتىپ
كېلىپ قالدى . يەنە بىر كۈنى ، ئىككى مىلچىمال دۈكىنىنىڭ
خوجايىنلىرى گېرخاردت بىلەن كوچىدا ئۇچرىشىپ قېلىپ ،
ئۇنىڭدىن قەرزنى سۈيلىدى . گېرخاردت ئۇلارغا ئەھۋالنى ئېنىق
ئېيتىپ ، چوقۇم بىر ئىلاجىنى قىلىدىغانلىقى ھەققىدە ۋەدە بېرىپ
قۇتۇلدى . لېكىن ، مۇشۇ بەختسىزلىكلەر بىلەن روھىنى
بوشاشتۇرۇپ قويمىدى ، ئىشىنىمۇ ئىشلەپ ، پەرۋەردىگاردىن
شەپقەت تىلەشنىمۇ ئۇنتۇپ قالمىدى . سەھەر پەيتىدىكى شېرىن
ئۇيقۇنىڭ مېھرىدىن كېچىپ ، سىرتقا چىقىپ كېتەتتى - دە ،
ئۇيان - بۇيان قىدىرىپ يۈرۈپ ، بىر بولسا تاپاۋىتى ياخشىراق
بىرەر يەرنى تاپاتتى ياكى بىرە - بىرە پارچە - پۇرات ئىشلارنى
ئۇچرىتىپ قالاتتى . مۇشۇ ئىشلارنىڭ بىرى ئوت ئورۇش ئىدى .
گېرخاردتنىڭ ئايالى بۇنىڭغا ئېتىراز بىلدۈرۈپ ، بۇنداق
ئۆلەر - تىرىلىشىگە باقماي ئىشلىسە ، ئۆزىنى نابۇت
قىلىۋېتىدىغانلىقىنى ئېيتىۋىدى ، ئېرى باشقا ئامال يوقلۇقىنى
چۈشەندۈرۈپ :

— خەقلەر مېنى كوچا - كوچىلاردا توسۇۋېلىپ قەرزنى
سۈيلەۋاتسا ، مېنىڭ ياستۇقنى قىرلاپ قويۇپ ياتىدىغانغا نەدىمۇ
چولام ؟ — دېدى .

ئۇلارنىڭ ئائىلىسى مانا مۇشۇنداق كۈلپەتلىك تەقدىرگە دۇچ كەلمەكتە ئىدى .

بالا كەلسە قوشلاپ كەپتۇ ، دېگەندەك ، سىباستىئون دەل مۇشۇ كۈنلەردە ، كۆمۈر ئوغرىلىغانلىقى ئۈچۈن گۈندىخانغا سولنىپ قالدى . بۇ ئىش مۇنداق بولغانىدى : بىر كۈنى كەچتە ، ئۇ جېنى ھەم باشقا ئۆكىلىرىنى پەستە قارىتىپ قويۇپ ، ئۆزى كۆمۈر ۋاگونىنىڭ ئۈستىگە ئەمدىلا يامشىپ چىقىۋىدى ، تۆمۈريولنىڭ قورۇقچىسى ئۇنى كاپلا قىلىپ تۇتۇۋالدى . مۇشۇ ئىككى يىلنىڭ مابەينىدە كۆمۈر ئوغرىلايدىغان ئىش كۆپ بولسىمۇ ، بىراق مىقدارى جىق بولمىغاچقا ، تۆمۈريولدىكىلەرنىڭ دىققىتىنى ئانچە تارتىمىغانىدى . بىراق كېيىنكى چاغلاردا ، كۆمۈر زاكاز قىلغان خېرىدارلار : پېنىسلۋانىيىدىكى كۆمۈر بازىسىدىن كېلىۋېلاند ، سىنسىناتى ، چىكاگو قاتارلىق جايلارغا توشۇلۇۋاتقان كۆمۈرنىڭ گىر سانى ھەر دائىم كەم چىقىدۇ ، دەپ شىكايەت قىلىۋەرگەنلىكتىن ، قورۇقچىلار ھەرىكەتلىنىشكە باشلىغانىدى . تۆمۈريولدىن كۆمۈر ئوغرىلاپ تىرىكچىلىك قىلىپ يۈرۈۋاتقان يالغۇز گېرخاردتنىڭ ئائىلىسىلا ئەمەس ، كولومبودا يەنە نۇرغۇن ئائىلىلەر مۇشۇ ئىش بىلەن ئىزچىل شۇغۇللىنىپ كېلىۋاتقاندى ، ئەمما بىر سىباستىئون تۇتۇلۇپ قېلىپ ، ھەممەيلەنگە ئىبرەت قىلىندى .

— پەسكە چۈش ، — دېدى قاراڭغۇلۇق ئارىسىدىن تۇيۇقسىز پەيدا بولغان قورۇقچى . جېنى ھەم ئۆكىلىرى ئۇنى كۆرۈپ ، شۇئان قوللىرىدىكى سېۋەت - چېپەكلىرىنى تاشلاپ بەدەر قېچىشتى . سىباستىئون ئىتتىك پەسكە سەكرەپ قاچماقچى بولۇۋىدى ، قورۇقچى ئۇنىڭ چاپىنىدىن تۇتۇۋالدى .

— جايىڭدا جىم تۇر دەۋاتىمەن ساڭا ، — دېدى ئۇ ۋارقىراپ .
— قولۇڭنى تارت ، — دېدى سىباستىئون قوپاللىق بىلەن ، ئۇمۇ بوش كېلىدىغانلاردىن ئەمەس . دە . ئۇ ھودۇقماستىن بىر قارارغا كېلەلەيتتى ، شۇڭا ئۆزىنىڭ خەۋپكە دۇچ كەلگەنلىكىنى

دەررۇ سەزدى .

— قولۇڭنى تارت دەۋاتمەن ساڭا ، — دېدى ئۇ قايتىلاپ ،
يەنە بىر يۇلقۇنۇپ ، ئۇنى تۇتۇۋالغان قورۇقچىنى يىقىتىۋەتكىلى
تاسلا قالدى .

— چۈشە ، — ھېلىقى قورۇقچى ھەيۋە قىلىپ تۇرۇپ ، ئۇنى
كۈچەپ پەسكە تارتتى .

سىباستىئون ئىلاجسىز پەسكە چۈشتىيۇ ، شۇ زامان رەقىبىگە
بىر مۇشت ئېتىپ ، ئۇنى دەلدەڭلىتىۋەتتى .

ئارقىدىن ، بۇ ئىككىيلەن پومداقلىشىپ كېتىشتى ، شۇ
ئەسنادا يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان تۆمۈريول خادىمى كېلىپ ھېلىقى
قورۇقچىغا بولۇشتى ، ئىككىيلەن ئۇنى تۇتۇۋېلىپ ۋوگزالغا
ئاپىرىشتى - دە ، يەرلىك ئەمەلدارنىڭ ئالدىدىن بىر
ئۆتكۈزۈۋېتىپ ، گۈندىخانغا ئاپىرىپ قاماپ قويۇشتى .
سىباستىئون كىيىملىرى يىرتىلغان ، قول - يۈزلىرى
جاراھەتلەنگەن ، كۆزلىرىنىڭ چۆرىسى كۆكەرگەن ھالەتتە ،
گۈندىخاندا بىر كېچىنى ئۆتكۈزدى .

بالىلار ئۆيگە كېچە قايتىپ كەلگەندىن كېيىنمۇ ،
سىباستىئونغا زادى نېمە بولغانلىقىنى بىلگىلى بولمىدى . سائەتنىڭ
قوڭغۇرىقى توققۇزغا جاڭ ئوردى ، ئۇ يوق ، سائەت ئون ، ئون
بىرمۇ بولدى ، ئەمما سىباستىئون تېخىچە قايتىپ كەلمىۋىدى ،
گېرخاردتنىڭ ئايالىنى ئەنسىزلىك چۇلغىۋالدى . ئادەتتە ئۇ ئۆيگە
كېچە سائەت ئون ئىككى ، بىرلەردە قايتىپ كېلىدىغان ، ئەمما
بۈگۈن ئاخشام نېمىشقىدۇر ئاپىنىڭ كۆڭلى بىرەر خەتەرلىك
ئىشنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى تۇيغاندەك ئۆيەپلا تۇراتتى . تاكى كېچە
سائەت بىر يېرىم بولغۇچە سىباستىئوندىن ھېچقانداق خەۋەر
بولمىغاندىن كېيىن ، ئۇنى يىغا تۇتۇشقا باشلىدى .

— بىرەر ئىللار بېرىپ داداڭلارغا ئېيتىپ قويساڭلار
بوپتىكەن ، — دېدى ئۇ ، — ئۇ گۈندىخانغا چۈشۈپ قالغان
ئوخشايدۇ .

جېنى ئۆزىلا بارماقچى بولۇۋىدى ، تاتلىق ئۇيقۇدا ياتقان گېئورگىنى ئويغىتىپ ئۇنىمۇ قوشۇپ قويۇشتى .
— نېمە بولدى ؟ — ئىككى بالىسىنى كۆرۈپ ، گېرخاردت ئەنسىزلىك بىلەن سورىدى .

— باس تېخىچە قايتىپ كەلمىدى ، — دېدى جېنى ،
ئارقىدىنلا شۇ كېچىدە يۈز بەرگەن خەتەرلىك ئىشنى سۆزلەپ بەردى .

گېرخاردت شۇئان ئىشنى تاشلاپ ، بالىلىرى بىلەن ماڭدى ، بىر مەنزىل يۈرگەندىن كېيىن ، بىر يولغا بۇرۇلۇپ گۈندىخانا تەرەپكە قاراپ كەتتى . ئۇ ئىشنىڭ سالمىقىنى كۆڭلىدە دەڭسەپ كۆرۈپ ، قاتتىق ئازابلاندى .

— ئەمدى مۇشۇ ھالغا چۈشۈپ قالدۇقمۇ ! — ئۇ يىرىك قوللىرى بىلەن ماڭلىيدىكى تەرلىرىنى سۈرتكەچ ، ئاغزىدا ھەدەپ مۇشۇ سۆزنى تەكرارلايتتى .

ساقچى ئىدارىسىگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن ، نۆۋەتچى ساقچى باشلىقى ئۇنىڭغا باسنىڭ قاماققا ئېلىنغانلىقىنى قىسقىچىلا ئۇقتۇرۇپ :

— سىباستىئون گېرخاردتمۇ ؟ — دېدى ۋە دەپتىرىنى ۋاراقلىدى ، — توغرا ، مۇشۇ يەردە ئىكەن . كۆمۈر ئوغرىلىغان ، قولغا ئېلىشقا قارشىلىق كۆرسەتكەن . ئۇ سىزنىڭ بالىڭىزمۇ ؟
— ئاھ ، خۇدا ! — دېدى گېرخاردت ، — يارەبىم ! — ئۇ ئىزتىراپ ئىچىدە قوللىرىنى ھەدەپ ئۇۋۇلايتتى .
— ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمەكچىمۇسىز ؟ — سورىدى ساقچى باشلىقى .

— شۇنداق ، شۇنداق ، — دېدى دادا .
— بۇياقنى ئارقىغا باشلاپ بېرىڭ ، ئۈرپت ، — دېدى ساقچى باشلىقى نۆۋەتچى گۈندىپايغا ، — ئۇ بالىسى بىلەن كۆرۈشۈۋالسۇن .

گېرخاردت قوبۇلخانىنىڭ ئىچىدە ئىدى ، سىباستىئوننىڭ

باش - كۆزى كۆكەرگەن ، يېرىلغان ھالەتتە ئاچقىلىۋاتقىنىنى كۆرۈپلا يىغىنى سالدى ، بىرھازاغچە ئاغزى گەپكە كەلمەي قويدى .
— يىغلىمىغىنا ، دادا ، — دېدى سىباستىئون غەيرەتلىك ھالدا ، — مېنىڭمۇ ھېچ ئىلاجىم بولمىدى . ھازىرچە ھېچ ۋەقەسى يوق ، ئەتە ئەتىگەندە چىقىپ كېتىمەن .

گېرخاردت ئازابلانغىنىدىن لاغىلداپ تىترىمەكتە ئىدى .
— يىغلىمىساڭچۇ ، — دېدى كۆز يېشىنى ئاران - ئارانلا تىيىپ تۇرۇۋاتقان سىباستىئون يەنە ، — بۇ يەردە ھېچ ئىش بولغىنى يوق . يىغلىغاندىن نېمە چىقىدۇ ؟

— بىلىمەن ، بىلىمەن ، — دېدى چاچلىرى ئاقارغان دادىسى ، — لېكىن مەن چىدىيالىمدىم . سېنىڭ بۇ ئىشنى قىلىشىڭ مېنىڭ سەۋەنلىكىمدىن بولدى .

— ياق ، ياق ، سېنىڭ سەۋەنلىكىڭ ئەمەس ، — دېدى سىباستىئون ، — سېنىڭدىمۇ ئىلاج يوق - دە . ئاپام ئۇقۇپتۇمۇ ؟
— ھەئە ، ئۇ ئۇقۇپتۇ ، — دېدى دادىسى ، — جېنى بىلەن گېئورگى بايام قېشىمغا بارغانىكەن ، مەنمۇ تېخى شۇلاردىن ئۇقتۇم ، — ئۇ سۆزلەۋېتىپ ، بۇقۇلداپ يىغلاپ كەتتى .

— بولدىلا ، كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلمىساڭچۇ ، — دېدى باس .
ئۇنىڭ تەبىئىتىدىكى ئەڭ ياخشى تەرەپلىرى پۈتۈنلەي زاھىر بولدى ، — ئەھۋال ياخشى بولۇپ كېتىدۇ . سەن قايتىپ كېتىپ ئىشىڭنى قىلىۋەر . ئۆزۈڭنى ئۇپراتما . ئەھۋال ياخشى بولۇپ كېتىدۇ .

— كۆزۈڭگە نېمە بولدى ؟ — دەپ سورىدى دادىسى يىغىدىن قىزارغان كۆزلىرى بىلەن ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇرۇپ .

— ھە ، بۇنى دەمەسەن ، ھېلىقى مېنى تۇتۇۋالغۇچى بىلەن ئېلىشقانىدىم ، — دېدى بۇ بالا بىر خىيالدا يوق كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ ، — ئۆزۈمچە قېچىپ كېتەلەيمەن ، دەپ ئويلايتىكەنمەن .
— ئۇنداق قىلمىساڭ بوپتىكەن ، سىباستىئون ، — دېدى دادىسى ، — مۇشۇ سەۋەبتىن بەلكىم كۆپرەك ئازاب چېكىشىڭ

مۇمكىن . سېنىڭ دېلوپىڭنى قاچان قارىغۇدەك ؟
— ئەتە ئەتىگەندە ، ئۇلار ماڭا ئېيتىشتى ، — دېدى
باس ، — سائەت توققۇزدا .

گېرخاردت بىلەن ئوغلى كېپىل بولغۇچى ، جەرمانە پۇلى ۋە
باشقا ئىشلار توغرىلۇق يەنە بىردەم - يېرىمدەم مەسلىھەتلىشتى ،
ئەمما بىرەر كۈنكەرت خۇلاسىگە كېلەلمىدى . دادىسى ئاخىر
باسنىڭ گېپىنى يەپ كېتىشكە ئۇنىدى ، ماڭار چېغدا ئۇنىڭ
يۈرىكى يەنە ئېچىشىپ كەتتى ؛ ئۇ پۈتۈن ئەزاينى دىر - دىر
تتارتىپ مىشىلداپ يىغلىغىنچە ، خۇددى بىرى سۆرىگەندەك
چىقىپ كەتتى .

«بۇنىڭغا چىدىماق قىيىن جۇمۇ ، — باس كامېرغا قايتىپ
كىرگەندىن كېيىن ، ئۆزىگە ئۆزى شۇنداق دېدى ، دادىسىنى كۆز
ئالدىغا كەلتۈرۈۋىدى ، قەلبى ئازابلىنىپ كەتتى ، — تېخى ئاپام
قانچە ئازاب چېكىۋاتقاندۇ .»

مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا ، ئۇنىڭ كۆڭلى بەك يېرىم بولدى .
«شۇ چاغدا ھېلىقى ئەبلەخنى بىر تېپىپ يىقىتىۋەتكەن
بولسامچۇ ، — دېدى يەنە ئۆزىگە ئۆزى ، — باشتا قېچىپ
كەتمىگەندىكىن ، ئۆزۈمۈ تازا ئەخمەق ئىكەنمەن - دە .»

7

گېرخاردت قاتتىق ئۈمىدسىزلەندى . سەھەر سائەت ئىككىدىن
توققۇزغىچە بولغان بۇ ئارىلىقتا ، ئۇ كىمنىڭ ئالدىغا بېرىپ چىراي
سارغايىتىشىنى بىلەلمەي ، تىت - تىت بولۇپ كەتتى . ئۆيگە
كېلىپ ، ئايالى بىلەن بىر قۇر مەسلىھەت قىلىشۋالغاندىن كېيىن ،
يەنە ئىش ئورنىغا قايتىپ كەتتى . ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق ؟ بىر
دوستىنىڭ ئۇنىڭغا ياردەم قىلىشى ، بەلكى رازىمەنلىك بىلەن ياردەم
قىلىشى مۇمكىنلىكى ئۇنىڭ يادىغا كەچتى . بۇ كىشى دەل ئەينەك

سودىگىرى ھامبىند ئىدى ، ۋەھالەنكى ئۇنىڭ ھازىر شەھەردە يوقلۇقىنى گېرخاردت بىلمەيتتى .

سائەت توققۇز بولغاندا ، ئۆزى يالغۇز سوتقا باردى ، چۈنكى ئۇنىڭ قارشىچە باشقىلارنىڭ بېرىشى ھاجەتسىز ئىدى . شۇ يەردە بىرەر خەۋەرنى ئاڭلىغان ھامان ، دىكىدە ئۆيىگە بېرىپ ئايالىغا يەتكۈزۈپ ، يەنە قايتىپ كەلمەكچىمۇ بولدى .

سىباستىئون مەھبۇس تۇرىدىغان جايغا ئەكىرىلدى . ئۇنىڭ ئالدىدا يەنە بىرنەچچە مەھبۇس بار ئىدى ، ئۇنىڭغا خېلى ئۇزاق كۈتۈپ تۇرۇشقا توغرا كەلدى . نۆۋەت ئۇنىڭغا كېلىپ ، ئىسمى چاقىرىلغاندىن كېيىن ، ئۇنى جاۋابكارنىڭ ئۈستىلىگە ئاپىرىپ تۇرغۇزۇپ قويۇشتى .

— سوتچى ئەپەندىگە ئېيتساق ، ئۇ كۆمۈر ئوغرىلىدى ، يەنە قولغا ئېلىشقا قارشىلىق قىلدى ، — دېدى ئۇنى تۇتقۇن قىلغان ساقچى .

سوتچى سىباستىئونغا سىنچىلاپ قاراپ چىقتى : بۇ يىگىتنىڭ جاراھەتلىنەن يۈز - كۆزى ئۇنىڭدا يامان تەسىرات قالدۇردى . — ھە ، يىگىت ، — دېدى ئۇ ، — ئۆزۈڭنى ئاقلادىغان سۆزۈڭ بارمۇ ؟ يۈزۈڭدىكى كۆك قانداق پەيدا بولغان ؟ سىباستىئون سوتچىغا لەپىدە بىر قاراپ قويدى ، جاۋاب بەرمىدى .

— ئۇنى مەن تۇتۇۋالغانىدىم ، — دېدى قورۇقچى ، — ئۇ شىركەتنىڭ بىر ۋاگونىنىڭ ئۈستىدە ئىكەنتۇق . قاچماقچى بولۇۋىدى ، مەن ئۇنى تۇتۇۋالسام ماڭا قول ياندۇردى تېخى . مانا ماۋۇ كىشى گۇۋاھ ، — ئۇ كەينىگە ئۆرۈلۈپ ، ئەينى چاغدا ئۇنىڭغا ياردەملەشكەن تۆمۈرىول خادىمىنى كۆرسەتتى .

— ئاۋۇ يەرنى ئۇ سىزنى ئۇرغاندا ئىششىتىۋەتكەنمىدى ؟ — سوراچى قورۇقچىنىڭ ئىششىپ كەتكەن قوۋۇزىنى ئىما قىلىپ سورىدى .

— شۇنداق ، ئەپەندى ، — دېدى ئۇ جاۋابەن ، يەنە بىر مەرتەم

ئۆچ ئېلىش پۇرسىتى چىققىنى ئۈچۈن ، ئىچ - ئىچىدىن خۇش بولۇپ كەتتى .

— مېنىڭ گەپ قىلىشىمغا ئىجازەت بەرسىڭىز ، — دېدى گېرخاردت ئالدىغا قىستاپ كېلىپ ، — ئۇ مېنىڭ بالام . ئۇنى كۆمۈر تېرىپ كېلىشكە مەن ئەۋەتكەن . ئۇ . . .

— ئۇ ئەگەر ۋوگزالنىڭ يېنىدىن كۆمۈر تەرگەن بولسا ، بىزنىڭمۇ كارىمىز بولمايتتى ، — دېدى قورۇقچى ، — بىراق ئۇ ۋاگوننىڭ ئۈستىدىن يەردىكى بەش - ئالتەيلەنگە كۆمۈر تاشلاپ بېرىۋاتقانكەن .

— تاپقان پۇلۇڭ ئازلىق قىلىپ ، ئەمدى ۋاگوندىن كۆمۈر ئوغرىلىغۇدەك بولدۇڭمۇ ؟ — دەپ سورىدى سوتچى ، لېكىن دادا - بالا ئىككىيلەنگە جاۋاب قايتۇرۇش پۇرسىتى بەرمەيلا ، يەنە ، — سېنىڭ ھۈنرىڭ نېمە ؟ — دەپ سورىدى .

— ئاپتوموبىل ياسىغۇچى ، — دەپ جاۋاب بەردى سىباستىئون .

— سىزچۇ ، سىز قانداق ئىش بىلەن شۇغۇللىنىسىز ؟ — ئۇ يەنە گېرخاردتتىن سورىدى .

— مەن مىللىر ئۆي جاھازىلىرى زاۋۇتىدا دەرۋازىۋەن بولۇپ ئىشلەيمەن .

سوتچى سىباستىئوننىڭ مەجەزىدىكى گاجگۇنلۇقنى بايقاپ «ھىم» دەپ قويدى - دە :

— ئەمىسە مۇنداق بولسۇن ، بۇ يىگىتنىڭ كۆمۈر ئوغرىلىغانلىق گۇناھىنى كەچۈرۈم قىلىۋېتىشكە بولىدۇ ، ئۇ مۇشتۇمىنى بەكمۇ ئەركىن ئىشقا سالىدىكەن ، كولىمبۇدا بۇنداق ئىشلار ساماندىكە . ئۇنىڭغا ئون دوللار جەرمانە قويۇلسۇن ، — دېدى .

— ماڭا سۆز قىلىشقا ئىجازەت بەرسىڭىزچۇ ، — گېرخاردت گەپ قىلىشقا تەمىشلىۋىدى ، ساقچى ئۇنى نېرىغا ئىتتىرىۋەتتى . — بولدى ، گەپ قىلمايلا قويۇڭ ، — دېدى سوتچى ، —

ئۇنىڭ جاھىللىقىمۇ خېلى بار ئىكەن . قېنى ، كېيىنكى دېلو كىمنىڭ ئىدى ؟

گېرخاردت بالىسىنىڭ يېنىغا كەلدى ، ئۇنىڭ ئۈچۈن خىجالەتچىلىكتە ئۆرتىنىپ كېتىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ھېلىمۇ خۇدايىم ساقلاپ ، ئۇنىڭدىنمۇ يامان ئاقىۋەتكە دۇچ كەلمىگىنى ئۈچۈن خۇشال بولدى ، خىيالىدا بۇ پۇلنى تاپقىلى بولىدۇغۇ دەپ ئويلىدى . سىياسىتىمۇ دادىسىغا مۆلدۈرلەپ قارىدى ۋە :

— خەپ ، — دېدى ئۆزىگە ئۆزى تەسەللىسى بەرگەن ئاھاڭدا ، — ئۇ ماڭا گەپ قىلىشقا ئازراقمۇ پۇرسەت بەرمىدى . — ھېلىمۇ ياخشى ، ئۇنىڭدىنمۇ يامان ئاقىۋەت يۈز بەرمىدى ، — دېدى گېرخاردت خۇشاللىنىپ ، — بىز ئەمدى بېرىپ پۇلنىڭ غېمىنى قىلايلى .

گېرخاردت ئۆيدىكىلەر غەم قىلىپ ئولتۇرغاننىڭ ئۈستىگە كېلىپ سوتتىكى نەتىجىنى ئۇلارغا ئۇقتۇردى . ئايالى چىرايى تامدەك تاتارغان ھالدا ئورنىدىن تۇردى ، يەنە بىر تۇرۇپ ئون دوللارنى تاپقىلى بولار ، دېگەن ئويغا كېلىپ ، كۆڭلى جايىغا چۈشكەندەك بولدى . جېنى كۆزلىرىنى چەكچەيتكەن پېنى پۈتكۈل تەپسىلاتقا قۇلاق سېلىپ ئولتۇراتتى ، ئۇنىڭ باسقا خويمۇ ئىچى ئاغرىدى . باس ئەزەلدىن شۇنداق شوخ ، مېجەزى شۇنداق ئېسىل بالا ئىدى ، مۇشۇنداق ياخشى ئادەممۇ تۈرمىگە چۈشۈپ قالىدىكەن ، نېمىدېگەن دەھشەتلىك - ھە !

گېرخاردت دەررۇ ھامبىندىڭ چىرايلىق تۇرالغۇسىغا قاراپ چايتى ، بىراق ئۇ شەھەردە يوق ئىكەن . ئاندىن ئۆزى ئىلگىرى تاسادىپىي تونۇشۇپ قالغان جامكېنس ئىسىملىك بىر ئادۋوكاتنى ئېسىگە ئېلىۋىدى ، ئۇمۇ ئىشخانىسىدا يوق بولۇپ چىقتى . ئۇنىڭدىن باشقا يەنە بىرنەچچە دۇكاندار ھەم كۆمۈر سودىگىرى بىلەنمۇ تونۇشىدىغان ، بىراق ئۇلاردىن نېسىگە مال ئېلىپ قويغان - دە . پوپ ۋىندېرمۇ پۇل قەرز بېرىشى مۇمكىن ، بىراق ئۇ مۇشۇنداق ئېسىل زاتنىڭ قېشىغا بېرىپ چىراي سارغايىتىپ

يۈرۈشتىن خىجىل بولۇپ ، ئۇ يەرگىمۇ بارمىدى . يەنە ئىككى - ئۈچ تونۇشىنىڭ قېشىغىمۇ بېرىۋىدى ، ھەممىسىلا ئۇنى چىرايلىق گەپلەر بىلەن يولغا سالدى . ئاخىر ئۇ سائەت تۆت بولغاندا ، ھېرىپ ھېچ ھالى قالمىغان ھالدا ئۆيگە قايتىپ كەلدى .

— بېشىمنىڭ ئىچىمۇ ، تېشىمۇ قېتىپ كەتتى ، — دېدى ئۇ ئۈمىدىنى ئۈزگەن ھالدا ، — ئەمدى قانداقمۇ قىلارمىز ؟

دەل شۇ چاغدا جېنىنىڭ يادىغا براند كېچىپ قالدى . بىراق ھازىر ئىش تېخى ئۇنى ھېچنېمىگە قارىماستىن ئۇنىڭ قېشىغا بېرىپ ، ئۇنىڭدىن پۇل سوراشقا مەجبۇر قىلغۇدەك دەرىجىگە بېرىپ يەتمىگەندى . دادىسىنىڭ قارشى چىقىدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ، دادىسى كېڭەش ئەزاسىنى شۇنداق دەھشەتلىك ھاقارەتلىدى ، براند بۇنى قورسىقىغا سېلىپ قويغان بولۇشى مۇمكىن . ئۇنىڭ سائىتى ئىككىنچى قېتىم يەنە گۆرۈگە قويۇلدى ، ئۇنىڭ ئەمدى پۇل تېپىشقا ھېچ ئامالى يوق ئىدى .

ئائىلە مەجلىسى سائەت ئون يېرىمغىچە داۋام قىلغان بولسىمۇ ، ھېچبىر قارار ھاسىل قىلىنمىدى . گېرخاردنىڭ ئايالى ھېچبىر مەنسىزلا قوللىرىنى ئۇيان ئۆرۈپ ، بۇيان چۆرۈپ ، كۆزلىرىنى پۇلغا تىككىنچە ئولتۇراتتى . گېرخاردت سەپراسى ئۆرلىگەن ھالدا ، قوڭۇر چاچلىرىنى ھەدەپ مېجىقلايتتى .

— ئىلاجىم قالمىدى ، — دېدى ئۇ ئاخىر ، — كالىمغا ھېچقانداق ئامال كەلمەيۋاتىدۇ .

— بېرىپ ئۇخلا ، جېنى ، — دېدى ئاپىسى كۆيۈمچانلىق بىلەن ، — بالىلارنىمۇ ئۇخلات . ئۇلارنىڭ بۇ يەردە ئولتۇرۇۋەرگىنىنىڭ پايدىسى يوق . بەلكىم مېنىڭ كالىمغا بىرەر ئامال كىرىپ قالار . سەن ئۇيقۇڭنى ئۇخلاۋەر .

جېنى ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ كەتتى ، ئەمما كۆزىگە قانداقمۇ ئۇيقۇ كەلسۇن دەيسىز ؟ ئاشۇ قېتىم دادىسى بىلەن كېڭەش ئەزاسى ئوتتۇرىسىدا تالاش - تارتىش يۈز بېرىپ ئۇزاق ئۆتمەي ، ئۇ ، گېزىتىدىن كېڭەش ئەزاسىنىڭ ۋاشىنگتونغا كېتىپ قالغىنىنى

ئۇققاندى . ئۇنىڭ قايتىپ كەلگەن - كەلمىگەندىن خەۋەر يوق ، ئۇ شەھەردە بار بولغىنى بىلەنمۇ بىلگىلى بولمايدۇ - دە . ئۇ ، سۇنۇق ئىشكاپقا ئېسىپ قويۇلغان پۇچۇق ئەينەككە تىكىلگىنىچە ئويغا چۆكتى . ئۇنىڭ يېنىدا ياتىدىغان ۋېرونىكا ئاللىبۇرۇنلا شېرىن ئۇيۇغۇغا غەرق بولغانىدى . ئويلا - ئويلا ، ئاخىر ئۇنىڭ ئېڭىدا كەسكىن بىر قارار شەكىللەندى ، ئۇ كېڭەش ئەزاسى بىلەن كۆرۈشمەكچى بولدى . ناۋادا كېڭەش ئەزاسى شەھەردە بار بولىدىغانلا بولسا ، باسقا ياردەم بېرىشكە ئۇنايدۇ . جېنىنى نېمىشقا بارمىغۇدەك . . . ئۇ جېنىنى ياخشى كۆرىدۇ ، جېنىغا نەچچە مەرتەم توي قىلىش تەكلىپىنى بەرگەنغۇ ، جېنى ئۇنىڭدىن نىجاتلىق تىلەپ بارسا نېمىشقا بولمىغۇدەك ؟

ئۇ بىرپەس دېلىغۇل بولۇپ تۇرۇپ قالدى ، ۋېرونىكا ئۇنىڭ رىتىملىق نەپەس ئېلىۋاتقان تاۋۇشى قۇلىقىغا كىرگەندىن كېيىن ، بېشىغا باشنىكىنى ، ئۇچىسىغا كۆڭلىكىنى كىيىدى - دە ، ياتاق ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى ئاستا ئېچىپ ، بىرەر شەپە بار - يوقلۇقىنى تىگشاپ كۆردى .

بۇ چاغدا ، گېرخاردتنىڭ ئاشخانىدىكى ساپادا ئولتۇرۇپ توختىماي تەۋرىنىشىدىن چىققان تاۋۇشتىن باشقا ، ھېچقانداق شەپە يوق ئىدى . ئۇنىڭ ئۆزى ياتىدىغان ئۆيدىكى جىنچىراغ بىلەن ئاشخانىنىڭ ئىشىكى ئاستىدىن كۆرۈنۈپ تۇرغان غۇۋا چىراغ يورۇقىدىن باشقا چىراغلارنىڭ ھەممىسى ئۆچۈك ئىدى . ئۇ كەينىگە بۇرۇلۇپ ، چىراغنى پۈۋلەپ ئۆچۈردى ، پۈتىنىڭ ئۇچىدا چامداپ بېرىپ ئىشىكىنى ئاچتى - دە ، قاراڭغۇلۇق قوينىغا ئۆزىنى ئالدى . ئاسماندا ئاي غۇۋا نۇر سېپىپ تۇراتتى ، ئەتراپنى جىمجىتلىق قاپلىغان . بۇ چاغ ئەتىيازغا ئاز قالغان مەزگىل ئىدى . جېنى قاراڭغۇ كوچىدا غۇيۇلداپ كېتىۋاتقىنىدا (بۇ چاغدا ياي لامپا تېخى كەشىپ بولمىغانىدى) ، بىردىنلا كۆڭلىدە : شۇ تاپتا مەن ھالىمغا باقماي ئىش قىلىۋاتمەنمۇ ، قانداق ! كېڭەش ئەزاسى مېنى قانداق قارشى ئالار ؟ ئۇ قانداق ئويلاپ قالار ؟ دېگەن ئەندىشە پەيدا

بولدى - دە ، ئىككى تايىن بولۇپ ، جايدا تۇرۇپلا قالدى ، بىردىنلا يادىغا تۇرمىدە ياتقان باس كەچتى - دە ، يەنە ئالمان - تالمان ئۆز يولىغا راۋان بولدى .

شانتىڭ مەركىزىدىكى بۇ كاتتا ساراينىڭ شۇنداق بىر ئالاھىدىلىكى باركى ، مەيلى كېچىنىڭ قايسى پەيتى بولسۇن ياكى قايسى قەۋەتكە چىقىشقا توغرا كەلسۇن ، ئاياللار مەخسۇس ئاياللارغا ئېچىپ قويۇلغان ئىشىكتىن بىمالال كىرىپ كېتىۋېرەتتى . ئەسلىدە بۇ سارايمۇ ئەينى چاغدىكى باشقا نۇرغۇن سارايلارغا ئوخشاش ، قاتتىق باشقۇرۇلۇپ كەلگەن بولسىمۇ ، يەنە بەزى يۇچۇقلاردىن ساقلىنىش تەس ئىدى . دەرۋازىدىن ھەرقانداق ئادەم كىرىپ كېتىۋېرىدۇ ، پەقەت ئارقا ئىشىكتىن كىرىپ ئالدى تەرەپتىكى قوبۇلخانىغا ئۆتكەندىلا ، ئاندىن بوغالتىرنىڭ كۆزىگە چېلىقىدىغان گەپ . ئەگەر ئاشۇ يول بىلەن ماڭمىسلا ، كىرىپ - چىقىۋاتقانى ھېچكىم كۆرمەي قالاتتى .

جېنى ساراينىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەلگەندە ، دەھلىزدە پەس ئېسىقلىق تۇرغان چىراغنىڭ يورۇقىنى دېمىگەندە ، ئەتراپ قايقاراڭغۇ ئىدى . كېڭەش ئەزاسىنىڭ خانىسىغا ئىككىنچى قەۋەتنىڭ زالىدىن ئۆتۈپ ئازغىنە ماڭسىلا يېتىپ باراتتى . ئۇ يۈرىكى پۈكۈلىدىغان ، چىرايى تاتارغان ھالەتتە ، شۇ تاپتا قۇتىرىغان بوراندەك بولۇپ كېتىۋاتقان قەلب ھېسسىياتىنىڭ باشقىچە قىياپەتنى زاھىر قىلىشىغىمۇ يول قويماستىن ، ئىتتىك بېرىپ پەلەمپەيگە ئاياغ باستى . تاكى ئۆزىگە تونۇش بولغان ھېلىقى ئىشىكنىڭ ئالدىغا كەلگەندە ، قەدىمىنى توختاتتى . شۇ تاپتا ئۇ براندىنىڭ خانىسىدا بولماي قېلىشىدىنمۇ ، بولۇشىدىنمۇ ئەنسىرەيتتى . ئىشىكنىڭ يۇچۇقىدىن چىراغ نۇرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى . ئۇ بارلىق غەيرىتىنى يىغىپ ئىشىكنى چەكتى . ئۆيىچىدە بىرەيلەن يۆتىلىۋاتاتتى .

براندى ئىشىكىنى شۇنداق ئېچىپلا ، قاتتىق ھەيرەتتە بولدى .
— نېمە ، جېنى ؟ — دەپ تۈۋلىۋەتتى ئۇ ، — ئاجايىپ ئىشقا

بۇ! شۇ تاپتا سىزنى خىيال قىلىپ ئولتۇرغانىدىم. كىرىڭ - كىرىڭ، — ئۇ غۇلجىنى كەڭ يېيىپ قىزنى چىڭ قۇچاقلدى، — مەن سىزنى ئىزدەپ بارغانىدىم، گېپىمگە ئىشىنىڭ. مېنىڭ ئەس - يادىم بىر ئىلاجى قىلىپ ئىشنى ئوڭشاشتىلا بولۇپ كەلدى. مانا ئەمدى ئۆزىڭز كەپسىز. سىزگە نېمە دىشۋارچىلىق يەتتى؟

ئۇ قىزنى سەل نېرىغا ئىتتىرىپ، ئۇنىڭ قايغۇلۇق چېبرىگە سىنچىلاپ قارىدى. قىزنىڭ كۆزىنىڭ يېغىنى يەيدىغان گۈزەل رۇخسارى ئۇنىڭغا بەئەينى يېڭىلا ئۈزۈۋېلىنغان شەبنەملىك گۈلسامساقنى ئەسلەتتى.

ئۇ ئۆزىدە ئاتەش كەبى مۇھەببەت يالقۇنچاپ كېتىۋاتقىنىنى سەزدى.

جېنى ئاخىر دەۋەتتى:

— سىزدىن نىجاتلىق تىلەپ كەلدىم. ئاكام گۈندىخانغا سولىنىپ قالدى. ئون دوللار پۇل بولغان بولسىلا، ئۇنى ياندۇرۇپ ئاچىقىۋالغان بولار ئىدۇق. يەنە قەيەردىن ئامال قىلىشىمىزنى ھېچ بىلەلمىدىم.

— ئاھ، بىچارە قوزام! — دېدى ئۇ قىزنىڭ قولىنى سىلاپ تۇرۇپ، — يەنە قەيەرگە بېرىپ ئامال قىلماقچىدىڭىز؟ مەن سىزگە، مېنى قاچانلا ئىزدىسىڭىز بولىدۇ، دېگەنتىمغۇ؟ ئەجەبا، سىز مېنىڭ سىز ئۈچۈن ھەرقانداق ئىشنى قىلىشقا تەييار ئىكەنلىكىمنى تېخىچە چۈشەنمەيۋاتامسىز، جېنى؟

— ئۇغۇ شۇنداق، — دېدى قىز ھاسىرىغان پېتى.

— ھەببەللى، ئۇنداق بولغاندىكىن، ئەمدى تىت - تىت بولمۇرەمەڭ. سىزنىڭ تەلىيىڭىز نېمانچە كاجدۇر، بىچارە قوزام؟ ئاڭىڭىز قانداق قىلىپ گۈندىخانغا كىرىپ قالدى؟

— ئۇ ۋاگوننىڭ ئۈستىدىن پەستىكىلەرگە كۆمۈر تاشلاپ بېرىۋاتقىنىدا تۇتۇلۇپ قالدى.

— ھە، مۇنداق دەڭ، — ئۇنىڭ چىن كۆڭلىدىن رەھىمى

قوزغالدى . «بايا ئۇ بالا تەقدىرنىڭ قىستىشى بىلەن قىلغان ئىشى تۈپەيلى قولغا ئېلىنىپ جازاغا ئۇچرىغانىكەن - دە ، كېچىنى كېچە دېمەي ، ئۆيۈمگە كېلىپ مەندىن مەدەت تىلەۋاتقان ماۋۇ قىزنى دېمەيدىغان ، ئون دوللار ئۈچۈن - ھە ، بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن شۇنچە چوڭ پۇل ھېسابلىنسا ، مەن ئۈچۈن ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدىغان پۇلغۇ .»

— ئاڭلىغۇننىڭ ئىشىنى ماڭا قويۇپ بېرىڭ ، — دېدى ئۇ جىددىي قىياپەتتە ، — ئۆزىڭنى بىزەۋتە قىلماڭ . مەن يېرىم سائەتكە قالماي ئۇنى ياندۇرۇپ چىقىمەن . مەن قايتىپ كەلگۈچە سىز مۇشۇ يەردە ئولتۇرۇپ تۇرۇڭ ، كۆڭلىڭىزنى كەڭرەك تۇتۇپ ، مېنى كۈتۈپ تۇرۇڭ .

ئۇ جېنىغا يوغان چىراغنىڭ يېنىدىكى ساپانى كۆرسىتىپ قويۇپ ، ئۆيدىن ئىتتىك چىقىپ كەتتى .

براند رايونلۇق تۈرمىنىڭ مەسئۇلى بىلەن ئوبدان تونۇشاتتى ، مۇشۇ دېلونى ئىشلىگەن سوۋىچى بىلەنمۇ تونۇشاتتى . ئۇ ھېلىقى سوۋىچىغا ئىككى ئىلىك خەت يېزىپ ، ئۇنىڭدىن بالىنىڭ مىجەز - خاراكتېرىنى نەزەردە تۇتۇپ ئۇنىڭغا قويۇلغان جەرىمانىنى بىكار قىلىۋېتىشنى ھەمدە ئادەم بەلگىلەپ ئۇنى ئۆيىگە ئاپىرىپ قويۇشنى ئىلتىماس قىلدى ، بۇنىڭغا بار - يوقى بەش مىنۇتلا ۋاقىت كەتتى . يەنە ئون مىنۇتلا ۋاقىت سەرپ قىلىپ ، گۈندىخانغا ئۆزى باردى - دە ، گۈندىخانغا قارايدىغان ھېلىقى ئاغىنىسىنى تېپىپ ، ئۇنىڭدىن بالىنى دەررۇ قويۇپ بېرىشنى ئۆتۈندى .

— پۇل مانا ، — دېدى ئۇ ، — ئەگەر جەرىمانىنى بىكار قىلىشسا ، ئۇنى ماڭا قايتۇرۇپ بەرسىڭىز بولىدۇ . بالىنى شۇ تاپنىڭ ئۆزىدىلا ئۆيىگە قايتۇرۇۋېتەرسىز .

تۈرمە مەسئۇلى بۇنىڭغا ئەلۋەتتە رازىمەنلىك بىلەن ماقۇل بولدى ، ئۆزى ئالدىراپ - تېنەپ پەسكە چۈشۈپ ئىشىنى توغرىلىدى - دە ، گاڭگىراپ قالغان باسنى شۇ زامان قويۇپ بەردى ، ئەمما قويۇپ بېرىشنىڭ سەۋەبىنى ئۇنىڭغا ئېيتىمىدى .

— ئىشىك پۈتتى ، — دېدى ئاچقۇچ تۇتقان گۈندىپاي ، — سەن ھۆرلۈككە چىقتىڭ . دەررۇ ئۇيۇڭگە قايت ، ئىككىنچىلەپ بۇنداق ئىشنى قىلما جۇمۇ ، بولمىسا ئۇلار سېنى يەنە تۇتۇۋالىدۇ .
باس ھاڭ - تاڭ بولغان ھالدا ، ئۆيى تەرەپكە جۈنەپ كەتتى ، كېڭەش ئەزاسىمۇ ئۆزىنىڭ سارىيىغا قايتتى . يول بويى بۇ نازۇك ۋەزىيەتكە قانداق مۇئامىلىدە بولۇشنىڭ چارىسى ئۈستىدە باش قاتۇرۇپ ماڭدى . جېنىنىڭ بۇ دورەم مۇشۇ ئىش ئۈچۈن كېلىدىغىنىنى دادىسىغا ئېيتىمىغانلىقى ئېنىق . ئۇ چوقۇم زادى ئامال بولمىغاندا ئاندىن ئۇنى ئىزدەپ كەلگەن . ھازىر ئۇنىڭ خانىسىدا ئۇنى كۈتۈپ ئولتۇرۇپتۇ .

ئىنسان ئۆز ھاياتىدا بىرنەچچە قېتىم مۇھىم پەيتكە دۇچ كېلىدۇ ، شۇنداق پەيتلەردە مۇبادا بىر يولنى كۆزلەپ ماڭسا ، ئەدلى - ئادالەت ۋە مەسئۇلىيەتنىڭ قاتتىق سىنىقىنى باشتىن كەچۈرىدۇ ، باشقا بىر يول بىلەن ماڭسۇچۇ ، ئۇ چاغدا شەخسىي بەخت - سائادىتىگە ئېرىشىش ئىمكانىيىتىگە دۇچ كېلىدۇ ، شۇڭا بۇ ئىككى يول ئارىلىقىدا ئارىسالدى بولۇپ بىر قارارغا كېلەلمەيدۇ . ھالبۇكى ، بۇ ئىككى يولنىڭ چەك - چېگراسى ئېنىق ئايرىلمىغان بولۇشى مۇمكىن . مانا براندى ئالساق ، ئۇنىڭغا ئايانكى ، ئۇ جېنى بىلەن رەسمىي توي قىلغان تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ئاڭسىز قارشىلىق كۆرسىتىشى تۈپەيلى قىيىن ئەھۋالغا دۇچ كېلىشى ئېھتىمال . ئۇنىڭ ئۈستىگە كىشىلىك دۇنيادىكى جامائەت پىكرى مەسىلىنى تېخىمۇ مۇرەككەپلەشتۈرۈپ قويدۇ .
ناۋادا ، ئۇ جېنىغا ئاشكارا ئۆيلەنسە ، كىشىلەر نېمە دېيىشەر؟ جېنى خۇلق - مەجەز جەھەتتىن ئېيتقاندا ، قەدىرلەشكە ئەرزىيدىغان بىر تىپ ، بۇ ئۇنىڭغا چۈشىنىشلىك . ئۇنى گۈزەللىك ۋە مەجەز - خاراكتېر جەھەتتىن كۆزىتىدىغان بولساق ، ئۇنىڭدا ئادەتتىكى كىشىلەردە بولىدىغان ئەڭ ئۆتكۈر سېزىمچانلىقتىن باشقا ، يەنە قانداقتۇر بىر سىرلىق نەرسە بار . بۇ نەرسىنىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكىنى ئۇنىڭ ئۆزىمۇ تازا ئېنىق چۈشەنمەيدۇ ، ئۇ

پەقەتلا بىر خىل ئۇلۇغ ، چېكى يوق تۇيغۇنلا سېزىدۇ ، ئۇنىڭدىكى ئەقىل - ئىدراك ياكى تەجرىبىنىڭ توغرا يولغا سېلىشىدىن تامامەن خالىي بولغان بۇ روھىي ھالەت ھەرقانداق ئەركەكنىڭ نەپىس - ئىستىكىگە مۇۋاپىق كېلىدۇ . «بۇ ئاجايىپ بىر قىز - دە» ، ئويلاپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ، ئۇنىڭ قەلب كۆزى قىزنىڭ ئۆزىنىڭ ئالدىدىلا تۇرغانلىقىنى ئېنىق كۆردى .

ئۇ بۇنداق ئىشقا قانداق پوزىتسىيە تۇتۇش توغرىلۇق خىيال سۈرۈپ مېڭىۋېرىپ ، سارايدىكى ئۆزىنىڭ خانىسى ئالدىغا كېلىپ قالغىنىنى تۇيمايلا قالدى . بوسۇغىدىن ئاتلاپ كىرىشى بىلەن ، يەنە باشقىدىنلا جېنىنىڭ گۈزەل جامالى ھەم ئۇنىڭ رەت قىلغىلى بولمايدىغان جازىبىدارلىقىنىڭ ئەسىرى بولۇپ قالدى . چىراغنىڭ قىزغۇچ شولىسىدا ، جېنى بەجايىكى پۈتمەس - تۈگمەس يوشۇرۇن كۈچكە تولغان سېيماغا ئوخشاش كۆرۈنەتتى .

— خوش ، — دېدى براند ئۆزىنى سوغۇق قان قىياپەتكە سېلىپ ، — مەن بېرىپ ئاكتىڭىزنى كۆردۈم . ئۇ تۈرمىدىن چىقىپ كەتتى .

جېنى «ئاھ» دەپ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭغا ئىككى بىلىكىنى ئۇزاتتى ، كۆزلىرىدىن مەنئەتدارلىق ياشلىرى تۆكۈلۈشكە باشلىدى .

براندا ئۇنىڭ كۆز يېشىنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭغا قاراپ چامىدى . — جېنى ، خوش بولۇپ كېتەي ، كۆز يېشى قىلماڭ ، — دېدى ئۇ يالۋۇرۇپ ، — ئاھ ، مېنىڭ پەرىشتەم ! شەپقەت ئىلاھى ، سىز ئۆزىڭىزنى پىدا قىلىۋاتسىڭىز ، مەن سىزنى ياش تۆككۈزۈشكە قانداقمۇ چىداي !

ئۇ قىزنى ئۆزىگە يېقىن تارتتى ، شۇنىڭ بىلەن ، بىرقانچە ئون يىلدىن بۇيانقى جىمى ئېھتىياتچانلىقى ئۇنىڭدىن چەتلىدى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ قەلب دۇنياسىدا بارى پەقەت ئېھتىياج ۋە ئېھتىياجنى قاندۇرۇش ئېڭىلا ئىدى . تەقدىر ناھايەت باشقا زىيانلارغا قارىماي ، ئۇنىڭغا ئۇ ئۆزى ئەڭ ، ئەڭ ئېھتىياجلىق بولغان نەرسىنى —

سۆيگۈنى ھەم سۆيۈشكە مۇيەسسەر بولالغان بىر قىزنى بەخشەندە قىلدى. ئۇ بۇ قىزنى باغرىغا چىڭ بېسىپ، ئۇنىڭ لەۋلىرىگە توختىماي سۆيدى.

ئەنگىلىيىلىك جېففېرس^① بىزگە: كامالەتكە يەتكەن ئىپپەتلىك قىز بىر يۈز ئەللىك يىلدا ئاران ۋۇجۇدقا كېلىدۇ، دەپ ئېيتقانىدى. «ئەسلىدە ئىپپەتلىك قىزدىكى بىباھالىق يەر يۈزى ۋە سامادىكى جىمى ئېزىتقۇ شەيئىلەردىن قوبۇل قىلىنغاندۇر. ئۇ بىر يېرىم ئەسىر مابەينىدە كۆك مايسىلارنى يەلىپۈپ كەلگەن جەنۇب شامىلىدىن؛ ئېغىر باش تۇتقان نەغەزگۈل ھەم جىلۋىلىك جۇڭگو ماڭدارىنىڭ ئۈستىدە ئېسىلىپ تۇرغىنىچە، سېرىق چۈمچۇقلارنى ئېنىگە يوشۇرۇپ، ھەسەل ھەرلىرىنى نېرى قوغلايدىغان لويلا كوكاتلارنىڭ يېقىملىق ھىدىدىن؛ شوخا ئازغاندىن ھاسىل بولغان چىتلاق، ئۇچقات شۇنىڭدەك كۆك شەمشادنىڭ سايىسى ئاستىدا سارغىيىپ قالغان بۇغداي غولىدىكى ھاۋا رەڭ تىرناقگۈلدىن؛ ھەسەن - ھۈسەن قۇياش نۇرىنى سىڭدۈرگەن بارلىق ئەگرى - دوناي جىلغىلاردىكى لەززەتلىكلەردىن؛ جىمى ئىپتىدائىي ئورمانلارغا مۇجەسسەم بولغان گۈزەللىكتىن؛ جىمىكى بىپايان تاغ - ئېدىرلارغا تىكىلگەن ئارپىبەدىيانلاردىن ۋە ھۆرلۈكتىن ئايرىدە بولغان - شۇنىڭدەك ئۈچ يۈز يىللىق جۇغلىنىشنى باشتىن كەچۈرگەن بولۇشى كېرەك.»

«يۈز يىللار مابەينىدە ھايات سۈرۈپ كېلىۋاتقان ئىپارگۈل، ئاسما قوڭغۇراقگۈل، رۇخسارگۈل؛ بىنەپشە رەڭ باھار ۋە ئالتۇن رەڭ كۈز؛ تاڭ ئاتماس كېچە؛ داۋام ئېتىۋاتقان جىمىكى ۋاقىت رىتىمى. مانا بۇلار، تېخى كىتاب بېتىگە كىرگۈزۈلمىگەن ھەمدە يېزىلىپ چىقىشقا نائىل بولۇنمىغان يىلنامىدۇر؛ ئېيتىڭدا، يۈز يىل ئىلگىرى گۈلسۈرۈخنىڭ توزۇغان بەرگى توغرىلۇق كىممۇ خاتىرە قالدۇرۇپ قويغان بولار ئىدى؟ ئۆگزىڭىزگە ئۈچ يۈز

① جېففېرس (John Richard Jefferies 1848 - 1887) — ئەنگىلىيىلىك يازغۇچى، ئۇ ئۆز ئەسەرلىرىدە تولىراق يېزا تۇرمۇشىنى تەسۋىرلىگەن.

مەرتەم كېلىپ قونغان قارلىغاچنى ئېيتايلى — بۇلارنى خىيال ئېكرانىڭىزدىن ئۆتكۈزۈپ كۆرۈڭچۇ! ئىپپەتلىك قىز ئەنە شۇلاردىن ئايرىدە بولغان، بەلكى جىمى ئىقلىم ئۇنىڭ گۈزەللىكىگە بەجايىكى گۈلگە زارىقپ ئۆتكەندەك تەشنا بولىدۇ. ئون يەتتە ياشقا كىرگەن قىزنىڭ دىلرەبالىقى نۇرغۇن ئەسىرلەر تارىخىنى باشتىن كەچۈرگەن بولىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ھاۋايى - ھەۋەس ئېھتىمال تراگېدىيىنىڭ ئۆزى بولسا كېرەك.»

مۇبادا، سىز قوغغۇراقگۈلنىڭ گۈزەللىكىنى چۈشەنگەن ھەمدە ئۇنىڭدىن ئۈچ يۈز مەرتەم زوق ئالغان بولسىڭىز؛ مۇبادا، ئەتىرگۈل، مۇزىكا شۇنىڭدەك جاھاندىكى قىزىل شەپەق ۋە مانانلار يۈرىكىڭىزنى غىدىقلىغان بولسا؛ مۇبادا، جىمىكى گۈزەللىك كۆزىڭىزدىن غايىب بولۇش ئالدىدا تۇرغان بولسا، ئاشۇ دۇنيا تېخى يېنىڭىزدىن غىپىدە ئۆتۈپ كېتىپ قالغان پەيتتە، مۇشۇ نەرسىلەرنى باغرىڭىزغا تېڭىشقا مۇيەسسەر بولالغان بولسىڭىز، قېنى ئۇلاردىن ۋاز كېچەلمەيدىڭىزكىن؟

8

بەزى چاغلاردا بىزگە تۇيۇقسىز ھۇجۇم قوزغىغان ماددىي ۋە مەنىۋى جەھەتتىكى ئۆزگىرىشنىڭ، ئەينى ۋاقىتتا ئەھمىيىتى ئانچە روشەن ئىپادىلەنمەي قالىدۇ. ئاڭ - سېزىمىمىز بىرپەس قاتتىق لەرزىگە كېلىپ، خەۋپ - خەتەرنى تۇيغىلى باشلىغان، ئۆزىمىزمۇ روشەن ھالدا ئۆز ئەكسىمىزگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن، ئاندىن بۇ ئۆزگىرىشنىڭ يۈز بېرىپ بولغانلىقىنى ھېس قىلىمىز. بۇ چاغدا مەلۇم بىر يېرىمىز ئىلگىرىكىگە مۇتلەق ئوخشاشماي قالغان بولىدۇ. جېنى ھېلىقى كۈنى ئاخشىمى خەيرخاھلىقتىن قىلىنغان قاراملىق تۈپەيلىدىن يۈز بەرگەن چوڭقۇر ھېسسىي ئۆزگىرىشنى

پششىق ئويلانغاندىن كېيىن ، چىگىش ، قالايمىقان خىياللارغا چىرىملىپ قالدى . ئۇ براندىنىڭ ئۆزىگە بولغان بۇ خىل يېڭى مۇناسىۋىتىنىڭ ئاقىۋىتىدە قانداق ئىجتىمائىي ۋە فىزىئولوگىيەلىك ئۆزگىرىش يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئەلھەق تونۇپ يەتكەن ئەمەس . ئەھۋال ناھايىتى ياخشى بولغان تەقدىردىمۇ ، ئانا بولۇش ئېھتىماللىقى ئادەتتە قىزلارنى لەرزىگە سالماي قويمايدۇغۇ ، ئەمما ئۇ بۇنى تېخى ھېس قىلىپ يەتمىگەندى . ئۇنىڭ ھازىرقى روھىي ھالىتى پەقەت چۆچۈش ، تەئەججۈپلىنىشتىن نېرىغا بارمايتتى ، كەلگۈسىدە نېمە ئىشلارنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقى ئۇنىڭغا تېخىمۇ قاراڭغۇ ئىدى . ئۇ تېخى بىر خىيالدا يوق ، ئۆزىچە كۆڭۈللۈك ھېسلاغا غەرق بولۇپ يۈرمەكتە . ئۇنىڭ قارىشىچە ، براند ئوبدان ئادەم ، ھازىر ئۇنىڭ جېنى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى تېخىمۇ قويۇق تۈس ئالدى ، ئۇ جېنىنى ياخشى كۆرىدۇ . مۇشۇنداق يېڭىچە مۇناسىۋەت سەۋەبىدىن جېنىنىڭ ئىجتىمائىي ئورنىدا ئۆزگىرىش بولۇشىغا قىل سىغمايدۇ . ھازىردىن باشلاپ ، تۇرمۇش ئەمدى ئىلگىرىكىسىگە ئوخشاشمايدۇ — ھېچبولمىغاندا بىر مەزگىل بولسىمۇ ئوخشاشمايدۇ . براند جېنىغا ئۆز مۇھەببىتىدە باشتىن - ئاياغ تەۋرەنمەيدىغانلىقىنى قايتا - قايتا ئېيتقاندى .

«سىزگە دېمەكچىمەنكى ، جېنى ، — براند جېنىنىڭ ماڭار چېغىدا ئۇنىڭغا يەنە شۇلارنى دېگەندى ، — ھەرگىز بىزەۋتە بولماڭ . مەن ھېسسىياتىمنى زادىلا بېسىۋالماي قالدىم ، لېكىن مەن ھامىنى سىز بىلەن توي قىلمەن . بۇ دورەم بەك ھەددىدىن ئېشىپ كەتتىم ، ئەمما بۇ سەۋەنلىكىمنى ھامىنى يۇيىمەن . سىز قايتىپ بېرىپ ، ئەمما بۇنى ھازىر قىلالمايمەن ، بۇ يەردە قېلىشنى ھەم خالىمايمەن . مەن دىكىدە ۋاشىنگتونغا بېرىپ كېلەي ، ئاندىن كېيىن سىزنى ئەكىتىمەن . ھازىرچە ھېچكىمگە ئېيتماڭ . ھازىر تېخى كەچ بولۇپ كەتمىگەن بولسا ، ئاكتىڭىزغا ئۇنى ئاگاھلاندۇرۇپ بىرنەچچە ئېغىز گەپ قىلىپ قويۇڭ . لېكىن ، ئۆز ئىشىڭىزغا پۇختا بولۇڭ ، مەن كېيىن سىز بىلەن توي قىلىپ ، سىزنى بىللە

ئەكېتىمەن . ھازىرچە ، — ئۇ يانچۇقىدىن ھەمىنىنى ئېلىپ ،
ئىچىدىن يۈز دوللارنى چىقاردى ، ھەميانىنىڭ ئىچىدىمۇ جۇغ -
جەمى مۇشۇنچىلىكلا پۇل بار ئىدى ، — ماۋۋىنى ئېلىپ تۇرۇڭ ،
ئەتە سىزگە يەنە ئازراق يەتكۈزۈپ بېرىمەن . ئەمدى سىز مېنىڭ
ئىلكىمدىكى ئادەم ، ئېسىڭىزدە بولسۇن ، سىز ئەمدى ماڭا
تەئەللۇق .

ئۇ جېنىنى باغرىغا چىڭ باستى .
جېنى قاراڭغۇ كوچىنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدا كېتىۋېتىپ ئويغا
چۆكتى . براندىنىڭ جەزمەن ئۆز لەۋزىدە تۇرىدىغانلىقىدا شەك يوق .
جېنى كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان بىر خىل يېڭى تۇرمۇشنىڭ
خىلمۇخىل ئېھتىماللىقىنى ئۆز تەسەۋۋۇرىدىن ئۆتكۈزۈپ چىقتى .
براندى ئۇنى ئەلۋەتتە ئەمرىگە ئالدى ، ئويلاپ كۆرۈڭچۇ ! ئۇ
ۋاشىنگتونغا — ئاشۇ يىراق جايعا كېتىدۇ . ئۇنىڭ دادىسى ھەم
ئاپىسى — ئۇلار ئەمدى بۇنداق رىيازەت چىكىپ يۈرۈۋەرمەيدۇ . يەنە
باس بىلەن مادامۇ بار تېخى . . . ئۇ ئۆزىنىڭ ئۇلارغا نۇرغۇن
جەھەتتىن ياردەم قىلالايدىغانلىقىنى خىيالىغا كەلتۈرۈۋىدى ،
ئىختىيارسىز ۋۇجۇدىنى خۇشاللىق تۇيغۇسى چولغىۋالدى .

خېلى بىر مەنزىل يۈرگەندىن كېيىن ، ئۇ براندىنى توختاتتى ،
براندى ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ ، تاكى ئۇنىڭ ئۆيىنىڭ ئالدىغىچە بىللە
كەلدى ھەم ئۇ ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئۇيان - بۇياننى كۆزىتىپ
بولغۇچە قاراپ تۇردى . جېنى پۈتتىنىڭ ئۈچىدا دەسسگىنىچە
پەلەمپەيگە چىقىپ ، ئىشكىنى ئىتتىرىپ بېقىۋىدى ، ئىشك ئوچۇق
ئىكەن . ئۇ بىردەم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، ئاشىقىغا ئۆزىنىڭ
بىخەتەرلىكىدىن بېشارەت بېرىپ قويۇپ ، غىپىدە قىلىپ ئۆيگە
كىرىۋالدى . ئۆيىنىڭ ئىچى تىمتاس ئىدى . ئۇ تىۋىش چىقارماي
ئۆزى ياتىدىغان ھۇجرىغا ئۆتتى ، ۋېرونىكا پۇشۇلداپ بىر تاتلىق
ئۇخلاۋاتقانىدى . ئۇ يەنە شىپىرلاپ باس بىلەن گېئورگى
ئۇخلاۋاتقان جايعا باردى ، باس تېخى ئۇخلىماي كارىۋىتىدا ئۆرە
ئولتۇرغانىدى ، جېنى قېشىغا بارغاندا :

- سەمىدىڭ ، جېنى ؟ — دەپ سورىدى .
- ھەئە ، مەن .
- نەگە بارغانتىڭ ؟
- گېپىمگە قۇلاق سال ، — دېدى ئۇ شۇنچىلا ، — دادام بىلەن ئاپامنى كۆردۈڭمۇ ؟
- كۆردۈم .
- ئۇلار مېنىڭ چىقىپ كەتكىنىمنى بىلدىمۇ ؟
- ئاپام بىلدى . ئۇ ماڭا سېنىڭ گېپىڭنى چىقارماسلىقىمنى ئېيتتى . نەگە بېرىپ كەلدىڭ ؟
- مەن سېنىڭ ئىشىڭنى دەپ ، كېڭەش ئەزاسى بىراندنى ئىزدەپ بارغانىدىم .
- ھە ، ئەسلىدە مۇنداق ئىكەن — دە ، ئۇلار مېنى نېمىشقا قويۇپ بېرىشكىنى پەقەت ئېيتمىغانىدى .
- ھېچكىمگە تىنمىغىن جۈمۈ ، — دېدى جېنى — يالۋۇرۇپ ، — بۇنى ھېچكىم بىلمىسۇن . دادامنىڭ ئۇنىڭغا تۇتقان مۇئامىلىسىنىڭ قانداقلىقىنى ئۆزۈڭ بىلسەن .
- ماقۇل ئەمەس ، — دېدى ئاكىسى ، ئەمما يەنە ھېلىقى سابىق كېڭەش ئەزاسىنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى ، ئۆزىنى قانداق قۇتقۇزۇپ چىققانلىقىنى ھەم جېنىنىڭ ئۇنىڭغا يالۋۇرغان چېغىدىكى ئەھۋاللارنى ھەدەپ سوراۋەردى . جېنى ئۇنىڭغا قىسقىچىلا سۆزلەپ بېرىۋاتقاندى ، ئاپىسىنىڭ ئىشىك ئالدىغا كەلگەن تېۋىشى ئاڭلاندى .
- جېنى ، — دەپ چاقىردى ئۇ پەس ئاۋازدا .
- جېنى ئىشىك ئالدىغا باردى .
- ھەي ، ئۇ يەرگە نېمىشقا باردىڭ ؟ — دەپ سورىدى ئاپىسى .
- باشقا ئىلاجىم بولمىدى ، — دېدى ئۇ ، — مەنمۇ ئاز — تولا كۈچ چىقارماقچى بولۇۋىدىم .
- ئۇنداق بولسا نېمانچە ئۇزاق ھاياللىشىپ قالدىڭ ؟

— ئۇ كىشى مەن بىلەن پاراڭلىشىمەن دېسە ، — دېدى ئۇ گەپتىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ .
ئاپىسى قاتتىق ئەنسىزلىك ئىچىدە ، چىرايى تاتارغان ھالدا ئۇنىڭغا تىكىلدى .

— قارا سېنى ، مېنى ئەنسىرتىپ جېنىمنى قويمىدىڭ ! داداڭ سەن ياتىدىغان ئۆيگە كىرىپ قاراپ چىقتى ، مەن سېنى ئۇخلاپ قالدى دېۋىدىم ، ئۇ بېرىپ ئىشىكىنى قۇلۇپلاپ قويدى ، مەن يەنە قۇلۇپنى ئېچىپ قويدۇم . باس قايتىپ كەلگەندە ، ئۇ ماڭا سېنى قىچقار دېۋىدى ، مەن ئۇنىڭغا : ئەتە بولۇپ باقسۇن ، دېدىم . ئۇ يەنە خاتىرجەمسىزلىك بىلەن قىزىغا قاراپ قويدى .

— مەندىن ئەنسىرمەڭ ، — دېدى جېنى تەسەللى بەرگەن مەندە ، — ئەتە سىزگە ھەممە گەپنى دەپ بېرىمەن . بېرىپ ئۇخلاڭا ، دادام باسنى قانداق قىلىپ يېنىپ چىقتى ، دەپ ئويلاپ قايتۇ ؟

— ئۇ تېخى ئوقمايدۇ . باسنىڭ يۇلى يوقلۇقىنى كۆرۈپ قويۇۋەتكەن ، دەپ ئويلاپ قايتۇ .

جېنى مېھرىبانلىق بىلەن ئاپىسىنىڭ مۇرسىگە قولىنى قويدى .

— ئەمدى ئۇخلاڭ ، — دېدى ئۇ .

ئۇنىڭ شۇ چاغدىكى ئوي - پىكرى ۋە قىلىقلىرى بەئەينى ئۇزاقتىن بېرى پىشىپ قاق بولۇپ كەتكەن ئادەمنىڭكىگە ئوخشايتتى ، ئۇ خۇددى ئۆزىگە مەدەت بەرگەنگە ئوخشاش ، ئاپىسىغا مەدەت بېرىش زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلماقتا ئىدى .

شۇنىڭدىن كېيىنكى بىرنەچچە كۈن ئىچىدە ، جېنى گويا چۈش كۆرۈۋاتقانداك خارامۇش ھالەتتە يۈردى . ھېلىقى كومپىدىيىگە ئوخشاش ئىشنى خىيال ئېكرانىدىن قايتا - قايتا ئۆتكۈزۈپ چىقتى . ئاپىسىغا ، كېڭەش ئەزاسىنىڭ توپىنىڭ گېپىنى يەنە تىلغا ئالغانلىقىنى ، ۋاشىنگتونغا بېرىپ كەلگەندىن كېيىن ئۆزى بىلەن توي قىلىدىغانلىقىنى ، ئۆزىگە يۈز دوللار پۇل بەرگەنلىكىنى ،

بۇنىڭدىن كېيىن يەنە بەرمەكچى ئىكەنلىكىنى ئېيتتى ، بۇ سۆزلەرنى ئېيتماق ئۇنىڭغا ئانچە قىيىن كەلمىدى ، لېكىنزە باشقا بىر ئىشنى ، ھېلىقى مۇھىم بىر ئىشنى ئېيتىشقا ئۇنىڭ جۈرئىتى يەتمىدى . چۈنكى بۇ ئىش تولىمۇ مۇقەددەس ئىش ئىدى - دە . براند ئۇنىڭغا يەنە پۇل بېرىمەن دەپ لەۋز قىلغانىدى ، ئەتىسلا بىرەيلەندىن تۆت يۈز دوللار ئەۋەتىپ بەردى ، يەنە ئۇنىڭغا پۇلنى مۇشۇ شەھەردىكى بانكىغا ئامانەت قويۇش ھەققىدە نەسىھەت قىلىپ گەپ ئەۋەتپتۇ . ئۇ خېتىدە ، ئۆزىنىڭ ۋاشىنگتونغا بېرىشقا تەرەددۇت قىلىپ بولغانلىقىنى ، بىراق يەنە قايتىپ كېلىدىغانلىقى ياكى بولمىسا ئەلچى ئەۋەتىپ ئۇنى ئۆز يېنىغا ئالدۇرۇۋالدىغانلىقىنى يېزىپتۇ ، ئاندىن ، سىز خاۋاتىر بولماڭ . تېخىمۇ ياخشى كۈنلەر ئالدىڭىزدا جۇمۇ ، دەپتۇ .

براندى كەتتى ، جېنىنىڭ تەقدىرى يېشىلمىگەن سىر بولۇپ قېلىۋەردى . بىراق ئۇنىڭ يۈرىكىدە ياشلىق دەۋرىگە خاس گۈدەكلىك ۋە بىغۇبارلىقنىڭ ئىزلىرى ھېلىمۇ ئۆچمىگەن ؛ سىلىق - سىپايلىك ۋە ئويچان پوزىتسىيە ئۇنىڭ يۈرۈش - تۇرۇشىدىكى بىردىنبىر تاشقى ئۆزگىرىش ئىدى . ئۇ براندىنىڭ چوقۇم كېلىپ ئۆزىنى ئەكېتىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى . ئۇنىڭ كۆڭۈل سەھنىسىدە پەقەت يىراقتىكى غايىبانە ۋە ئاجايىپ - غارايىپ مەنزىرىلەر ئەگىپ يۈرەتتى . ئۇنىڭ بانكىدا ئاز - تولا مەبلىغى بار بولدى ، بۇ سان ئۇنىڭ ئىلگىرى ئارزۇ قىلغىنىدىنمۇ كۆپ ، مۇشۇنىڭ بىلەن ئاپىسىنىڭ دەردىگە دەرىمان بولالايدۇ . قىزلاردا تەبىئىي مەۋجۇت بولغان ياخشىلىققا جورۇش ئىستىكى ئۇنىڭ قەلبىدىن ھېلىمۇ ئورۇن ئالغانىدى ، شۇڭا ، ئۇ ئەندىشە قىلىشقا تېگىشلىك يەردىنمۇ ئانچە ئەندىشە قىلىپ كەتمىدى . تەبىئەت دۇنياسى ھەم كىشىلىك ھاياتتا ، تەقدىرنىڭ ئېھتىماللىقى تارازىنىڭ ئۈستىدە ئىكەنلىكىنى كىم بىلسۇن ، ئۇ تارازىنىڭ ياخشى تەرىپىدە تۇرۇپ قېلىشمۇ ، يامان تەرىپىدە تۇرۇپ قېلىشمۇ مۇمكىن ، بۇنداق تەجرىبىسىز جان ئىگىسىنىڭ ئەھۋال تامامەن يامان تەرەپكە

يۈزلەنگەن تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭ يامان بولۇۋاتقىنىنى ھېس قىلىپ يېتەلىشى ناتايىن .

مانا مۇشۇنداق قىلچە ئىشەنچسىز ئەھۋالدا ، بىر ئادەمنىڭ يەنىلا مۇشۇنداق بىرقەدەر تىنچ كەيپىياتنى ساقلاپ قالالىشى ھېچ چۈشىنىپ يەتكىلى بولمايدىغان بىر ھال . مېنىڭچە ، بۇنىڭ سەۋەبىنى ياشلىق روھنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ھېلىقىدەك تۇغما ئىشىنىشچانلىقتىنلا ئاقتۇرۇپ كۆرۈشكە توغرا كېلىدۇ . كىشىلەرنىڭ قەلبىدە ياشلىق دەۋرىدىكى تۇيغۇلارنىڭ داۋاملىق ساقلىنىپ قالالىشى ناتايىن . ھالبۇكى ، ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان يېرى ، بەزىلەرنىڭ ئۇنى ساقلاپ قالالىغانلىقىدا ئەمەس ، ئەكسىچە بەزىلەرنىڭ ئۇنى ئۆزىدىن تەرك قىلماقچى بولغانلىقىدا . سىز جاھان سەۋدالىرىنى بېشىڭىزدىن كەچۈرگەن بولسىڭىز ، ياشلىق دەۋرىدىكى ھەيرانلىق ۋە تۇيغۇنلۇقنى بىراقلا تەرك ئەتسىڭىز ، ئۇنداقتا قالغىنى يەنە نېمىدىن ئىبارەت دەيسىز ؟ بەزى چاغلاردا سىزنىڭ ماتېرىيالنىم قۇملۇقىڭىزغا بېسىپ كىرگەن ئارا - سىرە يېشىل شاخچىلار ، قەھرىتان سوغۇقنىڭ ئەرۋاھىغا ئاز - تولا دارىپ ئۆتكەن كۆزلەرگە غىل - پاللا چېلىقىپ قالغان بىرە - سىرە ياز مەنزىرىسى ، كىشىنى بىزار قىلىدىغان توپا قېزىش ئەمگىكىدىن كېيىنكى يېرىم سائەتلىك ھاردۇق ئېلىش — ئومۇمەن مۇشۇلار ئاشۇ قېتىپ كەتكەن توپىنىڭ ھەلەكچىلىكىدە بولۇپ يۈرگۈچىلەرنىڭ ياشلىق قەلبىگە مايىل بولغان ئاشۇ ئالەمنى زاھىر قىلىپ بېرىدۇ . ۋەھمىسىزلىك ۋە مېھرىسىزلىك ؛ بىپايان دالا ھەم تاغ ئۈستىدىكى يورۇقلۇق ؛ تاڭ سەھەر ، چىڭقىچۈش ، يېرىم كېچە ؛ يۇلتۇزلارنىڭ شولىسى ، قۇشلارنىڭ تىلى ، سۇلارنىڭ شارقىرىغان ئاۋازى — ئومۇمەن مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى بالىلار قەلبىنىڭ تەبىئىي مىراسلىرىدۇر . كىشىلەر ئۇنى پوئېزىيە دەپ ئاتىشىدۇ ، كالىسى قاتمىللىشىپ قالغانلار بولسا ، ئۇنىڭغا شېرىن خىيال ، دەپ ئات قويۇشىدۇ . ئۇلار ياشلىق كۈنلىرىنى باشتىن كەچۈرۈۋاتقىنىدا ، بۇلارنى تەبىئىي

ھال دەپ قارىغان بولسا ، ياشلىق تۇيغۇسىدىن ئايرىلغاندا ، ئۇلارنىڭ كۆزىگە بۇلارنىڭ ھېچقايسىسى كۆرۈنمەيدىغان بولۇپ قالدۇ .

مۇشۇلارنىڭ جېنىنىڭ ئەمەلىيىتىدە ئوينىغان رولىنى ئۇنىڭ سەل - پەل كۈچىيىپ قالغان ئويچان ھالىتىدىنلا كۆرۈۋالغىلى بولاتتى . ئۇنىڭ ھەربىر يۈرۈش - تۇرۇشى مۇشۇنداق روھىي ھالەتنى ئەكس ئەتتۈرۈپ تۇراتتى . بەزى چاغلاردا ئۇ خەت كەلمەيۋاتقىنىدىن ئەجەبلىنىپ قالاتتى ، يەنە تۇرۇپلا براندىنىڭ «بىرنەچچە ھەپتە كۈتۈپ تۇرۇڭ» دېگەن سۆزىنى ئېسىگە ئالاتتى ، شۇ تەرىقىدە ، ئۆتۈپ كەتكەن ئالتە ھەپتە ۋاقىت ئۇنىڭغا ھېچقانچە ئۇزاق بىلىنمىدى .

مۇشۇ مەزگىلدە ، ھېلىقى مەشھۇر سابىق كېڭەش ئەزاسى خۇشال ھېسلا ئىچىدە پىرىزىدېنتنىڭ ھۇزۇرىغا سالامغا باردى ، بىر ئەر بابىنى زىيارەت قىلدى ، ئەمدى مېرىلېندتىكى بىر يېزىغا بېرىپ ، ئۇ يەردە بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ دوست - يارەنلىرىنى يوقلاپ كەلمەكچى بولۇپ تۇرۇشىغا ، قېرىشقاندا ئىسسىتمىسى ئۆرلەپ كېتىپ ، ئۆيدە بېكىنىپ قالدى . بۇنىڭغا ئىچى پۇشۇپ تۇرۇۋىدى ، ئارقىدىنلا رەسمىي ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قېلىپ ، تېخىمۇ تىت - تىت بولۇپ كەتتى . بۇ كېسەلنىڭ بۇنچىۋالا ئەدەپ كېتىشىنى كىم بىلسۇن . كېيىن دوختۇر ئۇنىڭ كېسىلىنىڭ يامان سۈپەتلىك كېزىك كېسىلى ئىكەنلىكىنى بىلدى . كېسىلى قۇترغان ۋاقتىدا ، ئۇ بىرمەھەل سېزىمىنى يوقىتىپ ، ناھايىتى زەئىپلىشىپ كەتتى . كېيىن ھەممەيلەن ئۇنى ئەمدى ساقىيىپ كېتىدۇ ، دەپ ئويلىغانىدى ، كىم بىلسۇن ، ئۇ جېنى بىلەن خەيرلەشكەندىن كېيىنكى ئالتىنچى ھەپتىدە ، ئۈشتۈمتۈت يۈرەك پالەچلىنىش كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ ، سېزىمىنى ئەبەدىي يوقاتتى . جېنى ھېلىمۇ ياخشى ئۇنىڭ كېسەل بولۇپ قالغىنىدىن زادىلا خەۋەر تاپمىغان ، گېزىتكە ئۇنىڭ ۋاپاتى توغرىلىق بېسىلغان چوڭ خەتلىك سەرلەۋھىنىمۇ كۆرمىگەنىدى ، شۇ كۈنى كەچتە ، باس ئۆيگە قايتىپ

كېلىپ ئۇنىڭغا گېزىتنى كۆرسەتتى .
— بۇنىڭغا قارا، جېنى، — دېدى ئۇ ھاياجانلانغان
ھالدا، — براند ۋاپات بوپتۇ !
ئۇنىڭ قولىدىكى گېزىتنىڭ بىرىنچى بېتىدىكى باش ئىستونغا
مۇنۇ خەتلەر بېسىلغانىدى :

«سابق كېڭەش ئەزاسى براند جانابلىرى ئالەمدىن ئۆتتى .
ئوھىئونىڭ داڭدار ئەربابى ئۇشتۇمتۇت قازا قىلدى .
ئۇ يۈرەك پالەچلىنىش كېسىلى بىلەن ۋاشىنگتوندىكى
ئاللىنگتون دوختۇرخانىسىدا جان ئۆزدى ، مەزكۇر جاناب
يېقىندىن بېرى كېزىك كېسىلىگە گىرىپتار بولغان ،
دوختۇرلار ئۇنى ساقىيىپ كېتىدۇ دەپ قاراشقانىدى ، ئەمما
كېسەل غالىب كەلدى ، جانابنىڭ ھايات سەرگۈزەشتىسىدە .
نىڭ ئالاھىدە ئىكەنلىكىگە قاراپ...»

جېنى كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنچە :
— ۋاپات بوپتۇ ؟ — دەپ ۋارقىرىۋەتتى .
— گېزىتتە بېسىلىپتۇغۇ ، — دېدى باس گويا قىزىقارلىق
بىر خەۋەرنى يەتكۈزۈۋاتقاندەك ئاھاڭدا ، — ئۇ بۈگۈن ئەتىگەن
سائەت ئوندا جان ئۆزۈپتۇ .

9

جېنى ۋۇجۇدىدىكى تىترەكنى باسالمايغان ھالدا ، گېزىتنى
شارتتىدە تارتىۋېلىپ ياندىكى ھۇجرىغا كىرىپ كەتتى . دېرىزە
ئالدىدا ئۆرە تۇرغان پېتى ئۇنى يەنە بىر مەرتەم ئوقۇپ چىقتى .
بىر خىل ۋەھىمە تۇيغۇسى ئۇنى مۈگدەتكەندەك بولدى .
«ئۇ تۈگەپ كېتىپتۇ .» بۇ ئۇنىڭ شۇ چاغدا كالىسىدا پەيدا

بولغان بىردىنبىر ئۇقۇم ئىدى ، قاققان قوزۇقتەك تۇرۇپ قالغان چېغدا ، يان ئۆيدىكى باسنىڭ گېرخاردتقا بۇ ئىشنى سۆزلەپ بېرىۋاتقىنى ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرىپ تۇردى . باسنىڭ «شۇنداق ، ئۇ قازا قىپتۇ» دېگىنىنىمۇ ئاڭلىدى ؛ ئۇ ئەمدى يېڭىباشتىن بۇ ئىشنىڭ ئۆزىگە ئاڭلاتقان مەنىسىدىن بىر ئۇقۇمنى ھاسىل قىلىشقا تىرىشىپ باقتىيۇ ، ئەمما ھېچبىر نەتىجىگە ئېرىشەلمىدى .

بىرپەستىن كېيىن ، ئاپىسى قېشىغا كىردى . ئۇ ، باستىن ئاڭلاپ بولغان ھەمدە جېنىنىڭ ئۆيىدىن چىقىپ كېتىۋاتقىنىنىمۇ كۆرگەن ، بىراق جېنىنىڭ ئاشۇ كېڭەش ئەزاسىنى دەپ ، دادىسى بىلەن بىرمۇنچە ئېيتىشىپ قالغانلىقىنى ئېسىگە ئېلىپ ، ئۆز ھېسسىياتىنى ئاشكارىلاشتىن ئېھتىيات قىلغانىدى . ئۇ شۇ تاپتا ھەقىقىي ئەھۋالنى ئانچە ئېنىق بىلمىسىمۇ ، جېنىنىڭ ئۆز ئۈمىدىنىڭ بۇنداق ئۈشتۈمۈتۈت بەربات بولۇشىغا قانداق قارايدىغانلىقىنى بىلىپ باقماقچى بولدى .

— نېمىدېگەن پالاكەتچىلىك ! — دېدى ئۇ ئىچ - ئىچىدىن قاغۇرۇپ ، — ئەجەب بىر ئىش بولدىغۇ بۇ ، ئۇ تېخى ساڭا ، بىزگە قولىدىن كېلىشىچە ئاتىدارچىلىق قىلماقچى بولغان چېغدا ئۆلۈپ كەتكىنىنى قارىمامدىغان .

ئۇ گېپىنى دەررۇ توختىتىپ ، گېپىنى ماقۇللىغان بىرەر سۆزنى تەمە قىلىپ تۇرۇپ قالدى . ئەمما جېنى گويا ئېسىنى يوقاتقان دەك بولۇپ ، لام - جىم دېمەي تۇرىۋەردى .

— شۇ تاپتا مېنىڭمۇ كۆڭلۈم يېرىم ، — دېدى ئاپىسى ، — ئەمما بۇنىڭغا نېمە ئىلاج . ئۇ بىزگە ياخشى نىيەتتە بولۇپ كەلگەن ، شۇنداق بولسىمۇ ئەمدى ئۇنى خىيال قىلىۋېرىشنىڭ ھاجىتى يوق . ئەمدى جىمى ئىش تۈگىدى . بۇنىڭغا ئامال يوقلۇقىنى ئۆزۈڭمۇ بىلسەن .

ئۇ يەنە گېپىنى توختىتىۋالدى . جېنى بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي ، قېتىپ قالغاندەك تۇراتتى . ئاپىسى ئۆزىنىڭ گېپىنىڭ ھېچقانداق ئۈنۈم بەرمەيۋاتقىنىنى ، جېنىنىڭ يالغۇز قالغۇسى

كېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ چىقىپ كەتتى .

جېنى يەنىلا شۇ بايقى جايدا قېقىپ قويغان قوزۇقتەك تۇرىۋەردى . ھېلىقى خەۋەرنىڭ ھەقىقىي مەنىسى ئەمدى ئۇنىڭ كاللىسىدا بارا - بارا شەكىللەنمەكتە . ئۆز ئەھۋالىنىڭ ئېچىنىشلىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ يېتىشى بىلەنلا ، ئۇنىڭ قەلبىدىكى ئۈمىد زەنجىرى ئۈزۈلۈشكە باشلىدى . ئۇ ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا قايتىپ كىرىپ ، كارىۋاتنىڭ قىرىدا ئولتۇرۇۋىدى ، ئۇدۇلدىكى كىچىك ئەينەكتىن بەك تاتىرىپ كەتكەن ھەم ساراسىمە ئالامىتى قاپلىغان بىر چىراينىڭ ئۆزىگە تىكىلىپ قاراپ تۇرغىنىنى كۆرۈپ قالدى . ئۇ ئالاقزادىلىككە چۆمگەن ھالدا ئاشۇ چىرايغا تىكىلدى : ئەجەبا ، بۇ راستتىنلا ئۆزىنىڭ چىرايىمىدۇ ؟ «ئەمدى بېشىمنى بىر ياققا ئېلىپ كەتمەسەم بولمىدى .» مۇشۇ ئوي كاللىسىغا كەچكەندىن كېيىن ، ئۇ ھېلىقىدەك ئۈمىدسىز غەيرىتى بىلەن ، ئۆزىنى قەيەرگە ئېلىپ قېچىشنىڭ پىلانىنى ئويلاپ باقتى . شۇ ئەسنادا ، سىرتتىن غىزاغا چاقىرىپ قېلىشتى ، ئۇ ئۆز خىياللىرىنى يوشۇرۇش ئۈچۈن ، چاندۇرماي ھۇجرىسىدىن چىقىپ ، كۆپچىلىك بىلەن بىللە غىزاغا ئولتۇردى ؛ بىراق ئۇنىڭ يۈرۈش - تۇرۇش جەھەتتىكى تەبىئىيلىكىنى ساقلاپ قېلىشى ئوڭاي ئەمەس ئىدى . گېرخاردت ئۇنىڭ ئۆزىنى زورغا بېسىپ ئولتۇرۇۋاتقىنىنى سەزدىيۇ ، لېكىن ئۇنىڭ كۆڭلىنىڭ ئىچكىرىسىدە نېمە ئىشلار روي بېرىۋاتقىنىنى پەملىيەلمىدى . باسچۇ ، ئۇ پەقەت ئۆزىنىڭ كويىدىلا بولغاچقا ، ئۇنىڭ بىراۋنىڭ ئىشىغا دىققەت قىلغۇدەك چولسى يوق ئىدى .

ئۇنىڭدىن كېيىنكى كۈنلەردە ، جېنى ئۆز ئەھۋالىنىڭ چاتاق ئىكەنلىكىنى ئويلاپلا يۈرگەن بولسىمۇ ، ھېچقانداق بىرەر چارىنى تاپالمىدى . ئۇنىڭ پۇلى بار ، ئەمما دوستى يوق ، تەجربىسى يوق ، بارىدىغان يېرىمۇ يوق ئىدى . ئۇ ئەزەلدىن ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بىرگە ياشاپ كەلگەن ئىدى - دە . ئۇ ئۆزىنىڭ روھىي جەھەتتە بارغانسېرى بوشىشىپ كېتىۋاتقىنىنى سەزمەكتە ، ئېيتقۇسىز

ۋەھىمە ئۇنى چۇلغۇۋالغان ، ئۇنىڭغا چىرمىشىۋالغانىدى . بىر كۈنى ئەتىگىنى ئورنىدىن تۇرۇۋاتقىنىدا ئۇنى ئىختىيارسىز يىغا تۇتتى . كېيىن مۇشۇنداق تۇيغۇ ھەمىشە بىلەن بىر چاغلاردا ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلىدىغان بولۇپ قالدى . ئۇنىڭ بۇ خىل كەيپىياتى ئاپسىنىڭ دىققەت نەزىرىدىن خالىي بولالمىدى ، بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن ، ئۇ قىزىدىن ئوچۇق گەپ ئېلىش قارارىغا كەلدى .

— ماڭا ھازىر ئۆزۈڭنىڭ خىيالىدىكىنى ئېيتىپ بەر ، — دېدى ئۇ ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ، — جېنى ، مەيلى قانداق ئىش يۈز بەرگەن بولسىمۇ ، ئۆز ئاناڭدىن سىر تۇتماسلىقىڭ كېرەك . جېنىغا ئۆز ئاغزى بىلەن ئىقرار قىلىش ئوڭاي ئەمەس ئىدى ، بىراق ئاپىسى كۆيۈمچانلىق بىلەن سوراۋەرگەندىكىن ، ناھايەت ھېلىقى قورقۇنچلۇق ئىشنى دەۋەتتى . ئاپىسى گەپنىڭ تېگىگە يېتىپ ، قورققىنىدىن كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلالماي تۇرۇپ قالدى .

— ئەسناغپۇرۇللا ، — مۇشۇ گەپنى قىلغىنىدا ، ئۆزىنى ئۆزى ئەيىبلەش تۇيغۇسى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى لەرزىگە كەلتۈرۈۋەتتى ، — بۇنىڭ ھەممىسى ئۆزۈمدىن كەتكەن ، مېنىڭ بىخەستەلىكىمدىن بولغان ئىش . ئەمدى بۇنىڭغا ئامال قىلىشىمىز كېرەك ، — شۇنداق دېدىمۇ ، ئۆزىنى باسالماي ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى .

بىردەمدىن كېيىن ، ئۇ كىرى يۇغىلى چىقىپ كەتتى ، داسقا ئېڭىشىپ كىرنى ئۇۋۇلغاچ يىغلاۋەردى ، كۆز ياشلىرى ئېڭىكىنى بويلاپ ئاقىنىچە داستىكى سويۇن سۈيىگە ئارىلىشىپ كېتەتتى . كىرنى نەچچە تاشلاپ قويۇپ ، پەرتۇقى بىلەن كۆزلىرىنى ئېرتتى ، ئەمما ئۇياقتىن ئېرتسا ، بۇياقتىن چاناقلىرى يەنە ياشقا تولۇپ كېتەتتى .

بىرىنچى دولقۇن ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن ، كۆز ئالدىدىكى خەۋپ - خەتەر روشەن بىلىنىڭلى تۇردى . ئەگەر گېرخاردت ئۇقۇپ قالسا قانداق قىلىش كېرەك ؟ ئۇ ، ئەگەر قىزلىرىنىڭ ئىچىدە قايسىبىرىنىڭ خەقلەر سۆز - چۆچەك قىلىشىپ يۈرگەن قىزلارنىڭ

قىلىقىنى قىلغانلىقىنى بىلىپ قالدىغان بولسا، ئۇنى ئۆيدىن ھەيدەپ چىقىرىدىغانلىقىنى ئېيتىپ، «ئۇنداق بالىنىڭ مېنىڭ ئۆيۈمدە تۇرىۋېرىشىگە يول قويمايمەن!» دېگەندى.

— مەن داداڭدىن قورقۇۋاتمەن، — مۇشۇ كۈنلەردە گېرخاردنىڭ ئايالى جېننىغا دائىم شۇنداق دەيتتى، — ئۇنىڭ قانداق قىلىدىغىنى ماڭا قاراڭغۇ.

— بەلكىم ئۆزۈمنى ئۆزۈم سوراپلا ئۆيدىن چىقىپ كەتكىنىم تۈزۈكتۇ، — دېدى جېننى مەسلىھەت سېلىپ.

— بولمايدۇ، — دېدى ئاپىسى، — ئۇ بىر مەزگىل بىلمەي يۈرىۋېرىدۇ، كېيىنچە بىر گەپ بولۇپ قالار، — ئۇ ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى بىلەن، كۆڭلىدە بالا - قازاننىڭ بۇرنىغا پۇراپ تۇرۇۋاتقىنىنى تۇيۇپ تۇراتتى.

بىر كۈنى، ئۇ ئىشنىڭ بارغانسېرى جىددىي تۈس ئېلىۋاتقىنىنى، ئۆزىنىڭمۇ سەل چاندۇرۇپ قويۇۋاتقىنىنى سېزىپ، جېننى ھەم باشقا بالىلىرىنى سىرتقا چىقىرىۋەتتى - دە، بىرپەيتىنى تېپىپ، ئېرىگە ئەھۋالنى ئېنىق ئېيتماقچى بولدى. شۇ كۈنى چۈشتىن ئىلگىرى گەپنى ئاچالماي ئۆيىنىڭ ئىچىدە بىكاردىن - بىكار ئۇياقتىن - بۇياققا پىرقىراپ يۈردى، ئاخىر ئېرىنى ھۇجرىسىغا ئەكىرىپ ئۇخلىتىپ قويدى. چۈشتىن كېيىن، سىرتقا ئىشلىگىلى چىقىمىدى، چۈنكى گەرچە كۆڭلىدە ھەرقانچە ئازابلانغىنى بىلەنمۇ، بويىدىكى قەرزنى ئادا قىلمىسا بولمايتتى. گېرخاردت سائەت تۆتتە ئۇيقۇدىن تۇردى. ئايالى جېننىنىڭ ھېلىلا قايتىپ كېلىپ قالدىغانلىقىنى بىلىپ تۇرسىمۇ، ئۆزى ئالايتەن ئورۇنلاشتۇرغان بۇ پۇرسەتنىڭ بوشقا كېتىپ قېلىش ئېھتىمالى كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرسىمۇ، دېلىغۇل بولۇپ تۇرۇپ قالدى. ناۋادا، ئېرى جېننىنىڭ رەڭگىرىيى يېقىندىن بۇيان ئوساللىشىپ كېتىۋاتقىنى توغرىلۇق گەپ ئاچمىغان بولسا، ئۇنىڭ ئۆزى ئاۋۋال گەپ قىلىشقا زادىلا جۈرئەت قىلالمىغان بولاتتى.

— ئۇنىڭ يېقىننىڭىياقى چىرايى بۆلەكچىلا بولۇپ

قىلىۋاتىدۇ ، — دېدى ئېرى ، — بىرەر سەۋەب بارمۇ ، نېمە ؟
گېرخاردتنىڭ ئايالى ئۆزىدىكى ۋەھىمنى يېڭىش ئۈچۈن
خېلىلا كۈچەپ باقتى ، ئاخىر «مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، ئىشنى
ئەمدى كەينىگە سۆرەۋەرمەي» دېگەن پىكىرگە كېلىپ ، گەپنى
باشلىدى :

— قارىمامسىز ، جېننىنىڭ ئىشى چاتاق . مەن نېمە
قىلارمىنى بىلەلمەيلا قالدىم . ئۇ . . .
گېرخاردت قولىدا بىر قۇلۇپنى ئۆرۈپ - چۆرۈپ ،
ئوڭشىغىلى ئەمدى تۇتۇنغاندى ، بۇ گەپنى ئاڭلاپ ، شاققىدە
بېشىنى كۆتۈردى .

— بۇ نېمە گەپ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .
ئايالى قولىدىكى پەرتۇقنى ھەدەپ مېچىقلايتتى ، پۈتۈن
غەيرىتىنى ئىشقا سېلىپ بۇ گەپنى چۈشەندۈرمەكچى بولۇۋىدى ،
بىراق يۈرىكىنى ۋەھىمە چىرمىۋالغانلىقتىن ، گەپ قىلىشقا
رىغىتى بارماي ، پەرتۇقى بىلەن كۆزلىرىنى توسۇپ ، مىشىلداپ
يىغلاشقا باشلىدى .

گېرخاردت ئۇنىڭغا قادالغىنىچە ، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ
كەتتى . ئۇ تېگىدىن سۈرلۈك ، ياغاق يۈزلۈك ئادەم ئىدى ،
يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن ، يەنە كېلىپ دائىم بوران - چاپقۇنلاردا
ئىشلەپ كەلگەچكە ، تېرىسىنىڭ رەڭگى خۇنۈكلىشىپ قالغاندى .
ھەر دورەم بىرەر ئىشتىن چۆچۈگەن ياكى ئاچچىقلانغان چېغىدا ،
كۆزلىرىدىن ئوت يېنىپ كېتەتتى . قەھر - غەزىپى تۇتقان
چاغلاردىغۇ ، چېچىنى جەھلى بىلەن ئارقىغا سىلكۈپتىپ ، ئىككى
پۈتىنى قويغا يەر تاپالماي قالاتتى . شۇ تاپتا ئۇ ھوشيارلىنىپ ،
چىرايى قورقۇنچلۇق تۈس ئېلىشقا باشلىدى .

— نېمىلەرنى دەۋاتىسىز ؟ — سورىدى ئۇ نېمىسچە قاتتىقراق
ئاۋازدا ، — چاتاق . . . چاتاقنى كىم . . . — ئۇ بىردىنلا گېپىنى
توختىتىپ ، قولىنى شىلتىدى ، — ماڭا نېمىشقا بالدۇرراق
ئېيتىمىدىڭىز ؟

ئايالى گەرچە ساراسمىگە چۈشۈپ قالغان بولسىمۇ ، يەنە گەپنىڭ نۆۋىتىنى ئۆتكۈزۈۋەتمەي :

— ئۇنىڭ بۇنداق ئىشقا يولۇقۇپ قېلىشىنى مەنمۇ زادىلا ئويلىمىغانىكەنمەن . ئەجەبمۇ ياخشى بالا ئىدى ئۇ ، ئاھ پەرۋەردىگار ! ئۇنىڭ قىزىمىزنى نابۇت قىلىدىغانلىقى خىيالىمغىمۇ كىرىپ چىقمىغانىدى ، — دېدى .

— خوپ بولدىمۇ ئەمدى ، — گېرخاردت غەزىپىنى باسالماي ۋارقىرىۋەتتى ، — مۇشۇنداق بولۇشىنى بۇرۇنلا پەرەز قىلغانىدىم ! براند ! توفى ! ئەنە سىلەرنىڭ ياخشى ئادىمىڭلار ! بۇ قىزىڭىزنى كېچىلەپ تالادىن كىرمەي تاماشا قىلىپ يۈرۈشكە قويۇپ بېرىۋەرگىنىڭىزنىڭ كاساپىتى . ئاخىر مېنىڭ ئويلىغىنىمدەك بولدى ، يا پەرۋەردىگار ! . . .

ئۇ خۇددى قەپەستىكى يىرتقۇچ ھايۋاندىك ، تار ئۆيىنىڭ ئىچىدە ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىشقا باشلىدى .

— تۈگەشتى ! — چۇقان سالىدى ئۇ ، — تۈگەشتى ! ھەي ! ئۇ قىزىمىزنى نابۇت قىلدى ، شۇنداق ئەمەسمۇ ؟

ئۇ توساتتىن ، خۇددى نوختىسىنى تارتىپ قويغان ياغاچ قورچاقتەك ، چېپىدە توختاپ قالدى - دە ، ئايالىنىڭ ئالدىغا دېۋەيلەپ باردى . ئايالى بۇ چاغدا تامغا تىرەپ قويۇلغان ئۈستەلنىڭ قېشىغا بېرىۋالغانىدى ، قورقۇپ كەتكىنىدىن ، يۈزى تاتارغان ھالدا مۆلدۈرلەپ قاراپ تۇراتتى .

— ئۇ ئۆلدى ! — ئۇ گويا بۇ ئىشنى ئەمدى بىلىۋاتقاندەك ۋارقىرىۋەتتى ، — ئۇ ئۆلۈپ كەتتىغۇ !

ئۇ گويا مېڭىسىنىڭ پارتلاپ كېتىشىدىن قورققاندەك ، ئىككى قولى بىلەن چېكىسىنى قاماللىۋالدى ، ئاندىن ئايالىغا غەزەپلىك چەكچەيدى .

«ئۆلدى !» ئۇ بۇ سۆزنى يەنە بىر مەرتەم تەكرارلىۋىدى ، ئايالى قورققىنىدىن شۈمشىيىپ كەتتى ، ئۇنىڭ بۇ چاغدىكى ئەقىل - ئىدراكى ئېرىنىڭ قايغۇ - ھەسرەتنىڭ ماھىيىتىگە

ئەمەس ، بەلكى كۆز ئالدىدا ئوينىلىۋاتقان مۇنۇ تراگېدىيىگە تاقابىل تۇرۇشقا ئىشلەپ قالدى .

— ئۇ قىزىمىزنى ياخشى كۆرەتتى ، — دېدى ئۇ ئالاقىزادىلىك بىلەن ، — ئەگەر ئۆلۈپ كەتمىگەن بولسا ، بۇ چاغقىچە قىزىمىز بىلەن توي قىلغان بولاتتى .

— بۇ چاغقىچە ! — گېرخاردت ئايالىنىڭ گېپىنى ئاڭلىشى بىلەنلا ، گويا ئۇيقۇدىن چۆچۈپ ئويغانغاندەك ئەندىكىپ چۇقان كۆتۈردى ، — بۇ چاغقىچىمىش ! بۇ گەپ ئەمدى دېمەككە نېمىدېگەن چىرايلىق گەپ - ھە ! ھۇ ، يۈزسىز مۇناپىق ! دوزاخقا تۇتۇرۇق بولىدىغان ! ھۇ ، ئىت ! ئاھ ، خۇدا ، مەن خرىستوس مۇخلىسى بولماي قالغان بولسامچۇ . . . — ئۇ مۇشتۇمنى چىڭ تۇگدى ، دەرغەزەپ بولغىنىدىن پۈتۈن ۋۇجۇدى خۇددى يوپۇرماقتەك تىترەپ كەتتى .

ئايالى يەنە يىغىنى باشلىۋەتتى ، ئېرى ئۇنىڭغا قاراپمۇ قويمىدى . چۈنكى ئۇنىڭ گەدىنى ناھايىتى قاتتىق بولغاچقا ، ئايالىغا ئىچ ئاغرىتقۇسىمۇ كەلمىدى . ئۇ ئېغىر - ئېغىر قەدەملىرى بىلەن پولىنى تىترىتىپ ، ئۆيىنىڭ ئىچىدە ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىۋەردى . بىرپەستىن كېيىن ، يەنە ئۆز جايىغا قايتىپ كېلىپ ، بۇ قورقۇنچلۇق بالايىئاپەتنىڭ يەنە بىر يېقىمغا قىزىقىپ قالدى .

— بۇ ئىش قاچان يۈز بەرگەنكەن ؟ — كوچىلاپ سورىدى ئۇ .

— مەنمۇ بىلىمدىم ، — قورقۇپ يۈرىكى چىقىپ كېتەي دەپ قالغان ئايالى راست گەپنى قىلىشقا پېتىنالمىدى ، — مەنمۇ تېخى نەچچە كۈننىڭ ئالدىدىلا بىلىدىم .

— يالغان ئېيتىۋاتىسىز ! — دېدى ئېرى ھاياجانلانغان ھالدا ، — سىز ھەمىشلا ئۇنىڭغا چاپان ياپىسىز . ئۇنىڭ ھازىر مۇشۇ ھالغا چۈشۈپ قالغىنىمۇ پۈتۈنلەي سىزنىڭ كاساپىتىڭىزدىن بولدى . ئەگەر مېنىڭ رايمىغا باققان بولسىڭىز ، بۈگۈنكىدەك ئىش يۈز بەرمىگەن بولاتتى . . . مانا ياخشى ئاقىۋەت . ئوغلۇم بولغان

ئادەم سولاقخانىدا يېتىپ يۈرسە ، قىزىم كوچىلاردا لاغايلاپ يۈرسە ، خەقلەر نېمە دېمەيدۇ ئەمدى ؛ قوشنىلار يۈزۈمدىن يۈزۈمگە بالامنىڭ يامان گېپىنى قىلغانىدى ، مانا ئەمدى بۇ لۈكچەك قىزىمنى ۋەيران قىلدى . يا پەرۋەردىگار ، مېنىڭ بالىلىرىمغا نېمە ۋابا تەگكەن بولغىدى - ھە !... مەن زادىلا چۈشىنەلمىدىمغۇ ، — ئۇنىڭ بىردىنلا ئۆزىگە ئىچى ئاغرىپ قالدى ، — مەنغۇ قولۇمدىن كەلگىنىنى قىلىپ كەلگەندىم ! قولۇمدىن كەلگىنىنى قىلىپ كەلدىم ! ھەر كۈنى ئاخشىمى پەرۋەردىگاردىن تەۋپىق ، ھىدايەت تىلىسەممۇ ، ھېچ پايدىسى بولمىدى . مەن ئىشتىن ئۆزۈمنى ئېلىپ قاچىدىغان ئادەم ئەمەس . قوللىرىمغا قاراڭچۇ ، ئىشلەپ يىرىكلىشىپ كەتتى . ئۆمرۈم بويى ھالال تەر تۆكۈپ كەلدىم . ھالا بۇ كۈنگە كەلگەندە . . . مانا ئەمدى . . . — ئۇنىڭ ئاۋازى ئۈزۈلۈپ قالدى ، ئۆزىنى باسالماي ، يىغلاپ تاشلىدى ، ئاندىن ئايالىغا ئىتتىك بىر قارۋېتىپ ، قۇيقا چېچى تىك بولغان ھالدا ، — سىز مۇشۇ بالا - قازاننىڭ يىلتىزى ، — دېدى ، — بىردىنبىر يىلتىزى سىز . ئەينى چاغدا مېنىڭ دېگىنىم بويىچە ئىش قىلغان بولسىڭىز ، بۇنداق ئىش يۈز بەرمىگەن بولاتتى . سىز خۇددى ئۇ سىرتقا چىقىمسا بولمايدىغاندەك ئۇنىڭغا بولۇشۇپ كەتكەندىڭىز ، زادى بولمايدىغاندەك - ھە ! ئۇ ئەمدى جالاپ بولۇپ كەتتى ، جالاپ بولدى ! ئۇ ئەمدى دوزاخقا تۇتۇرۇق بولماقچى ، قېنى بولغۇسى كەلسە بولمۇەرسۇن ، بۇنىڭدىن كېيىن ، بۇنداق ئىشلار بىلەن زادى كارىم يوق ، مۇشۇنچىلىك دەرد تارتقىنىمۇ يېتەر .

ئۇ ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ كەتمەكچى بولۇپ ، كەينىگە بۇرۇلدى ، ئىشىك تۈۋىگە بېرىپلا يەنە قايتىپ كەلدى .

— مەن ئۇنى ئۆيدىن ھەيدەپ چىقىرىمەن ، — دېدى خۇددى توك سوققانداك ئەندىكەن ھالدا ، — ئۇنىڭ ئەمدى ئۆيۈمدە تۇرۇپىرىشىگە يول قويمايمەن . بۈگۈن ئاخشامنىڭ ئۆزىدىلا كۆزدىن يوقالسۇن ! بۇنىڭدىن كېيىن بوسۇغامغا ئىككىنچى قەدەم باسقۇچى بولمىسۇن . قېنى ، ئەمدى يەنە يۈزۈمگە داغ چۈشۈرۈشكە

پېتىنغىنىنى كۆرەي!

— ئۇنى بۈگۈن ئاخشامنىڭ ئۆزىدىلا كوچىغا ھەيدەپ چىقىرىۋەتسىڭىز بولماسمىكىن، — دېدى ئايالى قىزىغا بولۇشۇپ، — ئۇنىڭ بارىدىغان ھېچ يېرى بولمىسا.

— بۈگۈن ئاخشام! — دېدى ئېرى تەكرارلاپ، — مۇشۇ تاپنىڭ ئۆزىدە، بارىدىغان يەرنى ئۆزى تاپسۇن. ئۇنىڭغا ئەمدى بۇ ئۆينىڭ كېرىكى بولمىغاندىكىن، ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا كەشنىنى توغرىلىسۇن. خەقلەر ئۇنىڭغا قانداق مۇئامىلە قىلىشاركىن، كۆرۈپ باقمادۇق، — ئۇ سۆزىنى تۈگىتىپلا ئۆيدىن چىقىپ كەتتى، تەۋرەتكىلى بولمايدىغان ئىرادىسىنىڭ ئىزنالىرى غەزەپلىك چىرايىدا ئەكس ئېتىپ قېتىپ قالغانىدى.

سائەت بەش يېرىم بولدى، گېرخاردنىڭ ئايالى كۆزلىرىدىن تارام - تارام ياش تۆككەن ھالدا كەچكى غىزانىڭ راسكارلىقىنى قىلىۋاتقانىدى، جېنىنى قايتىپ كەلدى. دەرۋازىنىڭ ئېچىلغىنىنى ئاڭلاپ ئاپىسىنىڭ يۈرىكى دۈكۈلدەپ سېلىپ كەتتى، چۈنكى ئەمدى قىيامەتنىڭ جېڭى بولىدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى. دادىسى بىلەن جېنىنى ئىشىك تۈۋىدىلا دوقۇرۇشۇپ قالدى.

— كۆزۈمگە كۆرۈنگۈچى بولما! — دېدى ئۇ قوپاللىق بىلەن، — مېنىڭ ئۆيۈمدە يەنە بىر سائەت ئوشۇق تۇرۇشۇڭغا رۇخسەت يوق. بۇنىڭدىن كېيىن قاراڭنى كۆرگۈچى بولماي، يوقال كۆزۈمدىن!

جېنىنى يۈزى تاتارغان، سەل - پەل تىترىگەن ھالدا زۇۋان سۈرمەي ئۇنىڭ ئالدىدا تۇراتتى. ئۇنىڭ بىلەن بىللە قايتىپ كەلگەن ئۆكىلىرى قورققىنىدىن بىر بۇلۇڭغا كىرىپلا كېتىشتى. ۋېرونىكا بىلەن مادا ھەدىسىگە بەك ئامراق ئىدى، شۇڭا «ۋار» قىلىپ يىغلاپ تاشلاشتى.

— نېمە بولدى؟ — دەپ سورىدى گېئورگى. ئۇنىڭ قورققىنىدىن ئاغزى ئېچىلىپلا قالغانىدى.

— مەن ئۇنىڭغا يوقال دەۋاتىمەن، — دېدى گېرخاردت

تەكرارەن ، — ئۇ ئەمدى مېنىڭ ئۆيۈمدە تۇرمىسۇن . بېرىپ جالاپلىق قىلامدۇ ، نېمە قىلسا ئەمدى كارىم يوق ، بۇ يەردە تۇرمىسىلا بولدى . ماڭ ، بېرىپ لاقا - لۇقىلىرىڭنى يىغىشتۇر ، — ئۇ قىزىغا ئالايىپ قارىغىنىچە ، بۇ سۆزنى قىستۇرۇپ قويدى .

ئەمدى جېنىغا گەپ قىلىشقا ئورۇن قالمىدى ، لېكىن بالىلار يىغا - زار قىلىشىپ كەتتى .

— غەلۋە قىلىشما ، — دېدى گېرخاردت ، — ھەممىڭ ئاشخانغا كىرىپ كېتىش .

ئۇ بالىلارنىڭ ھەممىسىنى ئاشخانغا كىرگۈزۈۋېتىپ ، ئۆزىمۇ ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن كىرىپ كەتتى .

جېنى لام - جىم دېمەي ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ ، دەرھال نەرسە - كېرەكلىرىنى يىغىشتۇردى ، كۆزلىرىدىن تارام - تارام ياش ئاققۇزغىنىچە ، ئۇ نەرسىلەرنى ئاپىسى ئالدىغا ئەكىلىپ بەرگەن بىر كىچىك سومكىغا سېلىشقا باشلىدى . ئادەتتە ئازدۇر - كۆپتۇر يىغىپ كەلگەن قىزلارنىڭ بېزەكلىرىدىن بىرىنىمۇ ئالمىدى . ئۇلارنى كۆرمەي قالدى ئەمەس ، بەلكى سىڭىللىرىنى خىيالغا ئەكىلىپ ، ئالماي قويۇپ قويدى . ماددا بىلەن ۋېرونىكا ئۇنىڭغا نەرسىلىرىنى يىغىشتۇرۇپ بەرمەكچى بولغانىدى ، بىراق دادىسى ئۇنىمىدى .

سائەت ئالتە بولغاندا باس قايتىپ كەلدى ، ئۇ ئاشخاندا يىغىلىشىۋالغان ، ئالاقزادە بولۇپ كېتىشكەن بىر توپ قېرىنداشلىرىنى كۆرۈپ ، نېمە ئىش يۈز بەرگەنلىكىنى سورىدى . گېرخاردت ئۇنىڭ گېپىگە جاۋاب بەرمەي ، ئۇنىڭغا ھومىيىپ قاراپ قويدى .

— نېمە ئىش ؟ — دەپ سورىدى باس ، — نېمە ، ھەممىڭلار بۇ يەردە توپلىشىۋاپسىلەرغۇ ؟

— ئۇ جېنىنى ئۆيدىن ھەيدەپ چىقىرىۋەتمەكچى ، — دېدى ئاپىسى كۆز يېشى قىلىپ تۇرۇپ .

— نېمە ئۈچۈن؟ — باس چۆچۈپ چەكچىيىپلا قالدى .
— مەن ساڭا نېمە ئۈچۈنلۈكىنى دەپ بېرەيمۇ ، — دېدى
گېرخاردت نېمىس تىلىدا سۆزگە قىستۇرۇلۇپ ، — ئۇ دېگەن بىر
جالاپ . مانا شۇنىڭ ئۈچۈن . ئۇ ھەدەپسىلا كوچىدىن كىرمەي ،
ئۆزىدىن ئوتتۇز ياش چوڭ ئادەمنىڭ ، ھە ، دادا يوللۇق بىر
ئادەمنىڭ ئاياغ ئاستى قىلىشىغا ئۆزىنى تۇتۇپ بېرىپتۇ . مەن ئۇنى
ئۆيدىن چىقىرىۋېتىمەن . ئۇنىڭ بۇ ئۆيدە بىر مىنۇت تۇرۇشىغىمۇ
رۇخسەت قىلمايمەن .

باس ئەتراپىغا كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى . بالىلارنىڭ كۆزلىرى
چانقىدىن چىقىپ كېتەيلا دەپ قاپتۇ . ھەممەيلەن دەھشەتلىك ئىش
يۈز بەرگەنلىكىنى سېزىشكەندى ، ھەتتا ئاشۇ كىچىكلەرمۇ بىلىپ
بوپتۇ . بىراق باستىن باشقىسى بۇ ئىشنىڭ تېگىگە يەتمىگەندى .
— سەن ئۇنى نېمە ئۈچۈن بۈگۈن ئاخشامدىن قالدۇرماي
ئۆيدىن چىقىرىۋەتمەكچى بولدۇڭ؟ — دەپ سورىدى باس ، —
ھازىر قىز بالىنى كوچىغا ھەيدەپ چىقىرىدىغان چاغ ئەمەسقۇ . ئۇ
ئەتىگەنلىككە چىقىپ كەتسە بولمىدىمۇ؟

— بولمايدۇ ، — دېدى گېرخاردت .
— شۇنى دېمەسەن ، ئۇ بۇنداق قىلمىسا بولاتتى ، — دېدى
ئاپىسى سۆز قىستۇرۇپ .
— ھازىر كەتسۇن ، — دېدى گېرخاردت ، — ئۇ كەتسە بۇ
ئىشمۇ بېسىقىدۇ .

— ئەمما ئۇنى نەگە بارسۇن دەيسەن؟ — دەپ كىرىشىپلا
قالدى باس .

— مەنمۇ بىلەلمىدىم ، — ئاپىسى بوش ئاۋازدا گەپ
قىستۇردى . باس ئۆپچۆرسىگە ئەلەڭلەپ قارىدى ، ئەمدى ئامال
قالمىغانىدى . كېيىن ئاپىسى ئېرىنىڭ دىققەت قىلمىغانىدىن
پايدىلىنىپ ، ئۇنىڭغا تاشقىرىقى ئۆيگە چىقىپ تۇر ، دەپ ئىشارەت
قىلدى .

باس ئاشخانىدىن چىقىپ تاشقىرىقى ئۆيگە مېڭىۋىدى ،

ئاپسىمۇ قولدىكى ئىشنى تاشلاپ قويۇپ ، ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كىردى . بالىلارمۇ بىردەم تۇرۇشقاندىن كېيىن ، بىر - بىرلەپ غىچىدە قىلىپ ھۇجرىلىرىغا كىرىپ كېتىشتى ، ئاشخانىدا گېرخاردت تەنھا قالدى ، خېلى ئۇزاق ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ، ئاندىن ئورنىدىن قوزغالدى .

بۇ چاغدا جېننى ئاپسىدىن جىددىي يوليورۇق ئېلىۋاتقانىدى . ئۇ جېننىغا : «بىرەر كىشىنىڭ ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ يېتىپ تۇرۇپ ، ئادىرىسىنى بىزگە پوچتىدىن ئەۋەتىپ بەر » دېدى ، ئاندىن باسقا : «ئۇنى ئۆيدىن ئۆزىتىپ چىقماي ، جېننى ئاۋۋال چىقىپ كېتىپ بىر مەزگىلگە بارغاندىن كېيىن ، شۇ يەردە كۈتۈپ تۇرسا ، ئارقىسىدىن يېتىشىپ بېرىپ ئۇنى ئۆزىتىپ قوي » دېدى ؛ يەنە : «كېيىنچە داداڭ ئۆيىدە بولمىغان چاغلاردا مەن بېرىپ سېنى كۆرۈپ كېلەرمەن ياكى بولمىسا كېلىپ مەن بىلەن كۆرۈشۈپ كېتەرسەن ، باشقا ئىشلارنى كېيىنكى دورەم كۆرۈشكەندە مەسلىھەتلىشەرمىز » دېدى .

بۇ مۇزاكىرىنىڭ ئايىغى چىقماي تۇرۇپلا ، گېرخاردت كىرىپ كەلدى .

— ئۇ كېتىدىغان بولدىمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ كەسكىن تەلەپپۇزدا .

— ھەئە ، — دېدى ئايالى ھېچقاچاندا قىلىپ باقمىغان قاتتىق تەلەپپۇزدا . باس :

— نېمىگە ئالدىرىغۇلۇق ؟ — دېدى ، يەنە گېرخاردتنىڭ قوشۇمىلىرىنىڭ چىڭ تۇرۇلۇپ كەتكىنىنى كۆرۈپ ، قاراملىق قىلىپ قويۇشتىن ئېھتىيات قىلىپ ، گېننىڭ ئايىغىنى يۇتۇۋالدى .

جېننى كىردى ، ئۇ ئۇچىسىغا ئۆزىنىڭ ئەڭ ياخشى كىيىمىنى كىيىپ ، قولغا سومكىنى ئېلىۋاپتۇ . كۆزلىرىدە ۋەھىمە ئالامىتى

ئەكس ئېتىپ تۇرىدۇ . چۈنكى ئۇ تازا قاتتىق جازاغا ئۇچراۋاتىدۇ
ئەمەسمۇ ، نېمە دېگەن بىلەن ئۇ ئەمدى قىز ئەمەس - دە . ئۇ ئەمدى
مۇھەببەتنىڭ كۈچ - قۇدرىتىگە ئىگە ، سەۋر - تاقەتنىڭ مەدەتى
ۋە قۇربان بېرىشنىڭ لەززىتىنىڭ تەمىنى تولۇق تېتىماقتا ئىدى .
ئۇ سۈكۈت ئىچىدە ئاپىسىنى سۆيۈپ خوشلىشىش-شۋانقاندا ،
كۆزلىرىدىن بۆلۈۋىلاپ تۆكۈلۈۋاتقان ياشلىرىنى توختىتىۋالماي
قالدى . ئاندىن شارىتىدە ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ ، بوسۇغىدىن ئاتلاپ
چىقىپ كەتتى - دە ، ئۆزىنىڭ يېڭى تۇرمۇشىغا قەدەم قويدى ،
كەينىدىنلا دەرۋازىنىڭ يېپىلغىنى ئاڭلاندى .

10

جېنى مانا مۇشۇنداق بىمەھەل قىستۇرۇلۇپ قالغان ئاشۇ
دۇنيانى ئېلىپ ئېيتىدىغان بولساق ، ئەخلاق توغرىسىدا خاتىرە
قالدۇرۇش مۇمكىنچىلىكى بولمىغان دەۋردىن باشلاپلا ، ئۇنىڭدا
ئىزچىل تۈردە بىھۈدە كۈرەشلەر داۋام قىلىپ كەلدى . ئەخلاق
دېگىنىمىز — باشقىلارغا ياخشى نىيەتتە بولماق ۋە باشقىلار ئۈچۈن
ياخشى ئىش قىلماق دېگەن مەنىدىن ئىبارەت . ئەخلاق — باشقىلار
ئۈچۈن ئىش قىلىپ بېرىشنى خالاشتەك ئاشۇنداق مەردانە روھنىڭ
ئۆزى ، ھالبۇكى ئۇ مۇشۇنداق بولغىنى ئۈچۈنلا جامائەتچىلىك
تەرىپىدىن ، بىر تىپىغا ئەرزىمەس نەرسە ، دەپ قارىلىپ كەلگەن .
ناۋادا سىز ئۆزىڭىزنىڭ كۆرسىنى چۈشۈرىدىغان بولسىڭىز ، ئۇ
ھالدا قىلتاققا ئوڭايلا ئىلىنىپ قالسىز - دە ، خەقنىڭ ئايىغى
ئاستىدا خەستەك چەيلىنىسىز ؛ ئەگەر ئۆزىڭىزنى قەدىرلىسىڭىز ،
ئۇ چاغدا سىزنىڭ قەدىر - قىممىتىڭىزنىڭ قانچىلىك بولۇشىدىن
قەتئىينەزەر ، باشقىلارمۇ سىزنى ھۆرمەتلەيدىغان بولىدۇ . ئاۋام
جامائەتچىلىكنىڭ كىشىنى ئېچىندۈرىدىغان يېرى شۇكى ، ئۇنىڭدا

پەرق ئېتىش ئىقتىدارى كەمچىل . ئۇنىڭ بىردىنبىر ئۆلچىمى — باشقىلارنىڭ پىكرى ؛ بىردىنبىر سىنىقى — ئۆزىنى ئاسراش . ئۇ ئۆزىنىڭ مال - مۈلكىنى تولۇق ساقلاپ قالالدىمۇ ، يوق ؟ ئۇ ئۆزىنىڭ ئىپەت - نومۇسىنى ساقلاپ قالالدىمۇ ، يوق ؟ بۇ ھەقتە پەقەت ئىنتايىن ئاز ساندىكى ئىشلاردا ، ئىنتايىن ئاز ساندىكى كىشىلەرلا ھەر خىل ئەپچاچتى گەپلەرگە چىنپۈتمەي ، ئۆزىنىڭ كۆزقارىشىنى ئاز - تولا ساقلاپ قالالايدۇ .

جېنىغا كەلسەك ، ئۇ ئۆزىنى ئاياسنى ھېچقاچان خىيالغا كەلتۈرۈپ باققان ئەمەس ، ئۇنىڭ تۇغما تەبىئىتى ئۆزىنى ئۆزى قۇربان قىلىشتىن ئىبارەت ئىدى . بۇ جاھاندا بالا - قازادىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، ئۆزىنى قانداق ئاسراش كېرەكلىكىنى ئۆگىتىدىغان ھېلىقىنىڭدەك شەخسىيەتچىلىكنىڭ ساۋىقى ئۇنى تېخى چىرىتىشكە ئۈلگۈرمىگەندى .

ئىنسان مۇشۇنداق مۇھىم پەيتكە دۇچ كەلگەندە ، ئۇنىڭ ئۆسۈپ يېتىلىش ئىقتىدارىمۇ كۈچىيىپ كېتىدۇ . مۇشۇنداق چاغدا ، بۇ خىل ئىقتىدار ۋە ئۆزىگە ئۆزى مەدەت بېرىش تۇيغۇسى خۇددى كەلكۈندەك ئېتىلىپ چىقىدۇ ، ئېھتىمال بىزنى يەنىلا تىترەك بېسىشى مۇمكىن ، بىزدە ئۆزىنى ئۆزى پەس چاغلاشتەك ۋەھىمە تۇيغۇسى ساقلىنىپ قالغان بولۇشىمۇ مۇمكىن ، شۇنداقتىمۇ بىز ئۆسۈپ يېتىلىۋېرىمىز . غىل - پال كېلىپ قالغان ئىلھام بىزنىڭ روھىمىزنى يېتەكلەپ كېتىۋېرىدۇ . تەبىئەتتە يات نەرسە يوق . بىز بىرەر كولىپكتىپنىڭ قوينىدىن ياكى بىرەر مۇھىتتىن يەكلەپ چىقىرىۋېتىلگەن چېغىمىزدىمۇ ، يەنىلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرغان جىمى نەرسىنى ئۆزىمىزگە ھەمراھ قىلىۋالىمىز . تەبىئەت سېخىيدۇر . ئۇنىڭدىكى شاماللار ۋە يۇلتۇزلارنىڭ ھەممىسى سىزگە ھەمراھ ، پەقەت كەڭ قورساق بولسىڭىز ھەم ئۇنىڭدىن بەھرە ئېلىشنى بىلىشىڭىزلا ، مۇشۇ زور ھەم چەكسىز ھەقىقەت ھاياتىڭىزغا بۆسۈپ كىرىدۇ — ئۇ ياكى تەييار ئىبارىلەر ئەمەس ، پەقەتلا بىر خىل تۇيغۇ ، بىر خىل تەسەللى ، خالاس . مانا

بۇ بىلىمنىڭ ئەڭ ، ئەڭ نېگىزلىك ماھىيىتىدۇر . كائىناتتا
تىنچ - ئەمىنلىك — ئەقىل پاراسەتنىڭ ئۆزى .
جېنى ئۆيىدىن چىقىپ بىرنەچچە قەدەم ماڭار - ماڭمايلا باس
دەمبەس قەدەم يېتىپ كەلدى .

— سومكىنى ماڭا بەرگىن ، — دېدى ئۇ ؛ جېننىڭ خۇددى
كۆڭلىدىكىنى ئاغزىدىن چىقىرالمايۋاتقاندا ، زۇۋان سۈرمەي
كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، يەنە ، — مەن ساڭا ئۆي تېپىپ بېرەلشەم
مۇمكىن ، — دېدى .

ئۇ جېننى شەھەرنىڭ جەنۇبىغا باشلاپ باردى ، ئۇ يەردە
بۇلارنى تونۇيدىغان بىرەر رىمۇ يوق ئىدى ، ئۇدۇللا بىر موماينىڭ
ئۆيىنى كۆزلەپ باردى . موماينىڭ تۈر ئۆيىدىكى سائەتنى تېخى
يېقىندىلا ئۇ ياللىنىپ ئىشلەۋاتقان شىركەت سېتىۋالغانىدى . ئۇ ،
موماينىڭ ھال - كۈنى ئانچە ياخشى ئەمەسلىكىنى ، ئىجارىگە
بېرىدىغان ئۆي بارلىقىنى بىلەتتى .

— ھېلىقى ئۆيىڭىز ھېلىمۇ بوشمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .
— ھەئە ، بوش ، — دېدى موماي جېننىغا قاراپ قويۇپ .
— شۇ ئۆيىڭىزنى سىڭلىمغا ئىجارىگە بەرگەن بولسىڭىز ، بىز
كۆچۈپ كەتكەندۇق ، ئۇ ھازىرچە تېخى بىز بىلەن بارالمايدۇ .
موماي ماقۇللۇق بىلدۈرۈۋىدى ، جېننىڭ كۆڭلى جايىغا
چۈشۈپ قالدى .

— ئەمدى كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلمىساڭمۇ بولىدۇ ، — دېدى
سىڭلىسى ئۈچۈن كۆڭلى بۇزۇلۇۋاتقان باس ، — بۇ ئىشلار ئۆتۈپ
كېتىدۇ . ئاپام ماڭا سېنى تىت - تىت بولمىسۇن دەپ قوي ، دەپ
جېكىلىدى . ئەتە دادام چىقىپ كەتكەندە ئۆيگە بارغىن .

جېنى ئۇنىڭغا «ماقۇل ، بارمەن» دەپ ۋەدە بەردى . باس
سىڭلىسىنىڭ كۆڭلىنى ياساپ ئۇنىڭغا يەنە بىر مۇنچە گەپلەرنى
قىلغاندىن كېيىن ، موماي بىلەن بىردەم غىزانىڭ مەسلىھىتىنى
قىلىشىۋېتىپ ، ئاندىن خوشلىشىپ ماڭدى .

— ئەمدى ياخشى بولدى ، — دېدى ئۇ ئىشىكتىن چىقىۋاتقاندا

سىڭلىسىغا مەدەت بېرىپ ، — كېيىنچە ئىشلىرىڭ ئىزىغا چۈشۈپ كېتىدۇ . ھەرگىز بىتاقەت بولما . مەن ھازىر قايتىپ كېتەي ، ئەتە ئەتىگەندە يەنە كېلىمەن .

ئۆيگە قايتىشىدا ، يول بويى ئۇنىڭ كۆڭلى بىر قىسىملا بولۇپ كەتتى . چۈنكى ئۇ جېنىنىڭ بۇ ئىشىنى خاتا دەپ قارايتتى . ئۇنىڭ بۇ ئويى ئۇنىڭ جېنى بىلەن يولدا كېلىۋېتىپ قىلىشقان پارىڭدىن بىلىنىپ تۇراتتى ، لېكىن جېنىنىڭ يۈرىكى ئازاب ئىچىدە سىقىلىپ تۇرغان چاغدا مۇشۇنداق گەپنى قىلىشنىڭ ئۆزىمۇ تازا قاملاشمىغان ئىش - دە .

— سەن نېمىشىقىمۇ بۇنداق ئىشنى قىلغان بولغىدىڭ ؟ ئويلاپمۇ باقمىدىڭمۇ ؟ — ئۇ مۇشۇنداق دەپ كوچىلاپ سورىدى . — خۇدا ھەققى ، بۈگۈن ئاخشام مەندىن گەپ سورىمىساڭ ، — جېنى شۇنداق دېگەندىن كېيىن ، ئۇ بۇ سەت ئىشنى چۈچىلاپ سوراۋېرىشتىن يالتايدى . جېنى ئۆزىنى ئاقلاپمۇ تۇرمىدى يا بىرەرەدىن ئاغرىنىپمۇ يۈرمىدى . ئەگەر گۇناھنى بىرەرگە ئارتىشقا توغرا كەلسە ، ئەلۋەتتە ئۇ ئۆزىلا ئۈستىگە ئالغان بولاتتى . ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ تەلەپسىزلىكى ، پۈتۈن ئائىلىسىنىڭ بەختسىزلىكى ، ھەتتا ئۆزىنىڭ قۇربانلىق قىلىنغانلىقى شۇ تاپتا نەدىنىمۇ خىيالغا كەلسۇن .

جېنى بۇ يات تۇرالغۇغا مەھكۇم قىلىنغىنى ئۈچۈن ، ئىچ - ئىچىدىن مەيۈسلەندى . ئۆزىنىڭ ئۆيىدىن ھەيدەپ چىقىرىلغانلىقىنى ئويلىغىنىدا ھەم قورققىنىدىن ، ھەم نومۇس قىلغىنىدىن ، ئۆزىنى تۇتۇۋالماي ، پانگىدە يىغلاپ تاشلىدى . ئۇ يارىلىشىدىنلا ، ئۆزىنىڭ چەككەن جاپاسىغا تەن بېرىدىغان ، باشقىلاردىن قىلچە ئاغرىنمايدىغان بىر خىل مەجەز - خاراكتېرگە ئىگە ئىدى . بىراق ، ئۇنىڭ جىمكى ئارزۇ - ئۈمىدى مانا مۇشۇنداق بەربات بولغاچقا ، ئەمدى پەقەتلا چىدىيالىمىدى . كىشىلىك تۇرمۇشتا گويا بورانغا ئوخشاش ، ئادەمنى بۇلاپ قاچىدىغان ، ئادەمنى يەر بىلەن يەكسان قىلىپ تاشلايدىغان بىر خىل ئېلېمېنت بار ئىكەن ، ئۇ زادى قانداق

نەرسىدۇ؟ نېمە ئۈچۈن ئەجەل ئۈشتۈمتۈت باستۇرۇپ كېلىپ ،
ئىنساننىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ ئۈمىدلىك بولغان جىمى نەرسىسىنى
بىتچىت قىلىۋېتىدىغاندۇ؟

ئۇ ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى خىيالىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ
چىقىپ ، ئۆزى بىلەن براندىنىڭ شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت داۋام قىلغان
مۇناسىۋىتىدىكى بارلىق ئۇششاق - چۈششەك دېتاللارنى بىرمۇبىر
ئەسلەپ چىقتى . شۇ تاپتا ئۇ شۇ قاتارلىق دەردكە مۇپتىلا بولغان
تۇرۇقلۇق ، يەنە ئۇنىڭغا قىيمايۋاتاتتى . ئۇ جېنىنى ھەرگىزمۇ
ئەتەي نابۇت قىلىش خىيالىدا ئەمەس ئىدى - دە . ئۇنىڭ ساپ
دىللىقى ، مەردلىكى — مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى ھەقىقەت . ئۇ
ماھىيەتتە ھەقىقەتەن ياخشى ئىنسان ئىدى ، شۇڭا جېنى ئۇنىڭ
بىئەجەل ۋاپاتىغا ئېچىنىپ كەتتى ، ئۆزى ئۈچۈن ئەمەس ، يەنىلا
شۇ كىشى ئۈچۈن ئېچىندى .

بۇ خىل قاراش گەرچە ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئانچە تەسكىن
تاپقۇزالمىغان بولسىمۇ ، ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ شۇ بىر ئاخشام
ۋاقتىنى ئۆتكۈزۈۋېلىشىغا يېنىكلىق تۇغدۇرۇپ بەردى . ئەتىسى
ئەتىگەندە ، باس ئىشلەيدىغان يېرىگە كېتىۋاتقاچ ئۇنىڭ قېشىغا
كىرىپ ، ئاپىسىنىڭ ئۇنى كەچتە بىر كېلىپ كەتسۇن دېگەنلىكىنى
ئېيتتى . بۈگۈن كەچتە گېرخاردت ئۆيدە بولمايتتى ، ئانا - بالا
ئىككىيلەنگە كېچىچە كەڭ - كۈشادە ھال - مۇڭدېشىۋېلىشقا
پۇرسەت چىقىپ قالدى . جېنى بۇ بىر كۈننى ناھايىتى تەسلىكتە
ئۆتكۈزدى ، كەچ كىرگەندە روھلىنىپ كەتتى - دە ، سائەت
سەككىزدىن چارەك ئۆتكەندە ئۆيگە قاراپ يول ئالدى .

ئۆيگە بارغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا كۆڭلىنى ئاۋۇندۇرغۇدەك
ھېچقانداق بىرەر يېڭىلىقنى ئېيتىپ بېرىشمىدى . گېرخاردت
ھېلىھەم شۇنداق ، غەزەپتىن يېرىلغۇدەك بولۇپ يۈرگەنمىش . ئۇ
كېلەر شەنبە كۈنى ئىشتىن بوشىنىپ يانىسى بازىرىغا كېتىشنى
قارار قىپتۇ . دېمەك ، ئۇ بۇ ئىش يۈز بەرگەندىن كېيىن ، مەيلى
قەيەر بولسا بولسۇن ، كولومبوسدىن ياخشىراق ، دېگەن ئويغا

كەلگەن؛ ئۆزىنىڭ كولومبودا مەڭگۈ باش كۆتۈرۈپ يۈرەلمەيدىغانلىقىنى ھېس قىلغان. ئۇ دەرىۋ كەتمەكچى، ئىش تېپىۋالغاندىن كېيىن، بالا - چاقىلىرىنىمۇ كۆچۈرۈپ كەتمەكچى. گەپنىڭ ئوچۇقى، ئۇ ئۆزىنىڭ كىچىك ئائىلىسىدىن نېرىراق تۇرماقچى. رەنىگە قويۇلغان ئۆيىنىڭ پۇلىنى قايتۇرۇشقا ھېچ ئامال تېپىلىدىغاندەك ئەمەس، ئۇنىڭچە بۇ ئىشتىن ئۈمىد يوق ئىدى.

ھەپتە ئاخىرىغا كەلگەندە، گېرخاردت راستتىنلا كېتىپ قالدى، جېنىمۇ ئۆيىگە قايتىپ كېلىۋالدى، ئەمدى ئۆيىچى ئىلگىرىكى ئەكسىگە خېلىلا قايتىپ قالدى. بىراق بۇ خىل ۋەزىيەت ئۇزاق داۋام قىلالمايتتى.

باشقا ھەممە ئىش ئايدىڭ بولدى. جېنىمىنىڭ بۇ پاراكەندىچىلىكى ھەم ئۇنىڭ يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان ئاقىۋىتى ئۇنى قاتمۇقات غەمگە سېلىپ قويدى. كولومبودا ئەمدى تۇرۇۋېرىش مۇمكىن ئەمەس، يانىسى بازىرىغا كېتىشىمۇ بولمايدۇ. پۈتۈن ئائىلە بويىچە چوڭراق بىرەر شەھەرگە كۆچۈپ كەتكەن ئەڭ ياخشى. ئۇ، كېلىۋېلاند دېگەن يەردە سانائەت راسا تەرەققىي قىلدۇرۇلۇۋېتىپتۇ، دەپ ئاڭلىغانىدى، شۇڭا شۇ يەرگە بېرىپ بىر تەلەي سىناپ بېقىشنى كۆڭلىگە پۈكتى. ئەگەر ئىش ئوڭىغا تارتىپ قالسا، باشقىلارنىمۇ ئەكەتسە بولىدۇ - دە. ناۋادا گېرخاردت ھازىرقىدەك يانىسى بازىرىدا ئىشلەپ قېلىۋەرمەكچى بولسا، ئائىلىنىڭ باشقا ئەزالىرى كېلىۋېلاندقا كۆچۈپ كېتىۋەرسىمۇ بولىدۇ، ئۇ چاغدا جېنىمىنىڭ بارار - تۇرار يېرى يوق بولۇشىدىن غەم قىلىشىنىڭمۇ ھاجىتى قالمايدۇ.

باس بۇ پىلانى بىر مەزگىل كاللىسىدا پىشۇرغاندىن كېيىن، ئاخىر كۆپچىلىككە ئېلان قىلىۋەتتى.

— مەن كېلىۋېلاندقا بارماقچى بولدۇم، — دېدى ئۇ بىر كۈنى كەچتە ئاپىسىغا.

— نېمە قىلاي دەيسەن؟ — ئاپىسى ھېچنېمىنى

چۈشەنمىگەن ھالدا بېشىنى كۆتۈردى ، ئۇ باسنىڭ ئۇنى تاشلاپ كېتىشىدىن ئەندىشە قىلىپ قالدى .

— ئۇ يەرگە بارسام ئىش - پىش تېپىپ قالارمەن ، — دېدى باس ، — بۇنداق نەس باسقان يەردە ئەمدى ياشاۋەرمەيلى .
— ئاغزىڭنى كەلسە - كەلمەس بۇزبۇرەمىگىن ، — دېدى ئاپىسى ئەيىبلەنگەن تەلەپپۇزدا .

— ۋاي ، مەنمۇ بىلىمەن ، — دېدى باس ، — بىراق ئادەمنىڭ تىللىغۇسى كېلىپ كېتىۋاتسا نېمە ئامال ؟ بۇ يەردە ياشاپ كەلگەننىڭ ماھىيىتىدە بىزنى نەس بېسىپلا كەلدى . مەن ھايال قالماي يولغا چىقىپ كەتمەكچى بولۇۋاتمەن . بەلكىم ئىش - پىش تېپىپ قالسام ، ھەممىمىز كۆچۈپلا كېتەرمىز . ھېچكىم تونۇمايدىغان يەرگە كۆچۈپ كەتسەك بەك ياخشى بولاتتى جۇمۇ . بىزنى بۇ يەردە ھېچكىم كۆزگە ئىلمايدۇ .

گېرخاردنىڭ ئايالى بۇ گەپلەرگە قۇلاق سېلىۋاتقىنىدا ، كالىسىدا ھال - كۈنىنىڭ ياخشىلىنىشىغا كۈچلۈك ئۈمىد تۇغۇلدى . ئۇ «باس مۇشۇ دېگىنىدەك قىلالسا ئىكەن» دەپ تاقىلداپ كەتتى . ئەگەر ئۇ راستتىنلا خىزمەت تېپىپ ، ياراملىق يىگىت بولۇپ ، ئاپىسىنى مۇشكۈلچىلىكتىن قۇتۇلدۇرالايدىغان بولسا ، قالتىس ئىش بولۇپ كەتمەيدۇ ! ئۇلارنىڭ بۇ ئاي ، بۇ كۈنلەردىكى تۇرمۇشىدا بەختسىزلىكتىن باشقا ئىش بولمىغاچقا ، ئۇلار بىرەر نىجاتلىقنىڭ تېپىلىشىغا ئەلۋەتتە تەقەززا بولىدۇ - دە .
— سېنىڭچە ، ئىش تاپقىلى بولارمۇ ؟ — سورىدى ئۇ كۆيۈمچانلىق بىلەن .

— بولىدۇ ، — دېدى باس ، — مەن ئىش ئىزدەيدىغان بولسام ، تاپماي قالمايمەن . خەقلەرمۇ ئۇ يەرگە بېرىپ خېلى يامان ئەمەس تۇرۇۋېتىپتۇغۇ ، مىللېرنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنى قاراڭلار . ئۇ قولنى شىمىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ ، كۆزىنى دېرىزە سىرتىغا تىكتى .

— مەن ئۇ يەرگە بېرىپ ، بىرەر ئىشنىڭ پېشىنى تۇتۇپ

قالغۇچىلىك ئارىلىقتا ئۆيىنى قامداپ تۇرغىلى بولارمۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .

— مېنىڭچە بولار ، — دېدى ئاپىسى ، — داداڭ ھازىر ئىشلەۋاتىدۇ ، بىزدە يەنە ئازراق پۇل بار ، بۇ . . . بۇ . . . — شۇنداق دەۋىتىپ ، ئائىلىسىنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈلپەت يادىغا كېچىپ قالدى . دە ، كۆڭلى بۇزۇلۇپ كەتتى ، پۇلنىڭ نەدىن كەلگىنىنى ئاغزىدىن چىقىرىۋالدى .

— ھە ، ھە ، بىلىمەن ، — دېدى باس قوشۇمىسىنى تۈرۈپ . — ئۆيىنىڭ ئىجارە پۇلىنى كۈزلۈككە بەرمەكچىدۇق ، ئۇ چاغقا بارغاندا نېمە بولسا بولسۇن ، ئۆيىنى خەققە بوشتىپ بەرمەي بولمايدۇ .

ئانا ئۆيىنىڭ رەنە پۇلىنىڭ گېپىنى قىلىۋاتاتتى ، چۈنكى رەنەنىڭ مۆھلىتى سېنتەبىردە توشىدۇ ، ئاڭغىچە بۇلارنىڭ پۇلىنى تەييارلاپ بولالماسلىقى ئاپئايىدىڭ ئىدى .

— ئەگەر بىز شۇ ۋاقىتقا بارمايلا كۆچۈپ كېتەلسەك ، مېنىڭچە كۈنىمىزنى بىر ئاماللاپ ئېلىپ كەتكىلى بولىدۇ .

— ئۇنداق بولسا مەن چوقۇم شۇنداق قىلىمەن ، — دېدى باس قەتئىيلىك بىلەن ، — بولدى ، بارغىنىم بارغان .

دېگەندەك ، ئۇ شۇ ئاينىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە ، قىلىۋاتقان ئىشىدىن بوشاندى . دە ، ئەتىسلا كېلىۋالدى جۈنەپ كەتتى .

11

شۇنىڭدىن كېيىن يۈز بەرگەن ئىشلارنى يالغۇز جېنىغا باغلاشتۇرۇپ ئېيتقاندا ، ئۇ ، ھازىرقى دەۋرىمىزنىڭ ئەخلاقى يامان ئالدىغان ئىش ئىدى .

تەقدىر قىسمىنىڭ مەلۇم جەريانى — جاھالەتتە تۇرغان ھېلىقىدەك كۈچلەر ئايرىدە قىلغان بۈيۈك ئەقىل - ئىدراكىنى دەۋر

قىلىش جەريانىدۇر . ناۋادا ، مۇشۇ كۈچلەردىن تۆرەلگەن بىر قىسىم يەككە گەۋدىلەرنىڭ بىر تەرەپلىمە قارىشى بويىچە بولغاندا ، ئۇ ئىشلار ئۇياتسىزلىق دەپ قارىلىدۇ . بىز ھاياتلىقنى ئاپىرىدە قىلىشتەك ئىشلاردىن ، گويا ئۇ بىزنىڭ ئۇنىڭغا ئوچۇق - ئاشكارا قىزىقىشىمىزغا زادىلا بولمايدىغان بىر ئىشتەك ، يۈزمىزنى ئۆرۈگىنىمىزچە ئۆتۈپ كېتىمىز .

شۇنىسى ئەجەبلىنەرلىكى ، بۇ خىل كۆزقاراشلار نەسىل قالدۇرۇشنى ئۆزىنىڭ ماھىيىتى قىلغان ئالەمدە ، يەنى ئىككى خىل جىنس ئۆزئارا دەۋر قىلىدىغان مۇشۇ دۇنيادا تۇغۇلماقتا ، بۇ دۇنيادىكى شامال ، سۇ ، تۇپراق ، نۇردىن ئىبارەت بۇ تۆت ئامىل ئوخشاشلا بىزنىڭ نەسىل كۆپەيتىشىمىزگە ياردەم قىلىدۇ . يالغۇز بىزلا ئەمەس ، بەلكى پۈتكۈل كائىنات جىنسىي قوشۇلۇش ھەۋىسىنىڭ تۈرتكىسىدە راۋاج تاپىدۇ ، يەر يۈزىدىكى جىمى نەرسە مۇشۇ ئورتاق يول بىلەن مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ . شۇنداق تۇرۇقلۇق ، يەنە بىر خىل كۈلكىلىك يۈزلىنىشىمۇ باركى ، كىشىلەر گويا تەبىئەت دۇنياسىنىڭ ئۆزىمۇ ئۇياتسىزلىق بىلەن تولغاندەك ، مۇشۇ جەرياننى كۆزنى يۇمۇپلا ئۆتكۈزۈۋېتىشىدۇ ، ئۇنىڭغا ئۇدۇل قارىيالمايدۇ . «بىدئەتلىكتىن تۆرەلمە بولۇپ ، گۇناھنى يۈكلەپلا يەرگە چۈشۈپتۇ» دېگەن بۇ سۆز ئەسلىدە ئۇچىغا چىققان دىندارلارنىڭ مۇشۇ جەريانغا تاڭغان نامۇۋاپىق ئىزاھاتى ئىدى ، ھالبۇكى بۇ خىل تەسكىرىي ، يولسىز چۈشەنچە كىشىلەر تەرىپىدىن ئۇن - تىنىسىز ئېتىراپ قىلىنىپ كەلدى .

بۇ پوزىتسىيەنىڭ تۈپتىن خاتا كەتكەن يەرلىرى ھەقىقەتەن بار . پەلسەپىنىڭ ساۋاقلرى ۋە بىئولوگىيە ئىلمىنىڭ ئەقلىي خۇلاسىسى ئىنسانلارنىڭ كۈندىلىك ئوي - پىكىرلىرىدە تېخىمۇ ئەمەلىي تەتبىقلىنىشى كېرەك ئىدى . چۈنكى ئاشۇ جەرياندا شۇنداق ئۇياتسىزلىق بولمىسا ، ئاشۇنداق ھالەت بولمىسا ، تەبىئىيلىك بولمايتتى . مەلۇم بىر جەمئىيەتنىڭ قائىدە - يوسۇنى بىلەن تاسادىپىي زىتلىشىپ قالغان بولسا ، جىنايەت شەكىللەنگەن بولۇشى

ئاتايىن . ئادەمزات دۇنياسىدىكى ئەرزىمەس بىچارىلەر تاسادىپىي پۇرسەتكە دۇچ كېلىپ ، ئىنسانىيەت تۇرغۇزغان قائىدە - يوسۇنلاردىن چەتنەپ كەتكەن بولسا ، خۇددى ئادەتتە كىشىلەرنىڭ ھۆكۈم قىلغىنىدەك ، ئۆزىنى ئوڭشۇۋالمايدىغان دەرىجىدە زور گۇناھ ئۆتكۈزگەن بولۇشمۇ ئاتايىن .

مانا ئەمدى ، جېنى ئاشۇ خىلدىكى تەبىئەت مۆجىزىسىگە تېڭىلغان ئائىدىل ئىزاھاتنىڭ دەلىلى بولۇپ قالدى . ئەمەلىيەتتە ، براند ئۆلۈپ كەتمىگەن بولسا ، بۇ ، كىشىلىك تۇرمۇش غايىسىنىڭ ۋەزىپىلىرىدىن بىرى سۈپىتىدە مۇقەددەس ئىش دەپ قارالغان بولاتتى . ئۇنىڭ ئۆزىنى ئالىدىغان بولساق ، گەرچە ئۇنىڭدا تېخى ئېنىق سېزىم پەيدا بولمىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ كەلگۈسىدە ئۆزىنىڭ پەرزەنتىگە قارىتا بولۇشقا تېگىشلىك مېھىر - مۇھەببەت ۋە مەجبۇرىيەت تۇيغۇسىنى ۋۇجۇدىدىن تەرك ئەتمەكچى بولغان . گەرچە تېخى ئېنىق سېزىم پەيدا بولمىغان بولسىمۇ ، ئۆزىدە بىخ سۈرۈشكە باشلىغان تەبىئىي ئانلىق سۆيگۈسىنى جىنايەت دەپ قارايدىغان بولۇپ قالغانىدى . ئۇ ئۇچرىغان جازا بىرنەچچە يۈز يىلنىڭ ئالدىدىكى دارغا ئېسىش ۋە زىندانغا تاشلاش جازالىرىغا ئوخشاشمىغىنى بىلەن ، ئۇنىڭ ئۆپچۆرىسىدىكى ئىنسانلارنىڭ ھەممىسى نادان ھەم جاھىل بولغانلىقتىن ، ئۇنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىنى چۈشەنمىگەنلىكتىن ، ئۇنى ئىجتىمائىي قائىدىگە غەزەزلىك خىلاپلىق قىلدى ، دەپ بىلگەچكە ، ئۇنىڭغا قوللىنىلغان جازا ئۇنى ئادەم قاتارىدا ھېسابلىماسلىق جازاسى بولدى . ئۇنىڭ ھازىرقى بىردىنبىر چارىسى ، كىشىلەرنىڭ تەھقىرلەش نەزىرىدىن ئۆزىنى قاچۇرۇپ ، ۋۇجۇدىدىكى بولغۇسى زور ئۆزگىرىشكە سۈكۈت قىلىپ چىداشلىق بېرىش ئىدى . شۇنىسى ئەجەبىكى ، ئۇ بىمەنە پۇشايمان ۋە بىھۈدە ئەلەمنى تېخى ھېس قىلىپ يەتمىگەنىدى . ئۇنىڭ قەلبى تاپتازا ، ئۆزىمۇ كۆڭلىنى ئىنتايىن تىنچ سېزەتتى . ھەسرەت دېگەننى ئۇ ئىلگىرىمۇ چېكىپ باققان ، شۇڭا ، پەقەت قايغۇ - ھەسرەتتىن يۈرىكى ئېزىلگەن چاغدىلا ،

پەقەت بەزەن مۇجەھەل قىياسلارنى قىلغان ھەم گاڭگىراپ قالغان چاغلىرىدىلا ، كۆزىگە لىق ياش ئېلىپ قوياتتى .
سىز ياز كۈنلىرىدىكى پاختەكنىڭ جىمجىتلىقتىكى ناۋاسىنى ئاڭلىغان بولغىدىڭىز ؛ كىشىلەرنىڭ نەزىرىدىن خالىي كىچىك ئېقىنلارنىڭ خىلۋەت جايلاردا ئۆزىچە كۈيەپ تېلىقىپ كېتىۋاتقىنىنى ئۇچراتقان بولغىدىڭىز . خازانلارنىڭ ئاستىدا ، قارلىق قىيانىڭ دالدىسىدا بۇدۇققىنا قوي بۆلجۈرگەنلىرى تەڭرىنىڭ رەڭ تەلىپىگە ئىتائەت قىلغان ھالدا ئاددىيغىنا غۇنچە چىقىرىدۇ . مانا ئەمدى باشقا بىر خىل قىزلىق گۈلىمۇ مۇشۇنداق پورەكلىمەكتە ئىدى .

جېنى يەككە - يېگانە ياشايتتى ، بىراق ياز كۈنلىرىدىكى پاختەككە ئوخشاش يېقىملىق كۈي بىلەن ئۆز كۆڭلىنى ئاۋۇندۇرۇپ ياشايتتى . ئۇ بىر ياقىتىن ئائىلە ئىشلىرى بىلەن پايپىتەك بولسا ، يەنە بىر ياقىتىن سەۋرچانلىق بىلەن كۈتمەكتە ، قىلچە زارلانماستىن ، ئۆزىنى ئاقىۋەت باشقىلار ئۈچۈن قۇربان قىلىپ بەرگەن ئاشۇ جەرياننىڭ سەمەرسىنى كۈتمەكتە ئىدى . ئۆي ئىشلىرىدىن قولى بوشىغان چاغلاردا ، جىمجىت يەرنى تېپىپ ، چوڭقۇر خىيال سۈرۈۋالغۇسى كېلىپ كېتەتتى ، كىشىلىك تۇرمۇشقا بولغان تەئەججۈپلىنىش تۇيغۇسى ئۇنى ئۇيقۇ ھالىتىگە ئىتتىرەتتى . بىراق ئۆي ئىشلىرى تازا ئالدىراش بولۇپ كېتىپ ، قولى قولغا تېگىشمەي ئاپىسىغا ياردەملەشكەن چاغلىرىدا ، ئۆزىچە بەخىرامان ناخشا ئېيتىپمۇ قوياتتى . ئىشلەشتىن ئېرىشكەن شادلىقى ئۇنى ئۆز ئىختىيارىدىن چەتلىتىۋېتەتتى . ئۇ ھامان بىر خىل تەمكىن ھەم تەۋرەنمەس ئىرادە بىلەن كەلگۈسىگە تاقابىل تۇرماقتا ئىدى . بۇنداق پوزىتسىيە ئايال زاتىنىڭ ھەممىسىدىلا بولمىۋەرمەيدۇ . كۆڭلى - كۆكسى تار ئاياللار پەرزەنت كۆرۈشنى تەبىئەتنىڭ شەپقەتسىزلىكى دەپ قارايدۇ . كۆڭلى - كۆكسى كەڭ ئاياللارغا كەلسەك ، ئۇلار ۋاقتى - سائىتى يېتىپ كەلگەندە ، ھامان ئانىلىقنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى قارشى ئالىدۇ ، بۇنىڭدىكى ئۆز

نەسلى ئۈچۈن مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىشنىڭ چەكسىز ئېھتىماللىقىنى كۆرۈپ يېتىدۇ - دە ، ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق ئۇلۇغ مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلغانلىقىدىن خۇشاللىق ھەم قانائەت ھېس قىلىدۇ .

جېنىنى ئالدىغان بولساق ، ئۇ يېشىدىن قارىغاندا تېخى كىچىك بالا ، فىزىئولوگىيە ۋە پسخىكا جەھەتتىن قارىغاندا يوشۇرۇن ئىقتىدارغا باي ئايال ، شۇنىسى كىشىلىك تۇرمۇش ۋە ئۆزىنىڭ كىشىلىك تۇرمۇشتىكى ئورنى توغرىلۇق تېخى تولۇق يەكۈن چىقارمىغاندى . ئەينى ۋاقىتتا ئۇنى مۇشۇنداق نورمالسىز ئەھۋالغا چۈشۈپ قېلىشقا مەجبۇر قىلغان ئاشۇ جىددىي ۋەزىيەتكە مەلۇم بىر نۇقتىدىن قارايدىغان بولساق ، ئۇنى جېنىنىڭ شەخسىيىتىگە قىلىنغان بىر خىل تۆھپە دېيىشكە بولىدۇ . چۈنكى مۇشۇنداق ۋەزىيەت بولغانلىقى ئۈچۈنلا ، ئۇنىڭ جاسارەتلىك ، كۆيۈمچان ، كەڭ قورساق ، شۇنىڭدەك يوللۇق سەۋەب ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربان قىلىش روھىغا ئىگە ئايال ئىكەنلىكى ئىسپاتلاندى . ئۇنىڭ مۇشۇ ئىش تۈپەيلى تېخىمۇ چوڭ ، تېخىمۇ مۇرەككەپ يۈكنى زىممىسىگە ئارتىۋالغىنىغا بولسا ، ئۆزىنى ئۆزى قوغداش ئېڭىنىڭ ئۇنىڭ ھېسسىياتى ئۈستىدىن غالىب كېلەلمىگەنلىكى سەۋەبلىك ئىدى . بەزەن چاغلاردا ، ئۇ بالىنىڭ ئۇزاققا قالماي دۇنياغا كېلىدىغانلىقىنى ئويلىغىنىدا ۋەھىمە ۋە ئالاقزادىلىكتىن خالىي بولالماي قالاتتى . چۈنكى بۇ بالىنى كەلگۈسىدە ئۇنى ئەيىبلەيدۇ دېگىلى بولامدۇ ؟ شۇنداقتىمۇ ئۇ كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ ئۆزى ئادالەتلىك ئىكەنلىكىگە باشتىن - ئاياغ ئىشىنىپ كەلدى ، شۇڭا قەلبى ئازابلىنىپ ئۆزىنى قويارغا يەر تاپالمىغۇدەك دەرىجىگە بېرىپ يەتمىدى . ئۇنىڭ ئاشۇنداق پىكىر قىلىش ئۇسۇلى بويىچە بولغاندا ، كىشىلەر ھەرگىزمۇ غەرەزلىك زىيانكەشلىك قىلماقچى ئەمەس ئىدى . ئۇنىڭ روھىغا مۇجمەل بولغان خەيرخاھلىق ئويى ۋە مۇقەددەس دوستانىلىك سىڭىپ كەتكەن . ئۇنىڭ نەزىرىدە كىشىلىك ھايات مەيلى تازا يامان تۈس ئالغان چاغدا بولسۇن ياكى ئەڭ ياخشى

چاغلاردا بولسۇن ، ھامان گۈزەل ، بەلكى ئەزەلدىن گۈزەل ئىدى .
ئۇنىڭ بۇ ئوي - پىكرى بىردىنلا پەيدا بولغان ئەمەس ، بەلكى
بىرنەچچە ئاي داۋامىدىكى كۆزىتىش ھەم كۈتۈش نەتىجىسىدە
تەدرىجىي پەيدا بولغان . ئانا بولۇش ، ھەتتا مۇشۇنداق غەيرىي
ئەھۋالدىمۇ بىر خىل قالتىس ئىش ئىكەن . ئۇ شۇنداق
ھېسسىياتتىكى ، پەقەت تۇرمۇش يول قويسىلا ، ئۇ بۇ بالىنى
جېنىدىن ئارتۇق ئەزىزلەيدۇ ، ئۇنىڭغا ياخشى ئانا بولىدۇ . ئەمما
گەپ شۇنىڭدىكى ، تۇرمۇش ئۇنىڭغا قانداق يول قويايلىكى ؟

قىلاي دېسە ئىش دېگەن ئېشىپ - تېشىپ تۇرۇپتۇ ، بوۋاققا
كىيىم تەييارلاش كېرەك . تازىلىققا ھەم يېمەكلىككە ئائىت
شەرتلەرگە ئەمەل قىلىش كېرەك . ئۇ گېرخاردتنىڭ ئۇشتۇمتۇت
قايتىپ كېلىپ قېلىشىدىن قورقۇپ يۈرگەندى ، بىراق ئۇ زادىلا
كېلىپ باقمىدى . بۇرۇندىن تارتىپ بۇلارنىڭ ئۆيىدىكى بىمارلارنى
داۋالاپ كەلگەن ھېلىقى دوختۇر — ئاۋېنج بۇلارنىڭكىگە كېلىپ ،
جېنىغا ھەقىقىي ، ئورۇنلۇق كۆرسەتمە بېرىپ تۇردى . ئۇ لۇدېر
مەزھىپىنىڭ تەلىمىنى ئالغان بولسىمۇ ، تېبابەتچىلىك قىلىش
دائىرىسى ناھايىتى كەڭ بولغاچقا ، بۇ جاھاندىكى ئىشلارنىڭ بىزنىڭ
پەلسەپىمىز ۋە مۇشۇ تار زامانىمىزنىڭ تەسەۋۋۇرىدىن تاشقىرى
بولۇپ تۇرىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى . گېرخاردتنىڭ ئايالى دەككە -
دۈككە ئىچىدە بۇ كېسەلنىڭ سەۋەبىنى ئۇنىڭغا ئېيتىپ بەرگەندىن
كېيىن ، ئۇ :

— ئوھو ، ئىش مۇنداقمىدى . ھېچ ۋەقەسى يوق ، ئۈنچە
بىئارام بولۇپ كەتمەڭ . بۇنداق ئىشلار كۆپقۇ . سىزمۇ ئەگەر ماڭا
ئوخشاش كۆپنى كۆرگەن بولسىڭىز ، بۇنداق كۆز يېشى قىلىپ
ئولتۇرمىغان بولاتتىڭىز . قىزىڭىزدا چاتاق يوق ، ئۇ ناھايىتى
تەندۇرۇس ئىكەن . بىر كۈنلەردە بۇ يەردىن كەتسە بولىدۇ ، ئۇ
چاغدا ھېچكىم بىلمەي قالىدۇ . قوشنىلار نېمە دېسە دەۋەرمەيدۇ ؟
ئۈنچۈۋالا ئۈركۈپ كەتمەڭ ، بۇ ھېچقانچە چوڭ ئىش ئەمەس ، —
دېدى .

گېرخاردتنىڭ ئايالى ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ ئىچىدە ھەيران بولدى ، بۇ كىشىگە قالتىس دانىشمەن ئادەم ئىكەن ، دەپ باھا بەردى . ئۇ كىشى ئاشۇ گەپلىرى بىلەن ئۇنىڭ كۆڭلىنى كۆتۈرۈپ قويغانىدى . جېنىچۇ ، ئۇغۇ ئەسلىدىنلا قورقۇشتىن يىراق ئىدى ، شۇڭا دوختۇرنىڭ كۆرسەتمىسىگە قىزىقىش بىلەن قۇلاق سالىدى . مۇنداق قىلىشى ئۆزى ئۈچۈن ئەمەس ، بەلكى بالىسى ئۈچۈن - دە ، ئاشۇ كىشىنىڭ ئېيتقىنى بويىچە قىلىشقا پۈتۈن كۈچى بىلەن تىرىشتى . كېيىن دوختۇر : «بالىنىڭ دادىسى كىم ؟» دەپ سورىۋىدى ، ئۇلار ئۇنىڭغا راست گەپنى ئېيتىشتى . دوختۇر بېشىنى كۆتۈرۈپ ئويلىنىۋاتقاندا كىيىپتە : «ئۇنداقتا بۇ قالتىس بىر بالا بولىدۇ» دېدى .

بالىنىڭ يورۇق دۇنياغا كۆز ئاچىدىغان ۋاقتى - سائىتى ئاخىر يېتىپ كەلدى . بىر چەتتە تۇرۇپ قوماندانلىق قىلىۋاتقىنى ئاۋىنج دوختۇر ، ئۇنىڭغا ياردەملىشىۋاتقىنى گېرخاردتنىڭ ئايالى ئىدى . ئۇ ئالتە بالىنى بېقىپ ئۆستۈرگەن ، بۇ جەھەتتە موللا بولۇپ كەتكەن - دە . تۇغۇت ئانچە قىيىن بولمىدى ، يېڭىدىن دۇنياغا ئاپىرىدە بولغان بۇ جاننىڭ «ئىگە !» دېگەن ئاۋازى ئاڭلىنىشى بىلەنلا ، جېنىنىڭ ۋۇجۇدى كۈچلۈك مۇھەببەت بىلەن تولدى . ئاخىر بۇ ئۇنىڭ يۈرەك پارىسى - دە ! بۇ نىمجان قىز بوۋاق ئۇنىڭ بېقىشىغا موھتاج . بوۋاقنى يۇيۇپ ، زاكىلاپ بولغاندىن كېيىن ، جېنىنى ئۇنى قۇچىقىغا ئېلىۋىدى ، قەلبىنى قانائەت ھەم شادلىق تۇيغۇسى چۇلغىۋالدى . بۇ ئۇنىڭ بالىسى ، كىچىككەنە قىزچىقى ئىدى . ئۇ مۇشۇ بالىنى بېقىپ قاتارغا قوشۇش ئۈچۈن ھايات قېلىشى كېرەك ، ئۇ گەرچە تۇغۇتلۇق بولسىمۇ ، ئىلگىرىكىدە كلا ناھايىتى قاۋۇل ئىدى ، بۇنى ھېس قىلغىنىدا ئىختىيارسىز خۇشاللىققا چۆمدى . دوختۇر ئاۋىنج جېنىنىڭ سالامەتلىكىنى چوقۇم تېزلا ئەسلىگە كېلىدۇ ، دەپ پەرەز قىلغان ، جېنىنى كۆپ بولسا ئىككى ھەپتىدىن كېيىن يەرگە چۈشكۈدەك بولىدۇ ، دەپ ئويلىغانىدى . ئەمەلىيەتتە ئۇ ئون كۈن ئۆتۈپلا يەرگە چۈشۈپ ئىش

قىلىشقا باشلىدى . سالامەتلىكىدە چاتاق يوق ، ئۆزىمۇ تۇغما قاۋۇل ئايال ، يەنە كېلىپ بالا بېقىش جەھەتتە خېلى پەمى بار بولغاچقا كۆڭۈلدىكىدەك ئانا بولالىدى .

چوڭ خەۋپ - خەتەر ئۆتۈپ كەتتى ، تۇرمۇش يەنە ئىلگىرىكى ئىزىغا چۈشتى . ئاكا - ئۇكىلىرى ئارىسىدا باشتىن باشقىلىرى تېخى كىچىك بولغاچقا ، بۇ ئىشنىڭ مەنىسىنى تولۇق چۈشىنىپ كەتمىگەندى ، شۇڭا ھەممىسى ئالدىدى ، ئۇلار جېنىنى برانداقا ياتلىق بولغان ، ئەمما براند ئۆلۈپ كەتكەن ، دەپ بىلىشەتتى . تاكى بالا تۇغۇلغانغا قەدەر ، ئۇلار بالىنىڭ دۇنياغا كېلىشىدەك بۇنداق ئىشتىن زادىلا خەۋەرسىز بولۇپ يۈرۈشتى . گېرخاردتنىڭ ئايالى قولۇم - قوشنىلىرىدىن بەك ئەنسىرىگەندى ، چۈنكى ئۇلار بۇلارغا كۆز - قۇلاق بولۇپلا يۈرۈشەتتى ، ئەمەلىيەتتە ھەممە ئىشتىن خەۋەردار بولۇپ بولۇشتى . جېنىنىڭ مەيلىچە بولسا ، ئۇ بۇنداق ھاۋاغا زادىلا بەرداشلىق بېرەلمىگەن بولاتتى ، ئەمما باس ئۇنىڭغا نەسەت قىلغاندىن كېيىنلا ئۆزىنى بېسىۋالدى . باس بىرنەچچە كۈننىڭ ئالدىدىلا كېلىۋېلاندى ئىش تاپقان ھەم ئۆيگە خەت ئەۋەتىپ ، جېنىنىڭ سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلگەندىن كېيىن ، پۈتۈن ئائىلىسىدىكىلەرنى شۇ يەرگە كۆچۈرۈپ ئەكىتىپ ، شۇ يەردە تىرىكچىلىك قىلماقچى بولغانلىقىنى يازغاندى . ئۇ يەنە ، بۇ يەر ناھايىتى ئاۋات ئىكەن . ئائىلىنى كۆچۈرۈپ كېلىۋالغاندىن كېيىن ، قولۇم - قوشنىلارنىڭ سۆز - چۆچەك قىلىشىدىن قۇتۇلىمىز ، جېنىمۇ ئۆزىگە تۇشلۇق ئىش تاپالايدۇ ، دەپ يېزىپتۇ . مۇشۇ خەتلا ئۇنى ئۆيدە توختىتىپ قالدى .

12

باس كېلىۋېلاندىقا كەلگەندىن كېيىن ئۇزاق ئۆتمەيلا ، بۇ ئاۋات شەھەردىكى ئاجايىباتلار ئۇنىڭ روھىي خاتىرجەملىكىنى تامامەن

ئەسلىگە كەلتۈرۈپ قويدى ھەمدە ئۇنىڭدا ئۆزىنى ۋە ئائىلىسىنى روناق تاپقۇزۇشنىڭ يېڭى خىيالىي تۇيغۇسىنى ئويغاتتى . «قانداق قىلغاندا ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى بۇ يەرگە ئەكېلىۋالغىلى بولار» ، «ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە ئىش تېپىلغان بولسا ياخشى بولاتتى - دە» دېگەن ئوي كالىسىدىن ھېچ كەتمەيتتى . بۇ يەردە ئەمدى ئۇلارغا يېقىندىن بېرى بېشىدىن كەچۈرگەن خىلمۇخىل بالا - قازاننىڭ سايسىمۇ يېقىن يولمايدۇ . تونۇش ئادەملەرمۇ ئۇچراپ ئۇنىڭغا ئىلگىرىكى بالايىئاپەتلەرنى ئەسلىتىپ يۈرمەيدۇ . بۇ يەردە ھەممىلا ئادەم ئىش - ئىش دەپ پالاقشىپلا يۈرگەن . بۇ يەردىكى ھەربىر بۇلۇڭ - پۇچقاقتۇمۇ ئىلگىرىكى چاغنى ۋە جىنايەتنى بۇلاردىن ئايرىپ تۇرىدۇ ، گويا ھەربىر تۆت كوچىنىڭ دوقمۇشىدا يېڭى دۇنيا مەۋجۇت بولۇپ تۇرغاندەك .

ئۇزاق ئۆتمەي ، ئۇ بىر سىگارت دۇكىنىدىن ئىش تاپتى ، ئۇ يەردە بىرنەچچە ھەپتە ئىشلىگەندىن كېيىن ، ئۈمىدكە تولغان ئوي - پىكرىنى بايان قىلىپ ، ئۆيگە خەت ئەۋەتتى . ئۇنىڭ ئېيتىشىچە ، جېنىنى سالامەتلىكى ئەسلىگە كەلگەن ھامان ، ئۇ يەرگە بېرىشى كېرەك ئىكەن ، ناۋادا ئۇمۇ ئىش تاپالسا ، پۈتۈن ئائىلىدىكىلەرمۇ كەلسە بولارمىش . ئۇنىڭغا ئوخشاش ياشتىكى قىزلارغا قىلاي دېسە ئىش كۆپمىش . ئۇ ئاكىسى بىلەن بىللە ۋاقتىنچە كىشىلەرنىڭ ئۆيىدە تۇرۇپ تۇرسا ياكى ئېيىغا ئون بەش دوللاردىن كىچىككىنە بىر يۈرۈش ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ ئولتۇرۇپ تۇرسىمۇ بولارمىش . ئۇ يەردە ناھايىتى چوڭ ئۆي جاھازىلىرى دۇكىنى بارمىش . پۇلىنى ئايمۇئاي بۆلۈپ تاپشۇرۇشتەك ئەپلىك چارە بىلەن ئۆيگە كېرەكلىك ھەرقانداق ئەنجامنى سېتىۋالغىلى بولارمىش . ئۇلارنىڭ ئاپىسى ئۆيىنى بېقىپ ئولتۇرسىلا كۇپايە . كېيىنچە ئۇلار تاپتازا ، يېڭى ھاۋادا ھايات كەچۈرۈشىدۇ ، كىشىلەر بۇلارنى تونۇمايدۇ ، ئارقىسىدىن سۆز - چۆچەك قىلىشىمۇ يۈرمەيدۇ . ئۇلار تۇرمۇشنى يېڭىباشتىن باشلاپ ، قائىدە - يوسۇنلۇق ، ئىززەت - ئابرويۇلۇق كىشىلەر

قاتارىدا ، بىر چىرايلىق ياشىشىدۇ .

مۇشۇنداق ئۈمىدكە چۇلغانغان ، يېڭى مەنزىرە ۋە يېڭى مۇھىت ئۇنىڭ ساددا قەلبىنى نۇرلاندۇرۇۋەتكەنىدى ، مۇشۇلارنىڭ ئىلھامىدا ، جېنىغا ، دەرھال كەل ، دەپ ئەڭ ئاخىرقى خەتنى يېزىپ ئەۋەتتى . بۇ چاغدا بالىمۇ ئالتە ئايلىق بولۇپ قالغانىدى . باس خېتىدە : بۇ يەردە تىياترخانا ، چىرايلىق كوچىلار بار ، دەپتۇ ، يەنە : كۆلدىن كېلىۋاتقان كېمە ئۇدۇللا شەھەرنىڭ مەركىزىگە ئاپىرىدۇ ، بۇ ئاجايىپ بىر شەھەر ، يەنە كېلىپ ناھايىتى تېز ئاۋاتلىشىپ كېتىۋاتىدۇ ، دەپ يېزىپتۇ . دېمىسىمۇ ، بۇ يەردىكى يېڭىچە تۇرمۇش ئۇنىڭ زوقىنى ئاجايىپلا قوزغىۋەتكەنىدى . بۇ سۆزلەرنىڭ گېرخاردتنىڭ ئايالى ، جېنى ۋە پۈتۈن ئائىلە ئەزالىرىغا بولغان ئۈنۈمى ئادەتتىكىدىن تاشقىرى بولدى . گېرخاردتنىڭ ئايالى جېنىنىڭ ئۆتكۈزگەن خانالىقى تۈپەيلى كۆڭلى غەش بولۇپلا يۈرگەنىدى ، ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ئەس - يادى مۇشۇ پىلاننى تېزىرەك ئىجرا قىلىشتىلا قالدى . ئۇ تۇغما ھاياجان بولغاچقا ، كېلىۋاتقان مۇشۇنداق ئاۋات شەھەر ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان زامان ، قانات قېقىپ ئاشۇ شەھەرگە ئۇچۇپ بارغۇسى كېلىپلا كەتتى . ئۇ يەرگە بارغاندىن كېيىن ، ياخشىراق ئۆيدە ئولتۇرۇش ئارمىنىغا يېتىش بىلەنلا قالماي ، يەنە بالىلارنىڭ ئەھۋالىنىمۇ كۈندىن - كۈنگە ياخشىلىغىلى بولىدۇ - دە ، «ئۇلار چوقۇم خىزمەت تاپالايدۇ» دەيتتى ئۇ . ئۇ باسنىڭ ئېيتقانلىرىدىن قىلچە گۇمان قىلمايتتى . گېرخاردتقا بۇرۇندىلا ، چوڭراق شەھەرگە كۆچۈپ كېتەيلى ، دەپ كېلىۋاتقان بولسىمۇ ، گېرخاردت ئۇنىڭ گېپىگە قوشۇلمىغانىدى . ھازىرچۇ ، ئىش ئەمدى شۇ تەرىقىدە بولۇۋاتقاندىكىن ، مېكى - مېكى قىلماي دەررۇ ئۇ يەرگە بېرىش كېرەك ، ئۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلار ئاستا - ئاستا ئىزىغا چۈشۈپ كېتىدۇ .

ئەمدى سۆزنى گېرخاردتتىن ئاڭلايلى ، ئۇ ئايالىغا يازغان

جاۋاب خېتىدە ، ئۆزىنىڭ ھازىرقى ئىش ئورنىدىن ئايرىلالمايدىغانلىقىنى ، ناۋادا باس ئۇلارغا بىرەر نىجاتلىق تاپقان بولسا ، ئۇلارنىڭ بېرىشىغا قوشۇلدىغانلىقىنى ئېيتتى . ئۇنىڭ بۇ پىلانى ئۈن - تىنسىز ئېتىراپ قىلىشى ئۆيدىكىلەرنىڭ ئويلىغىنىدىنمۇ تېز بولدى ، سەۋەبى ئاددىيلا ، چۈنكى ئۇ ئائىلىسىنى بېقىشى ھەم قەرەلى يېقىنلىشىپ قالغان قەرزنى قايتۇرۇشى كېرەك ، مۇشۇلارنى غەم قىلىپ ئېلىشىپ قالايلا دېگەندى . ھەر ھەپتىدە تاپقان ئىش ھەققىدىن ئۆزىدە بەش دوللارنى ئېلىپ قېلىپ ، قالغىنىنى پوچتىدىن ئايالىغا ئەۋەتىپ بېرەتتى . بۇ بەش دوللاردىن ئۈچ دوللارنى تاماق پۇلغا تۆلەيتتى ، يېرىم دوللارنى پارچە - پۇرات خىراجەت ئۈچۈن ئىشلىتەتتى ، يەنى چېركاۋغا تۆلەيتتى ، ئاز - تولا تاماكا سېتىۋالاتتى . بىرە - بىرە پىۋا دېگەن نەرسىلەرنىمۇ ئىستېمال قىلىپ قوياتتى . ھەر ھەپتىدە بىر يېرىم دوللارنى بىر قەلەي قۇتغا سېلىپ ، ھەر ئېھتىمالغا قارشى نېرى تىقىپ قوياتتى . ئۇنىڭ ياتىدىغان يېرى زاۋۇت بىناسىنىڭ ئەڭ ئېگىز قەۋىتى ئۈستىدىكى بالىخاننىڭ بىر بۆلۈكى ئىدى . ھەر كۈنى ئاخشىمى ، چۆلدەرەپ قالغان زاۋۇتنىڭ پەلەمپىيى تۈۋىدە سائەت توققۇزغىچە ئولتۇرۇپ ، ئاندىن ئاستا ئۆزىنىڭ ماكانغا چىقىپ كېتەتتى . ئۇ يەردە ، تۆۋەندىن دىماغقا ئۇرۇلۇۋاتقان ماشىنا گازىنىڭ پۇرىقىدا ، بىر تال شامنىڭ يورۇقىدا ئۆزىنىڭ نېمىسچە گېزىتىنى كۆرەتتى ، قوللىرىنى بىر - بىرىگە كىرىشتۈرگەن ھالدا خىيالغا پاتاتتى . ئېچىقلىق دېرىزىگە قاراپ يۈكۈنۈپ ئولتۇرغىنىچە ، كېچە قاراڭغۇسىدا دۇئا - تىلاۋەت قىلىپ بولغاندىن كېيىن ، ئاستا كارىۋىتىغا چىقىپ ئارام ئالاتتى ، يېگانىلىكتە ئۆتكەن بىر كۈنى شۇنىڭ بىلەن تامام بولاتتى . ئۇنىڭغا كۈنلەر بارغانسېرى ئۇزىراپ كېتىۋاتقاندەك ، كېلەچەك ئىستىقبالىنى قاراڭغۇلۇق قاپلىۋالغاندەك تۇيولاتتى . شۇنداقتمۇ ئۇ تەڭرىگە سېغىنىشىنى تاشلاپ قويمىدى ، قوللىرىنى ئېگىز

كۆتۈرۈپ ، پەرۋەردىگار دىن ئۆزىنىڭ گۇناھىنى مەغپىرەت قىلىشىنى ، ئۆزىگە بىرقانچە يىل بولسىمۇ ، ئارامخۇدا ھەم كۆڭۈللۈك ئائىلىۋى تۇرمۇش ئاتا قىلىشىنى تىلەيتتى .

شۇنداق قىلىپ ، بۇ چوڭ مەسىلە ئاخىر بېكىتىلدى . بالىلار تەقەززالىق ھەم سەۋرىسىزلىك ئىچىدە تېپىرلىشاتتى ، ئاپسىچۇ ، گەرچە ئۇمۇ مۇشۇنداق تۇيغۇدىن خالىي بولالمىغان بولسىمۇ ، ئۆز ھېسسىياتىنى سەل پىنھان تۇتتى . ئۇلار باسنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش قىلىپ ، ئاۋۋال جېنى ، ئاندىن كېيىن ئائىلىدىكى ھەممەيلەن بېرىشنى قارار قىلىشتى .

جېنى يولغا چىقىدىغان شۇ كۈنى پۈتۈن ئائىلە ئەزالىرى ھاياجاندا ئولتۇرالمى قىلىشتى .

— سەن بىزنى ئالغىلى قاچان كېلسەن ؟ — دەيتتى مادا يېنىش - يېنىش .

— سەن باسنى بۇ يەرگە تېز رەك كېلىشكە ئالدىراتقىن ، — دېدى بىتاقەت بولۇپ كېتىۋاتقان گېئورگى .

— مەن كېلۋېلاندقا بارمەن ، كېلۋېلاندقا بارمەن ، — ۋېرونىكا ئۆزىچە مۇشۇنداق دەپ غىغشىپ ناخشا ئېيتىپ يۈرەتتى .

— قارا ئۇنىڭ گېپىنى ، — گېئورگى كىنايە قىلدى .

— ئاغزىڭنى يۇم جۇمۇ ، — دېدى سىڭلىسى تېرىكىپ .

ئەڭ ئاخىرقى پەيت يېتىپ كەلگەندە ، جېنى قېرىنداشلىرى بىلەن بىر - بىرلەپ خەيرلەشتى . گەرچە ھەممە ئىش جايدا كېتىۋاتقان ، ئۇلارنىڭ ياخشىراق شارائىتىدا يېڭىباشتىن جەم بولىدىغانلىقى ئېنىق بولسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ كۆڭلى ئىختىيارسىز بۇزۇلدى . چۈنكى ئۇ ئالتە ئايلىق بالىسىنى تاشلاپ كەتمەكچى . ئۇنى تېخى كۆرۈپ باقمىغان يېڭى دۇنيا كۈتۈپ تۇرماقتا . مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا ، ۋۇجۇدىنى تىترەك باستى .

— مېنىڭدىن ھەرگىز ئەنسىرمەڭ ، ئاپا ، — دېدى ئۇ جىمى غەيرىتىنى يىغىپ تۇرۇپ ، — ماڭا ھېچ ئىش بولمايدۇ . ئۇ يەرگە

بېرىپلا سىزگە خەت يازمەن .

ئەمما ئۇ ئېڭىشىپ بالىسى بىلەن خەيرلەشكەن چېغىدا ،
ئۇنىڭدىكى غەيرەت گويا پۈۋلەپ ئۆچۈرۈلگەن جىنچراغنىڭ
نۇرىدەك ، بىردىنلا غايىب بولدى . بالىسى ئۇخلاپ ياتقان
سەگەنچۈككە ئېڭىشىپ ، ئاتەش كەبى ئانىلىق مېھرى بىلەن
قىزىنىڭ چېھرىگە تەلمۈرۈپ قارىدى .

«ئۇ ئوبدان بالا بولۇپ چىقارمۇ؟» دېدى ئۆزىگە ئۆزى
شۇئىرلاپ .

ئاندىن كېيىن بالىسىنى قۇچىقىغا ئالدى ، ئۆزىنىڭ بوينىغا
ھەم مەيدىسىگە تېڭىپ ، يۈزىنى بالىنىڭ كىچىككىنە تېنىگە ياقتى .
ئاپىسى ئۇنىڭ تىترەۋاتقىنىنى سەزدى .

— ئو . . . ھوي ، كۆڭلۈڭنى بۇزمىساڭچۇ ، — دېدى ئۇ
قىزىنى بەزلەپ ، — ئۇ مېنىڭ قېشىمدا بولغاندىكىن ، خاتىرجەم
بولساڭ بولىدۇ . ئۇنىڭغا ياخشى قارايمەن . بۇنداق قىلىدىغان
بولساڭ ، بارمايلا قويغىنىڭ تۈزۈكمىكىن .

جېنى بېشىنى كۆتۈردى ، زەڭگەر كۆزلىرىگە لىق ياش ئالغان
ھالدا ، بالىنى ئاپىسىغا بەردى .

— ئۆزۈمنى تۇتۇۋالماي قالدىم ، — دېدى ئۇ يىغا ئارىلاش
كۈلۈمسىرەپ .

ئۇ ئىتتىكىلا ئاپىسىنى ۋە ئۆكلىرىنى سۆيۈپ قويۇپ ، ئۆيدىن
قۇيۇندەك چىقىپ كەتتى .

گېئورگى بىلەن بىللە كېتىۋېتىپ ، كوچىنىڭ ئوتتۇرىسىغا
بارغاندا ، كەينىگە قايرىلىپ قولىنى پۇلاڭلىتىپ قويدى . ئاپىسىمۇ
ئۇنىڭغا قولىنى پۇلاڭلاتتى ، شۇئان ئۇنىڭ كاللىسىغا : «ئۇ شۇ
تۇرقىدا ئانىغا نېمىدېگەن ئوخشىغان» دېگەن ئوي كەچتى . جېنىغا
پويىزغا ئولتۇرۇش ئۈچۈن ، ئۆزىنىڭ ئامانەت قويغان پۇلىدىن
ئازراق ئېلىپ بىرنەچچە قۇر يېڭى سەرباي سېتىۋېلىشقا توغرا
كەلگەندى . ئۇ جىگەر رەڭلىك تەييار پىلاتى سېتىۋالدى ، رەڭگى

ناھايىتى ئاددىي بولسىمۇ ، ئۇچىسىغا سېپىمۇدى ، خويمۇ ياراشتى . كۆڭلىكىنىڭ بېلىنى ئاق كەمەر بىلەن چىڭ باغلىۋالدى ، بېشىغا ماتروس بۆكىنى كىيىۋالدى ، بۆكىنىڭ چۆرىسى ئاق شايبى بىلەن ئورالغان بولۇپ ، خالىغان ۋاقىتتا يۈزىگە چۈشۈرۈپ يۈزىنى توسۇۋالسىمۇ بولاتتى . ئۇنىڭ قارىسى ئۇزاق كېتىۋاتقاندا ، ئاپىسى ئىچى كۆيگەن ھالدا ئۇنى كۆز نەزىرى بىلەن ئۆزىتىپ قاراپ تۇردى ، قىزىنىڭ قارىسى كۆزدىن غايىب بولغاندىن كېيىن ، كۆزلىرىگە ياش ئالغان ھالدا : «ئۇ ئىچىمنى كۆيدۈرۈپ ئەجەب چىرايلىقلىشىپ كېتىۋاتىدۇ» دەپ شۆۈرلىدى .

13

باس جېنى بىلەن كېلېۋىلانتكى ئاپتوموبىل مەيدانىدا ئۇچراشتى . كۆرۈشۈپلا ، كەلگۈسىگە بولغان ئۈمىدلىرى ئۈستىدە قىزىغىن پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى .

— بىرىنچى بولۇپ قىلىدىغىنىمىز — ئىش ئىزدەش ، — دېدى ئۇ گەپنىڭ بېشىدىلا ، شۇ تاپتا جېنىغا بۇ شەھەردىكى شاۋقۇن - سۈرەن ئاۋازلار ۋە غەيرىي پۇراقلار تەسىر قىلىپ ، ئۇنى مەڭدىتىپ قويغان ھەم ئۇنىڭغا جىمى ئەزايسى ئۇيۇشۇپ كېتىۋاتقاندا ك بولۇپ تۇيۇلۇۋاتقانىدى ، — ئازراق بولسىمۇ ئىش تېپىپ ئىشلەپ تۇرايلى ، قانداق ئىش بولسا بولۇپرىدۇ . سەن ھەپتىسىگە ئاران تۆت دوللاردىن مائاش ئالساڭمۇ ، ئۆي ئىجارىسىنى تۆلەشكە يېتىدۇ . كېيىن گېئورگى كەلسە ، يەنە ئاز - تولا پۇل تېپىشنىڭ ئېپىنى قىلغىلى بولىدۇ . يەنە دادام ئەۋەتىپ بېرىدىغاننى قوشساق ، تۇرمۇشىمىز گۈلدەك ئۆتىدۇ . بۇنىڭدىن كېيىن ھەرھالدا ھېلىقى ئۆڭكۈرىمىزدىن ياخشىراق ئۆيدە ئولتۇرارمىز .

— توغرا ئېيتتىڭ ، — دېدى جېنى رايىشلىق بىلەن . ئۇنىڭ

يۈرىكى ئەتراپىدىكى يېڭى تۇرمۇشنىڭ تەسىرىدىن مەستخۇش بولۇپ كېتىۋاتقاچقا ئوتتۇرىدا بولۇۋاتقان پاراڭغا ھېچ زېھنىنى قويالمايۋاتاتتى ، — دېمەكچى بولغانلىرىڭنى چۈشەندىم ، مەنمۇ ئىش تېپىپ ئىشلىمەكچى .

ئۇ ھازىر خېلىلا پىشىپ قالغانىدى . تېخى ياش بولغىنىغا قارىماي ، ئۇنىڭ چۈشىنىش ئىقتىدارى خېلىلا ئىلگىرىلەپ كەتكەنىدى . يېقىندىن بۇيان بېشىدىن ئۆتكەن ئىسسىق - سوغۇقلار ئۇنىڭدا تۇرمۇشقا قارىتا تېخىمۇ روشەن مەسئۇلىيەتچانلىق تۇيغۇسىنى ئويغاتتى . ئۇ ئولتۇرسا - قوپسا ئاپىسىنىڭ غېمىنى يەپلا يۈرەتتى ، يەنە ھېلىقى ئۆكلىرىمۇ بار تېخى . بولۇپمۇ ماددا بىلەن ۋېرونىكانى ياخشىراق تۇرمۇش شارائىتىغا ئېرىشتۈرۈش كېرەك ، ئۇلارمۇ جېنىدەك جاپاكەش بولۇپ قالمىسۇن - دە . ئۇلار ياخشىراق كىيىنىشى ، مەكتەپتە جىمقراق ئوقۇشى كېرەك ؛ تۇرمۇشنىڭ مەزمۇنىنى بېيىتىش ئۈچۈن ، تېخىمۇ كۆپ دوست تۇتۇشى ، تېخىمۇ كۆپ پۇرسەتكە ئىگە بولۇشى كېرەك .

ئەينى چاغدىكى تەرەققىي قىلغان باشقا شەھەرلەردىكىگە ئوخشاش ، كېلىۋېلانتىمۇ ئىش ئىزدەپ يۈرگەن كىشى ساماندىك ئىدى . يېڭى كارخانىلار كەينى - كەينىدىن مەيدانغا كېلىۋاتقان بولسىمۇ ، ھەرقايسى كەسىپلەردە ئىش ئىزدەپ يۈرگۈچىلەر ئېھتىياجىدىن ئارتۇق ئىدى . باشقا جايلاردىن بۇ يەرگە يېڭى كەلگەن كىشىلەرگە كەلسەك ، بۇلاردىن بەزىلىرى ئېھتىمال شۇ كۈنىلا ئۆزىگە تۇشلۇق بىرەر ئىش تېپىۋالغىنى ، بەزىلىرى بىرنەچچە ھەپتە ياكى بىرنەچچە ئاي قاتراپ يۈرۈپمۇ ھېچقانداق ئىش تاپالماسلىقى مۇمكىن . باس جېنىغا : دۇكانلارغا ، تۈرلۈك ماللار ماگىزىنلىرىغا ئىش ئىزدەپ بېرىپ باق ، دەپ مەسلىھەت بەردى . زاۋۇت ۋە باشقا يوللارنى ئىككىنچى قەدەمگە قالدۇرۇپ قويدى . — لېكىن بىرەر جاينىمۇ ئالا قويمى ، — دېدى ئۇ جېنىنىڭ سەمگە سېلىپ ، — ئەگەر ئىش تاپاي دەيدىغان ئويۇڭ بولسا ، ئۇدۇللا كىرىپ سوراۋەرسەڭ بولىۋېرىدۇ .

— قانداق سورايمەن؟ — دەدى جېنى قورقۇمسىرىغان ھالدا .

— ئۇلارغا ، ماڭا ئىش كېرەك ، دەيسەن ؛ باشتا ، نېمە ئىش بولسىمۇ بولۇپرىدۇ ، دەيسەن .

جېنى مۇشۇ كۆرسەتمە بويىچە ، كەلگەن كۈنلا ئىش ئىزدەشكە كىرىشتى ، ئەمما ئېرىشكىنى كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان تەسىرات بولدى . شۇنچە قاترايمۇ ، ياردەمچىگە موھتاج ئادەمنى ئۇچرىتالمىدى . ئىش ئۇقۇشۇپ دۇكانلارغا ، زاۋۇتلارغا ، خىلۋەت كوچا ياقىلىرىدىكى كىچىك دۇكانلارغا بارغان بولسىمۇ ، ھەممىلا يەردىن بۇرنىغا ئۇسۇپ قايتىپ كەلدى ، ئائىلە خىزمەتچىسى بولۇشتىن ئۆزىنى قاچۇرماقچى بولۇۋىدى ، ئەمما كېيىن بۇ يولغا قەدەم باسماسلىقىمۇ ئىلاجى بولمىدى ؛ شۇنىڭ بىلەن ، ئادەم تەكلىپ قىلىش ئېلانلىرىنى بىرقۇر تەتقىق قىلىپ چىقىپ ، بىرقەدەر ئۈمىدلىك تۆت ئورۇننى تاللىدى ، بۇ تۆت ئورۇنغا تەلەپى سىناپ بېرىپ باقماقچى بولدى . شۇلاردىن بىرىدە ، ئەسلىدە ياللىنىپ ئىشلەۋاتقان ئادەم بار ئىكەنتۇق ، جېنى بارغاندا ، ئىشكىنى ئاچقان خوجاينى بىر قاراپلا ئۇنىڭ چىرايىغا مەپتۇن بولۇپ قالدى ، ئۇنى ئۆيگە باشلاپ كىرىپ ، نېمە ئىش قىلالايدىغانلىقىنى سورىدى .

— نېمىشقىمۇ بالدۇرراق كەلمىگەنسز؟ — دەدى ئۇ ، — مەن بىر ئايالنى يالاپ بولغانىدىم ، ئەمما قارىسام سىزگە يەتمەيدىغاندەك تۇرىدۇ . سىز ماڭا ئادىرېسىڭىزنى قالدۇرۇپ قويۇڭ ، كېيىنچە بىرنېمە دەرمىز .

جېنى بۇنداق ئىلتىپاتقا مۇيەسسەر بولغىنىدىن دىلى سۆيۈنگەن ھالدا چىقىپ كەتتى . ھازىر ئۇنىڭ تۇغۇتتىن ئىلگىرىكى ياش چىرايىدىن ئەسەر قالمىغان بولسىمۇ ، ئەمما ئورۇقلاپ ئىچىگە تارتىلىپ كەتكەن مەڭزىلىرى ، ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن كۆزلىرى ئۇنىڭ رۇخسارىدىكى سىرلىق جازىبىدارلىقىنى تېخىمۇ ئاشۇرۇۋەتكەن . ئۇنى رەتلىك ۋە پاكىزلىقنىڭ تىپى دەپسە بولاتتى .

ئۇچىسىدىكى كىيىمنى يولغا چىقىشتىن ئاۋۋال يۇيۇپ دەزماللىۋالغان ، شۇڭا ئۇنىڭ قىياپىتى پاكىز ، كىشىنى جەلپ قىلارلىق ئىدى . بويىنىڭ ئېگىزلىكىگە كەلسەك ، ئۇ ھېلىھەم بوي تارتىپ بارماقتا ، بىراق ئۇ كۆرۈنۈشتە يىگىرمە ياشلىق قىزلارغا ئوخشايتتى . بولۇپمۇ ، تۇغۇلۇشىدىنلا ئۈمىدۋار بولغاچقا ، شۇنچە رىيازەت چەككىنىگە قارىماي ، رەڭگىدىن باھار جىلۋىسى كەتمىدى . قانداق ئادەم دېدەك ياللىماقچى ياكى ئۆزىگە جۈپ ئىزدىمەكچى بولسا ، ئۇنى جان دەپ قوبۇل قىلغان بولاتتى .

ئىككىنچى نىشان — ئوكلى يولىدىكى بىر كاتتا قەسىر ئىدى . ئۇ قەسىرنىڭ كۆلىمىنىڭ ناھايىتى چوڭلۇقىنى كۆرۈپ ، ئۆز كۆڭلىدە ئۆزىنى بۇ يەردە ئىشلەشكە لايىق كۆرمەي ، سەل ئارىسالدى بولۇپ تۇرۇپ قالدى ، كېيىن يەنە «ھامىنى كەپتىمەن ، ئىچىگە كىرىپ قاراپ باقمايمەنمۇ» دېگەن ئويغا كەلدى . ئىشىك ئالدىدا ئۇنى قوبۇل قىلغان چاكار بىرنەچچە مىنۇت ساقلاشقاندىن كېيىن ، ئاندىن ئىككىنچى قەۋەتتىكى خوجايىنىمنىڭ ھۇجرىسىغا باشلاپ كىردى . خوجايىنىنىڭ ئىسمى لېئانچو خانىم ئىكەن ، ئۇ چىراي - شەكلى قاملاشقان ، ئوڭسى قارىراق كەلگەن ، كونا زاماننىڭ ئاياللىرى سىياقىدىكى ئايال ئىدى . ئاياللىق تەبىئىتىنىڭ قىممىتىنى كۆزىتەلەيدىغان ئۆتكۈر نەزىرى بىلەن ، جېنىنى بىر قاراپلا ياقىتۇرۇپ قالدى . ئۇ جېنى بىلەن بىردەم پاراڭلاشقاندىن كېيىن ، ئۇنى چۆرىلىككە ئېلىپ ئىشلىتىپ كۆرۈپ باقماقچى بولدى .

— ھەپتىسىگە تۆت دوللار ئالسىز ، ئەگەر خالىسىڭىز مۇشۇ يەردە يېتىپ - قوپۇپ ئىشلىسىڭىزمۇ بولىدۇ ، — دېدى لېئانچو خانىم .

جېنى ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئاكىسى بىلەن بىرگە تۇرىدىغانلىقىنى ، ئۇزاققا قالماي ئائىلىسىدىكىلەرنىڭمۇ كۆچۈپ كېلىدىغانلىقىنى ئېيتتى .

— ئوھو ، ناھايىتى ياخشى گەپ ، — دېدى خانىم ، — ئەمەسە

ئىختىيارىڭىز ، ئىشقا ئۆلگۈرۈپ كېلەلسىڭىزلا بولىدۇ .
ئۇ جېنىغا : ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا قېلىپ ئىشقا كىرىشەمسىز ،
دېۋىدى ، جېنىنى ماقۇل بولدى . لېئانچو خانىم ئۇنىڭغا نەپىس
ئىشلەنگەن باشنىك ، پەرتۇق بەردى ، يەنە بىردەم ئۇنىڭغا قىلىدىغان
ئىش توغرىلۇق كۆرسەتمە بەردى . ئۇنىڭ ئاساسلىق خىزمىتى
ساھىبەسىنى كۈتۈش ، ئۇنىڭ چېچىنى تاراپ قويۇش ، كىيىمنى
كىيىشىگە ياردەملىشىش ئىكەن . ئۇ يەنە ئىشكىنىڭ قوڭغۇرىقىغا
دىققەت قىلىشى ، زۆرۈر بولۇپ قالغاندا ، غىزا ئۈستىلى يېنىدا
كۈتكۈچىلىك قىلىشى ھەم خوجايىن ئۇنىڭغا بۇيرۇغان ھەرقانداق
ئىشنى قىلىشى كېرەك ئىكەن . لېئانچو خانىم ئۆزىنىڭ بۇ يېڭى
دېدىكىگە كەسكىنرەك ، رەسمىيەتچىدەك كۆرۈندى ، جېنىنى ئۇنىڭ
زېرەكلىكىگە ، قابىللىقىغا قايىل بولۇپ قالدى .

كەچ سائەت سەككىز بولغاندا ، جېنىنىڭ بىر كۈنلۈك ئىشى
تامام بولدى . ئۇ كۆڭلىدە : مۇشۇنداق كاتتا قەسىردە ئىشلەشكە
لايىق كېلەرمەنمۇ ، دەپ شۈبھىلىنىپ قالدى ، يەنە ئۆزىنىڭ
ئۇنداق - مۇنداق قىلىپ بىر كۈننى ئۆتكۈزۈۋەتكىنىگە ھەيران
بولدى . ساھىبەسى ئۇنىڭغا تاپشۇرغان بىرىنچى ۋەزىپە — قىممەت
باھالىق بېزەكلەرنى ۋە ئايىم قىزلارنىڭ ھۇجرىسىدىكى زىننەت
بۇيۇملىرىنى تازىلاش ئىدى . ئۇ شۇنچە كۈچەپ ئىشلىگەن بولسىمۇ
ئىشتىن چۈشىدىغان ۋاقىت بولغۇچە ئىشنى تۈگىتەلمىدى .
ئىشتىن چۈشۈپلا ئالمان - تالمان ئاكسىنىڭ تۇرار جايىغا قاراپ
چاپتى ، ئاكسىغا ئۆزىنىڭ ئىش تاپقانلىق خەۋىرىنى ئېلىپ
بارالايدىغانلىقىدىن تازىمۇ سۆيۈنۈپ كەتتى . ئەمدى ئاپىسى
كېلىۋالدىقا كۆچۈپ كەلسە بولىدۇ . ئەمدى ئۆزۈم بالىسى بىلەن
بىرگە تۇرىدۇ . ئەمدى يېڭى تۇرمۇشنى ھەقىقىي باشلىۋېتەلەيدۇ ،
بۇ يېڭى تۇرمۇش ئىلگىرىكىدىنمۇ ياخشى ، گۈزەل ، شېرىن
بولىدۇ .

باسنىڭ پىكرى بويىچە جېنىنى ئاپىسىغا «چاپسانراق كېلىڭ»
دەپ خەت ئەۋەتتى . يەنە بىر ھەپتىچە ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ،

كۆڭۈلدىكىدەك بىر ئۆينى ئىجارىگە ئېلىشتى . گېرخاردنىڭ ئايالى بالىلارنىڭ ياردىمى بىلەن ئۆينىڭ ئازغىنە مال - مۈلكىنى يىغىشتۇردى ، بۇنىڭ ئىچىدە بىر كىچىك ھارۋىغا سىغقۇدەك ئۆي سەرەمجانلىرىمۇ بار ئىدى . ئىككى ھەپتىدىن كېيىن ، ئۇلار يېڭى ئائىلىگە قاراپ يولغا چىقىشتى .

گېرخاردنىڭ ئايالى ھەقىقىي ئازادە بىر ئۆيگە ئېرىشىشى بۇرۇندىلا ئارزۇ قىلىپ كەلگەنىدى . ئوبدان جايلاشتۇرۇلغان بىر يۈرۈش پۇختا ئۆي جاھازىلىرى ، كۆزنى قاماشتۇرغۇدەك رەڭدار يۇمشاق گىلەم ، ساپالار ، تامغا چاپلانغان رەسىملەر ، چىرايلىق لۆم - لۆم كارىۋات ، پىئانىنو — بۇ ئېسىل نەرسىلەرگە ئۇ بىر ئۆمۈر ھەۋەس قىلىپ كەلگەن ، ئەمما ھال - كۈنى ئىزچىل ياخشىلانماي كەلگەچكە ، ئۇنىڭ ئۈمىدى تا بۈگۈنگە قەدەر ئىشقا ئاشمىدى . شۇنداقتىمۇ ئۇ يەنىلا ئۈمىدىنى ئۈزۈۋەتمىدى . ھاياتلا بولىدىكەن ، بۇ نەرسىلەرگە ھامان بىر كۈنى ئېرىشەلەيدىغانلىقىغا ، ھامان بىر كۈنى خۇشاللانغۇدەك ئىش يۈز بېرىدىغانلىقىغا ئىشىنىپ كەلدى . مانا ئەمدى مۇشۇنداق پۇرسەت يېتىپ كەلگەن بولسا ئەجەب ئەمەس .

كىلېۋېلاندىقا كەلگەندىن كېيىن ، جېننىنىڭ خۇشال چېھرىنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭ كۆڭلى خېلىلا كۆتۈرۈلۈپ قالدى . باس ئۇنىڭغا : — بۇنىڭدىن كېيىن كۈنىمىز چوقۇم ياخشى ئۆتىدۇ ، — دېدى . ۋوگزالدىن چىققاندىن كېيىن ، بۇلارنى يېڭى ئۆيگە باشلاپ كېتىۋېتىپ ، گېئورگىغا ، بىر ئازدىن كېيىن كېلىپ يۈك - تاقتىن خەۋەر ئېلىش ئۈچۈن ۋوگزالغا بارىدىغان يولنى ئوبدان كۆرۈۋال ، دەپ جېكىلىدى . بىراندنىڭ جېننىغا بەرگەن پۇلىدىن ھازىر ئاپىسىنىڭ يېنىدا يەنە ئەللىك دوللار قالدى ، مۇشۇ پۇل بولغاندىكىن ، پۇلىنى مۇددەتكە بۆلۈپ تۆلەش چارىسى بىلەن بىرقۇر ئۆي سەرەمجان قىلىۋالسىمۇ بولىدۇ . باس تۇنجى ئايلىق ئۆي ئىجارىسىنى تۆلمۈەتكەن . جېننى بىرنەچچە ئاخشام ۋاقت چىقىرىپ يېڭى ئۆينىڭ ئىشىك - دېرىزىلىرى ۋە پولىنى

يۇيۇپ - تازىلاپ پارقىرىتىۋەتكەندى . بىرىنچى كۈنى ئاخشىمى ئۇلار ئىككى يېڭى بورىنى ۋە يوتقان - كۆرپىنى پاكىز پولىغا سېلىپ يېتىشتى ؛ يەنە بىر يېڭى چىراغنى يېقىن ئەتراپتىكى دۇكاندىن سېتىۋېلىشقاندى ، بىر ساندۇقنى جېنى ئاپىسىنى پۇل سۈرتكەندە ئولتۇرۇپ دېمىنى ئېلىۋالسۇن دەپ ، بىر مىلچىمال دۇكىنىدىن ئەكېلىپ قويغان ، يەنە ئەتىگىچە يەتكۈدەك چۇجۇق ۋە بولكا تەييارلاپ قويغاندى . شۇ كۈنى ئاخشىمى كۆپچىلىك كېيىنكى ئىشلار ھەققىدە مەسلىھەتلىشىپ ، تاكى سائەت توققۇزغىچە ئولتۇرۇشتى . ئاندىن كىچىكلەر ئۇخلاشقا يېتىشتى ، پەقەت جېنى بىلەن ئاپىسى ئىككىيلەنلا ئۇخلىماي پاراڭنى داۋام قىلدۇرۇۋەردى ، ھەر ئىككىلىسى پۈتۈن ئۆيىنىڭ ئېغىرچىلىقى ئەمدى جېنىنىڭ ئۈستىگە چۈشكەنلىكىنى ھېس قىلىشتى ، ئاپىسىغۇ ، ئەمدى جېنىنى تايانچ قىلمىسام بولمايدۇ ، دېگەن ئويغا كېلىپ بولغاندى .

بىر ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ، بۇ كىچىككىنە ئۆيىنى سەرەمجانلاشتۇرۇش ئىشى تامامەن ئاياغلاشتى ، ئۆي سەرەمجانلىرىنىڭ يېرىمى يېڭىدىن تولۇقلاندى ، بىر گىلەم ھەم ئاشخانا ئەنجاملرىنى سېتىۋېلىشتى . ئەڭ قىيىن بولغىنى ، ئۇلارغا يېڭى مەش كېرەك ئىدى . بۇنىڭغا كېتىدىغان پۇل ھېسابات دەپتىرىدىكى چىقىمى بەك ئېغىرلاشتۇرۇپ قوياتتى . بالىلارنىڭ كىچىكلىرى ھۆكۈمەت قارىمىقىدىكى مەكتەپكە ئوقۇشقا كىردى ، پەقەت گېئورگىلا بىرەر ئىش تېپىپ ئىشلەيمەن ، دەپ تۇرۇۋالدى . جېنى ھەم ئۇنىڭ ئاپىسى بۇنداق ئادىللىق بولماسمىكىن ، دېگەن ئويغا كېلىشكەن بولسىمۇ ، ئەمما مۇشۇنداق پىداكارلىقتىن ساقلىنىشنىڭ بىرەر ئامالىنى ئويلاپ تېپىشالمىدى .

— ئەگەر ئىلاجىنى قىلالغۇدەكلا بولساق ، كېلەر يىلى ئۇنى يەنە ئوقۇتايلى ، — دېدى جېنى .

بۇ يېڭى تۇرمۇش ئەمدىلا باشلانغان مەھەلدە ، ئۇلارنىڭ كىرىمى بىلەن چىقىمى ئاران - ئاران تەڭلىشىپ ، ئەبەدىي مەۋجۇت

بولغان بىر خىل تەھدىتنىڭ شەكىللىنىش ئېھتىمالى يوقتەك تۇيۇلغانىدى . باس ئەسلىدە ناھايىتى مەرد ئىدى ، بىراق ئۇزۇن ئۆتمەي «ھەر ھەپتىدە ئۆيگە ئۆزۈمنىڭ يېمەك - ئىچمەك ، يېتىپ - قوپۇش خىراجىتىم ئۈچۈن تۆت دوللار بەرسەم يېتىدۇ» دېگەن خىيالغا كېلىپ قالدى . جېنىنىڭ كىرىمى پۈتۈنلەي ئۆيگە سەرپ قىلىناتتى . ئۇنىڭغا بالىسىنى ئوبدان بېقىپ چوڭ قىلىۋالدىغانلا بولسا ، باشقا ھېچنېمىنىڭ كېرىكى يوق ئىدى . گېئورگى بىر دۇكاندا ماللارنىڭ كىرا پۇلىنى يىغىدىغان شاگىرت بولۇپ ھەپتىسىگە ئىككى يېرىم دوللاردىن مائاش ئېلىپ ئىشلەۋاتاتتى . دەسلەپتە ئۆزى ئىختىيار قىلىپ مائاشىنىڭ ھەممىسىنى ئۆيگە ئەكىلىپ تاپشۇردى ، كېيىنچە بېرىپ ، يېرىم دوللارنى ئېلىپ قېلىپ ئۆزى خەجلىۋالدىغان بولدى ، بۇمۇ ئادىل چارە ئىدى . گېرخاردت ئۆزى ئىشلەۋاتقان يەردىن ھەر ھەپتىدە بەش دوللار ئەۋەتىپ تۇردى ، يەنە دائىم ئۇلارغا كولومبودىكى كونا قەرزنى ئۈزۈش ئۈچۈن تېجەپرەك ئىش قىلىشنى تاپىلاپ خەت يېزىپ تۇراتتى . شۇنداق قىلىپ ، پۈتۈن بىر ئائىلە كىشىلىرىنىڭ ھەر ھەپتىدە تاپىدىغان ئون بەش دوللار كىرىمىدىن قورساققا ، ئۇچىسىغا ، ئۆي ئىجارىسىگە ، كۆمۈرگە سەرپ قىلىنغىنىدىن باشقا ، يەنە ئەللىك دوللارلىق ئۆي سەرەمجانلىرىنىڭ ھەققى ئۈچۈن ھەر ئايدا ئۈچ دوللار تۆلەش كېرەك ئىدى .

مۇشۇنداق ئەھۋالدا قانداق تىرىكچىلىك قىلىش مەسلىسىنى جەمئىيەتتىكى نامراتلىق ھادىسىلىرى ئۈستىدە قۇرۇق گەپ سېتىشقا ئامراق كىشىلەر ئۆزلىرىمۇ ئازراق كالا ئىشلىتىپ ئويلاپ باقسا بولىدۇ . يالغۇز ئۆي ئىجارىسى ، كۆمۈر ۋە چىراغ ئۈچۈنلا بىر ئايدا يىگىرمە دوللار خەجلىشكە توغرا كېلىدۇ ؛ قورساقنىڭ غېمىنى قىلماي بولمايدۇ - دە ، ئۇنىڭغا ھەر ئايدا يىگىرمە بەش دوللار كېتىدۇ ؛ ئۇنىڭدىن باشقا ، يەنە كىيىم - كېچەككە ، ئۆي جاھازىلىرىغا كەتكەن چىقىم ، ئۇششاق - چۈششەك چىقىملار ، بىرە - بىرە خەجلىنىپ قالدىغان دورا پۇلى ھەم

مۇشۇنىڭغا ئوخشاش تۈرلەرگە ئېشىپ قالغان ئون بىر دوللارنى سەرپ قىلىشقا توغرا كېلىدۇ. بۇلارغا زادى قانداق ئامال قىلىش كېرەك، بۇنى كۆڭۈلچەك كىتابخانلىرىمىز ئوتتەك قىزغىن تەسەۋۋۇرنى ئىشقا سېلىپ قىياس قىلىپ باقسا بولىدۇ. ئۇلارغۇ بۇ ئۆتكەللەردىن ئەپلەپ - سەپلەپ ئۆتۈپ كەلمەكتە، بەلكى تولىپ تاشقان ئۈمىد بىلەن، ئۆزلىرىنىڭ كۈنىنى تولىمۇ ياخشى ئۆتۈۋاتىدۇ، دەپ ھېسابلاشماقتا.

مۇشۇ مەزگىللەردە، بۇ كىچىككىنە ئائىلىنى بىزنىڭ كۆرەك قىلىشىمىزغا ئەرزىيدىغان سەمىمىي - ساداقەتنىڭ ھەم چىدام - غەيرەتنىڭ جانلىق سۈرىتى دېسىمۇ لاپ بولماس. گېرخاردتنىڭ ئايالى خۇددى ياللانغان چاكاردەك ئىشلەتتى. ئۇ نە كىيىم، نە خۇشاللىق ۋە ياكى باشقا ئىنئامغا ئېرىشىشۈن دەيسىز. ھەر كۈنى سەھەردە بىرىنچى بولۇپ ئورنىدىن تۇرىدۇ - دە، مەشكە ئوتنى ياقىدۇ، ئاندىن كېيىن ناشتىلىق تەييارلاشقا تۇتۇنىدۇ. پۈتەدىكى ئىچىگە قەغەز پېتەك سېلىنغان يىرتىق كەشنى سۆرەپ يۈرۈپ ئىش قىلغاچ، تاتلىق ئۇيقۇدا ياتقان جېننى، باس ۋە گېئورگىلارنىڭ بېشىغا كېلىپ، تۇغما بولغان مۇقەددەس ئانىلىق مېھرى بىلەن ئۇلارغا قارىغىنىچە، «ئۇلارنىڭ بۇنچە ئەتكەن تۈرۈپ كېتىشى، ئىشنى بەك زورۇقۇپ ئىشلىشى ھاجەتسىز» دەپ ئويلاپ كېتىدۇ. جېننىنى ئويغاتقىنىدا، ئاۋۋال ئۇنىڭ ئۇيقۇلۇقتىكى ئادەتتىن تاشقىرى تىپتىنچ بولغان ئاپئاق چېھرىگە تىكىلگىنىچە، بۇ دۇنيانىڭ ئۇنىڭغا شەپقەتسىزلىك قىلىۋاتقىنىدىن كۆڭلى بۇزۇلۇپ، بىردەم تۇرۇپ قالىدۇ - دە، ئاندىن قولىنى جېننىنىڭ يەلكىسىگە بوشقنا قويۇپ، پەس ئاۋازدا: «جېننى، جېننى» دەپ، تاكى ھېرىپ ھالىدىن كەتكەن بۇ بالىسى ئۇيقۇسىنى ئاچقانغا قەدەر قىچقىرىۋېرىدۇ.

ھەممەيلەن ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشقاندا، ناشتىلىق غىزا تەييار بولۇپ بولغان، ھەر كۈنى ئۆيىگە قايتىپ كېلىشكەنلىرىدە، كەچكى غىزامۇ ئۈستەل ئۈستىدە تەخ قىلىنىپ بولغان بولىدۇ. ئاپىسى

ھەربىر بالىنىڭ بىر ئولۇش نېسۋىسىنى كەم قىلىپ قويماسلىققا ئالاھىدە دىققەت قىلاتتى . ھېلىقى نەۋرىسىنى ئەلۋەتتە ئالاھىدە كۈتەتتى . ئۇ ھەمىشە : «ئەگەر بالىلار مېنىڭ ئورنۇمدا تالا - تۈزدىكى ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىپ بېرىدىغانلا بولسا ، ماڭا كىيىم - كېچەك ، ئاياغ - پاياغ دېگەننىڭ لازىمى يوق» دەيتتى . بالىلارنىڭ ئارىسىدا ئاپىسىنىڭ ھالىغا ھەممىدىنمۇ بەك يېتىدىغىنى جېنى ، ئاپىسىغا ھەممىدىنمۇ بەك ۋاپادار بولغىنى پەقەت شۇ ، جېنى ئىدى . ئۇ ئىلاج بار ئاپىسىنىڭ يۈكىنى يەڭگىلەتتىنىڭ كويىدىلا يۈرەتتى .

— ئاپا ، بۇنى مەن قىلىۋېتەي .

— ئەكېلىڭ ، ئاپا ، ئاۋۇنى ماڭا سۈنۈۋېتىڭا .

— سىز بىردەم ئولتۇرۇۋېلىڭ ، ئاپا .

مانا بۇلار — بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى خورماس مۇھەببەتنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشتىكى ئىپادىلىرى . ئەسلىدىمىغۇ ، ئانا - بالا ئوتتۇرىسىدا ئەزەلدىن بىر خىل تولۇق چۈشىنىش مەۋجۇت ئىدى . كۈنلەر ئۆتكەنسېرى ، بۇ خىل چۈشىنىش تەبىئىي ھالدا تېخىمۇ كېڭەيدى ھەم چوڭقۇرلاشتى . ئاپىسىنىڭ بىر ئۆمۈر ئائىلىگە قاپسىلىپ ئۆتكىنىگە جېنىنىڭ يۈرىكى چىدىمايتتى ، ھەر كۈنى ئىشلەۋاتقان چېغىدىمۇ ، ئاپىسىنىڭ ئاشۇ يوقسۇل ئائىلىنى بېقىپ ئولتۇرۇۋاتقىنىنى خىيالىدىن بىردەممۇ نېرى قىلمايتتى . ئۇ ئۆزى ھەمىشە ئارمان قىلىپ كېلىۋاتقان ھۇزۇر - ھالاۋەتلەردىن ئاپىسىنى بەھرىمەن قىلىشقا شۇ قەدەر تەشنا ئىدىكى . . .

14

جېنى لېئانچو خانىمنىڭ ئۆيىدە ياللىنىپ ئىشلىگەن مۇشۇ كۈنلەردە ، ئۇنىڭغا نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىش ئىمكانىيىتى

تۇغۇلدى . بۇ كاتتا ئائىلە جېنىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ھەقىقەتەن بىر مەكتەپ ئىدى . بۇ ئائىلە ئۇنىڭ كىيىم - كېچەك ۋە ئەدەپ - قائىدە جەھەتتىكى بىلىمىنىڭ ئېشىشىغا تۈرتكە بولۇپلا قالماستىن ، يەنە ئۇنىڭ بىر خىل كىشىلىك تۇرمۇش پەلسەپىسىنى شەكىللەندۈرۈشىگىمۇ تۈرتكە بولدى . ئەسلىدە لېئانچو خانىم بىلەن ئېرى نام - مەرتىۋە دېسە بار ، مال - دۇنيا دېسە بار ، سپايىگەرلىكنىڭ ۋەكىلى ؛ مېھمان كۈتۈش ، زىياپەت بېرىش ھەم ھەر خىل ئىجتىمائىي ئالاقە پائالىيەتلىرىدە ئەدەپ - قائىدىنىڭ نامايەندىسى ئىدى . لېئانچو خانىم بىرە - بىرە ئۆزىنىڭ مىجەز - خاراكتېرىدىن سۆز ئېچىپ قالغىنىدا ، بىرەر ئېغىز ھېكمەتلىك سۆزنى قىستۇرۇپ ، ئۆزىنىڭ كىشىلىك تۇرمۇش پەلسەپىسىنى تەكىتلەپ قويۇشنى ئۈنۈملىك قىلىپتۇ .

«كىشىلىك تۇرمۇش دېگەن ، بىر مەيدان كۈرەش دېگەنلىكىمۇ ، قەدىرلىكىم . ناۋادا سىز بىرەر نېمىگە ئېرىشمەكچى بولسىڭىز ، كۈرەش قىلىپ ئۇنى قولغا كەلتۈرۈشىڭىز كېرەك .»
«سىزگە ياردىمى تېگىدىغان بىرەر جاي بار بولسۇنمۇ ، ئۇنىڭدىن پايدىلىنىپ ئۆز مەقسىتىڭىزگە يېتىشنى بىلىمىسىڭىز ، مېنىڭچە بۇ ئەخمەقلىق .» بۇ سۆزنى ئۇ يۈزىگە سۇس گىرىم قىلىۋاتقان چېغىدا ئېيتقاندى .

«كۆپ ساندىكى كىشىلەر تۇغۇلۇشىدىنلا دۆت كېلىدۇ . بۇنداق ئادەملەر ئۆزلىرىنىڭ قولىدىن كېلىدىغان ئىشنىلا قىلىشقا لايىق . سپايىگەرچىلىكنىڭ كەمچىل بولۇشى مېنىڭ نەزىرىمگە سىغمايدۇ ، بۇ ئالەمدىكى ئەڭ زور جىنايەتتۇر .»

تەجرىبىدىن ئۆتكەن بۇ سۆزلەرنىڭ تولىسى جېنىغا بىۋاسىتە ئېيتىلغان ئەمەس ، بەلكى جېنى بۇلارنى خۇپىيانە ئاڭلىۋالغان ، بىراق ئۇنىڭ تىپتىنچ ۋە ئويچان قەلبى بۇ سۆزلەردە ھەقىقەتەن بىر مەنە بارلىقىنى سېزەتتى . بۇ سۆزلەر گويا ئۇرۇق كەبى مۇنبەت ئېتىزدا يىلتىز تارتىپ ئۆسمەكتە ئىدى . ئۇ مەرتىۋە ۋە ھوقۇق توغرىسىدا دەسلەپكى قەدەمدە ئازراق ئۇقۇمغا ئىگە بولدى . بۇنداق

نەرسىلەردىن ئۇنىڭغا نېسۋە ئاتاپ قويۇلمىغان بولۇشى مۇمكىن ، ئەمما جاھاندا مۇشۇنداق نەرسىلەرنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكى ھەقىقەتەن راست . يەنى كىمنىڭ بەخت - پىشانىسى ئوڭ بولسا ، شۇ ئۆزىنىڭ شارائىتىنى ياخشىلايدىغان گەپ . لېكىن ئۇنىڭ قولى ئىشتايۇ ، كۆڭلى شۈبھىدىن خالىي ئەمەس ئىدى . ئاھ ، مۇشۇنداق تەلەي قوشى ئۆزىنىڭ بېشىغىمۇ قونارمىدى ، ناۋادا كىشىلەر ئۇنىڭ سەرگۈزەشتىدىن خەۋەردار بولۇپ قالىدىغان بولسا ، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشنى كىممۇ خالىسۇن دەيسىز ؟ بۇ بالىنى ئەمدى نەگە يوشۇرغۇلۇق ؟

ئۇنىڭ بالىسى ، ئۇنىڭ بالىسى — بۇ ، ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان ، شادلىق بىلەن ۋەھىمنى ئۆز ئىچىگە ئالغان تېما . ئۇنىڭ ھەرقانداق جايدا ، ھەرقانداق ئامال بىلەن ، پەرزەنتى ئۈچۈن ھەرقانداق ئىشنى قىلىپ بېرىشتىن باشقا ئارمىنى يوق !

بىرىنچى قىش ناھايىتى ئوڭۇشلۇق ئۆتتى . پۇختا پىلانلاپ ئىنچىكە ھېسابات قىلىشقانلىقى ئۈچۈن ، بالىلارنىڭ ھەممىسى بىرقۇر يېڭى ئۈستىباشقا ئىگە بولۇشتى ، مەكتەپكىمۇ بارالدى ، ئۆي ئىجارىسىنىمۇ كېچىكتۈرمەي تۆلۈۋېتىشتى ، ئۆي جاھازىلىرى دۇكىنىنىڭ قەرزىنىمۇ ئايىمۇ ئاي بۆلۈپ ئۈزۈپ بولۇشتى . ئەمما ، گېرخاردت ئۆزىنىڭ مىلاد بايرىمىغا ئۈلگۈرۈپ ئۆيگە قايتىپ بارىدىغانلىقى ھەققىدە خەت ئەۋەتتۈدى ، ئۇلارغا بۇ خىل ئائىلىۋى تۇرمۇشنى داۋاملاشتۇرۇش ئەمدى ئوڭايغا توختىمايدىغاندەك تۇيۇلدى . گېرخاردت خېتىدە : مىلاد بايرىمىدا زاۋۇت بىرنەچچە كۈن ئىش توختىتىدۇ ، دەپ يازغانىدى . تەبىئىكى ، ئۇ كىلېۋېلاندا كېلىپ يېڭى ئائىلىۋى تۇرمۇشنىڭ قانداق ئۆتۈۋاتقىنىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ باقماقچى بولغان .

گېرخاردتنىڭ ئايالىغۇ ، بىرەر كۆڭۈلسىزلىكنىڭ چىقىشىدىن ۋايىم يەپ تۇرۇۋاتقىنىنى دېمىگەندە ، ئېرىنى جان دەپ قارشى ئالاتتى . جېنىنى ئۇ خەۋەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، ئاپىسى بىلەن بىرقۇر مەسلىھەتلىشىۋالدى ، ئاپىسى ئاندىن باس بىلەن

مەسلەھەتلەشتى . باس ئۇنىڭغا مەدەت بەردى .

— ئەنسىرىمىگىن ، — دېدى ئۇ ، — ئۇ ھېچقانداق قىلالمايدۇ . ئەگەر جېدەل چىقارسا ، ئۇنىڭغا مەن گەپ قىلىمەن . گېرخاردت ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە ھەرھالدا ئۇنىڭ ئايالى قورقۇپ كەتكۈدەك ئۈنچىلىك چاتاقمۇ چىقمىدى . ئۆيگە ئۇ چۈشتىن كېيىن كەلدى . باس ، جېنى ۋە گېئورگىلار ئىشلىگىلى كەتكەن ، ئۇنىڭ ئالدىغا چىققىلى ۋوگزالغا كىچىكلەر باردى . ئۇ ئىشكىتىن كىرگەندە ، ئايالى ئۇنى قىزغىن كۈتۈۋالدىيۇ ، ئەمما ساقلانغىلى بولمايدىغان ھېلىقى ئىشنىڭ ھازىرلا يۈز بېرىدىغانلىقىنى ئويلاپ ، يۈرىكى دۈپۈلدەپ سېلىپ كەتتى . ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭدىن ئانچە ئۇزاق سىر تۇتۇش مۇمكىن ئەمەس — دە . دەرۋەقە ، گېرخاردت ئۆيگە قايتىپ كېلىپ تېخى نەچچە مىنۇت ئۆتە — ئۆتمەيلا ، ھۇجرا ئۆيىنىڭ ئىشكىنى ئېچىپ قاراپ باقتى . كارىۋاتقا سېلىنغان ئايئاق تۆشەك ئۈستىدە بىر ئوماق بوۋاق تاتلىققىغا ئۇخلاپ ياتاتتى . ئۇ بۇ بوۋاقنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى شۇئان بىلدىيۇ ، ئەمما خۇپسەنلىككە سېلىپ :

— ئاۋۇ كىمنىڭ بالىسى ؟ — دەپ سورىدى .

— جېنىنىڭ ، — ئايالى ئاران — ئارانلا جاۋاب بەردى .

— بۇ يەرگە قاچان كەلگەن ؟

— كەلگىلى ئۇزاق بولمىدى ، — دېدى ئايالى ھودۇققان

ھالدا .

— ئۇمۇ مۇشۇ يەردە تۇرۇۋېتىپتۇ — دە ، — دېدى ئۇ

جېنىنىڭ ئىسمىنى ئاغزىغا ئېلىشنى خالىماي ، كەمىستىش

ئاھاڭدا . بۇ ئىشنى ئۇ ئاللىبۇرۇنلا پەرەز قىلغانىدى .

— ئۇ ھازىر خەقلەرنىڭ ئۆيىدە ئىشلەۋاتىدۇ ، — دېدى ئايالى

يېلىنىش ئاھاڭدا ، — ئۇ ھازىر ياخشى بولۇپ كەتتى . ئۇنىڭ

بارىدىغان يېرى يوق ، ئۇنى ئەپۇ قىلىۋېتىڭا .

ئۆيىدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ، گېرخاردتنىڭ ئوي —

پىكرى ئاستا — ئاستا يورۇشقا باشلىغان ، دىن بىلەن چىرمىشىپ

كەتكەن كالىسىدا چۈشىنىكسىز ئوي - خىياللار ۋە ھېس - تۇيغۇلار پەيدا بولغانىدى . ئۇ دۇئا - تىلاۋەت قىلغان چېغىدا پەرۋەردىگار ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئەينى چاغدا قىزغا ئاشۇنداق مۇئامىلە قىلماسلىقى كېرەكلىكىنى ئېتىراپ قىلغان ، ئەمما كېيىنچە قىزغا قانداق مۇئامىلىدە بولۇش ھەققىدە بىر قارارغا كەلمىگەندى . «ئۇ زور گۇناھ ئۆتكۈزگەن» دېگەن بۇ قاراشنى كالىسىدىن چىقىرىۋېتىشكە ئامالسىز ئىدى .

ئاشۇ كۈنى ئاخشىمى جېنى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە ، دادا بىلەن بالىنىڭ ئۇچرىشىنى ساقلاغىلى بولمايدىغان بىر ئىش بولدى . گېرخاردت ئۇنىڭ دەرۋازىدىن كىرىپ كېلىۋاتقىنىنى ئېنىق كۆرگەن بولسىمۇ ، ئۆزىنى پۈتۈن دىققىتى بىلەن بېرىلىپ گېزىت كۆرۈۋاتقاندا كىيىپتەك سېلىۋالدى . ئايالى ئېرىگە : جېنىغا ئارتۇق گەپ قىلماڭ ، دەپ شۇنچە يالۋۇرغان تۇرۇقلۇق ، يەنە ئېرىنىڭ گەپ - سۆز ۋە قىلىقلىرىغا قاراپ ، جېنىنىڭ ئازار يەپ قېلىشىدىن خاۋاتىرلىنىپ قالدى .

— ئۇ كەلدى ، — دېدى ئۇ ئېرى ئولتۇرغان تاشقىرىقى ئۆينىڭ ئىشىكىگە قاراپ . ئەمما ، ئېرى بېشىنى كۆتۈرمىدى ، — ئۇنىڭغا گەپ قىلىپ قويسىڭىزچۇ ، — بۇ ئۇنىڭ ئۆينىڭ ئىشىكى ئېچىلىشتىن ئىلگىرىكى ئەڭ ئاخىرقى ئۆتۈنۈشى ئىدى ، بىراق ئېرى جاۋاب قايتۇرمىدى .

جېنى كىرگەندە ئاپىسى پەس ئاۋازدا :

— ئۇ ئىچكەركى ئۆيدە جۈمۇ ، — دېدى .

جېنىنىڭ يۈزى ئاقىرىپ كەتتى . بىگىز بارمىقىنى لېۋىگە باسقان ھالدا ، بۇ ۋەزىيەتكە قانداق تاقابىل تۇرۇشنى بىلمەي دېلىغۇلچىلىقتا تۇرۇپ قالدى .

— ئۇ كۆردىمە ؟

جېنى شۇنداق دېدىمۇ ، يەنە شۇئان گېپىنى توختىتىۋالدى ، چۈنكى ئاپىسىنىڭ چىرايىدىن ۋە باش لىڭشىتىشىدىن دادىسىنىڭ بالىنى كۆرۈپ ئۈلگۈرگەنلىكى چۈشىنىشلىك بولغانىدى .

— كرىۋەر ، — دېدى ئاپىسى ، — ھېچنېمە بولمايدۇ ، ئۇ ھېچ نەرسە دېمەيدۇ .

جېنى ئىشىك ئالدىغا كەلدى ، دادىسىنىڭ قوشۇمىسىنى چىڭ تۈرگەن ھالدا ناھايىتى سۈرلۈك قىياپەتتە ئولتۇرغان بولسىمۇ ، ئوزايدىن ھېچقانداق يامان غەرەز كۆرۈنۈپ تۇرمايۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، بىرپەس ئىككىلىنىپ تۇرغاندىن كېيىن ئۆيگە كىردى . — دادا ، — ئۇنىڭ ئاغزىغا شۇنىڭدىن باشقا گەپ كەلمەي قويدى .

گېرخاردت بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىدى ، ئۇنىڭ قوڭۇر رەڭ كىرىپىكلىرى ئاستىغا يوشۇرۇنغان قوي كۆزلىرىدىن ئوت يېنىپ تۇراتتى . قىزىغا بىر قاراش بىلەنلا ، كۆڭلى يۇمشاپ قالدى ، ئەمما ئۇ يەنىلا ئۆزى قۇرۇۋالغان ئىرادە قالىقىنىڭ مۇداپىئەسىدە تۇرغاچقا ، خۇشال بولۇۋاتقىنىنى ئازراقمۇ چاندۇرمىدى ، شۇ تاپتا ئۇنىڭ ئەنئەنىۋى ئەخلاق نۇقتىئەزىرى بىلەن تەبىئىي خەيرخاھلىق تۇيغۇسى ۋە قىزىغا بولغان مۇھەببىتى ئوتتۇرىسىدا جەڭ كېتىۋاتاتتى ، بىراق ئەنئەنىۋى ئەخلاق نۇقتىئەزىرى ۋاقتىنچە ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىدى ، بۇ كۆپىنچە كىشىلەردە روي بېرىدىغان ھال .

— ھە ، نېمە گەپ ؟ — دېدى ئۇ .

— مېنى ئەپۈ قىلامسىز ، دادا ؟

— سېنى ئەپۈ قىلدىم ، — دېدى ئۇ جىددىي تەرزىدە .

جېنى بىرپەس ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قالغاندىن كېيىن ، ئالغا قاراپ چامىدى . ئۇنىڭ نېمە قىلماقچى ئىكەنلىكى گېرخاردتقا ئايان ئىدى .

ئۇ لېۋىنى دادىسىنىڭ بوزارغان چېكىسىگە ئەمدىلا تەگكۈزۈشىگە ، دادىسى «بولدى» دەپ ، ئۇنى ئاستا نېرى ئىتتىرىۋەتتى .

بۇ بىر قېتىملىق ئىنتايىن سوغۇق كۆرۈشۈش بولدى . جېنى بۇ دورەمقى چىدىغۇسىز جازانى تارتقاندىن كېيىن ،

ئاشخانغا كىرىپ ، ئۇ يەردە ئۆزىنى كۈتۈپ تۇرغان ئاپسىغا تىكىلىپ قارىدى ، ھەرقانچە چاندۇرماي دېسىمۇ ، ئەمما ھېسسىياتى ئاخىر غالىب كەلدى . ئاپسى :

— ئۇ سەن بىلەن يارىشىپ قالدۇمۇ ؟ — دېگەن گەپنى تولۇق دەپ بولغۇچە ، قىزى ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلاپ ، ئۈستەلگە ئېگىشكىنىچە بۇقۇلداپ يىغلاپ كەتتى .

— بولدى ، بولدى ، — دېدى ئاپسى ، — بولدى ، يىغلىمىساڭچۇ ، ئۇ ساڭا نېمە دېدى ؟

بىرھازادىن كېيىن ، جېنىنىڭ ئاغزى گەپكە كەلدى . ئاپسى بۇ ئىشنى ئۈنچە جىددىي قىلىپ كۆرسەتمەسلىكىنىڭ ھەلەكچىلىكىدە ئىدى .

— ھېچ ۋەقەسى يوق ، — دېدى ئۇ ، — بۇ ئىشمۇ ئۆتۈپ كېتىدۇ . ئۇنىڭ مەجەزى بۇرۇندىنلا مۇشۇنداق ئىدىغۇ .

15

گېرخاردت ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، بالىنىڭ ئىشنى يىپىدىن يىڭنىسىگچە سۈرۈشتۈردى . ئۇ ئىختىيارسىز ھالدا بۇ بالىغا بوۋىلىق مەيداندا تۇرۇپ مۇئامىلە قىلدى . نېمىلا دېگەنبىلەن ، ھەرھالدا ئۇ ۋىجدانى بار ئادەم - دە . ھەممىدىن ئاۋۋال بالىنى چوقۇندۇرۇش ئىشنى ئېسىگە ئېلىپ ئايالىدىن سورىۋىدى ، ئايالى :

— ياق ، تېخى چوقۇندۇرمىغان ، — دەپ جاۋاب بەردى . گەرچە بۇ مەزلۇم بۇ مەجبۇرىيەتنى زادىلا ئېسىدىن چىقارمىغان بولسىمۇ ، ئەمما بۇ بالا چېركاۋنىڭ قارشى ئېلىشىغا ئېرىشەلمەيدۇ ، يوق ، بۇنىڭغا بىرنېمە دېيەلمەيتتى .

— تېخى چوقۇندۇرمىغانمۇ ، ياخشى گەپ ، ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ - دە ، — دېدى گېرخاردت كىنايە قىلىپ ؛ ئۇ ئايالىنىڭ

دېنىي ئېتىقادنى سۇس ، دەپ ئويلايتتى ، — ھىم ! مۇشۇنداق قىلسا بولامدۇ ! مۇشۇنداقمۇ مۇرتەد بولۇپ كەتكەن بارمۇ ؟ بەللى ، سىلەرگە بارىكاللا ! — ئۇ بۇ سەۋەنلىكىنى دەررۇ تۈزىتىش كېرەك دېگەن ئويغا كېلىپ ، — بالىنى چوقۇندۇرۇش كېرەك ، — دېدى ، — ئۇ نېمىشقا ئۇنى ئاپارمىدى ؟

ئايالى بالىنى چوقۇندۇرۇش ئۈچۈن بىرەر پوپنى ئۇنىڭغا ئاتا قىلىپ تاللاش كېرەكلىكىنى ، چوقۇندۇرۇش مۇراسىمى ئۆتكۈزگەندە بالىنىڭ قانۇنلۇق دادىسى يوق بولۇشتەك پاكىتىنى ئىقرار قىلىشقا توغرا كېلىدىغانلىقىنى ئېرىنىڭ سەمگە سالىدى . گېرخاردت بۇ گەپلەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، سەل پەسكويغا چۈشتىيۇ ، ئەمما دىنغا بولغان ئېتىقادى كۈچلۈك بولغاچقا ، بۇ تەڭقىسلىق تۈپەيلى دىننى بىر ياققا تاشلاپ قويۇشقا بولمايدۇ ، دېگەن قاراشقا كەلدى . پەرۋەردىگار بۇنداق باھانىلەرگە قۇلاق سېلىپ ئولتۇرمايدۇ ، بۇ ئىشنى ئورۇندىمىسا قانداقمۇ خرىستىئان مۇخلىسى دېگىلى بولسۇن ؟ ئۇ خرىستىئان مۇخلىسى ئىكەن ، ئەلۋەتتە بۇ ئىشنىڭ جاۋابكارلىقىنى ئۆز زىممىسىگە ئېلىشى كېرەك . ئۇ بالىنى چېركاۋغا ئاپىرىشنى ، جېنىنى ھەم بۇلار ئەر - خوتۇن بىللە بېرىپ كاپالەتچى بولۇشنى ئويلىدىيۇ ، يەنە بۇنىڭغا قىزىنىڭ ماقۇل بولماسلىقىنى خىيالغا كەلتۈرۈپ ، ئاخىر چوقۇندۇرۇش مۇراسىمىگە جېنىنى ئاپارماي ، ئەر - خوتۇن ئىككىسىلا بېرىش قارارىغا كەلدى . بۇ ئىشنىڭ قىيىنلىقىنى كۆڭلىدە دەڭسەپ كۆرگەندىن كېيىن ، مۇراسىمنى مىلاد بايرىمى بىلەن يېڭى يىل ئارىلىقىدا ، جېنىنى ئىشقا كەتكەن بىر كۈنى ئۆتكۈزۈشنى كۆڭلىگە پۈكتى . پىلاننى ئىچىدە پىشۇرغاندىن كېيىن ، ئايالىغا مەسلىھەت سېلىۋىدى ، ئايالىغىمۇ ياغدەك ياقىتى . شۇنىڭدىن كېيىن ئۇ يەنە بىر ئىشنى تىلغا ئالدى :

— بالىنىڭ ئىسمى تېخى يوق ئەمەسمۇ ، — دېدى ئۇ .
بۇ توغرىلۇق جېنىنى بىلەن ئاپىسى ئاللىبۇرۇنلا دېيىشكەن ، جېنىنى بوۋاققا «ۋىستا» دېگەن ئىسمىنى قويۇش ئويى بارلىقىنى

ئېيتقانىدى . ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ئاپىسى ئۇنى ئۆزىنىڭ پىكرى قىلىپ ، بۇ ئىسمىنى يۈرەكلىك ئوتتۇرىغا قويدى .

— ۋىستا دېگەن ئىسىم بولامدۇ ؟

گېرخاردت بۇنى ئاڭلاپ ، يا بولىدۇ ، يا بولمايدۇ ، دېمىدى . ئۇ بۇ مەسىلنى كۆڭلىدە ئاللىبۇرۇنلا ھەل قىلىپ قويغان ، ئەسلىدە ئۆز خىيالىدا «ۋىلھېلمىنا» دېگەن ئىسمىنى تەييارلاپ يۈرگەن ، بۇ ئىسىم ئۇنىڭ قۇۋناق ياشلىق دەۋرىدىن يادنامە ئىدى ، بىراق بۇ ئىسمىنى ئۆزىنىڭ بالىلىرىغا قويۇشقا زادىلا نېسىپ بولمىدى . شۇ تاپتا بۇ نەۋرىسىگىمۇ ئۆزىنىڭ تەشەببۇسىنى زورمۇزور تاڭماقچى ئەمەس ، ناھايەت ئۇ بۇ ئىسمىنى ياخشى كۆرىدۇ ، خالاس . نەۋرىسى بۇ ئىسىمغا ئېرىشكەندىن كېيىن ئۇنىڭدىن مەنئەتدار بولۇشى كېرەك . شۇنداق ئويلار ئىلكىدە ، ئۇ ئېھتىياتچانلىق بىلەن بۇ تۇنجى ھەدىيىسىنى تۇغما مېھىر - مۇھەببەتنىڭ نەزىر - چىراغ سۈپىسىغا سۈندۈدى . چۈنكى بۇ نېمىلا بولمىسۇن تۆھپە - دە .

— بۇ ئىسىمۇ بولىدىكەن ، — دېدى ئۇ بايقى مۇجەمل پوزىتسىيىسىنى يادىدىن چىقىرىپ ، — ئەمما ، ۋىلھېلمىنا بولسا ، قانداق ؟

ئايالى ئېرىنىڭ بىلىنەر - بىلىنمەس ھالدا ئۆز رايىدىن يانغىلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭ بىلەن يەنە تاقارشىپ تۇرۇشقا يېتىنالمىدى . ئۇنىڭ ئاياللارغا خاس نەيرىڭى ئەسقىتىپ قالدى .

— ئەمەسە ئىككىلا ئىسمىنى قويايلى ، — دېدى ئۇ .

— مەنمۇ بولمايدۇ دېمىدىمغۇ ، — بۇ گەپنى قىلىۋاتقىنىدا

گېرخاردتنىڭ چىرايى يەنە جىددىي تۈسكە كىردى ، — چوقۇندۇرغان چاغدا مۇشۇنداق دەپ ئاتايلى .

جېنى بۇ ئىشنى ئاڭلىغاندىن كېيىن قەۋەتلا خۇش بولۇپ كەتتى . چۈنكى ، بالىسى ئېرىشىدىغان پايدا مەيلى دىن بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولسۇن ياكى بولمىسۇن ، ئۆزىنىڭ كۈتكىنىدەك بولۇۋاتاتتى . شۇڭا ئۇ بالىسىغا چوقۇندۇرغاندا كىيىندۈرۈش

ئۈچۈن ، ئۇنىڭ كىيىمىنى يۇيۇپ دەزماللايمەن ، دەپ بىرمۇنچە ئاۋازە بولدى .

گېرخاردت يېقىن ئەتراپتىكى لۇدېر مەزھىپىنىڭ چېركاۋىدىن بىر پويىنى تاپتى ، بۇ ، يوغان باش كەلگەن ، تولىمۇ ئېھتىياتچان بىر خۇداگۈي ئىدى . گېرخاردت ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە كېلىشتىكى مەقسىتىنى ئېيتتى .

— سىزنىڭ نەۋرىڭىزىمىدى؟ — دەپ سورىدى پوپ .
— شۇنداق ، — دېدى گېرخاردت ، — ئۇنىڭ دادىسى بۇ يەردە ئەمەس .

— ئوھو ، — پوپ قىزىقىش نەزىرى بىلەن ئۇنىڭغا قارىدى .
گېرخاردت پىلاننىڭ كاشلىغىغا ئۇچرىشىنى خالىمىدى بولغاي ، پوپقا كېيىنچە ئەر - خوتۇن ئىككىسىنىڭ بالىنى چوقۇندۇرغىلى ئەكېلىدىغانلىقىنى ئۇقتۇردى . پوپ بۇنىڭدا چوقۇم كىشىگە ئېيتقىلى بولمايدىغان بىر يوشۇرۇن دەرد بارلىقىنى سېزىپ ، ئارتۇق گەپ سورىمىدى .

— سىلەر — بوۋىسى ، مومىسى ئۇنىڭغا كېپىل بولماقچى بولساڭلارلا ، چېركاۋ ئۇنى چوقۇندۇرۇشنى رەت قىلمايدۇ .
گېرخاردت چېركاۋدىن چىقۇۋاتقىنىدا ، نومۇس ئىچىدە ئۆرتىنىپ كەتتى . ئەمما يەنە قانداقلا بولمىسۇن ، بوينىدىكى قەرزنى ئادا قىلغىنى ئۈچۈن ، كۆڭلى ئەمىن تاپتى . ئەمدى بالىنى چېركاۋغا ئاپىرىپ چوقۇندۇرىدۇ ، چوقۇندۇرۇش مۇراسىمى تامام بولغاندا ، ئۇنىڭ ھازىرقى مەسئۇلىيىتىمۇ ئادا قىلىنىپ بولغان بولىدۇ .

بىراق ، چوقۇندۇرۇش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلۈۋاتقان چاغدا ، باشقىچە بىر خىل كۈچ ئۇنىڭدا تېخىمۇ زور قىزىقىش ۋە مەسئۇلىيەت تويغۇسىنى ئويغاتتى . ئۇنىڭ ئالدىدا ئۇنىڭ ئەس - ھوشىنى بەند قىلىۋالغان سۈرلۈك دىن ھەم دىن تەلەپ قىلىدىغان تېخىمۇ ئالىي قانۇن تۇرماقتا ، شۇڭا ئۇ نەۋرىسى ئۈچۈن ئادا قىلىشقا تېگىشلىك مەجبۇرىيەتكە ئائىت دىنىي ئەقىدىلەرگە

يېڭىباشتىن دىققىتىنى توغرىلىدى .

— سىلەر ئىنجىلدىكى تەلىماتلار ھەم مېھىر - مۇھەببەتتىكى ئارقىلىق بۇ بالىنى تەربىيەلىمەكچىمۇ ؟ — سۈرلۈك جىمجىتلىق قاپلىغان بۇ كىچىككىنە چېركاۋدا ، قارا تونغا ئورنىنىۋالغان پوپ ئۇلاردىن شۇنداق دەپ سورىدى ، بۇ سۆزلەرنى پەقەت چوقۇندۇرۇش بەلگىلىمىسىنىڭ تەرتىپى بويىچە ئوقۇپلا ئۆتتى دەپسەمۇ بولىدۇ . گېرخاردت ، شۇنداق ، دەپلا جاۋاب بەردى . ئايالىمۇ ئۆزىنىڭ ماقۇللۇقىنى بىلدۈردى .

— سىلەر زۆرۈر بولغان جىمكى دىققەت - ئېتىبارىڭلار ۋە تىرىشچانلىقىڭلارنى ئىشقا سېلىپ ، تەنپەھ ، ئاگاھ ، ئۈلگە ۋە تەرتىپ ئارقىلىق بۇ بالىنى جىمى گۇناھتىن باش تارتىپ ھەم ھەزەر ئەيىلەپ پەرۋەردىگارىڭىزنىڭ ئىرادىسىگە ۋە ئىنجىلدا زىكرى قىلىنغان ئەمرىمەرۇپلارغا ئەمەل قىلىدىغان قىلىپ تەربىيەلەپ چىقالامسىلەر ؟

بۇ سۆزلەر ئىختىيارسىز ھالدا گېرخاردتنىڭ يادىغا ئۆزىنىڭ پەرزەنتىنى كەلتۈردى . ئۇلار ئەينى ۋاقىتتا مۇشۇنىڭدەك چوقۇندۇرۇش مۇراسىمىغا داخىل بولۇپ قەسەم بېرىشكەن ، پەرزەنتلىرىنىڭ مەنىۋى بەختىدىن خەۋەر ئېلىشقا رازى بولۇشتەك مۇشۇنداق تەنتەنىلىك كاپالەتنى ئىشتىكەن ئەمەسمىدى .

— خوپ دەپسىڭىزلا بولىدۇ ، — دېدى پوپ ئۇنى ئالدىرىتىپ .

— خوپ ، تەقسىر ، — گېرخاردت بىلەن ئايالى ئاران - ئارانلا

تەكرارلاشتى .

— سىلەر ئەمدى مۇشۇ چوقۇندۇرۇش مۇراسىمى ئارقىلىق

بالىنى ياراتقۇچى پەرۋەردىگارىڭلارغا ھەدىيە قىلىدىڭلارمۇ ؟

— ھەدىيە قىلدۇق .

— خوش ، ناۋادا ئۆزۈڭلار ئېتىراپ قىلغان ئېتىقادنىڭ چىن

ئېتىقاد ئىكەنلىكىنى پەرۋەردىگارىڭىزنىڭ ئالدىدا ۋىجدان بىلەن

جاكارلىيالايدىغان بولساڭلار ، سىلەرنىڭ تەنتەنىلىك ۋەدەڭلار چىن

يۈرىكىڭلاردىن چىققان بولسا ، ئۇنداقتا پەرۋەردىگارىڭلار ئالدىدا

«شۇنداق» دەپ تەن ئېلىڭلار .

— شۇنداق ، — دەپ جاۋاب بېرىشتى ئۇلار .

شۇنىڭ بىلەن ، ھېلىقى پوپ قولىنى بالىنىڭ بەدىنىگە

تەگكۈزۈپ :

— ۋىلھېلمىنا ۋىستا ، ھازىر مەن مۇقەددەس ئاتا ، مۇقەددەس ئوغۇل ۋە روھلۇقۇددۇس نامىدىن سېنى چوقۇندۇرىمەن . بىز دوڭا قىلايلى ، — دېدى .

گېرخاردت ئاپئاق چاچلىق بېشىنى تۆۋەن ئېگىپ ، ئېھتىرام بىلەن مۇنۇ پاساھەتلىك دۇئانى ئىچىدە زىكرى قىلدى :

«ئەبەدىلئەبەد ھەممىگە قادىر پەرۋەردىگار ! بىز ساڭا ئېتىقاد قىلىمىز ، چۈنكى سەن ئىنسانىيەتنى ئاڧىرىدە قىلغۇچى ، ماڭا ئوخشاش بەندىلىرىڭگە روھ ئاتا قىلغۇچى ، ماڭا ئوخشاش بەندىلىرىڭنىڭ جىسمىنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرگۈچىسەن . ساڭا ھەمدۇسانا ئېيتىمىزكى ، سەن مۇشۇ ئەتىلىمە گۆشكە جان كىرگۈزۈپ ھاياتلىق بەخش ئەتتىڭ ھەم ئۇنى تا بۈگۈنگىچە ئۆز پاناھىڭدا ساقلىدىڭ . سېنى قۇتلۇقلايمىز ، بۇ بوۋاقنى گۈزەل ئەخلاققا ۋە نۇر - ئىقبالغا يېقىنلىشىش ئىمكانىيىتىگە مۇيەسسەر قىلدىڭ . ئەمدى ئۇنى ساڭا ھەدىيە قىلدۇق ھەم خرىستىئان ئالىمىگە ئەكىردۇق . ساڭا تەشەككۈر ئەيلەيمىزكى ، مۇقەددەس ئوغۇلنىڭ كالامى بولغان ئىنجىلنىڭ شاراپىتىدىن بۇ سەغىرىدە مەنىۋى شادلىق ئۈچۈن زۆرۈر بولغان جىمى ئىمكانىيەت تەل بولدى ، چۈنكى بۇ ئىنجىل نۇر كەبى ئۇنىڭ ئويى - پىكرىنى يورۇتۇپ ، تەسەللى كەبى ئۇنىڭ قەلبىنى ئىللىتىپ ، رىغبەت ۋە ئىستېدات كەبى ئۇنى پەرزىنى ئادا قىلىش ئىمكانىيىتىدىن بەھرىمەن قىلىپ ، مېھىر - شەپقەت ۋە ئۆلمەس ھەم قىممەتلىك ئۈمىد بىلەن ئۇنىڭ ئېتىقادىنى كامىل قىلدۇ . بىز يەنە ساڭا ئىلتىجا قىلىمىزكى ، ئاھ ، ناھايىتى شەپقەتلىك ھەم مېھرىبان پەرۋەردىگار ، بۇ بالىنى گۆدەك چېغىدىن تارتىپ روھلۇقۇددۇسنىڭ رىغبىتىگە ئېرىشتۈرۈپ پاكلاندۇرغايىسەن ، ئۇ سېنىڭ مېھىر -

شەپقىتىڭ بىرلە ، ئەبەدىي شاپائەتكە نائىل بولغاي . ئۆز قۇللىرىڭنىڭ بۇ بالىنى تەربىيەت قىلىشتەك زور مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىشتا ئەمەل قىلىشى ئۈچۈن ، ئۇلارغا ئەمىر ھەم رەھمەت قىلغايسەن . ئۇلارغا دىننىڭ تەنبىھ - ساۋاقللىرى ۋە ئەمرىمەرۇپلىرىنىڭ مۇتلەق زۆرۈر ئىكەنلىكىنى تونۇتقايسەن . ئۇلار بۇ سەغىرىنىڭ ئەسلىدە ساڭا مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى ، ناۋادا ئۇلارنىڭ بىپەرۋالىقى ياكى رەزىللىكتە ئۆلگە بولۇشى تۈپەيلى سېنىڭ بىر ئوبدان مەخلۇقۇڭغا شىكەستە يەتسە ، ئۇلاردىن ھامان ھېساب ئالدىغانلىقىڭنى ئەستىن چىقارمىغاي . سەن مۇشۇ بەندىلىرىڭگە شۇنداق ئىدراك ئاتا قىلغىنىكى ، بۇ سەغىرىنىڭ تەبىئىتىنىڭ مۇقەددەسلىكى ، ئۇنىڭ روھىنىڭ قىممىتى ، ئۇ كېلەچەكتە زاھىر قىلىدىغان خەۋپ - خەتەر ، ئۇ سېنىڭ شاپائىتىڭ بىرلە سازاۋەر بولغۇسى ئىززەت - ھۆرمەت ۋە بەخت - سائادەت ، شۇنىڭدەك رەزىل ھاۋايى - ھەۋەس ، رەزىل قىلمىش تۈپەيلى پانىي ئالەمدە يولۇقىدىغان ھالاكىتى ھەم باقىي ئالەمدە تارتىدىغان ئازاب - ئوقۇبىتى ئۇلارنىڭ كۆڭلىگە ئايان بولغاي . ئۇلارنىڭ بۇ سەغىرىنىڭ قەلبىدە ئاستا - ئاستا بىخ سۈرىدىغان رەزىل خاھىشىنى تۇنجۇقتۇرۇپ تاشلاپ ئۇنى ئۆز ھىمايىسىگە ئېلىشى ، بالىلىق ھەم ياشلىق دەۋرىدە بولمىش ئېزىتقۇننىڭ ئازدۇرۇشىدىن ساقلاپ قالدۇشى ، ئۇ ئۆسۈپ چوڭ بولغاندا ، ئۇنىڭ نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ ، ئۇنىڭغا سېنى ھەم سەن بۇ ئالەمگە ئەلچىلىككە ئەۋەتكەن ئىسا پەيغەمبەرنى تونۇتالىشى ئۈچۈن ، ئۇلارغا ھىدايەت ئاتا قىلغايسەن . مۇشۇ سەغىرىنىڭ قەلبىدە ساڭا قارىتا چەكسىز ئېھتىرام ۋە مۇھەببەتنى ، سېنىڭ ئوغلۇڭ — يەنى ئۇنىڭ خالاسكارىنىڭ كالامى بولغان ئىنجىلغا قارىتا مىننەتدارلىقىنى ، شۇنىڭدەك مۇشۇ ئىنجىلدىكى جىمى ئەمرىمەرۇپ ۋە قائىدە - مىزانلارغا قارىتا ھۆرمەتنى ھەمدە جىمىكى ئىنسانلارغا قارىتا مېھىر - شەپقەت ۋە خەيرخاھلىقنى ھەم ئۆز ئېتىقادىغا سادىق بولغان تەۋرەنمەس ئارزۇ - ھەۋەسنى يېتىلدۈرەلىشى ئۈچۈن ،

ئۇلارنى ھىدايەت يولىغا باشلىغايسەن . ئۇنى يېقىملىق رىغبەت بىلەن داۋاملىق نازارەت قىلىپ تۇرۇشى ، تىرىشچانلىق بىلەن ، گەپ - سۆزلىرى ۋە يۈرۈش - تۇرۇشلىرى ئارقىلىق ئۇنىڭ قەلبىنى بۇلغىنىشتىن ساقلاپ قالالىشى ھەمدە ئۇنىڭغا ھەر ۋاقىت ئۈلگە بولۇپ ، ئۇنى يامان يولدىن توسۇپ قالالىشى ئۈچۈن ، ئۇلارغا مەدەت قىلغايسەن . ناۋادا ، ئۇنىڭ بۇ ئالەمدىكى ئۆمرىنى ئۆزارتماقچى بولساڭ ، ئۇنىڭغا ئىجازەت بەرگەيسەنكى ، ئۇ ئاتا - ئاپىسى ۋە دوستلىرىغا شەرەپ ھەم تەسەللى بېغىشلاپ ، بۇ ئالەمدە ياراملىق ئادەم بولۇپ ، سېنىڭ پاناھىڭدا مەڭگۈگە ئاسايىش تاپقاي ، ئۇ ياشىغاندا سېنىڭ ئۈچۈن ياشىغاي ، ئۆلۈشكە توغرا كەلگەندە سېنىڭ يولۇڭدا جېنىنى پىدا ئەيلىگەي . مەھشەر كۈنىگە بارغاندا ، ئۇ ئۆز ئاتا - ئاپىسى بىلەن بىللە ، خىرىستوسنىڭ شاپائىتىگە مۇشەررەپ بولۇپ ، سېنىڭ مەغپىرىتىڭ ھەم مېھىر - مۇھەببىتىڭ سايسىدە ، ئەبەدىي شاد - خۇراملىق ئىچىدە دەرەقەمتە ئۆتكەي ، ئامىن .»

مۇشۇ دۇئانى قىلىۋاتقان چاغدا ، بوۋىسىدا بۇ كىچىككىنە تاشلاندىق جان ئىگىسىگە قارىتا مەجبۇرىيەت تۇيغۇسى پەيدا بولدى ، ئۇ ، خۇددى مۇقەددەس قەسەمنىمىدە قەيىت قىلغىنىدەك ، ئۆزىنىڭ شۇ تاپتا ئايالى قۇچىقىدا كۆتۈرۈپ تۇرغان ئاشۇ كىچىككىنە مەخلۇقنىڭ ھالىدىن پەرۋەردىگارىنىڭ ئەمرى بىلەن خەۋەر ئېلىپ ھەم ئۇنىڭغا كۆز - قۇلاق بولۇپ تۇرۇشى زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلىپ يەتتى . تاكى مۇراسىم ئاياغلاشقانغا قەدەر ، قاتتىق سۈر باسقان ھالەتتە ، بېشىنى تۆۋەن ئېگىپ سۈكۈتتە تۇردى . ئۇنىڭ ئاشۇ سۈرلۈك چېركاۋدىن يېنىپ چىقىۋاتقان چېغىدىكى ھېسسىياتىنى ئىپادىلەشكە ھېچقانداق گەپ توغرا كەلمەيتتى . ئەسلىدە دىن ئۇنىڭغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، مەنئى خورىتقۇچ ئىدى . ئۇنىڭ قارىشىچە ، تەڭرىنىڭ ئۆزى ئادەم ، ھەممىگە ھۆكۈمرانلىق قىلغۇچى رېئال مەۋجۇدىيەت ئىدى . ئۇ يەنە ، دىن — ھەرگىزمۇ يەكشەنبە كۈنى كۆپچىلىككە ۋەز ئېيتىش ئۈچۈن تەييارلاپ

قويۇلغان تەكەللۇپ سۆزلەر ئەمەس ياكى قىزىقارلىق ئوي - پىكىرمۇ ئەمەس ، ئۇ تەقدىر ئىلاھنىڭ قۇدرەتلىك ھاياتىي كۈچىنىڭ نامايەندىسى ، ئىنسانىيەت تەڭرىگە بىۋاسىتە يېقىنلىشالايدىغان زامانلاردىن بېرى ئىزچىل داۋام قىلىپ كەلگەن ، دەپ ئويلايتتى . ئۇنىڭ قارشىچە ، دىنىي مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىشنىڭ ئۆزى بىر خىل خۇشاللىق ، خالاسلىق ، كىشىلىك دۇنياغا بېرىلگەن بىر خىل تەسەللى ، چۈنكى كىشىلىك دۇنيانىڭ مەنىسىنى پانىي ئالەمدە ئىزاھلاپ چىقىش مۇمكىن ئەمەس ، خۇدانىڭ دەرگاھىغا بارغاندىلا ، ئاندىن ئۇنىڭ ئىزاھاتىغا ئېرىشكىلى بولىدۇ . گېرخاردت ئاستا قەدەم تاشلاپ كېتىۋېتىپ ، يول بويى باياتىن ئىچىدە زىكرى قىلغان قەسەمىياد سۆزلىرىنى ھەم مەجبۇرىيەتنى كۆڭلىدىن تەپسىلىي ئۆتكۈزۈپ چىقىۋىدى ، ئۆزىدە بۇ بالغا نىسبەتەن بىزارلىق تۇيغۇسى بارا - بارا يوقىلىپ ، تەبىئىي قىزىقىش تۇغۇلۇپ بېرىۋاتقىنىنى سەزدى . قىزىنىڭ گۇناھى ھەرقانچە زور بولغان تەقدىردىمۇ ، ئۇنى بۇ بالدىن كۆرگىلى بولمايتتى . ماۋۇ ئاڭسىز ، يىغلاڭغۇ ، نىمجان مەخلۇق ئۇنىڭ ھېسداشلىقىغا ھەم مېھرىگە موھتاج ئىدى . گېرخاردت ئەمدى يۈرىكىدە بۇ بالغا نىسبەتەن مېھىر - شەپقەت ئويغانغانلىقىنى ھېس قىلدى . ئەمما ئۆزىنىڭ پوزىتسىيىسىنى ئۈستۈمتۈت ئۆزگەرتىشكە تېخى بالدۇر ئىدى .

— ئۇ ياخشى ئادەم ئىكەنغۇ ، — يولدا كېلىۋېتىپ ئايالى پوپنى سۆككەندە ، ئۇ شۇنداق دېدى ، بايا ئۇ ئۆزىنىڭ مەجبۇرىيەت نۇقتىئىنەزىرىنىڭ كۈچىدە تېزلا يۇمشاپ كەتكەندى .

— شۇنداق - ھە ، ھەقىقەتەن ياخشى ئادەم ئىكەن ، — ئايالى ھېيىققان ھالدا ئۇنىڭ گېپىگە قوشۇلدى .

— ھېلىقى چېركاۋمۇ ئانچە كىچىك ئەمەسكەن ، — دېدى گېرخاردت .

— ھەئە ، شۇنداقكەن .

گېرخاردت ئەتراپقا قارىدى . كوچىلارغا ، ئۆيلەرگە ھەمدە

قىش كۈنىدىكى قۇياش نۇرىدا جانلىنىپ تۇرغان ھاياتلىققا كۆز تاشلاپ بولۇپ ، ئاخىرىدا نەزىرىنى ئايالىنىڭ قۇچقىدىكى بالغا ئاغدۇردى .

— ئۇ ئېغىر بولسا كېرەك ، — دېدى ئۆزىنىڭ ئۆزگىچە ئالاھىدىلىكىگە ئىگە بولغان نېمىسچە تەلەپپۇزىدا ، — ئەكىلىڭ ، مەن كۆتۈرۈۋالاي .

ئايالى ھېرىپ قالغانىدى ، شۇڭا دەررۇ ماقۇل بولدى .
— قاراڭ ، — دېدى ئۇ بالغا قاراپ - قاراپ قويۇپ ، ئۇنى ئۆزىنىڭ مۇرىسىگە ئاۋايلاپقىنا قويۇۋالدى ، — ئۇنىڭ بىزنىڭ مۇشۇ ئەقىدىمىزنى يەردە قويماسلىقىنى تىلەيلى .

ئايالى ئېرىنىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ كېلىۋاتاتتى . گەپنىڭ مەنىسى ئېرىنىڭ ئاۋازىدىن ئېنىق ئىپادىلىنىپ تۇرىدۇ . ئۇ ئەسلىدە بۇ بالا مۇشۇ ئۆيدە بولىدىغانلا بولسا ، كۆڭۈلسىزلىك تۇغدۇرۇشى ھەم غوۋغا چىقىپ قېلىشىدىن خاۋاتىرلىنىپ يۈرگەنىدى ، مانا ئەمدى تېخىمۇ قۇدرەتلىك بىر كۈچ ئېرىنى توسۇپ قالىدىغان بولدى . چۈنكى ھەرقانداق ۋاقىتتا ، بۇ بالىنىڭ روھىنى نەزەر - ئېتىباردىن ساقىت قىلىشقا بولمايدۇ - دە . گېرخاردت ئەمدى ئۇنىڭ روھىنى ئۇچۇقتۇرۇۋېتەلمەيدۇ .

16

گېرخاردت ئۆيىدە يەنە بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ قالدى ، مۇشۇ كۈنلەردە جېننى بىلەن روبىرو بولۇشتىن خىجىل بولۇپ ، كۆرمىگەنگە سېلىپ يۈردى ، كېيىن ماڭار چېغىدا ئۇنىڭ بىلەن خوشلىشىپمۇ قويماي ، ئايالىغا : «ئۇنىڭغا مەن ئۈچۈن خوش دەپ قوياتىمىز» دەپلا كېتىپ قالدى . بىراق ، يېرىم يولغا بارغاندا قاتتىق ئۆكۈندى ، «ئۇنىڭغا بىرەر ئېغىز گەپ قىلىپ قويۇپ ماڭغان بولسامچۇ ، ئىست» دەپ قالدى ئۇ پويىز گۈلدۈرلەپ

ماڭغاندا . بىراق ، ئەمدى كېچىككەندى .

گېرخاردتنىڭ ئائىلىسىدىكى ئىشلار بۇرۇنقىدەكلا داۋام قىلىۋەردى . جېنى لېئانچو خانىمنىڭ ئۆيىدە شۇ ئىشلىگىنىچە ئىشلەپ كەتتى . سىباستىئون سىگارت دۇكىنىدا ئىشلەۋاتاتتى ، ئورنىمۇ خېلىلا ئىسسىپ قالدى . گېئورگىنىڭ ئىش ھەققى ئۈچ دوللارغا ، كېيىن يەنە ئۈچ يېرىم دوللارغا ئۆستى . بىر ئائىلە كىشىلىرى غورىگىل تۇرمۇش كەچۈرمەكتە . كۆمۈر ، ياغ ، تۇز ، ئاياغ ، ئۈستىباش ئۇلارنىڭ پارىڭىنىڭ ئەڭ مۇھىم تېمىسى ئىدى . ھەممەيلەن تىرىكچىلىكنىڭ غېمىدە پايىپتەك بولۇپ يۈرۈشمەكتە . جېنى سەزگۈر ئايال ، ئۇنى خاۋاتىرلەندۈرىدىغان ئىشلارمۇ ئاز ئەمەس ، لېكىن ئۇنىڭ بېشىنى راسا قانۇرۇۋاتقىنى — ئۆزىنىڭ نىجاتلىق مەسىلىسى ئىدى . ئۇ بۇ مەسىلىدە ئۆزىنى ئانچە ئويلاپ كەتمىگەن تەقدىردىمۇ ، تولىراق ۋىستا ھەم ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن باش قانۇرماي تۇرالمايتتى . ئۆزىنىڭ نەگە بېرىپ ، نەدە توختايدىغانلىقى ھېچ نامەلۇم . ئۇ ئۆزىگە ئۆزى نەچچە رەت : «مېنى كىممۇ ئالار ؟» دېگەن سوئالنى قويدى . «ناۋادا يېڭىدىن مۇھەببەت تۇغۇلۇپ قالسا ، ۋىستانى قانداق قىلىمەن ؟» بۇمۇ ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن ئىش — دە . ئۇ ھەم ياش ، ھەم ئۆز ، ھەممە ئادەمنىڭ ئۇنىڭغا ئىشقاۋازلىق قىلغۇسى ياكى ساقال تاشلىغۇسى كېلىدۇ . لېئانچو خانىمنىڭ ئۆيىگە كېلىدىغان ئەر مېھمانلار ناھايىتى كۆپ ئىدى ، شۇلاردىن بىرنەچچىسى ئۇنىڭغا تېتىقسىز چاقچاق قىلغانمۇ بولدى .

— سۆيۈملۈكۈم ، سىز قالتىس چىرايلىق ئىكەنسىزغۇ ، — بۇ گەپنى ئۇ بىر كۈنى ئەتىگەندە خوجايىنىنىڭ گېپىنى ئېيتىپ قويغىلى مېھمان يانتقان ھۇجرىنىڭ ئىشىكىنى چەككەندە ، ئەللىك ياشلاردىن ھالقىغان بىر قېرى ساياق ئېيتتى .

— كەچۈرۈڭ ، — دېدى جېنى ھودۇققىنىدىن شەلپەردەك قىزىرىپ .

— راست گەپ ، سىز بەك ئوماق ئىكەنسىز ، مېنىڭدىن

كەچۈرۈم سورمايلا قويۇڭ ، مەن باشقا بىر كۈنى سىز بىلەن ئايرىم پاراڭلىشىمەن .

ئۇ تېخى جېننىنىڭ ئېڭىكىنى تۇتماقچى بولۇپ قولىنى ئۇزاتقاندى ، جېننى ئىتتىكلا ئۆزىنى چەتكە قاچۇردى . ئۇ بۇ ئىشنى خوجايىنىغا ئېيتماقچى بولدى ، يەنە ئىزا تارتىپ دېمەيلا قويدى . پەقەتلا : «نېمە ئۈچۈن ئەركەك زاتلا بولسا مۇشۇنداقتۇ ؟» دېگەن ئويغا كەلدى . ئەجەبا ، ئۇ باشقىلارنى ئۆزىگە شۇنچە يېپىشتۇرۇۋالغۇدەك ، تۇغۇلۇشىدىنلا شۇنداق رەزىل ، تېگىدىن بۇزۇق ئىنسانمىدۇ ؟

ئومۇمەن ، ئۆزىنى ئۆزى ھىمايە قىلىشقا ماھىر بولمىغان ئادەم ئاجايىپ بىر خىل خۇسۇسىيەتلىك بولىدۇ ، يەنى شېكەر شىرنىسى قاچىلانغان قۇتغا ئوخشاش ، چىۋىنلەرنى ئۆزىگە ئولاشتۇرىدۇ . چىۋىننىڭ ئولشىۋالغىنى شېكەر شىرنىسى ئۈچۈن قىلچە پايدىسىز ، ئۇ ئۈچۈپ كەتكەندە ئۆزىگە شىرنىدىن بىرمۇنچە يۇقتۇرۇۋالغان بولىدۇ . مۇلايىم ، ئىتائەتمەن ، شەخسىيەتسىز بولغان بىر ئايالغا ئەركەكلەر تەبىئىي ھالدا ھەسەل ھەرىكەتلىرىدەك ئولشىۋالىدۇ . بۇ كىشىلەر بۇنداق سېخىي ، مۇلايىم تەبىئەتنى ، بۇ خىل ئۆزىنى ئۆزى قىلچە ھىمايە قىلماسلىق پوزىتسىيىسىنى يىراقتىنلا پۇراپ بىلىۋالىدۇ . شۇڭا ، جېننىغا ئوخشاش بۇنداق ئاياللار خۇددى كۆڭۈلگە ھۇزۇر بېغىشلايدىغان ئىللىق ئوت كەبى ، ئەركەكلەرنى ئۆزىگە مەھلىيا قىلىدۇ ، ئەركەكلەر ئۇنىڭدىن ئۆزىنىڭ ھالىغا يېتىشىنى ئۆتۈندۈ ، ئۇنى ئۆز ئىلكىگە ئېلىۋېلىپ ، ئۆزىنىڭ نەپسىنى قاندۇرۇش كويىدا بولىدۇ . شۇڭلاشقىمۇ بىرمۇنچە كىشىلەر ئۇنىڭغا يېقىنچىلىق قىلىۋېرىپ ، ئۇنىڭ كەيپىنى راسا ئۇچۇردى .

بىر كۈنى ، سىنىسنى ئاتى دېگەن يەردىن رېستوران ئىسىملىك بىر مېھمان كەلدى . ئۇ ئاپتوموبىل چاقى سودىگىرنىڭ ئوغلى ئىدى ، ئۇنىڭ دادىسى شۇ شەھەردە ھەم مەملىكەت ئىچىدىكى باشقا جايلاردا سودا ساھەسىدە خېلى نام - ئاتىقى بار ئادەم ئىدى . ئۇ

لېئانچو خانىمنىڭ ئۆيىگە پات - پات مېھمان بولۇپ كېلەتتى . ئۇنىڭ لېئانچو خانىم بىلەن بولغان ئالاقىسى خانىمنىڭ ئېرى بىلەن بولغان ئالاقىسىدىنمۇ قويۇق ئىدى ، چۈنكى لېئانچو خانىم سىنىپىدا چوڭ بولغان ، قىز ۋاقتلىرىدا دائىم ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئويناپ كېلەتتى . خانىم ئۇنىڭ ئاپىسى ، ئاكىسى ۋە سىڭىللىرى بىلەن تونۇش ، ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى لېئانچو خانىمغا ئۆز ئۆيىنىڭ ئادىمى قاتارىدا مۇئامىلە قىلاتتى .

— رېستورانتقا كېلىدىكەن ، ھېنرى ، — جېننى لېئانچو خانىمنىڭ ئېرىگە شۇنداق دەۋاتقىنىنى ئاڭلاپ قالدى ، — بۈگۈن چۈشتە ئۇنىڭ تېلېگراممىسىنى تاپشۇرۇۋالدىم . ئۇ تازىمۇ سەرەست ئادەم . بۇنى سىزمۇ بىلىسىز . ئۇنىڭغا ئۈستۈنكى قەۋەتنىڭ شەرقىدىكى كاتتا ھۇجرىنى تەييارلاپ قويساقمىكىن ، سىز ئۇنىڭغا سوغۇق مۇئامىلىدە بولماي ، كۆپرەك يېقىنچىلىق قىلارسىز . ئۇنىڭ دادىسى ماڭا بەك ئوبدان مۇئامىلە قىلىدىغان . — بىلىمەن ، — دەپدى ئېرى پەرۋاسىزغىنا ، — مەن رېستورنى ياقىتۇرمىن . شۇلارنىڭ ئائىلىسىدە ئەڭ تۈزۈكمۇ شۇ . شۇنىڭ سەل تولۇق ، ھېچنېمىنى پىسەنتىگە ئېلىپ قويمايدۇ - دە . — بۇنى بىلىمەن ، ئەمما ئۇ ناھايىتى چىرايلىق ئەمەسمۇ ، مەن ئۇنىڭدىنمۇ سۈمباتلىق ئادەمنى زادىلا ئۇچراتمىدىم . — مەن ئەلۋەتتە ئۇنىڭغا ئوبدان مۇئامىلىدە بولىمەن . سىزنىڭ دوستلىرىڭىزغا ئەزەلدىن ياخشى مۇئامىلە قىلىپ كېلىۋاتمەنغۇ ؟

— ئوغۇ راست ، ناھايىتى ياخشى مۇئامىلە قىلىسىز . — ئوھوي ، ئۆزۈممۇ تېخى بىلمەيدىكەنمەن ، — ئۇ سوغۇقلا جاۋاب قايتۇردى .

بۇ مەشھۇر مېھماننىڭ قەدىمى يېتىپ كەلگەن چاغدا ، جېننى بۇ ئىنتايىن مۇھىم شەخسنى بىر كۆرۈپ باقماقچى بولۇۋىدى ، ئۈمىدىمۇ بىكار كەتمىدى . شۇ كۈنى زالدا ساھىبەسى بىلەن

كۆرۈشكەن كىشى ئوتتۇز بەش - ئوتتۇز ئالتە ياشلارغا كىرگەن ،
ئوتتۇرا بوي ، چىراي - شەكلى قاملاشقان ، غەيۇر ۋە زەبەردەس
ئادەم ئىدى . ئۇنىڭ ئاۋازى ۋەزىمىن ھەم ياڭراق ئىدى ؛ ئۇنىڭ
يېنىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ھەرقانداق كىشى مەيلى ئۇنى تونۇسۇن
ياكى تونۇمسۇن ئىختىيارسىز ئۇنىڭ سۆزلىرىگە قۇلاق سالماي
تۇرالمىتى . ئۇ ئارتۇقچە تەكەللۇپتىن خالىي ، گەپنىمۇ ناھايىتى
ئوچۇق قىلىدىغان ئادەم ئىكەن .

— ئوھو ، مانا ، — دېدى ئۇ گەپ باشلاپ ، — سىز بىلەن
يەنە دىدار كۆرۈشكىنىم ئۈچۈن خۇرسەنمەن . لېئانچو ئەپەندى
تىنچلىقمۇ ؟ فانى ئوبدان تۇردىمۇ ؟

ئۇ بۇ سۆزلەرنى قىزغىنلىق بىلەن سورىدى ، ساھبەمۇ ئۇنىڭ
سوئالىغا قىزغىنلىق بىلەن جاۋاب قايتۇردى .

— سىز بىلەن كۆرۈشكىنىم ئۈچۈن قەۋەتلا خۇشالمەن ،
رېستو ، — دېدى ئۇ ، — يۈكلىرىڭىزنى ئۈستۈنكى قەۋەتكە
ئاچىقىپ قويسۇن . مېنىڭ ھۇجرامغا كىرىپ ئولتۇرايلى ، شۇ يەر
راھەترەك . پەدەرېڭىز ۋە لۇئىزا ياخشى تۇرغاندۇ ؟

مېھمان خوجايىن بىلەن بىللە ئۈستۈنكى قەۋەتكە چىقىپ
كەتتى . بۇ چاغدا پەلەمپەينىڭ بىر چېتىدە گەپ تىڭشاپ تۇرغان
جېنى بۇ كىشىنىڭ تەقى - تۇرقىدا ماگنىتقا ئوخشاش بىر خىل
سېھرىي كۈچ بارلىقىنى ھېس قىلدى . گويا بىر ھەقىقىي شەخس
ئوتتۇرىغا چىقىپ قالغاندەك تۇيغۇدا بولدى ، بۇنىڭ سەۋەبىنى
ئۆزىمۇ چۈشىنەلمىدى . كۆزىنى يۈمۈپ - ئاچقۇچىلىك بولغان
ئارىلىقتا ، ئۆيىنىڭ ئىچىنى باھار شامىلى قاپلاپ كەتكەندەك بولدى .
ساھبەنىڭ مۇئامىلىسىمۇ ئاجايىپ مۇلايىملىشىپ كەتتى . كىملا
بولمىسۇن گويا بۇ مېھمان ئۈچۈن بىرەر ئىش قىلىشى زۆرۈردەك
ھېسسىياتتا ئىدى .

جېنى يەنە ئۆز ئىشىغا تۇتۇندى ، بىراق باياتىنقى تەسىراتتىن
ھېچ خالىي بولالمايلا قالدى . ئۇ كىشىنىڭ ئىسمى ئۇنىڭ كۆڭۈل
ئېكراندا يېنىش - يېنىش گەۋدىلەندى : رېستوگان . ئۇ يەنە

تۇرۇپ - تۇرۇپلا بۇ كىشىنىڭ سىنىپىنىڭ سىنىپىنىڭ دېگەن جايدىن كەلگەنلىكىنى ئېسىگە ئېلىپ قويايتتى. ئۇ كىشىگە ھېلىدىن - ھېلىغا تۇيدۇرماي كۆز سېلىپ، ئۆزىدە ئەركەك زاتىغا قارىتا قىزىقىش تۇغۇلغانلىقىنى سېزەتتى. بۇنداق تۇيغۇ ئۇنىڭدا ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغانىدى. بۇ كىشىنىڭ بويى - بەستى شۇنچىلىك قامەتلىك، رەڭگىرۈي شۇنچىلىك قاملاشقان، ئۆزى شۇنداق زەبەردەس ئىدى. ئۇ بۇ كىشىنىڭ قانداق كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلىقىنى قىياس قىلالىمىدى. تېخى بۇ كىشىدىن سەل قورقۇۋاتقىنىنى سەزدى. بىر قېتىم ئۇ ھېلىقى كىشىنىڭ بۈركۈتىنىڭدەك ئۆتكۈر كۆزلىرىنى تىكىپ ئۆزىگە قاراۋاتقىنىنى سېزىپ قېلىپ، بەك ھودۇقۇپ كەتتى - دە، بىر باھانە تېپىپ ئۆزىنى دالدىغا ئالدى. يەنە بىر قېتىم ئۇ كىشى جېنىغا گەپ قىلماقچى بولۇۋىدى، جېنى ئۆزىنى ئىش بىلەن بەند قىلىپ كۆرسىتىپ، ئىتتىك نېرى كەتتى. ئۇ ئارقىسىغا ئورۇلسىلا، ئۇ كىشىنىڭ ئۆزىگە مۇختەك قارىلىپ تۇرغان كۆز نەزىرى بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىغانلىقىنى بىلەتتى، شۇڭا ئالاقزادىلىكتىن خالىي بولمايلا قالدى. بۇ كىشىدىن يىراقراق تۇرۇشنى ئويلايتتى، ئەمما زادى نېمە سەۋەبتىن شۇنداق ئويلاۋاتقىنىنى ئۆزىمۇ بىلمەيتتى.

ئەمەلىيەتتە، بايلىق، تەربىيەت، مەرتىۋە جەھەتتە جېنىدىن كۆپ ئۈستۈن تۇرىدىغان بۇ ئەركەكتە جېنىنىڭ ئۆزگىچە قىياپىتىگە قارىتا تەبىئىي قىزىقىش پەيدا بولۇپ قالغانىدى. باشقا ئەركەكلەرگە ئوخشاش، ئۇنىڭمۇ جېنىغا رام بولۇپ قالغان يېرى - جېنىنىڭ ئاجايىپ سۈلكەتلىك تەبىئىتى ۋە كۆزگە چېلىقىپ تۇرىدىغان ئاياللىق خۇسۇسىيىتى ئىدى. لەپ - لەپ قىلىپ بېقىشلىرى ئۇنىڭ سۆيگۈگە باي ئىكەنلىكىدىن بېشارەت بېرىپ تۇراتتى. نېمىشقىدۇر رېستوغا بۇ قىزغا يېقىنلاشسا بولىدىغاندەك تۇيۇلاتتى. جېنىغۇ ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى تەجرىبىلىرىنى ئىشقا سالغان ئەمەس ياكى ئۇنىڭغا نازۇكەرەشمە

قىلغانمۇ ئەمەس ، ئەمما ئۇ كىشىنىڭ شەيىتىنى ھامان ئۇنى جېنىغا يېقىنلىشىشقا كۈشكۈرتمەكتە ئىدى . ئۇ كىشى ئاشۇ تۇنجى كېلىشىدە ، بىر ئاز تەۋەككۈل قىلىپ كۆرمەكچى بولغانىدى ، ئەمما بەزى ئىشلار سەۋەبىدىن كېتىپ قېلىشقا مەجبۇر بولدى . ئۇ بۇ يەردە تۆت كۈن تۇرۇپلا كېتىپ قالغانىدى ، كېلىۋالدىمىن كەتكىنىگە ئۈچ ھەپتە بولدى دېگەندە ، جېنى ئۇنى ئەمدى كەلمەيدۇ دەپ ئويلاپ ، بىر تۇرۇپ كۆڭلى ئارام تاپقاندا ، بىر تۇرۇپ كۆڭلى يېرىم بولۇۋاتقاندا غەلىتە تۇيغۇلاردا بولۇپ يۈرگەندە ، ئۇ كىشى خۇددى ئاسماندىن چۈشكەندە كىلا يەنە پەيدا بولۇپ قالدى . ئۇنىڭ بۇ دورەم يەنە كېلىشى ھېچكىمنىڭمۇ خىيالغا كىرىپ چىقمىغانىدى . ئۇ لېئانچو خانىمغا : تىجارەت ئىشى بىلەن يەنە كېلىشكە توغرا كېلىپ قالدى ، دەپ چۈشەنچە بېرىپ قويدى . بۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقىنىدا ، جېنىغا ئاچ كۆزلەرچە قاراپ قويۇۋىدى ، جېنىغا ئۇنىڭ بۇ كېلىشىدىكى مۇددىئاسىنىڭ گويا ئۆزى بىلەن ئاز - تولا ئالاقىسى باردەك تۇيۇلدى .

ئۇ كىشى بۇ دورەم كەلگەندىن كېيىن ، جېنىغا ئۇنى كۆرۈشنىڭ پۇرسىتى تېپىلىپلا تۇردى . بىرىنچى قېتىمقىسى ئەتىگەنلىك غىزا ۋاقتى ئىدى . چۈنكى بەزى چاغلاردا ناشتىلىق غىزانى ئۈستەلگە جېنى ئەكېلەتتى . ئىككىنچى قېتىمقىسى زىياپەت بېرىلگەن چاغ ئىدى ، ئۈستەلدە ئولتۇرغان مېھماننى تۇر ئۆيدە ياكى ھۇجرىدا تۇرۇپ بىمالال كۆرۈشكە بولاتتى ؛ بەزى چاغلاردا ئۇ كىشى لېئانچو خانىمنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ پاراڭ سېلىشىپ ئولتۇرغاندىمۇ ، جېنىغا ئۇنى كۆرۈش پۇرسىتى چىقىپ قالاتتى . ئۇ كىشى بىلەن لېئانچو خانىمنىڭ مۇناسىۋىتى ئەزەلدىن قويۇق ئىدى .

— مەن شۇنداق ئويلايمەن ، رېستو ، سىز نېمىشقا بالدۇرراق ئىشنى پۈتتۈرۈپ توي قىلىۋالمايسىز ؟ — ئۇ ئىككىنچى قېتىم كەلگەندە ، لېئانچو خانىم ئۇنىڭغا شۇنداق دېدى ، — ھازىر دەل ۋاقتى ئىكەنلىكىنى بىلىشىڭىز كېرەك ئىدى .

— بىلىمەن ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ ، — ئەمما مېنىڭ ھازىرچە تېخى قوي قىلغۇم يوق . مۇشۇنداق سالتاتنىڭ ۋاقتىمدا بەش - تۆت زامان بولسىمۇ جاھاننىڭ پەيزىنى سۈرۈۋالاي دەيمەن . — بۇ دېگىنىڭىزغۇ دۇرۇس ، بىلىمەن ، سىز جاھاننىڭ پەيزىنى سۈرەلەيسىز . بىراق ئىزا تارتىشىڭىز بولاتتى ، دادىڭىز سىزنىڭ غېمىڭىزدە نېمىلەر بولۇپ كېتىۋاتقاندۇ . مېھمان پىخىلداپ كۈلۈۋەتتى .

— دادام ھەرگىزمۇ مېنىڭ غېمىمنى يەپ يۈرمەيدۇ . غەم قىلىدىغانغا ئۆزىنىڭ ئىشلىرىمۇ يېتىپ - ئېشىپ تۇرۇپتۇ . جېنى ئۇنىڭغا قىزىقسىنغان ھالدا قاراپلا قالدى . شۇ تاپتا ، كۆڭلىدە نېمە ئويلار كېزىپ يۈرۈۋاتقىنىدىن بخەۋەر ، تۇيغۇلىرى ئۇ كىشىگە ئەسىر بولۇپ كېتىۋاتماقتا ئىدى . ئۇ بۇ خىل ئەسىرلىكنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىپ يېتىشى بىلەنلا ، دەررۇ ئۆزىنى دالدىغا ئالدى .

مېھمان بۇ دورەم كەلگىنىدە ، جېنىغا تېخىمۇ بەك كۆز سالىدى . پۇرسەت تاپسىلا ئۇنىڭغا بىر - ئىككى ئېغىز لوقما تاشلاپ ، ئۇنى تاغدىن - باغدىن گەپكە سېلىپ قويايتتى . جېنىمۇ ئىختىيارسىزلا ئۇنىڭ سوئالغا ھازىر جاۋاب بولاتتى . ئۇ جېنىنىڭ ئامراقلىقىنى كەلتۈرۈپ قويغانىدى . بىر قېتىم ، جېنى ئىككىنچى قەۋەتتىكى ئىشكاپنىڭ تارتىمىسىدىن پۇرۇچ ئىزدىگىلى چىقىپ ، ئۇنىڭ بىلەن زالدىلا دوقۇرۇشۇپ قالدى . بۇ چاغدا ئۈستۈنكى قەۋەتتە مۇشۇ ئىككىيلەنلا قالغان ، لېئانچو خانىم سودىلىق قىلغىلى بازارغا كەتكەن ، باشقا چاكارلارنىڭ ھەممىسى پەستە ئىدى . ئۇ مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ توغرىدىن - توغرىلا ئۆزىنىڭ ئىشىغا كىرىشتى ، بىر خىل ھەيۋە بىلەن ، ھېچبىر تەپ تارتماستىن ، ئىنتايىن كەسكىن رەۋىشتە جېنىنىڭ قېشىغا كەلدى .

— مەن سىز بىلەن سۆزلەشمەكچىدىم ، — دېدى ئۇ ، — سىز قەيەردە ئولتۇرىسىز ؟

— مەن . . . مەن ، — جېنى كېكەچلەپ قالدى ، يۈزى شۇئان تاتىرىپ كەتتى ، — مەن روۋلېي كوچىسىدا ئولتۇرىمەن .
— نەچچىنچى قورۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ جېنىنى جاۋاب بېرىشكە مەجبۇر قىلىدىغاندەك قىياپەتتە .

جېنى قورققىنىدىن غال — غال تىترەپ كەتتى .
— بىر مىڭ ئۈچ يۈز ئون تۆتىنچى قورۇ ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ خۇدىنى يوقاتقاندەك بولۇپ .

مېھماننىڭ تىنىق قوي كۆزلىرى ئۇنىڭ زەڭگەر شەھلا كۆزلىرى ئىچىدە ئويىنايتتى . ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىردەمدىلا خۇددى مۈگدەتكۈچى ، مەنىلىك ، كۈچلۈك چېقىن چىقىپ ئۆتكەندەك بولدى .

— سىز ماڭا تەئەللۇقسىز ، — دېدى ئۇ كىشى ، — مەن سىزنىڭ كويىڭىزدىلا بولۇپ قالدىم . سىزنى كۆرگىلى قانداق چاغدا بارسام بولىدۇ ؟

— ۋاي ، سىز ھەرگىز ، ھەرگىز بارماڭ ، — جېنىنى ئالاقزادىلىك ئىچىدە ، بارماقلىرى بىلەن لېۋىنى بېسىۋالدى ، — مەن سىز بىلەن كۆرۈشمەيمەن . مەن . . . مەن . . .

— ئوھو ، مەن ، مەن بارسام بولمامدىكەن ؟ گېپىمگە قۇلاق سېلىڭ ، — ئۇ جېنىنىڭ بىلىكىنى تۇتۇۋېلىپ ، ئۇنى ئاستا ئۆزىگە تارتتى ، — ئىككىمىز شۇ تاينىڭ ئۆزىدىلا سۆزلىشىۋالايلى . مەن سىزنى ياقتۇرۇپ قالدىم ، سىزمۇ مېنى ياقتۇرامسىز ؟ قېنى ، ئېيتىڭغا ؟

جېنى ئۇنىڭغا كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ قاراپلا قالدى ، بۇ كۆزلەردىن تەئەججۈپ ، چۆچۈش ، ۋەھىمە ئالامىتى ئەكس ئېتىپ تۇراتتى .

— بىلمەيمەن ، — دېدى ئۇ ھاسىراپ تۇرۇپ ، ئۇنىڭ لەۋلىرى قۇرۇپ كەتكەنىدى .

— مېنى ياقتۇرامسىز ؟ — ئۇنىڭ نەشتەردەك تىكىلگەن كۆزلىرى جېنىنى قىمىر قىلغۇزماي قويدى .

— بىلمەيمەن .
 — ماڭا قاراڭا ، — دېدى ئۇ .
 — راست ، بىلمەيمەن ، — جاۋاب بەردى جېنى .
 ئۇ جېنىنى ئىتتىك ئۆزىگە تارتتى .
 — سىز بىلەن كېيىن يەنە سۆزلىشەيچۇ ، — ئۇ شۇنداق دەپلا ، ئۆكتەملىك بىلەن لەۋلىرىنى جېنىنىڭ لەۋلىرى ئۈستىگە باستى .
 جېنى خۇددى مۈشۈكنىڭ ئۆتكۈر پەنجىلىرى ئاستىدا ئۈركۈپ ياتقان قۇش بالىسىغا ئوخشاش ، نېمە قىلىشنى بىلمەي تېپىرلاپلا قالدى ، ئەمما مۇشۇ ئەسنادا ، ئىنتايىن جانلىق ھەم تەرسا بىر نەرسە ئۇنىڭغا ئۆز گېپىنى قىلىۋاتقانىدى . مېھمان پىخىدە كۈلۈۋېتىپ ، ئۇنى قويۇۋەتتى .
 — بىز ئەمدى بۇ يەردە ئىككىنچى بۇنداق ئىشنى قىلمايلى ، ئەمما ئېسىڭىزدە بولسۇن ، سىز مېنىڭكى ، — ئۇ شۇ گەپنى قىلغاچ ، گويا ھېچ ئىش بولمىغاندەك ، زالدىن چىقىپ كەتتى . قورقۇپ ھېچ ھالى قالمىغان جېنى يۈگۈرۈپ ساھىبەسىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىۋالدى . دە ، ئىشكىنى ئىچىدىن ئېتىۋالدى .

17

بۇ قېتىم تۇيۇقسىز يۈز بەرگەن ئىش جېنىنىڭ روھى دۇنياسىنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىپ تاشلىدى . ئۇ بىرنەچچە سائەتتىن كېيىن ئاران ئېسىگە كەلدى . دەسلەپتە بۇنىڭ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى زادىلا چۈشىنەلمىدى . بۇ قورقۇنچلۇق ئىش ، گويا ئوچۇق ئاسماندا چاقماق چېقىلغاندەك ئىش ئىدى . ھازىر ئۇ يەنە بىر ئەرەككە كۆڭۈل بېرىپ قويدى . بۇ نېمە ئۈچۈن ؟ زادى نېمە ئۈچۈن ؟ ئۇ ئۆزىگە مۇشۇ سوئالنى قويدى ، كۆڭلىدە بۇنىڭغا جاۋابىنىمۇ تېپىپ بولدى . شۇ تاپتا ئۇ ئۆزىنىڭ روھى ھالىتىنى

چۈشەندۈرۈپ بېرەلمىگەن بىلەن ، شۇنسى ئېنىقكى ، مېجەز - خاراكتېر جەھەتتە ئۇ ئۇ كىشىگە تەئەللۇق ، ئۇ كىشىمۇ ئۇنىڭغا تەئەللۇق ئىدى .

مۇھەببەت ھاياتقا ئوخشاش ، خۇددى جەڭنىڭ ئۆزى . كۈچ دېسە كۈچ ، بىلىم دېسە بىلىمى بار بولغان ، ئېيىققا ئوخشاش بەستلىك بۇ ئەركەك ئۆزى زەردار سودىگەرنىڭ ئوغلى ، يەنە كېلىپ ئۇ ياشاۋاتقان دۇنيا جېنىنىڭ دۇنياسىدىن كۆپ ئەۋزەل تۇرۇقلۇق ، مانا ئەمدى ئىختىيارسىزلا ، خۇددى ماگنىت تارتقاندەك ، ئورگانىك ھالدا بۇ يوقسۇل دېدەككە مەپتۇن بولۇپ قالدى . ئۇنىڭ ئۆزى تېخى ھېس قىلىپ يەتمىگەن بىلەن ، بۇ دېدەك ئەمەلىيەتتە ئۇنى تەبىئىي تارتىپ تۇرىدىغان بىر خىل كۈچ ، ئۇنىڭ تەبىئىيىتىدىكى ئەڭ زور ئېھتىياجنى قاندۇرىدىغان بىر ئايال بولۇپ قالغانىدى . رېستوگان ئىلگىرى ھەر خىل ئاياللار بىلەن ، يەنى بايلار بىلەنمۇ ، كەمبەغەللەر بىلەنمۇ ، ئۆزىنىڭ تەبىقىسىدىكى ئېسىلزادە خېنىملار ياكى تېگى - تەكتى يوقسۇل قىزلار بىلەنمۇ تونۇشۇپ باققان ، ئەمما ھېسداش ، دىلەپ ، ياش ھەم گۈزەل بولۇشتىن ئىبارەت مۇشۇ تۆت خىل خۇسۇسىيەتنى ئۆزىدە مۇجەسسەم قىلغان كۆڭۈلگە لايىق بىر ئايالنى ئۇچرىتىپ باقمىغانىدى . بۇ خىل غايە ئۇنىڭ مېڭىسىنىڭ چوڭقۇر قېتىدىن مەھكەم ئورۇن ئالغان ، ئۇ ئۆز غايىسىگە مۇناسىپ ئايالنى ئۇچرىتىپ قالغان ھامان ، ئۇنى ئالدىنقىغا كىرگۈزۈشكە تەييار ئىدى . ئۇ ئويلايتتىكى ، ناۋادا توي قىلىشقا توغرا كەلسە ، بۇنداق غايىۋى ئايالنى ئۆزىنىڭ تەبىقىسىدىن ئىزدەش كېرەك . ئەگەر ۋاقىتنىچە كۆڭلىنى خۇش قىلىپ يۈرمەكچى بولسا ، قانداق يەردە ئۇچرىتىپ قېلىشنىڭ كارى چاغلىق ، ئۇ چاغدا توي قىلىش مەسلىسىنى بىر چەتكە قويۇپ تۇرسىمۇ بولىدۇ ، ئەلۋەتتە . ئۆزىنىڭ بىر دېدەككە تەكلىپ قويۇپ قالدىغىنى ئۇنىڭ خىيالىغىمۇ كىرىپ چىقمىغانىدى . ئەمما جېنى بولسا باشقا گەپ . ئۇ بۇنداق دېدەكنى ئەزەلدىن ئۇچرىتىپ باقمىغان . بۇ قىز بەئەينى

يۇقىرى تەبىقە كىشىلىرىنىڭ ئۆزىلا ، تېخى ئۆزىنىڭ كارامەت ئوماق ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ . بۇ قىزنى قىممەتلىك ھەم ئەتىۋارلىق گۈل دېسە بولىدۇ ! ئۇ نېمىدەپ بۇ گۈلنى ئۈزۈۋېلىپ چېكىسگە قىسۋالمايدىكەن ؟ بىز رېستونى ھەرگىز باشقىچە چۈشىنىپ قالماسلىقىمىز ، ئىلاج بار ئۇنى ھەم ئۇنىڭ ھالىنى چۈشىنىشىمىز كېرەك . ئادەمنىڭ ئوي - پىكىرىنى ئالايلىق ، پەقەت بىر قېتىملىق ئەخمىقانە ئويغا قاراپلا ، ئۇنىڭ قىممىتىنى باھالاپ بېكىتكىلى بولماس . ئادەمنىڭ كىشىلىك قەدەر - قىممىتىنى ئالايلىق ، پەقەت شەھۋانىي نەپسىنىڭ بىردەملىك قۇترىشىغا ئاساسلىنىپلا ، ئۇنىڭ يۇقىرى - تۆۋەنلىكىگە ھۆكۈم قىلغىلى بولماس . بىز ياشاۋاتقان بۇ دۇنيادا ، ماددىي كۈچنىڭ زەربىسى تەڭداشسىز بولۇپ قالدى ؛ مەنئۇ جەھەتتىكى تەبىئىي خۇسۇسىيەت مۇشۇنداق كۈچنىڭ زىلزىلىسى ئاستىدا بېسىلىپ ياتماقتا . بىزنىڭ ماددىي مەدەنىيىتىمىز ئۈزلۈكسىز تۈردە ئاجايىپ ھەم مۇرەككەپ تەرەققىياتنى باشتىن كەچۈرمەكتە . ئىجتىمائىي ئۈزۈمۈمىز ئۈزلۈكسىز رەۋىشتە يېڭىدىن - يېڭى تۈس ئالماقتا ، يەنە تۆمۈريول ، تېز پويىز ، پوچتا ، تېلېفون ، تېلېگرامما ، ئاخبارات قەغىزى ، بىر جۈملە سۆز بىلەن ئېيتقاندا ، ئىجتىمائىي ئالاقىنىڭ پۈتكۈل ئورگىنىنىڭ يىغىلىشىپ ، كۆپىيىپ ، خىلمۇخىل ، ئاجايىپ - غارايىپ تەسىرلەرنى تارقىتىشى ، مانا مۇشۇ خىلمۇخىل تۇرمۇش ئېلېمېنتلىرىنىڭ ئۆزئارا بىرىكىشى نەتىجىسىدە ، خۇددى كالىيدوسكوپقا ئوخشاش رەڭگارەڭ نۇرلار ، ھېرىپ - چارچىغان ھەم ئىدىيە - ئەخلاقنىڭ مەستانىسى بولۇپ كەتكەن كىشىلەرنىڭ تۇرمۇشىنى يورۇتۇپ بېرىدىغان خىيالىي چىراغلار ھاسىل بولىدۇ . بۇنداق تۇرمۇش بىر خىل بىلىم ھارغىنلىقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . ئۇنىڭ ئالامىتى ھەر خىل شەكىلدىكى ئۇيقۇسىزلىق كېسىلى ، غەمكىنلىك كېسىلى ھەم روھىي پاراكەندىچىلىك كېسىلىنىڭ قۇربانى بولۇشتىن ئىبارەت . يېقىنقى زامان كىشىلىرىمىزنىڭ كالىلىسى ھەر كۈنى پەيدا بولۇۋاتقان مۇشۇنداق

غايەت زور پاكىتلار ۋە تەسىراتلارنى قوبۇل قىلغۇدەك ، تۈرگە ئايرىپ ساقلىغۇدەك ئىقتىدارغا تېخى ئىگە بولمىغان بولسا كېرەك . چۈنكى بۇ ئىشلار كالىنى گاڭگىرىتىپ قويدۇ . ئۈستىمىزدىن بېسىپ تۇرغان ئىشلار بەكمۇ كۆپ بولۇپ كەتتى . ئويلاپ بېقىڭچۇ ، چەكسىز ئەقىل - پاراسەتنى ئىستىكاننىڭ چوڭلۇقىدەك ، كىچىككىنە قەلبكە سىغدۇرۇش مۇمكىنمۇ ئاخىر !

رېستوگان مانا مۇشۇنداق بەختسىزلىك ھالىتىنىڭ تەبىئىي مەھسۇلى . ئۇنىڭ قەلبى كۆزىتىشكە تەبىئىي ماھىر ، ئۇنىڭ ئۈستىگە تەسەۋۋۇرغا ھەم ھەزىلگە باي بولغانلىقتىن يەر يۈزىدىكى شەيئىلەرنىڭ كۆپىيىپ بېرىشى ، تۇرمۇش كارتىنىسىنىڭ كەڭ دائىرىلىك ، رەڭگارەڭ ، يارقىن ، ئاجايىپ - غارايىپ تۈس ئېلىشى ، ھەق - ناھەقنىڭ ئارىلىشىپ كېتىشىدەك تەسىراتلار ئۇنىڭ قەلب دۇنياسىنى لىق ئىگىلىۋالغانىدى . ئۇ كاتولىك دىنىغا ئېتىقاد قىلىدىغان ئائىلىدە تۇغۇلغان بولسىمۇ ، ئەمما كاتولىك دىنىنىڭ مۇقەددەس ئىلھامىغا ئىشەنمەيتتى ؛ ئېسىلزاڭلار جەمئىيىتىدە ئۆسۈپ چوڭ بولغان بولسىمۇ ، ئۇنىڭدا ئائىلە كۆزقارىشى زىنھار يوق ئىدى ؛ گەرچە ئۆزى كۆڭۈلدىكىدەك بايلىقنىڭ مىراسخورى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەممە كىشى ئۇنىڭ ئۆز مەرتىۋىسىگە مۇناسىپ كېلىدىغان ئائىلە بىلەن توپلىشىشنى ئۈمىد قىلىۋاتقان بولسىمۇ ، شەرتلىك توي قىلىشنى ئانچە ياقلاپ كەتمەيتتى . توي قىلىش — ئەلۋەتتە بىر خىل تۈزۈم ، بەرھەق ئىش . راست ، شۇنداققۇ . ئەمما يەنە ئۇ قانچىلىك ئىش ئىدى ؟ بۇنىڭغا مەملىكەت خەلقىنىڭ ھەننىۋاسى ئىشىنىدۇ . دەرۋەقە شۇنداق . ئەمما باشقا مەملىكەتلەردە قانداقسىگە كۆپ خوتۇنلۇق بولۇش تۈزۈمىگە ئىشىنىشىدىكىنە ؟ بۇنىڭدىن باشقا يەنە خىلمۇخىل مەسىلىلەر ، ئالايلىق ، ئون سەككىز مىڭ ئالەمنى بىرلا خۇدا ئىدارە قىلىپ تۇرىدۇ ، دەيدىغان ئېتىقاد ، شۇنىڭدەك جۈمھۇرىيەت ، پادىشاھلىق تۈزۈم ، ئاقسۆڭەكلەر ھاكىمىيىتىنىڭ قايسىسى ئەڭ ياخشى دېگەنگە ئوخشاشلار ئۇنى زېرىكتۈرۈۋەتكەنىدى . قىسقىسى ،

ماددىي دۇنيا ، جەمئىيەت ، روھقا باغلىق بولغان جىمى ئىش ئۇنىڭ قەلب دۇنياسىدىكى تاشقى كېسەل بۆلۈمىنىڭ ئوپىراتسىيە پىچىقى ئاستىدىن ئۆتمەي قالغان ، ئەمما ئۇ بۇلارنى ئوپىراتسىيەنىڭ يېرىمىغا كېلەر - كەلمەيلا چۆرۈپ تاشلىغانىدى . ئۇنىڭ نەزىرىچە ، كىشىلىك تۇرمۇش ئىسپاتلانغان نەرسە ئىدى . ئۇ پەقەت زۆرۈر بولغان بىرلا نۇقتىئىنەزەرگە سادىق بولۇپ كەلگەندىن باشقا ، ھېچقانداق بىر كۆزقاراشنى ئاخىرقى قاراردىن ئۆتكۈزۈپ باقمىدى . ئۇنىڭدىن باشقا جىمى ئىشتا ، ئۇ پوزىتسىيىسىدە تەۋرەنمەي ، شۈبھىلەنمەي ، ئىككى تايىن بولماي قالدى ، ئۆزىنى زېرىكتۈرۈپ قويغان ئاشۇ مەسىلىلەرنى ھەمىشە ۋاقىتنىڭ ۋە ئالەمنىڭ كەينىدىكى كۈچنىڭ ئۆزى ھەل قىلىشىغا قالدۇرۇپ كەلدى . دۇرۇس ، رېستوگان دىن ، سودا ، جەمئىيەتتىن ئىبارەت بۇ ئۈچ ئېلېمېنتنىڭ بىرىكىشىنىڭ تەبىئىي مەھسۇلى ، ئۇ مىللىتىمىزنىڭ تۇرمۇشىدا كەڭ تارقالغان ئەركىنلىك ھاۋاسىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغانلىقى ئۈچۈنلا ، ئوي - پىكىرلىرى ھەم يۈرۈش - تۇرۇشىدا ھېچنېمىگە پىسەنت قىلماسلىقتەك بىر خىل ئەركىنلىكنى شەكىللەندۈرگەن . ئۇ ئوتتۇز ئالتە ياشقا كىردى . ئۇنىڭ ئۈستىگە كۈچتۈڭگۈر ، قابىل ، بېجىرىم ئادەم ئىكەنلىكىدە گەپ يوق . بىراق ، ماھىيىتىدىن ئالغاندا ، ئۈستىگە بىر قەۋەت تەربىيەت ھەم مۇھىت نىقابىنى ئارتىۋالغان ھايۋاننىڭ ئۆزى ، خالاس . ئۇنىڭ دادىسىنىڭ زامانىسىدا مىليونلىغان ئىراندىيىلىكلەرنىڭ بەزىلىرى تۆمۈريول رېلىسلىرى ئۈستىدە كۈچنى ساتقان ، بەزىلىرى كان قازغان ، بەزىلىرى جىلغا كولىغان ، يەنە بەزىلىرى يېڭى زېمىندىكى تۈگمەس بىناكارلىق قۇرۇلۇشلىرىدا خىش - كېسەك توشۇغان ، ئۇمۇ ئاشۇلارغا ئوخشاشلا كۈچتۈڭگۈر ، تۈكلۈك ، چېبەدەس ھەم زېرەك بولۇپ ئۆستى .

ئۇ ئون يەتتە ياشقا كىرگەن يىلى ، مەكتەپتە قائىدىگە خىلاپلىق قىلغانلىقى ئۈچۈن ، ئۇنىڭغا ساۋاق بېرىدىغان مىسسىئونېر ئامبروس ئۇنى ئۇرماقچى بولغانىدى ، ئۇ ئۇنىڭغا :

— سز مېنى كېلەر يىلى كەلمسۇن دېمەكچىمۇ؟ — دەپ سوئال تاشلىدى .

مىسسئونېر چۆچۈپ كېتىپ ، كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە ئۇنىڭغا قاراپ تۇرۇپلا قالدى .

— ئۇنى داداڭ بىرىنچە دېسۇن ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ .

— دادامما؟ ئۇ بۇنىڭغا ئارىلىشالمايدۇ ، — دېدى رېستو ، —

ئاشۇ قامچىنى ماڭا تەگكۈزىدىغانلا بولسىڭىز ، مېنى ئىككىنچى باشقۇرالماسىز . مەن جازاغا تارتىلغۇدەك گۇناھ ئۆتكۈزگىنىم يوق ، بۇنىڭدىن كېيىن سىزگە ئۆزۈمنى ئۇرغۇزمايمەن .

بەختكە قارشى ، بۇ ئىش پەقەت گەپ قىلغان بىلەنلا تۈگەپ قالمىدى ، بىر مەيدان ئىرلاندىيەچە ، ئامېرىكىچە ئېلىشتىن كېيىن ئاندىن ئۇنىڭ خۇلاسسىسى چىقتى . ئاقىۋەت ، ھېلىقى قامچىنى سۇندۇرۇۋېتىشتى ، مەكتەپنىڭ ئىنتىزامى راسا بۇزۇلدى ، ئۇنىڭغا كۈدە - كۆرپىسىنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيىگە قايتىپ كېتىشتىن باشقا ئىلاج قالمىدى . ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن دادىسىنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىن مەكتەپكە بارمايدىغانلىقىنى جاكارلىدى .

— مەن ھازىردىن باشلاپلا ئىشلىمەكچىمەن ، — دېدى

ئۇ ، — كلاسسىك تەربىيىنىڭ ماڭا ھېچقانداق پايدىسى يوق ئىكەن . مېنى ئىشخانىڭىزغا ئېلىڭ . بىرنەچچە زامان ئىشلەپ باقسام ، ئىشنىڭ يولىنى تېپىۋالارمەن .

دادىسى ئارچىبالد ئەقىللىق ، تۈز كۆڭۈل ، سودا ساھەسىدە چەكسىز ئابروۋىلۇق ئادەم ئىدى . ئوغلىنىڭ قەتئىي نىيەتكە كەلگىنىنى كۆرۈپ ، ئۇنى ئالغىشلىدى ، ئۇنى ئەمدى زورلاپ ئولتۇرمىدى .

— ئۇنداق بولسا ئىشخاناغا كەل ، — دېدى ئۇ ، — بەلكىم

سەن قىلغۇدەك ئىشىمۇ چىقىپ قالار .

ئون سەككىز ياشتلا سودا تۇرمۇشىغا كىرىشىپ كەتكەن رېستو ئىشنى سەمىمىيلىك ، ساداقەتمەنلىك بىلەن ئىشلىدى .

بارا - بارا دادىسىنىڭ ئىشەنچىگە ئېرىشىپ ، ھازىر دادىسىنىڭ خۇسۇسىي ۋەكىلى بولۇپ قالغانىدى . باشقىلار بىلەن توختام تۈزۈش بولامدۇ ، مۇھىم ئىشلارنى ھەل قىلىش بولامدۇ ياكى زاۋۇتتىن ۋەكىل ئەۋەتىپ باشقىلار بىلەن ئالاقىلىشىش بولامدۇ ، ھەممىسىگە رېستونى ئەۋەتەتتى . دادىسى ئۇنىڭغا تامامەن ئىشىنەتتى ، ئۇنىڭ دىپلوماتىيە ۋاسىتىسى ياخشى ، ئىشنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن قىلىدىغانلىقى سەۋەبلىك ، ئىناۋىتىگە زادىلا نۇقسان يەتمەي كەلدى .

«ئىش دېگەننى ئىشتەك قىلىش كېرەك» ئۇ مۇشۇ ھېكمەتلىك سۆزنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى . مۇشۇ سۆزنى قىلىۋاتقان چاغدىكى ئۇراننى دەل ئۇنىڭ خۇلق - مېجەزىنىڭ ۋە تەبىئىتىنىڭ ئىنكاسى دېسە بولىدۇ .

ئۇنىڭدا تاۋلىنىشتىن ئۆتكەن ، يالقۇن كەبى كۈچ - قۇۋۋەت بار ئىدى . ئۇ ئۆزىنىڭ بۇنى كونترول قىلالايدىغانلىقىنى ئېنىق بىلىپ تۇرۇقلۇق ، گاھىدا يەنە ئۇنىڭ پارتلاپ چىقىشىغا يول قويۇپ بېرەتتى . مانا مۇشۇنداق توقۇنۇشلارنىڭ بىرى — ئېيتايلىق ، ھاراق خۇمارىنى ئالساق ، بۇنى باسالشىغا ئۇ يۈزدە يۈز ئىشەنچ قىلالايتتى . ئۇ ھاراقنى بىرە - بىرە ئىچىپ قويدۇ ، بۇمۇ ناھايىتى ئۆلپەتچىلىك يۈزىسىدىن بولۇپ قويدىغان ئىش ، ئۇ ئەزەلدىن كۆپ ئىچىپ باقمىغان . يەنە بىر ئاجىزلىقى — ئۇنىڭ شەھۋەتپەرەسلىكىنى ئېيتساق ، بۇنىمۇ كونترول قىلالاشىغا ئىشەنچى كامىل ئىدى . ئۇ گەرچە ئاياللار بىلەن غەيرىي نورمال مۇناسىۋەتتە بولۇپ يۈرۈشكە ئامراق بولسىمۇ ، لېكىن بۇنىڭدىكى خەۋپنىڭ زادى نېمىدە ئىكەنلىكىنى پەرق قىلالايتتى . ئۇنىڭ قارىشىچە ، ئەر كىشى دېگەن بۇنداق ئىشلارنى كۆرسەم خۇمار قىلىپ ئۆتكۈزۈۋېتىدىغانلا بولسا ، ئۆزىگە ئانچە ئاۋارىچىلىك تېپىۋالماستىن . ئاخىر ئايلىنىپ ، ئۇ ئۆزىگە ئۆزى نورمال تۇرمۇش ئۇسۇلىنى بىلىدىغان كىشى دەپ باھا بەرگەندى . ئۇ شۇنداق قارايتتىكى ، نورمال تۇرمۇش دېگەن ، جەمئىيەتتىكى

ئەھۋاللارغا ئۈن - تىنىسىز ماسلىشىش ، ئۆز قىلىقلىرىنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ئۆزىنىڭ كۆزقارىشىنى ئاز - تولا ئارىلاشتۇرغان ھالدا ھۆكۈم قىلىشتىن باشقا نەرسە ئەمەس ، خالاس . ھېچ گەپتىن ھېچ گەپ يوقلا ئۆزىگە باش ئاغرىقى تېپىۋالماسلىق ، چېكى يوق ئارماننى قىلىۋەرمەسلىك ، چەكسىز قاينۇرۇۋەرمەسلىك ، ئەكسىچە غەيرەتكە كېلىپ ، ئۆزىنى ئۆزى قۇدرەت تاپقۇزۇش ، ئۆزىنىڭ خاسلىقىنى ساقلاپ قېلىش كېرەك — مانا بۇ ئۇنىڭ كىشىلىك تۇرمۇش تەلىماتى ئىدى . يەنە تېخى ئۇ بۇنى ئىنتايىن توغرا دەپ قارايتتى . شۇڭا ئۆزىگە بەك تەمەننا قويايتتى .

جېنى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىگە كەلسەك ، دەسلەپتە ئۇنىڭ جېنىغا يېقىنلىشىشتىكى مۇددىئاسى تامامەن شەخسىيەتچىلىكتىن كېلىپ چىققان بولسا ، كېيىن ئۇ ئۆزىنىڭ ئەرلىك ھوقۇقىنى ئىشقا سېلىپ ، جېنىمۇ ئاز - تولا بويى ئەگدۈرۈۋىدى ، مانا ئەمدى جېنىنىڭ ئادەتتىكى ئاياللاردىن ئەمەسلىكى ، ۋاقتىنچە ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىدىغان ئويۇنچۇق ئەمەسلىكىنى تونۇشقا باشلىدى . بەزەن بىر ئەر كەلەرنىڭ ئۆز ھاياتىدا بىر مەزگىل غەزەزسىز ھالدا ، ئاياللىق تەبىئىتىنىڭ ياشلىق باھارى ۋە گۈزەللىكىگە غايىۋى شاد - خۇراملىقتىن ئەمەس ، بەلكى ئۆزى ياشاۋاتقان جەمئىيەتتىكى ئەنئەنىۋى مۇناسىۋەتلەر نۇقتىسىدىن كۆز سېلىشى مۇقەررەر .

بۇ خىل كىشىلەر بىرەر قىزغا ئۆيلىنىش ئېھتىمالغا دۇچ كەلگەن چاغدا ، جەزمەن ئۆزىگە ئۆزى : «شۇ تاپتا باغرىمغا باسماقچى بولغان كىشىنىڭ ماڭا ئوخشاشلا ئوڭاي ئۆزگىرىدىغان بىر نەرسە ئىكەنلىكى ماڭا ئايان . كەلگۈسىدە ئۇ ئۆز رەڭگىدىن كېتىپ ، قېرىپ سولاشقانسىرى ، مېنىڭ ئۈستۈمدىكى يۈك تېخىمۇ ئېغىرلىشىدۇ . شۇنىڭ ئۈچۈن ھاۋايى - ھەۋەسكە ھاي بېرىش كاپالەتنامىسى ئىمزالاشم ھەمدە بىرەر كىشىنىڭ ئۆمۈر بويى مېنىڭ ئىشلىرىمغا ئارىلىشىۋېلىشىغا يول قويۇشۇم كېرەكمۇ ؟ »

دېگەن سوئالنى قويدۇ . ئىشقىلىپ ، مۇشۇنداق ئويدا بولىدىغانلىكى ئەر كەكلەر قانۇندا بەلگىلەنگەن مۇناسىۋەت ئۈچۈن تۈگىمەس خەۋپ - خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىشنى خالىمايدۇ ، شۇڭا ھېچقانداق چەكلىمىسىز بىرىكىشنى — يەنى ۋاقىتلىق ئەسرا بولۇشنى پايدىلىق دەپ تونۇيدۇ . ئۇلار كىشىلىك ھاياتنىڭ پەيزىنى سۈرۈشنى ئارزۇ قىلىدۇ ، بەدەل تۆلەشنى خالىمايدۇ . ئۇلار : مۇشۇنداق كەيپ - ساپا سۈرۈۋالغاندىن كېيىن ھېلىقىدەك بىرقەدەر پۇختا بولغان ئەنئەنىۋى مۇناسىۋەتنى ئورناتسا ئاندىن كۆڭۈل ئاغرىقى بولمايدۇ . مۇناسىۋەتنى تەڭشەشنىڭمۇ ھېچقانداق زۆرۈرىيىتى قالمايدۇ ، دەپ قارىشىدۇ .

رېستوگان ياشلىق دەۋرىدىكى مۇھەببەتلىشىش باسقۇچىدىن ئۆتۈپ بولغان ، بۇنىسى ئۆزىگىمۇ ئايان . ياشلىق دەۋرىدىكى ساددا ، گۆدەك غايىلەردىن ئەمدى ئەسەر قالمىدى . ئۇ ئايال زاتىنىڭ ھەمراھ بولۇشىدىن ئۆزىگە تەسەللى تېپىشقا موھتاج . لېكىن ئۇ شۇنىڭلىق بىلەن ئۆزىنىڭ كۈنسىرى كۈچىيىپ بېرىۋاتقان ئەركىنلىك خاھىشىنى قۇربان قىلىشنى ئەسلا خالىمايدۇ . ناۋادا ئۆز قەلبىنىڭ ۋە ئۆز تەبىئىتىنىڭ ئېھتىياجىنى قاندۇرالايدىغان ، ئۆزىمۇ بۇرۇنقىدەكلا ئەركىن ، بىمالال ياشاۋېرىدىغان بولسا ، ئۇ ھالدا ئۇ ئۆزىگە جەمئىيەتنىڭ كىشىنى سېلىۋېلىشنى ھەرگىز خالىمايدۇ . دەرۋەقە ، ئۇ ئۆزىگە مۇناسىپ كېلىدىغان ئايالنى تېپىپ ئۆزىگە ئاشنا قىلىۋالماقچىدى ، ئەمدىلىكتە جېنىنىڭ ۋازجۇدىدىن مۇشۇنداق بىر مۇناسىپ ئايالنىڭ ھىدىنى سەزدى . جېنى ھەممە جەھەتتىن ئۇنىڭ يۈرەك تارىنى چېكەلەيتتى ؛ ئۇ جېنىغا ئوخشاش بۇنداق ئايالنى مۇتلەق ئۇچرىتىپ باقمىغانىدى . توي قىلىش ئىشىغا كەلسەك ، بۇ مۇمكىن بولمايلا قالماستىن ، بەلكى ئۇنىڭ زۆرۈرىيىتىمۇ يوق ئىدى . ئۇ «كېلىڭا» دەپلا قويدىغان بولسا ، بۇ قىزنىڭ ئۇنىڭغا بوي ئەگمەي تۇرۇۋېلىشى مۇمكىن ئەمەس . بۇ ئاشۇ قىزنىڭ پېشانىسىگە پۈتۈلگەن تەقدىر - دە . رېستو يۈز بېرىپ ئۆتكەن ئىشلارنى سالقىن قانلىق بىلەن

خىيالىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىقتى . ئۆزىچىلا ، جېنىنى تۇرۇشلۇق ئەسكى كوچىغا بېرىپ ، جېنىنى پاناھلىنىدىغان ئاشۇ كۆرۈمىسىز ئەسكى ئۆينى كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقتى . جېنىنىڭ كەمبەغەللىكى ، نېرىدىن - نېرى تەڭقىس شارائىتى ئۇنىڭ يۈرىكىنى ئېرىتىۋەتتى . ئۇ بۇ قىزغا مەردلەرچە ، ئادىل ھەم سەمىمىي مۇئامىلە قىلسا بولمامدىكىنە ؟ ئارقىدىنلا ئۇ يەنە جېنىنىڭ كىشىنىڭ ئەقلىنى لال قىلغۇدەك دەرىجىدىكى ساھىبجاماللىقنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈۋىدى ، نىيىتى يەنە ئۆزگەردى . ياق ، ئۇنى چوقۇم ئالدىنقى كىرگۈزۈۋېلىشى كېرەك . مۇمكىن بولسا بۈگۈننىڭ ئۆزىدىلا ، قانچە تېز بولسا شۇنچە ياخشى . ئۇ مۇشۇنداق ئويلارغا غەرق بولغان ھالدا ، روۋلېي كوچىسىدىن يېنىپ ، لېئانچو خانىمنىڭ ئۆيى تامان يۈرۈپ كەتتى .

18

جېنى غەيرىي ھەم مۇرەككەپ مەسىلىگە دۇچ كەلگەن كىشىلەردە بولىدىغانغا ئوخشاش بىر خىل ئازابلىق تۇيغۇ ئىچىدە قالدى . ئۇ ئەمدى بالىسى ، دادىسى ، ئاكا - ئۇكا ، سىڭىللىرىنىڭ ھەممىسىگە قارا بولىدىغان بولدى . ئۇنىڭ باياتىنقى قىلىقى نېمىسى ؟ ناھايەتكى ئۇ ئۆزىنىڭ يەنە بىر مەرتەم ئازابلىق ھەم ئۇپاتسىز مۇناسىۋەتنىڭ قۇربانى بولۇشىغا يول قويماقچى بولسا ؟ ئائىلىسىدىكىلەرگە بۇ ئەركەك توغرۇلۇق قانداق چۈشەندۈرىدۇ ؟ بۇ كىشى ناۋادا ئۇنىڭ كەچۈرمىشلىرىنى ئوقۇپ قالىدىغان بولسا ، ئۇنى ھەرگىزمۇ ئالمايدۇ . بولۇپمۇ ، ئاشۇنداق سالاھىيەتكە ھەم مەرتىۋىگە ئىگە كىشى ئۇنى ئۆلىسىمۇ ئەمىگە ئالمايدۇ - دە . بىراق ئۇ ئاشۇ كىشى بىلەن مۇشۇ يەردە سۆزلىشىشى كېرەك . ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق ؟ ئۇ بۇ مەسىلىنى تا كەچ كىرگۈچە ئويلاندى . باشتا قېچىپلا قۇتۇلماقچى بولغانىدى ، ئەمما ئادىرىسىنى ئۇ كىشىگە

ئېيتىپ بېرىپ يامان قىلدى - دە . بۇنىڭ ئۈچۈنغۇ ئۆزىگە ئۆزى جىق كايىدى ، كېيىن يەنە بارلىق غەيرىتىنى ئىشقا سېلىپ ئۇ كىشىنىڭ تەكلىپىنى رەت قىلىشنىمۇ كۆڭلىگە پۈكتى . ئۇ كىشىگە ئۆزىنىڭ ئۇياق بىلەن ھېچقانداق ئالاقىدە بولمايدىغانلىقىنى چۈشەندۈرمەكچى بولدى . مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ بۇ ئەڭ ئاخىرقى چارىسى ئۇ كىشى يوق يەردە ئېيتماققا ئوڭاي ئىدى . جېنى يەنە «باشقا يەردىن ئىش تېپىپ ئىشلىسەم بەلكىم ئۇياق قايتا كەينىمگە كىرىۋالماي» دەپمۇ ئويلىدى . شۇ كۈنى ئاخشىمۇ ئۇ نەرسە - كېرەكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ ئۆيىگە قايتماقچى بولغان چېغىدا ، بۇ چارىلەر ئۇنىڭغا ناھايىتى ئاساندىك تۇيۇلدى .

ئەمما ئۇنى بوش قويۇۋەتكۈسى كەلمەيۋاتقان ھېلىقى ئادەمنىڭ بۇ ئىشقا قارىتا ئۆز ئالدىغا يەكۈنى بار ئىدى . ئۇ جېنىنىڭ قېشىدىن قېچىپ كەتكەندىن كېيىن ، بۇ ئىشنى خىيالىسىدىن تەلتۈكۈس ئۆتكۈزۈپ چىقتى ، ئاقىۋەت ئۇنىڭ قارارى دەل ھەرىكەت قوللىنىش بولدى . بۇ قىز ئېھتىمال ئۆيدىكىلىرىگە ئېيتىشى ، ئېھتىمال لېئانچو خانىمغا دەۋىتىشى ۋە ياكى بۇ شەھەردىن كېتىپ قېلىشى مۇمكىن . ئۇ بۇ قىزنىڭ ئەتراپىدىكى ئەھۋاللاردىن يەنىمۇ كۆپرەك خەۋەردار بولۇش نىيىتىگە كەلدى ، بۇنىڭ بىرلا چارىسى بار ، ئۇ بولسىمۇ بۇ قىز بىلەن سۆزلىشىش كېرەك . بۇ قىزنى ئۆزى بىلەن بىرگە تۇرۇشقا قايىل قىلمىسا ھېساب ئەمەس . قارىغاندا ، بۇ قىز گەپ يەيدىغاندەك تۇرىدۇ . بۇ قىز ئۇنى ياقىتۇرۇپ قالغانلىقىنى تەن ئالدىغۇ . ئۇ باشتىلا بۇ قىزنىڭ ئۇنى ئۆزىگە رام قىلىۋالغان ئاشۇ مۇلايىم ، ئىتائەتمەن مەجەزىدىن ، ئەگەر ئۆزى تەلەي سىناپ بېقىشنى خالايدىغانلا بولسا ، بۇ قىزنى ئالدىنىغا كىرگۈزمەك تەسكە چۈشمەيدىغانلىقىنى سەزگەندى . شۇڭا ، مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، بىر تەلەي سىناپ باقماقچى بولدى ، چۈنكى ئۇ بۇ قىزغا ئاشىق - بىقارار ئىدى .

سائەت بەش يېرىم بولغاندا ، ئۇ لېئانچو خانىمنىڭ ئۆيىگە قايتىپ بېرىپ ، جېنىنىڭ بار - يوقلۇقىنى تىڭ - تىڭلاپ باقتى .

سائەت ئالتە بولغاندا ، بىر ئېيىنى تېپىپ ئۇ قىزغا : «بۈگۈن سىزنى ئۆيىڭىزگە ئاپىرىپ قويىمەن . سىز بىرىنچى دوقمۇشتىن ئەگىلىدىغان جايدا مېنى كۈتۈپ تۇرۇڭ ، ماقۇلمۇ ؟» دېدى . جېنى بۇ كىشىنىڭ سۆزىدە مەجبۇرىي بۇيرۇق ئاھاڭىنى سەزدى - دە ، ئۇنىڭغا ئىتتىكلا «ماقۇل» دەپ جاۋاب بېرىۋەتتى . كېيىن ئۆزىچە ، بۇنداق بويسۇنۇش پوزىتسىيىسىنى ئۇ كىشى بىلەن يۈزتۇرا سۆزلىشىپ ، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە مەيلى يوقلۇقىنى ئېنىق دەپ قويۇش ئۈچۈنلۈكىگە جورۇپ ، بۇنى ئوبدان بىر پۇرسەت دەپ ئويلىدى . سائەت ئالتە يېرىم بولغاندا ، ئۇ كىشى بىرى بىلەن كۆرۈشمەكچىدەم ، دەپ ئېيتىپ قويۇپ ، سىرتقا چىقىپ كەتتى ، يەتتىدىن سەل ئاشقاندا ، ھېلىقى كېلىشىپ قويغان يەرگە كېلىپ ، بىر يېپىق پەيتۈن ئىچىگە جايلىشىۋالدى - دە ، قىزنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇردى . بۇ تاپتا ئۇنىڭ يۈرىكى شىددەتلىك سوقماقتا ئىدى . ئىشىنىڭ تامامەن قانائەتلىنەرلىك بولىدىغانلىقىنى كۆڭلى تۇيغاندەك بولۇپ ، خۇشلۇقى ئىچىگە پاتماي كېتىۋاتقان بولسىمۇ ، چىرايىدىن پەقەت بىلىندۈرمەي ئولتۇردى . شۇ تاپتا ئۇ پۈتۈن ئەزايىنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان خوش پۇراقنى ھىدلاۋاتقانداك مەستخۇش ھالەتتە ئىدى .

سائەت سەككىزدىن بىرنەچچە مىنۇت ئۆتكەندە ، يىراقتىن جېنىنىڭ قارىسى كۆرۈندى . گاز لامپىسىنىڭ يورۇقى ئانچە كۈچلۈك بولمىسىمۇ ، ئادەمنى تونۇۋالغىلى بولاتتى . جېنىنىڭ گۈزەل سېمىمىسى ئۇنىڭ يۈرەك تارىنى چېكىپ ، ئۇنى ھېسسىيات قاينىمىغا چۆكتۈرۈۋەتتى . جېنى دوقمۇشقا يېقىنلاپ قالغاندا ، ئۇ پەيتۈندىن يەرگە چۈشۈپ ، جېنىنىڭ ئالدىغا لەپىدە ئۈندى .

— كېلىڭ ، — دېدى ئۇ ، — پەيتۇنغا چىقايلى ، سىزنى ئۆيىڭىزگە ئاپىرىپ قويماي .

— ياق ، — دېدى جېنى ، — پەيتۇندا ئولتۇرساق ياخشى بولماسمىكىن .

— بۇ ياققا كەلسىڭىزچۇ ، سىزنى ئۆيىڭىزگە ئاپىرىپ

قويمەن . پەيتۇن ئىچىدە سۆزلىشىش ئەپلىكرەك بولىدۇ .
جېنى بۇ كىشىنىڭ ئۆزىدىن ئۈستۈن تۇرىدىغانلىقىنى ،
كىشىنى مەجبۇرلايدىغان كۈچ - قۇدرەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى يەنە
بىر مەرتەم ھېس قىلدى . ئۇ قەتئىي بوي ئەگمەسلىكىنى نىيەت
قىلغان بولسىمۇ ، ئىختىيارسىز يەنە بوي ئېگىشكە مەجبۇر بولدى .
ئۇ كىشى كىراكەشكە :

— قەيەرگە بولسىمۇ مەيلى ، بىردەم ئايلاندۇرۇپ كېلىڭ ، —
دېدى . جېنى پەيتۇنغا چىقىپ ئۇنىڭ يېنىغا جايلىشىپ بولغاندىن
كېيىن ، ئۇ دەررۇ گەپنى باشلىدى :

— ماڭا قاراڭا ، جېنى ، سىزدىن بىر ئىشنى سورىماقچىدىم ،
ماڭا ئۆزىڭىزنىڭ كەچۈرمىشلىرىنى سۆزلەپ بەرگەن بولسىڭىز .
— مەن سىزگە ئوچۇق ئېيتىشىم كېرەك ، — دېدى جېنى
يەنە بايقى مۇداپىئە ھالىتىدە چىڭ تۇرۇۋالماقچى بولۇپ .

— نېمىنى ئوچۇق ئېيتىشىڭىز كېرەك ؟ — رېستو شۇنداق
دەپ سورىغاچ ، خىرە - خىرە يورۇقتا ئۇنىڭ يۈزىدىكى ئىپادىنى
كۆزەتمەكچى بولۇپ ئۇنىڭغا قارىدى .

— مەن بۇنداق قىلالمايمەن ، — دېدى جېنى ،
ھودۇققىنىدىن ئۇنىڭ گەپلىرى قولاشمايلا قالدى ، — بۇنداق
قىلسام بولمايدۇ . سىز ئىچكى ئەھۋالنى بىلمەيسىز . بۈگۈن
ئەتىگەندىكى ئىشنى ئەسلىي قىلماسلىقىم كېرەك ئىدى . بۇنىڭدىن
كېيىن سىز بىلەن باشقا كۆرۈشەلمەيمەن ، راستتىن
كۆرۈشەلمەيمەن .

— بۈگۈن ئەتىگەندىكى ئىشنى ئەسلىدە سىز
قىلمىغان ، — رېستو مۇشۇ گەپنى تۇتۇۋالدى . دە ، ئۆزچە گەپ
يورغىلاتقىلى تۇردى ، — ئۇ ئىشنى مەن قىلغان . بۇنىڭدىن كېيىن
مېنىڭ بىلەن كۆرۈشۈش - كۆرۈشمەسلىككە كەلسەك ، مەن سىزنى
كۆرگىلى يەنە كېلىمەن ، — ئۇ كاپلا قىلىپ جېنىنىڭ قولىنى
تۇتۇۋالدى ، — سىز مېنى چۈشەنمەيسىز ، مەن سىزنى ئاجايىپ
ياخشى كۆرۈپ قالدىم ، گەپنىڭ قىسقىسى ، سىز مېنى سەۋدايى

قىلىپ قويالا دېدىڭىز . سىز ئەمدى مېنىڭ ئىلكىمدىكى ئادەم ،
گېپىمگە قۇلاق سېلىڭ ، مەن سىزنى ئۆزۈمگە ھەمراھ قىلىۋالسام
دەيمەن ، مەن بىلەن بىللە بولۇشقا ماقۇل بولامسىز ؟
— ياق ، ياق ، ياق ! — جېنى ئازابلىق ئىگرىدى ، — مەن
بۇنداق ئىشنى قىلالمايمەن ، گان ئەپەندى . گېپىمگە قۇلاق
سالسىڭىزچۇ ، بۇ مۇمكىن ئەمەس ، سىز بىلمەيسىز ، ئاھ ، سىز
راستتىنلا بىلمەيسىز . مەن سىزنىڭ رايىڭىزغا باقالمايمەن ، ئۇنداق
قىلسام بولمايدۇ . مەيلى رايىڭىزغا باقتىم دېگەن ھالەتتىمۇ بەربىر
مۇمكىن بولمايدۇ . سىز ئىچكى ئەھۋالنى بىلمەيسىز . ئەمما مەن
خاتا ئىش قىلىپ قويسام بولمايدۇ ، ھەرگىز بولمايدۇ . ئۇنداق
قىلالمايمەن ، خالمايمەن ھەم . ئاھ ، ياق ! ياق ! ياق ! مېنى ئۆز
ھالىمغا قويسىڭىز ، ئۆيۈمگە كېتىۋالسامكەن .

جېنىنىڭ قاتتىق ئازاب ئىچىدە ئورتىنىپ تۇرۇپ قىلىۋاتقان
نالىسى رېستوننىڭ قەلبىدە ھېسداشلىق تۇيغۇسىنى قوزغاتتى ،
ئۇنىڭغا ئاز - تولا رەھىمى كېلىپ قالدى .
— سىزنىڭ مۇمكىن بولمايدۇ ، دېگىنىڭىز زادى قانداق
گەپ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ قىزىقسىنىپ .

— ۋاي خۇدايمەي ، سىزگە دېسەم بولمايدۇ ، — دېدى
جېنى ، — خۇش بولۇپ كېتەي ، مېنىڭدىن بۇنى سورىمىسىڭىز ،
سىز بىلمەيلا قويۇڭ . نېمىلا قىلغىنىڭىز بىلەن ، مەن ئەمدى سىز
بىلەن ئىككىنچىلەپ كۆرۈشمەيمەن . بۇنداق قىلىش پايدىسىز .
— لېكىن سىز مېنى ياقىتۇرسىزغۇ ؟ — دەپ سوراپ
تۇرۇۋالدى رېستو .

— ئوغۇ راست ، شۇنداق ، مەن سىزنى ياقىتۇرىمەن . ئەمما
مەندە نېمە ئامال بولسۇن . سىز بۇنىڭدىن كېيىن ماڭا
يېقىنلاشماڭ ، ھەرگىز يېقىن كەلگۈچى بولماڭ .

ئۇ گويا ھۆكۈمداردەك سۈرلۈك سۈكۈناتقا چۈشۈپ ،
جېنىنىڭ سۆزلىرىنى كۆڭلىدىن قايتا - قايتا ئۆتكۈزدى . ئوھو ،
بۇ قىز ئۇنى ياخشى كۆرىدىكەن ، ئۇنىڭ بىلەن ئارىلاشقان ۋاقتى

شۇنچە قىسقا تۇرۇپمۇ يەنە ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قاپتۇ . ئۇنىڭ ئۆزىچۇ ، ئۆزىمۇ ئاللىبۇرۇنلا بۇ قىزغا مەپتۇن بولۇپ قالغان ، ئىش تېخى كەينىگە ياندۇرغىلى بولمىغۇدەك دەرىجىگە بېرىپ يەتمىگەن بولسىمۇ ، جېنىنىڭ جەلپكارلىقىنى سەل چاغلغىلى بولمايتتى . ئەمەس ، ئۇنى رېستونىڭ رايىغا بېقىشتىن توسۇپ تۇرۇۋاتقان يەنە قانداق نەرسىدۇ ؟ بۇ قىزنىڭ رېستوغا مەيلى بار ئىدىغۇ . رېستونىڭ كۆڭلىدە قىزىقىش پەيدا بولدى .

— ماڭا قاراڭ ، جېنى ، — دېدى ئۇ ، — گېپىڭىزنى تىڭشاۋاتمەن ، سىزنىڭ «مەيلى رايىڭىزغا باقتىم دېگەن ھالەتتىمۇ بەربىر مۇمكىن بولمايدۇ» دېگەن گېپىڭىزنىڭ مەنىسىنى ھېچ چۈشەنەلمەيۋاتمەن . سىز ئۆزىڭىزنىڭ مېنى ياقىتۇرىدىغانلىقىڭىزنى ئېيتتىڭىز ، شۇنداق تۇرۇپ يەنە نېمىشقا مەن بىلەن بىللە بولالمايسىز ؟ سىز مېنىڭ كۆڭلۈمدىكىدەك قىز . ئىككىمىز جەزمەن چىقىشىپ كېتەلەيمىز . سىزنىڭ مەجەز - خاراكتېرىڭىزمۇ مېنىڭكىگە ئوخشىشىپ قالدىكەن . مەن سىز بىلەن بىللە بولۇشنى ناھايىتىمۇ ئارزۇ قىلىمەن . سىزنىڭ نېمىشقا مەن بىلەن بىللە بولغۇڭىز يوق ئىكەن ؟

— ئۇنداق قىلالمايمەن ، مەن خالىمايمەن . ئۇنداق قىلسام بولمايدۇ . ئاھ پەرۋەردىگار ، مەندىن ئەمدى گەپ سورىمىسىڭىز - كەن . سىز بىلمەيسىز ، مەن سىزگە سەۋەبىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيمەن ، — مۇشۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقان چېغىدا ئۇنىڭ خىيالغا بالىسى كېلىپ تۇرۇۋالغانىدى .

بۇ يىگىت ھەققانىيەت ھەم ئادالەتكە قارىتا بىر خىل ئۆتكۈر ئالڭ - سېزىمگە ئىگە ئىدى . ئەزەلدىن كىشىلەرگە قانداق - يوسۇنلۇق مۇئامىلە قىلاتتى ، ھازىرمۇ بۇ ئىشقا دۇچ كەلگەندە ، يەنە مۇلايىم ھەم سالماق پوزىتسىيىدە بولۇشنى ئويلىدى ، لېكىن بۇ قىزنى ئۆز ئىلكىگە ئالمىسا كۆڭلى ئۇنىمايتتى ، شۇڭا ئىشنى يېڭىباشتىن ئويلىشىشقا مەجبۇر بولدى .

— ماڭا قاراڭ ، — دېدى ئۇ ئاخىر . ئۇ قىزنىڭ قولىنى

تېخىچە تۇتۇپ تۇراتتى ، — مەنمۇ سىزنى ھازىرلا شۇنداق قىلىش دېمەكچى ئەمەسمەن . ياخشىراق ئويلىنىپ بېقىش دەۋاتىمەن . نېمىلا دېمەك ، سىز ئەمدى مېنىڭكى . ماڭا كۆڭلىڭىز بارلىقىنى ئۆزىڭىز ئېيتتىڭىز ، بۇنى بۈگۈن ئەتكەن تەن ئالغانىڭىزغۇ . سىزنىڭ ماڭا مەيلىڭىز بارلىقىنى مەنمۇ بىلىمەن . شۇنداق بولغاندىكىن يەنە نېمىشقا تەكلىپىمنى رەت قىلىسىز ؟ مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن ، تېخى سىزگە نۇرغۇن ياردەم قىلالايمەن . ئىككىمىز نېمىشقا دەررۇلا ياخشى دوستلاردىن بولۇپ كېتەلمەيمىز ؟ شۇنداق قىلغاندا كېيىنچە ئىككىمىز قالغان ئىشلارنى چىرايلىققىنا ئولتۇرۇپ مەسلىھەتلىشىۋالغان بولاتتۇقۇ . — ئەمما مەن خاتا ئىش قىلىپ قويسام بولمايدۇچۇ ، — جېنى ئۆز گېپىدە تۇرۇپلىۋالدى ، — مەن ئۇنداق قىلالايمەن . ئۆتۈنۈپ قالاي ، بۇنىڭدىن كېيىن ئىككىنچى مېنىڭ قېشىمغا كەلمىگەن بولسىڭىز . مەن سىزنىڭ رايىڭىزغا باقالمايمەن .

— گېپىمگە قۇلاق سالىسىڭىزچۇ ، — دېدى رېستو ، — بۇ سىزنىڭ يۈرەك سۆزىڭىز بولمىسا كېرەك . راستتىن يۈرەك سۆزىڭىز بولىدىغان بولسا ، يەنە نېمىدەپ مېنى ياقىتۇرمىەن دەيسىز ؟ ئەجەبا ، بىردەمدىلا يۈز ئۆرۈدىڭىزمۇ ؟ ماڭا قاراڭچۇ (جېنى بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ئولتۇرغانىدى) ، ماڭا قاراڭا ! سىز مەندىن يۈز ئۆرۈمىگەنسز ، شۇنداقمۇ ؟

— ۋىيەي ، ياق ، ياق ، ياقەي ، — تىزگىنلىگىلى بولمايدىغان بىر خىل كۈچنىڭ زەربىسىدىن جېننىڭ ئاۋازى سەل بوغۇلۇپ قالدى .

— ھەببەللى ، ئۇنداق بولغاندىكىن ، مېنى نېمىشقا رەت قىلىسىز ؟ مەن سىزگە ئاشقىمەن ، سىزنىڭ پىراقىڭىزدا سەۋدەي بولاي دەپ قالدىم . بۇ دورەم كېلىشىمدىكى سەۋەبمۇ مۇشۇ ئىدى . مەن سىزنى كۆرگىلى كەلگەن !

— راستما ؟ — جېنى ھەيران بولۇپ سورىدى .
— شۇنداق بولمايچۇ ؟ زۆرۈر تېپىلغاندا يەنە كېلىمەن .

سىزگە شۇنى دەپ قوياي ، سىز مېنى سەۋدايى قىلىپ قويدىڭىز . مەن سىزنى ئىلكىمگە ئېلىشقا قەتئىي نىيەت قىلدىم . سىز ماڭا ئۆزىڭىزنىڭ رازىلىقىڭىزنى ئېيتىۋەتسىڭىزلا بولمامدۇ .

— ياق ، ياق ، ياق ، — دېدى جېننى يېلىنىپ ، — مەن ئۇنداق قىلالمايمەن . مەن ئىشلىشىم كېرەك ، ماڭا ئىش كېرەك . مەن خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويۇشنى خالىمايمەن . سىزدىن خوش بولۇپ كېتەي ، ماڭا ئەمدى تەلەپ قويۇپ تۇرۇۋالمىسىڭىزكەن . سىز بۇنداق قىلسىڭىز زادىلا قاملاشمايدۇ . مېنى ئۆز ھالىمغا قويۇڭ . چىن سۆزۈم ، مەن سىزنىڭ رايىڭىزغا باقالمايمەن .

— ماڭا ئېيتىپ بېرىڭ ، جېننى ، — دېدى رېستورگەپنى باشقا ياققا بۇراپ ، — دادىڭىز نېمە ئىش قىلىدۇ ؟

— ئەينەكچىلىك قىلىدۇ .

— كىيىۋېلاندىمۇ ؟

— ياق ، يانسى بازىرىدا ئىشلەيدۇ .

— ئاپىڭىز بارمۇ ؟

— بار ، ئەپەندى .

— سىز ئۇلار بىلەن بىرگە تۇرامسىز ؟

— شۇنداق ، ئەپەندى .

بۇ «ئەپەندى» نىڭ تولىلىقىدىن رېستورنىڭ كۈلكىسى قىستاپ

كەتتى .

— مېنى «ئەپەندى» دەۋەرمىسىڭىزچۇ ، ئەزىزىم ، — ئۇ سەل

قوپال ئاھاڭدا جېننىدىن ئۆتۈندى ، — مېنى بۇنىڭدىن كېيىن

«مىستېرگان» دەپ چاقىرماڭ . مەن ئەمدى سىزنىڭ

«مىستېر» ىڭىز ئەمەس . سىز ماڭا تەئەللۇق ، قىزچاق ، مېنىڭكى

سىز ، — شۇنداق دەپلا ، جېننىنى قۇچاقلاپ ئۆزىگە تارتتى .

— بۇنداق قىلماڭ ، گان ئەپەندى ، — دېدى جېننى نالە

قىلىپ ، — ۋاي خۇدايمەي ، بۇنداق قىلمىسىڭىز . مەن بۇنداق

قىلسام بولمايدۇ ! بۇنداق قىلالمايمەن ! بۇنداق قىلسىڭىز

بولمايدۇ .

بىراق رېستو ئۆزىنىڭ لەۋلىرىنى جېنىنىڭ لەۋلىرىگە چاپلاشقا ئۈلگۈرگەندى .

— گېپىمنى ئاڭلاڭ ، جېنى ، — ئۇ ئۆزى ياق تۇرىدىغان سۆزنى ئىشلىتىپ گېپىنى قايتىلدى ، — مەن سىزگە سىز ماڭا تەئەللۇق دەپ ئېيتتىم . سىزگە قارىغانسېرى ئىچىم كۆيۈپ كېتىۋاتىدۇ . سىز بىلەن بالدۇرراق تونۇشۇشقا نېسىپ بولمىغىنىغا ئەپسۇسلىنىۋاتىمەن . مەن سىزنى قولۇمدىن ھەرگىز چىقارمايمەن . سىز ئاخىر مەن بىلەن بىرگە بولماي قالمايسىز . مەن سىزنى ئەمدى خەقلەرگە مالايلققا سېلىپ بەرمەيمەن . سىز ئۇ يەردە ئەمدى تۇرىۋەرسىڭىز بولمايدۇ . مەن سىزنى باشقا ياققا ئەكېتىمەن . تېخى سىزگە ئازراق پۇل قالدۇرۇپ كەتمەكچىمەن ، ئاڭلاۋاتامسىز ؟ سىز ئۇنى قوبۇل قىلىشىڭىز كېرەك .

جېنى پۇلنىڭ ئېتىنى ئاڭلاپ قورققىنىدىن تۈگۈلۈپ كەتتى .

— ياق ، ياق ، ياق ! — دەۋەردى ئۇ ، — ياق ، مەن ئالمايمەن .

— ئالسىز ، ئۇنى ئاپىڭىزغا بېرىسىز . مەن سىزنى سېتىۋالماقچى ئەمەسمەن ، سىز چوقۇم مۇشۇنداق دەپ ئويلاپ قالىڭىز . بىراق مېنىڭدە ھەرگىزمۇ بۇنداق ئوي يوق . مەن پەقەت سىزگە ھەم ئائىلىڭىزدىكىلەرگە ياردەم قىلماقچىدىم . سىزنىڭ تۇرار جايىڭىزنى بىلىۋالدىم ، بۈگۈن بېرىپ كۆرۈپ كەلدىم . ئائىلىڭىزلەردە قانچە جان بار ؟

— ئالتە ، — دەپ جاۋاب بەردى جېنى بوش ئاۋازدا .
«كەمبەغەللەرنىڭ قېرىشقاندىكى جان سانى كۆپ بولىدىكەن — ھە» دېگەن ئوي رېستونىڭ كۆڭلىدىن كېچىپ قالدى .
— بوپتۇ ئەمەس ، ماۋۇنى ئېلىپ تۇرۇڭ ، — ئۇ سۆزلىگەچ ، يانچۇقىدىن پۇل قاپچۇقىنى چىقاردى ، — مەن سىزنى كۆرگىلى يەنە كېلىمەن ، سىز مەندىن قېچىپ قۇتۇلالمايسىز ، ئومىقىم .
— ياق ، ياق ، — دېدى جېنى بويۇن تولغاچ ، — ئالمايمەن ،

ماڭا كېرەك ئەمەس ، مېنى زورلىمىسىڭىز .
رېستو چىڭ تۇرۇپلىۋالدى . جېننىمۇ بوش كېلىدىغاندەك
ئەمەس . رېستو ئاخىر پۇلنى قايتۇرۇۋېلىشقا مەجبۇر بولدى .
— شۇنسى ئېنىقكى ، جېننى ، سىز مەندىن قېچىپ
قۇتۇلالمايسىز ، — دېدى ئۇ ئەستايىدىل تەلەپپۇزدا ، — ھامان بىر
كۈنى مېنىڭ ئىلكىمگە ئۆتمەي قالمايسىز . ماڭا مەيلىڭىز
بارلىقىنى بىلمەمتىڭىز ؟ بۇنى ئۆزىڭىزنىڭ پوزىتسىيىسى
ئاللىبۇرۇن ئىپادىلەپ بولغان . مەن سىزنى قولۇمدىن ھەرگىز
چىقارمايمەن .

— ۋاي خۇدايمەي ، سىز مۇشۇنداق قىلىپ مېنى قانچىلىك
ئازابلاۋاتقىنىڭىزنى بىلمەيسىز !
— مەن تېخى سىزنى ھېچقانچە ئازابقا قويغىنىم يوق ،
شۇنداقمۇ ، شۇنداق ئەمەس ؟ — سورىدى ئۇ ، — ئەلۋەتتە ، ئۇنداق
ئەمەس - دە .

— نېمە ئۇنداق ئەمەس ئىكەن ! نېمە بولسا بولسۇنكى ، مەن
سىزنىڭ رايىڭىزغا باقمايمەن !

— باقىسىز ، ئاخىر بېقىپ قالسىز ! — رېستو تاقىتى -
تاق بولغان ھالدا توۋلىۋەتتى . بۇ بىر پارچە لوق گۆشنىڭ ئۆزىنىڭ
تۇمشۇقى ئاستىدىلا تۇرغانلىقى ئۇنىڭ خىيالىغا كېلىپ قېلىپ ،
ئىختىيارسىز قېنى قىزىپ كەتكەندى ، — سىز مېنىڭ رايىمغا
چوقۇم باقىسىز ، — ئۇ شۇنداق دەپلا ، جېننىنىڭ تېپىرلاشلىرىغا
قارىماي ئۇنى قۇچاقلىۋالدى .

بىرپەس ئېلىشىشتىن كېيىن ، ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى ھېلىقى
سىرلىق نەرسە يەنە ئۆز كۈچىنى كۆرسىتىپ ، جېننىنى لاتىدەك
بوشاشتۇرۇۋەتتى . ئۇنىڭ كۆز چاناقلىرى ياشقا لىق تولدى . رېستو
بۇنى كۆرمەي ، ئۆزىنىڭ گېپىنى قىلمۇۋەردى :

— بۇنىڭ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى كۆرمىدىڭىزمۇ ؟ ئۆزىڭىزمۇ
ئەسلىدە مېنى ياخشى كۆرەتتىڭىزكەن .

— مېنىڭ نە ئىلاجىم ، — دېدى جېننى ئۆكسۈپ تۇرۇپ .

ئۇنىڭ بىچارىلەرچە قىياپىتى رېستوغا تەسىر قىلدى .
— سىز يىغلاۋاتمايدىغانسىز ، قىزچاق ، شۇنداقمۇ؟ — دەپ
سورىدى ئۇ .

جېنى جاۋاب قايتۇرمىدى .

— مېنى كەچۈرۈڭ ، — دېدى ئۇ يەنە ، — بۈگۈن ئاخشام
باشقا سۆزلەشمەيلى . ئۆيىڭىزگە يېتىپ كېلەي دەپ قالدۇق . مەن
ئەتە كېتىمەن ، ئەمما سىزنى كۆرگىلى يەنە كېلىمەن . چوقۇم
كېلىمەن ، جېنىم . ئەمدى مەن نىيىتىمدىن ھەرگىز يانمايمەن . بىر
ئىلاجىنى قىلىپ كۆڭلىڭىزنى تىندۈرمەن ، پەقەت سىزدىن
ئايرىلىپ قالماساملا بولدى ، ئاڭلىدىڭىزمۇ؟

جېنى بېشىنى چايقىدى .

— مۇشۇ يەردە چۈشۈپ قالسىڭىزمۇ بولىدۇ ، — دېدى رېستو
پەيتۇن دوقمۇشقا يېقىنلاپ قالغاندا ، ئۇ گېرخاردتنىڭ پاكىر
ئۆيىنىڭ دېرىزىسىدىن چىقىپ تۇرغان چىراغ نۇرىنى كۆرۈپ
قالغانىدى .

— خوش ئەمىسە ، — دېدى ئۇ جېنىنى پەيتۇندىن
چۈشۈۋاتقاندا .

— خەير — خوش ، — دېدى جېنى ئاران — ئارانلا .

— ئېسىڭىزدە بولسۇن ، — دېدى رېستو ، — بۇ تېخى ئەمدىلا
باشلىنىشى جۈمۈ .

— ۋاي ، ياق ، ياق ، — جېنى نالە قىلىپ كەتتى .

رېستو جېنىنىڭ يىراقلاپ كېتىۋاتقان سېماسىنى كۆز
نەزىرى بىلەن ئۇزاتقاچ ، ئىختىيارسىز : « ئاھ گۈزىلىم ! »
دەۋەتتى .

جېنى ئۆزىنىڭ ئۆيىگە كىرىپ كەتتى . ئۇ ناھايىتى ھارغىن ،
روھسىز ئىدى ، ئۇيالغىنىدىن يەرگە كىرىپ كەتكۈدەك
بولۇۋاتاتتى . ئۇ نېمە قىلىپ قويدى ئەمدى ؟

ئۇغۇ قانداقلا بولمىسۇن ، ھەرھالدا رېستو بىلەن
مۇرەسسەلەشكەن بولدى . بۇنى ئىنكار قىلغىلى بولمايدۇ . ئەمما

رېستو يەنە قايتىپ كېلىدۇ - دە .
رېستو يەنە قايتىپ كېلىدۇ ، بەلكى ئۇنىڭغا پۇل بېرىدۇ ، مانا
بۇ ھەممىدىن يامىنى .

19

بۇ قېتىمقى ئىنتايىن تەسىرلىك ئۇچرىشىشتىن ھېچقانداق
نەتىجە چىقمىغان بولسىمۇ ، ئەمما بۇنىڭ ئاخىرقى نەتىجە
ئەمەسلىكى رېستوگان بىلەن جېننىنىڭ كۆڭلىگە بەش قولىدەك
ئايان بولدى . رېستو ئۆزىنىڭ ئىشقا بالاسىغا قاتتىق مۇپتىلا بولۇپ
قالغىنىنى بىلدى . ئۇنىڭ نەزىرىدە ، بۇ قىز بەكمۇ ئوماق ئىدى .
بۇ قىزنىڭ ئۇنىڭ خىيالغىمۇ كىرىپ باقمىغان قىزىقارلىق
يەرلىرى بار ئىكەن . ئۇنىڭ ئارسالىدى بولۇشلىرى ، قايتا - قايتا
قارشىلىق كۆرسىتىشى ، يېقىملىق ئەلەپپۇزدا «ياق ، ياق ، ياق»
دېيىشلىرى ئۇنىڭغا گويا مۇزىكىدەك تەسىر قىلدى . قاراڭچۇ ، بۇ
قىز پەقەت رېستو ئۇچۇنلا يارالغان تۇرسا ، ئۇ بۇ قىزنى ئىلكىگە
كىرگۈزمەي قويامدۇ ، مۇشۇنداق بىر نازىنىنى قولىدىن
چىقىرىۋېتىشكە قانداقمۇ كۆڭلى ئۇنىسۇن ؟ ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر
ھەم سىرتتىكىلەرنىڭ گەپ - سۆز قىلىشى بىلەن نېمە پەرۋايى ؟
قىزىق ئىش ، ئۇنىڭدا ئاجايىپ بىر خىل چوڭقۇر ئىشەنچ
تۇغۇلماقتا ئىدىكى ، ئۇ جېننىنىڭ مەنئۇ جەھەتتە ئۆزىگە مايىل
بولغىنىدەك ، كېيىنچە بېرىپ جىسمىنىمۇ ئۆزىگە
بېغىشلايدىغانلىقىدىن قىلچە گۇمان قىلمايتتى ، بۇنىڭ سەۋەبىنى
ئۆزىمۇ چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيتتى . راستىنى ئېيتقاندا ، جېننىنىڭ
ۋۇجۇدىدىن ئىپادىلىنىپ تۇرغان ئازغىنە نەرسە — ئاياللارغا خاس
سۈلكەت ھەم چېھرىسىدىكى ساددىلىق ئالامىتى ئۇنىڭ جىنسىي
مۇناسىۋەتنى خالايدىغانلىقىدىن ، لېكىن قوپال ، ۋەھشىي بولغان
ئەخلاقسىزلىقلارنى تامامەن رەت قىلىدىغانلىقىدىن ئېنىق بېشارەت

بېرىپ تۇراتتى . ئۇ ، ئەر كىشى ئۈچۈن ، بەلكى بىرلا ئەركەك ئۈچۈن يارالغان ئايال . ئۇنىڭ جىنسىي ئالاقىگە تۇتقان جىمى پوزىتسىيىسىنى ئىشقا - مۇھەببەت ، دىلگەشلىك ھەم پىداكارلىق روھىدىن ئايرىپ قارىغىلى بولمايدۇ . ئۇ شۇنداق بىر ئەركەككە يولۇققاندا ، ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قېلىشى ، ئۇنىڭغا ئىتائەت قىلىشى مۇمكىن . مانا بۇ ، رېستو چۈشەنگەن جېنى . بۇنى رېستو ئاللىبۇرۇنلا ھېس قىلىپ يەتكەن ، جېنى چوقۇم ئۇنىڭغا بوي ئېگىدۇ ، چۈنكى رېستو ئەنە شۇ ئەركەكنىڭ ئۆزى .

ئەمدى جېنىنىڭ گېپىگە كېلەيلى ، بۇ ئىشتىكى چاتاقنى ، يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان زور بالا - قازانى ئۇنىڭ كۆڭلى تۇيماقتا . رېستو ناۋادا نىيىتىدىن يانمايدىغانلا بولسا ، ئۇ چاغدا جىمى ئىشتىن خەۋەردار بولۇشى چوقۇم . جېنى براندىنىڭ ئىشىنى رېستوغا تېخى ئېيتىمىدى ، چۈنكى ئۇ ھېلىھەم بىر خىل خىيالىي تۇيغۇ ئىچىدە ياشىماقتا ، ئۆز خىيالىدا «رېستودىن بەربىر قېچىپ قۇتۇلۇپ كېتەلەيمەنغۇ» دېگەن ئويدا ئىدى . رېستودىن بىرىنچى قېتىم ئايرىلغان چېغدا ، ئۇنىڭ يەنە كېلىدىغانلىقىنى ، ئۆزىنىڭمۇ ئۇنىڭدىن قۇتۇلالمايدىغانلىقىنى كۆڭلى تۇيغان . لېكىن ئۇنىڭ ئويلىغىنى ، ئۇ رېستونىڭ ئىرادىسىگە بويسۇنسا بولمايتتى ، ئۆزىنىڭ ئاشۇنداق كۈلپەتلىك ، مەنسىز تۇرمۇشىنى داۋام قىلدۇرۇۋېرىشى كېرەك ئىدى . بۇ ئۇنىڭ ئىلگىرىكى خاتالىقىغا بېرىلگەن جازا ، دېمىسىمۇ ئۇ ئۆزىگە ئۆزى قىلىپ قويدى - دە . رېستو جېنى بىلەن خوشلىشىپ ، ئۆزىنىڭ سىنىسنىتاتىدىكى كاتتا قەسرگە قايتىپ باردى . گېرخاردتنىڭ ئۆيىگە سېلىشتۇرغاندا ، بۇ قەسر تەبىئىيىكى تېخىمۇ ھەشەمەتلىك كۆرۈنەتتى . ئىككى قەۋەتلىك بۇ كاتتا ئىمارەت فرانسىيىنىڭ داچىلىرىغا تەقلىد قىلىنىپ ، قىزىل خىش ۋە ئوخرا^① بىلەن سېلىنغان ، ئەتراپى گۈل - گىياھلار بىلەن ئورالغان بولۇپ ، بەئەينى باغچىنىڭ ئۆزى ئىدى . تېمىنىڭ ئۈستىدىكى مەرمەر

① ئوخرا - سېرىق ياكى قىزىل رەڭلىك مىنېرال بويلاق .

تاشلارمۇ ئۇنىڭ ھەشەمەتلىكلىكىنى زاھىر قىلىپ تۇرىدۇ . رېستونىڭ دادىسى گان بېگىم ئۆمرىدە نۇرغۇن بايلىق توپلىغان ، بۇ بايلىقلارنى ھىيلە - مېكر بىلەن ئەمەس ، بەلكى ھايات ئېلىشقا ماھىر بولغانلىقىدىن توپلىغانىدى . ئۇ كىشى ياش ۋاقتىدىلا ، ئامېرىكىنىڭ تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەت ئىكەنلىكىنى ، كېلەچەكتە ھەر خىل ھارۋىلارغا — قول ھارۋىسى ، خادىك ھارۋا ، ئاتلىق مال ھارۋىسى قاتارلىقلارغا بولغان تەلەپ ناھايىتى زور بولىدىغانلىقى ، بۇلار بىلەن تەمىنلەيدىغان ئادەم ناھايىتى زۆرۈر ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ يەتكەچكە ، ئاۋۋال كىچىككىنە ھارۋا ياساش زاۋۇتى قۇردى ، كېيىنچە ئۇنىڭ ئىگىلىكى روناق تېپىپ قالىتىسى بىر كەسىپكە ئايلاندى . ئۇنىڭ زاۋۇتىدا ئىشلەپ چىقىرىلغان ماللارنىڭ سۈپىتى ياخشى بولغاچقا ، تاپاۋەتمۇ كۆپ بولدى . ئۇنىڭ ئۆز ئالدىغا نەزەرىيىسى بار ، يەنى ئۇ ، ئىنسانلار ئارىسىدا سەمىمىي نىيەتلىكلەر كۆپرەك ، دەپ قارايدۇ . ئۇ : «كىشىلەر ئاخىر بېرىپ داڭلىق مەھسۇلاتلارغا كۆپرەك خېرىدار بولىدۇ ، ئەگەر كىشىلەرنى داڭلىق مەھسۇلاتلار بىلەن تەمىنلەيدىغان بولساق ، ئۇلار يەنە شۇندىقىدىن ئالغىلى كېلىدۇ - دە ، كېيىنكى ئوقەتنىڭ يولى ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ ، بىزمۇ خېلى جېنى بار پۇلدارلاردىن بولۇپ قالمىز» دەپ ئويلايتتى . ئۇ ، «كۆپ بولۇپ كەتسە كەتسۈنكى ، ئاز بولۇپ قالمىسۇن» دېگەن تاكتىكىغا ئىشىنەتتى . مەيلى ئۇنىڭ كىچىك ۋاقىتلىرى بولسۇن ، ياكى ھازىرقى ياشانغان چېغىغا قەدەر بولسۇن ، ئۇنى تونۇيدىغانلىكى كىشىلەرنىڭ ئۇنى ھۆرمەتلىمەيدىغىنى ، ئۇنىڭغا خۇشامەت قىلمايدىغىنى يوق ئىدى . ئۆزى بىلەن ئۈزەڭگە سوقۇشتۇرىدىغان كىشىلەرنىڭمۇ : «ئارچىبالدىگىنى دەمسىز ؟ ئوھوي ، ئۇ چىرايلىق ، ئەقىللىق ھەم سەمىمىي ، قالىتىسى ئادەم» دېگىنى ھەمىشە ئۇنىڭ قولىقىغا يېتىپ تۇراتتى .

بۇ ئەپەندى ئۆمرىدە ئىككى ئوغۇل ، ئۈچ قىز پەرزەنت كۆردى ، پەرزەنتلىرىنىڭ ھەممىسىلا بېجىرىم ، چىرايلىق ،

ناھايتى ئەقىللىق بولۇپ ئۆستىيۇ ، لېكىن بىرەرمۇ ئۆزلىرىنىڭ ئۇزۇن ئۆمۈر كۆرگەن ھەم كەڭ قورساق دادىسىغا ئوخشاش ئۇنداق مەرد ، ئۇنداق قابىل بولۇپ چىقمىدى . تۇنجى ئوغلى روبېرت قىرىق ياشلارنىڭ قارىسىنى ئالغان بولۇپ ، دادىسىنىڭ مالىيە ئىشلىرىدىكى ئوڭ ، سول قاننى ، ئۇ كىشىلەرگە مۇئامىلە قىلىشتا ناھايتى سىلىق - سىپايە بولغاچقا ، سودا - سېتىق تىجارىتى ئېلىپ بېرىشقا تازىمۇ لايىق ئىدى . ئوتتۇرا بويۇق ، سەل جۈدەڭ ، پېشانىسى كەڭ ، بېشىنىڭ چوققىسى ئازراق تاقىر كەلگەن ، كۆكۈچ كۆزلىرىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدىغان ، قۇش بۇرۇن ، كالىپۇكلىرى قېلىنمۇ ئەمەس ، نېپىزمۇ ئەمەس ، تازا جايىدا تۈزۈلگەن بۇ كىشى ئادەتتە كەم سۆز ، ئېغىر - بېسىق ھەم چوڭقۇر پىكىرلىك كۆرۈنىدۇ . ئىككى كۈچىنى ئىگىلىگەن بۇ چوڭ شىركەتتە ، ئۇ مۇئاۋىن دىرېكتور بولۇپ دادىسىنىڭ قېشىدا ئولتۇرىدۇ . قىسقىسى ، ئۇ قولدىن ئىش كېلىدىغان ، ئىستىقبالىق كىشى . بۇنى ئاتىسىمۇ چۈشىنەتتى .

ئىككىنچى ئوغلى رېستو ، دادىسىنىڭ ئامراق بالىسى . مالىيە ئىشلىرىنى باشقۇرۇش جەھەتتە ، روبېرتقا يېتىشتىن خېلىلا يىراقتا تۇرسىمۇ ، كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ سىرلىرى توغرىسىدا ئۇنىڭ بىلىدىغانلىرى كۆپرەك . ئۇ ھەرقانداق ئىشتا خېلىلا مۇلايىم ، چىقىشقا ، خېلىلا ئىنساپلىق ئىدى . شۇنىسى قىزىقى ، گان ئەپەندى ئۇنىڭغا ئامراق ، ئىشىنىدۇ ، ئۇنىڭ نەزەر دائىرىسىنىڭ كەڭلىكىنى بىلىدۇ ، مالىيە ئىشلىرىدىكى ھەل قىلىش قىيىن بولغان مەسىلىلەرگە دۇچ كەلگەندە ، ئېھتىمال روبېرتتىن ياردەم تەلەپ قىلار بولغىدى ، ئەمما راستىنى ئېيتقاندا ، رېستوغا ئىچ - ئىچىدىن ئامراق ئىدى .

قىزلارنىڭ ئىچىدە چوڭىنىڭ ئىسمى ئامى ، ئۇ ئوتتۇز ئىككى ياشقا كىرگەن ، چىراي - شەكلى جايىدا ، ھازىر تۇرمۇشقا چىقىپ بىر بالىنىڭ ئاپىسى بولۇپ قالدى . ئوتتۇرا ئىچىسىنىڭ ئىسمى ئىموگېن ، ئۇ ھازىر يىگىرمە سەككىز ياشقا كىردى ، ئۇمۇ ياتلىق

قىلىنغان ، لېكىن تېخى بالىلىق بولمىغاندى . كەنجىسىنىڭ ئىسمى لۇئىزا ، ئۇ يىگىرمە بەش ياشقا كىردى ، لېكىن تېخى ياتلىق بولمىدى ، ئۇ ھەممىسىدىن چىرايلىق ، ھەممىسىدىن ئېغىر - بېسىق ، ھەممىسىدىن سىپايە بولۇپ ئۆستى . بىر ئائىلە كىشىلىرى ئىچىدە ، پەقەت شۇلا جەمئىيەتتىكى ئابروۋىغا ھەممىدىن بەك قىزىقىدۇ ، نام - ئابروۋىنى بەك قوغلىشىدۇ ، كان جەمەتىنىڭ شانۇشەۋكىتى ھەممىنى بېسىپ چۈشسە ئىكەن ، دەپ ئارزۇ قىلىدۇ . ئۇ ئائىلىسىنىڭ جەمئىيەتتە مۇشۇنداق يۇقىرى مەرتىۋىگە ئىگە ئىكەنلىكىدىن ئىچىدە ناھايىتى كۆرەنمەيدۇ . شۇڭا ئۇ ھەمىشە تەكەببۇر كۆرۈنىدۇ ، ئۇنىڭ تەكەببۇرانە سىياقىنى كۆرگەندە ، رېستونىڭ گاھى كۈلكىسى قىستاپ كەتسە ، گاھى چىشلىرى قېرىشىپ كېتەتتى . رېستو بۇ سىڭلىسىنى ياخشى كۆرەتتى ، ئۇنىڭغا ھەممىسىدىنمۇ بەكرەك ئامراق دېيىشكىمۇ بولاتتى ، بىراق ئۇ سىڭلىسىنىڭ ھەددىدىن زىيادە سىپايىگەرچىلىك قىلىپ ئائىلىسىنىڭ ئابروۋىغا نۇقسان يەتكۈزۈپ قويۇشىدىن ھەزەر ئەيلەيتتى .

ئاپىسى ئاتمىش ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان ، قائىدە - يوسۇنلۇق ، مەدەنىي ئايال . ئۇمۇ ئېرىگە ئوخشاشلا نامرات ئائىلىدىن كېلىپ چىققان بولغاچقا ، ئىجتىمائىي ئالاقە خۇسۇسىدىكى ئىشلاردىن ئانچە ئېھتىيات قىلىپ كەتمەيتتى ، لېكىن ئوغۇل - قىزلىرىنى ھەم ئېرىنى قەۋەتلا ياخشى كۆرەتتى ، ئۇلارنىڭ مۇشۇنداق مەرتىۋىگە ئېرىشىپ ، مۇشۇنداق مۇۋەپپەقىيەت قازانغانلىقىدىن كۆڭلىدە ناھايىتى خۇشال بولاتتى . ئۇلارنىڭ ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا ئەكس ئەتتۈرگەن شەۋكىتىنى ئۇ تولۇق جۇلالاندۇرۇپ تۇراتتى . ئۇ ساھىبجامال ئايال ، ۋاپادار رەپىقە ، كۆيۈمچان ئانا ئىدى .

رېستو سىنىسىنىڭغا گۇگۇم مەزگىلىدە يېتىپ كېلىپ ، شۇ ئان پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ ، ئۆيىگە قايتىپ كەلدى . ئىشىك ئالدىدا ئۇنى ئېرلاندىيلىك ئۆي خىزمەتچىسى كۈتۈۋالدى .

— ئوھوي ، رېستو ئەپەندى ، — دېدى ئۇ خۇش ئاۋازدا ، —
قايتىپ كەپسىز — دە ، بەك ياخشى بولدى . قېنى ، پەلتونى ماڭا
بېرىڭ . شۇنداق — شۇنداق ، كۈنمۇ ناھايىتى ئوبدان بولۇپ بەردى .
شۇنداق — شۇنداق ، ئۆيدىكىلەرنىڭ ھەننىۋاسى ئوبدان تۇرۇشتى .
ئامى خېنىم بالىسىنى ئېلىپ تېخى ھېلىراققا كېتىپ قالدى .
ئاپىڭىز ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى ھۇجرىسىدا . شۇنداق — شۇنداق .
رېستو ئىللىققىنا كۈلۈپ قويۇپ ، ئۈستۈنكى قەۋەتكە —
ئاپىسىنىڭ قېشىغا چىقىپ كەتتى . ئاق ھەم ئالتۇن رەڭدە
سىرلانغان بۇ ئۆينىڭ شەرقىي ۋە جەنۇبىي تەرىپى باغقا قاراپ
تۇراتتى . گان ئاغىچا خېنىم پىنھان ئولتۇرغانىكەن ، بوزارغان
چاچلىرىنى سىلىق تارىۋاپتۇ . ئىشىك ئېچىلىۋىدى ، ئۇ بېشىنى
كۆتۈرۈپ ئوغلنىڭ كىرگىنىنى كۆرۈپلا ، قولىدىكى كىتابنى
قويۇپ قويدى — دە ، ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئوغلنى قارشى ئالدى .
— ئاپا ، — رېستو ئاپىسىنى قۇچاقلاپ ، ئۇنىڭ بىلەن
سۆيۈشۈپ كۆرۈشتى ، — ئوبدان تۇردىڭىزمۇ ؟

— ھە ، يەنە شۇ بۇرۇنقىدەكلا ، رېستو ، ئۆزۈڭچۇ ، بۇ
كۈنلەردە ياخشى تۇرغانسەن ؟

— تولىمۇ بەلەن . لېئانچولارنىڭكىدە يەنە بىرنەچچە كۈن
تۇرۇپ قالدىم . كېلىۋالغاندا بارغاندىن كېيىن ، باسۇنىسىمۇ يوقلاپ
قويماسلىققا كۆڭلۈم ئۈنىمدى ، ھەممەيلەن سىزگە سالام ئېيتتى .
— مىنى ئوبدان تۇرۇۋېتىپتۇمۇ ؟

— يەنە شۇ ئىلگىرىكىدەكلا تۇرۇپتۇ ، پەقەتلا ئۆزگەرمەپتۇ .
ھازىرمۇ شۇنداق مېھماندوست ئىكەن .

— ئۇ چىرايلىق قىز ئىدى ، — ئاپىسى لېئانچو خانىمنىڭ
سىنىسىناتىدىكى قىزلىق چاغلارنى ئەسلەپ شۇنداق دېدى ، —
مەن ئۇنى بۇرۇندىنلا ياخشى كۆرەتتىم ، ئۇ ئاجايىپ ئۆتكۈر ئىدى .
— ھازىرمۇ شۇنداق چىرايلىق ، شۇنداق ئۆتكۈر ئىكەن . مەن
سىزگە ھەممە گەپنى دەپ بېرىمەن ، — ئۇ ئەتەي گەپنى بۇرىدى .
گان ئاغىچا خېنىم مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى — دە ، ئائىلىدىكى

ئىشلار توغرىلىق سۆزلەپ كەتتى . ئىموگېننىڭ ئېرى ئىش بىلەن سان - لۇئىغا كېتىپتۇدەك . روبېرتنىڭ ئايالىغا تۇمۇ تېگىپ قاپتۇ . زاۋۇتتا كېچىلىك پوستتا تۇرىدىغان سېنگېر بوۋاي ئالەمدىن ئۆتۈپتۇ ، ئۇنىڭ گان ئەپەندىگە ئىشلەۋاتقىنىغا قىزىق يىلدىن ئاشقانىدى . شۇڭا دادىسى ئۇنىڭ ئۆلۈمىنى ئۇزاتقىلى كېتىپتۇدەك . رېستو بۇ گەپلەرنى ئەستايىدىل ئولتۇرۇپ ئاڭلاۋاتقاندەك قىلغىنى بىلەن ، كۆڭلى زادىلا بىر يەردە بولمايۋاتتۇ .

رېستو زالغا كىرىپ ، لۇئىزا بىلەن كۆرۈشتى . ئۇنىڭغا شۇنداق قاراپلا : «چىرايلىق بولۇپ كېتىپسەنغۇ» دەپ گەپ باشلىدى . لۇئىزا ئۇچىسىغا ئۈنچە - مەرۋايىت بىلەن كەشتىلەنگەن قارا تاۋار كۆڭلەك كىيىۋالغانىدى ، بۇ كىيىم ئۇنىڭ فىگۇرىسىغا خويمۇ يارىشىپتۇ ، كۆڭلەكنىڭ ياقىسىغا بىر تىزىق قىزىل ياقۇت قوندۇرۇپتىكەن ، ئۇنىڭ قارامتۇل ئۆڭى ھەم قۇندۇزدەك قارا چېچىغا راسا ماس كەپتۇ . ئۇنىڭ كۆزلىرى تۇم قارا ھەم ئۆتكۈر ئىدى .

— ئوھو ، رېستو ، — دېدى ئۇ چۇقان سېلىپ ، — قاچان قايتىپ كەلگەندىڭ؟ پەخەس بول ، مېنى سۆيىمەن دەپ ئىلەشتۈرۈپ يۈرمىگىن يەنە . مەن ھازىر سىرتقا چىقماقچىدىم ، شۇڭا قالتىس ياسىنىۋالدىم مانا . ئەمدى بۇرۇنۇمنىڭ ئۈچىدىكى ئۇپىغا تېگىشىڭگىمۇ رۇخسەت يوق . ھۇ ، ئەسكى ! — ئۇ گېپىنى دەپ بولغۇچە ، رېستو ئۇنى چىڭ تۇتۇۋېلىپ ، بېسىپ سۆيگىلى باشلىغانىدى . لۇئىزا ئۇنى كۈچىنىڭ بارىچە نېرى ئىتتەردى .

— مەن تېخى ھېچقانچە چىقىلمىدىمغۇ ، — دېدى رېستو ، — يېنىڭدا ئۇيا ئۆكسۈمگەندىكىن ، جىقراق سۈرۈۋېلىپ چىقىپ كەتسەڭ بولسۇنمىدىمۇ ، — ئۇ گېپىنى تۈگىتىپ ، ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ كەتتى . دە ، كەچكى غىزاغا ئولتۇرۇشنىڭ تەييارلىقىنى قىلىش ئۈچۈن ، كىيىملىرىنى يەڭگۈشلەشكە تۇتۇندى . كەچكى غىزاغا ئولتۇرۇشتىن ئىلگىرى كىيىم يەڭگۈشلەش ئادىتى گان ئائىلىسىدە يېقىنقى يىللاردىن بېرى

باشلانغاندى . چۈنكى كەلدى - كەتتى مېھمانلار كۆپ بولغاچقا ،
بۇ خىل ئادەت زۆرۈرىيەتكە ئايلىنىپ قالغان . شۇندىكى لۇئىزا
بۇنىڭغا ئانچە ئېرەن قىلىپ كەتمەيتتى . بۈگۈن ئاخشام روبېرت
كېلىدىكەن ، دادىسى ۋە ئاپىسىنىڭ دوستلىرىدىن بېرنارد ئەپەندى
بىلەن خانىمى كەلمەكچىكەن ، ئۇنداق بولغاندىكىن ، كەچكى غىزا
ئەلۋەتتە رەسمىي تۇس ئالىدۇ دېگەن گەپ . رېستو دادىسىنىڭمۇ
ئۆيدە ئىكەنلىكىنى ئېنىق بىلگەن بولسىمۇ ، ئۇنىڭ بىلەن
كۆرۈشۈشكە ئانچە ئالدىراپ كەتمىدى . شۇ تاپتا ، ئۇ كېلىۋېلانتىكى
ئەڭ ئاخىرقى ئىككى كۈننى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈۋېتىپ ، «جېنىنى
بىلەن يەنە كۆرۈشۈشكە قاچانمۇ نېسىپ بولار» دېگەن ئوي بىلەن
ئىچى تىت - تىت بولۇپ تۇراتتى .

20

رېستو كىيىمنى يەڭگۈشلەپ بولۇپ پەسكە چۈشتى ،
دادىسىنىڭ كۈتۈپخانىدا گېزىت كۆرۈپ ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ ،
قىشقا باردى .

— ھە ، رېستو ، — دېدى دادىسى ۋە كۆزلىرىنى گېزىتتىن
ئېلىپ ، كۆزەينىكىنىڭ ئۈستىدىن رېستوغا قارىغىنىچە ، قولىنى
ئۇزاتتى ، — قەيەرلەردىن كېلىشىڭ ؟

— كېلىۋېلانتتىن ، — ئوغلى ئۇنىڭ بىلەن قىزغىن قول
ئېلىشىپ ، كۈلۈپ تۇرۇپ جاۋاب بەردى .

— روبېرت سېنى نيۇيوركتا كەتتى ، دېۋىدغۇ .

— شۇنداق ، نيۇيوركتىمۇ بارغانىدىم .

— دوستۇم ئارنولد ئوبدان تۇرۇپتۇمۇ ؟

— يەنە شۇ بۇرۇنقىدەك تۇرۇپتۇ ، — دېدى رېستو ، — ئانچە

قىرىمغاندەك كۆرۈنىدۇغۇ .

— مەنمۇ شۇنداقمىكەن دەپ ئويلىۋىدىم ، — دېدى گان

ئەپەندى مۇلايىملىق بىلەن ، — ئۇ ئەزەلدىنلا ئۆزىنى تۇتۇشنى بىلىدىغان ئادەم ئىدى ، ئۆزىمۇ چىرايلىق زات - دە .

ئۇ ئوغلىنى ئارقا تەرەپتىكى ھۇجرىغا باشلاپ كىرىپ ، ئۇنىڭ بىلەن تىجارەت ئەھۋالى ۋە ئائىلىدىكى يېڭىلىقلار ھەققىدە بىرپەس پاراڭلاشتى ، زالىدىكى سائەتنىڭ قوڭغۇرىقى جالڭ ئۇرغاندىن كېيىن ، غىزانىڭ تەييار بولغانلىقىنى بىلىپ ، زالغا چىقىشتى . رېستو لۇئى XV زامانىسىنىڭ پاسونىدا نەقىشلەنگەن تاماق زالىدا ، ئۆپچۆرىسىدىكى چاقناپ تۇرغان سەلتەنەتتىن ھۇزۇرلانغان ھالدا ئولتۇراتتى . شۇ تاپتا ئاپىسى ، دادىسى ، سىڭىللىرى ، ئائىلىنىڭ قەدىناس دوستلىرى بىر يەرگە جەم بولۇشۇپتۇ ، ئۇ مانا مۇشۇنداق قويۇق ئائىلە ھاۋاسىنى ياقتۇراتتى ، شۇڭا خۇشلۇقىدىن ئېچىلىپ ، يايىراپ كەتتى .

لۇئىزا رېفېلىنلارنىڭ ئۆيىدە سەيشەنبە كۈنى تانسا بولىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلىپ ، ئۇنىڭدىن :
— بارامسەن ؟ — دەپ سورىدى .

— مېنىڭ تانسا ئوينىيالمىدىغىنىمنى بىلىسەنغۇ ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ سوغۇقلا قىلىپ ، — بارسام نېمىمۇ قىلارمەن ؟ — تانسا ئوينىيالماسمىش . ئۇنىڭدىن كۆرە ، تانسا ئوينىغۇم يوقلا دېگىنە . قويغىنا سېنى ، ھۇرۇنلىشىپ ، جىمى ئىشتىن چىقىپ قاپسەن . روبېرت جېنىدا ئانچە - مۇنچە ئويناپ كۆڭلىنى ئېچىپ تۇرىدۇ . بارساڭغۇ ، كۆڭلۈڭ ئېچىلىپ قالاتتى .
— روبېرتنىڭ ماڭا قارىغاندا بۇرۇندىنلا ھەۋىسى كۈچلۈكرەك ، — رېستو كۈلۈپ قويدى .

— ئۇ ساڭا قارىغاندا ئەدەپلىكرەك ، — لۇئىزا رەددىيە بەردى .

— نېمە دېسەڭ دەۋەر ، — دېدى رېستو .
— ئۇنىڭ چىشىغا تەگمىسەڭچۇ ، لۇئىزا ، — دېدى روبېرت دانىشمەنلەرچە .

غىزادىن كېيىن ، ھەممەيلەن كۈتۈپخانغا يىغىلىشتى ،

روپېرت ئوكسى بىلەن تىجارەت ئەھۋالى توغرىلىق بىر ئاز پاراڭلاشتى. تۈزىتىش كىرگۈزۈشكە تېگىشلىك بىرنەچچە توختام بار ئىدى، ئۇ رېستونىڭ قانداق پىكىر قاتناشتۇرۇشنى بىلىپ باقماقچى بولدى. لۇئىزا بىرى بىلەن ئۇچرىشىشقا بېرىشقا تەييارلاندى، سىرتتا پەيتۇن كۈتۈپ تۇرغانىدى.

— ئۇنداقتا، بارمايدىكەنسىن — دە؟ — ئۇ سەل ئەيىبلەش ئاھاڭىدا سورىدى.

— بەك ھېرىپ كەتتىم، — دېدى رېستو پەرۋا قىلمىغاندەك قىياپەتتە، — مېنىڭ ئورنۇمدا نورسى خانىمدىن ئەپۇ سوراپ قويارسەن.

— لېتتى بىس قايسى كۈنى ئاخشىمى سېنى سورىغانىدى، — دېدى لۇئىزا ئىشىككە بېرىپ بولغاندىن كېيىن يەنە ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ.

— ئەمىسە ئۇنىڭغا كۆپتىن — كۆپ رەھمەت، — دېدى رېستو.

— ئۇ ياخشى قىز جۇمۇ، رېستو، — مەشنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان دادىسى گەپ قىستۇردى، — مەن سېنى شۇنىڭ بىلەن توي قىلىپ، بالدۇرراق ئۆيلۈك — ئوچاقلىق بولسىكەن دېگەن ئارزۇدا. ئۇنىڭ ساڭا ئوبدان رەپىقە بولىدىغانلىقىنى بىلىپمۇ قالارسەن.

— ئۇنىڭ رەڭگىر ئۆيىمۇ جايىدا — دە، — دېدى گان خېنىم تېخىمۇ تەستىق سېلىپ.

— ۋاي — ۋۇي، نېمە بولدۇڭلار، — دېدى رېستو چاقچاق ئارىلاش، — ھەممىڭلار خەقنىڭ قىزى بىلەنلا بولۇپ قاپسىلەرغۇ؟ ئۆيلىنىش دېگەن بۇ ئىشقا ئانچە ماھىر ئەمەسلىكىمنى بىلىسىزغۇ ئۆزىڭىز؟

— بۇنىسى ماڭمۇ ئايان، — دېدى ئاپىسى ھەم راستتىن، ھەم ئويۇنغا ئايلاندۇرۇپ، — شۇنىسى مەن سېنىڭ بۇ ئىشقا ماھىر بولۇشۇڭغا تەقەززا بولۇپ كېتىۋاتىمەنچۇ.

رېستو گەپنى باشقا ياققا بۇرۇۋەتتى . ئۇنىڭ شۇ تاپتا بۇنداق ئىشلارغا ھەپسىلىسى يوق ئىدى . ئۇ بۇ ئىشلارنى ئويلاۋاتقىنىدا ، خىيالى يەنە جېنىغا ھەم ئۇنىڭ ھېلىقىدەك ئۆزگىچە ئاھاڭدا «ياق ، ياق ، ياق» دېيىشلىرىگە كېتىپ قالدى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ يۈرەك تارىنى باشقا بىرەيلەن چېكىۋاتاتتى . مانا شۇنى دىققەت - ئېتىبارغا سازاۋەر ئاياللارنىڭ تىپى دېسە بولىدۇ . ئۇ چاكىنا ، نەپسانىيەتچى ئەمەس ، ئەركەكلەرنى نازارەت قىلىپ ، ئەركەكلەرگە تۇزاق قۇرۇپمۇ يۈرمەيدۇ ، بەلكى تولىمۇ ئوماق ، گۈلدەك چىرايلىق بىر قىز . ئۇنىڭ ئۈستىگە ناھايىتى ئېنىقكى ، ئۇنىڭ پېيىگە چۈشكەن ئادەممۇ يوق . شۇ كۈنى ئاخشىمى ، رېستو ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا قايتىپ كىرگەندىن كېيىن ، جېنىغا تازا قاتۇرۇپ خەت يازدى ، ئايىغىغا بىر ھەپتە كېيىنكى چېسلانى يېزىپ قويدى . چۈنكى ئۇ ، ئۆزىنىڭ بەك تاقەتسىزلىنىپ كېتىۋاتقىنىنى بىلدۈرۈپ قويۇشنى خالىمىغانىدى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ئۇ يەنە ئاز دېگەندە ئىككى ھەپتە ئۆتكەندە ، ئاندىن سىنىسنىئاتىدىن ئايرىلاتتى .

«قەدىرلىكىم جېنى :

سىز بىلەن خوشلاشقىنىمغا بىر ھەپتە بولدى ، سىزگە تېخىچە خەت يازمىدىم ، ئەمما سىز ھەردەم يادىمدا . ماڭا ئىشىنىڭ . ئىلگىرى قاراملىق قىلىپ سىزدە يامان تەسىرات قالدۇرغان بولسام كېرەك - ھە ؟ بۇنىڭدىن كېيىن ئۇ مەجەزىمنى ئۆزگەرتىشكە تىرىشمەن ، چۈنكى مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن ، قىزچاق ، سىزنى چىن يۈرىكىمدىن سۆيىمەن . ئۈستىلىمگە بىر تال گۈلنى قويۇپ قويدۇم ، گۈلگە قارىساملا كۆز ئالدىمغا كېلىسىز : ئاقپىشماق ، يۇمران ، ئۆز . سىزنىڭ مېنىڭ خىيالىمدىكى تەسۋىرىي قىياپىتىڭىز بەئەينى گۈلنىڭ ئۆزى . سىز مەن ئۇچراتقان جىمى گۈزەللىكىنىڭ جەۋھىرى . سىز مېنىڭ يوللىرىمغا گۈللەر چېچىشقا قادىر ، پەقەت ئۆزىڭىز خالايدىغانلا بولىشىڭىز .

ئەمدى مەقسەتكە كەلسەك ، مەن ئون سەككىزىنچى چېسلادا كېلىۋېلاندقا بېرىپ سىز بىلەن دىدار كۆرۈشۈشكە ئىنتىزار بولۇپ تۇرۇپتىمەن . مەن پەيشەنبە كۈنى كەچتە يېتىپ بارمەن ، جۈمە كۈنى چۈشتە ، سىز داۋىدېن سارىيىنىڭ ئايال مېھمانلار قوبۇلخانىسىغا بېرىپ مەن بىلەن كۆرۈشىشىڭىز ، بولامدۇ ؟ چۈشلۈك غىزانى مەن بىلەن بىرگە يەسىز .

بىلىپ قېلىشكى ، مەن سىزنىڭ رايىڭىزغا باققانلىقىم ئۈچۈن ، سىزنى ئىزدەپ ئويىڭىزگە بېرىپ يۈرمەيمەن (ئەگەر شەرتىمگە كۆنسىڭىز ، بارمايمەن) . ئۇزاققىچە جۇدالىشىش چوڭقۇر دوستلۇق ئۈچۈن خەۋپلىك . ماڭا ماقۇللۇقىڭىزنى ئىزھار قىلىپ خەت ئەۋەتىۋېتىرسىز . ماڭا رەھىم قىلىشىڭىزنى چىن كۆڭلۈمدىن سەمىمىي ئۆتۈنمەن . ناۋادا «ياق ، دەپ جاۋاب بېرىدىغان بولسىڭىز ، ئۇ چاغدا ئۆزۈمنىڭ بىلگىنىنى قىلمەن .

مۇشۇ خېتىم بىلەن بىرگە ، تۈمەن مىڭ سۆيگۈنى سىزگە ئەۋەتتىم .

رېستو گان»

ئۇ خەتنى كونۇپرتقا سېلىپ ، كونۇپرت ئۈستىگە ئادرېسنى يازدى . «ئۇ ئاجايىپ بىر قىز - دە ، — دەپ ئۆزىگە ئۆزى پىچىرلىدى ئۇ ، — ئەلھەق شۇنداق .»

21

رېستو كېتىپ ، بىر ھەپتىگىچە ئۇنىڭدىن ھېچقانداق خەۋەر بولمىغاندىن كېيىن ، جېنىغا ياخشىراق ئويلىنىۋېلىشقا ئوبدانلا پۇرسەت چىققاندى ، ئەمدى بۇ خەت كېلىۋىدى ، ئۇنى يەنە كۈچلۈك

ھاياجان چۇلغىۋالدى . ئۇ زادى قانداق قىلماقچىدۇ ؟ زادى قانداق قىلىشى كېرەك ؟ ئۇنىڭ بۇ كىشىگە بولغان ھەقىقىي ھېسسىياتى زادى قانداق ؟ ئۇ بۇ كىشىنىڭ خېتىگە جاۋاب قايتۇرۇشنى چىن كۆڭلىدىن خالامدۇ ، يوق ؟ ئەگەر چىن كۆڭلىدىن خالايدىغان بولسا ، بۇ كىشىگە نېمىلەرنى دېسە بولار ؟ ئۇنىڭ ئىلگىرىكى جىمى ھەرىكىتىنى ئۆزىدىن باشقا ھېچقانداق كىشى بىلەن ئالاقىسىز دېيىشكە بولىدۇ ، ئەينى چاغدا باسنىڭ سەۋەبىدىن ئۆزىنى پىدا قىلىشقا رازى بولغىنىنى دەيدىغان بولساق ، ئۇمۇ ئۆزى بىلەن تۈگىگەن ئىش . ئەمدىلىكتە باشقىلارنى ، بولۇپمۇ ئائىلىسىنى ، بالىسىنى نەزەردە تۇتمىسا بولماس . ۋىستا ئون سەككىز ئايغا قەدەم قويدى ، ئۇ تولىمۇ يېقىملىق بالا بولدى ؛ ئۇنىڭ زەڭگەر ، چولپان كۆزلىرى ۋە يىپەكتەك چاچلىرى كېلەچەكتە ھۆسن جەھەتتە ئايسىدىن قېلىشمىغۇدەك بىر قىز بولىدىغانلىقىدىن بېشارەت بېرىپ تۇرۇپتۇ ؛ پىسخىكا جەھەتتىكى ئالاھىدىلىكىدىن قارىغاندىمۇ ، كېلەچەكتە چوقۇم ئەقىللىق ، زېرەك ئادەم بولۇپ چىقىشى ئېنىق . چوڭ ئايسى ئۇنى ھەددىدىن زىيادە ئەتىۋارلايدۇ . گېرخاردتنىڭ مۇئامىلىسىنىڭ ئۆزگىرىشى بەكمۇ ئاستا ، ئۇنىڭ بالغا بولغان قىزىقىشى تېخى ئوچۇق ئىپادىلىنىپ تۇرمىغان بولسىمۇ ، ھەرھالدا ئۇنى بۇ بالا بىلەن خۇشى يوق دېگىلى بولمايتتى . دادىسىنىڭ مۇئامىلىسى مۇشۇنداق ئۆزگىرىۋاتقاندىكىن ، جېنىدا : ئەمدى بوۋاينىڭ كۆڭلىنى ھەرگىز مالاھەت قىلمايچۇ ، دېگەن كۈچلۈك ئىستەك تۇغۇلغانىدى . ناۋادا ئۇ قايتا سەۋەنلىك ئۆتكۈزىدىغان بولسا ، دادىسىغا قارا بولغىنىنى ئاز دەپ ، بالىسىنىڭ ئىستىقبالىنىمۇ قارا قىلىپ قويدۇ . ئۆزىنىڭ ھاياتىغۇ مەغلۇپ بولغان ھايات ، ۋىستانى ئۆزىدىن ئايرىۋەتكىلى بولىدۇ ، ئۇ ھەرگىزمۇ ۋىستانى ئۆزىنىڭ سورىغا كەتكۈزۈپ قويماستىكى كېرەك . مۇشۇنداق خىياللاردىن كېيىن ، ئۇ «نېمىلا بولسا بولسۇن ، رېستوغا جاۋاب خەت يېزىپ ، ئۇنىڭغا جىمى ئىشنى ئوچۇق ئېيتقىنىم تۈزۈك» دېگەن ئويغا كەلدى .

ئەسلىدىمغۇ ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ يەنە سەۋەنلىك ئۆتكۈزۈشنى خالىمايدىغانلىقىنى ئېيتقان ، ئۇنداق بولغاندىكىن ، ئەمدى ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ بالىسى بارلىقىنى ئېنىق ئېيتىپ ، ئۇنىڭدىن ئۆزىنى يەنە ئاۋارە قىلىۋەرمەسلىكىنى ئۆتۈنسە يامنى بولماس . شۇنىسى ئۇ كىشى جېنىنىڭ رايىغا بارارمۇ ؟ جېنى ئاشۇ كىشىنى ئۆزىنىڭ گېپىگە ئۇنتالارمۇ ؟ جېنى گاڭگراپلا قالدى .

مۇشۇنداق ئىقرار قىلىش جېنى ئۈچۈن دېمىسىمۇ ئازابلىق ئىش . شۇڭا ئۇ ئارسالدى بولۇپ ، خەتنىڭ بېشىنى باشلا - باشلىمايلا ، ئۇنى يەنە يىرتىپ تاشلىدى . كېيىن ، تەقدىرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى شۇنداق بولسا كېرەك ئېھتىمالم ، دادىسىنىڭ ئۈشتۈمۈت قايىتىپ كېلىشى بىلەن ، بۇ ئىش بىر ياققا قايرىلىپ قالدى . دادىسى يانىسى بازىرىدىكى ئەينەك زاۋۇتىدا ئېغىر يارىلىنىپ ، ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندى .

گېرخاردتنىڭ خېتى ئاۋغۇستنىڭ ئاخىرلىرىدىكى بىر چارشەنبە كۈنى چۈشتىن كېيىن كەلدى . ئۇنىڭ خېتى ئاتا بولغۇچىنىڭ پەند - نەسەھەتلىرى بىلەن تولغان نېمىسچە يېزىقتىكى خەت ئەمەس ، ئۇنىڭغا قوشۇپ ھەر ھەپتىدە ئۆزمەي ئەۋەتىپ تۇرىدىغان بەش دوللارمۇ يوق ، بۇ پەقەت باشقىلارنىڭ پوچېركىسى بىلەن يېزىلغان ئاددىيغىنا بىر باغاقچە ئىدى ، ئۇنىڭدا ئۆزىنىڭ ئالدىنقى كۈنى ئەينەك قاينىتىدىغان قازان ئۆرۈلۈپ كېتىپ ئېغىر زەخمىلەنگەنلىكى ھەمدە ئەتە ئەتىگەندە ئۆيىگە قايتىپ بارىدىغانلىقى توغرىلىق يېزىلغانىكەن .

— بۇ قانداق بولغىنى ؟ — ۋىليام توۋلاپ تاشلىدى .
— بىچارە دادام ! — ۋېرونىكانىڭ كۆزلىرىدىن تاراملاپ ياش تۆكۈلدى .

گېرخاردتنىڭ ئايالى قوللىرىنى پەرتۇقىنىڭ ئارىسىغا تىقىپ ، كۆزلىرىنى پولىغا تىككىنچە ئولتۇرۇپلا قالدى .
— بۇ نېمە بولغىنى - ھە ؟ — ئۇ ئالاقىدارلىك ئىچىدە ندا قىلدى . ئېرىنىڭ مېيىپ بولۇپ قېلىشى ئېھتىمالغا يېقىن ئىدى ،

بۇنىڭدىن كېيىنكى مۇشەققەتلىك كۈنلەرنى كۆز ئالدىغا ئەكېلىۋىدى ، ئۇنىڭ يەنىمۇ ئىنچىكىلەپ ئويلاشقا رىغبىتى قالمىدى .

باس ئۆيگە سائەت ئالتە يېرىمدا قايتىپ كەلدى ، جېنى سائەت سەككىزدە قايتىپ كەلدى . باس بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ، قاتتىق ساراسىمىگە چۈشتى .

— ھەي ! چاتاق بوپتۇغۇ ! — دەپ ۋارقىرىۋەتتى ئۇ ، — خېتىدە يارىسىنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە ئېغىر ئىكەنلىكىنى ئېيتماپتۇمۇ ؟

— ياق ، — دېدى ئاپىسى .

— ئۇنداقتا ئۇنچە ئاھ - ۋاھ ئۇرۇپ كەتمىسەكمۇ بولغۇدەك ، — دېدى باس كۆڭلى سەل جايىغا چۈشۈپ ، — تىت - تىت بولغان بىلەنمۇ بىكار . جاھاندا بىر باشقا چىقمايدىغان ئىش يوق . سېنىڭ ئورنۇڭدا مەن بولىدىغان بولسام ، ئۇنچە تىت - تىت بولمىغان بولاتتىم .

ئەمەلىيەتتە ، ئۇ بىر ئىشلارغا ئانچە ئۆپكەندەپ كەتمەيتتى . ئۇنىڭ مېجەز - خاراكتېرى باشقىلارنىڭكىگە مۇتلەق ئوخشاشمايتتى . تۇرمۇش يۈكۈمۇ ئۆزىگە ئېغىر بىلىنمەيتتى . كاللىسىمۇ ئانچە يوغان ئەمەس ، ئۇنىڭ ئىشىنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىپ يەتكۈچىلىكى ، ئەھۋالنىڭ ئېغىر - يېنىكلىكىنى مۆلچەرلىيەلگۈچىلىكى يوق ئىدى .

— بۇنى بىلىمەنغۇ ، — دېدى ئاپىسى ئۆزىنى زورغا تىنچلاندۇرۇپ ، — ئەمما تىت - تىت بولماي تۇرالامدەن ، ئويلىمىمەن ، تېخى نەچچە كۈنلا خاتىرجەم بولۇپ قېلىۋىدۇق ، بېشىمىزغا يەنە بالا ياغدى . توۋا ، تەقدىرىمىز نېمانچە كاجدۇر - ھە !

كېيىن جېنىنى قايتىپ كەلدى . ئۇ ئاپىسىنىڭ يان تىرىكى بولغاچقا ، ئاپىسى ئۇنىڭغا ئەھۋالنى ئېيتماقچى بولۇپ تۇرۇۋىدى ، ئۇ ئىشكىتىن كىرىپلا ، ئاپىسىنىڭ چىرايىنى كۆرۈپ :

— نېمە ئىش يۈز بەردى ، ئايا؟ — دەپ سورىدى ، — نېمىگە يىغلىدىڭىز ؟

ئايپىسى ئۇنىڭغا بىر قاراپ قويدىيۇ ، بېشىنى چەتكە بۇراپ ئۈندىمەي تۇرۇپ قالدى .

— دادامنىڭ قولى كۆيۈپ كېتىپتۇ ، — دېدى باس جىددىي قىياپەتتە سۆز قىستۇرۇپ ، — ئۇ ئەتە قايتىپ كېلىدىكەن .

جېنى بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا تىكىلدى :

— ئۇ قولىنى كۆيدۈرۈۋاپتۇما ؟

— شۇنداق بوپتۇ ، — دېدى باس .

— قانداق قىلىپ كۆيدۈرۈۋاپتۇ ؟

— ئەينەك قازىنى ئۇرۇلۇپ كېتىپ كۆيدۈرۈپ قويۇپتۇ .

جېنى ئايپىسىغا قاراپ ، ئۆزىنىڭ كۆز ياشلىرىنى تۇنۇۋالالماي قالدى ، ئېتىلىپ بېرىپ ئايپىسىنى قۇچاقلىغىنىچە :

— يىغلىماڭا ، ئايا ، — دېدى ، — ئۆزىڭىزنى بىزەۋتە قىلمىسىڭىزچۇ ، بىلىمەن ، ئىچ - ئىچىڭىزدىن ئازابلىنىۋاتىسىز ، ئەمما بۇمۇ ھېچقانچە ئىش ئەمەس : ئەمدى يىغلىماڭ - ھە ، — شۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقىنىدا ، ئۆزىنىڭ لەۋلىرىمۇ ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى ، خېلى بىرھازا تىرىكشىپ باققاندىن كېيىن ، ئاندىن غەيرىتىنى يىغىپ ، بۇ يېڭى بالا - قازانى ئىنچىكىلىك بىلەن خىيالىدىن ئۆتكۈزۈپ چىقتى . شۇ ئەسنادا ، ئۆز ئىرادىسىگە مۇخالىپ ھالدا ، بىر يېڭى پىكىر ئۇنىڭ ئېڭىغا بۆسۈپ كىردى - دە ، مۇستەھكەم ئورنىشىۋالدى . رېستوننىڭ ئۆز ئىختىيارىيلىقى بىلەن ياردەم قىلىشىغا ئەمدى قانداق پوزىتسىيە تۇتۇش كېرەك ؟ ئۇنىڭ ئاشقىنلارچە قىلغان قەسىمىگە قانداق قاراش كېرەك ؟ نېمىشىقىدۇ ، ھايت - ھۇيت دېگۈچىلا ، جىمى نەرسە ئۇنىڭ كۆڭۈل ئېكرانىدا قاتار تىزىلىپ بولدى . رېستوننىڭ چوڭقۇر مۇھەببىتى ، ئۇنىڭ پەزىلىتى ، ئۆزىگە ياردەم قىلىش خاھىشى ، يەنە ئۇنىڭ خەيرخاھلىقى ئەينى ۋاقىتتا باس گۈندىخانغا كىرىپ قالغاندا براندىنىڭ ئۇنىڭغا بەخش ئەتكەنلىرى بىلەن ئوپمۇئوخشاش ئىدى .

ناھايەتكى ، ئۇنىڭ پېشانىسىگە ئىككىنچى قېتىم ئۆزىنى پىدا قىلىش قىسمى پۈتۈلگەن بولسا؟ ئەمەلىيەتتە بىر قېتىملىق بولدى ، نېمە بولدى ، ئىككى قېتىملىق بولدى ، نېمە بولدى؟ ئۇنىڭ ھاياتى ئاللىبۇرۇنلا مەغلۇبىيەت تۇپرىقىغا قەدەم باسقان ئەمەسمۇ؟ ئۇ مۇشۇ ئىشلارنى خىيالىدىن ئۆتكۈزگەچ ، سۈكۈتتە ئولتۇرغان ئاپىسىنىڭ سولغۇن ، خارامۇش چىرايىغا سەپسالدى . «بىچارە ئاپام ، — دېدى ئۇ ئىچىدە ، — بىر ئۆمۈر رىيازەت چەكتى ! ئۇنى مۇشۇ ھاياتىدا ئازغىنە بولسىمۇ ھەقىقىي شادلىققا ئېرىشتۈرەلمىسەك ئۇيات ئەمەسمۇ؟»

— مېنىڭچە ھازىر بۇنچىۋالا تىت - تىت بولۇشمۇ ھاجەتسىز ، — دېدى ئۇ بىرپەس سۈكۈتتە تۇرغاندىن كېيىن ، — بەلكىم دادامنىڭ يارىسى بىزنىڭ تەسەۋۋۇر قىلغىنىمىزدىكىدەك ئۈنچە ئېغىر ئەمەستۇ . ئۇ خېتىدە ئەتە ئەتىگەندە قايتىپ كېلىدىغانلىقىنى يېزىپتۇمۇ؟

— ھەئە ، — دېدى ئاپىسى ، ئەمدى ئۇ خېلىلا ئېسىگە كېلىپ قالغانىدى .

مۇشۇنىڭدىن كېيىن ، ئۇلارنىڭ گەپ - سۆزلىرى خېلى تىنچلىق تۈسىنى ئالغىلى تۇردى . جىمى پاراڭنى سېلىشىپ بولغاندىن كېيىن ، ئۆينىڭ ئىچىنى بىردىنلا جىمجىتلىق قاپلىدى . — ئەتە ئەتىگەندە بىرەر ئىش ۋوگزالغا بېرىپ ئۇنىڭ ئالدىغا چىقىمىساق بولماس ، — دېدى جېنى باسقا ، — مەن باراي . لېئانچو خانىم ئانچە كايىپ كەتمەس .

— ياق ، بولمايدۇ ، سەن بارما ، — دېدى باس غەمكىن ھالدا ، — مەن باراي .

تەقدىرنىڭ بۇ قېتىم ئۈستۈمتۈت ئۆزگىرىشى باسنىڭ كۆڭلىنى ناھايىتى غەش قىلىپ قويدى ، كۆڭلىنىڭ بىئارام بولۇپ كېتىۋاتقىنى يۈزىدىمۇ ئەكس ئېتىپ تۇراتتى . بىردەمدىن كېيىن ، ئۇ مەيۈس ھالدا مېڭىپ ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ ئىشىكىنى ياپتى - دە ، ئۇخلاشقا ياتتى . ھەممەيلەن ئۇخلاشقا يېتىپ بولغاندىن

كېيىن ، جېنى بىلەن ئاپىسى ئاشخانغا كىرىپ پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى .

— ئەمدى قانداق قىلارمىز كىنتاڭ ، — دېدى ئاپىسى ، ئۇ بۇ ئىشنىڭ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى تەسىرىنى نەزەردە تۇنغانىدى . شۇ تاپتا ئۇ شۇ قەدەر ئاجىز ، شۇ قەدەر ئىلاجسىز كۆرۈنەتتىكى ، ئۇنىڭغا قاراپ ، جېنى زادىلا چىداپ تۇرالمىدى .

— ئۈچە ئەنسىرەپ كەتمىسىڭىزچۇ ، جېنىم ئاپا ، — ئاپىسىنى شۇ سۆز بىلەن بەزلەۋاتقىنىدا ، ئۇنىڭ كۆڭلىگە بىر قارار كەچتى . ئالەمنىڭ قوينى كەڭ . ئۇنىڭدا بىراۋلار بۇزۇپ - چېچىپ ئىسراپ قىلىۋاتقان مەئشەتمۇ ئاز ئەمەس . بۇ جاھاندا ماڭغىلى بولمايدىغان يول يوق ، بەختسىزلىك ھەرقانچە ئېغىر بولغان ھالەتتەمۇ ، كىشىنى تۇرمۇش كەچۈرۈش ئىمكانىيىتىدىن مەھرۇم قىلىپ قويالمايدۇ !

جېنى بىلەن ئاپىسىدا كەلگۈسى كۈنلەردىكى ئازاب - ئوقۇبەت گويا ئىبلىس چاڭگىلىنى بۇلارغا ئاشكارا سوزۇپ كېلىۋاتقاندەك بىر خىل تۇيغۇ پەيدا بولدى .

— سەن دەپ باققىنا ، ئەمدى قانداق قىلساق بولار ؟ — ئاپىسى يەنە سورىدى ، دېمىسىمۇ ، ئۇ خىيال قىلىپ كەلگەن كېلىۋاتقاندىكى بۈيۈك ئائىلە بەربات بولۇپ كېتىۋاتماقتا ئىدى .

— نېمە ، — دېدى جېنى ، بۇنىڭغا ئامال تېپىلىدىغانلىقى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئايان بولۇپ بولغانىدى ، — بۇ ئىشلارنىڭ كارايمىتى چاغلىق . مەنغۇ ئۈچە بىئارام بولۇپ كەتمەيمەن . ھامىنى بىر چارسى تېپىلىدۇ . بەربىر ئاچلىقتىن ئۆلۈپ قالمايمىز . ئۇ شۇ تاپتا ، تەقدىرنىڭ بۇ مۈشكۈلاتتىن قۇتۇلدۇرۇش بۇرچىنى ئۆزىنىڭ زىممىسىگە يۈكلىگەنلىكىنى ئېنىق تونۇپ يەتتى . ئۇ ئۆزىنى يەنە پىدا قىلىشى كېرەك ؛ بۇنىڭدىن ئۆزىگە چارمۇ يوق .

ئەتىسى ئەتىگەندە ، باس ۋوگزالغا بېرىپ ، دادىسىنى كۈتۈۋالدى . دادىسىنىڭ چىرايى ئاپئاق تاتىرىپ ، ئېغىر كېسەل

تارتقان ئادەمنىڭكىگە ئوخشاپ قالغاندى . جاۋنغايلرى ئىچىگە تارتىلىپ ، ياڭاق سۆڭىكى چوقچىيىپ چىقىپ قاپتۇ . ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىككىلا قولى داكا بىلەن قېلىن تېڭىۋېتىلگەن ، قاتتىق ئازاب چېكىۋاتقىنى چىرايىدىن ئېنىق چىقىپ تۇرۇپتۇ . ۋوگزالدىن ئۆيگە يېتىپ بارغۇچە ، يولدا ئۇچرىغانلىكى كىشى ئىختىيارسىز توختاپ ، ئۇنىڭغا قاراشتى .

— بۇنداق بولۇشنى كىم بىلدى دەيسەن ، — دېدى گېرخاردت ئوغلغا ، — قولۇم كۆيۈپ قالدى . بۇنداق ئاغرىققا چىدىغىلى بولمايدىكەن ، ۋاي ، شۇنداق ئاغرىدىكەنكى ، ۋاي ، ۋاي ، شۇنداق ئاغرىيدۇ ! بۇنداق بولۇشنى كىم بىلگەن دەيسەن ، ئۆمۈرۋايەت ئۈتۈلمىغۈدەك ئىش بولدى ، — ئۇ بۇ پېشكەللىكنىڭ جەرياننى سۆزلەپ كېلىپ ، يەنە ، — بىلىمدىم ، قوللىرىم بۇنىڭدىن كېيىن كېرەككە كېلەرمۇ ، — دېدى . ئۇنىڭ ئوڭ قولىنىڭ باش بارمىقى بىلەن سول قولىنىڭ باش ۋە بىگىز بارماقلىرى كۆيۈپ سۆڭىكى ئېچىلىپلا قاپتۇ . سول قولىنىڭ ئىككى بارمىقى ئۈگىسىدىن كېسىپ تاشلىنىپتۇ . ئوڭ قولىنىڭ باش بارمىقىنى ساقلاپ قالغىلى بولسىمۇ ، ھەر ئىككىلا قولىنىڭ قېتىپ قېلىش خەۋىپى بار ئىدى .

— بۇنداق بولىدۇ ، دەپ كىم ئويلىدىغان ! — دېدى ئۇ يەنە ، — قېرىشقاندەك ، پۇل تازا كېرەك بولۇۋاتقان چاغقا توغرا كەلگىنىنى قارىمامسەن ، چاتاق بولىدىغۇ ! تازىمۇ چاتاق بولدى دېگىنە !

ئۇلار ئۆيگە يېتىپ كېلىشتى ، ئايالى ئىشكىنى ئاچتى . ئۇ ئايالىنىڭ ئىچى ئاغرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سېزىپ ، يىغلاپ تاشلىدى . ئايالىمۇ ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ ھازا ئاچتى . باسۇم ئۆزىنى تۇتالماي ، يىغلاي - يىغلاي دېدىيۇ ، يەنە تېزلا ئەكسىگە ياندى . باشقا بالىلار يىغا - زار قىلىشىپ كېتىۋىدى ، باس ئۇلارنى يىغىدىن توختاتتى .

— بولدى ، بولدى ، يىغلىماڭلار ، — دېدى ئۇ نەسەھەت

قىلىپ ، — يىغلىغاندىن نېمە چىقدۇ؟ بۇ ئىشنىڭ كارايتىشى چاغلىق . بۇمۇ ئۆتۈپ كېتىدۇ . كۈنىمىزنى يەنە ئۆتكۈزۈپ كېتەلەيمىز .

باسنىڭ سۆزى ۋاقتىنچە تەسەللى بېرىش كۈچىگە ئىگە ئىدى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئېرىمۇ ئەمدى ئۆيگە قايتىپ كېلىۋالدى ، شۇڭا گېرخاردتنىڭ ئايالى دەررۇ تىنچلاندى . ئېرى قولى تېڭىقلىق بولغىنى بىلەن ، يەرنى دەسسەپ ماڭالايدۇ - دە . ھېلىمۇ ياخشى باشقا يېرى كۆيۈپ قالماپتۇ ، بۇنىڭغىمۇ شۈكۈر دېيىش كېرەك . ئۇ بەلكىم قوللىرى ئەسلىگە كېلىپ ، بۇرۇنقىدەكلا يېنىك ئىشلارنىڭ ھۆددىسىدىن چىقىپ يۈرەلگۈدەك بولۇپ قالار . قىسقىسى ، ئۇلار ئىشنى ياخشى تەرەپكە جورۇپ ئويلاشتى .

جېنى ئۆيگە كەچقۇرۇنلۇقى قايتىپ كەلدى ، ئەسلى ئۇ يۈگۈرۈپ دادىسىنىڭ ئالدىغا بېرىپ ، ئۆزىنىڭ جىمكىسى سەمىمىيلىكىنى ۋە مېھىر - مۇھەببىتىنى دادىسىغا ھەدىيە قىلماقچى بولغانىدى ، لېكىن دادىسىنىڭ ئىلگىرىكىدەكلا سالقىن قارىشىدىن ھېيىقتى .

شۇ تاپتا گېرخاردتنىڭمۇ كۆڭلى پەرىشان ئىدى . قىزىنىڭ كەلتۈرگەن ھاقارىتى ئۈچۈن ، ئۇ ھېلىمۇم ئۆكۈنەتتى ، گەرچە ئاچچىقىدىن يېنىش ئويىغا كەلگەن بولسىمۇ ، كۆڭلى بىسەرەمجان بولغاچقا ، زادى نېمە دېيىشىنى ، نېمە قىلىشىنى بىلمەي قالغانىدى .

جېنى ئەيمىنىپەرەك دادىسىغا يېقىنلىشىپ :
— دادا ! — دەپ چاقىردى .

گېرخاردتنىڭ چىرايىدا ئالاقزادىلىك ئالامىتى ئەكس ئەتتى . بىرنەچچە ئېغىز چىرايلىق گەپ قىلىشنى ئويلىدىمۇ ، لېكىن ئاغزىدىن چىقىرالمدى . بىر تۇرۇپ ، ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقىنى ئېسىگە ئالدى ، يەنە بىر تۇرۇپ ، قىزىنىڭ قايغۇرۇۋاتقىنىنى ھەم ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا بولغان ھېسسىياتىنىڭ ئىنكاسىنى سېزىپ ، چىدىيالمىي قالدى - دە ، كۆڭلى بوشاپ ، ئىختىيارسىز يىغلاپ

تاشلىدى .

— مېنى ئەپۇ قىلىشىڭىز ، دادا ، — جېنى يالۋۇردى ، —
مەن سىزگە يۈز كېلەلمەيمەن ، ئاھ ، ھەقىقەتەن سىزگە يۈز
كېلەلمەيمەن .

ئەسلىدە گېرخاردنىڭ جېنىنىڭ يۈزىگە قاراشقا ھېچ رايى
يوق ئىدى ، بىراق ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقاندىكى بىردەملىك
ھېسسىياتنىڭ لەرزىگە سېلىشى بىلەن ، ئۇنى ئەپۇ قىلىش
كالىسىدىن ئۆتتى ، دېمىسىمۇ ئۇنى ئاللىبۇرۇنلا ئەپۇ
قىلىۋەتكەندى .

— مەن دۇئا قىلغاندىم ، — ئۇ سۆزىنى بىر توختىتىۋېلىپ
داۋام قىلدى ، — ئەمدى ئوبدان بولدى .

كېيىن ئۇ يەنە ئۆز ئەكسىگە يېنىپ ، ئۆزىنىڭ بۇ خىل
كەيپىياتىدىن نومۇس قىلىپ قالدى ، ئەمما بۇ چاغدا ھېسداشلىق
ۋە ئەپۇچانلىق تۇيغۇسى ئۇنىڭ قەلبىدە مەھكەم ئورۇن ئالغانىدى .
شۇ چاغدىن ئېتىبارەن ، ئاتا بىلەن قىز ئوتتۇرىسىدا ناھايىتى زور
چۈشىنىشمەسلىكنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى دېمىگەندە ، گېرخاردت
ئەمدى ئۇنى قىزىم ئەمەس دەپ قارىمايدىغان بولدى . جېنىمۇ
دادىسىغا قىز بالىغا خاس ساپ مېھرىنى ئىلگىرىكىدە كىلا بېغىشلاشقا
تىرىشتى .

بۇ كۈنلەردە ، بىر ئائىلە كىشىلىرى تىنچلىقنى ئەسلىگە
كەلتۈرۈۋالغان بولسىمۇ ، لېكىن باشقا غەم - ئەندىشلەر ھەم
مۈشكۈلچىلىكتىن خالىي بولالمىدى . ئۇلارنىڭ خام چوتىدىكى ھەر
ھەپتىدە كىرىدىغان بەش دوللار كىرىم ئازايدى ، گېرخاردتقا
كېتىدىغان چىقىم كۆپەيدى . ئۇلار ئەمدى كۈننى قايسى تەرىقىدە
ئۆتكۈزۈشەر ؟ باس ئەسلىي ھەر ھەپتىلىك كىرىمىدىن كۆپرەك
سەرپ قىلىپ ئائىلىنى قامدىسا بولاتتى ، شۇنىسى ئۇ بۇ
مەجبۇرىيەتتىن باش تارتىدىغان بولۇپ قالدى . شۇڭا ، ھەر ھەپتىدە
كىرىدىغان توققۇز دوللار كىرىم بىلەن بىر ئاماللاپ ئۆي
ئىجارىسى ، يېمەك - ئىچمەك ۋە كۆمۈرنىڭ غېمىنى قىلىشقا توغرا

كەلدى ، ياندىن قوشۇلۇپ بېرىۋاتقان باشقا چىقىملاردىن ئېغىز ئېچىشقۇ ئەسلا مۇمكىن ئەمەس ، لېكىن دەل مۇشۇ ياندىن قوشۇلغان چىقىملار كەينى - كەينىدىن قىستاپ كېلىپ ، بۇلارنى قىناپ قويدى . گېرخاردقا ھەر كۈنى دوختۇرغا كۆرۈنۈپ ، دورا يەڭگۈشلىتىپ قولىنى تاغدۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ . گېئورگىغا يېڭى ئاياغ سېتىۋېلىش كېرەك . قايسى مەنبەدىن تېخىمۇ كۆپرەك كىرىمگە ئېرىشكىلى بولار كىنتاڭ . بىراۋدىن پۇل قەرز ئېلىپ يەنە يېڭىباشتىن ئىلگىرىكىدەك ئاھانەتكە قېلىشى كېرەك ، شۇ . مۇشۇ ھالەت جېنىنىڭ كۆڭلىدە يېرىم - يارتا شەكىللەنگەن قارارنى راسا ۋايىغا يەتكۈزدى .

رېستونىڭ خېتىگە تېخى جاۋاب قايتۇرۇلمىغاندى . ئۇنىڭ بەلگىلەپ بەرگەن كۈنىمۇ يېقىنلىشىپ قالدى . ئۇنىڭغا قانداق جاۋاب قايتۇرۇش كېرەك ؟ ئۇ جېنىنلارغا ياردەم قىلىشى مۇمكىن . ھېلىقى چاغدا ئۇ جېنىنغا پۇل بېرىمەن ، دەپ كىرىشىپلا قالغان ئەمەسمىدى ؟ ئۇيان ئويلاپ ، بۇيان ئويلاپ ، جېنىنى ئاخىر مۇشۇنداق خالىس ياردەمدىن ھەقلىق يوسۇندا پايدىلىنىش قارارىغا كەلدى . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ رېستوغا قىسقىغىنا خەت يازدى . خېتىدە ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ ئۆتۈنۈشى بويىچە ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈشكە رازى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ ، لېكىن بىزنىڭ ئۆيگە كەلمىسىڭىز ، دەپ يازدى . بۇ خەتنى پوچتىدىن سېلىۋەتكەندىن كېيىن ، ۋەھىمە ۋە ئۈمىد ئارىلاش تۇيغۇ ئىلكىدە ، ئۆز تەقدىرىگە باغلىق بولغان ئاشۇ كۈننىڭ يېتىپ كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇردى .

22

قارغىش تەڭكۈر جۈمە كۈنى يېتىپ كەلدى . جېنىنى ئۆزىنىڭ بىر خىل رېتىم بىلەن داۋام قىلىپ كېلىۋاتقان تۇرمۇشىدا پەيدا بولغان ، قارشىلاشقىلى بولمايدىغان بۇ يېڭى غوۋغاغا روبىرو

بولماقچى . ئەمدى بۇنىڭدىن باشقا يول يوق ئىدى . ئۇنىڭ پۈتكۈل ھاياتى مەغلۇبىيەتكە مەھكۇم بولغان تۇرسا ، يەنە كۈرەش قىلمەن دەپ نېمىمۇ قىلار ؟ ئەگەر ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرنى شادىمانلىققا ئېرىشتۈرەلسە ، ۋىستانى ئوبدانراق تەربىيىگە ئىگە قىلالسا ، ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى تارىخىنى يېپىپ كېتەلسە ، ۋىستانى پىنھان تۇتالىسىچۇ . . . ئېھتىمال ، ئېھتىمال . . . ھە ، نېمە بوپتۇ ، پۇلدارلار نامرات ئاياللارغا ئۆيلىنىدىغان ئىشلار ئىلگىرىمۇ بولۇپ ئۆتكەنمۇ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە رېستومۇ ناھايىتى مۇلايىم كىشى ، ئۇ جېنىنى جەزمەن ياخشى كۆرىدۇ . جېنى شۇ كۈنى سائەت يەتتىدە لېئانچو خانىمنىڭكىگە ئىشلىگىلى باردى ؛ چۈش بولغاندا ئاپىسىنىڭ بىر ئىشىنى بۇيرۇغانلىقىنى باھانە قىلىپ رۇخسەت سوراپ چىقتى - دە ، ئۇدۇل سارايغا چۆندى .

رېستو سىنىسنىئاتىدىن بىرنەچچە كۈن ئاۋۋالا كېتىپ قالغانىدى ، شۇڭا جېنىنىڭ خېتىنى تاپشۇرۇۋالمىدى . كېلۈپلاندىقا يېتىپ كەلگىنىدە ، ئۇنىڭغا خۇددى بۇ جاھاننىڭ ئىشلىرى ئۆز ئەھمىيىتىنى يوقاتقانداك بىلىندى . شۇنداقتىمۇ ئۇ جېنىنىڭ خېتى مېھمانخانىدا كۈتۈپ تۇرغاندۇ ، دەپ ئويلىدى . بىراق ، بۇ يەرگە كەلگەندىن كېيىن ھېچقانداق خەۋەرنىڭ يوقلۇقى مەلۇم بولدى . ئۇغۇ ئوڭايلا بەل قويۇۋېتىدىغانلاردىن ئەمەس ئىدى . ئەمما شۇ كۈنى ئاخشىمى بەكمۇ مەيۈسلەندى ، پەرىشان ھالەتتە ، ئۆز خانىسىغا كىرىپ ، كىيىمنى يەڭگۈشلەپ چىقتى . كەچكى غىزادىن كېيىن كۆڭلىدىكى غەشلىكنى تارتقاتماقچى بولۇپ ، بىرنەچچە ئاغىنىسى بىلەن بىليارت ئوينىدى ، ئاندىن ئۇلار بىلەن بولۇشىغا ئىچىشكەندىن كېيىن خانىسىغا قايتىپ كەلدى . ئەتىسى ، باشتا بۇ ئىشنى مۇشۇنىڭ بىلەن بولدى قىلىۋېتىش نىيىتىدە بولغانىدى ، ئەمما بەلگىلەنگەن ئۇچرىشىش ۋاقتى يېتىپ كېلىشكە ئاز قالغاندا ، بۇ ئاخىرقى پۇرسەتنى قولدىن بېرىپ قويماقچۇ ، دېگەن ئوي يەنە كاللىسىغا كىرىۋالدى - دە ، جېنى كېلىپ قالارمىكەن ، دېگەن تەمەدە ، دېگەن ۋاقىتتىن چارەك سائەت ئىلگىرى تۆۋەنكى

قەۋەتتىكى مېھمان كۈتۈش زالغا چۈشتى . جېننىنىڭ بۇ يەردە ئۇنى كۈتۈپ ساپادا ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ ، قەلبى ئالەمچە شادلىققا چۆمدى . دېمەك ، جېننى سۆزسىز بويۇن ئەگدى دېگەن گەپ . رېستو ئالمان - تالمان ئۇنىڭ ئالدىغا باردى ، چېھرىدە رازىمەنلىك ھەم مىننەتدارلىق تەبەسسۇمى ئوينايىتى .

— ئاخىر كەپسىز - دە ، — ئۇ خۇددى يىتتۈرۈپ قويغان نەرسىنى قايتا تېپىۋالغاندەك ، جېننىغا ئاچ كۆزلۈك بىلەن تىكىلدى ، — ماڭا خەت يازمىغىنىڭىز نېمىسى ؟ مەن تېخى سىزنى ماڭا ئېرەنشە-يۇتقاندىكىن ، چوقۇم كەلمەيدۇ ، دەپ ئويلايتىكەنمەن .

— مەن خەت يازغان ، — دېدى جېننى .

— قەيەرگە قارىتىپ يازغاندىڭىز ؟

— سىزنىڭ بەرگەن ئادرېسىڭىزغا . خەتنى بۇنىڭدىن ئۈچ كۈن ئاۋۋال يازغانىدىم .

— ئۇنداقتا توغرا ، خەت كېچىكىپ قاپتۇ . بالدۇرراق يازغان بولسىڭىزچۇ . ئۆزىڭىز ئوبدان تۇرغانسىز ؟

— خۇداغا شۈكۈر ، يامان ئەمەس تۇردۇم ، — دېدى جېننى .

— بىراق چىرايىڭىز بۆلەكچىلا تۇرىدۇغۇ ! — دېدى

رېستو ، — سىزنى غەم بېسىۋالغاندەك قىلىدۇ . زادى نېمە ئىش بولدى ، جېننى ؟ ئائىلىڭىزدە بىرەر كېلىشمەسلىك يۈز بەرمىگەندۇ ، ھە ؟

بۇ تاسادىپىي سوئال بولدى . رېستونىڭ ئۆزىمۇ نېمىشقا مۇشۇنداق سورىغانلىقىنى دەپ بېرەلمەيتتى . بىراق مۇشۇ سوئال جېننىنىڭ ئاغزىغا گەپ سېلىپ بەردى .

— ئاتام كېسەل بولۇپ قالدى ، — دېدى ئۇ .

— نېمە كېسەل ؟

— ئۇ ئەينەك زاۋۇتىدا قولىنى كۆيدۈرۈۋاپتۇ . ھەممەيلەن ساراسمىگە چۈشۈپ ئېسىمىزنى يوقىتىپ قويالا دېدۇق . قارىغاندا ، ئۇنىڭ ئىككى قولى ناكار بولۇپ قالدىغان ئوخشايدۇ .

ئۇ گېپىنى توختىتىۋالدى. ئۇنىڭ چېھرىدىكى قايغۇ ئالامەتلىرىنى كۆرۈپ، رېستو ئۇنىڭ تازا تەڭقىسلىقتا قالغىنىنى پەملىدى.

— ئۇنداقتا چاتاق بوپتۇغۇ، — دېدى ئۇ، — تازىمۇ چاتاق بوپتۇ. بۇ قاچان بولغان ئىش؟

— بۇنىڭغىما، ئۈچ ھەپتە بولۇپ قالدغۇ دەيمەن.

— تازىمۇ چاتاق بوپتۇ. ھوي، بىز ئىچكىرى كىرىپ غىزالىنىۋالمايلىمۇ. مەن سىز بىلەن ئەھۋالاشماقچىدىم. سىزدىن ئايرىلغاننىڭ ياقى ئەس - يادىم ئائىلىڭىزدىكى ئىشلاردىن خەۋەر تېپىشتىلا بولدى، — ئۇ سۆزلىگەچ، جېنىنى تاماق زالغا باشلاپ ئەكىرىپ، خالىي بىر ئۈستەلنى تاللاپ ئولتۇردى، ئۇ جېنىنى غىزا بۇيرۇتۇشقا تەكلىپ قىلدى، مۇشۇ باھانىدە جېنىنىڭ كۆڭلىدىكى تەشۋىشنى كۆتۈرۈۋەتمەكچى بولغانىدى، ئەمما جېنىنىڭ بۇنىڭغا نەدىمۇ ھەپسىلىسى بولسۇن، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ ئىزا تارتىپ، قورۇنۇپ ئولتۇراتتى. شۇڭا رېستو غىزانى ئۆزى بۇيرۇتۇپ، ئاندىن جېنىغا يېقىملىق نەزىرى بىلەن تىكىلدى.

— ئەمدى، جېنى، — دېدى ئۇ، — ماڭا ئائىلىڭىزنىڭ ئەھۋالىنى تەپسىلىي سۆزلەپ بېرىڭ. ئۆتكەندە ئازراق ئاڭلاپ قالدىم، ئەمما ئېنىق بىلىشىم كېرەك. سىز دادىڭىزنى ئەينەكچىلىك قىلىدۇ، دەپ تونۇشتۇرۇۋىدىڭىز، ھازىر ئۇ ئىشتىن توختاپ قاپتۇ. بۇنىسى ئېنىق.

— شۇنداق، — دېدى جېنى.

— سىلەر قانچە بالا؟

— ئالتە.

— سىز بالىلارنىڭ چوڭمۇ؟

— ياق، ئاكام سىباستىئون ھەممىدىن چوڭى. ئۇ يىگىرمە ئىككى ياشقا كىردى.

— ئۇ نېمە ئىش قىلىدۇ؟

— سىگارت دۇكىنىدا ئىشلەيدۇ.

- ئۇنىڭ قانچىلىك پۇل تاپىدىغانلىقىنى بىلەمسىز؟
- مېنىڭچە ئون ئىككى دوللار بولسا كېرەك، — ئۇ سەل ئويلىنىۋېلىپ جاۋاب بەردى .
- باشقا بالىلارچۇ؟
- مادا بىلەن ۋېرونىكا ئىشلىمەيدۇ ، ئۇلار تېخى كىچىك .
- ئىنىم گېئورگى ۋىلسۇن دۇكىنىدا ماللارنىڭ كىرا پۇلىنى يىغقۇچى شاگىرت بولۇپ ئىشلەيدۇ ، ھەپتىسىگە ئۈچ يېرىم دوللار تاپىدۇ .
- سىز قانچە ھەق ئالىسىز؟
- تۆت دوللار ئالىمەن .
- رېستو ئۇلارنىڭ ئائىلىسىنىڭ جەمئىي كىرىمىنى كۆڭلىدە ھېسابلاپ چىققاندىن كېيىن :
- ئۆي ئىجارىسىگە قانچە تۆلەيسىلەر؟ — دەپ سورىدى .
- ئون ئىككى دوللار .
- ئاپىڭىز قانچە ياشقا كىردى؟
- ئەللىككە يېقىنلاشتى .
- رېستو قولىدا ۋىلىكىنى ئايلاندۇرۇپ ئولتۇراتتى ، كۆڭلىدە سەمىمىي پىكىرلەر كېزىشكە باشلىدى .
- سىزگە ئېيتسام ، ئائىلىڭىزنىڭ ئەھۋالىنى مەنمۇ شۇنداقراقمىكىن دەپ تەسەۋۋۇر قىلغانىدىم ، جېنىنى ، — دېدى ئۇ ، — سىلەر ئۈچۈن خېلىلا باش قاتۇرغانىدىم ، مانا ئەمدى ھەممىنى چۈشەندىم . سىزنىڭ بۇ مەسلىڭىزنىڭ جاۋابى بىرلا ، يەنە كېلىپ ئۇ يامان جاۋاب ئەمەس ، سىزلا گېپىمگە ئىشىنىدىغان بولسىڭىز ، — ئۇ ، جېنىنى بۇنىڭ جاۋابى نېمە دەپ سورامدىكىن دەپ ، گېپىنى بىرپەس توختىتىۋالدى ، بىراق جېنىنى سورىمىدى . ئۇنىڭ پىكىر - خىيالى تامامەن ئۆزىنىڭ موھتاجلىقى بىلەن بەند ئىدى .
- بۇنى بىلگۈڭىز كېلەمدۇ؟ — رېستو سورىدى .
- ھەئە ، — ئاڭسىزلارچە جاۋاب بەردى جېنىنى .

— مەسلىنىڭ جاۋابى — مەن ، — دەپدى رېستو ، — سىز مېنىڭ سىزگە ياردەم قىلىشىمغا يول قويۇشىڭىز كېرەك . ئۆتكەندە سىزگە ياردەم قىلماقچى بولغاندىمغۇ ؟ ئەمدى مېنىڭ ياردەم قىلىشىمغا يول قويۇڭ ، ئۇقتىڭىزمۇ ؟

— ئۆتكەندە سىزنىڭ ياردىمىڭىزنى قوبۇل قىلماسلىق ئويىدا بولغاندىم ، — دەپدى جېنى ساددىلىق بىلەن .

— كۆڭلىڭىزدىكىنى چۈشىنمەن ، — دەپدى رېستو ، — ئۆتكەن ئىشلارنى قايتا ئېغىزغا ئالمايلى . مېنىڭ ئائىلىڭىزگە ياردەم قىلغۇم بار ، ئۇنىڭ ئۈستىگە نېمىنى نىيەت قىلغان بولسام ، شۇنى دەررۇ روياپقا چىقىرىشىمۇ خالايمەن .

ئۇ يانچۇقىدىن پۇل قاپچۇقىنى چىقىرىپ ، ئۇنىڭدىن ئون دوللارلىق ، يىگىرمە دوللارلىق پۇلدىن بىر مۇنچىنى سۇغۇرۇۋالدى ، ھەممىسى ئىككى يۈز ئەللىك دوللار ئىدى .

— مەڭ ، ئېلىڭ ، — دەپدى ئۇ ، — بۇ تېخى ئىشنىڭ باشلىنىشى . بۇنىڭدىن كېيىن ئائىلىڭىزدىكىلەرگە يوقسۇزلۇقنىڭ دەردىنى تارتقۇزمايمەن . قېنى ، ئەكېلىڭە قوللىڭىزنى .

— ۋىيەي ، ياق ، — دەپدى جېنى ، — ئۈنچىلىك كۆپ پۇل كېرەك ئەمەس ئىدى . ماڭا ھەممىسىنى بېرىۋەتمەڭ .

— ئېلىڭ ، — دەپدى رېستو ، — قولىمنى ياندۇرماڭ . قېنى ، قوللىڭىزنى ئەكېلىڭچۇ .

جېنى ئۇنىڭ كۆزلىرىدىكى بۇيرۇق ئىپادىسىگە بويسۇنۇپ قولىنى ئۇزىتىۋىدى ، رېستو پۇلنى ئۇنىڭ ئالدىغا سىقىملىتىپ قويۇپ ، قولىنىڭ دۈمبىسىنى بوشقىنا چىمدىپ قويدى .

— ئېلىڭ ، جېنىم ، سىزگە ئاشىقمەن ، قىزچاق . سىزنىڭ ئازاب چېكىشىڭىزگە چىداپ تۇرالمايمەن ، ھەرقانداق ئادىمىڭىزنىڭ ئازاب چېكىشىمۇ خالمايمەن .

كۆزلىرىدە مىننەتدارلىق ئۇچقۇنلىرى چاقناپ تۇرغان جېنى لېۋىنى چىشلىگەن ھالدا :

— سىزگە قانداق رەھمەت ئېيتسام بولاركىن ، — دەپدى .

— ماڭا رەھمەت ئېيتىشىڭىز بەھاجەت ، — دېدى رېستو ، —
رەھمەتنى مانا مەن سىزگە ئېيتسام بولىدۇ . . . ماڭا ئىشىنىڭ ،
بولامدۇ ؟

ئۇ گېپىنى توختىتىپ ، جېنىغا تىكىلدى ، جېنىنىڭ
رۇخسارىدىكى گۈزەللىك ئۇنى بىرپەس خىيالغا چۆكتۈردى . جېنى
كۆزلىرىنى ئۈستەلگە تىككىنچە ، گەپنىڭ ئاخىرى نەگە بېرىپ
توختايدىغانلىقىغا زەن سېلىپ ئولتۇراتتى .

— ئىشىڭىزدىن بوشىنىپ ئۆيدە ئولتۇرسىڭىز ، قانداق ؟ —
دەپ سورىدى رېستو ، — مۇشۇنداق بولغاندا كۈندۈزدىمۇ ئەركىن
بولالايسىز .

— بۇ مۇمكىن ئەمەس ، — دېدى جېنى ، — دادام
قوشۇلمايدۇ . ئۇ مېنى ئىشلىسۇن دەيدۇ .

— بۇ گەپقۇ دۇرۇس ، — دېدى رېستو ، — ئەمما سىزنىڭ
تاپىدىغان پۇلىڭىز بەك ئازكەن ئەمەسمۇ . ۋاي ، خۇدايمەي ! بىر
ھەپتىدە تۆت دوللار ! مەن سىزگە ئەللىك ھەسسە كۆپ پۇل
بېرىمەن ، پەقەت ئۇنى خەجلەشنىڭ ئامالىنى قىلالايدىغانلا
بولسىڭىز ، — ئۇ ئۈستەلنى پەرۋاسزلىق بىلەن چېكىپ
ئولتۇراتتى .

— ئۇنداق قىلالمايمەن ، — دېدى جېنى ، — قانداق
خەجلەشنى ھەم بىلمەيمەن . ئۇلار مەندىن گۇمان قىلىپ قالىدۇ .
مەن ئاپامغا دەپ باقاي .

بۇ گەپتىن رېستو ئۇنىڭ بىلەن ئاپىسى ئوتتۇرىسىدا مەلۇم
ھېسداشلىق باغلىنىشى بارلىقىنى چۈشەندى ، مۇشۇنداق ئىشنىمۇ
ئاپىسىدىن يوشۇرغۇسى كەلمەيدىكەن - دە . رېستومۇ باغرى قاتتىق
كىشىلەردىن ئەمەس ، شۇڭا بۇ تەرىپىنى خىيالىدىن ئۆتكۈزگەندىن
كېيىن ، سەل تەسىرلىنىپ قالدى . ئەمما ئۇنىڭ ئۆز نىيىتىدىن
زادىلا يانغۇسى يوق ئىدى .

— مېنىڭچە بولغاندا ، مۇنداق بىرلا چارە بار ، — ئۇ ناھايىتى
مۇلايىملىق بىلەن سۆزىنى داۋام قىلدى ، — سىز ھازىرقى بۇنداق

ئىشنى قىلىشقا لايىق ئەمەسسز . سز تولىمۇ نازاكتلىك قىزسىز . مەن بۇنداق ئىشنى قىلىشىڭىزغا قارشى . ئۇنىڭدىن بوشىنىپ ، مەن بىلەن نيۇيوركتا كېتىڭ ، مەن سىزنىڭ ھالىڭىزدىن ئوبدان خەۋەر ئالىمەن . سىزنى ياخشى كۆرىمەن ھەم سىزگە موھتاجمەن . ئائىلىڭىزنىڭ ئىشىغا كەلسەك ، ئۇ توغرىلۇق بۇنىڭدىن كېيىن غەم قىلمىسىڭىزمۇ بولىدۇ . سىز ئۇلارغا چىرايلىق ئۆيدىن بىرنى تېپىپ ، ئۇنى ئوبدانراق سەرەجانلاشتۇرۇپ بەرسىڭىز بولىدى ، قانداق شەكىلدىكى جاھاز كېرەك ، ئۇنى ئۆزىڭىز تاللايسىز . مۇشۇ چارە بولامدۇ ؟

رېستونىڭ گېپىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، جېننىڭ ئوي - خىيالى شۇن ئاپىسىغا — سۆيۈملۈك ئاپىسىغا ئاغدى . ئاپىسىنىڭ بىر ئۆمۈر ئارزۇلاپ يۈرگىنى دەل مۇشۇ نەرسە — چىرايلىق بىر يۈرۈش ئوي ئىدى . ئەگەر ئۇلار چوڭراق ئۆيگە ئېرىشىپ ، ئۇنى ئوبدانراق جابدۇۋالالىغان بولسا ، ئۇلارنىڭ كۆچەت تىككىلى بولغۇدەك چوڭراق ھويلىسى بار بولىدىغان بولسا ، ئاپىسى قانچىلىك ياپراپ كەتكەن بولار ئىدى - ھە ! مۇشۇنداق بىر ئوي بولىدىغان بولسا ، ئۇ ئوي ئىجارىسىنىڭ غېمىنى يەپ يۈرمىگەن ، ئەسكەرەپ جۇلۇقى چىقىپ كەتكەن ئوي سەرەجانلىرىنى ئىشلىتىپ يۈرمىگەن ، نامراتلىقنىڭ دەردىنى تارتىمىغان بولاتتى . ئۇ جەزمەن خۇشال بولىدۇ . جېننى رېستوننىڭ خۇددى ئۆزىنىڭ خىيال دۇنياسىغا ئوغرىلىقچە ئۈسۈپ كىرمەكچى بولغاندەك ، ئۆتكۈر كۆزلىرىنى تىكىپ تۇرغىنىنى سېزىپ ، دەماللىققا گېپىنى تاپالماي قالدى ، رېستومۇ غايەت زور بىر كۈچنىڭ رولى ئويناپ قالغانلىقىنى سەزدى . بۇ ئىشنى ئوڭغا تارتىشنىڭ بەلگىسى — ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە چىرايلىق ئوي ھەدىيە قىلىش بېشارىتى ئىدى . ئۇ بىرنەچچە مىنۇت تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، يەنە :
— ئەمەسە شۇنداق بولسۇن ، مېنىڭ دېگىنىمدەك قىلىڭ ،
ماقۇلمۇ ؟ — دېدى .

— بۇغۇ تولىمۇ بەلەن گەپ بولدى ، — دېدى جېننى ، —

بىراق مەن ھازىرچە ئۇنداق قىلالمايمەن . مەن ئۆيىدىن ئايرىلالمايمەن . دادام مېنىڭ نەگە بارىدىغىنىمنى سۈرۈشتە قىلىدۇ . ئۇنىڭغا نېمىدەپ جاۋاب بېرىشىمنىمۇ بىلمەيمەن .

— سىز ئۇلارغا بىر باھانە كۆرسىتىپ ، لېئانچو خانىم بىلەن بىللە نيۇيوركتا بارىدىكەنمەن دېسىڭىزلا بولىدىمۇ؟ — دېدى ئۇ ئەقىل كۆرسىتىپ ، — بۇنىڭغۇ قارشى تۇرماس ، قانداق دېدىم؟ — ئۇلار سۈرۈشتە قىلمىسىغۇ مەيلى ، — جېنىنى ئالاقزادىلىككە چۈشۈپ ، كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ قارىدى ، — ئەمما سۈرۈشتە قىلىپ قالسىچۇ؟

— سۈرۈشتە قىلالمايدۇ ، — دېدى رېستو ، — ئۇلار لېئانچو خانىمنىڭ ئىشىنى سۈرۈشتە قىلالمايدۇ . خەقلەرنىڭ خېنىملىرى دائىم دېدەكلىرىنى بىرگە ئېلىپ ئۇزاق سەپەرگە چىقىشىدۇ . سىز ئۇلارغا : لېئانچو خانىم مېنى بىللە ئەكېتىدىكەن ، بارمىسام بولىمايدىكەن ، شۇڭا بارىدىغان بولىدۇم ، دېسىڭىز بولىدىمۇ؟ — مەن مۇشۇنداق قاملاشتۇرۇپ دېيەلمەنمۇ؟ — ئەلۋەتتە دېيەلمەيسىز ، — دېدى رېستو ، — بۇنىڭ ئەجەبلەنگۈدەك نېمىسى بار؟

جېنى بىرپەس شۇك بولۇپ قالدى ، بۇ پىلانمۇ بولىدىغاندەك قىلىدۇ ، دەپ ئويلىدى ، يەنە «لاپ» قىلىپ ئۇنىڭغا قارىدى ، بۇ كىشى بىلەن مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈپ يۈرگەندىن كېيىن ، ئۆزىنىڭ يەنە بالىلىق بولۇپ قېلىشىدىن ساقلىنىشنىڭ قىيىن بولىدىغانلىقى ئېنىق . بالا تۇغۇشنىڭ تراگېدىيىسى بىردىنلا ئۇنىڭ يادىغا كېچىپ قالدى . . . ئاھ ، بۇ يولنى ئەمدى بېسىشقا بولىمايدۇ ، ھېچبولمىغاندا ئوخشاش ئەھۋالدا . ئۇ ۋىستانىڭ ئىشىنى بۇ كىشىگە ئېيتالمايدۇ ، شۇنداقتىمۇ بۇنداق قۇتۇلغىلى بولىمايدىغان قىيىنچىلىقنى بۇ كىشىگە دەپ قويمايمۇ بولىمايدۇ .

— مەن . . . — ئۇ مۇشۇ گەپنى ئاغزىدىن ئاران چىقىرىلدى ، يەنە توختىۋالدى .

— ھە ، — دېدى رېستو ، — نېمە ، مەن ؟

— مەن ، — جېنى يەنە توختاپ قالدى .
رېستو ئۇنىڭ مۇشۇنداق تارتىنچاقلىقىنى ، كىشىنى مەپتۇن قىلىدىغان يېقىملىق قىياپىتىنى ياقتۇراتتى .

— نېمە ، جېنى ؟ — دەپ سورىدى ئۇ ئۇنىڭغا مەدەت بەرگەن قىياپەتتە ، — تازىمۇ قىزىقكەنسز - دە . ماڭا ئېيتسىڭىز بولمامدىكەن ؟

جېنىنىڭ قولى ئۈستەلگە قويۇقلۇق ئىدى ، رېستو ئالدىغا ئېڭىشىپ ، ئۆزىنىڭ كۈچلۈك ، قوڭۇر رەڭ قولىنى ئۇنىڭ قولى ئۈستىگە قويدى .

— مەن بالىلىق بولسام بولمايدۇ ، — جېنى ناھايەت بېشىنى تۆۋەن سالغان پېتى بۇ گەپنى ئاغزىدىن چىقاردى .

رېستو ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قاراپ كەتتى ، ئۇنىڭغا جېنىنىڭ بۇ خىل سەمىمىلىكىدە گويا بىر خىل سېھرىي كۈچ باردەك تۇيۇلدى ، جېنىنىڭ مۇشۇنداق پەۋقۇلئاددە بىر ئەھۋالدىمۇ ، يەنىلا تۇغما نازاكەتلىكلىكىنى ساقلاپ قالالغانلىقى ، يەنە كىشىلىك ھاياتتىكى تۈپ پاكىتنى قىلچە ئىككىلەنمەي تونۇغانلىقى ئۇنىڭ ئېھتىرامىنى ھەسسىلەپ ئاشۇردى .

— سىز ھەقىقەتەن ئۇلۇغ ئايال ئىكەنسز ، — دېدى ئۇ ، — قالتىس ئىكەنسز . بۇنىڭدىن غەم قىلمايلا قويۇڭ . بۇنىڭغا ئامال تېپىلىدۇ . سىزلا بالا دېمەيدىغان بولسىڭىز ، ئارىمىزدا پەرزەنتنىڭ بولۇشى ھاجەتسىز ، مەنمۇ سىزنىڭ بالىلىق بولۇشىڭىزنى خالىمايمەن .

ئۇ جېنىنىڭ ساراسمىلىك ھەم ئۇياتچان چىرايىدىن دەل مۇشۇ مەسىلىنى ئېنىق بايقىغانىدى .

— راست دەيمەن ، بۇ مۇمكىن بولىدىغان ئىش ، — دېدى ئۇ ، — سىز ماڭا ئىشىنىسىزغۇ ، شۇنداقمۇ ؟ دەۋاتقانلىرىم سىزگە چۈشىنىشلىك بولسا كېرەك ، شۇنداقمۇ ؟

— شۇنداق ، — دېدى جېنى تىترەڭگۈ ئاۋازدا .
— ھەببەللى ، ماڭا ئىشەنسڭىز بولىدۇ . گەپنىڭ قىسقىسى ،

قانداق ئەھۋال يۈز بېرىشىدىن قەتئىينەزەر ، مەن سىزگە زەررىچە دىلخەستىلىك كەلتۈرمەيمەن . مەن سىزنى بىللە ئەكەتمەكچى . بالىنىڭ ماڭمۇ كېرىكى يوق . مەندە ھازىر بالا كۆڭلۈمگە قانائەت بېغىشلايدۇ ، دەيدىغان ئويمۇ يوق . كەلگۈسىدە بىر قارارغا كېلەرمەن ، ئەمما بۇنداق ئىش زادى يۈز بەرمەيدۇ ، خاتىرجەم بولۇڭ .

— بولىدۇ ئەمەس ، — دېدى جېنى دەرىمانسىز ھالدا ، شۇ تاپتا ئۇنىڭ رېستونىڭ كۆزلىرىگە قاراشقا پەقەتلا جۈرئىتى يوق ئىدى .

— ماڭا قاراڭ ، جېنى ، — رېستو بىرپەس تۇرۇۋېلىپ ، سۆزىنى يەنە داۋام قىلدى ، — سىزنىڭ ماڭا مەيلىڭىز بار ، شۇنداقمۇ ، ئەمەس ؟ مەنچۇ ، ئەگەر سىزگە كۆڭلۈم بولمىغان بولسا ، ئويلاپ بېقىڭا ، مۇشۇ يەردە سىزگە يالۋۇرۇپ ئولتۇراتتىممۇ ؟ پىراقىڭىزدا ئېلىشىپ قالايلا دېدىم ، بۇ گېپىمنىڭ قىلچە يالغىنى يوق . سىز مېنىڭ ئۈچۈن بەجايىكى مەيلىڭىز ئۆزىلا . مەن بىلەن كېتىڭ ، تېزرەك ھەرىكەت قىلىڭ . بىلىمەن ، ئائىلىڭىزنىڭ ئىشلىرى سىزنى تەڭلىكتە قويۇۋاتىدۇ ، بىراق ھامىنى بىر چارىسى تېپىلىدۇ . مەن بىلەن نيۇيورققا كەتسىڭىزلا ، قالغان ئىشلار ئۆزلۈكىدىن ھەل بولۇپ كېتىدۇ . يا مەن بېرىپ ئائىلىڭىزدىكىلەر بىلەن كۆرۈشەرمەن ، يا بولمىسا بىز توي قىلماقچى بولغان قىياپەتكە كىرىۋالارىمىز ، قايسىسىنى خالىسىڭىز ، ئىختىيار سىزدە . . . لېكىن ئاۋۋال مەن بىلەن بىللە كېتىڭ ، قالغان گەپنى كېيىن بىرىنچە دېيىشەرمىز .

— سىز مېنى ھازىرلا مېڭىڭ دەۋاتمايدىغانسىز ؟ — دەپ سورىدى جېنى ھودۇققان ھالدا .

— شۇنداق ، بالدۇر بولسا ئەتە ، كېچىكسە دۈشەنبە كۈنى چوقۇم مېڭىپ كېتىش كېرەك . سىز بىر ئىلاجىنى قىلالايسىز . ھە ، نېمە ، مۇبادا لېئانچو خانىم سىزنىمۇ ئاپارماقچى بولغان بولسا ، سىز ئۇنىڭ بىلەن بىللە بارغان بولاتتىڭىز . ئۇ چاغدا ھېچكىممۇ

سزدىن گۇمانلانمايتتى . بۇ دېگىنىم توغرىمۇ ، قانداق ؟

— توغرا ، — جېنى ئاخىر تەن ئالدى .

— ھە ، مانا ، شۇنداق بولغاندىكىن ، نېمىشقا ھازىرلا

ماڭمايمىز ؟

— يالغان گەپ قىلماق قىيىن ئىكەنچۇ ، — دېدى ئۇ خىيالغا

پانتقان ھالدا .

— ئوغۇ شۇنداققۇ ، ئەمما سىز بەربىر كېتىسىز ، شۇنداق

ئەمەسمۇ ؟

— ئۇنداق بولسا ، سىز بىر ئاز تەخىر قىلىپ

تۇرالامسىز ؟ — دېدى ئۇ يېلىنىپ ، — ئىشلار بەك جىددىيلىشىپ

كېتىۋاتىدۇ . مەن قورقۇۋاتىمەن .

— مەن بىر كۈنمۇ تاقەت قىلالمايمەن ، ئومىقىم ، مېنىڭ

ھېسسىياتىمنى چۈشەنمەيۋاتامسىز ؟ كۆزۈمگە قاراڭا ، قېنى ، ماقۇل

بولدىڭىزمۇ ؟

— بولىدۇ ئەمەس ، — دېدى جېنى ، بۇ گەپنى

قىلىۋاتقىنىدا ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى قايغۇلۇق ئىز تىراپىمۇ ، غەلىتە بىر

خىل سۆيگۈ ھاياجىنىمۇ تەڭلا چۆلغىمۋالدى ، — مەن ماقۇل

بولدۇم .

23

بۇنداق ئۈشتۈمۈتۈت يولغا چىقىش باشتا قىيىن تۇيۇلغىنى

بىلەن ، ئەمەلىيەتتە ھېچقانداق قىيىنغا چۈشمىدى . جېنى ئاپسىغا

جىمى گەپنى ئېيتماقچى ، دادىسىغا ھەقىقىي ئەھۋالنى ئېيتماي ،

پەقەت لېئانچو خانىم بىللە ئاپارماقچىكەن ، دەپلا قويماقچى بولدى .

دادىسى بەلكىم ئۇنىڭدىن سۈرۈشتە قىلىپ تۇرۇۋېلىشى مۇمكىن ،

ئەمەلىيەتتە ، ئۇ ھېچنېمىنى گۇمان قىلىدىغاندەكمۇ ئەمەس . شۇ

كۈنى چۈشتىن كېيىن ئۆيگە قايتىشتىن ئىلگىرى ، جېنى رېستو

بىلەن بىللە ماگىزىنغا بېرىپ ، يوغان بىر ساندۇق ، بىر چامادان ، بىر قۇر سەپەر كىيىمى ۋە بۆك سېتىۋالدى . رېستو ئۆزىنىڭ ئولجىسىغا ئۆزىنى راسا بىر كۆرسىتىۋالدى .

— نىۋيوركا بارغىنىمىزدىن كېيىن ، سىزگە بىرنەچچە قۇر قىممەت باھالىق سەرىپاي ئېلىپ بېرىمەن ، — دېدى ئۇ جېننىغا ، — سىزنىڭ ياسانسىڭىز قانچىلىك گۈزەللىشىپ كېتىدىغىنىڭىزنى ئۆزىڭىزگە بىر كۆرسىتىپ قوياقچىمەن ، — ئۇ سېتىۋالغان بۇيۇملىرىنىڭ ھەممىسىنى چوڭ ساندۇققا قاچىلاپ ، ئۆزى چۈشكەن سارايغا ئەۋەتىۋەتتى . ئاندىن جېننى بىلەن گەپنى پىشۇرۇۋېلىپ ، ئۇنىڭغا دۈشەنبە كۈنى ئاشۇ سارايغا بېرىپ كىيىمنى يەڭگۈشلەپ ، شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن نىۋيوركا جۇنەپ كېتىشكە تەييارلىق كۆرۈپ قويۇشنى جېكىلدى . جېننى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە ، ئاپىسى ئاشخانىدا ئىكەن . ئۇنىڭ بىلەن ئادەتتىكىدەك قىزغىن سالاملاشتى .

— بۈگۈن ئىشلەپ چارچاپ كەتتىڭمۇ نېمە ؟ — دەپ سورىدى ئاپىسى ، — بەك ھېرىپ كەتكەندەك كۆرۈنسىنغۇ .

— ياقەي ، — دېدى جېننى ، — چارچىمىدىم ، كۆڭلۈم پاراكەندە بولۇپلا تۇرۇۋاتىدۇغۇتاك .

— نېمىشقا پاراكەندە بولىدىكەن ؟

— ئاۋۇچۇ قاراڭ ، مەن سىزگە بىر ئىشنى ئېيتماقچىدىم ، ئاپا . بىلەمسىز ، مەن شۇنداق تەڭلىكتە قېلىۋاتمەنكى ، — سۆزلەۋېتىپ ، سوئال نەزىرى بىلەن ئاپىسىغا بىر قاراپ قويدى . دە ، باشقا ياققا قارىۋالدى .

— نېمە ، نېمە ئىش بولدى ؟ — ئاپىسى ئالاقىزادە بولۇپ سورىدى . ئۇنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلار بەكمۇ كۆپ بولغاچقا ، يېڭى بالا - قازا يۈز بېرىپ قېلىشىدىن خاۋاتىر بولۇپلا يۈرەتتى . — خىزمىتىڭىزدىن ئايرىلىپ قالمىغاندۇرسەن - ھە ؟

— ياقەي ، — جېننى ئۆزىنى خاتىرجەم تۇتۇشقا تىرىشقان ھالدا جاۋاب بەردى ، — ئەمما شۇ ئىشتىن بوشىنىپ كەتمەكچى

بولدۇم .

— بوشىنىپ كەتمەكچى ! — ئاپىسى ۋارقىرىۋەتتى ، — نېمە ئۈچۈن ؟

— مەن نيۇيوركا بارىدىغان بولۇپ قالدىم .

ئاپىنىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ كەتتى .

— نېمە دەۋاتىسەن ، قاچاندىن بېرى مۇشۇ نىيەتكە كەلگەندىڭ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .

— بۈگۈن .

— راست ئېيتىۋاتمايدىغانسەن !

— راست ، ئاپا ، گېپىمنى ئاڭلاپ تۇرۇڭ ، مېنىڭ سىزگە ئېيتىدىغان بىر ئېغىز سۆزۈم بار . بىزنىڭ نەقەدەر نامرات ئىكەنلىكىمىز سىزگىمۇ ئايان . قىلمىغان ئاماللىرىمىز قالدى . مەن بىر كىشى بىلەن تونۇشۇپ قالغانىدىم ، ئۇ ياق بىزگە ياردەم قىلماقچى بولۇۋاتىدۇ . ئۇ مېنى ياخشى كۆرىدۇ . مېنى دۈشەنبە كۈنى مەن بىلەن بىللە نيۇيوركا بېرىڭ ، دېدى . مەن بېرىش نىيىتىگە كەلدىم .

— ھوي ، جېنى ! — ئاپىسى سۈرەن سالدى ، — بۇنداق قىلساڭ پەقەتلا بولمايدۇ . ئىلگىرى بىر خاتاغا يول قويدۇڭ ، ئەمدى ئۇنداق ئىشنى يەنە تەكرارلاپ يۈرمىگىن . ھېچبولمىغاندا داداڭنى كۆز ئالدىڭغا كەلتۈرسەڭچۇ .

— مەن ھەممىنى كاللامدىن ئۆتكۈزۈپ چىقتىم ، — جېنى قەتئىي ھالدا گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — بۇمۇ ئامالنىڭ يوقلۇقىدىن بولۇۋاتقان ئىش . ئۇ ياخشى ئادەم . مېنىڭچە ئۇ ھەقىقەت . ئۇنىڭ پۇلى جىق ، ئۇ مېنى ئۆزى بىلەن بىللە ئەكەتمەكچى ، مەنمۇ ئويلسام بارغىنىم تۈزۈك ئىكەن . ئۇ قايتىپ كەلگىنىمىزدىن كېيىن بىزگە يېڭى ئۆي تېپىپ بېرىدىغان بولدى ، يەنە بىزنىڭ تۇرمۇشىمىزغا ياردەم قىلماقچى . مېنى ئەمدى ھېچكىم ئالمايدۇ ، بۇنى سىزمۇ بىلىسىز . شۇنداق بولغاندىكىن بەرىبەر ئەمەسمۇ . ئۇ مېنى ياخشى كۆرىدۇ . مەنمۇ ئۇنى ياخشى كۆرىمەن .

بارسام نېمىشقا بولمىغۇدەك؟

— ئۇ ۋىستانى بىلەمدۇ؟ — ئايسى ئېھتىياتلىنىپ سورىدى .
— ياق ، — دېدى جېنى ئۆزىنى گۇناھكار دەك ھېس قىلغان
ھالدا ، — مېنىڭچە ئۇنىڭغا ئېيتماي تۇرغىنىم تۈزۈك . ھېچ
ئىلاجى بولمىغاندا ئاندىن ئېيتارمەن . ئۇنى ئۆزۈمگە چېتىۋېلىشنى
خالىمايمەن .

— مەن سېنىڭ بىر كۈنلەرگە بارغاندا ئۆزۈڭگە ئاۋارىچىلىك
تېپىۋېلىشىڭدىن قورقۇپ تۇرۇۋاتىمەن ، جېنى ، — دېدى
ئايسى ، — ئۇنىڭ بىر كۈنى بولمىسا بىر كۈنى بىلىپ
قالدىغانلىقىنى ئويلىمىدىڭمۇ؟

— ئۇ تاكى مەكتەپ يېشىغىچە مۇشۇ ئۆيدە
تۇرىۋەرسۇنمىكىن ، — دېدى جېنى ، — ئۇنى باشقا ياققا
ئاپىرىۋەتسەكمۇ بولىدۇ .

— ئۇ بۇ ئۆيدە قالسىمۇ بولىۋېرىدۇغۇ ، — دېدى ئايسى
ئىجازەت بەرگەن تەلەپپۇزدا ، — ئەمما ئۇ كىشىگە ھازىرلا دەۋەتكەن
بولساڭ ياخشى بولماسمىدى؟ بالىنى دەپ سېنى ياراتماي قالماس
ئىدى .

— مېنىڭ ئويلىغىنىم بۇ ئەمەس ، مەن ۋىستانى دەپ شۇنداق
قىلىۋاتىمەن ، — دېدى جېنى قىزىشىپ كېتىپ ، — بۇ يەردە
گەپ ، مېنىڭ ئۇنى ئۆزۈمگە چېتىۋالغۇم يوق .
ئايسى بېشىنى چايقاپ قويدى .

— ئۇ كىشى بىلەن قەيەردە تونۇشۇپ قالغانىدىك؟

— لېئانچو خانىملارنىڭكىدە .

— قانچىلىك ۋاقىت بولدى؟

— ئوھو ، ئىككى ئاي بولۇپ قالدىغۇ دەيمەن .

— بۇ كەمگىچە ئۇنىڭ گېپىنى قىلىپ باقمىغاندىڭغۇ؟ —

دېدى ئايسى ئەيىبلەش ئاھاڭىدا .

— ئۇنىڭ ماڭا قارىتا بۇنداق ئويدا ئىكەنلىكىنى ئۆزۈممۇ

بىلەلمىگەن تۇرسام ، — جېنى ئۆزىنى ئاقلىدى .

— بىرنەچچە كۈن سەۋر قىلىپ تۇرۇپ ، ئۇ كىشى ئاۋۋال بىزنىڭكىگە كېلىپ كەتكەندىن كېيىن ماڭساڭلار بولماسمىدى؟ — سورىدى ئاپىسى ، — مۇشۇنداق قىلغاندا ئىش ئاسانلاشامدۇ؟ ھازىر تويۇقسىز كېتىپ قالساڭ ، ئاتاڭ بەربىر بىلىپ قالدۇغۇ؟ — مەن ئۇنىڭغا ، لېئانچو خانىم بىلەن بىللە بارىمەن ، دەپ ئېيتماقچى . شۇنداق دېسەم ئۇ قارشى تۇرمايدۇ .

— ئۇغۇ شۇنداق ، — ئاپىسى ئويلانغان ھالدا ماقۇللىدى . گەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ، ئانا - بالا ئىككىيلەن بىر - بىرىگە ئۈن - تىنىسىز قاراپ تۇرۇپ قېلىشتى . گېرخاردنىڭ ئايالى تۇغۇلۇشىدىنلا تەسەۋۋۇرغا باي ئىدى ، شۇڭلاشقا جېننىنىڭ تۇرمۇشىغا كىرىپ كەلگەن بۇ ئاجايىپ يېڭى شەخسنىڭ پورتىرتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈپ باقتى . ئۇ كىشى پۇلدار ئىكەن ؛ جېننىنى ئالماقچىكەن ؛ بۇلارنى بىر ياخشى ئۆيگە ئېرىشتۈرگۈدەك ، بۇ نەقەدەر تەسىرلىك ئىش - ھە !

— ئۇ يەنە ماۋۋى بەرگەندى ، — جېننى ئاپىسىنىڭ خىيالىنى بۆلۈۋەتتى ھەم شۇنىڭ بىلەن ئۆزىمۇ خىيالىدىن نېرى بولدى . مەيدىسىنىڭ تۈگمىسىنى يېتىپ ، ھېلىقى ئىككى يۈز ئەللىك دوللارنى چىقاردى - دە ، ئاپىسىنىڭ قولىغا تۇتقۇزدى . ئاپىسى شۇنداق بىر قاراپلا كۆزلىرى يوغىناپ ، تىلى كالۋالىشىپ قالدى . بۇ پۇل جىمى بالادىن خالاس قىلالايتتى ؛ يېمەكلىك ، ئۈستباش ، ئۆي ئىجارىسى ، كۆمۈر پۇلى ، مانا مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى مۇشۇ بىر تاتازا يېشىل - سېرىق رەڭلىك پۇلغا باغلىق ئىدى . ئائىلىدە پۇل جىق بولسا ، گېرخاردتۇمۇ ئۆزىنىڭ كۆيۈپ قالغان قولىدىن ۋايىم يەپ ئولتۇرمايدۇ ؛ گېئورگى ، مادا ، ۋېرونىكالار ياخشى كىيىملەرنى كىيىپ ، كۈنىنى خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزەلەيدۇ ؛ جېننىمۇ ياخشىراق كىيىنەلەيدۇ ؛ ۋىستامۇ كەلگۈسىدە ياخشى تەربىيىگە ئېرىشەلەيدۇ .

— سېنىڭچە ، ئۇ راستتىنلا سېنى ئالارمۇ؟ — ئاپىسى ئاخىر شۇنداق دەپ سورىدى .

— بىلىمدىم ، — دېدى جېنى ، — مېنىڭچە ئالار . ئۇ مېنى ياخشى كۆرىدۇ .

— بوپتۇ ئەمەس ، — دېدى ئاپىسى بىرھازا ئويلانغاندىن كېيىن ، — ئەگەر داداڭغا دېيىش ئويۇڭ بولسا ، ھازىرلا دېگىنىڭ تۈزۈك ، بولمىسا ئۇ گۇمانلىنىپ قالىدۇ .

جېنى ئۆزىنىڭ غەلبە قىلغانلىقىنى بىلدى . ئاپىسى شارائىتنىڭ بېسىمى تۈپەيلى بوپتۇلا دېگەن يەرگە كەلگەندى . جېنىنىڭ كۆڭلى سەل يېرىم بولدى ، لېكىن ئامال قانچە ! — مەن ساڭا دېيىشىپ بېرەي ، — ئاپىسى يېنىكىگە ئۇھ تارتىپ قويدى .

گېرخاردتنىڭ ئايالى ئۈچۈن بۇنداق يالغان سۆزنى قىلىش ناھايىتى تەس ئىش بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ پەرۋاسىز قىياپەتتە گەپ قىلىۋىدى ، گېرخاردتنىڭ گۇمانى بىراقلا كۆتۈرۈلۈپ كەتتى . بالىلارغىمۇ ئېنىق چۈشەندۈرۈلدى ، ئەمدى گەپ ھەممەيلەننىڭ بىر مەسلىھەتكە كېلىشىدە قالدى ، جېنى دادىسىغا گەپ قىلغان چېغىدا ، ئۆزىنى تولمۇ تەبىئىي تۇتتى .

— سېنىڭچە قانچىلىك ۋاقىت كېتەر ؟ — دەپ سورىدى دادىسى .

— ئالاھىزەل ئىككى - ئۈچ ھەپتە ، — دەپ جاۋاب بەردى قىزدى .

— مانا بۇنى پەيزى سەپەر دەپسە بولىدۇ ، — دېدى دادىسى ، — مەن نيۇيوركقا 1844 - يىلى بارغانىدىم . ئۇ چاغلاردا ئۇ شەھەر ھازىرقىدىن كۆپ كىچىك ئىدى دېگەن . بوۋاي جېنىنىڭ مۇشۇنداق ياخشى پۇرسەتكە ئېرىشكەنلىكىدىن ئىچىدە غايەت خۇرسەن بولدى . جېنىنى ساھىبەسىنىڭ كۆڭلىگە يېقىپ قاپتۇ ، دەپ ئويلاپ قالدى ئۇ . دۈشەنبە كۈنى ، جېنى دادىسى ۋە ئاپىسى بىلەن خەيرلىشىپ ، ئەتىگەندىلا ئۆيدىن چىقىپ ئۇدۇل داۋىندىن سارىيىغا قاراپ يول ئالدى ، رېستورانتىنى شۇ يەردە كۈتۈپ تۇرغانىدى .

— كەلدىڭىزمۇ؟ — جېنىنى زالغا كىرىپ كېلىۋاتقاندا ، رېستو ئۇنى خۇش تەبەسسۇم بىلەن قارشى ئالدى .

— ھەئە ، كەلدىم ، — دېدى جېنىنى قىسقىلا قىلىپ .

— مەن ھازىرچە سىزگە جىيەنىم قاتارىدا مۇئامىلە قىلىمەن ، — دېدى رېستو ، — سىزگە مېنىڭ خانامنىڭ يېنىدىن بىر ئېغىزلىق بۆلمىنى زاكاز قىلىپ قويدۇم . ئۇلارغا ئاچقۇچنى ئەكېلىپ بېرىڭلار ، دەي ، سىز بېرىپ كىيىمىڭىزنى يەڭگۈشلىۋېلىڭ . تەييارلىقىڭىز پۈتكەندە ، ساندۇقنى ۋوگزالغا ئەۋەتىۋېتىمەن . پويىز سائەت بىردە قوزغىلىدۇ .

جېنىنى كىيىمىنى يەڭگۈشلىگىلى ئۆزىنىڭ خانىسىغا كىرىپ كەتتى . رېستو تاقەتسىزلەنگەن ھالدا بىردەم گېزىت كۆرۈپ باقتى ، بىردەم تاماكا چەكتى ، ئاخىر بولالماي ، بېرىپ جېنىنىڭ خانىسىنىڭ ئىشىكىنى چەكتى .

جېنىنى ئىشىكىنى ئاچتى ، ئۈستىبېشىنى بىر ئوبدانلا تۈزەشتۈرۈۋالغانىدى .

— قالتىس يارىشىپتۇ ، — دېدى رېستو كۈلۈمسىرىگەن ھالدا .

جېنىنى كۆڭلى پاراكەندە بولۇپ تۇرۇۋاتقاچقىمىكىن ، بېشىنى يەردىن ئۈستۈن كۆتۈرمىگەن پېتى ، ئۈندىمەي نۇرىۋەردى . مۇشۇ بىرنەچچە كۈننىڭ ياقى پىلان تۈزۈش ، يالغاننى توقۇش دېگەندەك ئىشلار تۈپەيلى ئۇنىڭ نېرۋىسى جىددىيلىشىپ كەتكەنىدى ، شۇڭا چىرايىدىن ھارغىنلىق ، خاپىلىق ئالامەتلىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى . — كۆڭلىڭىز بۇزۇلۇۋاتامدۇ ، نېمە؟ — رېستو ئۇنىڭ كەيپىياتىغا قاراپ شۇنداق دەپ سورىدى .

— ياقەي ، — دەپ جاۋاب بەردى جېنىنى .

— ماڭا قاراڭ ، جېنىم ، ھەرگىز كۆڭلىڭىزنى مالاڭ قىلماڭ . ئىشلار تېزدىن ئوڭشىلىپ كېتىدۇ ، — ئۇ جېنىنى قۇچاقلاپ سۆيۈپ قويدى . دە ، ئىككىسى زالدىن چىقىپ كېتىشتى . جېنىنىڭ مۇشۇ ئاددىي كىيىملەر بىلەنمۇ شۇنداق گۈزەل

كۆرۈنۈۋاتقىنىدىن ھەيرانۇھەس بولۇپ قالدى .
 ئۇلار پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ بىرئاز يۈرگەندىن كېيىن ۋوگزالغا
 يېتىپ كېلىشتى . ئورۇنى ئالدىن زاكاز قىلىپ قويغان بولغاچقا ،
 دەل ۋاقتىغا ئولگۈرۈپ كېلىشكەندى . پۇلمانچە ۋاگونغا^①
 جايلىشىپ بولغاندىن كېيىن ، رېستونىڭ كۆڭلى قەۋەتلا ئېچىلىپ
 كەتتى . ھايات ئۈمىدكە تولغانىكەن . جېنى شۇ تاپتا ئۇنىڭ
 قېشىدا . ئۇنىڭ پىلانلىغان بىرىنچى ئىشى ئۇتۇقلۇق بولدى ، ئەمدى
 كېيىنكى ئىشلارنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشىدا گەپ يوق .
 پويىز ۋوگزالدىن چىقىپ ، چەكسىز داللىلارنى ئارقىسىدا
 قالدۇرغىنىچە چېپىپ كېتىۋاتقاندا ، جېنى خىيالغا چۆككەن
 ھالدا ، سۈكۈنات ئىچىدە تاشقىرىنى نەزىرىدىن ئۆتكۈزۈپ
 ئولتۇرغانىدى . يول بويى ئۇچرىغان يوپۇرماقلىرى تۆكۈلۈپ
 يالڭاچلىنىپ قالغان دەرەخزار ، قىش يامغۇرىدىن نەملەشكەن
 قوڭۇر رەڭدىكى قاقاس ئېتىزلىقلار ، تەكشى ئوتلاقلىرىنىڭ
 ئارىسىدىن ئورۇن ئالغان پاكار - پاكار دېھقان كەپىلىرى گوپا يەر
 بېغىرلاپ ياتقاندەك كۆرۈنەتتى . پويىز كىچىك - كىچىك
 جاڭزىلارنىڭ ئارىسىدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا ، ئاق ، سېرىق ، ئاچ
 قوڭۇر رەڭدىكى پاكار ئۆيلەر كۆزگە چېلىقتى . ئۆيلەرنىڭ
 ئۆگزىسى يامغۇرنىڭ زەربىسى بىلەن قارىيىپ كەتكەندى . شۇلار
 ئارىسىدىن بىرى جېننىڭ ئالاھىدە دىققىتىنى تارتتى . يادىغا
 كولومبودىكى ئەسكى ئۆيى كېچىپ ، ئىختىيارسىز كۆڭلى
 بۇزۇلدى - دە ، قولىغاغلىقىنى كۆزلىرىگە بېسىپ تۇرۇپ ئۇنىسىز
 يىغلاپ تاشلىدى .

— يىغلاۋاتمايدىغانسىز - ھە ، جېنى ؟ — رېستو كۆرۈۋاتقان
 خېتىدىن بېشىنى كۆتۈرۈپ سورىدى ، — ماڭا قاراڭ ، گېپىمگە
 قۇلاق سالسىڭىزچۇ ، — جېننىڭ بەدىنى بوش تىترەۋاتقىنىنى
 كۆرۈپ ، ئارقىدىنلا ، — ئەمدى بۇ بولمىدى ، بۇنىڭدىن كېيىن

① پۇلمانچە ۋاگون — ئۈسكۈنىلىرى نەپىس ھەم كۆركەم بولغان يۇمشاق كارىۋاتلىق
 ۋاگون . ئۇنى گېئورگى پۇلمان (1831—1897) كەشىپ قىلغان .

بۇنداق قىلىشىڭىز بولمايدۇ . مۇشۇنداق بولسۇن بولغان بولسا ،
ئۆزىڭىزنى ئۆزىڭىز قىيناپ قويسىز ، — دېدى .
جېنى جاۋاب قايتۇرمىدى ، ئۇنىڭ سۈكۈت ئىچىدىكى
قاغۇلۇق قىياپىتى رېستونىڭ باشقىچىلا ھېسداشلىقىنى قوزغىدى .
— يىغلىمىسىڭىزچۇ ، — دېدى ئۇ جېننىڭ كۆڭلىنى يەنە
بەزلەپ ، — ھەممە ئىش ئوڭشىلىپ كېتىدۇ . مەن سىزگە :
«سىزنىڭ ھەرقانداق ئىشتىن بىئارام بولۇشىڭىز ھاجەتسىز» دەپ
ئېيتقاندىمغۇ .

جېنى ئۆزىنى ئاران تەستە تىنچلاندۇرۇپ ، كۆزىدىكى
يېشىنى ئېرتتى .

— سىز بۇنداق ، ھە دېسلا كۆڭلىڭىزنى
بۇزىۋەرمىسىڭىزچۇ ، — دېدى رېستو يەنە ، — بۇنداق قىلغاننىڭ
ھېچ پايدىسى يوق . بىلىمەن ، ئۆيدىن ئايرىلغىنىڭىز ئۈچۈن
كۆڭلىڭىز يېرىم بولۇۋاتىدۇ ، ئەمما يىغلىغاندىن نېمە چىقىدۇ ؟
سىز ئۆيدىن مەڭگۈگە ئايرىلىۋاتقىنىڭىز يوق ، بۇنى بىلىسىزغۇ .
كۆپ ئۆتمەي يەنە قايتىپ بارىسىز . سىز مېنى ياخشى
كۆرىسىزغۇ ، شۇنداق ئەمەسمۇيا ؟ ئەزىم ، مەن سىزنىڭ
كۆڭلىڭىزنى ئاۋۇندۇرالايمەن . شۇنداققۇ ؟

— شۇنداق ، — جېنى زورغا كۈلۈمسىرەپ ئۇنىڭغا قاراپ
قويدى .

رېستو قايتىدىن خەتنى ئوقۇشقا باشلىۋىدى ، جېنى يەنە
ۋىستانى ئېسىگە ئالدى . ئۆزىنىڭ قەدىردانى بولۇپ قالغان بىر
كىشىدىن بۇ سىرنى خۇپىيانە تۇتۇۋاتقىنىنى خىيالغا ئەكېلىشى
بىلەن ، كۆڭلى يەنە بىسەرەمجانلىققا چۈشتى . رېستوغا بۇ بالا
توغرۇلۇق ئوچۇق ئېيتىشى كېرەكلىكىنى بىلىدۇ ، شۇنداقتىمۇ
مۇشۇنداق ئازابلىق مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلىشقا جورئىتى
يەتمەيۋاتتى ياكى كەلگۈسىدە مۇشۇنداق غەيرەتكە كېلەلەمدۇ ،
يوق ، بۇنى بىلمەيتتى .

«بىر كۈنلەرگە بارغاندا ئۇنىڭغا ئېيتمايمۇ ئالمىم يوق ، —

ئۇ بىرپەس ھېسسىيات قاينىمىغا كىرىپ قېلىپ ، بۇ خىل مەجبۇرىيەتنىڭ ئېغىرلىقىنى ھېس قىلىپ يەتكەچكە ، بۇ نۇقتىنى ئېسىگە ئالغاندى ، — ناۋادا ئۇنىڭغا بالدۇرراق ئېيتىمىسام ، ئۇنىڭ بىلەن بىر ئۆيدە ياشاپ يۈرگەندىن كېيىن ئۇ بىلىپ قالسا ، مېنى ھەرگىزمۇ كەچۈرمەيدۇ . بەلكىم ئۆيدىن ھەيدەپ چىقىرىشمۇ مۇمكىن . ئۇ چاغدا نەگە بارىمەن ؟ مېنىڭ ھازىر ئايرىم ئۆيۈم يوق تۇرسا ، كېيىن ۋىستانى قانداق قىلىمەن ؟»

ئۇ بۇرۇلۇپ رېستونىڭ چىرايىغا سەپسالدى ، بىردىنلا ، ئۇنىڭ قەلبىنى ۋەھىمە تۇيغۇسى چۇلغۇۋالدى . بىراق ، سۈرلۈك قىياپەتلىك ، راھەت خۇمار بۇ كىشى ئۇن - تىن چىقارماي ئۆزىنىڭ خېتىنى ئوقۇش بىلەن بەند ئىدى ، ئۇنىڭ پاكىز قىرىلغان قىپقىزىل ئېڭىكى ۋە ئارامدا تۇرغان ھالىتىدىن ئىغۋاگەرچىلىك ئالامىتى بىزمۇ كۆرۈنمەيتتى ، ئۆچ ئالدىغاندەك قىياپەتمۇ چىقىپ تۇرمايتتى . جېنى كۆزىنى ئۇنىڭدىن يۆتكەي دېيىشىگە ، ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ جېنىغا قارىدى .

— ھە ، ئەمدى گۇناھىڭىزنى يۈيۈپ بولىدىڭىزمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ .

جېنى بۇ گەپنى ئاڭلاپ پىسىڭىدە كۈلۈپ قويدى . بۇ سۆزنىڭ مەنىسى ئەمەلىيەتكە تازا چۈشەتتى ، شۇڭا جېنىنىڭ سەل كۆڭلىگە تەگدى .

— ئىلاھىم شۇنداق بولغان بولسىكەن ، — دەپ جاۋاب بەردى .

رېستو گەپنى باشقا ياققا ياققا بۇرۇۋەتتى ، جېنى دېرىزە سىرتىغا قارىغىنىچە ئولتۇرۇۋەردى ، ئۇنىڭغا راست گەپنى ئېيتىشقا تەييارلانغان بىر قېتىملىق ھاياجىنىنىڭ مەغلۇپ بولغانلىقىنى ھېس قىلدى . «ئىشقىلىپ ئۇزاققا قالماي شۇنداق قىلىمەنغۇ» ، ئۇ گويا ئۇزاققا بارمايلا غەيرەتلىنىپ كېتىدىغاندەك ، ئۆزىگە ئۆزى تەسەللى بەردى .

ئەتىسى ، نيۇيورققا يېتىپ بېرىشى بىلەنلا ، رېستو مۇھىم بىر

مەسىلىنى ئېسىگە ئالدى ، قەيەرگە چۈشۈش كېرەك ؟ نيۇيورك ناھايىتى كاتتا شەھەر ، تونۇش - بىلىشلەرنى ئۇچرىتىپ قېلىش خەۋپى ئانچە زور بولمىغان ھالەتتەمۇ ، ھەر ھالدا قاراملىق قىلىشقا بولمايدۇ - دە . شۇڭا ئۇ كىراكەشكە ئۆزلىرىنى يىراقراق بىرەر خىلۋەت جايغا ئاپىرىشنى چىكىلدى ، ئۇ جايغا يېتىپ بارغاندىن كېيىن بىر يۈرۈش ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ ، ئىككى - ئۈچ ھەپتە تۇرماقچى بولۇشتى .

ھازىرقى بۇ يېڭى مۇھىت جېنىغا ئىنتايىن گۈزەل ، ئىنتايىن سەلتەنەتلىك بىلىندى . بۇ يەر بىلەن ئىلگىرى ئۆزى ياشاپ كەلگەن مۇھىتنىڭ ئوخشاش بىر دۇنيا ئىكەنلىكىگە ھېچ ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى . رېستو ھەشەمەتچىلىكىنى ياقتۇرۇپ كەتمەيتتى . ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى مەتقولاتلارنىڭ ھەممىسى ئاددىي ھەم چىرايلىق ئىدى . جېنىغا نېمە كېرەك بولسا ، ئۇ بىر قاراپلا بىلىۋالاتتى - دە ، دەررۇ بېرىپ سېتىۋېلىپ ، جېنىغا سوۋغا قىلاتتى . جېنى نېمىلا دېگەنبىلەن ئايال زاتى - دە ، ئۆزىگە سېخىلىق بىلەن سوۋغا قىلىنىۋاتقان ئاشۇ چىرايلىق سەرپايىلار ھەم زىبۇزىننەت بۇيۇملىرىدىن كۆڭلى قەۋەتلا سۆيۈنۈپ كېتەتتى . ئەينەكتىن ئۇچىسىغا ھاۋا رەڭ مەخمەلدىن تىكىلگەن ، ياقىسىغا ، يەڭنىڭ چۆرىسىگە فرانسۇزچە سېرىق جىيەك تۇتۇلغان كۆڭلەك كىيىۋالغان بىر ئايالنىڭ ئوبرازىنى كۆرۈپ ، ئۆزىگە ئۆزى شۇنداق سوئال قويدى : «ۋاھ ئەجەبا ، بۇ ھېلىقى كىرچى ئايالنىڭ قىزى - جېنى گېرخاردتتىمۇ ؟ ئون دوللارلىق مودا توپلەي سېپىۋالغىنى شۇ قىزنىڭ پۇتلىرىمىدۇ ؟ لەئەل - جاۋاھىرلار بىلەن بېزەلگەن بۇ قول ئۆزىنىڭ قوللىرىمىدۇ ؟ ئۇ نېمىدېگەن تەلەپلىك - ھە ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە رېستو بۇ خىل بەختتىن ئۇنىڭ ئاپىسىنىمۇ بەھرىمەن قىلىدىغانلىقى توغرىلۇق ئۇنىڭغا ۋەدە قىلدى .» جېنى مۇشۇلارنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈۋېتىپ كۆزىگە ئىسسىق ياش ئالدى . قەدىرلىك ئاپا ، جېنىنى ئۇنى نەقەدەر سۆيىدۇ - ھە !

مۇشۇ كۈنلەردە ، رېستو ئۇنى ئۆزىنىڭ زوقلىنىشىغا ھەقىقىي ئەرزىگۈدەك قىياپەتتە ياساندۇرالىغىنى ئۈچۈن ، قەۋەتلا مەمنۇن ئىدى . ئۇ ئۆزىنىڭ ئەڭ نازۇك دىتلاش ئىقتىدارىنى سەرپ قىلىۋىدى ، ئاقۋەتتە ئۆزىمۇ ھەيرانلىقنى باسالماي قالدى . زالدا ، تاماق زالدا ، كوچىدا كىشىلەر ئارقىلىرىغا ئۆرۈلۈپ جېنىغا دىققەت بىلەن قاراپ كېتىشەتتى .

«ئازۇ كىشى بىلەن بىللە تۇرغان ئازۇ ئايال كۆزىنىڭ يېغىنى يەيدىكەنغۇ !»

كىشىلەرنىڭ باھا بېرىپ ئېيتقان بۇ سۆزلىرى پات - پاتلا ئۇنىڭ قولىغا كىرىپ تۇراتتى .

جېنىنىڭ ئەھۋالىدا ئۆزگىرىش بولغان بولسىمۇ ، ئۇ كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ چىن مەنىسىنى تونۇپ يەتكەچكە ، كۆرەڭلەپ كەتمىدى ، ئەسلىنى ئۇنتۇپ قالمىدى . ئۇنىڭغا خۇددى كىشىلىك ھايات ۋاقتىنچە ئازراق بىر نەرسە ئارىيەت بېرىپ تۇرغاندەك ، مەلۇم ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ئۇنى يەنە تارتىۋالدىغاندەك تۇيۇلاتتى . ئۇنىڭ كۆڭلىدە ئابروپپەرەسلىكتىن قىلچە ئەسەر يوق ئىدى . رېستو ئۇنى ئىنچىكىلەپ كۆزىتىپ مۇشۇلارنى بايقىدى . — سىزچۇ ، تەھقىق ئۇلۇغ ئايال ئىكەنسىز ، — دېدى ئۇ ، — ھازىرغا قەدەر كىشىلىك ھايات سىزگە تېخى ھېچقانچە ھىممىتىنى كۆرسەتمەپتۇ ، ئەمما كەلگۈسىڭىزنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولۇپ چىقىشىدا گەپ يوق جۇمۇ .

رېستونىڭ كۆڭلىدە ھەر خىل ئويلار كېزەتتى . ناۋادا ئائىلىسىدىكىلەر ئۇنىڭ بۇ يېڭى مۇناسىۋىتىنى بىلىپ قالدىغان بولسا ، ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى قانداق ئاقلىغۇلۇق ؟ ئەگەردە چىكاگوغا ياكى سېنت - لۇئىسقا بېرىپ ئائىلە قۇرۇۋالسا (ئۆزىمۇ مۇشۇنداق ئويىدا بولغان) ، ئۇ خىلدىكى تۇرمۇشنى مەخپىي داۋام قىلدۇرالامۇ ؟ مۇشۇنداق قىلىشنى ئۆزى چىن دىلىدىن خالامدۇ ، يوق ؟ ئەمەلىيەتتە ئۇ ئۆزىنىڭ جېنىنى چىن كۆڭلىدىن ، ھەقىقىي ياخشى كۆرۈپ قالغانلىقىدىن ھېچ شۈبھىلەنمەيتتى .

ئۆيگە قايتىدىغان ۋاقىت يېقىنلاپ قالغاندا ، ئاندىن ئۇ جېنى بىلەن بۇنىڭدىن كېيىن قانداق قىلىش توغرىسىدا مەسلىھەتلەشتى . — سىز بىر ئامالنى تاپسىڭىز بولاتتى ، مېنى تونۇشۇم دەپ دادىڭىزغا تونۇشتۇرغان بولسىڭىز ئىش ئوڭايلىشاتتى ، — دېدى ئۇ ، — مەن سىلەرنى كۆرگىلى بارىمەن ، ئۇ چاغدا سىز دادىڭىزغا مەن بىلەن توي قىلماقچى ئىكەنلىكىڭىزنى ئېيتسىڭىز ئۇمۇ بىر نېمە دېمەس .

جېنى ۋىستاننى يادىغا ئەكېلىۋىدى ، ۋۇجۇدىغا بىلىنەر - بىلىنمەس تىترەك ئولاشتى . لېكىن دادىسىنى ۋىستاننىڭ ئېتىنى چىقارماسلىققا كۆندۈرەلىشىمۇ مۇمكىن . رېستو ئۇنىڭغا :

«كېلىۋېلىدىكى چىغىڭىزدا كىيگەن كونا كىيىملىرىڭىزنى ساقلاپ قويۇپ ، كېيىن ئۆيگە قايتىدىغان چاغدا كىيىۋېلىڭ ، — دەپ بىر ئوبدان مەسلىھەت بەرگەندى ، — بۇ يېڭى نەرسىلەردىن غەم قىلمىسىڭىزمۇ بولىدۇ ، — دېگەندى ئۇ ، — مەن بۇلارنى ساقلاپ قويمەن . كېيىنچىرەك باشقىچە ئامال تاپقىنىمىزدا يەنە بىر گەپ بولار .»

ئىشلار گويا تولىمۇ ئاددىي ، تولىمۇ ئوڭايدەك تۇيولاتتى ، چۈنكى رېستو كاتتا پىلانچى - دە .

جېنى نيۇيورققا كەلگەندىن كېيىن ، ئاپىسىغا ھەر كۈنى دېگۈدەك خەت يېزىپ تۇردى . كۈنۋېرتنىڭ ئىچىگە «ئاپامنىڭ ئۆزىلا كۆرسۈن» دەپ كىچىككەنە باغاچچە سېلىپ قوياتتى . بىر باغاچچىسىدە رېستونىڭ ئۇلارنىڭ ئۆيىگە بارماقچى ئىكەنلىكىنى يېزىپ ، ئاپىسىدىن بۇ ئىشنى دادىسىغا پۇرتىتىپ قويۇشنى ، ئۇنىڭغا قىزىنىڭ ئۆزىنى ياخشى كۆرىدىغان كىشى بىلەن تونۇشۇپ قالغىنىنى ئېيتىپ ، ھەر ئېھتىمالغا تەييارلىق كۆرۈپ قويۇشنى ئۆتۈندى . ئۇ يەنە ، ۋىستاننىڭ باش قېتىنچىلىقىنىمۇ تىلغا ئالدى . ئاپىسى بۇ خەتنى تاپشۇرۇۋېلىپلا ئىشنى باشلىۋەتتى ، ئېرىگە بۇ ئىشنى تىلغا ئالماسلىقىنى تاپىلىدى . ئۇنىڭ ئويلىغىنى - ئەمدى

ھەرگىز توسالغۇغا ئۇچراپ قالماسلىق كېرەك . جېننى ئۆز تۇرمۇشىنى ياخشىلايدىغان پۇرسەتكە ئېرىشىۋىن - دە . جېننى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە ، پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر ئېيتقۇسىز خۇشاللىققا چۆمۈشتى . دەرۋەقە جېننى ئەمدى بۇرۇنقى ئىشىغا بارالمايدۇ ، لېكىن ئاپىسى ئۇنىڭ ئورنىدا گەپ ياساپ :

— لېئانچو خانىم جېننىنى ئۇنىڭدىنمۇ ياخشىراق ئىش تېپىپ ، كۆپرەك پۇلنىڭ غېمىنى قىلىۋالسۇن ، دەپ ئۇنىڭغا بىرنەچچە ھەپتىلىك رۇخسەت بېرىپتۇ ، — دەپ قويدى .

24

رېستو گېرخاردت ئائىلىسىنىڭ ئەھۋالىنى ھەم ئۇنىڭ ئۆزى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى ئەقىل تارازىسىدىن چالا - بۇلىلا ئۆتكۈزگەن بولدى - دە ، كەسىپ ئىشلىرىنى بىر ياقلىق قىلغىلى سىنىسنىناتقا قايتىپ كەتتى . ئۇ يەردە بۇلارنىڭ شەھەر سىرتىغا جايلاشقان ، ئىككى كوچىنىڭ دوقمۇشىدەك كېلىدىغان جايىنى ئىگىلىگەن كاتتا بىر زاۋۇتى بار ئىدى . ئۇنىڭ بۇ زاۋۇتقا قىزىقىشىغا گەپ توغرا كەلمەيتتى . بۇ زاۋۇتنىڭ ئىگىلىكى ، روناق تېپىشى رېستونى خۇددى دادىسىغا ئوخشاشلا جەلپ قىلاتتى ھەم مەمنۇن قىلاتتى . ئۇ ئۆزىنى تەرەققىي قىلىۋاتقان مۇشۇ غايەت زور سانائەتنىڭ مۇھىم بىر قىسمى دەپ ھېسابلايتتى . تۆمۈربوللاردىكى يۈك ۋاگونلىرىغا بېسىلغان ماركىدىكى «سىنىسنىناتى گان جەمەتى ئىشلەپچىقىرىش شىركىتى» دېگەن خەتنى ھەر بىر كۆرگىنىدە ياكى شىركەتنىڭ ھەرقايسى شەھەرلەردە كۆرگەزمە قىلغان مەھسۇلاتلىرىنى چېلىقتۇرۇپ قالغىنىدا ، بىر خىل قانائەت ھەم ئىپتىخارلىق تۇيغۇسىغا چۆمەتتى . مۇشۇنداق مۇستەھكەم ، مۇشۇنداق مەشھۇر ، مۇشۇ قەدەر قىممىتى بار قۇرۇلۇش ئىشلىرىدا بىر كۆپەيتكۈچى ئىپادە بولۇش — بۇ خېلى چوڭقۇر مەنىنى ئۆز

ئىچىگە ئالدىۇ دېگەن گەپ . ئۇ ئۆزىنىڭ جىمى ئىشىنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك يۈرۈشۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلاتتى ، شۇنىسى خۇسۇسى تۇرمۇشنىڭ يېڭى مۇھىتىغا تېخى ئەمدىلا قەدەم قويدى ، يەنى ئۇنىڭ ئەمدى جېنىسى بار . ئۇ ئاپتوموبىلغا ئولتۇرۇپ يۈرتىغا كېتىۋاتقاچ ، يول ئۈستىدە ئۆزى قۇراشتۇرۇۋالغان بۇ خىل مۇناسىۋەتتىن كۆڭۈلسىز ئاقىۋەت كېلىپ چىقىش ئېھتىمالى توغرىسىدا خىيال سۈرۈپ قالدى . ئۇ دادىسىنىڭ پوزىتسىيىسىدىن سەل قورقۇپ تۇراتتى ، لېكىن ھەممىدىنمۇ بەك قورقۇنچلۇقى ئۇنىڭ ئاكىسى روبېرت ئىدى .

روبېرت تەبىئىتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، تاش يۈرەك ، مۇتەئەسسەپ ئادەم ؛ ئۇ پىشقان سودىگەر ، مەيلى ھۆكۈمەت ئىشىدا بولسۇن ، ياكى خۇسۇسى ئىشلاردا بولسۇن ، ئۇنىڭدىن قۇسۇر تېپىش زادىلا مۇمكىن ئەمەس . ئۇ قانۇن دائىرىسىدىن بىر قەدەممۇ نېرى چىقىپ باقمىغان ، ئۆزى ئانچە قىزغىنمۇ ئەمەس ، مەردمۇ ئەمەس ئىدى ، ئەمەلىيەتتە ، كۆرۈنۈشتە ھەق ، ئاستىرتىن ناھەق بولغان ئىشلاردا ياكى ئائىلاج ئەھۋالدا ئىنساپ بىلەن ئىش قىلىدىغىنىنى دېمىگەندە ، ئادەتتە ھەرقانداق مەككارلىقنى ئىشقا سېلىشتىن يانمايتتى . ئۇنىڭ يەكۈن چىقىرىش ئۇسۇلىنى رېستو چۈشەنمەيتتى . ئۇنىڭ شەپقەتسىز سودا ئىستراتېگىيىسى بىلەن ئېھتىياتچان ئەخلاق كۆزقارىشىنى ئۆزئارا زىت كەلتۈرمەيدىغان ئۆزگىچە مەنتىقىسىنى رېستو ھەرقانداق قىلغىنى بىلمەنمۇ ئۆگىنەلمەيتتى . لېكىن زە ، ئاكىسى بۇلارنى قالتىرىس قاملاشتۇرۇۋېتەتتى . «ئۇنىڭدا شوتلاندىيىدىكى پروتېستانت دىنىنىڭ ئاقساقالار جەمئىيىتى مىسسىئونېرلىرىغا خاس ۋىجدان ھەم ئاسىيالىقلارنىڭ پۇرسەتنى كۆزىتىشكە ماھىرلىقى ئارىلىشىپ كەتكەن ئىدراك بار .» رېستو بىر دورەم باشقىلارغا شۇنداق دېگەندى ، بۇ سۆزنى ئۇنىڭ ئۆز ئاكىسىغا بەرگەن ھەقىقىي باھاسى دېسىمۇ بولىدۇ . شۇنىسى ، ئۇنىڭ ئاكىسىنىڭ ئورنىنى تەۋرىتەلىشى ھەم ئۇنىڭغا ئۆكتە چىقىشى مۇمكىن ئەمەس ، چۈنكى

ئاكسى جامائەتچىلىكنىڭ ھىمايىسىگە ئىگە ئىدى . ئۇ كىشىلەر بىلەن بولغان مۇئامىلىدە تولىمۇ تۈزۈنلۈك بولغىنى بىلەن ، ئاز - تولا ياسالمىلىقتىن خالىي ئەمەسلىكىمۇ ئېھتىمال .

ئاكا - ئوكا ئىككىلەن قارىماققا ناھايىتى ئىناق كۆرۈنسىمۇ ، ئەمەلىيەتتە بۇلار ئوتتۇرىسىدا زور چۈشىنىشمەسلىك مەۋجۇت ئىدى . روبېرت رېستوننىڭ شەخسەن ئۆزىگە ئالاھىدە دوستانە مۇئامىلە قىلغان بىلەن ، مالىيىگە ئائىت كۆزقاراش جەھەتتە ئۇنىڭ بىلەن سىغىشالمىيىتى . ئۇنىڭ ئۈستىگە مەجەز - خاراكىتىدىن ئېلىپ ئېيتىدىغان بولساق ، ئۇ ئىككىلەننىڭ كىشىلىك تۇرمۇش ۋە كىشىلىك مۇناسىۋەتكە قارىتا پىكرى ئەزەلدىن بىر يەردىن چىقمايتتى . رېستو ئاكىسىنىڭ ئاشۇنداق شەپقەتسىزلىك ھەم جاھىللىق بىلەن ھەممىگە قانداق پۇلنى قوغلىشىشىنى ئىچىدە مەنسىتمەيتتى . روبېرت رېستوننىڭ «ماڭا بەربىر» دەيدىغان پوزىتسىيىسىنى ئەيىبلەشكە تېگىشلىك دەپ ئويلايتتى ، شۇنىڭدەك «ئۇ ھامان بىر كۈنى ئۆزىگە ئۆزى باش ئاغرىقى تېپىۋالدى» دەپ كېسىپلا ئېيتقاندى . كەسىپ جەھەتتە بۇ ئىككىلەن ئانچە كۆپ تالاش - تارتىش قىلىپ كەتمەيتتى ، چۈنكى بوۋاي يېنىدا بار - دە . بۇنداق قىلىشقىمۇ ئانچە كۆپ پۇرسەت چىقىپ تۇرمايتتى ، شۇنداقتىمۇ خىلمۇخىل ئۇششاق ئىختىلاپلار ھەرقاچان ، ھەر زامان يۈز بېرىپ تۇراتتى ، رېستو : «ئوقەتچىلىكتە مۇلايىم بولۇش ، يول قويۇش ، ئاغىنىدارچىلىق قىلىپ كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى مايىل قىلىۋېلىش كېرەك» دەپ تەشەببۇس قىلاتتى . روبېرت بولسا قاتتىق قول بولۇشنى ، ئىشلەپچىقىرىش خىراجىتىنى تېجەشنى ، ئىقتىسادنىڭ قىزىقتۇرۇش كۈچىدىن پايدىلىنىپ باشقىلارنىڭ رىقابىتىنى تۇنجۇقتۇرۇۋېتىشنى تەشەببۇس قىلاتتى .

ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىختىلاپ يۈز بېرىپ قالغان چاغلاردا ، بوۋاي ئامالنىڭ بارىچە ئۇلارنى ياراشتۇرۇپ قويماقچى بولاتتىمۇ ، ئەمما ئۆزى پەرەز قىلغان توقۇنۇشنى توسۇپ قالالمايتتى . توقۇنۇش باشلانغان چاغدا ، ئىككىسىدىن بىرى ياكى ھەر ئىككىلىسى پېشىنى

قېقىپ چىقىپ كېتەتتى . شۇڭا دادىسى ھەمىشە : «ئىككىڭلارنىڭ گېپى بىر يەردىن چىققان بولسا قانداق ياخشى بولاتتى» دەيتتى . رېستوننى تەشۋىشكە سالىدىغان يەنە بىر ئىش ، دادىسىنىڭ نىكاھ ئىشلىرى توغرىسىدىكى ، بولۇپمۇ رېستوننىڭ نىكاھ ئىشى توغرىسىدىكى پوزىتسىيىسى ئىدى . گان بوۋاي ئىزچىل تۈردە رېستوننىڭ بالدۇرراق ئۆيلىنىشىنى تەشەببۇس قىلىپ كەلدى ، ئۇنىڭ مۇشۇنداق ۋاقىتنى بېھۋەدە ئۆتكۈزۈۋېتىشى خاتا ، دەپ قارايتتى . قالغان بالىلىرى — لۇئىزادىن باشقىلىرى ئۆز لايىقىدا توي قىلىۋېلىشتى . نېمە ئۈچۈن بۇ ئەركە ئوغۇل تېخىچە توي قىلمايدىغاندۇ ؟ دادىسى بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا ئەخلاق جەھەتتە ، ئىجتىمائىي جەھەتتە ، سودا ئىشلىرىدا زىيانلىق ، دەپ قارايتتى . — جەمئىيەت ساڭا ئوخشاش بۇنداق مەرتىۋىلىك كىشىنىڭ توي قىلىشىنى ئۈمىد قىلىدۇ ، — دادىسى پات — پاتلا مۇشۇنداق مۇنازىرىنى قوزغاپ قوياتتى ، — بۇنىڭ ئىجتىمائىي ئورنىڭنىڭ مۇستەھكەملىنىشىگە ھەم ئىززەت — ئابرويۇڭنىڭ ئۆسۈشىگە پايدىسى بار . ئوبدانراق بىر قىزنى تېپىپ ئائىلە قۇرۇۋالساڭ بولاتتى . ئەگەر پەرزەنتىڭ ، ئائىلەڭ بولمىسا ، ئۇ چاغدا مېنىڭ يېشىمغا بارغاندا ، ئۆزۈڭگە نەدىن ماكان ئىزدەيسەن ؟ — بۇ دېگىنىڭىزغۇ خوپ . ناۋادا ئۆزۈمگە مۇناسىپ كېلىدىغان قىزنى ئۇچرىتىپ قالسام ، — دەپدى رېستو ، — ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىۋېلىشىم مۇمكىن . شۇغىنىسى ، ئۆزۈمگە خوپ كېلىدىغان بۇنداق قىزنى تېخى ئۇچراتمىدىم — دە . سىز مېنى قانداق قىل ، دەيسىز ؟ كىملا بولسا ئېلىۋېرىشىم كېرەكمىدىيا ؟ — ياقەي ، ئەلۋەتتە كەلسە — كەلمەس ئېلىۋەرسەڭ بولمايدۇ — دە . جاھاندا ياخشى قىز دېگەن تولا . ئەگەر كۆڭۈلىشىدىغانلا بولساڭ ، چوقۇم بىرنى تېپىۋالالايسىن . بېسىڭ ئۆيىدىكى قىزمۇ تۇرۇپتۇغۇ ئەنە . سېنىڭچە ئۇ قانداقراق ؟ ئۆزۈڭمۇ ئۇنى بۇرۇندىنلا ياقتۇراتتىڭ . مەن سېنىڭ بۇنداق سايىقلىق قىلىپ يۈرۈپرىشىڭگە يول قويمىمەن . بۇنداق كېتىۋەرسەڭ ، ئاقىۋىتى

ياخشى بولمايدۇ .

ئوغلى مېنىقىدا كۈلۈپ قويدى .

— دادا ، خالغىنىڭىزنى قىلىۋېرىڭ . مەن ھامىنى بىر قارارغا كېلىمەن . بۇنىڭدا شەك يوق . ناۋادا سۇنى ئۇچرىتىپ قالسام ، ئۆزۈمدە تەشئالىق تۇيغۇسى پەيدا بولغىنىنى ھېس قىلىشىم مۇمكىن .

بوۋاي بۇ گەپ بىلەن ئائىلاج «بويتۇ» دەپ ئۆتكۈزۈۋەتكىنى بىلەن ، كۆڭلى بىر قىسما بولۇپ قالدى . ئۇ ئوغلىنىڭ ئائىلە قۇرۇپ ، قولىدىن ئىش كېلىدىغان راۋۇرۇس ئادەم بولۇپ چىقىشىغا تولىمۇ ئىنتىزار ئىدى .

بۇنداق ئەھۋالدا ، رېستونىڭ جېنىنى بىلەن قانداقتۇر مەڭگۈلۈك مۇناسىۋەت ئورنىتىشى ، دەرۋەقە ئوڭايغا چۈشمەيدۇ ، بۇ ئۇنىڭ ئۆزىگىمۇ ناھايىتى چۈشىنىشلىك ئىدى . شۇڭا ئۇ كەلگۈسى پىلانلىرىنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن كالىسىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىقتى . كېيىنكى ئاقىۋەت قانداق بولسا بولسۇنكى ، جېنىنى ھەرگىز قولىدىن چىقارمايدۇ ، شۇنداقتمۇ ئېھتىيات بىلەن ئىش كۆرۈشى ، ئەرزىمەس خەۋپكە تەۋەككۈل قىلماسلىقى كېرەك . ئۇ جېنىنى سىنىسنىناتىغا ئەكېلەرمۇ ؟ ئەگەر باشقىلار سېزىپ قالسا قانداق تۆھمەتلەرگە دۇچ كېلەر ؟ شەھەر سىرتىدىكى يېقىنراق بىر جايدا پىنھان ساقلىغىلى بولارمۇ ؟ ئۆيدىكىلەرنى بىر كۈن بولمىسا بىر كۈنى گۇمان قىلىپ قالمايدۇ ، دېگىلى بولماس . ئۇ ئوقەت ئىشى بىلەن باشقا ياققا بارماقچى بولۇپ قالسا جېنىنىمۇ بىرگە ئېلىپ يۈرەلەرمۇ ؟ ئۇ دورەمغۇ ، تۇنجى قېتىملىق نىيۇيورك سەپىرى مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى . كېيىنمۇ ھەمىشە مۇشۇنداق ئوڭۇشلۇق بولۇپتۇرمۇ ؟ ئۇ بۇ مەسىلنى قايتا - قايتا ئويلىدى . دەل مۇشۇ ئىشتا قىيىنچىلىق مەۋجۇت بولغىنى ئۈچۈن ، ئۇنىڭ ھەۋىسى تېخىمۇ كۈچىيىپ كەتتى . زادى سېنت - لۇئىس ياخشىراقمۇ ياكى پىتسبورگمۇ ۋە ياكى چىكاگومۇ ؟ بۇ جايلارغا ئۇ دائىم بېرىپ تۇرىدۇ . بولۇپمۇ چىكاگوغا . ناھايەت ، ئۇ جېنىنى

چىكاگوغا جايلاشتۇرۇشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى . ئەگەر ئۇ يەرگە بېرىشقا توغرا كەلسە ، باھانە تېپىش ئوڭاي . ئۇنىڭ ئۈستىگە پويىزدا بىر ئاخشامدىلا يېتىپ بارىدىغان گەپ . دۇرۇس ، چىكاگو ئەڭ ياخشى جاي . ئۇ ھەم چوڭ ، ھەم ئاۋات شەھەر ، ئۇ يەردە سىر ساقلاشقىمۇ ئاسان . ئۇ سىنىسنىناتىدا ئىككى ھەپتە ھايال بولۇپ قالغاندىن كېيىن ، جېننىغا ئۆزىنىڭ پات ئارىدا كېلىۋېلاندقا بارىدىغانلىقىنى يېزىپ خەت ئەۋەتتى . جېننىمۇ ئۇنىڭغا ، ئۇ كەلسە تولىمۇ ئوبدان بولىدىغانلىقىنى ، دادىسىغا ئۇنىڭ گېپىنى قىلغانلىقىنى ، يەنە ئۆزىنىڭ ئەتىدىن - كەچكىچە ئۆيدە ئولتۇرۇۋېرىشىمۇ بىئەپ ئىكەنلىكى ، شۇڭا بىر دۇكاندىن ئىش تاپقانلىقى ، ھەر ھەپتىدە تۆت دوللار تاپاۋەت بولىدىغانلىقىنى يېزىپ ، جاۋاب خەت ئەۋەتتى . رېستو ئۇنىڭ يەنە ئىشلەۋاتقانلىقىنى خىيالغا كەلتۈرۈپ پىسىڭىدە كۈلۈۋەتتى ، لېكىن ئۇنىڭ سىياقىنى ۋە روھىي ھالىتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈۋىدى ، ئۇنىڭغا سەل ئىچى ئاغرىپ قالدى . «ئۇ قالتىس قىز - دە ، - دەپى ئۇ ئۆزىگە ئۆزى پىچىرلاپ ، - مەن مۇشۇ كەمگىچە ئۇچراتقان قىزلارنىڭ ئىچىدە ئەڭ پەيزىسىمۇ شۇ .»

رېستو كېيىنكى ھەپتىنىڭ شەنبە كۈنى كېلىۋېلاندقا يېتىپ كەلدى ، كېلىپلا ئاۋۋال جېننى ئىشلەۋاتقان جايغا ئۇنى كۆرگىلى باردى ، ئۇنىڭ بىلەن كەچتە ئۇلارنىڭ ئۆيىگە بارىدىغان بولۇپ دېيىشىپ قويدى . جېننىنىڭ ئۇنى ئەر دوستى قاتارىدا ئۆيدىكىلىرىگە تېزىرەك تونۇشتۇرۇشىغا تەقەززا بولۇپ تۇراتتى . ئۇلارنىڭ ئۆيىگە بارغاندىن كېيىن ، ئۆيلەرنىڭ تارىچىلىقى ، ئائىلىسىنىڭ غۇربەتچىلىكتە ئۆتۈۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، كۆڭلى سەل سوۋۇغاندەك بولدى . ئەمما جېننىغا قارىغۇدەك بولسا ، ئۇ ھېلىھەم شۇنداق ئوماق ئىدى . ئۇ كېلىپ بىرنەچچە مىنۇت ئۆتكەندىن كېيىن ، گېرخاردت تاشقىرىقى ئۆيىگە چىقىپ ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشتى . گېرخاردتنىڭ ئايالىمۇ چىقىپ ئۇنىڭ بىلەن ئامانلاشتى ، بىراق ئۇ بۇلارغا ئانچە ئېتىبار قىلىپ كەتمىدى .

ئۇنىڭ نەزىرىدە بۇ نېمىس بوۋايمۇ ئادەتتىكىلا بىر ئادەم ، دادىسىنىڭ زاۋۇتىدا ياللىنىپ ئىشلەۋاتقان يۈزلىگەن ئىشچىغا ئوخشاشلا بىر شەخس ئىدى . ئۇلار بىلەن تاغدىن - باغدىن گەپلىشىپ بىردەم ئولتۇرغاندىن كېيىن ، رېستو جېنىنىڭغا : «سەرتقا چىقىپ بىردەم ئايلىنىپ كېلەيلى» دېدى ، جېنى بېشىغا بۆكىنى كىيىپ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە چىقىپ كەتتى . ئەمەلىيەتتە ئۇلار رېستو باشتىلا ئىجارىگە ئېلىپ جېنىنىڭ كىيىملىرىنى ساقلاپ قويغان ھېلىقى ئۆيگە بېرىشتى . جېنى كەچ سائەت سەككىزدە قايتىپ كەلدى . ئۆيدىكىلەرمۇ ھېچقانداق چاتاقنى سەزمىدى .

25

ئارىدىن بىر ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ، جېنى رېستونىڭ ئۇنىڭغا ئۆيلىنىش نىيىتى بارلىقىنى ئۆيدىكىلىرىگە ئۇقتۇردى . رېستونىڭ بۇلارنىڭ ئۆيىگە قېتىڭ - قېتىڭ كېلىشىمۇ ئەلۋەتتە مۇشۇ ئىشقا ئىمكانىيەت ھازىرلاش ئۈچۈن ئىدى . ئىشىمۇ تەبىئىيلا يۈرۈشۈپ كەتتى . پەقەت گېرخاردتلا سەل گۇماندا بولۇپ قالدى . ئۇ بۇ ئىشنىڭ زادى قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى ، ئەگەر خاتا بولسا ، خاتاسى قەيەردە ئىكەنلىكىنى ھېچ بىلەلمىدى . رېستوغۇ قالتىس بەلەن يىگىتتەك قىلىدۇ . براندىنىڭ ئىشلىرىمۇ بولۇپ ئۆتكەنغۇ ، بۇمۇ شۇنداق ئىشىمدۇ ؟ قوشما شتاتنىڭ كېڭەش پالاتا ئەزاسى بولغان كىشى جېنىنى ياخشى كۆرۈپ قالغان يەردە ، بىر ئوقەتچى ياخشى كۆرۈپ قالسا نېمىشقا بولمىغۇدەك ؟ بىراق ، بۇ يەردە بىر نازۇك مەسىلە بار — ئۇ بولسىمۇ ھېلىقى بالا .

— جېنى ئۇنىڭغا ۋىستا توغرىلۇق ئېيتقانمىكەن ؟ — دەپ سورىدى ئۇ ئايالىدىن .

— ياق ، — دېدى ئايالى ، — تېخى ئېيتماپتۇ .

— ياق ، ياقلا دەيدىكەنسز ، ھەمىشە خەقتىن يوشۇرۇپلا يۈرىدىغان گەپمۇ . ئېيتىڭغا ، ناۋادا ئۇ كىشى بىلىپ قالسا ، جېنىنى ئالامدۇ ؟ بۇنداق قىلىدىغان بولسا ، ئۇنى ئاخىر پالاكەت باسدۇ . ئوغرىدەك ئىش قىلىپ يۈرگىنىنى قارىمامدىغان ئۇنىڭ . بالىنىڭ قانۇنلۇق ئىسىم - فامىلىسىنىمۇ قوللانغىلى بولمىسا تېخى .

بىر - ئىككى ھەپتىدىن كېيىن ، جېنى ئاپسىغا :

— رېستودىن خەت ئالدىم ، مېنى چىكاگوغا كېلىڭ دەپ يېزىپتۇ . چۈنكى ئۇنىڭ ئانچە تاۋى يوق ئىكەن ، كېلىۋېلاندقا كېلەلمەيدىكەن ، — دەدى . ئانا - بالا ئىككىيلەن گېرخاردقا جېنىنىڭ چىكاگوغا بېرىپ گان ئەپەندى بىلەن توي قىلماقچى ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈشتى . گېرخاردت بۇ گەپنى ئاڭلاپ راسا چىچاڭلاپ كەتتى - دە ، باشقىدىنلا گۇمانغا چۈشتى . لېكىن ئۇنىڭ كوت - كوت قىلىشتىن باشقا ئامالمۇ يوق ئىدى . بۇ ئىشتىن چوقۇم ياخشى ئاقىۋەت چىقمايدۇ ، دەپ كېسىپلا ئېيتتى ئۇ .

جېنىنىڭ يولغا چىقىدىغان كۈنى يېتىپ كەلدى ، ئۇ دادىسى بىلەن خوشلىشالمىدى ، چۈنكى دادىسى ئۇ كۈنى ئىش ئىزدەپ چىقىپ كەتكەن ، كەچقۇرۇنلۇقى قايتىپ كەلمەكچىدى . ئۇ دادىسىنى ساقلاپ تۇرالماي ، ۋوگزالغا يۈرۈپ كەتتى .

— ئۇ يەرگە بارغىنىدىن كېيىن ئۇنىڭغا خەت يازمەن ، — جېنى قىزىنى چوكۇلدىتىپ سۆيۈپلا كەتتى ، — رېستو پات ئارىدا بىزگە ياخشىراق بىر ئۆي تېپىپ بەرمەكچى ، — دەدى ئۇ ئۈمىدكە تولغان ئاھاڭدا ، — ئۇ بىزنى كۆچۈرۈۋەتمەكچى .

— شۇ كۈنكى كېچىلىك پويىز ئۇنى چىكاگوغا ئەكەتتى ، شۇنىڭ بىلەن ، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى تۇرمۇشىغا خاتىمە بېرىلىپ ، يېڭى تۇرمۇشى باشلاندى .

مۇنداق بىر قىزىقارلىق ئىشنى قىستۇرۇپ ئۆتەيلى ، يەنى رېستونىڭ مەردلىكى جېنىلارنىڭ ئائىلىسىنى غۇربەتچىلىكتىن قۇتقۇزۇپ قالغانىدى ، بالىلارمۇ ، گېرخاردتمۇ تېخىچە ھېچنېمىدىن بىخەۋەر ئىدى . ئۆيگە سېتىۋېلىنغان زورۇر لازىمەتلىكلەرنى

گېرخاردتنىڭ ئايالى ئېرىدىن خۇپىيانە تۇتتى ، ھەشەمەتلىك بۇيۇملارنى بولسا ، سېتىۋېلىشقا قادر بولسىمۇ ، سېتىۋالمىدى . چۈنكى ئۇ قورققان ، سېتىۋېلىشقا جۈرئەت قىلالمىغانىدى . بىراق ، جېننى چىكاگوغا بېرىپ نەچچە كۈن ئۆتمەيلا ئاپىسىغا : «رېستو سىلەرنى يېڭى ئۆي تېپىپ كۆچكەچ تۇرسۇن ، دەيدۇ» دەپ خەت يازدى . گېرخاردت جېننى كەتكەندىن كېيىن ، «خەپ ، ئۇ قايتىپ كەلسە ، ئۇنىڭ بىلەن راسا بىر ئۇرۇشمىسام» دەپ ئويلاپ يۈرگەنىدى . ئەمدى ئايالى بۇ خەتنى كۆرسىتىۋىدى ، ئۇنىڭ قوشۇمىلىرى تۈرۈلۈپ كەتتى . مۇنداق قارىغاندا ، بۇ خەت ئۇلارنىڭ رەسمىي توي قىلىشقانلىقىنىڭ بىر دەلىلىدەك قىلىدۇ . ئۇ ئۆز كۆڭلىدە : «ئەگەر ئۇ كىشى جېننى بىلەن توي قىلمىغان بولسا ، نېمىدەپ بىزگە ياردەم بېرىدۇ ؟ بەلكىم جېننى ئۇنىڭ بىلەن رەسمىي توي قىلغان بولۇشى مۇمكىن . ئېھتىمال جېننى ھازىر قەدىر - قىممىتى ئۆسۈپ ، ئۆيدىكىلەرگە ياردەم قىلالغۇدەك ھالغا كەلگەن بولسا كېرەك» دەپ ئويلاپ قالدى ؛ شۇنىڭ بىلەن ، جېننىنىڭ جىمى ئىشىنى ئەپۇ قىلىۋېتىش نىيىتىگىمۇ كېلىپ قويدى .

ئائىلىدە بىرقۇر مەسلىھەت قىلىشقاندىن كېيىن ، ئۇلار يېڭى ئۆي ئىزدەش قارارىغا كېلىشتى ھەمدە جېننىنى كېلىۋېلاندىقا قايتىپ كېلىپ ئاپىسىنىڭ ئۆي كۆچۈشكە ياردەملىشىشكە چاقىرتىشتى . ھەممەيلەن تەرەپ - تەرەپكە چېپىشىپ ، ئاخىر چىرايلىق ھەم ئازادە بىر يۈرۈش ئۆيىنى تېپىشتى . بۇ ھويلىسى بار ، مۇۋاپىق جاھازلانغان ، ئىجارىسى ئوتتۇز دوللار بولغان توققۇز ئېغىزلىق ئۆي ئىدى . غىزالىنىش ئۆيى بىلەن زال ئۆي كۆڭۈلدىكىدەك جاھازلانغان ، مېھمانخانىسىغا بىر يۈرۈش چىرايلىق سەرەمجان قويۇلغانىكەن ، ھۇجرا ئۆيلەرنىڭ سەرەمجانلىنىشىمۇ تولۇق ئىكەن . ئاشخانىدا كېرەكلىك نەرسىلەرنىڭ ھەممە خىلى بار ، ھەتتا ۋاننىمۇ بار ئىكەن . بۇنداق ھەشەمەتتىن گېرخاردتنىڭ ئائىلىسى ئەزەلدىن بەھرىمەن بولۇپ باقمىغانىدى . بۇ ئۆي ئاددىي

كۆرۈنگەندەك قىلغان بىلەن ، كۆڭۈلگە ياقاتتى . جېننى ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ بۇ ئۆيدە بەھۇزۇر ئولتۇرايلىغىنىدىن قەۋەتلا مەنۇن بولدى .

ئۆي كۆچۈش باشلانغان چاغدا ، گېرخاردتنىڭ ئايالى خۇشلۇقتىن قىن - قىنىغا سىغمايلا قالدى ، چۈنكى بۇ ئۇنىڭ شېرىن چۈشنىڭ ئەمەلگە ئاشقانلىقى ئەمەسمۇ ؟ ئۇ پۈتۈن ھاياتىدا مۇشۇ كۈننى ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ كەلگەنىدى ، مانا ئەمدى مۇرادىغا يەتتى . يېڭى ئۆي ، يېڭى ئەنجاملار ، شۇنچە كۆپ ھۇجرا . . . بۇلارنىڭ چىرايلىقلىقىچۇ تېخى . . . بۇ يېڭى كارىۋات ، يېڭى ئۈستەل ، يېڭى ئىشكاپ ھەم باشقا ھەر خىل - ھەر ياڭزا نەرسىلەرنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن شادلىق ئۇچقۇنلىرى چاقناپ كەتتى .

— قەدىرلىكىم ، ئەزىزىم ، قاراڭ ، بۇنىڭ چىرايلىقلىقىنى ! — ئۇ ئاغزى بېسىلماي سۆزلەيتتى ، — شۇنداققۇ ، مانا ماۋۇنى گۈزەل دېمەمدۇ !

جېننى مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى ، ئۆزىنىڭ ئىچكى ھېس - تۇيغۇلىرىنى ئاشكارىلىماي پەقەت رازىمەنلىكىنىلا بىلدۈرمەكچى بولغان بولسىمۇ ، كۆز چاناقلىرى ئىختىيارسىز ياش بىلەن لىق تولدى . ئۇ ئاپىسى ئۈچۈن خۇشال بولۇۋاتاتتى . رېستونىڭ بۇ ئائىلىگە بۇ قەدەر ھىممەت كۆرسىتىۋاتقىنىنى خىياللىدىن ئۆتكۈزۈپ ، «ئۇنىڭ تاپىنىنى سۆيسەممۇ ئەرزىيدۇ» دەپ ئويلىدى . جاھازلارنى ئۆيگە ئەكىرىدىغان كۈنى گېرخاردتنىڭ ئايالى ، مادا ھەم ۋېرونىكاالارغىچە ھەممەيلەن ھەرىكەتكە كېلىپ ، ئۆينى سەرەمجانلاشتۇرۇشتى . ئۆيلەرنىڭ شۇنچىۋالا كەڭتاشا ئىكەنلىكىگە ، يەنە تېخى ھويلىسىنىڭمۇ بارلىقىغا قاراپ ئاغزى ئېچىلىپلا قېلىشتى . ھويلا قىشتا تاپتاقىر كۆرۈنگىنى بىلەن ، ئەتىيازغا بارغاندا ئۇنىڭغا باشقىچىلا ھۆسن كىرىشى چوقۇم . قاتار تىزىۋېتىلگەن يېڭى جاھازلارنى كۆرۈپ ، پۈتۈن ئائىلە كىشىلىرى خۇشاللىقتىن قىن - قىنىغا سىغماي كېتىشتى . نېمىسىدېگەن

چىرايلىق ، نېمىدېگەن ئازادە ! گېئورگى ھەدەپ يېڭى گىلەمگە پۈتىنى سۈركەش بىلەن ئاۋارە ئىدى ، باس جاھازلارنىڭ سۈپىتىنى ئىنچىكىلەپ كۆزىتىپ ، ئۇلارغا : «پەيزى ئىكەن !» دەپ باھا بەردى . گېرخاردتنىڭ ئايالى خۇددى چۈش كۆرۈۋاتقاندەك ، ئۆيىنىڭ ئىچىدە ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىپلا يۈردى ، مۇشۇ چىرايلىق ھۇجرىنىڭ ، مۇشۇ چىرايلىق مېھمانخانىنىڭ ، مۇشۇ نەپىس غىزالىنىش ئۆيىنىڭ راستتىنلا ئۆزىنىڭ ئىكەنلىكىگە ھېچ ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى .

گېرخاردت ھەممىنىڭ ئاخىرىدا كەلدى . ئۇ خۇشال بولۇۋاتقىنىنى چاندۇرماسلىققا ھەرقانچە تىرىشىمۇ ئۆزىنى باسالماي بىرنەچچە ئېغىز ماختاپ قويماي تۇرالمىدى . غىزالىنىش ئۆيىدىكى ئۈستەلنىڭ ئۈستىدە ئېسىقلىق تۇرغان شارىسمان ئاقۇچ گازۋاي لامپا ئۈنىڭغا خېلىلا ياقتى .

— تېخى گازمۇ بار ئىكەن ! — دەۋەتتى ئۇ .

ئۇ جىددىي تەرزىدە ئۆسكىلەڭ قاشلىرى ئارىسىدىن ئايىغى ئاستىدىكى يېڭى گىلەمگە ، كاۋچوك ياغىچىدىن ياسالغان ئۈزۈن ئۈستەلگە سېلىنغان ئاپئاق داستىخانغا ، يېڭى چىنە - تەخسىلەرگە ، تامغا ئېسىلغان رەسىمگە ، چىرايلىق ، پاكىز ئاشخانىغا كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى .

— يا رەببىم ، قالتىس ئىكەنغۇ ! — دېدى ئۇ ، — ئاجايىپ چىرايلىق ، قالتىس چىرايلىق ئىكەن . ئەمدى پەخەسرەك بولايلى ، نەرسىلەر سۇنۇپ كەتمىسۇن . بۇ نەرسىلەرگە ئوڭايلا دەز كېتىدۇ ، دەز كەتسىلا نابۇت بولىدۇ .

دېمەك ، گېرخاردتمۇ رازى بولغانىدى .

26

شۇنىڭدىن كېيىنكى ئۈچ يىلدا يۈز بەرگەن ئىشلارنى بىرمۇبىر خاتىرىلەپ ئولتۇرۇشمىزنىڭ ھاجىتى بولمىسا كېرەك .

بۇ ، گېرخاردت ئائىلىسىنىڭ تۆۋەن تۇرمۇش شارائىتىدىن تەدرىجىي ھالدا ئۆزىنى ئۆزى قامدىيالايدىغان شارائىتقا ئېرىشىشى جەريانىدىكى ئىشلار ھەم كەچۈرمىشلەر ئىدى . بۇنداق بولۇشى ئەلۋەتتە جېننىنىڭ ئامال قىلغانلىقىدىن ، يەنى جېننىنىڭ رابىتىسى بىلەن ، ئۇنىڭ يىراقتىكى ئېرىنىڭ ماددىي ياردەمىنى ئايماي بېرىۋاتقانلىقىدىن ئىدى . رېستو كىلېۋېلاندا بىرە - بىرە كېلىپ ، ئۇلارنىڭ ئەزىز مېھمىنى بولاتتى ؛ گاھى چاغلاردا ئۇلارنىڭ ئۆيىدە بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ قالاتتى . جېننى بىلەن ئىككىسى ئۈستۈنكى قەۋەتتىكى ئەڭ ياخشى ئىككى ئېغىز ئۆيىنى ئىگىلىگەندى . جېننى ئۆز ئۆيىدە تۇرغان چاغلاردا ، رېستونىڭ چاقىرتىشى بىلەن ، پات - پاتلا چىكاگو ، سېنت - لۇئىس ياكى نيۇيوركتا بېرىپ كېلەتتى . رېستونىڭ ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىشتىكى ئەڭ ئامراق ئىشلىرىنىڭ بىرى — مەشھۇر جايلارغا ، مەسىلەن ، ئارىشاڭ ، كىلمېن تېغى ، ساراگوگا قاتارلىق جايلارغا بېرىپ بىر - ئىككى ھەپتە تۇرۇپ ، سۆيۈملۈك خوتۇنى بىلەن كەيپ - ساپالىق تۇرمۇش كەچۈرۈش ئىدى . بەزى چاغلاردا ئۇ كېلېۋېلاندىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقانچ جېننىنى يوقلاپ كېلىپ ، بىر كۈن تۇرۇپلا يەنە كېتىپ قالاتتى . ئۇ جېننىنىڭ ئورنى تۈزۈككىنە ئىسسىمايۋانقنى سەۋەبلىك چىدىغۇسىز غەم - غۇسسىگە پېتىپ يۈرۈۋاتقنىنى سېزىپلا يۈرەتتى ، بىراق جېننىنى بۇ غەملەردىن خالاس قىلىشنىڭ ئامالى تېخى كالىسىغا كەلمىگەن ، شۇنداق قىلىشنى ئۆزى زادى خالامدۇ ، يوق ، بۇنى ئۆزىمۇ بىلمەيتتى . لېكىن ، ئۇنىڭ كۈنى قالىتس پەيزى ئۆتمەكتە ئىدى .

گېرخاردت ئائىلىسىدىكىلىرىنىڭ بۇ ئىشقا بولغان پوزىتسىيىسى باشقىچىرەك ئىدى . دەسلىپىدە ، جېننى بىلەن رېستونىڭ مۇناسىۋىتى رەسمىيلەشمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ھەممەيلەنگە ناھايىتى تەبىئىيەتتە تۇيۇلغانىدى . جېننى «مەن توي قىلدىم» دېگەن بولسىمۇ ، ئەمما ئۇلارنىڭ توي خېتىنى كۆرگەن ھېچكىم يوق . جېننىغۇ شۇنداق دەپ يۈرۈۋەردى ، قارىماققىمۇ بۇلار

ئەر - خوتۇن بولۇشۇپ بولغاندەك كۆرۈنەتتى . لېكىن ئۇ يىگىتنىڭ يۇرتى بولغان سىنىسنىناتى دېگەن جايغا زادىلا بېرىپ باقمىدى ، يىگىتنىڭ تۇغقانلىرىمۇ ئۇنى كۆرگىلى كېلىپ باقمىدى . يۈرۈش - تۇرۇشىدىن قارىغاندىمۇ ، ئۇ كىشى ئۆيلەنگەن ئادەمگە زادىلا ئوخشاشمايتتى . مۇئامىلىسى ئاجايىپ سوغۇق ئىدى ، بەزىبىر ۋاقىتلاردا ئۇدا بىرنەچچە ھەپتىگىچە بويىنىمۇ كۆرسەتمەي قوياتتى . جېنى ئۇنىڭ بىرنەچچە ئەرزىمەس باغاچسىنىلا تاپشۇرۇۋالاتتى . بەزىدە جېنى سىرتلارغا چىقىپ ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقاندىمۇ بىرنەچچە كۈننىڭ نېرىسىغا بارمايتتى . گاھىبىر چاغلاردا ئۇلارنىڭ ھەقىقىي ئەر - خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىدە بولۇپ يۈرۈۋاتقانلىقىنىڭ ئىسپاتى كۆرۈلگەندىمۇ يەنىلا تەبىئىيەتكە كۆرۈنمەيتتى .

باس بۇ چاغلاردا يىگىرمە بەش ياشقا كىرىپ ، چوپچوڭلا يىگىت بولۇپ قالغانىدى . ئۇ ئىش كۆرگەن ئادەمدەك پەملىك نەزەرگە ئىگە ئىدى . ئۆزىنى باشقىلاردىن ئۈستۈن تۇتۇشقا زوقمەن ئىدى ، ئۇ سىڭلىسىنىڭ بۇ ئەھۋالىنى كۆرۈپ سەل شۈبھىلەنمەي تۇرالمىدى . ئۇ كىشىلىك تۇرمۇش تەجرىبىسىدىن ئاز - تولا خەۋەردار بولۇپ قالغان ، شۇڭا تەبىئىي ھالدا ، بۇ ئىشنىڭ تازا قاملاشمىغان ئىش ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ قالدى . گېئورگى بۇ مەزگىللەردە ئون توققۇز ياشتا ئىدى ، گۈللۈك تام قەغىزىنى چىقىرىدىغان زاۋۇتتا ئىشلەپ يۈرۈپ ، ئورنى خېلىلا ئىسسىپ قالغانىدى ، ئۇ مۇشۇ كەسىپتە ئۈزۈپ چىقىش كويىدا يۈرەتتى ، شۇڭا بۇ ئىشنىڭ چاتاقلىقىنى سەزگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭمۇ كۆڭلى تازا جايىدا بولماي قالدى . مادا ئون يەتتىگە كىرگەن ، ئۇ ، ۋىليام ، ۋېرونىكالار تېخى مەكتەپتە ئوقۇۋاتاتتى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئوقۇش پۇرسىتىگە ئېرىشكەن بولسىمۇ ، جېنىنىڭ ئاشۇ بالىسىنىڭ كېلىپ چىقىشىدىن خەۋەردار بولغاچقا ، تۇرمۇشتا دېگەندەك خاتىرجەم بولالمىدى . قولۇم - قوشنىلارغۇ ئۆزلىرىنىڭ خۇلاسىسى بىلەن ئاۋارە . بۇلار باشقىلار بىلەن ناھايىتى ئاز

باردى - كەلدى قىلىشاتتى . گېرخاردت ئىشنىڭ ئاقىۋىتى چوقۇم چاتاققا ئۇرۇلىدىغانلىقىنى كۆڭلى تۇيۇپ تۇرغان بولسىمۇ ، لېكىن بۇ قېتىمقى ئىشقا ئۆزىمۇ چېتىقلىق بولغاچقا ، ئوتتۇرىغا چىقىپ تالاش - تارتىش قىلىشنى ئانچە راۋا كۆرمىدى . گاهىبىر چاغلاردا قىزىدىن گەپ سوراپ باققۇسى ، ئۇنىڭغا ئالدىنىپ قالماسلىق ھەققىدە نەسەھەت قىلىپ قويغۇسى كېلەتتى . ئەمما بولغۇلۇق بولۇپ بولدى - دە . كېيىنكى ئىشلارنى ئۆز كۆڭلىدە ئاشۇ يىگىتنىڭ ئىنساپىغا تاپشۇرۇش بىلەن ئۆزىنى بېسىۋالدى .

ئىشلار ئاستا - ئاستا تەرەققىي قىلىپ ، بۇزۇلاي - بۇزۇلاي دەپ تۇرۇشىغا ، كىشىلىك تۇرمۇش ئالدىن مۆلچەرلىگىلى بولمايدىغان ھەل قىلىش چارىسىنى ئوتتۇرىغا تاشلىدى . مۇشۇ مەزگىللەردە گېرخاردتنىڭ ئايالىنىڭ تەن ساقلىقى تازا ياخشى بولمايۋاتاتتى . گەرچە ئۇ ناھايىتى تەندۇرۇس ، چەبدەس ئايال بولسىمۇ ، يېقىنقى يىللاردىن بېرى ھۇرۇنلىشىپ قالدى ، تېنىمۇ بارغانسېرى ئاجىزلاشقىلى تۇردى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە تېگىدىن ئىچى كۈچلۈك ئايال بولغاچقا ، ھېسابسىز دەرد - تەشۋىشنى ئىچىگە يۈتۈپ كەلگەنلىكتىن ، مانا ئەمدى پۈتۈن بەدىنى زەھەرلىنىش كېسىلىگە گىرىپتار بولۇپ قالغاندەك ھالغا چۈشۈپ قالدى . ئۇنىڭ كېسىلى سوزۇلما خاراكتېرلىك بولغىنى بىلەن ، جاننى قاقشىتىدىغان كېسەل ئىدى . شۇڭا ئۇ ھەرقانداق ئىشقا ئېرىنچەكلىك قىلىدىغان بولۇپ قالدى ، ئازراق ئىش قىلىپ قويسلا ، ھېرىپ كېتەتتى . ناھايەت ، بىر كۈنى جېنىغا پەلەمپەيدىن چىقىشتىمۇ خېلىلا قىيىنلىدىغانلىقىنى ئېيتتى .

— ئۆزۈمنى تازا كەيپىسىز سېزىۋاتمەن ، — دېدى ئۇ ، — كېسەلچان بولۇپ قالغان ئوخشايمەن .

جېنى ئىچىدە سەل چۆچۈپ قالدى ، ئاپىسىنى يېقىن ئەتراپتىكى ئارىشاڭغا ئاپىرىپ داۋالىتىپ كەلمەكچى بولغانىدى ، ئاپىسى بارغىلى ئۇنىمىدى .

— قويساڭ ، بۇنداق قىلغاننىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوق ، —

دېدى ئۇ. ئۇ بىر بولسا ئۆيىگەلا بېكىنىۋالاتتى ، بىر بولسا قىزى بىلەن سىرتقا چىقىپ ، پەيتۇنغا چۈشۈپ سەيلە قىلىپ كېلەتتى ، بىراق كۆڭۈلسىز كۈز مەنزىرىسى ئۇنىڭ جېنىغا تېگىپ قوياتتى . — مەن كۈزدە ئاغرىپ قالمىسامكەن دەيتتىم ، — دېدى ئۇ ، — بۇ توزۇپ يۈرگەن خازانلار كېسىلىمنىڭ ئوڭشىلايدىغانلىقىنى ماڭا ئەسلىتىپ قويدۇ .

— ۋىيەي ، ئاپا ، نېمىلەرنى دەۋاتىسىز ! — جېنى ئاغزىدا شۇنداق دېگەنبىلەن ، كۆڭلىدە ئەنسىزلىنىپ قالدى .

كىشىلەر ئادەتتە ئاپىنى يۆلەك قىلىشىدۇ . ئاپىنىڭ بېشى ياستۇققا يەتكەندە ، ئاندىن قەدرى بىلىنىدۇ . باس ھەمىشە : تېزىرەك توي قىلىۋالسام ، بۇ مۇھىتتىن بالدۇرراق قۇتۇلسام ئىكەن ، دېگەن ئوي بىلەنلا بەند بولۇپ يۈرگەنىدى . ئەمدى ئۇ خىياللارنىمۇ ۋاقىتنىچە بىر چەتكە يىغىشتۇرۇپ قويدى . گېرخاردت خۇددى زور بالا - قازاغا دۇچ كېلىش ئالدىدا تۇرغاندەك ، كۈچلۈك ۋەھىمە ئىچىدە قالدى . جېنى ئىلگىرى ئائىلىدە ئۆلۈم ئۈزىتىش ئىشلىرى بولۇپ باقمىغاچقا ، ئاپىسىدىن ئايرىلىپ قېلىش ئېھتىمالىنى خىيالغا زادىلا كەلتۈرمىدى ، گوپا ئاپىسىنىڭ ھايات قېلىشى پۈتۈنلەي ئۆزىگە باغلىقتەك تۇيغۇدا بولۇپ يۈردى . ئەھۋالنىڭ يامانلىشىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ تۇرۇپمۇ ، يەنە ئۈمىدىنى ئۈزۈۋەتمەي ، ئاپىسىنىڭ قېشىدىن بىردەممۇ نېرى بولمىدى ، ئاپىسىنىڭ ھالىدىن سەۋر - تاقەت بىلەن خەۋەر ئېلىپ ، ئوڭشىلىپ قالار دەپ تەمە قىلىپ ، ئاخىر تاتىراڭغۇ چىراي ، خۇنۇك ئوبرازغىلا ئوخشاپ قالدى .

بىر ئايلىق كېسەل ئازابى ۋە بىرنەچچە كۈنلۈك بېھوشلۇقتىن كېيىنكى بىر ئەتىگىنى ئەزرائىل ئامانەتنى ئالغىلى كەلدى . ئاپا بېھوش ياتقان بىرنەچچە كۈندىن بېرى ئۆيىنى جىمجىتلىق قاپلىغانىدى ، ھەممەيلەن پۈتىنىڭ ئۈچىدا ، تىۋىش چىقارماي ماڭاتتى . جان ئۈزۈشتىن بىرنەچچە مىنۇت ئىلگىرى ئاپا ھوشىغا كېلىپ ، ھاياتلىق نۇرى ئۆچۈش ئالدىدا تۇرغان كۆزلىرىنى

جېنىغا تىكتى . جېنى كۈچلۈك ۋەھىمە ئىلكىدە ، ئاپىسىنىڭ كۆزلىرىگە تەلمۈرۈپ قارايتتى .

— جېنىم ئاپا ! ئاپا ! — دەيتتى ئۇ ھەسرەتلىك يىغا ئارىلاش ، — ياق ، كەتمەڭ ، بىزنى تاشلاپ كەتمەڭ !

گېرخاردت ھويلىدىن ئوقتەك ئېتىلىپ كىرگىنىچە ، ئۈدۈل كارىۋاتنىڭ قېشىغا بېرىپ يەرگە تىزلاندى . دە ، ئايالىنىڭ ئورۇقلاپ تارىشىدەك قېتىپ كەتكەن قوللىرىنى ھەسرەت بىلەن سىقىپ تۇرۇپ ئىدا قىلدى :

— ئاۋۋال مەن كەتسەم بولماسمىدى ! مەن كەتسەم بولمامدۇ ! گېرخاردتنىڭ ئايالىنىڭ ئۆلۈمى ئائىلىنى ئەڭ ئاخىرقى بۆلۈنۈشكە ئېلىپ باردى .

باس خېلى بۇرۇنلا شەھەردىن بىر قىزنى تاپقاندى ، مانا ئەمدى توي قىلىش غېمىدە پايىپتەك بولۇپ كەتتى . مادانىڭ تۇرمۇش تەجرىبىسى خېلىلا ئۇلغىيىپ قالدى ، ئۇمۇ ئۆيدىن چىقىپ كېتىشكە ئارانلا تۇراتتى . ئۇنىڭچە ، مۇشۇ ئۆيدىلا تۇرىۋېرىدىغان بولسا ئۆزىگە داغ تەگكۈزۈۋېلىشى مۇمكىن ئىدى . ئۇ ھۆكۈمەت قارىمىقىدىكى مەكتەپنى ئۆزىنىڭ كىرىم مەنبەسى قىلىۋالغانىدى ؛ ئۇ مۇئەللىملىك قىلماقچى بولدى . پەقەت گېرخاردتلا ئۆزىگە نەدىن نىجاتلىق تېپىشنى بىلمەيتتى . بۇ كۈنلەردە ئۇ يەنە كېچىلىك پوستتا تۇرىدىغان ئىشتا ئىدى . بىر كۈنى ، جېنى ئۇنىڭ ئاشخانىدا يالغۇز ئولتۇرۇپ كۆز يېشى قىلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ قېلىپ ، ئۆزىمۇ ئىختىيارسىز يىغلاپ تاشلىدى .

— دادا ، — دەپ ئۆتۈندى ئۇ ، — ئىش تېخى ھېچ ئامال تاپالمىغۇدەك دەرىجىگە بېرىپ يەتكىنى يوققۇ . مەنلا بولىدىكەنمەن ، سىزنىڭ ھامىنى ئۆز ماكانىڭىز بار بولىدۇ ، بۇنى ئۆزىڭىزمۇ بىلىسىزغۇ ؟ مەن بىلەن كەتسىڭىزلا بولىمىدۇمۇ ؟

— ۋاي ، ياقەي ، — دېدى ئۇ ئېنىراز بىلدۈرۈپ ، راستىنى ئېيتقاندا ، ئۇنىڭ جېنى بىلەن كەتكۈسى يوق ئىدى ، — مەن بۇلارنى ئويلىغىنىم يوق ، ئۆمرۈمنىڭ مانا مۇشۇنداق بىھۈدە خوراپ

كېتىۋاتقىنىنى دەيمەنا .

ئۇزاققا بارماي ، باس ، گېئورگى ، مادالار ئاخىر بىر - بىرلەپ ئۆيىدىن چىقىپ كېتىشتى ، ئۆيدە جېنى ، دادىسى ، ۋېرونكا ، ۋىلياملار قېلىپ قېلىشتى ، يەنە بىر ھاياتلىق ئىگىسىمۇ بار ، ئۇ - جېننىنىڭ بالىسى ئىدى . دەرۋەقە ، رېستو ۋىستانىڭ كەچۈرمىشىدىن ھېلىغىچە خەۋەرسىز ئىدى . دېمىسىمۇ قىزىق ، ئۇ بالىنى زادىلا كۆرۈپ باقمىدى . جېننىلارنىڭكىگە كەلگىنىدە ، ھەر قېتىمدا جىق بولسا ئىككى - ئۈچ كۈنلا تۇرۇپ كېتەتتى ، گېرخاردنىڭ ئايالى ۋىستانى ئوبدانلا بىر يەرگە يوشۇرۇپ قوياتتى . ئەڭ ئۈستۈنكى قەۋەتتە ئويۇنخانا ھەم ياتاق ئۆيى بار ئىدى ، شۇڭا ۋىستانى يوشۇرۇش ئوڭايلا ئىدى . رېستو ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىدىن ئانچە چىقمايتتى ، بەزىدە غىزانىمۇ ھۇجرىسىدا يەيتتى . ئۇ باشقىلارنىڭ ئىشىنى سۈرۈشتە قىلىشنى ياقتۇرمايتتى . ئۇنىڭ ئائىلىدىكى باشقا ئەزالارنى چېلىقتۇرۇپ قېلىشىمۇ ناھايىتى ئاز توغرا كېلەتتى . ئۇلارنى ئۇچرىتىپ قالسا ، ئۇلار بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈپ قويۇش ياكى بىرنەچچە ئېغىز تاغدىن - باغدىن گەپ سوراپ قويۇش بىلەنلا كۇپايلىنەتتى . ھەممەيلەن بۇ بالىنىڭ ئوتتۇرىغا چىقىپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلىپ يۈرگەچكە ، ئۇ زادىلا كۆزگە چېلىقىپ قالمىدى .

ياشانغان كىشىلەر بىلەن بالىلار ئوتتۇرىسىدا چۈشەنگىلى بولمايدىغان بىر خىل ھېسداشلىق ، يەنى خۇشاللىق بىلەن ھەسرەت ئارىلىشىپ كەتكەن بىر خىل يېقىنچىلىق ۋە كۈچ مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ . روۋلېي كويچىسىدا ئولتۇرغان تۇنجى يىلىدىلا ، گېرخاردت دائىم باشقىلار دىققەت قىلمىغان چاغدا ، ۋىستانى مۇرىسىگە ئولتۇرغۇزۇۋېلىپ ، ئۇنىڭ قىزغۇچ مەڭزىنى چىمدىپ ئەركىلىتىپ قوياتتى . كېيىن بالا تەمتىم مېڭىشقا باشلىغاندا ، لۇڭگىنى بالىنىڭ مەيدىسىگە باغلاپ ، بىر ئۈچىنى ئۆزى تۇتۇۋېلىپ ، ئېرىنمەستىن ئۇنى ئويۇنچىدە ئاستا ماڭدۇرۇپ ، تاكى ئۇنى ئۆزى دەم - دەم مېڭىپ ئىككى - ئۈچ قەدەم چامدىيالغۇدەك بولغۇچە ، مېڭىشقا

ئۆگىتىپ يۈردى . بالا راۋۇرۇس ماڭالايدىغان بولغاندا ، ئۇ يەنە تاتلىق گەپلەر بىلەن بالىنى گوللاپ ، مېڭىشقا قىزىقتۇرۇپ يۈردى . ئۇ بۇنداق چاغلاردا كوڭلى ئۈنماي تۇرىمۇ ، كۆرۈنۈشتە سۈرلۈك قىياپەتكە كىرىۋالاتتى ، لېكىن ئەمەس - ئىچىدىن بالىغا ئامراقلىقى كېلىپ تۇراتتى . تەقدىرنىڭ ئاجايىپ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن ، ئائىلىنىڭ شەنسىگە چۈشكەن بۇ داغ ، ئەخلاقى بۇلغىغان بۇ داغ ، ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقى ھەم مەسۇمەلىكى بىلەن ئۇنىڭ يۈرىكىدىكى ئاجىز نۇقتىنى تۇتۇۋالغانىدى . ئۇ بۇ كىچىككەنە يېتىمگە ئەمەس - ئىچىدىن كۆيۈپ ھەم ئۇنىڭدىن ئۈمىد كۈتۈپ يۈردى . بۇ بالا گېرخاردتنىڭ تار ھەم قاراڭغۇ تۇرمۇشىدىكى بىر زەررە نۇر ئىدى ، گېرخاردت ئۇنىڭغا دىنىي تەربىيە بېرىش مەسئۇلىيىتىنى خېلى بۇرۇنلا ئۈستىگە ئالغانىدى . ئەينى چاغدا بۇ بالىنى چوقۇندۇرۇش پىكرىدە چىڭ تۇرۇۋالغان كىشىمۇ دەل ئۆزى ئەمەسمىدى ؟

— «بىزنىڭ ئاتىمىز» دېگەن ، — ئۇ ھەمىشە ئۆپچۆرىسىدە ئادەم يوق چاغلاردا ، تېخى تۈزۈك تىلى چىقىمىغان بۇ بالىغا شۇنداق دەپ ئۆگىتەتتى .

— بىزنىڭ ئاتىمىز ، — دەيتتى ۋىستا ئۇنى دوراپ .

— ئەرىشتە تۇرىدۇ .

— ئەيىشتە تۇرىدۇ ، — دەيتتى بالا ئەگىشىپ .

— سىز نېمە ئۇنىڭغا بۇنداق بالدۇر ئۆگەتكىلى تۇردىڭىز ؟ — ئايالى بالىنىڭ ئۈزۈك تاۋۇش بىلەن سوزۇق تاۋۇشنى ئارىلاشتۇرۇپ سۆزلەۋاتقىنىنى ئاڭلاپ قېلىپ ، ئېرىدىن شۇنداق دەپ سورىغانىدى .

— چۈنكى مەن ئۇنىڭغا خرىستىئان دىنىنىڭ ئەقىدىلىرىنى ئۆگەتمەكچىمەن ، — دەپدى گېرخاردت ئۆزىنىڭ گېپىنى راست قىلىپ ، — ئۇ دۇئا قىلىشنى ئۆگىنىۋېلىشى كېرەك . ھازىر ئۆگىنىۋالسا ، مەڭگۈ ئۆگىنەلمەيدۇ .

ئايالى كۈلۈپ قويۇشتىن باشقا ئىپادە بىلدۈرمىدى . ئېرىنىڭ غەلىتە دىنىي يوسۇنلىرى بار بولۇپ ، بۇلار ئۇنىڭغا قىزىق

تۇيۇلاتتى . شۇنىڭ بىلەن بىللە ، ئېرىنىڭ بالىنىڭ تەربىيىسىگە مۇشۇنداق كۆڭۈل بۆلۈۋاتقىنى ھەم قىزىقىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، ئىچىدە خۇشال بولاتتى . شۇنىسى بەزى چاغلاردا گېرخاردت ناھايىتىمۇ كاجلىشىپ ، ئىچى تارلىق قىلىپ كېتەتتى . ئۇنداق بولمىغان بولسا ، تېخىمۇ ئوبدان بولماسمىدى ؟ ئۇ مۇشۇ قىلىقلىرى بىلەن ئۆزىنىمۇ ، خەقىنىمۇ قىيناپ قويايتتى .

ئەتىيازنىڭ ھاۋا ئوچۇق بىر كۈنى ئەتىگەندە ئۇ تۇنجى قېتىم دۇنيانى كۆرسىتىش ئۈچۈن بالىنى سىرتقا ئاچىقماقچى بولدى .
— يۈر ، ئىككىمىز سىرتقا چىقىپ ئايلىنىپ كېلەيلى .
— ئايلىنىپ كىيىمىز ، — دېدى ۋىستا .

— ھە ، توغرا ، ئايلىنىپ كېلىمىز ، — دېدى گېرخاردت .
ئايالى ۋىستاغا شامالدىن دالدا قىلىدىغان شىلەپە كىيدۈرۈپ قويدى ، جېنى ۋىستانىڭ جىمى كىيىمىنى تەل قىلىپ بەرگەندى . ئۇ كىيىنىپ بولغاندىن كېيىن ، گېرخاردت ئۇنى كىچىككەنە قوللىرىدىن تۇتۇپ سىرتقا ئېلىپ ماڭدى . ئۇ سەۋرچانلىق بىلەن قەدەملىرىنى ئاستا يۆتكەپ ، بالىنىڭ ئۇششاق مېڭىشىغا ماسلىشىپ چامدايتتى .

ۋىستا تۆت ياشقا كىرگەن يىلى ، ماي ئېيىنىڭ ھاۋا ئوچۇق بىر كۈنى ، ئۇلار يەنە ئايلىنىپ كېلىش ئۈچۈن سىرتقا مېڭىشتى . تەبئەتنىڭ بۇ مەزگىلىدە ھەممە يەر يېشىللىققا پۈركەنگەندى . ئۇچار قۇشلار ۋىچىر - ۋىچىر سايىرىشىپ ، ئۆزلىرىنىڭ جەنۇبتىن يېڭىلا يېتىپ كېلىشكەنلىكىنى خەۋەر قىلىشماقتا ؛ قۇرت - قوڭغۇزلار ئۆزلىرىنىڭ قىسقىغىنا ھاياتىدىكى ئەڭ پەيزى مەزگىللىرىنى ئۆتكۈزۈشمەكتە ؛ قۇشقاچلار يول بويلىرىدا چۇرۇقلاشماقتا ؛ قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇللار ئوت - چۆپلەر ئارىسىدا مەيدىلىرىنى كېرىپ ، گىدىيىپ يۈرۈشمەكتە ؛ كۆك قۇشقاچلار ئۆيلەرنىڭ لەمپىسى ئاستىدا ئۇۋا سېلىشماقتا ئىدى .

گېرخاردت تەبىئەتنىڭ بۇ ئاجايىپ مەنزىرىسىنى ۋىستاغا بىر مۇبىر كۆرسەتكەچ ، ئۆز كۆڭلىدە شادلىق ھېسىغا چۆمدى . ۋىستاننىڭ ئىنكاسىمۇ تېز ئىدى . ھەربىر يېڭى كۆرۈنۈش ۋە تاۋۇش ئۇنىڭدا تېخىمۇ بەك قىزىقىش پەيدا قىلاتتى .

— ئۇيۇ ! ئۇيۇ ! — بىر قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇل يېقىن ئەتراپتىكى دەرەخ شېخىغا قونۇۋىدى ، ۋىستاغا گويا كۆز ئالدىدىن بىر قىزىل نۇر پاللىدە چاقناپ ئۆتكەندەك تۇيۇلۇپ كەتتى ، ئۇ قوللىرىنى ئېگىز پۇلاڭلىتىپ ، كۆزلىرىنى يوغان ئاچقىنىچە چۈۋۈرلەپ كەتتى .

— ھە ، بۇچۇ ، — دېدى گېرخاردت خۇددى ئۆزىمۇ بۇ ئاجايىپ مەخلۇقنى تېخى ئەمدى كۆرۈۋاتقانداك خۇشاللىنىپ ، — بۇ دېگەن قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇل . قۇش . «قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇل» دېگەنە .

— قىزى قۇيۇقۇق بۇيۇي ، — دېدى ۋىستا .
— شۇنداق . قىزىل قۇيرۇقلۇق بۇلبۇل ، — دېدى گېرخاردت ، — ئۇ ھازىر قۇرت تاپقىلى ماڭدى . قېنى قاراپ باقايلىچۇ ، قۇش ئۇۋىسى بارمىكىن . مۇشۇ دەرەخنىڭ ئۈستىدە بىرى بارلىقىنى كۆرگەندىم .

ئۇ ئېرىنچەكلىك بىلەن ئالدىغا مېڭىپ ، ئالدىنقى دورەم سەيلە قىلىشقان ۋاقتىدا كۆرگەن بىر بوش ئۇۋىنى قايتا ئىزدەپ تاپماقچى بولدى .

— مانا ماۋۇ يەردىكەن ، — ئۇ قۇرۇپ قالغان بىر كىچىك دەرەخنىڭ تۈۋىگە بېرىپ ، قىشتىن ئۆتۈپمۇ يەنە ئۆز پېتى تۇرغان ئۇۋىنى كۆرۈپ ، ۋىستاننى قىچقاردى ، — مانا ماۋۇ يەردە ، بۇ ياققا كەل ، قارىغىنا ، — شۇنداق دېگەچ ، بالىنى بېشىغا ئولتۇرغۇزۇۋالدى .

— قارا ، — ئۇ يەنە بىر بوش قولى بىلەن ، قۇرۇپ قالغان

بىر دۆۋە چۆپنى كۆرسەتتى ، — ئۇۋا . ئۇ بىر قۇشنىڭ ئۇۋىسى .
كۆردۈڭمۇ !

— ئۇيۇ ! — ۋىستامۇ ئۇنى دوراپ بارمىقى بىلەن
كۆرسەتتى ، — ئۇۋا ، ئۇيۇ !

— توغرا ، — بوۋاي ئۇنى يەنە يەرگە چۈشۈردى ، — ئۈچۈ
شاخسانغۇچ قۇشنىڭ ئۇۋىسى ، ئۇلار ھازىر كېتىپ قېلىشتى ،
ئەمدى قايتىپ كېلىشمەيدۇ .

يەنە ئالغا مېڭىۋېرىشتى ، ئۇ بالغا تۇرمۇشتىكى ئاددىي
پاكتلارنى بىر - بىرلەپ سۆزلەپ بەردى ، ۋىستانىڭ چىرايىدىن
باللارغا خاس تەئەججۈپ ئالامىتى ئەكس ئەتتەتتى . مۇشۇ
تەرىقىدە مېڭىپ - مېڭىپ ، كوچىنىڭ ئۇ بېشىغا بارغاندا ،
خۇددى جاھاننىڭ ئۇ چېتىگە بېرىپ قالغاندەك ، چېپىدە توختاپ ،
ئارقىسىغا قايتىشتى .

— ئەمدى قايتىپ كېتەيلى ، — دېدى گېرخاردت .

ھەش - پەش دېگۈچە ، ۋىستا بەش ياشقا كىرىپ قالدى ، ئۇنىڭ
چىرايى تېخىمۇ ئۈزلىشىپ ، زېھنى تېخىمۇ ئېچىلىپ ، ئۆزى
تېخىمۇ شوخ بولۇپ كېتىۋاتاتتى . گېرخاردت ئۇنىڭ گەپ
سوراڭلىرى ، گۇمانىي پىكىرلەرنى ئوتتۇرىغا قويۇشلىرىدىن
ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپەتتى .

«بۇ قىز ئاجايىپ بىر قىز بولدى - دە ، — ئايالغا پات -
پات شۇنداق دەيتتى ئۇ ، — بىلەمسىز ، ئۇ مەندىن نېمىلەرنى
سورايدۇ ؟ مەندىن : «خۇدا نەدە ؟ ئۇ نېمە ئىش قىلىدۇ ؟ ، (ئۇ
پۇتىنى قەيەرگە قويىدۇ ؟ ، دېگەنلەرنى سورايدۇ . گامبىر چاغلاردا
ئۆزۈمنى تۇنۇۋالماي كۈلۈپ كېتىمەن دەڭە .» بوۋاي
ئەتىدىن - كەچكەچە ، ئۇنىڭ دۇئا قىلىشلىرىغا قۇلاق سېلىپ ،
كىيىملىرىنى يەڭگۈشلىتىپ ، ئۇنى كارىۋاتقا ياتقۇزۇپ ئۇخلاشقانغا
قەدەر ، ئۇنىڭ ئۆزىگە ئاتا قىلىنغان مۇھىم تەسەللى ئىكەنلىكىنى

ھېس قىلىپ تۇراتتى ، ۋىستا بولمىسا ، گېرخاردقا ھاياتنىڭ ھېچبىر مەززىسى بولمايدىغاندەك تۇيۇلاتتى .

27

رېستو جېنى بىلەن بىرگە ياشاپ كەلگەن ئۈچ يىل مابەينىدە ، ئۆزىنى ھەر ۋاقىت كۆڭۈللۈك ھېس قىلىپ يۈردى . چىركاۋ ۋە جەمئىيەتنىڭ كۆزقارنىشى بويىچە ئېيتقاندا ، بۇلارنىڭ مۇناسىۋىتى غەيرىي رەسمىي مۇناسىۋەتكە ياتىدىغان بولسىمۇ ، لېكىن مۇشۇنداق مۇناسىۋەت بولغانلىقى ئۈچۈن ، ئۇ ھەقىقەتەن ئاسايىشلىق ، خاتىرجەملىك ھەم تەسەللى تاپقانىدى ، شۇڭا بۇ دورەمقى سىناقنىڭ نەتىجىسىدىن ئىنتايىن رازى بولدى . ھازىر ئۇ سىنىسنى ئىشلىتىدىكى ئىجتىمائىي ئالاقە پائالىيەتلىرىگە پەقەتلا قىزىقمايدىغان بولۇپ قالدى . قانداقلىكى ئادەم ئۇنىڭغا ئۆيلىنىش ھەققىدە گەپ قىلسا ، ئۇ ئۇنىڭ گېپىنى يىرىۋېتەتتى . دادىسى ئېلىپ بېرىۋاتقان ئىشلارنى ئۆزىنىڭ بېيىشىدىكى ھەقىقىي پۇرسەت ، دەپ قارايتتى . بىراق بۇ ئىشلارغا ئۆز ھۆكىمىنى يۈرگۈزەلگەن بولسىمۇ ، كاشكى . ھالبۇكى بۇنداق باشقۇرۇش ھوقۇقىغا ئېرىشىشكە ئامالسىز ئىدى . روبېرت بىلەن بولغان پايدا - زىيان مۇناسىۋىتى مۇشۇ ئىشقا توسالغۇ بولۇپلا كەلدى . ئاكا - ئۇكا ئىككىيلەننىڭ غايىسى ، مۇددىئاسى كۈندىن - كۈنگە چەتلىشىپ كېتىۋاتاتتى . رېستو بىر - ئىككى قېتىم باشقا ئىشلارغا قېتىلماقچى ياكى باشقىلار بىلەن بىرلىشىپ ۋاگون - كوزۇپ شىركىتى قۇرماقچى بولغانىدى ، بىراق ۋىجدانى بۇنىڭغا يول قويمىدى . ئۇ شىركەتتە مائاش ئېلىپ ئىشلەيتتى ، كاتتىلىق ھەم بوغالتىرلىق سالاھىيىتى بىلەن (ئاكسى مۇئاۋىن دىرېكتور ئىدى) يىلىغا ئون بەش مىڭ دوللار ھەق ئالاتتى ، يەنە باشقىلارغا قوشقان مەبلەغىدىن بەش مىڭ دوللارچە كىرىم كىرىپ تۇراتتى .

ھايانكەشلىك قىلىشقا كەلگەندە ، ئۇ روبېرتتەك تەلەپلىك ، زېرەك بولمىغاچقا ، ھەر يىلى پاي چېكىدىن كىرگەن بەش مىڭ دوللاردىن سىرت ھېچقانداق پايدىغا ئېرىشەلمەيتتى . روبېرتقا كەلسەك ، ئۇنىڭ مەبلەغى گەپ - سۆز يوقلا ئۈچ - تۆت يۈز مىڭ دوللارغا يېتىپ بېرىپ قالغانىدى ، يەنە كەلگۈسىدە تېگىدىغان مۇراسىم بار تېخى . ئاكا - ئۇكا ئىككىلىسى ئۆزلىرىگە قانچىلىك تېگىدىغىنىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويۇشقان . ئۇلار ھەربىرىمىزگە نۆتتىن بىر ئۈلۈشى ، ھەدە - سىڭىللارنىڭ ھەربىرىگە ئالتىدىن بىرى تېگىدۇ ، دەپ ئىچىدە چوت سوقۇپ بولۇشقانىدى . گان بوۋاي ئۆزىنىڭ ئىشلىرىنى ئەمەلىيەتتە مۇشۇ ئاكا - ئۇكا ئىككىسىلەن يۈرگۈزۈۋاتقىنىنى ئېنىق بىلىدۇ . شۇڭا مۇشۇنداق بىر تەرەپ قىلىش ئۇسۇلى بىر ھېسابتا تەبىئىدەك تۇرسىمۇ ، ئۇلاردا ھازىرچە ئانچە ئىشەنچ يوق ئىدى . كەلگۈسىدىكى ئىشلارنىڭ قانداق بولۇشى يەنىلا بوۋاينىڭ نىيىتىنىڭ قانداق ئۆزگىرىشىگە باغلىق . ئەمما ھازىرقى ئەھۋالدىن قارىغاندا ، بەلكىم ئۇ ئادىللىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىپ ، ئۇلارنى ئۈمىدسىزلىكتىن خالاس قىلىشى مۇمكىن . شۇنداقتىمۇ ، روبېرتنىڭ رېستورنى تۇرمۇش رىقابىتىدە غۈلتىپ تاشلايدىغانلىقى بەش قولىدەك ئايان ئىدى . رېستور كۆڭلىگە نېمىلەرنى پۈككەنكىن ؟

ھەربىر غايىلىك ئىنساننىڭ ھاياتىدا ، ھامان ئۆزىنىڭ ھال - ئەھۋالىنى تەپسىلىي تەكشۈرۈپ چىقىدىغان ، ئۆزىنىڭ پىسخىكا ، ئەخلاق ، فىزىئولوگىيە ، ماددىي جەھەتتىكى ئەھۋالىنىڭ زادى قانداقلىقى ھەققىدە ئۆزىگە ئۆزى سوئال قويىدىغان بىر ۋاقتى بولىدۇ . مۇشۇنداق ۋاقتىنىڭ يېتىپ كېلىشى ھېچنېمىگە پىسەنت قىلمايدىغان ياشلىق — تەلۋىلىك دەۋرى ئۆتۈپ كەتكەن ، دەسلەپكى مەزگىللەردىكى خېلى قۇدرەتلىك زېھنىي كۈچى خوراپ تۈگىگەن ، جىمى ئىشنىڭ ئاياغلاشقانلىقىنى ھەم ئۇنىڭ ئەڭ ئاخىرقى قىممىتىدە ئىشەنچ قالمىغانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلىغاندىن كېيىن بولىدۇ . شۇڭا ، نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ پىسخىكىسىدا «جىمى

ئىش قۇرۇق ئاۋازىگەرچىلىك ئىكەن» دەيدىغان پاسسىپ ئىدىيە ، يەنى «ئەۋلىيالار قىسسىسى» دىكى ئەۋلىيالار ماھىرلىق بىلەن ئىزاھلاپ ئۆتكەن ئاشۇ ئىدىيە^① بىخ سۈرگەن بولىدۇ .

رىستوفا كەلسەك ، ئۇ مەسىلىلەرگە ئىلاجى بار پەلسەپىۋى نۇقتىدىن قارايتتى . «مېنىڭ ئاقسارايدا تۇرغىنىمنىڭ ئائىلىدە ياكى كاتتا سارايلاردا ياشىغىنىم بىلەن نېمە پەرقى؟» بۇ ئۇنىڭ دائىم ئۆزىگە ئۆزى دەيدىغان سۆزى ئىدى . بىراق بۇ مەسىلە مۇنداق بىر مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ، يەنى كىشىلىك تۇرمۇشتا بولىدىغان بەزى ئۇتۇقلارنى ئۇ ئۆز ھاياتىدا تېخى روياپقا چىقارمىغانىدى . ئاقساراي بىر ئۇلۇغ ئەربابنىڭ بەخت - ئىقبالغا ھەم مۇۋەپپەقىيەتتىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ . ئائىلىدە ياكى كاتتا سارايلاردا ھايات كەچۈرۈپ يۈرگىنى ، ئۇنىڭ تېخى تىرىشچانلىق كەمىرىنى باغلىمىغانلىقىنىڭ نەتىجىسى ئىدى .

جېنىنىڭ ئاپىسى ئالەمدىن ئۆتكەن ئاشۇ مەزگىل ، ئۇنىڭ ئۆزىنى ئۆزى روھلاندىرۇشقا بەل باغلىغان چاغلىرى ئىدى . ئۇ ، ئۆزىنىڭ مېشچانلارچە تۇرمۇشىغا خاتىمە بېرىپ ، جېنىنى كەينىگە سېلىپ ۋاقتىنى بېھۋەدە ئىسراپ قىلىدىغان ساياھەتكە چىقىش ئادىتىگە ئەمدى چەك قويۇش قارارىغا كەلگەنىدى ، شۇڭا سىرتقا مەبلەغ سالدى . ئاكىسى شۇنداق پۇل تېپىشنى بىلگەن يەردە ، ئۇمۇ مۇشۇنداق قىلسا بولىدۇ - دە . ئۇ ئۆزىنىڭ ھوقۇق - ئىقتىدارىنى ئىشقا سېلىشقا تىرىشىپ بېقىشى ، كەسىپتە مۇۋەپپەقىيەت قازىنىدىغان مۇھىم شەخس بولۇش ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىشى كېرەك ، بولمىسا ، روبېرت بارا - بارا ھەممىنى مونوپول قىلىۋالىدۇ . ئۇ جېنىدىن ۋاز كەچسۇنمۇيا؟ بۇ يېقىنى ئۇ پەقەتلا خىيالغا ئەكېلىپ باقمىغانىدى . جېنى ئۇنىڭغا ھېچقانداق تەلەپ

① «ئىنجىل . ئەۋلىيالار قىسسىسى» دىكى بىرىنچى سۈرە ، ئىككىنچى ئايەت مۇنداق : ئەۋلىيالار ئېيتىدۇلەركى ، قۇرۇقتىن - قۇرۇق ، قۇرۇقتىن - قۇرۇق ، ئەيتاۋۇر جىمى ئىش قۇرۇق ئاۋازىگەرچىلىكتۇر . ئىنساننىڭ جىمىكى مۇشكولاتىدىن ، يەنى قۇياش نۇرى ئاستىدىكى مۇشكولاتىدىن نېمە پايدا چىقار؟

قويالمايدۇ ، ھېچقانداق ئېتىرازمۇ بىلدۈرەلمەيدۇ . شۇنداق بولسىمۇ ، رېستو بۇ ئىشنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى تېخى ئويغا كەلتۈرگىنى يوق . ئۇنىڭغا ئىشلار بەكمۇ رەھىمسىز تۈس ئېلىۋاتقاندەك ، بىمەنلىشىپ كېتىۋاتقاندەك ، بولۇپمۇ كىشىنى تەڭلىكتە قويۇۋاتقاندەك تۇيۇلاتتى (گەرچە ئۆزىنىڭ ئېتىراپ قىلغۇسى كەلمىسىمۇ) ، ئۆزىنىڭمۇ مۇشۇ ۋەجىدىن بىرەر كۆڭۈلسىزلىككە دۇچار بولۇپ قېلىشىدىن خاۋاتىرلىنەتتى . ئۇ جېنىنى ياخشى كۆرەمدۇ — ئۇنىڭغا ئاشقىمۇ ياكى بولمىسا پەقەت شەخسىيەتچىلىك يۈزىسىدىنلا ياخشى كۆرۈپ قالغانمۇ ، بۇنىسى ئېنىق ئەمەس ، ئەمما ئۇنىڭ جېنىنى قانداق تاشلىۋېتەلىشىگە زادىلا كۆزى يەتمەيتتى .

دەل مۇشۇ مەزگىللەردە ، روبېرت بىلەن ئىككىسى ئوتتۇرىسىدا كەسكىن ئىختىلاپ تۇغۇلدى . ئەسلىدە شىركەت نيۇيوركتىكى بىر سىرچىلىق شىركىتى بىلەن كۆپ يىللاردىن بېرى سودا ئالاقىسى قىلىشىپ كېلىۋاتقانىدى ، روبېرت تۇيۇقسىزلا ئۇ شىركەت بىلەن بولغان ئالاقىنى ئۈزۈپ ، چىكاگودىكى يەنە بىر يېڭىدىن قۇرۇلغان ناھايىتى ئىستىقبالىق شىركەتكە مەبلەغ سالماقچى بولدى . رېستو نيۇيوركتىكى شىركەتنىڭ ئادەملىرى بىلەن ئوبدان تونۇشاتتى ، ئۇلارنى ناھايىتى ئىشەنچلىك دەپ بىلەتتى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار بىلەن كۆپ يىلدىن بېرى ئوبدان مۇناسىۋەتتە بولۇپ كەلگەن بولغاچقا ، روبېرتقا ئۆزىنىڭ قارشى پىكرىنى ئېيتتى . بوۋايمۇ باشتا رېستونىڭ پىكرىنى ياقلىغاندەك قىلغانىدى . بىراق روبېرت ئۆزىنىڭ سوغۇق قانلىق ھەم مەنتىق بىلەن تولغان سۆز — ئىبارىلىرىنى ئىشقا سېلىپ دەتالاشقا چۈشتى ، قەتئىي مۇرەسسەلەشمەسلىك ئىپادىسى چىقىپ تۇرغان كۆزلىرىنى ئىنىسىغا تىكتى .

— مەن سىلەرنىڭ دېگىنىڭلاردەك قىلالمايمەن ، — دەيدى ئۇ ، — دادام ئۇلار بىلەن سودا ئالاقىسى قىلىپ كەلگەنلىكى ياكى سەن ئۇلارنى ياخشى كۆرگەنلىكىڭ ئۈچۈنلا ئۇ قەدىناس دوستلار

بىلەن مەڭگۈگە رابىتە قىلىپ يۈرۈپرىشىمىز كېرەكمىدى؟ ! بىز يوللىمىزنى ئۆزگەرتىپ باقمىلىمۇ . ئىشلىرىمىزنى تېخىمۇ كۈچەيتىشىمىزگە توغرا كېلىدۇ . بىز تېخىمۇ كۆپ ، تېخىمۇ كەسكىن رىقابەتكە يۈزلىنىشىمىز كېرەك .

— بۇنى ، دادامنىڭ ئويى قانداق بولسا ، شۇنداق قىلغىنىمىز تۈزۈكمىكىن ، — دېدى رېستو ئاخىر ، — بۇ ئىشقا قارىتا مەندە ھېچقانداق كۈچلۈك تەسىرات يوق . قانداق قىلماقچى بولساڭمۇ ماڭا ھېچ توسالغۇسى بولمايدۇ . سەن ، بىز ئاخىرقى ھېسابتا پايدىغا ئېرىشەلەيمىز ، دەۋاتىسەن ، مەن پەقەتلا قارشى دەلىلىمنى ئوتتۇرىغا قويدۇم ، خالاس .

— مېنىڭچە ، روبېرتنىڭ پىكرى توغرا ، — دېدى گان بوۋاي ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ، — ئۇنىڭ تەشەببۇس قىلغانلىرىدىن بۇ كەمگىچە مۇۋەپپەقىيەتسىز بولۇپ چىققىنى يوق . رېستونىڭ چىرايى شۇئان ئوڭدى .

— بوپتۇ ئەمەس ، ئۇنداق بولسا ئەمدى تالاش - تارتىش قىلىۋەرمەيلى ، — ئۇ شۇنداق دەپلا ، يوغان - يوغان چامداپ چىقىپ كەتتى . بۇ قېتىمقى مەغلۇبىيەتنىڭ زەربىسى دەل ئۇنىڭ ئەمدى تېخى ئۆزىنى روھلاندۇرۇش ئويىغا كېلىۋاتقىنىغا توغرا كېلىپ قالغاچقا ، ئۇنى بەكمۇ مەيۈسلەندۈرۈپ قويدى . بۇ ئانچىكى بىر ئىش بولسىمۇ ، ئۇنىڭ كاللىسىغا كىرىپلىۋالدى ، بولۇپمۇ دادىسىنىڭ ئاكىسىنىڭ تىجارەت جەھەتتىكى ماھارىتىنى ماختىغىنى ئۇنى تېخىمۇ جىلە قىلىپ قويدى . شۇ سەۋەبتىن ، ئۇنىڭدا كېلەچەكتە مال - مۈلۈكنىڭ قانداق تەقسىم قىلىنىشى ، بوۋاينىڭ ئادىللىق بىلەن بىر تەرەپ قىلىش - قىلماسلىقى ھەققىدە گۇمان تۇغۇلۇشقا باشلىدى . «دادام مېنىڭ جېنى بىلەن بولغان ئىشلىرىمدىن خەۋەر تېپىپ قالغانىدۇيا؟ مېنىڭ تىجارەتنى ئۇزاق بىر مەزگىل تاشلاپ قويغىنىمدىن شۈبھىلىنىپ قالغان ئوخشىمامدۇ؟ شۇنداق بولسىمۇ ، شىركەتنىڭ ئىشلىرى توغرىلۇق گەپ بولۇنغاندا ، مېنى ئىقتىدارسىز ، ھېچ ئىش بىلەن كارى يوق دېيىشىشە تازىمۇ

ئادالەتسىزلىك بولىدۇ - دە» دېگەنلەر خىيالىغا كېچىپ قالدى . ئۇغۇ ئۆزىگە تېگىشلىك ئىشلارنى جايى - جايىدا ئورۇنداپ كېلىۋاتقاندى . ھازىرغا قەدەر ، ئائىلىدە قانداقلىكى ئىش بولسا ، ئۇنىڭ بىلەن مەسلىھەتلىشىپ ، قانداق كېلىشىم بولسا ، يەنىلا ئۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە مۇزاكىرىلىشىپ كېلىۋاتاتتى ، ئاتا - ئاپىسى ئۇنى ئىشەنچلىك مەسلىھەتچى قاتارىدا كۆرۈشەتتى . مانا ئەمدى بۇلارنىڭ ھەنىۋاسى يوققا چىقتى . بۇ ئىشنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولار كىن ؟ ئۇ ئۇنداق ئويلاپ ، بۇنداق ئويلايمۇ ، ھېچبىر خۇلاسىگە كېلەلمىدى .

شۇ يىلنىڭ ئىچىدە ، مەلۇم ۋاقىتلاردىن كېيىن ، روبېرت يەنە تىجارەت بۆلۈمىنى ئۆزگەرتىپ تەشكىللەش پىلانىنى ئوتتۇرىغا قويدى . ئۇ ، چىكاگونىڭ مېچگان كوچىسىدا ھەيۋەتلىك ئەۋرىشكە ماللار كۆرگەزمىخانىسى ۋە لاپاس سېلىپ ، ئۆزلىرىنىڭ پۈتۈپ چىققان ماللىرىنىڭ بىر قىسمىنى ئاشۇ يەرگە يۆتكەپ ئاپىرىش تەشەببۇسىنى ئوتتۇرىغا قويدى . چۈنكى چىكاگو سىنىسنىناتىغا قارىغاندا تېخىمۇ مۇۋاپىقراق جاي ئىدى . غەرب تەرەپتىكى خېرىدارلار ھەم يېزىلاردىن كەلگەن سودىگەرلەرنىڭ مال سېتىۋېلىشىغا خېلى قۇلايلىق ئىدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، بۇنداق بىر ئىمارەتنىڭ بولۇشى ، شىركەت ئۈچۈن قالىتىس بىر ئېلان بولغاننىڭ تاشايىنىدا ، شىركەتنىڭ مۇستەھكەملىنىشىگە نىسبەتەن ۋە شان - شۆھرىتىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيتتى . گان بوۋاي بىلەن رېستو بۇ پىلانى دەرھال قوللاپ - قۇۋۋەتلىدى . ئۇلارنىڭ بۇ ئىشتىن پايدا چىقىدىغانلىقىغا كۆزى يەتكەندى . روبېرت رېستونى بۇ يېڭى قۇرۇلۇشنىڭ مەسئۇللۇقىنى ئۈستىگە ئېلىشقا تەكلىپ قىلدى . ئۇنىڭ ئويىچە ، رېستو چىكاگوغا بېرىپ بىر مەزگىل تۇرسا ، ئۆزىگىمۇ پايدىلىق ئىدى .

رېستوغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، گەرچە ئۇنىڭغا تولىقراق سىنىسنىناتىدىن ئايرىلىشقا توغرا كېلىدىغان بولسىمۇ ، ئەمما ئۇ كۆڭلىدە بۇ تەكلىپنى ماقۇل كۆردى . بىرىنچىدىن ، بۇ شەرەپلىك

خىزمەت ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ شىركەتتىكى ئورنى كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرىدۇ . ئىككىنچىدىن ، ئۇ جېنى بىلەن چىكاگودا يەنە بىللە تۇرالايدۇ . ئۆز ۋاقتىدىكى ئۆي ئىجارىگە ئېلىپ بىرگە تۇرۇش پىلانى مانا ئەمدى ئوڭايلا ئىشقا ئېشىپ قېلىۋاتاتتى . شۇڭا ، ئۇ رازىلىق بىلدۈردى . روپېرت كۈلۈمسەرەپ قويدى .

— بۇ ئىشنىڭ جىمى ئاقىۋىتىنىڭ كۆڭلۈمدىكىدەك بولىدىغانلىقىنى جەزم قىلغاندىم ، — دېدى ئۇ .

قۇرۇلۇشنى دەرھال باشلىمىسا بولمايتتى ، شۇڭا رېستورانت كېچىكتۈرمەي چىكاگوغا كۆچۈپ بېرىش قارارىغا كەلدى . جېنىغا چىكاگوغا بېرىپ ئۆزى بىلەن كۆرۈشۈشنى چەكلەپ خەت ئەۋەتتى . ئىككىسى يۈز كۆرۈشكەندىن كېيىن ، بىللە شىمالىي رايونغا بېرىپ ئىجارىگە ئۆي ئېلىشتى . ئۆي كۆل ياقىسىدىكى خىلۋەت كوچىغا جايلاشقان . رېستورانت بۇ جايىنى مەجەزىمگە ياقىدۇ ، دەپ تاللىغانىدى . ئۇ چىكاگودا تۇرغاندا ، بويتاق ئادەمدەك يۈرۈشەرمەكچى بولدى ، ئەل - ئاغىنىلەرنى ئۆيگە تەكلىپ قىلىشىڭمۇ زۆرۈرىيىتى يوق ئىدى . ئۇلارنىڭ ئۆز ئىشخانىسى بار ، دوستلىرىنى ھەرقاچان كۈتۈۋېلىشقا بولىدۇ . يەنە كۈلۈپ ، سارايمۇ بار تېخى ، ئۇ يەردىمۇ دوستلىرى بىلەن كۆرۈشسە بولىدۇ - دە . ئۇ ئۆز كۆڭلىدە ، مۇشۇنداق ئورۇنلاشتۇرۇشنى لايىق كۆردى .

جېنى كېلىۋېلاندتىن كېتىپ قالسا ، گېرخاردتنىڭ ئائىلىسىدىكى ئىشلارنىڭ تېخىمۇ مۇشكۈللىشىپ كېتىشى تۇرغانلا گەپ . مۇشۇنىڭدىن ئېتىبارەن ئائىلە ئەزالىرىنىڭ تەڭدىن تولىسىنىڭ بۆلۈنۈپ چىقىپ كېتىدىغانلىقى ئېنىق ئىدى . گېرخاردتنىڭ ئۆزى بۇ ئىشقا پەلسەپىۋى پوزىتسىيە تۇتتى : «مەن بولسام ياشىنىپ قالغان ئادەم ، نەدە تۇرسام بەرىبىر» دەپ ئويلىدى . باس ، مادا ھەم گېئورگى خېلى بۇرۇنلا ئۆز يوللىرىنى تېپىۋېلىشقان . ۋېرونىكا بىلەن ۋېليام تېخىچە مەكتەپتە ئوقۇۋاتىدۇ ، ئەمما ئۇلارنى ئۆيىدە يانتۇزۇش ھەققىدە قوشنىلار

بىلەن مەسلىھەتلىشىپ باقسا بولىدۇ . جېنى بىلەن گېرخاردنىڭ ھەممىدىن بەك كۆڭۈل بۆلۈۋاتقىنى ۋىستا ئىدى . بوۋاينىڭ كۆڭلىگە كىرىپ چىققۇدەك بولسا ، ئوغۇ ئەلۋەتتە بالىنى جېنى ئۆزى بىلەن بىرگە ئەكەتسۇن دېگەن قاراشتا ، چۈنكى ئاپا بولغان كىشى شۇنداق قىلىشى كېرەك - دە !

— ئۇ كىشىگە ئېيتقانمىدىڭ ؟ — جېنى يولغا چىقىدىغان كۈنى بېكىتكەندىن كېيىن ، گېرخاردت ئۇنىڭدىن شۇنداق دەپ سورىدى .

— تېخى دەپمىگەن ، لېكىن پات ئارىدا دەيمەن ، — دېدى جېنى ھۆددە قىلىپ .

— يەنە شۇ گەپ ، — دېدى دادىسى ۋە بېشىنى چاچاپ قويدى ، ئاۋازى قوپال چىققىلى تۇردى ، — بۇ ئىش پەقەت قاملاشمىدى . بۇ دېگەن ئېغىر گۇناھ . مەن سېنى خۇدانىڭ جازاسىغا ئۇچراپ كەتمىسەن دەپ ئەنسىرەۋاتمەن . بالىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالدىغان ئادەم بولمىسا بولامدۇ . مەن قېرىپ قالدىم ، بولمىسا ئۇنىڭغا ئۆزۈم قارايتتىم . ئويلاپ باققىنا ، ھازىر ئۆيدە كۈن بويى تالاغا چىقماي ئۇنىڭغا قارايدىغان كىم قالدى ئەمدى ؟ — ئۇ سۆزلەپ بولۇپ ، يەنە بېشىنى چايقىدى .

— بۇنى مەنمۇ بىلىمەن ، — دېدى جېنىنى دەرىمانسىز ھالدا ، — بېرىپلا بىر ئىلاجىنى قىلىمەن . ئۇزاققا قالماي كېلىپ ئۇنى ئەكېتىمەن . مەن ئۇنى تاشلىۋەتمەيمەن ، ئۆزىڭىزمۇ بىلىسىزغۇ .

— لېكىن بالىنىڭ فامىلىسى نېمە بولىدۇ ؟ — ئۇ ئۆز گېپىدە تۇرۇپلىۋالدى ، — ئۇنىڭ فامىلىسى بولۇشى كېرەككۇ . يەنە بىر يىلدىن كېيىن ئۇ مەكتەپكە بارىدۇ . كىشىلەر ئۇنى ئىسىم - فامىلىسى بىلەن چاقىرىشىدۇ . مەڭگۈ مۇشۇ پېتى كېتىۋەرگىلى بولماس .

جېنىمۇ مۇشۇنداق كېتىۋەرگىلى بولمايدىغانلىقىنى ئېنىق چۈشىنەتتى . ئۇ قىزىنى جېنىدىنمۇ چارە كۆرەتتى . ئۇ بالىسىدىن

پات - پات ئايرىلىپ تۇرۇشى ، يەنە كېلىپ بۇ بالىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى قاتتىق مەخپىي تۇتۇشى كېرەك ، مانا بۇ ئۇنى ھەممىدىن بەك ئوسال ئەھۋالغا مەھكۇم قىلاتتى . ئۇنىڭ ئۆز پەرزەنتىگە مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىشى بەكمۇ ئادالەتسىزلىك ئىدى ، شۇنىسى ئۇ باشقا چارىنى ھېچ ئويلاپ تاپالمايۋاتاتتى . ۋىستانىڭغۇ چىرايلىق سەرپايلىرى كۆپ ، ھېچنېمىسى كەم ئەمەس ، ھېچبولمىغاندا ، خېلى راھەتتە ياشاۋاتىدۇ ، دېسىمۇ بولىدۇ . جېنى ئۇنى ئوبدانراق تەربىيىگە ئېرىشتۈرۈشنى ئۈمىد قىلاتتى . مۇشۇلارنى خىيالىدىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ، ئەينى چاغدا رېستوگا راست گەپنى قىلمىغىنى ئۈچۈن قاتتىق پۇشايىمان يېدى . ئەمدى بەك كېچىكتى - دە . بىراق ئۇنىڭغا مۇشۇنداق قىلمايمۇ ئامال يوق ئىدى . ئاخىر ئۇ چىكاگودا بىرەر ئىشەنچلىك ئايالنى ياكى ئائىلىنى تېپىپ ، ۋىستانى شۇلارغا باقتۇرۇش قارارىغا كەلدى . كېيىن ئىزدە - ئىزدە ، لاساۋرا كوچىسىنىڭ غەربىدە ئولتۇرۇشلۇق شۆپتسىيىلىك بىر موماينى تاپتى . بۇ موماي قارىماققا ئۆزىدە جېنى ئارزۇ قىلغان جىمى گۈزەل پەزىلەتنى — پاكىزلىك ، ئاق كۆڭۈللۈك ، سەممىيلىكنى مۇجەسسەم قىلغاندەك كۆرۈنەتتى . ئۇ موماي تۇل ئىكەن . بىر يەردە خىزمىتىمۇ بار ئىكەندۇق ، شۇنداق بولسىمۇ ، ئۆزىنىڭ جىمى ۋاقتىنى سەرپ قىلىپ ۋىستانى بېقىپ بېرىشكە جان دەپ قوشۇلدى . ئىككى تەرەپ ناۋادا كۆڭۈلدىكىدەك بىرەر بالىلار باغچىسى تېپىلسا ، ۋىستانى ئۇ يەرگە ئالدۇرۇپ ، ئۇنى ئويۇنچۇقنى پۇخادىن چىققۇچە ئوينىيالايدىغان ھەم ئوبدانراق كۈتۈلەلەيدىغان شارائىتقا ئىگە قىلماقچى بولۇشتى . بالىنىڭ سالامەتلىك ئەھۋالىدا سەللا ئۆزگىرىش بولۇپ قالسا ، ئوسلۇن خانىم (ھېلىقى تۇل موماي) جېنىغا خەۋەر قىلىدىغان ، جېنى بولسا ، بالىنى كۈندە بىر قېتىم يوقلاپ تۇرىدىغان ، رېستو چىكاگودا بولماي قالغان چاغلاردا ، ۋىستانى ئۆزىنىڭ تۇرالغۇسىغا ئەكېتىپ قوندۇرۇپ قالىدىغان بولۇپ كېلىشتى . «ئەينى چاغلاردا كېلىۋالدىمۇ ۋىستا قېشىمدا بولسىمۇ ، رېستو ئۇنى پەقەتلا كۆرۈپ

قالمغانغۇ» دەپ ئويلىدى جېنى .

ئىشلار ئورۇنلاشتۇرۇلۇپ بولغاندىن كېيىن ، جېنى بىر پەيتىنى تېپىپ كېلۈپلاندقا ۋىستانى ئالغىلى باردى . گېرخاردت ئۆزىنىڭ ئۇزاققا بارمايلا ۋىستا بىلەن خەيرلىشىدىغانلىقىنى خېلى بۇرۇنلا پەملىگەندى ، شۇڭا جېنىغا بىرقۇر تاپىلدى .

— ئۇ چوڭ بولغاندا ئوبدان بالا بولۇپ چىقىدۇ ، — دېدى ئۇ ، — ئۇنى ئوبدان تەربىيەلە ، ئۇ بەك ئەقىللىق ، — ئۇ يەنە بالىنى لۇدېر مەزھىپىنىڭ موناستىرىدا ياكى چېركاۋىدا ئوقۇتۇشنى تەشەببۇس قىلدى ، بىراق جېنى بۇنىڭدىن پايدا يۇقۇشىغا ھېچ ئىشەنمەيتتى . رېستو بىلەن شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت ئەسرا بولۇش جەريانىدا ، ھۆكۈمەت باشقۇرۇشىدىكى مەكتەپنىڭ ھەرقانداق خۇسۇسىي مەكتەپتىن ياخشىراق بولىدىغىنىنى ھېس قىلىپ يەتكەندى ، ئۇنىڭدا چېركاۋغا قارىتا ھېچقانداق ئالاھىدە يامان ئوي بولمىغىنى بىلەن ، ئۇ ئەمدى چېركاۋنىڭ تەنبەھلىرىنى تۇرمۇشقا يېتەكچى قىلىشتىن قالغاندى ، دېمىسىمۇ ئۇ بۇ تەنبەھلەرگە نېمىدەپ تايانغۇدەك ؟

ئەتىسى ، جېنى چىكاگوغا قايتىدىغان بولۇپ قالدى . خۇشاللىقىدىن قىن - قىنىغا سىغماي قالغان ۋىستا ياسىنىپ - جابدۇنۇپ ، يولغا چىقىشقا تەق بولۇپ تۇردى . ئۇ كىيىنىۋاتقاندا ، گېرخاردت خۇددى ھېچقانداق يول تاپالمايۋاتقان دەرۋىشتەك ، كۆڭلى پەرىشانلىققا تولغان ھالدا ، ئۇنىڭ ئىچىدە ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىپلا يۈردى . يولغا چىقىش پەيتى يېتىپ كەلگەندە ، ئۇ ، بەش ياشلىق بۇ بالىنىڭ جۇدالىق ھەسرىتىدىن قىلچە خەۋەرسىز تۇرغىنىنى كۆرۈپ ، ئۆز ھېسسىياتىنى زورغا بېسىۋالدى . ۋىستا بەكمۇ خۇشال ، بەكمۇ مەغرۇر كۆرۈنەتتى . ئاپتوموبىلغا ، پويىزغا قانداق ئولتۇرۇش ۋە باشقا ئىشلار توغرىلىق ئاغزى بېسىلماي گەپ سورايتتى .

— ئەقىللىق بولۇشنى ئۆگەن ، — دېدى گېرخاردت ئۇنى قۇچاقلاپ سۆيۈپ تۇرۇپ ، — سوئال سورايدىغان ، دۇئا قىلىدىغان

چاغدا دەيدىغان گەپلەرنى پىششىق يادلىۋالغىن ، ئۇنتۇپ قالما .
بوۋاڭنىمۇ ئۇنتۇپ قالما جۇمۇ . نېمە ؟ — ئۇ يەنە بىرنېمىلەرنى
دېمەكچىدى ، ئەمما نەپسى سىقىلىپ ، گېپىنى قىلالماي قالدى .
دادىسىنىڭ بۇ ھالىتىنى كۆرۈپ ، ئىختىيارسىز يۈرىكى
ئېچىشىپ كەتكەن جېنى ئۆز ھېسسىياتىنى ئاران - ئارانلا
بېسىۋالغان ھالدا :

— قاراڭا سىزنى ، — دېدى ، — سىزنىڭ بۇنداق بولۇپ
كېتىدىغىنىڭىزنى بۇرۇنراق بىلگەن بولسام . . . — ئۇمۇ گېپىنى
قىلالماي قالدى .

— بېرىڭلار ، — دېدى گېرخاردت يۈرىكىنى قاتتىق
تۇتۇپ ، — بېرىۋېرىڭلار . مۇشۇنداق بولغىنى ياخشىراق ، —
ئاندىن ئۇ سۈرلۈك قىياپەتتە بىر چەتكە ئۆتۈپ ، ئۇلارغا يول
بەردى . ئۇلار چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان
جايغا — ئاشخانغا قايتىپ كىرىپ ، ئۇ يەردە كۆزلىرىنى پولىغا
تىككىنىچە تۇرۇپلا قالدى . مانا ، ئايالى ، باس ، مادا ، جېنى ،
ۋىستا — بۇلار بىر - بىرلەپ ئۇنى تاشلاپ كېتىشتى . ئۇ قوللىرىنى
قوۋۇشتۇرغىنىچە ، يەنە شۇ بۇرۇنقى ئادىتى بويىچە ھەدەپ بېشىنى
چايقايتتى . «ئەسلىي مۇشۇنداق بولماقچى ! مۇشۇنداق
بولماقچىدى ! — دېدى ئۆز - ئۆزىگە ، — ھەممىسى مېنى تاشلاپ
كېتىشتى . مېنىڭ ھاياتىم تۈگەشتى .»

28

جېنى بىلەن رېستو ئەسرا بولۇشقان ئۈچ يىل ئىچىدە ،
ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئۆزئارا ھېسداشلىق ۋە چۈشىنىش تۇيغۇسى
كۈچىيىپ باردى . رېستو ئۇنى چىن دىلىدىن ياخشى كۆرۈپ
كەلدى ، ئەمما ئۇنىڭ مۇھەببىتى ئۆزگىچىلا بىر خىل مۇھەببەت ،
يەنى ناھايىتى كۈچلۈك ، ئۆز نەپسىنى قاندۇرۇشنىڭلا كويىدا

بولدىغان ، ھېچكىمنىڭ رايىغا باقمايدىغان مۇھەببەت ئىدى . بۇ تولىراق شەھۋەتپەرەسلىكتىن كېلىپ چىققان بولسىمۇ ، ئەمدىلىكتە تەدرىجىي ھالدا مەنىۋى جەھەتتىكى مۇھەببەت دەرىجىسىگە بېرىپ يەتتى . جېنىنىڭ مۇلايىم ، ئىنئائەتچان مەجەزى ئۇنى جەلپ قىلىش بىلەنلا قالماستىن ، يەنە ئۆزىگە مەھكەم ئەسىر قىلىۋالغانىدى . ئۇ تېگى - تەكتىدىن سەممىي ، ئاق كۆڭۈل ، دىلپەر ئايال بولغاچقا ، رېستو بارا - بارا ئۇنىڭغا ئىشىنىدىغان ، تايىنىدىغان بولۇپ قالغانىدى . بۇ خىل ئىشىنىش ، تايىنىش ھېسسىياتى يىلدىن - يىلغا چوڭقۇرلىشىپ باردى .

جېنىنى ئالدىدىغان بولساق ، ئۇمۇ بۇ ئەركەكنى بارغانسېرى يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىدىن ھەقىقىي ياخشى كۆرۈپ قېلىۋاتاتتى . دەسلىپىدە ، رېستو ئۇنىڭ يۈرىكىگە ئوت يېقىپ ، ئەس - ھوشنى ئۆزىگە قارىتىۋالغان ھەمدە ئۇنىڭ موھتاجلىقتا تۇرۇۋاتقىنىدىن پايدىلىنىپ ، ئۇنى ئۆزىگە باغلىۋالغانىدى . ئۇ چاغلاردا جېنى گەرچە ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالغان بولسىمۇ ، كۆڭلىدە ئازدۇر - كۆپتۈر گۇمان ھەم ۋەھىمدىن خالىي ئەمەس ئىدى . ھازىرچۇ ، ئۇنىڭ بىلەن بىرگە ياشاپ ، تېخىمۇ ئېچىل بولۇپ ، ئۇنىڭ خۇي - پەيلىنى بەش قولىدەك بىلىۋالغان بولغاچقا ، ئۇنى ھەقىقىي ياخشى كۆرۈپ قالدى . رېستو ئاجايىپ كەڭ قورساق ، ئاجايىپ تۈز كۆڭۈل ھەم ئاجايىپ چىرايلىق ئىدى . ئۇنىڭ جىمى ئىشقا بولغان كۆز قارىشى ھەم پىكرى ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەشنى ئاساس قىلغان . ئۇ ھەمىشە : «قارىلىق تانىنى بويلاپ ھەرىدەۋەرسەڭ ، ياغاچ كېپىكى ئۆز جايىغا چۈشۈپرىدۇ» دېگەن بۇ ھېكمەتلىك سۆزنى قىلىشقا ئامراق ئىدى . بۇ سۆز جېنىنىڭ كاللىسىغا چوڭقۇر ئورناپ كەتكەندى ھەم ئۇنىڭغا ئاجايىپ قىزىق تويۇلاتتى . رېستو تەڭرىدىنمۇ ، ئىنساندىنمۇ قورقمايتتى . ئادىتى بويىچە جېنىغا تىكىلىپ قاراپ ، يوغان ، قىپقىزىل قوللىرىنىڭ بارماقلىرى بىلەن ئۇنىڭ ئېڭىكىنى قىسىپ تۇرۇپ :

— سىز بەك ئوماق جۇمۇ ، بۇنىڭغا قىل سىغمايدۇ .

شۇغىنىسى جاسارەتلىك ، مەغرۇر ئەمەسسز . بۇ خىل روھ سىزدە تېخى كەمچىل ، — دەيتتى ۋە ئۇنىڭ كۆزلىرىدىكى كايىش ئىپادىسىنى كۆرۈپ ، شۇئان يەنە گېپىنى تۈزەپ ، — ھېچ ۋەقەسى يوق ، سىزدە باشقا خىسلەتلەرمۇ بارغۇ ، — دەپ قوياتتى - دە ، ئۇنى سۆيۈپ كېتەتتى .

رېستونى ھەممىدىنمۇ بەكرەك خۇرسەن قىلىدىغىنى ، ئۇنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە ھەم تەربىيەت جەھەتتىكى خىلمۇخىل نۇقسانلىرىنى يېپىپ كېتەلەيدىغان ساددا مۇئامىلىسى ئىدى . ئۇنىڭ ئانچە مەلۇماتى يوق ، بىر قېتىم ئۇ رېستو دائىم ئىستېمال قىلىدىغان سۆزلەرنى قەغەزگە يېزىۋېلىپ ، ئۇ سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى ئويلىنىپ تۇرۇۋىدى ، رېستو كۆرۈپ قېلىپ كۈلۈۋەتتى . ئەمما شۇ ئىشتىن كېيىن ئۇنى تېخىمۇ بەك ياخشى كۆرۈپ قالدى . يەنە بىر دورەم ، سېنت - لۇئىستىكى جەنۇب سارىيىدا ، جېننىنىڭ بىرنەمە يېڭۈسى يوقتەك قىياپەتتە ئولتۇرغىنىنى سېزىپ قالدى ، ئۆپچۆرسىدىكى كىشىلەرنىڭ ھەممىسى جېننىغا قاراۋەرگەچكە ، جېننى ئۆزىنىڭ غىزا يېيىش ئۇسۇلىنى توغرا بولمىغان ئوخشايدۇ ، دەپ ، خىجىل بولۇپ ئولتۇرغانىدى . دېمىسىمۇ ، جېننى قانداق غىزا يېگەندە قانداق ۋىلكا ، پىچاق ئىشلىتىش كېرەكلىكىنى تازا بىلىپ كېتەلمىگەنىدى . يەنە كېلىپ بۇ غەلىتە تائاملار ئۇنى سەل قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويغانىدى ؛ ئالايلىق ، سەرەبىل ۋە چوڭ خوخا تىكەن قورۇمىسىنى قانداق يېيىشنى بىلەلمەيۋاتاتتى .

— نېمىشقا بىرنەمە يېمەي ئولتۇرىسىز ؟ — رېستو مۇلايىم ئاھاڭدا سورىدى ، — قورسىقىڭىز ئاچقان بولغىدى - ھە ؟

— ئانچە ئاچمىدى .

— چوقۇم ئاچتى ، ماڭا قاراڭ ، جېننى ، مەن سىزنىڭ ئىچىڭىزدىكىنى تېپىپ بولدۇم . سىز ھەرگىز ئۇنداق خىياللاردا بولماڭ . سىزنىڭ غىزالىنىش ئۇسۇلىڭىز خاتا ئەمەس . ئۇنداق بولمىسا مەنمۇ سىزنى بۇ يەرگە باشلاپ كەلمىگەن بولاتتىم . سىز ئەسلىي بىلىسىز ، ئانچە ئەندىشە قىلىپ كەتمىسىڭىزمۇ بولىدۇ .

دۇرۇس بولمىغان يەرلىرىڭىز بولسا ، مەن شۇ زامان سىزگە دەپ قويىمەن ، — مۇشۇ گەپلەرنى قىلىۋاتقىنىدا ، ئۇنىڭ قوي كۆزلىرىدە جېنىنىڭ كۆڭلىنى بەزلەيدىغان بىر خىل ئىپادە ئەكس ئەتتى .

جېنى مىيىقىدا كۈلۈپ قويۇش بىلەن مىننەتدارلىق بىلدۈردى - دە ، ئۆزىمۇ تەن ئالدى :

— بەزىدە سەل خىجىل بولۇپ قالىدىكەنمەن .

— ئۈنچىلىك بولۇپ كەتمەڭ ، — دېدى رېستورېنە ، —

سىزدە خاتالىق يوق ، ئۈنچە دىققەت بولۇپ كەتمەڭ ، مەن سىزگە ئۆگىتىپ قويىمەن ، — ئەمەلىيەتتەمۇ ئۇ ھەرقانداق ئىشتا جېنىغا ئۆگىتىپلا يۈرەتتى .

بارا - بارا ، جېنى ھەشەمەتلىك تۇرمۇشنىڭ قائىدە - يوسۇنلىرى ۋە ئادىتىنى ئۆگىنىۋالدى . دادىسىنىڭ ئۆيىدە دائىم بولۇپ تۇرىدىغان نەرسىلەر ئاددىيغىنا تۇرمۇش لازىمەتلىكلىرىلا ئىدى . ئەمدىچۇ ، ئەمدى جېنىنىڭ يوق نېمىسى يوق — ساندۇق دەمدۇ ، كىيىم - كېچەك دەمدۇ ، پەرداز بۇيۇملىرى ھەم كەيپ - ساپالىق تۇرمۇشقا كېرەكلىك ئەنجاملار دەمدۇ ، ئىشقىلىپ ھەممىسى تەل . بۇ نەرسىلەرنى ئۇ ئەلۋەتتە ياقىتۇرۇپ قالدى . شۇنىسى ، ئۆزىنىڭ سالاھىيىتىنى نەزەرگە ئېلىپ ، ھەممە نەرسىنىڭ ئۆز لايىقىدا بولۇشىغا دىققەت قىلىپ يۈرۈشنى ئەستىن چىقارمىدى . ئۇنىڭدا ئابروۋىيە رەسلىكتىن قىلچە ئەسەر يوق ، بار بولغىنى پەقەتلا ئىمتىياز ھەم پۇرسەتتىن ئاز - تولا بەھرىمەن بولۇش ئېڭى ئىدى . رېستورنىڭ بۇ كەمگىچە كۆرسەتكەن ھەم داۋاملىق كۆرسەتمەكچى بولغان ھىممەتلىرى ئۈچۈن ، شۇكرانە ئەيلەپ ھارمايتتى ، ئۇنىڭ ئەس - خىيالى رېستورنى ئۆزىگە مەھكەم باغلىۋېلىش ، ئۇزاق مەزگىل باغلىۋېلىشتىلا ئىدى !

ۋىستانى ئورۇنلاشتۇرۇشنىڭ ھەممە رەسمىيىتى كۆڭۈلدىكىدەك بېجىرىلىپ بولغاندىن كېيىن ، جېنى ئاندىن كۆڭۈل توختىتىپ ، كۈندىلىك ئائىلىۋى تۇرمۇشقا كىرىشىپ

كەتتى . رېستو ئىشى ئالدىراش بولغاچقا ، بەزىدە ئۆيدە بولالسا ، بەزىدە ئۆيدە بولالمايتتى . ئۇ ئۇلۇغ ئوكيان سارىيىدىن بىر يۈرۈش ئۆي ئىجارىگە ئالدى ، بۇ ساراي ئۆز زامانىسىدە چىكاگو بويىچە بىردىنبىر كاتتا ساراي ئىدى . ئۇ بۇ يەرنى ئاتاقلىق قونالغۇ قىلىۋالدى ، چۈشلۈك غىزانى ھەم كەچكى مېھمانلىرىنى دوستلۇق كۈلۈبىغا ئورۇنلاشتۇراتتى . ئۇ زامانلاردا تېلېفون ناھايىتى ئاز ئىدى ، شۇنداق بولسىمۇ ئۇ ئۆزىنىڭ قونالغۇسىغا بىرنى ئورنىتىۋالدى ، مانا ئەمدى ، جېنى بىلەن ھەرقاچان بىمالال سۆزلىشىۋېرىدىغان بولدى . ئۇنىڭ ھەر ھەپتىدە ئۆيدە بولىدىغان ۋاقتى ئىككى - ئۈچ كۈن ، گاھى ۋاقىتلاردا ئۇنىڭدىنمۇ ئوشۇقراق ئىدى . دەسلەپتە ئۇ جېنىغا : بىر دېدەك ياللاپ ، ئائىلە ئىشلىرىنى قىلدۇرۇڭ ، دەپ بەك تۇرۇۋالغانىدى ، ئەمما جېنى : ۋاقىتلىق چاكار ياللاپ يۈيۈپ تازىلايدىغان ئىشلارنىلا قىلدۇرايلى ، دەپ تەكلىپ بەردى . ئۆزىمۇ ئويلىسا بۇ بولىدىغان تەكلىپ ئىكەن ، شۇڭا ئىچىدىن قوبۇل كۆردى . جېنى ئائىلە مەشغۇلاتىغا ھېرىسمەن ، تېگىدىن ئىشچان ھەم ئېدىتلىق بولغاچقا ، رېستونىڭ ئۇنىڭغا بولغان ئىخلاسى بارغانسېرى ئاشماقتا ئىدى .

رېستو ئەتىگەنلىك غىزانى سائەت سەككىزدە يەيتتى . كەچلىك غىزا يەتتىدە تەييار بولۇشى ھەمدە داستىخان ئوبدان راسلانغان بولۇشى كېرەك ئىدى . كۈمۈشتىن ئىشلەنگەن ۋىلكا - قوشۇقلار ، گۈللۈك ئەينەك ئىستىكان - تەخسىلەر ، چەت ئەلنىڭ فارفور قاچىلىرى — مۇشۇ كىچىككىنە مەئىشى بۇيۇملار ئۇنىڭ كۆڭلىگە تازا ياقىدىغان نەرسىلەر ئىدى . ئۇنىڭ ساندۇقى ۋە كىيىم ئىشكاپى قونالغۇسىغا جايلاشتۇرۇلغانىدى .

دەسلەپكى بىرنەچچە ئاي ئىچىدە ، جىمى ئىش ناھايىتى ئوڭۇشلۇق ئۆتۈپ كەتتى . ئۇ گاھىدا جېنىنى تىياتىرغا ئاپىرىپ كېلەتتى . بىرەر تونۇشى ئۇچراپ قالسا ، ئۇنى «گېرخاردت خېنىم» دەپ تونۇشتۇراتتى . ئەر - خوتۇننىڭ ئىسمىنى بىللە يېزىپ تىزىملىتىشقا توغرا كېلىپ قالسا ، يالغان ئىسمىنى

قوللىناتتى ، لېكىن تونۇش كىشىلەرنىڭ ئۇچراپ قېلىشىدىن ئەندىشە قىلمىسىمۇ بولىدىغان جايلاردا ئۆزىنىڭ ھەقىقىي ئىسمىنى يېزىپ تىزىملىتاتتى . مۇشۇ تەرىقىدە ، ھازىرغا قەدەر ھېچقانداق قىيىنچىلىق ۋە كۆڭۈلسىزلىك يۈز بەرمىدى .

مۇشۇ كۈنلەردە ، جېنى ۋىستانىڭ ئىشى سېزىلىپ قالغۇدەك بولسا بىرمۇنچە ئاۋارىچىلىك تۇغۇلۇشىدىن ئەندىشە قىلىپلا يۈردى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە دادىسىنىڭ ئۆيدە بولۇپ قالغىنى ، ئائىلە ئەزالىرىنىڭ تەرەپ - تەرەپكە چېچىلىپ كەتكىنى ئۇنىڭ غېمىنى ئاشۇرۇپ قويدى . بىر كۈنى ۋېرونىكادىن خەت كەلدى ، ئۇ خېتىدە ، مادانىڭ كېلۈپلانداتا بىر ئۆيىنى ئىجارىگە ئالغانلىقى ، ئۆزى ھەم ۋىليامنىڭمۇ شۇ يەردە تۇرماقچى بولۇۋاتقانلىقى ، بوۋاينىڭ ئۆزى تەنھا قالغانلىقى توغرىلۇق يازغانىدى . جېنىمۇ دەل مۇشۇ ئىشنىڭ چېكىغا چىقىپ قېلىشىدىن ئەنسىرىگەندى ، شۇڭا ئۇنىڭ غېمى تېخىمۇ كۆپەيدى . دادىسىنى خىيالغا كەلتۈرۈۋىدى ، ئۇنىڭغا ئىچى ئاغرىپ قالدى ، دادىسىنىڭ قولى زەخملىنىپ پەقەت كېچىلىك قاراۋۇلۇقنىڭلا ھۆددىسىدىن چىقىپ يۈرۈۋاتقىنى ، ھازىر ئۆيدە يېگانە قالغانلىقىنى ئويلىغىنىدا ، كۆڭلى بۇزۇلدى . ئۇ بۇ يەرگە كەلگىلى ئۇنارمۇ ؟ ئۇنىڭ ھازىرقى ئەھۋالدا بۇ يەرگە كەلمەسلىكى جېنىغا ئېنىق . رېستو ئۇنىڭ كېلىشىشىگە قوشۇلامدۇ ، يوق ؟ بۇنىڭغىمۇ ئىشەنچ قىلىش تەس . ئۇ كەلگەن تەقدىردىمۇ ، ۋىستانىڭ مەسلىسىنى بەربىر ھەل قىلغىلى بولمايدۇ - دە . مانا مۇشۇ سەۋەبتىن ، جېنى غەمدىن زادىلا نېرى بولالمىدى .

ۋىستانىڭ مەسلىسىگە كەلسەك ، دەرۋەقە ، بۇ ئىنتايىن مۇرەككەپ ئىش . جېنى «قىزىمغا يۈز كېلەلمەيمەن» دەپ ئويلايتتى ، شۇڭا ئۇنىڭ ئىشىغا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلەتتى ، ئۇنىڭغا ياخشىلىققا بولسا ئايماي قىلىپ ، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭغا بولغان ئانىلىق مەجبۇرىيىتىنى ئۆتەشتىكى يېتىشىزلىكىنىڭ ئورنىنى تولدۇرماقچى بولاتتى . ئوسلۇن خانىمنىڭ ئۆيىگە كۈندە باراتتى ،

ھەربىر بارغىنىدا ، ئويۇنچۇق دەمدۇ ، قەنت - گېزەك دەمدۇ ، ئىشقىلىپ ، شۇ بالىنى خۇش قىلىدىغان نېمە ئېسىگە كېلىپ قالسا ، شۇنى ئالغاچ باراتتى . بارغاندىن كېيىن ، كەچكىچە ۋىستا بىلەنلا بىللە بولۇپ ، ئۇنىڭغا ئەۋلىيا - ئەنبىيالار ۋە گىگانت ئادەملەر توغرىسىدىكى ھېكايىلەرنى سۆزلەپ بېرەتتى ، بۇ ھېكايىلەرنى ئاڭلىغىنىدا ، بالىنىڭ كۆزلىرى ھەيرانلىقتىن يوغان ئېچىلىپلا قالاتتى . كېيىنچىرەك ، رېستو تۇغقان يوقلاپ سىنىسىنىغا كېتىپ قالغان چاغلاردا ، ۋىستانى ئۆزىنىڭ تۇرالغۇسىغا ئەكېتىدىغان بولدى ، بۇ ئىش بىرنەچچە مەرتەبە تەكرارلانغاندىن كېيىن ، ئۇ ھەمىشە مۇشۇنداق قىلسا بولىدىغانلىقىنى بىلىۋالدى . بىر مەزگىل ئۆتۈپ ، رېستونىڭ تومۇرىنى ئاستا - ئاستا تۇتۇۋالغاندىن كېيىن ، تېخىمۇ يۈرەكلىك بولۇپ كەتتى . يۈرەكلىك دېگەن بۇ سۆز جېنىغا ئانچە ماس كەلمىسىمۇ ، مۇشۇنداق قاراملىقى بىلەن ، ئۇ بەئەينى چاشقان بالىسىنىڭ ئۆزىلا ئىدى ، بەزىدە رېستو قىسقا مەزگىل — ئىككى - ئۈچ كۈن ئۆيدە بولماي قالسىمۇ ، ئۇ ۋىستانى قورقماي تۇرالغۇسىغا ئەكېلەتتى ، ھەتتاكى ۋىستانىڭ ئويۇنچۇقلىرىنى تۇرالغۇسىدا ئېلىپ قېلىپ ، يەنە بىر كەلگىنىدە ئوينىغىلى بېرىش ئۈچۈن ساقلاپ قويدىغان بولدى .

بالا جېنىنىڭ تۇرالغۇسىدا تۇرغان ۋاقىتلاردا ، جېنىنى كىشىلىك ھاياتنىڭ ھەقىقەتەن سۆيۈملۈك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلاتتى ، بۇ يەردە گەپ ، ئۇ قانۇنلۇق رەپقە ھەم كۆڭۈلدىكىدەك ئاپا بولالغان بولۇشى كېرەك - دە ، ۋىستا تولىمۇ چېچەن قىز بولدى ، ئۇ ھەمىشە ساددىلىق بىلەن تولغان سوئاللارنى سوراۋېرىپ ، جېنىنى تازىمۇ خىجىللىققا سېلىپ قوياتتى .

— مەن سىز بىلەن بىللە تۇرسام بولامدۇ ؟ — بۇ ئۇنىڭ دائىم سورايدىغان ئەڭ ئاددىي سوئالى ئىدى . جېنى ئۇنىڭغا ھازىرچە ئۇنى ئەكېلىپ بىرگە تۇرۇشقا بولمايدىغانلىقى ، ئەمما كېيىنچە مۇمكىن بولىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈشكە مەجبۇر بولاتتى ، ئۆزىمۇ

تېزرەك بىر ئامال تېپىپ بالىنى يېنىغا ئەكىلۈۋېلىشنىڭ كويىدا ئىدى .

— زادى قاچانلىققا ، ئېنىق دەپ بېرەلمەمسىز ؟ — ۋىستا يەنە سوراپ تۇرۇۋالاتتى .

— ياق ، قەدىرلىكىم ، ھازىرچە بىر نەرسە دېيەلمەيمەن . بىراق ئاز قالدى ، مېنىڭچە ، سىز يەنە بىرنەچچە كۈن سەۋر قىلىپ تۇرسىڭىز بولارمىكىن . سىز ئوسلۇن خانىمغا ئامراق ئەمەسمۇ ؟ — ئامراق ، — دەدى ۋىستا ، — بىراق ئۇنىڭ ئەمدى ماڭا بېرىدىغان ئوبدان نەرسىسى قالمىدى ، ئۇ ماڭا يەنىلا شۇ بۇرۇنقى ئويۇنچۇقلىرىمنى بېرىۋاتىدۇ .

جېنىنى بۇ گەپلەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن كۆڭلى بىر قىسىملا بولۇپ كەتتى — دە ، ئۇنى ئويۇنچۇق دۇكىنىغا ئاپىرىپ ، ئۇنىڭغا يېڭى ئويۇنچۇقتىن بىر قۇچاق ئېلىپ بەردى .

دەرۋەقە ، رېستو بىزمۇ گۇمان قىلىپ باقمىدى . ئۇ ئەزەلدىن ئائىلە ئىشلىرىغا پەرۋاسىزلىق بىلەن قارايتتى . ئۇنىڭغا پەقەت ئۆزىنىڭ خىزمىتى ۋە كۆڭۈل خۇشلۇقى بولسىلا بولدى ، جېنىنىڭ ساداقىتىگە بەكلا ئىشىنەتتى ، ئۇنىڭ بىرەر خۇپىيانە ئىشى بارلىقىدىن زادىلا شۈبھىلىنىپ باقمىغانىدى . ئۇ بىر كۈنى سەل ساقسىز بولۇپ قېلىپ ، چۈشتىن كېيىنلا ئۆيگە قايتىپ كەلدى ، قارىسا جېنى ئۆيدە يوق — سائەت ئىككىدىن بەشكىچە توپتوغرا ئۈچ سائەت ئۆيدە بولمىۋىدى ، رېستونىڭ سەل ئاچچىقى كېلىپ ، ئۇ قايتىپ كەلگەندە ، ئۇنىڭغا بىرنەچچە ئېغىز كايىپ قويدى ، بىراق ئۇنىڭ ئاچچىقى جېنىنىڭ ئالاقزادىلىكىدىن كۈچلۈك ئەمەس ئىدى . جېنى ئۇنىڭدا گۇمان تۇغدۇرۇپ قويۇشىدىن قورقۇپ ، چىرايى تانرىپ كەتتى — دە ، ئالمان — تالمان گەپ ياساپ ، رېستوغا چۈشەندۈرۈش ھەلەكچىلىكىدە بولۇپ كەتتى . كىر يۈيىدىغان ئايالنىڭكىگە بارغاندىم ، ئۇ يەردىن نەرسە — كېرەك سېتىۋالغىلى باردىم ، شۇڭا ئۆيگە كەچ قالدىمەي ، سىزنىڭ بۇنچە بالدۇر كېلىدىغىنىڭىزنى ئويلىماپتىمەنەي ، سىرتقا چىقىمىسام

بولغانىكەن ، سىز قايتىپ كەلگەندە ئالدىڭىزغا چىقالمىدىمىيەي ، دېگەندەك سۆزلەرنى قىلىپ كەتتى . شۇ ئىشتىن كېيىن ، ئۇ بۇنداق ئىشتىن قانداق چاتاق تېرىلىدىغانلىقىنى بىلىپ قالدى .

بۇ ئىش ئۆتۈپ ئالاھەزەل ئۈچ ھەپتىدىن كېيىن ، رېستو بىر ئىش بىلەن سىنىسنىناتغا كەتتى ، ئۇ يەردىن يەنە بىر ھەپتىدىن كېيىن قايتىپ كەلمەكچىدى . شۇڭا جېننى ۋىستانى يەنە ئەكېلىۋالدى . بۇ دورەم بالا بۇ ئۆيدە تۆت كۈن تۇرۇپ قالدى ، ئانا - بالا ئىككىيلەن بىر - بىرىگە ئىلگىرى - ئاخىر قېنىشىۋالدى .

بۇ دورەمقى قىسقا ۋاقىت جەم بولۇشتىن ئەسلىدە ھېچقانداق چاتاق چىقمىغانمۇ بولار ئىدى ، بىراق جېننىنىڭ بىپەرۋالىقى تۈپەيلى چاتاقنىڭ چوڭى يۈز بېرىپ ، ئۇنى قاتتىق ئۆكۈندۈردى . ۋىستا كېتىدىغان چېغىدا ، ئويۇنچۇق قوزچىقىنى ئۆتۈپ قېلىپ ، تاشقىرىقى ئۆيدىكى كۆن بىلەن قاپلانغان لۆم - لۆم كارىۋىتىنىڭ ئاستىدا قالدۇرۇپ كەتكەنىكەن . بۇ كارىۋات دەل رېستونىڭ دائىم يېتىپ تۇرۇپ تاماكا چېكىدىغان جايى ئىدى . ئويۇنچۇقنىڭ بويىدا كۆك لېنتا بىلەن باغلاپ قويۇلغان بىر كىچىك قوغغۇراق بار ئىدى ، كارىۋات ھەربىر مىدىرلىسا ، ئۇنىڭدىن بوش ئاۋاز چىقاتتى . ۋىستاننىڭ بالىلارچە شوخلۇقى بار - دە ، ئۇ ئويۇنچۇق قوزچاقنى ئەتەي كارىۋاتنىڭ ئارقىسىغا تاشلاپ قويغانىكەن . ئۇ چاغدا جېننى بۇنىڭدىن خەۋەرسىز ئىدى . ۋىستا كەتكەندىن كېيىن ، جېننى ئويۇنچۇقلارنىڭ ھەممىسىنى يىغىشتۇرۇپ ئېلىپ قويغان ، قېرىشقاندەك ، مۇشۇ ئويۇنچۇق ئۇنىڭ دىققىتىنىڭ سىرتىدا قالغانىدى . رېستو قايتىپ كەلگەندىمۇ ، ئۇ يەنە ئاشۇ يەردە ، كۆزلىرىنى پارقىرتىپ ، كۈن نۇرىدا يالتىراپ تۇرغان ئويۇنچۇقلار دۇنياسىغا قاراپ يانتىقاندى .

شۇ كۈنى ئاخشىمى ، رېستو ئاشۇ كارىۋاتتا بەخىرامان ياتقىنىچە ، سىگارت چەككەچ گېزىت كۆرۈۋاتاتتى . تويۇقسىز ، قولىدىكى سىگارت يەرگە چۈشۈپ كەتتى ، سىگارتنىڭ ئوتى

ھېلىھەم يېنىۋاتتى . ئۇ بىر نەرسىلەرنى كۆيدۈرۈپ قويۇشتىن ئەنسىرەپ ، ئېڭشىپ كارىۋات ئاستىغا كۆز يۈگۈرتتى . سىگارت دەماللىققا كۆزگە چېلىقمىدى ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ، كارىۋاتنى بىر ياققا سۈرۈپ قارىۋىدى ، ۋىستا تاشلاپ قويغان جايدا تۇرغان ھېلىقى قوزچاقنى كۆرۈپ قالدى . ئۇنى قولغا ئېلىپ ، ئۆرۈپ - چۆرۈپ بىرھازاغىچە كۆزدىن كەچۈردى ، كۆڭلىدە بۇ نەرسىنىڭ قانداق قىلىپ بۇ ئۆيدە پەيدا بولۇپ قالغىنىغا بەكمۇ قىزىقتى .

«ئويۇنچۇق قوزچاق ئىكەنغۇ ! بۇ ھەرقاچان قوشنىلارنىڭ بالىلىرىنىڭ نەرسىسى ، جېنى ئۇلارنى ئويناتقىلى ئەكىرگەندە ، ئۇلار بۇنى مۇشۇ يەرگە تاشلاپ قويغان بولۇشى مۇمكىن» دەپ ئويلىدى ئىچىدە . بۇ نەرسە بىلەن جېنىغا بىر چاقچاق قىلغۇسى كېلىپ قالدى .

ئۇ ئويلاۋېتىپ ، ئۆزىچە خۇشال ھېسلاغا غەرق بولدى - دە ، ئويۇنچۇقنى كۆتۈرۈپ ئاشخانغا كىردى ، جېنى ئوچاق بېشىدا نېمىلەرنىدۇر قىلىپ پايىپتەك بولۇپ يۈرەتتى . رېستو قەستەن سۈرلۈك قىياپەتتە ئۇنىڭدىن سورىدى :

— بۇ نەدىن كېلىپ قالدى ؟

ئۆزىنىڭ قوش سالاھىيىتىنى يېتەرلىك ئىسپاتلاپ بېرىدىغان بۇ نەرسىنىڭ رېستونىڭ قولىغا چۈشۈپ قېلىشى جېنىنىڭ ئۇخلاپ چۈشكىمۇ كىرمىگەندى . ئۇ ئۆرۈلۈپ شۇنداق بىر قاراپلا ، رېستو دەرگۈمان بولۇپ ئاچچىق قىلىۋاتقان ئوخشايدۇ ، دېگەن چۈشەنچىدە بولۇپ قالدى ، شۇئان تومۇرلىرىدىكى قانلىرى يۈزىگە تەپتىيۇ ، يەنە ئىتتىك تارقىدى .

— نېمە ، نېمە ؟ — تىلىنى چايناپ تۇرۇپ قالدى ئۇ ، —

بۇ مەن سېتىۋالغان ئويۇنچۇققۇ .

— مەنمۇ شۇنداقمىكىن دەپ ئويلىۋىدىم ، — دېدى رېستو

ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن ، جېنىنىڭ ئۈرۈكۈگەن قۇشتەك بولۇپ كەتكەن قىياپىتى ئۇنىڭ نەزىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمىغان بولسىمۇ ،

ئەمما ئۇ بۇنىڭدىكى زور مەنىنى ھېس قىلىپ يەتكۈدەك بولمىغانىدى. «ئۈزە، پىنھان قوي قوتىنى ئىچىدە چۆرگىلەپ يۈرۈۋېتىپتۇ - دە.»

ئۇ قوزچاقنىڭ بويىدىكى قوڭغۇراقنى بىرنەچچىنى چېكىپ قويۇۋىدى، جېنى روھى چىقىپ كەتكەندەك قىياپەتتە، گەپمۇ قىلالماي تۇرۇپ قالدى. قوڭغۇراقنىڭ ئاۋازى خېلىغىچە توختىمىدى، رېستو بۇرۇلۇپ جېنىغا يەنە بىر قاراپ قويدى. ئۇ شۇ تۇرقىدا چاقچاق قىلىۋاتقاندا كۆرۈنسىمۇ، جېنى ئۇنىڭ نېمىدىن گۇمانلىنىۋاتقىنىنى سوراشقا پىتىنالمىدى. لېكىن ئۇنىڭ قەلبىدىكى ئەنسىزلىك ھېلىتىن تىنچلىنىدىغاندەك ئەمەس ئىدى. — كۆڭلىڭىز پەرىشان بولۇۋاتامدۇ نېمە؟ — دەپ سورىدى رېستو.

— ياقەي، — دېدى جېنى جاۋابەن.
— قارىغاندا، بۇ قوزچاق سىزنى قاتتىق چۆچۈتۈۋەتكەندەك قىلىدۇ.

— ئۇنى نېرى ئېلىپ قويىمەن دەپ ئۇنتۇپ قاپتىكەنەن، باشقا ھېچ ئىش يوق، — دېدى جېنى ئۆزىنى ئەركىن تۇتۇپ.
— قارىغاندا، بۇ قوزچاقنىڭ ئوينىلىۋاتقىنىغا خېلى چاغلار بولغان ئوخشايدۇ، — رېستو سەل جىددىي تەرزىدە قوشۇمچىلاپ قويدى، جېنىنىڭ بۇ مەسىلىدىن قاتتىق بىئاراملىققا چۈشۈپ قېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ، قايتا گەپ سورىمايلا قويدى. بايا مۇشۇ قوزچاقنىڭ باھانىسىدە ئازراق قىزىقچىلىق قىلىپ ئىچ پۇشۇقنى چىقارماقچى بولۇۋىدى، بۇنىڭدىن ھېچ نەتىجىگە ئېرىشەلمىدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇ تاشقىرىقى ئۆيگە قايتىپ چىقىپ، بايقى كارىۋاتقا چىقىپ ياتتى - دە، بۇ ئىشنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈشكە باشلىدى. «جېنى نېمانچە ئۈركۈپ كېتىدىغاندۇ؟ ئۇ دېگەن تايىنلىقلا بىر ئويۇنچۇققۇ، ئۇنىڭغىمۇ بۇنچۇۋالا بوزىرىپ - تاتىرىپ كەتكەن بارمۇ؟ ئۆيدە يالغۇز ئولتۇرۇپ زېرىكىپ، قوشنىلارنىڭ بالىلىرىنى ئۆيگە ئەكىرىپ ئويناتقان بولسا، بۇ ھېچقانچە بىر ئىش

ئەمەسقۇ . نېمىگە بۇنچىۋالا ئالاقزادە بولۇپ كېتىدىكەنە؟ » ئۇ شۇنچە ئويلاپمۇ ، ھېچ تېگىگە يېتەلمىدى .

شۇنىڭدىن كېيىن ، بۇ قوزچاقنىڭ گېپى ئىككىنچىلەپ بولۇنمىدى . ئىش ئۆتۈپ ئەھۋال ئۆزگەرگەندىن كېيىن ، ناۋادا ئۇنىڭ گۇمانىنى قايتا قوزغاپ قويدىغان ئىش يۈز بەرمىگەن بولسا ، جېنىنىڭ خاتىرىسىدىن بۇ ئىشنىڭ ئىزىنى تامامەن ئۆچۈرۈپ تاشلىغىلى بولاتتى ، شۇنىسى ، ئۇ ئىشنىڭ ئايىغى بېسىلماي تۇرۇپلا ، يەنە بىر ئىش يۈز بەردى .

بىر كۈنى ئاخشىمى ، رېستو تۇرالغۇسىدا ئادەتتىكىدىن ئۇزاقراق ھايل بولۇپ قالغانىدى ، ئۇشتۇمتۇت ئىشك قوڭغۇرىقى جىرىڭلاپ كەتتى . بۇ چاغدا جېنى ئاشخانىدا غىزا ئېتىش بىلەن ئالدىراش ئىدى . شۇڭا رېستو ئىشكىنى ئۆزى بېرىپ ئاچتى . ئىشك ئالدىدا ئوتتۇرا ياشلىق بىر ئايال ساراسمىگە چۈشكەن قىياپەتتە تۇراتتى ، ئۇ ئايال رېستوغا بىر قاراپ قويدى - دە ، شۇپت تەلەپپۈزىدا گەپ قىلىپ ، جېنىنى ئىزدەيدىغانلىقىنى ئېيتتى . — ئەمىسە جىندەك تۇرۇپ تۇرۇڭ ، — رېستو شۇنداق دەپلا ، ئىچكىرى كىرىپ جېنىنى قىچقاردى .

جېنى يىراقتىن بىر قاراپلا كەلگۈچىنىڭ كىملىكىنى بىلدى - دە ، ئالاقزادە بولغان ھالدا زالدىن ئۆتۈپ ، ئىشكىنى كەينىچە يېپىپ چىقىپ كەتتى . ئۇنىڭ بۇ تۇرقى شۇ زامان رېستونىڭ گۇمانىنى قوزغاپ قويدى . رېستو قوشۇمىسىنى تۇردى - دە ، بۇ ئىشنى ئېنىقلىمىغۇچە بولدى قىلماسلىقىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى . جېنى بىردەمدىلا قايتىپ كىردى ، ئۇنىڭ چىرايى ئۆلۈكنىڭكىدەك تاتىرىپ كەتكەندى ، ئۇ خۇددى قوللىرىنى نەگە جايلاشتۇرۇشنى بىلمەيۋاتقاندەك ، بىرنېمىنى ئىزدەمەكچى بولۇۋاتقاندەك جىددىيلىشىپ كېتىۋاتاتتى .

— نېمە ئىش بولدى؟ — دەپ سورىدى رېستو . ئۇنىڭ قېنى قىزىپ تۇرغاچقا ، ئاۋازى قوپالراق چىقتى .

— سىرتقا بىر چىقىپ كىرمىسەم بولمايدىغان ئوخشايدۇ ، —

جېنى خېلى بىرھازادىن كېيىن ئاران شۇنى دېيەلدى .
— مەيلى بارسىڭىز بېرىڭ ، — رېستو ئۆزىنى ئاران تۇتۇۋالغان ھالدا ئۇنىڭغا ئىجازەت بەردى ، — بىراق زادى نېمە ئىش بولدى ، نېمىلا بولمىسۇن ماڭا ئېيتىشىڭىز كېرەك ، شۇنداق ئەمەسمۇيا ؟ شۇ تاپتا نەگە بارماقچىسىز ؟
— مەن . . . مەن ، — جېنى گېپىنى قىلالماي قالدى ، —
مەن . . .

— ھە ، نېمە ؟ — دەدى رېستو قاتتىقراق قىلىپ .
— سىرتقا چىقىمىسام بولمايدىغان ئىش چىقىپ قالدى ، —
جېنى گەپ يورغىلاتتى ، — مەن . . . مەن ئەمدى بىر دەم كېچىكسەم بولمايدۇ . قايتىپ كەلگىنىمدىن كېيىن سىزگە ئېيتىپ بېرىمەن ، رېستو ، ھازىر مەندىن گەپ سورىمىسىڭىز كەن .
ئۇ كۆزلىرىنى چەكچەيتكەن پېتى رېستوغا قارىدى ، چىرايىدىن دەرھال مېڭىشنى قارار تاپقانلىقىنىڭ ئىپادىسى كۆرۈنۈپ تۇراتتى . رېستو ئۇنىڭ بۇنداق جىددىي قىياپىتىنى زادىلا چېلىقتۇرۇپ باقمىغانىدى ، بۇ ھال ئۇنىڭغا سەل تەسىر قىلدى ھەم سەپراسىنى ئۆرلىتىپ قويدى .

— بارسىڭىز ئەلۋەتتە بولىدۇغۇ ، — دەدى ئۇ ، — ئەمما نېمانچە بۇنداق تىمىسقىلاپ يۈرگۈلۈك ؟ نېمىشقا سەۋەبىنى ماڭا ئېيتالمايسىز ؟ خەق بىلەن نېمە ئۈچۈن ئىشكىنىڭ كەينىدە كۆسۈرلىشىسىلەر ؟ سىز زادى قەيەرگە بارماقچى ؟

سۆزلەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ، سۆزىنىڭ سەل قوپال كەتكىنىنى سېزىپ ، گېپىنى توختىتىۋالدى . جېنى باياتىن ھېلىقى خەۋەرنى ئاڭلىغان چېغىدىلا تىت - تىت بولۇپ كەتكەنىدى ، ئەمدى ئەزەلدىن ئۇچراپ باقمىغان بۇ ئەيىبلەشكە ئۇچرىغاندىن كېيىن كەيپىياتى بىردىنلا ئۆرلەپ ، چېكىگە يەتتى .

— سىزگە چوقۇم دەپ بېرىمەن ، رېستو ، مەن سىزگە چوقۇم دەپ بەرسەم بولمىدىمۇ ، — جېنى چاڭلىداپ سۆزلەپ كەتتى ، —
ئەمما ھازىر بولمايدۇ ، ھازىر مېنىڭ ۋاقتىم يوق . مەن قايتىپ

كېلىپ سىزگە ھەممىنى دەپ بېرىمەن ، مېنى تۇسىمىسىڭىز .
ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا ، ئالدىراپ - تېنەپ ياندىكى ھۇجرىغا
كىرىپ پەلتوسىنى كىيىپ چىقتى . رېستو ھېچنېمىنى
چۈشەنەلمەيلا قالدى ، يەنە ئۇنى بوش قويۇۋەتكۈسى كەلمەي ، ئۇنىڭ
كەينىدىن ئىشىككە قوغلىشىپ باردى .

— توختاڭ ، — ئۇ قوپاللىق بىلەن گۈركىردى ، — بۇ
قىلىقىڭىز بولمىدى . سىزگە زادى نېمە بولدى ؟ ماڭا ئېنىق دەپ
بېرىڭ .

ئۇ ئىشىك تۈۋىدە تۇرۇپلىۋالدى ، بېشىدىن تارتىپ
تاپىنىغىچە ، ئادەمنى بويسۇندۇرماي قويمايدىغاندەك تەرساللىق ،
قەتئىيلىك ئىپادىسى چىقىپ تۇراتتى . جېنىنى ئىلاجسىز بېشىنى
ئارقىغا بۇردى .

— مېنىڭ بالام ، رېستو ، — دېدى ئۇ چۇۋۇرلاپ ، —
سەكراتتا يېتىپتۇ . شۇ تاپتا سىزگە سۆزلەپ بېرىشكە ۋاقىتم يوق ،
ئاھ خۇدا ، مېنى تۇسىمىسىڭىز ، قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، سىزگە
ھەممىنى دەپ بەرسەم بولمامدۇ .

— سىزنىڭ بالىڭىز ؟ — رېستو تۈۋلۈۋەتتى ، — بۇ قانداق
گەپ ؟

— مەن ئىلاجسىز ، — دېدى جېنىنى جاۋاب بېرىپ ، — مەن
قورققاندىم . . . سىزگە بۇرۇنلا ئېيتىشىم كېرەك ئىدى . ئەمما ،
چۈنكى . . . چۈنكى . . . ئاھ ، مېنى قويۇپ بەرسىڭىز ، قايتىپ
كەلگەندىن كېيىن سىزگە ھەممىنى سۆزلەپ بېرى .

رېستو ھاڭ - تاڭ بولغان ھالدا ئۇنىڭغا تىكىلىپ تازا بىر
قارۋەتكەندىن كېيىن ، بىر چەتكە داچىپ يول بوشاتتى . ئەمدى
ئۇنىڭدىن قىستاپ سوراۋەرگەننىڭ پايدىسى يوقلۇقىنى چۈشەندى .
— بوپتۇ ، بېرىڭ ، — دېدى ئۇ تىنچلانغان قىياپەتتە ، —

سىزنى بىرى ئاپىرىپ قويسۇنمۇ ؟
— ھاجىتى يوق ، — دېدى جېنىنى ، — ئوسلۇن خانىم سىرتتا
كۈتۈپ قالدى ، شۇ ياق بىلەن بىللە بارىمەن .

ئۇ چىرايى تاتارغان ھالدا ئالدىراش چىقىپ كەتتى .
رېستو جايىدىن قىمىرلىماي ، ئويغا چۆككىنىچە تۇرۇپلا
قالدى . «ناھايەتكى بۇ ، ئۆزۈم ئېنىق چۈشىنىمەن دەپ ئويلىغان
ھېلىقى ئايال شۇ بولسا؟ قارىمامدىغان ، شۇنچە يىللاردىن بېرى ،
دوپپامغا جىگدە سېلىپ يۈرگەنكەن - دە ، جېنى ! چىرايىنىڭ
تاتىرىپ كەتكىنىنى قارا ئۇنىڭ ! ھېلىقى ياۋاشلىقى قېنى !»
رېستو مۇشۇنداق ئويلار بىلەن ئۆزىگە ئۆزى سۆزلەۋېتىپ ،
جىلە بولغىنىدىن بوغۇلۇپ قالايلا دەيدى .
«خوپ بولدى ، ئۆزۈمگىمۇ ئاز !»

29

جېنىنىڭ بۇنداق ئالدىراش چاقىرتىپ كېتىلىشىدىكى
سەۋەب ، ۋىستا بالىلاردا بولىدىغان جىددىي كېسەلگە گىرىپتار
بولۇپ قالغانىدى — بۇ كېسەلنىڭ بۇنداق ئۇشتۇمتۇت پەيدا بولۇشى
ھەم ئۇنىڭ ئاقىۋىتى تېخى ئىككى سائەت ئىلگىرى ھېچكىمنىڭمۇ
خىيالغا كىرىپ چىقمىغانىدى . ۋىستانىڭ بىرنەچچە سائەت
ئىلگىرى بوغۇزى ئاغرىپ قالغانىدى ، بۇ كېسەل بىردەمدىلا شۇنداق
يامانلاپ كەتتى ، بۇنىڭدىن قورقۇپ كەتكەن بىچارە موماينىڭ
پۇت - قولىدا جان قالمىدى . يۈگۈرۈپ قوشنىلىرىنىڭكىگە
چىقىپ ، «بىرەر ئىنسان بارمىغا ۋىستاننىڭ كېسەلى ئېغىر
ئىكەنلىكىنى خەۋەر قىلىپ قويغان بولساڭلار بوپتىكەن ، ئۇ
تېزىرەك كەلگەن بولسا» دەپ ئۆتۈندى . بۇ خەۋەرنى ئېلىپ بارغۇچى
جېنىنى تېزىرەك بارسۇن ، دەپ ئەتەي ئۆزىنى قورقۇپ ئۆگۈسۈلى
قالمىغاندەك قىلىپ كۆرسىتىۋىدى ، جېنى بالىسىنى «ئۆلۈپ
قالدىغان ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپ قورقۇپ كەتكىنىدىن ، نەچچە
يىلنىڭ مابەينىدە سىر تۇتۇپ كەلگەن مەخپىيەتلىكىنى بىراقلا
ئاشكارىلىۋەتتى . ئىشىكتىن چىقىپلا يۈگۈرگەندەك ماڭدى ،

يۈرىكىدە قىزى بىلەن پاتراق يۈز كۆرۈشۈۋېلىش ئىستىكى ئوت بولۇپ يانماقتا ئىدى. «ناۋادا ئۈلگۈرەلمىگەن بولسام، ئۇ چاغدا قانداق بولىدۇ! ناۋادا ۋىستا ئاللىبۇرۇنلا كېتىپ قالغان بولسىچۇ!» ئۇ ئىختىيارسىز قەدىمىنى تېزلەتتى، كوچا چىراغلىرىنى بىر - بىرلەپ ئارقىدا قالدۇرۇپ قۇيۇندەك كېتىۋاتقان مۇشۇ پەيتتە، رېستونىڭ باياتىن ئېيتقان جاندىن ئۆتكۈدەك سۆزلىرى ئۇنىڭ ئېسىدىن تامام كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن، رېستونىڭ ئۆزىنى ئۆيدىن ھەيدەپ چىقىرىپ، نارەسىدە قىزى بىلەن يات يۇرتلاردا سەرسان بولۇپ يۈرۈشكە مەھكۇم قىلىش مۇمكىنلىكىمۇ خىيالىغا كىرىپ چىقماس ئىدى. ئەس - خىيالى ۋىستاننىڭ ئېغىر بىتاب بولۇپ قالغانلىقى، ھەتتا سەكراتتا ئىكەنلىكىدىلا ئىدى، ئۇ يەنە: «ئانا - بالا ئىككىمىزنىڭ ئايرىلىپ ياشاۋاتقىنىمىز پۈتۈنلەي ئۆزۈمدىن كەتكەن ئىش، مەن گۇناھكارمەن، ئەگەر ئۇنى ئۆز يېنىمدا باققان بولسام بۈگۈنكىدەك ئىش يۈز بەرمىگەن بولاتتى»، دەپ ئويلىدى.

«ئۈلگۈرۈپ بارالغان بولسام ياخشى بولاتتى، — ئۇ يول بويى ئۆزىگە ئۆزى پىچىرلاپ ماڭدى، تۇرۇپلا، ئەسەبىيلىكى تۈتۈپ قالغاندەك بولۇپ، — بۇنداق قاملاشمىغان ئىشنى قىلسام پەرۋەردىگارنىڭ جازاسىغا ئۇچرايدىغىنىمنى بىلمەپتىمەن. نېمىشقىمۇ ھاماقەتلىك قىلغاندىمەن! نېمىشقىمۇ بۇنچە گالۋاڭلىق قىلغاندىمەن!» دەپ سۆزلەپ كەتتى.

ئىشكىنىڭ ئالدىغا يېتىپ كېلىشى بىلەنلا، سوقماق يولدىن ئۇچقاندەك يۈگۈرۈپ ئۆتۈپ ئۆيگە كىردى، قارىسا، ۋىستا يۈزى ئاپئاق ئاقىرىپ كەتكەن ھالدا بوش نەپەس ئېلىپ تىپتىنچ ياتقانكەن، ئەمما خېلى ئوبدان بولۇپ قالغاندەك كۆرۈنەتتى. بالىنىڭ يېنىدا بىرمۇنچە شۋېتسىيىلىك قوشنىلار ھەم ئوتتۇرا ياشلىق بىر دوختۇر پايپىتەك بولۇپ تۇرغانكەن. بۇلار ئۇنىڭ بالىنىڭ كارىۋىتى يېنىغا بېرىپ يەرگە تىزلانغىنچە، بالىغا بىرنېمىلەرنى دەۋاتقىنىغا قىزىقسىنىپ قاراپ قېلىشتى.

بۇ چاغدا ، جېنى ئۆز كۆڭلىدە بىر قارارغا كېلىپ بولغانىدى . ئۇ قىزنىڭ ئالدىدا گۇناھ ئۆتكۈزدى ، ئۆتكۈزگەندىمۇ چىداپ تۇرغۇسىز گۇناھ ئۆتكۈزدى . بۈگۈندىن ئېتىبارەن بارلىق كۈچىنى ئىشقا سېلىپ گۇناھنى يۈيۈشى كېرەك . رېستو ئۇنى ناھايىتى ياخشى كۆرۈپ كەلدى ، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق ئىشنى يوشۇرماستىكى كېرەك ؛ ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ قالغان تەقدىردىمۇ — بۇ يېقىنى خىيالغا كەلتۈرۈشى بىلەن ، ئىختىيارسىز يۈرىكى پىچاق سانجىغاندەك ئاغرىپ كەتتى — چوقۇم شۇنداق قىلىشى كېرەك . ئەمدى ۋىستانى ئىگە - چاقىسى يوق بالدەك تاشلىۋېتىشكە بولمايدۇ . ئۇ بالىسى ئۈچۈن ئانىلىق بۇرچىنى ئادا قىلىپ ، بالىسىنى ئائىلە مېھرىدىن بەھرىمەن قىلىشنى ، ئۆزى نەگە بارسا ، ئۇنىمۇ شۇ يەرگە ئاپىرىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى .

شۋېتسىيەچە پاسوندا سېلىنغان بۇ ئاددىي ئۆيدە ، كارىۋات يېنىدا ئولتۇرۇپ ، ئۇ كۆڭلىدە ئاستا - ئاستا ئاڭقىرىشقا باشلىدى . بۇنداق ئالدامچىلىقنىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوق ئىكەن . مانا ، قاراپ تۇرۇپ بىرمۇنچە ماجىرا ھەم دەرد - خاپىلىقنىڭ كېلىپ چىقىشىغا سەۋەب بولدى . ئۆزىنىڭ مۇشۇ بىرنەچچە ئايدىن بۇيانقى غەم - تەشۋىشلىرىمۇ مۇشۇنىڭدىن بولغانىدى ، بولۇپمۇ بۈگۈن ئاخشامقى ئىشنى ئالدىدىغان بولساق ، بۇمۇ ئاشۇ ئالدامچىلىقنىڭ نەتىجىسى ، شۇ . ئۇنداق قىلغاندىن ئەمدى نېمە پايدا چىقتى ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە ئىش ئاشكارىلىنىپ قالدى ئەمەسمۇ . ئۇ ، بۇنىڭدىن كېيىن قانداق قىلىشنى ھېچ بىلەلمەي ، تۈۋى يوق خىياللارغا غەرق بولدى ، ۋىستامۇ ئاستا - ئاستا تىنچلىنىپ ، بىرپەستىن كېيىن ئۇيقۇغا كەتتى .

رېستو بۇ ئىشنى بىلىپ قالغان چاغدىكى بىردەملىك قەھر - غەزىپى تارقىلىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئۆزىگە ئۆزى مۇنداق تەبىئىي سوئاللارنى قويدى : «بۇ بالىنىڭ دادىسى كىم بولغىدى ؟ ئۇ ھازىر قانچە ياشتا ئىكەن ؟ قىزىق ، ئۇ قانداقلارچە ھازىر چىكاگودا بولۇپ

قالدى ، ئۇنى كىم بېقىۋاتقاندۇ؟» ئەمما ئۇ سوئاللا قويايلىتى ، جاۋاب بېرەلمەيتتى ، بۇ ئىشلاردىن مۇتلەق خەۋەرسىز ئىدى .
ئۇ جېنى بىلەن دەسلەپ لېئانچو خانىملارنىڭكىدە ئۇچرىشىپ قالغان چاغدىكى ئەھۋاللارنى يېڭىباشتىن ئەسكە ئېلىشقا باشلىدى .
شۇ چاغدا ئۇنى جېننىڭ نەرى جەلپ قىلىۋالغان بولغىدى ؟ نېمە ئۈچۈن بىرنەچچە سائەتلىك كۆزىتىش بىلەنلا ، ئۇنىڭدا جېننىنى چوقۇم قولغا چۈشۈرەلىشىگە ئىشەنچ تۇغۇلۇپ قالغاندىكىنە ؟ بۇ زادى نېمە سەۋەبتىندۇ ؟ ئەخلاق جەھەتتىكى شاللاقلىقىدىنمىدۇ ياكى ئىرادىسىنىڭ زەئىپلىكىدىنمىدۇ ؟ زادى نېمە سەۋەبتىندۇ ؟
ئۇ ، بۇ ئىشتا چوقۇم بىر خىل ئويۇن بار ، يەنى پىشقان نەيرەڭۋازلىق بار ، دەپ تەخمىن قىلدى . جېننىنىڭ ئۇنىڭدەك مۇشۇنداق سەمىمىي ئادەمگىمۇ ئالدامچىلىق قىلغىنىنى بولسا ، ۋاپاسزلىققا جورىدى .

ۋاپاسزلىق رېستو ھەممىدىن بەك نەپرەتلىنىدىغان ئىش ئىدى ، ئۇ بۇنى ئىنسانلار ئارىسىدىكى گۇناھى چېكىدىن ئاشقان بۇزۇقلارنىڭ ئىشى ، دەپ قارايتتى . جېننىنىڭ ۋۇجۇدىدىن بۇنىڭ زەررىچىسىنى بايقاپ قالغىنى ئۇنى تولىمۇ ئوڭايىسىزلاندۇرۇپ قويدى . جېننىنىڭ ئىلگىرىكى يۈرۈش - تۈرۈشىدا ۋاپاسزلىقنىڭ ئالامىتى كۆرۈلمەكتە يوق ، بەلكى ئەكسىچە ناھايىتى تەسىرلىنىپ يۈرۈۋاتقاندەك روھىي قىياپەت چىقىپ تۇراتتى ؛ بىراق ئەمدىلىكتە بۇ ئىش ئاشكارىلىنىشى بىلەن ، رېستوغا جېننىنىڭ ۋاپاسزلىق قىلمىشىنىڭ كۈچلۈك ئىسپاتى قولغا چۈشۈپ قالغاندەك تەسىر قىلىپ ، ئۇنىڭ ئۆچمەنلىكىنى قوزغاپ قويدى . «ئۇ مۇشۇنداق قىلىپ مېنى كولدۇرلىتىپ يۈرۈشكە قانداق پېتىنغاندۇ ؟ ئۇ ناھايىتى قىيىن شارائىتتا تۇرغان ۋاقتىدا ، مەن ئۇنىڭغا قالتىس شەپقەت كۆرسەتكەن ئەمەسمىدىم ؟»

ئۇ ئويلاپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ، ساپادىن تۇرۇپ كېتىپ ، جىمجىتلىققا چۆككەن ئۆيىچىدە ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىپ يۈردى ، بۇ مەسىلىنىڭ ئېغىرلىقى ئۇنىڭ ھۆكۈم قىلىش

ئىقتىدارىنى تولۇق ئىشقا سېلىۋەتتى . «جېنىنى مېنىڭ ئالدىمدا گۇناھ ئۆتكۈزدى ، مەن ئۇنى جازالاشقا ھەقلىقمەن» ، «ئىلگىرى كۆز بويامچىلىق قىلىپ يۈرگەن بولسا ، مەيلى كەتتى ، ئەمدى مېنى داۋاملىق ئالداپ يۈرۈۋېرىشىگە يول قويمايمەن» دېگەن كەسكىن پىكىرلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى ئۇ ، يەنە «جېنىنىڭ مۇھەببىتى ئاللىبۇرۇنلا بۆلۈنگەنكەن ، يېرىمى ماڭا ، يېرىمى بالىسىغا تەئەللۇق ئىكەنتۇق» دەپ ھۆكۈم قىلدى . مەسىلىنى مۇشۇنداق بايقايدىغان بولسا ، ئۇنىڭغا ئوخشاش مەرتىۋىلىك ھەرقانداق كىشىمۇ چىدىيالىمىتى . شۇڭا ئۇ ئىچ - ئىچىدىن بىئارام بولۇپ ، قوللىرىنى شىمىنىڭ يانچۇقىغا سالغىنىچە ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىۋەردى .

رېستونىڭ جېنىنى «ماڭا ۋاپاسزلىق قىلدى» دەپ ئويلاپ قېلىشىغا ، جېنىنىڭ بالىسىنىڭ ئىشىنى ئۇنىڭدىن سىر تۇتقانلىقى سەۋەب بولدى . ئەمەلىيەتتە ئۇ بالىنىڭ بۇ دۇنياغا تۇرىلىپ قېلىشىغا سەۋەب بولغان ئاشۇ غەيرىي رەسمىي مۇناسىۋەتمۇ خۇددى ئۆز ۋاقتىدا جېنىنىڭ رېستونىڭ ئېزىقتۇرۇشىغا بەس كېلەلمىگەنلىكى سەۋەبلىك پەيدا بولغان مۇناسىۋەتكە ئوخشاشلا بىر ئىش ئىدى . ئۇنداق بولغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ بۇنداق ھۆكۈم قىلىشىنى تازا ئادىللىق دېگىلى بولمايتتى . ھالبۇكى بۇنداق غەلىتە بىر تەرەپلىمە قاراش ئۆزگىنى كۆپرەك ، ئۆزىنى ئازراق ئەيىبلەيدىغان ئىنسانلار ئارىسىدا مەڭگۈ مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ . ئەينى چاغدا رېستون ئۆزىنىڭ ئەخلاقىنىڭ قانداقلىقى بىلەن ھېسابلاشماي (ئەسلىدىمغۇ ، ئەركەكلەرنىڭ ھۆكۈمىدە ئۆزىنىڭ ئەخلاقى توغرىسىدا لىلا پىكىرنىڭ ئىلگىرى سۈرۈلمىكى قىيىن گەپ) ، ئۆزىچە بىر خىل غايىگە ئىشىنىپ يۈرگەندى ، يەنى ئايال خەق ئۆزىنىڭ سۆيگەن يىگىتىگە كۆڭلىدىكى جىمى گېپىنى يوشۇرماي ئېيتىشى كېرەك ، دەپ قارايتتى . ئەمدىلىكتە ، جېنىنىڭ ئۇنىڭدىن مۇشۇنداق سىر ساقلاپ يۈرگىنى ئۇنى قاتتىق نەپرەتلەندۈردى . ئۇ بىر قېتىم جېنىدىن ئۇنىڭ كەچۈرمىشىنى

سوراپ باقماقچى بولغاندا، جېنىنى ئۇنىڭ قىستاپ سوراۋەرمەسلىكىنى ئۆتۈنۈپ تۇرۇۋالغانىدى. ئاشۇ چاغدا بۇ بالىنىڭ گېپىنى قىلىپ بېرىشى كېرەك ئىدى، ئەمدىچۇ . . . رېستو بېشىنى چايقاپ قويدى .

بۇ ئىشلارنى خىيالىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىققاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ كاللىسىغا بىرىنچى بولۇپ كەلگەن ئوي ، بۇ ئۆيدىن كېتىپ جېنىنى تاشلىۋېتىش بولدى . تۇرۇپ يەنە ئۇ ئىشنىڭ تەپسىلاتىنى ئاڭلاپ باقماقچىمۇ بولدىمۇ ، يەنە شەپكىسىنى ، پەلتوسىنى كىيىپ سىرتقا چىقتى - دە ، ئاۋۋال يېقىن ئەتراپتىكى قاۋاقخانغا كىرىپ ، بولۇشىچە ئىچتى ، ئاندىن كېيىن پەيتۇن يالاپ كۈلۈبقا باردى ، ئۆيلەرنى بىر - بىرلەپ ئارىلاپ ، تونۇشلار بىلەن ئۇنى - بۇنى پاراڭلىشىپ ئۆزىنى مەلىكە قىلىپ يۈردى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆڭلى تازىمۇ ئېگىز - پەس بولۇپ تۇرۇۋاتاتتى . ئۈچ سائەت ئويلانغاندىن كېيىن ، ئۇ ئاخىر پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ ئۆيگە قايتتى .

جېنى پەرىشانلىق ئىچىدە ، ئۇيقۇدا ياتقان بالىسىنىڭ قېشىدا نېمە قىلارنى بىلمەي خېلى ئۇزاق ئولتۇردى ، بىر كەمدىن كېيىن ، قىزىنىڭ تەكشى نەپەس ئېلىپ ياتقىنىنى كۆرۈپ ، خەۋپنىڭ ئۆتۈپ كەتكىنىنى بىلدى . ئەمدى قىلغۇدەك ئىش قالمىغانلىقىنى ئويلاپ تۇرۇۋىدى ، بىردىنلا خىيالىغا باياتىن ئۆزىنىڭ ئۆيدىن ئالدىراپ - سالدېراپ چىقىپ كەتكىنى ، رېستوغا ھەممە گەپنى دەپ بېرىمەن دەپ لەۋز قىلغىنى كېچىپ قالدى - دە ، ئۆز بۇرچىنى ئاخىرغىچە ئادا قىلىشى زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلدى . ئېھتىمال ، شۇ تاپتا رېستو ئۆيدە ئۇنى كۈتۈپ تۇرغان بولۇشى مۇمكىن . رېستو ئۇنىڭ بىلەن ئارىنى ئوچۇق قىلغان تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭ قالغان ھېكايىلىرىنى بىر ئاڭلاپ باققۇسى كېلىدىغاندۇ . «رېستو مېنى چوقۇم تاشلىۋېتىدۇ» دېگەن ئوي كاللىسىغا كەچكەندە ، يۈرىكى «قارت» لا قىلىپ قالدى . بىراق ئۇنىڭچە بولغاندا ، بۇنداق بىر تەرەپ قىلغاندىمۇ چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتكەنلىك بولمايتتى ، چۈنكى ئۇ ئۆزىگە ئۆزى قىلىپ قويغان - دە .

جېنى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە ، سائەت ئون بىردىن ئاشقان ، زالىنىڭ چىرىغى ئۆچۈك ئىدى . ئىشكىنى ئاۋۋال ئىتتىرىپ بېقىپ ، ئاندىن ئاچقۇچ بىلەن ئاچتى . ئۆينىڭ ئىچىدە شەپە بار - يوقلۇقىغا قۇلاق سېلىپ بىردەم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، ئىشكىنى ئېچىپ ئۆيگە كىرىپ ، رېستونىڭ سۈرلۈك چىرايى بىلەن قارشى ئېلىشىغا تەييار بولدى ، ئەمما رېستو ئۆيدە يوق ئىدى . گاز لامپىسى يېنىقلىق تۇرۇپتۇ ، دېمەك ، رېستو چىراغنى ئۆچۈرۈۋېتىشنى ئېسىدىن چىقارغان . جېنى ئەتراپقا ئىتتىك كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى ، ئۆيىچىنىڭ تىمتاسلىقىنى كۆرۈپ ، شۇئان «رېستو مېنى تاشلاپ كېتىپ قاپتۇ» دېگەن خۇلاسگە كەلدى - دە ، تۇرغان جايىدا قاققان قوزۇقتەك قېتىپلا قالدى .

شۇ ئەسنادا ، بىنانىڭ پەلەمپىدىن رېستونىڭ قەدەم تىۋىشى ئاڭلاندى . ئۇ ، بېشىغا يۇمشاق قاسقانلىق شەپكە كىيگەن ، شەپكىسىنىڭ سايۋىنى كەڭ پېشانىسى ئۈستىدىن ساڭگىلاپ چۈشۈپ قوڭۇر قاشلىرىنى يېپىۋالغاندى ، ئۈچىسىدا پەلتو ، پەلتوسىنىڭ ياقىسىنى ھىم ئېتىۋالغاندى . ئۆيگە كىرگەندىن كېيىن ، جېنىغا قارايمۇ قويماي ، ئاۋۋال پەلتوسىنى يېشىپ قوزۇققا ئاستى ، ئاندىن ئېرىنچەكلىك بىلەن بېشىدىن شەپكىسىنى ئېلىپ ، ئۈنۈمۈ ئېسىپ قويدى . مۇشۇلارنى ئورۇنداپ بولغاندىن كېيىن ، ئاندىن كۆزلىرىنى پارقرانقىنچە ئۇنىڭغا قاراپ تۇرغان جېنىنىڭ قېشىغا كەلدى .

— مەن ئەمدى بۇ ئىشنى باشتىن - ئاخىرغىچە بىلمەكچىمەن ، — ئۇ گەپنى مۇشۇنداق باشلىدى ، — ئۇ كىمدىن بولغان بالا ئىدى ؟

جېنى خۇددى بىر كىشى دەررۇ بېرىپ تەكشۈرىدىغاندەك بىرپەس ئارىسالدى بولۇپ قالدى - دە ، ئاندىن بىراقلا ئىقرار قىلىۋەتتى :

— كېڭەش ئەزاسى براندىن .

— كېڭەش ئەزاسى براند ! — دەپ تەكرارلىدى رېستو .

ئاللىبۇرۇن ئالەمدىن ئۆتكەن بۇ مەشھۇر زاتنىڭ نامىشەرىپى ئۇنىڭ قۇلقى تۈۋىدە ئاجايىپ بىر خىل قۇدرەت بىلەن جاراڭلاپ كەتتى، — سىز ئۇنى قانداق تونۇيتتىڭىز؟

— بىز ئادەتتە ئۇنىڭ كىرىلىرىنى يۇيۇپ بېرەتتۇق، — جېنىنى قىسقىچىلا جاۋاب بەردى، — مەن ھەم ئاپام ئىككىمىز.

رېستو ئاڭقىيىپ تۇرۇپلا قالدى، جېنىنىڭ مۇشۇنداق ئىقرار قىلىشى بىلەن، ئۇنىڭ كۆڭلىدىكى جىمى ئۆچمەنلىك بىردىنلا تارقىلىپ كەتتى. «كېڭەش ئەزاسى بىراندنىڭ بالىسى ئىكەن - دە» دەپ ئويلىدى ئۇ. دېمەك، ئاۋام خەلق مەنپەئىتىنىڭ ئۇلۇغ ۋەكىلى ئۇنى — ئۆزىنىڭ كىرچى ئايالىنىڭ قىزى ئىكەنلىكىنى ئىقرار قىلغۇچىنى — ئاياغ ئاستى قىلغانىكەن - دە. بۇ، تۆۋەن تەبىقىدىكىلەرنىڭ تۇرمۇشىدىكى بىر تراگېدىيىغۇ.

— بۇ قاچان بولغان ئىش؟ — بۇنى سورىغان چېغىدا، ئۇنىڭ چىرايى غەمكىن تۇس ئالدى.

— ئۇنىڭغا ئالتە يىلچە ۋاقىت بولدى، — دەپ جاۋاب بەردى جېنىنى.

رېستو جېنىنى بىلەن تونۇشقاندىن كېيىنكى ۋاقىتنى كۆڭلىدە ھېسابلاپ چىققاندىن كېيىن، يەنە سورىدى:

— ئۇ بالا قانچە ياشقا كىردى؟

— بەش ياشتىن سەل ئاشتى.

رېستو سەل تەسىرلىنىپ قالدى. مەسىلەننىڭ كەسكىنلىكىنى ھېس قىلىپ يەتكەندىن كېيىن، ئاۋازى ئاۋۋالقىدەك كەسكىن بولماي، تەمكىنرەك چىققىلى باشلىدى:

— سىز ئۇنى نەدە يوشۇرۇپ كەلگەندىڭىز؟

— سىزنىڭ بۇلتۇر ئەتىيازدا سىنىسنىناتىغا كېتىشىڭىزدىن

بۇرۇن، ئۇ بىزنىڭ ئۆيدە ئىدى، كېيىن مەن بېرىپ ئۇنى بۇ يەرگە ئەكىلىۋالغانىدىم.

— مەن كېلىۋالاندا بارغان ئاشۇ چاغلاردا مۇ شۇ ئۆيدىمىدى؟

— ھەئە، — دېدى جېنىنى، — ئەمما مەن ئۇنى سىزنىڭ

كۆزىڭىزگە چېلىقىپ قالدىغان يەرلەرگە بارغۇزمايتتىم .
— سىزنىڭ ئائىلىڭىزدىكىلەرگە مەن بىلەن تۇرمۇش قۇرغانلىقىڭىزنى جاكارلىغىنىڭىزنى ماڭا ئېيتقىنىڭىز ئېسىمدە ، — ئۇنىڭ بۇ گەپنى قىلىشىدىكى سەۋەب ، ئۇنىڭغا بۇ بالىنىڭ جېنىلارنىڭ ئائىلىسى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى سەل غەلىتە تۇيۇلۇپ كەتكەندى .

— شۇنداق ، — دېدى جېنى ، — ئەمما مەن سىزگە بۇ بالىنىڭ گېپىنى دېيىشنى خالىمىغانىدىم . ئۇلار مېنى چوقۇم دەيدۇ دەپ ئويلاپ قېلىشتى .

— ئۇنداقتا ماڭا نېمىشقا ئېيتىمىدىڭىز ؟
— چۈنكى قورقتۇم .

— نېمىدىن ؟

— سىز بىلەن بىللە كەتكەندىن كېيىن ئاقىۋىتى قانداق بولىدىغىنىنى بىلمەيتتىم ، رېستو . بىرەر چارىسىنى تاپقان بولسام ، قىزىمنى ئۇ ھالدىمۇ تاشلاپ قويماستىم . كېيىن ئۆزۈمۈمۇ خىجىل بولۇپ قالدىم ، بىراق سىز ئەينى ۋاقىتتا ماڭا بالىنى ياخشى كۆرمەيدىغانلىقىڭىزنى ئېيتقاندىلا ، مەن قورققانىدىم .

— سىزنى تاشلىۋېتىشىمدىن قورققانىدىڭىز ؟
— ھەئە .

رېستو قېتىپلا قالدى . چۈنكى جېنىنىڭ سەمىمىيلىك بىلەن بەرگەن جاۋابلىرى رېستونىڭ ئۇنى «پۈتۈنلەي نەيرەڭۋازلىق قىلىۋاتىدۇ» دەپ ھۆكۈم چىقىرىشقا سەۋەب بولغان شۈبھىلىرىنىڭ بىر قىسمىنى كۆڭلىدىن كۆتۈرۈۋەتكەندى . ھە ، بۇنىڭدىكى ئالدامچىلىق ناھايىتى شۇ ھال - كۈندىكى تەڭقىسلىق ھەم ئەخلاق جەھەتتىكى قورقۇنچاقلىقتىن بولغانىكەنغۇ . ئۇلارنىڭ ئائىلىسى قانداق ئائىلە - ھە ! ئۇلارنىڭ ئەخلاق كۆزقارىشى چورتلا يوق ئىكەن - دە . ئۇنداق بولمىسا مۇشۇنداق چاتاق چىققان بولاتتىمۇ !
— بۇ ئىشنىڭ ھامىنى بىر كۈنى ئاشكارىلىنىپ قالدىغىنىنى

ئويلىمىدىڭىزمۇ؟ — ئۇ يەنە سورىدى ، — بالىنى مۇشۇ تەرىقىدە بېقىپ چوڭ قىلىپ كېتەلىشىڭىز ھەرگىز مۇمكىن ئەمەسلىكىنى بىلىشىڭىز كېرەك ئىدى ، نېمىشقا ماڭا ئېيتىمىدىڭىز ؟ بالدۇرراق ئېيتقان بولسىڭىز مەنمۇ ھېچقانداق پىكىردە بولمىغان بولاتتىم . — بۇنى بىلىمەن ، — دېدى جېنى ، — ئەمما مەن ئۇنى ھىمايە قىلماقچى بولغانىدىم .

— ئۇ ھازىر نەدە ؟ — دەپ سورىۋىدى رېستو .

جېنى ئۇنىڭغا بىر - بىرلەپ چۈشەندۈردى .

سۆزلەۋېتىپ ، بۇ مەسىلە بىلەن رېستونىڭ پوزىتسىيىسى ئوتتۇرىسىدا زىددىيەت بارلىقىنى ھېس قىلىپ قالدى - دە ، گېپىنى توختىتىپ ، يەنە قانداق چۈشەندۈرۈشنى بىلەلمەي ، بىرپەس ئويلىنىپ تۇرۇپ قالدى . كېيىن يەنە بىر قۇر چۈشەندۈرۈۋىدى ، رېستو ئۇنىڭ غەزەزلىك ھالدا ھىيلە ئىشلىتىپ يۈرمىگەنلىكىنى ، ناھايىتى شۇ كالىسىنى خاتا ئىشلىتىپ قالغانلىقىنى چۈشەندى . بۇ خىل ھالەت ئىنتايىن روشەن ئىپادىلىنىپ تۇرۇپتۇ . مۇبادا ، رېستو باشقىچە بىر ئورۇندىكى كىشى بولغان بولسا ، ئۇنىڭغا جەزمەن ئىچ ئاغرىتقان بولاتتى . لېكىن ، براند توغرىسىدىكى ئاشۇ ئىقارنامە تېخىچە ئۇنىڭ كالىسىدىن چىقىپ كەتمىگەندى ، شۇڭا ئۇ ئايلىنىپ كېلىپ يەنە مۇشۇ گەپكە توختالدى .

— سىز ئاپىڭىزنى ئۇنىڭغا دائىم كىرىپ يۈيۈپ بېرىدىغان

دېدىڭىز ، ئۆزىڭىز قانداقلارچە ئۇنىڭ قولغا چۈشۈپ قالغانىدىڭىز ؟

مۇشۇنىڭغا قەدەر ، جېنىنى ئۇنىڭ ھەممە سوئالغا

چىدىغانىدى ، بۇ سوئال ئۇنى ئازابقا سېلىپ قويدى . رېستو خۇددى

پىلە قۇرتىدەك ، ئۇنىڭ ھايات ئەسلىمىسىدىكى ئەڭ خۇنۇك بىر

مەزگىلگە ئاستا - ئاستا ئىچكىرىلەپ كىرىپ بارماقتا ئىدى . ئۇنىڭ

بۇنداق سوئالنى قويۇشى تەبىئىيىكى ئۇنىڭدىكى ھەرقانداق ئىشنى

يوشۇرماي ئوچۇق دەۋېتىشنى تەلەپ قىلمۇاتقاندەك مەنىسى بىلدۈرەتتى .

— مەن ئۇ چاغدا تېخى كىچىك ئىدىم ، رېستو ، — دېدى

جېنى ئۆزىنى ئاقلاپ ، — ئون سەككىزدىن ئاشمىغان قىز ئىدىم .
ھېچنېمىنى چۈشەنمەيتتىم . پات - پات ئۇ چۈشكەن ساراغا كىر
يىغقىلى باراتتىم ، يەنە ھەر شەنبە كۈنى يۇيۇقلۇق كىيىملەرنى
ئۇنىڭغا ئاپىرىپ بېرەتتىم ، — ئۇ گېپىنى توختىتىپ بىردەم
تۇرۇۋالدى - دە ، ئاندىن رېستونىڭ ئالدىرىماي تولۇق ئاڭلىماقچى
بولۇپ ساپاغا بېرىپ ئولتۇرغىنىنى كۆرۈپ ، سۆزىنى
داۋاملاشتۇردى ، — ئائىلىمىز نامرات ئىدى . ئۇ ماڭا ئاپىڭىزغا
ئاپىرىپ بېرىڭ ، دەپ پات - پات پۇل بېرەتتى ، مەن ھېچنېمىنى
چۈشەنمەيتتىم .

ئۇ گېپىنى داۋاملاشتۇرالمىدى قالدى . رېستو «ئەمدى
ئۇنىڭدىن يەنە قىستاپ گەپ ئالمىسام بولمىدى» دېگەن ئويغا
كەلدى - دە ، بىردەم - بىردەم گەپ قىستۇرۇپ ، ئاخىر بۇ ئازابلىق
ھېكايىنى تولۇق ئېيتقۇزدى . دېمەك ، براند ئۇنىڭغا ئويلىنىش
نىيىتىدە بولغان ، ئۇنىڭغا خەت ئەۋەتكەنىمۇ ، لېكىن ئۇنى يېنىغا
ئالدۇرۇۋېلىشقا ئۈلگۈرمەيلا رەھمەتلىك بولۇپ كەتكەن .

جېنىنىڭ ئىقرارى مۇشۇنىڭ بىلەن تامام بولدى . ئۇنىڭدىن
كېيىن بەش مىنۇتقىچە رېستو جەينىكىنى تام مەشىنىڭ تەكچىسىگە
تەرەپ ، كۆزلىرىنى تامغا تىككىنىچە زۇۋان سۈرمەي ئولتۇرۇپ
قالدى . جېنىمۇ دەرد تۆكۈپىرىشتىن توختاپ ، ئىشنىڭ قايسى
تەرىقىدە داۋاملىشىشىنى سەۋرچانلىق بىلەن كۈتۈپ ، ئۇنىڭقا
قاراپ تۇردى . سائەتنىڭ چىكىلدىغان ئاۋازى ئېنىق ئاڭلانماقتا .
رېستونىڭ چىرايىدا ھېچقانداق ئىپادە يوق . شۇ تاپتا ئۇنىڭ
تويغۇلىرى ئىنتايىن تىنچ ، ئىنتايىن سەگەك ئىدى ، شۇنىسى نېمە
قىلىشى كېرەكلىكىنى بىلەلمەيۋاتاتتى . جېنى خۇددى جاۋابكار
ئۈستىلىدە تۇرغان گۇناھكاردەك ، ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزە تۇراتتى .
رېستو ھەققانىيەت ، ئەدەپ - ئەخلاق ، پاك قەلب ئىگىسىنىڭ
ۋەكىلى سۈپىتىدە ، ھۆكۈمدارنىڭ ئورنىدا ئولتۇراتتى . ئۇ ھازىرلا
ھۆكۈم چىقىرىپ ، ئۆزى قوللانماقچى بولغان ھەرىكىتىنى
قارارلاشتۇرىدۇ .

راستىنى ئېيتقاندا ، بۇ ، كۆڭۈلنى تازىمۇ غەش قىلىدىغان چاتاق ئىش ئىدى ، رېستوغا ئوخشاش مەرتىۋە ۋە مال - مۈلۈكنىڭ ئىگىسى بولغان ئەركەك بۇنداق چاتاققا چېتىلىپ قالماسلىقى كېرەك ئىدى . بۇ بالا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا ھەقىقەتەن مەۋجۇت بولۇپ تۇرغانىكەن ، دېمەك ، جىمكى ئىش كىشى چىداپ تۇرغۇسىز ھالەتتە ئويۇچۇق كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ دېگەن سۆز . . . بىراق ئۇنىڭدا ئۆز پىكىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشقا تېخى تولۇق تەييارلىق يوق ئىدى . ئۇ يەنە بىرپەس ئىككى تايىن بولۇپ تۇردى ، تام مەشىنىڭ تەكچىسى ئۈستىدىكى فرانسىيە سائىتى ئۈچ قېتىم جاڭ ئۇرغاندىن كېيىن ، ئاندىن جېنىنىڭ بايامقى جايىدا ئاپئاق تاتارغان ، دەككە - دۈككەگە چۈشكەن ھالدا قاراپ تۇرغىنىنى ئېسىگە ئالدى .

— ئەمدى بېرىپ ئۇخلىسىڭىز بولىدۇ ، — دېدى ئۇ ئاخىر ، ئاندىن بۇ قىيىن مەسىلىنى كالىسىدا مۇلاھىزە قىلىشقا باشلىدى . بىراق جېنىنى كۆزلىرىنى جامدەك ئاچقىنىچە ، يەنە شۇ جايىدا قىمىر قىلماي تۇرىۋەردى ، كۆڭلىدە رېستونىڭ ئۇنىڭ تەقدىرى ئۈستىدە دەررۇ ھۆكۈم چىقىرىشىنى كۈتۈپ تۇرماقتا ئىدى ، ئەمما ئۇنىڭ كۈتكىنى بىكار بولدى . رېستو خېلى ئويلانغاندىن كېيىن ، شارىتىدە بۇرۇلۇپ ئىشىكنىڭ يېنىدىن كىيىم ئاسقۇچ تەرەپكە ماڭدى .

— سىز ئۇيقۇڭىزنى ئۇخلاۋېرىڭ ، — دېدى ئۇ سوغۇقلا قىلىپ ، — مەن چىقىپ كەتتىم .

جېنى مۇشۇ جىددىي پەيتتىمۇ رېستو ئۈچۈن ئازغىنە ئىش قىلىپ بەرگىلى بولىدۇغۇ ، دېگەن ئوي بىلەن ئۆزىچىلا كەينىگە بۇرۇلۇۋىدى ، ئەمما رېستو ئۇنىڭغا قاراپمۇ قويمىي ، لام - جىم دېمەي چىقىپ كەتتى .

جېنى ئۇنى كۆز نەزىرى بىلەن ئۆزىتىپ قالدى ، ئۇنىڭ پەلەمپەيدىن چۈشۈۋاتقانىدىكى ئاياغ تىۋىشى ئاڭلانغاندا ، جېنىغا خۇددى ئۆزىنىڭ ئەجلى پۈتۈپ ، ماتەم قوڭغۇرىقى چېلىنىۋاتقاندەك

تۈيۈلۈپ كەتتى . «مەن نېمىلەرنى قىلىپ قويدۇم - ھە ! ئۇ ئەمدى قانداق قىلار كىن !» جېنى كۆڭلى ئاستىن - ئۈستۈن بولغان ھالدا ، تۇرغان جايدا قېتىپلا قالدى . پەستكى ئىشكىنىڭ «تاق» قىلىپ يېپىلغان ئاۋازى قۇلىقىغا كىرىش بىلەن ، ئۆزىنىڭ تازىمۇ ئىلاجسىز ئىكەنلىكى ئېسىگە كېلىپ ، ئىچى قاتتىق سىيرىلىپ كەتتى .

«كەتتى ! — دەپ ئويلىدى ئۇ ، — كەتتى !»

سۈبھى يورۇۋاتقان مەھەلدىمۇ ئۇ يەنىلا شۇ جايدا سۈكۈناتقا چۆككىنىچە ئولتۇراتتى . بۇ تاپتىكى روھىي ھالىتى ئۇنىڭ ياش تۆكۈشىگە يول قويمايتتى .

30

شۇ تاپتا مۇڭغا پانقان ھەم تامامەن ئېسىگە كەلگەن رېستو تۇرقىدىن كەلگۈسىدە قوللىنىدىغان ھەرىكىتىنى كەسكىن قارار قىلماقچىدەك كۆرۈنسىمۇ ، ئەمەلىيەتتە ئۇنداق ئەمەس ئىدى . ناھايىتى جىددىيلىشىپ تۇرغىنى بىلەن ، بۇنچىۋالا نەپرەتلىنىپ كېتىشكە ئەرزىگۈدەك سەۋەبىنىڭ زادى نېمىلىكىنى ھېچ بىلەلمەيۋاتاتتى . دەرۋەقە ، ھېلىقى بالىنىڭ مەۋجۇتلۇقى ئىشنى تازىمۇ قىيىنلاشتۇرۇپ قويغانىدى . رېستو جېنىنىڭ ئىلگىرىكى ئەخلاقسىزلىقىنىڭ ئىسپاتى ئادەم سىياقىغا كىرىپ ئۆزىنىڭ كۆز ئالدىدا يورۇۋاتقىنىنى چېلىقتۇرۇشنى خالىمايتتى . بىراق ئەمەلىيەتتە ، ئەينى چاغدا ئازراقلا كۆڭۈلشگەن بولسا ، جېنىغا كەچۈرمىشلىرىنى سۆزلەتكۈزگىلى بولىدىغانلىقىنى ئۆزىمۇ تەن ئالدى . ئۇ جېنىنىڭ يالغان ئېيتماسلىقىغا ئىشەنەتتى . باشتىلا جېنىدىن ئىلگىرىكى تارىخىنى ئېنىق سوراپ بېقىش كېرەك ئىدى . ئۇ بۇنداق قىلمىدى ، مانا ئەمدى بەك كېچىكتى ، ھازىر ئۇنىڭ كۆڭلىدە شۇنىسى ئېنىق ئىدىكى ، ئۇنىڭ جېنى بىلەن

تۇرمۇش قۇرۇشتەك بۇ ئىش ئۈچۈن باش قاتۇرۇشنىڭ ئەمدى ھېچ ھاجىتى قالمايدۇ . بۇ مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ، ئۇنىڭغا ئوخشاش مەرتىۋىلىك كىشى ئۈچۈن ئېيتقاندا زادىلا مۇمكىن بولمايدىغان ئىش . ئۇنداقتا ، بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ ئەڭ مۇۋاپىق چارىسى شۇكى ، جېنىغا مەلۇم ساندا نەپقە بېرىپ ، ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەتنى ئۈزسىلا بولىدۇ . ئۇ مۇشۇ نىيەتنى كۆڭلىگە پۈككەن ھالدا سارايدا كەتتى ، ئەمما ئۇنىڭ بۇنى دەرھال ئورۇنداش ئويى يوق ئىدى .

ئىنسان مۇشۇنداق ئەھۋالغا دۇچ كەلگەندە ، ئۇنىڭغا نەزەرىيە توقۇش دېگەن ھېچقانچە قىيىن ئەمەس ، ئەمما شۇ نەزەرىيىنى ئىشقا ئاشۇرۇش پۈتۈنلەي باشقا ئىش . بىزدە راھەتپەرەسلىك ، خۇمار ، ھاۋايى - ھەۋەس ئادەتكە ئەگىشىپ ئېشىپ بارىدۇ . ھازىر جېنى رېستو ئۈچۈن كۆڭۈلنىڭ ئارامى بولۇپلا قالماستىن ، يەنە كۆڭۈلنىڭ خۇمارى بولۇپ قالغانىدى . بۇلارنىڭ بىللە ياشاۋاتقىنىغا تۆت يىلچە ۋاقىت بولدى ، بۇ جەرياندا ئۇ جېنى ھەم ئۆزى توغرىلىق ناھايىتى كۆپ تونۇشقا ئىگە بولۇپ قالدى . شۇڭا ئۇنىڭ ئويۇل - توپۇل قول ئۈزۈمكى ئوڭاي ئەمەس ، بۇنداق قىلىش ئۆزىنى بەك چوڭ تۇتقانلىق بولارمىكىن . كۈندۈزغۇ زاۋۇتتا ئىش بىلەن ئالدىراش بولۇپ يۈرگىنىدە ، بۇنداق قىلىشنى خىيالغا ئەكەلسىمۇ ئەكېلىدىغاندۇ ، ئەمما ئاخشىمى بولغاندا ئەھۋال باشقىچە بولۇشى مۇمكىن . ئۇنىڭ يەنە زېرىكىش ھېس قىلىشى تۇرغانلا گەپ ، بۇ يېقىنى سەزگەندىن كېيىن ئۆزۈمۇ ھەيران بولدى - دە ، بىئاراملىققا چۆكتى .

جېنى باشتا ، ۋىستانى ئۆزلىرىنىڭ بۇ يېڭى مۇناسىۋىتىگە سۆرەپ كىرگەندە بالغا كاساپىتى يۇقۇشىدىن قورققان . بۇ خىل نەزەرىيە رېستونى مۇشۇ ۋەقەدە ئەڭ قىزىقتۇرغان بىر نۇقتا بولدى . جېنى قانداقلارچە مۇشۇنداق ئويغا كېلىپ قالدىكىنە ؟ رېستو ھېچ چۈشىنەلمىدى . ئۇنىڭ جەمئىيەتتىكى ئورنى جېنىنىڭكىدىن ئەۋزەل ئەمەسمۇ ؟ ئەمما بىر ئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ،

«جېنىنىڭ كۆز قارشىدىمۇ مەنە يوق ئەمەس» دېگەن تونۇشقا كەلدى. جېنى ئۇنىڭ زادى قانداق ئىنسان ئىكەنلىكىنى، كېيىنكى كۈنلەردە ئۇنىڭغا قانداق مۇئامىلىدە بولىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ. بەلكىم ئۇزاققا بارماي جېنىنى تاشلىۋېتىشىمۇ مۇمكىن. مۇشۇ جەھەتتە ئىشەنچ قىلالمىغاچقا، بالىنى ئاسراپ قالماقچى بولغان. بۇنداق ئوينى خاتا دېگىلى بولمايدۇ - دە. شۇنىڭ بىلەن، رېستودا ھېلىقى بالىنى بىر كۆرۈپ بېقىش ئىشتىياقى قوزغالدى. كېڭەش ئەزاسى براندىتن ئىبارەت بۇ زاتنىڭ قىزى نېمىلا بولمىسۇن ھەر ھالدا بالىغا ئوخشىسا كېرەك. ئۇ سۇمباتلىق ئەركەك ئىدى، جېنىمۇ ساھىبجامال قىز. مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا، گەرچە تېخىچە بىئاراملىقتىن خالىي بولالمىغان بولسىمۇ، لېكىن كۆڭلىدە قىزىقىش بىخ سۈرۈشكە باشلىدى. قايتىپ كېتىپ ھېلىقى بالىنى كۆرۈپ بېقىشى كېرەك... ئۇ ئەلۋەتتە مۇشۇنداق ھوقۇققا ئىگە... بىراق ئۇ يەنە ئارىسالدى بولۇپ قالدى، بۇ ئىشنىڭ خاراكتېرىنى كۆڭلىدە دەڭسەپ كۆرۈپ، جېنى بىلەن مۇناسىۋەتنى چوقۇم ئۈزۈشۈم كېرەك، دېگەن ئويغا كەلدى - دە، يەنە ئۆزىنىڭ كۆڭلىنى ئاكتۇرۇشقا باشلىدى.

ئەمەلىيەتتە، ئۇ جېنى بىلەن مۇناسىۋەتنى ئۈزۈۋېتەلمەيتتى. جېنى بىلەن شۇنچە يىلدىن بېرى ئەسرا بولۇشۇپ كەلگەچكە، نېمىشقىدۇر ئۇنىڭغا ئېجىل بولۇپ قالغانىدى. چۈنكى بۇنىڭدىن بۇرۇن كىم ئۇنىڭغا بۇنداق مېھرىبان ئىدى؟ ئاپسىغۇ ئۇنى جېنىدىنمۇ ئەزىزلەيدۇ، ئەمما ئۇنىڭ رېستودا بولغان مۇئامىلىسىدە ھەقىقىي مۇھەببەت تەركىبى رېستونىڭ ئارزۇ قىلغىنىدەك كۆپ ئەمەس. دادىسىچۇ - خوش، دادىسىمۇ ئۇنىڭ ئۆزىگە ئوخشاشلا بىر ئەركەك. سىڭىللىرى بولسا ھەركىم ئۆز غېمى بىلەن ئاۋارە؛ روبېرتنىڭغۇ ئۇنىڭ بىلەن ئەسلا مەجەزى كېلىشمەيدۇ. پەقەت جېنى بىلەن بىللە ياشاشقا باشلىغاندىن كېيىنلا، ئۇ شاد - خۇراملىققا ئېرىشىپ، ھەقىقىي ھايات كەچۈرۈشكە باشلىدى. جېنى ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ كەم بولسا بولمايدىغان بىر

بۆلىكى بولۇپ قالغانىدى . ئۇ جېنىدىن قانچە ئۇزاق ئايرىلسا ، ئۇنى شۇنچە بەك سېغىنىپ كېتەتتى . ئۇ ئۇنداق ئويلاپ ، بۇنداق ئويلاپ ، ئاخىر جېنى بىلەن ئۇزۇل - كېسىل سۆزلىشىپ ، ئوتتۇرىدا چۈشىنىش ھاسىل قىلىش پىكرىگە كەلدى . جېنىغا : «بالىنى قايتۇرۇپ ئەكېلىپ ئۆزىڭىز بېقىڭ» دېمەكچى ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ كۈنلەرنىڭ بىرىدە ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىشى مۇمكىنلىكىنى ئېنىق ئېيتماقچى ، ئۇنىڭغا ئۆزلىرىنىڭ مۇناسىۋىتى ھازىرچە بۇزۇلمىغاندەك تۇرغىنى بىلەن ، ئۆزىدە ئاللىبۇرۇنلا ئۆزگىرىش پەيدا بولغانلىقىنى سەزدۈرمەكچى بولدى . شۇ كۈنى ئاخشىمى ، ئۇ يەنە ئۆيگە قايتىپ باردى . ئۇنىڭ قەدەم تۇشىنى تونۇپ ، جېنىنىڭ يۈرىكى دۈكۈلدەپ سېلىپ كەتتى . ئۇ جىمى غەيرىتىنى يىغىپ رېستونىڭ ئالدىغا چىقتى .

— مېنىڭچە ، ھازىر بىر ئىشنى قىلىشقا بولىدۇ ، — رېستو ئۆزىگىچە ئالاھىدىلىككە ئىگە بولغان ئۇدۇللا گەپ قىلىش ئادىتى بويىچە شۇنداق دېدى ، — بالىنى بۇ يەرگە ئەكېلىپ ، ئۇنىڭ ھالىدىن ئۆزىڭىز خەۋەر ئېلىڭ . بىراۋغا باقتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق .

— بولىدۇ ، رېستو ، — دېدى جېنى رايىشلىق بىلەن ، — مەنمۇ خېلىدىن بېرى شۇنداق ئويلىغان .

— ئەمىسە شۇنداق بولسۇن ، ئەڭ ياخشىسى دەرھال بېرىڭ ، — ئۇ يانچۇقىدىن بىر پارچە كەچلىك گېزىتنى چىقىرىپ ، ئاستا چامداپ دېرىزە قېشىغا باردى - دە ، ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ يەنە جېنىغا قاراپ ، — ھازىرچە بىز يەنە بىر - بىرىمىزنى چۈشەنەلەيمىز ، جېنى ، — دېدى ، — بۇ ئىشنىڭ تەپسىلاتىنى ئېنىق چۈشەندىم . مەنمۇ باشتا سىزدىن ئوچۇق سورىماي ، تاكى ئۆز ئاغزىڭىز بىلەن ئېيتىپ بەرمىگۈچە پەرۋاسزلىق قىلىپ يۈرۈۋېرىپتىمەن ، بۇ مېنىڭ ھاماقەتلىكىم . سىزمۇ بالىنى ئۆز نۇرمۇشىڭىزغا چېتىۋالغۇڭىز كەلمەي ، مېنىڭدىن مۇشۇ كەمگىچە يورۇشۇپ يۈرۈپسىز ، بۇمۇ سىزنىڭ ھاماقەتلىكىڭىز . بۇنداق

قىلىپ كېتىۋېرىشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىنى بىلىشىڭىز كېرەك ئىدى. بولدىلا، ئەمدى بۇ ھەقتە سۆزلىمەيلا قويايلى. شۇنى سەمىڭىزگە سېلىپ قويماقچىمەن، ئىككىمىزنىڭ مۇناسىۋىتىدە ئۆزئارا ئىشىنىش مەۋجۇت بولمىغانىكەن، ئۇنداقتا ئۇنى ھەرقانداق قىلىپمۇ داۋاملاشتۇرۇش مۇمكىن ئەمەس. مەن تېخى دەسلەپكى چاغلاردا «بىز ئۆزئارا ئىشىنىش ھاسىل قىلالايمىزغۇ» دەپ ئويلايتىكەنمەن. ئەمدىلىكتە مۇشۇنداق ئىشىنىشمەسلىك ئاساسىدا، ۋاقىتلىق مۇناسىۋەت ئورنىتىپ تۇرماقتىن باشقا يەنە نېمە چارە بار؟ ئىشلار تازىمۇ چىگىشلىشىپ، خەقنىڭ تۆھمەت قىلىشىغا ئاساس بولۇپ بېرىدىغان سەۋەبمۇ كۆپ بولۇپ كەتتى.

— بۇنى بىلىمەن، — دېدى جېننى.

— ھازىر ئۈنچە ئالدىراقسانلىق قىلىپ كېتىشىنىمۇ ياقلىمايمەن. مېنىڭچە، ئىلگىرىكى ھالىتىمىزنى ساقلاپ قېلىشنىڭ مۇمكىن بولمايدىغان يېرى يوق بولسا كېرەك — ھازىرچە مۇمكىن — ئەمما سىز پاكىتنى ئېنىق چۈشىنىشىڭىز كېرەك.

جېننى ئۇھ تارتىپ قويدى.

— بىلىدىم، رېستو، مەن چۈشەندىم.

رېستو دېرىزە ئالدىغا بېرىپ، سىرتقا نەزەر تىكتى. ھويلىدىكى بىرنەچچە تۈپ دەرەخنىڭ ئۈچى ئاستا - ئاستا قاراڭغۇلۇقنىڭ قوينىغا يوشۇرۇنماقتا. رېستو بۇ ئىشنىڭ ئاقىۋىتى زادى نەگە بېرىپ نەدە توختايدىغانلىقىنى ھېچ بىلەلمىدى. چۈنكى ئۇ ئائىلە كەيپىياتىنى ياقىتۇراتتى. ئۆيىدىن ئايرىلىپ كۈلۈبقا كېتىشكە كۆڭلى قىيامۇ؟

— ئەمدى چىقىپ غىزايدىڭىزنى ئېتىۋېرىڭ، — رېستو بىر كەمدىن كېيىن كەيپى ئۇچقان ھالدا ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ شۇنى دېدى، لېكىن قارىماققا سوغۇق كۆرۈنگىنى بىلەن، كۆڭلىدە ئۇنداق ئەمەس ئىدى. ئۆز تۇرمۇشىنى تازا كۆڭۈلدىكىدەك قۇرۇپ چىقالمىغىنى ئۈچۈن، ئىچ - ئىچىدىن نومۇس قىلىپ كەتتى. ئۇ

يەنە ئۆزىنىڭ ئۇزۇن كارىۋىتىغا چىقىپ ياتتى ، جېنى ئۆزىنىڭ ئىشىغا تۇنۇندى . ئىش قىلىۋاتقاچ ، ۋىستانى ، ئۆزىنىڭ رېستوغا يۈز كېلەلمەيدىغانلىقىنى ، رېستونىڭ ئۇنىڭ بىلەن توي قىلماسلىقىنى قارار قىلغانلىقىنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى . دېمەك ، ئۇنىڭ شېرىن چۈشى ئۆزىنىڭ گالۋاڭلىقى تۈپەيلىدىن بەربات بولدى دېگەن سۆز .

ئۇ داستىخاننى كۆڭۈلدىكىدەك راسلىدى ، چىرايلىق كۈمۈش شاملارنى يېقىپ قويدى ، رېستو ياخشى كۆرىدىغان پېچىنىنى پىشۇردى ، قوينىڭ بىر پاقىقىنى تاۋىدا كاۋاپ قىلدى ، بىر تەخسە خام سەي تەييارلىدى . ئىلگىرى ئۇ ئاشپەزلىك كىتابىنى ئوقۇپ ئەمەلىيەتتىن خېلى ئۆتكۈزگەن ھەم ئاپىسىدىن قازان بېشى ھۈنرىنى خېلى كۆپ ئۆگىنىۋالغانىدى . شۇ تاپتا قولى ئىشتا بولسىمۇ ، كۆڭلى بۇ ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنى قىياس قىلىش بىلەن ئاۋارە ئىدى . رېستو ئۇنى ئاخىر تاشلاپ كېتىدۇ — بۇنىڭدا شەك يوق . ئۇ جېنىنى تاشلاپ كېتىپ ، باشقا بىرى بىلەن توي قىلىدۇ . «ئوھوش ، نېمە بولسا بولمامدۇ ، — دەپ ئويلىدى ئۇ ئاخىر ، — ئىشقىلىپ ئۇ ھازىر كېتىپ قالمايدۇ ، بۇنىڭغىمۇ شۈكۈر . نېمىلا بولمىسۇن ۋىستانى بۇ يەرگە ئەكېلىۋالدىغان بولدۇم .» ئۇ بىر ئۆھسىنىپ قويدى - دە ، تاماقنى ئۈستەلگە تىزىشقا باشلىدى . ئاھ ، رېستوسى بىلەن ۋىستانىغا تەڭ ئىگە بولۇش مۇمكىن بولارمۇ ، بىراق بۇ ئۈمىد ئەمدى كۆپۈككە ئايلانغانىدى .

31

بۇ قېتىمقى ماجىرا ئۆتۈپ كەتكەندىن كېيىن ، خېلى بىر ۋاقىتلارغىچە تىنچلىق ھەم خاتىرجەملىك ھۆكۈم سۈردى . جېنى ئەتىسلا بېرىپ ۋىستانى ياندۇرۇپ ئەكېلىۋالدى . ئانا - بالىنىڭ

دەرقەمتە بولۇش خۇشاللىقى باشقا بىر مۇنچە غەملەرنى تارقىتىۋەتتى. «ئەمدى ۋىستا ئۈچۈن ئازغىنە بولسىمۇ ئۆز بۇرچۇمنى ئادا قىلالايدىغان بولدۇم» دەپ ئويلىدى جېنى، شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن تېخى ئۈچ - تۆت قېتىم ئۆزىچە بىر ئاھاڭلارغا غىڭشىپ قويغانمۇ بولدى.

ئۇزاق ئۆتمەي، رېستومۇ قايتىپ كەلدى، ئەمما ئۇ ۋىستانى كۆرۈش ئۈچۈن كەلگەن ئەمەس ئىدى. ئۆزىنىڭ ئۆپىدە بىر بالىنىڭ، يەنە كېلىپ ھېلىقىنىڭدەك بالىنىڭ بارلىقىنى ئېسىگە ئالغاندا، ئۇنىڭغا بەك ئار كېلەتتى، ئۇ بۇ بالا توغرىسىدىكى ئۇقۇمنى كالىسىدىن چىقىرىۋېتىشكە، ئۇنىڭغا پېسەنت قىلماسلىقىنى ئۆگىنىۋېلىشقا پۈتۈن كۈچى بىلەن تىرىشىپ، بۇ جەھەتتە ئۆزىنى خېلى مەشىق قىلدۇرغاندىن كېيىن، ئاندىن ئۆيگە قايتقانىدى. ئۇنىڭغا بۇ ئائىلە گەرچە نۇرغۇن يېتەرسىزلىكى بولسىمۇ، يەنىلا خاتىرجەملىك، تىنچلىق ھۆكۈم سۈرىدىغان ئارامبەخش ماكاندەك كۆرۈنەتتى.

رېستو ئۆيگە قايتىپ كەلگەن دەسلەپكى كۈنلەردە، جېنىغا ئۆزىنىڭ ئويۇنچى، ئاسانلا ھاياجانلىنىدىغان، كەپسىز بالىسىنى ھېلىقى تەرسا، ئەستايىدىل، سودىگەر مېجەز ئەركەكنىڭ چىشىغا تېگىپ قويمايدىغان قىلىپ باشقۇرمىقى خېلى تەسكە چۈشىدىغاندەك تۇيۇلدى. رېستو «بۈگۈن بارىمەن» دەپ تېلېفون بەرگەن كۈنى ئاخشىمى، جېنى ۋىستاغا ئۇ كىشىنىڭ مېجەزىنىڭ ئەسكى ئىكەنلىكىنى، كىچىك بالىنى ياقتۇرمايدىغانلىقىنى ئېيتىپ، ئۇنىڭغا يېقىن بارماسلىقىنى جېكىلەپ قاتتىق دەرس ئۆتتى.

— ھەرگىز كۆپ گەپ قىلماڭ، — دېدى ئۇ، — ھەرگىز ئۇنى - بۇنى سوراپ ئېلىشتۇرۇپ يۈرگۈچى بولماڭ. سىزگە نېمە كېرەكلىكىنى مەن كېلىپ سورايىمەن. نەرسىلەرگە ئۆزىڭىزچە قول ئۇزاتقۇچى بولماڭ.

ۋىستا ياۋاشلىق بىلەن ماقۇل بولدى، ئەمما ئۇنىڭ بالىلارغا خاس يۈرىكى بۇ تەنبەلەرنىڭ تولۇق مەنىسىنى سىغدۇرالمىتتى.

رېستو سائەت يەتتەدە كەلدى . جېنى خېلى كۈچەپ قىزنى
بىرقۇر ياساندۇرۇپ قويغان ، ئۆزىمۇ ھۇجرىسىغا كىرىپ يۈزىگە
گىرىم قىلىۋالغانىدى . رېستو ئىشىكتىن كىرىۋاتقاچ ، ۋىستانى
ھەرقاچان ئاشخاندا ، دەپ ئويلىدى . ئەمەلىيەتتە ئۇ ئاپىسىنىڭ
كەينىدىن ئەگىشىپ زالىنىڭ ئىشىكىگە بىللە كەلگەنىدى ، بىر
قارىغاندىلا كۆزگە چېلىقتى . رېستو شەپكىسى بىلەن پەلتوسنى
كىيىم ئاسقۇچقا ئېسىپ قويۇپ ، ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ ئۇنىڭغا
لەپپىدە بىر قارىدى ، شۇ زامانلا بۇ بالىنىڭ ئاجايىپ ئوماق
ئىكەنلىكىنى كۆڭلىدە ئېتىراپ قىلدى . ۋىستانىڭ ئۇچىسىدا تېگى
ئاق ، كۆك تەڭگە گۈللۈك ، ياقىسى بىلەن يەڭلىرى يېنىكىگە
تاشلىنىپ تۇرغان بومازې كۆڭلەك ، پۈتۈم ئاق پايپاق ، ئاق توپلەي
بار ئىدى . ماڭلىيىغا چۈشۈپ تۇرغان سېرىق چاچلىرى كىشىنىڭ
زوقىنى قوزغايىتى . زەڭگەر كۆزلىرى ، لالىدەك لەۋلىرى
گۈلسۈرۈختەك مەڭزى مۇكەممەل بىر بەدىئىي سۈرەتنى ھاسىل
قىلغانىدى ، رېستو ئۇنىڭغا ھومىيىپ قاراپ قويۇپ ، گەپ قىلاي ،
گەپ قىلاي دېدى ، لېكىن ئۆزىنى تۇتۇۋالدى . ۋىستا چۆچۈگەن
ھالدا ئاستا نېرى كەتتى .

جېنى چىقىپ كېلىشى بىلەنلا ، رېستو ۋىستانىڭ گېپىنى
باشلىدى :

— بالىنىڭ چىرايى بەك ئوماق ئىكەن ، ئۇنى بۇ يەرگە
ئەكېلىشتە خېلى ھەرەج تارتقانسىز - ھە ؟

— ياق ، ئانچە ھەرەج تارتمىدىم ، — دېدى جېنى جاۋابەن .
جېنى غىزالىنىش ئۆيىگە كىرىپ كېتىۋېتىدى ، رېستو
ئۇلارنىڭ پارىڭغا تۇيدۇرماي قۇلاق سالىدى .

— ئۇ كىم ؟ — دەپ سورىدى ۋىستا .
— تىش ! ئۇ سىزنىڭ رېستو تاغىڭىز بولىدۇ . مەن سىزنى
گەپ قىلماڭ دېگەندىمغۇ ؟

— ئۇ سىزنىڭ تاغىڭىزمۇ ؟
— ياق ، قوزام . ئەمدى گەپ قىلماڭ . ئىتتىك ئاشخانغا

كۈرپ كېتىڭ .

— ئەمىسە مېنىڭلا تاغامما ؟

— شۇنداق ، تېز بولۇڭ .

— ماقۇلە .

رېستونىڭ كۈلكىسى قىستاپ كەتتى .

ناۋادا ، بۇ بالا يا مەتۇ ، يا كۆرۈمسىز ، يا غەلتە مېجەزلىك بالا بولغان ياكى ئۇنىڭدا مۇشۇ ئەيىبلەرنىڭ ئۈچىلىسى بار بولغان بولسا ، ئۇنداقتا شۇ چاغدىكى نەتىجىنى ھەرقانداق قىلغان بىلەنمۇ مۆلچەرلەش قىيىن بولغان بولاتتى . ناۋادا ، جېنىنى چاققان بولمىغان بولسا ، ئۇ چاغدا رېستو باشتىلا ئۇنىڭغا كۆڭۈلسىز بولۇپ قالغان بولاتتى . مانا ئەمدى بۇ بالىنىڭ تەبىئىي گۈزەللىكى ، ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ ئاپىسىنىڭ ئۇنى يوشۇرۇش ئۈچۈن قوللانغان ئەپچىل ۋاسىتىسى كۆڭۈلنى ئەبەدىي سۆيۈندۈرىدىغان پاكلىق ھەم ياشلىقنى رېستونىڭ كۆز ئالدىغا كەلتۈردى . ئۇ جېنىنىڭ شۇنچە يىللاردىن بېرى ئاشۇ بالغا ئانا بولۇپ كەلگەنلىكىنى ، بەزى چاغلاردا ھەتتا بالىسى بىلەن ئايلاپ يۈز كۆرۈشەلمىگەنلىكىنى ، يەنە ئۇ بالىنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى زادىلا چاندۇرمىغانلىقىنى ، ئەمما رېستوغا بولغان مۇھەببىتىنىڭ ناھايىتىمۇ كۈچلۈك بولۇپ كەلگەنلىكىنى خىيالغا ئەكېلىۋىدى ، ئىختىيارسىز تەسەرلىنىپ قالدى . «ئاجايىپ - ھە ! - دەپ ئويلىدى ئۇ ، - ئۇ قالتىس بىر ئايال - دە !»

بىر كۈنى ئەتىگىنى رېستو مېھمانخانىدا گېزىت كۆرۈپ ئولتۇرۇپ ، ئۈشتۈمتۈت بىرنېمىنىڭ شەپسىنى سەزگەندەك بولۇپ بۇرۇلۇپ قارىۋىدى ، جامدەك ئېچىلغان بىر تال زەڭگەر كۆزنىڭ ياندىكى ئىشىكىنىڭ يوقۇقىدىن ئۆزىگە قارىلىپ قاراپ تۇرغىنىنى كۆرۈپ قالدى . رېستونىڭ ئۇنى بايقاپ قېلىشى ئۇنى ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويۇشى ئېنىق ، بىراق ئۇنى ئادەتتىكى كۆز دېڭىلى بولمايتتى ، چۈنكى ئادەتتىكى كۆز بولىدىغان بولسا ، بۇنداق ئوسال ئەھۋالغا دۇچ كەلگەندە ئۆزىنى چەتكە ئالغان بولاتتى ؛ ئۇ

كۆز مەتمۇ قىلماي بىمالال قاراپ تۇراتتى . رېستو گىدەيگەن قىياپەتتە گېزىتىنى ئۆرۈپ يېڭىباشتىن كۆرۈپ ئولتۇردى ، ھېلىقى كۆز يەنە شۇ يەردە قاراپ تۇرىۋەردى . گېزىتنىڭ بېتىنى ئۆرۈپ يەنە قارىۋىدى ، ھېلىقى كۆز يەنلا شۇ يەردە تۇرۇپتۇ . باداشقان قۇرۇپ ئولتۇرۇۋالغاندىن كېيىن يەنە قارىۋىدى ، ئەمدى كۆرۈنمىدى .

بۇ كىچىككىنە ئىش گەرچە ھېچقانچە بىر ئىش ھېسابلانمىسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭدىكى كومېدىيىلىك قىزىقىش شۇئان رېستوغا تەسىر قىلدى . گەرچە رېستونىڭ ھېچكىمنى ئۆزىگە تەڭ قىلماسلىقتەك پوزىتسىيىسىنى يۈمىشتىش ئويى مۇتلەق يوق بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ يۈرىكىنىڭ مۇشۇ سىرلىق ماراش تەسىرىدە بوشقىنا تىترەۋاتقىنىنى سەزدى . ئۇنىڭ دومىسىيىپ تۇرغان جاۋىغايلىرى ھازىرلا مىدىرلايدىغاندەك ئەلپازدا ئىدى . ئۇ ئۆز ھېسسىياتىغا يول قويماي ، يەنلا مۇختەك قاندىلىپ گېزىتىنى كۆرۈۋەرگەن بولسىمۇ ، لېكىن بۇ تاسادىپى ئىش ئۇنىڭ يۈرىكىدە ئېنىق ئورناپ قالدى . ھېلىقى گۆدەكلىك بىلەن خۇپىيانە چارلىغۇچى ئۇنىڭدا ئۆزىنىڭ تۇنجى مۇھىم تەسىرىنى قالدۇرغانىدى .

بۇ ئىشتىن كېيىن ئۇزاق ئۆتمەي ، بىر كۈنى ئەتىگىنى رېستو ناشتا قىلغاچ گېزىت كۆرۈۋاتقاندى ، توساتتىن يەنە ھېلىقى بالا ئوتتۇرىغا چىقىپ ، ئۇنىڭ دىققىتىنى بۆلۈۋەتتى . بۇ دورەمقىسى ئۇنداق ئاددىي بولمىدى . ئەسلىدە جېنىنى ۋىستانى ناشتا قىلدۇرۇپ بولۇپ ، ھۇجرىسىغا ئەكىرىپ ئويۇنغا مەشغۇل قىلىپ قويغان ۋە ئۇنىڭغا رېستو ئۆيدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ئاندىن چىقىشنى تاپىلىغانىدى . ئورۇنلاشتۇرۇش تۈگىگەندىن كېيىن ، تېخى ئەمدى ئۈستەلگە كېلىپ ئولتۇرۇپ ، ئىستاكناغا قەھۋە قويۇۋاتقاندى ، ئۈستۈمتۈت ۋىستانىڭ ھۇجرىسىدىن چىقىپ ، جىددىي قىياپەتتە يوغان - يوغان چامداپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ قالدى . رېستو بېشىنى كۆتۈرۈۋىدى ، جېنى ھۇپىدە قىزىرىپ ئىتتىك

ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى .

— نېمە قىلىۋاتسىز ، ۋىستا؟ — ئۇ بالىنىڭ ئارقىسىدىن يېتىشىپ بېرىپ سورىدى .

بىراق ۋىستا بۇ چاغدا ئاشخانىدىن بىر كىچىك سۈپۈرگىنى كۆتۈرۈپ چىقىپ كېلىۋاتاتتى . چىرايىدىن خۇددى ئويۇنغا بەك بېرىلىپ كەتكەندەك جىددىيلىك چىقىپ تۇراتتى .

— مەن ئۆزۈمنىڭ كىچىك سۈپۈرگەمنى ئالغانىدىم ، — چاڭلىداپ سۆزلىگەن پىتى خىيالدا يوق ئۆتۈپ كەتتى . رېستو بۇ خىل روھىي ئالامەتنى كۆرۈپ ئىختىيارسىز تەسىرلىنىپ قالدى ، بۇ دورەم جاۋىغايلىرىغا بىلىنەر — بىلىنمەس تەبەسسۇم يۈگۈردى . مۇشۇ قېتىمقى ئۇچرىشىشتىن كېيىن ، رېستودىكى ئاشۇ بالغا بولغان يىرگىنچ تۇيغۇسى تەدرىجىي يوقىلىشقا باشلاپ ، ئۇنىڭ ئورنىنى سەۋر — تاقەت تۇيغۇسى ئىگىلىدى ، ئۇ بۇ بالىنىڭ ھەرقانداق بىر ئادەمدە بولىدىغان جىمى مۇمكىنچىلىككە ئىگە ئىكەنلىكىنى ئىچىدە ئېتىراپ قىلدى .

شۇنىڭدىن كېيىنكى ئالتە ئاي داۋامىدىكى تەرەققىيات رېستونىڭ كۆڭلىدىكى قەتئىي پوزىتسىيىسىنى تېخىمۇ بوشاشتۇرۇپ قويدى . ئۇ بۇ مەزگىللەردە ئۆزى ياشاۋاتقان ئاشۇ بۇلغانغان ھاۋاغا ئانچە كۆنگۈسى يوقتەك تۇرغىنى بىلەن ، كۆڭلىدە ناھايىتى ھۇزۇرلىنىدىغان ، ئۇنىڭدىن ۋاز كېچىشكە قىيمايدىغان بولۇپ قالغانىدى . بۇ يەر بەئەينى راھەت — پاراغەتلىك ماكاننىڭ ئۆزى ئىدى . جېنىمۇزە ، ھەقىقەتەن تېۋىنىشقا لايىق ئايال . رېستو ئىلگىرى جىمى ئىجتىمائىي ئالاقە ئىشلىرىدىن ئەسلىدىمۇ خالىغانچە پايدىلىنىپ كېلىۋاتقانىدى ، مانا ئەمدى تىنچ ، سەمىمىي ، كۆڭۈللۈك ئائىلىۋى تۇرمۇشتىن بەھرىمەن بولۇۋىدى ، بۇ مۇھىتقا ھەقىقەتەن قىيالىمايدىغان بولۇپ قالدى . كۈنلەر مۇشۇ تەرىقىدە ئۆتۈۋەردى ، بارا — بارا ئۇنىڭدا ، مۇشۇنداق تۇرمۇشنى ئۆتكۈزۈۋەرگىلى بولىدىكەنغۇ ، دېگەن ئوي پەيدا بولدى .

مۇشۇ مەزگىللەردە ، ئۇنىڭ كىچىككىنە ۋىستا بىلەن بولغان يېقىنچىلىقى كۈندىن - كۈنگە كۈچىيىپ باردى . ئۇ ۋىستانىڭ جىمى يۈرۈش - تۇرۇشىدا بىر خىل ھەقىقىي ھەييارلىق - قىزىقچىلىق بارلىقىنى بايقىدى ھەم ئۇنىڭ راۋاجىغا دىققەت قىلىشقا باشلىدى . ۋىستا پات - پاتلا قىزىقارلىق ئىشلارنى قىلىپ قوياتتى . جېنى ئۇنى ئاگاھلاندۇرۇپ ، نازارەت قىلىپ يۈرۈۋاتقان بولسىمۇ ، ئۇ ئۆزىنى پەقەتلا تۇتۇۋالمايتتى ، ھەمىشە گەپلەرگە قوشۇق سېلىپ ، كىشىنىڭ كۈلكىسىنى قىستايىتتى . بىر كۈنى غىزا ۋاقتىدا ، ئۇ يوغان تەخسىدە يوغان بىر پىچاق بىلەن كىچىك بىر پارچە گۆشنى كېسىپ ئولتۇرغانىدى ، رېستو جېنىغا : ئۇنىڭغا بىر يۈرۈش كىچىك پىچاق - ۋىلكا ئېلىپ بېرىڭ ، دەپ مەسلىھەت بەردى .

— ئۇ بۇ پىچاقلارنى ئىشلىتەلمەيدۇغۇ .
— شۇنداق ئەمەسمۇ ، ۋىستا شارىتىدە گەپنى تارتىۋالدى ، — ماڭا كىچىك پىچاق بولسا بولاتتى . مېنىڭ قوللىرىمۇ كىچىك تۇرسا مانا .

گەپ قىلىۋېتىپ قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈۋىدى ، جېنى رېستونىڭ ياقىتۇرۇش - ياقىتۇرما سىلىقىنى بىلەلمەي ، ئىتتىك قول ئۇزىتىپ ، ۋىستانىڭ قولىنى پەسكە چۈشۈرۈۋەتتى ، رېستو بولسا كۈلۈۋېتىشتىن ئۆزىنى ئاران - ئارانلا تۇتۇۋالدى .

شۇنىڭدىن كېيىن ئانچە ئۇزاق ئۆتمەي بىر كۈنى ئەتىگەندە ، ۋىستا جېنىنىڭ رېستونىڭ ئىستاكىنىغا قەنت سېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ قېلىپ ، تۇيۇقسىز :

— مېنىڭكىگىمۇ ئىككى تال سېلىڭ ، ئاپا ، — دېدى .
— ياق ، بولمايدۇ ، قوزام ، — دېدى جېنى ، — سىزنىڭ ئىستاكىنىڭىزغا سېلىش ھاجەتسىز ، سىزنىڭ ئىچىدىغان سۈتمىڭىز بار .

— رېستو تاغامنىڭ ئىستاكىنىغا ئىككى تال سالىدىغۇ ، —

دېدى ئۇ نارازى بولۇپ .

— شۇنداق ، — دېدى جېنى ، — ئەمما سىز كىچىك بالا - دە . ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۈستەل ئۈستىدە گەپ قىلىشقا بولمايدۇ ، بۇنداق قىلىشىڭىز ئەدەپسىزلىك بولىدۇ .
— رېستو تاغامنىڭ قەنتى بەك جىق بولۇپ كەتتى ، — ئۇ شۇ زامان گەپ قايتۇرۇۋىدى ، رېستو ئىختىيارسىز كۈلۈپ تاشلىدى .

— ئەمما ماڭا ھېچ جىقتەك بىلىنمەيدۇغۇ ، — رېستو گەپ قىستۇردى . بۇ ئۇنىڭ ئۆزىچە ئىلتىپات قىلىپ ۋىستا بىلەن تۇنجى قېتىم بىۋاسىتە سۆزلىشىشى ئىدى ، — بۇ گېپىڭىز تۈلكە بىلەن ئۆزۈمنىڭ ھېكايىسىگە ئوخشايدىكەن^① .

— ۋىستامۇ ئۇنىڭغا قاراپ تاتلىققىنا كۈلۈپ قويدى - دە ، رېستونىڭ مۇز چىرايىنىڭ ئېچىلغانلىقىنى كۆرۈپ ، ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي چۇۋۇرلاپ سۆزلەپ كەتتى . مۇشۇنداق ئىش بىرنەچچە قېتىم سادىر بولغاندىن كېيىن ، رېستو ئاخىر بۇ بالىنىڭ ئۆزىنىڭ ۋۇجۇدىدىن بولغان بالىغا ئوخشاشلا بولۇپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى . ئۇ ھەتتاكى ئۆزىنىڭ مەرتىۋىسى ۋە بايلىقىدىن بەھرىمەن بولىدىغانلىكى پۇرسەتتىن ئۈنمۇ تەڭ بەھرىمەن قىلىشقا رازى ئىدى . شۇنىسى مۇشۇنداق قىلىشتا ئىككى تۈرلۈك يوللۇق شەرت بار : بىرى ، ئۇ جېنىدىن ئايرىلماسلىقى كېرەك ؛ يەنە بىرى ، ئۇلار مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇلغان تۇرمۇشقا ئېرىشىشى ، باشقىلار تەرىپىدىن چۆرۈپ تاشلانمىغان بولۇشى كېرەك . چۈنكى بۇ ئىشلار ئۇنىڭغا مەدەت بېرىدىغان شۇنىڭدەك يۈرىكىدە مەھكەم ساقلىمىسا بولمايدىغان ئىشلار - دە .

① «ئىزوپ مەسەللىرى» دە : تۈلكە ئۈزۈم بارىغىنىڭ ناھايىتى ئېگىز ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ ، بوينىنىڭ يېتەلمەسلىكىگە كۆزى يېتىدۇ - دە ، «بۇ ئۈزۈم چوقۇم ئاچچىق» ، دەيدۇ . بۇ يەردە ۋىستانىڭ ئۆزىنىڭ ئىستاكىنىدا قەنت بولمىغاچقا ، رېستو تاغامنىڭ قەنتى بەك جىق بولۇپ كەتتى ، دېگىنى دەل مۇشۇ مەسەلنى ئەسلىتەتتى .

ئىككىنچى يىلى ئەتىيازغا بارغاندا كۆرگەزمىخانا بىلەن ئامبار پۈتۈپ رېستو ئىشخانىسىنى يېڭى بىناغا كۆچۈرۈپ كىردى . بۇنىڭدىن ئىلگىرى ، خىزمەتنى ئۇلۇغ ئوكيان سارىيىدا ۋە كۈلۈبتا بېجىرىپ كەلگەنىدى . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن چىكاگودا مۇقىم ئولتۇراقلىشىپ قالدى ، ئۇنىڭغا بۇ يەر خۇددى كەلگۈسى ئائىلىسىدەك تۇيولاتتى . ئەمدى ئۇنى سان - ساناقسىز ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار بېسىۋالدى — ئىشخانىسىدىكى شۇنچە كۆپ خادىمنى باشقۇرۇشى ، ھەر خىل مۇھىم ھۆججەتلەرنى ئېنىق بېجىرىشى كېرەك ئىدى . شۇڭا ئۇنىڭغا ئۆزىنى ساياھەتكە چىقىش مەجبۇرىيىتىدىن ئازاد قىلىش ئىمكانىيىتى تېپىلدى ، يەنى روبېرتنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە ئامىنىڭ ئېرى بىلەن كۆرۈشۈپ كېلىش مەجبۇرىيىتىنى ئۆتەشنىڭ ئەمدى ھاجىتى قالمىغانىدى . ئەسلىدە روبېرت شۇ مەزگىللەردە ئۆزىنىڭ تەسىر دائىرىسىنى كېڭەيتىپ ، سىڭىللىرىنى ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە ئۆزىگە يېقىنلاشتۇرۇش بىلەن بىرگە ، يەنە زاۋۇتىنىمۇ ئۆزگەرتىپ قۇرۇش ئويىدا بولۇپ يۈرگەنىدى . رېستونىڭ كۆڭلىگە ياقىدىغان بىرمۇنچىلىغان خادىملارنىڭ چەتكە قېقىلىش خەۋپى كۆزگە كۆرۈنۈپلا قالغانىدى . رېستو بۇ ئىشلاردىن خەۋەرسىز ئىدى . گان بوۋاي روبېرتنىڭ ئىشىغا ئارىلاشماسلىقىنى تەشەببۇس قىلاتتى . چۈنكى ئۇ ئۆزىنىڭ ياشىنىپ قالغانلىقىنى كۆزدە تۇتۇپ ، كىملا بولمىسۇن بىرەرەننىڭ كۈچلۈك سىياسىتىنى ئىشقا سېلىپ ، مەسئۇلىيەتنى ئۆز زىممىسىگە ئېلىشىنى تۆت كۆزى بىلەن كۈتۈپ كەلگەنىدى . رېستو بۇنىڭغا ئانچە كۆڭۈل بۆلۈپ كەتمىگەنىدى ، شۇڭا مۇشۇ مەزگىللەردە روبېرت بىلەن ئاۋۋالقىدىنمۇ بەك ئىناقلىشىپ كەتتى .

مۇبادا ، رېستو بىلەن جېننىنىڭ خۇپىيانە تۇرمۇشى مەڭگۈ ئاشكارىلانماي كېتىۋەرگەن بولسا ، كۈنلەرنىمۇ ناھايىتى ئوڭۇشلۇق ئۆتكۈزۈپ يۈرۈۋەرگىلى بولاتتى . گاھى چاغلاردا جېننى بىلەن ئىككىسى بىر پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ كېتىۋاتقىنىدا ، جەمئىيەتتىكى ۋە سودا ساھەسىدىكى تونۇش - بىلىشلەرنىڭ كۆزىگە چېلىقىپمۇ قالاتتى . بۇنداق چاغلاردا ئۇ ئۆزىگە ئۆزى تەسەللى بېرىپ : «مەن دېگەن بويتاق ، كىم بىلەن رابىتە قىلىپ يۈرسەم ئۆزۈمنىڭ ئىختىيارى ، جېننىنى ياخشى ئائىلىنىڭ قىزى ئەمەس دەپ كىممۇ گۇمان قىلار ؟» دەپ ئويلايتتى . باشقىلارنىڭ كۆزىگە چېلىقىپ قالمىسلا ، ئۇنى خەققە تونۇشتۇرۇپ يۈرمەيتتى . ئۇنىڭ بىلەن بىر پەيتۇنغا ئولتۇرغاندا ، باشقىلار گەپكە تۇتۇپ قالمىسۇن ، دەپ ناھايىتى ئىتتىك يۈرۈپ كېتەتتى . تىياتىرخانىلاردا بولسا ، جېننىنى گېرخاردت خېنىم ، دەپ تونۇشتۇراتتى ، بۇنى يۇقىرىدا سۆزلەپ ئۆتكەندۇق .

ھەممىدىن يامىنى شۇكى ، ئۇنىڭ ئەل - ئاغىنىلىرىنىڭ كۆزلىرىمۇ ناھايىتى ئۆتكۈر ئىدى . رېستونىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىشنى خالىمىغىنى بىلەن لېكىن ئۇلار رېستونىڭ ئىلگىرى باشقا شەھەرلەردىمۇ مۇشۇ ئايال بىلەن بىرگە يۈرگىنىنى چېلىقتۇرۇپ قالغان ، بۇ ئايالنى ئۇنىڭ ئاشىنىسى دەپ بىلىشەتتى . خوش ، شۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ ؟ ئۇ پۇلدار ، ياش ، ئەلۋەتتە ئويناپ - كۈلۈپ كۆڭلىنى ئېچىپ يۈرىدۇ - دە . كېيىن بۇ گەپلەر روبرتنىڭ قۇلقىغا يېتىپ بېرىۋىدى ، ئۇ بۇ سىرنى كۆڭلىدە ساقلاپ قويدى . «مۇبادا رېستو مۇشۇنداق ئىشنى قىلىپ يۈرگەن بولسا ، بۇ تېخىمۇ بەلەن بولغىنى» دەپ ئويلىدى ئۇ . شۇنىسى ، ئىش ھامىنى ئاشكارىلانماي قالمايتتى .

بۇ ئىش رېستونىڭ جېننى بىلەن بىللە شىمالىي رايوندىكى ئۆيىدە تۇرۇۋاتقىنىغا بىر يېرىم يىلچە ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ، ئاشكارىلاندى . شۇ يىلى كۈزدە بوران - يامغۇر ھېچ توختىماي ، ھاۋا تولا ئۆزگىرىپ تۇرغانىدى ، بىر كۈنى رېستونىڭ تۇيۇقسىز

قورسىقى ئاغرىپ قالدى . باشتا ئۇ تېزلا ئوڭشىلىپ كېتىمەن ، دەپ ئويلاپ ، ئىسسىق سۇدا يۇيۇنۇپ ، خىنىدىن خېلى كۆپ ئىستېمال قىلغان بولدى ، خىيالىدا ئەمدى ھېچ چاتاق يۈز بەرمەيدۇ ، دەپ ئويلىغانىدى . كىم بىلسۇن ، كېسىلى بارغانسېرى ئەدەپ كەتتى - دە ، ئۈچىنچى كۈنى ئەتىگىنىگە بارغاندا ئورنىدىن تۇرالماي قالدى ، ئىسسىتمىسى راسا ئۆرلەپ ، بېشى يېرىلغۇدەك بولۇپ ئاغرىشقا باشلىدى .

ئۇ جېنى بىلەن ئۇزاق ۋاقىت بىرگە ياشاپ كەلگەچكە ، ھەممە ئىشقا پەرۋاسزلىق بىلەن قارايدىغان بولۇپ قالغانىدى . شۇ چاغلاردا ئەگەر كالىسىنى ئوبدانراق ئىشلەتكەن بولسا ، سارايدا يېتىپ - قوپۇپ ، ئۆزىنىڭ كېسىلىدىن ئۆزى خەۋەر ئالغان بولسا ، ھېچ چاتاق چىقمىغان بولاتتى . ئەمەلىيەتتە ئۇ ئاغرىپ قالغاندا ئۆيدە يېتىپ ، جېنىنى ئۆزىنى كۈتۈشكە سېلىشنى ياخشى كۆرەتتى . شۇڭا ئىشخانىسىغا تېلېفون بېرىپ ، ئۆزىنىڭ ئاغرىپ قالغانلىقىنى ، بىر - ئىككى كۈن ئىچىدە ئىشقا بارالمايدىغانلىقىنى ئېيتىپ قويدى ، ئىشلارنى بىرقۇر تاپىلاپ بولغاندىن كېيىن ، ئۆزىچە خاتىرجەم ھالدا ، جېنىنىڭ كۆڭۈل قويۇپ كۈتۈشىدىن ھۇزۇر ئېلىپ يېتىۋەردى .

جېنىغۇ ، مەيلى رېستو ئاغرىپ قالغان بولسۇن ياكى ساق بولسۇن ، ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ يېنىدا تۇرۇشىدىن ئەلۋەتتە خۇرسەن بولاتتى . ئۇ رېستوغا كېسىلىنى دوختۇرغا كۆرسىتىپ ، دورا ئىچىش توغرىسىدا نەسەت قىلدى . ئۆزى بولسا ئۇنىڭغا ئىسسىق لىمون شەربىتى ئىچۈردى ، ئۇنىڭ باش - قوللىرىنى سوغۇق سۇ بىلەن بىردەم - بىردەم يۇيۇپ تۇردى . كېسىلى تۈزەلگەندىن كېيىن ، ئىشتىھاسىنى ئىچىش ئۈچۈن ، ئۇنىڭغا كالا گۆشى شورپىسى ياكى سۇلۇ ئۈمچى ئىچۈردى .

دەل مۇشۇ كېسەل كۈنلىرىدە ، تۇنجى قېتىم ھەقىقىي بەختسىزلىك يۈز بەردى . ئەسلىدە رېستونىڭ سىڭلىسى لۇئىزا سان - پاۋلوغا دوستىنى يوقلىغىلى كەتكەن ، نەچچە كۈننىڭ

ئالدىدا ، ئۆيگە قايتىشىدا چىكاگوغا چۈشۈپ ئۆتكەچ ، ئاكىسىنى يوقلاپ كېلىدىغانلىقىنى يېزىپ خەت ئەۋەتكەنىدى . كېيىن دېگەن ۋاقتىدىن بىرنەچچە كۈن ئاۋۋال يولغا چىقتى . ئۇنىڭ چىكاگوغا كەلگەن ۋاقتى دەل رېستونىڭ بىتاب بولۇپ ئۆيدە يېتىپ قالغان ۋاقتىغا توغرا كېلىپ قالدى . لۇئىزا ئاۋۋال ئىشخانىغا ئىزدەپ باردى ، ئۇ يەردە رېستونىڭ يەنە بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ئىشقا كېلىدىغانلىقىنى ئۇقۇپ ، ئۇنىڭ ئادرېسىنى سورىدى .

— ئۇياق ئۇلۇغ ئوكيان سارىيىدىن ياتاق ئىجارىگە ئالغانغۇ دەيمەن ، — ئاغزى ئىتتىك بىر كاتىپ ئۇنىڭغا جاۋاب بەردى ، — ئۇنىڭ ئانچە تاۋى يوق بولۇپ قالغانىدى .

— لۇئىزا خاتىرجەمسىزلىنىپ قالدى - دە ، شۇئان ئۇلۇغ ئوكيان سارىيىغا تېلېفون ئوردى ، ئۇ يەردىكىلەر گان ئەپەندىنىڭ بۇ يەرگە كەلمىگىنىگە بىرنەچچە كۈن بولغانلىقىنى ، ئۇنىڭ بۇ سارايدا ياتاق ئېلىپ قويغان ، ئەمما ھەپتىدە ئاران بىر - ئىككى كۈنلا قوندىغانلىقىنى ئېيتىشتى . لۇئىزا سەل بىئارام بولۇپ ، يەنە كۈلۈپقا تېلېفون ئوردى .

كۈلۈپتىكى تېلېفون قوبۇل قىلغۇچى چاكار رېستونىڭ ئۆيىگە كۆپ قېتىم تېلېفون بەرگەندى . رېستو ئۇنىڭغا تېلېفون نومۇرىنى باشقىلارغا ئېيتىپ بەرمەسلىكىنى تاپىلاپ قويغان ، ئەمەلىيەتتەمۇ بۇ نومۇرنى ھېچكىم سۈرۈشتە قىلىپ باقمىغانىدى . ئۇ لۇئىزانىڭ رېستونىڭ سىڭلىسى ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن ، يەنە ئۇنىڭ جىددىيلەشكەن ھالدا : « ئاكامنى ئىزدەيتتىم » دەۋاتقىنىنى ئاڭلاپ :

— ئۇياق شېل كوچىسى ئون توققۇزىنچى نومۇرلۇق ئۆيدە تۇرسا كېرەك ، — دەپ جاۋاب بەردى .
— كىمنىڭ ئادرېسىنى دەۋاتىسەن ؟ — بۇ يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان كاتىپ سورىدى .
— گان ئەپەندىنىڭ .

— ھوي ، قالايىمقان سۆزلىمىسەڭچۇ ، سەن تېخى

بىلمەمتىڭ ؟

ھېلىقى چاكار ئۆزىنى ئاقلاپ بىرنېمىلەرنى دەۋاتقاندا ، لۇئىزا تېلېفوننى جايغا قويۇپ نېرى كەتتى .

لۇئىزا ئاكسىنىڭ بۇ ئۈچىنچى ئادىرىسىدىن سەل غەلىتىلىك ھېس قىلىپ قالدى - دە ، سائەت بىرلەردىن كېيىن ، شېل كوچىسىنى ئاخىر ئىزدەپ تاپتى . بۇ ئىككى رەت قىلىپ سېلىنغان ئۆي ئىدى ، لۇئىزا پەلەمپەيدىن چىقىپ ، ئىشىك بېشىدىكى «گان ئەپەندىنىڭ تۇرالغۇسى» دەپ يېزىقلىق ۋىۋىسكىنى كۆردى ، كۈنۈپكىنى بېسىۋىدى ، جېنى ئىشىكىنى ئېچىپ ، مودىلىق كىيىنگەن بۇ قىزنى كۆرۈپلا چۆچۈپ كەتتى .

— بۇ گان ئەپەندىنىڭ ئۆيى بولسا كېرەك ، — لۇئىزا جېنىنىڭ ئارقىسىدىكى ئىشىككە قاراپ قويۇپ ، كىچىك پېئىللىق بىلەن سورىدى . بۇ قەدەر ياش ئايالنى كۆرۈپ ئىچىدە سەل ھەيران بولغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ ھەيرانلىقى مۇنداقلا گۇمان قىلىشتىن نېرىغا بارمىدى .

— شۇنداق ، — دەپ جاۋاب بەردى جېنى .

— ئۇ ئاغرىپ قالغان ئوخشىمامدۇ . مەن ئۇنىڭ سىڭلىسى بولمەن . كىرسەم بولامدۇ ؟

ئەگەر شۇ تاپتا جېنىغا ئويلىنىۋېلىشقا ئازراقلا پۇرسەت بولغان بولسا ، بەلكىم ئۇ بىرەر باھانە كۆرسىتىپ لۇئىزانى كىرگۈزمەي قويۇشى مۇمكىن ئىدى . كىم بىلسۇن ، لۇئىزا ئۆزى ۋە ئائىلىسىنىڭ مەرتىۋىسىگە ئىشىنىپ ، جېنىنىڭ سۆز قىلىشىغا پۇرسەت بەرمەي ، ئۈسۈپلا كىردى - دە ، تۆت تەرەپكە كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى ، ئارقىدىنلا دالان ئۆيگە كىردى ، ئىچكىرىدە ، رېستو ئۆز ھۇجرىسىدا بىتاب بولۇپ ياناتتى . ۋىستا ئۆينىڭ بىر بۇلۇڭىدا ئويناپ ئولتۇرغانىدى ، بۇ يېڭى كەلگەن مېھماننى كۆرۈپلا ئورنىدىن چاچراپ تۇرۇپ كەتتى . ھۇجرىنىڭ ئىشىكى ئوچۇق ئىدى ، لۇئىزا ئاكسىنىڭ كۆزلىرىنى يۇمغىنىچە دېرىزە يېنىدىكى كارىۋاتتا ياتقىنىنى ئېنىق كۆردى .

— ۋىيەي ، سەن بۇ يەردە ئىكەنسىڭمۇ ، ئاكا ! — لۇئىزا
سۈرەن سالىدى ، — نېمە كېسەل بولۇپ قالدىڭ ؟ — سۆزلىگەچ ،
تېز - تېز چامداپ كارىۋات قېشىغا كەلدى .
رېستو ئۇنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ كۆزىنى ئاچتىمۇ ، شۇ زامانلا
ئىشنىڭ چاتاقلىقىنى پەملىدى ، جەينەكلىرى بىلەن تىرەجەپ ئاران
قوپۇپ ئولتۇردى ، دەرمەھەل ئاغزىغا گەپ كەلمەي قويدى .
— ھە ، لۇئىزا ، — ئۇ ئاخىر زۇۋانغا كىردى ، — قەيەردىن
كېلىشىڭ ؟

— سان - پاۋلودىن . دېگەن ۋاقتىمىدىن نەچچە كۈن بۇرۇن
قايتىپ كەلدىم ، — دېدى لۇئىزا دەرىمانسىز ھالدا ، چۈنكى ئىشنىڭ
غەلىتىلىكىنى ھېس قىلىپ ، بىئارام بولۇپ كېتىۋاتتى ، —
سېنى ئىزدەپ تاپماق شۇنداق تەسكە چۈشتىڭمۇ ، كىم ئۇ
سېنىڭ . . . — «ساھىبجامال غوجدارنىڭ» دېمەكچى بولۇۋىدى ،
كەينىگە ئۆرۈلۈپ ، جېنىنىڭ ئالاقزادىلىكىگە چۈشكەن ، ھېچ
قولاشمىغان ھالدا يان ھۇجرىدا نەرسىلەرنى يىغىشتۇرۇۋاتقىنىنى
كۆردى - دە ، گېپىنى توختىتىۋالدى .
رېستو ئىلاجسىز يۆتىلىپ قويدى .

سىڭلىسى ئۆتكۈر نەزىرى بىلەن ئەتراپقا كۆز يۈگۈرتۈپ
چىقتى . يەرنى كۆڭۈللۈك ھەم مەپتۇن قىلارلىق ئائىلە پۇرنى
قايلاپ كەتكەندى . جېنىنىڭ كىيىمى ساپاغا ئارتىقلىق ، قارىماققا
بۇلارنىڭ مۇناسىۋىتى ناھايىتى يېقىندەك قىلىدۇ . گان ئايىم قىز
خىجىل بولۇپ تۇرۇپلا قالدى . ئاكىسىغا قارىۋىدى ، ئۇنىڭ
كۆزلىرىدە بىر خىل غەلىتە ئىپادە يېنىپ تۇرۇۋاتقىنىنى
كۆردى — رېستو گەرچە سەل ئوسال ھالغا چۈشۈپ قالغان
بولسىمۇ ، قېشىدا ھېچكىم يوقتەك ، سوغۇق قىياپەتتە ئولتۇراتتى .
— بۇ يەرگە كەلمىسەڭ بوپتىكەن ، — رېستو لۇئىزانىڭ
كۆڭلىدە ئويلىغانلىرىنى ئاغزىدىن چىقىرىشنى كۈتمەيلا ، ئاۋۋال
ئېغىز ئاچتى .

— نېمىشقا كەلمىگۈدەكمەن ؟ — لۇئىزا يۈرەكلىك ئېيتىلغان

بۇ ئىقرارنامىنى ئاڭلاپ ، قۇيغا چېچى تىك بولغان ھالدا سورىدى ، — سەن مېنىڭ ئاكامۇ ، ئەمەس ؟ سېنىڭ نېمە ئۈچۈن مەن بارغىلى بولمايدىغان يېرىڭ بولۇشى كېرەك ئىكەن ؟ ياخشى گەپقۇ ، بۇ گەپنى مەن سەندىن ئاڭلاۋاتمەن - ھە ؟ !

— گېپىمگە قۇلاق سالغىن ، لۇئىزا ، — رېستو گەۋدىسىنى سەل ئۆرە قىلىپ ، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ، — سەنمۇ بىر ئەقىل ئىگىسى ، ماڭا ئوخشاشلا ھاياتنى چۈشىنىدىغان ئادەم سەن . بىزنىڭ بۇ يەردە دەتالاش قىلىپ ئولتۇرۇشىمىزنىڭ ھېچ ھاجىتى يوق . مەن سېنىڭ كېلىشىڭدىن خەۋەرسىز قاپتىمەن ، بولمىسا باشقىچە ئورۇنلاشتۇراتتىم .

— باشقىچە ئورۇنلاشتۇرۇرۇمىش ، دۇرۇس ، — لۇئىزا سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى ، — مەنمۇ شۇنداق ئويلىغان ، ياخشى پىكىر !

لۇئىزانىڭ غۇزۇزىدە ئاچچىقى كەلدى . ئۇنىڭ قارشىچە ، بۇ ، رېستو ئۈچۈن ھەقىقەتەن نومۇس قىلغۇدەك ئىش ئىدى .

— بۇ گەپلەرنى ساڭا تەكەللۈپ يۈزىسىدىن ئېيتىۋاتقىنىم يوق ، — دېدى رېستو ئۆڭۈپ تۇرۇپ ، — سېنىڭ ئالدىڭدا ئۆزۈمنىڭ قىلىقلىرىمنى ئاقلاپ ئولتۇرغۇممۇ يوق . باشقىچە ئورۇنلاشتۇراتتىم دېگىنىم ، سېنىڭدىن كەچۈرۈم سورىغىنىم ئەمەس . ئەمدى تىلىڭنى يىغمىساڭ ، قالغىنىنى ئۆزۈڭ بىل .

— نېمە بولدى ، رېستوگان ! — لۇئىزا شەلپەردەك قىزىرىپ كەتتى ، — سېنى بۇنداق بولۇپ كېتەر دەپ زادىلا ئويلىمىغانىكەنمەن ، تېخى سېنىمۇ خىجىل بولۇۋاتامدىكىن دەپ قاپتىمەن . مۇنچىۋالا ئوچۇق - ئاشكارا . . . — ئۇ گېپىنىڭ ئاخىرىنى ئاغزىدىن چىقىرىۋالدى ، — ئۇنىڭ ئۈستىگە بىزنىڭ دوستلىرىمىز شەھەرنى بىر ئالغان تۇرسا . ھا ، دەھشەت ! سېنى بۇ قەدەر نومۇسىز بولۇپ كېتەر ، ئۆز ئەتىۋارىنى بۇنچىۋالا يوقىتىپ قوياي ، دەپ ئويلىمىغانىكەنمەن .

— نومۇس - پومۇس دېگەن نېمىكەن ئۇ ! — رېستو غەزەپ

بىلەن ۋارقىرىدى ، — مەن ساڭا ئېيتتىمغۇ ، سېنىڭ ئالدىڭدا ئۆزۈمنى ئاقلاپ ئولتۇرمايمەن ، دەپ ، ئەگەر بۇنداق بولۇشنى ياقتۇرمىساڭ ، ئەلۋەتتە ئۆزۈڭنىڭ بىلگىنىنى قىلساڭ بولىدۇ . — شۇنداقمۇ ، — دېدى لۇئىزا جاۋىلداپ ، — بۇ ئۆزۈمنىڭ بىر قورساق ئاكىمنىڭ ئاغزىدىن چىقۇۋاتقان سۆز — ھە ! يەنە كېلىپ ھېلىقى بىرىنچە ئۈچۈن قىلىنىۋاتقان سۆزلەر ! ئاۋۇ بالا كىمىنىڭكى ؟ — لۇئىزا يەنە ئۆكتەملىك ھەم قىزىقىش بىلەن چۈخچىلاپ سوراپ تۇرۇۋالدى .

— ئۇنىڭ كارى چاغلىق ، ئىشقىلىپ مېنىڭ بولمىغاندىكىن بولدى . مېنىڭ بولغان تەقدىردىمۇ ساڭا ھېچ ئالاقىسى يوق . مېنىڭ ئىشلىرىمغا ئارىلاشمايلا قويغىن .

جېنىنى شۇ تاپتا ئاشخانىدا ئىشلار بىلەن مەلىكە بولۇپ تۇرغانىدى ، ئۇلارنىڭ پارىڭى ئۆزى توغرىسىدا كېتىۋاتقىنىنى ، يەنە كېلىپ ناھايىتى سەت گەپلەرنىڭ دېيىلىۋاتقىنىنى ئاڭلاپ قېلىپ ، قەلبى قاتتىق ئازابلانغان بولسىمۇ ، چىشىنى چىشلەپ چىداپ تۇرىۋەردى .

— تولا غىدىقىمنى كەلتۈرمىسەڭچۇ ، بۇنىڭدىن كېيىن سېنىڭ ئىشىڭغا ئارىلىشىدىغانغا چولاممۇ تەگمەيدۇ ، — لۇئىزا يەنە جاۋابلاشتى ، — ئەمما مېنىڭچە سېنىڭدەك كىشى بۇنداق ئىشنى قىلماسلىقى كېرەك ئىدى . مۇشۇنداق رەپرەپ بىلەن بىرگە تۇرۇشۇڭ ، ئەقىلغا زادىلا توغرا كەلمەيدۇ . چۈنكى ئۇ سېنىڭ... — «غوجىدارنىڭ ئەمەس» دېمەكچىدى ، رېستو چىچىلىپ ، تاقەتسىزلىك بىلەن ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتتى .

— ئۇنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكى بىلەن كارىڭ بولمىسۇن ، — دېدى ئۇ گۈركىرەپ ، — ئۇچۇ ، ئۆزىنى يۇقىرى تەبىقىدىكى ئادەم دەۋالغان بەزىبىر كىشىلەردىن مىڭ ياخشى . سېنىڭ نېمە دېمەكچى بولغىنىڭ ماڭا ئايان . مەن ساڭا ئۇنىڭ كارى چاغلىق دەۋاتىمەن . ھازىر مۇشۇنداق ئىشنى قىلىپ يۈرگەنكەنمەن ، سېنىڭ نېمە ئويلاردا بولۇۋاتقىنىڭ بىلەن پەرۋايمىم

پەلەك . سەۋەنلىك بولسا ئۆزۈم ئۈستۈمگە ئالمەن . مېنىڭ ئۈچۈن غەم قىلىپ كەتمەسەڭمۇ بولىدۇ .

— بوپتۇ ئەمەس ، سېنىڭ بىلەن كارىم يوق بولغان بولسۇن ، خاتىرەڭنى جەم قىلغايسەن ، — دېدى ئۇ يەنە جاۋىلداپ ، — سەن ئائىلىمىزنى كۆڭلۈڭدە تۇتمايۋاتىسەن . سەندە ئازراقلا نومۇس دېگەن نەرسە بولىدىغان بولسا بارغۇ ، ئۆز سىڭلىڭنى بۇنداق جايغا كېلىشكە مەجبۇر قىلمىغان بولاتتىڭ ، شۇ تاپتا كۆڭلۈم ئېلىشىپ كېتىۋاتىدۇ . باشقىسىغۇ مەيلى ، مېنىڭچە كىشىلەر بۇ ئىشنى ئاڭلاپ قالىدىغان بولسا ، ئۇلارنىڭمۇ كۆڭلى ئېلىشىدۇ .

ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ ، خورلانغاندەك قىياپەتتە ئۆيدىن چىقىپ كەتتى ، بۇ چاغدا جېنى غىزالىنىش ئۆيىنىڭ ئىشىكى تۈۋىگە كېلىپ قالغانىدى ، لۇئىزا ئۇنىڭغا غەزەپ بىلەن ئاللىيىپ قويدى . بۇ چاغدا ۋىستا ئىچكەركى ھۇجرىغا كىرىپ كەتكەنىدى . بىر كەمدىن كېيىن ، جېنى ھۇجرىسىغا قايتىپ كىرىپ ئىشىكىنى ياپتى - دە ، نېمە قىلىشنى بىلمەي جايدا تۇرۇپلا قالدى . رېستو قويۇق چاچلىرىنى ئارقىسىغا تاشلاپ ، پەرىشان ھالەتتە ياستۇققا يۆلەنگىنىچە ئولتۇراتتى . «تەقدىر ئادەمگە بىمەنە چاقچاقلارنى قىلىپ قويىدىكەن ! — دەپ ئويلىدى ئۇ ، — لۇئىزا ئەمدى ئۆيگە قايتىپ بېرىپ ، بۇ ئىشنى چوقۇم ئۆيدىكىلەرگە ئېيتىدۇ . بۇ ئىشتىن دادام ، ئاپام ، روبېرت ، ئىمموگېن ، ئامىلارنىڭ ھەممىسى خەۋەر تاپىدۇ . ماڭا ئۆزۈمنى ئاقلغۇدەك يەنە نېمە قالدى ئەمدى ؟ لۇئىزا ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى - دە . » رېستو ئويغا چۆككەنچە ، تام مەشتىن كۆزىنى ئالماي ئولتۇرۇۋەردى . بۇ تاپتا ئۆز مەشغۇلاتى بىلەن بولۇۋاتقان جېنىمۇ ئۆز خىيالى بىلەن بەند ئىدى . ئۇنىڭ باشقا ئاياللارنىڭ نەزىرىدىكى ھەقىقىي ئورنى ئەسلىدە مۇنداق ئىكەن - دە . ئۇ ئەمدى جاھاندىكى كىشىلەرنىڭ ئۆزىگە بولغان پوزىتسىيىسىنى ئېنىق كۆرۈۋالدى . بۇ ئائىلىنىڭ كىشىلىرى گويا ئۇلار باشقا بىر پلانىتسىدا ياشاۋاتقانداك ، جېنىغا تولىمۇ يات ، تولىمۇ يىراق ئىدى .

رېستونىڭ سىڭىللىرى ، ئاكىسى ، ئاتا - ئاپىسىنىڭ نەزىرىدە ، جېنى بىر بۇزۇق ئايال ، بەئەينى كۈچلاردا ئىپپەت - نومۇسنى سېتىپ يۈرىدىغانلارغا ئوخشاش بىرنېمە ئىكەن . جېنى ئىلگىرى كىشىلەرنىڭ ئۆزىنى كەمسىتمەسلىكىنى ئۈمىد قىلىپ يۈرگەندى ، مانا ئەمدى بۇ خىل ئۈمىد كۆپۈككە ئايلاندى . مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا ، ئۇنىڭ سەزگۈر كۆڭلىدە يوغان بىر پارچە يارا پەيدا بولدى . ئۇ ھەقىقەتەن بۇزۇق ، زاتى پەس بىرنېمە ئىكەن ، لۇئىزانىڭ نەزىرىدىمۇ ، باشقا كىشىلەرنىڭ نەزىرىدىمۇ مۇشۇنداق ، رېستونىڭ نەزىرىدىمۇ ئەسلىي شۇنداق . ئاھ ، قانداق قىلغاندا كىشىلەرنىڭ بۇ خىل يامان قاراشلىرىدىن قۇتۇلۇپ ، ئىززەت - ئابرويۇلۇق ئادەم بولۇپ ، قانداق - يوسۇنلۇق تۇرمۇش كەچۈرەلەيدىغان بولار ؟ مۇشۇنداق بولۇشى مۇمكىنمىدۇ ؟ ئادەم دېگەنمۇ ئاشۇنداق ياشىشى كېرەك . بىراق قانداق قىلسا مۇشۇنداق ياشىغىلى بولار كىن .

33

لۇئىزا ئائىلىسىنىڭ ئىززەت - ئابرويىنىڭ يەرگە ئۇرۇلغىنىدىن دەرغەزەپ بولغىنىچە ، ئالدىراپ - تېنەپ سىنىسىنىڭغا قايتىپ باردى - دە ، بۇ قېتىم كۆرگەن - ئاڭلىغانلىرىنى بىر مۇنچە گەپ قوشۇپ ، راسا كۆپتۈرۈپ ئائىلىسىدىكىلەرگە مەلۇم قىلدى . ئۇنىڭ ئېيتىشىچە ، ئۇ «ئاپئاق تاتىرىپ كەتكەن ، دۆت چىراي» بىر ئايال بىلەن ئىشىك تۈۋىدە دوڭقۇرۇشۇپ قالغانىمىش ، ئۇ ئايال ئۇنىڭ ئىسمىنى ئاڭلىشى بىلەنلا ، خۇددى «قورسىقىدا جىن بار» دەك ، بوسۇغىدا تۇرۇۋېلىپ ، ئۇنى ئۆيگە كىرگىلى قويمىغانىمىش . ئۇ يەنە : رېستومۇ بەك ئۇياتسىزلىشىپ كېتىپتۇ ، قاراپ تۇرۇپ مېنىڭ يۈز - خاتىرەمنىمۇ قىلىپ قويمىدى ، بالىنىڭ كىملىكىنى

سورسام ، ئۇ زىنھار دېگىلى ئۇنماي ، «ئىشقىلىپ مېنىڭ بولمىغاندىكىن بولدى» دەپلا تۇرۇۋالدى ، دېدى .

— ۋاي خۇدايمەي ، تېخى مۇنداق ئىشمۇ بارمىكەن ! مۇنداق ئىشمۇ بارمىكەن تېخى ! — بۇ ئىشنى ھەممىدىن ئاۋۋال گان خانىم ئاڭلاپ ، ھەيران بولغىنىدىن توۋلىۋەتتى ، — مېنىڭ ئوغلۇم ، رېستويۇم ! ئۇ قانداقلا رەببۇ ئىشنى قىلىپ يۈرگەندۇ !

— يەنە كېلىپ ھېلىقىدەك بىرنېمە بىلەن دەڭە ! — لۇئىزا گويا بۇ گەپنى تەكرارلىسا ئىشنىڭ ھەقىقىتى ئايان بولىدىغاندەك ، ئاۋازىنى ئەتەي چىڭىتىپ ، بۇ گەپنى سوزۇپ ئېيتتى .

— مەن ئۇ يەرگە كېسەل يوقلاپ بارغانىدىم ، — لۇئىزا سۆزىنى داۋام قىلدى ، — ئۇنى ئاغرىپ قالدى دېيىشىۋىدى ، مەن تېخى ئۇنى ھەرقاچان قاتتىق ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالغان چېغى دەپ ئويلاپتىمەنمەن . ئىش ئەسلىدە مۇنداق ئىكەنلىكىنى كىم بىلسۇن ؟

— ۋاي ئىستەي ، رېستو ! — ئاپىسى ئاھ ئۇردى ، — ئۇنى بۇنداق قىلار دەپ كىممۇ ئويلىغان !

گان خانىم بۇ قىيىن مەسىلىنى كۆڭلىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىقتى - دە ، بۇ ئىشنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشقا چامى يەتمەي ، ئېرىگە : تېزدىن ئۆيگە قايتىپ كېلىڭ ، مەسلىھەتلىشىدىغان ئىش چىقىپ قالدى ، دەپ تېلېفون بەردى . مەسلىھەتلىشىش داۋامىدا ، بوۋاي باشتىن - ئاياغ سۈرلۈك قىياپەتتە ، زۇۋان سۈرمەي ئولتۇردى . رېستونىڭ بۇلار ئەزەلدىن ئىسمىنىمۇ ئاڭلاپ باقمىغان بىر ئايال بىلەن بىرگە تۇرۇۋاتقانلىقى ئېنىق . ئۇ قەيسەر مىجەزلىك ، ئېھتىمال ھېچنېمىنى پىسەنتىگە ئېلىپمۇ قويماستىكى مۇمكىن . بۇنداق ھالەتتە ھوقۇقىنى ئىشقا سېلىش مۇمكىن بولمايدىغان ئىش . رېستونىڭ گەدەنكەشلىكى بوۋايغا ئايان ، ناۋادا كىمدەكىم ئۇنىڭغا يامان يولدىن قايتىپ توغرا يولغا مېڭىش ھەققىدە نەسەھەت قىلماقچى بولسا ، ئەپچىل دىپلوماتىيە ۋاسىتىسىنى ئىشقا سېلىشى كېرەك .

مەسلەھەتلىشىشتىن نەتىجە چىقمىدى ، بوۋاي بىر مۇنچە خاپىلىق يۈتۈۋېلىپ زاۋۇتقا قايتىپ كەتكەن بولسىمۇ ، لېكىن كۆڭلىدە : بۇ ئىشقا كارى بولماسلىق پوزىتسىيىسىنى تۇتۇشقا بولمايدۇ ، دېگەن نىيەتكە كېلىپ بولغانىدى . روبېرتقا مەسلەھەت سېلىۋىدى ، روبېرت بۇ گەپلەرنى تولا ئاڭلىغان ، ئەمما ئاغزىدىن چىقارغۇسى كەلمىگەنلىكىنى بوينىغا ئالدى . گان خانىم ئاخىر روبېرتقا چىكاگوغا بېرىپ رېستورانت بىلەن سۆزلىشىپ كۆرۈش تەكلىپىنى بەردى .

— ئۇ ناۋادا بۇ ئىشنى كەينىگە سۆرەۋېرىدىغان بولسا ، ئورنىنى تولدۇرۇۋالغۇسىز زىيانغا دۇچار بولىدىغانلىقىنى بىلىپ قالسۇن ، — دېدى بوۋاي ، — مۇشۇنداق قىلسام ئۇتۇپ چىقىمەن دەپ خام خىيال ئەيلىمىسۇن . بۇ مۇمكىن بولمايدىغان ئىش . ئۇ ياكى ئاشۇ ئايالنى ئەمرىگە ئالسۇن ، ياكى ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتسۇن ، شۇنىڭدىن باشقا يول يوق . سەن مېنىڭ ئورنۇمدا ئۇنىڭغا مۇشۇنداق دەپ ئېيتقىن .

— ئوبدان ، تولىمۇ ئوبدان ، — دېدى روبېرت ، — ئەمما ئۇنى كىم قايىل قىلالايدىكىننىڭ ؟ مەنغۇ بۇنداق ئەلچىلىكىنى قاملاشتۇرالمىتتىم .

— مەن ئۇنى ھامان قايىل بولىدۇ ، دەپ قارايمەن ، — دېدى دادىسى ، — نېمىلا بولسۇن ، بىر بېرىپ باققىنىڭنىڭ زىيىنى بولماس ، ئۇ ئەقلىنى تېپىپ قالسا ئەجەب ئەمەس .

— مەنغۇ ھېچ ئىشەنمەيمەن ، — دېدى روبېرت ، — ئۇ دېگەن ناھايىتىمۇ بوينى قاتتىق بالا . ئويلاپ باقماسىز ، ئۇ ئۆيدە تۇرغان چاغلاردا ئۇنىڭغا شۇنچە كۆپ نەسىھەت قىلىۋىدىڭىز ، نېمە پايدىسى بولدى ؟ ئەمما مەن دېگىنىڭىزدەك قىلسام كۆڭلىڭىز بىر ئاز تەسكىن تاپىدىغانلا بولسا ، بوپتۇ ، بارسام باراي ، ئاپامۇ مېنى بارغىن دەۋاتىدۇ .

— شۇنداق قىل ، — دېدى دادىسى پەرىشان ھالەتتە ، — بېرىپ كەلگىنىڭ تۈزۈك .

شۇنداق قىلىپ ، روبېرت چىكاگوغا بېرىشقا ماقۇل بولدى .
بۇ دورەم مۇۋەپپەقىيەت قازىنىش ياكى مەغلۇپ بولۇشقا ھېچقانچە
ئىشەنچ قىلالىمىسمۇ ، لېكىن ئەخلاق ھەم ھەققانىيەتنىڭ كۈچ -
قۇدرىتى كىشىلەرنى ئاخىر تەسىرلەندۈرەلەيدىغانلىقىغا
ئىشەنگەچكە ، چىكاگوغا كەيپى چاغ ھالدا جۆنەپ كەتتى .

روبېرت لۇئىزا كېلىپ - كەتكەننىڭ ئۈچىنچى كۈنى ئەتىگەندە
يېتىپ كەلدى . ئاۋۋال ئامبارغا بېرىۋىدى ، رېستو ئۇ يەردە يوق
بولۇپ چىقتى . ئاندىن رېستونىڭ تۇرالغۇسىغا تېلېفون بېرىپ ،
ناھايىتى ئوڭۇشلۇق ھالدا ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىدىغان ۋاقتىنى
كېلىشىۋالدى . رېستو كېسەلدىن تېخى سەللىمازا ساقىيىپ
كەتمىگەن بولسىمۇ ، ئىشخانغا بېرىپ ئاكىسى بىلەن ئۇچرىشىشقا
ۋەدە بەردى . دەۋرۋەقە ئىشخانغا دېگەن ۋاقتىدا يېتىپ باردى ،
ئاكىسى بىلەن ھېچنېمە بولمىغاندەك قىياپەتتە كۆرۈشۈپ ، ئالدى
بىلەن تىجارەت ئەھۋالى توغرىلۇق سۆزلەشتى ، ئاندىن گويا ئۆزى
بىلەن ئۆزى پىكىرلىشىۋاتقاندەك ، سۈكۈتكە چۈشكىنىچە تۇرۇپ
قالدى .

— مېنىڭ بۇ قېتىم كېلىشتىكى مەقسىتىم ساڭا ئايان بولسا
كېرەك ، — روبېرت سىناق تەرىقىسىدە گەپ ئاچتى .
— مەن پەرەز قىلىپ بولدۇم ، — دېدى رېستو .
— ئۆيدىكىلەر ، بولۇپمۇ ئاپام سېنى ئاغرىپ قاپتۇ ، دەپ
ئاڭلاپ بەك ئەنسىردى . سېنىڭ بۇ كېسىلىڭ يەنە قوزغىلىپ
يۈرمەس ؟

— مېنىڭچە ئۇنداق بولماس .
— لۇئىزا بۇ يەرگە كەلگىنىدە ئالاھىدە بىر خىل قۇرۇلمىنى
بايقاپتىمىش . سەن توي قىلىۋالمىغانسەن ، شۇنداقمۇ ئەمەس ؟
— ئۇنداق ئەمەس .

— ئۇنداقتا لۇئىزا چېلىقتۇرغان ھېلىقى چوكان . . . — ئۇ
گەپ قىلىشنىڭ ئورنىغا ، قولىنى شىلتىپ قويدى .
رېستو بېشىنى لىڭشىتتى .

— مەن سېنىڭدىن چۇخچىلاپ سورىماقچى ئەمەسمەن ، رېستو ، مەن سېنىڭدىن سۇرۇشتە قىلغىلى كەلمىدىم . ئۆيدىكىلەرنىڭ خىيالغا مېنى بارسۇن دېگەن ئوي كېلىپ قاپتۇ . بولۇپمۇ ئاپام بەك دىلخەستە بولۇپ كېتىۋاتىدۇ . شۇڭا سېنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ كېتىشىمگە توغرا كەلدى ، — ئۇ گېپىنى توختىتىۋالدى ، رېستو ئۇنىڭ بۇنداق سەمىمىي ھەم ئىززەت - ئىكراملىق پوزىتسىيىسىدىن تەسرلىنىپ قالدى - دە ، ھېچبولمىغاندا ئەدەپ - قائىدە يۈزىسىدىن بولسىمۇ ئۇنىڭغا بىر ئاز چۈشەنچە بېرىپ قويۇشنى لايىق تاپتى .

— ئەھۋال مۇشۇنداق ، ئەمدى نېمىلا دېسەممۇ بەربىر پايدىسى يوق ، — دەدى ئۇ سالماقلىق بىلەن ، — دېگۈدەكقۇ ھېچ گەپ يوق . مېنىڭ بۇ ئايال بىلەن بىرگە تۇرۇۋاتقىنىمغا ئائىلىمىزدىكىلەر قارشى . چاتاق يېرى ، بۇ ئىش قارا باسقاندەك سېزىلىپ قالدى - دە .

ئۇنىڭ گېپى تۈگىۋىدى ، روبېرت بۇ ئاددىي خۇلاسەنىڭ ماھىيىتىنى كۆڭلىدە قايتا - قايتا مۇلاھىزە قىلدى ، رېستونىڭ بۇ ئىشقا سالقىن قانلىق بىلەن قارايدىغانلىقى ، ئادەتتىكىدەكلا ، كۆڭلىدە ناھايىتى تۇيغۇن ئىكەنلىكى ئۇنىڭغا چۈشىنىشلىك بولدى . — سەن ھازىر ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىش ئويىغا تېخى كەلمىدىڭ ، شۇنداقمۇ ؟ — روبېرت دېلىغۇللۇق ئىچىدە سورىدى . — مېنىڭدە تېخى بۇنداق ئوي يوق ، — رېستو پەرۋاسزىغىنا جاۋاب قايتۇردى .

بۇلار زۇۋان سۈرمەي ، بىر - بىرىگە قاراپ بىرپەس تۇرۇپ قېلىشتى ، ئاندىن كېيىن روبېرت نەزىرىنى شەھەرنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدىكى مەنزىرىگە ئاغدۇردى .

— سېنىڭدە ئۇنىڭغا قارىتا ھەقىقىي مۇھەببەت بار - يوقلۇقىنى سوراپ ئولتۇرۇشۇمنىڭ ھاجىتى بولمىسا كېرەك ؟ — روبېرت تەسەللاسغىلا سورىدى .

— سەن بىلەن بۇ خىل مۇقەددەس تۇيغۇ ئۈستىدە

پىكىرلىشەلمەيمەنمۇ ، يوق ، بۇنى بىلمەيمەن ، — رېستو بىر خىل كەسكىن ھەزىل بىلەن جاۋاب قايتۇردى ، — بۇنداق تۇيغۇنى زادىلا باشتىن كەچۈرۈپ باقمىغاندىم . مېنىڭ بىلىدىغىنىم ، بۇ ئايال كۆڭلۈمگە تازا ياقىدۇ .

— شۇنداقمۇ ، بۇ تامامەن ئۆزۈڭنىڭ ھەم ئائىلىمىزنىڭ بەخت ئىقبالىغا مۇناسىۋەتلىك مەسىلە ، رېستو ، — روبېرت سەل توختۇپلىپ ، سۆزىنى يەنە داۋام قىلدى ، — بۇ يەردە ئەخلاق توغرىلىق سۆز ئېچىشقا مۇمكىن بولمىسا كېرەك ، ئەدناسى سەن بىلەن مەن بۇ ھەقتە ئېغىز ئېچىشقا لايىق كەلمەيمىز . سېنىڭ بۇ ئىشتىكى ھېس - تۇيغۇلىرىڭغا كەلسەك ، ئۇ ئۆزۈڭنىڭ ئىشى . بىراق دەل مۇشۇ بەختىڭنىڭ ئۆزى سېنى قارىلايدىغانغا يېتەرلىك ئاساس بولالايدۇ . سەن ئائىلىمىزدىكىلەرنىڭ ھېسسىياتى ھەم يۈز - خاتىرىسىنىمۇ ئېتىبارغا ئېلىپ قويۇشۇڭ كېرەك . بىزنىڭ دادىمىز ئائىلىنىڭ نام - شۆھرىتىنى ھەركىمدىنمۇ بەكرەك قەدىرلەيدىغان كىشى . بۇ يېقىنى سەنمۇ ئەلۋەتتە مېنىڭدەكلا چۈشىنىسەن .

— دادامنىڭ نېمە ئويىدا ئىكەنلىكى ماڭىمۇ چۈشىنىشلىك ، — دېدى رېستو ، — بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى سىلەرگە ئوخشاشلا چۈشىنىپ تۇرۇپتىمەن ، شۇغىنىسى دەرمەھەل ئامال تاپالمايمەن - دە . توغرىسىنى ئېيتقاندا ، بۇنداق ئىشلار بىر كۈندىلا ۋۇجۇدقا چىقمايدۇ ، شۇڭا ئۇنى بىر كۈندىلا ھەل قىلىشۇمۇ مۇمكىن ئەمەس . ئۇ ئايال مۇشۇ يەردە تۇرۇۋاتىدۇ . بۇنىڭدا مېنىڭ بىر ئۇلۇش جاۋابكارلىقىم بار . بۇ ئىشنى تەپسىلىي سۆزلەپ ئولتۇرغۇم يوق ، ئەمما بۇ ئىش سوت تارىخىدا خاتىرىلەنگەن ئىشلاردىنمۇ مۇرەككەپكە .

— ئۇنىڭ بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭنىڭ قايسى دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنلىكى ماڭا ئەلۋەتتە قاراڭغۇ ، — دېدى روبېرت ، — ئۇنى بىلىشىمۇ خالمايمەن ، ئەمما ئويلاپ باقماسەن ، ئەگەردە ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىش ئويىدا بولمىغانكەنەنە ، ئۇ ھالدا ئانچە

ئادىللىق بولمايدۇغۇ؟ — ئاخىرقى سۆزنى ئۇنى يۈرىكىنى چېكىپ بېقىش مەقسىتىدە ئېيتتى .

— ئەگەر پايدىسى بولمىغانلا بولسا ، بۇ گېپىڭنى مەنمۇ قۇۋۋەتلەيمەن ، — دېدى رېستو گەپ چالغىتىپ ، — ھازىرقى ئەھۋال مانا مۇشۇنداق : ئۇ ئايال مۇشۇ يەردە ، بۇنى ئائىلىدىكىلەرمۇ بىلىپ بولدى . قىلغۇدەك بىرەر ئامال بولمىسا ، مەن شۇنداق قىلىشقا تەييار . بۇنداق ئىشنى ھېچكىم ماڭا ۋاكالىتەن بىر ياقلىق قىلالمايدۇ .

رېستو شۈكلىنىپ قالدى ، روبېرت ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئۇياقتىن — بۇياققا نەچچە ماڭدى — دە ، ئاندىن كەينىگە بۇرۇلدى . — سەن ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىش ئويۇم يوق دېدىڭ ياكى بەلكىم ئىش تېخى ئۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتمىدى دېمەكچى بولغىدىڭ . مېنى ئاقساقاللىق قىلىۋاتىدۇ ، دەپ قالمىغىن ، رېستو . قايسى نۇقتىئەنەزەردىن قارىغاندىمۇ ، سەن ئۆز ھاياتىڭدا زور بىر خاتالىققا يول قويۇۋاتقان دەك قىلمىسەن . مېنى ئەجەب تولا گەپ قىلدى ، دەپ قالما ، ساڭا ئوخشاش مۇشۇنداق مەرتىۋىگە ئىگە بىر كىشىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، تۆلىگەن بەدىلىڭ بەك چوڭ بولۇپ كېتىپتۇ ، زىيان تارتىشىڭغا ئەرزىمەيدۇ . ئائىلىمىزنى نەزەردە تۇتمىغىنىڭنى دېمىگەندىمۇ ، سەن دونى بەك يوغان تىكىپسەن . ئۆزۈڭنى ئۆزۈڭ نابۇت قىلىۋېتىپسەن . . .

بۇ گەپلەرنى قىلىۋېتىپ ، ئوڭ قولىنى كۆتۈرۈپ قويدى ، بۇ ئۇنىڭ قالتىس سەمىمىيىتىنى ئىپادىلەش ئادىتى ئىدى ، رېستومۇ ئۇنىڭ سەمىمىيىتىنى ھېس قىلىپ يەتكەن بولدى . «شۇ تاپتا روبېرت مېنى تەنقىد قىلماقچى ئەمەس ، بەلكىم تەسرلەندۈرمەكچى . بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا پەرق بار .» بىراق بۇنداق تەسرلەندۈرۈش يەنىلا ھېچقانداق ئىنكاسقا ئېرىشەلمىدى ، ئەمدى روبېرت گەپنى ئەگىتىپ ئۇنىڭغا تەسر كۆرسەتمەكچى بولدى — دە ، دادىسىنىڭ رېستوغا نەقەدەر كۆيىدىغانلىقىنى ، ئۇنىڭ سىنىسنىناتىدىكى باي ئائىلىلەردىن ئۆيلەپ

قويۇشنى نەقەدەر ئۈمىد قىلىدىغانلىقىنى ، رېستونىڭ كۆڭلىگە ياققان ، بىر - بىرىگە لايىق كېلىدىغان بولسىلا ، كاتولىك مۇخلىسىنى تېپىۋالسىمۇ مەيلى دەيدىغانلىقىنى ، ئاپسىنىڭمۇ ئۇنىڭدىن سەمىمىي ئۈمىد كۈتۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى ، رېستونىڭ مۇشۇلارنى چۈشىنىشى كېرەكلىكىنى ئېيتىپ ، بىرھازا سۆزلەپ كەتتى .

— ھەممەيلەننىڭ ھېسسىياتىنى تولۇق چۈشىنىپ تۇرۇپتىمەن ، — رېستون ئۇنىڭ سۆزىنى بۆلۈپ تاشلىدى ، — ئەمما دەررۇلا بىر ئامال قىلالمايمەن - دە .

— سېنىڭچە ئۇنىڭدىن دەررۇ ئايرىلىپ كېتىش ئامال ھېسابلانمايدىكەن ؟

— مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم ، ئۇ ماڭا تولىمۇ ئوبدان مۇئامىلىدە بولۇپ كەلدى ، شۇڭا پەزىلەت جەھەتتىن ئېيتقاندىمۇ ، ئۇنىڭغا چامانىڭ يېتىشىچە ھىممەت كۆرسىتىشىم كېرەك . ئۇنىڭغا قانچىلىك دەرىجىدە ھىممەت كۆرسىتىشىنى ، ئىمكانىيىتىمنى قانداق ئىشقا سېلىشنى بولسا ، ئۆزۈمۈ تازا بىلەلمەيۋاتىمەن .

— ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرۇۋەرمەكچىمۇسەن ؟ — روبېرت سوغۇققىنا سوئال قويدى .

— ئۇ مەن بىلەن بىرگە ياشاپ كېلىۋاتقانكەن ، ئەلۋەتتە ئۇنى كۈدە - كۆرپىلىرىڭنى يىغىشتۇرۇپ يولۇڭغا ماڭ ، دېگىلى بولمايدۇ - دە ، — رېستون جاۋاب قايتۇردى ، روبېرت ئورنىغا يەنە بېرىپ ئولتۇردى ، ئۆزىنىڭ ئۇنى تەسىرلەندۈرىمەن دېيىشى قۇرۇق ئاۋازىگەرچىلىك ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغاندەك بولدى .

— ئائىلىمىزنىڭ ھەقىقىي - ھۆرمىتى ئۈچۈن بولسىمۇ ، ئۇنىڭغا چىرايلىقچە نەسىھەت قىلىپ ، ئۇنى يولغا سېلىۋەتسەڭ بولمامدۇ ؟

— قويساڭ ، بۇنداق قىلىش ئۈچۈن نۇرغۇن كالا قاتۇرۇشقا توغرا كېلىدۇ .

— ئۇنداق بولسا ، ئۆزۈڭنىڭ بۇ ئىشنى تېزدىن ئاياغلاشتۇرۇپ ، مېنىڭ ئۆيگە ئوبدان گەپلەرنى ئالغاج كېتىپ ئائىلىمىزدىكىلەرنىڭ ئىزتىراپقا تولغان كۆڭلىنى تەسكىن تاپقۇزۇشۇم ئۈچۈن ، مېنى ئۈمىدلەندۈرەلەيدىغانلىقىڭنى ئېيتىپ بېرەلمەسەن ؟

— ناۋادا ئائىلىمىزدىكىلەرنى بۇ ئىشتىن خاتىرجەم قىلالغۇدەكلا ئىش بولسا ، مەن جان - دىلىم بىلەن ئورۇندايمەن ، ئەمما پاكىت بەربىر پاكىت . سەن بىلەن بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا مىكى - مىكى قىلىپ ئولتۇرۇش بىھاجەت . مەن ئېيتتىمغۇ ، بۇ مۇناسىۋەتكە نۇرغۇن ئىشلار چېتىلغان ، مەن ھەم ئۇ ھەر ئىككىلىمىز ئۇۋالچىلىقتا قالمايدىغان ئىش بولسۇچۇ ، ئۇ چاغدا بۇنداق گەپ تاللىشىپ ئولتۇرۇشىمىزنىڭ ھاجىتى قالمىغان بولاتتى . بۇنداق ئىشلاردا ، شۇ ئىشنىڭ ھەقىقىي شاھىتلىرىدىن باشقا ، ھېچكىممۇ قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى بىلەلمەيدۇ ، بەلكى شاھىتنىڭ ئۆزىمۇ بەزى ھاللاردا گاڭگىراپ قېلىشى مۇمكىن . ھازىر مەن ساڭا چامامنىڭ يېتىشىچە بىر ئامال قىلىمەن ، دەپ ۋەدە بېرىشتىن باشقا ھېچ نەرسە دېيەلمەيمەن .

گەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ، روبېرت ئورنىدىن تۇرۇپ كېتىپ ، ئۇياقتىن - بۇياققا مېڭىشقا باشلىدى ، بىردەمدىن كېيىن يەنە جايغا قايتىپ كېلىپ :

— سېنىڭچە ھېچ ئامال يوقمىدۇ؟ — دەپ سورىدى .

— ھازىرچە ئامال يوق .

— بوپتۇ ئەمەس ، ئۇنداقتا مەن كېتەي . ئىككىمىزنىڭ ئەمدى دېيىشكۈدەك گېپىمىز قالمىغان بولسا كېرەك .

— مەن بىلەن بىللە غىزالىنىپ ئاندىن ماڭساڭ بولمامدۇ ؟ سېنىڭ بىلەن بىللە سارايعا بارسام بولىدۇ ، ئەگەر كەتمەيدىغان بولساڭ .

— بولدى ، رەھمەت ساڭا ، — دېدى روبېرت ، — سائەت

بىردە ماڭىدىغان سىنىسنىناتىنىڭ پويىزغا ئۆلگۈرۈپ قېلىشىم مۇمكىن . بېرىپ باقاي .

ئاكا - ئۇكا ئىككىيلەن روبېرو تۇرۇشتى ، رېستونىڭ چىرايى تامدەك ئاقىرىپ كەتكەن ، روھى بەكلا چۈشكۈن كۆرۈنەتتى ، روبېرت ئوچۇق - يورۇق ، رەڭگىرىي جۇلالىق ، قابىل ، زېرەك كۆرۈنەتتى ، ۋاقىت بۇ ئىككىسىنىڭ ۋۇجۇدىدا پەيدا قىلغان پەرقنى كىملا بولمىسۇن بايقىۋالالايتتى . روبېرت قالىتىس جىگەرلىك ئادەم ، رېستو بولسا مۇلايىم ، كەم سۇخەن ، ئاجىز ؛ روبېرت كەسىپ ئەھلىگە خاس چېۋەرلىك ھەم شىجائەتنىڭ ئىگىسى بولسا ، رېستو سودا ساھەسىدىكىلەرگە خاس ئۆز - ئۆزىدىن قانائەتلىنىش روھىغا ئىگە ، ھاياتقا ئەزەلدىن گۇمانىي نەزەر بىلەن قارايدىغان كىشى ئىدى . ئىككىيلەن ئۆرە تۇرغىنىدا ، سېلىشتۇرما سۈرەتنى ھاسىل قىلاتتى ، شۇنىڭدەك ھەرقايسىسى ئۆز كۆڭلىدىكى ئوي - پىكرىنى زاھىر قىلىپ تۇراتتى .

— بولىدۇ ئەمەس ، — دېدى ئاكىسى سەل تىنىۋالغاندىن كېيىن ، — ئەمدى دېگۈدەك گېپىم قالمىغاندەك تۇرىدۇ . ئەسلىدە سېنىڭ بۇ ئىشقا تۇنقان پوزىتسىيەڭنى مېنىڭكى بىلەن بىردەك چىقىپ قالارمىكىن ، دېگەن ئۈمىدەتە بولۇۋىدىم ، شۇنداقتىمۇ ئۆزۈڭنىڭ تەشەببۇسى ئەلۋەتتە ئۆزۈڭگە توغرا . سەن ھازىرچە تېخى ئەقلىڭگە كەلمىگەنكەنەنە ، مەنمۇ سېنى ئەقلىڭگە كەل ، دەپ زورلاپ تۇرۇۋالمايمەن . ئەمما مېنىڭچە سېنىڭ بۇ چارەڭ توغرا چارە ئەمەس .

رېستو ئۈندىمگەن بولسىمۇ ، چىرايىدا نىيىتىدىن يانمىغانلىقىنىڭ ئىپادىسى ئەكس ئېتىپ تۇراتتى .

روبېرت ئارقىسىغا بۇرۇلۇپ ، قوزۇقتىن شىلەپسىنى ئالدى ، ئىككىيلەن ئىشخانىنىڭ ئىشىكىگىچە بىللە باردى .

— قايتىپ بارغاندىن كېيىن ، ئىلاج بار سېنىڭ يېنىڭنى ئالىمەن ، — دەپ روبېرت چىقىپ كەتتى .

بىزنىڭ بۇ ئالەمدە جىمكى مەخلۇقاتنىڭ ھەرىكىتى بىرەر تەكشىلىك ياكى بىرەر دائىرنىڭ چەكلىمىسى ئىچىدە داۋام قىلىدۇ، قۇياشنى دەۋر قىلىپ تۇرىدىغان مۇشۇ پلانېتىمىزدىكى جانلىقلارمۇ تەبىئىيىكى بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس. ئالايلۇق، بېلىق سۇدىن ئايرىلالمايدۇ، ئەگەر ئايرىلىدىكەن، ھالاكەتكە ئۇچرايدۇ، قۇش بېلىقلار دۇنياسىغا ئارىلىشىپ قالماسلىقى كېرەك، ئۇنداق بولمىغاندا جېنىدىن جۇدا بولۇشى تەبىئىي. گۈل تېنىدە ياشايدىغان پارازىت قۇرتلاردىن تارتىپ، دېڭىزنىڭ تېڭىدە ياشايدىغان زور مەخلۇقلارغىچە كۆزىتىدىغان بولساق، ئۇلارنىڭ ھەرىكىتى ئاشۇ دائىرنىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرايدىغانلىقىنى ئېنىق كۆرۈۋالالايمىز، قايسىبىرى ئۆزىنىڭ مۇھىتىدىن ئايرىلىشقا ئۇرۇنىدىكەن، ئۇ ھالدا ئۇنى بەختسىزلىكتىن باشقا ئاقىۋەت كۈتۈپ تۇرمايدۇ.

ئومۇمەن، كىشىلەر ئارىسىدا بۇ خىل چەكلىمە نەزەرىيىسىنىڭ تەتبىقلىنىشىنى ئانچە ئېنىق كۆرۈۋالغىلى بولمايدۇ. بىز ئىجتىمائىي تۇرمۇشىمىزنى ئىدارە قىلىپ تۇرۇۋاتقان ئاشۇ قانۇنىيەتنى تېخى ئېنىق بىلىپ يەتمىگەن ھالدا، ئېنىق بىر ئوقۇمنى شەكىللەندۈرەلمەسلىكىمىز مۇمكىن. ۋەھالەنكى، جەمئىيەتتىكى جامائەت پىكرى، ئەيىبلەش ۋە تەنقىدلەشلەر بىلىندۈرمەي خىلمۇخىل پاسىل پەيدا قىلىدۇ، بۇ پاسىللارنىڭ كۆزگە كۆرۈنمەيدىغانلىقى ئۈچۈنلا ئۇنى چىنلىق ئەمەس دەپ قارىغىلى بولمايدۇ. مەيلى ئەرلەر بولسۇن ياكى ئاياللار بولسۇن، خاتالىق ئۆتكۈزىدىغان بولسا، يەنى ئۆزلىرىنىڭ ئادەتلەنگەن ھەرىكەتلىنىش دائىرىسىنىڭ چەكلىمىسىدىن ھالقىپ كەتكەن بولسا، ئۇچار قۇشلار سۇغا غەرق بولغان ياكى ياۋايى

ھايۋانلار ئادەمزاتقا يولۇقۇپ قالغاندىكىدەك ئاقسۈڭەتكە دۇچار بولمىغان ، ھالاكەت ئۇنىڭغا دەرىۋ يوپۇرۇلۇپ كەلمىگەن تەقدىردىمۇ ، كىشىلەرنىڭ قوشۇمىسىنى تۇرۇش ئارقىلىق تەئەججۈپلەنگىنىنى ، سوغۇققىنا ھىجىيىپ قويۇش ئارقىلىق مەسخىرە قىلىۋاتقىنىنى ، قولىنى سىلكىپ قويۇش ئارقىلىق نارازى بولۇۋاتقىنىنى ئىپادىلىشىگە دۇچ كېلىدۇ . لېكىن ئىجتىمائىي پائالىيەتلەرنىڭ دائىرىسى ناھايىتى ئېنىق ئايرىلغان ، كىمدەكىم ئۇنىڭدىن بىرقەدەم ھالقىدىكەن ، ئۇ كىشىگە چوقۇم گۇناھ ئارتىلىدۇ . مەلۇم مۇھىتتا ياشاپ كەلگەن ئىنسان ، باشقا ھەرقانداق مۇھىتقا كۆنەلمەيدۇ . خۇددى قۇشقا ئوخشاش ، مەلۇم قويۇقلۇق دەرىجىسىدىكى ھاۋاغا ئۆگىنىپ قالغان بولىدۇ ، ئۇنىڭدىن ئۈستۈنرەك ياكى تۆۋەنرەك تۇرىدىغان مۇھىتتا ئارامخۇدا ھايات كەچۈرەلمەيدۇ .

رېستو ئاكىسىنى يولغا سېلىۋەتكەندىن كېيىن ، دېرىزىنىڭ قېشىغا قويۇلغان ساپادا سۈكۈتكە پاتقىنچە ، تاشقىرىدىكى قاينام تاشقىن مەنزىرىدىن كۆز ئۈزمەي بىرھازاغىچە ئولتۇرۇپ قالدى . تاشقىرىدا كۈچ - قۇۋۋەت ، ئۈمىد ، ئاۋاتلىق ، شاد - خۇراملىق بىلەن تولغان ھايات ئۆز كارتىنىسىنى يايماقتا . بۇ يەردە بولسا ، بىمەھەل چىققان شۇم قىسمەت قۇيۇنى ئۇنى ۋاقتىنچە سۈرۈپ - توقاي قىلماقتا . ئۇنىڭ ئىستىقبالى ۋە مۇددىئاسى بىردىنلا كۆپۈككە ئايلىنىپ قالدى . ئۇ ھېلىمەم شاد - خۇرام كەيپىياتتا ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى يولىنى داۋام ئەتتۈرەلمەرمۇ ؟ ئۇنىڭ جېنى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ئۈشتۈمتۈت پەيدا بولغان مۇشۇ تەتۈر ئېقىمنىڭ مۇقەررەر تەسىرىگە ئۇچراممۇ ؟ ئۆزىنىڭ ئەينى چاغلاردىكى ئائىلىسى بىلەن بولغان ھېلىقىدەك كۆڭۈللۈك مۇناسىۋىتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، ئەمدى ئۇنىڭ ئائىلىسى ئۆتمۈشكە تەئەللۇق بىر نەرسىگە ئايلىنىپ قالدىمۇ نېمە ؟ ئەينى چاغلاردىكى مېھىر - مۇھەببەتلىك ھاۋادىنغۇ ئەمدى ئەسەر قالمىدى . ھېچبولمىغاندا ، دادىسىنىڭ كۆزلىرىدىكى ھەمىشە چېلىقىپ

تۇرىدىغان ، ئۇنى قوللاپ - قۇۋۋەتلەيدىغان سەمىمىيەت ئىپادىسى
ھېلىھەم بارمىدۇ؟ ئۆزىنىڭ زاۋۇت بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ،
ھەتتا ئىلگىرىكى تۇرمۇشقا تەئەللۇق جىمكى نەرسە ، لۇئىزانىڭ
مۇشۇنداق ئۇشتۇمتۇت ئۈسۈپ كىرىپ قېلىشى تۈپەيلىدىن تەسىرگە
ئۇچرىدى .

شۇ تاپتا رېستونىڭ كاللىسىغا «ئەمدى يامان بولدى» دېگەن
ئويىدىن باشقىسى كىرمەيلا قويدى . ئويلا - ئويلا ، ئاخىر باش -
ئايىغى چىقمايدىغان مەنىسىز خىياللاردىن ئۆزىنى چالغىتىپ ،
ئەمەلىي چارە ئۈستىدە باش قاتۇرۇشقا ئۆتتى .

— ئەتىگەنلىككە كېلىپ تېغىغا بېرىپ كەلمەكچى بولدۇم ،
كېچىككەندىمۇ پەيشەنبىدىن قالماي مېڭىپ كېتىشىم كېرەك ،
شۇنىڭغا ماغدۇرۇم بولسلا ، — ئۆيگە قايتىپ بارغاندىن كېيىن ،
جېنىغا شۇنداق دېدى ئۇ ، — تاۋىم قېچىپلا تۇرىدۇ . ئۇ يەردە
بىرنەچچە كۈن تۇرسام ، بەلكىم ئوڭشىلىپ قالارمەن .

ئەمەلىيەتتە ، ئۇ ئۆزى يالغۇز بېرىپ بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ ،
ئوبدانراق ئويلىنىۋالماقچىدى . يولغا چىقىشنىڭ ئالدىدا ، جېنى
ئۇنىڭ نەرسە - كېرەكلىرىنى رەتلەپ ، چامادانغا سېلىشىپ بەردى .
رېستو كەتتى ، لېكىن ئېغىر غەم - غۇسسە ئىچىدە كەتتى .

ئۇنىڭدىن كېيىنكى ھەپتىدە ، رېستوغا بۇ ئىشنى خىيالدىن
تەپسىلىي ئۆتكۈزۈپ چىقىشقا يېتەرلىك ۋاقىت تېپىلدى ، ئۇ
ئويلىنا - ئويلىنا ، ئاخىر : «ھازىرچە ھېچقانداق كەسكىن ھەرىكەت
قوللىنىشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق» دېگەن پىكىرگە كەلدى .
دېمىسىمۇ ، يەنە بىرنەچچە ھەپتە ئۆتۈپ كەتكەن تەقدىردىمۇ ،
ئەھۋالدا قىلچە ئۆزگىرىش بولماسلىقى مۇمكىن . روبېرت ياكى
ئائىلىنىڭ باشقا ئەزالىرىنىڭ ئەمدى يەنە كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن
سۆزلىشىشى ناتايىن . ئۇنىڭ كەسىپ ئىشلىرىمۇ ئىلگىرىكى
ھالىتىدا داۋام قىلىۋېرىشى مۇمكىن ، چۈنكى بۇ زاۋۇتنىڭ
مەنپەئىتىگە مۇناسىۋەتلىك ئىش - دە . ئۇنى مەجبۇرلايدىغان
ۋاسىتىلەرگە كەلسەك ، بۇنداق ئىش ئەسلا يۈز بەرمەيدۇ . لېكىن

ئۇنىڭ بىلەن ئائىلىسىدىكىلەر ئوتتۇرىسىدا ئەسلىگە كەلتۈرگۈسىز ئارازلىقنىڭ پەيدا بولغىنى بولغان ، مۇشۇنى ئويلىغىنىدا ، ئۇنىڭ ئىچى سىقىلىپ كېتەتتى . «يامان بولدى ، — دەيتتى ئۇ كۆڭلىدە ، — ھەي يامان بولدى - دە .» شۇنداق دېگىنى بىلەن ، نىيىتىدىن زادىلا يانمىدى .

شۇنىڭدىن كېيىن توپتوغرا بىر يىلغىچە ، بۇ خىل ئوڭايسىز ھالەت داۋام قىلىۋەردى . رېستو ئالتە ئايغىچە ئائىلىسىگە قايتمىدى ، كېيىن بىر قېتىم مۇھىم كەسپىي يىغىن ئېچىشقا توغرا كېلىپ ، ئۇنى چاقىرتىپ ئايرىشتى . ئۇ ئائىلىسىگە قايتىپ بارغاندىن كېيىن ، خۇددى ھېچقانداق ئىش يۈز بەرمىگەندەك ، ئۆزىنى ناھايىتى بىمالال تۇتتى . ئاپىسى ئۇنى مېھىر بىلەن سۆيۈپ قويدى ، ئەمما ئۇياقنىڭ كۆڭلى سەل يېرىم ئىدى ؛ دادىسى ئۇنىڭ بىلەن ئىلگىرىكىدە كلا سەمىمىي قول سىقىشىپ كۆرۈشتى ؛ روبېرت ، لۇئىزا ، ئامى ، ئىموگېنلار ئۇنى ئەپۇ قىلىدىغانلىقىنى ئاغزىدا دېمىگىنى بىلەن ، ھەممەيلەن ھېلىقى ئىشنى ئۇنتۇپ كېتىش ئارزۇسىدا ئىدى . شۇنداقتىمۇ رېستوغا ئائىلىسىدىكىلەر ئۆزىدىن يىراقلىشىپ كېتىۋاتقانداك تۇيۇلدى ، بۇنداق تۇيغۇ ئۇنى مەھكەم بەند قىلىۋالدى . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ، ئۇ ئائىلىسىگە بېرىشتىن ئۆزىنى ئىلاج بار تارتىدىغان بولدى ، ئاندا - ساندا بىر سەپەر چىقىپ قالغان تەقدىردىمۇ ، ئۇزاق - ئۇزاققا بىر باراتتى .

35

مۇشۇ كۈنلەردە ، جېننى ئەخلاق جەھەتتىكى قىيىن ئۆتكەنلىنى بېشىدىن ئۆتكۈزمەكتە ئىدى . رېستونىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ پوزىتسىيىسى ئۇنى قاتتىق ئازابقا سالغاندىن باشقا ، ئۇ بۇ دۇنيانىڭ ئۆزىگە تۇتقان پوزىتسىيىسىنى تۇنجى قېتىم تونۇپ يەتتى . ئۆزىنىڭ بۇزۇق ئايال ھېسابلىنىدىغانلىقى ئۇنىڭغا مەلۇم بولۇپ قالدى .

ئۇنىڭغا ئىلگىرى مۇھىتنىڭ بېسىمىنى يېڭىشكە ئىككى مەرتەم پۇرسەت يارىتىلغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ باشقىچە چارە بىلەن كۈرەش قىلىپ ئاۋارە بولۇپ يۈرۈپتۇ . ئۇنىڭدا نېمىشقىمۇ كۈچلۈكرەك غەيرەت بولمايدىغاندۇ ! ئۇ نېمە ئۈچۈن ھەمىشلا ۋەھىمە تۇيغۇسىغا چىرمىلىپ ئۆتىدىغاندۇ ؟ نېمىشقا توغرا يولدا مېڭىشقا بەل باغلىيالمىدىكەن ! رېستوغۇ ئەمدى ئۇنىڭ بىلەن ھەرگىزمۇ توي قىلمايدۇ . دېمىسىمۇ ، نېمىدەپ ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشى كېرەك ئىكەن ؟ ئۇ رېستونى سۆيىدۇ ، لېكىن ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىشكىمۇ چىدىيالايدۇ ، چۈنكى ئۇ رېستونىڭ غېمىنى يېگەچكە ، ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتكىنىم تۈزۈكرەك دېگەن قارارغا كېلىۋاتىدۇ . مۇبادا ، ئۇ كېلىۋالغاندا قايتىپ كەتسە ، دادىسى ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرۇشقا ئۇناپ قېلىشى مۇمكىن . قىزىنىڭ ئاخىر قائىدە - يوسۇنلۇق ئادەم بولۇپ چىققىنىنى كۆرسە ، قىزىنى نەزىرىگە سىغدۇرۇپ قالسىمۇ ئەجەب ئەمەس . لېكىن ، رېستودىن ئايرىلىپ قېلىشنى ئويلىغىنىدا ، جېنىنى قورقۇنۇپ چۈلغىۋالاتتى ، چۈنكى رېستو ئۇنىڭغا شۇ قەدەر ھىممەت كۆرسىتىپ كېلىۋاتىدۇ - دە . دادىسىنىڭ ئۇنى ئۆيىدە تۇرغۇزۇشقا ئۇنايدىغان ياكى ئۇنىمايدىغانلىقىغا ئۆزىمۇ كېسىپ بىرىنمە دېيەلمەيتتى .

لۇئىزانىڭ ھېلىقى تراگېدىيىلىك زىيارىتىدىن كېيىن ، ئاندىن ئۇنىڭ ئەقلىگە پۇل توپلاش كەلدى - دە ، رېستو بەرگەن خىراجەتتىن ئاز - تولا زىغىزىق چىقىرىۋېلىشقا باشلىدى . رېستو ئەزەلدىن مەرد بولغاچقا ، جېنى ھەر ھەپتىدە ئائىلىسىگە ئون بەش دوللار ئەۋەتىپ تۇراتتى . بۇ ئۇلارنىڭ دائىملىق خەج - خىراجىتى ئىدى ، ئۇلارغا مۇشۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق كىرىم كىرىمەيتتى . ھازىر ماۋۇ ئۆيىدە تاماق خىراجىتى ئۈچۈن يىگىرمە دوللار كېتىدۇ ، چۈنكى رېستو ھەممىنىڭ تولۇق بولۇشىنى تەلەپ قىلىدۇ . مېۋە - چېۋە ، كۆكتات ، قوشۇمچە يېمەكلىك ، ھاراق — بۇلارنىڭ بىرەرى كەم بولسا بولامدۇ ؟ ئۆي ئىجارىسىگە ئەللىك بەش دوللار كېتىدۇ ، ئۈستىباش ھەم پارچە - پۇراتلارغا كېتىدىغان خىراجەتنىڭ

ئېنىق ھېسابى يوق . رېستو ھەر ھەپتىدە ئۇنىڭغا ئەللىك دوللار بېرەتتى ، بۇ پۇل كېمىمەي ، ئاشماي دەل يېتەتتى . ئۇ ئىلگىرى ئاز - تولا تېجەپ قېلىشنى ئويلىغان بولسىمۇ ، كېيىن يەنە بۇنداق قىلىشنى ئانچە راۋا كۆرمىگەن ، كۆڭلىدە : پۇلنى ئۆزۈم تۇتقان چاغلىرىمدا ئاياپ - قىسىپ ئولتۇرغۇچە ، كەڭ - كۈشادە خەجلىۋالاي ، شۇنداق قىلسام ئاندىن ھالال ئىش قىلغان بولسىمەن ، دەپ ئويلىغانىدى .

لۇئىزا كېلىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئۇ بۇ ئىشنى ئۇدا بىرنەچچە ھەپتە ئويلىدى ، ئاھ ، ئۇنىڭدا گېپىنى غاچ - غۇچلا دەۋالغۇدەك ياكى كەسكىن ھەرىكەت قوللانغۇدەك غەيرەت بولغان بولسىدى كاشكى . رېستوغۇ ئەزەلدىن كەڭ قورساق ، ئۇنىڭغا ناھايىتى ئوبدان مۇئامىلە قىلىپ كېلىۋاتىدۇ . شۇنداقتىمۇ بەزىدە ئۇنىڭغا خۇددى رېستو ئۇنى ئاۋۋال ئېغىز ئېچىپ ، كۆڭلىدىكىنى ئېيتىۋەتسەن ، دەپ كۈتۈپ تۇرغاندەك تۇيۇلاتتى . رېستو مەسىلىلەرنى بەكمۇ ئىنچىكىلىك بىلەن ئويلايتتى ، ئالدىراپ ئىپادە بىلدۈرۈپ كەتمەيتتى . ئەمما لۇئىزا جېدەللىشىپ كېتىپ قالغاندىن كېيىن ، جېنىغا رېستو ئىلگىرىكىگە ئانچە ئوخشاشماي قېلىۋاتقاندەك بىلىنىشكە باشلىدى . ئۇ رېستوغا ئۆزىنىڭ بۇنداق تۇرمۇشقا رازى ئەمەسلىكىنى ئېيتىپ ، ئاندىن ئۆيدىن چىقىپ كېتىشىنىمۇ خىيالغا ئەكىلىپ باقتى . بىراق ، ئەينى چاغدا رېستو ۋىستانى بىلىپ قالغاندا ، جېنىغا ئۇنىڭ نېمە ئويلاردا بولۇۋاتقىنىغا ئانچە پەرۋا قىلىپ كەتمەيدىغانلىقىنى ، چۈنكى بۇ بالا ئىككىسىنىڭ توي قىلىشىغا مەڭگۈ توسالغۇ بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئېيتقان ، رېستونىڭ ئۇنى ھازىرغىچە تاشلىۋەتمەي يۈرۈۋاتقىنى باشقا سەۋەبتىن بولۇۋاتقان ئىش . رېستو گەپ قىلغاندا ئاۋازى ناھايىتى چىڭ چىقاتتى ، جېنى ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلىشىشكە جۈرئەت قىلالمايتتى . شۇڭا ئۇ ئۆزى ئاۋۋال ئۆيدىن چىقىپ كېتىپ ، رېستوغا سەۋەبىنى چۈشەندۈرۈپ خەت تاشلاپ قويۇش قارارىغا كەلدى . شۇنداق بولغاندا ، رېستو ئۇنىڭ ئويىنى

چۈشىنىپ ، ئۇنى ئەپۇ قىلىۋېتىشى ، ئۇنىڭ بىلەن تالاش - تارتىش قىلىپ يۈرمەسلىكى مۇمكىن .

مۇشۇ مەزگىلدە ، گېرخاردنىڭ ئائىلە ئەھۋالىدىمۇ ھېچقانداق ئىلگىرىلەش بولمىدى . جېننى كەتكەندىن كېيىن ، مادا توي قىلدى . ئۇ كىلېۋېلاندىكى ھۆكۈمەت قارمىقىدىكى مەكتەپتە ئوقۇپ يۈرۈپ ، بىر ياش ئارخىتېكتور بىلەن تونۇشۇپ قالغانىدى ، چاي ئىچۈرۈلۈپ ئۇزاق ئۆتمەيلا توي قىلىۋالدى . ئۇ بۇرۇندىنلا ئۆز ئائىلىسىدىن نومۇس قىلىپ يۈرەتتى ، ئەمدىلىكتە بۇ يېڭى تۇرمۇش باشلانغاندىن كېيىن ، ئائىلىسى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتتىكى ئۈزۈشكە ئالدىراپ كەتتى . توي كۈنلىرىگە ئاز قالغاندا ، ئاندىن ئائىلىسىدىكىلەرگە ئۇقتۇردى ، جېننىغىمۇ خەۋەر قىلىپمۇ قويمىدى ، كېيىن توي مۇراسىمىغا باس بىلەن گېئورگىنىلا تەكلىپ قىلدى . گېرخارد ، ۋېرونىكا ۋە ۋىلياملار ئۇنىڭ ئۆزلىرىنى بۇنچىلىك كەمسىتىكىنىدىن خېلى قاتتىق رەنجىدى . گېرخاردت ھېچنېمە دېمىدى ، چۈنكى ئۇ بۇنداق كۆڭۈلسىزلىكلەر - نى بېشىدىن تولا ئۆتكۈزگەن - دە . ۋېرونىكانىڭ راستىنلا ئاچچىقى كەلدى . ئۇ بىر كۈنى بولمىسا بىر كۈنى پەيتىنى تېپىپ دەردىنى چىقىرىۋېلىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى . ۋىليام بۇ ئىشنى ئانچە ئېغىر ئېلىپ كەتمىدى . ئۇنىڭ ئەس - يادى ئېلىپكىتىر ئىنژېنېرى بولۇشتا ئىدى ، چۈنكى ئوقۇتقۇچىسى ئۇنىڭغا : بۇ ناھايىتى ئىستىقبالىق كەسىپ ، دېگەنىدى .

جېننى ماداننىڭ توي قىلغانلىقىدىن كېيىنچىرەك خەۋەر تاپتى ، بۇ خەۋەرنى ۋېرونىكا ئۇنىڭغا يازغان خېتىدە يەتكۈزگەنىدى . جېننى ئۆز كۆڭلىدە تەبىئىي خۇشال بولدى ، بىراق مۇشۇنىڭدىن ، ئاكا - ئۇكا ، ئاچا - سىڭىل ھەممەيلەننىڭ ئۇنىڭدىن يىراقلىشىپ كەتكەنلىكىنى چۈشەندى .

مادا توي قىلىپ ئۇزاق ئۆتمەيلا ، ۋېرونىكا بىلەن ۋىليام گېئورگىنىڭ قېشىغا بېرىۋالدى ، بۇنىڭغا گېرخاردتنىڭ مەجەزىنىڭ ئوساللىقى سەۋەب بولدى . ئايالىنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ،

ئۇ باشقا بالىلارنىڭمۇ بىر - بىرلەپ ئۆيىدىن چىقىپ كېتىۋاتقىنىغا قاراپ ، روھىي چۈشكۈنلۈككە پېتىپلا قالغانىدى . تېخى ئەمدىلا ئاتىمىش بەش ياشنىڭ قارىسىنى ئالغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۆزىگە ئۆمرى ئاخىرلىشىشقا ئاز قېلىۋاتقاندەك بىلىنەتتى . ئۇ ئىلگىرىكى چاغلىرىدىكى ھېلىقىدەك جاھان سەۋدالىرىدىن ئەمدى تامامەن قول ئۈزگەندى . ئۇ سىياسەتچى ، ماددا ، گېئورگىنىڭ ئۆز يېنىدىن بىر - بىرلەپ كېتىپ قېلىشىنىغا قاراپ ، ئۆزىنىمۇ ھېسابتىن چىقىرىپ قويدى - دە ، ئائىلىنى تەمىنلىگۈدەك پۇلنىڭ غېمىنى قىلماي ، جېنىنى ئەۋەتىپ تۇرۇۋاتقان پۇلغا تايىنىپ كۈن كەچۈرۈشكە باشلىدى . ۋېرونىكا بىلەن ۋىليام جېنىدا ئۇنىڭدىن نارازى ئىدى . ئۇلارنىڭ مەكتەپتىن چىكىنىپ بىرەر ئىش تېپىپ ئىشلىگۈسى يوق . دېمەك ، ئۇلارمۇ گېرخاردت «ھارام» دەپ كېلىۋاتقان ئاشۇ پۇلغا تايىنىپ كۈن كەچۈرۈپ يۈرۈشى كېرەك ئىدى . ھازىر بوۋاي جېنى بىلەن رېستوننىڭ ھەقىقىي مۇناسىۋىتىدىن خېلىلا رازى . دەسلەپكى چاغلاردىغۇ ، بۇلارنىڭ توي قىلغانلىقىغا ئىشىنىپلا قالغانىدى . بىراق ، رېستوننىڭ جېنىنى ئۇزاق مەزگىل تاشلاپ كېتىپ قېلىشلىرى ، ئۇنى ئادەم قاتارىدا كۆرمەي ، ئۆزى بىلەن بىرگە ھېلى ئۇ شەھەرگە ، ھېلى بۇ شەھەرگە بېرىشقا مەجبۇر قىلىشلىرى ، يەنە تېخى جېنىنىڭ ئۇنىڭغا ۋىستا توغرىلىق ئېغىز ئېچىشقا جۈرئەت قىلالماي كەلگىنى — مانا بۇلار رەسمىي توي قىلغانلىقىنىڭ ئالامىتىگە ھېچ ئوخشاشمايتتى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، جېنى تويىنى ئۆز ئائىلىسىدە ئۆتكۈزۈۋېتىدى . بوۋاي ئۇنىڭ توي خېتىنى كۆرۈپمۇ باققان ئەمەس . بەلكىم ئۇ بۇ يەردىن كەتكەندىن كېيىن توي قىلغان بولۇشى مۇمكىن ، شۇنداقتمۇ بوۋاي يەنىلا ئىشەنچ قىلالماي يۈردى .

ھەممىدىن يامىنى ، گېرخاردتنىڭ روھىي كەيپىياتى كۈندىن - كۈنگە چۈشكۈنلىشىپ ، مەجەزىمۇ كۈندىن - كۈنگە يامانلىشىپ كېتىۋاتقاچقا ، ياشلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرۇشقا رغىبىتى قالمايدى . بۇ خىل ھالەتنى ۋېرونىكا بىلەن

ۋىلياممۇ ھېس قىلىپ يەتتى . ماددا كېتىپ قالغاندىن كېيىن ، پۇلنى گېرخاردت ئۆزى تۇتىدىغان بولۇۋالدى ، بۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ئاچچىقى راسا كەلدى . ئۇ بالىلىرىنى «ئۈستىباش بىلەن كۆڭۈل ئېچىش بۇيۇملىرىغا پۇلنى جىق خەجلىۋېتىپ بارىسىلەر» دەپ ئەيىبلەيتتى ، يەنە «كىچىكرەك ئۆي تېپىپ ئولتۇرۇپ ، جېنىنى ھەر ئايدا ئەۋەتىپ بېرىۋاتقان پۇلدىن بىر ئاز تېجەپ قالايلى» دېگەن گەپنى چىقاردى ، ئۇنىڭ غەرىزى زادى نېمە ئىكەنلىكىنى بالىلىرى ھېچ چۈشەنەلمىدى . ئەمەلىيەتتە گېرخاردتنىڭ كۆڭلىگە كىرىپ چىققۇدەك بولسا ، ئۇ پۇلنى تېجەپ قېلىپ ، كېيىنكى چاغلاردا جېنىغا قايتۇرۇپ بەرمەكچىدى . بۇ بۇنداق تۇرمۇشنى گۇناھ دەپ قارايتتى ۋە مۇشۇ ئۇسۇل بىلەن ئۆز گۇناھىنى يۇماقچىدى . ئۇ : «بالىلىرىم ناۋادا قولۇمغا قول ، پۇتۇمغا پۇت بولغان بولسا ، قېرىغىنىمدا قىزىمنىڭ نەپىقىسىگە تايىنىپ كۈن كەچۈرۈپ يۈرمەس ئىدىم ، گەرچە قىزىم نۇرغۇن ياخشى پەزىلەتكە ئىگە بولسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ تۇرمۇشى ھالاللىق بىلەن ئۆتمەيۋاتىدۇ ، مانا بۇ پاكىت - دە» دەپ ئويلايتتى . مۇشۇنداق سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن ، ئاتا بىلەن بالىلار ئوتتۇرىسىدا پات - پاتلا جېدەل چىقىپ قالىدىغان بولدى .

بۇ جېدەل - ماجىرالارنىڭ ئايىغى قىشنىڭ مەلۇم بىر كۈنلىرىگە بېرىپ ئاندىن جىمىدى . ئەسلىدە گېئورگى ئىنى - سىڭىللىرىنىڭ ئۆيىدىن ئاغرىنىپ يۈرگىنىنى ئاڭلاپ ، ئۇلارنى ئىش تېپىپ ئىشلەش شەرتى بىلەن ئۆزىنىڭ قېشىغا كېلىپ تۇرۇشقا چاقىرتىۋالغانىدى . گېرخاردت باشتا سەل گاڭگىراپ قالدى ، كېيىن ئۇلارنىڭ كېتىشىگە ماقۇللۇق بىلدۈرۈپلا قالماستىن ، يەنە ئۇلارغا : ئۆي سەرەمجانلىرىنىمۇ كۆچۈرۈپ كېتىڭلار ، دېدى . بالىلار دادىسىنىڭ بۇنچىلىك مەرد بولۇپ كەتكىنىگە قاراپ بىر ئاز خىجىل بولدى - دە ، يالغاندىن ئۇنى ئۆزلىرى بىلەن بىرگە تۇرۇشقا تەكلىپ قىلىپ قويدى ، بىراق ئۇ باراكتىمۇ ؟ بالىلار كەتكەندىن كېيىن ، ئۇ ئۆزى ئىلگىرى كېچىسى قاراۋۇللۇق قىلغان ھېلىقى

زاۋۇتنىڭ نازارەتچىسىنى ئىزدەپ بېرىپ ، ئۇنىڭدىن ئۆزى يېتىپ تۇرۇشقا بالخاندىن بىر ئېغىز ئۆي بېرىپ تۇرۇشنى ئۆتۈنمەكچى بولدى . نازارەتچى ئۇنىڭغا ئەزەلدىن ئىشىنىدىغان ، ئېھتىمال ، ئۇنىڭ ئۆتۈنۈشنى رەت قىلماسلىقى مۇمكىن . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، مۇشۇنداق قىلغاندا ئاز - تولا پۇل تېجەپ قالغىلىمۇ بولىدۇ - دە . ئۇ ئاچچىقىغا پايلىماي ، ئاخىر دېگىنىدەك قىلدى . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن ، باشقا جايلىرىدا قاينام تاشقىنلىققا چۆمگەن ھايات دەۋر سۈرۈۋاتقان بۇ شەھەرنىڭ قاقاس بىر بۆلىكىدە ، ياشىنىپ قالغان بىر كىشى كېچىنىڭ جاندىن ئۆتمىدىغان سوغۇقىغا قارىماي ، كېچىلىك قاراۋۇللۇقتا تۇرۇشقا باشلىدى . ئۇ زاۋۇتنىڭ يېنىغا جايلاشقان مال ئامبىرىنىڭ ئەڭ يۇقىرى قەۋىتىدىكى شامالدىن دالدىلانغىلى بولىدىغان بىر بۇلۇڭنى ئۆزىگە ماكان قىلىۋالدى . كۈندۈزى شۇ يەردە ئۇخلاپ ئارام ئالاتتى . چۈشتىن كېيىن سىرتقا چىقىپ ئۇ يەر - بۇ يەرنى ئايلىناتتى ياكى شەھەرنىڭ ئاۋات مەركىزىگە بېرىپ كېلەتتى ياكى بولمىسا دەريا ، كۆل بويلىرىغا بېرىپ سەيلە قىلىپ كېلەتتى . مۇشۇنداق چاغلاردا ، ئادىتى بويىچە ئىككى قولىنى كەينىگە تۇتۇپ ، قوشۇمىسىنى تۈرگىنىچە چوڭقۇر خىياللارغا پاتاتتى . گاهى چاغلاردا ئۆزىگە ئۆزى غودۇڭشىپ سۆزلەپمۇ قوياتتى ، بەزىدە ئۇنىڭ «خۇدا بىلىدۇ» ، «ئەسلىي مۇنداق ئىكەن - دە» دەۋاتقىنى كىشىلەرنىڭ قۇلىقىغا كىرىپ قالاتتى ، بۇنىڭدىن ئۇنىڭ يۈرىكى نەقەدەر ھەسرەتكە چۆمگەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى . گۈگۈم چۈشۈشى بىلەنلا ، ئۇ دەررۇ قايتىپ كېتىپ ، زېرىكىشلىك دەرۋازا تۈۋىدە پوستتا تۇراتتى ، بۇ يەر ئۇنىڭ ۋەزىپە ئۆتەش جايى ئىدى . ئۇ قورسىقىنى يېقىن ئەتراپتىكى بىر ئىشچىلار ئاشخانىسىدا باقاتتى ، شۇنداق قىلىپ ، ئىلاجى بار خىراجەتنى تېجەپ يۈردى .

بۇ مەزگىللەردە ، بۇ نېمىس بوۋاينىڭ ئوي - پىكرى ئادەتتىن تاشقىرى سىرلىق ھەم قايغۇلۇق تۇس ئالغانىدى . ھايات دېگەن زادى نېمە ؟ مۇشۇنداق كۈرەش قىلىش ، ھەسرەت چېكىش ،

ئازابلىنىشلارنىڭ ئاقىۋىتى زادى نېمە بولار؟ بۇلارنىڭ ئاخىرقى ماكانى قەيەردۇ؟ ئادەم ھامىنى ئۆلىدىكەن، ئۆلگەندىن كېيىن ئۇنىڭدىن ھېچقانداق نام - نىشان قالمايدىكەن. مانا ئۇنىڭ ئايالى ئۆلۈپ كەتتىغۇ، ئۇنىڭ روھى قەيەرگە سەپەر قىلىپ كەتكەندۇ؟ لېكىن ئۇ ھېلىھەم قويۇق دوگماتىزم تۈسىنى ئالغان ئېتىقادنى ساقلاپ كەلمەكتە ئىدى. ئۇ دوزاخنىڭ بارلىقىغا، گۇناھ ئۆتكۈزگەن بەندىلەرنىڭ دوزاخقا مەھكۇم بولىدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى. ئۇنداقتا ئۇنىڭ ئايالىنىڭ ھالى نېمە بولغاندۇ؟ جېنىنىڭ ھالى نېمە بولاركىن؟ ئۇ بۇ ئىككىلەننى ئىلگىرى ئېچىنىشلىق گۇناھ ئۆتكۈزگەن دەپ قارايتتى. ئۇ ئىنساپلىق كىشىلەرنىڭ جەننەتتە ئىنئاملارغا ئېرىشىدىغىنىمۇ ئىشىنەتتى. ئەمما شۇ ئىنساپلىق كىشى كىمدۇ؟ ئايالىنىڭ كۆڭلىغۇ يامان ئەمەس ئىدى. جېنىمۇ ئاق كۆڭۈل بالا. ئوغلى سىياسىي ئىشنى ئالىدىغان بولساق، ئۇغۇ ئەسلىدە بىر ئوبدانلا بالا ئىدى، شۇنىسى بەك تاش يۈرەك بولۇپ چىقتى، ئۆز دادىسىغىمۇ شۇنچىلىك باغرى قاتتىقلىق قىلىۋاتىدۇ. ماداچۇ، ئۇ كۆڭلى قارا بالا بولدى، ئۆزۈملا بولسام دەيدۇ. جېنىدىن باشقا بالىلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئۆزىنىڭلا غېمىدە يۈرىدۇ. مادا ئۆز خىيالىدا: ئۆزۈم تاپقان پۇلنىڭ ھەممىسىنى ئۆزۈم خەجلىشىم كېرەك، دەپ ئويلايدۇ. باس توي قىلىپ بولۇپلا كېتىپ قالدى، شۇنىڭدىن بېرى ھېچكىمگە ياردىمى تەگكەن ئەمەس. گېئورگى بىر مەزگىل ئۆيىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ يۈرگەندى، كېيىن بېرىپ ئۇمۇ ئۆزىنى چەتكە تارتتى. ۋېرونىكا بىلەن ۋىليام ئەگەر دادىسى رۇخسەت قىلىدىغانلا بولسا، جېنىنىڭ پۇلىغا تايىنىپ جان بېقىشقا رازى. لېكىن ئۇلارمۇ بۇنداق قىلىشنىڭ توغرا ئەمەسلىكىنى بىلىدۇ. قارىغاندىزە، ئۇنىڭ بۇ قېرى جېنى بالىلارنىڭ شەخسىي مەنپەئەتپەرەسلىكىنىڭ بىر خىل ئىزاھاتى بولۇپ قالغان ئوخشىمامدۇ؟ ئۇنىڭ يېشى خېلى بىر يەرگە باردى. مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا، ئىختىيارسىز بېشىنى چايقاپ قويدى. راستتىنلا سىز

ئىچىدىكى سر - دە بۇ! ھايات ھەقىقەتەنمۇ ئاجايىپ - غارايىپ ،
زۇلمەتلىك ، نۇراقسىز ئىكەن . بىراق ئۇ ھېچقايسى پەرزەنتى
بىلەن بىرگە تۇرۇشنى خالىمايتتى . جېنىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ،
ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئەرزىمەس بولۇپ قالغان ، لېكىن جېنىمۇ
ئەسكى . مۇشۇلارنى خىيال قىلغىنىدا ، ئۇ ھەسرەت قاينىمىغا
چۆكۈپ كەتتى .

بۇ ئېچىنىشلىق ئەھۋالدىن جېنى خېلى ۋاقىتلارغىچە
خەۋەرسىز يۈردى . ئۇ ئادەتتە ماددا بىلەن خەت ئېلىشىپ يۈرەتتى ،
ماددا توي قىلىپ چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئۇ دادىسى بىلەن
بىۋاسىتە خەت يېزىشىدىغان بولغان . كېيىن ۋېرونكامۇ
كېتىۋىدى ، گېرخاردت جېنىغا : ئەمدى پۇل ئەۋەتمە ، دەپ خەت
يازدى . ئۇ خېتىدە ۋېرونكامۇ بىلەن ۋىليامنىڭ گېئورگىنىڭ قېشىغا
بېرىۋالغانلىقى ، ئۆزىنىڭ زاۋۇتىدىن بىر ئوبدان ماكان
تېپىۋالغانلىقى ، شۇ يەردە بىر مەزگىل تۇرماقچى بولغانلىقى ،
جېنىغا تېجەپ قېلىنغان بىر يۈز ئون بەش دوللارنى قايتۇرۇپ
ئەۋەتمەكتەنلىكىنى ئېيتىپ ، ماڭا ئەمدى پۇلنىڭ لازىمى يوق ،
دەپ يازغانىدى .

جېنى ئىشنىڭ تەپسىلاتىدىن خەۋەرسىز بولسىمۇ ، لېكىن
باشقىلارنىڭ خەت يازمىغىنىغا قاراپ — دادىسىنىڭ پوزىتسىيىسى
ئەسلىدىمۇ شۇنداق قاتتىق ئىدىغۇ — ھېچ ئىش يۈز بەرمىگەندۇ
دەپ ئويلىغانىدى ، كېيىن ئىنچىكە ئويلىۋىدى ، بۇنىڭدا جەزمەن
بىرەر سەۋەب بارلىقىنى ، ئائىلىدە بىرەر ئەھۋال يۈز بەرگەنلىكىنى
سېزىۋالدى - دە ، بىردىنلا جىددىيلىشىشكە باشلىدى ، «رېستودىن
دەرھال ئايرىلىپ كېتىپ دادامنىڭ قېشىغا بارايمۇ ياكى ئۇنىڭدىن
مەيلى ئايرىلاي ، مەيلى ئايرىلماي ، ئاۋۋال دادامنى بىر يوقلاپ
كېلەيمۇ» دېگەن پىكىردە ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قالدى . دادىسى بۇ
يەرگە كېلىپ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە تۇرۇشقا ئۇنارمۇ؟ ھازىرقىدەك
ئەھۋالدا ئۇ چوقۇم كەلمەيدۇ . ئەگەر جېنى توي قىلغان بولسا ،
ئۇ ھالدا كېلىشى مۇمكىن ئىدى . ناۋادا جېنى ئۆزى يالغۇز

تۇرۇۋاتقان بولسا ، دادىسىنىڭ كېلىشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن . بىراق ئۇ ئوبدانراق بىرەر ئىش تېپىۋالمىسا ، تۇرمۇشنى قامداش خېلى تەسكە توختايدۇ . ئەينى چاغدىكى كونا مەسىلە يەنە تەكرارلاندى . قانداق قىلىش كېرەك ؟ ئۇ ئاخىر ھەرىكەتلىنىش قارارىغا كەلدى . ھەپتىسىگە بەش - ئالتە دوللار تاپالسىلا كۈنىنى ئېلىپ كېتەلشى مۇمكىن . گېرخاردت تېجەپ قالغان بۇ بىر يۈز ئون بەش دوللار بەلكىم بۇلارنىڭ ئەڭ زور قىيىنچىلىق ئۆتكىلىدىن ئۆتۈۋېلىشىغا ئەسقىتىپ قالار .

36

جېننىنىڭ بۇ پىلاننىڭ چاتاق يېرى شۇكى ، ئۇ رېستوننىڭ پوزىتسىيىسىنى كالىسىدىن ھەقىقىي ئۆتكۈزۈپ باقمىغانىدى . رېستو راستىنى ئېيتقاندا ، ئۇنىڭغا قىيالىمايتتى ، ئەمما ئۇ ئۆزى ياشاپ كەلگەن ئاشۇ ئەنئەنىۋى دۇنيانىڭ نۇقتىئىنەزەرلىرىگە چىرمىلىپ قالغان . ئۇ جېننىنى ئۇنىڭ ياخشى ياكى يامان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، بەربىر ياخشى كۆرىدۇ دېسەك ياكى بولمىسا ، ئۇ جېننىنىڭ ھازىرقى ئوڭايسىز ئەھۋالىنى قانۇنلاشتۇرۇپ ، ئۆزىنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك لايىق تېپىۋالغانلىقىنى خەلقىئالەم ئالدىدا ئاشكارا ئېتىراپ قىلىدۇ ، دېسەك لاپ بولار ، لېكىن ئۇ جېننىغا ھەقىقەتەنمۇ قىيالىمايدىغان بولۇپ قالغانىدى ، بولۇپمۇ بۇ ئاي ، بۇ كۈنلەردە ، ئۇ جېننىدىن مەڭگۈگە ئايرىلىپ كېتىشىنى خىيالغا كەلتۈرىدىغاندەك ئەمەس ئىدى .

مۇشۇ ياشقا كەلگەن رېستوننىڭ ئايال زاتىغا بولغان كۆز قارىشى ئۆزگەرمەس بولۇپ مۇقىملىشىپ قالغانىدى . ئۇ تا مۇشۇ كەمگىچە ، ئۆزىنىڭ تەبىقىسىدىن ، ئۆز دائىرىسى ئىچىدىن جېننىغا ئوخشاش ئۇنىڭدا مۇھەببەت ئۇرغۇتالىغان بىرەرنى ئۇچرىتىپ باقمىغانىدى . جېننى مۇلايىم ، ئەقىللىق ، نازاكەتلىك ، ئۇنىڭ جىمى

ئېھتىياجىنى قاندۇرالايدىغان ئايال؛ ئۇ يەنە جېنىغا جەمئىيەتتە قەدەر - قىممەتكە ئېرىشىش ئۈچۈن زۆرۈر بولغان خىلمۇخىل قائىدە - يوسۇنلارنى ئۆگەتتى، شۇڭا جېنىنى ئۇنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك ئەسراسى بولۇپ قالدى. رېستو ئۆزىنى بەھۇزۇر سېزەتتى، قانائەت ھېس قىلاتتى، بۇنىڭدىن باشقا يەنە نېمە كېرەك؟

بىراق، جېنىنىڭ خاتىرجەمسىزلىكى كۈندىن - كۈنگە كۈچىيىپ بارماقتا ئىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ئوي - پىكىرلىرىنى يېزىپ چىقىشقا ئۇرۇنۇپ باقتى. باشتا ھېچ قاملاشتۇرالمىدى، قېرىشىپ يۈرۈپ، بىرمۇنچە قەغەزنى ئىسراپ قىلىۋەتكەندىن كېيىن، ئاخىر ھېس - تۇيغۇلىرىنىڭ بىر قىسمى ئىپادىلەنگەن ئۇزۇن بىر پارچە خەتنى يېزىپ پۈتتۈردى. خەتنىڭ تولۇق تېكىستى مۇنداق ئىدى:

«سۆيۈملۈكۈم رېستو:

بۇ خەتنى تاپشۇرۇۋالغان چېغىڭىزدا، ئېھتىمال مەن بۇ يەردە بولماسمەن، سىزنىڭ مېنى ئويۇل - توپۇلا ئەيىبلەستىن، بۇ خەتنى كۆرۈپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن بىرنېمە دېيىشىڭىزنى ئۈمىد قىلاتتىم. مەن ۋىستانى ئېلىپ كېتىپ قالدىم، ئويلىسام - ئويلىسام، كەتكىنىم تۈزۈك ئىكەن. رېستو، مەن مۇشۇنداق قىلمىسام بولمايتتى. ئۆزىڭىزمۇ بىلىسىز، ئەينى ۋاقىتتا، سىز مېنى ئۇچرىتىپ قالغان مەزگىللەردە ئائىلىمىز تولىمۇ نامرات ئىدى، شۇ چاغلاردا مەن: مۇشۇ ھالىم بىلەن مېنى ئالىدىغان بىرەر ياخشى ئادەم چىقىمسا كېرەك، دەپ ئويلايتتىم. كېيىن سىز بىلەن تونۇشۇپ قالدىم، مېنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىڭىزنى ئېيتقىنىڭىزدا، مەن نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەيلا قالغانىدىم. لېكىن، رېستو، سىز مېنى ئۆز ئىختىيارىمغا قويماي، سىزنى ياخشى كۆرۈشكە قىستىدىڭىز.

مېنىڭ سىزگە: «مەن ئەمدى خاتا ئىشنى قىلىسام

بولمايدۇ ، دەپ ئېيتقىنىم ، يەنە «مەن ئەسكى ، دېگىنىم يادىڭىزدا بولسا كېرەك . ئەمما نېمىشىقىدۇ ، سىز ماڭا يېقىنلاشقان چاغدا ، مەن ھېچبىر قارارغا كېلەلمىدىم ، سىزدىن ئۆزۈمنى قانداق قىلىپ قاچۇرۇشۇمنىمۇ بىلەلمىدىم . ئۇ چاغلاردا دادام ئۆيدە ئاغرىپ ياتاتتى ، ئۆيدە يېگۈدەك نەرسە قالغانىدى . ھەممىمىز پاراكەندە بولۇپ كەتكەنىدۇق . ئىنىم گېئورگىنىڭ پۇتىغا كىيگۈدەك كەشى بولمىغاچقا ، ئاپام بەك دىلخەستە بولۇپ يۈرگەنىدى . مەن يېقىننىڭىياقى پات - پات شۇنى ئويلاپ قالدىغان بولدۇم ، رېستو ، ئەگەر ئاپام ئاشۇنچىۋالا سەدىپارىچىلىكىنى تارتمىغان بولسا ، بەلكىم ھازىرغىچە ھايات يۈرگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى . ئەينى ۋاقىتتا مەن سىزنىڭ مېنى ياقىتۇرىدىغان - ياقىتۇرمايدىغانلىقىڭىزنى بىلمەيتتىم ، مەن بولسام سىزنى چىن دىلىمدىن ياقىتۇرۇپ قالغانىدىم - سىزنى ياخشى كۆرۈپ قالغانىدىم ، رېستو - ئېھتىمال بۇنىڭ ئۆزۈم بىلەن ئانچە مۇناسىۋىتى بولمىسا كېرەك . سىزنىڭ شۇ چاغدا ماڭا ئائىلىمىزگە ياردەم قىلىشنى خالايدىغانلىقىڭىزنى ئېيتقىنىڭىز بەلكىم ئېسىڭىزدىدۇر ، مەن : بۇمۇ بولىدىغان ئامال ، دېگەن ئويغا كەلگەنىدىم . بىز شۇنچىلىك دەھشەت نامرات ئىدۇق .

رېستو ، سۆيۈملۈكۈم ، مەن سىزدىن مۇشۇنداق ئايرىلىۋاتقىنىم ئۈچۈن ئالدىڭىزدا خىجىلمەن ؛ مېنىڭ بۇ قىلىقىم تازىمۇ رەزىللىك ھېسابلانسا كېرەك ، بىراق سىز مېنىڭ مۇشۇ بىرنەچچە كۈندىن بۇيانقى ھېس - تۇيغۇلىرىمدىن خەۋەر تاپقان بولسىڭىز ، مېنى ئەپۇ قىلغان بولاتتىڭىز . ئاھ ، مەن سىزنى سۆيىمەن ، رېستو ، سىزنى چىن دىلىمدىن ، ھەقىقىي سۆيىمەن . بىراق مۇشۇ بىرنەچچە ئايدىن بېرى - سىڭلىڭىز كېلىپ كەتكەندىن كېيىن ، مەن خاتا قىپتىمەن دېگەن ئويغا كېلىپ قالدىم ، بۇنداق كېتىۋەرسەم

بولمايدىكەن ، چۈنكى بۇنىڭ نەقەدەر قورقۇنچلۇق خاتالىق ئىكەنلىكىنى بىلىپ يەتتىم . ئەينى چاغدىكى براند بىلەن بولغان ئىشىم خاتا ئىدى ، ئەمما مەن ئۇ چاغلاردا كىچىككەن بىر قىز ئىدىم ، ھېچنېمىنى چۈشەنمەيتتىم . كېيىن سىز بىلەن دەسلەپ كۆرۈشكەندىلا ۋىستاننىڭ ئىشىنى سىزگە ئېيتماپتىمەن ، بۇ قىلغىنىم شۇ چاغدا توغرىدەك بىلىنگەن بىلەن ، ئەمدى ئويلىسام خاتا ئىكەن . ئۇنىڭدىن كېيىن مەن ئۇنى بۇ يەردە شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت يوشۇرۇپ يۈردۈم ، بۇ تېخىمۇ چوڭ خاتالىق بولدى . رېستو ، مەن ئۇ چاغلاردا سىزدىن قورقۇپ ، سىزنىڭ نېمىلەرنى دەۋېتىشىڭىزدىن ، نېمىلەرنى قىلىۋېتىشىڭىزدىن قورقۇپ شۇنداق قىلغانىدىم . سىڭلىڭىز لۇئىزا كېلىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئاندىن ھەممىنى چۈشەندىم ، ئىككىمىزنىڭ ئەمدى زادىلا ئەپ ئۆتەلمەيدىغىنىمىزنى بىلدىم . رېستو ، مەيلى قانداقلا بولمىسۇن ، ئىش ئەمدى ياخشى تەرەپكە قاراپ ماڭمايدۇ ، شۇنداقتىمۇ مەن سىزدىن پەقەت ئاغرىنمايمەن ، بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆزۈمدىن كۆرىمەن .

مەن سىزدىن مېنىڭ بىلەن توي قىلىشنى تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالمايمەن ، رېستو . سىزنىڭ ماڭا بولغان ھېس - تۇيغۇڭىزنىڭ قانداقلىقى ، ئائىلىڭىزگە بولغان ھېسسىياتىڭىزنىڭ قانداقلىقى ماڭا ئايان ، شۇڭا بۇنداق قىلىشنى راۋا كۆرمەيمەن ، ئۇلار سىزنىڭ بۇنداق ئىشىنى قىلىشىڭىزنى ھەرگىز خالىمايدۇ ، شۇڭا مەنمۇ سىزدىن توي قىلىشنى تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالماستىكىم كېرەك . مەن يەنە بۇنداق ياشاۋېرىشكە بولمايدۇ ، دېگەن ئويغا كەلدىم . ۋىستاننىڭ ھەممە ئىشىنى چۈشىنىدىغان ۋاقتى كەلدى . ئۇ تېخى سىزنى راستتىنلا ئۆزىڭىزنىڭ تاغىسى دەپ بىلىدۇ . مەن بۇ ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قايتا - قايتا ئويلىدىم . نەچچە قېتىم سىزگە يۈزتۇرا دېيىش خىيالىغا كەلگەنمۇ بولدۇم ، بىراق

سىزنىڭ ئاچچىقىڭىزنى كەلتۈرۈپ قويۇشتىن قورقۇپ ، گېپىمنى ئاغزىمدىن چىقىرىۋالدىم . شۇڭا سىزگە خەت يېزىپ قالدۇرۇپ قويۇشنى لايىق تاپتىم ، مەن كەتكەندىن كېيىن ، سىزگە ھەممىسى چۈشىنىشلىك بولىدۇ . شۇنداق ، سىز چۈشىنىپ قالسىز ، رېستو ، توغرىمۇ ؟ ماڭا ئاچچىقلانمايدىغانسىز ؟ مېنىڭچە مۇشۇنداق قىلغىنىم ھەر ئىككىمىز ئۈچۈن ياخشى . مەن مۇشۇنداق قىلىمىسام بولمايتتى . مېنى ئەپۈ قىلغايسىز ، رېستو ، بۈگۈندىن باشلاپ مېنى يادىڭىزدىن چىقىرىۋېتىڭ . مېنىڭدىن غەم قىلمىسىڭىزمۇ بولىدۇ . لېكىن مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن . ئاھ ، شۇنداق ، سىزنى جېنىمدىن ئارتۇق كۆرىمەن . سىزنىڭ ماڭا قىلغان راپاۋىتىڭىزدىن ئۆمۈر بويى مېنى تەنەندەرمەن . سىزگە جىمى ئامەت يار بولغاي ، ئىلاھىم . مېنى كەچۈرۈڭ ، رېستو . سىزنى سۆيىمەن ، ئاھ ، سىزنى چىن يۈرىكىمدىن سۆيىمەن .

جېنى .

«مەن كېلىۋېلدىم — دادامنىڭ قېشىغا بارماقچىمەن . ئۇ ماڭا موھتاج بولۇپ تۇرۇپتۇ . ئۇ ھازىر ئۆزى يالغۇز قاپتۇ . سىز مېنى كۆرگىلى بارماڭ ، رېستو . ئەڭ ياخشىسى بارمايلا قويۇڭ ، خەير ئەمەس .»

ئۇ بۇ خەتنى كۈنۈپەرتقا سېلىپ ، ئاغزىنى ھىملىدى - دە ، ئاندىن قوينىغا سېلىۋېلىپ ، مېڭىشنىڭ پەيتىنى ماراپ يۈردى . ئۇنىڭغا بۇ پىلاننى ئىشقا ئاشۇرۇشقا پۇرسەت چىقماي ، نەچچە كۈن ئۆتۈپ كەتتى ، بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن رېستو تېلېفون بېرىپ ، بىر - ئىككى كۈن ئۆيگە قايتمايدىغانلىقىنى ئېيتىۋىدى ، جېنى مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۆزىنىڭ ، ۋىستانىڭ زۆرۈر كىيىم - كېچەكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ بىرنەچچە ساندۇققا قاچىلىدى - دە ، يۈك - تاقلىرىنى توشۇشقا ھاممال چاقىردى .

ئۇ ئەسلىدە دادىسىغا تېلېگرامما ئەۋەتىپ ئۆزىنىڭ قايتىپ بارىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرۇپ قويماقچى بولۇۋىدى ، بىراق دادىسىنىڭ ھازىر ئۆيى يوقلۇقىنى ئېسىگە ئېلىپ ، بارغاندىن كېيىن ئىزدەپ تاپساممۇ ئوخشاش ئەمەسمۇ ، دېگەن ئويغا كەلدى . گېئورگى بىلەن ۋېرونىكا ئۆي سەرەجانلىرىنىڭ ھەممىسىنىمۇ توشۇپ كەتمەپتۇ . تولىسى يەنە شۇ ئۆيدە ئىكەن ، بۇنى دادىسى خېتىدە يازغانىدى . جېننى مۇشۇ نەرسىلەر بىلەن ئەپچىلگىنە بىر ئۆي تۇتۇۋالسا ئەجەب ئەمەس ، ئۇ كۆڭلىدە ھەممە ئىشنى پىشۇرۇپ ، ئەمدى ھامالنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇرغانىدى ، ئويلىمىغان يەردىن ، رېستو ئىشىكىنى ئېچىپ تۇيۇقسىزلا كىرىپ كەلدى .

ئەسلىدە رېستو نېمە سەۋەبتىندۇر پىلاننى ئۇشتۇمتۇت ئۆزگەرتكەنىدى . يا ئۇنىڭ يۈرىكى ئاغمىغان ، ياكى كۆڭلى بىرەر نېمىنى تۇيغاندەكمۇ قىلمىغانىدى ، پەقەتلا پەيتى شۇنداق كېلىپ قېلىپ ، ئىشنى تۇيۇقسىز ئۆزگەرتىۋەتتى . ئۇ باشتا دوستلىرى بىلەن چىكاگونىڭ جەنۇبىدىكى گاگاگىز دېگەن يەرگە بېرىپ بىر كۈن ياۋا غاز ئوۋلاپ كېلىشنى مەسلىھەت قىلىشقانىدى ، لېكىن يولغا چىقىش ئالدىدا ئۇشتۇمتۇتلا پىلاننى بىكار قىلىۋېتىپ ، ئۆيگە قايتىدىغان ۋاقىتىنىمۇ ئالدىغا سۈردى . پىلاننى نېمىشقا بۇنداق تېز ئۆزگەرتكەنلىكىنى ئۆزىمۇ چۈشىنەلمىدى .

ئۆيگە يېقىنلاپ قالغاندا ، بۇنداق بالدۇر قايتقىنى ئۆزىگىمۇ سەل غەلىتە تۇيۇلدى ؛ كېيىن ئۆيىنىڭ ئوتتۇرىسىغا تىزىۋېتىلگەن ساندۇقلارنى كۆرۈپ ، تاققىدە قېتىپلا قالدى . جېننى كىيىملىرىنى كىيىپ سىرتقا چىقىشقا تەييار بولۇپ تۇرۇپتۇ . بۇ نېمە گەپتۇ - ھە ؟ تېخى ۋىستامۇ شۇنداق ئىكەن ؟ ئۇ قاتتىق ھەيرانلىق ئىچىدە ، گەپ سوراشقا تاقىلداپ تۇرغانلىق ئىپادىسى چىقىپ تۇرغان قوي كۆزلىرىنى جېننىغا تىكتى .

— قەيەرگە بارماقچىدىڭىز ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .

— ھە . . . ھە . . . جېننى ئارقىغا داچىپ - داچىپ

سۆزلىدى ، — مەن كەتمەكچىدىم .

— نەگە؟

— كلبۇپلاندا ، — دەدى جېنى .

— نېمىشقا؟

— ئاۋۇ . . . ئاۋۇ . . . مەن ئەسلىدە سىزگە بۇنداق

كېتىۋەرمەيلى دەپ ئېيتماقچىدىم ، سىزگە دەي - دەي دەپ نەچچە تەمشەلدىمىۇ ، ئەمما دېيەلمىدىم . شۇڭا بىر پارچە خەت قالدۇرۇپ قويغانىدىم .

— خەت ، — رېستو توۋلىۋەتتى ، — بۇ زادى قانداق گەپ؟

جېنى ئۇ خەت؟

— ئەنە ، ئاۋۇ يەردە ، — جېنى دەرمانسىز ھالدا بارمىقى

بىلەن ئۈستەلنى كۆرسەتتى ؛ دەرۋەقە ئۇ خەت چوڭ بىر كىتابنىڭ ئۈستىگە كۆزگە ئاسان چېلىققۇدەك قىلىپ تاشلاپ قويۇلغانىدى .

— سىز راستتىن بىر پارچە خەت قالدۇرۇپ قويۇپلا

كەتمەكچىمىدىڭىز ، جېنى؟ — رېستونىڭ ئاۋازى سەل قاتتىق چىقىشقا باشلىدى ، — ئەزىرايى خۇدا ، مەن سىزنى زادىلا

چۈشەنەلمىدىمغۇ ، بۇ زادى نېمە ئۈچۈن؟ — ئۇ سۆزلىگەچ ، كۈنۈبىرىنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ ، بېشىدىن بىرنەچچە جۈملىسىنى

ئوقۇدى - دە ، — ئەڭ ياخشىسى ۋىستا تالاغا چىقىپ تۇرسۇن ، — دەپ ئىشارەت قىلدى .

جېنى ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلىپ ، ئاندىن ئۆيگە قايتىپ

كىردى - دە ، ئۆيىنىڭ ئوتتۇرىسىدا چىرايى تاتارغان ھالەتتە ، كۆزلىرىنى جامدەك چەكچەيتكەن پېتى ، دەم تاملارغا ، دەم

ساندۇقلارغا ، دەم رېستوغا مۆلدۈرلەپ قارىغىنىچە تۇرۇپلا قالدى . رېستو خەتنى تەپسىلىي كۆرۈپ چىققاندىن كېيىن ، دەرھال

تاشلىۋەتمەي ، ئۇ قولدىن بۇ قولغا نەچچە مەرتەبە يۆتكەپ ، ئاندىن پولىغا تاشلاپ قويدى .

— ئۇنداق بولسا ، مەن سىزگە گېپىمنى دەپ باقاي ،

جېنى ، — ئۇ قىزىقسىنغان ھالدا جېننىغا لەپىدە بىر قاراپ قويۇپ ، سەل تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ئاندىن شۇنداق دەدى . ناۋادا

مۇشۇ پەيتتە ، ئۇ خالايدىغانلا بولسا ، ئىككىيلەننىڭ مۇناسىۋىتىگە خاتىمە بېرىشكە يەنە بىر قېتىم پۇرسەت تۇغۇلغان بولاتتى ، بىراق ئۇ ، ئىشلارنىڭ تىنچ داۋام قىلىۋاتقىنىغا قاراپ ، بۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىشنى خالايدىغاندەك ئويىدا بولۇپ باقمىغانىدى . ئىككىيلەن شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت بىرگە ياشىدى ، ئەمدىلىكتە مۇناسىۋەتنى بۇنداق تۇيۇقسىز بۇزۇۋېتىش كۈلكىلىك تۇيولاتتى . ئۇ جېنىنى چىن كۆڭلىدىن ياخشى كۆرىدۇ ، بۇنىڭدا شەك يوق . بىراق جېنى بىلەن توي قىلىشنى ھېلىھەم خالىمايدۇ ، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشنىڭ مۇۋاپىق چارىسىمۇ يوق . بۇنى جېنىمۇ بىلىدۇ . ئۇ خېتىدە بۇ توغرىلۇق خېلى كۆپ سۆزلىگەن ، — سىز خاتا ئويلاپ قاپسىز ، — رېستو ئالدىرىماي ، سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ، — ئىچىڭىزدە نېمىلەرنى ئويلاۋاتقىنىڭىزدىن خەۋىرىم يوق ، ئەمما ھازىرقى ۋەزىيەتنى سىز خاتا چۈشىنىپ قاپسىز . مەن سىزگە بۇرۇنلا ئېيتقان ، مەن سىز بىلەن توي قىلالمايمەن ، بولۇپمۇ ھازىرچە شۇنداق قىلالمايمەن . بۇنىڭغا چېتىلىدىغان ئىشلار كۆپ بولۇپ كەتتى ، بۇلارنى سىز بىلمەيسىز . مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن ، بۇنى ئۆزىڭىزمۇ چۈشىنىسىز . ئەمما مەن ئائىلەمنى ، ئىشلىرىمنى نەزەردە تۇتمىسام بولمايدۇ . بۇنىڭدا قانچىلىك قىيىنچىلىق بارلىقىنى سىز چۈشەنمەيسىز ، لېكىن مەن چۈشىنىمەن . سىز مېنى تاشلاپ كەتمىسىڭىز بولاتتى . مەن سىزگە پەقەتلا قىيالىمايدىكەنمەن . مېنىڭغۇ سىزنى توسۇپ قېلىشقا ھېچقانداق ھەققىم يوق . ئەگەر كېتىمەن دېسىڭىز ، ئەلۋەتتە مۇمكىن . ئەمما مەن سىزنىڭ نېمىشقا كەتمەكچى بولۇپ قالغىنىڭىزنى ھېچ چۈشىنەلمىدىم . راستتىن كەتمەكچىمۇ ئەمەستۇرسىز ، شۇنداقمۇ ؟ قېنى ، بىردەم ئولتۇرۇۋېلىپ ئاندىن دەرسىز .

جېنى ئەسلىدە ئۇنىڭغا ئۇقتۇرمايلا كېتىپ قالماقچى بولۇۋىدى ، ئەمدىلىكتە نېمە قىلىشنى بىلمەيلا قالدى . كېتىمەن دەپ قويۇۋىدى ، رېستونىڭ ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن قىلغان

بىرمۇنچە گېپىنى ئىشىتى ، رېستو ئۇنى ئەيىبلەۋاتقانداكى قىلاتتى .
جېنىنىڭ كۆڭلى يېرىم بولدى . مانا ئۇ ، رېستو جېنىغا
يېلىنىۋاتامدۇ ، جېنىمۇ ئۇنى شۇ قەدەر سۆيەتتۇ .
ئۇ رېستونىڭ قېشىغا كېلىۋىدى ، رېستو ئۇنىڭ قولىنى كاپىلا
قىلىپ تۇتۇۋالدى .

— مەن سىزگە ئېيتسام ، — دېدى ئۇ ، — سىز ھازىر مەندىن
ئايرىلىپ كەتسىڭىز ، ھەقىقەتەن پايدىسى يوق . باياتىن نەگە
بارىمەن دېدىڭىز ؟
— كېلىۋىلاندا ، — دېدى جېنى .

— ئۇنداقتا تۇرمۇشنى قانداق ئۆتكۈزمەكچىدىڭىز ؟
— دادامنىڭ قېشىغا بېرىپ ، ئەگەر ئۇ ئۇنىسا ئۇنىڭ بىلەن
بىللە تۇرماقچى بولغانىدىم . ئۇ ھازىر تەنھا ياشاۋېتىپتۇ . بەلكىم
ئىش - پىش تېپىپ قېلىشىمۇ مۇمكىن .

— قاراڭا سىزنى ، جېنى ، سىزنىڭ ھازىر قىلالايدىغىنىڭىز
يەنىلا شۇ ئىلگىرى قىلغىنىڭىزدەك ئىشلارغۇ ؟ سىز ئەمدى يەنە
بېرىپ ئاشۇ خېنىملارنىڭ دېدىكى بولۇشنى ئويلاۋاتمىغانسىز ،
شۇنداقمۇ ؟ ياكى دۇكان خىزمەتچىسى بولماقچى ئەمەستۇرسىز ؟
— مەن بىرەر ئايال غوجىدارلىق ئورۇننى قولغا
كەلتۈرەلىشىم مۇمكىن دەپ ئويلىغانىدىم ، — دېدى ئۇ
كېڭىشىۋاتقانداكى قىياپەتتە . ئۇ ئىش تېپىشنىڭ مۇمكىنچىلىكىنى
خىيالىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىقىپ ، ئۆزىمۇ ئەڭ ئۈمىدلىك يول
مۇشۇ ، دېگەن پىكىرگە كەلگەنىدى .

— ياق ، ياق ، — رېستو بېشىنى چايىقاپ تۇرۇپ
غۇدۇردى ، — بۇ بىمەنلىك . كىچىككىنە بىر يېرىنى دېمىگەندە ،
بۇ پىلانلىرىڭىزنىڭ ھەممىسى بىمەنە ئىكەن . يەنە ئەخلاق
كۆز قارىشىدىن ئېيتقاندىمۇ ، سىزگە ھېچقانداق پايدىسى يوق . سىز
ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلارنى يوققا چىقىرىۋېتەلمەيسىز . نېمىلا بولۇپ
كەتسۇن ، سىز بەربىر سىز . مەن ھازىر سىز بىلەن توي
قىلالمايمەن . كەلگۈسىدە بەلكىم مۇمكىن بولۇپ قالار ، ئەمما ھازىر

ئېنىق بىرىنچە دېيەلمەيمەن ، بىراۋغا كەلسە - كەلمەس ۋەدە بېرەلمەيمەن . مەن سىزنىڭ كېتىشىڭىزگە ماقۇل بولغان بىلەنمۇ ، سىزنىڭ كېتىشىڭىز ناتايىن ، سىز كېتىپ قالغان تەقدىردىمۇ ، مەن سىزنىڭ ئۆزىڭىز پىلانلىغان ئاشۇ تۇرمۇشنى قايتا ئۆتكۈزۈشىڭىزگە يول قويمايمەن . ھامىنى بىر ئىلاجىنى قىلىپ سىزنىڭ ھالىڭىزدىن خەۋەر ئېلىپ تۇرىمەن . سىز راستتىنلا مېنى تاشلاپ كەتمەكچىمىدىڭىز ، جېنى ؟

رېستودەك مۇشۇنداق تەسىرلىك شەخس ھەم كۈچلۈك ئېتىراز ئالدىدا ، جېنىنىڭ ئۆز خۇلاسىسى ۋە ئىرادىسى بىردىنلا بەربات بولدى . رېستونىڭ ئۇنىڭ قولىنى بىرلا سىقىشى بىلەن ، ئۇنىڭ يۈرىكى ئاستىن - ئۈستۈن بولۇپ كەتتى . ئۇنى راسا يىغا تۇتتى . — يىغلىماڭ ، جېنى ، — دېدى ئۇ ، — ئىش سىزنىڭ پەرىزىڭىزدىكىدەك ئۈنچە ئۈمىدسىزمۇ ئەمەستۇ . ئۆزىڭىزنى بېسىۋېلىڭ . كىيىملىرىڭىزنى يەڭگۈشلىۋېتىڭا . بۈگۈندىن ئېتىبارەن سىز مېنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىشىنى ئىككىنچىلەپ خىيالىڭىزغا كەلتۈرمەسسىز ، ھە ؟

— يا . . . ق ! — دېدى ئۇ ئۆكسۈپ تۇرۇپ .

رېستو ئۇنى باغرىغا باستى .

— سەۋر قىلىپ تۇرۇڭ ، — دېدى ئۇ ، — بۇ ئاجايىپ بىر دۇنيا - دە . ئىش دېگەننى بىرپەستلا ئەيۋەشكە كەلتۈرۈۋېتىش مۇمكىن ئەمەس . ئەمما ئۇ ھامان بىر كۈنى ئەيۋەشكە كېلىدۇ . مەن ئۆزۈممۇ ئادەتتە چىداش قىيىن بولغان ئىشلارغىمۇ ھازىر چىداپ يۈرۈۋاتىمەنغۇ .

ئۇ ئاخىر جېنىنىڭ تىنچلىقى خېلىلا ئەسلىگە كېلىپ ، نەملەشكەن كۆزلىرىدە ئەلەملىك تەبەسسۇم چاقىنغانلىقىنى كۆردى . — ئەمدى ئاۋۇ نەرسىلەرنى بىر ياققا يىغىشتۇرۇپ قويايلىمۇ ، — ئۇ ھېلىقى ساندۇقلارنى ئىما قىلىپ مۇلايىملىق بىلەن سۆزلىدى ، — بۇنىڭدىن باشقا ، مەن سىزدىن بىر ئىشنى ئۆتۈنمەكچىدىم .

— نېمە ئىش؟ — دەپ سورىدى جېننى .
— بۇنىڭدىن كېيىن ، مەندىن ھېچقانداق ئىشنى يوشۇرماڭ ،
بولامدۇ؟ بۇنىڭدىن كېيىن ماڭا دېمەيلا ئۆزىڭنىڭ خىيالچە بىر
ئىشلارنى قىلىپ كەتمەڭ . كۆڭلىڭىزدە نېمە غەم بولسا ماڭا
ئېيتىڭ . مەن سىزنى يەۋەتمەيمەن ! تەڭلىكتە قالغان يېرىڭىز
بولسا ، ماڭا ئېيتىۋېرىڭ ، مەن سىزگە ھەل قىلىشىپ بېرىمەن .
ھەل قىلالىمىغان تەقدىردىمۇ ، ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا
يوشۇرغۇدەك ئىش بولمىسۇن .

— چۈشەندىم ، رېستو ، — ئۇ رېستونىڭ كۆزىدىن كۆزىنى
ئالماي ، سەممىي ئاھاڭدا دېدى ، — مەن سىزگە سىزدىن
ھېچنېمىنى يوشۇرمايمەن دەپ ۋەدە بېرەي ، راست ، يوشۇرمايمەن .
ئىلگىرى قورقاتتىم ، ئەمدى قورقمايمەن . ماڭا ئىشەنسىڭىز
بولدۇ .

— ماۋۇ گېپىڭىز جايىدا ، — دېدى رېستو ، — مەن سىزگە
ئىشەندىم ، — شۇنداق دېدى — دە ، ئۇنى قويۇۋەتتى .
ئارىدىن بىرنەچچە كۈن ئۆتتى . جېننى مۇشۇ بىرنەچچە
كۈننىڭ مابەينىدە دادىسىنىڭ غېمىدىلا بولۇپ قالغانىدى . ئەمدى
رېستو بىلەن مەسلىھەتلەشمەسەم بولمىدى ، دېگەن يەرگە كەلدى .
بىر كۈنى كەچكى غىزا ۋاقتىدا ، ئۇ كىلىۋېلانتكى ئەھۋالنى
رېستوغا چۈشەندۈرۈپ ئۆتتى .

— مېنىڭچە ئۇ ئۆزى يالغۇز ، كۆڭۈلسىز ياشاۋاتقان بولسا
كېرەك ، — دېدى ئۇ ، — شۇنى ئويلىساملا كۆڭلۈم يېرىم بولىدۇ .
كىلىۋېلانتقا كەتكەن بولسام ، ئۇنى يېنىمغا ئەكىلىۋېلىپ ، ئۇنىڭ
بىلەن بىرگە تۇرماقچىدىم . ئەمدى نېمە قىلارمىنى بىلمەي قالدىم .
— ئۇنىڭغا نېمىدەشقا پۇل ئەۋەتىپ بەرمەيسىز؟ — دەپ
سورىدى رېستو .

— ئۇ ئەمدى مېنىڭ پۇلۇمنى قوبۇل قىلىشقا ئۇنمايدۇ ،
رېستو ، — دېدى ئۇ چۈشەندۈرۈپ ، — ئۇ مېنى ئەسكى ، ناشايان
ئىش قىلىپ يۈرۈۋاتىدۇ ، دەپ ئويلايدۇ . ئۇ مېنىڭ توي

قىلغانلىقىمغا ئىشەنمەيدۇ .

— ئۇنىڭغىزە بۇ تازىمۇ ئويىدىن باھانە بوپتۇ - دە ، شۇنداقمۇ ؟ — رېستو سالقىن قانلىق بىلەن سۆزلىدى .

— ئۇنىڭ زاۋۇتتا يېتىپ - قوپۇپ يۈرگىنىنى ئويلىسام ، كۆڭلۈم ناھايىتى يېرىم بولىدۇ . ئۇنىڭ يېشى خېلى بىر يەرگە بېرىپ قالدى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە يالغۇز تۇرۇۋاتىدۇ دەڭە .

— ئۇنداقتا ئۇنىڭ بالىلىرىغا نېمە بولدى ؟ ئۇلار نېمىشقا ئۇنىڭغا ياردەم قىلمايدۇ ؟ ئاكاڭىز باس نەگە كەتتى ؟

— مېنىڭچە ئۇلارنىڭ ئۇنىڭ بىلەن بىللە تۇرغۇسى يوق ، چۈنكى ئۇنىڭ مەجەزى بەك ئەسكى ، — جېنى رايستىنى ئېيتتى .

— ئەگەر شۇنداق بولىدىغان بولسا ، مېنىڭمۇ ھېچ ئاماللىم يوق ، — رېستو مېنىڭدا كۈلۈپ قويدى ، — قېرى ئادەمنىڭ

مەجەزى ئۇنداق ئەسكى بولماسلىقى كېرەك

— شۇ ، — دېدى جېنى ، — لېكىن ئۇ قېرىپ قالدى ، غېمىمۇ بەك كۆپ بولۇپ كەتتىچۇ .

رېستو ۋىلىكىنى ئويىناپ ئولتۇرغاچ بىر پەس سۈكۈتكە چۆكتى .

— باياتىن كاللامغا بىر چارە كەلدى ، گېپىمگە قۇلاق

سېلىڭ ، جېنى ، — دېدى ئۇ ئاخىر ، — بايا شۇنداق ئويلىدىمكى ، بىز خىد باغچىسىدىن ئۆي ئىزدەپ باقساق بولىدۇ . ئۇ يەرغۇ

مېنىڭ ئىشخانىمغا يىراقراق ، لېكىن مەن بۇنداق بۆلۈپ ئىجارىگە بېرىلىدىغان ئۆيلەرنى ئانچە ياقتۇرمايمەن . ۋىستا ئىككىڭلارغا

ھويلىسى بار ئۆي بولسا جېنىڭلار خېلى ئارام تېپىپ قالىدۇ . ئەگەر شۇنداق بولىدىغان بولسا ، سىز دادىڭىزنى قېشىمىزغا

ئەكېلىۋالسىڭىز بولىدۇ . ئۇ ياق قالغان ئۆمرىنى خاتىرجەم ئۆتكۈزسە ھېچقانداق دەخلىسىمۇ بولماس ، ئۇنىڭ ئۈستىگە

روزگارمىزنى رەتلىشىپ بەرسىمۇ ھېساب .

— ۋاھ ، بۇ دادامغا ناھايىتى مۇۋاپىق ئىش ، ئەگەر ئۇ

كېلىشكە ئۇناپلا قالسا ، — دېدى جېنى ، — ئۇ ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى قىلىشقا ئامراق ، ئوت ئورۇيدۇ ، ئوچاق

ئوڭلىيالايدۇ . بىراق سىز بىزنىڭ توي قىلغانلىقىمىزغا كاپالەت بەرمىسىڭىز ، ئۇ كېلىشكە ئۈنمايدۇ .

— مېنىڭچە سىز ئۇنىڭغا توي خېتىنى كۆرسەتمىسىڭىز ، كاپالەت بەرگۈدەك باشقا ئامال يوق . ئۇياقنىڭىزە بىزنىڭ مىڭ بىر تەستە قولغا كەلتۈرىدىغان نەرسىمىزنى چوقۇم كۆرۈپ باققۇسى بار ئوخشايدۇ . ئەگەر ئۇنى يېزىدىكىلەرنىڭ ئوچىقىنى ئوڭلاپ بېرىڭ دەپسىغۇ ، ئۇ كۆڭلىنى تىندۈرۈپ شۇنداق قىلغان بولاتتى ، — ئۇ يەنە ئويلانغان ھالدا بۇ سۆزنى قوشۇپ قويدى .

جېنى بۇ سۆزدىكى كىنايىنى سەزمىدى . ئۇ پەقەت ئۆز تۇرمۇشىنىڭ نەقەدەر بەختسىز بىر چېگىش ئىكەنلىكىنى ئويلاپ ئولتۇرغانىدى . بۇلارنىڭ شۇنداق يېقىملىق ئائىلىسى بار بولۇپ ، دادىسىنى كېلىپ بىز بىلەن بىللە تۇرۇڭ دېگەن ھالەتتىمۇ ، ئۇ كەلمەسلىكى مۇمكىن . بىراق ئۇ كېلىپ ۋىستا بىلەن بىللە تۇرسا بولاتتى ، ۋىستا ئۇنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلالايتتى .

ئۇ كىشىنىڭ يۈرىكىنى ئەزگۈدەك سۈكۈناتقا چۆكۈپ ، خېلىغىچە زۇۋان سۈرمىدى . رېستو ئۇنىڭ ئوي - پىكىرىنى بىرپەس مۇلاھىزىدىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا :

— مەن ھېچقانداق ئامال تاپالمىدىم . ھېچ نەرسە يېزىلمىغان توي خېتىنى قولغا چۈشۈرمەك ئوڭاي ئەمەس . بۇنداق ئىشنى قىلىشقا بولمايدۇ — مېنىڭچە ساختا گۇۋاھنامە ياساش جىنايەت ھېسابلىنىدۇ . بۇنداق ئىشنى قىلىشنى زادىلا كۆڭلۈم تارتمايدۇ ، — دېدى .

— ۋىيەي ، مەنمۇ سىزنىڭ بۇنداق قىلىشىڭىزنى خالىمايمەن ، رېستو . شۇغىنىسى دادام ئۆتۈپ كەتكەن جاھىل ئادەم . ناۋادا ئۇ بىر قارارغا كېلىپ بولغان بولسا بارغۇ ، سىز ھەرقانداق قىممۇ ئۇنى تەۋرىتەلمەيسىز .

— ئۇنداق بولسا ، بىز كۆچۈپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن بىرنېمە دەيلى ، — دېدى رېستو ، — ئۇ چاغدا سىز كېلىۋېلاندا قايتىپ بېرىپ ، ئۇياق بىلەن بىۋاسىتە سۆزلىشىپ كۆرسىڭىز

بولدۇ . ئۇياقنى بۇ يەرگە كېلىشكە كۆندۈرەلسىڭىز ئەجەب ئەمەس ، — ئۇ جېنىنىڭ ئۆز دادىسىغا تۇتقان بۇ پوزىتسىيىسىنى ياقتۇرۇپ قالدى ، جېنىنىڭ مۇشۇنداق قىلىشىنى ناھايىتى توغرا تاپتى ، شۇڭا ئۇنىڭ ئۆز پىلانىنى ئىشقا ئاشۇرۇشىغا ياردەملەشمەكچى بولدى . ئۇ گېرخاردقا ئانچە قىزىقىپمۇ كەتمەيتتى ، ئانچە ئۆچلۈكمۇ قىلمايتتى ، شۇڭا بوۋاي ئەگەر ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ ، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى قىلىپ بېرىشنى خالايدىغانلا بولسا ، ئۇ ئەلۋەتتە قارشى تۇرمايتتى

37

خىد باغچىسىغا كۆچۈش پىلانى ئۇزاققا بارمايلا روياپقا چىقتى . ھېلىقى ئىش يۈز بەرگەندىن كېيىنكى بىرنەچچە ھەپتە ئىچىدە ، ۋەزىيەت ئاستا - ئاستا تىنچلىنىپ قالغانىدى ، شۇنىڭ بىلەن رېستو جېنىنى ئۆزى بىلەن بىللە خىد باغچىسىنىڭ جەنۇبىغا بېرىپ ئۆي ئىزدەشكە تەكلىپ قىلدى . تۇنجى قېتىم بېرىشىدىلا ئاجايىپ ئازادە بىر تۇرالغۇنى چېلىقتۇرۇشتى . بۇ جەمئىي ئون بىر ئېغىزلىق ئۆيى بار كونا قورۇ - جاي بولۇپ ، ئەتراپىدىكى چىمەنلىك ئىككى يۈز ئىنگىلىزچىسى كەڭلىكتە ئىدى ، يەنە تېخى بۈككىدە دەرەخلەر بىلەن ئورالغانىدى ، بۇ دەرەخلەر مۇشۇ شەھەر سېلىنىشىغا باشلىغاندىلا تىكىلگەنىكەن . ئۆيلەر ناھايىتى ھەشەمەتلىك ، قويۇق ئائىلە تۈسىنى ئالغان بولۇپ ، كىشىگە ھۇزۇر بېغىشلايتتى . جېنى بۇ جاينىڭ ئىگىلىگەن دائىرىسىنىڭ كەڭلىكىنى ھەم بۇ يەرنىڭ يېزىغا ئوخشىشىپ كېتىدىغان مەنزىرىسىنى كۆرۈپ ، شۇئان مەپتۇن بولۇپ قالدى ، لېكىن ئۆزىنىڭ مۇشۇ يېڭى ئۆيگە كۆچۈپ كىرگەن بىلەنمۇ ، يەنە شۇ بايقى نام - مەرتىۋىسىدە قىلچە ئۆزگىرىش بولمايدىغىنىنى خىيالغا كەلتۈرۈۋىدى ، كۆڭلى ئازابقا تولدى . ئۇ ھېلىقى دورەم ئۆيىدىن چىقىپ كېتىش پىلانىنى قۇرغان

چېغىدا ، ئۆزىچە «مەن كېتىپ قالدىغان بولسام ، رېستو ماڭا چىدىماي ، ئارقامدىن قوغلاپ بېرىپ ، مەن بىلەن توي قىلىپ قالامدۇ تېخى» دېگەن ئۈمىدتە بولغانىدى . مانا ئەمدى بۇ ئۈمىدى كۆپۈككە ئايلاندى . ئۇ رېستوغا ئەمدى كەتمەيمەن دەپ ۋەدە بەرگەن ، جىمى زېھنى ھەم كۈچ - قۇۋۋىتىنى مۇشۇ تۇرمۇشقا بېغىشلىماقچى بولۇۋاتقاندى . ئۇ رېستوغا بىزگە بۇنچىۋالا كۆپ ئۆيىنىڭ كېرىكى بولماسمىكىن ، دېگەن مەنىدە گەپ قىلىۋىدى ، رېستو :

— بىزگە ئاندا - مۇندا مېھمانلارمۇ كېلىپ قېلىشى مۇمكىن ، — دېدى ، — قېنى ئاۋۋال سەرەمجانلاشتۇرۇپ باقمايلىمۇ ، — ئارقىدىنلا ، بۇ جايىنىڭ ئىگىسى بىلەن بەش يىللىق ئىجارە توختامى تۈزدى ، يەنە توختامغا : ئىجارە مۇددىتىنى ئۇزارتىش ھوقۇقىغا ئىگە ، دېگەن مەزمۇنىنى قوشتى . توختام تۈزۈلۈپ بولغاندىن كېيىن ، ئۇ دەرھال ئۆيىنى تۈزەشتۈرۈشكە ئادەم ئەۋەتتى .

ئۇزاق ئۆتمەيلا ، سىرلاش ، زىننەتلەش ئىشلىرى تاماملىنىپ ، چىمەنلىكمۇ رەتكە سېلىندى ، ھەممە ئىش جايى - جايىدا ، قانائەتلىنەرلىك بولدى . ئۆيلەر مۇنداق تەقسىم قىلىندى : بىرىنچى قەۋىتىدىكىسى چوڭ ھەم ئازادە كۈتۈپخانا بىلەن دالان ئۆي ، غىزالىنىش ئۆيى ، چىرايلىق بېزەلگەن قوبۇلخانا ، مېھمانخانا ، ئاشخانا ، چاكار ياتىدىغان ئۆي بولۇپ ، ئەمەلىيەتتە ھەشەمەتلىك ئائىلىلەرنىڭ ئۆيلىرىنىڭ بىرىنچى قەۋىتىدە بولۇشقا تېگىشلىك جىمى شارائىت تەخ قىلىنغانىدى . ئىككىنچى قەۋىتىدىكىسى ياتاق ئۆي ، مۇنچا ۋە دېدەك ئۆيى ئىدى . بۇلارنىڭ ھەممىسى شۇنداق بەھۇزۇر ، كۆڭۈلگە شۇنداق يېقىشلىق ئىدى ، جېنى نەرسە - كېرەكلىرىنى رەتلىگەچ ، چەكسىز قانائەت ھەم شادلىق تۇيغۇسىدا مەست بولۇپ يۈردى .

ئۆي كۆچۈپ بولغاندىن كېيىن ، جېنى رېستونىڭ ماقۇللۇقىنى ئالدى - دە ، دەرھال دادىسىغا خەت يېزىپ ، ئۇنى بۇ

يەرگە كېلىپ ئۆزلىرى بىلەن بىللە تۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى . ئۇ خېتىدە ئۆزىنىڭ توي قىلغان - قىلمىغانلىقى توغرىلىق تىنمىدى . پەقەتلا بۇ يەرنىڭ مەزىرىسىنىڭ نەقەدەر چىرايلىق ، ھويلىنىڭ نەقەدەر چوڭ ئىكەنلىكىنى ، شۇنىڭدەك ئېيتىپ تۈگەتكۈسىز دەرىجىدە راھەت ھەم قۇلايلىق جاي ئىكەنلىكىنى يازدى . «بۇ يەر شۇنداق پەيزى ئىكەنكى ، — دەپ قوشۇپ قويدى يەنە ، — سىز چوقۇم ياقىتۇرۇپ قالسىز ، دادا . ۋىستامۇ مۇشۇ يەردە ، ھەر كۈنى مەكتەپكە بارىدۇ . سىز بىز بىلەن بىللە تۇرغىلى كەلمەيسىز ؟ بۇ زاۋۇتتا يېتىپ - قوپۇپ يۈرگەندىنغۇ مىڭ ھەسسە ياخشى ئىدى . مەن سىزنىڭ كېلىشىڭىزنى شۇنداق ئۈمىد قىلاتتىم .»

گېرخاردت سۈرلۈك قىياپەتتە بۇ خەتنى ئوقۇپ چىقتى . «ئەھۋال راستتىن شۇنداقمىدۇ ؟ ناۋادا ئۇلار مەڭگۈلۈك قوشۇلمىغان بولسا ، مۇشۇنداق كاتتا ئۆيدە ئولتۇرارىمىدى ؟ شۇنچە كۆپ يىللار ، شۇنچىۋالا كۆپ ئالدامچىلىقنىڭ ئاخىر نەتىجىسى چىققان ئوخشىمامدۇ ؟ ئۇنداقتا مەن ئۆزۈم خاتالاشتىممۇ ، نېمە ؟ خوش ، بۇنى بىر ياخشى پۇرسەتمۇ دەيلى ، بىراق مەن بارمىسام زادى بولمامدىكەن ؟ شۇنچە ئۇزاق ۋاقىتنى يالغۇز ئۆتكۈزدۈم ، ئەمدىلىكتە چىكاگوغا بېرىپ جېننى بىلەن بىللە تۇرىمەنما ؟» جېننىنىڭ ئىلتىماسى ئۇنى تەسىرلەندۈرگەن بولسىمۇ ، ئۇ يەنىلا بارماسلىقىنى قارار تاپتى . ئۇنىڭچە ئېيتقاندا ، ئەگەر ئۇ راستتىنلا بارىدىغان بولسا ، ئۇ چاغدا ئۆزىنىڭمۇ جېننى بىلەن بىر ئېقىمدا بولغانغانلىقىنى ئېتىراپ قىلغانلىق بولاتتى .

گېرخاردتنىڭ رەت قىلىشى جېننىنى ئۈمىدسىزلەندۈردى ، ئۇ يەنە رېستو بىلەن مەسلىھەتلەشكەندىن كېيىن ، دادىسىنى ئىزدەپ كېلىۋېلدىدا بېرىپ ، ھېلىقى زاۋۇتنى ئىزدەپ تاپتى ، بۇ زاۋۇت شەھەرنىڭ ئەڭ چېتىگە جايلاشقان ئۆي جاھازىلىرى زاۋۇتى ئىكەن ، جېننى ئىش باشقارمىسىدىن دادىسىنى سۈرۈشتە قىلىۋېتىدى ، باشقارمىنىڭ كاتىپى ئۇنى ناھايىتى يىراق بىر يەردىكى ئامبارغا باشلاپ بېرىپ ، گېرخاردنقا ئۇنى بىر خانىمىنىڭ ئىزدەپ

كەلگەنلىكىنى خەۋەر قىلدى . گېرخاردت ئۆزىنىڭ كەپسىدىن چىقىپ پەسكە چۈشتى ، كۆڭلىدە «مېنى كىم ئىزدەپ كەلگەن بولغىدى» دەپ ھەيران ئىدى . جېنى ئۇنىڭ بىر قاپقاراڭغۇ ئىشكتىن چىقىپ كېلىۋاتقىنىنى ، ئۇچىسىغا چاڭ - توزانغا مىلەنگەن ، تاغاردەك بىرنېمىنى كىيىۋالغىنىنى ، ئاپئاق ئاقىرىپ كەتكەن چاچلىرى ، ھۈرپىيىپ كەتكەن قاشلىرىنى كۆرۈپ ، ئىختىيارسىز يۈرىكى ئېچىشتى ، «بىچارە دادام !» دەۋەتتى ئىچىدە . دادىسى ئۇنىڭغا يېقىن كەلگەندە ، بىر خىل جىددىي نەزەر بىلەن ئۇنىڭغا تىكىلىپ ، قىزىنىڭ ئۆزىنى يوقلاپ كېلىشىگە سەۋەب بولغان بالىلىق مېھرىنى ھېس قىلدى - دە ، سەل يۈمشىدى .

— نېمىدەپ كەلدىڭ؟ — ئۇ ئېھتىياتچانلىق بىلەن سورىدى .
— مەن سىزنى بىز بىلەن بىللە تۇرۇشقا ئەكەتلىكى كەلدىم ، دادا ، — جېنى جىددىيلەشكەن ھالدا دادىسىغا يېلىنىغىلى تۇردى ، — ئەمدى بۇ يەردە تۇرىۋەرمەڭ . مەن سىزنىڭ يەككە - يېگانە ھالەتتە بۇ يەردە تۇرۇشىڭىزغا ئەمدى چىدىيالىمايمەن .
— ئۇنداقتا ، — ئۇنىڭغا گەپ قىلماق ناھايىتى تەس كەلدى ، — مۇشۇنىڭ ئۈچۈن كەلگەنمىدىڭ؟
— شۇنداق ، — دېدى جېنى ، — سىز بارمامسىز؟ بۇ يەردە ئەمدى تۇرماڭ .

— مېنىڭ جايىمۇ يامان ئەمەس ، — ئۇ ئۆزىنىڭ ھال - ئەھۋالىنى ئاقلاۋاتاتتى .

— بىلىمەن ، — دېدى جېنى ، — ئەمما بىزنىڭ ھازىر شۇنداق ياخشى ئۆيىمىز بار ، ۋىستامۇ شۇ يەردە . سىز بارمامسىز؟ ۋىستامۇ سىزنى كەلسۇن دېگەندى .

— ئەمەس ئېيتقىنا ، سەن زادى توي قىلدىڭمۇ ، يوق؟
— توي قىلدىم ، — جېنى نائىلاج يالغان ئېيتتى ، — بۇرۇنلا توي قىلغان . بارغاندىن كېيىن رېستودىن سورىشىڭىز بولىدۇ ، — ئۇ دادىسىغا ئۇدۇل قاراشقا پېتىنالمىيۋاتقان بولسىمۇ ،

ئامالنىڭ بارىچە ئۆزىنى ناھايىتى تەبىئىي قىياپەتكە سېلىپ تۇردى ،
بۇنى كۆرۈپ دادىسى ئىشىنىپ قالدى .
— بولىدۇ ئەمەس ، — دېدى ئۇ ، — ئەمدى ۋاقتى كەلدى .
— بارىدىغان بولىدىغىزما ، دادا ؟ — جېنىنى يەنە يېلىنغاندەك
سورىدى .

گېرخاردت يەنە ھېلىقىدەك غەلىتە قىياپەتتە قوللىرىنى
ئالدىغا سوزدى . قىزىنىڭ قايتا - قايتا ئۆتۈنۈپ تۇرۇۋېلىشى ئۇنى
قاتتىق تەسىرلەندۈرۈۋەتكەنىدى .
— بوپتۇ ، بارسام باراي ، — ئۇ شۇنداق دەپلا ، ئىتتىك
كەينىگە ئۆرۈلۈۋالدى ، لېكىن قىزى ئۇنىڭ نېمە قىلىۋاتقىنىنى يان
تەرەپتىن كۆرۈپ قالدى . ئۇ يىغلاۋاتاتتى .
— دادا ، سىز ؟ . . .

ئۇ گەپ قىلماي ، نەرسە - كېرەكلىرىنى يىغىشتۇرغىلى
ھېلىقى قاپقاراڭغۇ ئامبارنىڭ ئىچىگە كىرىپ كەتتى .

38

گېرخاردت خىد باغچىسىدىكى قەسىرگە كۆچۈپ كېلىشى
بىلەنلا ، تەبىئىي ھالدا ئۆزىگە تېگىشلىك ئىشلارنى ئۈستىگە ئېلىشى
كېرەكلىكىنى ھېس قىلىپ يەتتى . ئوچاق بىلەن ھويلىنىڭ ئىشىغا
ئۆزى مەسئۇل بولدى ، «ئۆزۈم بىكار ئولتۇرۇپ ، پۇلنى خەققە
بېرىۋەتسەك بولامدۇ» دەپ ئويلىدى ئۇ . جېنىغا : ھويلىدىكى
دەرەخلەر تەرتىپسىز ئۆسۈپتۇ ، رېستو ماڭا شاخ قىرقىدىغان قايچا
بىلەن ھەرە تېپىپ بەرسە ، ئەتىيازغا بارغاندا بۇلارنى تەكشۈلۈپ
چىقاتتىم ، دېدى . بۇنداق ئىشلارغا گېرمانىيىلىكلەر ناھايىتى
كۆڭۈل بۆلىدۇ ، ئامېرىكىلىقلار ئانچە پەرۋا قىلىپ كەتمەيدۇ . ئۇ
يەنە بەزى سايما ، مىخلارنى تېپىپ كېلىپ ، ھويلىدىكى باراڭنى
پۇختا رەتلەپ قويدى . بۇ يەردىن ئىككى مىل يىراقلىقتىكى بىر

جايدىن لۇدېر مەزھىپىنىڭ چېركاۋىنى ئىزدەپ تاپتى ، ئۇنىڭ ئېيتىشىچە بۇ كېلېۋېلاندىكىدىنمۇ ياخشىمىش . ئۇ يەردىكى پوپ ئەلۋەتتە ئاسماندىن چۈشكەن ئەۋلىيانىڭ ئۆزىمىش . ئۇ ، ۋىستانىمۇ ئۆزۈم بىلەن دائىم مۇشۇ يەرگە ئىبادەتكە ئەكېلەيچۇ ، دەپ ئويلىدى .

جېنى بىلەن رېستو بۇ خىل يېڭى تۇرمۇشقا كىرىشكەندىن كېيىن ، كىشىنى ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدىغان بەزىبىر ئىشلارمۇ سادىر بولدى . بۇلار شىمالىي رايوندا ئولتۇرغان چاغلىرىدا ، جېنى قوشنىلىرىنىڭ كۆزىگە ئانچە چېلىقىپ كەتمەيتتى . ھازىرقى تۇرار جايى بۇنچۇۋالا ھەشەمەتلىك بولغاندىن كېيىن ، ئەلۋەتتە قولۇم - قوشنىلىرى پەتسىگە كېلىش مەجبۇرىيىتىنى ئويلىشىدۇ - دە ، شۇڭا جېنىنىڭمۇ تەجرىبىلىك ئايال خوجايىنىنىڭ رولىنى ئېلىشقا توغرا كېلىدۇ . ئۇ بۇ ھەقتە رېستو بىلەن مەسلىھەتلەشتى . رېستونىڭ پىكرى بويىچە ، بۇلار ئەر - خوتۇندەك بولۇپ يۈرىدىغان بولدى . ۋىستا جېنىنىڭ ئاۋۋالقى ئېرى شىدولفى ئەپەندىدىن (بۇ ئەسلىدە ئۇنىڭ ئاپسىنىڭ بوۋاق ۋاقتىدىكى ئىسمى ئىدى) بولغان ، دۇنياغا كۆز ئېچىپلا يېتىم بولۇپ قالغان قىز بولىدىغان بولدى ، رېستو ئەلۋەتتە ئۇنىڭ ئۆگەي دادىسى بولاتتى . ھېلىمۇ ياخشى بۇ يەر چىكاگونىڭ شەھەر ئىچىدىن خېلى يىراقتا بولغاچقا ، بۇلار تونۇش - بىلىشلەرنىڭ كۆزىدىن ئېرى تۇرالايدۇ ، شۇڭا گەپنى مۇشۇنداق ياسىسىمۇ بولىۋېرىدۇ . رېستو يەنە جېنىغا كىشىلەر پەتسىگە كەلگەندە تەمتىرمەي ئالدىغا چىقىشى ئۈچۈن ، ئىجتىمائىي ئالاقىگە دائىر قائىدە - يوسۇنلارنى ئېيتىپ بەردى . دېگەندەك ، ئىككى ھەپتە ئۆتەر - ئۆتمەيلا پەتسىچىلەر كەلگىلى تۇردى . كەلگۈچى ياكى ستاندارت خانىم بولۇپ ، مۇشۇ ئەتراپتا خېلى يۈز - ئابروۋى بار خېنىم ئىدى . ئۇنىڭ ئۆيى جېنىلارنىڭ ئۆيىدىن بەش قورۇ نېرىدا ئىدى . بۇ ئەتراپتىكى ئۆيلەر كەڭ كەتكەن ئوتلاق بىلەن ئايرىلىپ تۇراتتى . ئۇ ياق شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ مال

سېتىۋالغىلى بېرىپ ، قايتىشىدا بۇلارنىڭكىگە پەتىلەپ ئۆتۈپ كەتكىلى كىرگەندى .

— گان خېنىم ئۆيدىمۇ ؟ — ئۇ يېڭىدىن ياللىۋېلىنغان دېدەك سئاننىدىن سورىدى .

— ئۆيدە بولۇشى مۇمكىن ، خېنىم ، — دەپ جاۋاب بەردى دېدەك ، — ئىسىم كارتۇشكىڭىز بارمۇ ؟

مېھمان كارتۇشكىنى ئۇزاتتى ، جېنى خېنىم كارتۇشكىنى قولغا ئېلىپ ، ئۇنىڭغا قىزىققىنچە بىرھازا قاراپ كەتتى .

جېنى مېھمانخانغا كىرگەندە ، ستاندارت خانىم — ئېگىز بويۇق ، قارىمۇتۇق كەلگەن ، چېپىلغاقتەك كۆرۈنىدىغان ئايال —

قالتىس ئېھتىرام بىلەن ئۇنىڭغا ئاۋۋال سالام قىلدى .

— بۈگۈن مەن ھالىمىغا باقمىي ئالايمىتەن پەتىلەپ كەلدىم ، — ئۇ ئىنتايىن قىزغىنلىق بىلەن سۆزلەپ كەتتى ، —

مەن سىزگە قوشنا ئولتۇرمىن . مېنىڭ ئۆيۈم ئاۋۋ تەرەپتە ، ئوتتۇرىمىزدا ناھايىتى نەچچە ئۆيلۈكلا بار . سىز كۆرگەن بولۇشىڭىز مۇمكىن ، ئىشىك ئالدىدا ئاق مەرمەر تۈۋرۈك بار قورۇ

مېنىڭكى .

— ھە ، شۇنداق ، توغرا ، — دېدى جېنى جاۋابەن ، — مەن بىلىمەن ، بىلىمەن . گان ئەپەندى بىلەن دەسلەپكى قېتىم

كەلگىنىمىزدىلا كۆرۈپ ، قالتىس ئىكەن دەپ ماختىغاندۇق .

— سىلەرنىڭ ئەپەندىنىڭ نامى شەرىپىنى ئاڭلاپ كېلىۋاتقىنىمغا ئۇزاق بولدى . مېنىڭ ئېرىم ۋېكس رېلىس ئاچال شىركىتىدە ئىشلەيدۇ .

جېنى بېشىنى تۆۋەن سالدى . ستاندارت خانىمنىڭ گەپ قىلىۋاتقاندىكى قىياپىتىگە قاراپ ، ئۇياق بايا تىلغا ئالغان ھېلىقى

شىركەتنىڭ خېلى مۇھىم شىركەت ئىكەنلىكىنى پەملىدى .

— بىزنىڭ بۇ يەردە تۇرۇۋاتقىنىمىزغا خېلى يىللار بولۇپ قالدى ، سىلەر بۇ يەرگە يېڭى كەلدىڭلار ، غېرىبىسىنى قېلىشىڭلار چوقۇم گەپ ، ۋاقتىڭىز بولسا بىر كۈنى بىزنىڭكىگە بېرىپ

ئولتۇرۇپ كەلسىڭىز ، سىزنى قالىتىس كۈتۈۋالغان بولاتتىم .
مېنىڭ مېھمان قوبۇل قىلىش كۈنۈم — پەيشەنبە .
— ئەلۋەتتە بارىمەن ، — جېنى ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى
بىلەن ، كۆڭلىدە ناھايىتى ئوڭايىسىز ھېس قىلدى ، چۈنكى
مېھماندارچىلىققا بېرىش ئۇنىڭ ئۈچۈن ئېيتقاندا بېشىغا تاغ
يىقىلغاندەك بىر ئىش ئىدى .

— بۈگۈن بىزنىڭكىگە قەدەم تەشرىپ قىلىپ ، مېنى تولىمۇ
خۇرسەن قىلدىڭىز . گان ئەپەندى ئادەتتە ناھايىتى ئالدىراش ،
لېكىن ئۆيدە بولغان بولسا ، ئۇياقمۇ خۇشاللىق بىلەن سىزلەرنى
يوقلاپ كەلگەن بولاتتى .

— ئىككىڭىزلەرنى بۆلەك بىر كۈنى ئايرىم تەكلىپ
قىلىمىز ، — دېدى ستاندارت خانىم ، — بىزنىڭ ئۇ يەرلەر
ناھايىتى تىنچ . ئېرىم باشقىلار بىلەن باردى — كەلدى قىلىشنى
ئانچە ياقىتۇرۇپ كەتمەيدۇ . شۇنداقتىمۇ بىز قوشنا — قولۇملار
بىلەن ئاغىنىدارچىلىق قىلىپ ئۆتۈشنى خالايمىز .

جېنى ئۇنىڭ بۇنداق ياخشى نىيەتلىرىگە جاۋابەن يېقىملىققىنا
كۈلۈپ قويدى . مېھماننى ئىشىك تۈۋىگە ئۈزىتىپ بېرىپ ، ئۇنىڭ
بىلەن قول سىقىشىپ قويدى .

— سىزنىڭ گۈزەل رۇخسارىڭىز مېنى سۆيۈندۈرۈۋەتتى ، —
دېدى مېھمان ئاق كۆڭۈللۈك بىلەن .

— شۇنداقمۇ ، رەھمەت سىزگە ، — جېنىنىڭ مەڭزىلىرى
ۋىللىدە قىزاردى ، — بۇنداق مەدھىيىگە لايىق ئەمەس ئىدىم .
— ماقۇل ئەمىسە ، مەن سىزنىڭ قايسىبىر كۈنى بىزنىڭكىگە
بېرىشىڭىزنى تۆت كۆز بىلەن كۈتمەن . خەير — خوش ، — ئۇ
سۆزلەۋىتىپ ئەدەپ بىلەن خوشلاشتى .

«خېلى دۇرۇس ئىكەن ، — جېنى ستاندارت خانىمنى
پەيتۇنىڭ قېشىغا بارغۇچە كۆز نەزىرى بىلەن ئۈزىتىپ تۇرۇپ ،
ئىچىدە شۇنداق ئويلىدى ، — مېنىڭچە بۇ ئايال خېلى تۈزۈكتەك
قىلىدۇ . رېستو كەلگەندە ئۇنىڭغا دەپ بېرەيچۇ .»

پەتگە كەلگەن باشقا مېھمانلاردىن كارمىگ بو كېر ئەر -
خوتۇن ، خانسېن فېرد خانىم ، موسېس بولىنگېر خانىملار ئىسىم
كارتۇشكىسىنى قالدۇرۇپلا ياكى بىرنەچچە مىنۇت قۇرۇق پاراڭ
سېلىشىپلا كېتىپ قېلىشتى . جېنى بۇنىڭدىن ئۆزىنى خۇددى
مۇھىم ئايال بولۇپ قالغاندەك ھېس قىلىپ ، ئۆزىنىڭ ئىززەت -
ئابرويىنى ، ئورنىنى ساقلاپ قېلىشقا پۈتۈن كۈچى بىلەن
تىرىشتى . ئەمەلىيەتتە ئۆزىمۇ مېھماندوستلۇقنى جايىدا
قاملاشتۇرۇپ يۈردى . مېھمانلارغا ئىنتايىن قىزغىن ، ئىنتايىن
خۇشخۇي مۇئامىلىدە بولدى . يېقىملىق تەبەسسۇم قىلىپ ،
ئىنتايىن تەبىئىي پوزىتسىيە تۇتتى . بۇنىڭ بىلەن باشقىلاردا
ناھايىتى ئوبدان تەسىرات قالدۇرماقچى بولدى . ئۇ مېھمانلارغا
ئۆزلىرىنىڭ شىمالىي رايوندىن تېخى يېقىندىلا كۆچۈپ
كەلگەنلىكىنى ، «ئېرى» گان ئەپەندىنىڭ خېلىدىن بېرى خىد
باغچىسىغا كۆچۈپ كېلىش ئويىدا بولۇپ يۈرگەنلىكىنى ، دادىسى
بىلەن قىزىنىڭمۇ مۇشۇ يەردە تۇرۇۋاتقانلىقىنى ، رېستوننىڭ ئۇ
بالغا ئوڭىي دادا بولىدىغانلىقىنى سۆزلەپ بەردى . يەنە ،
مېھمانلارنىڭ قەدەم تەشرىپ قىلغانلىقىدىن ناھايىتى مىننەتدار
ئىكەنلىكىنى ، ئۆزىنىڭمۇ باشقا بىر كۈنى ئۇلارنىڭكىگە پەتگە
بارىدىغانلىقىنى ، ياخشى قوشنىدارچىلىق قىلىپ ئۆتۈشنى ئۈمىد
قىلىدىغانلىقىنى ئېيتتى .

رېستو كىم - كىملىرىنىڭ پەتگە كەلگەندىن كەچ بولغاندا
ئاندىن خەۋەر تاپاتتى ، چۈنكى ئۆزى ئۇ كىشىلەر بىلەن ئۇچرىشىپ
قېلىشنى ئانچە خالىمايتتى . بارا - بارا ، جېنىغا بۇنداق ئىشلار
خېلى قىزىقارلىق بولىدىغان بولدى . ئۇ يېڭى - يېڭى دوست
تۇتۇپ يۈرۈشنى ياقتۇرۇپ قالدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە
مېھماندوستلۇقنى تازا قاملاشتۇرۇپ ، رېستوننىڭ ئۆزىنى
پەزىلەتلىك رەپىقە ، كۆڭۈلدىكىدەك ھەمراھ قاتارىدا كۆرىدىغان
بولۇشى ئۈچۈن بىر ئاساس ھازىرلىۋېلىش ئۈمىدىدىمۇ بولۇپ
يۈردى . شۇنداق بولىدىغان بولسا رېستو كەلگۈسىدە ئۇنىڭ بىلەن

راستتىنلا توي قىلىپ قېلىشى مۇمكىن - دە .
 بىراق بۇنداق دەسلەپكى تەسىراتنىڭ ئۇزاق داۋاملاشمايدى .
 خانلىقى كۆپ ئۆتمەيلا جېنىنىڭمۇ ئايان بولدى . كىشىلەرنىڭ ئۇنى
 تەرىپلەشلىرى سەل قىزىپ كەتكەندەك قىلىۋىدى ، ئۇزاق ئۆتمەيلا
 تەرەپ - تەرەپتىن مىش - مىش گەپلەر تارقالغىلى تۇردى . بىر
 كۈنى جېنىنىڭ يېقىن قوشنىسى كرايگ خانىمنى دوستى سامۋى
 خانىم يوقلاپ كەلگەنىدى . گەپتىن گەپ چىقىپ ، ئۇ رېستوننىڭ
 قانداق كىشى ئىكەنلىكىنى بىلىدىغانلىقىنى دەۋەتتى .
 — ھە ، شۇنداق ، توغرا ، بىلەمسەن ؟ — دېدى ئۇ يەنە ، —
 ئۇنىڭ نام - ئاتىقى سەل . . . — شۇنداق دەۋاتقىنىدا ئۇنىڭ
 قاشلىرى بىلەن قوللىرى تەڭلا ئۇسسۇلغا چۈشۈپ كەتتى .
 — شۇنداق ئىش بارمۇ تېخى ! — دوستى ھەيران بولۇپ
 سورىدى ، — قارىماققىغۇ شۇنداق ۋەزىمىن كۆرۈنىدۇ .
 — ئۇغۇ راست ، ئۇ بۇرۇندىنلا ناھايىتى ۋەزىمىن
 كۆرۈنىدىغان ، — سامۋى خانىم سۆزىنى داۋام قىلدى ، — ئۇ ياق
 دېگەن ئېسىل ئائىلىدىن چىققان - دە . شۇغىنىسى ئۇ كىشى بىر
 ياش چوكانغا بۇزۇلغانىكەن — ئېرىم ماڭا شۇنداق دېگەنىدى . ئۇ
 مۇشۇ ئايالمۇ ، ئەمەس ، بۇنى بىلمەيدىكەنمەن ، لېكىن ئۇلار
 ئەر - خوتۇن بولۇشۇپ شىمالىي رايوندا ئولتۇرغان ۋاقىتلىرىدا ،
 ئۇ ئايالنى گاۋۋۇد خېنىم دەپتى ياكى مۇشۇنىڭغا ئوخشاپراق
 كېتىدىغان بىر ئىسىم بىلەن چاقىراتتى .
 — بۇ ! بۇ ! بۇ ! — كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بۇ
 خەۋەرنى ئاڭلاپ ، كرايگ خانىمنىڭ تىلى گەپكە قولاشمايلا
 قالدى ، — تېخى مۇشۇنداق ئىشىمۇ بارمىدى ! ئۇنداقتا ئۇ چوقۇم
 ئاشۇ ئايال ، ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ئىسمىنى گېرخاردت دېيىشكەنىدى .
 — گېرخاردت ! — سامۋى خانىم چۇرقىراپ كەتتى ، —
 توغرا ، دەل مۇشۇ ئىسىم . مېنىڭ گۇمانىمچە ئۇ ئايال ئىلگىرىكى
 چاغلىرىدىمۇ قائىدىدىن چىقىپ كەتكەنغۇ دەيمەن — ھەرقانچە
 ياخشى دېگەندىمۇ ھېلىقى بالا مۇشۇ يەردە - دە . ئۇنىڭ كېيىن

ھېلىقى ئايال بىلەن توي قىلغان ياكى قىلمىغانلىقىنى بىلمەيدىكەنمەن . مەيلى نېمە بولغان بولسۇن ، بىلىشىمچە ئۇياقنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر بۇ ئايالنى ئېتىراپ قىلىشنى خالىمايدىكەن .

— نېمىدېگەن قىزىقارلىق ئىشلار بۇ ! — كرايگ خانىم توۋلاپ تاشلىدى ، — ئەگەر ئۇ راستتىنلا ھېلىقى ئايال بىلەن توي قىلغان بولسا ، ئۇ چاغدا تېخىمۇ قىزىق بولغان بولىدۇ . بۇ ئاي ، بۇ كۈنلەردىمۇ ، ئۇچراشقان كىشىلىرىڭنى زادىلا چۈشىنىپ يەتكىلى بولمايدىكەن ، شۇنداقمۇ ؟

— شۇنداق بولمايچۇ ! ھازىرقى ئادەملەرنىڭ ياخشى - يامانلىقىنى بەزىدە ئايرىۋېلىشۇمۇ تەس . ھېلىقى ئايالنىڭ رەڭگىرىيىغۇ خېلى يامان ئەمەس ئىدى .

— ئادەمنىڭ ئىچىنى كۆيدۈرگۈدەك دەرىجىدە ! — دېدى كرايگ خانىم ، — دېمىسىمۇ ئاجايىپ ساددا ھەم گۈل . مەن جېنىمدا ئۇنىڭغا مەپتۇن بولۇپ قالغانىدىم .

— ئەمما ، — مېھمان سۆزىنى داۋام قىلدى ، — بۇ بەلكىم ھېلىقى ئايال ئەمەستۇر . بەلكىم مەن ئاداشتۇرۇپ قويغاندۇرمەن . — ۋاي ، مېنىڭچە شۇ . گېرخاردت ! ئۇ ئايال شىمالىي رايوندا ئولتۇرغانلىقىنى ماڭا ئۆزى دېگەن تۇرسا .

— ئۇنداق بولسا چوقۇم شۇ ئىكەن . قىزىق - ھە ، سەنمۇ باياتىن قانداقلارچە ئۇنىڭ گېپىنى قىلىپ قالدىڭىكىنە !

— دېمىسىمۇ قىزىق ئىش ، — دېدى كرايگ خانىم ، بۇ گەپنى قىلىۋاتقىنىدا ، ئۇنىڭ كۆڭلىدە بۇنىڭدىن كېيىن جېنىمغا قانداق مۇئامىلە قىلسام بولار كىن ، دېگەن پىكىر كەزمەكتە ئىدى .

ئۇنىڭدىن كېيىن ، يەنە باشقا مەنبەلەردىنمۇ مىش - مىش گەپلەر يېتىپ كەلدى . بەزىلەر رېستورانت بىلەن جېنىمنىڭ شىمالىي رايوندا ئولتۇرغان چېغىدا بىر پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ سىرتقا چىققانلىقىنى كۆرۈپ قالغان ، بەزىلەر رېستورانت ئۇنى گېرخاردت خېنىم دەپ تونۇشتۇرغانلىقىنى كۆرگەن ، يەنە بەزىلەر گان ئائىلىسىنىڭ ئەھۋالىدىن خەۋەر تېپىپ قالغانىدى . دەرۋەقە ،

جېنىنىڭ ھازىرقى ئورنى ، چىرايلىق قورۇ - جايى ، رېستونىڭ بايلىقى ، يەنە ۋىستانىڭ گۈزەل رۇخسارى بۇنداق پايدىسىز ۋەزىيەتنى بېسىپ تۇرالايتتى . جېنى بۇ مەزگىللەردە ئىنتايىن ئېھتىياچان ، ۋاپادار رەپىقە ، كۆيۈمچان ئانا بولۇپ ، كىشىلەردە ناھايىتى ئوبدان تەسىرات قالدۇرغاچقا ، كىشىلەرمۇ ئۇنى ئۇنداقەي - مۇنداقەي دەپ يۈرمىگەنمۇ بولار ئىدى ؛ شۇغىنىسى ، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى كەچۈرمىشلىرىمۇ بار - دە ، بۇنى نەزەردىن ساقىت قىلىۋېتىشكە بولمايتتى .

بۇ گەپ ئاخىر بىر كۈنى تېشىلدى . شۇ كۈنى ۋىستا مەكتەپتىن قايتىپ كېلىپلا سورىدى .

— ئاپا ، مېنىڭ دادام كىم ؟

— ئۇنىڭ ئىسمى شىدولق ، ئەزىزىم ، — ئاپىسى شۇنداق دەپ جاۋاب بەردى ؛ شۇ زامان سىرتتا گەپ - سۆز بولغانلىقىنى ، بەزىلەرنىڭ سۆز - چۆچەك قىلىشىپ يۈرۈۋاتقانلىقىنى ئاڭقىرىپ قالدى ، — نېمىدەپ بۇنى سوراپ قالدىڭىز ؟

— مەن قەيەردە تۇغۇلغان ؟ — ۋىستا ئاپىسىنىڭ سوئالىغا جاۋاب بەرمەي ، ئۆزىنىڭ كېلىپ چىقىشىنى ئېنىقلىۋېلىشقا تەقەززا بولۇپ يەنە سورىدى .

— ئوھىئودىكى كولومبۇدا ، قوزام . نېمە بولدى ؟

— ئانىتا بولسىڭىز مېنى سېنىڭ داداڭ يوق ، دەيدۇ ، سىزنى مېنى تۇغقان چاغدا توي قىلمىغانىكەن ، دەيدۇ . تېخى مېنى ھەقىقىي قىز بالا دېگىلى بولمايدۇ ، زادىلا ئادەم قاتارىدا كۆرگىلى بولمايدۇ ، دەۋاتىدۇ . ئۇ مېنىڭ ئاچچىقىمنى شۇنداق كەلتۈردىكى ، ئۆزۈمنى تۇتۇۋالماي ئۇنى بىر شاپىلاق سالىدىم .

جېنىنىڭ چىرايى شۇئان جىددىي تۈسكە كىردى ، ۋىستاغا كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ قاراپ تۇرغىنىچە خىيالغا چۆكتىسى : « بولسىڭىز خانىم ئۆيۈمگە پەتە قىلىپ كەلگەن ، مەن تېخى ئۇنى ئاجايىپ مۇلايىم ئىكەن ، ماڭا ئەجەب قىزغىن مۇئامىلە قىلدى ، دەپ قاپتىكەنمەن . مانا ئەمدى ئۇنىڭ مۇشتەك قىزى ۋىستاغا

مۇشۇنداق گەپلەرنى قىپتۇ . بۇ بالا زادى قەيەردىن ئاڭلىۋالغان بولغىدى ؟»

— ئۇنىڭ نېمە دېيىشى بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن ، قوزام ، — دېدى جېنى ئاخىر ، — سىز بىلمەيسىز ، سىزنىڭ دادىڭىز شىدولق ئەپەندى ، سىز كولومبودا تۇغۇلغان . خەقلەرنىڭ بالىلىرى بىلەن ئۇرۇشماڭ . ئۇرۇشقاندىن كېيىن ، ئۇلار ئەلۋەتتە يامان گەپ قىلىدۇ ، بەزى چاغلاردا بىر گەپلەرنى ئويلاپلا دەۋىتىدۇ . ئۇنىڭ بىلەن كارىڭىز بولمىسلا ، بۇنىڭدىن كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە يۈرمىسىڭىزلا بولدى . ئۇنىڭ بىلەن بىللە بولمىسىڭىز ، ئۇمۇ سىزگە ھېچنېمە دېمەيدۇ .

بۇ ئانچە تولۇق بولمىغان چۈشەنچە بولسىمۇ ، لېكىن ھەرھالدا ۋىستا ھازىرچە قانائەتلەنگەن بولدى .

— ئۇ مېنى ئۇرىدىغان بولسا ، مەنمۇ ئۇنى ئۇرىمەن ، — دېدى ئۇ گېپىدە چىڭ تۇرۇپ .

— ئۇنىڭغا ھەرگىز يېقىنلاشقۇچى بولماڭ ، قوزام ، ئاڭلاۋاتامسىز ؟ ئۇنىڭغا يېقىن بارسىڭىزلا ، ئۇ سىزنى ئۇرۇۋالىدۇ ، — دېدى ئاپىسى جاۋابەن ، — سىز ئۆزىڭىزنىڭ ئوقۇشىنىلا بىلىڭ ، ئۇنىڭغا ئېتىبار قىلماڭ ، ئۇنىڭ چىشىغا تەگمىسىڭىز ، ئۇمۇ سىزگە چېقىلالمايدۇ .

ۋىستا نېرى كەتتى ، جېنى ئۆزى يالغۇز قېلىپ ھېلىقى گەپلەرنى قايتا - قايتا خىيالدىن ئۆتكۈزدى . قولۇم - قوشنىلار سۆز - چۆچەك قىلغىلى تۇرۇپتۇ - دە ئەمدى . ئۇنىڭ تارىخى سۆز - چۆچەككە دەسمايە بولۇپ بېرىپتۇ . ئەمما ئۇلارنىڭ بۇنى قانداق بىلىپ قالغانلىقى ئېنىق ئەمەس .

جاراھەتنى داۋالاش — ئۇ بىر ئىش ، يېڭى زەربىگە ئۇچراۋېرىش سەۋەبىدىن كونا يارنىڭ ئاغزى ئېچىلىپ كېتىش بولسا ، بۇ باشقا ئىش . بىر كۈنى ، جېنى تام قوشنىسى خانسېن فرېد خانمىنىڭكىگە پەتگە كىرىۋىدى ، ئۇ يەردە ۋىللىستون بوكېر خانىم بىلەن ئۇچرىشىپ قالدى ، ئۇ خانىم بۇ يەردە چاي ئىچىپ

ئولتۇرغانىكەن . بوكېر خانىم گان جەمەتى بىلەن تونۇشاتتى ، جېنىنىڭ شىمالىي رايوندىكى چېغدىكى كەچۈرمىشىدىنمۇ خەۋەردار ، يەنە كېلىپ گان ئائىلىسىنىڭ پوزىتسىيىسىدىنمۇ خەۋىرى بار ئىدى . ياداڭغۇ كەلگەن ، ساغلام بەدەن ، نەزەر دائىرىسى كەڭ بولغان بۇ ئايالنى لېئانچو خانىمنىڭ ئېقىمىدىكى ئاياللار قاتارىغا كىرىدۇ ، دېسىمۇ ئوشۇق كەتمەيتتى ، يەنە كېلىپ ئۇ ئىجتىمائىي ئالاقىگە ناھايىتى ئەھمىيەت بېرەتتى . ئۇ بۇ كەمگىچە فېرىد خانىمنىمۇ ئۆزىنى خېلىلا توختاتقان ، دەپ ئويلاپ كەلگەنىدى ، ئەمدى جېنىنىڭ ئۇنىڭكىگە پەتىگە كىرگىنىنى كۆرۈپ ، ئوزايدىن ئۆزىنى تۇتۇۋالغاندەك كۆرۈنىشىمۇ ، لېكىن ئىچىدە ئوغىسى قايناپ كەتتى .

— بۇ ياق گان خانىم بولىدۇ ، بوكېر خانىم ، — فېرىد خانىم ناھايىتى ئوچۇق چىراي بىلەن ئۇنى مېھمانغا تونۇشتۇردى . بوكېر خانىم جېنىغا قاپاق تېگىدىن بىر نەزەر تاشلىدى .
— رېستوگان خانىمما؟ — دەپ سورىدى ئۇ .
— شۇنداق ، — دەپ جاۋاب بەردى فېرىد خانىم .

— ئەمەلىيەتتە ، — دېدى ئۇ سوغۇق قىياپەتتە ، — رېستوگان خانىمنىڭ نامىنى خېلى بۇرۇنلا ئاڭلىغانمەن ، — ئۇ «خانىم» دېگەن سۆزنى ئالاھىدە كۈچلۈك ئۇرغۇ بىلەن ئېيتتى .

شۇنىڭدىن كېيىن ، ئۇ جېنىغا قاراپمۇ قويمىي ، يېنىغا ئۆرۈلۈپ فېرىد خانىم بىلەن قىزغىن پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى . دە ، جېنىغا بىرەر ئېغىز سۆز قىستۇرغىلىمۇ ئىمكانىيەت قويمىدى . جېنى بۇ خىل ئوسال ئەھۋالغا نېمە ئامال قىلىشنى بىلەلمەي ، بىر چەتتە ئىلاجسىز قاراپ تۇردى ، بوكېر خانىم ئەسلىدە ئۇزاقراق ئولتۇرماقچىدى ، بىراق بىرنەچچە ئېغىز گەپنى قىلىپ بولۇپلا قايتىشقا تەمشەلدى .

— مەن ئارتۇق ئولتۇرالمىدىغان بولدۇم ، — دېدى ئۇ ، — نىمىز خانىمغا بۈگۈن يوقلاپ بارىمەن دەپ ۋەدە قىلىپ قويغانىدىم . سىزنى كۆپ ئاۋارە قىلىدىم .

ئۇ ئىشك تۇۋىنگە بارغۇچە ، جېنىغا نەزەر - گۈزىرىنىمۇ سېلىپ قويمىدى . بوسۇغا تۇۋىنگە بارغاندىن كېيىن ، ئاندىن ئۇنىڭغا قاراپ زورمۇزور بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى .

— بىز ئەمدى ھەمىشە مۇشۇنداق غەلىتە مەخلۇقلارغا دوڭقۇرۇشۇپ قالىدىغان بولدۇق ، — ئىشكتىن چىقىۋېتىپ ، ساھىبخانىغا مۇشۇ گەپنى قىلدى .

فېرىد خانىم جېنىنىڭ يېنىنى ئېلىشقا پېتىنالىمدى . چۈنكى ئۆزىنىڭ جەمئىيەتتىكى ئورنىمۇ ئانچە كۆزگە چېلىققۇدەك ئەمەس ، ئۇ پەقەتلا ئوتتۇرا بۇرژۇئازىيە تەبىقىسىنىڭ ئاياللىرىدەك ، كىشىلەر بىلەن چىرايلىق مۇئامىلە قىلىپ ئۆتۈشكە تىرىشاتتى ، شۇڭا بوكېر خانىمنى رەنجىتىشكە پېتىنالىمدى ، چۈنكى ئۇنىڭ ئىجتىمائىي ئورنى جېنىنىڭكىدىن جىق مۇھىم - دە . ئۇ جېنىنى ئولتۇرغان يەرگە قايتىپ كېلىپ ، ئۇنىڭغا ناماقۇل بولغاندەك مېيىقىدا كۈلۈپ قويدى ، لېكىن كۆڭلى سەل پاراكەندە بولدى . جېنىنىڭغۇ چىرايى ئوڭۇپلا كەتتى . بىردەمدىن كېيىن ، بىر ئىشنى باھانە قىلىپ خوشلىشىپ چىقىپ كەتتى . بۇ قېتىمقى ھاقارەتلىنىش ئۇنىڭغا چوڭقۇر تەسىر قىلدى ، كۆڭلىدە فېرىد خانىم ئەمدى مەن بىلەن باردى - كەلدى قىلغىنىغا قاتتىق ئۆكۈنۈۋاتىدۇ ، دەپ ئويلىدى . بۇنىڭدىن كېيىن بېرىش - كېلىش ، پەتە ئوقۇش دېگەنلەرنىڭ ئايىغى مۇشۇنىڭ بىلەن ئۈزۈلدى ، دېگەن گەپ . ئەينى چاغلاردىكى ھېلىقىدەك ئۈمىدسىزلىك تۇيغۇسى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى قايتا ئىگىلىۋالدى ، ئۇنىڭغا پۈتكۈل ھاياتى ئۈزۈل - كېسىل مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى . بۇ ئىشلارغا ئەمدى ھېچقانداق ئامال يوق ، ئامال بولغان تەقدىردىمۇ بەربىر ئىشقا ئاشمايدۇ . رېستوننىڭ ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىش نىيىتى زادىلا يوق ، ئۇنىڭ ئورنىنى ئېنىق بېكىتىش ئويمانمۇ يوق .

كۈنلەر كەينى - كەينىدىن ئۆتۈپ كېتىۋەردى ، ئىشلار يەنە شۇ تەرىقىدە داۋام قىلىۋەردى . بۇ كاتتا ئىمارەتنى ، مۇنۇ تەكشۈلۈنگەن چىمەنلىكنى ، بۈككەدە باراقسان بولۇپ كەتكەن

دەل - دەرەخلەرنى ، تۈۋرۈكلەرگە ۋە ۋادەكلەرگە يامشىپ نەپىس يېشىل پەردە ھاسىل قىلغان ۋىستېنىيە پېلىكىنى ، گېر خار دىتىنىڭ ھويلىدا خاتىرجەم ھالدا ئەركىن سەير قىلىپ يۈرگىنىنى ، ۋىستانىڭ ھەر كۈنى چۈشتىن كېيىن مەكتەپتىن قايتىپ كېلىۋاتقىنىنى ، رېستونىڭ ھەر كۈنى سەھەردە چىرايلىق پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ چىقىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرگەندە ، ھەرقانداق ئادەم بۇ گۈزەل ئائىلىدە تىنچلىق ھەم مەمۇرچىلىق ھۆكۈم سۈرۈۋېتىپتۇ ، ئۇنىڭدا ئەمدى زەررىچە كۆڭۈلسىزلىكنىڭ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ، دېگەن بولاتتى .

ئەمەلىيەتتە ، رېستو بىلەن جېننىنىڭ تۇرمۇشى بىر خىلدا ئۆتمەكتە ئىدى . قولۇم - قوشنىلاردىن ئۇلار بىلەن باردى - كەلدى قىلغۇدەك ھېچكىم قالمىدى ، بولغاندىمۇ ناھايىتى ئاز ئىدى ، شۇڭا ئىجتىمائىي ئالاقە تۇرمۇشى بۇلارغا يات بولۇپ قالدى ، ئەمما بۇ خىل زىيانىمۇ ھېس قىلغۇدەك بولۇشىمىدى ، چۈنكى ئائىلىۋى تۇرمۇشنىڭ شادلىقى ۋە قىزىقارلىقىمۇ كۆپ بولىدۇ - دە ، ۋىستا پىئانىنو چېلىشنى ئۆگىنىۋاتقاندى ، ھازىر خېلى ئوبدانلا چالىدىغان بولۇپ قالدى . ئۇنىڭدا مۇزىكا تالانتى بار بولۇپ چىقتى . جېننى ئۆيىچىدە ئۇچىسىغا زەڭگەر ، سۇس بىنەپشە رەڭلىك ياكى زەيتۇن رەڭلىك خالات كىيىپ ئۆي ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولاتتى ياكى كىيىم تىكەتتى ، ياكى چاڭلارنى تازىلايتتى ، بىر بولسا ۋىستانى جابدۇتۇپ مەكتەپكە يولغا ساتاتتى ، بىر بولسا نەرسە - كېرەكلەرنى رەتلەپ ، يىغىشتۇراتتى ، ئۇنىڭ مۇشۇنداق يېقىملىق تۇرقى كىشىنىڭ زوقىنى قوزغىماي قالمايتتى . گېر خار دىت بىرمۇنچە ۋەزىپە بىلەن پايىپتەك بولۇپلا يۈرەتتى ، چۈنكى ئائىلىنىڭ ئىگىلىكىگە مۇناسىۋەتلىك ئىشلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ قولىدىن ئۆتكەندە ئاندىن كۆڭلى جايغا چۈشەتتى . ئۇنىڭ ئۆزى ئۈستىگە ئېلىۋالغان شۇنداق بىر ۋەزىپىسى بار ئىدىكى ، ھەر كۈنى ئاخشىمى رېستو ياكى چاكارلار گازۋاي لامپا بىلەن ئېلېكتر لامپىنى ئۆچۈرگەندىن كېيىن ، ئۇ يەنە ئۆچۈرۈلمىگەن چىراغ

قالدىمۇ ، يوق ، دەپ ، ئەتراپنى بىر قۇر كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقاتتى . ئۇنىڭ قارشىچە ، بۇنداق ئىسراپچىلىق گۇناھ ھېسابلىناتتى .

رېستونىڭ قىممەت باھالىق كىيىملىرى بىرنەچچە ئاي كىيىلگەندىن كېيىن ئۆزىچىلا غايىب بولاتتى ، بۇمۇ تېجەشلىك نېمىس بوۋاينىڭ نەزىرىدە ئېچىنىشلىق ئىش بولۇپ ھېسابلىناتتى . بەزىدە ئۇنىڭ ئېسىل ئايىغىنى خۇرۇمى ئازراق قورۇلۇپ قالغانلىقى ياكى پاشنىسى ئازراق ئۇپرىغانلىقى ئۈچۈنلا كىيىمى تاشلىۋېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ قالسا ، ئىچى ناھايىتى ئېچىشىپ كېتەتتى . ئۇنىڭ بۇ ئايىغلارنى جۆندەپ قويغۇسى كېلىپ كېتەتتى ، بىراق رېستودىن ئايىغىنىڭ نەرى ئەسكەرەپتۇ دەپ سورىسا ، رېستو ئۇنىڭغا كىيىم ھېچ راھەت ھېس قىلمايۋاتمەن ، دەپ جاۋاب بېرەتتى .

— مۇشۇنداقمۇ سۆلەتۈزلىق قىلغان بارمۇ ! — گېرخاردت جېننىغا دائىم شۇنداق دەيتتى ، — مۇشۇنداقمۇ ئىسراپچىلىق قىلامدۇ ! بۇنداق قىلسا ئاقىۋىتى ياخشى بولمايدۇ ، بىر كۈنى بولمىسا بىر كۈنى گادايلىشىپ قالىدۇ .

— ئۇنىڭغا ئامال يوق ، دادا ، — دەيتتى جېننى رېستونى ئاقلاپ ، — ئۇ مۇشۇنداق تەربىيىلەنگەن .

— ھىم ! تازىمۇ ئوبدان تەربىيىلىنىپتىكەن . بۇ ئامبىرىكىلىقلارزە ، ئىگىلىك دېگەننى بىزەمۇ چۈشەنمەيدۇ . بۇلار گېرمانىيىگە بېرىپ بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ كەلسە بولىدۇ . مانا شۇ چاغدا بىر دوللارنىڭ قانچىلىك چوڭ رولى بارلىقىنى بىلىۋالىدۇ . بۇنداق گەپلەرنى رېستو بەزىدە جېننىنىڭ ئاغزىدىن ئاڭلاپ ، كۈلۈپلا قويىتتى . ئۇنىڭ قارشىچە ، گېرخاردت ناھايىتى قىزىق ئادەم ئىدى .

ئۇنىڭ كۆڭلىنى يېرىم قىلىدىغان يەنە بىر ئىش ، رېستونىڭ سەرەڭگىنى قالايمىقان ئىشلىتىش ئادىتى ئىدى . ئۇ دائىم گەپ قىلىۋېتىپ سەرەڭگە چاقاتتى ، ئەمما تاماكاغا ئوت تۇتاشتۇرۇشنى

ئېسىدىن چىقىرىپ ، قولىدا تۇتۇپ تۇرۇپلا ئۆچۈرۈپ قوياتتى . بەزى چاغلاردا بىر تال سىگارتنى ئىككى - ئۈچ مىنۇت ھەپىلىشىپ ئاندىن ياندۇراتتى ، سەرەڭگىنى يەنە چېقىپ ، يەنە ئۆچۈرەتتى ، يەنە چاقاتتى . ئايۋاندا بىر بۇلۇڭ بار ئىدى ، رېستو ئەتىياز ياكى ياز كۈنلىرى ئاخشىمى ئاشۇ يەردە ئولتۇرۇپ تاماكا چېكىشنى ياخشى كۆرەتتى . جېنىمۇ ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ ئولتۇراتتى ، ھەر دورەم نۇرغۇن سەرەڭگە ئوتلاققا تاشلىۋېتىلەتتى . بىر قېتىم ، گېرخاردت ئوتلاققا ئوت ئورۇۋېتىپ ، تېخى ئىشلىتىلمىگەن سەرەڭگىلەرنى كۆرۈپ قالدى ، بۇ سەرەڭگىلەر نەچچە تال ئەمەس ، بەلكى پۈتۈن قېپى بىلەن ئوت - چۆپلەرنىڭ ئارىسىدا مېجىلىپ ياتاتتى . ئۇ بۇنى دەسلەپ كۆرگەن چېغىدا ناھايىتى ھەيران قالدى ۋە بىردىنلا كەپپى ئۇچتى . ئۇ ئىسراپچىلىقنىڭ بۇ دەلىل - ئىسپاتلىرىنى تېرىۋېلىپ بىر پارچە گېزىتكە ئورىدى - دە ، جېنى كىيىم تىكىپ ئولتۇرغان ئۆيگە ئەكىردى .

— قارىغىنا ، مەن نېمىنى تېپىۋالدىم ! — دېدى ئۇ ، — قارىغىنا ! بۇ كىشى ئىگىلىككە مۇشۇنداق بېپەرۋالىق بىلەن قارايدىغان تازىمۇ بىر . . . تازىمۇ بىر . . . — گېپىنىڭ ئايغىنى ئاغزىدىن چىقىرالمىدى ، — ئۇ شۇنداق تاماكا چېكىشىنى باشلىدىمۇ بولدى ، سەرەڭگىنى مۇشۇنداق كەلسە - كەلمەس ئىشلىتىۋېرىدۇ ، سەرەڭگە دېگەننىڭ بىر قېپى بەش تىيىن تۇرسا — بەش تىيىن دېگەن . بۇنداق ئادەم كەلگۈسىدە قانچىلىك ياخشى كۈن كۆرۈپ كېتەر . كۈنىنى قانداقمۇ ئۆتكۈزەر - ھە ، مەن زادىلا بىلەلمىدىمغۇ . مانىڭغا قارىغىنا .

جېنى شۇنداق بىر قاراپلا بېشىنى چايقىدى .

— رېستو دېمىسىمۇ ئىسراپچىلىق قىپتۇ ، — دېدى ئۇ . گېرخاردت كۆيۈپ بولالمىغان سەرەڭگىلەرنى قازناققا ئەچۈشۈپ قويدى . بۇلارنى ھېچبولمىغاندا ئوچاققا ئوتتۇرۇق قىلىسىمۇ ھېساب . ئۇ : كونا گېزىتنى ئىشلىتىپ يۈرگۈچە ، سەرەڭگە ياغچىنى ئوچاققا تۇتاشتۇرۇپ تاماكا چەكسەم بولمامدۇ ،

دېگەن ئوي بىلەن ، بۇ سەرەڭگىلەرنى ئوبدان ساقلاپ قويدى ؛ ئۇنداق كونا گېزىت دېگەنغۇ دۆۋە - دۆۋىسى بىلەن تاشلىنىپ تۇرۇپتۇ ، بۇمۇ مۇشۇ خوجايىنلارنىڭ ئىسراپخورلۇق ئادىتىنىڭ بىر خىل ئىسپاتى - دە . ئۇنىڭغا بۇ دۇنيا تازىمۇ ئېچىنىشلىق بولۇپ تۇيۇلدى . ھەممىلا نەرسە دېگۈدەك ئۇنىڭ كۆزىگە سىغمايۋاتاتتى . ئۇ ئىسراپچىلىق ھەم ھەشەمەتچىلىك ئادىتىگە قارشى تىرىشىپ كۈرەش قىلىۋەردى . ئۆزىگە كەتكەن خەج - خىراجەتنى قاتتىق قىسالتتى . بىرنەچچە يىلغىچە ، ھەر يەكشەنبە كۈنى رېستوننىڭ كونا كىيىمىدىن ئۆزگەرتىپ تىكىلگەن قارا رەڭلىك كاستۇم - بۇرۇلكىنى كىيىپ يۈردى . ئۆزىنىڭ پىسخىكىسىنى ئانچە - مۇنچە ئۆزگەرتكەندىن كېيىن ، رېستو تاشلىۋەتكەن ئاياللارمۇ ئۇنىڭغا مۇۋاپىق كەلمەيدىغان يېرى يوقتەك كۆرۈندى - دە ، ئۇلارنىمۇ پۇتغا سېپىۋالىدىغان بولدى . ئۇنىڭ كونا گالىستۇكىمۇ بار تېخى — ھېلىقى قارا رەڭلىك گالىستۇك — ئۇ بۇنىمۇ ناھايىتى ياقىراتتى . ئەپسۇسكى ، رېستوننىڭ ئىچ مائىكىلىرىنى ئۆزگەرتىپ تىكىۋالغىلى بولمايدۇ - دە ، بولمىسا ئۇنىمۇ كىيىۋالغان بولاتتى ؛ كۆڭلەكلەرنى ئاشپەز ئايال قولىدا ئۆزگەرتىپ تىكىپلا بەرسە ، ئۇنىمۇ جان دەپ كىيەتتى . يەنە تېخى رېستوننىڭ پايپاقلىرىمۇ بار ، رېستو بۇ پايپاقلارنى بىر يېرى ئىلىنىمىسىمۇ تاشلىۋېتىۋېرەتتى . شۇنداق قىلىپ ، گېرخاردت ئۆزىنىڭ ئۈستىبېشىغا بىر تىيىنىمۇ زايە قىلماي كەلدى .

ئۇ رېستو تاشلىۋەتكەن باشقا كىيىملەرنى — ئاياغ ، ئىچ مايكا ، ياقىلىق ، كاستۇم - بۇرۇلكا ، گالىستۇك ھەم شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنى بىردىن - بىردىن يىغىپ ساقلاپ قوياتتى - دە ، بىرنەچچە ھەپتە ، بىرنەچچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن تولىمۇ ئېچىنغان ھالدا بىرەر ماشىنىچى ، بىرەر ئەسكى ئاياغ سودىگىرى ياكى بىرەر لاتا - پۇتا سودىگىرىنى تېپىپ ، ئەڭ يۇقىرى باھادا قولدىن چىقىرىۋېتەتتى . ئۇ ئەسكى كىيىم سودىگەرلىرىنىڭ ھەممىسىنىڭ ناھايىتى قۇۋ كېلىدىغانلىقىنى بىلىۋالدى - دە ،

ھەرقانداق لاتا - پۇتا سودىگىرى ياكى ئەسكى ئاياغ سودىگىرىنىڭ ۋايساشلىرىغا ئىشەنمەيدىغان بولۇپ قالدى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى يالغانچى ئىدى، ئۇلار «ئۇنداق نامراتمەن، مۇنداق گادايمەن» دەپ قاقشايدۇيۇ، ئەمەلىيەتتە ھەممىدىن باي ئىدى. ئۇ بۇلارنىڭ توغرىسىدىكى گەپ - سۆزلىرىنى تازا مۇلاھىزە قىلىپ، ھەتتا كەينىدىن مېڭىپ ئۇلارنىڭ سېتىۋالغان نەرسىلەرنى قانداق بىر ياقلىق قىلىدىغانلىقىنى بىلىۋالغانىدى.

«ھۇ، لۈكچەكلەر، — دەپ قايناپ كېتەتتى ئۇ، — ئۇلار مەندىن بىر جۈپ كونا ئاياغنى ئون تىيىنغا سېتىۋېلىپ، قاراپ تۇرسام ئىشىك ئالدىغا ئېسىپ، ئۈستىگە «ئىككى دوللار» دېگەن باھانى چاپلاپ قويۇۋاتىدۇ. ۋۇ، بۇلاڭچىلار! توۋا، ماڭا بىر دوللار بەرسە نېمە بولىدۇ - ھە؟»

جېنى بۇنداق گەپلەرنى ئاڭلىغاندا پىسىڭشىدە كۈلۈپلا قوياتتى. گېرخاردتمۇ پەقەت جېنىنىڭلا ئاغرىنىپ بېرەتتى، چۈنكى رېستورا دېسە ھېچقانداق ھېسداشلىققا ئېرىشەلمەيدىغىنىنى ئوبدان بىلەتتى. ئۆزىنىڭ ئازغىنە بايلىقىنىڭ كۆپ قىسمىنى ئۆزى ياخشى كۆرىدىغان چېركاۋغا سەرپ قىلىۋېتەتتى، بۇ ئەتراپتا، ھەممە كىشى ئۇنى ئادىل، ھالال، ئېتىقادى چىڭ بولۇشىنىڭ تىپى — جىمكى گۈزەل ئەخلاقىي پەزىلەتنىڭ ئەلھەق مۇجەسسىمى، دەپ بىلىشەتتى.

شۇنداق قىلىپ، جەمئىيەتتە تەتۈر قۇيۇن باش كۆتۈرگىنى بىلەن، جېنى مۇشۇ مەزگىللەردە ھاياتىدىكى شېرىن چۈش كەبى تۇرمۇشىنى ئۆتكۈزمەكتە ئىدى. رېستورا ئۆزىنىڭ مۇشۇ قىلىۋاتقانلىرى توغرىلۇق گاھى چاغلاردا ئەندىشىدىن خالىي بولالمىسىمۇ، لېكىن ئۇ ھەر ۋاقىت مۇلايىم، سەگەك ئىدى، بەلكى بۇنداق ئائىلىۋى تۇرمۇشتىن راسا بەھرە ئېلىۋاتقاندىكى كۆرۈنەتتى. — ھېچ ئىش يوقتۇ؟ — ئۇ ھەر كۈنى ئۆيگە قايتىپ كەلگەندە، جېنى ئۇنىڭدىن شۇنداق دەپ سورايتتى.

— ئەلۋەتتە ھېچ ئىش يوق - دە! — ئۇ جېنىغا مۇشۇ

جاۋابى بېرەتتى - دە ، ئۇنىڭ ئېڭىكىنى ياكى قوۋۇزىنى چىمدىپ قوياتتى .

جېنى ئۇنىڭ ئارقىسىدىن ئۆيگە بىللە كىرەتتى ، ئەزەلدىن چاققان دېدەك سىئانى ئىتتىك كېلىپ ئۇنىڭ پەلتوسى بىلەن شىلەپسىنى قولىدىن ئالاتتى . قىش كۈنلىرى ، ئۇ ھەمىشە كۈتۈپخانىسىدا لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان ئوتنى تاماشا قىلىپ ئولتۇراتتى . ئەتىياز ، ياز ياكى كۈز كۈنلىرىدە ، ئايۋاندا ئارام ئېلىشنى ياخشى كۆرەتتى ، ئۇنىڭ بىر بۇلۇڭىدا ئولتۇرۇپ پۈتكۈل ئوتلاقنى ۋە تاشقىرىدىكى يوللارنى كۆرگىلى بولاتتى ، ئۇ مۇشۇ يەردە غىزادىن ئىلگىرىكى تاماكا چېكىش ئادىتىنى داۋام قىلدۇراتتى . بۇنداق چاغلاردا جېنى ئۇنىڭ ساپاسىنىڭ يېنىدا ئولتۇرۇپ ، ئۇنىڭ بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ :

— چېچىڭىز بىر تالمۇ چۈشمەپتۇ ، رېستو ، بۇنىڭغا خۇش بولمامسىز ؟ — دەيتتى ياكى بولمىسا ، — ۋىيەي ، پېشانىڭىزدە قورۇق پەيدا بولۇپ قاپتۇغۇ . بۇنداق غەم قىلمىسىڭىزچۇ . بۈگۈن ئەتكەن گالىستوكىڭىزنى ئالماشتۇرماپسىز ، نېمىشقا ئالماشتۇرمىدىڭىز ؟ مەن سىزگە بىرنى ئېلىپ قويغاندىم ، — دەيتتى .

— ئوھو ، ئۇنتۇپتىمەن ، — رېستو ھەمىشە مۇشۇنداق جاۋاب قايتۇراتتى ياكى ئۆزىنى ئەتەي پېشانىسىدە قورۇق يوقىتىپ قىلىپ كۆرسىتەتتى ياكى بولمىسا كۈلۈپ تۇرۇپ ، — ئۇزاققا بارماي پايىنەكباش بولۇپ قالىدىغان ئوخشىمەن ، — دەپ قوياتتى .

جېنى مېھمانخانا ياكى كۈتۈپخانىدا ، ۋىستا بىلەن گېرخاردنىڭ ئالدىدىمۇ ئاشۇنداق يېقىملىق قىلىقلارنى قىلىۋېرەتتى ، لېكىن ئۆزىنى سەل تۇتۇۋالاتتى . ئۇ «ئۇچقۇلاقلىق ئوت ئارىسىدىكى چوشقا» ، «ئۆمۈچۈك ئۇۋىسى» ، «بوۋاقنىڭ رەگەتكە ئېتىشى» دېگەنگە ئوخشاش تېپىشماقلارنى يېشىپ ئويناشنى ياخشى كۆرەتتى . بۇ ئاددىغىنا كۆڭۈل ئېچىش ئويۇنغا رېستومۇ قاتنىشىپ قوياتتى ، لېكىن ناھايىتى تەستە تاپاتتى ،

جېنى بولسا تېپىشماق تېپىشقا چاققان ئىدى . بەزى چاغلاردا رېستوغا ئۆگىتىۋېتىپ ، ئۆزىچە خۇش بولۇپ كېتەتتى ، يەنە بەزى چاغلاردا رېستونىڭ ئارقىسىغا ئۆتۈۋېلىپ ، يۈزىنى ئۇنىڭ مۇرىسىگە قويۇۋېلىپ ، ئۇنىڭ بويىغا گىرە سالغىنىچە ئۇنىڭغا قاراپ - قاراپ تۇرۇپ كېتەتتى . رېستو ئېرەن قىلمىغاندەك ئولتۇرسىمۇ ، لېكىن جېننىڭ مۇشۇنداق باي مۇھەببىتىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتقىنىدىن قەلبى ئېيتقۇسىز خۇشاللىققا چۆمەتتى . جېننىڭ ئەقىللىقلىقى ، مۇلايىملىقى ، زېرەكلىكى ئادەتتىن تاشقىرى شاد - خۇراملىق ھاۋاسىنى پەيدا قىلغانىدى . بولۇپمۇ رېستونى ھەممىدىن بەكرەك ھايانغا سالىدىغىنى — ئۇنىڭ ياشلىقى بىلەن گۈزەللىكى ئىدى . بۇنىڭدىن رېستو ئۆزىنىمۇ ياشىرىپ كېتىۋاتقاندەك سېزەتتى ، ناۋادا ئۇنىڭ كۆڭلىنى يېرىم قىلىدىغان قانداقتۇر بىر ئىش بار دېيىلىدىغان بولسا ، ئۇ باشقا ئىش ئەمەس ، دەل ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ قېرىپ كېتىشىدىن ئەنسىرىشى ئىدى . ئۇ : «مەن يا ياشلىقىمنى ساقلاپ قېلىشىم ، ياكى بولمىسا ياش تۇرۇپلا ئۆلۈپ كېتىشىم كېرەك» دېگەن سۆزنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى ، كېيىن بېرىپ جېننىمۇ بۇ گەپنىڭ تېگىگە يېتىۋالدى . رېستونىڭ سەۋەبىدىن ئۆزىنىڭمۇ خېلىلا ياشىرىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ ، كۆڭلىدە ناھايىتى خۇشال بولۇپ يۈردى .

ئائىلىۋى تۇرمۇشتىكى يەنە بىر ياخشى ئەھۋال شۇكى ، رېستونىڭ ۋىستاغا بولغان ھېسسىياتى كۈندىن - كۈنگە كۈچىيىپ بارماقتا ئىدى . ھەر كۈنى ئاخشىمى ، ۋىستا كۈتۈپخانىدىكى چوڭ ئۈستەلدە ئولتۇرۇپ دەرس تەكرارلايتتى ، جېنى ئۇنىڭ قېشىدا ئولتۇرۇپ ئىش تىكەتتى ، گېرخاردت ئۆزىنىڭ مەڭگۈ كۆرۈپ تۈگىتەلمەيدىغان لۇدېر مەزھىپىنىڭ نېمىسچە گېزىتىنى ئوقۇپ ئولتۇراتتى . بوۋاي ۋىستانى گېرمانىيىچە لۇدېر مەزھىپى مەكتىپىگە كىرگۈزەلمىگىنى ئۈچۈن مىڭ ئەپسۇسلىناتتى ، ئەمما رېستونىڭ بۇنداق گەپلەرگە قۇلاق سالغۇسى يوق ئىدى . بەزىدە

جېنى بوۋاينىڭ گېپىنى ئۇنىڭغا يەتكۈزگەندە ، ئۇ :
— بىزنىڭ بۇ يەردە ئۇنداق قوپال گېرمانىيچە تەلىم -
تەربىيىنىڭ كېرىكى بولمايدۇ . ھازىرقى ھۆكۈمەت قارىمىقىدىكى
مەكتەپلەر تازا ئوبدان ، ھەرقانداق بالغا مۇۋاپىق كېلىدۇ ، ئۇنىڭغا
دەپ قويۇڭ ، بۇنىڭ بىلەن كارى بولمىسۇن ، — دەيتتى .
ئائىلىدىكى تۆتەيلەن ئارىسىدا بەزىدە ئىنتايىن كۆڭۈللۈك
كەيپىيات ھۆكۈم سۈرەتتى . رېستو پات - پاتلا يەتتە ياشلىق بۇ
قىز ئوقۇغۇچىنى تىزغا ئولتۇرغۇزۇۋېلىپ ، ئۇنىڭ بىلەن
چاقچاقلىشىشقا ئامراق ئىدى . ئۇ كىشىلىك تۇرمۇشتىكى
پاكتلارنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋېتىپ ، قارىماققا توغرىدەك ،
ئەمەلىيەتتە ناتوغرا بولغان گەپلەرنى قىلىپ ، بۇ بالىنىڭ قانداق
جاۋاب بېرىشىنى سىناق باقاتتى .

— سۇ دېگەن نېمە ؟ — دەپ سورايتتى ئۇ ؛ ۋىستا ئۇنىڭغا :
«ئۇ بىز ئىچىدىغان نەرسە» دېگەندىن كېيىن ، ئۇ يەنە كۆزلىرىنى
چەكچەيتىپ ، — ئۇغۇ ئەسلىي شۇنداق ، لېكىن زادى قانداق
نەرسە ؟ ئەپەندىڭىز سىزگە تەپسىلىي سۆزلەپ بەرمىگەنمۇ ؟ — دەپ
تۇرۇۋالاتتى .

— لېكىن ، ئۇ بىز ئىچىدىغان نەرسىگۇ ، شۇنداق
ئەمەسمۇ ؟ — ۋىستا ئۆز گېپىدە چىڭ تۇرۇۋالاتتى .

— بىز ئىچىدىغان نەرسە دېمەكلىك بىلەنلا ، سۇنىڭ قانداق
نەرسە ئىكەنلىكىنى ئېنىق چۈشەندۈرۈپ بەرگىلى بولمايدۇ ، —
دەپ رەددىيە قايتۇراتتى رېستو ، — سىز بېرىپ ئەپەندىڭىزدىن :
«سۇ دېگەن زادى نېمە ؟» دەپ سوراپ بېقىڭ ، — ئۇ مۇشۇنداق
قىلىپ ، بۇ قىيىن سوئالنى بالىنىڭ خىيالىغا سېلىپ ، ئۇنىڭ
گۆدەك قەلبىنى ئازابلايتتى .

يېمەكلىك ، فارفور قاچىلار ، ۋىستانىڭ كىيىم - كېچەكلىرى
بولامدۇ ياكى باشقا ھەرقانداق نەرسە بولامدۇ ، ئۇنىڭ خىمىيىۋى
تەركىبىنى ئايرىپ چىقىش قىيىن ئەمەس ، شۇڭا رېستو پات - پات
ۋىستاغا بىرەر نېمىنى كۆرسىتىپ ، ئۇنىڭدىن شۇ نەرسىنىڭ

سرتقى كۆرۈنۈشىدىن ئۇنىڭ ماھىيىتىنى ئېنىقلاپ چىقىشنى تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالاتتى ، مۇشۇنداق قىلىپ ، بۇ بالىنى بىرنەچچە دورەم ئوڭايسىز ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويۇپ ، بالىنى ئۆزىدىن خېلىلا ئەيمىنىدىغان قىلىپ قويدى . ۋىستا ئەتىگەندە مەكتەپكە جۈنەشتىن ئاۋۋال ، ئۇنىڭدىن : «چىرايلىق كىيىنىپتىمەنمۇ؟» دەپ سورايدىغان بولدى ، ئۇنىڭ بۇنداق ئادەتلىنىپ قېلىشىدىكى سەۋەب ، رېستونىڭ ھەمىشە ئۇنىڭ تەقى - تۇرقىنى تەنقىد قىلىشىدىن بولغانىدى . ئۇ ۋىستادىن چىرايلىق ياسىنىپ يۈرۈشنى ، چېچىنى بىر تال يوغان ، كۆك لېنتا بىلەن باغلىۋېلىشنى ، ھاۋانىڭ ئۆزگىرىشىگە بېقىپ قونچىسىز بەتىنىكىنى ئۆتۈككە ئالماشتۇرۇشنى تەلەپ قىلاتتى ، يەنە ئۇنىڭ كىيىملىرىنى ئۆزىنىڭ چىرايغا ھەم مەجەز - خاراكتېرىگە ماسلاشتۇرۇپ ، ھەر خىل رەڭدە تىكىپ بېرىشنى تەلەپ قىلاتتى .

— بۇ بالىنىڭ مەجەزى يېنىك ، شوخ ، ئۇنىڭغا رەڭگى بەك سۇس كۆرۈنىدىغان كىيىملەرنى كىيىدۈرمەڭ ، — ئۇ بىر قېتىم شۇنداق دېگەندى جېنىغا .

جېنى كىيىم - كېچەكلەرگە ئائىت ئىشلارنى ئۇنىڭ بىلەن مەسلىھەتلىشىش كېرەكلىكىنى بارا - بارا چۈشىنىپ يەتتى - دە ، ۋىستاغا :

— مېڭىڭ ، بېرىپ دادىڭىزغا ، چىرايلىق بولدۇممۇ ، دەپ كۆرسىتىپ بېقىڭ ، — دەيدىغان بولدى .

ۋىستا رېستونىڭ ئالدىغا بېرىپ شوخلۇق قىلىپ بىر پىرقىرىۋەتكەندىن كېيىن : «قاراڭا» دەيتتى .

— بوپتۇ ، دۇرۇس . ئەمدى بارسىڭىز بولىدۇ ، — دېگەن جاۋابنى ئالغاندىن كېيىن ئاندىن ماڭاتتى .

بۇ بالىغا رېستونىڭ ئاجايىپ مەستلىكى كېلەتتى ، مەيلى يەكشەنبە بولسۇن ، بولمىسۇن ، جېنى بىلەن ئىككىسى پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ سىرتقا چىقماقچى بولسىلا ، ئۇنى ئوتتۇرىسىدا ئولتۇرغۇزۇۋالاتتى . ئۇ جېنىغا : «بالىنى ئۇسسۇل مەكتىپىگە

بېرەيلى» دەپ قاتتىق تۈرۈۋېلىۋېتىدى ، گېرخاردت ئاچچىقىدا چىچاڭلاپ كەتتى .

— دىنغا مۇشۇنداقمۇ ئاسنى بولغان بارمۇ ! — ئۇ جېننىغا شۇنداق دەپ ئاغرىنىپ بەردى ، — بۇنداق شەيتاننىڭ ئويۇنىنى قوي . ئۇ ھازىر ئۇسسۇل مەكتىپىگە بارسا ، كېيىن نېمە بولماقچى ؟ بۇنداق قىلغىنىڭلار بالىنى قاراپ تۇرۇپلا نابۇت قىلغىنىڭلار ئەمەسمۇ ؟

— ئو - ھوي ، ئۇنداق ئەمەس ، دادا ، — دەپ جاۋاب قايتۇردى جېننى ، — ئۇنچىمۇلا يامان بولۇپ كېتىدۇ دېگىلىمۇ بولماس . ئۇ دېگەن ناھايىتى ئوبدان مەكتەپ . رېستو ئۇنى بارسۇن دەۋاتىدۇ . — رېستو ، رېستو ! ھەي بۇ ئادەمنى ! بالىنىڭ قانداق بولۇشى كېرەكلىكى توغرىلۇق ئۇ قانچىلىك بىلىر ! ئۇ پەقەت قارتا ئويناشنى ، ھاراق ئىچىشنىلا بىلىدۇ !...

— ھوي ، دادا ، بۇ گېپىڭىز بولمىدى ، بۇنداق گەپنى قىلمايدىغان ، — جېننى ئىتتىكلا ئۇنى گەپتىن توختىتىۋالدى ، — ئۇ ياخشى ئادەم ، بۇنى ئۆزىڭىزمۇ بىلىسىزغۇ .

— شۇنداق ، شۇنداق ، ياخشى ئادەم ، بەزى ئىشلارغۇ بەلكىم توغرىدۇر . بىراق بۇ ئىش زادى توغرا ئەمەس ، توغرا ئەمەس . ئۇ شۇنىڭ بىلەن غۇدۇرىغىنىچە نېرى كەتتى . رېستونىڭ يېنىدا تۇرغان بولسا ، ھېچنېمە دېيىشكە پېتىنالمىتتى ، ۋىستانى كۆرۈپ قالدىغان بولسىغۇ ، يۇمشاپلا كېتەتتى .

— خەپ سىزنى ، — ۋىستا ھەمىشە ئۇنىڭ بىلەكلىرىنى تارتىپ ، ئاق سانجىغان ساقاللىرىنى سىقىملاپ تۇرۇپ شۇنداق دەيتتى . بۇنداق چاغلاردا ، گېرخاردت قەيسەر بولالماي قالاتتى . چۈنكى بۇنداق چاغلاردا ئۇ ئۆزىگە ئۆزى ئىگە بولالماي ، بوغۇزىغا بىرنېمە كەپلىشىپ قالغاندەك بولۇپ قالاتتى .

— شۇنداق ، مەن سېنىڭ نېمە قىلماقچى ئىكەنلىكىڭنى بىلىمەن ، — دەيتتى ئۇ ۋارقىراپ تۇرۇپ . ۋىستا ئۇنىڭ قۇلاقلىرىنى چىمدىۋالاتتى .

— بولدى ! بەس ! — دەيتتى بوۋاي ، — مۇشۇمۇ يېتەر
بىراق ۋىستا قاچان بولدى قىلغۇسى كەلسە ، شۇ چاغدا قولنى
تارتتى . گېرخاردت بۇ بالغا ئاجايىپلا چوقۇناتتى ، ۋىستا ئۇنى
قانداق قىلغۇسى كەلسە شۇنداق قىلالايتتى . ئۇ ھەرقاچان ، ھەر
زaman بۇ بالنىڭ ئىتائەتمەن قولى ئىدى .

39

مۇشۇ مەزگىللەردە ، گان جەمەتنىڭ رېستوننىڭ بۇنداق
تاپتىن چىقىپ كەتكەن تۇرمۇشىغا بولغان نارازىلىقى بارغانسېرى
كۈچەيگىلى تۇردى . ناۋادا مۇشۇ پېتى كېتىۋېرىدىغان بولسا ، ئاخىر
بىر كۈنى شەرمەندە بولىدىغانلىقى ئۇلارغا ناھايىتى ئېنىق ئىدى .
تاشقىرىدىكى سۆز - چۆچەكلەر خېلى ئۇلغىيىپ قالدى . كىشىلەر
گەرچە بىۋاسىتە دېمىگىنى بىلەن ، كۆڭلىدە ھەممىنى بىلىپ
بولغانىدى ، گان بوۋاي ئوغلىنىڭ خەلقىئالەمنىڭ ئەيىبلەشگە
قارماي مۇشۇنداق قىلىپ يۈرۈۋاتقىنىنىڭ سەۋەبى زادى نېمە
ئىكەنلىكىنى ھېچ بىلمىدى . مۇبادا ئۇ ئايالنىڭ بەزى
ئالاھىدىلىكى بولغان بولسا ، يەنى ئۇ سەھنىلەردىكى ئېزىتقۇ
جادۇگەر ياكى ئەدەبىيات - سەنئەت ساھەسىدىكى مەشھۇر
شەخسلەردىن بولغان بولسىمۇ ، ئۇ چاغدا ئۇنىڭ بۇ قىلىقىنى
ساۋاق ئالغۇچىلىكى يوق دەپ قارىسىمۇ ، بىرەر باھانە - سەۋەبى
تەييارلاپ قويسىمۇ بولىدىغان ئىش ئىدى ، بىراق لۇئىزاننىڭ
تەسۋىرلىگىنىدەك ، ئەقىل - ھوشى ئادەتتىكىدەكلا بولغان
مۇشۇنداق بىرنېمىنىڭ — رەزگى چىراي بىر خوتۇننىڭ ئوغلىنى
ئۆزىگە شۇنچىۋالا رام قىلىۋالغىنىنى ئۇ زادىلا چۈشىنەلمەي قالدى .
رېستو ئۇنىڭ ئوغلى ، يەنە كېلىپ ئارزۇلۇق ئوغلى تۇرۇپ ،
بۈگۈنكى كۈندە قانداق - يوسۇنلۇق ئائىلە قۇرماي ، ئۆزى
بىلگىنىنى قىلىپ يۈرسە ، بۇ چاتاقنىڭ يوغىنى بولماي نېمە !

سېنىناتى دېگەن بۇ شەھەردە ئۇنى تونۇيدىغان ، بەلكى ياخشى كۆرىدىغان قىزلارمۇ يوق ئەمەسقۇ . مانا لېنتى بىسىنى مىسالغا ئالايلى ، رېستو نېمىشقا ئۇنىڭ بىلەن توي قىلمايدىكەن ؟ ئۇ قىزدا چىراي دەمدۇ ، مېجەز - خاراكتېر دەمدۇ ، قابىلىيەت دەمدۇ ، ئىشقىلىپ ھەممىسى تېپىلىدۇ . بوۋاي دەسلەپتە قايغۇرۇپ يۈردى ، كېيىن بارا - بارا ئۇنىڭغا يۈرىكىنىڭ بىر يېرىدىن نەپرەتلىنىدىغان بولۇپ قالدى . رېستونىڭ ئۇنىڭغا بۇنداق مۇئامىلە قىلىشى گويا بىر خىل ھاقارەت ئىدى . بۇ تەبىئىي ، ئادىل ، ھەققانىي بولمىغان بىر ئىش - دە . ئۇ بۇ ئىشنى خىيالىدىن قايتا - قايتا ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ، ئاخىر ئازراق بولسىمۇ ئۆزگىرىش پەيدا قىلىش كېرەك ، دېگەن ئويغا كەلدى ، بىراق زادى قانداق ئۆزگىرىش بولۇشى كېرەكلىكىنى ئۆزىمۇ دەپ بېرەلمەيتتى . ئۇ پەقەت : رېستو مېنىڭ ئارزۇلۇق ئوغلۇم ، كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ قىلىقلىرىنى تەنقىد قىلىپ يۈرۈشلىرىنى كۆتۈرەلمەيمەن ، دېگەن پىكىردە ئىدى . لېكىن شۇنىسى ئېنىقكى ، ھازىرچە ھېچقانداق ئامال يوق ئىدى .

شۇ مەزگىللەردە ئائىلىدە خىلمۇخىل ئۆزگىرىشلەر يۈز بېرىپ ، ئىشنىڭ ئاقىۋىتىنى تېزلەتتى . ئەسلىدە لۇئىزا ھېلىقى دورەم چىكاگوغا بېرىپ كەلگەندىن كېيىن ، بىرنەچچە ئاي ئۆتمەيلا توي قىلىۋالغانىدى ، شۇڭا ، بالىلار كەلمىسە ، ئۆيىنىڭ ئىچى قۇرۇق بىلىنىدىغان بولۇپ قالدى ، لۇئىزانىڭ تويىغا رېستومۇ تەكلىپ قىلىنغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ بارمىدى . يەنە بىر ئىش ، گان ئاغىچا خېنىمنىڭ ئالەمدىن ئۆتكەنلىكى بولۇپ ، ئەمدى ئائىلىنى يېڭىباشتىن تەرتىپكە سېلىشنىڭ زۆرۈرىيىتى تۇغۇلغانىدى . رېستو جىنازىغا ئولگۈرۈپ قايتىپ باردى ، مۇشۇ بىرنەچچە يىل مابەينىدە ئاپىسى بىلەن شۇنچە يىراقلىشىپ كەتكىنىنى ، ئاپىسىغا شۇنچە كۆپ غەمىنى يۈكلەپ قويغىنىنى خىيال قىلغىنىدا ، كۆڭلى ئىختىيارسىز بۇزۇلغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۆزىنى ئاقلاپمۇ تۇرمىدى . دادىسى ئەسلىدە مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ، بۇ مەسىلىنى ئۇنىڭ بىلەن دەرەقەمتە ئولتۇرۇپ ھەل

قىلىش ئويىدا بولغاندى ، بىراق ئۇنىڭ كەيپىياتىدىكى مەيۈسلۈكنى كۆرۈپ ، بۇ ئىشنى بىر چەتكە قويۇپ تۇردى . رېستو چىكاگوغا قايتىپ كەتكەندىن كېيىن ، يەنە بىرنەچچە ئاي داۋامىدا ، بۇ ئىش زادىلا تىلغا ئېلىنمىدى .

گان ئاغىچا خېنىم ئالەمدىن ئۆتكەن ، لۇئىزا ياتلىق قىلىنغاندىن كېيىن ، بوۋاي روبېرتنىڭ ئۆيىگە كۆچۈپ كېلىۋالدى ، چۈنكى روبېرتنىڭ ئۈچ پەرزەنتى ئۇنىڭ ئاخىرقى ئۆمرىگە شاد - خۇراملىق بېغىشلىيالايتتى . ئۇنىڭ تىجارەت ئىشلىرىنى تاكى ئۇنىڭ كۆزى يۇمۇلۇپ ، ئەڭ ئاخىرقى تەقسىمات ئېلىپ بېرىلمىغۇچە ، ھازىر پۈتۈنلەي روبېرت ئۆز قولىدا تۇتۇپ تۇرۇۋاتاتتى . روبېرت كەلگۈسىدە يالغۇز ئۆزى ئىگىدارچىلىق قىلىش نىيىتىدە ، سىڭىللىرى ۋە ئۇلارنىڭ ئەللىرى بىلەن ، ھەتتا دادىسى بىلەنمۇ ناھايىتى ئەپ بولۇۋالغانىدى . ئۇ خۇشامەتچى ئەمەس ، لېكىن ھىيلىگەر ، شەپقەتسىز سودىگەر ، ھەقىقەتەنمۇ رېستونىڭ تەشۋىش قىلىپ يۈرگىنىدىنمۇ بەك يامان ئىدى . ئۇنىڭ مال - مۈلكى ئىنى - سىڭىللىرى ئارىسىدىكى ھەرقانداق ئىككىيلەننىڭ مال - مۈلكىنىڭ سانىدىن ئېشىپ كەتكەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ھېلىمۇ ناھايىتى تېجەشلىك ئىدى ، شۇنىڭدەك ھەمىشە ئۆزىنى كەمبەغەل قىلىپ كۆرسىتىپ تۇرۇۋالاتتى . ئۇ باشقىلارنىڭ ھەسەتخورلۇقىنى قوزغاپ قويۇش خەتەرلىك ، دەپ بىلگەچكە ، سىپارتا كچە تۇرمۇش ئۇسۇلىنى قوللىنىشقا رازى ئىدى ، شۇڭا جىمى زېھنىنى پۇل - دۇنياغىلا سەرپ قىلاتتى . رېستو ئۇياقتا كەيپ - ساپا سۈرۈپ يۈرسە ، روبېرت بۇياقتا ئىش بىلەن - ھېچ تۈگىمەيدىغان ئىش بىلەنلا مەشغۇل ئىدى .

روبېرت رېستونى چەتكە قېقىپ ، ئۇنى تىجارەتنى باشقۇرۇش پىلانىغا قاتناشتۇرمايلىقىغا ئۈنچە ئاۋارە بولۇپ يۈرمىسىمۇ ، دادىسى ئاللىبۇرۇنلا چىكاگودىكى ئەھۋالنى ئويلاپ ، رېستوغا ئۇنداق جىق مۈلۈكنى تۇتقۇزۇپ قويمايلىقى قارارىغا كەلگەنىدى . ئۇنىڭ چۈشىنىشىچە ، رېستو ئىرادىلىك ئادەم بولۇپ چىقىمىغانىدى .

ئاكا - ئۇكا ئىككىلەرنى ئۆزئارا سېلىشتۇرىدىغان بولساق ، رېستو بىلىم ياكى ھېسسىيات جەھەتتە ئاكىسىنى بېسىپ چۈشەلشى مۇمكىن — سەنئەت ۋە ئىجتىمائىي ئالاقە جەھەتتىن ئاكىسى بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ — بىراق روبرت بىر خىل تەمكىن ھەم ئۈنۈملۈك ئۇسۇل بىلەن سودا ئىشلىرىدا مۇۋەپپەقىيەت قازانغاندى . ناۋادا رېستو مۇشۇ رىقابەت باسقۇچىدا يەنىلا ئۆزىنى روھلاندۇرمايدىغان بولسا ، ئۇ چاغدا قاچان روھلانا لايدۇ ؟ ئۇنىڭ مال - مۈلكىنى باشقۇرۇشقا ماھىر بىرەرگە تاپشۇرۇپ بەرگەنمۇ تۈزۈك ئوخشايدۇ . شۇڭا ، بوۋاي ئادۋوكاتنى چاقىرىپ كېلىپ ئۆزىنىڭ ۋەسىياتنامىسىگە تۈزىتىش كىرگۈزۈشنى ، ئەگەر رېستو خۇلق - پېئىلىنى يەنىلا ئۆزگەرتەيدىغان بولسا ، ئۇنىڭغا قالدۇرماقچى بولغان مەراسىمنى قايتۇرۇۋېلىپ ، ئۇنى پەقەت ئاتاقتىكى تاپاۋەتتىنلا بەھرىمەن قىلىشنى خېلى بۇرۇنلا كۆڭلىگە پۈكۈپ قويغانىدى . لېكىن ، كېيىن رېستوغا بىر ئاز پۇرسەت يارىتىپ بەرمەكچى — ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا : «ئۆزۈڭنىڭ بۇنداق بىمەنە تۇرمۇشۇڭدىن ۋاز كېچىپ ، قەددىڭنى رۇسلا ، ھېلىمھەم كېچىكمەيسەن ، سېنى راستتىنلا بۈيۈك ئىستىقبال كۈتۈپ تۇرۇپتۇ» دەپ يەنە بىر مەرتەم نەسەھەت قىلىپ كۆرمەكچى بولدى . بىراق ئۇ ئاۋۋالقى تۇرمۇشىدىن ۋاز كېچىشنى خالارمۇ ؟ بوۋاي شۇ ۋەجىدىن رېستوغا خەت يېزىپ ، ئۇنى ۋاقىتنىڭ يەتسە ، بىر كېلىپ مېنىڭ بىلەن ئەھۋاللىشىپ كەتكەن بولساڭ ، دەپ چاقىردى . شۇنىڭ بىلەن ئوتتۇز ئالتە سائەتكە يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدە ، رېستو سىنىسنى ئاتىدا ھازىر بولدى .

— مەن سېنىڭ بىلەن يەنە بىر مەرتەم سۆزلىشەي دېگەندىم ، رېستو ، بۇ دورەمقى سۆزۈمنىڭ تېمىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇش ماڭا خېلى تەس كېلىۋاتىدۇ ، — بوۋاي گەپنى شۇنداق باشلىدى ، — مېنىڭ نېمە دېمەكچى ئىكەنلىكىمنى بىلىدىغانسەن ؟

— ھە ، بىلىمەن ، — رېستو سالقىن قانلىق بىلەن جاۋاب قايتۇردى .

— ئىلگىرى ، ياش ۋاقتلىرىمدا : ئوغلۇمنىڭ نىكاھ ئىشى مېنىڭ بىلەن مۇناسىۋەتسىز ، دەپ ئويلايتتىم . مانا ئەمدى بۇ ياشقا يەتكەندە ، بۇ چۈشەنچەممۇ ئۆزگەردى . مەن تىجارەت ئىشلىرىدا ئېلىم - بېرىم قىلىپ كەلگەن نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ ۋۇجۇدىدىن ، قانۇنىي نىكاھلىنىشنىڭ ئادەمگە ھەقىقەتەنمۇ زور ياردىمى بارلىقىنى كۆرۈپ يەتتىم ، شۇڭلاشقا ئۆز پەرزەنتىمنىڭ تۈزۈككىنە نىكاھلىق بولۇپ ئۆتۈشنى تۆت كۆزۈم بىلەن كۈتىدىغان بولۇپ قالدىم ، مەنغۇ ئەزەلدىنلا غېمىڭنى يەپ كەلگەن ، رېستو ، ھېلىھەم سېنىڭ غېمىڭدە يۈرۈۋاتىمەن . يېقىندىن بۇيانقى ھېلىقىدەك ئىشلىرىڭ مېنى تۈگىمەس غەمگە سېلىپ قويدى . ئاپاڭغۇ ئاچچىق يۈتۈپلا ئۆلۈپ كەتتى . بۇ ئۇنى تازىمۇ ئازابلىغان ئىش بولدى . ئىشنىڭ يامانلىشىپ قايىسى دەرىجىگە بېرىپ يەتكىنىنى ئويلاپ باقتىڭمۇ ؟ ساڭا قارا چاپلايدىغان گەپ - سۆزلەر بۇ يەرگىمۇ يېتىپ كەلدى . چىكاگودىكى ئەھۋالنىڭ قانداقلىقىدىن خەۋىرىم يوق ، بىراق بۇ سىر نۇتقىلى بولمايدىغان ئىش - دە . بۇنداق ئىشنىڭ ئائىلىمىزنىڭ تىجارىتىگە پايدىسى يوق ، ئۆزۈڭگىمۇ زادى پايدىسى يوق . بۇ ئىش شۇنچە ئۇزاققىچە سۆرىلىپ كەلگەچكە ، ئۆزۈڭنىڭ ئىستىقبالىمۇ زىيانغا ئۇچرىدى ، شۇنداق تۇرۇپ ، سەن ئۇنى يەنە كەينىگە سۆرەۋاتىسەن . بۇنداق قىلىشىڭدىكى سەۋەب زادى نېمىدىن ؟

— مېنىڭچە ئۇنى ياخشى كۆرگەنلىكىمدىن بولسا كېرەك ، — دەپ جاۋاب بەردى رېستو .

— بۇ سېنىڭ چىن سۆزۈڭ ئەمەس ، — دېدى دادىسى ، — ئەگەر ئۇنى ياخشى كۆرىدىغان بولساڭ ، ئۇنىڭ بىلەن ئاللىبۇرۇنلا توي قىلغان بولاتتىڭ . مۇشۇنداق بىر ئايال بىلەن شۇنچە يىلدىن بېرى بىللە ياشاپ ، ئۈنۈم ، ئۆزۈڭنىمۇ ھاقارەت ئاستىغا قويغان تۇرۇقلۇق ، ئەمدى يەنە ئۇنى ياخشى كۆرىمەن دەۋاتىسەن . بەلكىم ئۇنىڭغا قارىتا شەھۋانىي نەپسنىڭ كەينىگە كىرگەن بولۇشۇڭ مۇمكىن ، لېكىن بۇنى مۇھەببەت دېگىلى بولمايدۇ .

— مېنىڭ ئۇنىڭ بىلەن توي قىلمىغانلىقىمنى قانداق بىلىسىز؟ — رېستو سوغۇققىنا سورىدى. ئۇنىڭ مەقسىتى دادىسىنىڭ بۇ ئىشقا بولغان پوزىتسىيىسىنى چېكىپ بېقىش ئىدى. — راست ئېيتىۋاتمىغانسەن! — بوۋاي بىلىكىگە تايىنىپ ئۆرە بولدى — دە، ئۇنىڭغا تىكىلىپ قارىدى.

— ياقەي، ھازىر راست ئەمەس، — دېدى رېستو، — ئەمما بەلكىم راستتىن شۇنداق قىلىشىم، ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشىم مۇمكىن.

— مۇمكىن ئەمەس! — دېدى دادىسى كۈچەپ تۇرۇپ، — ئىشەنمەيمەن، سېنىڭدەك ئەقىللىق كىشىنىڭ مۇشۇنداق ئىشنى قىلىدىغىنىغا ئىشەنمەيمەن، رېستو. سېنىڭ ئەقلىڭ نەلەرگە كەتتى؟ نېمە، ئۇنىڭ بىلەن شۇنچە يىلدىن بېرى ئوچۇق — ئاشكارا يۈرۈپ، ئەمدى ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىمەن دەۋاتامسەن؟ ئەگەر مۇشۇنداق قىلىدىغان ئويۇڭ بولىدىغان بولسا، نېمىدەپ دەسلەپتىلا شۇنداق قىلىدىك؟ شۇ ئايالنىڭ كاساپىتىدىن ئاتا — ئاناڭغا ھاقارەت كەلتۈردۈڭ، ئاپاڭنى جىلە قىلىپ ئۆلتۈردۈڭ، ئىشلىرىڭنى زىيانغا ئۇچراتتىڭ، ھەتتاكى خالايق تەرىپىدىن چۆرۈپ تاشلاندىڭ، ئەمدى يەنە شۇنىڭ بىلەن توي قىلىمەن دەۋاتامسەن؟ مەن بۇنىڭغا ئىشەنمەيمەن. بوۋاي شۇ گەپنى قىلىپ بولۇپ، ئورنىدىن دەس تۇرۇپ كەتتى.

— ئاچچىقىڭز كەلمسۇنچۇ، دادا، — رېستو ئالمان — تالمان سۆزلەپ كەتتى، — ھازىر تېخى ئۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتكىنىمىز يوق. مەن پەقەتلا: بەلكىم ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشىم مۇمكىن، دەپ قويدۇم. ئوغۇ ئۈنچە ئەسكى ئايال ئەمەس، ئۇنىڭ توغرىسىدا بۇنداق گەپلەرنى قىلمىسىڭىزكەن. چۈنكى سىز ئۇنى كۆرۈپ باقمىغان. ئۇنىڭ قانداقلىقىنى پەقەتلا بىلمەيسىز.

— تازا ئېنىق بىلىمەن، — بوۋاي گېپىدە چىڭ تۇرۇۋالدى، — ھېچقانداق بىر ياخشى ئايالنىڭ ئۇنىڭغا ئوخشاش

ئىشلارنى قىلىپ يۈرمەيدىغانلىقىنىمۇ بىلىمەن . شۇنى بىلىپ قويغىنىكى ، ئۇ پەقەت سېنىڭ پۇلۇڭنىلا كۆزلەۋاتىدۇ . ئۇنىڭغا بۇنىڭدىن باشقا نېمە كېرەك بولاتتى ؟ بۇ ناھايىتى ئېنىق ئىش . — دادا ، — گەپ مۇشۇ يەرگە كەلگەندە ، نومۇس قىلغىنىدىن ھەم غەزەپلەنگىنىدىن رېستونىڭ ئاۋازى پەسلەپ كەتتى ، — نېمىشقا بۇنداق گەپلەرنى قىلىسىز ؟ سىز ئۇنى ئىلگىرى بىلمەيتتىڭىز . لۇئىزا قايتىپ كېلىپ كىشىنىڭ ئوغىسىنى قاينىتىدىغان گەپلەرنى قىلغاندىن كېيىنلا ھەممىڭلار ئۇنىڭ گېپىگە ئىشىنىپ كەتتىڭلار . ئەمەلىيەتتە ئۇ سىزنىڭ ئويلىغىنىڭىزدەك ئۇنچىۋالامۇ ئەسكى ئەمەس ئىدى . سىزنىڭ ئورنىڭىزدا مەن بولىدىغان بولسام ، ئۇنىڭ توغرىلۇق ھەرگىزمۇ سىز دېگەندەك گەپلەرنى قىلمىغان بولاتتىم . سىز بىر ياخشى ئايالغا ئۇۋال قىلىۋاتىسىز ، نېمە سەۋەبتىنكىنتاڭ ، ئۇنىڭغا ئادىللىق قىلمايۋاتىسىز .

— ئادىللىق ! ئادىللىق ! — بوۋاي ئۇنىڭ گېپىنى ئۈزۈۋەتتى ، — ئەمدى ئادىللىقتىن گەپ ساتقىلى تۇردۇڭمۇ . سېنىڭ بىر جالاپ بىلەن بىر ئۆيدە ئۆتۈۋاتقىنىڭ ماڭا قىلغان ئادىللىقىڭما ؟ ئائىلىمىزگە قىلغان ئادىللىقىڭما ؟ ئۆلۈپ كەتكەن ئاپاڭغا قىلغان ئادىللىقىڭما ؟ . . .

— بولدى ، سۆزلىمەيلا قويۇڭ ، دادا ، — رېستو قوللىرىنى پۇلاڭلاقتىنچە قايناپ كەتتى ، — سىزگە راست گەپنى قىلسام ، مەن بۇنداق گەپلەرنى ئاڭلاشنى خالىمايمەن . سىزنىڭ ھازىر تىلغا ئېلىۋاتقىنىڭىز مەن بىلەن بىر ئۆيدە تۇرۇۋاتقان ئايال — بەلكى مەن نىكاھىمغا ئالماقچى بولغان ئايال . مەن سىزنى جېنىمدىن ئارتۇق كۆرىمەن ، ئەمما سىزنىڭ بۇنداق پاكىتقا ئۇيغۇن بولمىغان سۆزلەرنى قىلىپ يۈرۈشىڭىزنى خالىمايمەن . ئۇ جالاپ ئەمەس . بىلىپ قويۇڭكى ، مەن جالاپ بىلەن بىر ئۆيدە ياشايدىغان ئادەم ئەمەسمەن . بۇ ئىش توغرىلۇق ئېغىر — بېسىقلىق بىلەن سۆزلىشەيلى ، ئۇنداق بولمايدىكەن ، ھازىرلا كېتىمەن . مېنى

كەچۈرۈڭ ، ئالدىڭىزدا تولىمۇ خىجىلمەن . لېكىن مېنىڭ بۇنداق گەپلەرنى ئاڭلاشقا تاقىتىم يوق .

بوۋاي تىنچلىنىپ قالدى . ئۇ گەرچە ئوغلنىڭ قىلىقلىرىغا قارشى بولسىمۇ ، ئۇنىڭ پىكىرىگىمۇ ھۆرمەت قىلاتتى . ئۆزىنىڭ ساپاسىغا بېرىپ ئولتۇرۇپ ، كۆزلىرىنى پولىغا تىككىنىچە ، ئۆزىگە ئۆزى : «بۇ ئىشنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش كېرەك ؟» دەپ سوئال قويدى .

— يەنە ھېلىقى بۇرۇنقى جايدا ئولتۇرۇۋاتامسەن ؟ — دەپ سورىدى ئۇ ئاخىر .

— ياق ، خىد باغچىسىغا كۆچۈپ كەتتۇق . ئۇ يەردىن ئىجارىگە ئۆي ئالدىم .

— يەنە بىر بالا بار دەپمۇ ئاڭلىۋىدىم . ئۇ سېنىڭما ؟ — ياق .

— ئۆزۈڭنىڭ پەرزەنتى بارمۇ ؟ — يوق .

— بوپتۇ ، ھەرھالدا خۇدايىم بىر ساقلاپتۇ . رېستو ئېتىكىنى ھەدەپ تاتلايتتى .

— ئۇنداقتا سەن ئۇنىڭ بىلەن جەزمەن توي قىلماقچىمۇ سەن ؟ — بوۋاي يەنە سورىدى .

— مەن ئۇنداق دېمىدىمغۇ ، — دېدى ئوغلى جاۋابەن ، — مەن بەلكىم ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىشىم مۇمكىن دېدىم .

— بەلكىم ! بەلكىم ! — بوۋاينىڭ يەنە جۇدۇنسى ئۆرلىدى ، — بۇ قانداق تراگېدىيە ! سەن ھەم سېنىڭ

ئىستىقبالىڭچۇ ؟ سېنىڭ ئۈمىدلىرىڭچۇ ؟ ئويلاپ باق ، مەنزە ئاق - قارىنى پەرق ئېتەلمەيدىغان بىر ئادەمگە مال - مۈلۈك تەقسىم

قىلىپ بېرىمەنما ؟ ھوي ، رېستو ، سەن بىزنىڭ ئىشلىرىمىزنى ، ھەتتاكى ئۆزۈڭنىڭ ئائىلەڭنى ، ئۆزۈڭنىڭ نام - شۆھرىتىڭنى

نەزىرىڭگە ئېلىپمۇ قويمايۋاتسەن . سېنىڭ بۇنچىلىك يۈزسىز

بولۇپ كەتكىنىڭنى پەقەتلا چۈشەنەلمىدىم . سېنى خۇددى مۇمكىن بولمايدىغان بىر خىل بىمەنە خىيال چىرمىۋالغاندەك قىلىدۇ .
— بۇ ئىشلارنى ھەقىقەتەنمۇ چۈشەندۈرۈش تەس ، دادا ، ئۆزۈممۇ نېمە قىلىش كېرەكلىكىنى بىلەلمەيۋاتىمەن . پەقەتلا بىلىدىغىنىم ، بۇ ئىشنى ئۆزۈم قىلغانىكەنمەن ، ئۇنىڭ ئاماللىرىم ئۆزۈم تېپىشىم كېرەك ، بۇ ئىشنى ئۆزۈم ئاياغلاشتۇرمىسام بولمايدۇ . كېيىنكى ئاقىۋەت ياخشى بولۇشىمۇ مۇمكىن . بەلكىم ئۇنىڭ بىلەن توي قىلمايمەن . كەلگۈسىدە زادى قانداق قىلىش كېرەك ، بۇ توغرىدا ھازىرچە بىر نېمە دېيەلمەيمەن . سىزنىڭ يەنە سەۋرچانلىق بىلەن كۈتۈپ تۇرۇشىڭىزغا توغرا كېلىدۇ . مەن چامانىڭ يېتىشىچە بىر ئامال قىلىپ باقمايمەنمۇ .
بوۋاي بۇ گەپنى ياقلىمايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ ، ھەدەپ بېشىنى چايقايتتى .

— سەن ئىشنى چاتاقلاشتۇرۇۋەتتىڭ ، رېستو ، — دېدى ئۇ ئاخىر ، — ھەقىقەتەن مالمانلاشتۇرۇۋەتتىڭ . لېكىن مېنىڭچە سەن ئۆز يولۇڭدا كېتىۋېرىش قارارىغا كېلىپ بولغاندەك قىلىسەن . مېنىڭ دېگەن گەپلىرىم ساڭا ھېچ تەسىر قىلمىغان بولسا كېرەك . — ھازىر دېمىسىمۇ سىزنىڭ گېپىڭىز بويىچە قىلالمايمەن ، دادا . ئالدىڭىزدا خىجىلمەن .

— مەيلى ، ئەمەس ، سېنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويايىكى ، ئەگەر سەن ئائىلىمىزنىڭ يۈز - ئابروۋىسى ھەم ئۆزۈڭنىڭ نام - شوھرىتىڭنى يەنە نەزەرگە ئالماي كېتىۋېرىدىغان بولساڭ ، ۋەسىيەتنامىگە ئۆزگەرتىش كىرگۈزمەن . ناۋادا بۇ ئىشقا سۈكۈت قىلىپ تۇرىدىغان بولسام ، ئەخلاق ھەم باشقا ھەممە جەھەتتىن تەسىرگە ئۇچرىماسلىقىم مۇمكىن ئەمەس . بۇنى مەن خالىمايمەن . سەن ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتسەڭمۇ ياكى ئۇنىڭ بىلەن توي قىلساڭمۇ بولىۋېرىدۇ . ھازىر سېنىڭ ئالدىڭدا مۇشۇ ئىككىلا يول بار . ئەگەر ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتسەڭ ، بۇ قالتىس ئۇلۇغ ئىش

بولدۇ . ئۇنىڭ ھالىدىن قانچىلىك خەۋەر ئالغۇڭ بولسا ، شۇنچىلىك خەۋەر ئېلىۋېرسەن ، بۇنىڭغا ھەرگىز قارشى تۇرمايمەن . سىلەر قانچىلىك پۇلغا كېلىشكەن بولساڭلار ، مەن ھەممىسىنى بېرىمەن . ئۇنىڭ ئۈستىگە سەن مېنىڭ ئەسلىدىكى پىلانم بويىچە ، ئاكا - سىڭىللىرىڭ بىلەن ئوخشاش مۇراسقا ئىگە بولىسەن . ئەگەر ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىدىغان بولساڭ ، ئىش ئۇ چاغدا باشقىچە بولىدۇ . قېنى ئەمەسە ئۆزۈڭ بىر يولنى تاللا . لېكىنزە مەندىن ئاغرىنىپ يۈرمە . مەن سېنى جېنىمدىن ئەزىز كۆرىمەن . مەن سېنىڭ داداڭ . مەن ئادا قىلىشقا تېگىشلىك مەسئۇلىيىتىمنى ئادا قىلماقچىمەن . ئەمدى بېرىپ پۇختىراق ئويلاپ ، جاۋابىنى كېيىن بېرەرسەن .

رېستو ئۇھ تارتىپ قويدى . بۇ قېتىمقى مۇنازىرىدىن ھېچ ئۈمىد يوقلۇقى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئاللىبۇرۇنلا ئايان ئىدى . ئۇ دادىسىنىڭ بۇ گەپلىرى ئاغزىنىڭ ئۈچىدىن چىقمايدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى ، بىراق ئۇ جېنىدىن قانداقمۇ ئايرىلالىسۇن ؟ بۇنداق چارىنى قانداقمۇ توغرا دېيەلسۇن ؟ دادىسى راستتىنلا ئۇنىڭغا تېگىشلىك مۇراسىنى ئەمەلدىن قالدۇرارمۇ ؟ بۇنداق بولۇشى ناتايىن . بوۋاي ئۇنى ھېلىھەم ئەزىزلەيدىكەن . بۇنى ئۇ ئېنىق سېزىۋالدى . لېكىن ئۇنىڭ ئىچى تىت - تىت بولۇپ كېتىۋاتاتتى ، چۈنكى بۇنداق مەجبۇرلاشلار ئۇنىڭ تاقىتىنى تاق قىلىۋەتكەندى . ئۇنى — رېستو گاننى مۇشۇنداق ئىشنى قىلىشقا مەجبۇرلاش ، جېنىدىن ۋاز كېچىشكە مەجبۇرلاش كىشىنى نەقەدەر ئازابلايدىغان تەدبىر - ھە ! ئۇ كۆزلىرىنى پۇلغا تىككەنچە زۇۋان سۈرمەي ئولتۇردى .

بوۋاي ئۆزىنىڭ گېپىنىڭ چىڭ يەرگە بېرىپ تەگكەنلىكىنى بىلدى .

— بولىدۇ ئەمەسە ، — رېستو ئاخىر شۇنداق دېدى ، — ئەمدى يەنە دەتالاش قىلىپ ئولتۇرۇشمىزنىڭ ھاجىتى بولمىسا

كېرەك . ئىش ئاللىبۇرۇنلا بېكىتىلىپ بولغان ، شۇنداق ئەمەسمۇ ؟ مەن ھازىر كەلگۈسىدە قانداق قىلىدىغىنىمنى بىلمەيمەن . بىر مەزگىل ئوبدانراق ئويلىنىشىمغا توغرا كېلىدۇ . شۇ تاپنىڭ ئۆزىدىلا بىر قارارغا كېلەلمەيمەن - دە .

ئاتا - بالا ئىككىيلەن بىر - بىرىگە تىكىلگىنىچە ئۈندىمەي قاراپ تۇرۇپ قېلىشتى . رېستو كىشىلەرنىڭ بولۇپمۇ دادىسىنىڭ بۇ ئىشقا شۇنداق ئەستايىدىل پوزىتسىيە تۇتقىنىغا كۆڭلىدە ئۆكۈندى . بوۋاينىڭ ئوغلى ئۈچۈن كۆڭلى ناھايىتى يېرىم بولۇۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئۆز تەشەببۇسىنى قەتئىي ئىجرا قىلىش قارارىغا كېلىپ بولدى . رېستونى تەسىرلەندۈرۈشنىڭ زادى مۇمكىن ياكى مۇمكىن ئەمەسلىكىنى ئۆزىمۇ ھېچ بىلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ كۆڭلىدە : بەلكىم ئۇ نىيىتىدىن يېنىپ قالسا ئەجەب ئەمەس ، دېگەن ئۈمىدىمۇ يوق ئەمەس ئىدى .

— خەير ئەمەس ، دادا ، — رېستو دادىسىغا قولىنى ئۇزاتتى ، — مەن سائەت ئىككىدىن ئون مىنۇت ئۆتكەندە ماڭىدىغان پويىزدا كېتەي دەيمەن . ماڭا دەيدىغان باشقا سۆزىڭىز يوقتۇ ؟ — يوق .

رېستو كەتكەندىن كېيىن ، بوۋاي بايىقى جايىدىن قىمىرلىماي ، خىيال سۈرگىنىچە ئولتۇرۇپ قالدى . «بۇ نېمىدېگەن ئوڭايسىز ئىش - ھە ! نېمىدېگەن ئېچىنىشلىق ئاقىۋەت ! نېمە ئۈچۈن جىنايەت بىلەن خاتالىق كىشىلەرگە مۇشۇنداق چىڭ يېپىشىۋالدىغاندۇ ! — ئۇ بېشىنى چايقاپ قويدى ، — رويپىرت كۆپ ئەقىللىق ئىكەن . ئىشنى شۇ باشقۇرسا بولغۇدەك . ئۇ ئېغىر - بېسىق ، ئېھتىياتچان . رېستو نېمىشقىمۇ ئۇنى تارتمىغاندۇ !» دېگەنلەرنى ئويلاپ كەتتى . شۇ تەرىقىدە خېلى ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن ، ئاندىن ئورنىدىن قوزغالدى . لېكىن ئۇنىڭ ھېلىقى ئازغان ئوغلى ھېلىمۇم ئۇنىڭ يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر بىر يېرىدە ئۇنى داۋاملىق ھاياجانغا سالماقتا ئىدى .

رېستو چىكاگوغا قايتىپ كەلدى . ئۇ دادىسىنى قاتتىق رەنجىتىپ قويغىنىنى كۆڭلىدە بىلەتتى ، ئەمما دادىسىنىڭ ئۇنىڭدىن قانچىلىك دەرىجىدە ئاغرىغىنىنى ئۆزىمۇ دەپ بېرەلمەيتتى . دادىسى بىلەن بولغان پۈتكۈل شەخسىي مۇناسىۋىتىدە ، دادىسىنىڭ بۇنچىلىك قاتتىق ئاچچىقلانغىنىنى زادىلا كۆرۈپ باقمىغان . بىراق رېستو دادا بىلەن بالا ئوتتۇرىسىدىكى ئارازلىقنىڭ ئەسلىگە كەلتۈرگىلى بولمايدىغان دەرىجىگە بېرىپ يەتكەنلىكىنى ھېلىھەم سەزمەيۋاتاتتى . ئۇ خىيالىدا : دادامنىڭ مۇھەببىتى بىلەن ئىشەنچىنى ساقلاپ قالالىشىمدا ئۈمىد بار ئىكەن ، ئۇنداقتا كەسكىن تەدبىر قوللىنىشىمنىڭمۇ زۆرۈرىيىتى يوق . باشقىلار قانچىلىك سۆز - چۆچەك قىلسا قىلىشۇەرسۇن . ئۇنىڭ بىلەن كىمنىڭ پەرۋايى ؟ مەن ھازىر ئۆزۈمگە قالتىس كۈچ - قۇۋۋەت يىغدىم ، مۇستەقىل پۈت تىرەپ تۇرالايمەن ، دەپ ئويلايتتى . لېكىن ئۇ راستتىنلا مۇشۇنداق قۇدرەت تاپقانمىدۇ ؟ كىشىلەر ئاجىزلىق تەرىپى بار ياكى ئاجىزلىق تەرىپى سەل - پەل ئاشكارىلىنىپ قالغان كىشىلەردىن بىر بالاسى يۇقۇپ قالامدىكىن ، دېگەن ئەندىشىدە ئۆزىنى قاچۇرۇشىدۇ . مەغلۇپ بولغان ياكى مەغلۇپ بولىدۇ دېگەن گۇماندىكى كىشىلەردىن تېزلىك بىلەن ئۆزىنى دالىغا ئېلىشىدۇ . بۇ ئادەتتە ئەر - ئاياللارنىڭ ئاڭسىز ھېسسىياتىغا ئايلىنىپ قالدى . بىز ئۆزىمىزنى قاچۇرماقچى بولغان ئۇنداق كىشىلەردىن خۇددى كېسىلى يۇقۇپ قالدىغاندەك قورقىمىز . رېستو مۇشۇلارنى خىيال قىلىۋېتىپ ، جاھاندىكى كىشىلەرنىڭ يامان كۆز بىلەن قارىشىنىمۇ سەل چاغلىغىلى بولمايدۇ ، دېگەن ھېسسىياتقا كەلدى .

بىر كۈنى ، رېستو بىل تاۋىچى بىلەن تاسادىپەن ئۇچرىشىپ

قالدى . ئۇ كىشى تاۋچى شىركىتىنىڭ بىر مىليونلۇق مەبلەغە ئىگە كاتتېبېشى ئىدى ، تاۋچى شىركىتىنىڭ كېسىمچىلىك كەسپىدە تۇتقان ئورنى گان جەمەتى شىركىتىنىڭ ھارۋا - ۋاگون كەسپىدىكى ئورنى بىلەن ئوخشاش ئىدى . تاۋچى ئەسلىدە رېستونىڭ ئەڭ يېقىن دوستى ئىدى . كېلېۋېلاندىكى ھېنرى لېئانچو ، سىنسىناتىدىكى گېئورگى نورسى ، يەنە بۇ تاۋچى ، بۇلارنىڭ ھەممىسى رېستو بىلەن بەكمۇ ئۇبدان ئۇتۇشتى . رېستو ئۇنىڭ شىمالىي دېڭىز ساھىلى كوچىسىدىكى ھەشەمەتلىك تۇرالغۇسىغا پەتگە بارغان ، كېيىن ئىككىيلەن ئىجتىمائىي ئالاقە ھەم كەسىپ ئىشلىرىدا پات - پات ئۇچرىشىپ تۇراتتى . لېكىن ، رېستو خىد باغچىسىغا كۆچۈپ بارغاندىن كېيىن ، بۇلارنىڭ بېرىش - كېلىشى بارا - بارا شالاڭلاپ قالغانىدى . مانا بۈگۈن بۇلار مىچىگان كوچىسىدىكى گان جەمەتىنىڭ يېڭى بىناسىغا يېقىن بىر جايدا تاسادىپىي ئۇچرىشىپ قالدى .

— ھوي ، رېستو ، بۇ يەردە ئۇچرىشىپ قالارمىز دەپ ئويلىماپتىكەنمەن ، — تاۋچى شۇنداق دەپلا ، ئىززەت - ئىكرام بىلەن بىر قولىنى ئۇزاتتى ، لېكىن چىرايى سەل سوغۇق كۆرۈنەتتى ، — ئاڭلىسام ئاشۇ قېتىم كۆرۈشكىنىمىزدىن كېيىن توي قىلىۋاپسەن .

— نەدىكىنى ؟ بۇنداق ئىش يوق ، — رېستو «بۇنچىلىك ئىشنىمۇ چۈشەنمەدىكىنە» دېگەندەك ، ئېرەنشىمىگەن قىياپەتتە جاۋاب بەردى .

— ئەگەر توي قىلغىنىڭ راست بولسا ، نېمىگە بۇنچە سىر تۇتسەن ؟ — تاۋچى سۆزلەۋېتىپ ، كۈلۈمسىرەپ قويدى ، ئەمما جاۋنغايلىرىدا زورمۇزور كۈلۈۋاتقىنى ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى . ئۇ چىرايلىق پوزىتسىيە تۇتقان بولۇپلا ئۆزىنى بۇ قىيىن ئەھۋالدىن قۇتۇلدۇرماقچىدى ، — ئىككىمىز جانچىگەر ئاغىنە تۇرۇپ ، مۇشۇنداق ئىشلارنىمۇ بىر - بىرىمىزدىن سىر تۇتۇپ يۈرسەك بولامدۇ ؟ نېمىشقا ماڭا خەۋەر قىلمىدىڭ ؟

رېستوغا بۇ تەنە گەپلەر يۈرىكىنى تېشىپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقاندا تۇيۇلدى .

— ھە ، ئۆزۈمچە يېڭىدىن ئويۇن چىقىرىپ باققىنىمچۇ بۇ . مېنىڭچە بۇنداق ئىشلارنىڭ كىشىلەرنى چۆچۈتۈۋەتمىگىنى تۈزۈك . — بۇمۇ ھەر ئادەمنىڭ ئارزۇ - ھەۋسىگە باغلىق ئىش ، شۇنداق ئەمەسمۇ ؟ — تاۋچى خۇشياقمىغاندا سوراپ قويدى ، — ھازىر ئەلۋەتتە شەھەر ئىچىدە تۇرۇۋاتقانسەن ؟ — خىد باغچىسىدا .

— ئۇ ياخشى جاي . باشقا ئىشلار جايىدىمۇ ؟ — ئۇ ئۈستىلىق بىلەن گەپنى باشقا تېمىغا يۆتكىدى - دە ، رېستو بىلەن بىرنەچچە ئېغىز سۆزلىشىپ قويۇپلا ، كەيپىسىز ھالەتتە خوشلىشىپ كېتىپ قالدى .

رېستو شۇئان : تاۋچى ئەگەر مېنىڭ توي قىلغانلىقىمغا راستتىنلا ئىشەنگەن بولسا ، يېقىن ئاغىنەم بولغاندىكىن خېلى جىق گەپلەرنى سورىشى كېرەك ئىدىغۇ ، دېگەن ھېسسىياتقا كەلدى . چۈنكى ئادەتتىكى ئەھۋالدا ، بۇنداق دوستلار دېگەن چوقۇم ئۇنى بۇ يېڭى خانىمنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدىكى سوئاللارغا كۆمۈپ تاشلىغان ، ئۇنىڭدىن بىرمۇنچىلىغان تەپسىلاتلارنى چۈنچىلاپ سوراپ تۇرۇۋالغان ، بىر بولسا يېڭى خانىمنى ئۆزىنىڭ ئۆيىگە تەكلىپ قىلغان ياكى بولمىسا ئۆزىنىڭ ئۇنى كۆرگىلى قاچان بارىدىغانلىقىنى ئېيتقان بولاتتى . ئەمما تاۋچى ئادەتكە ئايلىنىپ كەتكەن مۇشۇنچىلىك ئىشلارنىمۇ چالا قالدۇرغانىدى ، رېستومۇ بۇنىڭدىكى مەنىنى ھېس قىلىپ يەتكەندەك بولدى .

كېيىنچە يەنە بېرمىنھام مورل ئەر - خوتۇنلار ، ھېنرى ئادېلى ئەر - خوتۇنلار ھەم باشقا نۇرغۇنلىغان سىرداش دوستلىرى بىلەن ئۇچرىشىپ قېلىۋىدى ، ئۇلارمۇ ئۇنىڭغا مۇشۇنىڭغا ئوخشاش مۇئامىلە قىلىشتى . شۇنىسى ئېنىقكى ، بۇلارمۇ ئۇنى توي قىلدى دەپ ئويلاپ قالغان . ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭدىن ئادىرىسىنى سوراپ ، ئۇنى بىزدىن يوشۇرما دەپ مەسخىرە قىلغان بولۇشتىيۇ ،

لېكىن ھېلىقى «گان خانىم» نى تىلغا ئېلىپمۇ قويۇشمىدى .
رېستو قىلغان ئىشىنىڭ ئۆزىگە مۇتلەق پايدىسىز ئىكەنلىكىنى مانا
ئەمدى ھېس قىلىپ يەتتى .

يەنە بىر دورەم ، دوستلۇق كۈلۈبىدا ئۇنىڭ ۋىل ۋىتونى
ئىسىملىك بىر كونا تونۇشى ئۇنى ئەڭ ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ
قويدى . كۈتمىگەن يەردىن يۈز بەرگەن بۇ ئىش ئۇنىڭغا ئەڭ
شەپقەتسىز زەربە بولدى . بىر كۈنى رېستو كۈلۈبقا چۈشلۈك غىزا
يېگىلى بارغانىدى ، ۋىتونى كىيىمخانىدىن چىقىپ ، تاماكا
ساتىدىغان پەشتاختا تەرەپكە كېتىۋاتقىنىدا ، قىرائەتخانىدا
ئولتۇرغان رېستونى چېلىقتۇرۇپ قالدى . ئۇ ئىجتىمائىي ئالاقە
ئىشلىرىدىكى تىپىك شەخسلەردىن ئىدى ، ئۇزۇن تۇرا ، ئاۋاق
كەلگەن ، ھەمىشە ساقال - بۇرۇتلىرىنى پاكىز قىرىپ ، رەتلىك
كىيىنىپ يۈرىدىغان بۇ ئادەم ئادەتتىمۇ سەل تەلۋە مەجەز ئىدى ،
ئۇ كۈنى بىرنەچچە رومكا ھاراق ئىچىۋالغانىكەن ، تەلۋىلىكى
تېخىمۇ ئېشىپ كېتىپتۇ .

— ھوي ، رېستو ! — دېدى ئۇ قاتتىق ئاۋازدا ، — سېنى
خىد باغچىسىدا يېڭىدىن ئۆي تۇتۇۋاپتۇ دەپ ئاڭلايمەن ؟ بۇنداق
يەرگە كەلسەڭ ، قايتىپ بارغاندىن كېيىن رەپقەڭگە قانداق جاۋاب
بېرەرسەن ؟

— ھېچقانداق جاۋاب بېرىشىم ھاجەتسىز ، — رېستو سەپراسى
ئۆرلىگەن ھالدا جاۋاب بەردى ، — نېمە ، مېنىڭ ئىشلىرىمغا
بۇنچىۋالا قىزىقىپ قالدىڭ ؟ سەنغۇ يوغان دەرۋازىنىڭ ئىچىگە
قامىلىپ ، تىلىڭنى چاپناپلا ئولتۇرىدىغان بىرنېمە ، شۇنداقمۇ ،
شۇنداق ئەمەس ؟

— ياخشى گەپ ، ھا ! ھا ! ئۇنداقتا ناھايىتى ياخشى بولغىنى ،
شۇنداق ئەمەسمۇ ؟ شىمالىي رايوندىكى چېغىڭدا دائىم يېتىلەپ
يۈرگەن ھېلىقى كىچىككىنە ساھىبجامالغا ئۆيلەنمىگەن
بولغىيدىڭ - ھە ؟ ھا ! ھا ! مەن باغلىشىمەن . سەن
ئۆيلىنىۋاپسەن ! ئۇنداق ئەمەسمۇيا - ھە ؟

— تىلىڭنى تارت ، ۋىتونى ، — دېدى رېستو قوپاللىق بىلەن ، — شۇ تاپتا ئاغزىڭغا كەلگىنىنى جۆيلۈۋاتىسەن .
— مېنى كەچۈرگىن ، رېستو ، — دېدى ۋىتونى ھېچ مەقسەتسىز ، بىراق مەستلىكىمۇ ئاستا - ئاستا يېشىلگىلى تۇردى ، — مېنى ئەپۇ قىلغايىسەن . بىلىپ تۇرۇپسەنكى ، مەن سەل تەڭشىلىپ قالدىم . باياتىن ياندىكى خانىدا سەككىز رومكا ۋىتسى ئىچكەندىمچۇ . كەچۈرگىن ، مەستلىكىم تارقالغاندىن كېيىن سەن بىلەن ئايرىم سۆزلىشەي بولامدۇ ، رېستو ؟ ھوي ! ھا ! ھا ! ئويلىمايلا دەپ قويۇپتىمەن ، شۇنداق . ماقۇل ئەمىسە ، خەير - خوش ! ھا ! ھا !

رېستو بۇ يېقىمسىز «ھا ، ھا» لارنى مەڭگۈ ئۇنتۇپ كېتەلمىسە كېرەك . بۇ ئاۋاز بىر مەستنىڭ ئاغزىدىن چىققىنى بىلەن ، ئۇنىڭغا ئاجايىپ قاتتىق تەسىر قىلغانىدى . «شېمالىي رايوندىكى چېغىڭدا دائىم يېتىلەپ يۈرگەن ھېلىقى كىچىككىنە ساھىبجامالغا ئۆيلەنمىگەن بولغىدىنكى - ھە ؟» ۋىتونىنىڭ بۇ ئەدەپسىز گەپلىرى يادىغا يەتسىلا ، ئۇنىڭ جۇدۇنى ئۆرلەيتتى . ئۇ — رېستو گان ئۆمرىدە بۇنداق بېھۆرمەتلىككە ئۇچرىمىغان . بۇ ئىش ئۇنى ئويغا سېلىپ قويدى . ئۇ جېنىنى دەپ ئۆزىنىڭ ئاز قۇربان بەرمىگەنلىكىنى ئېسىگە ئالدى .

41

بىراق ئۇنىڭدىنمۇ يامان ئىش ئارقىدا تېخى : ئامېرىكا جامائەتچىلىكى مەشھۇر شەخسلەرنىڭ ئارقىسىدىن غەيۋەت قىلىشقا تازىمۇ ئامراق ، ھالبۇكى گان جەمەتى دەل مال - دۇنيا ھەم نام - نەسەبىنىڭ ھەر ئىككىلىسىدە بار مەشھۇر ئائىلە ئىدى . ئادەتتىكى كىشىلەرنىڭ ئاغزىغا چىقىپ قالغان «گان ئائىلىسىنىڭ ئاساسلىق مىراسخورلىرىدىن بىرى بىر دېدەك بىلەن توي

قىلىۋاپتۇ» دېگەن گەپ بىرمەھەل ئاجايىپ خەۋەر سۈپىتىدە ئەتراپقا تارقىلىپ كەتتى. ئۇ دېگەن بىر مىليونىيەرنىڭ مىراسخورى - دە! ئەجەبا مۇشۇنداق ئىشمۇ بارمىكىنە؟ بۇ گېزىتلەرنىڭ ئېرىشمىكى قانچىلىك تەس بولغان قىممەتلىك خەۋەر - ھە! شۇ سەۋەبتىن كۆپ ئۆتمەيلا، بۇ ھەقتىكى خاتىرىلەر ئاستا - ئاستا ئوتتۇرىغا چىقىشقا باشلىدى. بۇ خەۋەرنى ھەممىدىن بۇرۇن مەخسۇس جەمئىيەت خەۋەرلىرىنىلا باسىدىغان «شەھەرنىڭ جەنۇبىدىكى خەۋەرلەر» ناملىق كىچىك گېزىت ئاشكارىلىدى، ئۇلار رېستوننىڭ ئىسمىنى خۇپىيانە تۇتۇپ، «سىنىسنى ئاتىدىكى مەشھۇر ھارۋا - ۋاگون شىركىتى خوجايىنىنىڭ ئوغلى» دەپلا يازغانىدى. ماقالىدە ئۆزلىرى تىڭ تىڭلاپ بىلىۋالغان ئىشلارنى نېرى - نېرى قۇراشتۇرۇپ چىقىپلا بايان قىلغاندىن سىرت، يەنە ئەنتەنلىك رەۋىشتە مۇنۇلارنى قەيت قىلغان: «×× خانىمنىڭ سەرگۈزەشتى ئانچە ئېنىق ئەمەس، لېكىن خەۋەر تېپىشىمىزچە، ئىلگىرى كېلىۋالغاندىكى مەلۇم بىر قەسىردە دېدەك بولغان، ئۇنىڭدىن ئىلگىرى ئوھىئودىكى كولومبىدا ئىشچى بولغانىكەن. كۆرۈپ تۇرۇپتىمىزكى، بۇنداق روماننىڭ مۇھەببەت ۋە قەسى دەل بىزنىڭ ئېسىلزالىلەر جەمئىيىتىمىزدە يۈز بەرمەكتە، زامانىمىزدا ئەپسانىۋى چۆچەكلەرنىڭ ئىزىمۇ قالمايدى، دەپ كىم ئېيتالايدىكىن؟»

بۇ ماقالىنى رېستو ئۆزىمۇ كۆردى. گېزىتنى ئۇ ئۆزى سېتىۋالغان ئەمەس، بەلكى يوقىلاڭ ئىشلارغا ئارىلىشىشنى ياخشى كۆرگۈچى بىرەيلەن ئاشۇ گېزىتنى ئۈستىگە چەمبەر سىزىپ ئۇنىڭغا پوچتىدىن ئەۋەتىپ بەرگەندى. ئۇ بۇنى كۆرگەندىن كېيىن قاتتىق غەزەپلىنىپ، شۇئان: «كىمدۇر بىرەيلەن مېنىڭ ئىناۋىتىمنى تۆكمەكچى بولۇۋاتقان ئوخشايدۇ» دېگەن گۇمانغا كەلدى. لېكىن، دەماللىققا ھېچبىر چارە ئويلاپ تاپالمىدى. بۇنداق خەۋەرلەرنى ئۇ ئەلۋەتتە قايتا ئوتتۇرىغا چىقىپ قالمىسىكەن، دەپ تىلەيتتى، بىراق «ئەگەر ئۇنى توسماقچى بولسام ئىشنى تېخىمۇ

چاتاقلاشتۇرۇپ قويۇشۇم مۇمكىن» دەپمۇ ئويلىدى . شۇڭا پىسەنت قىلماي يۈرۈۋېرىش قارارىغا كەلدى . شۇنىسى ، «شەھەرنىڭ جەنۇبىدىكى خەۋەرلەر» گېزىتىگە بېسىلغان بۇ خەۋەر تەبىئىيلا باشقا گېزىتلەرنىڭمۇ دىققەت - ئېتىبارىنى قوزغاپ قويدى . ھەممەيلەندە : بۇ بىر ياخشى ماتېرىيال ئىكەن ، دېگەن تۇيغۇ پەيدا بولدى ، شۇنىڭ بىلەن ، ئەۋەككۈلچىلىك روھىغا خېلىلا باي بولغان بىر ھەپتىلىك گېزىتنىڭ مۇھەررىرى بۇ روماننىڭ ھېكايىنى راسا مۇبالىغىلەشتۈرۈپ چىقتى . بۇ گېزىت نەشردىن چىققاندا ، چوڭ خەت بىلەن بېسىلغان «بىر دېدەككە كۆيۈپ قېلىپ مىليون دوللارلىق مال - مۈلۈكنىڭ مېھرىدىن كەچتى» دېگەن سەرلەۋھىنى ، رېستو ، جېنى ، خىد باغچىسىدىكى قورۇ - جاي ، سىنىسنىناتىدىكى زاۋۇت تاكى مېچىگان كوچىسىدىكى ئامبار قالماي ، ھەننۇۋاسنىڭ سۈرىتى بېسىلىپ ، چىرايلىق گەپلەر بىلەن راسا كۆككە ئۇچۇرۇلغىنىنى كۆرگەندىن كېيىن ، ئەل - جاھان بىرمەھەل قالتىس زىلزىلىگە چۈشتى . گان جەمەتى شىركىتى ئادەتتە كۈندىلىك ۋە ھەپتىلىك گېزىتلەردە ئېلان تىجارىتىنى يۈرگۈزۈشكە ئانچە كۆڭۈل بۆلۈپ كەتمەيدىغان ، شۇڭا بۇ گېزىتخانىلار تەپ تارتىپمۇ قويمىدى . ئەگەر رېستو ئالدىن ئاگاھلاندۇرۇلغان بولسىمۇ ، ھېلىقى گېزىتخانىلارغا ئاز - تولا ئېلان ئەۋەتىپ تۇرغان بولسا ياكى نەشر قىلدۇرغۇچى بىلەن كېلىشىۋالغان بولسا ، ھېچ ئىش يۈز بەرمىگەن بولاتتى . بۇ ئىشتىن ئالدىن خەۋەر تاپمىغاچقا ، ئۇنى توشۇشقىمۇ ئامالسىز قالدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ھېلىقى مۇھەررىر بۇ خەۋەرگە ئالاھىدە كۈچ چىقارغانىدى . ئۇ سىنىسنىناتى ، كېلېۋېلاندى ۋە كولومبىدىكى ئالاقىچىلىرىگە جېنىنىڭ كەچۈرمىشلىرى ھەققىدە تۈپلىغان ماتېرىياللىرىنى مەخسۇس تېلېگرامما ئارقىلىق يوللاپ بېرىش توغرىلىق بۇيرۇق چۈشۈرگەنىدى . كېيىن يەنە لېئانچولارنىڭ ئۆيىگە ئالايىتەن ئادەم ئەۋەتىپ ، جېنىنىڭ ئۇلارنىڭكىدە ئىشلىگەن - ئىشلىمىگەنلىكىنى سۈرۈشتۈردى . گېرخاردت

ئائىلىسىنىڭ تارىخى توغرىلىق كۆلۈمىدىن تەپسىلىي ۋە ئېنىق مەلۇماتنى قولغا چۈشۈردى. كېيىن يەنە جېننىنىڭ شىمالىي رايوندا بىرنەچچە يىل ئولتۇرغانلىقىنى سۈرۈشتۈرۈپ بىلىۋالدى، شۇنىڭ بىلەن بۇ ھېكايىنىڭ باش - ئايىغى پۈتۈنلەي تۇتاشتى. ھېلىقى مۇھەررىرنىڭ غەربىي رېستورا بويىچە چاچلاش ئەمەس، ئۇنى تەنقىد قىلىشۇمۇ ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭغا خۇشامەت قىلىش ئىدى. بۇنىڭدىكى بەزى كۆڭۈلسىز جايلارنى، مەسىلەن، ۋىستانىڭ كېلىپ چىقىشىنىڭ ئېنىق ئەمەسلىكى، بۇ ئىككىيلەننىڭ بىرگە ئولتۇرغانلىقىنى ئەخلاقسىزلىققا ياتىدىغان ئىش ئىكەنلىكىنى، شۇنىڭدەك رېستوراننىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ قارشى چىقىشىدىكى ھەقىقىي سەۋەبىنى ئاتاين يېپىپ ئۆتۈپ كەتكەنلىكى. ئەسلىدە مۇھەررىر «رومېئو — زۇلبېتتا»^① غا ئوخشاش بىر ھېكايىنى قۇراشتۇرۇپ چىقىپ، رېستوراننىڭ قانداق قۇربانلارنى بەرگەن ئاشىق ئىكەنلىكىنى، جېننىنىڭ — كەمبەغەل ئائىلىدە ئۆسكەن ساھىبجامال قىزنىڭ قانداق قىلىپ بىردىنبىلا ئاسايىشلىك — باياشاتلىققا ئېرىشىپ، مەرتىۋە، يۈز — ئابروي تېپىۋالغانلىقىنى يازماقچى بولغان. ئۇنىڭدىن باشقا، ئاتاين بىر سەنئەتكارنى تەكلىپ قىلىپ، بۇ روماننىڭ ھەر بىر بۆلىكىگە بىردىن سۈرەت قىستۇرغان. رېستوراننىڭ سۈرىتىنى سىنىسنىناتىدىكى بىر سۈرەتخانىدىن قولغا چۈشۈرۈۋالغان، جېننىنىڭ سۈرىتىنى ئۇ سىرتقا چىققاندا ئوغرىلىققا تارتىۋالغانىدى.

شۇنداق قىلىپ، بۇ روماننىڭ خەۋەر گويا باھاردىكى گۈلدۈرۈمىدەك ئوتتۇرىغا چىقتى. ئۇنىڭدىكى ئىبارىلەردىن پۈتۈنلەي خۇشامەت ۋە مەدھىيە يېغىپ تۇرسىمۇ، لېكىن ئارقا كۆرۈنۈشىدىن زۇلمەتلىك ھەم ئېچىنىشلىق پاكىتلار مانا مەن دەپ چېلىقىپ تۇراتتى. بۇ گېزىتنى جېننى باشتا كۆرمىگەن، رېستومۇ

① «رومېئو — زۇلبېتتا» — شېكسپېرنىڭ سەنئەت ئەسەرلىرىدىن بىرى. رومېئو بىلەن زۇلبېتتا ئىككى ئائىلىنىڭ كونا رەقىبلىرىدىن بولۇشىغا قارىماي بىر — بىرىنى ياخشى كۆرۈپ قېلىپ، ئاقمۇت ئىش — مۇھەببەت يولىدا ئۆلۈپ كېتىدۇ.

تاسادىپىي چېلىقتۇرۇپ قېلىپ ، يەنە جېنى كۆرۈپ قالمسۇن ، دەپ شۇ زامانلا يىرتىپ تاشلىۋەتكەندى . رېستو ئۇنى كۆرۈپ ، ئاچچىقىدا بوغۇلۇپ قالايلا دېدى . «مەندەك ئوشۇق - تۆشۈك ئىش بىلەن كارى يوق بىر ئادەمگىمۇ ماۋۇ زاۋال تاپقۇر گېزىتىنىڭ چاتاق سېلىپ كېتىۋاتقىنىنى قارىمامدىغان !» دەپ ئويلىدى ئۇ . يۈرىكىنى ئازابلان تۇرغان بىئاراملىقنى بىلىندۈرمەسلىك ئۈچۈن ، تالا - تۈزنى ئايلىنىپ كەلمەكچى بولدى . ئۇ كىشىلەر كۆپ بارىدىغان جايغا بېرىشنى كۆڭلى تارتماي ، ترامۋايغا ئولتۇرۇپ مەھەللىلەر ، ئورمانلىقلار ، چوڭ يوللاردىن ئۆتۈپ ، بىپايان ئوتلاققا باردى . ترامۋايدا كېتىۋېتىپ ، «دوستلىرىم — تاۋچى ، مورل ، ئادىللا . . . قانداق ئويىدا بولۇۋاتىدىكىن» دېگەن خىيال كالىسىغا كەچتى ، دېمىسىمۇ ، بۇ ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ قاتتىق زەربە ئىدى . ئەمدى ئۇنىڭ يۈزىنى داپتەك قىلىپ ، خۇپسەنلىككە سېلىپ يۈرمەكتىن باشقا چارىسى يوق . لېكىن ، چوقۇم قىلمىسا بولمايدىغان بىر ئىش بار ، ئۇ بولسىمۇ مۇشۇنداق خەۋەرلەرنىڭ داۋاملىق ئوتتۇرىغا چىقىشىنىڭ ئالدىنى ئېلىش . ئۆيگە قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ يۈرىكى سەل تىنچلانغاندەك بولدى ، ئەمدى پۈتۈن پىكىر - خىيالى دۈشەنبە كۈنى ئادۋوكاتى ۋاتسېن بىلەن كۆرۈشۈپ ، ئۇنىڭ بىلەن مەسلىھەتلىشىشتە قالدى . كېيىن ئۇ ۋاتسېن بىلەن مەسلىھەتلىشىپ ، ھەر ئىككىسى : قانۇنغا مۇراجىئەت قىلىمەن دەپ ئاۋارە بولغاندىن كۆرە ، پەرۋا قىلماي يۈرگىنىمىز تۈزۈك ، دېگەن قاراشقا كەلدى .

— لېكىن ، ئەمدى شۇنداق ئىش يەنە تەكرارلىنىدىغان بولسا ، مەن چىداپ تۇرالمايمەن ، — دېدى رېستو ئاخىردا .
— ئۇنىڭغا ئۆزۈم ئامال قىلىمەن ، — دېدى ئادۋوكات ئۇنىڭ كۆڭلىنى ياساپ .

رېستو ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى :

— ھەي . . . ، بىزنىڭ مۇشۇ خۇدا ئۇرغان مەملىكىتىمىزىدە -
زە ! — ئۇ قايناپ كەتتى ، — كىمدەكىم تۆت تەڭگىگە ئىگە بولۇپ

قالسا، ئۇنى ھەممە ئادەمنىڭ باشقۇرغۇسى كېلىپ كېتىدۇ .
— بۇ تۆت تەڭگە خۇددى مۈشۈكنىڭ بويىغا ئېسىپ قويۇلغان
قوڭغۇراققا ئوخشايدۇ، — دېدى ۋاتسېن، — چاشقانلارنىڭ
قايسىسى بولمىسۇن ئۇنىڭ قەيەردە، نېمە ئىش قىلىۋاتقىنىدىن
خەۋەر تېپىپ تۇرىدۇ .

— بۇ تازا جايىدا ئوخشىتىش بولدى، — رېستو ئىچى ئەلەمگە
توشقان ھالدا باش ئىرغىتىپ تۇرۇپ شۇنداق دېدى .
جېنى بۇ خەۋەرنى نەچچە كۈنگىچە ئۇقماي يۈردى . رېستو
ئۇنىڭغا دېمەيلا قوياي، دەپ ئويلىغانىدى، گېرخاردتقۇ بۇنداق
رەزىل ھەپتىلىك گېزىت دېگەنلەرگە ئۆلىمۇ قاراپ قويمايتتى .
بىراق كېيىن جېننىنىڭ بىر يېقىن قوشنىسى جېننىغا ئۆزىنىڭ
ئۇنىڭ توغرىسىدىكى خەۋەرنى ئوقۇغانلىقىنى دەپ سالدى . جېنى
باشتا ئانچە ئاڭقىرالماي :

— مېنىڭ توغرىمىدىكى خەۋەرمىكەن؟ — دەپ سورىدى .
— شۇنداق، سىز بىلەن گان ئەپەندىنىڭ، — دەپ جاۋاب
بەردى ئۇنىڭ دوستى، — سىلەرنىڭ رومانىتىك مۇھەببەت
تارىخىڭلار توغرىسىدا يېزىپتۇ .

جېننىنىڭ مەڭزىلىرى ۋىللىدە قىزىرىپ كەتتى .
— ئەجەب مەن كۆرمەپتىمىنا، — دېدى ئۇ، — راستتىن
بىزنىڭ توغرىمىز دېمىكەن؟

— ئو . . . ھوي، ئەلۋەتتە شۇنداق - دە، — دېدى ستاندارت
خانم كۈلۈپ تۇرۇپ، — قانداقمۇ يېڭىلىشقان بولاي؟ ئۇ گېزىتنى
ھېلىمۇ ساقلاۋاتمەن . بىر ئازدىن كېيىن مېلىدىن چىقارتىۋېتەي،
كۆرۈپ بېقىڭ . سۈرىتىڭىز بەك چىرايلىق چىقىپتۇ جۈمۈ .

جېنىنى يۈرىكىدىكى ئازابىنى زورىغا بېسىۋالدى .
— ئەمىسە چىقارتىۋېتەرسىز، مەن كۆرۈپ باقاي، — دېدى
ئۇ دەرىمىسىز ھالدا .

ئۇنى شۈبھە چۈلغىۋالدى، ئۇنىڭ سۈرىتى قانداقلارچە
بىراۋنىڭ قولىغا چۈشۈپ قالغاندۇ؟ ھېلىقى ماقالىدە ئۇنىڭ

توغرىسىدا نېمىلەر يېزىلغانكەنە ؟ ھەممىدىن بەكرەك بۇ خەۋەرنىڭ رېستوگا تەسىر كۆرسىتىشىدىن ئەندىشە قىلىپ قالدى . «رېستو كۆرگەنمىدۇ ؟ ئۇ نېمىشقا ماڭا دېمىدىكەنە ؟»

بىر ئازدىن كېيىن ، قوشنىسىنىڭ قىزى ئۇنىڭغا گېزىتنى ئەكىرىپ بەردى . جېننى ماۋزۇسىغا شۇنداق بىر كۆز يۈگۈرتۈپ چىقىپلا قورققىنىدىن يۈرىكى ئاغزىغا تىقىلىپ ، جايدا قېتىپلا قالدى ، جىمى ئىشنى ئاشكارىلىۋېتىپتۇغۇ ، ھېچنېمىنى ئېلىپ قالماي ، توغرىدىن - توغرىلا ئاشكارىلىۋېتىپتۇ . سول تەرەپتە رېستونىڭ سۈرىتى ، ئوڭ تەرەپتە جېننىنىڭ سۈرىتى ، ئوتتۇرىدا چوڭ خەتلىك «ماۋۇ باي بىلەن ماۋۇ دېدەكنىڭ ئىشقى - مۇھەببىتى» دېگەن ماۋزۇ - ئاھ ، نېمىدېگەن دەھشەت ! يەنە بىر ماۋزۇ ئاستىدا سىنىسىنىتادىكى مەشھۇر ھارۋا - ۋاگون سانائىتى كارولىنىڭ ئوغلى رېستونىڭ قانداقلا چە قىلىپ پۇرسەت ۋە مەرتىۋىدىن ۋاز كېچىپ سۆيگەن ئادىمى بىلەن توي قىلىۋالغانلىقى چۈشەندۈرۈلۈپتۇ . ئاستى تەرىپىدە بىرمۇنچىلىغان سۈرەتلەر بېسىلغانكەن . بۇلار - رېستونىڭ لېئانچو خانىمنىڭ قەسىرىگە بېرىپ جېننىنى يوقلىغان چاغدىكى سۈرىتى ، رېستو بىلەن ئۇنىڭ سۈرلۈك ، تەرسا بىر پوپنىڭ ئالدىدا تۇرغان چېغىدىكى سۈرىتى ، ئىككىيلەننىڭ تۆت ئاتلىق پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ سەيلىگە چىققان چېغىدىكى سۈرىتى ، شۇنىڭدەك جېننىنىڭ كاتتا بىر ئىمارەتتىكى بىر دېرىزىنىڭ ئالدىدا تۇرۇپ (دېرىزىنىڭ پەردىلىرى چۈشۈرۈلگەن ، بىر قاراپلا كاتتا ئىمارەت ئىكەنلىكىنى بىلىۋالغىلى بولاتتى) يىراق - يىراقلا نەزەر تاشلاۋاتقاندىكى كۆرۈنۈشى ئىدى . جېننى بۇلارنى كۆرۈپ ئىزاغا ئۆلەيلا دېدى . ئۆزىغۇ مەيلى ، ئەمما رېستو كۆرسە قانداق ئويغا كېلەر ؟ ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر كۆرسە نېمە ئويلاردا بولۇپ كېتەر ؟ بۇ ، كىشىلەرنىڭ بۇ ئىككىسىگە بەرگەن يەنە بىر قېتىملىق زەربىسى ئىدى . جېننى ئۆز ھېسسىياتىنى بېسىۋېلىشقا شۇنچە تىرىشقان بولسىمۇ ، لېكىن كۆز ياشلىرى ئۇنى ئىختىيارغا قويمىدى ، بۇ دورەمقىسى قارشىلىق ھەم

مەغلۇبىيەت يېشى ئىدى . كىشىلەر ئۇنى بۇنچە قىستاپ تۇرۇۋالماستىمۇ ، ئۇنىڭ ئىشلىرىغا ئارىلىشىۋالماستىمۇ بولاتتىچۇ . ئۇ ھازىر دۇرۇس يولدا مېڭىشقا بار كۈچى بىلەن تىرىشىۋاتقان تۇرسا ، بۇ كىشىلەر نېمىشقىمۇ ئۇنىڭغا ياردەم قولىنى سوزماي ، ئەكسىچە ئۇنى ئازابلان بۇنچە قىستاپ تۇرۇۋالدىغاندۇ ؟

42

رېستو ئۇيان ئويلاپ ، بۇيان ئويلاپ ، ئاخىر جېنىغا بۇ ئىشلارنى بىلدۈرۈپ قويۇش قارارىغا كەلدى - دە ، شۇ كۈنلا ئۆيگە ھېلىقى گېزىتنى ئالغاچ باردى . ئەسلىدە بۇلار باشتىلا : بىر - بىرىمىزدىن ھېچقانداق ئىشنى سىر تۇتمايمىز ، دەپ ۋەدىلەشكەندى ، مانا ئەمدى ئۆزلىرىنىڭ تىنچلىقىغا مالاللىق يەتكۈزىدىغان بۇ ئىشقا يولۇققاندا ، ئۇلارنىڭ بۇ ۋەدىسىنى ئورۇندىشىغا پۇرسەت تۇغۇلدى . رېستو جېنىغا بۇ ئىشنى كۆڭلىگە ئالماسلىق ھەققىدە نەسەت قىلىش ئويىغا كەلگەندى ، چۈنكى بۇ ئىش ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ نام - شۆھرىتىگە زور تەسىر كۆرسەتكىنى بىلەن ، بۇ ئىككىيلەننىڭ مۇناسىۋىتىگە ھېچقانچە تەسىر كۆرسەتمەيتتى . ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ خەۋەر بەربىر ئاشكارىلىنىپ بولدى ، ئەمدى ئۇنىڭ ئۈنۈمىنى يوققا چىقىرىش مۇمكىن ئەمەس . بۇ خەۋەرنى ئوقۇغان كىشى سەللا ئەقىللىق بولسىلا ، مەيلى رېستو بىلەن تونۇش بولسۇن ، بولمىسۇن ، ئۇنىڭ تۇرمۇش سىرىنى كۆرۈۋالالايتتى . چۈنكى ، قىستۇرما سۈرەتلىك بۇ خەۋەردە ئۇنىڭ قانداق قىلىپ جېنىنى كىلىپۋېلاندىن چىكاگوغا ئەكەلگەنلىكى ، جېنىنىڭ ئۇياتچانلىق بىلەن ئۇنى رەت قىلغانلىقى ، ئۇنىڭ قانداق قىلىپ ئۇزاققىچە جېنىنىڭ پېيىدە يۈرۈپ ، ئاخىر ئۇنى قولغا كەلتۈرۈۋالغانلىقىدەك ئەھۋاللار بىرمۇبىر ئاشكارىلىۋېتىلگەندى . قارىماققا بۇ بايانلار پەقەت بۇلارنىڭ شىمالىي رايوندا بىر ئۆيدە

ياشغانلىقىنىڭ سەۋەبىنىلا چۈشەندۈرۈپ بېرىۋاتقاندا كۆرۈنسىمۇ ، لېكىن رېستوگا بۇ ئىبارلەردە ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاشكارىلاش نىيىتى يوشۇرۇنغاندەك تويۇلۇپ ، ئۇنىڭ راسا ئوغىسىنى قايناتتى . شۇنداقتىمۇ ئۇ ، بۇنداق ياپتا گەپلەر قانداقلا بولمىسۇن سېسىق گەپلەر بىلەن ھاقارەتلىگەندىن ياخشىراق ، دېگەن ئويغا كەلدى . ئۆيگە كەلگەندىن كېيىن ، ھېلىقى گېزىتنى يانچۇقىدىن چىقىرىپ ، كۈتۈپخانىدىكى ئۈستەلگە يايىدى . جېنى بىر چەتتە ئۇنىڭدىن كۆز ئۆزمەي قاراپ تۇراتتى . شۇ تاپتا ئۇ رېستونىڭ يانچۇقىدىن چىقارغان نەرسىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى كۆڭلىدە پەرەز قىلىپ بولدى .

— مەن سىزگە بىر نەرسىنى كۆرسەتمەكچىمەن ، جېنى ، سىزگە چوقۇم قىزىق تۇيۇلىدۇ ، — ئۇ ھېلىقى ماقالە بىلەن سۈرەتلەرنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ سوغۇققىنا ئېيتتى .

— مەن كۆرۈپ بولغان ، رېستو ، — دېدى جېنى زەئىپ ئاۋازدا ، — بۈگۈن چۈشتىن كېيىن ستاندارت خانىم ماڭا كۆرسەتكەندى . مەن تېخى سىزنى كۆرمىگەن چېغى دەپ ئويلايتىمەن .

— بۇنىڭدا مېنىڭ پوزىتسىيەم ھەققىدىكى تەسۋىرلەر بەك ئاشۇرۇۋېتىلگەندەك قىلامدۇ ، نېمە ؟ مەن ئۆزۈمنىڭ مۇشۇنداق بىر ئىشقاۋاز رومبئو ئىكەنلىكىمنى ئويلايمۇ باقمىغانىمەن .

— مېنىڭغۇ كۆڭلۈم بەكلا يېرىم بولۇۋاتىدۇ ، — دېدى جېنى ، ئۇ رېستونىڭ قىزىقچىلىق قىلىپ ئېيتقان بۇ سۆزىگە چەكسىز ھەسرەت يوشۇرۇنغانلىقىنى سېزىۋالغانىدى . چۈنكى ئۇنىڭغا بۇرۇندىلا مەلۇمكى ، رېستو ئۆزىنىڭ ھەقىقىي ھېسسىياتىنى زادىلا ئاشكارىلاپ باقمىغان ، كۆڭلىدە ھەرقانچە ئازابلانسىمۇ ، ئاغزىدىن چىقارغۇسى كەلمەيتتى . چىدىغۇسىز ئېغىر غەمگە مۇپتىلا بولغاندىمۇ ، كۈلكە - چاقچاقلار بىلەن ئۆزىنى ئاۋۇندۇرماقچى بولاتتى . ئۇنىڭ قىزىقچىلىق قىلىپ ئېيتقان ماۋۇ سۆزىنىڭ مەنىسىمۇ ، جېنىغا گويا : «ئىش ئەمدى مۇشۇ دەرىجىگە

يەتتى، ئەمدى بىز پۈتۈن كۈچىمىزنى ئىشقا سېلىپ ئامال
ئىزدەيلى» دەۋاتقاندەك تۈيۈلدى.

— ئا... ھاي، كۆڭلىڭىزنى بۇزمىسىڭىزچۇ، — رېستو
سۆزىنى داۋاملاشتۇردى، — بۇ ئىشلارنىڭ ئۈنچە ئويلاپ
كەتكۈچىلىكى يوق. ئېھتىمال ئۇ خەقلەردىمۇ ھېچقانداق پامان
غەرز يوقتۇر. بىز ناھايىتى مەرتىۋىمىزنىڭ ئوخشاسلىقى
تۈپەيلى خەقنىڭ كۆزىگە چۈشۈپ قالدۇق، شۇ.

— بۇنىغۇ بىلىمەن، — جېنى ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى، —
بىراق كۆڭلۈم ھېچ بۇزۇلۇپلا تۇرۇۋاتىدۇغۇتاڭ، — رېستو
ئۈندىمەي قويدى. بىردەمدىن كېيىن كەچكى غىزا تارتىلىشقا
باشلىۋىدى، بۇ گەپلەرمۇ بىر چەتكە يىغىشتۇرۇپ قويۇلدى.

لېكىن رېستو ئىشنىڭ سەل مۇشكۈللىشىپ قالغانلىقىنى
سېزىپ، ئىچ - ئىچىدىن تىت - تىت بولۇپ كېتىۋاتاتتى. ئۆتكەندە
دادىسى بىلەن كۆرۈشكەن چېغىدا، دادىسى ئۇنى ئېنىق
ئاگاھلاندۇرغانىدى. مانا ئەمدى بۇ خەۋەر ھەممە يەرگە يېيىلىپ،
ئىش راسا ئەۋجىگە چىقتى. ئېھتىمال مۇشۇنىڭدىن ئېتىبارەن، ئۇ
بارلىق كونا تونۇشىدىن ئالاقىنى ئۈزەر. ئۇلار ئەمدى ئۇنى كېرەك
قىلىشماستىن، ھېچبولمىغاندا ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى
مۇئەئەسسېرەكلىرى ئۇنىڭدىن قولىنى يۇيماي، بەلكىم بۇلاردىن
باشقا، توي قىلغان ياكى قىلمىغان ئاز ساندىكى يىگىتلەر ھەم
مۇغەمبەر قىز - چوكانلار بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپقان بولسىمۇ،
ئۇنىڭغا يەنە بۇرۇنقىدەكلا يېقىنچىلىق قىلىپ يۈرۈشى مۇمكىن،
بىراق بۇنداق كىشىلەردىن دوست تۇتۇشقا بولمايدۇ - دە. ئۇ
ئەمەلىيەتتە ئاللىبۇرۇنلا چۆرۈپ تاشلانغان ئادەم، ئىشنى
ئوڭشاشىمەن دېسە، ئۆزىنىڭ يۈرۈش - تۇرۇشىنى تۈزۈشى —
باشقىچە قىلىپ ئېيتقاندا، جېنىنى ئەبەدى تاشلىۋېتىشى كېرەك.
بىراق ئۇ بۇنداق قىلىشنى خالىمايتتى. مۇشۇ ئىشنى خىيالغا
ئەكەلسىلا ئازابلىنىپ كېتەتتى. مەيلى نېمە بولۇپ كەتسە
كەتسۈنكى، ئۇ ھەرگىز بۇنداق قىلالمايدۇ. جېنىنىڭ بىلىمى

بارغانسېرى ئېشىپ كېتىۋاتىدۇ ، ئۇنىڭ چۈشەنچىسى رېستونىڭكىدىن قېلىشمايدۇ . ئۇ بىر تىيىنغا ئەرزىمەيدىغان نەپسانىيەتچى مەخلۇقلاردىن ئەمەس ، بەلكى بىر ئۇلۇغ ھەم ئالىجاناب ئايال . ئۇنى تاشلىۋېتىشنىڭ ئۆزى بىر ھاقارەت ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ ئاجايىپ ئۆز ھەم لەۋەن . رېستو قىرىق ئالتە ياشنىڭ قارىسىنى ئېلىپ بولدى ، جېنى بولسا ئەمدىلا يىگىرمە توققۇز ياشقا كىرگەن بولسىمۇ ، قارماققا يىگىرمە تۆت - يىگىرمە بەش ياشتەك كۆرۈنىدۇ . ناۋادا گۈزەللىك ، ياشلىق باھارى ، كۆيۈمچانلىق ، كەڭ پىكىرلىكنى ھەمدە ئۆزىڭنىڭ يېقىملىق ۋە ھېسسىي تۈس ئالغان چۈشەنچىڭنىڭ ئىپادىسىنى باشقا كىشىنىڭ ۋۇجۇدىدىن بايقىۋالالىسىڭىز ، بۇ قەدىرلەشكە ئەرزىگۈدەك ئىش ئەمەسمۇ . رېستو خۇددى دادىسىنىڭ ئېيتقىنىدەك ، ئۆزىگە ئۆزى مۇشۇ بالانى تېپىۋالدى . ئەمدى ئۇنىڭ ئايىغىنى ئۆزىلا يىغىشتۇرغىنى تۈزۈك .

مۇشۇ كۆڭۈلسىز ئىشلار يۈز بېرىپ ئۇزاق ئۆتمەيلا ، رېستو دادىسىنىڭ ئاغرىپ يېتىپ قالغانلىقى ھەققىدە ئائىلىسىدىن خەت ئالدى . خەتنى تاپشۇرۇۋالغاندىن كېيىن دەرھال سىنىسنىئاتىغا قاراپ يولغا چىقىشى كېرەك ئىدى ، بىراق بۇ چاغدا ئىشلىرى بەك بېسىق بولۇپ كەتكەنلىكتىن ، بېرىشقا زادىلا ۋاقىت چىقىرالمايدى . ئۇزاق ئۆتمەيلا مۇسبەت خەۋىرى يېتىپ كەلدى ، ئۇ ھەسرەت ئوتىدا ئىلگىرى - ئاخىر پۇچىلاندى ، پۇشايمان ۋە ھەسرەت - نادامەت يىغىسىنى تۆككىنچە سىنىسنىئاتىغا باردى . ئۇنىڭ نەزىرىدە ، دادىسى ئاتا - بالىلىق مۇناسىۋىتىنى ھېسابقا ئالمىغاندىمۇ بىر ئۇلۇغ شەخس ئىدى . يولدا كېتىۋېتىپ ، ئۇ ئۆزىنىڭ كىچىك ۋاقىتلىرىنى ئەسكە ئالدى ، ئۇ چاغلاردا دادىسى ئۇنى تىزىغا ئولتۇرغۇزۇۋېلىپ ، ئۇنىڭغا ئېرلاندىمىدىكى تۇرمۇشى ھەققىدە ھېكايە ئېيتىپ بېرەتتى ، سەل چوڭ بولغاندا ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ سودا ساھەسىدىكى جەڭگىۋار كەچۈرمىشلىرىنى سۆزلەپ بېرىدىغان . يەنىمۇ چوڭ بولغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭدا دادىسىنىڭ

تجارەت ئىشلىرىدىكى كەسىپچانلىق روھى ۋە سودا جەھەتتىكى ئەقىل - پاراسىتى چوڭقۇر تەسىر قالدۇرغانىدى . گان بوۋاي ئەزەلدىن ساپ نىيەت كىشى ئىدى . رېستونىڭ گەپنى ئوچۇق - ئاشكارا قىلىشى ۋە گەپ - سۆزلەردە ساختىلىقتىن خالىي بولۇشى دادىسىدىن يۇققان . «يالغان - ياۋىداق گەپلەرنىڭ كېرىكى يوق ، — بۇ گان بوۋاينىڭ ھەممىشە پەرزەنتلىرىنى ئاگاھلاندۇرىدىغان ھېكمەتلىك سۆزى ئىدى ، — مەيلى قانداقلا ئىش بولسۇن ، ئۇنى قانداق چېلىقتۇرغان بولساڭ ، شۇنداق ئېيتقىن . راستچىللىق كىشىلىك ھاياتنىڭ جان تومۇرى ، جىمكى قىممەتنىڭ نېگىزى ، شۇنىڭدەك سودىدا مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ سىرى . كىمكى ۋەدىسىگە قەتئىي ئەمەل قىلىدىكەن ، ئۇ چوقۇم ئىززەت - ئابرويۇلۇق شەخس بولالايدۇ .» بۇ ساۋاققا رېستومۇ قايىل ئىدى . ئۇ دادىسىنىڭ بىر ئۆمۈر سەمىمىيەت بىلەن ياشاش روھىغا ئەزەلدىن قايىل ئىدى . مانا ئەمدى دادىسى ۋاپات بولۇپ كەتكەندىن كېيىن بۇلارنى ئەسلىگەنسېرى ، كۆڭلى تېخىمۇ ئېزىلىپ كەتتى . دادىسىنىڭ ئۆزىنىڭ قىلىپ قويغان ئىشىدىن قاتتىق نەپرەتلەنگەنلىكى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئايان ، شۇڭا ئۇ دادىسىنىڭ ھايات ۋاقتىدا دادىسى بىلەن يارىشىپ قېلىشقا بەكمۇ تەقەززا بولغانىدى . ئۇ يەنە «دادام ئەگەر جېنىمنى كۆرىدىغان بولسا ، بەلكىم ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىپ قېلىشىمۇ مۇمكىن» ، دېگەن شېرىن خىيالىدىمۇ بولۇپ باققان ، بىراق ئەمدى بۇنداق پۇرسەتمۇ يوققا چىقتى .

ئۇ سىنىسنىڭغا يېتىپ كەلگەندە ، قاتتىق بوران چىقىپ ، قار لەپىلدەپ يېغىۋاتقان ، كوچىلار تىمتاس ئىدى . پويىزدىن چۈشۈشىگىلا بىرىنچى بولۇپ ئامىنى چېلىقتۇردى . ئامى ئۇنىڭدىن نارازى بولۇپ يۈرگەن بولسىمۇ ، ئەمدى ئۇنىڭ قايتىپ كەلگىنىنى كۆرۈپ خېلى ئېچىلدى . ئاچا - سىڭىللار ئىچىدە ، ئامى ھەرھالدا كۆيۈمچانراق ئىدى . رېستو ئۇنىڭ بىلەن قۇچاقلىشىپ ، سۆيۈشۈپ كۆرۈشتى .

— بىز يەنە بۇرۇنقى ھالىتىمىزگە قايتتۇق ، ئامى ، — دېدى

ئۇ ، — مۇشۇنداق ئەسكى ھاۋادا مېنىڭ ئالدىغا چىققىنىڭ ئۈچۈن رەھمەت ساڭا ، ئۆيدىكىلەر قانداقراق ؟ ھەممەيەن قايتىپ كېلىشكەندۇ - ھە ؟ رەھمەتلىك دادىمىز بىرقانچە يىل ئۇزاقراق ياشىيالىغان بولسىچۇ كاشكى ؟ ئۇغۇ لېكىن كۆرىدىغىنىنى كۆرۈپ بولدى ، مېنىڭچە ، ئۇ ئۆزىنىڭ بىر ئۆمۈر كۆرسەتكەن تىرىشچانلىقىنىڭ نەتىجىسىدىن قانائەت تاپقان بولۇشى مۇمكىن . — شۇنداق ، — دېدى ئامى ، — لېكىن ئۇ ئاپىمىزنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئىچى پۇشقا بولۇپ قالغانىدى .

ئاكا - سىڭىل ئىككىيلەن پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ ئۆيگە كېتىۋاتقاچ ، يول بويى ئۆتكەن - كەچكەن ئىشلار ھەققىدە كۆڭۈللۈك پاراڭلىشىپ باردى . ئۆيگە بارسا ، ئاكا - سىڭىللىرى ، يىراق - يېقىندىكى ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنىڭ ھەممىسى جەم بولۇشۇپ تۇرغانىكەن . رېستو ھەممەيلەن بىلەن قائىدە بويىچە تەسەللى ئېيتىشىپ كۆرۈشتى ، كۆڭلىدە : «دادام ئارمانسىز كەتتى ، ئۇنىڭ ھاياتى مۇۋەپپەقىيەتلىك ئۆتۈپ ، مانا ئەمدى پىشىپ مەي بولغان ئالمىدەك ، ئۆزۈكىدىنلا شېخىدىن ئاجرىدى» دېگەن ئويلار كەزمەكتە ئىدى . ئۇزالغا كىرىپ ، قاپقارا مېيىت ساندۇقى ئىچىگە ياتقۇزۇپ قويۇلغان مەرھۇم دادىسىنىڭ چىرايىغا نەزەر سېلىۋىدى ، ۋۇجۇدىنى مۇسبەت قايغۇسى چىرمىۋالدى . لېكىن يەنە دادىسىنىڭ قەتئىيلىك ھەم مېھرىبانلىق ئەكس ئېتىپ تۇرغان چېھرىسىگە تىكىلگىنىچە ، ئىختىيارسىز كۈلۈمسىردى .

— دادىمىز ئۆلۈم قوينىدا ياتقىنىدىمۇ شۇنداق ئۇلۇغ سۈپەت كۆرۈنىدۇ ، — دېدى ئۇ قېشىدا تۇرغان روبېرتقا ، — بۇنداق شەخستىن يەنە بىرى يوق بولسا كېرەك .

— شۇنداق ، — دېدى روبېرت تەنتەنلىك رەۋىشتە . دەپنە مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلۈپ بولغاندىن كېيىن ، ۋەسىيەنامىنى دەرھال ئېلان قىلىش قارارىغا كېلىشتى . چۈنكى لۇئىزانىڭ ئېرى دەررۇ بۇففالوغا قايتماقچى ، رېستومۇ ھايات قالماي چىكاگوغا قايتىپ بېرىشى كېرەك ئىدى . شۇڭا مېيىت

ئۇزاتقان كۈننىڭ ئەتىسىلا ، ھەممەيلەن گان بوۋاينىڭ مەسلىھەتچىسى ناتتو زىتورى ئوبالىئاننىڭ قانۇن ئىشخانىسىغا يىغىلىپ ، جەمەت مەجلىسى ئۆتكۈزۈشتى .

رېستو پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ مەجلىس ئېچىلىدىغان جايغا كېتىۋاتقاچ ، يول بويى : «دادام مېنىڭ مەنپەئىتىمگە ئاللىقى قىلمىغاندۇ - ھە» دېگەن خىيالدا بولدى . چۈنكى ئۇنىڭ ئالدىنقى دورەم دادىسى بىلەن كۆرۈشكىنىگە تېخى ئانچە كۆپ ۋاقىت بولمىغان ؛ ئۇ ھېلىھەم ئويلىنىش مەزگىلىدە ئىدى ، دادىسىمۇ ئۇنىڭغا مەلۇم ۋاقىت ئويلىنىشقا رۇخسەت بەرگەنىدى . ئۇ يەنە : «جېنى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، مېنىڭ دادامغا يۈز كېلەلمىگۈدەك ھېچقانداق يېرىم يوق . كەسىپ جەھەتتىكى ئىقتىدارىم شىركەت ئۈچۈن پايدىلىق . ماڭا ئۇنداق نامۇۋاپىق مۇئامىلە تۇتۇشقا قانداق بولىدۇ ؟ بۇ قەتئىي مۇمكىن بولمايدىغان ئىش» دېگەنلەرنى خىيالدىن ئۆتكۈزدى .

ئۇ قانۇن ئىشخانىسىغا يېتىپ بارغاندا ، ئوبالىئان — ھەيران بولۇۋاتقان ھەم ئۆز ئىشىدىن لەززەتلىنىپ تېرىسىگە سىغماي قالغان ۋىجىك ئادەم مېھمانلارنىڭ ئالدىغا چىقىپ ، جەمەت ئەزالىرى بىلەن بىر - بىرلەپ قول ئېلىشىپ كۆرۈشتى . ئۇنىڭ گان بوۋاينغا قانۇن مەسلىھەتچىسى بولۇپ كېلىۋاتقىنىغا يىگىرمە يىل بولغانىدى . ئۇ گان بوۋاينىڭ ئاجايىپ ئوي - پىكىرلىرى ۋە غەلىتە مەجەزىنى بەش قولىدەك بىلىدىغان ، ئۆزىنى باشقىلارنىڭ تۇۋىسىنى قوبۇل قىلىدىغان پويىتەك ھېس قىلاتتى . گان ئائىلىسىنىڭ پەرزەنتلىرىنى بولۇپمۇ رېستونى ئاجايىپ ياخشى كۆرەتتى .

— شۇ تاپتا ھەممەيلەن جەم بولۇشۇپتىمىز ، — ئۇ يانچۇقىدىن مۇڭگۈز قىرلىق يوغان كۆزەينىكىنى چىقىرىپ ، سۈرلۈك قىياپەتتە ئەتراپقا بىرقۇر كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى ، — ئەمىسە باشلاۋېرەيلى . كىرىش سۆزىنى دەپ ئولتۇرماي ، ۋەسىيەتنامىنى ئوقۇۋېرەي . ئۇ ئۈستەل ئالدىغا كېلىپ ، ئۈستىگە قويۇپ قويۇلغان بىر ۋاراق قەغەزنى قولىغا ئالدى - دە ، جاراڭلىق ئاۋاز بىلەن ئوقۇشقا

باشلىدى .

مەلۇم نۇقتىدىن قارىغاندا ، بۇنى ئىنتايىن ئۆزگىچە بىر خىل ۋەسىيەتنامە دېيىشكە بولىدۇ ، چۈنكى ئۇنىڭدا ئالدى بىلەن زور مىقداردىكى مۈلۈك ئەمەس ، بەلكى جىمىكى ئۇششاق - چۈششەك مىراسلار تىلغا ئېلىنغان ، بىرىنچى بولۇپ ، ياللانما ئىشچىلارغا ، چاكارلارغا ھەم دوست - ئاغىنىلەرگە بۆلۈپ بېرىلىدىغان ئازغىنە پۇل - پۇچەك ؛ ئىككىنچى بولۇپ ، ھەرقايسى ئورگانلارغا ئىئانە قىلىنىدىغان ئازغىنە مىراس ، ئەڭ ئاخىرىدا ، ئائىلە مىراسى تىلغا ئېلىنىپ ، بۇمۇ يەنە ئالدى بىلەن قىزلارغا تەقسىم قىلىشتىن باشلانغان ، ئىموگېن ئۇنىڭ نەزىرىدە ۋاپادار قىز ئىدى ، شۇڭا ئۇنىڭغا شىركەتنىڭ پاي دەسمايسىنىڭ ئالتىدىن بىر قىسمى تەقسىم قىلىپ بېرىلىپتۇ . مەرھۇمنىڭ باشقا مال - مۈلۈكلىرىنىڭ — كۆچمەس مۈلۈكتىن باشقا تەخمىنەن سەككىز يۈز مىڭ دوللار قىممىتىدىكى ئائىلە مۈلكىنىڭ — تۆتتىن بىرىدىن ئامى بىلەن لۇئىزاغا ئىموگېننىڭكى بىلەن ئوخشاش تەقسىم قىلىپ بېرىلىپتۇ . نەۋرىلەر چوڭ بولغاندا ئەدەپ - ئەخلاقلىق ئادەم بولۇپ چىقىشسا ، ئۇلارغىمۇ مەلۇم دەرىجىدە مۇكاپات بېرىلىدىغانلىقى قەيت قىلىنغان . مۇشۇلاردىن كېيىن ، ئەڭ ئاخىرىدا روبېرت بىلەن رېستو تىلغا ئېلىنىپ ، مۇنداق دەپ ۋەسىيەت قىلىنغاندى :

«ئوغلۇم رېستونىڭ ئىشى چاتاق بولۇپ تۇرۇۋاتقىنى ئۈچۈن ، قالغان مال - مۈلكۈمنى مەلۇم شەرت ئاستىدا تەقسىم قىلىپ بېرىشنى توغرا تاپتىم . يەنى : گان جەمەتى شىركىتىنىڭ پاي دەسمايسىنىڭ تۆتتىن بىرى ھەم قالغان مۈلۈكلىرىم — كۆچمە مۈلۈك ، كۆچمەس مۈلۈك ، نەق پۇل ، پاي چېكى ، زايوم چېكى — نىڭ تۆتتىن بىر قىسمى ماڭا بولغان ۋاپادارلىقىغا جاۋابەن ، ئامراق ئوغلۇم روبېرتقا بېرىلسۇن . يەنە گان جەمەتى شىركىتىنىڭ پاي دەسمايسىنىڭ تۆتتىن بىرى ھەم قالغان مۈلۈكلىرىم —

كۆچمە مۈلۈك ، كۆچمەس مۈلۈك ، نەق پۇل ، پاي چىكى ، زايوم چىكى — نىڭ تۆتتىن بىر قىسمى تاكى رېستو قوشۇمچە شەرتكە ئۇيغۇنلاشقانغا قەدەر ، روبېرتنىڭ ئىنىسى رېستو ئۈچۈن ۋاكالىتەن ساقلاپ بېرىشىگە تاپشۇرۇلسۇن . گان جەمەتى شىركىتىنىڭ تىجارەت ئىشلىرى ۋە باشقا بارلىق ھاۋالە ئىشلىرىدا ، ئوغۇل - قىزلىرىمنىڭ ھەممىسى بىر ياقىدىن باش چىقىرىپ ، تاكى روبېرت باشقۇرۇش ھوقۇقىدىن ئۆز ئىختىيارىيلىقى بىلەن ۋاز كەچكەن ياكى ئۆزگەرتىپ تەشكىللەش زۆرۈر دەپ قارىغانغا قەدەر ، روبېرتنىڭ قوماندانلىقىغا بويسۇنۇشى شەرت ، بۇمۇ مېنىڭ ئارزۇيۇم .»

رېستو بۇ گەپلەرنى ئاڭلاۋېتىپ ، ئىچىدە قەسەم قىلدى . ئۇنىڭ چىرايى ئۆزگىرىپ كەتكەن بولسىمۇ ، لېكىن ھېچقانداق ئىپادە كۆرۈنمەيتتى . ئۇ ئىچكى ھېس - تۇيغۇلىرىنى ئاشكارىلاشنى خالىمىغاچقا ، ئۆزىنى گويا ھېچقانداق غەيرىي مۇئامىلىگە ئۇچرىمىغاندەك قىياپەتكە سالدى .

ھېلىقى ئاتالمىش «قوشۇمچە شەرت» پۈتۈنلەي رېستو ئۈچۈنلا تۈزۈلگەن ، ئوبالىئان : داداڭلارنىڭ ۋەسىيىتىگە ھۆرمەت قىلىشىم كېرەك دەپ ، جەمەت ئەزالىرىنىڭ ئالدىدا ئۇنى ئوقۇمايلا ئۆتۈپ كەتكەنىدى . رېستو سۈرۈشتۈرۈپ شۇنى بىلدىكى ، ئۇ «شەرت» ئۇنىڭغا ئۈچ يىلغىچە ھەر يىلى ئون مىڭ دوللار تۇرمۇش خىراجىتى بېرىش ئىكەن . مۇشۇ مەزگىلدە ، ئۇ مۇنۇ ئىككى ئىشتىن بىرىنى تاللىۋېلىشى كېرەك : بىرى ، ناۋادا ئۇ جېنى بىلەن توي قىلماي ، ئۇنىڭدىن ئالاقىسىنى ئۈزسە ، ئۇنىڭ تۇرمۇشى ئەخلاق جەھەتتە دادىسىنىڭ ئارزۇسىغا ئۇيغۇنلاشقان بولىدۇ . مۇشۇ شەرت ئادا قىلىنسىلا ، ئۇنىڭغا تېگىشلىك بىر ئۇلۇش مال - مۈلۈكنى دەرھال قايتۇرۇپ بېرىشكە بولىدۇ ؛ يەنە بىرى ، ناۋادا ئۇ جېنى بىلەن توي قىلماقچى ياكى شۇنداق قىلغان بولسا ، ئۇ چاغدا ھەر يىلى بېرىلىدىغان بۇ ئون مىڭ دوللار تۇرمۇش خىراجىتىدىن ئۆمرىنىڭ

ئاخىرىغىچە بەھرىمەن بولسا بولىدۇ ، لېكىن بۇ پۇلدىن رېستو ئۆزى ھاياتىنىڭ ئاخىرىغا قەدەر بەھرىمەن بولىدۇ . ئۇ ئالەمدىن ئۆتكەندە ، جېنى ھەرگىز بەھرىمەن قىلىنمايدۇ . ھەر يىلى بېرىلىدىغان بۇ ئون مىڭ دوللار بولسا ، ئىككى يۈز ئۇلۇش «S.I» ۋە «S.M» پاي چېكى سەرمائىسىنىڭ ئۆسۈمىدىن چىقىم قىلىنىدۇ ، يەنە كېلىپ بۇ ھېسابات تاكى رېستو ئۆزىنى بىر يەرگە توختاتقانغا قەدەر ، باشقىلار ئارقىلىق ۋاكالىتەن ئىجرا قىلىنىشى شەرت . ناۋادا رېستو جېنى بىلەن يا ئالاقىنى ئۈزۈپ ، يا توي قىلماي يۈرۈۋەرسە ، ئۈچ يىلدىن كېيىن بۇ ئون مىڭ دوللار تۇرمۇش خىراجىتى توختىتىلىدۇ . ھېلىقى ئىككى يۈز ئۇلۇش پاي چېكى ھايات ياشاۋاتقان ئائىلە ئەزالىرىغا پىرسەنت بويىچە بۆلۈپ بېرىلىدۇ . ناۋادا مىراسخورلار ياكى مەنپەئەتدارلاردىن قايسىبىرى بۇ ۋەسىيەنامىگە قارىتا باشقىچە پىكىردە بولسا ، ئۇنىڭ بىر ئۇلۇش مىراسى مۇسادىرە قىلىنىدۇ .

رېستو دادىسىنىڭ ئۆزىنىڭ ئىشى توغرىلىق مۇشۇنداق ئەتراپلىق كالا قاتۇرغىنىغا سەل ئەجەبلەندى . شۇ شەرتلەرنى ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن ، روبېرت بۇ ئىشقا پىكىر قاتناشتۇرغانىككىن ، دېگەن گۇماندا بولۇپ قالدى ، لېكىن بۇ گۇماننى ئەلۋەتتە جەزملەشتۈرەلمەيتتى . چۈنكى روبېرت ئۇنىڭ بىلەن قېرىشۋانقىنى بىۋاسىتە ئىسپاتلاپ بېرىدىغان بىرەر ئالامەتنى تېخى چاندۇرغىنى يوق - دە .

— بۇ ۋەسىيەنامىنى كىم يازغان ؟ — بىرپەستىن كېيىن ئۇ ئوبالسىئاندىن شۇنداق دەپ سورىدى .

— بۇنىڭغا ، ھەممەيلەن پىكىر قاتناشتۇرغان ، — ئوبالسىئان سەل خىجىل بولۇپ قالدى ، — بۇ ، ئادەمنى تەڭلىكتە قويدىغان بىر ھۆججەت ، ئۆزىڭىزمۇ بىلىسىز ، گان ئەپەندى ، پەدەرئىڭىز ئازراقمۇ تەۋرىنىپ قويمىدىغان ئادەم ئىدى . ئۇنىڭ ئىرادىسى ئالماستەك چىڭ دەڭ . بۇنىڭدىكى بەزى سۆز - جۈملىلەر ئۈستىدە ئۇياقنىڭ ئۆزىمۇ يېرىم كۈن ئويلانغانىدى . ۋەسىيەنىڭ روھى بىز

بىلەن تامامەن مۇناسىۋەتسىز ، بۇنى ھامىنى چۈشىنىپ قالسىز .
بۇ سىز بىلەن ئۇ ياق ئىككىڭىز لارنىڭ ئىشى . مېنىڭ بۇ ئىشى
ئۈستۈمگە ئېلىشىمۇ ئىلاجسىزلىقتىن بولغان .
— ۋاي ، بۇلارنى چۈشىنىمەنغۇ ! — دېدى رېستو ، —
كۆڭلىڭىزگە كەلمسۇن .

بۇ گەپتىن ئوبالئان قاتتىق تەسرلەندى .
ۋەسىيەنامە ئوقۇلۇۋاتقاندا ، رېستو خۇددى بۇقىدەك ، ئۆزىنى
قاتتىق تۇتۇپ ئولتۇردى .

بىر كەمدىن كېيىن ، باشقىلار بىلەن بىللە ئورنىدىن تۇردى ،
شۇ تاپتا ئۇ ئۆزىنى زورغا خاتىرجەم كۆرسىتىپ تۇراتتى .
روبېرت ، ئامى ، لۇئىزا ھەم ئىموگېن بۇ ئىشتىن
تەئەججۈپلىنىشكەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىپمۇ
قويۇشىمىدى . ھەممەيلەن : ھەقىقەتەن رېستونىڭ ئۆزىدىن كەتتى ،
بۇ دادىمىزنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويغاننىڭ جاجىسى ، دېگەن
قاراشتا ئىدى .

— مېنىڭچە بوۋاي بۇ ئىشتا سەل قاراملىق قىپتۇ ، — يېنىدا
ئولتۇرغان روبېرت ئېغىز ئاچتى ، — ئۇنىڭ بۇنچىلىك چەكتىن
ئاشۇرۇۋېتىشىنى زادىلا ئويلىمىغانىكەنمەن . ماڭا تۇنقان
مۇئامىلىسىنى دېسەمغۇ ، مەن بۇنىڭسىزمۇ رازى بولاتتىم .

رېستو مېيىقىدا سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى .
— بۇنىڭ كارايىتى چاغلىق ، — دېدى ئۇ .
ئىموگېن ، ئامى ۋە لۇئىزالار ئۇنىڭغا تەسەللى ئېيتىشماقچى
بولۇۋىدى ، ئەمما دەماللىققا گەپنى نەدىن باشلىشىنى بىلەلمەي
قىلىشتى . ھەممىسىنىڭ ئويىچە ، رېستو ئۆزىگە ئۆزى قىلىپ
قويغانىدى . كېيىن ئامى سۆز ئاچتى :

— مېنىڭچە دادامنىڭ قىلغىنى ئانچە دۇرۇس بولماپتۇ ،
رېستو .

بىراق رېستو ئۇنىڭغا مىننەتدارلىق بىلدۈرمىدى .
— پەقەت مەن بەرداشلىق بېرەلسەملا بولدى ، — دېدى ئۇ .

ئۇنىڭدىن كېيىن ، شۇ جايدا تۇرغان پېتى ، كەلگۈسىدە دادىسىنىڭ شەرتىگە بويسۇنمىغاندا قانچىلىك كىرىمگە ئىگە بولىدىغىنىنى ئىچىدە ھېسابلاپ چىقتى . ئىككى يۈز پاي « S. L » ۋە « S. M » پاي چېكىنى بازار باھاسى بويىچە ھېسابلىغاندا ، ھەر بىر پايىنىڭ قىممىتى مىڭ دوللاردىن ئوشۇقراق نۇراتتى . يىللىق ئۆسۈمى ئالتە - يەتتە لىدىن ئاشمايتتى ، كىرىم - چىقىم ناھايىتى چەكلىك ئىدى . دېمەك ، يىلدا يىگىرمە مىڭ دوللاردىن ئارتۇق پايدىسى يوق ، دېگەن گەپ .

بىردەمدىن كېيىن مەجلىس تارقىلىپ ، ھەركىم ئۆز يولىغا راۋان بولدى ، رېستومۇ ئامى بىلەن بىللە قايتىپ كەتتى . ئۇ باشقىلار مېھمانغا تەكلىپ قىلغۇچە ئارىلىقتا سىنىسنىناتىدىن ئىتتىكرەك كېتىۋالماقچى بولدى - دە ، ئىشلىرىنىڭ ئالدىراشلىقىنى باھانە قىلىپ ، ئەتىسى ئەتىگەنكى پويىزدا چىكاگوغا جۈنەپ كەتتى ، يول بويى توختىماي خىيال سۈرۈپ باردى .

ئەسلىدە دادىسى ئۇنىڭغا مۇشۇنداق كۆڭۈل بۆلگەنكەن - دە ! ئەجەبا ، بۇ راستمىدۇ ؟ ئۇ — رېستوگان ھەر يىلى ئون مىڭ دوللارغىلا ئىگە بولارمىش ، يەنە تېخى پەقەت ئۈچ يىللا مۆھلەت بېزىلىپتۇ . جېنى بىلەن توي قىلسلا مۆھلەتنى ئۇزارتقىلى بولارمىش ! « يىلدا ئون مىڭ دوللار ، — دەپ ئويلىدى ئۇ ، — يەنە تېخى ئاران ئۈچ يىللا ئاللايدىكەنمەن ! ياپەرۋەردىگار ! ھوشيارراق بىرەر بوغالتىرمۇ شۇنچىلىك ئاللايدۇ ! ئۇ ماڭا ئاخىر مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلماقچىدى ! »

43

ۋەسىيەتنامىدىكى ھېلىقىدەك زورلۇق ۋاستىسى رېستونىڭ يۈرىكىدە ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرگە قارىتا بىزارلىق تۇيغۇسىنى پەيدا قىلىپ قويدى ، ھېچبولمىغاندا ئۇ بىر مەزگىلگىچە مۇشۇنداق

تۇيغۇنىڭ تەسىرىدىن خالىي بولالماسلىقى مۇمكىن . بۇ قېتىمقى زەربە ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئەينى ۋاقىتتا ھەقىقەتەن زور خاتالىق ئۆتكۈزگەنلىكىنى ئېنىق تونۇتتى . ئۇ بىرىنچىدىن ، جېنى بىلەن بالدۇرراق توي قىلماي ، پىتىنە - پاساتلارنىڭ ئەۋج ئېلىپ كېتىشىگە يول قويۇپ بەرگەنلىكىنى ؛ ئىككىنچىدىن ، ئەينى چاغدا جېنى كېتىمەن دېسە ئۇنى كەتكىلى قويماي خاتا قىلغانلىقىنى ھېس قىلىپ يەتتى . قىسقىسى ، ئۇ ئەمدى ئۇنىڭ ئاچا يول ئاغزىدا گاڭگىراپ تۇرىۋېرىشىگە يول قويمايدىغان دەرىجىگە بېرىپ يەتتى ، چۈنكى ئۇ ئىشنى باشتىلا چاتاق قىلغاندى ، مال - مۈلۈكتىن ئايرىلىپ قېلىشقا تېخى كۆڭلى ئۇنىمايتتى . ئۆزىنىڭ شەخسىي جۇغلىغان ھېچقانداق كۆپ پۇلى يوق . ئۇ جېنىنىڭ بىر قىسمى بولۇپ قېلىۋاتقىنىنى خېلىدىن بېرى سېزىپ كېلىۋاتىدۇ . جېنى نېمىشقا ناخۇش ؟ چۈنكى رېستوننىڭ ئۆزى ناخۇش يۈرۈۋاتىدۇ - دە . ئۇ جېنى بىلەن توي قىلىشنى خالىغانمۇ بولسۇن ، ئۇنداقتا ئۇ ئاشۇ ئەرزىمەس ئون مىڭ دوللارنى قوبۇل قىلىشقا رازى بولارمۇ ؟ ياكى ئۇ جېنىنى تاشلىۋېتىپ ، ئۇنىڭ بىلەن مەڭگۈلۈك ئادا - جۇدا بولۇشنى خالامدۇ ؟ بۇ ھەقتە ئۇ تېخىچە بىر قارارغا كېلەلمەيۋاتاتتى ، چۈنكى مەسىلە تازىمۇ مۇرەككەپلىشىپ كەتكەندى - دە .

رېستو دەپنە ئىشلىرىدىن قول ئۈزۈپ ئۆيىگە قايتىپ كەلگەندە ، جېنى ئۇنىڭغا بىرەر ئىش بولغىنىنى بىر قاراپلا بىلىۋالدى . چۈنكى ئۇنىڭ بۇ قەدەر بوشىشىپ كېتىشىنى يالغۇز مۇسبەتتىن بولغان دېڭىلى بولمايتتى . ئەمەس نېمە ئىش بولغاندۇ ؟ جېنىنىڭ كۆڭلىدە شۈبھە تۇغۇلدى . ئۇ ھېسداشلىق قىلىپ بىر نېمىلەرنى دەپ ، رېستوننىڭ كۆڭلىنى ئېچىشقا ئۇرۇنۇپمۇ باقتى ، ئەمما ئۇنىڭ شىكەستلەنگەن قەلبىنى داۋالاپ ساقايتىش ئاسانغا چۈشمەيتتى . ئۇ ھەر دورەم ئۆزىنىڭ ئىززەت - ئابرويىغا نۇقسان يەتكەندە ، ئۆكتەملىشىپ ، ھەدىسىلا چېچىلىدىغان بولۇپ قالاتتى ، بىرەر ئاچچىقىنى كەلتۈرۈپ قويىدىغان بولسا ، چاپاننى

سېلىپلا ھۇجۇمغا ئۆتەتتى . جېنىنى ئۇنى ناھايىتى دىققەت بىلەن كۆزىتىپ ، ئۇنىڭ ھالىغا يەتمەكچى بولۇۋىدى ، لېكىن ئۇ جېنىنىغا راست گېپىنى دەپمەيلا قويدى . ئۇ خاپا بولۇپ قالغاندا ، جېنىنىغىمۇ ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ خاپا چىراي بولۇپ يۈرمەكتىن باشقا ئامال يوق ئىدى .

بىرنەچچە كۈندىن كېيىن ، دادىسىنىڭ ۋاپات بولۇشى تۈپەيلى پەيدا بولغان مالىيە ۋەزىيىتى ئۈستىدە سالماقلىق بىلەن ئويلىشىشقا توغرا كەلدى ، يەنى زاۋۇت باشقۇرۇش ئىشلىرىدا ئۆزگەرتىپ تەشكىللەش زۆرۈرىيىتى تۇغۇلدى . روبېرت دادىسىنىڭ ۋەسىيىتى بويىچە باش دىرېكتورلۇققا ئۆستۈرۈلدى . رېستورېنتىمۇ ئۆزىنىڭ كەسپىي مۇناسىۋەتلىرىنى تەرتىپكە سېلىشقا توغرا كەلدى . ئۇ جېنى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى ئۆزگەرتىدىغان بولسا ، پايچى قاتارىدا بولالمايدۇ . ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ شىركەت بىلەن ھېچقانداق ئالاقىسىمۇ قالمىدى . ناۋادا ئۇ شىركەتنىڭ كاتىپلىقى ھەم بوغالتىرلىقىنى داۋاملىق ئۆتەۋەرمەكچى بولسا ، ھېچبولمىغاندا بىر ئۇلۇش پايغا ئىگە بولۇشى كېرەك . ئەمما بۇ پايىنى ئۇنىڭغا روبېرت بېرەمدۇ ؟ ئامى ، لۇئىزا ، ئىموگېنلار بېرەمدۇ ؟ ئۇلار ئۇنىڭغا بىرنەچچە ئۇلۇش پايىنى سېتىپ بەرگىلى ئۇنامدۇ ؟ جەمەتنىڭ باشقا ئەزالىرى ئىچىدە ، روبېرتنىڭ ۋەسىيەتنامىدە بەلگىلەنگەن پۈتۈن ھوقۇقىنى مەنستىمگەن ھالدا ئۇنىڭغا ياردەم قىلىشقا جۈرئەت قىلالايدىغان كىممۇ باردۇ ؟ ھەممەيلەن تەبىئىي ھالدا رېستورېنت بىلەن ۋاقىتنىچە كارى بولماسلىق پوزىتسىيىسىنى تۇنچاققا ، رېستورېنتىمۇ ئۆزىنى ئىنتايىن قىيىن ئەھۋالغا دۇچ كەلگەندەك ھېس قىلماقتا ئىدى . بۇ خىل ئەھۋالنى ئوڭشاش ۋە دەپسە ، جېنى بىلەن ئادا - جۇدا بولۇشقا توغرا كېلەتتى . ناۋادا مۇشۇنداق بولىدىغان بولسا ، ئۇنىڭ بىراۋدىن پاي تىلەپ يۈرۈشىنىڭمۇ ھاجىتى قالمايدۇ . ئۇنداق بولمايدىكەن ، دادىسىنىڭ ۋەسىيىتىگە زىت ئىش قىلغان بولىدۇ - دە . ئۇ بۇ مەسىلىنى ئۆز كۆڭلىدە ئاستا - ئاستا ، ئېھتىياتچانلىق بىلەن

مۇلاھىزە قىلىپ چىقىپ ، كەلگۈسى ئاقىۋەتنى ئېنىق تونۇپ يەتتى .
ياكى جېنىدىن كېچىشى ، ياكى ئىستىقبال ئۈمىدىدىن كېچىشى
كېرەك ، بۇ نېمىدىگەن قىيىن ئەھۋال - ھە !

روپېرت ئاغزىدا «ماڭا تۇتقان مۇئامىلىسىنى دېسەمغۇ ، مەن
بۇنىڭسىزمۇ رازى بولغان بولاتتىم» دېگىنى بىلەن ، ئەمەلىيەتتە
ئۆزىنىڭ شېرىن خىيالى ئاستا - ئاستا ئىشقا ئېشىۋاتقىنى ئۈچۈن ،
ھازىرقى ئەھۋالدىن كۆڭلى قەۋەتلا خۇش ئىدى . ئەسلىدە ئۇ خېلى
بۇرۇنلا پۇختا پىلان قۇرۇپ بولغان ، شىركەتنىڭ ئۆزىنى
ئۈزۈل - كېسىل ئۆزگەرتىپ تەشكىللەش بىلەنلا قالماستىن ، يەنە
باشقا ھارۋا - ۋاگون شىركەتلىرى بىلەن بىرلىشىش نىشانىدىن
باشلاپ كەسپىنى راۋاجلاندۇرۇش ئويىدا بولۇۋاتاتتى . ناۋادا ئۇ
شەرقىي ۋە غەربىي قىسىمدىكى چوڭراق ئۈچ شىركەتنى ئۆزىگە
قوشۇۋېلىپ ، بىرلەشمە تىجارەت يۈرگۈزىدىغان بولسا ، ئۇ چاغدا
سېتىش ھەققىنى ئازايتىپ ، زىيادە ئىشلەپچىقىرىشتىن
ساقلانغىلى ، ئادەتتىكى خىراجەتتىنمۇ خېلى دەرىجىدە تېجەپ
قالغىلى بولاتتى . نەچچە يىلدىن بېرى ، ئۇ نيۇيوركتىكى ۋەكىلىگە
باشقا شىركەتلەرنىڭ پاي چېكىنى سېتىۋېلىشنى ھاۋالە قىلىپ
كېلىۋاتقاندى ، مانا ئەمدى ئىشنى باشلاش ۋاقتى يېتىپ كەلدى .
ئۇ بىرىنچى قەدەمدە ، پايچىلارنى ئۆزىنى گان جەمەتى شىركىتىنىڭ
باش دىرېكتورلۇقىغا كۆرسىتىشكە ھەرىكەتلەندۈرمەكچى ، رېستو
ھازىر شىركەت بىلەن مۇناسىۋەتسىز بولغاندىكىن ، ياردەمچى
دىرېكتورلۇققا ئامىنىڭ ئېرىنى تاللىماقچى ھەمدە رېستونىڭ
ئورنىغا باشقا كىشىنى تېپىپ كاتىپلىق ۋە بوغالتىرلىققا
تەيىنلىمەكچىدى . ۋەسىيەتنامىدىكى شەرت بويىچە بولغاندا ،
رېستوغا تېگىشلىك پاي چېكى ۋە باشقا مال - مۈلۈكلەر ئۇنىڭ
ۋاقتىنچە باشقۇرۇپ تۇرۇشىغا تاپشۇرۇلغان بولسىمۇ ، لېكىن
ھەرھالدا ئۇنىڭ پاي قوشۇش ھوقۇقىغا ۋەكىللىك قىلسا بولىدۇ .
دادىسىنىڭ ۋەسىيىتىدىن قارىغاندا ، روپېرتنى ئۆزىنىڭ رېستوغا
مەجبۇرلاش ۋاسىتىسىنى قوللىنىشىغا ياردەملىشىشكە چاقىرىغىنى

ئېنىق . روبېرت گەرچە كىشىلەرنىڭ ئۆزىنى نەپسانىيەتچى دەپ ئويلاپ قېلىشىنى خالىمىسىمۇ ، لېكىن دادىسىنىڭ ۋەسىيىتىگە ئەمەل قىلمىسا يەنە بولمايتتى ، شۇڭا بۇ ئىش ئۇنىڭ ئورنىنىڭ ئۆستۈرۈلۈشىگە تازىمۇ ئەپ كەلدى . قىسقىسى ، رېستو ئۆز خاتالىقىنى ئۈزۈل - كېسىل تۈزەتمىگۈچە ، روبېرتنىڭ ئىشلارنى تولۇق ھوقۇقلۇق بولۇش سۈپىتىدە بىر تەرەپ قىلىشىنى توسۇپ قالالمايتتى .

رېستو چىكاگودىكى شۆبە شىركەتنىڭ ئىشلىرىغا داۋاملىق مەسئۇل بولۇپ تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئەھۋالدا ئۆزگىرىش بولىدىغىنىنى ئاللىبۇرۇنلا پەملەپ بولغانىدى . ئۆزىنىڭ شىركەتتىكى بىر كىشىلىك ئۈلۈشىدىن مەڭگۈگە مەھرۇم بولغىنى ئېنىق ، شۇنداقتىمۇ ئاكىسى يول قويغان ئەھۋالدا شۆبە شىركەتنىڭ دىرېكتورى بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ . مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا ئاچچىقىنى بېسىۋالماي قالاتتى . روبېرت بۇنداق ئۆزگىرىش بولىدىغانلىقى توغرىلىق ئۇنى ئالدىن خەۋەرلەندۈرۈپ قويىمىغان ، ئىشلار يەنە بۇرۇنقىدەكلا داۋام قىلىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ھازىرقى شارائىتتا روبېرتنىڭ تەكلىپى قانۇن دېگەن سۆز . ئەمەلىيەتتە ، رېستو ھازىر روبېرتنىڭ قول ئاستىدىكى يىلىغا ئازغىنە تاپاۋەتكە ئىگە بولۇپ ئىشلەيدىغان بىر ياللانما خادىمغا ئايلىنىپ قالغانىدى ، مانا مۇشۇ يېرى رېستوغا قاتتىق ئار كەلدى . يەنە بىرنەچچە ھەپتىگە بارغاندا رېستونىڭ بۇ ئىشلارغا چىداپ تۇرغۇچىلىكى زادىلا قالمىدى . بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۇ شىركەتنىڭ ئەركىن ھەم مۇستەقىل بىر ۋاكالىتچىسى ئىدى . ھەر يىلى ئۆتكۈزۈلىدىغان پايچىلار يىغىنى ئىلگىرى پەقەت بىرلا ئادەمنىڭ ئىرادىسى بويىچە باشقۇرۇلۇپ كەلگەن بولۇپ ، ناھايىتى بىر خىل شەكىلدىنلا ئىبارەت ئىدى . جىمىكى سايلامدا پەقەت دادىسىنىڭ گېپىلا گەپ ئىدى ، ئەمدىلىكتە راستتىنلا بىر ئادەمنىڭ سايلىنىشى بىلەن تەشكىل قىلىنماقچى ، ئاكىسى سۆزسىز رەئىس بولىدۇ ، سىڭىللىرى بەلكىم ئەرلىرىنى ۋەكىل قىلىپ قاتناشتۇرار ، پەقەت

رېستولا بۇنىڭغا قاتنىشالمايدۇ . پايچىلار يىغىنىنىڭ ئېچىلىشىغا ئاز قالدى ، ئۇزاققا بارمايلا ئىشلار باشقىچە بىر خىل ئۇسۇلدا ھەل قىلىنىدۇ ، ئەمما روبېرت بۇ توغرىلۇق يېزىپ خەت - پەت ئەۋەتىپمۇ باقمىدى ، ئۇنىڭغا پاي چېكى سېتىپ بېرىدىغان ئويى بارلىقىنىمۇ ئاشكارىلىغىنى يوق ، رېستو ئەمدى ئۆزىنىڭ شىركەتنىڭ مۇدىرىيەت ئەزاسلىق سالاھىيىتى مەۋجۇت ئەمەسلىكى ، شىركەتتىكى ۋەزىپىسىنى ئۆتەۋېرىشكەمۇ بولمايدىغانلىقىنى ئېنىق چۈشىنىپ يەتتى - دە ، ئۆزلۈكىدىن ئاكىسىغا خەت ئەۋەتىپ ئىستېپا سوراڭ قارارىغا كەلدى . ئۇ كالىسىدا : «مۇشۇ ئىستېپا سوراڭ خېتى ئارقىلىق بۇ ئىشلارغا مەلۇم بېسىم ئىشلەتكىلى ، ئاكامغا ئۆزۈمنىڭ ئۇنىڭدىن كەڭ قورساق بولۇشىنى تىلىمەيدىغانلىقىمنى ، ئۇنىڭدىن قىلچە مىننەتدار ئەمەسلىكىمنى ، ئۇنىڭغا تېگىشلىك دۇنيا - دەپنە ئىچىدىكى ھارام مەرتىۋىدىن تەمەيم يوقلۇقىنى بىلدۈرۈپ ، بۇنىڭ بىلەن خەقنىڭ شاڭخو قىلىشىغا دەستەك بولۇپ بېرىشتىن ساقلانغىلى بولىدۇ» دېگەن ئويدا بولغانىدى . ناۋادا ئۇ كەلگۈسىدە جېنى بىلەن بولغان ئالاقىنى ئۈزۈپ ، شىركەت بىلەن يېڭىباشتىن مۇناسىۋەت ئورناتسا ، ئۇ چاغدا شۆبە شىركەتنىڭ دىرېكتورى بولۇش سالاھىيىتىنى ئىشقا سېلىشىنىڭمۇ ھاجىتى قالمايدۇ ، بەلكى ھەرقانداق ئىشقا باشقىچە بىر خىل يېڭى سالاھىيەت بىلەن ئىشتىراك قىلىدىغان گەپ . شۇڭا ، ئۇ گەپنى ئوچۇق قىلىپ مۇنداق دەپ خەت يازدى :

«قەدىرلىك روبېرت :

سېنىڭ يېتەكچىلىكىڭدە شىركەتنى ئۆزگەرتىپ تەشكىللەيدىغان ۋاقىت يېتىپ كېلىشكە ئاز قالغانلىقى ماڭا مەلۇملۇق . مېنىڭدە ئەمدى پاي چېكى يوق ، شۇڭا تەبىئىيىكى ، مېنىڭ ئەمدى مۇدىرىيەت ئەزاسلىق سالاھىيىتى بىلەن بۇ ئىشلارغا ئىشتىراك قىلىشىم ، شۇنىڭدەك كاتىپلىق

ھەم بوغالتىرلىق ۋەزىپىسىنى قوشۇمچە داۋاملىق ئۆتەۋېرىشىم مۇمكىن ئەمەس. بۇ خېتىم مېنىڭ رەسمىي ئىستېپانامەم بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. ھازىرقى مۇدىرىيەت ئەزالىرى مېنىڭ ئورنۇم ھەققىدە ئويلىشىپ كۆرسە، مەن ئۆزۈمنىڭ شۆبە شىركەت دىرېكتورى بولۇش سالاھىيىتىمنى ساقلاپ قالماقچى ئەمەسمەن، بەلكى سېنىڭ كەلگۈسى پىلانغىغا كاشلا بولىدىغانلىكى ئىش بولسا، مەن ھەممىسىدىن ۋاز كېچىشكە رازى. سەن مۇشۇ خېتىمدىن مېنىڭ دادامنىڭ ۋەسىيىتىنى قوبۇل قىلىش ئويۇمنىڭ يوقلۇقىنى، ھېچبولمىغاندا، ھازىرچە يوقلۇقىنى بىلىپ قالارسەن. سېنىڭ بۇ ئىشتىكى ئويى - پىكىرىڭدىن خەۋەردار بولۇپ قالغۇم بار، جاۋاب خەت ئەۋەتىپ مېنى ۋاقىپلاندۇرۇپ قويغايسەن. ئىنىڭ رېستو.»

روبېرت سىنىسنىناتىدىكى ئىشخانىسىدا ئولتۇرۇپ، بۇ خەتنى تەنتەنلىك رەۋىشتە مۇلاھىزىدىن ئۆتكۈزۈپ چىقتى، قارىغاندا ئىنىسى تېخى پەيلىدىن يانمىغاندەك تۇرىدۇ. ئۇنىڭ بۇنداق گەپنى ئوچۇق - ئاشكارا قىلىدىغان خاراكتېرىگە ئاپىرىن ئوقۇسىمۇ بولىدۇ، شۇنىسى يەنە بىر ئاز ئېھتىياتچانلىق قىلغان بولسا قانچىلىك ئوبدان بولاتتى - ھە! ئەمما رېستودا ھىيلە - نەيرەڭ كەم - ئۇ تەدبىرلىك ئەمەس. ئۇ ئەزەلدىن قۇۋلۇق - شۇملۇق دېگەننى بىلمەيدۇ. روبېرت بولسا باشقا بىر دۇنيا، ئۇ: ئىنسان مۇۋەپپەقىيەت قازىناي دېسە، ئاز - تولا ھىيلە - نەيرەڭنى ئىشقا سالمىسا بولمايدۇ، دەپ قارايتتى. «گاھىبىر چاغلاردا شەپقەتسىزلىك بولۇۋېلىشىڭ - سېنىڭدە ئاز - تولا نەيرەڭ بولۇشى كېرەك، - ئۇ ھەمىشە ئۆزىگە ئۆزى شۇنداق دەيتتى، - پايدا - زىيان مۇناسىۋىتى چوڭ بولغان ئىشلارغا يولۇققان چېغىڭدا پاكىتنى ئېنىق كۆرمىسەڭ قانداق بولىدۇ؟» ئۇنىڭ مۇشۇنداق نەزەرىيىسى بولۇش بىلەنلا قالماي، مۇشۇنداق ئەمەلىيىتىمۇ بار

ئىدى .

روپېرتقۇ رېستونىڭ ئېسىللىقىغا كۆڭلىدە ئىقرار ، يەنە كېلىپ ئۇ ئۆزىنىڭ قان - قېرىندىشى - دە ، شۇنداق بولسىمۇ ، ئۇ رېستونى خاراكتېرى قاتتىق ، كىشىنىڭ ئېھتىياجىغا ماسلىشىپ بەرمەيدۇ ، قارا توغرا ئىش قىلىدۇ ، سىر ساقلاشنى بىلمەيدۇ ، دەپ ياقنۇرمايتتى . ناۋادا رېستو دادىسىنىڭ ۋەسىيىتىگە ئىتائەت قىلسا ، ئۇنىڭ مال - مۈلۈكىگە ۋارىسلىق قىلىش ھوقۇقى ئەسلىگە كېلىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ شىركەتنىڭ ئىشلىرىغا ئاكتىپلىق بىلەن ئىشتىراك قىلماي قالمايدۇ . ئۇ چاغدا رېستو روپېرتنىڭ تەرەققىيات پىلانىغا پۈتلىككاشاڭ بولۇپ قالىدۇ . روپېرت بۇنىڭغا رازى بولامدۇ ؟ ئۇ مۇتلەق رازى بولمايدۇ . ئۇ رېستونىڭ جېنىدىن ئالاقىسىنى ئۈزمەسلىكىنى ياكى ھېچبولمىغاندا ھازىرچە ئۈزمەي تۇرۇشنى تىلەيتتى ، شۇنداق بولغاندا ، ئۇنىڭ ھەرىكىتىگە توسقۇنلۇق قىلىدىغان ھېچكىم چىقمايتتى - دە .

روپېرت ئۇزاق باش قاتۇرغاندىن كېيىن ، ئىنىسىغا ئەمەلدارلىق تەلەپپۇزىدا خەت يېزىپ ئەۋەتتى ، ئۇ خېتىدە ، ئۆزىنىڭ بۇ ئىشقا قانداق پوزىتسىيە تۇتۇش توغرىلۇق تېخى بىر قارارغا كەلمىگەنلىكىنى ، كۈيۇغۇللاردىن پىكىر ئالماقچى ئىكەنلىكىنى ، شۇڭا مەجلىس ئېچىپ بولغاندىن كېيىن ئاندىن قارار قىلىدىغانلىقىنى ؛ ئۆزىنىڭ خىيالچە بولسا ، ئەگەر مۇمكىن بولىدىغانلا بولسا ، رېستونىڭ كاتىپلىق ھەم بوغالتىرلىق ۋەزىپىسىنى داۋاملىق ئۆتەۋېرىشىنى بەكمۇ خالايدىغانلىقىنى ئېيتىپ ، بۇ ئىشلار ھەققىدە كېيىنچە بىرنېمە دېيىشەرمىز ، دەپلا گەپنى تۈگەتكەندى .

رېستو بۇ خەتنى تاپشۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، ئىچىدە ئاكىسىغا لەنەت ئوقۇدى . روپېرت قەستەن گەپ يورغىلىتىۋاتىدۇ ، ئۇنىڭ غەربى زادى نېمىدۇ ؟ ئەمەلىيەتتە بۇ ناھايىتى ئوڭايلا ھەل بولۇپ كېتىدىغان ئىشقا . روپېرت رېستوغا بىر ئۇلۇش پاي چېكى سېتىپ بەرسىلا ، رېستو شىركەتنىڭ ئىشلىرىغا ئىشتىراك قىلىش

سالاهييتىگە ئىگە بولماسمىدى . روبېرت ئۇنىڭ ئىشتىراك قىلىشىدىن قورققان . بۇ ئەقەللىي پاكىت . ئۇنداق بولسا ، ئۇمۇ شۆبە شىركەت دىرېكتورى دېگەن بۇ مەنەسەپكە تارتىشىپ ئولتۇرمايدۇ ، روبېرت بۇنىڭدىن خاتىرجەم بولسا بولىدۇ . رېستو دەرىجىسى ئىستېپا بېرىش قارارىغا كېلىپ ، ئاكسىغا جاۋاب خەت ئەۋەتتى ، خېتىدە ، ئۆزىنىڭ ھەممە جەھەتتىن تولۇق ئويلىنىپ ، ھازىرچە ئۆزىنىڭ خۇسۇسىي ئىشلىرىنى بىر ياقلىق قىلىش قارارىغا كەلگەنلىكىنى ، مۇمكىن بولسا ، ئاكسىنىڭ بۇ يەردىكى ئىشلارنى ئۆتكۈزۈۋېلىشقا دەرھال ئادەم ئەۋەتىشىنى ئۈمىد قىلىدىغانلىقىنى يېزىپ ، بۇنىڭغا ئوتتۇز كۈنلۈك مۆھلەت بەلگىلەپ بەردى . قىزىق ئىش ، خەتنى ئەۋەتىۋېتىپ بىرنەچچە كۈن ئۆتەر - ئۆتمەيلا ، ساختىلىق بىلەن تولغان بىر پارچە جاۋاب خەت كېلىپ تەگدى ، روبېرت خېتىدە ئۆزىنىڭ ئىنتايىن ئەپسۇسلانغىنىنى ، بىراق رېستو شۇ قارارغا كەلگەن بولسا ، ئۇنىڭ پىلاننى بۇزۇۋېتىش ئويى يوقلۇقىنى ؛ ئىمۇگېننىڭ ئېرى جېففېرسون مىكېلېي خېلىدىن بېرى چىكاگوغا كۆچۈپ بېرىپ ئولتۇراقلىشىش ئويىدا بولۇپ كېلىۋاتقانلىقى ئۈچۈن ، ئۇنى شۆبە شىركەتنىڭ دىرېكتورلۇقىنى ۋاقىتنىچە ئۆتەپ تۇرۇشقا ئەۋەتمەكچى بولغانلىقىنى يېزىپتۇ .

بۇ خەتنى كۆرۈپ رېستو پىسىڭىدە كۈلۈپ قويدى . روبېرت مۇشۇ ئىنتايىن ئەپلىك ۋەزىيەتنى كۆرۈپ يېتىپتۇ . ئۇ رېستونىڭ ئىشىنى ئەنەي جىددىيلەشتۈرۈۋاتقىنىنى ، ئەمەلىيەتتە بولسا كۆڭلىدە بۇنداق قىلىشنى خالىمايدىغانلىقىنى بىلىۋاپتۇ . بۇ ئىش روياپقا چىققاندىن كېيىن ، گېزىتلەرگە يەنە بىر دەسمايە تېپىلىدىكەن - دە . ئەمما ئۇنىڭ جېننى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ئاللىبۇرۇنلا داۋراڭ بولۇپ قالغان . ناۋادا رېستو بۇ مەسىلىنى ھەل قىلمەن دەيدىكەن ، ئەڭ ياخشىسى جېننىدىن ۋاز كېچىشى كېرەك . ئۇنى دەپ ، بۇنى دەپ ، جىمى ئىش يەنە مۇشۇ نوقتىغا مەركەزلىشىپ قالدى .

رېستو مۇشۇ ياشقا كىرىپ قالغاندا — ھازىر قىرىق ئالتە ياشقا كىرىپ قالدى — گەرچە ھازىرقى كىرىمى (ھېلىقى ئون مىڭ دوللارنى قوشقاندا) يىلىغا ئون بەش مىڭ دوللار بولسىمۇ، لېكىن ئۇنى مۇقىم بىر ئىشنىڭ پېشىنى تۇتماي، سەرسان - سەرگەردان بولۇپ يۈر دېسە، بۇ، ئادەمنى تازىمۇ دىققەتچىلىك ھەم ئۈمىدسىزلىككە مەھكۇم قىلىدىغان بىر ئىش - دە. ئۇ ئەمدى شۇنى ئېنىق تونۇپ يەتتىكى، ئەگەر مۇشۇ يېقىن كەلگۈسى ئىچىدە ئامەتلىك ھەم پايدىلىق ئورۇنلاشتۇرۇش بولمايدىغان بولسا، ئۇنىڭ پۈتكۈل ھاياتىنىڭ مەغلۇبىيەتكە ئۇچرايدىغانلىقى تۇرغانلا گەپ. جېنى بىلەن توي قىلسا ئەلۋەتتە بولىدۇغۇ، بۇنداقلا ئۇ ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە ھەر يىلى ئون مىڭ دوللار كىرىمگە ئىگە بولۇپ تۇرىدۇ، بىراق گان جەمەتىنىڭ تەئەللۇقاتىدىن قانۇنلۇق بەھرىمەن بولالمايدۇ. ناۋادا، قولىدىكى يەتمىش بەش مىڭ دوللار قىممىتىدىكى پاي چېكىنى سېتىۋېتىپ، بۇ پۇل بىلەن باشقا جايغا — گان جەمەتى بىلەن رىقابەتلىشىۋاتقان ھارۋا - ۋاگون شىركەتلىرىگە مەبلەغ سالسىمۇ بولىدۇ. ئەمما ئۇ چاغدا دادىسىنىڭ ئىشلىرى بىلەن رىقابەتلەشكەن بولۇپ قالىدۇ. بۇنداق قىلىشنى ئۇ راۋا كۆرەمدۇ؟ ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئەمەلىيەتتە بۇمۇ ئوڭايغا توختايدىغان ئىش ئەمەس. ھازىر ھارۋا - ۋاگون كەسپىدىكى رىقابەتنى كەسكىن ئەمەس دېگىلى بولمىغىنى بىلەن، گان جەمەتى باشتىن - ئاياغ رەھبىرىي ئورۇننى ئىگىلەپ كېلىۋاتىدۇ. رېستونىڭ ئىشقا سالالايدىغان كاپىتالى بولسا ئاران يەتمىش بەش مىڭ دوللار. ئۇنداق بولغاندىكىن، بۇ ئىشتا خاملىق قىلىشقا ئۇنىڭ كۆڭلى ئۇنامدۇ؟ بىرەر يېڭى ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىراي دېسە، قانداقلا بولمىسۇن پۇل بىلەن ئاساس ھازىرلاشقا توغرا

كېلىدۇ - دە .

رېستو تۇغۇلۇشىدىنلا ئوي - پىكىرلىرى چوڭقۇر ، نەزەر دائىرىسى كەڭ ئادەم بولغىنى بىلەن ، ئۇنىڭدا چوڭ ئىشلارنى ۋە جۇدۇقا چىقارغۇچىلاردا بولۇشقا تېگىشلىك بىرەھىملىك ۋە كۈچلۈك ئىرادە كەمچىل ، ئۇنىڭ ئەيىبى مانا شۇ يەردە . ناۋادا سىز كەسىپتە كۈچلۈك شەخسلەردىن بولۇپ چىقماقچى بولسىڭىز ، ئۆزىڭىزنىڭ تەشەببۇسلىرىنى ئىزچىللاشتۇرايلىدىغان ئادەم بولۇشىڭىز ، يەنە كېلىپ بۇ تەشەببۇسلىرىڭىز سىزگە پەرۋەردىگاردىن بەخشەندە قىلىنىپ ، سىزنى ئۆزىڭىز تاللىۋالغان كەسىپتە چەكسىز ئىستىقبالغا ئېرىشتۈرەلەيدىغان بولۇشى كېرەك . بۇ سۆز شۇنداق مەنىنى بىلدۈرىدۇكى ، سىزدە تەسەۋۋۇرۇڭىزنى چەكسىز كۈچ - قۇدرەت بىلەن قاماللاپ تۇرايلىدىغان بىر نەرسە بار بولۇشى كېرەك ، مەيلى ئۇ بىر قۇتا سوپۇن ، كونسېرۋا قۇتىسىنىڭ ئېغىزىنى ئاچىدىغان بىر دانە يېڭى پىچاق ، بىر دانە بىخەتەر ئۇستىرا ياكى بىر دانە تېزلەتكۈچ چاغلىق نەرسە بولغان بولسۇن ، بۇلارنىڭ ھەممىسى سىزنىڭ تەسەۋۋۇرۇڭىزدا يالقۇن كەبى لاۋۇلداپ يېنىپ ، ھايات - ماماتىڭىزنىڭ نىشانى بولالىغان بولۇشى كېرەك . مەيلى كىم بولسۇن ، ناۋادا ئۆزىدە مۇشۇنداق غەيرەت - شىجائەتنى يېتىلدۈرمەكچى بولىدىكەن ، ئۇ چوقۇم نامراتلىقنىڭ ياردىمىگە ، يەنە كېلىپ ياشلىقنىڭ كۈچ - قۇدرىتىگە موھتاج بولىدۇ . ئۇ ئۆزى بايقىغان ھەم قىلىشقا تىرىشىۋاتقان ئاشۇ ئىشلار سان - ساناقسىز پۇرسەت ھەم ھېسابسىز شاد - خۇراملىقنىڭ بىر دەرۋازىسى بولغان بولۇشى كېرەك . ئىستىقبالىڭىزنىڭ چەكسىز بەختكە سازاۋەر بولۇشىغا كۆزىڭىز يېتىدىغان بولۇشى شەرت ، ئۇنداق بولمايدىكەن ، قەلبىڭىزدىكى يالقۇن ئۈنچە كۈچلۈك بولمايدۇ ، باشقىچە ئېيتقاندا ، سىزدە ئۇلۇغ مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشىڭىزغا تۈرتكە بولغۇچى يېتەرلىك كۈچ - قۇۋۋەت بولماي قالىدۇ .

ھازىر رېستودا كەمچىل بولۇۋاتقىنى دەل مۇشۇ كەم بولسا

بولمايدىغان غەيرەت - شجائەت ئىدى . ئۇنىڭ ھاياتىنىڭ كۆپ قىسمى بەخت قوينىدا ئۆتتى ، ئادەتتە كۆڭۈل خۇشلۇقى دەپ ماختاپ ئۇچۇرۇلغان نەرسىلەرنىمۇ ، ئۇ خىيال ئەينىكىدە كۆرۈپ بولغانىدى . پۇلغۇ ئەلۋەتتە زۆرۈر نەرسە ، رېستودا راھەت - پاراغەتلىك تۇرمۇش كەچۈرۈشكە بەخۇدۇك يەتكۈدەك پۇلمۇ بار . ئۇ ئەمدى مۇشۇ پۇللارنى تىكىپ قاراملىق بىلەن ئىش قىلىشنى خالامدىكىن ؟ ئۇ ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئەتراپىدىكى مۇھىتنى مۆلچەرىدىن بىرقۇر ئۆتكۈزۈپ چىقتى . بەلكىم خالاپ قېلىشى مۇمكىن ، قىسقىسى ، ئۇنىڭ باشقىلارنىڭ ئىشلەۋاتقىنىغا قاراپ بىكار ئولتۇرۇش بىلەن ، قالغان ئۆمرىنى زايە قىلىشقا كۆڭلى پەقەتلا ئۈنىمايتتى .

ناھايەت ، ئۇ ھەرىكەتلىنىش قارارىغا كەلدى - دە ، ئىشلارنى ئىنچىكىلىك بىلەن مۇلاھىزە قىلىپ چىقتى . ئويلا - ئويلا ئاخىر ، ئالدىرىغاندا ئىش تەتۈرىگە ماڭدۇ ، ئالدىرىماسلىق كېرەك ، دېگەن پىكىرگە كەلدى . ئالدى بىلەن ھارۋا - ۋاگون كەسپى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ھېلىقى كىشىلەرگە ئۆزىنىڭ گان جەمەتى شىركىتىدىن ئالاقىنى ئۈزگەنلىكىنى ، ئەمدى باشقا جايلار بىلەن بىمالال ھەمكارلىشالايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ قويۇش كېرەك ئىدى . شۇڭا ئۇ ئۆزىنىڭ گان جەمەتى شىركىتىدىن ئايرىلىپ چىققانلىقىنى ، ئاز كۈندە ئارام ئېلىش نامى بىلەن ياۋروپاغا بارىدىغانلىقىنى جاكارلىدى . ئۇ چەت ئەلگە چىقىپ باقمىغانىدى ، جېنىمۇ جان دەپ بېرىشى مۇمكىن . ۋىستانى گېرخاردت بىلەن بىر دېدەككە تاپشۇرۇپ ، ئۆيدە قالدۇرۇپ قويسا ، ئۆزى جېنى بىلەن ساياھەتكە چىقىپ ، ياۋروپانىڭ زادى قانداقلىقىنى بىر كۆرۈپ كەلسە بولىدۇ - دە . ئۇ ۋىنتسىيە ۋە بادېن - بادېنغا ھەم ئىلگىرى نامىنى تولا ئاڭلىغان دېڭىز سۈيىگە چۆمۈلۈش مەيدانلىرىغا بارماقچى بولدى . قاھىرە ، لۇكسور ۋە بابىلونلار ئەزەلدىن ئۇنىڭ تەسەۋۋۇرىنى قوزغاپ كەلگەنىدى . ئۇ جاھاننى بىر ئايلىنىپ قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، ئاندىن ئۆز ئىشىغا ئەستايىدىللىق

بىلەن تۇتۇش قىلماقچى بولدى .

دادىسى ۋاپات بولۇپ ياندۇرقى يىلى ئەتىيازدا ، ئۇ پىلاننى ئىجرا قىلىشقا كىرىشتى . ئامباردىكى ئىشلارنى قولدىن تولۇق چىقىرىۋېتىپ ، ئاندىن ساياھەتكە چىقىش كۈنىنى بېكىتتى . ھەممە ئىشنى جېنى بىلەن مەسلىھەتلىشىپ قىلدى . تەييارلىق تەخ بولغاندىن كېيىن ، بۇلار نيۇيوركتىن پاراخوتقا ئولتۇرۇپ ، لىۋېرپولغا قاراپ يولغا چىقىشتى . ئەنگلىيىدە بىرنەچچە ھەپتە تۇرغاندىن كېيىن ، مىسىرغا بېرىشتى . مىسىردىن قايتىپ كېلىپ ، گرېتسىيە ، ئىتالىيە ئارقىلىق ئاۋستىرىيە ۋە شۋېتسارىيىگە ، ئاندىن پارىژ ئارقىلىق بېرلىنغا بېرىشتى . رېستو يول بويى خىلمۇخىل يېڭى تەجرىبىلەرگە ئىگە بولۇپ ، غەملىرىنى ھازىرچە ئۇنتۇغاندەك قىلىشمۇ ، لېكىن ئۆزىنىڭ ۋاقتىنى بىھۆدە ئىسراپ قىلىۋاتقىنىدىن كۆڭلى يەنىلا ئارام تاپمىدى . كاتتا ئىشلارنى ساياھەتچىلەر ۋۇجۇدقا چىقارمايدۇ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە رېستو ساغلاملىقىنىڭ زۆرۈرىيىتىگە قىزىقمايۋاتىدۇ - دە .

لېكىن جېنى بولسا ، يول بويى ئۇچراتقان ھېسابسىز كۆپ يېڭى شەيئىلەرنى كۆرۈپ ، خۇشلۇقى ئىچىگە پاتماي كەتتى ، بۇ خىل يېڭىچە تۇرمۇشتىن قانغۇچە بەھرىلەندى . لۈكسور بىلەن كاناكتا — چۈشىدە كۆرۈشكۈمۈ مۇيەسسەر بولالمىغان جايلاردا — ئۇ قۇدرەتلىك ، مۇرەككەپ ھەم مۇكەممەل بولغان قەدىمىي مەدەنىيەتنى كۆردى . بۇ يەردە سان - ساناقسىز كىشىلەر ياشىغان ، ئالەمدىن ئۆتكەن ، بۇلار باشقا بىر خىل ئىلاھقا چوقۇنۇپ ، باشقىچە بىر خىل سىياسىي ھاۋادا ، باشقىچە بىر خىل تۇرمۇش مۇھىتىدا ھايات كەچۈرۈشكەن . جېنى ئالەمنىڭ نەقەدەر كەڭ ئىكەنلىكىنى ئۆمرىدە تۇنجى مەرتەم ئېنىق ھېس قىلىپ يەتتى . مانا ئەمدى مۇشۇ كۆزقاراشتىن — خاراب بولغان يۇنان ، گۇمران بولغان رىم ، ئەستىن كۆتۈرۈلگەن مىسىر دەيدىغان كۆزقاراشتىن — شەيئىلەرنى كۆزەتكىنىدە ، ئۇ بىزنىڭ بۇ ئازغىنە مۇشكولاتىمىز ۋە سۇسقىنا ئېتىقادىمىزنىڭ نەقەدەر ئەرزىمەس بىر نەرسە ئىكەنلىكىنى

چۈشىنىپ يەتتى . دادىسىنىڭ لۇدېرچە دىنىي ئەقىدىسى ئەمدى ئۇنىڭغا قىلچە ئەھمىيەتسىز بىر نەرسىدەك ، كولومبونىڭ ئىجتىمائىي ئىگىلىكىمۇ بىمەنە نەرسىدەك بىلىندى . ئاپىسى ھەمىشە باشقىلارنىڭ — قولۇم — قوشنىلىرىنىڭ نېمە ئويلىرىدا بولۇۋاتقىنىدىن ۋايىم يەپ يۈرەتتى ، بۇ يەردە بولسا ، سان - ساناقسىز ئۆلۈك بىلەن تولغان دۇنيا تۇرۇپتۇ ، بۇلارنىڭ ئارىسىدا ئوبدىنىمۇ ، ئەسكىسىمۇ بار . رېستو ئۇنىڭغا : ھەرقايسى جايلاردىكى ئاھالىلەرنىڭ ئەخلاق ئۆلچىمىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقىنى بەزىدە كىلىمات ، بەزىدە دىنىي ئېتىقاد كەلتۈرۈپ چىقارغان بولسا ، بەزىدە پەۋقۇلئاددە شەخسلەر — مەسىلەن ، مۇھەممەد پەيغەمبەر — پەيدا قىلغان ، دەپ چۈشەندۈردى . رېستو بۇ ئالەمدىكى خىلمۇخىل ئۆرپ - ئادەتلەرنى جېنىنىڭغا كۆرسىتىشنى ياخشى كۆرەتتى ، جېنىنىمۇ خېلى بىر نېمىلەرنى چۈشىنىپ قالدى . ئۇ ئۆزىنى ئەسكى ئىكەنمەن ، دەپ تەن ئالدى . قىسمەن دائىرىدىن قارىغاندا ، ياخشى بولۇش بىلەن ئەسكى بولۇش ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت ناھايىتى مۇھىمدەك كۆرۈنىمۇ ، لېكىن مەدەنىيەت توغرىسىدىكى يىغىندى نەزەرىيە ، يەنى غايەت زور كۈچ - قۇدرەت توغرىسىدىكى يىغىندى نەزەرىيە بويىچە قارىغاندا ، بۇ قانچىلىك ئىش ئىدى ؟ دۇنيادا جىمى نەرسە ۋاقتىنچە مەۋجۇت بولۇپ ، ئاخىر ئۆلدى ، ئۇ ، رېستو ھەم باشقا ھەممە كىشى بەربىر ئۆلدى . ياخشىلىقتىن — كۆڭۈلنىڭ ياخشىلىقىدىن باشقا ، قەدىرلەشكە ئەرزىگۈدەك يەنە نېمە بار ؟ شۇنىڭدىن باشقا ھەقىقىي نەرسە بارمۇ زادى ؟

45

رېستو بۇ سەپىرىدە ، ئۇ جېنىنى بىلەن تونۇشۇشتىن ئىلگىرى چىن دىلىدىن ياقىتۇرۇپ كەلگەن قىز — لېتتى بىسىنى قايتا ئۇچراتتى ، ئۇلار باشتا لوندوندىكى كاردىن تىياتىرخانىسىدا ،

كېيىن يەنە قاھىرەدىكى شەفرۇز سارىيىدا ئۇچرىشىپ قېلىشتى . رېستونىڭ ئۇنى كۆرمىگىنىگە خېلى يىللار بولغانىدى ، بۇ مەزگىلدە ئۇ تۆت يىل مالكولم گىرالدى خانىم بولۇپ ، كېيىنكى ئىككى يىلدىن بېرى ئېرىدىن ياشلا تۇل قېلىپ ، تۇللۇق تۇرمۇشىنى باشتىن كەچۈرۈۋاتقانىدى . مالكولم گىرالدى باي ئادەم ئىدى . ئۇ سىنىسنىناتدا بانكا ھەم ئاكسىيە دەلالىلىقى ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىپ ، قالتىس بېيىپ كەتكەنىدى ، ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن ، ئايالى پۈتۈن مىراسنىڭ ئىگىسى بولۇپ ، كاتتا بايلاردىن بولۇپ قالدى . لېتىنى بىس بىر بالىنىڭ ، يەنى بىر قىزچاقنىڭ ئاپىسى بولۇپ قالغان ، ھازىر ئۇ بالىنى بالا باققۇچى دەپدەككە تاپشۇرۇپ ، ئۆزى ساياھەتكە چىققانىدى ، بارغانلىكى يېرىدە مەدەنىيەتلىك دۇنيادىكى ھەرقايسى ئەل پايتەختلىرىدىن كەلگەن خۇشتارلارنىڭ دىققەت مەركىزىگە ئايلىنىپ قالدى . لېتىنى گىرالدى قابىلىيەتلىك ، گۈزەل ، نازاكتەلىك بىر ئايال بولۇش بىلەن بىرگە ، ئۆزى شائىرە ، ئىلىم - مەرىپەتكە ئىشتىياق باغلىغان ، سەنئەت بابىدا يېتىشكەن ، يەنە كېلىپ رېستوران سەمىمىيلىك ھەم قىزغىنلىق بىلەن ياخشى كۆرگەن بىر ئايال ئىدى .

ئۇ ياتلىق بولۇشتىن ئىلگىرى رېستونى چىن كۆڭلىدىن ياخشى كۆرەتتى ، چۈنكى ئۇ ئەركەكلەرگە ۋە كىشىلىك تۇرمۇشقا نىسبەتەن پاراسەتلىك كۆزەتكۈچى بولغاچقا ، رېستونى ئەزەلدىن ھەقىقىي ئەركەك دەپ ھېسابلاپ كەلگەنىدى . ئۇ رېستونى ئىنتايىن ئەقىللىق ، ئىنتايىن ئېغىر - بېسىق ئەركەك ، دەپ قارايتتى . يەنە رېستونىڭ ئەزەلدىن ساختىلىق بىلەن ئېقى كېلىشمەيدىغانلىقىنىمۇ بىلەتتى ھەم رېستونىڭ دەل مۇشۇ يېرىنى ياقتۇراتتى . رېستون ئىجتىمائىي ئالاقىلەردە ئادەتكە ئايلىنىپ كەتكەن چاكىنا تەكەللۇپلاردىن مۇمكىنقەدەر ساقلىنىپ كەلگەنىدى ، ئاددىي ، سەمىمىي ئىشلار توغرىلۇق پاراڭلىشىشنى ياقتۇراتتى . ئەينى چاغلاردا بۇ ئىككىسى تانسا سورۇنلىرىدا ئۇچرىشىپ قالغىنىدا ، تولسراق ئۆزلىرىنى سورۇندىن تويدۇرماي بىر چەتكە ئېلىپ

بالكونغا چىقىپ كېتىشەتتى - دە ، رېستو تاماكا چەككەچ ئۇنىڭ بىلەن مۇڭدىشاتتى . ئىككىيلەن پەلسەپە توغرىلىق بەس - مۇنازىرە قىلىشاتتى ، كىتابلار توغرىلىق مۇھاكىمە يۈرگۈزۈشۈپ ، باشقا شەھەرلەرنىڭ سىياسىي ، ئىجتىمائىي ئەھۋالىنى سۈرەتلەپ چىقىشاتتى . قىسقىسى ، رېستو ئۇنى نەزەر دائىرىسى كەڭ قىز ، دەپ بىلەتتى ، لېكىن ئۇ بولسا ، رېستونىڭ ئۆزىگە تەكلىپ قويۇشىنى بەكمۇ ئارزۇ قىلاتتى . گاھى چاغلاردا رېستونىڭ قوڭۇر رەڭ بۇدۇرچاقلىق يوغان ھەم بەقۇۋۋەت كالىسىدىن كۆز ئۆزىمەي قاراپ تۇرغىنىچە ، ئۇنى بىر سىلاپ باققۇسى كېلىپ كېتەتتى . كېيىن رېستو چىكاگوغا كۆچۈپ كېتىۋىدى ، بۇ ئىش ئۇنىڭغا تازىمۇ ئېغىر زەربە بولدى . ئۇ چاغلاردا ئۇ جېنىنىڭ ئىشىدىن تېخى خەۋەرسىز بولسىمۇ ، لېكىن تۇيغۇلىرى تەبىئىي ھالدا ئۇنى رېستوغا ئېرىشىش پۇرسىتىدىن مەھرۇم بولغانلىقىغا ئىشەندۈرۈۋەتكەندى .

شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئىش - پىراقىدا ئاشق - بىقارار بولۇپ يۈرگەن مالكولم گىرالدىنىڭ ئاتىشى بەشىنچى قېتىملىق تەكلىپىنى قوبۇل قىلدى . ئۇ بۇ ئەرنى ياخشى كۆرمەيتتى ، لېكىن يېشى چوڭىيىپ كېتىۋاتقاچقا نائىلاج توي قىلدى . تويى بولغان چاغدا ئېرى قىرىق تۆت ياشتا ئىدى ، تويىدىن كېيىن تۆت يىللا ئۆمۈر كۆرەلدى — مۇشۇ مەزگىلدە ئايالىنىڭ جازىبىدار ، دىلبەر ، ئىستېداتلىق ئايال ئىكەنلىكىنى چۈشىنىپ يېتىشكە ئۈلگۈردى . كېيىن ئۇ كىشى ئۆپكە ياللۇغى بىلەن ئۆلۈپ كېتىپ ، گىرالدى خانىم باغرى يۇمشاق ، نەزەر دائىرىسى كەڭ ، كىشىنىڭ زوقىنى قوزغايدىغان ، پۇلدار تۇل ئايال بولۇپ قالدى ، ئۇنىڭ ئەمدى كۈن ئۆتكۈزۈش ۋە پۇل خەجلەشتىن باشقا قىلغۇدەك ھېچ ئىشى يوق ئىدى .

ئۇنىڭ بۇ ئىككى ئىشقىمۇ تېخى ئانچە ھەپسىلىسى يوق ، ئۆزىگە ئەر بولغۇچى توغرىسىدىكى غايىسىنى خېلى بۇرۇنلا رېستوغا باغلىغانىدى . مۇشۇ بىرنەچچە يىلدىن بېرى ئالاقىلىشىش دائىرىسى

بارغانسېرى كېڭىيىپ ، ھەر - ھەر مەنەنچى ماركىزلار ، گرافلار ،
ۋىكونتتلار ، لوردلار بىلەن تونۇشۇپ قالغان بولسىمۇ ، ھېچقايسىسى
ئۇنىڭدا قىلچە قىزىقىش قوزغىيالىمدى ، ئۇنىڭ مال - دۇنياسىنى
كۆزلەپ تەلەپ قويغۇچىلارنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشىدىكى ياسالماقلىقلار
ئۇنى تازىمۇ بىزار قىلمۇتەنمەندى . ئۇ خۇلق - مەجەزگە ھۆكۈم
قىلغۇچى ، ئەرلەر ۋە ئۆرپ - ئادەتنى تەتقىق قىلغۇچى ،
جەمئىيەتشۇناسلىق ۋە پسخولوگىيە مايللىقىدىن تەبئىي خۇلاسى
چىقارغۇچى بولغاچقا ، بۇ خىل كىشىلەرنىڭ ئىچ - باغرىنى ،
شۇنىڭدەك مۇشۇ كىشىلەر ۋەكىللىك قىلىدىغان مەدەنىيەتنى ئېنىق
كۆرۈپ يەتكەندى .

— ئەگەر مەن سىنىڭ ئۆزۈم تونۇشقان بىر ئەر
بىلەن توي قىلالىغان بولسام ، ئۇنىڭ بىلەن كەپىدە ياشىساممۇ
كۆڭۈللۈك ھېس قىلغان بولاتتىم ، — ئۇ بىر قېتىم ئامېرىكا
تەۋەلىكىدىكى بىر يېقىن قىز دوستىغا شۇنداق دېگەندى ، — ئۇ
ئەڭ ئۇلۇغ ، ئەڭ ئاقىل ئادەم . ئۇ ماڭا تەكلىپ قويدىغانلا بولسا ،
مېنى قارا ئىش قىلىشقا سالىمۇ ئۇنىڭغا تەگكەن بولاتتىم .

— ئۇ شۇنچىلىك كەمبەغەلما؟ — دەپ سورىغاندى دوستى .
— ياقەي ، ئەسلا كەمبەغەل ئەمەس . ئۇ دېگەن باينىڭ بېيى
دېگەن ، ئەمما مەن ئۈچۈن كەمبەغەل بىلەن باينىڭ ھېچ پەرقى
يوق . ماڭا ئۇ كىشىنىڭ ئۆزى بولسىلا بولدى .

— لېكىن ۋاقىت ئۇزارغانسېرى كەمبەغەللىك بىلەن بايلىق
بەربىر پەرقلىنىدۇ .

— سەن مېنى خاتا چۈشىنىپ قاپسەن ، — دېدى گىرالدى
خانم ، — مەن ئۇنى شۇنچە يىل كۈتتۈم ، ئۇنى تازا چۈشىنىمەن .
رېستوننىڭ كۆڭلىدىكى ئېيتساق ، لېتتى ، بىس يەنى
ھازىرقى گىرالدى خانم ئەزەلدىن ئۇنىڭدا گۈزەل ھەم يېقىملىق
تەسىرات قالدۇرغان قىز ئىدى . رېستو ئەينى چاغلاردا ئۇنى
ياقتۇراتتىلا ئەمەس ، بەلكى خېلىلا ياخشى كۆرەتتى . شۇنداق
تۇرۇقلۇق نېمىدەپ ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىدىكەن ؟ ئۇنىڭ ئۆزىگە

ئۆزى مۇشۇنداق سوئال قويغان چاغلىرىمۇ بولغان . ئۇنىڭ بىلەن توي قىلغان بولسا ، ئۇ رېستورا كۆڭۈلدىكىدەك رەپىقە بولالايتتى . رېستورنىڭ دادىسىنىڭمۇ كۆڭلى ئارام تاپقان ، بەلكى ھەممەيەن خۇش بولغان بولاتتى ، بىراق ئۇ بۇ ئىشنى ئارقىغا سۆرەۋېرىپ ، كېيىن جېنى بىلەن تونۇشۇپ قالدى . شۇنىڭدىن كېيىن نېمىشقىدۇ ئۇنى كۆڭلى تارتمايلا قويدى . ئالتە يىللىق ئايرىلىشتىن كېيىن ، ئۇنى يەنە ئۇچراتتى . رېستورا ئۇنىڭ توي قىلغانلىقىنى ئاللىبۇرۇن ئاڭلىغان ، ئۇمۇ رېستورنىڭ غەيرىي مۇناسىۋىتىدىن ئاز - پاز خەۋەردار — رېستورنى ھېلىقى ئايال بىلەن توي قىلىپ ، ھازىر چىكاگونىڭ جەنۇبىي رايونىدا ئولتۇرۇۋاتىدۇ ، دەپ ئاڭلىغان ، لېكىن ئۇنىڭ تەئەللۇقاتتىن مەھرۇم بولغانلىقىدىن تېخى خەۋەرسىز ئىدى . ئۇ رېستورا بىلەن بىرىنچى قېتىم ئىيۇننىڭ بىر ئاخشىمى كاردىندا ئۇچرىشىپ قالدى . بۇ كۈنى ئەتراپ باھار پەيزىگە چۆمگەن ، تىياتىرخانىنىڭ دېرىزىلىرى ئۇلۇغ ئېچىۋېتىلگەن ، تاشقىرىدا گۈللەر ھۆپپىدە ئېچىلىپ كەتكەن ، گۈللەرنىڭ خۇشبوۋى ھىدىلىرى ھاۋاغا بىر خىل يېڭى ھايات ئېڭىنى تارقىتىۋەتكەندى . ئۇ رېستورنى تۇيۇقسىز كۆرۈپ قېلىپ ، ھاياجانلانغىنىدىن ، گويا بوغۇزغا بىرىنچە كەپلىشىپ قالغاندەك بولدى ، يەنە بىردەمدىن كېيىن سەل تىنچلىنىپ ، رېستورا چىرايلىق بىلىكىنى ئۇزاتتى .

— ئوھو ، رېستورا ، — دېدى ئۇ چۇۋۇرلاپ ، — ياخشىمۇسىز ! سىز بىلەن قايتا ئۇچراشقىنىمىدىن ئىنتايىن خۇشالمەن . بۇ ياق گان خانىمۇ ؟ راستىنى ئېيتسام ، ئۇ ياق مېنى مەپتۇن قىلىۋالدى . سىز بىلەن ئۇچرىشىپ ، خۇددى باھار شامىلى يۈزۈمنى يەلپۈپ ئۆتكەندەك تۇيغۇغا كېلىپ قالدىم . مېنى ئەيىبەكە بۇيرۇماسسىز ، گان خانىم ، لېكىن زە ئېرىڭىز بىلەن كۆرۈشكەندە كۆڭلۈم قەۋەتلا يايىراپ كېتىدۇ . سىزدىن ئايرىلغاندىن كېيىن ، رېستورا ، ھەش - پەش دېگۈچە شۇنچە يىللار ئۆتۈپ كېتىپتۇ . ئويلىسام ئۆزۈمنى قېرىپ كەتكەندەك ھېس قىلىمەن . ئويلاپ

بېقىمغا ، رېستو ، ئالتە - يەتتە يىل بولۇپ قالدغۇ ! بۇ ئارىلىقتا مەن تۇرمۇشقا چىقتىم ، بالىلىق بولدۇم ، بىچارە گىرال ئەپەندىمۇ رەھمەتلىك بولۇپ كەتتى ، ۋاي - ۋوي ، مېنىڭدە بۇنچىۋالا كۆپ ئۆزگىرىش بولۇشنى خىيالىمغىمۇ كەلتۈرمىگەنكەنمەن !

— بىراق قىياپىتىڭىز ھېچقانداق ئۆزگەرمەپتۇ ، — دېدى رېستو كۈلۈپ تۇرۇپ ، ئۇمۇ لېتتى بىس بىلەن ئۇزاق ۋاقىت ئايرىلىپ ، بۇ يەردە قايتا ئۇچرىشىپ قالغىنىدىن قەۋەتلا سۆيۈنۈپ كەتتى ، چۈنكى بۇلار ئىلگىرى ناھايىتى يېقىن دوست ئىدى . لېتتى ئۇنى ھېلىھەم ياخشى كۆرىدىكەن — بۇنىسى ئېنىق ، رېستومۇ ئۇنى ھەقىقىي ياخشى كۆرەتتى .

جېنىنى كۈلۈمسىرىگىنىچە ، زۇۋان سۈرمەي قاراپ تۇردى . ئۇمۇ رېستونىڭ بۇ قەدىناس دوستى بىلەن تونۇشۇپ قالغىنىدىن ناھايىتى خۇرسەن بولدى . لېتتى ئۇچىسىغا چۆرىسىگە سېرىق رەڭلىك چىرايلىق گۈللۈك جىيەك قوندۇرۇلغان سۇس ناۋات رەڭ تاۋار كۆڭلەك كىيىۋاپتۇ ، چىرايلىق بىلەكلىرى تاكى مۇرىسىگىچە يالىڭاچ ئىدى ، جېنىنى بىر قاراشنىلا ، «كۆڭۈلگە ياققۇدەك ئايال ئىكەن» دېگەن تەسىراتتا بولدى . جېنىنى ئادەتتە چىرايلىق ئاياللارغا نەزەر سېلىشنى ياقتۇرىدىغان ، بۇ مىجەزى رېستونىڭكىگە ئوخشاش ئىدى ؛ ئۇ ھەمىشە رېستونىڭ دىققىتىنى ئاشۇنداق ئاياللارغا قارىتاتتى ، يەنە تېخى باشقا ئاياللارنى «ئۇنداق چىرايلىقكەن ، مۇنداق گۈزەلكەن» دەپ ، رېستو بىلەن چېقىشىپ قويايتتى .

— ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشىپ باققۇڭىز بارمۇ ؟ — ئۇ گاھىدا ئۆزىنىڭ دىققىتىنى ئالاھىدە تارتقان بىرەر ساھىبجامالنى ئۇچرىتىپ قالسا ، رېستوغا شۇنداق دەپ چاقچاق قىلىپ قويايتتى . رېستو ئاندىن تەنقىدىي نەزەر بىلەن جېنىنىڭ تاللىغان كىشىسىنى كۆزەتكىلى تۇراتتى ، چۈنكى جېنىنىڭ ئاياللارنىڭ گۈزەللىكىگە قارىتا ھۆكۈم قىلىش ئىقتىدارىنىڭ ئىنتايىن ئۈستۈن ئىكەنلىكىنى بىلەتتى . ئۇ يا جېنىنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ :

— ياقتى ، ماڭا سىز بولسىڭىزلا كۇپايە ، — دەپ جاۋاب

بېرەتتى ياكى ئۆز نۆۋىتىدە جېنىغا چاقچاق قىلىپ ، — مەن ئەمدى ياش ئەمەس - دە ، بولمايدىغان بولسا ئۇنى ھازىرلا كەلتۈرۈۋالاتتىم ، — دەيتتى .

— بېرىۋېرىڭ ، — جېنى ئۇنى كۈشكۈرتەتتى ، — مەن سىزنى ساقلاپ تۇرىمەن .

— ئەگەر راستتىنلا كېتىپ قالسام ، سىز قانداق قىلىسىز ؟

— ھېچقانداق ، رېستو ، مەن ھېچقانداق قىلمايمەن . بەلكىم

يەنە قېشىمغا قايتىپ كېلەرسىز .

— كۆڭلىڭىزگە كەلمەمدۇ ؟

— كۆڭلۈمگە كېلىشىشىڭىز كېلىدۇ ، ئەمما سىز راستتىنلا

كەتمەكچى بولىسىڭىز ، سىزنى توسۇپ تۇرۇۋالمايمەن . ئەگەر ئۆزى

خالىمىسا ، مەنمۇ ئەر كىشىنى ئۆزۈمگە مەھكەم باغلىۋالمايمەن .

— سىزدە نەلەردە يۈرۈپ بۇنداق ئوي پەيدا بولغان ،

جېنى ؟ — رېستو بىر قېتىم جېنىنىڭ پەلسەپىۋى ئېڭىنىڭ

چوڭقۇر ياكى تېپىزلىقىنى سىناپ باقماقچى بولۇپ ، ئۇنىڭدىن

شۇنداق دەپ سورىدى .

— ۋايتاڭھەي ، نېمە بۇنى سوراپ قالدىڭىز ؟

— سىزنىڭ بۇ ئويىڭىز كەڭ دائىرىلىك ، يېقىملىق ئوي .

كېسىپ ئېيتىمەنكى ، بۇ ھەرگىز ئاددىي ئوي - پىكىر ئەمەس .

— نېمىشىقىدۇ ، مەن ھەمىشە : «بىز شەخسىيەتچى

بولماسلىقىمىز كېرەك» دەپ ئويلايمەن ، رېستو . بەزى ئاياللارنىڭ

مەپكۈرىسى مېنىڭكىگە ئوخشاشمايدىغانلىقىنىمۇ بىلىمەن . مېنىڭچە

بىر ئەر بىلەن بىر ئايال تەقدىرىنى بىر - بىرىگە باغلىماقچى بولسا ،

بۇ تامامەن ئۆزى ئىختىيار قىلغان ئاساستا بولۇشى كېرەك . ئۇنداق

بولمىغاندا ، بىر ئۆيدە ياشاپ نېمە قىلىدۇ ، سىزنىڭچە قانداق ؟ ئەر

كىشى ۋاقتىنچە يېنىدىن كېتىپ قالغان بولسا ھېچ ۋەقەسى يوق ،

پەقەت ئۇ قايتىپ كېلىشىنى خالايدىغانلا بولسا مەيلى .

رېستونىڭ چېھرىدە تەبەسسۇم جىلۋە قىلدى ، ئۇ جېنىنىڭ

بۇ چۈشەنچىسىنىڭ نەقەدەر يېقىملىق ئىكەنلىكىنى ، كىشىنى

ھەقىقەتەن سۆيۈندۈرىدىغانلىقىنى ھېس قىلغانىدى .
ھېلىقى كۈنىمۇ ، جېنى بۇ ئايالنىڭ رېستوغا بۇنچىۋالا
يېقىنچىلىق قىلىپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، بۇلارنىڭ قىلىشىدىغان
جىق پاراڭلىرى بارلىقىنى پەملىدى - دە ، ئاجايىپلا بىر ئىشنى
قىلدى :

— مېنىڭ سىلەردىن بىرپەس ئايرىلىشىمنى ئەيىبكە
بۇيرۇماسسىلەر - ھە ؟ — دېدى ئۇ كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ ، —
ئويلىسام ياتاققا يىغىشتۇرۇلمىغان يەنە بىرمۇنچە نەرسە قاپتۇ ، مەن
دىكىدە بېرىپ كېلەي .

ئۇ ياتاققا قايتىپ كېتىپ خېلى ئۇزاق ھايال بولدى ، بۇ
ئارىلىقتا رېستو بىلەن لېنتى ئۆتكەن - كەچكەن ئىشلار توغرىلۇق
قىزغىن پاراڭلىشىپ كېتىشتى . بۇلار بىر - بىرىگە ئۆز
كەچۈرمىشلىرىنى سۆزلەپ بېرىشتى .

— سىز ھازىر ئويلىنىۋاپسىز ، — دېدى لېنتى يۈرەكلىك
ھالدا ، — ئەمدى سىزگە ئىقرار قىلاي ، راستىنى ئېيتسام ، مەن
سىزنى ماڭا تەكلىپ قويسىكەن ، دەپ ئارزۇ قىلىپ يۈرگەندىم .
— بەلكىم جۈرئىتىم يەتمىگەن بولسا كېرەك ، — دېدى
رېستو ئۇنىڭ قاپقارا كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ ، كۆڭلىدە : ئۇ
مېنىڭ رەسمىي توي قىلمىغانلىقىمنى تېخى بىلمەيدىكەن - دە ، دەپ
ئويلىدى . لېنتىنىڭ ئىلگىرىكىدىنمۇ بەك گۈزەللىشىپ
كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى . شۇ تاپتا ئۇ رېستودا «ئۇ ئىجتىمائىي
ئالاقە ئىشلىرىغا تازا باب كېلىدىغان ، يەنە كېلىپ نازاكەتلىك ،
تەبىئىي ، زېرەك ، زەررىچە نۇقساندىن خالىي بىر شەخس ، مەيلى
كىم بىلەن باردى - كەلدى قىلىشسا ، ھەر ئىككى تەرەپنىڭ
سالاھىيىتىنى نەزەردە تۇتالايدۇ» دېگەن تەسىراتىنى پەيدا
قىلىۋاتاتتى .

— ھە ، بەك شۇنداق ئويلايسىز ! سىزنىڭ نېمە
ئويلاۋاتقىنىڭىزنى بىلىمەن ، ھەقىقىي ئويىڭىزنى تېخى
ئېيتىمىدىڭىز .

— نېمە ، نېمە ، ئەزىزىم . بۇنداق تېز ھۆكۈم چىقىرىۋەتمەڭ .
سىز مېنىڭ نېمە ئويلاۋاتقىنىمنى ئەسلا بىلمەيسىز .
— بولدى ، گەپنى ئەپقاچمىسىڭىزمۇ بولىدۇ ، مەن سىزنى
چۈشەنمەيدىغان ئادەم ئەمەس . ئۇ بەك گۈزەل ئىكەن ، شۇنداق
ئەمەسمۇ ؟

— جېنىڭىزمۇ ئۆزىگە تۇشلۇق ئارتۇقچىلىقى بار ، — رېستو
سەمىيلىك بىلەن جاۋاب بەردى .
— سىلەر كۆڭۈللۈكمۇ ؟

— ھەئە ، كۆڭۈللۈك دېسىمۇ بولىدۇ ، شۇنداق ، شەخسەن
ئۆزۈم كۆڭۈللۈك دەپ ھېس قىلىمەن ، خۇددى ھاياتتىن كۆڭلى
سوۋۇغان كىشىلەرنىڭ ئويلىغىنىدەك كۆڭۈللۈك . مېنىڭ
خىيالپەرەس ئەمەسلىكىمنى بىلىسىز ، شۇنداق بولغاچقىمىكىن ،
بىئاراملىق دېگەننىمۇ ئەسلا بىلمەيمەن .

— ئەگەر سىزنى ھەقىقىي چۈشەنگەن بولسام ، مېنىڭچە سىزدە
خام خىيال دېگەن نېمە زادىلا يوق .

— توغرا ئېيتتىڭىز ، مېنىڭدە خىيال - پىيال دېگەن نېمە
زادىلا مەۋجۇت ئەمەس ، لېتتى ، ئەمما بەزى چاغلاردا
«ھازىرقىدىنمۇ كۆڭۈللۈكرەك ياشىسام ئىكەن» دەپ شېرىن
خىيالدا بولۇپ قالغىمەن .

— مەنمۇ شۇنداق ، رېستو . بىلەمسىز ، گەرچە قولۇمدا
بەش - تۆت تەڭگە پۇل بولسىمۇ ، لېكىن مەن ئۆزۈمنىڭ پۈتكۈل
ھاياتىمنى مەغلۇپ بولغان ، دەپ قارايمەن .

— نەدىكى گەپنى قىلىدىغانسىز — شۇ قاتارلىق چىرايلىق ،
قابىلىيەتلىك ، يەنە تېخى پۇلدار تۇرۇپ ، دەۋاتقان گېپىڭىزنى
قاراڭ . خۇدايا توۋا دېسىڭىزچۇ !

— لېكىن بۇلارنىڭ نېمە پايدىسى ؟ ساياھەت قىلغان ،
ئۇنىڭ - بۇنىڭ بىلەن پاراخلاشقان ، مال - دۇنيانىڭ پېيىدە
يۈرگەن بىر توپ ھاماقەتلەرنىڭ كۆزىنى غەلەت قىلىمەن دەپ ئاۋارە
بولغان ، شۇمۇ ئىش بولىدۇ ، قويۇڭ ، گاھىدا شۇنداق بىزار

بولۇپ كېتىمەنكى!

لېتتى رېستوغا تىكىلگىنىچە ئويغا چۆمدى. گەرچە ھازىر ئارىغا جېنى قىستۇرۇلۇۋالغان بولسىمۇ، بۇلارنىڭ ئىلگىرىكى ھېس - تۇيغۇلىرىنى ئەسلىگە كەلمەيدۇ دېگىلى بولماس - ھە؟ بىر زامانلاردا ئىككىيلەن خۇددى قەدىناس ئەر - خوتۇنلاردەك ياكى ياش ئاشق - مەشۇقلاردەك يېقىن ئولتۇرۇپ مۇڭدېشىپ كېتەتتى. ياق، جېنىنىڭ لېتتىنى بېسىپ چۈشۈشىگە يول قويماسلىق كېرەك. ئۇنىڭ رېستوغا تىكىلگەن كۆزلىرىدە دەل مۇشۇ مەنە ئېنىق ئىپادىلىنىپ تۇراتتى. رېستومۇ ئۇنىڭغا جاۋابەن ئەلەملىك كۈلۈمسىردى.

— ئۇ كەلدى، — دېدى ئۇ، — ئەمدى باشقا گەپنى قىلىشايلى. سىزغۇ ئۇنىڭغا ئۆچلۈك قىلمايسىز.

— شۇنداق، بىلىمەن، — دېدى ئۇ، ئاندىن جېنىنى يېقىملىق تەبەسسۇم بىلەن قارشى ئالدى.

بىردىنلا، جېنىنىڭ كۆڭلىنى ئەنسىز بىر تۇيغۇ غىدىقلاپ ئۆتكەندەك بولدى. ئۇنىڭ خىيالىدىن: «بۇياق رېستونىڭ كونا يارى بولۇشى ئېھتىمال. رېستو تاللاشقا تېگىشلىك قىز مەن ئەمەس، بەلكى ئۇ ئىكەنتۇق. رېستونىڭ سالاھىيىتىگە ماس كېلىدىغان قىز دەپ شۇنى دەپسە بولىدۇ. رېستو ئەگەر ئۇنىڭ بىلەن توي قىلغان بولسا، ئوخشاشلا كۆڭۈللۈك ئۆتكەن، بەلكى تېخىمۇ كۆڭۈللۈك ئۆتكەن بولاتتىكەن. رېستو مۇشۇنى ئاڭقىرىپ يەتكەنمىدۇ؟» دېگەن ئوي كېچىپ ئۆتۈۋىدى، ئۇ يەنە كۈچەپ تۇرۇپ، كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان بۇ ئوينى كالىسىدىن نېرى قوغلىدى؛ ئۇنىڭ كۈنداشلىقى تۇتقىلى باشلىدى، ۋاي، نېمىدېگەن رەزىللىك.

گىرال د خانىم بۇ ئەر - خوتۇنلاردىن ئىللىق مۇئامىلىسىنى زادىلا ئايمىدى. ئەتىسى بۇ ئىككىيلەننى لادۇنروغا سەيلىگە تەكلىپ قىلدى، سەيلىدىن كېيىن، يەنە كلارىگ رېستورانغا كەچكى غىزاغا چاقىردى. غىزادىن كېيىن ئۇ بىرى بىلەن

ئۇچراشقىلى پارىزغا مېڭىپ كەتمەكچىدى . بۇلار بىلەن قىزغىن ئەھۋاللاشتى ھەمدە كېيىن يەنە ئۇچرىشىش پۇرسىتىگە ئېرىشىش ئۈمىدىدە ئىكەنلىكىنى ئېيتتى . جېنىنىڭ تەلەپلىكلىكى ئۇنىڭ يۈرىكىدە كۈچلۈك ھەسەت ئوتىنى ياندۇرۇۋەتكەندى . ئۇ : «رېستو جېنىنى دەپ ئۆز سالاپىتىدىن چۈشۈپ كېتىپ قالمىسا بولاتتىغۇ» دەپ ئويلىدى . رېستوغۇ شۇ تاپتا ئىلگىرىكىدىنمۇ سۆلەتلىك ، ۋەزىمىن ، ساغلام كۆرۈنىدۇ . شۇنىسى بويتاق بولغان بولسىچۇ كاشكى . دەل مۇشۇ پەيتتە رېستودىمۇ — بەلكىم ئىختىيارسىز ھالدا — مۇشۇنداق تۇيغۇ پەيدا بولدى .

لېتىنىنىڭ مۇشۇ تۇيغۇلىرىغا ماس ھالدا ، رېستومۇ ئىختىيارسىزلا : «ناۋادا ئىككىمىز توي قىلغان بولساق قانداق بولاتتىكىن» دېگەن تەسەۋۋۇرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈپ چىقتى . ئىككىلەن مانا مەيلى پەلسەپە ، سەنئەت جەھەتتە بولسۇن ياكى ئەمەلىيەتتە بولسۇن ، ھېسسىيات - پىكىر ئورتاقلىقىغا ئىگە تۇرمامدۇ . بۇ ئىككىلەن خۇددى قەدىناس ئەر دوستلاردەك ، ھەرقاچان ، ھەر زامان تەبىئىي ھالدا بەھۇزۇر پاراڭلىشالايدۇ . ھەر ئىككىسىنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە دائىرىسى ئىچىدە بىر - بىرىگە يات كىشىلەر يوق ، ئەمما جېنىنى ھېچكىمنى تونۇمايدۇ . رېستو ھاياتنىڭ خىلمۇخىل سىرلىرى ئۈستىدە لېتتى بىلەن پىكىرلىشەلەيدۇ ، ئەمما جېنىنى بىلەن پىكىرلىشەلمەيدۇ ، چۈنكى جېنىنىڭ بىلىدىغىنى ئۈنچە كۆپ ئەمەس . ئەمەلىيەتتە ، جېنىنىڭ تەبىئىيەتتە تېخىمۇ سەمىمىي ، تېخىمۇ ئەتراپلىق ، تېخىمۇ ھېسداش ، ئىشق - مۇھەببەتكە تېخىمۇ باي بولغان بىر خىل نازۇك تۇيغۇ بار بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ بۇنى گەپ - سۆزلەردە چاققانلىق بىلەن ئىپادىلەشكە ماھىر ئەمەس . ئەمەلىيەتتە ئۇ ئىنتايىن سەمىمىي ، ئۇنىڭ مۇشۇ يېرى بەلكىم رېستونى ئۆزىگە جەلپ قىلىشىدىكى سەۋەب بولۇشى مۇمكىن . شۇنداقتمۇ ھازىر ، بولۇپمۇ مۇشۇنداق ئەھۋالدا ، جېنىنىڭ ئاجىزلىقى مانا مەن دەپلا چىنىپ قالدى . شۇڭا ئەمدى رېستوغا گويا جېنىنى لېتتىسىغا

يەتمەيدىغاندەك ، ھېچبولمىغاندا ئۇنى بېسىپ چۈشەلمەيدىغاندەك ، ئادەتتىكىدەك ياخشى بولغان تەقدىردىمۇ ، رېستوغا ئۆزىنىڭ كېلەچىكى ئۈچۈن باش قاتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوقتەك تۇيۇلدى . قاھىرەگە بارغاندىن كېيىن ، ئۇلار گىرالدى خانىم بىلەن يەنە ئۇچرىشىپ قېلىشتى . رېستو ساراينىڭ ئەتراپىدىكى گۈللۈكتە تاماكا چەككەچ سەير قىلىپ يۈرگەندى ، بىردىنلا لېنتىنى چېلىقتۇرۇپ قالدى .

— ۋاي ، قالتىس ئامەتقۇ بۇ ، — دەپ توۋلۇۋەتتى ئۇ ، — قەيەردىن كېلىشىڭىز ؟

— مادىدىتىن . ئەسلىي بۇ يەرگە كېلىش ئويۇم يوق ئىدى ، ئۆتكەن پەيشەنبە كۈنى ئاندىن بىر قارارغا كەلدىم . ئەر - خوتۇن ئېلىكا ئۇسلار بىلەن بىللە كەلدىم ، ئۇلارمۇ مۇشۇ يەردە . سىلەرنىڭ نەگە كەتكىنىڭلارنى پەقەتلا بىلەلمەي يۈرگەندىم ، كېيىن سىزنىڭ «مىسىرغا بارىمىز» دېگىنىڭىز يادىمغا كەچتى . رەپىقىڭىز قېنى ؟

— بۇ تاپتا ئۇ مۇنچىدا بولسا كېرەك . بۇ يەرنىڭ ھاۋاسى بەك ئىسسىقكەن . جېنى ئەتىگەندىن بېرى «بىر يۇيۇنۇۋالسام بولاتتى» دەپلا يۈردى . مېنىڭمۇ تازا بىر يۇيۇنۇۋالغۇم كېلىۋاتىدۇ . ئىككىيلەن بىرپەس ئايلىنىشتى . لېنتىنىڭ ئۇچىسىدا ھاۋارەڭ يىپەك كۆڭلەك ، قولىغا ئېلىۋالغان كۆك ، ئاق رەڭلىك كۈنلۈك ئۇنىڭ قامىتىگە خويمۇ يارىشىپتۇ .

— قاراڭ ، قەدىرلىكىم ! — ئۇ بىردىنلا خورسىنىپ قالدى ، — بەزىدە نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەيلا قالدىم . مەڭگۈ مۇشۇنداق سەرگەردان بولۇپ يۈرەلمەيمەنغۇ . ئامبىرىكىغا قايتىپ كېتىپ مۇقىم ئولتۇراقلىشىپ قالغان بولسام ئوبدان بولاتتى . — ئەمىسە نېمىشقا كەتمىدىڭىز ؟

— كەتكەن بىلەن نېمە پايدىسى ؟ مېنىڭ يەنە تۇرمۇشقا چىققۇم يوق . مەن بىلەن توي قىلغۇدەك ئادەممۇ قالمدى دەڭە ، — ئۇ مۇشۇ گەپلەرنى قىلىۋېتىپ ، رېستوغا لاپىدە بىر قارنۇۋەتتى - دە ،

ئاندىن گەپنى باشقا ياققا بۇرۇۋەتتى .
— سىز ئۇنداق ئادەمنى تاپالايسىز ، — رېستونىڭ سۆزلىرى
ئانچە قولاشماي قالدى ، — ئۆزىڭىزنى كىشىلەردىن ئۇنداق بەك
قاچۇرۇپ يۈرسىڭىز بولمايدۇ ، بولۇپمۇ سىزدەك مۇشۇنداق ھەم
كېلىشكەن ، ھەم پۇلدار بىر كىشى . . .

— ئوھوش ، رېستو ، بولدى قىلىڭا !
— خوپ ! ئاشۇنداق ئويلانغان بولسىڭىز ، ئۇمۇ ماقۇل . مەن
سىزگە ھەقىقىي گەپنى قىلىۋاتمەن .

— سىز ھازىرمۇ تانسا ئويىناپ قويامسىز ؟ — لېتتى بۈگۈن
كەچتە سارايدا تانسا بولىدىغانلىقىنى ئېسىگە ئېلىپ ، ئۆزىچىلا
سوراپ قالدى . بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدا ، رېستو تانسىنى قەۋەتلا
پەيزى ئويىنايتتى .

— سىزنىڭچە مەن تانسا ئويىنايدىغاندەك تۇرامدىمەن ؟
— ھوي ، رېستو ، سىز تانسىنى تەرك ئەتتىم
دېمەيۋاتقانسىز - ھە ؟ مەنغۇ تانسىنى ھازىرمۇ شۇنداق ياخشى
كۆرىمەن . گان خانىممۇ تانسا ئويىنامدۇ ؟

— ياق ، ئۇ تانسىنى ياقتۇرمايدۇ ، تېخى ئۆگەنگۈدەكمۇ
بولمىدى ، ئېھتىمال بۇ مېنىڭ سەۋەنلىكىم بولسا كېرەك . مېنىڭ
تانسا ئويىنىمىغىنىمغىمۇ ئۇزاق بولۇپ كەتتىچۇ .

راست ، ئۇنىڭ كۆڭۈل ئېچىش سورۇنلىرىغا بارمىغىنىغا
خېلى زامانلار بولۇپ قاپتۇ . بۇ ئەلۋەتتە ئۇنىڭ غەم - غۇسسسىگە
پېتىپ كېتىۋاتقىنىدىن بولغان ئىش - دە .

— بۈگۈن كەچتە مەن بىلەن تانسا ئويىناڭ ، رەپىقىڭىز قارشى
تۇرماس ، بۇ يەرنىڭ تانسىخانسى شۇنداق پەيزىكەن . بۈگۈن
ئەتتىگەن بېرىپ كۆرۈپ كەلدىم .

— قېنى ، ئويلىنىپ باقاي ، — دېدى رېستو جاۋابەن ، —
مەن ھازىر ئويۇندىن چىقىپ قاپتىمەن ، ماڭا ئوخشاش مۇشۇ
ياشتىكى كىشىلەرنىڭ تانسا ئويىنىمىقى خېلى مۇشكۈل بىر ئىش
بولسا كېرەك .

— ۋىيەي ، قويۇڭ ، رېستو ، — دېدى گىرال د خانىم ، —
بۇنداق دېسىڭىز ، مەنمۇ ئۆزۈمنى قېرىپ قالغاندەك ھېس
قىلىدىكەنمەن . گەپنى بۇنداق كەسكىن قىلىۋەتمەڭ ، توۋا ، ئاران
مۇشۇنچىلىك ياشقا كىرگەن ئادەممۇ قېرى ھېسابلىنارمىش تېخى !
— مەن خېلىلا پىشىپ قالدىم ، ئەزىزم .
— ھە ، شۇنداق بولغانلىقى ئۈچۈن كىشىلەرنى تېخىمۇ بەك
تەسىرلەندۈرەلەيمىز - دە ، — دېدى رېستونىڭ كونا ئاشقى .

46

شۇ كۈنى ئاخشىمى ، پالمىزارلىق يېنىدىكى كاتتا ساراينىڭ
تانىخانىسىدىن مۇزىكا ياڭراۋاتقاندا ، گىرال د خانىم رېستونىڭ
پېشايۋاندا تاماكا چېكىپ تۇرغانلىقىنى ، جېنىنىڭ قېشىدا
ئىكەنلىكىنى چىلىقتۇردى . جېنى ئۈچىسىغا ئاق تاۋاردىن
كۆڭلەك ، پۈتتە ئاق ساپما كەش كىيىۋالغان ، چاچلىرىنى
چېكىسىگە ھەم قۇلاقلىرىنىڭ كەينىگە غۇجمەكلەشتۈرۈپ بىر
چىرايلىق تۈرمەكلەۋالغاندى . رېستو ئۈنچىماي ، مىسىرنىڭ
تارىخىنى ، ئۇنىڭ دولقۇن كەبى توختىماي ھەرىكەتلىنىپ تۇرىدىغان
نىمجان مىللىتىنى ، نىل دەرياسىنىڭ ئىككى قىرغىقىدىكى
ئەسىرلەر بويى ئاھالىنى ئاشلىق بىلەن تەمىنلەپ كەلگەن ئۇزۇنچاق
ۋادىنى ، ئىسسىق ئىقلىم ۋە ئىسسىق بەلباغ تۇرمۇشىدىكى
ئاجايىباتلارنى ، ھەتتا كۆمۈلۈپ قالغان ، كىشىنى
ئۈمىدسىزلەندۈرىدىغان قەدىمىي خارابىلىكلەر ئارىسىدىكى يېقىنقى
زامان ئەسلىھەلىرى بىلەن تولغان ھەم زامانىۋى مېھمانخانا قاتارىغا
كىرىدىغان بۇ ساراينى خىيال ئەينىكىدىن ئۆتكۈزۈپ كەتتە ئىدى . شۇ
كۈنى ئەتىگەندە ، ئۇ جېنىنى ئېلىپ ئېھرامنى تاماشا قىلغىلى
باردى ، كېيىن بۇلار ترامۋايغا ئولتۇرۇپ سېفىنكىسىنى تاماشا
قىلىشتى . جۈل - جۈل كىيىملىك ، يېرىم يالىڭاچ ، غەلىتە

سىياقتىكى ئەرلەر ھەم بالىلارنىڭ تار ، سېسىق بىر خالتا كوچىدا ئۇياقتىن بۇياققا مېڭىپ يۈرگىنىنى چېلىقتۇرۇشتى .
— بۇ يەر تازىمۇ قالايمىقانكەن ، — دېدى جېنى ، — قاراڭا ئۇلارنىڭ مەينەتلىكىنى ! بۇ جاي ماڭا ياقتى ، ئەمما ئادەملىرى خۇددى بىر توپ قۇرت - قوڭغۇزلاردەك مىزىلداپ يۈرۈشىدىكەن . رېستو پىخىلداپ كۈلۈۋەتتى .

— گەپلىرىڭىزغۇ خېلى ئورۇنلۇق . بىراق بۇ ئەھۋاللارنى ئىقلىم كەلتۈرۈپ چىقارغان . بۇ دېگەن ئىسسىق ئىقلىم ، ئىسسىق بەلباغ ئاھالىسى - دە . مۇشۇنداق ئەھۋالدا ئېزىلەڭگۈ بولۇپ كەتمەدۇ كىشى . بۇنىڭغا ئامال يوق .

— ۋىيەي ، مەنمۇ بىلىمەن . بۇلارنى ئەيىبلەۋاتقىنىم يوق ، ماڭا بۇلار بەك غەلىتە تۇيۇلۇپ كەتتىچۇ .

كەچتە ، رېستو مۇشۇ ئىشلارنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈۋاتاتتى ، ئاسماندا ئاي يېقىملىق نۇرىنى زېمىنغا سېخىيلىق بىلەن سەپمەكتە ئىدى .

— ۋاھ ، سىزنى ئاخىر تاپتىم ، — ئۈشتۈمتۈت گىرالدى خانىمنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى ، — مەن ھەتتا غىزالىنى ئېلىشقىمۇ ئۈلگۈرەلمىدىم . بىز بۈگۈن بەك كەچ قايتىپ كەلدۇق . ئېرىڭىز مەن بىلەن تانسا ئويناشقا ۋەدە قىلغانىدى ، كان خانىم ، — دېدى ئۇ كۈلۈپ تۇرۇپ . بۇ يەرنىڭ ئىسسىق ئىقلىمى ، ئەتىيازنىڭ ئاپتىپى ، ئاي نۇرى قاتارلىقلار رېستو بىلەن جېنىنى ئېزىپ تاشلىغاندەك ، ئۈنمۇ ئوبدانلا ئېزىۋېتىپتۇ ، ئەتراپتىكى دەرەخزارلىق ھەم گۈللۈكلەردىن خۇشبۇي ھىدلار دىماغقا گۈپۈلدەپ ئۇرۇلماقتا . يىراقلاردىن ئاڭلىنىۋاتقان تۆگە قوڭغۇراقلارنىڭ جىرىڭلىغان ئاۋازلىرىغا تەڭكەش بولۇۋاتقان «ئاي ! ، ۋوش ! ۋوش !» دېگەن يات ئاۋازلار كىشىدە گويىا بىر توپ غەلىتە مەخلۇقلار بىر خالتا كوچىدا قىستىلىشىپ تۇرۇپ قالغاندەك تۇيغۇ پەيدا قىلاتتى .

— ئۇنىڭ بىلەن تانسا ئوينىشىڭىزنى قۇۋۋەتلەيمەن ، — دېدى

جېنى مەنۇنىيەت بىلەن ، — ئۇ تانسا ئوينىشى كېرەك ، بەزى چاغلاردا مېنىڭمۇ تانسا ئوينىغۇم كېلىپ قالدۇ .
— ئۇنداق بولسا دەرھال ئۆگىنىشكە كىرىشىڭ ، — دېدى رېستو مۇلايىملىق بىلەن ، — مەن سىزگە كۈچۈمنىڭ بارىچە ياخشى جورا بولۇپ بېرىمەن . مېنىڭ قەدەملىرىم ئىلگىرىكى چاغلاردىكىدەك ئۈنچە چەيدەس بولمىسىمۇ ، ھەرھالدا نەچچە چامداشقا يارايدۇ .

— ۋىيەي ، ياقەي ، مېنىڭمۇ چوقۇم ئويناش خىيالىم يوق ، — دېدى جېنى تەبەسسۇم ئارىلاش ، — ئىككىڭلار ئوينىڭلار . ئىشقىلىپ مەنمۇ سەل تۇرۇپ ياتاققا چىقىپ كېتىمەن . — سىز تانىسىڭىز كىرىپ ئولتۇرسىڭىز بولمامدۇ ؟ مەنمۇ جىق بولسا بىر - ئىككى مەيدان چۆرگىلەپ قويارىمەن . ئاندىن كېيىن باشقىلارنىڭ ئوينىغىنىنى تاماشا قىلمامدۇق ، — رېستو شۇنداق دېگەچ ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى .
— بولدى ، مۇشۇ يەردە ئولتۇرۇۋېرى . بۇ يەر بەك قىزىقارلىق ئىكەن . سىز بېرىۋېرىڭ . گىرالدى خانىم ، ئۇنى ئەكىتىۋېرىڭ .

رېستو بىلەن لېنتى ئاستا مېڭىپ كېتىشتى . شۇ تاپتا بۇلار بەئەينى كۆزنىڭ يېغىنى يەيدىغان بىر جۈپ ئىدى . گىرالدى خانىمنىڭ ئۈچىسىدا يالتىراق قارا ئۈنچىلەر قالدۇرغان توق رەڭلىك تاۋار كۆڭلەك ، چىرايلىق بىلەكلىرى ۋە گەدىنى يالىڭاچ ، چېكىسىدىكى قارا چاچلىرىغا جۇلالىنىپ تۇرغان ئالماس كۆزلۈك يوغان بىر چازا قىستۇرۇلغان . گۈلسۈرۈختەك لەۋلىرىدىن كىشىنى مەبتۇن قىلىدىغان تەبەسسۇم يېغىپ تۇراتتى ، كىشىنىڭ زوقىنى كەلتۈرىدىغان قېلىن كالىپۇكلىرى ئارىسىدىن سەدەپتەك چىشلىرى كۆرۈنۈپ تۇراتتى . رېستونىڭ بويى - بەستى ئەسلىدىمۇ قاۋۇل ، زەبەردەس كۆرۈنىدىغان ، ھازىر بويىغا ياراشقان كېچىلىك سەرىپايى بىلەن ئۇ تېخىمۇ سۆلەتلىك بولۇپ كەتكەنىدى .

«رېستوغا مۇناسىپ كېلىدىغان ئايال دەل ئاشۇ» — جېنى

رېستونىڭ بارا - بارا ئۇزاپ كېتىۋاتقان سېماسىنى نەزىرى بىلەن ئۇزانتاچ ، ئۆزىگە ئۆزى شۇنداق دېدىيۇ ، شۇئان خىيالغا چۆكۈپ ، ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى تۇرمۇشىنى بىر - بىرلەپ ئەسلىگىلى تۇردى . ئۇنىڭغا بىر تۇرۇپ ئۆتكەن ئىشلار گويا بىر چۈشتەك بىلىنسە ، بىر تۇرۇپ ئۆزى ھېلىمەم چۈش كۆرۈۋاتقانداك تۇيۇلدى . ھايات گويا بۈگۈن ئاخشام ئۇنىڭ جىمى ئىشىنى ئېيتىپ بەرمەكچى بولغانداك ، ئۇنىڭ قۇلقى تۈۋىدە پىچىرلىماقتا . ئۇ بۇ ئاۋازنى ئاڭلىدى ، ئۇنىڭ بەرھەقلىقىنى چۈشەندى . بىراق ئۇنىڭ كەينىدىكى خىلمۇخىل سىرلار گويا چۈشتىكى ئۆزگىرىشتەك ، ھېلى ئۇيانغا ، ھېلى بۇيانغا يۆتكىلىپ تۇراتتى . «مەن ئەرلەرنى ئۆزۈمگە نېمانچە ئامراق قىلىۋالدىغاندىمەن ! رېستو نېمە ئۈچۈن ماڭا بۇنچىلىك چىڭ يېپىشىۋالدىكىنە ؟ ئۇنىڭ ئىرادىسىنى توسۇپ قالالارمەنمۇ ؟» ئۇنىڭ يادىغا كولومبىدا كۆمۈر تېرىپ تىرىكچىلىك قىلىپ يۈرگەن چاغلىرى كەچتى . مانا بۈگۈن ئاخشام ئۇ مىسىردا ، مۇشۇ كاتتا سارايدا بىر يۈرۈش ئۆيىنىڭ ساھىبەسى بولۇپ ئولتۇرۇپتۇ ، ئەتراپى خىلمۇخىل ھەشەمەتچىلىك ئوراپ تۇرۇپتۇ . رېستو ئۇنىڭغا ھېلىمەم شەيدا . رېستو ئۇنى دەپ قانچىلىغان كۆڭۈلسىزلىكلەرنى باشتىن كەچۈرمىدى ! بۇ نېمە ئۈچۈن - ھە ؟ ئەجەبا ، ئۆزى راستىنلا شۇنچىلىك قالىتىمىدۇ ؟ براند شۇنداق دېگەن ، رېستومۇ شۇنداق دېگەندى . شۇنداقتىمۇ ئۇ ھېلىمەم ئۆزىنى تۆۋەن چاغلايتتى ، ئۆزىنى مەرتىۋىسىز ، ئۆپچۆرىسىدىكى بۇنچىۋالا كۆپ قىممەتلىك نەرسىلەردىن بەھرىمەن بولۇشقا ئالايىق دەپ ھېسابلايتتى . مۇشۇلارنى خىيال قىلىۋاتقىنىدا ، ئۇنىڭدا رېستو بىلەن تۇنجى قېتىم نيۇيوركا بارغان چېغىدىكى تۇيغۇ قايتىدىن پەيدا بولدى ، ياق ، بۇنداق راھەت - پاراغەتلىك تۇرمۇش ئۇزاق داۋام قىلمايدۇ . ئۇنىڭ قىسمىتى پېشانىسىگە پۈتۈلۈپ كەتكەن . پەقەت كەچۈرمىشلىرىدە ئاز - تولا ئۆزگىرىش بولدىيۇ ، ئاخىر يەنە ھېلىقى ئاددىيغىنا تۇرمۇشىغا ، خىلۋەت كوچىسىغا ، نامرات كەپسىگە ، جۈل - جۈل كىيىملەر ئارىسىغا قايتىپ بارىدۇ .

ئۇ يەنە ئۆزىنىڭ چىكاگودىكى ئۆيىنى ، رېستونىڭ دوستلىرىنىڭ پوزىتسىيىسىنى ئەسلىپ ، تەقدىرنىڭ زادى شۇنداق ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۈردى . رېستون ئۇنىڭ بىلەن توي قىلغان ھالەتتىمۇ ، رېستوننىڭ ئائىلىسىدىكىلەر ۋە دوستلىرى ئۇنى قوبۇل قىلمايدۇ . بۇنىڭدىكى سەۋەبمۇ ئۇنىڭغا چۈشىنىشلىك . ئۇ باياتىن رېستون بىلەن بىللە تۇرغان ھېلىقى ئايالنىڭ تەبەسسۇم جىلۋىلىنىپ تۇرغان چېھرىنى كۆزىتىپ تۇرۇپ ، ئۆزىنىڭ گەرچە خېلىلا ئۆز بولسىمۇ ، لېكىن رېستونغا لايىق بولالمايدىغانلىقىنى چۈشەنگەن ياكى سەزگەندەك بولۇۋىدى ، ھېلىقى ئايالنىڭ رېستوننى تانسىغا دالالەت قىلىپ تۇرۇۋېلىشىغا قاراپ ، رېستونغا دەل ئاشۇنداق ئاياللار مۇناسىپ كېلىدىغانلىقىنى ھېس قىلدى . رېستونغا مۇناسىپ ئايال رېستوننىڭ ئادەتلەنگەن ھاۋاسىدا چوڭ بولغان بولۇشى كېرەك . ئەمما جېنىغا كەلسەك ، رېستون ھامانمۇ ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ياشاش ئادىتى بىلەن ئانچە سىغىشالمايدىغانلىقىنى ، ئۇنىڭ خىلمۇخىل نەرسىلەر توغرىسىدىكى چۈشەنچىسىنىڭ ئۆزىنىڭ ئادىتىگە ماسلاشمايۋاتقىنىنى سېزىپ تۇرىدۇ . جېنىغۇ رېستوننىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى ئېنىق چۈشىنىدۇ . ئۇنىڭغا تەئەللۇق جابدۇق ، كىيىم - كېچەك ، بېزەش - زىننەتلەش ، ئۆرپ - ئادەت ، قائىدە - يوسۇن قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى بىلەن ناھايىتى تېزلا تونۇشلۇق بولۇپ كەتكەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ بەربىر مۇشۇ مۇھىتتا چوڭ بولغان ئەمەس - دە .

ناۋادا ئۇ كېتىپ قالسا ، رېستون ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى دۇنياسىغا ، يەنى باياتىن ئۇنىڭ بىلەن قولتۇقلىشىپ كېتىپ قالغان ھېلىقى جىلۋىگەر ، ئەركە - تايىتاڭ ، زېرەك ئايال ياشاۋاتقان دۇنياغا قايتىپ بارىدۇ . بۇلارنى خىيال قىلغىنىدا ، جېنىنىڭ چاناقلىرىدىن ئىختىيارسىز ياش تاراملاپ ئېقىشقا باشلىدى ؛ ئۇنىڭ شۇ تاپنىڭ ئۆزىدىلا ئۆلۈپ قالغۇسى كېلىپ كەتتى . بۇنداق ياشىغاندىن كۆرە ئۆلۈپلا تۈگەشكىنى ياخشى - دە . ئۇ مۇشۇ خىيال بىلەن بەند بولۇپ تۇرغان چاغدا ، رېستون ئۇياقتا گىرال

خانم بىلەن تانسا ئويناۋاتقان ، يەنە ۋالىس ئارىلىقىدىكى بوش ۋاقىتتا يېقىن ئولتۇرۇپ ، ئۆزلىرىنىڭ ئىلگىرىكى چاغلارنى ، ئىلگىرىكى جايلىرى ۋە ئىلگىرىكى دوستلىرى توغرىلۇق قىزغىن پاراڭغا چۈشۈپ كەتكەندى ، رېستو لېتتىغا سەپىلىپ قاراپ ، ئۇنىڭ ياشلىق لاتاپىتى ۋە گۈزەللىكىگە ئىختىيارسىز لال بولدى . لېتتى ئىلگىرىكىدىن سەل سەمرىپ قالغان بولسىمۇ ، بىراق ئۇنىڭ زىبالىقى ھېلىمۇ دىئانا^① نىڭكىدىن قېلىشمايتتى . ئۇنىڭ جۇلالىنىپ تۇرغان بەدىنىگە بىر خىل كۈچ - قۇۋۋەت يوشۇرۇنغان ، قاپقارا كۆزلىرى بەئەينى نۇرلۇق چولپاننى ئەسلىتەتتى .

— قەسەم قىلىمەنكى ، لېتتى ، — دېدى رېستو ھاياجانلانغان ھالدا ، — سىز ئىلگىرىكىدىنمۇ بەك گۈزەللىشىپ كېتىپسىز . شۇ تاپتا سىزنى پەرىزات دېسەم لاپ بولماس . قېرىماق تۈگۈل ، ئەكسىچە تېخىمۇ ياشىرىپ كېتىپسىز .

— سىز شۇنداق ئويلامسىز ؟ — دېدى ئۇ رېستونىڭ چىرايىغا تىكىلگىنىچە جىلمىيىپ تۇرۇپ .

— ئەلۋەتتە . بولمىسا ، سىزگە بۇنچىۋالا خۇشامەت قىلاتتىممۇ ؟ مەن ئاياللارغا خۇشامەت قىلىدىغانلاردىن ئەمەس جۇمۇ .

— ۋىيەي ، رېستو ، قاراڭا سىزنىڭ قاراملىقىڭىزنى ، ئاياللارنى ئىزا تارتىپ قالارمۇ دېمەيدىكەنسىزغۇ ؟ سىز بىز ئاياللارنىڭ باشقىلارنىڭ مەدھىيە سۆزلىرىنى ئاغزىمىزنى يوغان ئېچىپ ھاپ دەپ يۇتۇۋېلىشنى ئەمەس ، بەلكى ئاستا - ئاستا چىناپ ھەزىم قىلىشنى خالايدىغانلىقىمىزنى بىلمەيسىز ؟

— بۇ دېگىنىڭىزنىڭ مەنىسى نېمە ؟ — دەپ سورىدى رېستو ، — مەن نېمە دېدىم ؟

— ئوھوي ، ھېچنېمە ، ئەمما سىز ھەقىقەتەنمۇ قارام . كۆڭلىدىكىنى دەۋىتىدىغان قارام بالىسىز . لېكىن ، گېپىمنى كۆڭلىڭىزگە ئالماڭ . مەن سىزنى ياقىتۇرمىەن . بۇ كۇپايە

① دىئانا — رىملىقلارنىڭ ئايال تەڭرىسى .

ئەمەسمۇ؟

— ئەلۋەتتە كۇپايە ، — دەپدى رېستو .

مۇزىكا توختىغاندا ، بۇلار ھاۋا يېڭىلى ھويلىغا چىقىشتى ، كېتىۋېتىپ رېستو ئىختىيارسىزلا ئۇنىڭ بىلىكىنى بوشقىنا چىمىدىپ قويدى . لېتتى ئۇنىڭدا گويا ئۇ ئاللىبۇرۇنلا رېستونىڭكى بولۇپ قالغاندەك تۇيغۇنى پەيدا قىلىپ قويغانىدى . ئۇ ئۆزىمۇ رېستونىڭ مۇشۇنداق تۇيغۇغا كېلىشىنى خالايتتى . ئىككىسى ھويلىدىكى چىراغ ئاستىدا ئولتۇرۇشقان چېغىدا ، لېتتى ناۋادا رېستو ئەركىنلىككە چىقىپ ئۆزىنىڭ قېشىغا كەلسە ، ئۇنى جان دەپ قوبۇل قىلىدىغانلىقىنى خىيالدىن ئۆتكۈزدى . مانا شۇ تاپنىڭ ئۆزىدىمۇ ، ئۇ رېستونىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلىشقا تەييار ، شۇندىكى رېستو خالىمايدۇ - دە . لېتتى ئۆزىنى ئاران - ئارانلا تۇتۇپ ئولتۇراتتى . رېستومۇ لېتتى تونۇيدىغان شۇنچە كۆپ ئەركەكلەرگە ئوخشاش ، ئىشنى ھەرگىزمۇ چالا قىلىدىغانلاردىن ئەمەس ، چۈنكى ئۇ ئۇنداق قىلالمايتتى . ناھايەت ، رېستو ئاۋۋال ئورنىدىن تۇردى - دە :

— ئەتە ئەتىگەندە جېنى بىلەن نىل دەرياسىنىڭ يۇقىرى ئېقىنىغا بېرىپ ، كاناك ، دىبىس قاتارلىق جايلارنى تاماشا قىلماقچى ، ئاندىن فىلغا بېرىپ سۇ بويىدىكى ئىبادەتخانىنى كۆرۈپ كەلمەكچىدۇق . ئەتىلىككە ئەتىگەنرەك تۇرۇش كېرەك ، شۇڭا بالدۇرراق كىرىپ ياتاي دەيمەن ، — دەپ ئۇنىڭغا ئۆزرە ئېيتتى .
— سىز ئۆيگە قاچان قايتىسىز ؟ — دەپ سورىدى گىرالدى خانىم .

— نوبايىردا .

— پاراخوتنى دېيىشىپ قويغانمۇ ؟

— ھەئە ، توققۇزىنچى چېسلا ھامبۇرگدىن قوزغىلىمىز —

«فورد» ماركىلىق پاراخوتتا .

— مەن ئەسلىدە كۈزدە قايتماقچىدىم ، — دەپدى لېتتى كۈلۈپ

تۇرۇپ ، — ناۋادا سىز مېنىڭ سىز بىلەن بىر پاراخوتتا

ئىكەنلىكىمنى كۆرۈپ قالسىڭىز ئەجەبلەنمەسىز . مېنىڭ ئېنىق بىر قارارغا كەلمىكىم تەس .

— بىر پاراخوتتا بولساق ياخشى بولاتتى ، — دېدى رېستومۇ كۈلۈپ تۇرۇپ ، — سىزنىڭ بىز بىلەن بىللە كېتىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن . . . ئەتە يولغا چىقىشتىن ئاۋۋال سىز بىلەن كۆرۈشكىلى بارىمەن ، — ئۇ گېپىنى توختىتىۋىدى ، لېتى ئۇنىڭغا قولىنى ئۇزاتتى .

— كۆڭلىڭىزنى يېرىم قىلماڭ ، — دېدى رېستو ئۇنىڭ قولىنى تۇتۇپ تۇرۇپ ، — ھايات تاسادىپىيلىق بىلەن تولغان . بەزىدە ئۆزىمىزنى پۈتۈنلەي خاتالاشقاندەك ھېس قىلىمىز ، ئەمەلىيەتتە دەل ئەكسىچە بولۇپ چىقىدۇ .

رېستوغا لېتى ئۇنىڭدىن ئايرىلىشقا قىيمايۋاتقاندەك تۇيۇلدى . دېمىسىمۇ ئىش لېتىنىڭ كۈتكىنىدەك بولماي قالدى ، بۇ تازىمۇ ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولدى - دە . رېستونىڭ بايقى گېپى ئۇنىڭ بىر خىل ھەل قىلىش چارىسىنى — بۇ ھەقىقىي ھەل قىلىش چارىسى ئىدى — قوللىنىش ئويى قەتئىي يوقلۇقىدىن بېشارەت بېرەتتى . ئۇ بۇ خىل ھەل قىلىش چارىسىنى نېمىشقىمۇ بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدا بايقىمىدىكەن ؟

«لېكىن بىرنەچچە يىلنىڭ ئالدىدا ئۇ ھازىرقىدەك بۇنداق چىرايلىق ، بۇنداق ئەقىللىق ، بۇنداق باي ئەمەس ئىدى .»
ئېھتىمال ! ئېھتىمال ! بىراق ئۇ جېنىغا ۋاپاسزلىق قىلىشنى خالىمايتتى ، جېنىنى شۇم قىسمەتكە دۇچار قىلىشنىمۇ راۋا كۆرمەيتتى . ئۇنىڭسىزمۇ جېنى رىيازەتنى يەتكۈچە چەكتى ھەم شۇنچە يىللارنى غەپىرىتىگە ئېلىپ چىدام بىلەن ئۆتكۈزدى - دە .

47

ئۆيگە قايتىش سەپىرىدە ، ئۇلارغا گىرالدى خانىم بىلەن يەنە بىر ھەپتىلىك ھەمراھ بولۇشقا توغرا كەلدى . چۈنكى ، گىرالدى

خانم پىششىق ئويلانغاندىن كېيىن ، ھازىرچە ئامېرىكىغا قايتىپ كېتىش قارارىغا كەلگەندى . ئۇنىڭ بارىدىغان جايى چىكاگو بىلەن سىنسىناتى ئىدى . دېمەك ، ئۇنىڭ رېستورېنت بىلەن پات - پات ئۇچرىشىپ تۇرۇش ئۈمىدىدە ئىكەنلىكى ئېنىق . ئۇنىڭ پاراخوتتا ئۈستۈمتۈت پەيدا بولۇشى جېنىنى خېلىلا چۆچۈتۈۋەتتى . بۇنىڭ بىلەن ئۇ يەنە ئويغا چۆكتى . بۇنىڭ سەۋەبىنى ئۇ زادىلا بىلمەيدى . ئەمما شۇنى جەزم قىلىشقا بولىدۇكى ، ناۋادا ئۇ بۇلارغا پۈتلىكاشاڭ بولۇپ تۇرۇۋالمىغان بولسا ، گىرالدى خانم رېستورېنت بىلەن توي قىلغان بولاتتى . دېمەك ، مەسىلە خېلىلا مۇرەككەپ . نەسەب ، سالاھىيەت ، تەربىيەت يېقىدىن ئېيتقاندا ، لېتتى رېستورېنتقا تەبىئىي جورا بولالايدۇ . بىراق ، جېنى رېستورېنت ئۇنى ئەمەس ، بەلكى ئۆزىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى سېزىپ تۇرۇۋاتىدۇ . ئۇنداقتا بۇ مەسىلىنى ۋاقىتنىڭ ئۆزى ھەل قىلار بەلكىم . ھازىرچە ئۈچ كىشىلىك بۇ كىچىك گۇرۇھنىڭ مۇناسىۋىتى ناھايىتى ياخشى كېتىۋاتاتتى . چىكاگوغا بارغاندىن كېيىن ، گىرالدى خانم ئۆزىنىڭ يولىغا راۋان بولدى ، جېنى بىلەن رېستورېنت ئۆزلىرىنىڭ ئادەتلەنگەن تۇرمۇشىغا قايتىدىن كىرىشىپ كەتتى .

رېستورېنت ياپۇروپادىن قايتىپ كېلىپ ، ئۆزىنىڭ ئىشىغا قىزغىن تۇتۇش قىلدى . ئەمما چوڭراق شىركەتلەر ئۇنىڭغا ھېچقانداق تەكلىپ بەرمىدى ، بۇنىڭدىكى ئاساسلىق سەۋەب ، ھەممەيلەن ئۇنى ناھايىتى قايىل دەپ بىلگەچكە ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە ئىش قىلسا ، ئۇنىڭ كونتروللۇقىغا چۈشۈپ قېلىشىدىن قورققانىدى . ئۇنىڭ مال - مۈلكى جەھەتتىكى ئۆزگىرىشتىن تېخى ھېچكىمنىڭ خەۋىرى يوق ئىدى . كىچىكرەك شىركەتلەرنى ئۇ بىرقۇر تەتقىق قىلىپ چىققاندىن كېيىن ، ئۇلارنىڭ كۈنىنى ئاران - ئاران ئېلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى بىلدى ياكى ئۇلارنىڭ مەھسۇلاتى ئۇلارنى قانائەتلەندۈرەلمىدى . كېيىن ئۇ ھىندىيانانىڭ شىمالىدىكى بىر كىچىك بازاردىن بىر شىركەتنى تاپتى . بۇ شىركەتنىڭ ئىستىقبالىدىن خېلى ئۈمىد باردەك كۆرۈنەتتى . دىرېكتورى

دادىسىنىڭ ئەينى چاغلىرىدىكىگە ئوخشاش ، ھارۋا - ۋاگون ئىشلەپ چىقىراالايدىغان ئادەم بولسىمۇ ، تىجارەتتە ئانچە پىشىمىغانىدى . رېستو ئون بەش مىڭ دوللار نەق پۇل ۋە تەخمىنەن يىگىرمە بەش مىڭ دوللار قىممىتىدىكى بىر يۈرۈش ئەسلىھەنى بۇنىڭغا مەبلەغ سالسا ، ئاز - تولا پايدىغا ئېرىشەلشى مۇمكىن ئىدى . رېستو : «ئەگەر ئۇ يەردە بەزى مۇۋاپىق ئۇسۇللارنى قوللىنىپ ، تىجارەت تەدبىرلىرىنى ئاز - تولا ئىشقا سالدىغان بولسا ، خېلى ئىشلارنى قىلغىلى بولىدۇ» دەپ ئويلىدى ، لېكىن مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشنىڭ ئۈنچە تېز بولۇشى ، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭدىن نۇرغۇن بايلىققا ئىگە بولالىشى ناتايىن ئىكەنلىكىنىمۇ كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى . ئەمدى ھېلىقى كىچىك شىركەتكە مەبلەغ سالماقچى بولۇپ تۇرۇشىغا ، قانداقتۇر بىر ھارۋا - ۋاگون تىپىنىڭ ئوتتۇرىغا چىققانلىقىدىن خەۋەر تېپىپ قالدى .

ئەسلىدە روبېرت ھارۋا - ۋاگون كەسپىنى ئۆزگەرتىپ تەشكىللەش پىلانىنى يولغا قويۇشقا تېزلا كىرىشكەندى . ئۇ ئوخشاش كەسپتىكىلەرگە ئىتتىپاقلىشىشنىڭ نەقەدەر پايدىلىق ، رىقابەتلىشىشنىڭ نەقەدەر زىيانلىق ئىكەنلىكىنى قايتا - قايتا ئېنىق چۈشەندۈردى . ئۇنىڭ تەشەببۇسى كىشىلەرنى قالىتسى تەسىرلەندۈرۈۋەتتى ، شۇنىڭ بىلەن كۆپ ساندىكى ھارۋا - ۋاگون كاپىتالىستلىرى ئارقا - ئارقىدىن تەشكىللىنىشتى . بىرنەچچە ئايدىلا ، روبېرت ئون مىليون دوللارلىق كاپىتالغا ، ئالتە - يەتتە مىليون دوللار قىممىتىدىكى مال - مۈلۈككە ئىگە بولغان بىرلەشمە شىركەتنىڭ باش دىرېكتورى بولۇپ قالدى . بۇنىڭ بىلەن خۇشاللىقىدىن بېشى ئاسمانغا يەتتى .

بۇ ئىشلارنىڭ ئېلىپ بېرىلىۋاتقىنىدىن رېستونىڭ ئازراقمۇ خەۋىرى يوق ئىدى . ئۇ ياۋروپادا بولغاچقا ، گېزىتلەرگە ئىككى - ئۈچ قېتىم بېسىلغان ھارۋا - ۋاگون كەسپىدىكىلەرنى بىرلەشتۈرۈش توغرىسىدىكى ئېلاننى پەقەتلا كۆرمىگەندى . چىكاگوغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ئىموگېننىڭ ئېرى

جېففېرسون مېكېلېينىڭ ھېلىم ھەم شۆبە شىركەتنىڭ دىرېكتورلۇقىنى ئۆتەۋاتقىنىدىن ھەمدە ئۇنىڭ ئىۋانستوندا تۇرۇۋاتقىنىدىن خەۋەر تاپقان بولسىمۇ ، ئۆزى بىلەن ئائىلىسىدىكىلەر ئوتتۇرىسىدا ئىختىلاپ تۇغۇلۇپ قالغانلىقىنى ئېسىدە تۇتۇپ ، ئۇنىڭكىگە بىۋاسىتە بېرىپ ئەھۋال ئۇقۇشۇشنى خالىمىغانىدى . ئۇزاققا بارمايلا ئەھۋالدىن تەپسىلىي خەۋەردار بولۇپ ، ئىچ - ئىچىدىن ئازابلىنىپ كەتتى .

بۇ خەۋەرنى ئۇنىڭغا يەتكۈزگەن كىشى باشقا بىرى ئەمەس ، دەل كېلېۋېلاندىلىق ھېنرى لېئانچو ئىدى . ئۇنىڭ چىكاگوغا كەلگىنىگە بىر ئاي بولۇپ قالغانىدى ، رېستورېنت بىر كۈنى كەچتە ئۇنىڭ بىلەن دوستلۇق كۈلۈبىدا ئۇچرىشىپ قالدى .

— سېنى شىركەتتىن ئالاقىسىنى ئۈزۈپتۇ دەپ ئاڭلايمىنا؟ — دېدى لېئانچو بىر خىل يېقىملىق تەبەسسۇم بىلەن .
— شۇنداق ، — دېدى رېستورېنت ، — ئاللىبۇرۇنلا يېنىپ چىقتىم .

— ئۇنداقتا ھازىر نېمە ئىش قىلىۋاتىسەن؟
— ئوھو ، مېنىڭمۇ ئۆزۈمگە تۇشلۇق ئىشىم بار . دە . مەن ئۆز ئالدىمغا بىر زاۋۇت قۇرۇشنى ئويلاۋاتىمەن .
— قانداقلا بولمىسۇن ئاكاڭ بىلەن زىتلىشىپ يۈرمەيدىغانسەن؟ ئۇنىڭ بىرلەشتۈرۈش ھەرىكىتىنىڭ نەتىجىسى يامان ئەمەس بولۇۋاتىدۇغۇ .

— بىرلەشتۈرۈش ! بۇنى ئاڭلىماپتىكەنمەن ، — دېدى رېستورېنت ، — ياۋروپادىن تېخى ئەمدىلا قايتىپ كەلدىم .

— ئۇنداقتا بولسا سېنى سەگىتىپ قويسام بولغۇدەك ، — دېدى لېئانچو ، — ئۇ سىلەرنىڭ كەسپىڭلاردا قالتىس زور ئۈستۈنلۈكنى ئىگىلىۋالدى . مەن تېخى سېنى بۇ ئىشتىن خەۋەردار دەپ ئويلاپتىمەن . ھازىر رايىمون شىركىتى ، برۇك شىركىتى ، ۋوز شىركىتى — ئەمەلىيەتتە بەش - ئالتە چوڭ شىركەتنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ كەتتى . ئاكاڭ يېڭى بىرلەشمە شىركەتنىڭ باش

دېرېكتورلۇقىغا ئۆستۈرۈلدى . باغلىشىمەنكى ، ئۇ بۇنىڭدىن ئىككى
مىليون دوللارنى موڭغۇلستانغا سوقتى .

رېستو كۆزلىرىنى پارقراتقىنىچە ، ئۈنچىقماي تۇرۇپلا
قالدى . كۆزلىرىدىن ئېسەنگىرەش ئالامىتى چىقىپ تۇراتتى .
— بوپتۇ ، بۇ روپېرتقا كەلگەن بىر ئامەت . مەن بەك
خۇشالمەن .

لېئانچو ئۆزىنىڭ گەپلىرى ئۇنىڭ ئەجەللىك يېرىگە بېرىپ
تەگكەنلىكىنى سەزدى .

— ماقول ، ئەمەس ، خەير - خوش ، ئاغىنە ، — دېدى
ئۇ ، — ناۋادا كېلىۋېلاندقا بېرىپ قالساڭ ، بىزنىڭكىگىمۇ
بارارسەن . بىزنىڭ ئۆيىدىكىلەرنىڭ سېنى نەقەدەر ياخشى
كۆرىدىغانلىقىنى بىلىسەنغۇ .

— بىلىمەن ، — دەپ جاۋاب بەردى رېستو ، — خەير ئەمەس .
ئۇ تاماكا چېكىش ئۆيىگە قاراپ ماڭدى ، بۇ ئۇشتۇمتۇت خەۋەر
ئۇنىڭ كۆڭلىنى لاسسىدە قىلىپ قويدى . ئاكىسى ھارۋا - ۋاگون
ترېستىنىڭ باش دېرېكتورى بولغان يەردە ، ئۇنىڭ بىلەن
كىچىككىنە بىر زاۋۇتنىڭ قولىدىن نېمە كەلمەكچىدى ؟ يارەبىم !
روپېرت ئۇنى بىر يىلدىلا قەد كۆتۈرەلمەس قىلىۋېتەلەيدۇ . بۇنداق
بىرلەشتۈرۈشنى ئۇ چۈشىدە كۆرگەنىدى ، مانا ئەمدى ئاكىسى
ۋۇجۇدقا چىقىرىپتۇ .

ئومۇمەن قابىلىيەتلىك ئادەملەر تەقدىرنىڭ ئەخمەق قىلىشى
بىلەن زەربىگە ئۇچرىغاندا ، ئەگەر ئۆزى ياشراق بولۇپ ، جاسارەت
ھەم جەڭگىۋار روھ بىلەن ئۇنىڭغا تاقابىل تۇرالىسا ، بۇ باشقا
گەپ . ئوتتۇرا ياشلارغا بېرىپ قالغان ، ئۆمرىنىڭ كۆپ قىسمىنى
ياشاپ بولغان بىر ئادەم قاتتىق مۇشكۈللۈككە دۇچ كەلسە ، ھەممىلا
جايدا توسقۇنلۇققا ئۇچرىسا ، بۇ باشقا گەپ ، جېنىنىڭ زاتىنىڭ
پەسلىكى ، ئۆزىنىڭ نام - ئابروۋىنىڭ گېزىتلەردە ھۇجۇمغا
ئۇچرىشى ، دادىسىنىڭ قارشىلىقى ۋە ۋاپاتى ، ئۆزىنىڭ
تەئەللۇقاتتىن مەھرۇم قىلىنغىنى ، شىركەتتىن ئالاقىسىنى

ئۈزگەنلىكى ، ئاكىسىنىڭ پوزىتسىيىسى ، تېخى ماۋۇ تىرىپىست دېگەن بىر نېمە — مانا مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى يىغىلىپ ئۇنىڭ كۆڭلىنى سوۋۇتۇپ ، ئۇنى ئۈمىدسىزلىك پاتىقىغا پاتۇرۇپ قويدى . بۇنىڭدىن ئىلگىرى ئۇ ئۆزىنى جاسارەتلىك قىلىپ كۆرسىتىشكە خېلىلا ئۇرۇنۇپ باققان ، ئۆزىنى خېلى زور مۇۋەپپەقىيەت قازىنىمەن دەپ چاغلانغان يۈرگەندى ، بىراق بۇ ئەڭ ئاخىرقى زەربە ئۇنى ئۇجۇقتۇرۇپ تاشلىدى . ئۇ كەچتە ئۆيىگە قايتىپ بارغاندا ، روھى بەكلا چۈشۈپ كەتكەندى ، جېنى بۇنى بىر قاراپلا سېزىۋالدى . ئەمەلىيەتتە ئۇ سىرتى بىر ئايلىنىپ كىرگەن شۇ كۈنى ئاخشى جېنى ھەممىنى چۈشەنگەن ، ئۇنىڭمۇ كۆڭلى لاسىدە بولۇپ قالغاندى . رېستو ئىشكىتىن كىرىۋاتقاندا ، جېنى چوقۇم بىر ئىش يۈز بەرگەنلىكىنى پەملىدى . باشتا «نېمە ئىش بولدى ، رېستو؟» دەپ سورىماقچى بولدى ، يەنە بىر پەس ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن ، «مەن ھېچنېمىنى بىلمىگەن بولاي ، ئۇ ئۆزى دەپ بەرسۇن» دېگەن ئويغا كەلدى . ئۇ رېستوغا غەملىرىنى بىلىندۈرمەسلىك ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى بىئاراملىقتىن خالاس قىلىش ئۈچۈن ، ئۇنىڭغا ناھايىتى قىزغىن مۇئامىلە قىلدى .

— ۋىستا بۈگۈن بەك خۇشال ، — ئۇ مۇشۇ باھانىدە رېستونىڭ كۆڭلىنى چالغىماقچى بولۇپ گەپ باشلىدى ، — ئۇنىڭ مەكتەپتىكى نەتىجىسى ناھايىتى ياخشى ئىكەن .

— ياخشىغۇ ، — دېدى رېستو تەمكىن رەۋىشتە .

— ئۇ يېقىندىن بېرى ئۈمىدسىزلىككە بەك چىرايلىق ئوينايدىغان بولۇپ كېتىپتۇ . بۈگۈن ماڭا ئۆزىنىڭ يېڭىدىن ئۆگىنىۋالغان ئۈمىدسىزلىكى ئويناپ بەردى . ئۇنىڭ ھەرىكەتلىرىنىڭ قانچىلىك چىرايلىقلىقىنى دېمەيسىز تېخى .

— مەن ناھايىتى خۇشالمەن ، — دېدى رېستو مۇجەللە قىلىپ ، — مەن ئۇنىڭ ئۈمىدسىزلىكىنى تولۇق ئۆگىنىۋېلىشنى ئۈمىد قىلىپلا كېلىۋاتمەن . مېنىڭچە ئەمدى ئۇنى ئوبدانراق بىرەر قىزلار مەكتىپىگە بېرىدىغان ۋاقتى يەتتى .

— دادامنىڭ شۇنداق بەك ئاچچىقى كەلدىكى ، مەن ئۆزۈمنى تۇتۇۋالماي كۈلۈۋەتتىم . ۋىستا قەستەن ئۇسسۇلنىڭ گېپىنى قىلىپ ئۇنى تېرىكتۈرۈپ ئوينىدى ، بۇ پىستەك . بۈگۈن تېخى دادامغا ئۇسسۇل ئۆگىتىمەن دەپ كىرىشىپلا قاپتۇ . ئەگەر دادام ئۇنى ياخشى كۆرمەيدىغان بولسا ، كاجىتىغا سالغان بولاتتى .
— قىزىق ئىش بوپتۇ ، — دېدى رېستو كۈلۈپ تۇرۇپ ، — ئۇنىڭغا ئۇسسۇل ئۆگەتتىمما ! قالتىس بەلەن ئىش بوپتۇ !
— دادام جىلە بولۇپ ئۆلۈپ قالاي دەۋاتسا ، ئۇنىڭ بىر خىيالغا كىرىپ قويمايدۇ .

— تازا ئوبدان بوپتۇ ، — دېدى رېستو . ئۇ ۋىستانى قەۋەتلا ياخشى كۆرەتتى . ۋىستا ھازىر چوچوڭلا بىر قىز بولۇپ قالغانىدى .

جېنى مانا مۇشۇنداق قىلىپ ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى بىئاراملىقتىن خالاس قىلىۋىدى ، ئۇنىڭ كەيپىياتىدا ئاستا - ئاستا ئۆزگىرىش بولۇشقا باشلىدى . كېيىن ئۇخلاشقا ياتقاندا ، رېستو بايىقى غەملىرىنىڭ ھەممىسىنى تۆكۈپ تاشلىدى .

— بىز سىرتتىكى ۋاقتىمىزدا روپېرت قالتىس بىر كاتتا ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىپتۇ ، — دېدى ئۇ ئۆزىچىلا .

— نېمە ئىشنى ؟ — جېنى ناھايىتى دىققەت بولۇپ سورىدى .
— ئۇ ھارۋا - ۋاگون تىرىستىنى تەشكىل قىلىۋاپتۇ . بۇنداق بىر تەشكىلات بولغاندىن كېيىن ، مەملىكەتتىكى چوڭراق زاۋۇتلارنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ئۇنىڭغا ئەزا بولۇشى مۇمكىن . لېئانچو ماڭا : روپېرت باش دىرىكتورلۇققا ئۆستى ، دەپ ئېيتتى ، يەنە ئۇلارنىڭ سەككىز مىليونغا يېقىن مەبلەغى بار ، دېدى .

— بۇ گەپ راستىمدۇ ؟ — دېدى جېنى ، — ئۇنداقتا سىزنىڭ يېڭى شىركىتىڭىزنى تەشكىللەشنىڭمۇ ھاجىتى قالماپتۇ - دە ؟

— ھازىر ئەلۋەتتە بولمايدۇ ، — دېدى رېستو ، — ئەمما مېنىڭچە كېيىنچىرەك مۇمكىن بولۇپ قالار . ئىشلار قانداق

ئۆزگىرىدۇ ، قاراپ باقمايمەنمۇ ، بىلەمسىز ، بۇنداق تىرىپىت دېگەنلەرنىڭ ئاقىۋىتى قانداق بولۇشىنى ھېچكىم ئالدىن پەرەز قىلالمايدۇ .

جېنى بۇ ئىشنى ئاڭلاپ ، كۆڭلىدە ناھايىتى بىئارام بولدى . ئۇ رېستونىڭ مەيۋىلىنىپ گەپ قىلغىنىنى زادىلا ئاڭلاپ باقمىغان . بۇ دورەمقىسى يېڭىچە گەپ ئىدى . ئۇ ئامالنىڭ بارىچە رېستونغا تەسەللى بەردى ، ئەمما ئۆز تىرىشچانلىقىنىڭ بەربىر ھېچنېمىگە دال بولمايدىغانلىقىنى بىلەتتى .

— ۋاي ، بوپتۇلا ، — دېدى ئۇ ، — جاھاندا قىزىق ئىشلار كۆپ تېخى ، سىزنىڭ ئورنىڭىزدا مەن بولىدىغان بولسام ، بىرەر ئىش قىلمەن دەپ تىتىلداپ يۈرمىگەن بولاتتىم ، كەلگۈسى كۈنلىرىڭىز ئۇزۇن تېخى .

ئۇ شۇنىڭدىن باشقا ھېچنېمە دېمىدى ، رېستومۇ تىت - تىت بولۇشنىڭ ھاجىتى يوق دېگەن ئويغا كەلدى . چۈنكى ئۇ نېمىگە تىت - تىت بولىدىكەن ؟ ئىككى يىلغىچە ئۇ يەنە خېلى كۆپ ئىشەنچلىك تاپاۋەتتىن بەھرىمەن بولۇپ يۈرۈۋېرىدۇ . ئەگەر ئۇنىڭدىنمۇ جىقراق كېرەك بولسا ، ئۇمۇ مۇمكىن ئىش . ئاكىسى مۇشۇنداق كۆز - كۆز قىلىپ چېپىپ يۈرگەندە ، ئۇنىڭ مىدىرلىماي تۇرۇۋەرگىنى ياكى بولمىسا «لايغەزەللىك» قىلىپ يۈرگىنى مۇۋاپىقراقمىكىن . بۇ ئېچىنغۇدەك بىر ئىش بولدى ؛ تېخىمۇ يامىنى شۈكى ، ئۇ ئۆز ئىشەنچىنى يوقىتىشقا باشلىغانىدى .

48

رېستو خېلى كۈچەپ باش قاتۇرغان بولسىمۇ ، لېكىن ئاكتىپ تۇرمۇشقا يېڭىباشتىن كىرىشىشنىڭ كونكرېت پىلانىنى تېخىچە ۋۇجۇدقا چىقىرالمايدى . روبېرتنىڭ تىرىپىتنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك تەشكىل قىلىنىشى ئۇنىڭ ھىندىيانادىكى كىچىككىنە زىۋۇتقا مەبلەغ

سېلىش پىلانغا بېرىلگەن تازىمۇ قاقشاتقۇچ زەرەبە بولدى . ئۇ ئۆزىنىڭ سالاھىيىتى ۋە مەرتىۋىسى بىلەن ھېسابلاشماي ، مالىيە كۈچى جەھەتتە ئۆزىدىن پەۋقۇلئاددە پەرقلىنىدىغان رەقبىگە قارشى بۇنداق ئاجىز كۈرەش ئېلىپ بارسا بولمايتتى . ئۇ تىرىشكەن تەشكىلى ئۈزۈلۈشىنى ئىنچىكىلىك بىلەن تەتقىق قىلىپ چىققاندىن كېيىن ، لېئانچونىڭ مەلۇماتى پەقەتلا ئۇنىڭ ئومۇمىي كۆرۈنۈشى ئىكەنلىكىنى بىلدى . ئەمەلىيەتتە بۇنىڭدا پايدىلانغىلى بولىدىغان چەكسىز كاپىتال بار بولۇپ ، ئۇنىڭ كۈچ - قۇدرىتى بارلىق ئۇششاق - چۈششەك زاۋۇتلارنى ئۇجۇقتۇرۇپ تاشلىيالايتتى . ئۇنداقتا ، ئۇ مۇشۇ كىچىك كۆلەملىك ئىش بىلەن ، قالىتس كۈچلۈك ئاكسىنىڭ تەھدىتى ئاستىدا جان تالىشىپ يۈرسۈنمۇ ؟ بۇ خىل چارىنىڭ مۇمكىنچىلىكىگە ئۇنىڭ كۆزى يەتمىدى . بۇنداق قىلغانلىق ئۆزىنىڭ ئىززەت - غۇرۇرىنى يەرگە ئۇرغانلىق - دە . بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ تەرەپ - تەرەپكە چېپىپ ، تىرىشكەن بىلەن رىقابەتلىشىش قەستىدە يۈرۈشى ، ئۆز ئاكسىنى رەقبى قىلىۋېلىشى ، ئۆزىنىڭ قانۇنلۇق كاپىتالىنى ئىشقا سېلىپ ئاكسى بىلەن قارشىلىشىشى كېرەك . بۇنداق قىلىشقا مۇتلەق بولمايدۇ . ئۇنىڭدىن كۆرە جىم ئولتۇرۇپ پۇرسەت كۈتكەن ياخشىراق . بەلكىم باشقا ياقىتىن پۇرسەت چىقىپ قالسىمۇ ئەجەب ئەمەس . ئۇنداق بولمىسىچۇ — ۋاي ، بوپتۇلا ، ئۇنىڭ يەنە ئۆز ئالدىغا تاپاۋىتى بارغۇ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ خالايدىغانلا بولسا ، گان جەمەتى شىركىتىگە قايتىپ بېرىشقا ھېلىھەم ھوقۇقلۇق . بىراق ئۇ راستتىن شۇنداق قىلىشنى خالامدۇ ؟ بۇ ، ئۇ مەڭگۈ ھەل قىلالمايدىغان مەسىلە ئىدى .

رېستو مۇشۇنداق ئارىسالدى بولۇپ يۈرگەن كۈنلەردە ، زېمىن دەللىلى سامۇئېل لوس ئۇنى زىيارەت قىلىپ كېلىپ قالدى ، ئۇنىڭ ياغاچتىن ئىشلەنگەن كاتتا ۋىۋىسكىلىرىنى ئوتلاقنىڭ ھەممىلا يېرىدە ئۇچراتقىلى بولاتتى . رېستو ئۇنى دوستلۇق كۈلۈبىدا بىرنەچچە قېتىم كۆرگەن ، كۈلۈبىتىكىلەر ئۇنىڭ توغۇرۇلۇق «ئۇ

قارام ھەم ئامىتى ئوڭدىن كەلگەن زېمىن ھايانكىشى «
دېيشكەندى . رېستونىڭ ئۆزىمۇ لاساۋرا ۋە ۋاشىنگتون كوچىسىدا
ئۇنىڭ كۆزگە تاشلىنىپ تۇرىدىغان ئىشخانىسىنى چېلىقتۇرغانىدى .
لوس ئىنتايىن تەسىرلىك شەخس ، ئۇ ئەللىك ياشلارغا كىرىپ
قالغان ، ئېگىز بويلىق ، قاپقارا بۇرۇتلۇق ، قارا كۆز ، يوغان
تۆشۈكلۈك ئىلمەك بۇرۇن ئادەم بولۇپ ، تەبىئىي بۇدۇرچاچلىرى
خۇددى توك قىسقۇچتا ياساپ قويغاندەك غۇجمەكلىشىپ تۇراتتى .
رېستودا ئەڭ چوڭقۇر تەسىر قالدۇرغىنى ئۇنىڭ ئەۋرىشىم ، زىلۋا
بەدىنى ھەم ئۇزۇن ، ئورۇق ، ئاپئاق بىلەكلىرى ئىدى .

لوس بىر پارچە زېمىن تىجارىتى توغرىلۇق رېستوغا تەكلىپ
بەرگىلى كەلگەنىكەن . رېستو بۇ كىشىنى ئەلۋەتتە تونۇيتتى . لوس
ئۆزىنىڭ گان ئەپەندىنىڭ ئىشلىرىدىن تامامەن خەۋەردار
ئىكەنلىكىنى ئېيتتى ، ئۇ يېقىندا «ئېرۇسنىپۇتسىن لېس»
چەرىچىمىلارنى ئۈلگۈچە سېتىش دۇكىنىدىكى نورمان ئېرۇ
ئەپەندى بىلەن بىرلىشىپ ئېرۇلن ئورمانلىقىنى ئاچقان . گان
ئەپەندىنىڭ بۇنىڭدىن خەۋىرى بارمىكىن ؟
ھەئە ، گان ئەپەندى بۇ ئىشتىن خەۋەردار .

پەقەت ئالتە ئايلا ۋاقىت ئىچىدە ، ئېرۇلن ئورمانلىقىنىڭ
كىچىككىنە بىر بۆلىكى سېتىلىپ بوپتۇ ، بۇنىڭدىن قىرىق
پىرسەنت پايدا قولغا كىرىدىكەن . ئۇ يەنە ئۆزى ئېلىپ بېرىۋاتقان
بىرمۇنچىلىغان زېمىن سودىسىنى مىسالغا ئالدى ، بۇلارنىڭ
ھەممىسى شۇ ئەتراپتىكى داڭلىق كەسىپلەر ئىدى . ئۇ ئۆز
ئىشلىرىدا بەزىدە مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپمۇ قالىدىغانلىقىنى ئېتىراپ
قىلدى ؛ بۇمۇ ناھايىتى ئۇنىڭ ئۆمرىدە بىر - ئىككى مەرتەملا
بولغان ئىش ، بىراق ئۇنىڭ سودىسىدا ھەممىشە مۇۋەپپەقىيەت
كۆپرەك ، مەغلۇبىيەت ئازراق بولۇپ كەلگەن . بۇنى ھەممە ئادەم
بىلىدۇ . ھازىر رېستو گان جەمەتى شىركىتىدىن ئايرىلىپ
چىققانىكەن ، بەلكىم بىرەر پايدىلىق جاينى تېپىپ مەبلەغ سېلىشنى
ئويلىشىۋاتقان بولسا كېرەك ، شۇڭا لوس ئۇنىڭغا بىر تەكلىپ

بەرمەكچى . رېستو بۇ تەكلىپنى ئاڭلاپ باقماقچى ئىكەنلىكىنى ئېيتىۋىدى ، لوس مۇشۇكىنىڭكىگە ئوخشاش كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ تۇرۇپ گەپنى باشلىدى .

ئۇنىڭ تەكلىپى رېستو بىلەن بىرلىشىپ پاي قوشۇش توغرىسىدا ئىكەن ، چۈنكى مۇشۇ چاغلاردا ئەللىك بەشىنچى كوچا ، يەتمىش بىرىنچى كوچا ، خاۋسداي كوچىسى ۋە غەربىي جەنۇبىي ئاشنان كوچىسى ئوتتۇرىسىدىكى قىرىق مو يەر سېتىلماقچى ، ئۇ بىرلىشىپ مەبلەغ سېلىپ بۇ يەرنى سېتىۋېلىپ ئۆزلەشتۈرمەكچىكەن . ئۇ دېدى :

— بۇ يەرگە مەبلەغ سالىدىغان بولساق ، تازا كۆڭۈلدىكىدەك ئىش بولىدۇ ، ھەممە ياقىتىن قارىغاندىمۇ ، بۇ يەرنىڭ ئىنتايىن مۇكەممەل ، ئىنتايىن تەبىئىي ھەم ئۇزاققىچە جانغا ئەسقاتىدىغانلىقىنىڭ ئالامىتى كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ . شەھەرلىك ھۆكۈمەت ئەللىك بەشىنچى كوچىغا تاش ياتقۇزۇۋاتىدۇ . يەنە خاۋسداي كوچىسىدىكى ئاپتوموبىل يول لىنىيىسىنى كېڭەيتىپ ، ئۇزارتىشقا تۇتۇش قىلىۋاتىدۇ . چىكاگو — بېرىندېن — روس تۆمۈرىولى بۇ يەرنىڭ قېشىدىن ئۆتىدىغان بولغاچقا ، كەلگۈسىدە بۇ جايدا ئىستانسا قۇرۇلماقچى . مۆلچەرلىشىمچە ، دەسلەپكى يەر باھاسى قىرىق مىڭ دوللار بولىدىكەن ، بۇنى ئىككىيلەن تەڭ ئۈستىمىزگە ئالساق ، دەپ ئويلاۋاتىمەن . يەرلەرنى تۈزلەش ، چىراغ ئورنىتىش ، كۆچەت تىكىش ، ئۆلچەش ئۈچۈن تەخمىنەن يىگىرمە بەش مىڭ دوللار كېتىدىكەن . بۇنىڭدىن باشقا ، يەنە ئېلان خىراجىتى ئومۇمىي سېلىنىمنىڭ ئوندىن بىر قىسمىنى ئىگىلەيدىكەن ، ھازىرچە ئىككى يىل ياكى ئۈچ يىللىقنى يىللىقنى ھېسابلىغاندا ، جەمئىي ئون توققۇز مىڭ بەش يۈز دوللار ياكى يىگىرمە مىڭ دوللار بولىدىكەن . ھەممىنى قوشقاندا ، ئىككىيلەن بىرلىشىپ سالىدىغان مەبلەغنىڭ ئومۇمىي سوممىسى توقسان بەش مىڭ دوللارغا ياكى يۈز مىڭ دوللارغا بارىدىكەن . بۇنىڭ ئەللىك مىڭنى سىز ئۈستىڭىزگە ئالغان بولسىڭىز ، — مەبلەغنىڭ

ھېسابنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن ، لوس پايدىنى مۆلچەرلەشكە باشلىدى ، — بۇ جاينىڭ سېتىلىشى ۋە ئۇنىڭ باھاسىنىڭ ئۆزلىشىنى بىلمەكچى بولسىڭىز ، ئۇنىڭغا يېقىن ئەتراپتىكى جايلارغا ، يەنى ئەللىك بەشىنچى كوچىنىڭ شىمالى ۋە خاۋسداي كوچىسىنىڭ شەرقىدىكى جايلارغا قاراساقلا كۆپايە . ئالايلۇق ، مورتىمپىرلارنىڭ زېمىنى خاۋسداي كوچىسى بىلەن ئەللىك بەشىنچى كوچىنىڭ شەرقىي جەنۇبى بۇرجىكىگە جايلاشقان . 1882 — يىلى بۇ يەرنىڭ ھەر موسىنىڭ سېتىلىش باھاسى قىرىق بەش دوللار بولغانىدى . 1886 — يىلى جون سلوسپىنغا سېتىپ بېرىلگەندە ھەر موسىنىڭ باھاسى بەش يۈز دوللارغا چىقتى . يەنە ئۈچ يىلدىن كېيىن — 1889 — يىلى مورتىمپىرغا سېتىپ بېرىلگەندە ھازىرقى باھا بويىچە ھەر موسىنىڭ دوللارغا توختىدى . ئەمدى بۇ يەرنى بۆلۈپ سېتىشقا بولىدۇ . ئۇزۇنلۇقى يۈز ئىنگىلىزچىسى ، كەڭلىكى ئەللىك ئىنگىلىزچىسى كېلىدىغان ھەربىر بۆلەك قىسمىنى بىر رايون قىلىپ ھېسابلىغاندا ، ھەربىر رايوننىڭ باھاسى بەش يۈز دوللارغا توختىسا ، ئويلاپ بېقىڭا ، بۇنىڭدىن پايدا بارمىكەن ، يوقمىكەن ؟

رېستو پايدا بارلىقىنى ئېتىراپ قىلدى .

لوس شۇنىڭ بىلەن ، زېمىن سودىسىنى قانداق ئېلىپ بېرىش كېرەكلىكى توغرىلىق پونى راسا ئېتىپ چۈشەندۈرگىلى تۇردى . — زېمىن تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقىنىمغا يىگىرمە — ئوتتۇز يىل بولۇپ قالدى ، — دېدى ئۇ ، — بۇ كەسىپنىڭ ئەھلى بولمىغان ئادەم بۇنداق پايدىلىق سودىسىنى ئۆلىسىمۇ قاملاشتۇرالمىدۇ . بۇ ياكى بىرنەچچە ھەپتە ، بىرنەچچە يىل ئىچىدىلا ئۆگىنىۋالغىلى بولىدىغان كەسىپ ئەمەس . بۇنىڭدا بىرىنچىدىن ، يۈز — ئابىرۇيلۇق ؛ ئىككىنچىدىن ، پەرق ئېتىش ئىقتىدارىغا ئىگە ؛ ئۈچىنچىدىن ، چۈشىنىش ئىقتىدارىغا ئىگە بولغان بولۇش كېرەك . ھازىر زېمىن سودىسىنى دۆندۈر قىلىۋاتقان كىشىلەر ئىچىدە مەن مانا ئالدىنقى قاتاردا سانلىمەن . مېنىڭ قول

ئاستىمدا بىر توپ ماھىر يېتىشىپ چىققان ، ئۆزۈم بىر توپ دەللالنى ئىشقا سالالايمەن ، باج - سېلىق ئىدارىسىدە ھەم شەھەرلىك ھۆكۈمەتكە قاراشلىق جىمى ئىدارىلەردە ئاغىنىلىرىم بار ، بىرەر ئىشنى قىلمىقىم ناھايىتى قۇلايلىق . ناۋادا ، سىز مەن بىلەن ھەمكارلىشىشنى خالىسىڭىز ، مەن سىزگە ئاز - تولا پۇلنىڭ غېمىنى قىلىپ بېرەلەيمەن ، سانىنى ئەلۋەتتە ئېنىق بىرنەمە دېمەك تەس ، ئەمما ئاز دېگەندە ئەللىك مىڭغا چوقۇم ئىشەنچ قىلالايمەن ، كۆپ بولغاندا يۈز مىڭ ، ئىككى يۈز مىڭ بولۇشىمۇ ئېھتىمال . سىزگە بۇ ئىشنى تەپسىلىي چۈشەندۈرۈپ بېرىشىم كېرەكمۇ ، قانداق ؟ ياكى پىلاننىڭ باسقۇچلىرىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىمۇ ؟ رېستو بىرنەچچە كۈن تەپسىلىي ئويلانغاندىن كېيىن ، لوسنىڭ ئۆتۈنۈشىنى قوبۇل قىلىپ ، بۇ ئىش ھەققىدە ئوبدانراق مۇلاھىزە يۈرگۈزۈپ بېقىش قارارىغا كەلدى .

49

لوسنىڭ بۇ تەكلىپىنىڭ ئالاھىدىلىكى ئۇنىڭ مۇۋەپپەقىيەتتىن ئىبارەت بۇ نېگىزلىك ئېلىمېنتى ئۆز ئىچىگە ئالغانلىقىدا ئىدى . لوس تەجرىبىلىك ھەم كۆزى ئۆتكۈر بولغاچقا ، ئۈستىگە ئالغان ھەرقانداق ئىشتىن دېگۈدەك مۇۋەپپەقىيەت قازىنىپ كەلگەندى . شۇ تاپتا مەسلىھەت سېلىۋاتقان مۇشۇ ئىشتىمۇ كەسىپ ئەھلى ھېسابلىناتتى . بىرەرى ئۇنىڭ پىلاننى ئاڭلاپ بېقىشقا كۆڭۈلشەيدىغانلا بولسا ، ئۇ بۇ كىشىنى ئىشەندۈرمەي قالمايتتى .

رېستو دەسلەپتە ئۇنىڭ گېپىگە ئانچە ئىشەنمەي يۈردى . لېكىن ئۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ئىشلارغا مەبلەغ سېلىشقا قىزىقاتتى ، زېمىن سودىسىغا خېلىلا ئىشتىياقى بار ئىدى . «پايدىغا ئۆزىنى ئانچە ئۇرۇپ كەتمەيدىغان كىشىلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، بۇ خىل

مەبلەغ سېلىش تازا پۇختا ھەم ئىشەنچلىك ئىش» دەپ قارايتتى ئۇ. ئىلگىرى بۇ خىل مەبلەغ سېلىش ئىشلىرى بىلەن كەمدىن - كەم شۇغۇللانغانلىقىدىكى سەۋەب، ئۇ بۇ كەسىپنىڭ ئىچكى ئەھۋالىدىن خەۋەرسىز ئىدى. ئەمدىچۇ، ھازىر ئۇنىڭ زېمىنى يوق، دېمەك، كەسىمۇ يوق، دېگەن سۆز.

ئۇ لوسنى ھەم ئۇنىڭ تىجارەت ئۈسۈلىنى خېلى بەكلا ياقىتۇرۇپ قالدى. لوس ئېيتىۋاتقان ئىشلارنىڭ ھەممىسى دەلىللەش ئوڭاي ئىشلار ئىدى، بولۇپمۇ مۇنۇ ئىككى نۇقتا ئاللىبۇرۇنلا ھەقىقىي ئىسپاتلانغانىدى: بىرىنچىسى، شەھەرنىڭ ئۇ چېتىدىن بۇ چېتىگە نەزەر سالىدىغان بولسىڭىز، ھەممىلا جايدا ئۇنىڭ ۋىۋىسكىلىرىنى چېلىقتۇرىسىز؛ ئىككىنچىسى، ھازىر گېزىتلەرنىڭ ھەممىسىدە ئۇنىڭ ئېلانلىرى بار. رېستومۇ ھازىر بىكار يۈرۈپتۇغۇ، ئۇنىڭ بىلەن ھە - پە دېيىشىپ، ئاز - تولا پۇلنىڭ ئېپىنى قىلغاننىڭ نېمە يامىنى.

لېكىن، بىر چاتاق يېرى شۇكى، رېستو ھازىر ھەرقانداق ئىشقا ئىلگىرىكىدەك پۇختا كالا يۈرگۈزمەيدىغان بولۇپ قالدى. يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بېرى - باشتىن تارتىپ دېسىمۇ بولىدۇ - ئۇنىڭ زىممىسىگە ئېلىپ كېلىۋاتقان خىزمىتى پۈتۈنلەي چوڭ - چوڭ ئېلىم - بېرىم ئىشلىرى، يەنى كۆپ مىقداردا ماتېرىيال سېتىۋېلىش، كۆپ مىقداردا مال زاكاز قىلىش بولۇپ كەلگەندى، ئۇ ئۈلگۈجە مال سېتىش تىجارىتى بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئادەتلىنىپ كەتكەچكە، ئۇششاق - چۈششەك سودا - سېتىققا قىزىقمايتتى. ئاكىسىغۇ زاۋۇتتا ئىشچىلارنىڭ مائاشىنى ھېسابلاشتىمۇ بەك ئىنچىكىلىك قىلىدىغان، بىرەر كىچىك يوقۇقنىمۇ بوش كەتكۈزمەيدىغان. ئەمما رېستو ئەزەلدىن چوڭچى بولغاچقا، ھازىر مۇشۇنداق تىجارەتكە دۇچ كېلىۋىدى، قىزىقىشىنى بۇ سودىنىڭ چوڭ تەرىپىگە قارىتىپ، ئۇششاق - چۈششەك ئەھۋالاتلارنى ھېسابقا ئېلىپ ئولتۇرمىدى. ئۇمۇ لوسقا ئوخشاش، «چىكاگو تەرەققىي قىلىۋاتقان شەھەر، يەرنىڭ باھاسى

ھامنى ئۆرلەيدۇ . ھازىرقى قاقاس يەرلەر يەنە بىرنەچچە يىلدىن كېيىن شەھەر سىرتىدىكى تۇرالغۇ رايونى بولۇپ قالىدۇ . مەيلى قانداقلا زېمىن بولسۇن ، قولغا كىرگۈزۈپلۈۋالساق بولدى ، ئۇنىڭ باھاسىنىڭ چۈشۈپ كېتىشىدىن نېمە غەم ، پەقەت سېتىلماي تۇرۇپ قالغان ھالەتتە ، باھاسىدىن چاتاق چىقمايدۇ » دېگەن قاراشتا ئىدى .

بىراق ئۇ يەنە بىرمۇنچە ئىشقا كالىسىنى ئانچە ئىشلەتمىدى : بىرىنچىسى ، لوسنىڭ ئۆمرى ھەم سالامەتلىكىنىڭ ئۇزاققىچە كاپالەتكە ئېرىشەلشى ناتايىن ئىدى ؛ ئىككىنچىسى ، ناۋادا يېقىن ئەتراپتىكى جايلار تەرەققىي قىلىپ كەتسە ، تۇرالغۇ قىلىپ تاللانغان بۇ زېمىن تەسىرگە ئۇچرىماي قالمايتتى ؛ ئۈچىنچىسى ، ناۋادا پۇل مۇئامىلە ئىشلىرى كاساتچىلىققا ئۇچرايدىغان بولسا ، يەر باھاسى چۈشمەيدۇ دەپ كاپالەت بېرىش تەس ھەم لوسقا ئوخشاش ھايانكەشلەرنىڭ پۈتۈنلەي مەغلۇپ بولىدىغانلىقى تۇرغانلا گەپ ئىدى .

رېستو بۇ يېڭى تەكلىپ ئۈستىدە بىرنەچچە ئاي ئويلانغاندىن كېيىن ، بۇ ئىشنى قالىتىس پۇختا ئىش ئىكەن ، دەپ قاراپ ، ھېلىقى ئاران ئالتە لى ئۆسۈم چىقىدىغان پاي چېكىنى سېتىۋېلىپ ، ئۇنى بۇ يېڭى سېلىنمىنىڭ سەرمايسى قىلدى . بىرىنچى قەدەمدە ، زېمىن سېتىۋېلىشقا يىگىرمە مىڭ دوللار نەق پۇل چىقىرىپ ، لوس بىلەن تۈزگەن توختامغا تۆلىدى ؛ توختامنىڭ كۈچكە ئىگە بولۇش مۇددىتى ئېنىق بېكىتىلمىدى ، دېمەك بۇ زېمىننى پۈتۈنلەي سېتىپ بولغانغا قەدەر كۈچكە ئىگە دېگەن سۆز . ئىككىنچى قەدەمدە ، تىجارەت ھەققى ئۈچۈن ئاجرىتىشقا تېگىشلىك ئون ئىككى مىڭ بەش يۈز دوللارنىمۇ رېستو تۆلىدى ، باج ھەم ۋاقىتلىق چىقىمىلار ئۈچۈن ئىككى مىڭ بەش يۈز دوللار ئاجرىتىشتى . چۈنكى ، پىلان بويىچە زېمىن ئۆزلەشتۈرۈشكە توغرا كېلىدىغان بولغاچقا ، بەزى چىقىملارنى ئالدىن مۆلچەرلىگىلى بولمايتتى . ئۇ زامانلاردا ، باھانىڭ يۇقىرى ياكى تۆۋەن بولۇشى تۇپراقنىڭ بوش - چىڭلىقىغا

قاراپ بېكىتىلەتتى . تىكىلگەن كۆچەتلەرنىڭ ئاينىشىغا كاپالەتلىك قىلىشۇ تەس ئىدى ، يەنە ۋاقىتلىق دوقالغا ئۇچراشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، تۇرۇبا سۈيى ۋە گاز شىركىتىنىڭ خىزمەتچىلىرى بىلەنمۇ ئالدىن «ئەپلىشىۋېلىش» قا توغرا كېلەتتى . مانا مۇشۇ خىلمۇخىل مۇرەككەپ ۋەزىپىلەرنىڭ ھەممىسى لوسنىڭ مەسئۇل بولۇپ بېجىرىشىگە يۈكلەندى ، پىلاننى ئىجرا قىلىش جەريانىدىكى تۈرلۈك چىقىملار پۈتۈشۈش ئارقىلىق قارار قىلىنىدىغان ، بۇنىڭدىن رېستومۇ خەۋەردار بولۇپ تۇرىدىغان بولدى .

توختام تۈزۈلۈپ بىر يىل ئۆتكەندىن كېيىن ، زېمىن تىجارىتى دەسلەپكى كۆلەمگە ئىگە بولۇپ ، پەقەت ئەتىيازلىققا ئېلان چىقىرىپ خېرىدار چاقىرىش ئىشلا قالغانىدى . ئەمدى دەرھال ئىككىنچى تۈركۈمدىكى پۇلنى چىقىرىشقا توغرا كەلدى . رېستومۇ يەنە قولىدىكى فوندىچەكلىرىنى ئون بەش مىڭ دوللارغا سېتىپ ، ئەڭ ئاخىرقى خىراجەتنىڭ ئىزىنى قىلدى .

تا مۇشۇ كەمگىچە ، رېستومۇ ئۆزىنىڭ قاراملارچە قىلىۋاتقان بۇ ئىشىدىن قانائەت ھېس قىلىپ يۈردى . لوس خىلمۇخىل ، ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى دەرۋەقە جاي - جايدا ، ئەستايىدىل بېجىرىپ بەردى . زېمىننى خېلى كۆڭۈلدىكىدەك ئۆزلەشتۈرۈۋېلىشتى . ئۇنىڭغا ئانچە كۆپ كۆچەت تىكىمگەن بولسىمۇ ، ئەمما «شەھەر مەركىزى ئورمانلىقى» دەپ بىر چىرايلىق ئات قويۇشتى . رېستومۇ ئۆز خىيالىدا «يېقىن ئەتراپلاردا بۇنداق دەرەخلەرمۇ كۆپ بولغاندىكىن ، بۇ نام تازا باب كېلىدۇ» دەپ ئويلىدى . ئەمما لوس بولسا ، «تۇرالغۇ جاي ئىزدەپ يۈرگەنلەرنىڭ ھەممىسى دەرەخلىكنى ياخشى كۆرىدۇ ، شۇڭا بۇ نام كىشىلەرنىڭ دىققەت - نەزىرىنى ئالاھىدە تارتىدۇ» دېگەن قاراشتا ئىدى . رېستومۇ ئۇنىڭ پىكرىنى مېيىقىدا كۈلۈپ قويۇش بىلەن ماقۇللىدى .

لېكىن بۇلارنىڭ گۆدەكلەرچە تۈزگەن بۇ پىلانغا سوغۇق شامال تەگكۈزۈپ ، بەزىبىر ئۆسەك سۆزلەر تارقالغىلى تۇردى . ئەسلىدە شۇ چاغلاردا خاۋسداي كوچىسى بىلەن ئوتتۇز توققۇزىنچى

كوچىدا بىر مۇنچىلىغان ئوراش - قاچىلاش شىركەتلىرى بىر يەرگە توپلىشىپ قالغانىدى ، بۇلارنىڭ ئارىسىدىكى ۋانگو شىركىتى توغرىلىق ئۇشتۇمۇتۇتلا : ئۇ شىركەت ئۆز گۇرۇھىدىن ئايرىلىپ چىقىپ ، باشقا بىر ئوراش - قاچىلاش شىركەتلىرى رايونىغا كۆچۈپ كەتمەكچىكەن ، دېگەن گەپ - سۆز تارقالدى . گېزىتلەردە خەۋەر قىلىنىشىچە ، بۇ شىركەت جەنۇبقا يۆتكىلىشنى تەشەببۇس قىلىۋاتقانمىش ، ئۇنىڭ جايلاشقان ئورنى ئەللىك بەشىنچى كوچىنىڭ تۆۋەنكى تەرىپى ، ئاشنان كوچىسىنىڭ غەربىدە ئىمىش . بۇ جاي دەل رېستولار ئۆزلەشتۈرگەن زېمىننىڭ غەرب تەرىپىگە توغرا كېلىدىغان بولغاچقا ، ئۇلارنىڭ بۇ تۇرالغۇ رايونىنىڭ تىنچلىقىنى بۇزۇشى تۇرغانلا گەپ ئىدى . ئۇلار مۇشۇ يېقىنى خىيالىغا كەلتۈرۈۋىدى ، گويا ئىستىقبال ئۈمىدى كۆپۈككە ئايلانغاندەك تۇيغۇدا بولۇپ قېلىشتى .

بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ، لوسنىڭخۇ ئەرۋاھى قىرىق گەز ئۆرلىدى . ئۇ ناھايىتى ئىنتىك كالا يۈرگۈزگەندىن كېيىن ، ئېلان كۈچى ئارقىلىق بۇ يەرنى راسا بىر ماختاپ كۆككە ئۇچۇرۇپ ، ۋانگو شىركىتى پىلانىنى ئىجرا قىلىشتىن ئاۋۋال قولىدىن چىقىرىۋېتىش ئويىغا كەلدى . بۇ پىلانىنى رېستومۇ ياقلىدى . ئۇلار بۇ كەمگىچە ئېلان خىراجىتى ئۈچۈن ئۈچ مىڭ دوللارنى سەرپ قىلىپ بولغانىدى ، ئەمدى يەنە ئون كۈن ئىچىدە ئۈچ مىڭ دوللار خەجلەپ ئېلان چىقىرىپ ، جامائەتچىلىكىنى «شەھەر مەركىزى ئورمانلىقى» نىڭ خىلمۇخىل زامانىۋى ئەسلىھەلەرگە ئىگە بولغان كۆڭۈلدىكىدەك تۇرالغۇ رايونى ئىكەنلىكى ، كەلگۈسىدە شەھەرنىڭ مەركىزىدىكى ئەڭ تىنچ ، ئەڭ گۈزەل بىر جاي بولۇپ قالىدىغانلىقىدىن خەۋەردار قىلماقچى بولۇشتى . قېرىشقاندەك ، بۇ ئېلاننىڭ ھېچقانداق ئۈنۈمى بولمىدى . گەرچە ھازىرلا ساتقىلى بولىدىغان بىرنەچچە بۆلەك يەر بار بولسىمۇ ، بىراق ۋانگو شىركىتى توغرىسىدىكى گەپ - سۆزلەر بەك ئۇلغىيىپ كەتكەچكە ، خەقلەرنىڭمۇ ئىشنىڭ نېرسىغا كۆزى يەتمىدى . ئەمدى ھەرقانداق

بىر نۇقتىئىنەزەردىن قارىغاندا ، چەت ئەل مۇھاجىرلىرى رايونىنىڭ ئاز - تولا ئۆزگىچە تۈسكە ئىگە ئىكەنلىكىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، بۇ كارخانىنى پۈتۈنلەي مەغلۇپ بولدى ، دېسىمۇ بولاتتى .

ئەگەر رېستورنى مۇشۇ زەربە تۈپەيلىدىن روھى بەك چۈشۈپ كەتتى دەيدىغان بولساق ، بۇ تېخى سىلىق قىلىپ ئېيتىلغان بولىدۇ . ئۇنىڭ بۇ زېمىنغا سالغان مەبلىغىنىڭ ئومۇمىي سوممىسى ئەللىك مىڭ دوللارغا يەتكەن ، ھەر يىلقى شەرتلىك كىرىمىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، ئەمەلىيەتتە ئۆزىنىڭ تەئەللۇقاتىنىڭ ئۈچتىن ئىككى قىسمى مۇشۇنىڭ ئىچىگە كىرىپ كەتكەندى ؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە ھەر يىلى باج تاپشۇرۇشقا ، رېمونت خىراجىتىنى تۆلەشكە ، يەنە باھانىڭ چۈشۈپ كېتىشىدىن كېلىپ چىققان زىياننىڭ دەردىنى تارتىشقا توغرا كېلەتتى . ئۇ لوسقا : بۇ يەرنى ئەسلىدىكى باھاسى بويىچە سېتىۋەتسەك ياكى بولمىسا ئۇنى ئۆزلەشتۈرىمەن دەپ يۈرگۈچە ، پۇلغىلا رەنىگە قويساق بولارمىكىن ، دەپ مەسلىھەت سالدى . بىراق بۇ تەجرىبىلىك زېمىن دەلئالى ئۇنىڭدەك ئۈنچە ئۈمىدۋار ئەمەس ئىدى . ئۇ ئىلگىرىمۇ بىرنەچچە مەرتەم مۇشۇنداق مەغلۇبىيەتكە ئۇچرىغان . شۇڭا «باشتا ئوڭۇشلۇق بولمىغان ئىش ئاخىرغىچە ئوڭۇشلۇق بولمايدۇ» دېگەن سۆزگە قاتتىق ئىشىنەتتى . دېمىسىمۇ بېشىدىلا ئوڭۇشىزلىققا ئۇچرىغاندىكىن ، ئەمدى بىر خىل شۇم قىسمەت ئەگىپ يۈرۈۋاتقىنى ئېنىق - دە . شۇڭا ئۇ ئەمدى بۇ ئىشنى قىلىشتىن يالتايدى . باشقا زېمىن دەلئاللىرىمۇ مۇشۇنداق قاراشتا ئىدى .

ئالاھىزەل ئۈچ يىل ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇلارنىڭ بۇ زېمىنى سوت مەھكىمىسى تەرىپىدىن ئەرزان باھادا سېتىۋېتىلدى . رېستورنىڭ جەمئىي قوشقان ئەللىك مىڭ دوللار سەرمايىسىدىن قولغا قايتىپ كەلگىنى ئاران ئون سەككىز مىڭ دوللاردىن كۆپرەك بولدى ، ئۇنىڭ ئەقىللىق دوستلىرى تېخى ئۇنى «تەلىيى ئوڭ ئىكەن» دېيىشتى .

زېمىن سودىسى ئېلىپ بېرىلىۋاتقان مۇشۇ مەزگىلدە ، گىرالدى خانىم چىكاگوغا كۆچۈپ بېرىپ ئولتۇراقلىشىش ئويىدا بولۇپ يۈرگەندى . ئۇ سىنىسنىئاتىدا بىرنەچچە ئاي تۇرۇپ قالغان ئارىلىقتا ، رېستوننىڭ قاملاشمىغان تۇرمۇشى توغرىلىق خېلى جىق گەپ - سۆزلەرنى ئاڭلىدى . ئەمما ئۇنىڭ جېنى بىلەن زادى توي قىلغان ياكى قىلمىغانلىقى يەنىلا ناھېنىق ئىدى . ئۇ جېنىنىڭ ئىلگىرىكى كەچۈرمىشلىرى ، چىكاگودىكى گېزىتلەرنىڭ بىر ياش زەردارنىڭ قانداق قىلىپ مۇھەببەت يولىدا مال - دۇنيادىن ۋاز كەچكەنلىكى توغرىسىدا تەشۋىق قىلغانلىرى ، شۇنىڭدەك روبېرتنىڭ ئۇنى چەتكە قېقىپ ، گان جەمەتى شىركىتىدىن مۇناسىۋىتىنى ئۈزۈشكە مەجبۇر قىلغانلىقىغا دائىر ئىشلارنىڭ ھەممىسىدىن خەۋەر تېپىپ ، رېستوننىڭ ئۆزىنى مۇشۇنداق قۇربان قىلىپ ئولتۇرغىنىغا ئىچ - ئىچىدىن ئېچىنىپ كەتتى . رېستوننىڭ بىكار لاغايلاپ يۈرۈۋاتقىنىغا مانا بىر يىل بولاي دەپ قالدى . يەنە ئىككى يىل ئۆتسە پۇرسەتتىن تامامەن مەھرۇم بولىدۇغۇ . رېستون لوندوندىكى چېغدا ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئارتۇقچە بىر ئارزۇلارنى قىلىپ كەتمەيدىغانلىقىنى ئېيتقان ، ئۇنداقتا ئۇنىڭ ئارزۇ قىلىدىغىنى پەقەت جېنىلىمىكىنە ؟ رېستون ئۇنى ھەقىقىي ياخشى كۆرەمدىغاندۇ ياكى ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىپ يۈرەمدىغاندۇ ؟ لېتىنى مۇشۇلارنى بىلىشكە قاتتىق قىزىقاتتى .

گىرالدى خانىمنىڭ چىكاگودا ئىجارىگە ئېلىپ ئولتۇرغان ئۆيى درېكس كوچىسىدىكى سەلتەنەتلىك بىر قەسىر ئىدى . «بۇ يىل قىشتا چىكاگوغا كۆچۈپ بارىمەن ، سىز بىلەن كۆپرەك ئۇچرىشىپ تۇرسامكەن دەيمەن ، — دەپ يازغانىدى ئۇ رېستوغا ، — سىنىسنىئاتىنىڭ تۇرمۇشىدىن ئاجايىپ بەك زېرىكتىم . ياۋروپاغا

بېرىپ كەلگەندىن كېيىن مۇشۇنداق بولىدىكەن كىشى . . . بۇنى دېمىسەممۇ چۈشىنىسىزغۇ . شەنبە كۈنى نورسى خانىمىنى ئۇچرىتىپ قالدىم . ئۇ سىزنى سورىدى . بىلەمسىز ، ئۇ سىزنىڭ قەدىرلىك دوستىڭىز بولىدىغانغۇ . ئۇنىڭ قىزى كېلەر يىلى باھاردا جېم سفرونىس بىلەن توي قىلىدىكەن .

بۇ خەتنى تاپشۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، رېستونى سۆيۈنۈش ھەم شۈبھە ئارىلاش ھېسابلار چۈلغىۋالدى . « لېتتى كۆچۈپ كەلگەندىن كېيىن كاتتا زىياپەت ئۆتكۈزۈشى ئېنىق . ئۇ مەن بىلەن جېننى ئىككىمىزنى بىللە تەكلىپ قىلارمۇ ؟ ھەيتاڭھى . بۇ كەمگىچە چوقۇم جىمى ئىشتىن خەۋەر تېپىپ بولدى . خېتىدىمۇ مانا مەن دەپ بىلىنىپ تۇرۇپتۇغۇ . ئۇ : سىز بىلەن كۆپرەك ئۇچرىشىپ تۇرسامكەن ، دەپ يېزىپتۇ . دېمەك بۇ ، جېننىنى ھېسابقا ئالمىدى ، دېگەن سۆز . ئەمدى ئۇنىڭغا ئىشنىڭ تەپسىلاتىنى ئوچۇقلا دەۋىرەي . قېنى ، بۇنىڭدىن كېيىن ئىككىمىزنىڭ يېقىنچىلىقى قانچىلىك دەرىجىدە بولۇشىنى ئۆزى تاللىسۇن » ، دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزدى . لېتتى كۆچۈپ كەلگەندىن كېيىنكى بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن ، رېستو ئۇنىڭ ئازادە ھۇجرىسىدا كىشىنى مەپتۇن قىلغۇچى سارغۇچ مەنزىرىدىن كۆز ئۆزمەي ئولتۇراتتى . بۇ دەل ئۇنىڭ زېمىن تىجارىتىنىڭ ئىستىقبالىدىن دەرگۇمان بولۇپ يۈرگەن چاغلىرى ئىدى ، شۇڭا كۆڭلى تازا جايىدا ئەمەس ئىدى . ئەمدى مۇنۇ سىرداش دوستىنى قايتا ئۇچراتقاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ بىلەن ئوچۇق - يورۇق گەپلىشىپ ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى ئىشلىرىنى قالدۇرماي دەپ بېرىشىنى كۆڭلىدە تايىن تاپتى . بەلكىم لېتتى ئۇنى چۈشىنىپ قالار . جېننى توغرىلۇق ، ئۇ ھازىرچە ئۆز خىياللىرىنى لېتتىغا ئاشكارىلىماسلىقىنى ماقۇل كۆردى .

— بىلەمسىز ، رېستو ، — دېدى لېتتى ئۇنىڭ ئاغزىنى كۈچلەپ . بۇ چاغدا دېدەك قىز ئۇنىڭغا چاي ، رېستوغا براند ھارىقى بىلەن سودا ئەكىرىپ بېرىپ چىقىپ كەتتى ، — چەت ئەلدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، سىز توغرىلۇق جىق گەپلەرنى

ئاڭلىدىم . ماڭا جىمى ئىشىڭىزنى دەپ بېرەلمەسز ؟ مېنىڭ سىزگە نەقەدەر كۆڭۈل بۆلىدىغانلىقىمنى بىلىسىزغۇ .

— مەن توغرىلۇق نېمە گەپلەرنى ئاڭلىدىڭىز ، لېتىنى ؟ —
دەپ سورىدى ئۇ ئۆزىنى خاتىرجەم تۇتقان ھالدا .

— ئوھو ، دادىڭىزنىڭ ۋەسىيىتى توغرىلۇق ، بۇ بىر ، سىزنىڭ شىركەتتىن ئايرىلىپ چىققانلىقىڭىز توغرىلۇق ، بۇ ئىككى ، يەنە گان خانىم توغرىسىدىكى مىش - مىش گەپلەرمۇ بار تېخى ، بۇنىڭغىمۇ ئانچە قىزىقىپ كەتتىم . گېپىمنى چۈشىنىۋاتقانسىز ؟ سىزنىڭ ئىشىنى ھەل قىلىپ ، ئۆزىڭىزنىڭ قانۇنلۇق مال - دۇنيايىڭىزنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئويىڭىز بارمۇ ، يوق ؟ مېنىڭچە ، بۇ تازىمۇ زور قۇربان بېرىش بوپتۇ ، رېستو . ئەگەر ئۇنى ھەقىقىي ياخشى كۆرگەن بولسىڭىز ، ئۇ چاغدا بۇ باشقا گەپ . سىز ئۇنى زادى ياخشى كۆرەمسىز ، قانداق ؟ —
لېتىنى قۇۋلۇق بىلەن سورىدى .

رېستو ئارىسالدىلىق ئىچىدە ، بىرپەس ئۇنچىقماي تۇرۇپ قالدى .

— سىزنىڭ بۇ ئاخىرقى سوئاللىڭىزغا قانداق جاۋاب بېرىشىمنى ھېچ بىلەلمەيۋاتىمەن ، لېتىنى ، — دېدى ئۇ ، — بىر تۇرۇپ ئويلىسام ئۇنى ياخشى كۆرىدىغاندەك قىلىمەن ، يەنە تۇرۇپ ئۇنى ھەقىقىي ياخشى كۆرىدىغان - كۆرمەيدىغانلىقىمنى ئۆزۈممۇ بىلەلمەيمەن . مەن ھازىر سىزگە ھەممىنى ئوچۇق ئېيتماقچى . مەن ئەل ئۆمرۈمدە بۇنداق غەلتە ئەھۋالغا دۇچ كەلمىگەن . سىز مېنى ياقتۇرىسىز ، مەنچۇ . . . بولدىلا ، ئۆزۈمنىڭ سىزگە بولغان ھېسسىياتىمنى سۆزلىمەيلا قويماي ، — ئۇ كۈلۈمسىردى ، — ئەمما مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، سىزگە ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن شۇنى ئېيتالايمەن : مەن تېخى توي قىلمىدىم .

— مەنمۇ شۇنداق ئويلىغان ، — دېدى لېتىنى رېستونىڭ گېپىگە ئۇلاپلا .

— مېنىڭ توي قىلماي يۈرۈشۈمدىكى سەۋەب ، مەن بۇ ئىشتا

قانداق قىلىشىم كېرەكلىكى توغرىلىق زادىلا بىر قارارغا كېلەلمىدىم . جېنىنى دەسلەپ ئۇچراتقان چېغىمدا ، ماڭا گويا ئۇ ھاياتىمدا ئۇچراتقان تۇنجى جەلىپكار قىزدەك تۇيۇلۇپ كەتكەندى...

— مانا بۇ سىزنىڭ ئەينى چاغدىكى ماڭا بولغان كۆز قارىشىڭىزنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ ، — دەپ سۆز قىستۇردى رېستونىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇرغان كىشى .

— ئەگەر داۋاملىق ئاڭلىغۇڭىز بولسا ، گېپىمنى بۆلمەي تۇرسىڭىز كەن ، — دېدى رېستون كۈلۈمسىرەپ .

— ماڭا بىر ئىشنى دەپ بەرسىڭىز ، — دېدى لېتتى ، — ئاندىن گېپىڭىزنى ئىككىنچى بۆلمەيمەن . ئۇ كېلىۋېلدىكى چېغىڭىزدا بولغان ئىشىمدى ؟
— شۇنداق .

— مەنمۇ شۇنداق دەپ ئاڭلىغانىدىم ، — دېدى ئۇ ماقۇللىغان قىياپەتتە .

— ئۇ ئۇ چاغلاردا شۇنچىلىك . . .

— بىر كۆرۈپلا كۆيۈپ قالغۇدەك دەرىجىدە ئىدى ، شۇنداقمۇ ؟ — لېتتى يەنە گەپ قىستۇردى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆڭلى ئارامسىزلىنىپ كېتىۋاتتى ، — مەن بىلىمەن .

— مېنى گەپ قىلغىلى قويايمسىز ، يوق ؟

— كەچۈرۈڭ ، رېستون ، ئۆزۈمچە سەل ھاياجانلىنىپ قالدىم .

— خوش ، گەپنىڭ قىسقىسى ، مەن ئۇ چاغدا ئاشىق - بىقارار بولغانىدىم . گەرچە ئۇنىڭ بىلەن ئىككىمىز باشقا - باشقا دۇنياغا مەنسۇپ كىشىلەر بولساقمۇ ، لېكىن ماڭا ئۇ جاھاندا تەڭدىشى يوق گۈزەلدەك كۆرۈنۈپ كەتكەندى . ئۇنىڭ ئۈستىگە بىزنىڭ مەملىكىتىمىز ئاۋام دۆلىتى . شۇڭا مەن ئۇنى ئەمرىگە ئالساممۇ ھېچ گەپ بولماس دەپ ئويلىغان ، شۇنداق قىلىپ مەن . . . ئوھوي ، بولدىلا ، بۇ يېقىنى سىزمۇ بىلىسىز . مېنىڭ خاتالىشىشىمنىڭ سەۋەبى دەل مۇشۇ . بۇ ئىشنىڭ بۇنچىلىك جىددى

تۈس ئېلىشنى خىيالىمغىمۇ كەلتۈرمىگەنكىمەن . مۇشۇنىڭدىن ئىلگىرى ، مەن سىزدىن باشقا ھېچقانداق قىزغا كۆڭۈل بۆلۈپ باقمىغان ، سىز توغرىلۇق — ئوچۇقىنى دەۋىرەي — سىز بىلەن توي قىلىش خىيالىم زادى بارمىدى ، يوقىمىدى ، بۇنىمۇ بىلمەيمەن . ئۇ چاغلاردا مېنىڭ ھېچقانداق قىز بىلەن توي قىلىش ئويۇم يوق ئىدى . مەن پەقەت «جېنى بىلەن ۋاقىتلىق ئەسرالشىپ يۈرۈپ ، ئىشلار بېسىققاندىن كېيىن ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتسەم بولمىدىمۇ . ئۇنىڭغا يېتەرلىك نەپقە پۇلى بەرسەم بولدى . مەنمۇ ئۇنىڭغا تارتىشىپ ئولتۇرمايمەن ، ئۇمۇ ماڭا تارتىشىپ ئولتۇرمايدۇ» دەپ ئويلىغانىدىم . گېپىمنى چۈشەنگەنسۇز ؟

— ھەئە ، چۈشەندىم ، — دېدى ئۇنىڭ سۆھبەتدىشى .
— خوش ، ئەمما قارىمامسىز ، لېتىتى ، ئىشلار مېنىڭ مۆلچەرلىگىنىمدەك بولماي قالدى . ئۇ مەن — خاراكتېرى ئۆزگىچىلا بىر ئايال ئىكەن . ئۇ ھېسسىياتقا ناھايىتى باي . بىزنىڭ نەزىرىمىزدىكىدەك ئۇنداق تەربىيىنى كۆرۈپ باقمىغان بولسىمۇ ، لېكىن تۇغما نازا كەتلىك ھەم ئىستېداتلىق . ئۇ قالتىس ياخشى غوجىدار ھەم كۆڭۈلدىكىدەك ئاپا . بۇ ئالەمدە ئۇنىڭدەك مۇھەببەتلىك جانىۋاردىن يەنە بىرى يوقتۇر بەلكىم . ئۇنىڭ ئۆز ئاتا — ئانىسىغا بولغان مۇھەببىتىنى تىل بىلەن تەسۋىرلەپ بولغىلى بولمايدۇ . ئۇنىڭ ئۆز قىزىغا — مېنىڭ ئەمەس ، ئۆزىنىڭ قىزىغا — بولغان مۇھەببىتىمۇ كەم — كۈتسىز . ئۇ ئادەتتە كاتتا سورۇنلارنى چىمچىلىقىدا چۆرۈپ يۈرگەن سەتەڭ ئاياللاردەك مەدەنىي ئەمەس ، كىشىلەرگە جاۋاب بېرىشكە كەلگەندىمۇ ئۈنچە زېرەك ئەمەس . كىشىلەر بىلەن ئەر كىن — ئازادە پاراڭلىشالمايدۇ . مېنىڭچە ئۇنىڭ تەپەككۈر قىلىشى ئاستا بولسا كېرەك . ئۇ ئۆزىنىڭ بەزەن ئوي — پىكىرلىرىنى چىرايىدىن زادىلا بىلىندۈرمەيدۇ ، ئەمما ئۇنىڭ ھەقىقەتەن بىر نېمىلەرنى ئويلاۋاتقىنىنى ، ھېس قىلىۋاتقىنىنى سېزىۋالالايسىز .
— سىز ئۇنىڭغا مەدھىيىلەرنى ياغدۇرۇۋەتتىڭىزغۇ ،

رېستو ، — دېدى لېتتى .

— بۇنىڭغا ھەقلىق مەن ، — دېدى رېستو جاۋابەن ، — ئۇ ئەلھەق ئېسىل ئايال ، لېتتى . ئەمما شۇنداق دېگىنىم بىلەن ، بەزىدە ئويلايدىغان بولسام ، مېنىڭدە ئۇنىڭغا نىسبەتەن بارى پەقەتلا ھېسداشلىق ئىكەن .

— گەپنى بۇنداق ئۈزۈپ ئېيتىۋەتمەڭ .

— راست دەيمەن ، لېكىن كېيىنكى چاغلاردا ئۇنىڭ تۈپەيلىدىن ئىلگىرى — ئاخىر كۆڭۈلسىزلىك تارتتىم . بىرى ، باشتىلا ئۇنىڭ بىلەن توي قىلغان بولسام بوپتىكەن . توي قىلمىغانلىقىم ئۈچۈن ، بىرمۇنچىلىغان چاتاق يۈز بەردى ، خەقلەرنىڭ تۆھمەت — بالاسىغا ، گەپ — سۆزلىرىگە قالدىم ، بىر مەزگىل ئۆزۈمنى يوقىتىپ قويغاندەكلا بولۇپ يۈردۈم ؛ يەنە بىرى ، دادامنىڭ ۋەسىيىتى بىلەن ئىش تېخىمۇ چاتاققا ئۆرۈلدى . مەن ئەگەر ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىدىغان بولسام ، ئۇ چاغدا سەككىز يۈز مىڭ دوللارلىق مال — دۇنيادىن قۇرۇق قالمىمەن — بۇنىڭ بىلەنلا توختاپ قالمايدۇ ، ھازىر شىركەت تىرىپى قىلىپ ئۆزگەرتىپ تەشكىل قىلىندى . بۇنىڭدا تارتىدىغان زىيىنىم ئىككى مىليون دوللارغا بېرىپ قالىدۇ . ئۇ چاغدا ئىككى يىلدىن كېيىن ھەممە نېمىدىن پاك — پاكىز مەھرۇم بولىمەن . ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتتىم ، دەپ يالغان ئېيتساممۇ بولىدۇغۇ ، بىراق مەن يالغان ئېيتىشنى خالىمايمەن — دە . بۇنداق قىلىپ ئۇنىڭ دىلىنى رەنجىتىشنى راۋا كۆرمەيمەن ، ئۇمۇ ماڭا چىن دىلىدىن ئىخلاس قىلىپ كېلىۋاتقان تۇرسا . ھازىر ۋىجدان بىلەن گەپ قىلىدىغان بولسام ، ئۇنىڭدىن ۋاز كېچىشكە كۆڭلۈم ئۇنامدۇ ، يوق ، بۇنىسىنى بىلمەيمەن . راستىنى ئېيتسام ، مەن زادى قانداق قىلسام ياخشى بولۇشىنى ھېچ بىلەلمەيۋاتمەن .

رېستو ئەتراپقا بىر كۆز يۈگۈرتۈۋېتىپ ، چوڭقۇر ئويغا پاتقان ھالدا سىگارتىغا ئوت تۇتاشتۇردى — دە ، كۆزلىرىنى دېرىزە سىرتىغا تىكتى .

— بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ راستىنىلا ئامالى يوقمۇ؟ — لېتتى پولىدىن كۆزلىرىنى ئۈزمىگەن ھالدا ئۇنىڭدىن سورىدى. ئاندىن بىرنەچچە مىنۇت سۈكۈتكە چۆككەندىن كېيىن، ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى - دە، قوللىرىنى رېستونىڭ بەقۇۋۋەت كەلگەن دۈگىلەك بېشى ئۈستىگە قويدى. ئۇنىڭ ئەتىر يۇرىقى كېلىپ تۇرغان سېرىق تاۋار خالىتى رېستونىڭ يەلكىسىگە تېگىپ كەتتى، — بىچارە رېستو، — دېدى ئۇ، — سىز زە ئۆزىڭىزنى تازىمۇ مەھكەم چىرمىۋاپسىز. بىراق بۇ يەشمەك ناھايىتى قىيىن بولغان بىر تۈگۈن ئىكەن، قەدىرلىكىم، ئۇنى دەرىۋ ئۈزۈپ تاشلىمىسىڭىز بولمايتۇ. بۈگۈن مەن بىلەن مۇڭداشقىنىڭىزدەك، ئۇنىڭ بىلەنمۇ جىمى گەپنى دېيىشىپ، مەسلىھەتلىشىپ، ئۇنىڭ قانداق ئويىدا بولۇۋاتقىنىغا دىققەت قىلىپ باقسىڭىز بولماسمىدى؟ — بۇنداقتا بەك رەھىمسىزلىك بولارمىكىن، — دەپ جاۋاب بەردى رېستو.

— سىز كەسكىن ۋاستە قوللىنىشىڭىز كېرەك، سۆيۈملۈك رېستو، — دېدى ئۇ ئۆز گېپىدە چىڭ تۇرۇپ، — ئىشنى بۇنداقتا ئارقىغا سۆرەۋەرسىڭىز بولمايدۇ. سىز ئۆزىڭىزگە ئۆزىڭىز يۈز كېلەلمىگۈدەك ئىشنى قىلىۋاتىسىز. ئوچۇقنى ئېيتاي، مەن سىزگە ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىڭ دەپ نەسەھەت قىلالمايمەن، بىراق بۇنداقتا دېگىنىم ھەرگىزمۇ ئۆزۈمنى ئويلىغانلىقىم ئەمەس، گەرچە مېنىڭ سىزگە ھېلىمۇ كۆڭلۈم بار بولسىمۇ. سىزگە كۆڭلۈمدىكىنى ئېيتسام، سىز مەيلى ماڭا تەكلىپ قويۇڭ ياكى قويماڭ، مەن بەربىر سىزنى ياخشى كۆرىمەن، بەلكى مەڭگۈگە ياخشى كۆرىمەن.

— بۇنى بىلىمەن، — دېدى رېستو ئورنىدىن تۇرۇۋېتىپ. ئۇ لېتتىنىڭ قولىنى سىقىمىدىغىنىچە، ئۇنىڭ چېھرىنى قىزىقىش نەزىرى بىلەن بىرپەس تاماشا قىلدى - دە، ئاندىن نېرى كەتتى. لېتتى دېمى قىسىلىپ، گەپ قىلالماي تۇرۇپ قالدى. رېستونىڭ بۇ قىلىقى ئۇنىڭ يۈرىكىنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىپ

تاشلىغاندى .

— ئەمما ، رېستو ، سىزگە ئوخشاش كىشىلەر يىلىدا كىرىدىغان ئون مىڭ دوللار كىرىم بىلەن چېنىنى جان ئېتەلمەيدۇ ، — لېنتى سۆزىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، — سىز دېگەن ئىجتىمائىي شەخس ، مۇشۇنىڭلىق بىلەن ئۆز ئۆمرىڭىزنى دەخلىگە ئۇچراتمىسىڭىز بولاتتى . سىز ئۆزىڭىزنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە ھەم ئىقتىساد دۇنياسىغا قايتىپ بېرىشىڭىز كېرەك . شىركەتتىكى مەنپەئەتتىڭىزنى ئەسلىگە كەلتۈرۈۋالالسىڭىزلا ، ئۇ چاغدا ئىلگىرىكى ئىشلار سىزگە ھېچ زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ ، سىز ئۆز ئىستىقبالىڭىزنى قوللىڭىزدا تۇتۇپ تۇرالايسىز . سىز ھەقىقىي ئەھۋالنى ئۇنىڭغا ئېيتىسىڭىز ، ئۇ چوقۇم قارشى تۇرمايدۇ . ئەگەر ئۇ راستتىنلا سىزنىڭ ئويلىغىنىڭىزدەك سىزگە ھەقىقىي كۆيۈنىدىغان بولسا ، ئۇنداقتا خۇشاللىق بىلەن مۇشۇنداق قۇربان بېرىدۇ . بۇنى جەزم قىلالايمەن . ئۇنىڭغا كېرەكلىك نەپقە پۇلىنى سىز ئەلۋەتتە يېتەرلىك بېرىسىز .

— چېنىغا كېرىكى پۇل ئەمەس ، — دېدى رېستو مەيۈس ھالدا .

— بوپتۇ ، ئۇ پۇلنى كېرەك قىلمىغان ھالەتتىمۇ ، بەربىر سىزسىزمۇ ياشىيالايدۇ . ناۋادا يېتەرلىك كىرىمگە ئىگە بولسا ، تۇرمۇشىنى تېخىمۇ باياشات ئۆتكۈزەلەيدۇ . دە .

— مەن ئۇنىڭغا ياردەم قىلغان تەقدىردىمۇ ، ئۇ ھەرگىز قوبۇل قىلمايدۇ ، — دېدى رېستو يەنە سۈرلۈك ئاھاڭدا .

— ئەمما سىز ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىشىڭىز كېرەك ، — دېدى لېنتى كەسكىن تەلەپپۇزدا ، — ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىڭ . ھەر بىر كۈن سىز ئۈچۈن قىممەتلىك ، رېستو . سىز نېمىشقا ھازىرلا — بۈگۈننىڭ ئۆزىدىلا بىر قارارغا كەلمەيسىز ، بۈگۈنلا ئىشنى باشلىۋەتمەيسىز ؟ بۇ نېمە ئۈچۈن — ھە ؟

— بۇنداق تېز بولسا بولمايدۇ ! — دېدى رېستو ئېتىراز بىلدۈرۈپ ، — بۇ تازىمۇ قىيىن بىر ئىش . سىزگە راستىنى

ئېيتسام ، بۇنداق قىلىشنى كۆڭلۈم كۆتۈرمەيدۇ . بۇنداق قىلسام بەك رەھىمسىزلىك — بەك ئادالەتسىزلىك بولارمىكىن . مەن ئۆزۈمنىڭ ئىشى توغرۇلۇق جىمى ئادەمگە مەسلىھەت سېلىپ يۈرۈشنى خالىمايمەن . ئىلگىرى بۇ ئىش توغرۇلۇق ھېچكىم بىلەن ھەتتا ئۆز ئاتا - ئانام بىلەنمۇ سۆزلەشمىگەندىم . ئەمما سىز ماڭا ھەرقانداق كىشىدىنمۇ يېقىنراق بولغاچقا ، سىزگە چىن كۆڭلۈمدىن خالاپ ئەھۋالنى بىرقۇر ئىزاھلاپ ئۆتكۈم كېلىپ قالدى . مەن سىزگە ناھايىتى كۆڭۈل بۆلىمەن . ئەمما سىز مېنىڭ مۇشۇنداق ئەھۋالدىمۇ يەنە مۇشۇنداق قىلىپ يۈرۈۋاتقىنىمنىڭ سەۋەبىنى چۈشىنەمسىز ، يوق ، بۇنىسى ماڭا قاراڭغۇ . مېنىڭ ئەھۋالىم ھەقىقەتەن مۇشۇنداق . سىز بىلىم ھەم ھېسسىيات جەھەتتە ماڭا خېلىلا ماس كېلىدىكەنسىز ، دەسلەپكى پىرىنسىپلارنىڭ ئەكسىچە ئىكەنسىز . قوشۇمىڭىزنى تۈرمەڭ . سىز مېنىڭدىن گەپنىڭ جىڭىنى قىلىشىمنى تەلەپ قىلىسىز ، شۇنداقمۇ ؟ خوش ، مەن سىزگە ھەقىقىي گەپنى ئېيتتىم . ئەمدى سىز مۇمكىن بولسا مېنىڭ بايقى ئىزاھاتىمنى ئۆزۈمگە قايتىلاپ دەپ بېقىڭا .

— مەن سىز بىلەن مۇنازىرىگە چۈشمەكچى ئەمەسمەن ، رېستو ، — ئۇ قولنى رېستونىڭ بىلىكىگە قويۇپ ، مۇلايىم ئاھاڭدا سۆزلىدى ، — مەن پەقەتلا سىزنى ياخشى كۆرىمەن ، شۇ . ئۆتكەن ئىشلارنىڭ جىمىسى ماڭا ئاپئايىداڭ . مەن ئۆزۈم ئۈچۈنمۇ ، سىز ئۈچۈنمۇ ، يەنە ، — ئۇ بىرىپەس ئىككىلىنىپ قالدى ، — گان خانىم ئۈچۈنمۇ بىئارام بولۇۋاتىمەن . ئۇ بىر ساھىبجامال ئايال . مەن ئۇنى ياقىتۇرۇپ قالدىم ، راست ، ئاجايىپ ياقىتۇرۇپ قالدىم . بىراق ئۇ سىزگە لايىق ئەمەس ، رېستو ، دېمىسىمۇ پەقەتلا لايىق كەلمەيدۇ . سىزگە باشقا بىر خىل ئايال كېرەك . بىزنىڭ شۇ تاپتا ئۇنىڭ توغرۇلۇق بۇنداق مۇنازىرە قىلىپ ئولتۇرغىنىمىز گويا ئۇنىڭغا ئادالەتسىزلىك قىلىنىۋاتقاندەك تۇرغىنى بىلەن ، ئەمەلىيەتتە ھېچ ئادالەتسىزلىك بولمايدۇ . ھەممىمىز ئۆز سالاھىيىتىمىزنى نەزەردە تۇتۇشىمىز كېرەك . مەن ئويلايمەن ،

ناۋادا سىز باياتىن ماڭا دەپ بەرگىنىڭىزدەك ، بۇ ئىشنىڭ ھەقىقىتىنى ئۇنىڭغا تولۇقى بىلەن ئېيتسىڭىز ، ئۇ بەلكىم چۈشىنىپ قالار ئىدى ، بىزنىڭ پىكرىمىزگە قوشۇلۇشىمۇ مۇمكىن ، ئۇ سىزنى قەستەن نابۇت قىلماقچى ئەمەستۇ . ناۋادا مەن ، رېستو ، ئۇنىڭ ئورنىدا بولىدىغان بولسام ، سىزنى ئەركىنلىككە چىقارغان بولاتتىم ، راست گەپ . ماڭا ئىشنىڭ . مېنىڭچە ، ھەرقانداق ۋىجدانلىق ئايال مۇشۇنداق قىلىشى كېرەك . بۇ خىل چارە دىلىمنى ئازابلىغان ھالەتتىمۇ ، مەن شۇنداق قىلىشقا رازىلىق بەرگەن بولاتتىم . ئۇياقمۇ كۆڭلى ھەرقانچە ئازار يېسىمۇ مۇشۇنداق قىلىشى كېرەك . مەنغۇ ئۇنى سىزدەكلا ، بەلكى سىزدىنمۇ بەكرەك چۈشىنىمەن ، دەپ ئويلايمەن . چۈنكى مەن ئايال كىشى - دە ، - ئۇ بىردەم تىنىۋېلىپ ، سۆزىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، - شۇ تاپتا ئۇنىڭ بىلەن يۈزتۇرا سۆزلىشىپ باققۇم كېلىۋاتىدۇ ، مەنغۇ ئۇنى چۈشىنىدىغان قىلىۋېتەتتىم .

رېستو لېتتىنىڭ بۇنداق قىزغىنلىقىدىن قاتتىق ئەجەبلىنىپ ، ئۇنىڭغا تىكىلگىنىچە تۇرۇپ قالدى . ئۇ ھەقىقەتەنمۇ كىشىنى مەھلىيا قىلغۇدەك دەرىجىدە گۈزەل ، جەلىپكار ئىدى .

— ئىشلار بۇنداق تېز بولۇپ كەتسە بولماس ، - دېدى ئۇ قايتىلاپ ، - مەن يەنە ئويلىنىپ بېقىشىم كېرەك . مېنىڭ ئويلىنىش ۋاقتىم بارغۇ تېخى .

لېتتى ئاڭقىيىپ تۇرۇپلا قالدى ، كۆڭلىدە سەل سوۋۇغاندەك قىلىشىمۇ ، لېكىن ئىرادىسى يەنىلا پۈتۈن ئىدى .

— ھەرىكەتلىنىش ۋاقتى يەتتى ، - دېدى ئۇمۇ قايتىلاپ ، مۇشۇ گەپنى قىلىۋاتقىنىدا پۈتكۈل قەلب ھېسسىياتى كۆزلىرىدىن ئوقچۇپ تۇراتتى . ئۇ بۇ كىشىگە شەيدا ئىدى ، ئۇ كىشىنىڭ ئۆزىنىڭ كۆزلىرىدىن ئۇنىڭغا شەيدا ئىكەنلىكىنىڭ ئىپادىسىنى كۆرۈپ قېلىشىدىنمۇ قىلچە ئىزا تارتمايتتى .

— بولىدۇ ئەمەس ، مەن ئويلىنىپ باقاي ، - رېستو قاتتىق

خىجىل بولغان ھالدا ، بىرنەچچە ئېغىز خوشلىشىش سۆزىنى قىلىپلا ، ئالدىراش كېتىپ قالدى .

51

رېستو ئۆزىنىڭ مۈشكۈل شارائىتى ھەققىدە راسا كالا قاتۇرۇپ ئويلاغان ، ئۇزاققا تارتمايلا ھەرىكەتنى باشلاش نىيىتىگىمۇ كېلىپ بولغاندى ، ئويلىمىغان يەردىن ، خىد باغچىسىدىكى تۇرار جايىدا يەنە بىر كۈتۈلمىگەن ۋەقە يۈز بېرىپ ، ئىشنى تېخىمۇ مۇرەككەپلەشتۈرۈپ قويدى ، ئەسلىدە گېرخاردتنىڭ سالامەتلىكى بارغانسېرى يامانلىشىپ كېتىۋاتاتتى .

بارا - بارا ، ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ يەردىكى تۈگمەس ۋەزىپىلىرىدىن قول ئۈزۈشكە مەجبۇر بولدى ؛ كېيىن بېرىپ ، ئورۇن تۇنۇپ يېتىپلا قالدى . ئۇ ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىدا ياتاتتى ، جېنى ئۇنىڭ ھالىدىن ئىخلاس بىلەن خەۋەر ئالاتتى ، ۋىستا ئۇنىڭ قېشىغا پات - پات كىرىپ تۇراتتى ، رېستومۇ بىرە - بىرە ئۇنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ ئەھۋاللىشىپ چىقاتتى . دېرىزە ئۇنىڭ كارىۋىتىنىڭ يېنىدىلا ئىدى ، بۇ يەردىن تاشقىرىدىكى چىملىقنى ۋە يېقىن ئەتراپتىكى كوچىلارنى ئېنىق كۆرگىلى بولاتتى . بوۋاي پات - پاتلا دېرىزىدىن سىرتقا نەزەر تاشلىغىنىچە ، كۆڭلىدە : «مەن بولمىسام ، بۇ جاھان قانداق بولۇپ كېتەر» دەپ ئويلاپ كېتەتتى . ئۇ ، «ھارۋىكەش ئاتلار ھەم ئېگەر - جابدۇقلاردىن ئوبدان خەۋەر ئالماي قويارىمىكىن ، پوچتىكەش مېنىڭ گېزىتىمنى ئەكېلىپ بېرىدىغان ۋاقىتنى ئېسىدىن چىقىرىپ قويارىمىكىن ، ئوچاققا قارايدىغان ئادەم كۆمۈرنى ئىسراپ قىلىۋېتەرمىكىن ياكى ئۆيىنى ئوبدان ئىسسىتىپ بەرمەسمىكىن» دېگەن ئەندىشىلەرنى قىلىپ ياتاتتى . بۇلاردىن باشقا ، يەنە گەرچە ئۇششاق - چۈششەك بولسىمۇ ، ئۇ ھەقىقىي كۆڭۈل بۆلىدىغان نۇرغۇن ئىشلارمۇ بار ئىدى . ئۇ

ئۆيىنى قانداق باشقۇرۇش كېرەكلىكىنى بىلەتتى . ئۆزى ئۈستىگە ئېلىۋالغان ھەر خىل ۋەزىپىلەرگە ھەرگىزمۇ بىپەرۋالىق قىلمايتتى ، ئىشنىڭ جايىدا بولماسلىقىدىن ئەنسىرەپلا يۈرەتتى . جېنى ئۇنىڭغا يىرىك قوي يۇڭىدىن چۆرىسىگە قېنىق كۆك تاۋاردىن زىغىق تۇتۇپ ناھايىتى چىرايلىق بىر مۇنچا كىيىمى توقۇپ بەردى ، يەنە يىرىك قوي يۇڭىدىن يۇمشاق ھەم قېلىن باسماق كەش توقۇپ بەردى ، لېكىن ئۇ بۇلارنى ئانچە كىيمەيتتى . ئۇ كارىۋىتى يېنىغا «ئىنجىل» نى ۋە لۇدېرچە گېزىتىنى قويۇپ قويۇپ ، خالىغان ۋاقىتدا قولغا ئېلىپ كۆرۈپ يېتىشىنى ياقىتۇراتتى ، تۇرۇپ - تۇرۇپلا جېنىدىن سىرتتىكى ئىشلارنىڭ قانداق كېتىۋاتقىنىنى سوراپ قوياتتى .

— سەن گەمگە چۈشۈپ ، ھېلىقى كاساپەتنىڭ نېمە قىلىۋاتقىنىغا قاراپ باقساڭ بولاتتى . ئۇ بىزگە بىزمۇ ئىسسىقلىق يەتكۈزۈپ بەرمەيۋاتىدۇغۇ ، — ئۇ پات - پاتلا مۇشۇنداق زارلىنىپ قوياتتى ، — ئۇنىڭ شۇ تاپتا نېمە قىلىۋاتقىنىغا باغلىشالايمەن ، ئۇ چوقۇم ئۇ يەردە كىتاب ئوقۇپ ئولتۇرۇپ ، ئوچاققا كۆمۈر قالاڭنى ئۈنتۈپ قالدى ، ئوچاقنىڭ ئوتى ئوچۇپ قالاي دەۋاتىدۇ . ئۇ خىيالىغا كەلگەندە ئىچىپ ئولتۇرىدىغانغا ، يېنىغا پىۋا قويۇپ قويدى . سەن ئۇلارنى بىر يەرگە تىقىپ قويساڭ بوپتىكەن . بۇ ئادەمنىڭ ياخشى ياكى يامانلىقىنى بىلمەيسەن ، ئېھتىمال ئۇ يامان كىشىدۇ .

بۇنداق چاغلاردا ، جېنى ئۇنىڭغا ئېتىراز بىلدۈرۈپ ، ئۆيدە پارنىڭ كۈچى ئۈنچىلىك ئاز ئەمەس ، ئۇ دېگەن بارغا قانائەت قىلىدىغان ئوبدان ئادەم . ئازراق پىۋا ئىچىپ قويغانغا نېمە بوپتۇ ، دەيتتى . بۇ گەپنى ئاڭلاپ گېرخاردتنىڭ غۇزۇرىدە ئاچچىقى كېلىپ كېتەتتى .

— سەنزە ھەمىشە مۇشۇنداق سەن - دە ، — دەيتتى ئۇ كۈچىنىپ تۇرۇپ ، — سىلەرنىڭ ئىگىلىكتىن قىلچە خەۋىرىڭلار يوق . مېنىڭ كارىم بولمايدىغان بولسا ، ھەممە ئىشنى شۇنىڭ

مەيلىگە تاشلاپ بېرىسەلەر . ئوبدان ئادەممىش ! ئۇنىڭ ئوبدان ئادەملىكىنى سەن قانداق بىلسەن ! ئۇنىڭ ئوچىقى ھەممىشە يېقىقلىقمىكەن ؟ ھويلىسى دائىم پاكىز تۇرامدىكەن ؟ سەن ئەگەر ئۇنى چىڭ باشقورمايدىغان بولساڭ ، ئۇنىڭ باشقىلاردىن ھېچ پەرقى بولمايدۇ ، ھەممىسى ئوسال نېمىلەر . ئۆيدىكى ئىشلارغا ئۆزۈڭ كۆز - قۇلاق بولۇپ يۈرمىسەڭ بولمايدۇ .

— خوپ ، دادا ، — دەيتتى جېنى دادىسىنى تىنچلاندۇرۇپ ، — مەن كۆز - قۇلاق بولۇپ تۇرىمەن . سىز غەم قىلماڭا . مەن پىۋىنى بىر يەرگە تىقىپ قويىمەن . ھازىر سىزگە قەھۋە بىلەن بولكا كېرەكمۇ ؟

— ياق ، — گېرخاردت ئىتتىك قولىنى پۇلاڭلىتاتتى ، — ئاشقازىنىم چاتاقلا تۇرىدۇغۇ . قانداق قىلسام بولاركىنتاڭ .

ماگىن دوختۇر مۇشۇ ئەتراپ بويىچە بىرىنچى دەرىجىلىك ئىچكى كېسەللىكلەر دوختۇرى بولۇپ ، ئۇنىڭ تەجربىسى ، بىلىمى مول ئىدى ، جېنى ئۇنى ئۆيىگە چاقىرتىپ دادىسىنىڭ كېسىلىنى كۆرسەتتى . دوختۇر ئىسسىق كالا سۈتى ، قوۋۇۋەت ھارقى ئىچىپ بېرىش ، ئوبدان ئارام ئېلىشقا ئوخشاش بىرنەچچە ئاددىي ئىشنى بۇيرۇدى ، ئەمما جېنىغا ئانچە ئۈمىد يوقلۇقىنى ئۇقتۇردى .

— ئۇنىڭ يېشى خېلى بىر يەرگە بېرىپ قاپتۇ . ھازىر ئۇ ناھايىتى ئاجىز . ئەگەر ئۇ يىگىرمە ياشلاردا بولغان بولسا ، بىزنىڭ ئاماللىرىمىز كۆپ بولغان بولاتتى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كېسىلى خېلىلا ئېغىر . ئۇ بىر مەزگىل بەرداشلىق بېرەلشى مۇمكىن ، ئېھتىمال كارىۋاتتىن يەرگە چۈشۈپ ، ئۇنى - بۇنى قىلالغۇدەك بولۇشى ، بەلكىم ئۇنداقمۇ بولماسلىقى مۇمكىن . بۇ ھەممەيلەننىڭ بېشىغا كېلىدىغان ئىش . مەن پېشىم چوڭىيىپ قالغان تۇرۇقلۇق ، ھازىر ھېچنېمىدىن غەم قىلمايمەن .

جېنى دادىسىنىڭ كېسىلىنىڭ تۈزلەلمەيدىغانلىقىنى بىلگەندە ئىچىدە سەل قايغۇرغان بولسىمۇ ، لېكىن يەنە دادىسىنىڭ مۇشۇنداق راھەت ئىچىدە ئالەمدىن ئۆتۈشىنى ئويلىۋىدى ، كۆڭلى خېلىلا

تەسكىن تېپىپ قالدى . دېمىسىمۇ ، بۇ يەردە جىمى نەرسە ئەتراپلىق ھازىرلانغان - دە .

ئۇزاققا بارمايلا ، بۇ قېتىمقىسى گېرخاردتنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئاغرىقى ئىكەنلىكى ئىسپاتلاندى . جېننى ئۆزىنىڭ بۇ خەۋەرنى قېرىنداشلىرىغا يەتكۈزۈپ قويۇش بۇرچى بارلىقىنى ئېسىگە ئالدى - دە ، باسقا دادىسىنىڭ ئاغرىپ قالغانلىقىنىلا خەۋەر قىلىپ خەت ئەۋەتتى . ئۇزاق ئۆتمەي ، باشتىن جاۋاب خەت كەلدى . ئۇ خېتىدە : «ھازىر ئىشلىرىم بەك بېسىق ، كېسەل ئىنتايىن ئېغىر بولمىسا ، ھازىرچە ئىشتىن بوشىيالمىمەن» دەپتۇ . ئۇ يەنە : «گېئورگى روچىستېردا ، شېف جېففېرسون گۈللۈك قەغەز شىركىتىدە ئىشلەۋاتقان بولسا كېرەك . مادا ئېرى بىلەن بىللە بوستونغا كۆچۈپ كەتتى . ئۇ ئۇ يەردە شەھەر سىرتىدىكى بېرموند دېگەن يېزىدا ئولتۇرىدىكەن . ۋىليام ئوماخا دېگەن يەردە ، بىر ئېلېكتر شىركىتىدە ئىشلەۋاتىدۇ . ۋېرونىكا ئالبېرت شېلدو ئىسىملىك يىگىت بىلەن توي قىلدى ، ئۇ يىگىتنىڭ كىلېۋېلاندىكى دورا ماتېرىياللىرى شىركىتى بىلەن ئالاقىسى بار ئىكەن» دەپ يېزىپتۇ . «ئۇ مېنىڭكىگە زادىلا كېلىپ باقمىدى ، — دەپتۇ ئۇ ئاغرىنىپ ، — شۇنداق بولسىمۇ مەن ئۇنىڭغا خەۋەر قىلىپ قويماي .» جېننى ئاتايىن ھەربىرىگە ئايرىم - ئايرىم خەت يېزىپ ئەۋەتتى . ۋېرونىكا بىلەن مادا ئاددىيلا جاۋاب قايتۇرۇشۇپتۇ . ئۇلار خەتلىرىدە ، دادىسىنىڭ ئاغرىپ قالغانلىقىدىن كۆڭلى ناھايىتى بۇزۇلغانلىقىنى ئېيتىپ ، «ئەگەر كۈتمىگەن ۋەقە يۈز بېرىپ قالسا ، بىزگە خەۋەر قىلىۋېتەرسەن» دەپ يېزىپتۇ . گېئورگى خېتىدە دادىسىنىڭ كېسىلى بەك ئېغىر بولمىسا ، ھازىرچە چىكاگوغا بارالمايدىغانلىقىنى ، ئەمما ھەر ۋاقىت خەۋەر كۈتۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى يېزىپتۇ . ۋىليامنىڭ كېيىنكى ۋاقىتلاردا ئېيتىشىچە ، ئۇ جېننىنىڭ خېتىنى تاپشۇرۇۋالمىغانمىش .

گېرخاردتنىڭ كېسىلى كۈندىن - كۈنگە ئېغىرلىشىپ ، جېننىنى قاتتىق قايغۇغا سېلىپ قويدى ، چۈنكى دادا بىلەن قىز

ئىلگىرى بىر مەزگىل كېلىشەلمەي يۈرگەن بولسىمۇ ، ئەمدىلىكتە شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت بىرگە ياشىغاچقا ، ناھايىتى ئېچىل بولۇپ قالغانىدى . گېرخاردت ئۆزى بىر چاغلاردا ئۆيدىن قوغلىۋەتكەن بۇ قىزنىڭ كۆڭلى ئالتۇندەك بالا ئىكەنلىكىنى ، ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ ئەيىبلىگۈدەك يېرى يوقلۇقىنى ئاللىبۇرۇنلا ھېس قىلىپ يەتكەنىدى . جېننى ئەزەلدىن ئۇنىڭغا يامان گەپ قىلغان ، ئۇنىڭ بىلەن جاۋابلاشقان بالا ئەمەس ئىدى . مانا ئەمدى ئۇ ئاغرىپ قېلىۋىدى ، جېننى ئۇنىڭ ھۇجرىسىغا بىردەم - بىردەم ، بىر ئاشامدا ياكى بىر چۈشتىن كېيىن ئون نەچچە مەرتەم كىرىپ ، بىكار تۇرماي : «نەرىڭىز ئاغرىۋاتىدۇ ، كۆڭلىڭىز نېمىنى تارتىدۇ» دەپ سوراپ تۇردى . كېيىنكى چاغلاردا ئۇ تېخىمۇ ئاجىزلاپ كېتىۋىدى ، جېننى كۈن بويى ئۇنىڭ يېنىدا كىتاب ئوقۇپ ياكى يىڭنە ئىشى قىلىپ ئولتۇرىدىغان بولدى . بىر كۈنى جېننى دادىسىغا ياستۇق قويۇپ بېرىۋاتقاندى ، ئۇ قىزنىڭ قولىنى «كاپ» قىلىپ تۇتۇۋالدى - دە ، ئاغزىغا يېقىن ئاپىرىپ چوڭكەدە سۆيۈپ قويدى . بۇ چاغدا ئۇ تازىمۇ زەئىپلىشىپ كەتكەنىدى . جېننى چۆچۈپ دادىسىغا بىر قارىدىيۇ ، بوغۇزىغا بىرنېمە كەپلىشىپ قالغاندەك بولۇپ كەتتى . دادىسىنىڭ كۆزلىرىدە ياش ئەگىۋاتاتتى . — سەن ئېسىل بولمىدىڭىز ، جېننى ، — دېدى ئۇ ، — ماڭا بەك ئوبدان قاراۋاتىسەن . ئىلگىرى سېنى خارلىغان ، ساڭا ئۇۋال قىلغانىكەنمەن ، مانا ئەمدى ئىككى پۈتۈم گۆرگە ساڭگىلىدى ، مېنى ئەپۇ قىلارسەنمۇ ؟

— ۋىيەي ، دادا ، ئۇنداق گەپنى قىلماڭا ، — دېدى جېننى يالۋۇرۇش ئاھاڭىدا . شۇ زامان ئۇنىڭمۇ كۆزلىرىدىن بۇلدۇقلاپ ياش قۇيۇلدى ، — ئۆزىڭىز بىلىسىزغۇ ، مەن ئەپۇ قىلغۇدەك ھېچ ئىش يوق ، مەن تېخى سىزگە يۈز كېلەلمەيمەن دەڭە .

— ياق ، ياق ، — دېدى دادىسى ، جېننى ئۇنىڭ يېنىدا يەرگە تىزلىنىپ ئولتۇرغىنىچە ، ھۆڭگۈرەك ئېيتىپ يىغلىۋەتتى . دادىسى سارغىيىپ كەتكەن ئاۋاق قولىنى ئۇنىڭ چاچلىرىغا تەگكۈزۈپ

تۇرۇپ ، — گېپىمگە قۇلاق سالغىن ، — دېدى ، — مەن ئىلگىرى چۈشەنمىگەن نۇرغۇن ئىشلارنى ھازىر چۈشىنىۋالدىم . قېرىپ قالدۇق ، ئەقلىمىزمۇ چوڭىيىپ قالدى .

جېنىنى يۈز - قولىنى يۇيۇشنى باھانە قىلىپ دادىسىنىڭ ھۇجرىسىدىن چىقىپ كەتتى - دە ، پىغاندىن چىققۇچە يىغلىۋالدى . دادىسى راستتىن ئۇنىڭ گۇناھىدىن ئۆتكەنمىدۇ؟ ئۇ دادىسىنى مۇشۇ كەمگىچە ئالداپ كەلدىغۇ ! ئۇ دادىسىنى تېخىمۇ كۆڭۈل قويۇپ ، چىن ئىخلاسى بىلەن باقماقچى بولۇۋىدى ، قارىغاندا ئەمدى مۇمكىن بولمايدىغان ئوخشايدۇ . ئەمما بۇ دورەمقى مۇڭدەشتىن كېيىن ، گېرخاردت گويا تېخىمۇ خۇشال ، تېخىمۇ رازى بولۇۋاتقاندەك كۆرۈندى . دادا - بالا ئىككىسىلەن يەنە تازىمۇ كۆڭۈللۈك چاغلارنى بىرگە ئۆتكۈزۈشتى ، بۇ ئۇلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقى سۆھبىتى ئىدى . بىر كۈنى ئۇ جېنىغا :

— بىلەمسەن ، مەن ھازىر ئۆزۈمنى گويا بالا چاغلىرىمغا قايتىپ بارغاندەك سېزىۋاتىمەن . ئۈستىخانلىرىم قېتىپ قالمىغان بولسا ، كارىۋاتتىن چۈشۈپ ، چىملىقتا ئۇسسۇل ئوينايىتىم جۈمۈ . جېنىنى ئۆزىنى كۈلۈمسىرىگەنگە سالىدىۇ ، ئىچىدە ئۆكسۈپ يىغلىدى .

— ماغدۇرىڭىزغا كىرىپ قالسىز ، دادا ، — دېدى ئۇ ، — ئاستا - ئاستا تۈزىلىپ كېتىسىز . مەن سىزنى بىر كۈنى پەيتۇنغا سېلىپ ئايلاندۇرۇپ كېلەيچۇ ، — ئۇ ئاخىرقى بىرنەچچە يىل ئىچىدە دادىسىغا خېلى ئوبدانلا راھەت كۆرسىتەلىگىنىنى ئويلىۋىدى ، كۆڭلى خېلىلا كۆتۈرۈلۈپ قالدى .

رېستوچۇ ، ئۇمۇ گېرخاردتقا بۆلەكچىلا كۆڭۈل بۆلەتتى ، ئۇنى خىيالىدىن زادىلا نېرى قىلمايتتى .

— ئۇ بۈگۈن قانداقراق؟ — ئۇ ھەر كۈنى ئۆيگە قايتقاندا شۇنداق دەپ سورايىتى ھەمدە بوۋاينىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ بىرنەچچە مىنۇت ئولتۇرغاندىن كېيىن ، ئاندىن چىقىپ غىزايىنى يەيتتى ، — ئۇنىڭ رەڭگىروپى ئوبدانلا تۇرىدۇ ، —

دەيتتى جېنىغا ، — يەنە خېلى ئۆمۈر كۆرىدىغاندەك قىلدۇ . مەندىغۇ پەقەتلا ئەندىشە يوق .

ۋىستامۇ خېلى كۆپ ۋاقتىنى بوۋىسىنىڭ قېشىدا ئۆتكۈزەتتى . چۈنكى ئۇ بوۋىسىنى بەكمۇ ياخشى كۆرەتتى . بەزىدە بوۋىسىنىڭ كەيپى جايىدا ئىكەنلىكىنى كۆرسە ، كىتابىنى ئۇنىڭ ھۇجرىسىغا ئالغاچ كىرىپ ، شۇ يەردە يادلايتتى . بەزىدە بوۋاينىڭ ھۇجرىسىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىۋېتىپ ، بوۋىسىغا پىئاننو چېلىپ بېرەتتى . رېستو ئۇنىڭغا ئويۇنچۇق پاتېفون ئېلىپ بەرگەندى ، ئۇ ئۇنى بوۋىسىنىڭ ھۇجرىسىغا ئەكىرىپ ، بوۋىسىغا قويۇپ بېرەتتى . ئەمما بەزى چاغلاردا گېرخاردت جىمى نەرسىدىن ، جىمى ئادەمدىن بىزار بولۇپ ، پەقەت جېنىنىڭلا ئۆزىگە ھەمراھ بولۇپ قېشىدا ئولتۇرۇشنى تەلپ قىلاتتى . جېنى ئۇنىڭ قېشىدا يىڭنە ئىشى قىلغاچ ، جىمىغا ئولتۇرۇپ بېرەتتى . دادىسىنىڭ كۈنلىرى ساناقلىقلا قالغىنىنى ئۇنىڭ كۆڭلى تويۇپ تۇراتتى .

گېرخاردت بەك گىجىڭ ئادەم بولغاچقا ، جان ئۈزۈشتىن كېيىنكى ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى ئەتراپلىق تاپىلاپ چىقتى . يەنى ئۇنى جەنۇبىي رايوندىن بىرقانچە مىل يىراقلىقتىكى لۇدېر چېركاۋىنىڭ كىچىككىنە زاراتگاھلىقىغا دەپنە قىلىش ، تاۋۇتىنى چېركاۋىدىكى سۆيۈملۈك پوپ ئۆز قولى بىلەن يەرلىككە قويۇشى كېرەك ئىكەن .

— ھەممە ئىش ئاددىي بولسۇن ، — دېدى ئۇ ، — مېنىڭ ھېلىقى قارا كاستوم - بۇرۇلكام ، يەكشەنبىدە كىيىدىغان كەشم بىلەن قارا گالستوكۇم بولسلا بولدى ، ئۇنىڭدىن باشقىلىرى كېرەك ئەمەس . ماڭا مۇشۇنىڭ ئۆزىلا كۇپايە .

جېنى ئۇنىڭدىن : ئادەمنىڭ يۈرىكىنى ئاغرىتىدىغان بۇنداق گەپلەرنى قىلمىسىڭىزچۇ ، دەپ شۇنچە ئۆتۈنسىمۇ ، ئۇ بۇ گەپلەرنى تەكرارلاۋەردى . بىر كۈنى چۈشتىن كېيىن سائەت تۆت بولغان مەھەلدە ، ئۇ ئۈستۈمتۈت ئۆزگىرىپ قېلىپ ، سائەت بەشتە جان ئۆزدى ، جېنى سەكراتتا ياتقان دادىسىنىڭ قولىنى تۇتۇۋېلىپ ،

ئۇنىڭ ئاران - ئاران نەپەس ئېلىشىغا قاراپ تۇردى ؛ ئۇ بىر - ئىككى قېتىم كۆزىنى ئېچىپ ، جېنىغا قاراپ كۈلۈمسىردى .
— مەندە ئارمان يوق ، — دېدى ئۇ ئاخىرقى مىنۇتلاردا ، —
قۇدرىتىمنى ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە ئىشقا سالدۇم .

— بولدى سۆزلىمەڭگە ، دادا ، — جېنى ئىلتىجا قىلدى .
— ئەجىلىم پۈتتى ، — دېدى ئۇ يەنە ، — سەن ماڭا ياخشى
قارىدىڭ . سەن ئوبدان قىزىم ئىكەنسەن ، — شۇنىڭدىن كېيىن ،
ئۇنىڭ ئاۋازى ئىككىنچىلەپ ئاڭلانمىدى .

ئازاب - ئوقۇبەتنى يەتكۈچە تارتقان بۇ ھاياتنىڭ ئاياغلىشىشى
جېنىنى كۈچلۈك ھەسرەت ئوتىدا پۇچىلاندى . دادا بىلەن قىز
ئوتتۇرىسىدا ئىلگىرىدىنلا كۈچلۈك مۇھەببەت مەۋجۇت ئىدى ،
جېنى ئۇنى يالغۇز دادا ئورنىدىلا ئەمەس ، بەلكى دوستى ھەم
مەسلىھەتچىسى ئورنىدىمۇ كۆرەتتى . مانا ئەمدى دادىسىنىڭ
ھەقىقىي قىياپىتىنى كۆرۈپ يەتتى — بۇ جاپاكەش ، ئاق كۆڭۈل ،
سەممىي نېمىس بوۋاي بىر يوقسۇل ئائىلىنىڭ يۈكىنى غەيرەت
بىلەن ئۈستىگە ئېلىپ ، بىر ئۆمۈر پاك ياشىدى . دەرۋەقە ، جېنى
ئىلگىرى بىرمەھەل ئۇنىڭغا ئېغىر غەم يۈكلەپ قويغانىدى ، يەنە
ئۇنى تاكى كۆزى يۇمۇلغانغا قەدەر ئالداپ كەلدى . جېنىغا دادىسى
ئۇنىڭ يالغان ئېيتقانلىقىنى ئۇ دۇنيادىمۇ سېزىپ تۇرىدىغاندەك
تۇيۇلدى . دادىسى ئۇنىڭ گۇناھىدىن ئۆتەرمۇ ؟ ئۇنىڭ «ئوبدان
قىزىم ئىكەنسەن» دېگەن .

بالىلارنىڭ ھەممىسىگە تېلېگرامما ئارقىلىق خەۋەر
قىلىشقانىدى ، باس «دەررۇ يېتىپ بارىمەن» دەپ تېلېگرامما
ئەۋەتىپ ، دېگەندەك ئەتىسىلا يېتىپ كەلدى . قالغانلىرى
بارالمايدىغانلىقىنى ئېيتىپ تېلېگرامما ئەۋەتىپ ، جېنىدىن
ئۆزلىرىگە تەپسىلىي ئەھۋالنى خەۋەر قىلىپ قويۇشنى تەلەپ
قىلىشقانىكەن ، جېنى يەنە ئۇلارغا ئايرىم - ئايرىم خەت يېزىپ
ئەۋەتتى . لۇدىر چېركاۋىنىڭ پوپىنى تەكلىپ قىلىپ ئەكېلىپ ،
مېيىتىنى يەرلىككە قويۇش كۈنىنى بېكىتىشتى . پوركوئەكتەك

سېمىز ھەم رەتلىك ، پاكىز كىيىنگەن دەپنە ئىشلىرى خادىمى كېلىپ ، ئاخىرەتلىكلەرنى تەييارلىدى . قوشنىلاردىنمۇ بىرنەچچىسى — بۇلارنىڭ ئائىلىسى بىلەن يېقىن ئۆتىدىغان بىرنەچچىسى — كېلىپ تەزىيە بىلدۈرۈشتى . شۇنىڭ بىلەن ، ئەتىسى ئەتىگەندىلا دەپنە مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلدى . رېستو جېنى ، ۋىستا ھەم باسقا ھەمراھ بولۇپ ، قىزىل خىشتىن سېلىنغان كىچىككىنە بىر چېركاۋغا كەلدى . دە ، ئىچى سىقىلغان ھالدا ، قۇرۇق ۋە مەنسىز مۇراسىمغا داخىل بولۇپ ، باقىي ئالەمدىكى تۇرمۇشنىڭ گۈزەللىكى ۋە ئىنئاملار ، جەھەننەمدىكى ئىشلار توغرىسىدىكى ئۇزاققا سوزۇلغان ۋەزگە زېرىكىش ئىچىدە قۇلاق سالىدى . باس ھېرىپ ھالىدىن كېتەي دەپ قالغان بولسىمۇ ئۆزىنى ئاران - ئاران تۇتۇپ تۇراتتى . شۇ تاپتا دادىسى ئۇنىڭ نەزىرىدە گويىا يات ئادەمگە ئايلىنىپ قالغاندەك ئىدى . پەقەت جېنىدىلا ئىچ - ئىچىدىن ئېزىلىپ يىغلايتتى . ئۆتكەن ئىشلار ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدىن بىر - بىرلەپ ئۆتمەكتە ئىدى . ئۇ دادىسىنىڭ موھتاجلىقتا ئۆتكەن كۈنلىرىنى — شال تىلىش ئىشى بىلەن تىرىكچىلىك قىلىپ يۈرگەن ، زاۋۇتنىڭ بالخانسىدا يېتىپ - قوپۇپ يۈرگەن چاغلاردىكى ، بىر ئائىلە كىشىلىرى ئون ئۈچىنچى كۈچىدىكى كۆرۈمىسىز كەپىدە قىستىلىشىپ ياشىغان چاغلاردىكى كۈنلىرىنى ، كېلېۋىلاندىنىڭ روۋلېي كۈچىسىدىكى ئۆيدە ئۆتكۈزگەن مۇشەققەتلىك كۈنلىرىنى ، ئۆزى تېپىپ بەرگەن ئىزا - ئاھانەت دەستىدىن دادىسىنىڭ چەككەن دەرد - ئەلەملىرىنى ، ئاپىسىنىڭ ۋاپاتى سەۋەبىدىن دادىسى تارتقان قايغۇ - ھەسرەتلەرنى ، دادىسىنىڭ ۋىستاغا بولغان مۇھەببىتى ۋە جان كۆيەرلىكىنى ، شۇنىڭدەك مۇشۇ ئاخىرقى يىللاردىكى ئىشلارنى بىرقۇر ئەسلەپ چىقتى .

«ئاد ، ئەجەبمۇ ئېسىل ئادەم ئىدى ، ئۇنىڭ قەلبى ئاجايىپ ياخشى ئىدى .» ئۇ مۇشۇ خىياللارنى سۈرۈۋاتقىنىدا ، كۆپچىلىكنىڭ «پەرۋەردىگار بىزنىڭ قۇدرەتلىك باشپاناھىمىزدۇر» دەپ ھەمدۇسانا ئوقۇۋاتقىنىنى ئاڭلاپ ، ھۆڭگۈرەك ئېيتىپ

يىغلىۋەتتى .

رېستو ئۇنىڭ بىلىكىنى تارتىپ قويدى . ئۇنىڭ بۇنچىلىك ھەسرەت چېكىپ كېتىۋاتقىنىغا قاراپ ، ئۆزىمۇ يىغلىۋەتكىلى تاس - تاس قالدى .

— بۇنداق قىلىشىڭىز بولمايدۇ ، — دېدى ئۇ شۇبىرلاپ ، — يا خۇدا ، مەن چىدىيالىماۋاتمەن . سىرتقا بىر چىقىپ كىرمىسەم بولمىدى ، — جېنى سەل تىنچلانغاندەك بولدىمۇ ، لېكىن دادىسى بىلەن ئاخىرقى مەرتەم ۋىدالاشقىنىدا ئۆزىنى زادىلا تۇتۇۋالماي قالدى .

رېستو گۇناھتىن ساقىت بولغۇچىلار زاراتگاھلىقىدىن ئۇنىڭغا يەرلىك سېتىۋالغانىدى ، جامائەت ئاددىيىغا ياسالغان مېيىت ساندۇقىنى لەھەتكە ئەكىرىپ قويۇپ ، ئۈستىگە توپا دۆۋىلىدى . رېستو يالىڭاچلىنىپ قالغان دەرەخلەرگە ، سارغىيىپ قالغان ئوت - چۆپلەرگە ھەم مۇنۇ ئاددىي قەبرىنىڭ ئەتراپىغا دۆۋىلەنگەن قوڭۇر توپىغا قىزىقىش ئىچىدە بىرقۇر كۆز يۈگۈرتۈپ چىققاندىن كېيىن ، «بۇ زاراتگاھلىقنىڭ ھېچقانچە ئۆزگىچىلىكى يوقكەنغۇ» دېگەن ئويغا كەلدى . بۇ ئاددىي مازار ئەسلىدە ئادەتتىكى جاپاكەش ئىشچىلارنىڭ قەبرىستانلىقى ئىدى ، لېكىن ئۆلگۈچى مۇشۇ يەرگە دەپنە قىلىشنى ئۆزى تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، شۇنىڭ دېگىنىدەك قىلىشقا توغرا كەلدى - دە . ئۇ يەنە باسنىڭ دەردىمەن ھەم جۈدەڭ يۈزىگە سەپسىلىپ قاراپ ، كۆڭلىدە : «بۇ كىشى نېمە ئىش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان بولغىدى؟» دەپ ئويلاپ قالدى . ئاندىن كېيىن نەزىرىنى جېنىغا ئاغدۇردى ، جېنىنىڭ يىغىدىن قىزىرىپ ئىشىشىپ كەتكەن كۆزلىرىگە قاراپ ، كۆڭلىدە : «ئۇ تازىمۇ ئىچى كۈچلۈك ئايال - دە» دەپ ئويلىدى . جېنىنىڭ بۇ چاغدىكى كەپپىياتى ئىنتايىن ھەقىقىي ھەم سەمىمى ئىدى . «ئۇنىڭ ئېسىللىقىغا گەپ توغرا كەلمەيدۇ جۈمۇ» دېدى رېستو يەنە ئۆزىگە ئۆزى .

ئۆيگە قايتىشىدا ، بوران ئۇچۇپ تۇرغان كوچىدىن ئۆتۈپ

كېتىۋېتىپ ، رېستو باس ھەم ۋىستا بىلەن ئادەتتىكى كىشىلىك تۇرمۇش مەسىلىلىرى توغرىلۇق پاراڭلاشتى .

— جېنى بىر ئىشلارغا بەكمۇ ئەستايىدىللىق قىلىپ كېتىدۇ ، — دېدى ئۇ ، — ئۆزىنى غەمكىن تۇتۇپلا يۈرىدۇ . كىشىلىك تۇرمۇشقۇ ئۈنچە يامان ئەمەس ، ئەمما جېنى زىيادە سەزگۈر . ھەممىزنىڭ ئازدۇر - كۆپتۈر باش قېتىنچىلىقىمىز بار ، شۇنداقتىمۇ سەۋر - تاقەت قىلىپ يۈرۈۋېرىمىز . بىز كىمدىن كىم ياخشى ، كىمدىن كىم ئەسكى ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلالمايمىز ، ھەممەيلەننىڭ ئۆزىمىزگە تۇشلۇق دەردىمىز بار .

— مېنىڭ ئىختىيارىم ئەمەس ، — دېدى جېنى ، — ماڭا بەزى كىشىلەر قايغۇرۇش ئۈچۈنلا يارالغاندەك تۈيۈلىدۇچۇ .

— جېنى ئەزەلدىنلا غەمكىن يۈرىدىغان ، — دەپ گەپ قىستۇردى ياس . شۇ تاپتا ئۇ رېستونىڭ كېلىشكەن ئادەم ئىكەنلىكىنى ، ئۇنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتىمۇ كۆڭۈللۈك ئۆتىدىغانلىقىنى ، جېنىنىڭمۇ ھەقىقەتەن مۇرادىغا يەتكەنلىكىنى ھېس قىلماقتا ئىدى . ئەينى چاغلاردا ئۆزىنىڭ جېنىنىڭ كەلگۈسى ھەققىدە قىلغان پەرەزلىرى مانا ئەمدى پۈتۈنلەي خاتا بولۇپ چىقتى . كىشىلىك تۇرمۇش ھەقىقەتەنمۇ چۈشىنىپ يەتكۈسىز ئىكەن . ئەينى چاغلاردا ئۇ جېنىنى ئامالنىڭ يوقىدىن شۇنداق قىلىۋاتىدۇ ، كېيىن زىيان تارتىدۇغۇ ، دەپ ئويلىغانىدى .

— سىز ئۆزىڭىزدە بۇ رېئاللىققا تاقابىل تۇرغۇدەك غەيرەت توپلىشىڭىز كېرەك ، بولمىسا بىراقلا تۈگىشىپ كېتىسىز ، — دېدى رېستو ئاخىرىدا .

باسمۇ شۇنداق پىكىردە ئىدى .

جېنى ئويغا پاتقان ھالدا ، پەيتۇننىڭ دېرىزىسىدىن سىرتقا قاراپ ئولتۇراتتى ، بىردەمدىن كېيىن ئۆزىنىڭ ئۆيى كۆزىگە چېلىقتى . گېرخاردت ئەمدى بۇ جىمجىت قەسىردە يوق ، ئۇ بۈگۈندىن ئېتىبارەن ، دادىسىنى ئىككىنچىلەپ كۆرەلمەيدۇ . ئۆيگە يېتىپ بارغاندىن كېيىن ھەممەيلەن كۈتۈپخانغا يىغىلىشتى .

نېرۋىسى ئىتتىكلەپ قالغان ھەم تولىمۇ كوڭۇلچەك سىئانى دەرىۋى چاي ئەكەلدى . جېنى بىرپەس ئولتۇرغاندىن كېيىن ، ئۆي ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلغىلى چىقىپ كەتتى . شۇ ئەسنادا ئۇنىڭ كالىسىدىن «مەن ئۆلگەندىن كېيىن قەيەرگە دەپنە قىلىنارمەن» دېگەن غەلىتە ئۆي «يالت» قىلىپ كېچىپ قالدى .

52

گېرخاردتنىڭ ئۆلۈمى رېستوغا ھېچقانچە بىر ئالاھىدە تەسىر كۆرسىتەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن جېننىنىڭ قايغۇلۇق كەيپىياتىغا قاراپ ، ئۇنىڭ سەل ھېسداشلىقى قوزغىلىپ قالدى . ئۇنىڭ گېرخاردتنى ياقىتۇرۇشى ، گېرخاردتنىڭ نۇرغۇنلىغان ئەخلاقىي پەزىلەتكە ئىگە بولغانلىقىدىن ئىدى . بۇنىڭدىن باشقا ، ئۇنىڭغا قارىتا ھېچقانداق ھېسسىيات يوق دېسىمۇ بولىدۇ . ئۇ جېننىغا تەسەللى بېرىش ئۈچۈن ، ئۇنى ئېلىپ دېڭىز سۈيىگە چۆمۈلۈش مەيدانىغا بېرىپ ، ئون نەچچە كۈن تۇرۇپ كەلدى ، ئۇ يەردە ئۆيگە قايتىپ بارغاندىن كېيىن بىرنەچچە كۈن ئۆتۈشى بىلەنلا جېننىغا ھەقىقىي ئەھۋالنى ئېنىق ئېيتىشنى ، مەسىلىنى جېننىنىڭ ئالدىغا ئوچۇق قويۇشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى . ھازىرغۇ ئىش خېلىلا ئوڭايلىشىپ قالدى ، چۈنكى رېستو زېمىن سودىسىنىڭ ئىستىقبالى خەتەرلىك ھالەتتە ئىكەنلىكىنى جېننىغا ئېيتىپ بەرگەنىدى . جېننى ئۇنىڭ گىرالد خانىم بىلەن ھازىرمۇ كۆڭلى يېقىن ئىكەنلىكىنى بىلىدۇ . رېستو ئىلگىرى گىرالد خانىم بىلەن ئىككىسىنىڭ ناھايىتىمۇ ئوبدان ئۆتۈشكەنلىكىنى قىلچە ئىككىلەنمەيلا دەپ بەرگەن . دەسلەپكى چاغلاردا ، گىرالد خانىم رېستونى جېننىنى ئېلىپ ئۆزىنىڭ ئۆيىگە مېھمانغا بېرىشقا تەكلىپ قىلغانىدى ، ئەمما ئۆزى بۇلارنىڭكىگە زادىلا كېلىپ باقمىدى . ئۇنىڭ كەلمەسلىكىمۇ جېننىغا ئايدىڭ . مانا ئەمدى دادىسى ئۆلۈپ

كەتكەندىن كېيىن ، ئۇنىڭدا ئۆزىنىڭ كەلگۈسى توغرىلىق شۈبھە تۇغۇلۇشقا باشلىدى . ئۇ رېستوننىڭ ئۆزى بىلەن توي قىلماسلىقىدىن ئەنسىرەيتتى . ئەمەلىيەتتە رېستون ئۇنىڭ بىلەن توي قىلىش ئويى بارلىقىنى ئەزەلدىن ئاشكارىلىغان ئەمەس . بەزى ئىشلار خۇددى ئالدىن كېلىشىۋالغاندەك بىر يەردىن چىقىپ قالدۇ . مۇشۇ مەزگىللەردە روبېرتمۇ بىرەر ھەرىكەت قوللىنىش ئويىدا بولۇپ يۈرگەندى . ئۆزىنىڭ رېستونغا بىۋاسىتە نەسىھەت قىلىپ ئاقتۇرالماسلىقىنى بىلگەچكە ، بۇنداق تەۋەككۈلچىلىكتىن ۋاز كېچىپ ، جېننىغا گەپ قىلىپ كۆرمەكچى بولغانىدى . «جېننى قانداقلا بولمىسۇن بىر ئەقىل ئىگىسى ، — دەپ قارايتتى ئۇ ، — رېستوننىڭ تا ھازىرغىچە ئۇنى نىكاھىغا ئالمىغىنىدىن ، ئۇنىڭدا ئۆزى بىلەن توي قىلىش ئويى يوقلۇقىنى بىلىۋېلىشى كېرەك ئىدى - دە . ئەگەر مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالالايدىغان ئۈچىنچى بىر شەخس جېننىنىڭ قېشىغا بېرىپ ، ئۇنىڭغا جىمى ئەھۋالنى ئېنىق ئېيتسا — بۇ ئۇنىڭغا تۇرمۇش پۇلى بېرىش شەرتىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ ، ئەلۋەتتە — ئۇ چاغدا قانداق نەتىجە چىقاركان ؟ ئەگەر ئۇنىڭ رېستوندىن ئۆز رازىلىقى بىلەن ئايرىلىپ ، جىمى ماجىرانى چىرايلىقچە ھەل قىلغۇسى يوق بولۇپ چىقسىچۇ ؟ رېستون نېمىلا دېگەنبىلەن مېنىڭ بىر تۇغقان قېرىندىشىم . ئۇنىڭ قاراپ تۇرۇپ تەئەللۇقاتتىن ئايرىلىپ قېلىشىغا چىداپ تۇرغىلى بولمايدۇ - دە .» روبېرت بۇ چاغلاردا ھەممىنى ئۆز ئىلكىگە ئېلىپ بولغاچقا ، ئۇنىڭ مەردلىكى تۇتۇپ كەتكەندى . شۇڭا ، بىرلەشمە قانۇن ئىشخانىسىدىكى ئوبالىئانغا مۇشۇ ئەلچىلىكنى تاپشۇرۇش قارارىغا كەلدى . چۈنكى ، ئوبالىئان گەرچە ئادۋوكات بولسىمۇ ، لېكىن ئاجايىپ مۇلايىم ، مەجەزىمۇ ئېسىل ئادەم ئىدى . ئۇ جېننىغا رېستوننىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ قانداق ھېسسىياتتا ئىكەنلىكى ، ئەگەر رېستون ئۇنىڭ بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى داۋاملىق ساقلاپ قالسا ، مۇقەررەر ھالدا قانداق زىيانلارغا ئۇچرايدىغانلىقى ۋە باشقا سەۋەبلەرنى تەپسىلىي

چۈشەندۈرەلشى مۇمكىن . روپېرت يەنە جېننىغا ئاز - تولا مەردلىك قىلىشىنىمۇ ئويلىدى ، يەنى جېننى ئەللىك مىڭ دوللار ياكى يۈز مىڭ دوللار ۋە ياكى ئۇنىڭدىن ئېشىپ يۈز ئەللىك مىڭ دوللار ئالمەن دېسىمۇ مەيلى ، دېگەن يەرگە كەلدى . قارارى پىشقاندىن كېيىن ، ئوبالىئاننى چاقىرتىپ كېلىپ ، ئۇنىڭغا يۈزمۈيۈز تۇرۇپ يوليورۇق بەردى . ئوبالىئان گان جەمەتىنىڭ مال - مۈلۈك جەھەتتىكى مەسلىھەتچى ئادۋوكاتى بولغاندىكىن ، ئۇنىڭ رېستوننىڭ ئەڭ ئاخىرقى قارارى ھەققىدە سۈرۈشتۈرۈپ بېقىش بۇرچى بار - دە ، ئەلۋەتتە .

ئوبالىئان چىكاگوغا بېرىپلا رېستوننى ئىزدەپ ، ئۇنىڭ ئۆيدە يوقلۇقىنى بىلدى ، ئۇ بۇنى تازا ئوبدان پۇرسەت دەپ قاراپ ، ئۇدۇللا خىد باغچىسىدىكى تۇرالغۇغا باردى - دە ، ئىسىم كارتۇشكىسىنى جېننىغا كىرگۈزدى . جېننى ئۇنىڭ كېلىشتىكى غەزىبىدىن تامامەن خەۋەرسىز ئىدى ، بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن پەسكە چۈشۈپ ، ئۇنى مۇلايىملىق بىلەن كۈتۈۋالدى .

— ئۆزىڭىز گان خانىم بولامسىز؟ — دەپ سورىدى ئۇ بېشىنى سەل - پەل لىڭشىتىپ تۇرۇپ .

— شۇنداق ، — دەپ جاۋاب بەردى جېننى .

— مەن ناتتو زىتورى ئوبالىئان بىرلەشمە قانۇن ئىشخانىسىدىكى ئوبالىئان بولمەن ، كارتۇشكىدىنمۇ كۆرگەن بولغىدىڭىز ، — دەپ گەپنى باشلىدى ئۇ ، — بىز مەرھۇم گان جانابلىرىنىڭ — سىزنىڭ — ھىم . . . گان ئەپەندىنىڭ دادىسىنىڭ . . . قانۇن مەسلىھەتچىسى بولىمىز . مېنىڭ بۇنداق ئۈسۈپلا كەلگىنىمدىن ھەيران قېلىۋاتقانسىز بەلكىم ، لېكىن ئېرىڭىزنىڭ دادىسى ۋەسىيەتنامىدە گان ئەپەندى بىلەن ئىككىڭىزلىرىگە زور دەرىجىدە مۇناسىۋەتلىك شەرتلەرنى ئوتتۇرىغا قويغانىدى . بۇ شەرتلەر ئىنتايىن مۇھىم ، ناۋادا گان ئەپەندى سىزگە دېمىگەن بولسا ، مېنىڭچە سىزنى خەۋەرلەندۈرۈپ قويغىنىم تۈزۈك . پەرىزىمچە . . . كەچۈرۈڭ . . . ئەمما شۇنداق

قارىسام . . . ئۇ سىزگە دېمىگەن بولسا كېرەك . . . — ئۇ گېپىنى توختاتتى . ئۇنىڭ قاراشلىرىدىنلا ئەمەس ، پۈتۈن ئەپتىدىن سوئال سوراڭ ئالامىتى يېغىپ تۇراتتى .

— مەن تازا چۈشەنمەيۋاتىمەن ، — دېدى جېنى ، — ئۇ ۋەسىيەنامە توغرىسىدىكى ئىشلاردىن ئازراقمۇ خەۋىرىم يوق . ئەگەر ئۇنىڭدا مېنىڭ بىلىشىمگە تېگىشلىك جايلار بولغان بولسا ، مېنىڭچە گان ئەپەندى ماڭا دېمەي قالماستى . لېكىن ئۇ بۇ كەمگىچە ماڭا بۇ توغرىلۇق گەپ قىلىپ باقمىدى .

— ئوھو ! — ئوبالئان ئىنتايىن قانائەتلىنكەن ھالدا بىر نەپەس ئېلىۋالدى ، — ماۋۇ ئىشنى كۆرۈڭ ، ئويلىغىنىمنىڭ دەل ئەكسىچە بولۇپ چىقتى . ئەگەر رۇخسەت قىلسىڭىز ، مەن سىزگە بۇ ئىشنى بىرقۇر سۆزلەپ بېرىم . ئاندىن كېيىن ئۆزىڭىز بىر قارارغا كېلەرسىز ، تەپسىلىي ئەھۋالنى ئۇقۇپ باققۇڭىز بارمۇ — يا ؟ ئولتۇرۇپ پاراڭلاشساق قانداق ؟ — باياتىدىن بېرى بۇلار ئۆرە تۇرۇپ سۆزلىشىۋاتقاندى . بۇ گەپ بىلەن ، جېنى بېرىپ ساپاغا ئولتۇردى ، ئوبالئانمۇ بىر ساپانى تارتىپ ئەكېلىپ ، ئۇنىڭغا يېقىنراق ئولتۇردى .

— ئەمدى باشلاي ، — دېدى ئۇ ، — مېنىڭچە مۇنداق بىر ئىشنى ، يەنى گان ئەپەندىنىڭ دادىسىنىڭ سىز بىلەن ئوغلىنىڭ بۇنداق بىرىكىشىگە جېنىنىڭ بارىچە قارشى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ ئولتۇرۇشۇمنىڭ ھاجىتى بولمىسا كېرەك .

— خەۋىرىم بار ، — جېنى شۇنچىكى دەپ قويۇپلا ، گېپىنى توختىتىۋالدى . شۇ تاپتا ئۇ گوپا ئەس — ھوشىنى يوقىتىپ قويۇۋاتقاندا بولۇپ ، بىئاراملىق ۋە سەل — پەل قورقۇنۇچ ھېسسىغا چۆكۈپ كېتىۋاتاتتى .

— گان جانابلىرى ئالەمدىن ئۆتۈشتىن ئىلگىرى ، — دەپ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ئوبالئان ، — سىزنىڭ ئوھو . . . رېستوگان ئەپەندىگە ئېتىرازىنى بىلدۈرگەندى . كېيىن ۋەسىيەنامىگە مال — مۈلۈكنى تەقسىم قىلىش توغرىسىدىكى

شەرتلەرنى تىزىملىك قىلىپ قويۇپ ، ئوغلەمنى ، يەنى سىزنىڭ . . . ئوھو . . . سىزنىڭ ئېرىڭىزنى ئۆزىگە تېگىشلىك پايدىدىن ئاسانلىقچە بەھرىمەن بولالمايدىغان قىلىپ قويدى . قائىدە بويىچە ئېيتقاندا ، ئۇ گان جەمەتى شىركىتىنىڭ تەئەللۇقاتىنىڭ تۆتتىن بىر ئۆلۈشىگە ۋارىسلىق قىلىشى كېرەك ئىدى . بۇنى ھازىر مۇشۇ ئەتراپتا ئېقىۋاتقان قىممىتى بويىچە ھېسابلىغاندا ، بىر مىليون ياكى ئۈچ مىليون ئارتۇقراق دوللارغا توغرا كېلىدۇ ؛ بۇنىڭدىن سىرت ، يەنە باشقا مال - مۈلۈكنىڭ تۆتتىن بىر ئۆلۈشىگىمۇ ئىگە بولۇشى مۇمكىن ئىدى ، بۇمۇ بەش يۈز مىڭ دوللارغا توغرا كېلىپ قالىدۇ . مەن گان جانابلىرىنىڭ ئوغلەننىڭ مۇشۇ بىر ئۆلۈش مال - مۈلۈكىگە ۋارىسلىق قىلىشىنى تۆت كۆز بىلەن كۈتۈپ كەلگەنلىكىگە ئىشىنىمەن . بىراق سىزنىڭ . . . ئوھو . . . گان ئەپەندىنىڭ دادىسى تۈزگەن شەرت بويىچە بولغاندا ، رېستورانت گان ئەپەندى دادىسىنىڭ مەلۇم بىر خىل ۋەسىيىتىگە ئەمەل قىلمىغۇچە ، ئۆزىگە تېگىشلىك مۇراسقا ئېرىشەلمەيدۇ .

ئوبالئان گېپىنى توختىتىۋالدى ، شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆز قارىچۇقى چاناقلىرىنىڭ ئىچىدە توختىماستىن ئالدى - كەينىگە ، ئوڭغا - سولغا مىدىرلىماقتا . گەرچە ئۇ ئۈنۈم ھاسىل قىلالىشىغا ئاغدەك ئىشەنچ بىلەن كەلگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئەمدى جېننىنىڭ جىلۋىلىك چېھرىدىن ئىختىيارسىز قاتتىق ھاياجانغا چۈشمەكتە ئىدى . ئۇ رېستورانت جىمى ئادەمنىڭ قارشىلىقىغا پىسەنت قىلماي ، ئۇنى ئۆز ئىلكىدە مەھكەم تۇتۇپ كەلگەنلىكىنىڭ سەۋەبىنى ئەمدى چۈشەندى . جېننىنىڭ ئېغىز ئېچىشىنى كۈتۈپ ئولتۇرغاچ ، ئۇنىڭغا ئاستىرتىن سەپسالدى .

— ئۇ ۋەسىيەتنىڭ مەزمۇنى قانداق ئىدى ؟ — دەپ سورىدى جېننى ئاخىر ، شۇ تاپتا ئۇنىڭ نېرۋىسى جىمجىتلىقنىڭ بېسىمىغا ئۇچراپ ، سەل جىددىيلىشىپ قېلىۋاتتى .

— بۇنى سوراپ مېنى قەۋەتلا خۇشال قىلدىڭىز ، — دېدى ئوبالئان ، — ئەمما بۇ ھەقتە سۆز ئېچىش مېنىڭچە ناھايىتى

قىيىن ، ھەقىقەتەنمۇ قىيىن . مەن ھازىر گان جەمەتنىڭ مال - مۈلكى توغرۇلۇق زىيارەت قىلغۇچى سالاھىيىتى بىلەن كەلدىم ، يەنى ئۆزۈمنى گان جانابلىرىنىڭ ۋەسىيىتىنىڭ ئىجراچىسى دېسەممۇ بولىدۇ . مەن سىزنىڭ . . . ئوھو . . . گان ئەپەندىنىڭ بۇ ئىشتىن تولمۇ دىققەت بولۇپ تۇرۇۋاتقىنىنى ، سىزنىڭمۇ بۇنى ئاڭلىغاندىن كېيىن چوقۇم دىققەت بولۇپ كېتىدىغىنىڭىزنى بىلىمەن . ئەمما بۇ ھېچ ئىلاج يوق ، ئىمكانقەدەر ھەل قىلمىسا بولمايدىغان ئىش . شۇ تاپتا مېنىڭ بۇ گەپلەرنى دېيىشكە پەقەتلا رايىم بارمىسىمۇ ، ئەمما سىزگە ھەقىقىي ئەھۋالنى ئېنىق چۈشەندۈرۈپ قويمايمۇ بولمايدۇ . گان جانابلىرىنىڭ ۋەسىيىتىدە بەلگىلەنگەن ھېلىقى چارىگە كەلسەك ، ئۇ ، ئۇ ، — ئۇنىڭ كۆز قارىچۇقلىرى يەنە تىنىمسىز ھەرىكەتلىنىشكە باشلىدى ، — ئۇ سىزدىن . . . ئوھو . . . سىزدىن ئايرىلىپ كېتىشىنى خالىمىسا ، — ئۇ سەل توختىۋېلىپ يەنە سۆزلىدى ، — ئۇ چاغدا بۇ مىراستىن ياكى باشقا مىراسلاردىن بەھرىمەن بولالمايدۇ ياكى يىلىغا پەقەت ئون مىڭ دوللار كىرىمگىلا ئىگە بولىدۇ ، بۇمۇ تېخى ئۇنىڭغا سىز بىلەن توي قىلىش شەرتى بىلەن بېرىلىدۇ ، — ئۇ يەنە سەل توختىۋېلىپ ، سۆزىنى داۋام قىلدۇردى ، — يەنە بىر يېرى ، ھېلىقى ۋەسىيەتنامىدە ئۇنىڭ ئويلىنىشى ئۈچۈن ئۈچ يىللىق مۆھلەت بەلگىلەپ بېرىلگەندى ، ھازىر بۇ مۆھلەتنىڭ قەرەلى توشۇشقا ئاز قالدى .

ئۇ سۆزدىن چىپىدە توختاپ قالدى ، كۆڭلىدە : «جېنىدا قانداق ھېسسىيات توقۇنۇشى يۈز بېرەركىن» دېگەن ئوي كەزمەكتە ئىدى ، بىراق جېنى ئۇنىڭغا قارىغىنىچە داڭقىتىپلا قالغانىدى . ئۇنىڭ كۆز ئالدىنى ۋەھىمە ، ئازاب ھەم شۇم قىسمەت تۇمانلىرى قاپلىۋالدى . ئۇ ئەمدى چۈشەندىكى ، رېستو ئۇنى دەپ مال - مۈلۈكنى قۇربان قىلغانىكەن . ئۆزىنىڭ يېقىننىڭياقى قىلىۋاتقان سودىسى قايتىدىن باش كۆتۈرۈش ۋە ئۆز ئالدىغا ئىش تۇتۇش ئۈچۈن قىلىنغان بىر خىل تىرىشچانلىق ئىكەن . يېقىنقى بىرنەچچە

يىلدىن بېرى ، جېنى ھەمىشە ئۇنىڭ خىيالغا پېتىپ ،
بىئاراملىنىپ يۈرۈۋاتقىنىنى چېلىقتۇرۇپ قالاتتى ، بۇنىڭ
سەۋەبىنى مانا ئەمدى چۈشەندى . ئەسلىدە رېستو كۆڭۈلسىز
ھېسلاغا چىرمىلىپ ، مال - مۈلۈكتىن مەھرۇم بولۇشنىڭ
ئەلىمدە غەم - غۇسسىگە پېتىپ يۈرگەنكەن . ئەمما بۇ توغرىلۇق
جېنىغا پەقەتلا تىنىمىغان . ئەسلىدە دادىسى ئۇنىڭغا تېگىشلىك
مىراسنى ئەمەلدىن قالدۇرغانكەن - دە !

ئوبالىئان جېنىغا روبىرو ئولتۇرغانىدى ، شۇ تاپتا ئۆزىمۇ
خىجىل بولۇپ كېتىۋاتاتتى . جېنىنىڭ يۈزىدىكى ئىپادىنىڭ
بارا - بارا روشەن تۈس ئېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، كۆڭلىدە ئۇنىڭغا
ئېچىنىپ قالدى . لېكىن ، جېنىغا ھەقىقىي ئەھۋالنى ئېنىق
چۈشەندۈرۈپ قويمايمۇ بولمايتتى .

— سىزگە بۇ شۇم خەۋەرنى ئەكەلگىنىم ئۈچۈن ، ئالدىڭىزدا
ئىنتايىن خىجىلمەن ، — ئۇ جېنىنىڭ دەماللىققا جاۋاب
قايتۇرىدىغان تۈرى يوقلۇقىنى كۆرۈپ ، بۇنىڭغا شۇنداق دېدى ، —
سىزگە راست گەپنى ئېيتسام ، ئۆزۈممۇ ناھايىتى قىيىن ئەھۋالدا
قالدىم . مەندە سىزگە قارىتا ھېچقانداق يامان غەرەز يوق . بۇنى
ئەلۋەتتە چۈشىنىشىڭىز كېرەك . ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر ئىككىمۇ
ھازىر سىزگە قارىتا ھېچبىر يامان ئويى يوق . بۇنىڭغا
ئىشىنىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن . ۋەسىيەتنامىنى ئوقۇغان چاغدىلا ،
مەن سىزنىڭ . . . ئوھو . . . گان ئەپەندىگە : «بۇ ئادىللىق
بولماپتۇ» دېگەندىم ، بىراق مەن پەقەت گان جانابلىرىنىڭ
مەسلىھەتچىسى ھەم ۋەسىيەتنى ئىجرا قىلغۇچىمەن ، خالاس .
مېنىڭ ئەلۋەتتە ئىلاجىم يوق . مەن سىزنى بۇ ئىشنىڭ
ھەقىقىتىدىن خەۋەردار بولسا ، ئېرىگە ياردەم قىلىشى ، — ئۇ سەل
توختىۋېلىپ يەنە سۆزلىدى ، — ھەل قىلىشنىڭ بىرەر ئامالىنى
تېپىپ چىقىشى مۇمكىن ، دەپ ئويلىغانىدىم . ئەگەر ئۇياق مال -
مۈلۈكتىن پۈتۈنلەي مەھرۇم بولىدىغان بولسا ، مېنىڭچە بۇ تازىمۇ
ئېچىنىشلىق ئەھۋال ، بۇنىڭغا ئۇ ياقنىڭ قېرىنداشلىرىمۇ

ئېچىنىۋاتىدۇ .

جېنى باياتىدىن بېرى بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ، كۆزلىرىنى پولىدىن ئالماي ئولتۇرغانىدى ، بۇ گەپنى ئاڭلىغاندىن كېيىن بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىدى .

— ئۇ مەرۇم بولسا مۇتلەق بولمايدۇ ، — دېدى ئۇ ، — بۇنداقتا ناھەقچىلىك بولىدۇ . — دە .

— بۇ سۆزىڭىز بىلەن مېنى ناھايىتىمۇ خۇرسەن قىلىۋەتتىڭىز ، گان . . . گان خانىم ، — ئۇ تۇنجى مەرتەم ھېچ ئىككىلەنمەيلا شۇنداق دەپ ئاتىدى ، — سىزگە كۆڭلۈمدىكىنى ئوچۇق ئېيتسام ، بۇ يەرگە كەلگۈچە سىزنىڭ بۇ خەۋەرنى باشقىچە بىر خىل پوزىتسىيە بىلەن قارشى ئېلىشىڭىزدىن ئەنسىرىگەندىم جۇمۇ . گان ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ نەسەبداشلىق كۆزقارشى كۈچلۈك ئىكەنلىكىنى سىزمۇ بىلىسىز . گان ئاغچا خېنىم ، يەنى سىزنىڭ . . . ئوھو . . . ئېرىڭىزنىڭ ئاپىسى ئىنتايىن ھاكاۋۇر ، ھېچكىمگە ئارىلاشمايدىغان ئايال ئىدى ، ئۇياقنىڭ ئاكا — سىڭىللىرىنىڭمۇ تۇغقانچىلىق مۇناسىۋىتىگە كەلگەندە بويىنى ناھايىتى قاتتىق . ئۇلار سىزلەرنىڭ بۇ خىل مۇناسىۋىتىڭىزلەرنى بىنورمال ھەم — مېنىڭ پەلپەتەشلىكىمنى كەچۈرگەيسىز — ھېچكىمنى قانائەتلەندۈرەلمەيدۇ ، دەپ قارىشىدۇ . خەۋىرىڭىزدە بولسا كېرەك ، نەچچە يىلنىڭ ئالدىدا سىرتتا گەپ — سۆز ئۇلغىيىپ كەتكەندە ، گان جانابلىرى ئائىلىنىڭ نام — ئابروۋىنى ھېسابقا ئېلىپ ئولتۇرۇپ ، بۇ ئىشقا ھەرگىز مۇرەسسەلەشكىلى بولمايدۇ ، دەپ قاراپ ، ئوغلى توغرىلۇق : «قەدەمنى باشتىلا خاتا باسقان» دېگەن پىكىردە بولغانىدى . شۇڭا ، ۋەسىيەتنامىدىكى شەرتلەرنىڭ بىرىدە شۇنداق دېيىلگەنكى ، ئەگەر ئېرىڭىز . . . كەچۈرۈڭ . . . ئۇياقنىڭ ئوغلى سىزدىن مۇناسىۋەتنى ئۈزمەي تۇرۇپ ، تېگىشلىك مىراسقا ۋارىسلىق قىلىش خىيالىدا بولىدىغان بولسا ، ئۇ چاغدا مەن بايام سىزگە ئېيتقان ھېلىقى يىلىغا ئون مىڭ دوللارلىق كىرىمدىن بەھرىمەن بولۇش ئۈچۈن ، چوقۇم . . . ئوھو ، ئۇياق مېنى

ئەپۇ قىلغاي ، بەلكىم مەن بەك رەھىمسىزلىك قىلىۋاتقانمۇ ، ئەمما قەستەن شۇنداق قىلىۋاتقىنىم يوققۇ ، ئۇ چوقۇم ئاۋۋال سىز بىلەن توي قىلىشى كېرەك .

جېنى يۈرىكىدىكى ئازابنى زورىغا بېسىۋېلىپ ئولتۇردى . ئۇنىڭغا بۇ ئادەمنىڭ ئۇنىڭ ئالدىدا بۇنداق گەپلەرنى قىلىشى تازىمۇ رەھىمسىزلىك بولۇپ تۇيۇلدى . بۇنداق قانۇنسىز ئەر - خوتۇن بولۇپ يۈرۈشكە ئۇرۇنۇشلارنىڭ ھەممىسى ئەمدى بەختسىزلىك بولۇپ چىققىلى تۇردى . ئەمدى بۇ خىل بەختسىزلىكنى ھەل قىلىشنىڭ بىرلا ئامالى بار ، ئۇ جېنىغا ناھايىتى ئايدىڭ . ئۇ رېستودىن ياكى رېستو ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىشى كېرەك . بۇنىڭدىن باشقا يول يوق . رېستونى يىلغا بېرىلىدىغان ئاشۇ ئون مىڭ دوللار بىلەن جېنىڭنى جان ئەت دېسە بولامدۇ ! بۇ تازىمۇ ئەخمەقلىق - دە .

ئوبالىئان جېنىنى قىزىقسىنىش ئىچىدە كۆزىتىپ ئولتۇرۇپ ، كۆڭلىدە : «رېستونى خاتا قىلدى دېسىمۇ ، دېمىسىمۇ بولغۇدەك . ئۇ نېمىدەپ باشتىلا بۇ ئايالنى نىكاھىغا ئېلىۋالمىغانكىنە ؟ نېمىدېگەن جەلىكار ئايال بۇ » دەپ ئويلىدى . — بۇ ئىش توغرىلۇق ، گان خانىم ، مەن سىزگە پەقەت مۇنداق بىر نۇقتىنى ئىزاھلاپ ئۆتمەكچىمەن ، — ئۇ مۇلايىملىق ۋە رايىشلىق بىلەن سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ، — مېنىڭچە ، بۇ گەپنى دېيىش - دېمەسلىكنىڭ سىزگە ھېچ ئالاقىسى يوق بولسا كېرەك ، ئەمما مەن ۋەزىپىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن كەلگەنمەن ، شۇڭا سىزگە دېيىشنى لايىق تاپتىم . سىزنىڭمۇ ئۇنى مېنىڭ سۆزلەۋاتقاندىكى پوزىتسىيەم بىلەن قوبۇل قىلىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن . ئېرىڭىزنىڭ سودا ساھەسىدىكى مۇناسىۋىتىدىن ئېنىق خەۋىرىڭىز بارمىدى ، يوقمىدى ؟

— يوق ، — ئاددىيلا جاۋاب بەردى جېنى .
— ئۇنداق بولسا ، سىزگە چۈشىنىشلىك بولسۇن ئۈچۈن ، گەپنى قىسقىلا قىلاي ، دېمەكچى بولغىنىم ، ناۋادا سىزدە

ئېرىڭىزنىڭ بۇ ئىنتايىن مۈشكۈل ۋەزىيەتتىن قۇتۇلۇشىغا ياردەم بېرىش نىيىتى بار بولسا . . . ئوچۇقىنىلا دەۋىرەي ، ئەگەر سىزنىڭ ئۇياقتىن ئۆز رازىلىقىڭىز بىلەن ئايرىلىپ كېتىپ باشقىچە يول تۇتۇش ئويىڭىز بار بولسا ، ئۇ چاغدا . . . خۇشاللىق بىلەن ئېيتىمەنكى . . . ئۇ چاغدا مەيلى قانچىلىك دېسىڭىز ، مەسىلەن . . . ئوھو . . .

جېنى ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى - دە ، بارماقلىرىنى قاراسلاقتىنچە ، خارامۇش ھالدا دېرىزە قېشىغا باردى ، ئارقىدىن ئوبالئانمۇ ئورنىدىن تۇردى .

— مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، ئەگەر سىز مۇناسىۋەتنى ئۈزۈش قارارىغا كەلگەن بولسىڭىزلا ، سىز قانچىلىك پۇلنىڭ ئېتىمى چىقارسىڭىز ، ئەللىك مىڭمۇ ياكى يۈزمىڭمۇ ، — ئوبالئاننىڭ چىرايى سەل جىددىي تۈسكە كىردى ، — ئۇلار دېگىنىڭىزنى سىزنىڭ نامىڭىزدا بانكىغا ئايرىم قويمىقچى ، خالىغان ۋاقىتتا ئېلىپ ئىشلەتسىڭىز بولىدۇ . سىزنى كەلگۈسىدە ھېچ نەرسىدىن خىجالەت قىلماسلىققا كاپالەتلىك قىلىشماقچى .

— بولدى ، سۆزلىمەيلا قويۇڭ ، — دېدى جېنى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆڭلى بۇزۇلغىنىدىن گەپ قىلغۇدەكمۇ ھالى قالمىغاننىڭ ئۈستىگە ، ئوبالئاننىڭ سۆزىگە قۇلاق سېلىپ تۇرۇپرىشكە پىسخىكا ۋە فىزىئولوگىيە جەھەتتىنمۇ رەغدى قالمىغاندى ، — ئەمدى گەپ قىلماڭ . كېتىڭ ، مېنى بۇ يەردە يالغۇز قويۇڭ . مەن ئۇنىڭدىن چوقۇم ئايرىلىپ كېتىمەن ، ئۆز خاھىشىم بىلەن ئايرىلىپ كېتىمەن . تەييارلىقىم پۈتكەن ھامان كېتىمەن . ئەمدى پەقەتلا گەپ قىلمىسىڭىز ، بولامدۇ ؟

— يۈرىكىڭىزنىڭ ئازابلىنىۋاتقانلىقىنى مەنمۇ چۈشىنىپ تۇرۇپتىمەن ، گان خانىم ، — ئۇنىڭ ئازابىنى ئېنىق چۈشىنىپ يەتكەن ئوبالئان سۆزىنى يەنە داۋام قىلدۇردى ، — مەن ئېنىق چۈشىنىۋاتمەن ، ماڭا ئىشىنىڭ . دېمەكچى بولغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى دەپ بولدۇم . مېنى ئەپۈ قىلغايىسىز ، بۇنداق

ئەلچىلىكنى قىلماق تەس — ھەقىقەتەنمۇ تەس ئىكەن . مەنمۇ ئامالنىڭ يوقىدىن كەلگەن ، تازىمۇ ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولدى بۇ . ئىسىم كارتۇشكامنى مانا ماۋۇ يەرگە قويۇپ قويدۇم ، ئىسىمغا دىققەت قىلغايىسىز . سىز قاچان چاقىرتسىڭىز ، مەن شۇ زامان ئالدىڭىزدا ئۈنمەن ياكى ماڭا خەت يازسىڭىزمۇ بولىدۇ . بىرمۇنچە ۋاقتىڭىزنى ئالدىم ، مېنى ئەپۈ قىلغايىسىز . سىزدىن ئۈمىد قىلىدىغىنىم ، مېنىڭ بۇ يەرگە كەلگىنىمنى ئېرىڭىزگە دېمىگەن بولسىڭىز . ئەڭ ياخشىسى ئۆزىڭىز بىر قارارغا كەلسىڭىزكەن . ئۇياق بىلەن ناھايىتى ئوبدان ئاغىنىدارچىلىق قىلىپ كېلىۋاتقاندىم ، ئۇنىڭغا ھەقىقەتەنمۇ يۈز كېلەلمەيمەن .

جېنى كۆزىنى پولىدىن ئۈزمەي تۇرىۋەردى .
ئوبالىئان ئىشكىنىڭ قېشىغا بېرىپ قوزۇقتىن پەلتوسىنى ئالدى ، جېنى كۈنۈپكىنى بېسىپ دېدەك سئاننى چاقىردى - دە ، ئۆزى كۈتۈپخانغا كىرىپ كەتتى ، ئوبالىئان ئىتتىك - ئىتتىك چامداپ ، ئىشكىتىن چىقىپ كەتتى . ئۆي خالىي قالغاندىن كېيىن ، جېنى كۆزلىرىنى پولىغا تىككىنچە ئېڭىكىنى تۇتۇپ ئولتۇرۇپ قالدى ، بىردىنلا ئۇنىڭ كۆزلىرىگە يەرگە سېلىنغان تۈرك گىلىمىنىڭ نۇسخىلىرى بارا - بارا غەلىتە شەكىللەرنى ھاسىل قىلىۋاتقاندەك كۆرۈنۈشكە باشلىدى . ئۇ ئۆزىنى كىچىككىنە بىر كەپىدە كۆردى ، يېنىدا ۋىستادىن بۆلەك ھېچكىم يوق ئىدى ، كېيىن يەنە رېستونى باشقا بىر دۇنيادا كۆردى . رېستونىڭ يېنىدا گىرالدا خانىم تۇراتتى . جېنى ئۆزىنىڭ ئۆيىنىڭ قۇرۇقىدىلىپ قالغىنىنىمۇ كۆردى ، ئاندىن كېيىن ئۇنىڭ كۆزىگە ئۇزاققا سوزۇلغان زېرىكىشلىك ۋاقىتلار كۆرۈنگەندەك بولدى ، ئاندىن كېيىن . . .

ئۇ ئۆزىنى يىغىدىن ئارانلا تۇتۇۋېلىپ ، قاتتىق بىر ئۆھ تارتىپ قويدى . مەڭزىگە تامغان بىر تامچە ياشنى قولى بىلەن سۈرتۈۋەتكەندىن كېيىن ، ئاستا ئورنىدىن تۇردى .
«زادى شۇنداق بولماقچىدى ، — دېدى ئۆزىگە ئۆزى

پىچىرلاپ ، — چوقۇم شۇنداق بولماقچىدى . بالدۇرراق مۇشۇنداق بولۇشى كېرەك ئىدى . ئۇھ ، خۇداغا شۈكۈر ، ھېلىمۇ ياخشى دادام بالدۇر كېتىپ قالغانىكەن ! ھەرھالدا ئۇ بۇ ئىشلارنى كۆرمىي قالدى . »

53

رېستو ئەسلىدە «مەيلى جېنى بىلەن ئايرىلىپ كېتەي ياكى قوشۇلاي ، ئۇنىڭغا بىر قۇر چۈشەندۈرۈپ قويۇشۇم كېرەك» دېگەن قارارغا كېلىپ بولغانىدى ، شۇڭا ئوبالئان كېلىپ كېتىپ ئۇزاق ئۆتمەيلا ، ئۇنىڭ تەشەببۇسىمۇ ئەمەلگە ئېشىپ قالدى . ئوبالئان كەلگەن ئاشۇ كۈنى ، ئۇ ۋىسكونسىندىكى ھىدۋېگ دەپ ئاتىلىدىغان كىچىككىنە بىر سانائەت شەھىرىگە كەتكەنىدى ، ئۇ يەردىكىلەر لىفتنى ھەرىكەتلەندۈرۈش ئۈچۈن ئىشلەتكىلى بولىدىغان بىر خىل يېڭى گېنېراتورنى كەشىپ قىلىشقانىكەن ، ئۇ كۈنى گېنېراتورنىڭ سىناق قىلىنىشىنى ئېكسكۇرسىيە قىلىشقا رېستونىمۇ تەكلىپ قىلىشقان ، ئۇمۇ بېرىپ ، مەبلەغ سېلىش مۇمكىنچىلىكى بار - يوقلۇقىنى بىر كۆرۈپ كەلمەكچى بولغانىدى . ئېكسكۇرسىيىدىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن جېنى بىلەن سۆزلىشىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويغانىدى . كىم بىلسۇن ، مانا ئىشىكتىن كىرىپلا بىر خىل روھىي چۈشكۈنلۈكنى سېزىپ قالدى . چۈنكى ، جېنى گەرچە كەسكىن ، توغرا خۇلاسگە كېلىپ بولغان بولسىمۇ ، لېكىن يۈرىكىدىكى ھېسسىياتىنى يوشۇرۇشقا ئامالسىز ئىدى . ئۆزى قوللىنىشقا تېگىشلىك ھەرىكەت توغرىلۇق راسا باش قاتۇرغاندىن كېيىن ، «بۇ يەردىن كەتكىنىمنىڭ ئۆزىلا ئەڭ ياخشى چارە» دېگەن ئويغا كەلگەن بولسىمۇ ، بىراق بۇ قارارنى رېستوغا چۈشەندۈرگۈدەك ماغدۇرى يوقلۇقىنىمۇ ھېس قىلدى . ئەمەلىيەتتە رېستو ئۇنىڭدىن رازىمەنلىك بىلەن ئايرىلىپ كەتسىلا بولاتتىغۇ .

جېنىنى مۇشۇنداق ھەرىكەتنىڭ — ئايرىلىپ كېتىشنىڭ زۆرۈر ، تېگىشلىك ئىكەنلىكىگە قەتئىي ئىشىنەتتى . رېستو ئۇنى دەپ شۇنچىۋالا نۇرغۇن دۇنيادەپىنىدىن ۋاز كېچىشكە رازى بولغان تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭدا بۇنداق جاسارەتنىڭ بولۇشى ھەرگىزمۇ مۇمكىن ئەمەس - دە . رېستونىڭ خەۋپ - خەتەرگە قارىماي ، لام - جىم دېمەي ، ئىشنى بۇ كەمگىچە سۆرەپ كەلگەنلىكى جېنىنى تولىمۇ ھەيرەتتە قالدۇردى .

رېستو ئۆيگە كىرىپ كېلىۋاتقاندا ، جېنىنى ئۇنى ئاۋۋالقىدەك ئىللىق چىراي بىلەن قارشى ئېلىشقا خېلىلا كۈچىگەن بولسىمۇ ، ئانچە تەبىئىي بولالماي قالدى .

— سەپەردىن ياخشى كەلدىڭىزمۇ ؟ — جېنىنى ئادەت بولۇپ كەتكەن سۆز بىلەن تىنچلىق سورىدى .

— ناھايىتى بەلەن ، — جاۋاب بەردى رېستو ، — ئۆيىڭچى

تىنچلىقمۇ ؟

— تىنچلىق ، — جېنىنى ئۇنىڭ كەينىدىن كۈتۈپخانغا بىللە كىردى . رېستو لاخشىگەر بىلەن تام مەشتىكى ئوتنى بىر چۇقچىلىمۇ تەكەندىن كېيىن ، بۇرۇلۇپ ئۆيىڭچىنى بىرقۇر كۆزدىن كەچۈرۈپ چىقتى . بۇ چاغ يانۋار ئېيىنىڭ بىر كۈنىدىكى چۈشتىن كېيىن سائەت بەش بولغان مەزگىل ئىدى . جېنىنى بىر دېرىزىنىڭ قېشىغا بېرىپ ، پەردىنى چۈشۈرۈپ قويۇپ شۇنداق ئارقىسىغا ئۆرۈلۈۋىدى ، رېستونىڭ ئۆزىگە دىققەت قىلىپ قاراپ تۇرغانلىقىنى كۆردى .

— بۈگۈن رەڭگىروپىڭىز بۆلەكچىلىدىغۇ ، سىزگە نېمە بولدى ؟ — رېستو جېنىنىڭ مۇئامىلىسىدىكى نورمالسىزلىقىنى سېزىپ سورىدى .

— ھېچنېمە ، ئۆزۈمنى ناھايىتى ئوبدان سېزىۋاتمەنغۇ ، — ئۇنىڭ ئاغزىدا شۇنداق دېگىنى بىلەن ، لەۋلىرى بوشقىنا تىترەۋاتقىنىنى رېستو كۆرۈپ قالدى .

— مەندىن يوشۇرالماسىز ، — رېستو ئۇنىڭغا قانداقلىپلا

قالغاندى ، — ئىچىڭىزدە نېمە دەرد بار ؟ ئۆيدە نېمە ئىش يۈز بەردى ؟

جېنى بېشىنى كەينىگە ئۆرۈپ بىر تىنىۋېلىپ ، ئۆزىنى سەل بېسىۋالدى - دە ، ئاندىن يەنە بۇرۇلۇپ ، رېستونىڭ ئالدىغا كەلدى .
— بۇ مۇنداق ئىش ئىدى ، — ئۇ گەپنى ئارانلا باشلىدى ، — مەن سىز بىلەن كىچىككەنە بىر ئىش توغرۇلۇق سۆزلەشمەكچىدەم .

— كۆڭلىڭىزدە بىر ئىش بارلىقىنى بىلگەندەم ، — دېدى رېستو چىرايىغا ئازراق كۈلكە يۈگۈرتۈپ ، بۇ گەپ ئۆز ئىچىگە ئالغان كەسكىن مەنىنى كۆڭلى تۇيۇۋالغاندى ، — زادى نېمە ئىش ئىدى ؟

جېنى گەپنى نەدىن باشلاشنى بىلمەي ، لەۋلىرىنى چىشلەنگىچە بىرپەس جىم بولۇپ قالدى . بىر كەمدىن كېيىن جىمجىتلىقنى بۇزۇپ :

— تۈنۈگۈن بۇ يەرگە ئوبالسىئان ئىسىملىك ، سىنىسىناتلىق بىرەيلەن كەلدى ، سىز ئۇنى تونۇمسىز ؟ — دېدى .

— ھەئە ، تونۇيمەن ، ئۇ نېمىدەپ كەپتۇ ؟
— ئۇ مەن بىلەن سىز ھەم دادىڭىزنىڭ ۋەسىيىتى توغرۇلۇق سۆزلەشكىلى كەلگەنكەن .

جېنى رېستونىڭ چىرايى دەرھال ئۆڭگەنلىكىنى كۆرۈپ ، گېپىنى توختىتىۋالدى .

— ئۇ نېمە ئېلىشتۇرۇپ بۇ يەرگە كېلىپ ، دادامنىڭ ۋەسىيىتى توغرۇلۇق سىز بىلەن سۆزلىشىپ يۈرىدىكەن ! — رېستو چىچاڭشىپ كەتتى ، — ئۇ سىزگە نېمە دېمەكچىكەن ؟

— ئاچچىقىڭىز كەلمسۇنچۇ ، — دېدى جېنى ئۆزىنى ناھايىتى تەمكىن تۇتقان ھالدا . چۈنكى بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئۆزىنى قاتتىق تۇتۇۋالسا بولمايدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى ، — ئۇ كىشى ماڭا سىزنىڭ مېنى دەپ قانچىلىك زور قۇربان بەرگەنلىكىڭىزنى ، يەنە مال - مۈلۈكتىن مەھرۇم

بولدىغان ۋاقتىڭىزنىڭ يېقىنلىشىپ قالغانلىقىنى ئېيتماقچىكەن .
سز دەرھال ھەرىكەتكە كېلىشنى خالىمامسىز ؟ مېنىڭدىن
ئايرىلغۇڭىز يوقما ؟

— ھۇ ، ئۆلۈمتۈك ! — دېدى رېستو دەرغەزەپ بولۇپ ، —
ئۇ نېمە ئېلىشتۇرۇپ مېنىڭ ئىشلىرىمغا ئارىلىشىۋالدىكىنە ؟ ھېچ
چۈشەنمىدىم ، بۇ خەقلەر ماڭا نېمانچە ئاقساقاللىق قىلىپ
كېتىشىدىغاندۇ ؟ — ئۇ غەزەپلەنگىنىدىن جالاقلاپ تىترەپ
كەتتى ، — ھەي ، لەنتىلەر ، تاينىلىق بۇ روبېرتنىڭ ئويناۋاتقان
ئويۇنى . ئوبالنى ئېمىدەپ مېنىڭ ئىشىمغا ئارىلىشىۋالدىكىنە ؟
ئىشنى بارغانسېرى مۇرەككەپلەشتۈرۈۋەتتىغۇ ! — شۇ تاپتا ئۇنىڭ
يۈزى بىنەپشە رەڭگە كىرىپ ، كۆزلىرىدىن غەزەپ ئۇچقۇنلىرى
چاچراپ كەتتى .

جېنى بۇ ھالنى كۆرۈپ ، قورققىنىدىن غالىلداپ تىترەپ ،
نېمە دېيىشنى بىلەلمەي تۇرۇپلا قالدى .
خېلى بىرھازادىن كېيىن ، رېستو سەل تىنچلىنىپ ، يەنە
سورىدى :

— ئۇ سىزگە زادى نېمىنى دېگىلى كەپتۇ ؟
— ئۇ دەيدۇ : سىز ئەگەر مەن بىلەن توي قىلسىڭىز ، يىلىغا
ئاران ئون مىڭ دوللارغا ئىگە بولالايدىكەنسىز ، ئەگەر مەن بىلەن
توي قىلماي ، داۋاملىق بىر ئۆيدە ئۆتۈۋېرىدىغان بولسىڭىز ، ئۇ
چاغدا ھېچنېمىگە ئىگە بولالمايدىكەنسىز . ئەگەر بىز ئايرىلىپ
كەتسەك ، ئۇ چاغدا بىر يېرىم مىليون دوللارلىق تەئەللۇقاتقا تولۇق
ئېرىشىدىكەنسىز . مېنىڭدىن ئايرىلىپ كەتكىنىڭىزنىڭ تۈزۈك
ئىكەنلىكىنى تېخى بىلمىدىڭىزمۇ ؟

ئۇ ئەسلىي بۇ مەركىزىي مەسىلىنى ئالدىراپ ئوتتۇرىغا
قويماقچى ئەمەس ئىدى ، ئەمما گەپ شۇ يەرگە كەلگەندە ، بۇ
مەسىلىمۇ تەبىئىيلا ئېغىزدىن چىقىپ كەتتى . جېنىدا شۇ زامان :
«ئەگەر ئۇ مېنى ھەقىقىي ياخشى كۆرىدىغان بولسا ، قەتئىيلا
قىلىپ (ياق) دەپ جاۋاب بېرىدۇ . ئەگەر ماڭا ئانچە تارتىشىپ

ئولتۇرمايدىغان يېرى بولسا، ئىككىلىنىدۇ، ئارقىغا تارتىدۇ، مەسىلىدىن ئۆزىنى قاچۇرىدۇ» دېگەن ئوي پەيدا بولدى.

— مېنىڭچە، — دېدى رېستو كەيپى ئۇچقان ھالدا، — مېنىڭچە بولغاندا، ھازىرچە ئارىلىشىۋېلىش ياكى ئالدىراپ بىر ئىش قىلىشنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق بولسا كېرەك. مېنىڭ ئاچچىقىم كەلگىنى، ئۇلار بۇ يەرگە كېلىپ مېنىڭ خۇسۇسىي ئىشلىرىمغا ئارىلىشىۋالسا بولاتتىچۇ.

جېنى ئۇنىڭ بۇ گېپىدىن بىر خىل سوغۇق مۇئامىلىنى، قەھر - غەزەپلا بار، مېھىر - مۇھەببەت يوقلۇقىنى سېزىپ، قاتتىق ئازار يېدى. ئۆزى دەيدىغان بولسا، ئۇنىڭ ئاساسلىق پىكرى ياكى ئۇ رېستودىن ئايرىلىپ كېتىش، ياكى رېستو ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كېتىش ئىدى. رېستوچۇ، ئۇ بىر ئاۋۇننىڭ ئارىلىشىۋالغانلىقىنى نۆۋەتتىكى مۇھىم مەسىلە دەپ قارايدىكەن. ئۇ ئۆزى تېخى بىر قارارغا كەلمەي تۇرغاندا بىر ئاۋۇننىڭ ئارىلىشىۋالغانلىقىنى ئۇنىڭ جەھلىنى قاتۇرۇپ قويۇپتۇ. جېنىچۇ، ئۇ گەرچە ئالدىدىن نۇرغۇن ئىشلار ئۆتكەن بولسىمۇ، ئۈمىد يېپىنى ئۈزۈۋەتمەي، «رېستو مەن بىلەن شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت بىر ئۆيدە ياشىغاندىن كېيىن، ئۇنى ماڭا كۆڭلى يوق دېگىلى بولمايدۇ، ئۇ ياكى ئايرىلىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى ئېنىق چۈشىنىپ يېتىدۇ، ياكى ئايرىلىشقا راستتىنلا چىدماي قالىدۇ» دەپ ئويلاپ يۈرۈپتەكەن. رېستونىڭ ئۇنى ئۆز نىكاھىغا ئالماي كەلگەنلىكىنىڭ ئەينى چاغلاردىكى قاتمۇقات توسالغۇلاردىن كۆرۈپ ئۇنى ئەپۈ قىلغانىدى. ئەمدىلىكتە مۇشۇ ئاخىرقى پەيتتە، جېنىدىن ئايرىلىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى تونۇپ يەتكەن تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭ يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىدىكى ھېسسىياتىنى ئاز - تولا ئىپادىلەپ قويۇشى كېرەك ئىدىغۇ. ئۇنىڭ مۇشۇ پەيتتىمۇ يەنە مۇشۇنداق سوغۇق مۇئامىلىدە بولۇۋاتقىنىدىن قارىغاندا، دېمەك جېنى رېستو بىلەن شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت ئەسرا بولۇپ تۇرۇقلۇق ئۇنى تازا دېگەندەك چۈشەنمەپتەكەن، ياق، بىر ھېسابتا تازا ئوبدان چۈشەنەتتى.

ئەسلىدىغۇ ، رېستونىڭ ياخشى كۆرۈش ئۈسۈلى ئۆزگىچىلا ئىدى . ئۇ ھەرقانداق ئادەمگە ئۆز مۇھەببىتىنى قىزغىن ، ئوچۇق - ئاشكارا ئىپادىلىيەلمەيدۇ . ئۇنىڭدا جېنىنى ئۆزىگە قارىتىپ ، ئۆز ئالدىقىدا مەھكەم تۇتۇپ تۇرۇشقا يەتكۈدەك مۇھەببەت بار بولغىنى بىلەن ، بىرەر مۇھىم ئىش يۈز بېرىپ قالغاندا ، جېنىنى قانات ئاستىغا ئېلىشقا يەتكۈدەك كۈچلۈك مۇھەببەت يوق . شۇ تاپتىمۇ ، ئۇ جېنىنىڭ تەقدىرى ئۈستىدە مۇنازىرىلىشىۋاتىدۇ . جېنىچۇ ، ئۇ يا ئالدىغا ، يا ئارقىغا چامدىغىلى بولمايدىغان بۇ مۇشكۈل ۋەزىيەتتە شىكەستىلەنگەن بولسىمۇ ، كەسكىن قارار تاپمىغان پۈتكۈل ھاياتىدا ، مانا بۈگۈن بىر قارارغا كەلدى . مەيلى رېستو خالىسۇن ياكى خالىمسۇن ، ئۇ رېستونى ھەرگىزمۇ بۇنداق قوربان بەرگۈزمەيدۇ . رېستو ئۇنىڭدىن ئايرىلىشنى خالىمىسىمۇ ، ئۇ رېستودىن چوقۇم ئايرىلىپ كېتىشى كېرەك . ئەمدى بۇ يەردە تۇرۇۋەرگەننىڭ ھېچبىر ئەھمىيىتى قالمىدى . ھازىر بۇنىڭ جاۋابى پەقەت بىرلا . شۇنداق قىلىپ رېستو ئۆز ھېسسىياتىنى ئازراقمۇ ئىپادىلىمەيدىكەن ؟

— ئۆزىڭىزمۇ ئويلاپ بېقىڭ ، دەررۇ بىر قارارغا كەلگىنىڭىز تۈزۈكمىكىن ؟ — جېنى ئۇنىڭ ئاغزىدىن ھېسسىياتىنى ئىپادىلەيدىغان بىرەر ئېغىز سۆز چىقىپ قالارمىكىن ، دېگەن ئۈمىدە ئۇنىڭدىن داۋاملىق سورىدى ، — سىزگە بېرىلگەن مۆھلەتكىمۇ ئاز قاپتۇغۇ ، شۇنداقمۇ ؟

بۇ گەپنى قىلىۋاتقىنىدا ، ئۇ ئۆزىنى تۇتۇۋالماي ، ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈپ قالغىنىنى چاندۇرۇپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ ، ئۈستەل ئۈستىدە تۇرغان بىر كىتابنى ئۇياقتىن - بۇياققا يۆتكەۋەردى . بۇنداق چاغدىكى ھەرىكەت ۋە گەپ - سۆزنىڭ ئادەمگە ناھايىتى قىيىن كېلىدىغانلىقىنى ھېس قىلدى . رېستو ئاچچىقلانغان چاغلاردا بەك قورقۇنچلۇق بولۇپ كېتەتتى . بىراق ، ھازىر ئۇنىڭ گىرالدى خانىمى بارغۇ ، جېنىدىن ئايرىلىشقا توغرا كەلگەن ھالەتتىمۇ ، ئۇنىڭغا ئانچە ئېغىر كەلمەسلىكى مۇمكىن ،

پەقەتلا ئۆزى خالىسىلا . ئەمەلىيەتتەمۇ ئۇنىڭ خالىمايدىغان يېرى يوق . جېنى ئۇنىڭغا نېمىلا قىلىپ بەرگەن بىلەن ، ئۇنىڭ ئۈچۈن مال - مۈلۈك دېگەن جېنىدىنمۇ مۇھىمراق - دە .

— ئالدىرىمىسىڭىزچۇ ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ تەرسالىق بىلەن ، — شۇ تاپتا ئۇنىڭ ئۆز ئاكىسىغا ، ئۆز ئائىلىسىدىكىلەرگە ۋە ئوبالئانغا بولغان غەزىپى تېخى بېسىلمىغاندى ، — تېخى بالدۇرغۇ . ئۆزۈمنىڭ زادى قانداق قىلماقچى ئىكەنلىكىمنى ئۆزۈممۇ بىلمەيمەن تېخى . بۇ خەقنىڭ نومۇسىزلىقىغا ھەقىقەتەن قول قويدۇم ! ئەمدى بۇ ھەقتە گەپ قىلىشنى خالىمايمەن . غىزا تەييار بولدىمۇ ؟ — شۇ تاپتا ئۇنىڭغا گويا ئۆزىنىڭ ئىززەت - غۇرۇرى يەرگە قاتتىق ئۇرۇلغاندەك تۇيۇلغانلىقتىن ، ئەدەپ - قائىدە دېگەنلەرنىمۇ بىر چەتكە قايرىپ قويدى . جېنىنى ھەم ئۇنىڭ شۇ تاپتىكى ھېس - تۇيغۇلىرىنى تامام ئېسىدىن چىقارغاندى . ئاكىسى روبېرتنىڭ ئۆزىنى ھاقارەتلىگىنىگە ئاچچىقى كېلىپ ، ئۆلۈپ قالايلا دەۋاتاتتى . ئۇنىڭ ھېلىقى بىرلەشمە قانۇن ئىشخانىسىغا بېرىپ ، جىمىسىنى بىر - بىرلەپ مۇشتلاپ ، دەردىنى راسا چىقىرىۋالغۇسى كېلىپ كەتتى .

لېكىن بۇ مەسىلىنى مۇشۇنىڭ بىلەنلا تاشلاپ قويۇشقا بولمايتتى ، شۇڭا غىزا ۋاقتىدا ، جېنى كەيپىياتى سەل جايغا چۈشكەندىن كېيىن ، بۇ گەپنى يەنە تەشتى . ۋىستا بىلەن سىئانى بار چاغدا بۇلارنىڭ گەپ - سۆزلىرى ئانچە قولشىپ بەرمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن جېنى پاراڭ ئارىلىقىدا بىر - ئىككى ئېغىز سۆز قىستۇرۇپ قويۇشنىمۇ قولدىن بەرمىدى .

— مەن باشقا يەرگە كېتىپ ، كىچىكرەك بىر ئۆي تېپىپ ئولتۇرسام بولۇپرىدۇ ، — ئۇ رېستونى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ئاڭلامدىكىن دەپ ، ئاۋازىنى سىلىق چىقىرىپ ئېيتتى ، — مەن بۇ يەردە تۇرمايمەن . يالغۇز ئادەمگە بۇنچۇالا چوڭ ئۆينىڭ كېرىكى يوق .

— خۇش بولۇپ كېتەي ، جېنى ، بۇ توغرىلۇق ئەمدى گەپ

قىلمىسىڭىزچۇ ، — دەدى رېستو تەرسالىق بىلەن ، — ئەمدى پەقەت ئاڭلىغۇم يوق . مەن زادى نېمە قىلىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن ، — ئۇنىڭ ئوبالماننىڭ ئىشى بىلەن قوزغالغان ئاچچىقى تېخى يانماي ، تەتۈرلۈكى تۇتۇپلا قالغانىدى . جېنىنى گېپىنى توختىتىۋېلىشقا مەجبۇر بولدى . ۋىستا ئادەتتە ناھايىتى مۇلايىم كۆرۈنىدىغان ئۆگەي دادىسىنىڭ بۈگۈن بۇنداق جىددىي قىياپەتتە تۇرغىنىنى كۆرۈپ ، ئىچىدە قاتتىق چۆچۈپ قالدى .

جېنىدا بىردىنلا : «ئەگەر مەنلا خالايدىغان بولسام ، ئۇنى يەنلا ئۆزۈمگە قارىتىۋالالغۇدەكمەن ، چۈنكى ئۇ ھېلىمۇ ئىككى تايىن بولۇپ يۈرۈۋېتىپتۇ» دېگەن غەلتە ئوي پەيدا بولدى . بىراق ئۇنىڭ ئۆزى خالىمايدۇ — دە ، بۇنداق قىلسا رېستوغا ئۇۋال بولىدۇ ، ئۆزىگىمۇ ئادىللىق بولمايدۇ ، بەلكى پايدىسىز ، سەت بولىدۇ .

— ماڭا قاراڭ ، رېستو ، مۇشۇنداق قىلىڭ ، — بىر كەمدىن كېيىن يەنە ئىلتىجا قىلدى جېنى ، — بۇنىڭدىن كېيىن ، بۇ ئىش توغرىلۇق ئىككىنچىلەپ ئېغىز ئاچمايمەن ، لېكىن سىز شۇنداق قىلمىسىڭىز بولمايدۇ . مېنىڭ سىزگە مۇشۇنىڭدىن باشقا تەلپىم يوق .

شۇنىڭدىن كېيىن ، جېنى مەيلى ھۇجرىدا ياكى كۈتۈپخانىدا بولسۇن ، مەيلى غىزالىنىش ۋاقتىدا ياكى ئەتىگەنلىك ناشتىدا بولسۇن ، بۇ مەسىلىنى ھەر كۈنى دېگۈدەك پۈتۈنلەي سۆز بىلەن بولمىسىمۇ ھەرھالدا ئەسلىتىپ تۇردى . ئۇ ئويغا چۆكۈپلا يۈرگەچكە ، كۆڭلىدىكى ئوي — خىياللىرى چىرايىغا تېپىپ چىقاتتى . رېستونىڭ ئاخىر ھەرىكەتكە كېلىشىگە مەجبۇر بولىدىغىنىنى بىلەتتى . يېقىنقى كۈنلەردىن بېرى ، رېستو ئۇنىڭغا ئادەتتىكىدىن تاشقىرى كۆيۈنىدىغان بولۇپ قېلىۋىدى ، جېنى بۇنىڭدىن ئۇنىڭ ئۇزاققا بارمايلا ھەرىكەت قوللىنىدىغانلىقىنى پەملىۋالدى . ئۇنىڭ قانداق ئۇسۇلدا ھەرىكەتنى باشلايدىغانلىقى جېنىغا تېخى قاراڭغۇ بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ رېستونىڭ چاپسانراق

بىر قارارغا كېلىشىگە ياردەم قىلغۇسى كېلىپ ، ئۇنىڭدىن زادىلا كۆزىنى ئۈزمەيتتى . ئۇ ئۆزىنىڭ كەلگۈسى تۇرمۇشىنى چوقۇم كۆڭۈللۈك ئۆتىدۇ دەپ پەرەز قىلاتتى — چۈنكى ئۇ كەتكەندىن كېيىن ، رېستو خۇشال - خۇرام يۈرەلەيدۇ ، ئۇنداق بولغاندىن كېيىن ، ئۆزىمۇ كۆڭۈللۈك ياشىيالايدۇ - دە . رېستو ئوبدان ئادەم ، ئۇنىڭ ھەرقانداق ئىشى ئادەمنىڭ كۆڭلىگە ياقىدۇ . شۇنىسى ئۇنىڭدا مۇھەببەت كەمچىل . بەلكىم ئۇ جېنىنى ئەزەلدىن ھەقىقىي ياخشى كۆرۈپ باقمىغان ياكى شۇنچىۋالا كۆپ بەختسىزلىكنى باشتىن كەچۈرگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا بولغان مۇھەببىتى سوۋۇپ قالغان بولۇشى مۇمكىن ، گەرچە جېنى ئۇنى پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن ياخشى كۆرۈپ كەلگەن بولسىمۇ . لېكىن ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ قارشىلىقى ناھايىتى كۈچلۈك بولغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ پوزىتسىيىسىگە تەسىرى بولماي قالمايدۇ - دە . بۇ يېقىنى جېنىمۇ چۈشىنىدۇ . شۇ تاپتا ئۇ گويا رېستونىڭ يوغان ھەم بەقۇۋۋەت كاللىسىدا دەل مۇشۇ ئوي - پىكىرلەر كېزىپ يۈرۈۋاتقىنىنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانداك بولدى . رېستو ياخشى نىيەتلىك ئادەم ، ئۇنىڭ جېنىنى شەپقەتسىزلىكنى چېكىدىن ئاشۇرۇۋەتكەن ھالدا تاشلىۋېتىشى مۇمكىن ئەمەس . ئۇ ئەتراپلىق پىكىر يۈرگۈزىدىغان بولغاچقا ، يالغۇز ئۆزىنىڭلا مەنپەئىتىنى ياكى جېنىنىڭلا مەنپەئىتىنى كۆزدە تۇتۇپ تۇرۇۋالمايدۇ ، ئەمەلىيەتتەمۇ شۇنداق بولۇشى كېرەك .

— كەسكىنرەك بولۇڭ ، رېستو ، — جېنى مۇشۇ گەپنى تەكرارلاۋەردى ، — مېنى يولغا سېلىۋېتىڭ . مەن كەتكەنگە نېمە بولماقچىدى ؟ مېنىڭدىن ئەندىشە قىلمىسىڭىزمۇ بولىدۇ . بەلكىم بۇ ئىشنى بىر ياقلىق قىلىۋەتكەندىن كېيىن يەنە قېشىمغا بارغۇڭىز كېلىپ قالار . ئەگەر بارمەن دېسىڭىز ، مەن ھەرقاچان بارغۇ . — مەن تېخى بىر قارارغا كېلىشنى ئويلاشقىنىم يوق ، — بۇ رېستونىڭ ئۆزگەرمەس جاۋابى ئىدى ، — سىزدىن ئايرىلىش - ئايرىلماسلىقىمۇ بىلمەيمەن . بۇ پۇللارغۇ ئەلۋەتتە

مۇھىم ، بىراق پۇل ھەممىگە قانداق ئەمەس ، ئەگەر زۆرۈرىيىتى بولسا ، يىلىغا ئون مىڭ دوللار بىلەنمۇ كۈنۈمنى ئالالايمەن . ئىلگىرىمۇ مۇشۇنداق ياشاپ كەلگەندىمغۇ .

— ئوھو ، ئەمما سىز ھەرگىزمۇ يىلىغا ئون مىڭ دوللار بىلەن تۇرمۇشنى قامداپ كېتەلەيدىغان ئادەم ئەمەسسۇز ، رېستو ، — جېنى ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرلەشكىلى تۇردى ، — بۇ مۇمكىن بولمايدىغان ئىش . يالغۇز مۇشۇ ئائىلىنى قامداشقىمۇ بىرمۇنچە پۇل كېتىدىغان تۇرسا . ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ دېگەن ئاز پۇل ئەمەس ، بىر يېرىم مىليون دەڭە . مەن سىزنىڭ ئۇنى قولدىن چىقىرىۋېتىشىڭىزگە ھەرگىزمۇ يول قويمايەن . ئەگەر سىز كەتمىسىڭىز ، ئاۋۋال مەن كېتەي .

— ئەگەر راستتىنلا شۇنداق بولىدىغان بولسا ، سىز قەيەرگە كەتمەكچى ؟ — رېستو قىزىقسىنىپ سورىدى .

— ئوھو ، بارىدىغان يەرنى ئۆزۈم تاپمەن . كىننوسانىڭ بېرىسىدىكى شامۇۋۇد دېگەن ھېلىقى بازار ئېسىڭىزدىمۇ ؟ مەن ھەمىشە ئۇ يەرنى ماكانلىشىپ قالسا بولىدىغان پەيزى يەر ئىكەن ، دەپ ئويلايتتىم .

— مەن بۇ ئىشنى ئويلاشنىمۇ خالىمايمەن ، — رېستو ئاخىر كۆڭلىدىكىنى ئاشكارىلىدى ، — بۇنداق قىلىش ئادىللىق بولماسمىكىن . ۋەسىيەتنامىدىكى شەرتلەر ئىككىمىزنىڭ مۇشۇنداق بىرىكىشىگە پايدىسىز . سىز بىلەن باشتىلا توي قىلىۋالغان بولسام بوپتىكەن . ئەمدى پۇشايماننى ئالىدىغان قاچا يوق .

جېنى بوغۇزغا بىر نەرسە كەپلىشىپ قالغاندەك بولۇپ ، گەپ قىلالماي تۇرۇپ قالدى .

— مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، ھازىرچە تېخى بىر قارارغا كېلىش مۇمكىن ئەمەس . قېنى ، كېيىنچە بىرەر چارە چىقىپ قالار ، — دەپ گەپنى تۈگەتتى رېستو . ئېھتىمال بۇ ماجىرامۇ ئۆتۈپ كېتەر ، ئۇ پۇلنى قولغا ئالغاندىن كېيىن ، ئۇ چاغدا... بىراق ئۇ بىراۋ بىلەن مۇرەسسەلىشىشنى ، ھىيلە - مېكىرنى ئىشقا

سېلىشنى خالمايدۇ - دە .

كېيىنچە بۇلار مۇشۇنداق قىلىپ ، ئاستا - ئاستا ئۆزئارا چۈشىنىش ھاسىل قىلىشتى ، فېۋرال كىرگەندىن كېيىن جېننى شامۋۇدقا بېرىپ ئۆي ئىزدەپ باقىدىغان بولدى . رېستو جېننىغا ئۇنىڭ يېتەرلىك نەپقە پۇلغا ئىگە بولىدىغانلىقىنى ، نېمىنى خالىسا شۇنىڭغا ئېرىشەلەيدىغانلىقىنى ئېيتتى . يەنە : «بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن سىزنى يوقلاپ بارمەن» دېدى . ئۇ تېخى ھېلىقى چاتاقچىلارنىڭمۇ ئەدىپىنى بىر بېرىپ قويماقچى ، ئۇزاققا تارتماي ئوبالئاننى قىچقىرىپ كېلىپ ، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشمەكچى ، ئۇنى راسا بىر تىللاپ ئاچچىقنى چىقىرىۋالماقچى بولدى .

لېكىن شۇ ئەسنادا ، ئۇنىڭ قەلب ئەينىكىنىڭ بىر تەرىپىدە ، ھېلىقى جىلۋىگەر ، كۆپىنى كۆرگەن ، ئۆزىنىڭ سالاھىيىتىگە تازا باب كېلىدىغان گىرالدى خانىمنىڭ سېمىياسى غىل - پاللا ئەكس ئېتىپ قالدى . رېستونىڭ ھازىر ئۇنى ئويلاشقا ئانچە ھەپسىلىسى بولمىسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ كۆلەڭگىسى خىيالىدىن ھېچ نېرى كېتىدىغاندەك ئەمەس ئىدى . رېستو ئۇنداق ئويلاپ ، بۇنداق ئويلاپ ، ئاخىر : «بولمىسا شۇنداق قىلمايمەنمۇ» دېگەن پىكىرگە كەلدى ، بۇ گەپ بىلەن ئىشنى يېرىم - يارتا قارارلاشتۇرۇپ قويدى . فېۋرال كىرىشى بىلەنلا ، ئۇ ھەرىكەتنى باشلاشقا كىرىشتى .

54

جېننى گېپىنى قىلغان «كىننوسانىڭ بېرىسىدىكى» شامۋۇد دېگەن كىچىك بازار چىكاگوغا يېقىن ئىدى ، ئۇ يەرگە پويىز بىلەن بىر سائەت ئون بەش مىنۇتتىلا يېتىپ بارغىلى بولاتتى . بۇ بازاردا ئۈچ يۈز ئۆيلۈكچە ئادەم بار بولۇپ ، كۆل ياقىسىدىكى مەنزىرىلىك جايلارغا تارقاقلىشىپ ، پاكار - پاكار ئۆيلەردە ياشىشاتتى .

ئۇلارنىڭ ھەممىسى قول - ئىلكىدە يوق كىشىلەر ئىدى . بۇ يەردىكى ئۆيلەرنىڭ قىممىتى ئۈچ مىڭ ياكى بەش مىڭ دوللاردىن ئېشىپ كەتمىسىمۇ ، لېكىن كۆپىنچىسى ناھايىتى مۇۋاپىق ئۇسلۇبتا سېلىنغانىدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ئەتراپىدىكى دەل - دەرەخلەر يىل بويى كۆكرىپ تۇرغاچقا ، كىشىدە ھەمىشە ياز بولۇۋاتقاندەك يېقىملىق تۇيغۇ پەيدا قىلاتتى . جېنى بىر يىلى يازدا بۇ يەردىن رېستو بىلەن پەيتۇنلۇق ئۆتۈپ كېتىۋاتقاچ ، ياپېشىل دەرەخلەرنىڭ ئارىسىدا قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان چېركاۋنىڭ ئاپئاق مۇنارىنى ، كۆلدە لەرزىلەن ئۈزۈپ يۈرگەن قەيىقنى كۆرۈپ ، ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ماختاپ كەتكەنىدى . ئۇ رېستوغا :

— مەن مۇشۇنداق يەردە ھايات كەچۈرۈشنى بەك ياخشى كۆرىمەن ، — دېگەندە ، رېستو بۇ يەرنى بەك جىمجىت كۆرۈپ :
— مەنمۇ كۈنلەردىن بىر كۈنى مۇشۇنداق يەرنى ياقتۇرۇپ قېلىشىم مۇمكىن ، ئەمما ھازىر ئۇنداق ئەمەس . بۇ يەر بەك خىلۋەت ئىكەن ، — دېگەنىدى .

كېيىن بىر كۈنلىرى جېنىنى ئۆزىچىلا ئۇنىڭ بۇ گېپىنى ئەسلەپ قالدى . بۇ دەل ئۇنىڭ جاھاننىڭ ئىشلىرىدىن كۆڭلى سۈۋۈپ تۇرغان ۋاقىتلىرى ئىدى . ئۇ ، كەلگۈسىدە ئەگەر تەنھا ھايات كەچۈرۈشكە توغرا كېلىپ قالسا ، شامۋۇدقا ئوخشاش جايدا ماكانلىشىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى . ئۇ يەردە كىچىكرەك باغ قىلىپ ، بىرنەچچە توخۇ بېقىپ قويماقچى ياكى بىر خادا تىكلەپ ، ئۇنىڭ ئۇچىغا چىرايلىق بىر قۇش ئۇۋىسى ياساپ قويماقچى ، ھەممە يەرنى گۈل - گىياھ ، ئوت - چۆپلەر بىلەن توشقۇزۇۋەتمەكچى بولدى . ئەگەر ئاشۇنداق كۆل ياقىسىدىكى ئۆيلەردە ئولتۇرۇپ قالسا ، ياز ئاخشاملىرى كۆلگە يۈزىنى قىلىپ ئولتۇرۇپ ئىش تىكىسىمۇ بولىدۇ . ۋىستا مەكتەپتىن قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، ئۇ چەت - بۇ چەت چېپىپ ئوينىسىمۇ بولىدۇ . جېنىنى بىرنەچچە دوست تۇتۇۋالسىمۇ ياكى دوستسىز يۈرۈۋەرسىمۇ بولىدۇ . ۋىستاننىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە جەھەتتىكى ئېھتىياجىنى دېمەيدىغان

بولسا ، جېننىغۇ تەنھا ياشاشقا مىڭ رازى . ئۇ بارغانسېرى كىتابقا ئوبدانلا ئۆگىنىپ قالدى . ئوۋېننىڭ «كۆرگەن - ئاڭلىغانلىرىمدىن خاتىرىلەر» ى ، لېمىنىڭ «ئىلىيا» سى ، خوساننىڭ «ھېكايىلەرنىڭ يېڭى توپلىمى» قاتارلىقلار ئۇنىڭ ئۈچۈن قىزىقارلىق نەرسىلەر ئىدى . ۋىستا ھازىر مۇزىكانت بولۇپ يېتىشىپ چىقاي دەپ قالدى . ئۇنىڭ مۇزىكىغا بولغان سېزىمچانلىقى ناھايىتى ئۆتكۈر ، ئۇ ھېسسىيات پۇرىقى كۈچلۈك بولغان ناخشا ، مۇزىكىلارغا ئاجايىپ ئىشقىۋاز ، ئۆزىمۇ ناخشىنى چىرايلىق ئېيتىدۇ ، مۇزىكىنى ئوبدان چالىدۇ . يېشى تېخى ئون تۆتتىن ئاشمىغان بولسىمۇ ، ئاۋازىنىڭ خېلىلا مۇڭى بار . ئۇ بارغانسېرى ئۆزىدە ئاپىسى بىلەن دادىسىنىڭ بىرىكمە ئالاھىدىلىكىنى — جېننىنىڭ مۇلايىم ، نازۇك ، ئوچىچان خاراكتېرى بىلەن براندىنىڭ شوخ ، تېتىك ، ئىقتىدارغا باي بولۇشتەك خاراكتېرىنى ئۆزلەشتۈرۈپ كېتىۋاتاتتى . بارا - بارا كۆزى ئېچىلىپ ، ئاپىسى بىلەن تەبىئەت ، كىتابلار ، كىيىم - كېچەك ، مۇھەببەت ۋە باشقا ھەر خىل ئىشلار توغرىلۇق بىمالال پىكىرلىشەلەيدىغان بولدى . جېننى ئۇنىڭ بارغانسېرى تەرەققىي قىلىۋاتقان خاھىشىدىن ئۇ ئۆزلەشتۈرمەكچى بولۇۋاتقان يېڭى دۇنيانى يوشۇرۇن كۆزىتىشكە باشلىدى . ھازىرقى زامان مەكتەپ تۇرمۇشىنىڭ خاراكتېرى ھەم خىلمۇخىل بىلىملەرنىڭ پەرقىنىمۇ ، ۋىستاننىڭ تونۇشتۇرۇشى ئارقىلىق تەخمىنەن بىلىۋالدى . ئۇ ۋىستاغا «چوقۇم ئىقتىدارلىق قىز بولۇپ چىقىدۇ ، كەلگۈسىدە مۇستەقىل ھايات كەچۈرەلەيدۇ» دەپ باھا بېرەتتى . مۇشۇلارنىڭ ھەممىسى جېننىنى خۇشال قىلاتتى ھەمدە ئۇنىڭدا ۋىستاننىڭ كەلگۈسىگە قارىتا ناھايىتى زور ئۈمىد تۇغدۇرغانىدى .

جېننىنىڭ كېيىن شامۇۋىدا تاپقان ئۆيى ئېگىزلىكى بىر يېرىم قەۋەتچە كېلىدىغان ، ئولى قىزىل خىشتا قوپۇرۇلغان ، ئۆگزىسىگە چاسا شەكىللىك يېشىل قاڭغالىتىر ئورنىتىلغان ، تۆت تەرىپى ئايۋانلىق ، ئۈزۈنچاق شەكىللىك ئۆي ئىكەن . قاتىرىسىغا چۈشكەن بەش ئېغىز ئۆيىنىڭ ھەممىسى كۆلگە قاراپ تۇرىدىكەن . بىر

ئېغىزى تاماقخانا بولۇپ ، دېرىزىسى پولىنىڭ يۈزىدىن سەل ئېگىز ئىكەن ؛ چوڭراق بىر ئېغىزى كۈنۈپاخانا بولۇپ ، كىتاب جازىسى تامنىڭ ئىچىگە ئېلىنغانىكەن ؛ مېھمانخانىسىدىكى يوغان ئۈچ دېرىزىدىن قۇياش نۇرى ۋە ساپ ھاۋا ئەبەدىي ئۆكسۈپ قالمايدىكەن . بۇ ئۆي يۈز كۋادرات ئىنگىلىز چىسى كېلىدىغان يەرنى ئىگىلىگەن بولۇپ ، ئەتراپىنى بىرنەچچە تۈپ دەرەخ بېزەپ تۇرۇپتۇ . ئىلگىرى ئولتۇرغان كىشى ئىشىك ئالدىغا بىر پارچە گۈللۈك قىلىپ ، تېخى سوغۇققا چىداملىق ئۆسۈملۈكلەرنى ۋە ۋىنىستېنىيە پېلىكىنى تېرىشقا لازىم بولۇپ قالامدىكىن دەپ ، قاتتىق ياغاچتىن ياسالغان بىرنەچچە ئىدىشنى قويۇپ قويغانىكەن . ئۆيلەرنىڭ ھەممىسى ئاپئاق رەڭدە ، پەنجىرىلىرى ۋە لەمپىسى يېشىل رەڭدە سىرلانغانىكەن . رېستو ئايرىلىشنىڭ مۇقەررەلىكىنى ئېنىق تونۇپ يەتكەندىن كېيىن ، جېنىغا : «خىد باغچىسىدىكى ئۆيدە ئولتۇرۇۋېرىڭ» دەپ مەسلىھەت بېرىۋىدى ، جېنى ئۇنىمىدى . دېمىسىمۇ ئۇنىڭغا بۇ يەردە يالغۇز ياشاش ئېغىر كېلەتتى . ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ يەردە ئۇنىڭ ئەسلىملىرىنى قوزغاپ قويدىغان نەرسىلەر كۆپ ئىدى . جېنى دەسلەپتە نەرسە - كېرەكلەرنى ئانچە جىق ئەكېتىشكە ئۇنىمىغانىدى ، رېستو زورلاپ تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، كۈمۈش ئەسۋابلار ، تامغا ئاسىدىغان بۇيۇملار ۋە ئۆي سەرەمجانلىرىدىن ئاز - تولا ئېلىپ ، يېڭى ئۆيگە ئەكەتتى .

— بىر مەزگىلگىچە نېمە لازىم ئىكەنلىكىنى ئېسىڭىزگە ئالماستىڭىز مۇمكىن ، — دېدى رېستو ، — ھەممىسىنى ئەكېتىڭ . ئىشقىلىپ ماڭا ھېچقايسىسى كېرەك بولمايدۇ . يېڭى ئۆينىڭ ئىجارە مۇددىتىنى ئىككى يىللىق قىلىپ توختىتىشتى . توختامغا يەنە : «كېيىن بەش يىلغا ئۇزارتىشنى ئىختىيار قىلىش ھوقۇقى ھەم جايىنى سېتىشقا توغرا كەلگەندە شېپەچىلىك قىلىش ھوقۇقى بار» دەپ كىرگۈزۈلدى . رېستو ئۇنى يولغا سېلىۋاتقان بولغاچقا ، ئۇنىڭغا ئىمكانقەدەر مەردلىك قىلدى . جېنىنى بىرەر نېمىدىن قىسىلدۇرۇپ قويۇشقا كۆڭلى پەقەتلا

ئۇنىمىدى . لېكىن زە بىر ئىش ، يەنى ۋىستاغا قانداق چۈشەندۈرۈش مەسىلىسى ئۇنى ناھايىتى تەڭلىكتە قويدى . ئۇ جېننىنى ئادەتتىن تاشقىرى ياخشى كۆرىدىغان بولغاچقا ، ئۇنى ھاياتىدا ھېچقانداق قىيىنچىلىققا ئۇچراتقۇزغۇسى كەلمەيتتى .

ئۇ جېننىغا : «ئۇنى مەكتەپنىڭ ياتقىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ ، كېلەر يىلى ئەتىيازدا ياندۇرۇپ ئەكىلىۋالسىڭىز بولمامدۇ؟» دېگەندى ، لېكىن ياتاققا ئورۇنلاشتۇرۇشنىڭ ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن بولغاچقا ، بۇ گەپنىمۇ ئىككىنچى دەپمەي قويدى . كېيىن بۇلار مەسلىھەتلىشىپ ، جېننى ۋىستاغا «رېستو چەت ئەلگە ساياھەتكە چىقماقچى ، شۇڭا ئۆي كۆچمىسەك بولمايدۇ» دەپ قويدىغان ، كۆچۈپ بولغاندىن كېيىن ، بىرەر باھانە - سەۋەب تېپىپ ، ئۆزىنىڭ رېستودىن ئايرىلىپ كەتكەنلىكىنى رەسمىي ئېيتىدىغان بولدى . شۇ چاغدىكى ئەھۋال ھەقىقەتەنمۇ چىدىغۇسىز ئىدى ، جېننىمۇ ئېيتقۇسىز ئازابلاندى . گەرچە بۇ ئامالنىڭ يوقىدىن بولۇۋاتقان ئىش بولسىمۇ ، جېننى رېستونىڭ مۇئامىلىسىنىڭ سوغۇقلىشىپ كېتىۋاتقىنىدىن ئىچىدە ئاغرىنىپ قالدى . دەرۋەقە ، رېستو ھازىر ئۇنىڭغا ئىلگىرىكىدەك پەقەتلا قىيالىدىغان دەرىجىدە ئەمەس ئىدى .

ئادەتتە بىز سىرنى بىلمەكچى بولۇپ قىزغىنلىق بىلەن تەنقىق قىلىپ كېتىدىغان ئەر - ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى ئاشۇنداق مۇناسىۋەتتىكى ئەڭ قىيىن ، ئەڭ ئازابلىق ئەھۋال ، ئىككى خىل جىننىنىڭ بىر - بىرىگە ناھايىتى مۇھەببەتلىك بولۇپ ، ئىناق - ئېجىل ياشاۋاتقىنىدا ، توساتتىن تامامەن مۇناسىۋەتسىز بولغان بىر خىل تاشقى كۈچنىڭ ھېچبىر ئاساسسىزلا ئوتتۇرىغا بۆسۈپ كىرىشىگە دۇچ كېلىشىدىنمۇ ئارتۇق بولماس . شۇڭا ، ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى مۇۋاپىق بولغان ، نۇرغۇنلىغان كۆڭۈللۈك ئىشلارنى باشتىن كەچۈرگەن بۇ ئائىلە ئەڭ ئاخىرقى قېتىم بۆلۈنۈش ، ئەڭ ئاخىرقى قېتىم بۆزۈلۈش ئالدىدا تۇرغان ئاشۇ بىرنەچچە كۈن ، جېننى بىلەن رېستونىڭ ھەر ئىككىلىسى ئۈچۈن

ئېيتقاندا تولىمۇ ئازابلىق مەزگىل بولدى. جېنىنى ئۈچۈن ئېيتقاندىغۇ، بۇ ئاجايىپ دەھشەتلىك ئازاب ئىدى، چۈنكى ئۇنىڭغا ئوخشاش سالماق مەجەزلىك ئاياللار بىرەرى بىلەن بەجاندىل ھەم ئىناق مۇناسىۋەتنى ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈۋالغاندىن كېيىن، مەڭگۈ شۇنداق ئۆتۈپ كېتىشنى ئارزۇ قىلىشىدۇ. ئەسلىدە ئۇنىڭ ھاياتى خەيرخاھلىق ۋە خاتىرىلەرنىڭ سان - ساناقسىز سىرلىق يىپىلىرىدىن توقۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭدا تەبىئەت دۇنياسىدىكى ھەش - پەش دېگۈچە ئۆتۈپ كېتىدىغان بارلىق ئېلىمېنتلاردىن بىر خىل يېقىملىق ھەم ئۇزاق داۋام قىلىدىغان مەنزىرە قۇراشتۇرۇپ چىقىلغانىدى. بۇ خىل سىرلىق يىپىلارنىڭ بىرى دەل مۇشۇ ئائىلە - ئۇنىڭ ئۆز ئائىلىسى بولۇپ، بۇ ئائىلە ئۇنىڭ ھەربىر كىشىگە، ھەربىر نەرسىگە بولغان مۇھەببىتى ۋە كۆڭۈل بېرىشى ئارقىسىدا قۇراشتۇرۇلغان ھەم گۈزەللەشتۈرۈلگەنىدى. ئەمدىلىكتە بۇ يىپىنى ئۈزۈپ تاشلىمىسا بولمايدىغان ۋاقتى كەلدى. «جېنىنىڭ مۇھەببىتى ھەرگىزمۇ ماددا نۇقتىئىنەزىرىنى ئاساس قىلغان ئەمەس» دېگەن ھالەتتىمۇ، ئۇ ئۆز ھاياتىدا بۇنداق ئىشنى پەقەتلا بېشىدىن ئۆتكۈزۈپ باقمىغاچقا، ئەمدىلىكتە بۇ قەدىردان ئائىلىسىدىن ئايرىلىش ئۇنىڭغا ھەقىقەتەنمۇ ئېغىر كەلدى. مېڭىشتىن ئاۋۋال ھەممە خانىغا كىرىپ چىقتى، ماۋۇ گىلەمگە، ئاۋۇ ئەنجامغا، ئۇ - بۇ بېزەكلەرگە قاراپ، ئايرىلىشقا كۆڭلى چىدىمايلا قالدى، ئەمما ئۇنىڭغا ئەمدى بۇ نەرسىلەرنىڭ لازىمى بولمايدۇ. ئويلاپ باقماسىز، بۈگۈندىن باشلاپ، رېستو ئەمدى ھەر كۈنى ئاخشىمى قايتىپ كەلمەيدۇ! بۇنىڭدىن كېيىن جېنىغا ئەتىگەن تۇرۇپ ئۇنىڭغا قەھۋە دەملەپ بېرىش، ناشتلىق راسلاشنىڭ ھاجىتى قالمايدۇ. ئاۋۋاللاردا ئۇ ھەر كۈنى گۈل پارنىكىدىن ئەڭ چىرايلىق گۈلنى تاللاپ ئەكىرىپ، ئۈستەل ئۈستىدىكى لوڭقىغا چىلاپ قويىتتى، بۇنىمۇ ئاتاين رېستو ئۈچۈنلا قىلاتتى. ئەمدى رېستو ئۈچۈن بولمىغاندىن كېيىن، بۇنداق قىلىشىنىڭمۇ لازىمى يوق - دە. ناۋادا، بىرى كەچقۇرۇنلۇقى

پەيتۇننىڭ ئۆز دەرىۋازىسى ئالدىدىكى تاشيولدا كېتىۋاتقاندىكى «غىچىر - غىچىر» قىلغان ئاۋازنى ئاڭلاپ كۆنۈپ قالغان بولسا ، ناۋادا بىرەيلەن يېرىم كېچە سائەت ئون بىر - ئون ئىككى ، ھەتتا بىرلەرگىچە ، تونۇش ئاياغ تىۋىشىنىڭ پەلەمپەيدىن چىقىپ كېلىشىنى خۇشاللىق ھەم رازىمەنلىك بىلەن كۈتۈپ ئولتۇرۇشقا ئادەتلىنىپ قالغان بولسا ، ئۇ ھالدا بۇنداق جۇدالىق ، بۇنداق ئاقىۋەتنىڭ كىشىگە بېرىدىغان ئازابى ئەلھەق ئېغىر بولىدۇ - دە . مېڭىشتىن ئاۋۋال ، جېنىنىڭ كالىسىدىن مۇشۇ ئويلار ھېچ نېرى كەتمىدى .

رىستوننىڭ گېپىگە كەلسەك ، ئۇ باشقىچە بىر خىل ئازابى ھېس قىلماقتا . گەرچە قايغۇ - ھەسرەتتىن ئۆرتىلىپ ، مۇھەببىتى سوۋۇپ كەتكۈدەك دەرىجىدە بولمىسىمۇ ، ئەمما بىر ئادەمنىڭ ئۆزىنىڭ سىياسەتى دەپ ، مېھىر - شەپقەتلىك ، ساداقەتلىك بولۇشتەك پەزىلىتىنى قۇربان قىلىۋاتقىنىنى ئېنىق چۈشىنىپ يېتىپ ، ئۆزىنى ئۆزى «ئادىللىق قىلمىدىم» دەپ ئەيىبلەۋاتقىنىغا ئوخشاش ئەلەملىك تويغۇنى باشتىن كەچۈرمەكتە ئىدى . مۇشۇ كۈنلەردە ، سىياسەت ئۇنىڭغا مەلۇم بىر نۇقتىئىنەزەردىن ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرغان نۇرلۇق يولنى كۆرسىتىپ بېرىۋاتاتتى . جېنىدىن ئايرىلىپ ، ئۇنىڭغا يېتەرلىك دەرىجىدە نەپقە پۇلى بەرگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا ئۆز يولىغا ئەركىن قەدەم بېسىپ ، ھېلىقى زور بايلىققا تەبىئىيلا ئەگىشىپ ئوتتۇرىغا چىقىدىغان ئىشلارغا پۈتۈن دىققىتىنى بېغىشلاش ئىمكانىيىتى تېپىلاتتى . ئۇ تۇرۇپ - تۇرۇپلا ، جېنى ئادەتتە ئۇنىڭ ئۈچۈن ئىزچىل قىلىپ كەلگەن ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارنى ، ئۇنىڭغا بېغىشلىغان خىلمۇخىل ھۇزۇر - ھالاۋەت ۋە شاد - خۇراملىقلارنى ئەسلەپ كېتىدىغان بولۇپ قالدى . ئۇ جېنىنىڭ جىمىكى پەزىلىتىنى ياقىتۇراتتى ، بۇلارنى تالاي قېتىم ئۆز چۈشىنىشىدىن ئۆتكۈزگەن ، ھازىرمۇ ئىختىيارسىز رەۋىشتە ئەڭ ئاخىرقى مەرتەم چۈشەنمەكتە - جېنىنىڭ قەلبىدىكى ئازابى ھەم ئۇنىڭ ئاشكارا

ئىپادىلەنمەيۋاتقان روھىي ھالىتىنى كۆرۈپ تۇرماقتا ئىدى . مۇشۇ بىرنەچچە كۈندىن بېرى ، رېستو ئۇنىڭ يۈرۈش - تۇرۇشى ۋە ئۆزىگە قىلىۋاتقان مۇئامىلىسىنىڭ ئادەتتىكىگە ئوخشاش بولۇۋاتقىنىنى ، ئازراقمۇ ئۆزگىرىپ قالمىغىنىنى كۆزىتىپ يۈردى . جېنى باشقا ئاياللاردەك ھاياجىنىنى تېشىغا بىلدۈرۈپمۇ ، ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى يالغاندىن قايغۇرۇپ كېتىۋاتقان قىياپەتكە سېلىپمۇ يۈرمىدى . بۇرۇنقىدەكلا ئاجايىپ تەمكىن ، ئاجايىپ مۇلايىم كۆرۈنەتتى ، رېستوغا ئاجايىپ كۆيۈمچانلىق قىلاتتى ، كۆڭلىدە ئۇنىڭ نەگە بېرىپ ، نېمە ئىش قىلىدىغانلىقىنى قىياس قىلىپ باققان بولسىمۇ ، لېكىن ئاغزىدا گەپ سوراپ ئۇنىڭ چىشىغا تېگىپ قويۇشتىن ئېھتىيات قىلىپ يۈردى . رېستو ئۇنىڭ مۇشۇنداق بەخىرامان قىياپىتىدىن قاتتىق تەسىرلىنىپ ، ئۇنىڭغا چىن كۆڭلىدىن قايىل بولۇپ قالدى . بۇ ئايالنىڭ ھەقىقەتەنمۇ قالتىسلىقى بار - دە . ئەمما بۇ زادى نېمىدىن ؟ قېنى كىتابخانلىرىمىز ئۆزى ئويلاپ باقسۇن . ئۇنىڭ ھاياتىنى مۇشۇنداق ئېچىنىشلىق تەقدىرگە مەھكۇم قىلىش ، دېمىسىمۇ نومۇس قىلغۇدەك بىر ئىش . بىراق ، بۈيۈك بىر دۇنيا رېستونى چاقىرماقتا ، ئۇنىڭ ساداسى رېستوننىڭ قۇلىقى تۈۋىدە جاراڭلىماقتا . ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇ دۇنيانىڭ رېستوغا چىشىنىڭ ئېقىنى كۆرسىتىدىغان پەيتىمۇ كېلىپ قالدى . قېنى ئەمدى رېستو يەنە ئىككى تايىن بولۇپ يۈرەلمىدىكىن ؟

ئەڭ ئاخىرقى پەيت يېتىپ كەلدى . قوشنىلار بىلەن خەيرلىشىپ ، ئۇلارغا : «چەت ئەلگە چىقىدىغان بولۇپ قالدۇق» دەپ يالغان ئېيتىپ قويۇشتى ، رېستومۇ سارايدىن ياتاق ئېلىپ قويغان ، ئىشلىتىلمەيدىغان ئۆي سەرەمجانلىرىنىمۇ بىر يەرگە ئاپىرىپ ساقلاپ قويغانىدى ، شۇڭا ئۇنىڭغىمۇ خىد باغچىسىدىكى تۇرالغۇسى بىلەن خوشلىشىشقا توغرا كەلدى . جېنى بىلەن رېستو شامۋۇدقا بىرنەچچە مەرتەم بېرىپ ، ئۇ يەرنى كۆرۈپ كېلىشكەندى . رېستو ئۇ جاينىڭ ئەھۋالىنى دىققەت بىلەن كۆزدىن

كەچۈرۈپ چىقىپ ، «جايغۇ بولىدىغان جاي ئىكەن ، شۇنسى سەل زېرىكىشلىك ئىكەن . ئەتىياز مۇ يېقىنلىشىپ قالدى ، ئانچە - مۇنچە گۈل تېرىپ قويسىمۇ كۆڭۈلنى خېلى ئاچىدۇ» دېگەن پىكىرگە كەلدى . جېننى بىر باغۋەن ھەم پارچە - پۇرات ئىشلارنى قىلىدىغان بىر چاكار ياللىۋالماقچى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ ، ۋىستانىڭ ئۆزى بىلەن بىللە تۇرىدىغانلىقىنى دېگەندە ، رېستو :

— ناھايىتى ياخشى ئويلاپسىز ، ئىشقىلىپ سىزگە قايسىسى مۇۋاپىق بولسا شۇ ياخشى ، — دېدى .

مۇشۇ كۈنلەردە رېستومۇ ئۆزىنىڭ ئىشلىرىنى ئورۇنلاشتۇرۇش ھەلەكچىلىكىدە بولۇپ يۈرەتتى . ئۆزىنىڭ ئادۋوكاتى ۋاتسېنغا : «ئاتتو زىتورى ئوبالىئان بىرلەشمە قانۇن ئىشخانىسىغا ئۇقتۇرۇپ قويۇڭ ، ئۇلار بىر كۈننى بەلگىلەپ ، ماڭا تېگىشلىك مال - مۈلۈكنىڭ گۇۋاھنامىسىنى تاپشۇرۇپ بەرسۇن» دەپ چېكىلدى . ئۇ : «ھامىنى ۋەزىيەتنىڭ قىستىشى بىلەن مۇشۇنداق قىلىشقا مەجبۇر بولۇۋاتقانلىقىمەن ، ئەمدى ئوخشاشلا شەپقەتسىز ۋاستىنى ئىشقا سېلىپ ، باشقا ئىشلارنىمۇ قىلسام بولىۋېرىدۇ» دېگەن نىيەتكە كېلىپ بولغانىدى . بەلكىم ئۇ گىرالد خانىم بىلەن توي قىلىشى مۇمكىن ، تېخى تىرىشكەن مۇدىرىيەت ئەزاسى بولۇپ قېلىشىمۇ مۇمكىن ، چۈنكى ئۇنىڭمۇ بىر ئۇلۇش پاي چېكى بار ، ھېچكىم ئۇنى چەتكە قاقالمايدۇ . يەنە گىرالد خانىمنىڭ تەئەللۇقاتىنىمۇ قوشىدىغان بولسا ، سىنىسنى ئاتى بىرلەشمە تراكتور شىركىتىنىڭ باشقۇرغۇچىسى بولۇپ قېلىشىمۇ مۇمكىن ، ئۇ يەردە ئاكىسىنىڭ زور تەسىرى بار ؛ يەنە تېخى غەربىي قىسىمدىكى تۆمۈرچىلىك زاۋۇتىنى باشقۇرسىمۇ بولىدۇ ، ئۇ يەردىمۇ ئاكىسى بىر كاتتىباشنىڭ مەسلىھەتچىسى . ئۇنىڭ بىراقچە يىلدىكىگە سېلىشتۇرغاندا ، ئۇنىڭ كەلگۈسىدە باشقىچىلا بىر شەخس سۈپىتىدە ئوتتۇرىغا چىقىشى تۇرغانلا گەپ !

مۇشۇ كۈنلەردە ، جېننىنىڭ روھى دۇنياسىنى ئۈمىدسىزلىك قاپلىۋالغانىدى ، ھېلىتىنلا ئۇنىڭ ئىچى پۇشۇشقا باشلىدى . بۇ

ئائىلە ئۇنىڭ قەلبىدە چوڭقۇر مەنىگە ئىگە ئىدى . ئۇ بۇ يەرگە كۆچۈپ كەلگەن دەسلەپكى چاغلاردا ، قوشنىلارنىڭ بەس - بەستە پەتىگە كېلىشىگە قاراپ ، «كەلگۈسى ئىستىقبالىم چەكسىز بولىدۇ . رېستونىڭ مەن بىلەن توي قىلىشىمۇ كۈنلەردىن بىر كۈنى ئىشقا ئېشىپ قېلىشى مۇمكىن» دېگەن خىيالدا بولۇپ قالغانىدى . مانا ئەمدى كەينى - كەينىدىن زەربىگە ئۇچرىغىلى تۇردى ، ئۇنىڭ ئائىلىسى ۋە شېرىن چۈشلىرى ئۈزۈل - كېسىل بەربات بولدى . گېرخاردت ئۆلدى ، سئاننى ، ۋارد ۋە فىلىسسىا مومايمۇ كەتكۈزۈۋېتىلدى ، ئۆي سەرەمجانلىرىنىڭ تولىسى پېچەتلىۋېتىلدى ، رېستو ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتسىز ئادەم بولۇپ قالدى . ئەمدى جېننىغا شۇنىسى ئېنىقكى ، رېستو ھەرگىز ئارقىغا قايتمايدۇ . ئۇنىڭ مۇشۇ قىلمۇناتقانلىرىدىن قارىغاندا ، كەلگۈسىدە ئەركىن - ئازادە بولغاندىن كېيىن ، بۇنىڭدىنمۇ ئاشۇرۇۋېتىشى تۇرغانلا گەپ . كەلگۈسىدە زور ئىشلارنى ۋۇجۇدقا چىقىرىدىغان بولسا ، ئۇنى سۆزسىز ئۈتۈپ كېتىدۇ . دېمىسىمۇ نېمىشقا ئۈتۈمىغۈدەك ؟ جېننى ئۇنىڭغا لايىق ئەمەس . شۇنچە كۆپ ئىشلار بۇ نۇقتىنى ئىسپاتلاپ بەرمىدىمۇ ؟ بۇ دۇنيادا مۇھەببەت كەم - كۈتسىز بولمايدۇ . بۇ ئابايلا چۈشىنىشلىك بولۇپ بولغان ئىش . بىزگە كېرىكى تەربىيەت ، بايلىق ، ئۆزىنى ئۆزى يېتىلدۈرۈش ، كۈرەش قىلىش ۋە پىلان قۇرۇش ئىقتىدارى . ھالبۇكى ، جېننى كۈرەش قىلىشنى ، پىلان قۇرۇشنى خالىمايدۇ ، بۇنداق قىلىشىمۇ قولىدىن كەلمەيدۇ ھەم .

بۇ ئۆيىنى پېچەتلەيدىغان ئەڭ ئاخىرقى كۈنمۇ يېتىپ كەلدى . كونا تۇرمۇش ئاياغلاشتى . رېستو جېننىنى شامۋۇدقچە ئۈزىتىپ بىللە باردى . ئۇ يەردىكى كىچىك ئۆيدە بىردەم ئولتۇرۇپ ، كۆڭلىدە جېننىنىڭ بۇ خىل ئۆزگىرىشكە ئاستا - ئاستا كۆنۈپ قېلىشىنى تىلىدى — ئۇنىڭ مۇشۇ ئىشى بولىدۇ - دە . يەنە

جېنىغا : «كۆپ ئۆتمەي يەنە كېلىمەن» دېدى ، لېكىن ئۇنىڭ كېتىشى ، ئەمەلىيەتتە مەنئى جەھەتتە جۇدالىشىپ بولغانلىقىدىن ، ئۇنىڭ ھەرقانداق سۆزىنىڭ ئەمدى ئەھمىيىتى قالمىغانلىقىدىن دېرەك بېرەتتى . شۇ كۈنى چۈشتىن كېيىن ، جېنى ئۇچىسىغا تىنچلىق رەختىدىن تىكىلگەن يېڭى سەرپاي كىيگەن ، پىلاشنى بىلىكىگە ئارتىۋالغان رېستوننىڭ مەزمۇت ھەم ئېھتىياتچان قەدەم تاشلاپ دالاندىن چىقىپ كېتىۋاتقان سېمىمىنى كۆز نەزىرى بىلەن ئۈزۈپ ئولتۇرغىنىدا ، كۆزىگە گويا رېستوننىڭ بەدىنىنىڭ ھەممىلا يېرىگە «مۇستەقىل ياشاش ، يۈكسىلىش» دېگەن خەتلەر يېزىلغاندەك كۆرۈنۈپ ، كۆڭلى ئىختىيارسىز بۇزۇلدى - دە ، شۇ زامان ئۆزىگە ئۆلۈم تىلىدى . توۋا ، تېخى بايلا ئۇنىڭ بىلەن سۆيۈشۈپ ، ياخشى تىلەكلەرنى ئېيتىشىپ خەيرلەشكەن ، ئۇنىڭغا شاد - خۇراملىق ، ئۇتۇق ھەم خاتىرجەملىك تىلەپ قالغانىدىغۇ . ئارقىدىن ، ئۇ بىر ئىشنى باھانە قىلىپ ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىغا كىرىپ كەتتى . بىرپەستىن كېيىن ۋىستا ئىزدەپ كىرگەندە ، ئۇنىڭ كۆزىدىكى ياش ئاللىقاچان قۇرۇپ بولغانىدى . ئۇنىڭ كەيپىياتى بوشىشىپ ، ۋۇجۇدىنى بىلىنەر - بىلىنمەس ھەسرەت چۇلغۇۋالغانىدى . چۈنكى ئۇنىڭ يېڭى تۇرمۇشى - رېستون بولمىغان ، گېرخاردت بولمىغان ، ۋىستادىن بۆلەك ھېچكىمى بولمىغان تۇرمۇشى ئەمەلىيەتتە باشلىنىپ كەتكەنىدى .

«بېشىمدىن ئۆتكەن ئىشلار نېمىدېگەن غەلىتە - ھە!» ئۇ خىيال سۈرگەچ ، ئاشخانغا كىرىپ كەتتى ، چۈنكى ئۇنىڭغا ئۆي ئىشلىرى بىلەن ئاز - تولا مەلىكە بولۇپ ، ئىچ پۇشۇقىنى چىقىرىۋېتىشتىن باشقا چارە يوق ئىدى . ئۇنىڭ قۇرۇق خىيال سۈرۈپ ئولتۇرغۇسى كەلمەيتتى . ئەگەر ئۇ ۋىستانى دېمەيدىغان بولسا ، سىرتقا چىقىپ دائىملىق ئىش تېپىپ ئىشلەشكە مۇرازى ئىدى . ئىشقىلىپ ، ئۆزىنى خىيالدىن نېرى قىلىدىغانلا پۇرسەت

بولسا، جان دەپ قارشى ئالغان بولاتتى، چۈنكى تولا خىيال سۈرۈش ئاخىر بېرىپ ئەسەبىلىكنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى.

55

رېستو بىلەن جېننى ئۆزئارا مۇناسىۋەتنى ئۈزۈشكەندىن كېيىنكى بىر - ئىككى يىل ئىچىدە، چىكاگو، سىنسىناتى، كېلېۋىلاندا ھەم باشقا چوڭ شەھەرلەرنىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە ۋە سودا ساھەلىرىدىكى كىشىلەر رېستونىڭ ئىجتىمائىي ئالاقە ۋە تىجارەت ئىشلىرىدا روھىي جەھەتتىن ياشرىپ، باشقىدىنلا جۇشقۇنلىشىپ كېتىۋاتقىنىنى چىلىقتۇرۇشتى. ئۇ جېننى بىلەن بىرگە ئۆتكەن چاغلىرىدا بەزى شەخسلەر ۋە بەزى ئىشلاردىن ئۆزىنى تارتىپ، ئۇلارنى ئەستىن چىقىرىپ قويغانىدى، ئەمدىلىكتە نۇرغۇن جەھەتتىكى ھوقۇق ۋە تەسىر كۈچى بىلەن قوراللىنىپ، يېڭىباشتىن ئوتتۇرىغا چىقىپ، خۇددى ئالاھىدە ئىمتىيازىدىن بەھرىمەن بولۇۋاتقان كىشىدەك، ئۇنى - بۇنى سۈرۈشتۈرۈپ، بەئەينى پۇل مۇئامىلە ساھەسى ۋە سودا ساھەسىدىكى مۇھىم ئەربابلارغا ئوخشاپ قالدى. دەرۋەقە، يېشىغا يەنە نەچچە ياش قوشۇلغان بولسىمۇ، بەزەن تەرەپلەردىن قارىغاندا، ئۇنىڭ ھازىر پىسخىكا جەھەتتىن تامامەن ئۆزگەرگەن رېستو ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلمايمۇ بولمايدۇ. جېننىنى ئۇچرىتىشتىن ئىلگىرى، ئۇ مەغلۇبىيەت دېگەننى زادىلا بىلمەيدىغان كىشىلەردەك، تولۇپ تاشقان ئىشەنچ ئىچىدە ياشاپ كەلگەنىدى. چۈنكى ئۇنىڭغا ئوخشاش راھەت - پاراغەت ئىچىدە چوڭ بولغان كىشىلەر پۇل ئۆزىنى راسا كۆرسىتىۋاتقان جەمئىيەتنىڭ ئۈمىدلىك تەرىپىنىلا كۆرىدۇ، يەنە كېلىپ چوڭ - چوڭ ئىشلار بىلەن شۇغۇللىنىدۇ. مۇشۇنداق بولۇشىدىكى سەۋەب، ئۇلار كەسپىنىڭ ئىجادچىسى ئەمەس، بەلكى

كەسىپنىڭ بىر بۆلىكى بولغاچقا ، تۇغما ھوقۇقتىن ، يەنى جىمى ئادەمنىڭ ھاۋادىن بەھرىمەن بولۇش ھوقۇقىغا ئوخشاش ھوقۇقتىن بەھرىمەن بولۇپ يۈرۈۋېرىدۇ . شۇڭلاشقا بۇنداق كىشىلەردە سەگەك مېڭىنى بىخۇدلاشتۇرۇۋېتەلەيدىغان خىيالىي تۇيغۇنىڭ پەيدا بولماسلىقى مۇمكىن ئەمەس . بىزنىڭ ئىلگىرى كۆرۈلۈپ باقمىغان نەرسىلەر توغرىلىق بىلىپ كېتەلىشىمىز ، تەجرىبىدىن ئۆتمىگەن ئىشلارنى ھېس قىلىۋالالىشىمىز ناتايىن . بىزگە بۇ ئالەمنىڭ مۇستەھكەم ھەم چىداشلىق بولۇپ تۇيۇلۇشىدىكى سەۋەب ، بىز ئۇنى ئاپىرىدە قىلغۇچى كۈچ توغرىلىق ھېچنېمە بىلمەيمىز . رېستوننىڭ ئۆز دۇنياسىنى مۇستەھكەم ھەم چىداشلىق دەپ ھېس قىلىشىدىكى سەۋەبمۇ دەل ئۇنىڭ بۇ دۇنيانى ئۆزى بىنا قىلمىغانلىقىدىندۇر . نۇرغۇن ئىسسىق - سوغۇقنى ، جاپالىق ، ئوڭۇشسىز شارائىتلارنى باشتىن كەچۈرۈپ ، ئۆزىنىڭ ئەنئەنىۋى كۈچلەر بىلەن زىتلىشىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ يەتكەندىلا ، ئاندىن ئۇ ئەينى ۋاقىتتىكى ئۆز - ئۆزىگە بەرگەن باھاسىنىڭ ئېھتىمال خاتا ئىكەنلىكىنى ، ئۆزىنىڭ شەخسىي ئارزۇ - ھەۋىسى ۋە ئوي - پىكىرنىڭ ئاۋامنىڭ ئېتىقادى ئالدىدا پۈچەك يارماققىمۇ ئەرزىمەيدىغانلىقىنى ئاڭقىرىۋالالايدۇ . ئىرقچىلىق روھى ، ئىجتىمائىي ھەۋەس ۋە ھۆرمەت ، ھەتتا گېرمانىيىلىكلەر «دەۋر روھى» دەپ ئاتايدىغان ھېلىقىدەك نەرسىلەرنىڭ ئۆز ئىپادىسىنى كۆرسىتىۋاتقان چاغدا گويا مەلۇم بىر خىل تۈزۈم ئالدىدا جاۋابكار بولۇۋاتقاندەك تەسىرات پەيدا قىلغىنىغا ئوخشاش ، جەمئىيەت قۇرۇلمىسىنىڭ ئىپادىسىمۇ گويا ئادەتتىن تاشقىرى بۈيۈك ئەقىل - ئىدراكنىڭ قوشۇمچە نۇسخىسىنى ئاساس قىلغاندەك كۆرۈنىدۇ . رېستوننىڭ بۇنىڭغا قارشى چىقىشقا ، ئۇنىڭ پەرمانىنى مەنسىتمەسلىككە ھەددى ئەمەس - دە . ئۇ دەل مۇشۇ دەۋرگە مەنسۇپ كىشى بولغاچقا ، جەمئىيەتتە پەۋقۇلئاددە قۇرۇلمىنىڭ بولۇشى زۆرۈرلۈكىگە ، ناۋادا ئۆزى مۇشۇنداق قۇرۇلمىغا بويسۇنمىسا ، ئوڭايلا جەمئىيەتتىكى تاشلاندىق ئادەمگە ئايلىنىپ قالدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى .

دېمىسىمۇ ، ئۇنىڭ ئۆز ئاتا - ئانىسى ، ئاكىسى ، سىڭىللىرى ، جەمئىيىتى ، ھەتتاكى دوستلىرىمۇ ئۇنى بىر مەھەل چەتكە قاققاندىغۇ . يا رەببىم ، ئۇنىڭ ھېلىقى ئىشلىرى تۈپەيلى قانچىلىغان زور پاراكەندىچىلىك تۇغۇلغاندى - ھە ! ھەتتاكى تەقدىرىمۇ ئۇنىڭدىن يۈزىنى ئۆرۈپ تۇرۇۋالدىغۇ . ئۇنىڭ ھېلىقى زېمىن سودىسى ئۇنىڭ ئۆمرىدە ئاڭلاپ باقمىغان تەلەپسىزلىكنىڭ مىسالى ئەمەسمۇ ، نېمە ئۈچۈن شۇنداق بولىدىغاندۇ ؟ ئەجەبا ، پەرۋەردىگارمۇ رېستو مۇھىم ئەمەس دەپ قارايدىغان ھېلىقىدەك ئىجتىمائىي قۇرۇلمىلارغا نۇسرەت ئاتا قىلىۋاتامدېكەن ؟ چوقۇم شۇنداق بولۇشى مۇمكىن ، مەيلى نېمە بولغان بولسۇن ، ئۇ ئۆزى مېھرىنى ئۈزەلمەي يۈرگەن نەرسىلەردىن شەپقەتسىزلەرچە ۋاز كېچىشكە مەجبۇر ، ھازىر ئۇ ئەسلى قىياپىتىگە قايتىپ ، جەسۇر ھەم قەيسەر ئادەم سۈپىتىدە ئوتتۇرىغا چىققاقتا ، بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلار ئۇنى ئانچىكى بوشاشتۇرۇپ قويغاندەك قىلىسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ ھېلىمۇ كۈچ - قۇۋۋەتكە ، قىممەتكە ئىگە ئىكەنلىكىدە شەك يوق .

ئۆتكەن ئىشلارنى ئەسلىسە ، ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئېچىنىش تۇيغۇسى چولغۇلاتتى ، بۇمۇ ئۇنىڭ تارتىشقا تېگىشلىك جازاسىنىڭ بىر بۆلىكى - دە . ئۇنىڭ كاللىسىدىن : «ئامالسىزلىقتىن ھاياتىمدا تۇنجى مەرتەم رەزىل ، قەبىھ ئىش قىلىپ قويدۇم» دېگەن ئوي ھېچ نېرى كەتمەيتتى . «جېنى بۇنداق مۇئامىلىگە ئۇچرىماسلىقى كېرەك ئىدى ، - دەيتتى ئۇ ئۆزىگە ئۆزى ، - ئۇ ماڭا كارامەت ئىخلاس قىلىپ كەلگەندى ، ھالا بۇ كۈنگە كەلگەندە ئۇنى تاشلىۋەتكىنىم تازىمۇ ئۇيات ئىش بولدى - دە .» دېمىسىمۇ ئادەمگەرچىلىككە كەلگەندە رېستو جېنىغا يەتمەيدىكەن ، تېخى ھەممىدىن يامان يېرى ، ئۇ ئۆز قىلمىشلىرىنى «ئامالسىزلىقتىن» دېگەن باھانە - سەۋەب بىلەن ئاقلاۋاتىدۇ . ئەسلىدە ھېلىقى ئون مىڭ دوللار بىلەنمۇ جېنىنى جان ئېتىپ كېتەلەيتتى ؛ بىر مىليوندىن ئارتۇق دوللارلىق مال - مۈلۈكىسىزمۇ

ياشاۋەرگەن بولاتتى . ئىجتىمائىي ئالاقىدىن ئېرىشىدىغان شاد - خۇراملىققۇ ئۇنىڭ مەيلىنى ئۆزىگە تارتىپلا كەلگەن ، لېكىن ئۇنىڭسىز ياشغىلى بولمامدىكەن ؟ رېستوگا ئىجتىمائىي ئالاقە بولمىسىمۇ ئوخشاشلا ئىدى ، شۇنىسى ئۆزى مېھرىنى ئۆزەلمەي قالدى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، باشقا بىر ئايالنىڭ كويى ئۇنىڭ كالىسىغا كىرىۋالغانلىقتىن ئىشلار تېخىمۇ مۇرەككەپلىشىپ كەتتى .

«بۇ ئايال جېنىدەك ئېسىلمدۇ ؟ — ئۇ پات - پاتلا ئۆزىگە مۇشۇ سوئالنى قوياتتى ، — ئۇنىڭمۇ كۆڭلى ئاشۇنداق ياخشىمدۇ ؟ ياكى مېنى باشقا بىر ئايالنىڭ قولىدىن تارتىۋېلىش غەرىزىدە ماڭا ئەتەي مۇشۇنداق يېقىنچىلىق قىلىپ كېتىۋاتامدىغاندۇ ؟ ئەگەر شۇنداق بولىدىغان بولسا ، بۇنىڭغا ئاپىرسىن ئوقۇش كېرەكمۇ ؟ بۇ ھەقىقىي ، ئۇلۇغ بىر ئايالنىڭ قىلىدىغان ئىشىمۇ ؟ ئۇ زادى ماڭا مۇناسىپ كېلەمدۇ ، يوق ؟ ئۇنىڭغا چوقۇم ئۆيلىنىشىم كېرەكمۇ ؟ جېنىنىڭ ئالدىدا قانۇن جەھەتتە مەجبۇرىيەت بولمىغان بىلەن ، مەنئۇ جەھەتتە ۋاپاسزلىق قىلغان يېرىم بار ، شۇنداق تۇرۇقلۇق يەنە باشقا بىرى بىلەن توي قىلسام بولامدۇ ؟ ئۇ كىشى مەن بىلەن توي قىلىشقا ئەرزىمدۇ ؟» مۇشۇ ئويلار ئۇنىڭ كالىسىدىن نېرى كەتمەي ، ئۇنى چىرمىۋالدى . ئۆزىنى ئۆزى «تاش يۈرەكلىك ، ۋاپاسزلىق قىلدىم» دەپ ئەيىبلەپ ، كۆڭلى پەرىشانلىقتىن زادىلا خالىي بولالمىدى .

باشتىكى ماددىي جەھەتتىكى خاتالىققا ئەمدى مەنئۇ جەھەتتىكى خاتالىق قوشۇلۇپ ، ئىشلارنى تېخىمۇ چىگىشلەشتۈرۈپ قويدى . ئۇ بىرىنچى خاتالىقنى ئىككىنچى خاتالىقنى ئارقىلىق تۈزەتمەكچى بولۇۋاتىدۇ . مۇشۇنداق قىلغاندا ئۇنىڭ كۆڭلى قانائەت تاپالارمۇ ؟ بۇ پىسخىكا ۋە مەنئۇ جەھەتتىكى پايدا - زىيان بالانسى بولالامدۇ ؟ بۇنىڭ بىلەن ، ئۇنىڭ يۈرىكى ئاراملىققا ئېرىشەلمەيدۇ ؟ ئۇ ئۆز تۇرمۇشىنى مۇشۇ كونا (يېڭى دېسىمۇ بولسۇن) ۋەزىيەتكە كۆندۈرۈش مەقسىتىدە ، ئوي - خىياللىرىدىن جاۋاب

تېپىشقا شۇنچە ئۇرۇنۇپمۇ ، تازا قانائەتلىنەرلىك جاۋابقا ئېرىشەلمىدى ، ئەمەلىيەتتە تېخىمۇ يامان ھېس - تۇيغۇلار ئىچىدە قالدى . ئۇنىڭ يۈرىكى خاپىلىق ھەم ئۆچمەنلىك بىلەن تولۇپ كەتكەندى . ئۇنى لېتتىغا ئۆيلىنىدۇ دېگەن ھالەتتىمۇ ، ئەمەلىيەتتە بۇ ئۇنىڭ لېتتىنىڭ مال - دۇنياسىنى قورال قىلىپ ، ئۆز رەقىبلىرىگە زەربە بەرمەكچى ئىكەنلىكىدىن باشقا مەنىسى بىلدۈرمىسە كېرەك ، ھالبۇكى ، ئۇ بۇنداق نىكاھتىن قاتتىق نەپرەتلىنەتتى . ئۇ بۇ مەزگىللەردە سارايدا يېتىپ - قوپۇپ يۈردى . ھەر دورەم سىنىسنىناتىغا بارغىنىدا ، ئۆزىنى باشقىلاردىن قاچۇرۇپلا يۈرەتتى ، مۇدىرىيەت يىغىنىغا قاتناشقاندىمۇ ، زادىلا ئېچىلالمايتتى ، ئۇ پەقەتلا كۆڭلىنىڭ ئارامىدا ، تۇرمۇشنىڭ جايىدا بولۇشىنىلا تىلەيتتى . ۋەھالەنكى ، ئۇنىڭ جېنىغا تۇنقان سىياسىتىدە ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدى .

دەرۋەقە ، گىرالد خانىم رېستونىڭ ئۆزىنى رۇسلىقلىشىغا بۆلەكچىلا كۆڭۈل بۆلەتتى . ئۇ ئەتەي بىرمۇنچە ۋاقىتنى ئۆتكۈزۈۋېتىپ ، رېستو بىلەن ۋاقىتنىچە ئالاقىلەشمەي تۇردى ، كېيىن خىد باغچىسىدىكى ئادىسقا قارىتىپ (رېستونىڭ ئۇ يەردە تۇرۇۋاتقىنىنى بىلمىگەنگە سېلىپ) خەت يېزىپ ، «سىز ھازىر قەيەردە؟» دەپ سورىدى . بۇ دەل رېستونىڭ ئۆز تۇرمۇشىدىكى ئۆزگىرىشكە ئاز - تولا كۆنۈپ قالغان ، ئۆزىنىڭ ھالىغا يېتىدىغان بىر ھەمراھقا — ئەلۋەتتە ئايال جىنىسلىق ھەمراھقا ئېھتىياجلىق بولۇۋاتقىنىنى ھېس قىلىپ يۈرگەن چاغلىرى ئىدى . جېنىدىن ئايرىلىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ كەسىپ جەھەتتىكى باردى - كەلدىسى بارا - بارا قويۇقلىشىپ ، ئۇنى زىياپەتكە تەكلىپ قىلغۇچىلارمۇ كۆپەيگىلى تۇردى . كىشىلەر ئۇنى بىرنەچچە قېتىم يېزىدىكى داچىلاردا چېلىقتۇرۇشتى ، ھەر قېتىمدا ئۇ ياپون چاكىرنى بىللە ئالغاچ باراتتى ، بۇ ئۇنىڭ يەنە بويتاق يۈرۈۋاتقىنىنى ئىسپاتلاپ بېرەتتى . ئىلگىرىكى ئىشلارنى ھېچكىم ئۇنىڭ يۈزىگە سېلىپ يۈرمىدى .

ئۇ گىرالدى خانىمنىڭ خېتىنى تاپشۇرۇۋالغاندا ، «ئۇنى يوقلاپ بارسام بولاتتى» دەپ ئويلاپ قالدى . دېمىسىمۇ ، نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ئۇنىڭغا بەك سوغۇق مۇئامىلە قىلىپ كەلدى . جېنىدىن ئايرىلىشتىن ئىلگىرىكى بىرنەچچە ئاي ئىچىدە ئۇنى بىر قېتىممۇ يوقلاپ بېرىپ قويىمىغانىدى . ھازىرمۇ يەنە كەينىگە تارتىۋەردى ، تاكى گىرالدى خانىم ئۇنى كەچكى غىزاغا تەكلىپ قىلىپ تېلېفون بەرگەندە ئاندىن ئۇنىڭكىگە باردى .

كەچكى زىياپەتتە گىرالدى خانىم ساھىبخانا بولۇش سۈپىتىدە ، مېھمانلارنى قىزغىن كۈتمەكتە ئىدى . زىياپەتكە داخىل بولغۇچىلار ئارىسىدا مۇزىكانت ئافېنى ، نەققاش ئادام راسكافى ، ئەنگلىيىدىن كەلگەن ئالىم ، سېر^① نارسون گىسلار بار ئىدى . تېخىمۇ ئەجەبلىنەرلىكى ، رېستو كۆپ يىللاردىن بېرى زادىلا ئۇچرىشىپ باقمىغان بىل تاۋچى ۋە ئۇنىڭ رەپىقىسىمۇ بار ئىدى . گىرالدى خانىم رېستو بىلەن خۇددى قايتا ئۇچراشقان قەدىناسلاردەك قىزغىن سالاملاشتى . ئۇ رېستونىڭ ئىشىكتىن كىرىۋاتقىنىنى كۆرۈپلا : — ماڭا مۇشۇنداق پەرۋاسىز مۇئامىلىدە بولۇۋاتقىنىڭىزغا خىجىل بولمامسىز؟ — دېدى خۇشخۇيلۇق بىلەن ، — سىزنىڭ راسا ئەدەپىڭىزنى بەرمىسەم بولمىدى جۇمۇ .

— ئەدەپىمنى قانداق بەرمەكچىسىز؟ — دېدى رېستو كۈلۈپ تۇرۇپ ، — مەنغۇ گۇناھىمدىن تانمايمەن . مېنىڭچە توقسان قامچا بولسا يېتەرمىكىن ؟

— توقسان قامچا ، ۋىيېش تېخى ! ئۆزىڭىزچە پايدا ئالماقچىكەنسىز - دە . سىئاملىقلارنىڭ گۇناھكارىنى قانداق جازالايدىغىنىنى بىلەمسىز ؟

— قىزدۇرۇلغان ياغقا تاشلايدۇغۇ ، دەيمەن .
— ھەببەللى ، مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، توقسان قامچا يېنىك كېتەرمىكىن . مەن سىزنى تازا ئېغىر جازالاشنىڭ ئامالىنى ئويلاۋاتمەن .

① سېر — ياۋروپادىكى پادىشاھلىق ئەللەردە بېرىلىدىغان ئەڭ تۆۋەن مەرتىۋە .

— ئۇنداق بولسا ئويلاپ چىققاندىن كېيىن ماڭا خەۋەر بېرىۋېتەرسىز ، — دېدى رېستو تەبەسسۇم بىلەن . گىرالدى خانىمغا ساھىبخانلىق قىلىشىپ بېرىۋاتقان تىرىنكىن خانىم ئۇنى مېھمانلارغا تونۇشتۇرۇۋىدى ، كۆپچىلىك ھاياجانلانغان ھالدا قىزغىن پاراڭغا چۈشۈپ كېتىشتى . ئەسلىدىمۇ ناھايىتى چىقىشقاق بولغان رېستو شۇ تاپتا بۇنداق سورۇنغا داخىل بولغىنىدىن تېخىمۇ روھلىنىپ ، ئېچىلىپ - يېيىلىپلا كەتتى . مېھمانلار بىلەن بىرپەس پاراڭلاشقاندىن كېيىن ، يېنىدا تۇرغان بىل تاۋچى بىلەن سالاملاشتى .

تاۋچى ئۇنىڭغا قالتىس تەكەللۇپ كۆرسىتىۋەتتى .
— ھازىر نەدە تۇرۇۋاتىسەن ؟ — سورىدى ئۇ ، — بىزنىڭ كۆرۈشمىگىنىمىزگە خېلى بولۇپ قالدغۇ دەيمەن . . . ئوھو ، قاچان كۆرۈشكەندۇق - ھە ؟ رەپقەم سېنىڭ بىلەن پاراڭلاشماقچى جۇمۇ .

رېستو ئۇنىڭ مۇئامىلىسىنىڭ ئۆتكەن قېتىمقىغا تامامەن ئوخشىمايدىغانلىقىنى سەزدى .

— راست ، خېلى زامانلار بولدى ، — دەپ جاۋاب قايتۇردى ئۇ ئېرەنشىمىگەن قىياپەتتە ، — ھازىر سارايدا تۇرۇۋاتىمەن .
— مەن تېخى ئۈلۈشكۈن سېنىڭ دېرىكىڭنى قىلغانىدىم . جېكسون تۇباۋيانى تونۇيسەنغۇ ؟ ئەلۋەتتە تونۇيسەن . ئۇنىڭ بىلەن ئىككىمىز كاناداغا ئوۋغا بارماقچى بولۇۋىدۇق ، بىزگە قېتىلساڭ بولمامدۇ ؟

— قېتىلالمايمەن ، — دەپ جاۋاب بەردى رېستو ، — ھازىر قولۇمدىكى ئىش بەك بېسىق . كېيىنچە بىر گەپ بولار .

تاۋچى رېستونىڭ « C • H • D » شىركىتىنىڭ مۇدىرىيەت ئەزالىقىغا سايلانغانلىقىدىن خەۋەر تېپىپ بولغانىدى ، شۇ تاپتا ئۇنىڭ بىلەن ئۇزاقراق پاراڭلاشقۇسى بار ئىدى ، لېكىن مۇمكىن بولمىدى ، چۈنكى ساھىبخانا مېھمانلارنى داستىخانغا تەكلىپ قىلىپ قالدى . رېستو زىياپەت ئۈستىلىدە گىرالدى خانىمنىڭ ئوڭ يېنىدىن

ئورۇن ئالدى .

— سىزنى بۆلەك بىر كۈنى غىزاغا تەكلىپ قىلماقچىدىم ، كېلەمسىز ؟ — گىرالدى خانىم مېھمانلارنىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىنىڭ پارىڭغا چۈشۈپ كەتكەن پەيتتىن پايدىلىنىپ ئۇنىڭغا سەمىمىيلىك بىلەن شۇنداق دېدى .

— ئەلۋەتتە كېلىمەن ، — دېدى رېستو ، — راست گەپنى قىلسام ، سىزنى يوقلاپ بۇرۇنلا كەلمەكچىدىم . ئەمما ھازىرقى ئەھۋالىمدىن خەۋىرىڭىز بارمىدىكىن ؟

— خەۋىرىم بار . بىرمۇنچە گەپلەرنى ئاڭلىدىم . سىزنى كېلىڭ دېيىشىمۇ مۇشۇ سەۋەبتىن . بىز ئوبدانراق ئەھۋاللاشقاق بولاتتى .

ئون كۈندىن كېيىن ، رېستو ئۇنىڭكىگە يەنە باردى . ئۇنىڭ ئىچى پۇشۇپ ، لېتتى بىلەن ئەھۋاللاشقۇسى كېلىپ قالغانىدى . جېنى بىلەن شۇنچە ئۇزاق ۋاقىت ئائىلىۋى تۇرمۇشنى بىللە باشتىن كەچۈرگەن بولغاچقا ، ئەمدىلىكتە ساراي تۇرمۇشىغا زادىلا ئۆگىنەلمىدى . شۇڭا ئۆزىنىڭ ھالىغا يېتىدىغان ، بېشىدىن ئىسسىق - سوغۇق ئۆتكەن بىرەرەرنى تېپىپ ھال - مۇڭلىشىپ ، ئىچىنى بوشتىتىۋېلىش خىيالىدا بولۇپ يۈرگەندى . ئۇنداقتا بۇ يەردىنمۇ ئوبدان يەر بولامدۇ ؟ لېتتى ئۇنىڭ دەردىگە تازا يېتىدۇ . ئەگەر ۋەزىيەت يول قويغۇدەك بولسا ، رېستونىڭ ئۇنىڭ كۆكرىكىگە بېشىنى قويۇۋېلىشىغا جان دەپ رازىلىق بېرىدۇ .

— خوش ، ئەمدى سىزگە قانداق چۈشەندۈرسەم بولاركىن ؟ — دېدى رېستو بىرقۇر تىنچلىق - ئامانلىق سورىشىپ بولغاندىن كېيىن رەسمىي گەپكە ئۆتۈپ .

— ھازىر ئۇنى پەقەتلا ئويلىمايدىغان بولدىڭىزمۇ ؟

— بۇنىڭغا ئانچە ھۆددە قىلالمايمەن ، بۇ ئىشلاردىن كۆڭلۈم ناھايىتى خۇشال دەپمۇ ئېيتالمايمەن .

— مەنمۇ شۇنداق ئويلايمەن ، كۆڭلىڭىزنى تازا ئېنىق چۈشىنىمەن . مەن سىزنىڭ پىسخىكا جەھەتتىن مۇشەققەتلىك يولىنى

بېسىپ كېلىۋاتقىنىڭىزنى كۆرۈپ تۇرۇپتىمەن ، رېستو . سىزگە باشتىن - ئاياغ دىققەت قىلىپ كەلدىم ، سىزنىڭ بىر قەدەم - بىر قەدەمدىن بېسىپ كېلىۋاتقىنىڭىزنى كۆزەتكەچ ، يۈرىكىڭىزنىڭ ئەمىنلىك تېپىشىنى تىلەپ تۇردۇم . بۇنداق ئىشلار ھەقىقەتەنمۇ قىيىن ، ئەمما مەن ئىزچىل تۈردە «بىردىنبىر چارە مۇشۇ» دېگەن پىكىردە تۇرۇپ كېلىۋاتىمەن . بۇنىڭدىن ئۆزگىچە بولۇشى قەتئىي دۇرۇس ئەمەس ، زادىلا دۇرۇس ئەمەس . سىز قۇلۇلە قېپى ئىچىدىكى تۇرمۇشقا قايتىدىن كىرىشىڭىز بولمايدۇ . سىزمۇ ماڭا ئوخشاش ، ئۇنداق تۇرمۇشقا مۇناسىپ ئەمەسسز . سىز ھازىرقى ئەھۋالدىن ئۆكۈنۈش ھېس قىلىۋاتىسىز ، بىراق باشقىچە يول تۇتقاندىمۇ يەنىلا ئۆكۈنەرلىك بولىدۇ ، بەلكى بۇنىڭدىنمۇ بەتتەررەك بولىدۇ . سىز بىر ئۆمۈر شۇ تەقلىدە ئۆتەلمەيسىز ، قانداق دېدىم ؟ — بۇنى بىلىمدىم ، لېتى . ھەقىقەتەنمۇ بىلىمدىم . سىزنى بۇرۇنلا يوقلاپ كەلمەكچىدىمىۇ ، يەنە ھاجىتى يوق ، دەپ ئويلىدىم . ھازىر ئىش ھەرھالدا ھەل بولغان بولدى ، گېپىمنى چۈشىنىۋاتامسىز ؟

— ھەئە ، تازا ئېنىق چۈشىنىۋاتىمەن ، — دېدى لېتى تەسەللى بېرىۋاتقانداك قىياپەتتە .

— بىراق تېخى ھەل بولمىدى دېسەممۇ بولىدۇ . مەن تېخى ئۇ ئىشنى ئۈزۈل - كېسىل بولدى قىلغىنىم يوق . بۇنداق پۇلنىڭ ئىشى مېنى مەھكەم توسۇپ تۇرالامدۇ ، يوق ، بۇنىسىنى بىرنېمە دېيەلمەيمەن . سىزگە ئوچۇقنى ئېيتسام ، گەرچە جېنىنى پۈتۈن ۋۇجۇدۇم بىلەن سۆيىمەن دەپ ئېيتالمىساممۇ ، ئەمما كۆڭلۈم خىجىللىقتىن ھېچ خالىي ئەمەس . بۇمۇ بىر مەسىلە .

— ئۇ چوقۇم پاراغەتلىك تۇرمۇش كەچۈرۈشكە بەھۇرۇز يەتكۈدەك تەمىناتقا ئېرىشىدۇ ، — ئۇ سورىماقچى بولۇپ تۇرغان گېپىنى دەررۇ بىر خىل قىياسقا ئۆزگەرتىپ ئېيتتى .

— ئۇنىڭغا نېمە لازىم بولسا ھەممىسىنى بېرىمەنغۇ ، لېكىن جېنىنىڭ مەجەزى ئۆزگىچىلا . ئۇ جىق ئالغىلى ئۇنىمايدۇ .

ئەزەلدىن قىسىپ - تېجەپ خەجلەشنى ياقتۇرىدىغان ، بۇزۇپ - چېچىشنى ياقتۇرمايدىغاندى . مەن ئۇنىڭغا شامۇد دېگەن يەردىن كىچىككىنە بىر ئۆينى ئىجارىگە ئېلىپ بەردىم ، بۇ يەرنىڭ شىمالىغا توغرا كېلىدۇ ، كۆل بويىدىكى كىچىككىنە بىر جاي ؛ پۇلدىنمۇ ئۇنىڭ نامىدا بانكىغا خېلى جىقلا ئامانەت قويۇپ قويدۇم ، لېكىن ئۇ ، مەيلى نەدىلا ياشسۇن ، جىمى ئىش شۇنىڭ مەيلىچە بولىدىغىنىنىمۇ بىلىدۇ .

— ئۇنىڭ ھازىرقى ھېسسىياتىنى تازا ئوبدان چۈشىنىمەن ، رېستو . سىزنىڭ ھېسسىياتىڭىزنىمۇ چۈشىنىپ تۇرۇپتىمەن . ئۇ ۋاقىتنىچە قاتتىق ئازابلىنىدۇ . بۇ ھەرقانداق ئادەم بىرەر نەرسىنىڭ مېھرىدىن كېچىشكە مەجبۇر بولغان چاغدىكى دۇچ كېلىدىغان ئەھۋال . لېكىن بۇنداق چاغلارنىمۇ ئۆتكۈزۈۋەتكىلى بولىدۇ ، ئەمەلىيەتتىمۇ ئۆتۈپ كېتىۋېرىدۇ . ھېچچولمىغاندا ، بىز يەنە ياشاۋېرىمىز . ئۇمۇ نېمىلا بولمىسۇن ياشاشنى خالايدۇ . باشتا كۆڭلى ئازابلانغاندەك قىلىسىمۇ ، لېكىن مەلۇم ۋاقىت ئۆتۈپ ، ئىشنىڭ ھەقىقىتىنى چۈشىنىپ يەتكەندىن كېيىن ، سىزدىن ئاغرىنمايدىغان بولىدۇ .

— جېنى مېنىڭدىن زادىلا ئاغرىنغان ئەمەس ، بۇنىسى ماڭا ئايدىڭ . مانا مەن ئۆزۈمنى ئۆزۈم ئەيىبلەۋاتىمەن . بەلكىم خېلى بىر زامانلارغىچە ئۆز - ئۆزۈمدىن ئاغرىنىپ يۈرۈشۈم مۇمكىن . چاتاق دەل مېنىڭ مۇشۇ ئۆزگىچە مەجەز - خاراكتېرىمدە . مېنىڭ بۇ بىسەرەمجان كەيپىياتىمنىڭ قانچىلىكى ئادەتتىن ، قانچىلىكى ھېسداشلىقتىن بولۇۋاتقىنىنى ئۆزۈممۇ دەپ بېرەلمەيمەن . بەزى چاغلاردا ئۆزۈمنى دۇنيادا ئەڭ بوشاڭ ئادەم دەپ ئويلايمۇ قالسىمەن . ئىشقىلىپ مەندە بۇنداق ئوي تولا بولغان .

— بىچارە رېستورۇم ! — دېدى لېتتى مېھرىبانلىق بىلەن ، — ئەمما ماڭا شۇنىسى چۈشىنىشلىكى ، سىزنىڭ ھازىر سارايدا ئىچىڭىز بەك پۇشىدىكەن ، شۇنداقمۇ ؟ — بۇمۇ بار گەپ .

— ئۇنداق بولسا سىپپارتونغا بېرىپ بىرنەچچە كۈن تۇرۇپ
كەلسىڭىز قانداق؟ مەنمۇ شۇ يەرگە بارماقچىدىم .

— قاچاندا؟

— كېلەر ھەپتىنىڭ ئىككىسىدە .

— قېنى قاراپ باقاي ، — دېدى رېستو ، — مەن
بارالماسمەنمىكىن ، — ئۇ خاتىرە دەپتىرنىڭ ۋاراقلىرىنى
ئۆرۈدى ، — پەيشەنبە كۈنى بارالغۇدەكمەن ، بىرنەچچە كۈن
تۇرساممۇ بولغۇدەك .

— ئۇنداقتا پەيشەنبە كۈنى بولسۇن . سىزگە ھەمراھ كېرەك .
بىز ئۇ يەرگە بېرىپ ، سەيلە قىلغۇچ مۇڭدېشىمىز . بولامدۇ ؟
— بولىدۇ .

لېتتى سۇس بىنەپشە رەڭلىك ئۇزۇن كۆڭلىكىنى يەردە
سۆرگىنىچە ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى .

— قويۇڭە سىزدەك كاتتا پەيلاسوپنى ، — ئۇ بەھۇزۇر تەنقىد
قىلىۋەردى ، — ئىشلارنى ئۇجۇر - بۇجۇرگىچە ئويلاپ
كېتىدىكەنسز . نېمانچە ئىنچىكىلىك قىلىپ كېتىدىغانسىز ؟
ھەمىشەملا مۇشۇنداققۇ سىز .

— بۇنىڭغا نېمە ئامال ، — دېدى رېستو جاۋابەن ، — مەجەزىم
شۇنداق تۇرسا .

— بوپتۇ ئەمىسە ، لېكىن بىر ئىشنى بىلىۋالدىم ، — ئۇ
رېستونىڭ قۇلىقىنى بوشقىنىغا چىمدىپ قويدى ، — سىز ئەمدى
ھېسداشلىق سەۋەبىدىن ئىككىنچى قېتىم خاتالىشىپ يۈرمەيسىز .
مەن سىزنىڭ ئىككىنچىلەپ چاتاققا قالماسلىقىڭىزنى ، ئۆزىڭىز
قىلماقچى بولغان ئىشنى پەيتىنى تېپىپ ئوبدانراق ئويلىنىپ
چىقىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن . چوقۇم شۇنداق قىلىشىڭىز
كېرەك . مەنچۇ ، مەنمۇ ئۆزۈمنىڭ ئىشلىرىنى سىزنىڭ
باشقۇرۇشىڭىزغا تاپشۇرۇشقا رازىمەن . سىز مېنىڭ مەسلىھەتچىم
بولدىغان بولسىڭىز ، جەزمەن ئادۋوكاتىمىنمۇ بېسىپ چۈشىسىز .
رېستو ئورنىدىن تۇرۇپ دېرىزە ئالدىغا باردى - دە ، ئاندىن

شارتتىدە ئارقىسىغا ئۆرۈلۈپ ئۇنىڭغا تىكىلدى .
— سىزنىڭ نېمىنى تەلەپ قىلىۋاتقىنىڭىز ماڭا ئايان ، —
دېدى ئۇ تەرسالىق بىلەن .

— نېمىشقا تەلەپ قىلمىغۇدەكمەن ؟ — لېتتى ئۇنىڭغا يەنە
يېقىن بېرىپ قىستاپ سورىدى . قاراشلىرىدىن ئەيىبلەش ھەم
مەنسىتمەسلىك ئىپادىسى ئەكس ئېتىپ تۇراتتى ، — ئېيتىڭە ،
نېمىشقا تەلەپ قىلمايدىكەنمەن ؟

— ئۆزىڭىزنىڭ نېمە قىلىۋاتقىنىڭىزنى چۈشەنمەيۋاتىسىز —
دە ، — دېدى رېستو مۇجمەللا قىلىپ ، ئەمما كۆزلىرىنى ئۇنىڭدىن
ھېچ ئۈزمەيتتى . ئۇ ئالدىدا تۇرغان لېتتىنىڭ گەرچە ئەمدىلا بويىغا
يەتكەن قىز بولمىسىمۇ ، ئەمما يەنە شۇ بۇرۇنقىدەكلا جەلىپكار ،
ئەقىللىق ، ئېھتىياتچان ھەم يۈرىكىدىن دوستلۇق ، سۆيگۈ مېھرى
تېشىپ تۇرغان بىر ئايال ئىكەنلىكىنى ھېس قىلماقتا ئىدى .

— لېتتى ، سىز مەن بىلەن توي قىلىشنى خىيالىڭىزغا
كەلتۈرمەڭ . مەن بۇنىڭغا ئەرزىمەيمەن ، زادىلا ئەرزىمەيمەن . مەن
ھېچكىمنى ئۆزۈمگە تەڭ قىلمايدىغان ، ھېچكىمگە ئىللىقلىق
بېغىشلىيالمايدىغان ئادەممەن . بۇ ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدۇغۇ .

— لېكىن ماڭا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ھەممىگە ئەرزىيدۇ ، —
لېتتى ئۆز گېپىدە چىڭ تۇرۇۋالدى ، — مەن سىزنىڭ قانداق ئادەم
ئىكەنلىكىڭىزنى تازا ئوبدان بىلىمەن . قىسقىسى ، ماڭا ھەممىسى
بەربىر . ماڭا پەقەت سىزلا بولسىڭىز بولدى .

رېستو ئۇنىڭ قوللىرىنى ئالساڭلىرىغا ئالدى ، ئاندىن
بىلەكلىرىدىن توتۇپ ئۇنى ئۆزىگە يېقىن تارتتى — دە ، «كاپ» لا
قىلىپ بېلىدىن قۇچاقتى .

— بىچارە لېتتى ! مەن بۇنچىلىك قىلىشىڭىزغا
ئەرزىمەيتتىم . كەلگۈسىدە چوقۇم پۇشايمان يەپ قالسىز .

— ياق ، ھەرگىز پۇشايمان قىلمايمەن ، — دەپ جاۋاب
قايتۇردى لېتتى ، — مېنىڭ كاللام ئېلىشىپ قالغىنى يوق .
سىزنىڭ ئۆزىڭىزنى ئەرزىمەنۇ ، ئەرزىمەنۇ دەپ ئويلاپ

يۈرۈشىڭىزدىن پەرۋايم پەلەك ، — ئۇ مەڭزىنى رېستوننىڭ مۇرىسىگە قويۇۋالدى ، — ماڭا پەقەت سىز كېرەك .
— سىز بۇنداق قەتئىي تۇرۇۋالسىڭىز ، مەنمۇ سىزگە ئۆزۈمنى تاپشۇردۇم ئەمەسە ، — رېستو شۇنداق دېگەچ ، ئېڭىشىپ ئۇنى سۆيدى .

لېتتى «ۋاي» دەپ تاشلىدى - دە ، ئوت ئېلىپ كەتكەن مەڭزىلىرىنى ئۇنىڭ كۆكرىكىگە يوشۇردى .
«بۇ ئىشىم بولمىدى ، — لېتتى قۇچىقىدا تۇرسىمۇ ، كۆڭلىدە شۇنداق ئويلايتتى رېستو ، — بۇنداق قىلماسلىقىم كېرەك ئىدى .»

ئەمما ئۇ لېتتىنى قۇچاقلانغىنىچە تۇرىۋەردى ، لېتتى نازلىنىپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا لەۋلىرىنى يېقىن ئاپارغاندىن كېيىن ، ئۇنى توختىماي سۆيۈپ كەتتى .

56

ناۋادا خىلمۇخىل كۈچلەر ئوتتۇرىغا چىقىپ توسقۇنلۇق قىلمىغان بولسا ، رېستو جېنى بىلەن يەنە يارىشىۋالاتتىمىكىن ؟ بۇنىڭغا بىرنېمە دېيىش قىيىن . ئارىدىن بىر مەزگىل ئۆتۈپ ، ئۆز تەئەللۇقاتىنى قولغا ئېلىپ مەھكەم تۇتۇپ تۇرۇۋاتقان ، ئەڭ دەسلەپكى ماجىرالارنىمۇ تامامەن ئۇنتۇپ كەتكەن چېغىدا ، رېستو پەقەت ئۆزىلا ئۆزىنىڭ تۇغما خاھىشىغا ھاي بېرىپ ، ئاشۇ ئاللىقانداق بۇرچىنى ئادا قىلىشتىن باش تارتىدىغان بولسا ، ئۇ چاغدا ئاز - تولا دىپلوماتىك ۋاسىتىنى ئىشقا سېلىپ جېنى بىلەن يەنە تەقدىرىنى قوشۇۋالالايدىغانلىقىنى ئاڭقىرىپ يەتكەندى ، لېكىن ئۇ گىرالدى خانىمنىڭ ۋۇجۇدىدىن ئۆزى مۇھىم دەپ قارىغان ئىجتىمائىي پۇرسەتنى كۆرۈپ يەتكەن ھەم بۇ خىل كۆزقاراش ئۇنى مەھكەم چىرمىۋالغانلىقتىن ، ئۇنىڭ جېنىغا بولغان تەبىئىي

مايلىلقى جېنىنىڭ كۈشەندىسىنىڭ كىشىلىك قەدىر - قىممىتى ۋە مال - دۇنياسى توغرىسىدىكى ئاڭ - تۇيغۇنىڭ قارشىلىقىغا ئۇچرىماي قالمىدى ، چۈنكى بۇ كۈشەندە جەمئىيەتتىكى ئەڭ كۆزگە كۆرۈنگەن ھەم كىشىنىڭ ھەۋىسىنى قوزغايدىغان شەخسلەردىن ئىدى . رېستو تولا مۇلاھىزە يۈرگۈزىدىغان ئادەم بولغاچقا ، بۇ مەزگىللەردە ئۇنىڭ ئېڭىدا بۇ ئىككى ئايال توغرىسىدىكى ئۇقۇم ئىزچىل رەۋىشتە توقۇنۇش ھاسىل قىلىپ تۇردى . بۇلارنىڭ بىرى تەربىيە كۆرگەن ، ھېسداش ، پەلسەپىۋى ئاڭغا ئىگە ، ئېسىلزاڭلار جەمئىيىتىدىكى تۈرلۈك - تۈمەن لەززەتلىكنىڭ تەمىنى تېتىغان ، يەنە كېلىپ ئۆزىنىڭ بارلىق ئىستەك - نەپسىنى قاندۇرۇشقا يېتىپ ئاشقۇدەك دۇنيادەپنىسى بار بىر ئايال ئىدى ؛ يەنە بىرى بولسا ، تەبىئىي ، ھېسداش ، تۇيغۇغا باي ، گەرچە ئېسىلزاڭلار جەمئىيىتىنىڭ تەلىم - تەربىيىسىنى باشتىن كەچۈرمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن تۇرمۇشنىڭ گۈزەللىكىنى ھېس قىلالايدىغان ، ئىنسانلار ئارا مۇناسىۋەتتىكى ئەزىزلىككە ئەرزىيدىغان ئىشلارنى چۈشىنىپ يەتكەن بىر شەخس بولۇپ ، بۇ خۇسۇسىيەتلەر شەكسىز ھالدا ئۇنى قالتىس بىر ئايال قىلىپ يېتىشتۈرۈپ چىققانىدى . بۇ تەربىيىنى گىرالدا خانىمىمۇ بايقىغان ھەم ئېتىراپ قىلغانىدى . شۇڭا ئۇنىڭ رېستو بىلەن جېنىنىڭ مۇناسىۋىتى توغرىسىدىكى تەنقىدى ھەرگىزمۇ جېنىنى قەدىرسىز دېگەنلىكتىن دېرەك بەرمەيتتى ، ئۇ پەقەتلا : «تەقدىر مۇشۇنداق بىر مۇناسىۋەتنى كەلتۈرۈپ چىقىرىپ چوڭ خاتا قىلغان ، ئەگەر بۇنىڭ ئەكسىچە بولۇپ ، رېستو ئۆز تەقدىرىنى مەن بىلەن باغلايدىغان بولسا ، ئۇ چاغدا رېستونىڭ جەمئىيەتتىكى ئارزۇ - ئۈمىدلىرىنى غايىۋى پەللىگە يەتكۈزگىلى بولىدۇ . رېستونىڭ ماددىي مەسلىسىنىڭ مۇشۇنداق مۇۋاپىق ھەل قىلىنىشى ناھايىتى مۇھىم ھەم كېچىكتۈرگىلى بولمايدىغان ئىش » دەپ قارايتتى . شۇ سەۋەبلەردىن ، رېستو ئۇزاق ۋاقىت ئەستايىدىل ئويلانغاندىن كېيىن ، ئەمدى ئىشنى كەينىگە سۆرەۋەرمەسلىك قارارىغا كەلدى . ئۇ جېنىغا ۋاپاسزلىق قىلدى ، ئەمدى ھەرقانچە

قىلغان بىلەنمۇ ئىش ئورنىغا كەلمەيدۇ . ئۇنداق بولغاندىن كېيىن ، ئەمدى يەنە ئۇ يولدا مېڭىشنىڭ نېمە ھاجىتى ؟ جېنىنىڭ رېستودىن باشقا ھەممە نېمىسى تەل . ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭ ئۆزىمۇ « ئايرىلىپ كېتىشىمىز كېرەك » دېگەن قاراشتا ئىدىغۇ . مۇشۇنداق ئۆزىگە ئۆزى چۈشەندۈرۈش ، تەسەللى بېرىش نەتىجىسىدە ، يەنە كېلىپ كۆڭۈل پاراگەندە بولۇپ تۇرغان مۇشۇنداق ئەھۋالدا ، رېستوغا بۇ خىل يېڭىدىن بىرىكىش قارشى بارغانسېرى غەيرىي تۈيۈلمايدىغان بولۇپ قالدى .

رېستونىڭ جېنى بىلەن ئاقىۋەت مەلۇم شەكىلدە قايتا قوشۇلمىغانلىقىدىكى سەۋەب ، گىرالدى خانىم ھەمىشەلا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا ئىدى . مۇشۇ مەزگىللەردە ، گويا جىمىكى ئىشلار ئۇنىڭ رېستونىڭ قەلبىدىكى تۈگۈننىڭ مۇۋاپىق يېشىلىمىسى بولۇشىغا ئىمكانىيەت يارىتىپ بېرىۋاتقاندا ئىدى . رېستو ھازىر بويتاق ، ئۇنىڭ ئۇنىڭكىگە ، بۇنىڭكىگە بېرىپ ئولتۇرۇپ كەلمەكتىن باشقا قىلغۇدەك ئىشىمۇ يوق ئىدى ، ئەمما بۇنداق بولۇشنى ئۇ خالىمايتتى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ئۇنىڭ مەجەزى بوشاڭ بولغاچقا ، ئۆزى ئادەتتە بەھرىمەن بولۇشقا ئەڭ ئىنتىلىدىغان ھېلىقىدەك ھاۋانى بويتاق ياشاپ ۋۇجۇدقا چىقىرالمىدۇ - دە . ئۇنى بۇنداق ھاۋا بىلەن گىرالدى خانىم ئوڭايلا تەمىنلەۋېتىدۇ . ئەگەر ئۇ گىرالدى خانىم بىلەن بىرىكىدىغان بولسا ، ئىش ناھايىتى ئاسانلىشىدۇ . ئۇ چاغدا بۇلارنىڭ ئائىلىسى ھەرقاچان ، ھەر زامان ئېسىل مېھمانلار بىلەن تولۇپ تۇرىدۇ . ئۇ چاغدا رېستوغا غەم قىلىشنىڭ زادىلا ھاجىتى قالمايدۇ ، پەقەت بەھرىمەن بولۇشنى بىلسىلا بولىدۇ . گىرالدى خانىم ئۇنىڭ قانداق تۇرمۇشىنى ياقتۇرىدىغانلىقىنى تازا ئوبدان بىلىدۇ . ئۇنىڭ مېھماندوستلۇقىمۇ رېستونى ئايرىپ قويمايدۇ . ناۋادا بۇ ئىككىيلەن ئۆز تەقدىرىنى بىر - بىرىگە قوشىدىغان بولسا ، نۇرغۇن كۆڭۈللۈك ئىشلارنى بىرلىكتە قىلىشىدۇ . رېستو ئۇنىڭ تەكلىپى بىلەن سېپپارتونى سەيلە قىلدى . چىكاگودا تۇرغانلىكى ۋاقىتلىرىدا ئىمكانقەدەر ئۇنىڭغا

ھەمراھ بولۇپ زىياپەتلەرگە ، تانسىلارغا ، سۇغا چۆمۈلۈشكە باردى . ئۇنىڭ ئۆيى رېستونىڭ ئۆز ئۆيىدەكلا بولۇپ قالدى . ئەسلىدە ئۇ رېستودا مۇشۇنداق تۇيغۇ پەيدا قىلىش ئۈچۈن ، رېستو بىلەن ھەمىشە ئائىلە ئىشلىرى توغرىلۇق مەسلىھەتلىشەتتى ، ئۇنىڭغا ئائىلىنىڭ ئەھۋالىنى تەلتۆكۈس ئېزىپ ئىچۈرەتتى ، شۇنىڭدەك ئۇنى يا ئۇنداق ، يا بۇنداق ئىشلارغا ئارىلاشتۇراتتى . قىسقىسى ، ئۇ رېستونى زادىلا زېرىكتۈرمەيتتى ، ئۇنىڭ تولا ئويلاپ بىئاراملىققا يېتىپ قېلىشىغىمۇ ئىمكانىيەت قالدۇرمايتتى . رېستو بىلەن ئۇچراشقان چاغلىرىدا ، ئۇنىڭغا ھۇزۇرلۇق تۇيغۇسى بېغىشلايتتى ، ھەممىنى ئۇنتۇلدۇراتتى ، كۆڭلىنى ئاۋۇندۇراتتى . رېستو بەزىدە ئۇنىڭكىگە دوستلىرىنى باشلاپ باراتتى ، شۇنىڭ بىلەن ، رېستونىڭ ئۇنىڭغا ئۆيلىنىدىغانلىقى توغرىسىدىكى گەپ - سۆزلەر بارا - بارا ئەتراپقا يېيىلىپ كەتتى . لېكىن ، لېتتى كىشىلەرنىڭ رېستونىڭ ئىلگىرىكى ئالاقىسى توغرىلۇق ھېلىھەم سۆز - چۆچەك قىلىپ يۈرۈشۈۋاتقىنىنى نەزەردە تۇتۇپ ، تويىنى داۋراڭ قىلىۋەتمەسلىك - نى ، پەقەتلا گېزىت يۈزىدە ئىككىيلەننىڭ باش قوشۇشى توغرىلۇق قىسقىچە ئىزاھات بېرىۋېتىپ ، ئىشلار نورمال ھالىتىگە قايتىپ ، كىشىلەرنىڭ گەپ - سۆزلىرى بېسىققاندىن كېيىن ، ئاندىن رېستو ئۈچۈن تازا بىر ھەشەمەتچىلىك قىلىشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويدى . — بىز تويمىزنى ئاپرىلدا قىلىپ ، يازنى چەت ئەلدە ئۆتكۈزسەك بولمامدۇ ؟ — ئىككىيلەن بىر - بىرىنىڭ كۆڭلىنى چۈشىنىشىپ بولغاندىن كېيىن ، بىر دورەمقى ئۇچرىشىشتا لېتتى ئۇنىڭدىن شۇنداق دەپ سورىدى ، — ياپونىيىگە بارايلى . كۈزلۈككە قايتىپ كېلىپ ، بەيگە مەيدانىدىن ئۆي تېپىپ ئولتۇرساق بولىدۇ . بۇ چاغدا رېستونىڭ جېنىدىن ئايرىلغىنىغا خېلى ئۇزاق بولغان ، دەسلەپكى مەزگىللەردىكى ئۆزىنى ئۆزى ئەيىبلەش قىزغىنلىقى ئاللىقاچان سوۋۇپ بولغانىدى . گەرچە ئۇ ھېلىھەم دەرگۇمان بولۇپ يۈرۈۋاتقان بولسىمۇ ، ئۆزىدىكى شۈبھىنى بېسىش ئىستىكىدىنمۇ خالىي ئەمەس ئىدى .

— تازا بەلەن گەپكەن بۇ ، — دەپ جاۋاب بەردى رېستو چاقچاق قىلىۋاتقانداك ئاھاڭدا ، — خەقنى چۆچۈتۈۋەتمەسە كلا بولىدۇغۇ .

— بۇ گېپىڭىز راستمۇ ، جېنىم ، — لېتتى ئۇنىڭغا «يالت» ئېيتىپ بىر قارنۋەتتى — دە ، ھەيران بولۇپ سورىدى . بۇ بۇلار جىمجىت ئولتۇرۇپ كىتاب ئوقۇپ ، مۇڭدشپ بىر ئاخشامنى بىللە ئۆتكۈزگەندىن كېيىن بولغان ئىش ئىدى .

— مەنمۇ بۇنى بۇرۇنلا ئويلىغان ، — دېدى رېستو ، — بۇنداق قىلساق نېمىشقا بولمىغۇدەك ؟

لېتتى يېقىن كېلىپ ئۇنىڭ تىزىغا ئولتۇردى — دە ، بوينىغا گىرە سېلىۋالدى .

— سىزنىڭ مۇشۇ گەپنى قىلغانلىقىڭىزغا ھېچ ئىشەنگۈم كەلمەيدۇ ، — دېدى ئۇ رېستوغا قىزىقىش نەزىرى بىلەن تىكىلىپ .

— ئۇنداق بولسا گېپىمنى قايتۇرۇۋالايىمۇ ؟

— ئوھو ، ياق ، ھاجىتى يوق . ئەمىسە شۇنداق بولسۇن ، تويىنى ئاپرېلدا ئۆتكۈزىمىز ، ئاندىن ياپونىيىگە بارىمىز . كېيىن يەنە پۇشايىمان قىلىپ يۈرمەڭ جۇمۇ . ھەرگىز خەقلەرنى چۆچۈتۈۋەتمەيمىز . ۋاي خۇدايمەي ، مەن قانداق پاسوندىكى توي كىيىمنى تەييارلىسام بولاركىن !

ئۇ رېستونىڭ چاچلىرىنى بارماقلىرى بىلەن تاراۋاتقاندا ، رېستو زورمۇزور كۈلۈمسىرەپ قويدى ؛ نېمىشقىدۇر بۇ شادلىق كۈيىدە بىر ئاھاڭ كەمدەك قىلاتتى ، ئېھتىمال بۇ رېستونىڭ بارغانسېرى ياشقا چوڭىيىپ كېتىۋاتقانلىقىدىن بولسا كېرەك .

57

بۇ مەزگىللەردە ، جېنىمۇ ئۆز تۇرمۇشىنى ئۆتكۈزۈش ھەلەكچىلىكىدە ئىدى ، ئۇنىڭغا ئەمدى ئۆزى ماكان تۇتقان بۇ

باشقىچە دۇنيادا كۆڭلىنى توختىتىپ ياشاشتىن باشقا ئىلاج يوق ئىدى. دەسلەپكى چاغلاردا، رېستوسىز بۇنداق تۇرمۇش ناھايىتى قورقۇنچلۇق بىلىندى. گەرچە ئۇ ئۆزىگە خاس كۈچلۈك خاراكتېرگە ئىگە شەخس بولسىمۇ، رېستو بىلەن شۇ قەدەر ئېجىل بولۇپ كەتكەچكە، ئۇنىڭغا گويا ئىككىيلەننىڭ جۇدالىشىش ئېھتىمالى پەقەتلا يوقتەك تۇيۇلغانىدى. مانا ھازىرمۇ گويا ئىككىيلەن پەقەتلا ئايرىلمىغاندەك، ئۇنىڭ ئوي - پىكرى، ھەرىكىتى رېستوغا زىچ باغلىنىپ تۇراتتى. ئۇ نەدىدۇ؟ شۇ تاپتا نېمە ئىش قىلمۇقتاندۇ؟ نېمە دەۋاتقاندۇ؟ ئۇ ھازىر قانداق ھالەتتە تۇرۇۋاتىدىكىن؟ ھەر كۈنى ئەتىگەن ئۇيقۇدىن ئويغانغاندا، ئۇنىڭغا گويا رېستو ئۆزىنىڭ قېشىدا تۇرغاندەك بىلىنىپ كېتەتتى. ئاخشىمى بولسا، ئۆزى يالغۇز كارىۋاتقا چىقىپ يېتىش بەكمۇ ئېغىر كېلەتتى. ئۇ بىردەمدىن كېيىن چوقۇم كېلىدۇ... ئاھ، ياق، ئۇ ئەمدى كەلمەيدۇ. يا پەرۋەردىگار، ئېيتقىنىغا، بۇ قانداق ئەھۋال - ھە! ئۇ ئەمدى كەلمەيدۇ، ئۇنى كەلمەك دېگەنمۇ ئۆزى. يەنە نۇرغۇن ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغىمۇ دەرمەھەل كۆنۈش، چىداش قىيىن بولدى. چۈنكى بۇنداق ماھىيەتلىك ئۆزگىرىش بەكمۇ كەسكىن بولۇپ، بۇنىڭدىن ئوڭايلا ئۆتۈپ كېتىش مۇمكىن ئەمەس ئىدى. ھەممىدىن قىيىنى، ۋىستاغا چۈشەندۈرمەي يەنە بولمايتتى. بۇ قىزنىڭ بىلىش دائىرىسى كېڭىيىپ بارغاچقا، ئۇ بەزەن قىياس، گۇمانلاردىن خالىي ئەمەس ئىدى. كىشىلەرنىڭ «ئاپىسى ئۇنى تۇغقان ۋاقتىدا دادىسى بىلەن توي قىلمىغانكەنتۇق» دېگەنلىرى ئۇنىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتكىنى يوق. ئەينى چاغلاردا ھەپتىلىك گېزىتتە بېسىلغان جېنى بىلەن رېستو توغرىسىدىكى ماقالىنى ساۋاقداشلىرى ئۇنىڭغىمۇ كۆرسەتكەن، ئەمما ئۇ ناھايىتى چېچەن بولغاچقا، ئاپىسىنى خاپا بولىدۇ دەپ، ئۆيگە كەلگەندە بۇ ھەقتە پەقەتلا تىنمىغانىدى. رېستونىڭ ئۇشتۇمتۇت كېتىپ قېلىشى ئۇنى ئەلۋەتتە قاتتىق تەئەججۈپلەندۈرگەن بولسىمۇ، لېكىن ئاپىسىنىڭ مۇشۇ ئىككى -

ئۈچ يىل مابەينىدە دىلى سۇنۇق ھالەتتە يۈرۈۋاتقىنىنى كۆرۈپ يۈرگەچكە ، ئۇنىڭ يۈرەك يارىسىنى قوزغاپ قويۇشتىن ئېھتىيات قىلىپ ، ئاپىسىدىن ھېچقانداق گەپ سورىمىدى . ناھايەت ، جېنى ۋىستاغا ئۆزىنىڭ زاتى مۇناسىپ كەلمىگەنلىكتىن رېستو بىلەن ئايرىلىشىپ كەتكەنلىكىنى ، ئەگەر رېستو ئۇنىڭدىن ئايرىلىپ كەتمىسە ، مال - دۇنياسىغا ئىگە بولالمايدىغانلىقىنى ئېيتىشقا مەجبۇر بولدى . ۋىستا ئاپىسىنىڭ سۆزىگە ئەستايىدىل قۇلاق سالغاندەك قىلدى ، لېكىن كۆڭلىدە دەرگۇمان بولۇپ قالدى . ئاپىسى ئۈچۈن قاتتىق قايغۇرغان بولسىمۇ ، لېكىن ئاپىسىنىڭ يۈرىكىدىكى دەردنى ئېنىق چۈشەنگەچكە ، ئۆزىنى ئەتەي تېخىمۇ روھلۇق ھەم مەردانە قىياپەتكە سېلىپ يۈردى . جېنى ئۇنى مەكتەپنىڭ ياتقىغا ئورۇنلاشتۇرۇشنىڭ گېپىنى قىلىۋىدى ، ئۇ شۇ زامان قارشى چىقتى ، چۈنكى ئاپىسىدىن ئايرىلىشنى خالىمايتتى . ئۇ قىزىقارلىق كىتابلارنى تېپىپ ئەكىلىپ ، ئاپىسىغا ئوقۇپ بېرەتتى ، ئاپىسىنى ئۆزى بىلەن بىللە تىياتىرغا بېرىشقا كۆندۈرەتتى ، ئاپىسىغا پىئانىنو چېلىپ بېرەتتى ، يەنە تېخى ئاپىسىدىن ئۆزىنىڭ سىزغان رەسىملىرى ۋە تىككەن كەشتىلىرىگە تەنقىدىي پىكىر بېرىشنى تەلەپ قىلاتتى . ئۇ شامۇۋىدىكى مەكتەپتە ئۆزىگە بىرمۇنچە دوست تېپىۋالغانىدى ، ئائىلىۋى تۇرمۇشنىڭ لەززىتىنى ئاشۇرۇش ئۈمىدىدە ، مەكتەپتىن قايتقاندا ئۇلارنى ئۆيگە باشلاپ كېلەتتى . جېنى بارغانسېرى ئۇنىڭ مۇشۇنداق ئېسىل خۇلق - مەجەزىنىڭ قەدرىنى چۈشىنىپ ، ئۇنىڭ بىلەن تېخىمۇ ئېجىل بولۇپ كېتىۋاتماقتا ئىدى . رېستو كېتىپ قالغان بولسىمۇ ، ھېچبولمىغاندا ئۇنىڭ قېشىدا ۋىستا بار ، مۇشۇنداق زېرىكىشلىك تۇرمۇشىدا ، ۋىستا ئۇنىڭ ئۈچۈن بىردىنبىر تەسەللى ئىدى .

يەنە بىر قىيىن كەلگەن ئىش ، ئۇ ئۆزىنىڭ تارىخىنى شامۇۋىدىكى قوشنىلىرىغا سۆزلەپ بېرىشكە مەجبۇر ئىدى . ئومۇمەن ، يالغۇز ياشاشتىن كۆڭلى قانائەت تاپىدىغان كىشىلەرنىڭ ئۆز كەچۈرمىشلىرىنى باشقىلارغا دوكلات قىلىپ ئولتۇرۇشنىڭ

ئانچە زۆرۈرىيىتى بولمىسىمۇ ، لېكىن قائىدە بويىچە ، بەزىبىر ئىشلارنى دەپ قويمىسىمۇ بولمايتتى . كىشىلەردە ئۇنى - بۇنى سوراپ تۇرۇۋېلىش ئادىتى ئومۇمەن بار ، ھەتتاكى قاسساپ ، ناۋايىلارمۇ بۇنىڭدىن مۇستەسنا ئەمەس . بارا - بارا كىشىلەرگە بەزەبىر ئىشلارنى سۆزلەپ بېرىشكە توغرا كېلىدۇ ، ھازىرمۇ مۇشۇ يەردە شۇنداق قىلماي بولمىدى . جېنى «ئېرىم ئۆلۈپ كەتكەن» دەي دېسە تېخى ، چۈنكى رېستو كۈنلەرنىڭ يىرىدە قايتىپ كېلىپ قالسىچۇ . شۇڭا ئۇ باشقىلارغا «ئېرىم بىلەن ئاچرىشىپ كەتتۇق» دېيىشكە مەجبۇر بولدى ، كىشىلەردە خۇددى ئۆزى رۇخسەت قىلسا ئاندىن ئېرى قايتىپ كېلىدىغاندەك تەسىرات پەيدا قىلدى . شۇڭلاشقا ، قولۇم - قوشنىلىرى ئۇنىڭغا بىر خىل كۆيۈنۈش ۋە ھېسداشلىق نەزىرى بىلەن قارايدىغان بولۇشتى . بۇ يەردە ئۇنىڭ قانچىلىك ئۈستىلىق ئىشلەتكەنلىكىنىمۇ ئىنكار قىلمايمىز . شۇنداق قىلىپ ، ئۇ ئىچكى - تاشقى ئىككى مۇھىم ئۆتكەلدىن ھەرھالدا بىر ئاماللاپ ئۆتۈۋالغاندىن كېيىن ، ئۆز ھاياتىنىڭ كېيىنكى ئاقىۋىتى قانداق بولۇشىنى كۈتۈپ ، تىنچىقنا كۈندىلىك تۇرمۇشىنى باشلىۋەتتى .

تەبىئەتنى سۆيىدىغان كىشى ئۈچۈن ئېيتقاندا ، شامۋۇدنىڭ تۇرمۇشىنى جەلپ قىلغۇچىلىكى يوق دېگىلى بولمايدۇ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ۋىستاننىڭ مېھىر - مۇھەببىتى بار ، شۇڭا جېنى بۇ يەردە ئۆزىگە ئاستا - ئاستا تەسەللى تېپىۋالدى ، كۆلنىڭ مەنزىرىسى ئاجايىپ گۈزەل ئىدى ، ئۇنىڭدا ھەر دائىم قېيىقلار لەرزىلەن ئۈزۈپ يۈرگەچكە ، كىشىگە پۈتمەس - تۈگمەس ھۇزۇرلۇق بېغىشلايتتى . يەنە بىرى ، مەپىگە ئولتۇرۇپ يېقىن ئەتراپنى تاماشا قىلىپ كەلسىمۇ ، ئىچ پۇشۇقى خېلىلا چىقىپ قالاتتى . جېنىلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ بىر ئېتى ھەم بىر مەپىسى بار ئىدى — ئات خىد باغچىسىدا تۇرغان چاغلاردا ئىشلەتكەن ھېلىقى بىر جۈپ ئاتنىڭ بىرى ئىدى . بۇنىڭدىن باشقا قىممەتلىك ئائىلە مۈلۈكلىرىمۇ ئاستا - ئاستا ئوتتۇرىغا چىقتى . بۇلارنىڭ ئىچىدە بىر ئىت بار

بولۇپ ، ۋىستا ئۇنى لېز دەپ چاقىراتتى ، چىكاگودىن ئەكەلگەن چاغدا ، ئۇ تېخى كۈچۈك ئىدى ، ھازىر زېرەك ھەم يېقىملىق ئىشكباقار بولۇپ چوڭ بولدى . يەنە بىر مۈشۈكمۇ بار تېخى ، ئۇنىڭ ئېتى جىم ۋوز . ۋىستا ئۇنىڭغا ئۆزى تونۇيدىغان بىر بالىنىڭ ئىسمىنى قويغانىدى ، ئۇ : بۇ مۈشۈك ئاشۇ بالىغا بەك ئوخشىشىدۇ ، دەيتتى ئاپىسىغا . يەنە سايرايدىغان بىر قۇش بار ئىدى ، ئۇنى جىم ۋوز ھەمىشە پايلاپلا يۈرگەچكە ، بەك پۇختا يەردە ساقلاشقا توغرا كېلەتتى . بۇلاردىن باشقا ، يەنە بىر ئەينەك كۈپتە ئالتۇن بېلىق بار ئىدى . مۈشۈ تەرزىدە ، بۇ كىچىككىنە ئائىلە ئىنتايىن خاتىرجەم ھەم چۈش كەبى تۇرمۇش كەچۈرۈپ كېتىۋاتقان بولسىمۇ ، ئۇنىڭدا مەڭگۈلۈك ھېسسىياتنىڭ يوشۇرۇن ئېقىمى بىر خىلدا تىپتىنچ ئاقماقتا ئىدى ، چۈنكى ئۇ ناھايىتى چوڭقۇر بىر جايغا يوشۇرۇنغانىدى .

جۇدالىقتىن كېيىنكى بىرنەچچە ھەپتىگىچە ، رېستودىن پەقەتلا خەت كەلمىدى . بۇنىڭ سەۋەبى ، بىرىنچىدىن ، ئۇنىڭ يېڭىدىن كىرىشكەن كەسىپ ئىشلىرى بەك ئالدىراش بولۇپ كەتكەن بولسا ؛ ئىككىنچىدىن ، ئۆزى قاتتىق ئېھتىيات قىلغانىدى ، «ھازىرقى ئەھۋالدا جېنى بىلەن خەت - ئالاقە قىلىش بىمەنلىك ، ئۇنىڭ ھەسرەتلىنى قوزغاپ قويۇشتىن باشقا ئىش ئەمەس» دېگەن ئويدا بولغانىدى . ئىشلار ۋاقتىنچە بىر ئىزغا چۈشكەندىن كېيىن ، يەنە بىرنەچچە كۈننى ئۆتكۈزۈۋېتىپ ، ئاندىن سالىق قانلىق بىلەن ئىشلارنى بىرقۇر دوكلات قىلىپ جېنىغا خەت ئەۋەتتى . ئۇنىڭ تۇنجى خېتى بىر ئايلىق سۈكۈتتىن كېيىن يېزىلغانىدى . ئۇ خېتىدە ، ئۆزىنىڭ سودا ئىشلىرىنىڭ بەك بېسىق ئىكەنلىكىنى ، دائىم سىرتلارغا چىقىپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى (بۇنىسى راست) ، كېيىنچە تولىراق ۋاقتى چىكاگودا بولماسلىقى مۇمكىنلىكىنى دەپ كېلىپ ، ۋىستانى ھەم شامۇۋىنىڭ ئەھۋالىنى سورىدى ، «يەنە بىرنەچچە كۈندىن كېيىن بۇياققا ئۆتۈپ قېلىشىم مۇمكىن» دەپ قوشۇپ قويدى ، بىراق ، ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭدا بۇياققا كېلىش ئويى

ئەسلا يوق ، بۇنىسى جېنىغا سۈتتەك ئايدىڭ ئىدى .
يەنە بىر ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ ئىككىنچى خېتى كەلدى ، بۇ ئەمدى تۇنجى قېتىمقىسىدەك ئۇنداق ئۇزۇن ئەمەس ئىدى . جېنىمۇ ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن جاۋاب خەت يېزىپ ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ يېقىندىن بۇيانقى ئەھۋالىنى تەپسىلىي خەۋەر قىلدى ، ئۆزىنىڭ ھېسسىياتىنى تامامەن يوشۇرۇپ ، پەقەت ئۆزىنىڭ مۇشۇنداق تۇرمۇشىنى بەك ياقتۇرىدىغانلىقىنى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە شامۇۋىدا ناھايىتى كۆڭۈللۈك ياشاۋاتقىنىنىلا يازدى . يەنە رېستونىڭ جىمى ئىشنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولۇشىغا تىلەكداشلىق بىلدۈردى ، ئۆزىنىڭ ئىشلارنىڭ مۇشۇنداق ھەل قىلىنىشىدىن تولمۇ مەمنۇن ئىكەنلىكىنى ئېيتىپ ، «سىز مېنى كۆڭۈللۈك ئەمەسمىكىن دەپ قالماڭ ، — دېدى خەتنىڭ بىر يېرىدە ، — مەن ئىنتايىن كۆڭۈللۈك ياشاۋاتمەن . مەن ئىشنىڭ مۇشۇنداق ھەل قىلىنىشى كېرەكلىكىنى بىلەتتىم ، ئۇنداق بولمايدىغان بولسا ، مەنمۇ ئۆزۈمنى كۆڭۈللۈك ھېس قىلالمىغان بولاتتىم . سىز ئۆزىڭىز ئۈچۈن كۆپرەك باش قاتۇرۇپ ، ئۆز ھاياتىڭىزنى ئەڭ زور شاد - خۇراملىققا ئېرىشتۈرۈشىڭىز كېرەك . سىز ئاشۇنداق خۇشاللىقتىن بەھرىمەن بولۇشقا تېگىشلىك . سىز قانداق ئىش قىلغان بولسىڭىز ، ماڭا ماقۇل كېلىۋېرىدۇ . مەن سىزدىن ھەرگىز ئاغرىنمايمەن .» جېنى بۇ گەپنى دېيىشتە ، ئۇ يەردە گىرالدى خانىمنىڭ بارلىقىنى كۆڭلىدە بىلەتتى . رېستومۇ شۇنداقمىكىن دەپ گۇمان قىلدى ، كۆڭلىدىن «جېنى گەرچە ھەددىدىن زىيادە كەڭ قورساقلىق قىلىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئۆزىنى قۇربان قىلىش روھى ۋە يوشۇرۇن دەردىنىڭ قاتتىق كۆڭۈلسىزلىكىدىن ھامانەم خالىي بولالماسلىقى مۇمكىن» دېگەن پىكىر كەچتى . ئۇنىڭ مىكى - مىكى بولۇپ ، ئەڭ ئاخىرقى قەدەمنى بېسىشقا راھىيە بېرىپ تۇرۇشىدىكى سەۋەبمۇ مۇشۇ ئىدى .

بىراق ئۇنىڭ خەتتە يازغانلىرى بىلەن قەلبىدە يوشۇرۇنۇپ ياتقان ئوي - پىكىرلىرى بىر - بىرىگە نەقەدەر زىت دېمەمسىز !

ئالتە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن ، رېستو تەرەپتىن كېلىدىغان خەت - ئالاقە شالاڭلىشىپ قالدى . سەككىز ئايدىن كېيىن ، ۋاقتىنچە توختاپ قالدى .

بىر كۈنى ئەتىگەندە ، جېنىنى گېزىتكە بىرقۇر كۆز يۈگۈرتۈۋاتقىنىدا ، جەمئىيەتتىكى قىسقا خەۋەرلەر سەھىپىسىگە بېسىلغان : «درېكس كوچىسى تۆت مىڭ قىرىق تۆتىنچى نومۇرلۇق ئۆيدە ئولتۇرۇشلۇق مالكولم گىرالدى خانىم بىلەن سىنىسنىتلىق ئارچىبالدى گاننىڭ كەنجى ئوغلى رېستوگاننىڭ توي قىلىشقا پۈتۈشكەنلىكى ، قىز تەرەپ سەيشەنبە كۈنى يېقىن دوستلىرىنى تەكلىپ قىلىپ ئۆتكۈزگەن زىياپەتتە رەسمىي ئېلان قىلىندى ، ئوقۇش-مۇزاكىرە توي مۇراسىمى ئايرىلدا ئۆتكۈزۈلمەكچىكەن» دېگەن خەتلەر كۆزىگە چېلىقىپ قالدى . گېزىت ئۇنىڭ قولىدىن يەرگە چۈشۈپ كەتتى . ئاندىن ئۇ ئۇدۇلغا ھاڭقىيىپ قارىغان پېتى ، بىرنەچچە مىنۇتقىچە قىمىر قىلماي ئولتۇرۇپ قالدى . «راستتىن شۇنداق ئىش بولامدەككەن؟ — دېدى ئۇ ئۆزىگە ، — ئەجەبا بۇ ئىش ئاخىر روياپقا چىققان بولسا - ھە؟» بۇ ئىشنىڭ چوقۇم يۈز بېرىشىنى ئۆزىمۇ بىلەتتى ، ئەمما شۇنداق بولمىسىكەن دېگەن ئۈمىدىنىمۇ قىلىپ يۈرگەندى . نېمىشقا مۇشۇنداق ئۈمىد تە بولۇپ يۈرگەندىكەن؟ رېستوغا ئايرىلىپ كېتەيلى دەپ ئۆزى ئېيتقانغۇ؟ بۇ گەپنى ئۇيان ئەگىتىپ ، بۇيان ئەگىتىپ ئوتتۇرىغا قويغانمۇ شۇ ئۆزىغۇ؟ مانا ئەمدى ئىش چىڭغا چىقتى . ئۇ ئەمدى قانداق قىلسۇن؟ بۇ يەردە بىكار پۇلنى خەجلەپ ئولتۇرۇۋەرسۈنمۇ؟ بۇ خىل چارە ئۇنىڭ ئۆزىگە قەتئىي ياقمايتتى . بىراق ، رېستو مەخسۇس جېنىنىڭ ئۆزىگىلا تەئەللۇق قىلىپ نۇرغۇن پۇل ئاجراتتى . ھازىر لاساۋرا كوچىسىدىكى بىر ھاۋالە شىركىتىدە قىممىتى يەتمەش بەش مىڭ دوللارلىق تۆمۈرىۈل پاي چېكى ئامانەت قويۇقلۇق ، ئۇنىڭ ھەر يىلى چىقىدىغان تۆت مىڭ بەش يۈز دوللار ئۆسۈمىنى ئۇدۇللا جېنىنىغا ئەكېلىپ بېرىشىدۇ . ئۇ بۇ پۇلنى رەت قىلالامدۇ؟ ئۆزىنى ئويلىمىغان تەقدىردىمۇ ،

ۋىستاننىڭ غېمىنى يېمەي بولمايدۇ - دە .
 بۇ ئاقىۋەتتىن ئۇنىڭ يۈرىكى تەبىئىي ھالدا قاتتىق ئاغرىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ يەنە بىرپەس ئويلانغاندىن كېيىن ، «بۇنداق ئاچچىقلىنىش ئەخمەقلىق» دېگەن پىكىرگە كەلدى . ھايات ئۇنىڭغا ئەزەلدىن مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىپ كەلگەن ، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ يەنە مۇشۇنداق مۇئامىلە قىلىشى مۇمكىن . بۇنى ئۆزى ئاللىبۇرۇن جەزملەشتۈرۈپ بولغان . ئۇنىڭ ئۆز ئالدىغا تىرىكچىلىك يولى ئىزدەپ چىقىپ كەتكىنى بىلەن رېستوننىڭ نېمە پەرۋايى ؟ گىرالدى خانىمنىڭ نېمە پەرۋايى ؟ ئۇ بۇ يەردە ، مۇشۇ كىچىككىنە يەرگە قامىلىپ ، نام - نىشانىز ھايات كەچۈرۈۋاتىدۇ ؛ ئۇ يەردە ، رېستون بىر كەڭرى جاھاندا كىشىلىك ھاياتنىڭ لەززىتىنى ھەقىقىي سۈرۈۋاتىدۇ . بۇنىسى بەك يامان بولدى . ئەمما نېمىشقا يىغلىغۇلۇق ؟ نېمىشقا - ھە ؟

ئۇنىڭ كۆزلىرى قۇپقۇرۇق ، ئەمما يۈرەك - باغرى ئېزىلىپلا كەتكەندى . ئۇ ئاستا ئورنىدىن تۇرۇپ ، ھېلىقى گېزىتنى بىر ساندۇقنىڭ تېگىگە سېلىپ ، ساندۇقنى قۇلۇپلاپ قويدى .

58

رېستون گىرالدى خانىمغا چاي ئىچۈرۈپ بولدى ، بۇ پاكىت ، ئەمدى رېستونغا ئۆزىنىڭ بۇ يېڭى تۇرمۇشىغا كۆنۈشمۇ ھېچقانچە قىيىن ئىش ئەمەس . بۇ ئىشنىڭ ئىنتايىن جايىدا بولۇپ چىققانلىقىدا شەك يوق ، شۇنىسى ئۇنىڭ جېنى ئۈچۈن كۆڭلى بۇزۇلدى ، خېلىلا بۇزۇلدى . گىرالدى خانىمۇ مۇشۇنداق تۇيغۇدا ، لېكىن ئۇنىڭ ئۆزىگە تەسەللى بېرەلەيدىغان ئاساسلىرىمۇ بار ئىدى . «بۇ چارە رېستون بىلەن جېنىنىڭ ھەر ئىككىلىسىگە پايدىلىق ، — دەپ ئويلايتتى ئۇ ، — بۇنداقتا رېستون تېخىمۇ كۆڭۈللۈك ياشىيالايدۇ ، مانا ھازىرنىڭ ئۆزىدىمۇ كۆڭۈللۈك يۈرۈۋاتامدۇ .

خوش ، جېننىچۇ ، ئۇمۇ بۇ ئىشنىڭ ئەڭ ئاقىلانى ، ئەڭ ساۋابلۇق ئىش ئىكەنلىكىنى ھامىنى چۈشىنىپ قالدۇ ، ئۆزىنىڭ خالىس ئىش قىلىۋاتقىنىنى ھېس قىلىپ يەتكەندە ، چوقۇم خۇشال بولىدۇ . « گىرالدى خانىمنىڭ ئەسلىدە مالكولم گىرالدىقا مۇھەببىتى يوق ئىدى . ياش ۋاقىتلىرىدىكى رېستوغا باغلىق شېرىن چۈشى كېچىكىپرەك بولسىمۇ ھەرھالدا ئەمەلگە ئاشتى ، شۇڭا ئۇنىڭ خۇشاللىقىغا ھېچنېمە بەۋا كەلمەيتتى . ئۇنىڭ ئۈچۈن جاھاندىكى ئەڭ كۆڭۈللۈك نەرسە رېستو بىلەن بىللە ئۆتكۈزگەن كۈنلەر ، بىللە سەيلە قىلغان جايلار ، بىللە كۆرگەن ئىشلاردىنمۇ ئارتۇق ئەمەس ئىدى . ئۇنىڭ بۇ يىل قىشتا چىكاگودا رېستو گان خانىم دېگەن سالاھىيەت بىلەن ئۆتكۈزىدىغان تۇنجى پەسلىنى ھەقىقەتەنمۇ خاتىرىلەشكە ئەرزىيدۇ . ياپونىيىدە ئۆتكۈزىدىغان ساياھەت تۇرمۇشىنىڭ راست بولۇپ چىقىشىغا ئۇنىڭ ھېچ ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى .

رېستو جېننىغا خەت يېزىپ ، ئۆزىنىڭ گىرالدى خانىم بىلەن توي قىلىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلدى . خېتىدە ، ئۆزىنىڭ ئىزاھلاپ بەرگۈدەك سۆزى يوقلۇقىنى ، بولغان ھالەتتىمۇ ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدىغانلىقىنى ئېيتىپ ، « مەن پەقەت گىرالدى خانىم بىلەن توي قىلىشىم كېرەك دېگەن ئويغىلا كەلگەندىم ، سىزگە خەۋەر قىلىپ قويۇشنى لايىق تاپتىم » دەپ يازدى . جېننىنىڭ ئوبدان تۇرمۇش كەچۈرۈشىگە تىلەكداشلىق بىلدۈردى . « شۇنىڭغا ئىشىنىڭكى ، — دېگەندى خېتىدە ، — مەن سىزنى مەڭگۈ يۈرىكىمنىڭ چوڭقۇر قېتىدا ياد ئېتىپ تۇرىمەن ، تۇرمۇشىڭىزنىڭ ئىنتايىن كۆڭۈللۈك ، ئىنتايىن راھەت ئۆتۈشىنى پۈتۈن ۋۇجۇدۇم بىلەن تىلەيمەن . » ئۇ جېننىنىڭ ئۆزىنى ئەپۈ قىلىشىنى ئۆتۈندى ، يەنە ۋىستانىڭ ئەھۋالىنى سوراپ ، « ئۇ يۇقىرى دەرىجىلىك مەكتەپتە ئوقۇشى كېرەك » دېدى .

جېننى بۇ ئوتتۇرىدىكى ئەھۋاللارنى تامامەن چۈشىنىپ ، رېستونىڭ لوندوندىكى كاردىن تىياتىرخانىسىدا گىرالدى خانىم بىلەن

ئۇچرىشىپ قالغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا رام بولۇپ قالغانلىقىنى بىلەتتى ، گىرالد خانىم ئىزچىل رەۋىشتە ئۇنى ئۆزىگە قارىتىپ كېلىۋاتقاندى ، ئەمدى ئۇنىڭغا بىراقلا ئېرىشىۋالدى . بۇمۇ بىر ھېسابتا ياخشى بولدى . جېننىمۇ رېستوغا شادىمانلىق تىلەپ كەلگەندى . شۇڭا ئۇنىڭغا چىن كۆڭلىدىن چىقىرىپ خەت يېزىپ ، ئۆزىنىڭ مۇشۇ ئويلىرىنى ھەمدە گېزىتتە ئۇلارنىڭ چېيى ئىچۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدا بېسىلغان خەۋەرنى كۆرگەنلىكىنى ئېيتتى . رېستو بۇ خەتنى زىر - زەۋىرىگىچە قويماي ئوقۇپ چىقىپ ، ئۇنىڭدىكى ھەربىر سەتر ، سۆز - ئىبارىلەر ئارىسىدا باشقىچە مەنە بارلىقىنى ھېس قىلدى . «جېننىنىڭ ھېلىقىدەك قەيسەر روھى ئۆزىنىڭ سېھرىي كۈچىنى ھېلىھەم يوقاتماپتۇ» دېگەن ئويغا كەلدى . گەرچە رېستو ئىلگىرى ھېلىقىدەك ئىشلارنى قىلغان ، ھازىر يەنە بۇنداق ئىشنى قىلماقچى بولۇپ تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ ، جېننىنى يەنىلا يۈرىكىنىڭ بىر يېرىدە ياد ئېتەتتى . جېننى بىر ئالىيجاناب ھەم جازىبىدار ئايالغا خاس خىسلىتىنى باشتىن - ئاياغ ساقلاپ كەلدى . ناۋادا ، مۇھىتنىڭ بېسىمى بولمىغىنىدا ، رېستو ھەرگىزمۇ گىرالد خانىم بىلەن توي قىلمىغان بولاتتى . لېكىن ، ئاخىر يەنە شۇنىڭ بىلەن توي قىلدى .

توي مۇراسىمى ئون بەشىنچى ئاپرىلدا ، گىرالد خانىمنىڭ تۇرالغۇسىدا ئۆتكۈزۈلدى ، كاتولىك پوپى نىكاھ گۇۋاھچىسى بولدى . بىردىنلا رېستونىڭ يادىغا ئۆزىنىڭ دىنىي ئېتىقادىنىڭ تولىمۇ ئاجىز ئىكەنلىكى كېچىپ قالدى . دىن ئۇنىڭ ئۈچۈن سىرلىق بىر نەرسە ئىدى . بىراق ئۇ نېمىلا بولمىسۇن دىنىي جەمئىيەتنىڭ تەلىمىنى ئالغان كىشى بولغاچقا ، چېركاۋنى نىكاھ گۇۋاھچىسى قىلساقمۇ يامان ئەمەس دېگەن ھېسسىياتقا كەلدى . ئۇ كۈنى تويغا تەكلىپ قىلىنغان مېھمانلار ئەللىكچە بار بولۇپ ، ھەممىسى يېقىن دوستلار ئىدى . توي مۇراسىمى ئىنتايىن ئوڭۇشلۇق ئۆتكۈزۈلدى . كۆپچىلىك شادلىق سادالىرىنى ياغرىتىپ ، بۇلارنى قىزغىن تەبرىكلەشتى . باشلىرىدىن گۈرۈچ ۋە

رەڭلىك قەغەز پارچىلىرىنى خۇددى يامغۇر ياغقانداك چېچىشتى .
توي مەرىكىسى تېخى ئاياغلاشماستىنلا ، يېڭى كېلىن بىلەن
كۈيئوغۇل ياندىكى بىر ئىشىكتىن چىقىپ ، پەيتۇنغا ئولتۇرۇپ
يۈرۈپ كېتىشتى . ئون بەش مىنۇتتىن كېيىن ، مېھمانلار ئۇلارنىڭ
ئارقىسىدىن قوغلىشىپ چىكاگو — ئۇلۇغ ئوكيان تۆمۈريولىنىڭ
مەيدانچىسىغىچە يېتىپ بېرىشتى . بىراق بۇ چاغدا شادىمانلىققا
چۆمگەن بۇ بىر جۈپ ئاللىبۇرۇنلا ۋاگوندىكى مەخسۇس بۆلمىگە
جايلىشىپ بولغانىدى ، كۆپچىلىك نېمە قىلارنى بىلەلمەي
قېلىشتى . شۇ يەردىلا يەنە بىرمۇنچىلىغان شامپان ھارقىنىڭ
ئاغزىنى ئېچىشتى . شادىيانلىققا چۆمگەن بۇ توپ پويىز
قوزغالغاندىن كېيىن ، ئاندىن جىمىدى ، ۋىسالىغا يېتىشكەن بۇ
ئەر - خوتۇنلار ئاخىر بىخەتەر يولغا چىقىۋېلىشتى .

— شۇنداق قىلىپ ، سىز مېنى ئاخىر قولىڭىزغا
چۈشۈردىڭىز ، — دېدى رېستو خۇشال ھېسلاغا غەرق بولغان
ھالدا ، لېتتىنى ئۆزىگە يېقىن تارتىپ ئولتۇرۇپ ، — ئەمدى يەنە
نېمە قىلماقچى بولۇۋاتىسىز ؟

— مانا مۇشۇنداق قىلماقچى ، — لېتتى رېستوغا يېقىن
سۈرۈلۈپ ، ئۇنى ئىختىراسى بىلەن سۆيۈپ كەتتى . بۇلار تۆت
كۈندىن كېيىن سانفرانسىسكودا ، يەنە ئىككى كۈندىن كېيىن ،
سامورايلا دۆلىتىگە بارىدىغان تېز يۈرەر پاراخوتتا ئىدى .

مۇشۇ كۈنلەردە ، جېننىنىڭ ھېسسىياتى خۇددى كەلكۈن
سۈيىدەك بىر ئۆرلەپ ، بىر پەسىيىپ تۇردى . گېزىتنىڭ بىرىنچى
قېتىمقى خەۋىرىدە ، ئۇلارنىڭ ئاپرېلدا توي قىلىدىغانلىقى
توغرۇلۇقلا يېزىلغانىدى ، جېننى ئۇنى كۆرگەندىن كېيىن ،
كېيىنكى خەۋەرلەرگە دىققەت بىلەن قۇلاق سېلىپ يۈردى . كېيىن ،
توينىڭ ئون بەشىنچى ئاپرېلدا ، يېڭى كېلىننىڭ تۇرالغۇسىدا ،
چىڭقىچۈشتە ئۆتكۈزۈلىدىغانلىقىدىن خەۋەر تاپتى . بۇ خەۋەرگە
پەرۋا قىلماقچۇ ، دەپ شۇنچە ئويلىدىۇ ، يەنە خۇددى ئاچ -
زېرىنلىقتىكى بىر يېتىم بالا ئىسا پەيغەمبەرنىڭ مەۋلۇت كۈنىدە

چىراغ نۇرى چىقىپ تۇرغان بىر دېرىزىگە تەلمۈرۈپ قاراپ تۇرغاندەك، ئىختىيارسىز ھالدا، ئۈمىدسىزلىك ئىچىدە بۇ خەۋەرنى دىققەت بىلەن ئوقۇپ چىقتى .

توي بولغان شۇ كۈنى، جېنى گويا بىر چەتتە تۇرۇپ مۇراسىم كۆرمەكچى بولغاندەك، يۈرىكى ئېچىشقان ھالدا سائەت ئون ئىككىنى كۈتتى، ئاشۇ چىرايلىق تۇرالغۇنى، پەيتۇنى، مېھمانلارنى، توي زىياپىتىنى، شادىيانە مەنزىرىنى، مۇراسىمنى ۋە جىمى نەرسىنى ئۆز تەسەۋۋۇرىدىن ئۆتكۈزۈپ چىقتى . ئۇلارنىڭ پويىزىنى ۋە شاد - خۇرام سەپىرىنى گويا سېھىرلىك كۆز بىلەن بىۋاسىتە كۆرۈپ تۇرغاندەك بولدى . گېزىتتە ئۇلارنىڭ ياپونىيىگە بېرىپ شېرىن ئايىنى ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى خەۋەر قىلىشقانىدى . ئۇلارنىڭ شېرىن ئايى ! ئۇنىڭ رېستوسى ! لېكىن گىرالدى خانىمۇ قالتىس جازىبىدار - دە . شۇ تاپتا ئۇ ئۇنىڭ - بۇ يېڭى گان خانىمنىڭ، ئەمەلىيەتتە بىرىنچى، ھەقىقىي گان خانىمنىڭ رېستونىڭ قوينىدا ياتقانلىقىنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانداك بولدى . رېستو بىرمەھەل جېنىنىمۇ ئاشۇنداق قۇچاقلانغان، سۆيگەندى . شۇنداق، رېستو ئۇنى ھەقىقىي سۆيەتتى ! مۇشۇلارنى خىيال قىلىۋېتىپ، ئۇ بوغۇزىغا بىر نەرسە تىقىلىپ قالغاندەك بولۇپ كەتتى . «ئاھ، جېنىم !» ئۇ ئۆزىگە ئۆزى گەپ قىلىپ ئۇھ تارتتى، بارماقلىرىنى جېنىنىڭ بارىچە قاراسلىتاتتى . لېكىن بۇنداق قىلىشنىڭمۇ ھېچ پايدىسى بولمىدى . ئۇنىڭ دەردى بۇنىڭلىق بىلەن ئازىيىپ قالمايدۇ - دە .

شۇ كۈنى ئۆتۈپ كېتىۋىدى، ئۇنىڭ يۈرىكى خېلىلا بوشاپ قالدى . ئىش ئەمدى بۇ دەرىجىگە بېرىپ يەتكەندە، ۋەزىيەتنى ئوڭشاشقا كىممۇ قانداق بولالسىن ؟ ۋىستامۇ بۇ ئىشنى كۆڭلىدە ئېنىق چۈشەندىمۇ، لېكىن ئاپىسىغا ئىچىدە ھېسداشلىق قىلىپ، ئاغزىدا ھېچنېمە دېمىدى . ئۇمۇ گېزىتكە بېسىلغان خەۋەرنى كۆرگەندى . بىر - ئىككى كۈن ئۆتكەندىن كېيىن، جېنىنىڭ كۆڭلى خېلىلا تىنچلىنىپ قالدى، چۈنكى ئۇ ھازىر ساقلانغىلى

بولمايدىغان ئىشقا روبرو تۇرۇۋاتىدۇ - دە . بىراق يەنە بىرنەچچە ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ، بۇ خىل ئۆتكۈر سانجىپ ئاغرىش ئەينى چاغلاردىكى ئۇيۇشۇپ قالغاندەك ئاغرىش ھالىتىگە قايتتى ؛ ئەمدى جېنىنىڭ كاللىسىغا «رېستو يەنە بىرنەچچە ئايدىن كېيىن قايتىپ كېلىدۇ» دېگەن ئوي كىرىۋالدى ، بىراق ئەمدى قايتىپ كەلگەن - كەلمىگەننىڭ ئۆزى بىلەن ھېچ ئالاقىسى يوق - دە . «ئۇلار ھازىر ياپونىيىدە ، ئۇ ناھايىتى يىراق يەر بولسا كېرەك .» نېمىشقىدۇر ، ئۇنىڭغا رېستو ئۆزىگە يېقىنراق تۇرسا ياخشى بولىدىغاندەك تۇيۇلاتتى .

ئەتىياز بىلەن ياز كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچىلىكلا ئۆتۈپ كەتتى ، ھەش - پەش دېگۈچە ئونىنچى ئايىمۇ كىرىپ قالدى . بىر كۈنى ھاۋا سوغۇق بولۇپ كەتكەندى ، ۋىستا مەكتەپتىن «بېشىم ئاغرىپ كېتىۋاتىدۇ» دەپ كەلدى . جېنى ئۇنىڭغا ئىسسىق سۈت ئىچۈردى — بۇ ئۇنىڭ ئاپىسى دائىم قوللىنىدىغان داۋالاش ئۇسۇلى ئىدى — ئاندىن مۇزدەك لوڭگىنى قىزىنىڭ بېشىنىڭ ئارقىسىغا تېگىپ ، قىزىنى ھۇجرىسىغا ئەكىرىپ ياتقۇزۇپ قويدى . ئەتىسى ئەتىگەندە قارىسا ، ۋىستا سەل قىزىپ قاپتۇ . شۇ ئەتراپتىكى دوختۇر ئامبىرى ئۇنىڭغا سىناق تەرىقىسىدە دورا بېرىۋىدى ، قىزىتمىسى يەنىلا يانمىدى ، شۇنىڭ بىلەن ئۇنى «كېزىك بولۇپ قالدىمىكىن» دەپ گۇمان قىلىشتى ، چۈنكى شۇ ۋاقىتلاردا مەھەللىدە مۇشۇنداق كېسەلدىن خېلى كۆپى بايقالغانىدى . دوختۇر جېنىغا : «ۋىستانىڭ بەدەن قۇۋۋىتى خېلىلا كۈچلۈك ، كېسەلگە بەرداشلىق بېرەلشى مۇمكىن ، شۇنداقىمۇ خەۋپ يوق دېگىلىمۇ بولمايدۇ» دېدى . جېنى كېسەلنى ئوبدان باقالمايمەنمىكىن ، دەپ ئەنسىرەپ ئاتاين چىكاگوغا بېرىپ ، خېلى تەلىم ئالغان بىر سېستىرانى تەكلىپ قىلىپ ئەكەلدى ، ئۆزىمۇ بىمارنىڭ يېنىدىن زادىلا نېرى كەتمىدى ، يۈرىكىنى ۋەھىمە ، ئەندىشە ، ئۈمىد ۋە غەيرەت ئارىلاش ھېسلا چۇلغىۋالغانىدى .

كېيىنكى دىئاگنوزدا كېسەلنىڭ سۆزسىز كېزىك كېسىلى

ئىكەنلىكى ئېنىق بولدى . جېنى رېستوغا خەۋەر قىلماقچى بولدى ، يەنە بىر قارارغا كېلەلمەي توختاپ قالدى . شۇ چاغلاردا گېزىتتە رېستونىڭ نىيۇيوركتا ئىكەنلىكى ھەمدە ئۇنىڭ قىشىنى شۇ يەردە ئۆتكۈزمەكچى بولۇۋاتقىنى توغرىلىق يېزىشقاندى . لېكىن دوختۇر بىر ھەپتىلىك دىئاگنوزدىن كېيىن ، ئاخىر «كېسەلنىڭ ئەھۋالى ئېغىر» دەپ جاكارلىۋىدى ، ئۇ ئاندىن مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، ئۇنىڭغا خەت يازاي ، دېگەن پىكىرگە كەلدى . چۈنكى ئالەمدىكى ئىشلارنى ھېچكىم ئالدىن مۆلچەرلىيەلمەيدۇ - دە . رېستو ۋىستانى بەك ياخشى كۆرىدىغان ، ھەرقانچە بولسىمۇ ئۇنىڭ خەۋىرىنى ئاڭلاشنى خالىمىغۇدەك دەرىجىدە بولۇپ كەتمىگەندۇ . لېكىن بۇ خەتنى رېستو تاپشۇرۇۋالامدى ، چۈنكى خەت بارغان چاغدا ، ئۇ ھىندى تاقىم ئاراللىرىغا كېتىپ قالغاندى . شۇڭا جېنىغا ۋىستانىڭ كېسىلىدىن ئۆزى يالغۇز خەۋەر ئېلىشقا توغرا كەلدى . قوشنىلىرىنىڭمۇ كۆڭلى ياخشى بولۇپ چىقتى ، ئۇنىڭغا ياردەملەشكىلى كىرگەنلەرمۇ بولدى ، بىراق ئۇلار ھەرگىزمۇ مەنئى جەھەتتە تەسەللى بېرەلمەيتتى — بۇنداق تەسەللىنى ھەقىقىي ياخشى كۆرىدىغان ئادەملا بېرەلەيتتى . ۋىستا بىرمەھەل خېلىلا تۈزىلىپ قالغاندەك بولۇۋىدى ، دوختۇر بىلەن سېسترا ئۈمىد بار دەپ ھېس قىلىپ قېلىشتى ، بىراق كېيىن بىردىنلا ئۆزگىرىپ ، كۈندىن - كۈنگە ئاجىزلاپ كەتكىلى تۇردى . ئامېرى دوختۇر ئۇنىڭ يۈرىكى بىلەن بۆرىكى تەسىرگە ئۇچرىغانلىقىنى ئېيتتى .

شۇنداق قىلىپ بىر چاغلارغا بارغاندا ، ھەممەيلەن ئۆلۈمدىن ساقلانغىلى بولمايدىغانلىقىنى بىلىپ قېلىشتى . دوختۇرنىڭ چىرايى ناھايىتى جىددىيلىشىپ ، سېسترانىڭ گەپ - سۆزلىرىمۇ يۇمشاپلا كەتتى . جېنى بىر يەردە جىم ئولتۇرالمى ، ئىچىدە توختىماي دۇئا - تىلاۋەت قىلاتتى ، جىمكى ئارزۇسىنى بىر نۇقتىغا مەركەزلەشتۈرۈپ ، پەقەت ۋىستانىڭ كېسىلىنىڭ ياخشى بولۇپ كېتىشىنىلا تىلەيتتى ، پەرۋەردىگاردىن ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ

نەرسە سورمايتتى . مۇشۇ بىرنەچچە يىلدىن بېرى ، بۇ بالا ئۇنىڭغا ئاجايىپ كۆيۈنىدىغان بولۇپ كەتكەن ئەمەسمىدى ! ئۇ ئاپىسىنىڭ ھالىغا يېتەلەيتتى ، ئاپىسىنىڭ ئىلگىرىكى كەچۈرمىشلىرىنى ئەمدى چۈشىنىشكە باشلىغانىدى . ۋىستا بولغاچقىلا ، جېننى خېلى زور مەسئۇلىيەت قارىشىغا ئىگە بولغان ، ياخشى ئانا بولۇش ھەم بالىنى ئوبدان چوڭ قىلىشنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىپ يەتكەنىدى . ئەگەر رېستو قارشى تۇرمىغان بولسا ، ئەگەر ئۇ رېستو بىلەن رەسمىي توي قىلغان بولسا ، يەنە بالا تۇغۇۋالغانمۇ بولاتتى . مۇشۇ يىللاردىن بېرى ، جېننى قىزىنىڭ چىرايلىق ، نازاكەتلىك ھەم ئەقىللىق قىز بولۇپ ئۆسۈۋاتقىنىغا قاراپ ، ئۆز كۆڭلىگە ئۆزى تەسەللى بېرىپ كەلگەنىدى ، ۋاي ئىسىت ، ئۇ ئەمدى ئۆلۈپ كېتىدىغان بولدى ! ئامېرى دوختۇر ئاخىر بولماي ، كېسەلنى بىرلىكتە كېڭىشىپ داۋالاش ئۈچۈن چىكاگودىن بىر دوختۇر ئاغىنىسىنى چاقىرتىپ كەلدى . ئۇنىڭ بۇ دوستى ياشقا چوڭىيىپ قالغان ، سالاپەتلىك ، كۆڭلى يۇمشاق ، ئىشنىڭ يولىنى بىلىدىغان ئادەم ئىكەن . ئۇ بالىنى كۆرگەندىن كېيىن ، بېشىنى چايىقاپلا قويدى .

— داۋالاش ئۇسۇلىدا چاتاق يوق ، — دېدى ئۇ ، — ئەمما بالىنىڭ تېنى بۇنداق كېسەلنى كۆتۈرەلمەيدىغاندەك قىلىدۇ . بەزىبىر كىشىلەرنىڭ بەدىنى مۇشۇنداق .

ئىككى دوختۇر بىرلىشىپ دىئاگنوز قويغاندىن كېيىن ، «ئەگەر ئۈچ كۈن ئىچىدە ئۆزگىرىش كۆرۈلمىسە ، بىمارنىڭ ئۆمرى ئۇزاققا بارمايدۇ» دېگەن خۇلاسگە كېلىشتى .

ھەممەيلەن جېننىغا گەپنىڭ ئوچۇقىنى دېيىشنى قارار تاپتى ، لېكىن ئۇنىڭ روھىي جەھەتتە قانچىلىك جىددىيلىشىپ كېتىۋاتقىنىنى ھېچكىم پەرەز قىلالمايتتى . ئۇنىڭ چىرايى تامدەك تاتىرىپ ، ئۆزى خۇددى پۈتى كۆيگەن توخۇدەك تېپىرلاپلا قالغان ، يۈرىكىدە ئوت كۆيۈپ تۇرسىمۇ ، لېكىن كاللىسى ھېچنېمىگە ئىشلىمەس بولۇپ قالغانىدى . ئۇ گويا ۋىستانىڭ ھالىتىدىكى

ئۆزگىرىشىنى بىۋاسىتە سېزىپ تۇرغاندەك قىلاتتى . ئەگەر ۋىستا سەل - پەل ياخشى بولۇپ قالسا ، ئۇ بۇنى ئۆز ۋۇجۇدىدىن سېزىۋالاتتى ؛ ئەگەر ۋىستا ئاجىزلىشىپ كەتسە ، ئۇنىڭ يۈرىكىدىكى بارومېتىرمۇ بۇ پاكىتنى ئاشكارىلاپ تۇراتتى .

جېنىنىڭ ئۆيىنىڭ ئەتراپىدا تۆت قوشنىسى بار بولۇپ ، بۇلار ئىچىدىكى داۋىس خانىم ئەللىك ياشلار چامىسىدىكى ، بەقۇۋۋەت كەلگەن ، كۆڭلى بەك ئوبدان ئايال ئىدى . ئۇ جېنىنىڭ قەلبىنى بەك چۈشىنەتتى ، شۇڭا ۋىستا ئاغرىپ ياتقاننىڭ مابەينىدە ، سېسترا بىلەن دوختۇرغا ياردەملىشىپ ، ئۇنىڭ روھىي جەھەتتىكى نورمال ھالىتىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن قولىدىن كەلگەنلىكى ئامالنى قىلىپ تۇردى .

— ئەمدى ھۇجرىڭىزغا كىرىپ بىردەم يېتىۋېلىڭ ، گان خانىم ، — دېدى ئۇ بىر كۈنى جېنىنى بىمارنىڭ قېشىدا نېمە قىلىشنى بىلەلمەي پايىپتەك بولۇپ تۇرغاندا ، — ھەممە ئىشنى ماڭا تاشلاپ بېرىڭ . مەن قىلساممۇ سىز قىلغانغا ئوخشاش . پەرۋەردىگار سىزگە شەپقەت قىلىدۇ . مېنىڭ بىلمەيدىغان ئىشىممۇ بارمۇ ؟ مەن يەتتە بالىنى تۇغدۇم ، ئۈچىدىن ئايرىلدىم . ئويلاپ بېقىڭا ، مەن ئوقمايدىغان نېمە ئىش بار ؟

بىر كۈنى جېنىنى بېشىنى ئۇنىڭ كەڭ ، ئىسسىق يەلكىسىگە قويۇپ ، پاڭگىدە يىغلىۋەتتى . داۋىس خانىممۇ ئۇنىڭغا قوشۇلۇپ يىغلاپ كەتتى .

— يۈرىكىڭىزدىكى دەردنى مەنمۇ چۈشىنىپ تۇرۇپتىمەن . يىغلىمىسىڭىزچۇ ، بىچارە قوزام ، قېنى بۇياققا كېلىڭا ، — ئۇ جېنىنى ھۇجرىسىغا باشلاپ ئەكىرىپ كەتتى .

بىراق جېنىنى ۋىستادىن قانداقمۇ ئۇزاق ئايرىلالىسۇن ؟ ئۆزىنىڭ ھۇجرىسىدىمۇ خاتىرجەم بولالماي ، تۈزۈك ئارام ئالالماي ، بىردەمدىن كېيىن يەنە بىمارنىڭ قېشىغا كىرىپ كەتتى . بىر كۈنى كېچىدە ، سېسترا ئۇنىڭغا : «ھەرقانچە بولسىمۇ ، بۈگۈن ئاخشام بىر ئىش يۈز بەرمەس ، سىز چىقىپ بىردەم يېتىۋالسىڭىزچۇ» دەپ

نەسەت قىلىۋىدى ، ئۇ ياندىكى ھۇجرىغا كىرىپ كېتىپ ، تېخى نەچچە مىنۇت ئۆتەر - ئۆتمەستىنلا يەنە ئەنسىزلىككە چۈشتى . بۇ چاغدا داۋىس خانىمۇ يېتىپ كېلىپ ، سېسترا بىلەن ۋىستاننىڭ كېسىلى توغرىلىق پىچىرلىشىپ سۆزلىشىۋاتقانىدى .

بۇ ئاۋازنى ئاڭلاپ ، جېننىنىڭ كۆڭلى دەرىۋ ئۈيدى . ئىتتىك قىزى ياتقان ھۇجرىغا كىرىپ قارىۋىدى ، قىزى چىرايى ئاپئاق تاتارغان ھالدا ئاران - ئاران نەپەس ئېلىپ ياتاتتى ، كۆزلىرى يۇمۇق ئىدى .

— ئۇ بەك ئاجىزلاپ كەتتى ، — دېدى سېسترا . داۋىس خانىم جېننىنىڭ قولىنى تۇتۇۋالدى .

بىرپەستىن كېيىن ، دالاندىكى سائەتنىڭ قوڭغۇرىقى بىرگە جاك ئۇردى . سېسترا دورا قويۇلغان ئۈستەل قېشىغا بىرنەچچە قېتىم كېلىپ ، ئۇ يەردىن بىر پارچە پاختىنى ئېلىپ ئىسپىرتقا چىلاپ ، ۋىستاننىڭ جاۋىغايلىرىنى سۈرتتى ، سائەت بىر يېرىمغا جاك ئۇرغاندا ، بىمارنىڭ زەئىپ بەدىنى سەل قىمىرلىدى ، ئەسلىدە ئۇ بوش ئاۋازدا ئۈھسىنغانىدى . جېننى ئالدىغا ئېتىلىۋىدى ، داۋىس خانىم ئۇنى ئىتتىك ئارقىغا تارتتى . ھېلىقى سېسترا ئوقتەك كېلىپ ئالدىغا ئۆتتى - دە ، بۇلارغا ئارقىدىراق تۇرۇشنى قولى بىلەن ئىشارەت قىلدى . ئەسلىدە بىمارنىڭ تىنىقى توختاپ بولغانىكەن .

داۋىس خانىم جېننىنى چىڭ تۇتۇۋالدى .

— سىز ، سىز ، بىچارەم ، — شىۋىرلاپ سۆزلەۋېتىپ ، ئۆزىمۇ ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى ، — بۇنىڭغا ئامال يوق . يىغلىمىسىڭىزچۇ .

جېننى كارىۋاتنىڭ قېشىدا يەرگە تىزلىنىپ ، ۋىستاننىڭ سوۋۇشقا باشلىغان قولىنى «كاپ» قىلىپ تۇتۇۋالدى .

— ئاھ ، ياق ، — دەپ ئىدا قىلدى ئۇ ، — سىز كەتمەڭ !

سىز كېتىپ قالمىسىڭىز بولاتتى !

— بولدى ، بولدى ، ئەزىزىم ، — دېدى داۋىس خانىم ئۇنىڭغا تەسەللى بېرىپ ، — سىز ھەممە ئىشنى پەۋەردىگارغا تاپشۇرسىڭىز بولمامدۇ؟ ھەرقانداق ئىش بەندىنىڭ ئىرادىسىگە بېقىنمايدىغانلىقىغا ئىشەنمەيسىز؟

جېنىغا گويا يەر - زېمىن ئۆڭتۈرۈلۈپ ، جىمكى نەرسە كۈمپەيكۈم بولۇپ كەتكەندەك بىلىندى . دېمىسىمۇ ، ئۇنىڭ ھاياتىدىكى چەكسىز قاراڭغۇلۇق ئىچىدە يورۇقلۇقتىن ئازراقمۇ ئەسەر قالمىغانىدى .

59

رېستو بىلەن بىرگە خىد باغچىسىدا بىرقانچە يىل ئارامبەخش تۇرمۇش كەچۈرۈش جەريانىدا ، جېنىدىكى ھەددىدىن زىيادە مىسكىنلىك ئاستا - ئاستا يوقىلىپ بېرىۋاتقانىدى . مانا ئەمدى رەھىمسىز تەقدىرنىڭ تۆپىلەپ كەلگەن زەربىسىدىن ئۇنىڭ ئەينى چاغلاردىكى ھالىتى يەنە ئەسلىگە قايتتى . بىرنەچچە ھەپتە ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇ ئاندىن ۋىستاننىڭ ئاللىقاچان بۇ دۇنيادىن كېتىپ قالغىنىنى ئېنىق ھېس قىلىپ يەتتى . ۋىستا جان ئۆزگەندىن كېيىن بىر - ئىككى كۈن ئىچىدە كۆرگەن ھېلىقى سولغۇن چىراينىڭ ۋىستاننىڭكى ئىكەنلىكىگە ھېچ ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى . ۋىستاننىڭ ھېلىقى شاد - خۇرام ، قىزغىن كەيپىياتى ، ھېلىقى چەيدەس ھەرىكەتلىرى ، ھېلىقى ساغلام تەقى - تۇرقى نەگە كەتكەندۇ؟ ھېچقايسىسى قالماپتۇ . ئۇنىڭ ئورنىغا پەقەت پىيازگۈلدەك سولىشىپ بوزارغان تەن بىلەن كىشىنى دىمىقتۇرىدىغان جىمجىتلىقلا قالغانىدى . جېنىنىڭ كۆز ياشلىرى قۇرۇپ كەتتى ، ئۇ يۈرىكىگە چوڭقۇر ھەم مەھكەم ئورناپ كەتكەن ئازابتىن باشقىنى سەزمەس ئىدى . ئۇنىڭغا «ئىنسانىيەت ئۆلۈپ تۈگمەيدۇ» دېگەن ئېنىق ، ئىشەنچلىك ھەقىقەتنى شۇنچىلاپ

ئېيتىپ بېرەلەيدىغان ، مەڭگۈلۈك ئەقىل - پاراسەتكە ئىگە دانىشمەن نەدە بار دەيسىز ؟

سېسترا مافلى ، دوختۇر ئامبىرى ، داۋىس خانىم ، يەنە بىرمۇنچە قوشنا - قولۇملار ئۇنىڭغا ناھايىتى ھېسداشلىق قىلدى ، كۆيۈندى . داۋىس خانىم ۋىستاننىڭ قازا تاپقىنى توغرىلىق رېستوغا تېلېگرامما ئەۋەتكەندى ، بىراق رېستو ئۆيدە بولمىغاچقا ، ئۇنىڭدىن جاۋاب بولمىدى . ئۆي ئىشلىرىنى ۋاقتىنچە باشقىلار قىلىشىپ بەردى ، چۈنكى جېننىنىڭ ھېچنېمىگە قارىغۇدەك ماجالى قالمىغاندى . ئۇ ئەتىگەندىن - كەچكىچە ئۆينىڭ ئىچىدە ئۇيان - بۇيان چۆرگىلەپ ، ۋىستا ھايات ۋاقتىدا ئىشلەتكەن ، ياخشى كۆرگەن نەرسىلەرنى كۆزدىن كەچۈرۈش بىلەنلا بەند بولۇپ يۈردى ، بۇ نەرسىلەر ئىگىسى قازا قىلغاندىن كېيىن ، جېننىنىڭ دەرد - ھەسرەتىنى قوزغاپلا تۇراتتى . ئۇ ۋىستاننىڭ جەستىنى چىكاگوغا ئاپىرىپ ، گۇناھتىن ساقىت بولغۇچىلار زاراتگاھلىقىغا دەپنە قىلماقچى بولدى ، چۈنكى رېستو ئۆز ۋاقتىدا ئۇ يەردىن بىر پارچە يەرلىك سېتىۋالغاندى . ئۇ يەنە ۋىستاننى كۆمۈشتىن ئاۋۋال بىرنەچچە ئېغىز ۋەز قىلدۇرۇشقا گېرخاردت ھايات ۋاقتىدا دائىم بارىدىغان ھېلىقى لۇدېر چېركاۋىنىڭ پوپىنى تەكلىپ قىلىپ ئەكەلمەكچى بولدى . ئاۋۋال ئېلىپ مېڭىشتىن ئاۋۋال ، ئۆيدە كىچىككەنە نەزىر - چىراغ ئۆتكۈزۈۋېتىشتى . مۇشۇ جاينىڭ دەپنە ئىشلىرىنى باشقۇرۇش جەمئىيىتىدىكى پوپ كېلىپ ، «ئىنجىل» دىن بىر سۈرىنى ئوقۇدى ، ۋىستاننىڭ ساۋاقداشلىرى كېلىپ ، ھەمدۇسانا ناخشىسىنى ئوقۇشتى ، كىمدۇر بىرەيلەن ئاپئاق مېيىت ساندۇقىنىڭ ئۈستىگە جىققىنا گۈل ئەكېلىپ قويۇپتۇ . يەنە بىرمۇنچىلىغان ھېسداشلىق بىلدۈرۈش ، تەسەللى ئېيتىشلاردىن كېيىن ، ۋىستاننىڭ جەستىنى ئېلىپ يولغا چىقىشتى . مېيىت پويىزغا جايلاشتۇرۇلدى ، ئاندىن ئۇدۇل چىكاگودىكى لۇدېر چېركاۋىنىڭ زاراتگاھلىقىغا ئېلىپ بېرىلدى . مۇشۇ ئىشلار قىلىنىۋاتقاندا ، جېننى گويا چۈش

كۆرۈۋاتقاندا ك تۇيغۇدا بولۇپ يۈردى . ئۇنىڭغا بېشى قېيىپ كېتىۋاتقاندا ، ئېسىنى يوقىتىپ قويۇۋاتقاندا كىلا تۇيۇلاتتى . داۋىس خانىمنىڭ ئۆتۈنۈشى بىلەن قوشنىلاردىن بەشەيلەن ئۇنىڭغا ھەمراھ بولۇپ چىكاگوغىچە بىللە باردى . جېنى مېيىتنىڭ لەھەتكە چۈشۈرۈلۈۋاتقىنىغا ھاڭغايغىنىچە ئۇن - تىنىسىز قاراپ تۇردى . دەپنە مۇراسىمى تامام بولغاندىن كېيىن ، شامۇدقا قايتىپ بېرىپ ، قوشنىلىرىغا ئەمدى بۇ يەردە ئۇزاق تۇرالمايدىغانلىقىنى ئېيتتى . ئۇ دادىسى بىلەن قىزىغا يېقىنراق تۇرۇش ئۈچۈن چىكاگوغا قايتىپ كەتمەكچى بولغانىدى .

شۇنىڭدىن كېيىن ، ئۇ ئۆزىنىڭ كېلەچىكى توغرىلۇق ئويلىنىشقا باشلىدى . ئۇنىڭغا بىرەر ئىش بىلەن مەشغۇل بولۇشنىڭ زۆرۈرىيىتى بولمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئاز - تولا ئىش تېپىپ ئىشلەش قارارىغا كەلدى . «سېستىرالنى چاپسان ئۆگىنىۋالغىلى بولىدۇ ، سېستىرا بولاي» دەپ ئويلىدى . ئۇ يەنە ۋىليامنى خىيالغا ئەكەلدى . ۋىليام تېخى توي قىلمىغاندىن كېيىن ، بەلكىم كېلىپ ئاچىسى بىلەن بىرگە تۇرۇشقا ئۇناپ قېلىشىمۇ مۇمكىن ئىدى ، شۇنىسى جېنى ئۇنىڭ قەيەردە تۇرۇۋاتقىنىدىن خەۋەرسىز ، ھەتتاكى باسنىڭ ئادرېسىنىمۇ بىلمەيدۇ - دە . ناھايەت ، ئۇ بىرەر دۇكاندىن ئىش تېپىپ ئىشلىمەكچى بولدى . ئۇ ئەزەلدىن بىكار يۈرۈشنى خالىمايتتى ، ئەمدى شامۇددا ئۆزى يالغۇز قېلىپ ، قوشنىلىرىنى ئۆزىنىڭ غېمىگە چېتىپ يۈرسە بولمايدۇ - دە . شۇنىڭ بىلەن ئۇ : «چىكاگودىكى بىرەر سارايدا يېتىپ - قوپۇپ يۈرۈپ ، ئىش - كۈش تېپىپ ئىشلەي ياكى بولمىسا گۇناھتىن ساقىت بولغۇچىلار زارانگاھلىقىغا يېقىن ئەتراپتىن كىچىكرەك بىر ئۆي تېپىپ ئولتۇراي ، شۇنداق قىلسام يۈرنىكىمدىكى قايغۇ - ھەسرەت يېنىكىلىشىپ قالار» دېگەن ئويغا كەلدى . ئاندىن يەنە ئىگە - چاقىسىز بالىلاردىن بىرەرنى بېقىۋالماقچىمۇ بولدى ، چىكاگودىكى يېتىم بالىلار ئۆيىدە مۇشۇنداق بالىلار بارلىقىنى بىلەتتى .

ۋىستا قازا قىلىپ ئالاھىزەل ئۈچ ھەپتىدىن كېيىن ، رېستو رەپىقىسىنى ئېلىپ چىكاگوغا قايتىپ كەلدى ، كېلىپلا ، ھېلىقى بىرىنچى پارچە خەتنى ، تېلېگراممىنى ھەم ۋىستانىڭ قازا تاپقانلىقى خەۋەر قىلىپ يېزىلغان باغاقچىنى چېلىقتۇردى . بۇ خەۋەرنى ئۇقۇپ ، دەرۋەقە خېلىلا قايغۇردى ، ئۇنىڭ بۇ باغقا ھەقىقىي مېھىر - مۇھەببىتى بار ئىدى . ئۇ يەنە جېنى ئۈچۈنمۇ قايغۇردى ، رەپىقىسىگە ئۇنى بىر يوقلاپ كەلمىسە بولمايدىغانلىقىنى ئوچۇقلا ئېيتتى ، چۈنكى جېنى ئەمدى قانداق قىلىدۇ ، ئۇ ئۆزى يالغۇز ياشىيالايدۇغۇ . بەلكىم ئۇنىڭغا ئاز - تولا ئامال تېپىشىپ بېرەر . ئۇ پويىزغا ئولتۇرۇپ شامۋۇدقا باردى ، بىراق جېنى بۇ چاغدا چىكاگودىكى تورېمىون سارىيىغا ئورۇنلىشىپ بولغانىدى . رېستو دەرھال قايتىپ كېلىپ ، ساراىغا باردى . بۇ كۈنمۇ جېنىنى قىزىنىڭ تۇپراق بېشىغا كېتىپ قالغانىدى ، ئىككىنچى قېتىم بېرىشىدا ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشالدى . كۈتكۈچى رېستونىڭ ئىسىم كارتۇشكىسىنى ئەكىرىپ بەرگەندە ، جېنىنى بىردىنلا ئۇنى ئىلگىرى دائىم كۆرۈپ تۇرغان چاغدىكىدىنمۇ كۈچلۈك ھېسسىيات چۇلغىۋالدى ، چۈنكى ئۇ شۇ تاپتا رېستوغا تېخىمۇ موھتاج بولۇپ تۇرغانىدى .

رېستو تېخى يېقىندىلا توي قىلغان ، مال - دۇنياسى ، ھوقۇقى ، ئىززەت - ھۆرمىتى تولۇق ئەسلىگە كېلىپ بولغان بولسىمۇ ، ئەمما ئۆتكەن ئىشلارنى يەنە تۇرۇپ - تۇرۇپلا ئەسلەپ قالاتتى . ئۇنىڭدىكى ئۆز - ئۆزىدىن شۈبھىلىنىش ، ئۆز - ئۆزىدىن نارازى بولۇش تۇيغۇسى تېخى تامامەن تۈگەپ كەتمىگەنىدى . گەرچە جېنىنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى راھەتتە ئۆتۈۋاتقانلىقىنى بىلىپ تۇرسىمۇ ، لېكىن كۆڭلىدە يەنىلا خاتىرجەم بولالمايۋاتاتتى ، چۈنكى ئۇ جېنى ئۈچۈن گەپ پۇلدا ئەمەسلىكىنى ئېنىق چۈشىنەتتى . جېنىنىڭ ئۈمىد قىلىدىغىنى يەنىلا مۇھەببەت ئىدى ، مۇھەببەت بولمىسا ئۇنىڭ رولىنى يالغۇز قېيىققا ئولتۇرۇپ پايانسىز دېڭىزدا لەيلەپ يۈرگەندەك بولۇپ قالىدىغانلىقى رېستوغا چۈشىنىشلىك

ئىدى . جېنى ئۇنىڭغا موھتاج ، ھالبۇكى ئۇ ئۆزىنىڭ مېھىر - شەپقەتلىك كۆڭلىنىڭ ئۆز - ئۆزىنى ھىمايە قىلىش ئېڭى ۋە ماددىي جەھەتتىكى ئىستەكنى بېسىپ كېتەلمىگەنلىكىنى ئويلىغىنىدا ، تولىمۇ خىجىل بولاتتى . شۇ كۈنى لىفت بىلەن جېنىنىڭ ياتىقىغا چىقىپ كېتىۋېتىپ ، كۆڭلى ناھايىتى بىئارام بولدى ، ئەمما يەنە ئىشنىڭ ئەمدى ئورنىغا كەلمەيدىغانلىقىنىمۇ ئويلىدى . ئۇ ئۆز سەۋەنلىكىدىن ھەرگىزمۇ تانالمايتتى . باشتا ئۇنى يولدىن ئازدۇر ماسلىقى كېرەك ئىدى ، كېيىن يەنە ئۇنىڭغا ئاخىرغىچە ھامىيلىق قىلالىدى . خەير ، ئەمدى بولغۇلۇق بولۇپ بولدى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ قولىدىن كېلىدىغىنى پەقەتلا جېنىنىڭ ئادىلراق مۇئامىلىدە بولۇش ، ئۇنىڭ بىلەن چارە - ئاماللار توغرىلۇق كېڭىشىش ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ئەڭ كۈچلۈك ھېسداشلىقى ۋە ئەڭ ياخشى كۆرسەتمىسىنى بېغىشلاش ئىدى .

— ھوي ، جېنى ، — جېنى ئىشكىنى ئېچىشى بىلەنلا ، ئۇ جېنىنى مۇشۇنداق يېقىملىق تەلەپپۇزدا چاقىردى ، شۇ زامان مۇسبەت ھەم غەم - قايغۇ ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا پەيدا قىلغان ئىزنالارنى بايقاپ قالدى . جېنى خېلى بەكلا جۈدىگەن ، چىرايىدا قان دىدارى قالمىغان ، كۆزلىرى ئىچكىرى ئولتۇرۇشۇپ كەتكەنىدى ، — ۋىستا ئۈچۈن بەك قايغۇردۇم ، — دېدى ئۇ سەل قولاشمىغان ئاھاڭدا ، — بۇنداق ئىش يۈز بېرەر دەپ زادىلا ئويلىمىغانىمەن . بۇ ۋىستا ۋاپات بولغاندىن كېيىن — ئەمەلىيەتتە رېستودىن جۇدا بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭغا تۇنجى قېتىم ئېيتىلغان خېلى قىممىتى بار تەسەللى سۆز ئىدى . ئۇ رېستونى كۆڭۈل ئېيتىقلى كەپتۇ ، دەپ ئويلاپ ، دەرمەھەل گەپ قىلالماي تۇرۇپ قالدى . كۆز ياشلىرى چاناقلىرىدىن ئېتىلىپ چىقىپ ، مەڭزىنى بويلاپ ئېقىشقا باشلىدى .

— يىغلىمىسىڭىزچۇ ، جېنى ، — رېستو ئۇنى باغرىغا بېسىپ ، بېشىنى ئۆزىنىڭ مۇرىسىگە قويۇۋالدى ، — شۇ تاپتا مېنىڭمۇ كۆڭلۈم قاتتىق بۇزۇلۇپ تۇرۇۋاتىدۇ . ئىلگىرى نۇرغۇن

ئىشلار مېنى ئېچىندۇرغاندى ، ئەمدى ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ ئىش ئورنىغا كەلمەيدۇ . ئەمدىكى بۇ ئىش مېنى ئەلۋەتتە تېخىمۇ بەك ئېچىندۇرىدۇ . سىز ئۇنى قەيەرگە دەپنە قىلىدىڭىز ؟

— دادامنىڭ قېشىغا ، — دېدى جېنى ئۆكسۈپ تۇرۇپ .
— ھەي . . . ي ، بۇ ئىشنى قارىمامدىغان ، — ئۇ شۇنى دېدى ، يەنە ئۈنچىقماستىن ، جېننى قۇچاقلغىنىچە تۇرۇۋەردى .
ناھايەت ، جېنى ئۆزىنى بېسىۋالغاندىن كېيىن ئۇنىڭ قۇچىقىدىن بوشىنىپ ، قولىغاغلىقى بىلەن كۆزىدىكى يېشىنى ئېرتتى - دە ، ئاندىن ئۇنى ئولتۇرۇشقا تەكلىپ قىلدى .

— كۆڭلۈم راستتىنلا بۇزۇلۇۋاتىدۇ ، — ئۇ سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ، — قېرىشقاندىك ، چىكاگودا بولماي قالغىنىمنى قاراڭ . مەن سىرتقا كېتىپ قالمىغان بولسام ، سىزمۇ ئۆزىڭىز يالغۇز بۇنچىۋالا ئېغىر كۈندە قالمىغان بولاتتىڭىز . سىزنىڭ ئەمدى شامۇۋىدا تۇرغۇڭىز يوققۇ دەيمەن .

— يوق ، رېستو ، — دېدى جېنى ، — مەن چىدىيالىمەن .
كەنمەن .

— ئۇنداقتا نەگە بارماقچى بولۇۋاتىسىز ؟
— ھە ، بۇنى ئۆزۈممۇ بىلمەيمەن . ئىشقىلىپ ئۇ يەردە تۇرۇپ ، باشقىلارنى پاراكەندە قىلغۇم كەلمىدى . نەدىن بولسۇن ، كىچىكرەك بىر ئۆي تېپىپ ئولتۇرۇپ ، بالا بېقىۋالايلىمەن ياكى بولمىسا ئاز - پاز ئىش تېپىپ قىلايمەن ، دەپ ئويلاۋاتمەن . مېنىڭ يالغۇز ياشىغۇم يوق .
— ماۋۇ ئويىڭىز بولىدۇ ، — دېدى رېستو ، — بالا بېقىۋالاي دېگەن ئويىڭىز . بالا بولسا زېرىكمەيسىز . بالا بېقىۋېلىشنىڭ يولىنى بىلمەيسىز ؟

— يېتىم بالىلار ئۆيىگە بېرىپ بىرنى تاللىۋالسىمەن ، شۇنداقتۇ ؟

— مېنىڭچە بۇنداق ئاددىي بولمىسا كېرەك ، — رېستو چوڭقۇر ئويغا چۆمگەن ھالدا جاۋاب بەردى ، — مېنىڭچە بۇنىڭ

بىر قائىدە - تەرتىپى بار بولۇشى مۇمكىن ، قانداق قىلىدىغانلىقىنى مەنمۇ بىلمەيدىكەنمەن . ھەرھالدا ئۇلارنىڭ ئاشۇ بالىلارنى باشقۇرىدىغان چارىلىرى باردۇ ؟ سىز ۋاتىسپىن بىلەن كۆرۈشۈپ ، ئۇنىڭغا مەسلىھەت سېلىپ باقسىڭىز بولارمىكىن . سىز پەقەت بالىنى تاللىۋالسىڭىزلا بولىدۇ ، قالغان ئىشنى شۇنىڭغا قويۇپ بېرىڭ . مەن بېرىپ ئۇنىڭغا ئېيتىپ قوياي .

رېستو ئۇنىڭ ھەمراھقا تازا موھتاج بولۇۋاتقىنىنى بىلمىۋالدى .

— ئىنىڭىز گېئورگى ھازىر نەدە ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .

— ئۇ روچىستېردا ، ئەمما كېلەلمەيدۇ . باسنىڭ ئېيتىشىچە ،

ئۇ توي قىلىۋاپتۇ .

— ئائىلىڭىزدىكىلەردىن سىز بىلەن بىللە تۇرغىلى

كېلەلەيدىغان بىرەرمۇ يوقمۇ ؟

— ۋىليامنى ئىزدەپ باقساممۇ بولاتتىغۇ ، لېكىن ئۇنىڭ

ئادرېسىنى بىلمەيدىكەنمەن .

— ئەگەر چىكاگودا تۇرۇپ قالماقچى بولسىڭىز ، جېكسون

باغچىسىنىڭ غەربىي تەرىپىدىكى يېڭى تاشيول ياقىسىدىن ئۆي

ئىزدەپ باقسىڭىز بولمامدۇ ؟ — دەپ تەكلىپ بەردى رېستو ، —

ئۇ يەردە خېلى چىرايلىق ئۆيلەرنى كۆرگەندىم . سىز ئۇنى

سېتىۋالسىڭىزمۇ بولىدۇ ، ئاۋۋال ئىجارىگە ئېلىپ ئولتۇرۇپ ،

كۆڭلىڭىزگە ياقامدۇ ، يوق ، قاراپ باقماسىز ؟

بۇ تەكلىپ جېننىغا ياغدەك ياقنى ، چۈنكى ئۇنى رېستو

بەردى - دە . رېستونىڭ ئۆزىنىڭ ئىشىغا بۇنچىلىك كۆڭۈل

بۆلگىنىدىن ئۇ قەۋەتلا مىننەتدار بولدى . دېمەك ، رېستو ئۇنىڭدىن

پۈتۈنلەي جۇدا بولۇپ كەتمەپتۇ ، ئۇنىڭغا ھېلىھەم كۆڭۈل بۆلۈپ

تۇرىدىكەن . ئەمدى جېننى ئۇنىڭدىن رەپىقىسىنىڭ ئەھۋالىنى ،

سەپىرىنىڭ كۆڭۈللۈك بولغان - بولمىغانلىقىنى ھەمدە ئۇنىڭ

كەلگۈسىدە چىكاگودا ئولتۇراقلىشىپ قالدىغان -

قالمايدىغانلىقىنى . . . سوراپ كەتتى . مۇشۇ ئارىلىقتا ، «مەن

جېنىغا ۋاپاسزلىق قىلدىم» دېگەن ئوي رېستونىڭ كاللىسىدىن بىردەم مۇ نېرى بولمىدى. ئۇ دېرىزە ئالدىغا بېرىپ، پەستىكى دىلغېن كۈچىسىغا نەزەر تاشلىۋىدى، ئات ھارۋىلىرى ئۇيان - بۇيان ئۆتۈشۈپ تۇرغان بۇ قايناق دۇنيا ئۇنىڭ دىققىتىنى ئۆزىگە تارتتى. ئايىغى ئۈزۈلمەي ئۆتۈشۈۋاتقان ھارۋىلار، ئالدىراش كېتىپ بارغان كىشىلەر بەئەينى كۆزنى غەلەت قىلىدىغان سىرلىق كۆرۈنۈشنىڭ ئۆزى ئىدى. ئۇ مۇشۇلارغا قارىغىنىچە، ۋاقىتنىڭ ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىنىمۇ سەزمەي تۇرىۋەردى. بىركەمدىن كېيىن ئەتراپ بارا - بارا قاراڭغۇلۇق قوينىغا كىرىپ، كوچىلاردىكى چىراغلار كەينى - كەينىدىن يورۇشقا باشلىدى.

— مېنىڭ سىزگە دەيدىغان گەپلىرىم بار ئىدى، جېنى، — رېستو ئاخىر خىيالدىن باش كۆتۈرۈپ گەپنى باشلىدى، — سىز بىلەن ئىككىمىز مۇشۇنچىۋالا كۆپ ئۆزگىرىشنى باشتىن كەچۈردۈك، ئېھتىمال ھازىر سىز مېنى غەلىتىرەك ئادەمكەن، دەپ ئويلاپ قېلىۋاتقان بولۇشىڭىز مۇمكىن، ئەمما مەن سىزگە ھامانمۇ كۆڭۈل بۆلۈپ تۇرىمەن. بۇ قارىماققا غەلىتە كۆرۈنسە كېرەك بەلكىم، سىزدىن ئايرىلغىنىمدىن بېرى ئەس - يادىم سىزدىلا بولۇپ كەلدى. مەن ئەسلىدە سىزدىن ئايرىلغىنىمنى ئۆزۈمگە پايدىلىق، بۇنى ۋەزىيەت كەلتۈرۈپ چىقارغان، دەپ ئويلىغانىكەنمەن. مەن يەنە، ئۆزۈممۇ لېتتىنى ناھايىتى ياقىتۇرىدىغان بولغاندىن كېيىن، شۇنىڭ بىلەن توي قىلسام بولمىدىمۇ، دەپ ئويلاپتىكەنمەن. مەلۇم نۇقتىلارنى نەزەردىن قارىغاندا، بۇ ئىش گويا ھازىرمۇ خاتا ئەمەستەك تۇرىدۇ، بىراق مەن ئۆزۈمنى ئىلگىرىكىدەك كۆڭۈللۈك ھېس قىلالمايمەن. كەلگۈسىدە كۆڭۈللۈك ياشىغان تەقدىردىمۇ، سىز بىلەن بىرگە ئۆتكەن چاغلاردىكىگە يەتمەسلىكى ئېنىق. دېمەك، بۇ ئىشتا مەسىلىنىڭ مۇھىم تەرىپى مەن ئەمەس ئىكەنمەن. مۇشۇنداق ئەھۋالغا دۇچ كەلگەندە، ئادەمنىڭ ھېچنېمىگە ئىلاجى بولمايدىكەن. مېنىڭ دېمەكچى بولغانلىرىمنى چۈشەندىڭىزمىكەن.

قىسقىسى ، بىز ھەممىمىز ئازدۇر - كۆپتۇر ھالدا ئۆز ئەركىمىزدىن مەھرۇم ئىكەنمىز . ھەممىمىز خۇددى شاھمات پېشكەسىغا ئوخشاش ، مۇھىتنىڭ مەجبۇرلىشىغا ئۇچراپ تۇرىدىكەنمىز ، ئەمما ئۇ مۇھىتنى ئىدارە قىلىش بىزنىڭ قولىمىزدىن كەلمەيدىكەن .

— مەن چۈشىنىمەن ، رېستو ، — دېدى چېنى جاۋابەن ، — مەن سىزدىن ھەرگىز ئاغرىنمايمەن . بۇ ئىشلارنىڭ ئامالسىزلىقتىن بولغانلىقىنىمۇ بىلىپ تۇرۇپتىمەن .

— گەپنىڭ پوسكاللىسىنى ئېيتساق ، كىشىلىك تۇرمۇش ئازدۇر - كۆپتۇر مەسخىرىۋازلىق ئويۇنغا ئوخشاش خاراكتېرنى ئالغانىكەن ، — دېدى رېستو سەل ئەلەم بىلەن ، — بۇ بىر خىل ئەخمىقەنە ئويۇن ئىكەن . بىزنىڭ قولىمىزدىن كېلىدىغانلىرى ناھايىتى شۇ ، ئۆزىمىزنى ئامان ساقلاپ قېلىشقا يارايدىكەن . كىشىلىك ھاياتنىڭ نۇقسانىز بولۇشىنى ئارزۇ قىلغىنىمىز بىلەنمۇ ، بۇنداق ئىش مەۋجۇت بولمىسا كېرەك .

چېنى ئۇنىڭ بۇ گەپلىرىنىڭ تېگىگە تازا يېتىپ كېتەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ھەرھالدا ئۇنىڭ دەۋاتقانلىرىدىن ئۆزىدىن ئۆزى نارازى بولۇش ھەمدە چېنىغا ناماقۇل بولۇش مەنىسى چىقىپ تۇرۇۋاتقىنىنى ئاڭقىرىۋالدى .

— مېنىڭدىن غەم قىلماڭ ، رېستو ، — دېدى ئۇ تەسەللى بەرگەن ئاھاڭدا ، — ماڭا ھېچنېمە بولمايدۇ ، مەن يەنە كۈنۈمنى ئۆتكۈزۈپ كېتەلەيمەن . بۇنداق يالغۇزلۇقتا ياشاش ۋاقتىنچە قورقۇنچىلۇق بىلىنسىمۇ ، لېكىن مەن ھازىر بۇنىڭغا كۆنۈپ قالدىم ، مۇشۇنداق ئۆتۈپ كېتەلەيمەن .

— مەن سىزنى مېنىڭ پوزىتسىيەمنىڭ قىلچە ئۆزگەرمىگەنلىكىنى بىلىپ قالسىكەن ، دەيمەن ، — رېستو ئالمان - تالمان سۆزىنى داۋاملاشتۇردى ، — سىزنىڭ ئىشىڭىزغا بۇرۇنقىدەكلا كۆڭۈل بۆلۈپ تۇرىمەن . گان . . . لېتىمۇ بۇنىڭغا بىرىنچە دېمەيدۇ . ئۇ مېنىڭ ھېسسىياتىمنى تازا ئوبدان

چۈشىنىدۇ . سىز مۇقىم بىر ماكان تۇتۇۋالغاندىن كېيىن ، سىزنى يوقلاپ كېلىپ تۇرىمەن . بىرنەچچە كۈندىن كېيىن يەنە كېلىمەن . سىز مېنىڭ يۈرىكىمنىڭ قانچىلىك ئازابلىنىۋاتقانلىقىنى بىلىۋاتقانسىز ؟

— ھەئە ، بىلىۋاتمەن ، — دېدى جېنى .
رېستو ئۇنىڭ قولىنى ئۆزىنىڭ ئالدىغا ئېلىپ ، ھېسداشلىق يۈزىدىن چىڭ سىقىپ قويدى .

— ئۆزىڭىزنى ھەرگىز بىزەۋتە قىلماڭ ، — دېدى ئۇ .
يەنە ، — سىزنىڭ بىزەۋتە بولۇشىڭىزغا مەن چىدىيالايدىكەنمەن . قانداقلا بولمىسۇن قۇدرىتىمنىڭ يەتكىنىچە قىلىمەن . سىز يەنىلا مېنىڭ جېنىيىمىسىز ، ئەگەر كۆڭلىڭىزگە كەلمىسىلا . مەن سىزگە يۈز كېلەلمىگۈدەك ئىش قىلىپ قويدۇم . ئەمما مەن بەك ئەسكى دېگۈدەك دەرىجىدىمۇ ئەمەسمەن .

— بوپتۇ ، رېستو . بۇ يوللىرىڭىزدىن قايتماڭ ، بۇنىڭغا ئامال يوق . ئېھتىمال كۆڭۈللۈك ياشاپ كېتەرسىز . ھېلىقى چاغدا سىز . . .

— ھوي ، جېنى ، — رېستو ئۇنىڭ گېپىنى بۆلۈۋەتتى -
دە ، ئۇنىڭ قوللىرىنى ، بىلەكلىرىنى ، ئاندىن يەلكىسىنى قىزغىن ئىشتىياق بىلەن ئۇۋۇلاشقا باشلىدى ، — بۇرۇنقى كۈنلىرىمىزنىڭ يۈز - خاتىرىسى ئۈچۈن مېنى سۆيۈپ قويايمسىز ؟ — دېدى ئۇ ھىجىيىپ تۇرۇپ .

بۇ گەپ بىلەن جېنى قوللىرىنى ئۇنىڭ مۇرىسىگە ئېلىپ ، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن كۆزىنى ئۈزمىگەن ھالدا ، ئۇنىڭ بىلەن سۆيۈشۈپ كەتتى . ئىككىيلەننىڭ لەۋلىرى ئۇچرىشى بىلەنلا جېنىنى ئىختىيارسىز تىترەك باسقۇلى تۇردى ، رېستومۇ مەزمۇت دەسسەپ تۇرالماي قالدى . جېنى ئۇنىڭ ھاياجاندىن لەرزىگە كەلگىنىنى كۆرۈپ ، گەپ قىلىشقا تەمشەلدى ، لېكىن دەرمەھەل گېپىنى ئاغزىدىن چىقىرىۋالدى .

— بالدۇرراق كېتىۋېلىڭ ، — دېدى ئۇ ئاخىر قەتئىيلىك

بىلەن ، — كۈن كەچ بولۇپ كەتتى .

رېستو يۈرىكىنىڭ بىر يېرىدە بۇ يەردە قېلىپ قالغۇسى كېلىپ تارتىشقان پېتى كېتىپ قالدى ، چۈنكى جېننى ھېلىمۇم ئۇ چىن يۈرىكىدىن سۆيىدىغان بىردىنبىر ئايال ئىدى . جېننىچۇ ، گەرچە جۇدالىقنىڭ بەرھەقلىقىنى كۆرۈپ يەتكەن بولسىمۇ ، كۆڭلى خېلىلا تەسەللى تېپىپ قالدى . ئۇنىڭ بۇ ئىشتىكى ئەخلاق ۋە ئېتىكىغا ياتىدىغان چىڭىش مەسىلىلەرنى ئىزاھلاش ھەم رەتلەپ چىقىشقا ھەپسىلىسى يوق . ئۇ كەڭ دېڭىزنى بىر ئىستاكىغا قاچىلىماقچى بولغان ياكى توختىماي دەۋر قىلىپ تۇرۇۋاتقان بۇ ئالەمنى قانۇنىيەت دېگەن بۇ تانا بىلەن مەھكەم باغلاپ تۇرماقچى بولغان بەزىبىر كىشىلەرگە ئوخشاشمايدۇ — دە . رېستو ئۇنى ھېلىمۇم ياخشى كۆرىدۇ ، لېتىنىمۇ ياخشى كۆرىدۇ . ئۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ ؟ جېننى ئەينى چاغلاردا رېستونىڭ پەقەت بىرلا ئۆزىنى ياخشى كۆرۈشىنى تىلەيتتى . ھازىر رېستو بۇنداق قىلالمايدۇ . ئۇنداقتا ، ئۇنىڭ مۇھەببىتى ھېچنېمىگە ئەرزىمەس بولۇپ قالمىمۇ ؟ جېننىنىڭ بۇنى ئويلاشقۇمۇ ، ھېس قىلىشقۇمۇ رەغدى قالمىدى . ھالبۇكى ، رېستومۇ مۇشۇنداق ھالەتتە ئىدى .

60

شۇنىڭدىن كېيىنكى بەش يىلدا ، رېستو بىلەن جېننى بىر — بىرىدىن بارغانسېرى يىراقلاشتى . دەسلەپكى چاغلاردا تورېمىون سارىيىدا بىرنەچچە قېتىم كۆرۈشكىنىدە ، ئۇلارغا ئىلگىرىكى مۇناسىۋىتىنى يەنە ئەسلىگە كەلتۈرۈش مۇمكىندەك تۈيۈلغانىدى ، ئەمما كېيىن ھەر ئىككىلىسى ئۆزلىرىنىڭ مۇھىتىدا چوڭقۇر يىلتىز تارتىپ كەتكەنلىكتىن ، ئىلگىرىكى مۇناسىۋىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش مۇمكىنچىلىكى يوق بولدى . رېستونىڭ ياشاۋاتقان مۇھىتى دەل ئىجتىمائىي ھەم سىياسىي ئىشلار ئەڭ بېسىق

بولدىغان مۇھىت ئىدى . ئۇنىڭ بېسىپ ئۆتمىدىغان يوللىرىنى جېنىنىڭ پىنھان يۈرۈشىنى ياقىتىدىغان قەلبى زادىلا تەسەۋۋۇر قىلالمايتتى . جېنىنىڭ ئۆزۈچۈ ؟ ئۇ بىر خىل تىنچ ، خاتىرجەم تۇرمۇش كەچۈرمەكتە . ئۇ جېكسون باغچىسىغا يېقىن بىر جايدىكى ئاددىيغىنا ، كىچىكرەك بىر ئۆيدە ، يېتىم بالىلار ئۆيىدىن ئەكىلىپ ئۆزىگە بىردىنبىر ھەمراھ قىلىپ بېقىۋالغان خورما رەڭ چاچلىق قىزى بىلەن بىللە پىنھان ياشاۋاتماقتا ئىدى . ئۇ ئۆزىنىڭ فامىلىسىنى گان دەپ ئاتاشنى مۇۋاپىق كۆرمەي ، بۇ يەردە ئۆزىنى شىدولفى خانىم دەپ ئاتىۋالدى . رېستورانلار چىكاگودا تۇرغان مەزگىلدە ، كۆل ساھىلىدىكى تاشيول ياقىسىغا جايلاشقان ناھايىتى كۆركەم بىر كاتتا قەسىردە ئولتۇرۇشتى . بۇ يەردە ئولتۇرۇشلار ، تانىسلار ، زىياپەتلەر قايناپ تۇردى ، گاھى چاغلاردا خۇددى سالىوت ئېتىلغاندەك ، بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى ئۆلىنىپ داۋام قىلىپ تۇردى .

شۇغىنىسى ، رېستورانتى ئەسلى جىمجىتلىقنى ، ئارامخۇدا ياشاشنى ياخشى كۆرەتتى . تونۇش - بىلىشلەر بەك كۆپ بولۇپ كەتكەچكە ، بەزى چاغلاردا سەل گۇمانلىق ، ئانچە بەك تونۇشۇپ كەتمىگەن ، ئېسىدە ئانچە نۇرمايدىغان ياكى گېپى تولىراق دوست - ئاغىنىلەردىن بىرنەچچىسىنى شاللىۋېتىپ ، ئۇلار بىلەن ۋاقىتنىچە بېرىش - كېلىش قىلماي يۈردى . ئۇ بىر جېنىغا غەربىي قىسىمدىكى ئەڭ مۇھىم پۇل مۇئامىلە ، سودا تەشكىلاتىدىن توققۇزىنىڭ — سىنسىناتى بىرلەشمە تراكتور شىركىتى ، غەربىي قىسىم تۆمۈر شىركىتى ، بىرلەشمە ھارۋا - ۋاگون شىركىتى ، چىكاگو ئىككىنچى دۆلەت بانكىسى ، سىنسىناتى بىرىنچى دۆلەت بانكىسى ھەمدە شۇنىڭغا ئوخشاش باشقا مۇھىم شىركەتلەردىن بىرقانچىسىنىڭ دىرېكتورلۇقىنى ، بەزىلىرىدە قوشۇمچە مۇدىرىيەت رەئىسلىكىنى ئۈستىگە ئالغانىدى . بىرلەشمە ھارۋا - ۋاگون شىركىتىنىڭ ئىشلىرىغا ئۆزى زادىلا بىۋاسىتە ئارىلىشىپ باقمىدى ، ھەر دائىم ئادۋوكاتى ۋاتىسېنى ۋەكىل قىلىپ ئەۋەتىپ

تۇردىيۇ ، لېكىن ئىشلارنىڭ كېتىپ بېرىۋاتقىنىغا بۇرۇنقىدەكلا ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈپ كەلدى . ئاكىسى روپېرت بىلەن يەتتە يىلنىڭ مابەينىدە بىر قېتىمىمۇ كۆرۈشمىدى . ئىموگېن چىكاگودا تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ ، ئۇنىڭ بىلەنمۇ كۆرۈشمىگىنىگە ئۈچ يىل بولدى . لۇئىزا ، ئامى ۋە ئۇلارنىڭ ئەزىزلىرى ، ئەڭ يېقىن دوست - بۇرادەرلىرىغۇ رېستو ئۈچۈن يات كىشىلەردەكلا بولۇپ قالغانىدى . ناتتوزنتورى ئوبالىئان بىرلەشمە قانۇن ئىشخانىسىمۇ ئۇنىڭ ئىشلىرىغا پەقەتلا چاتاق سېلىپ باقمىدى .

ئەمەلىيەتتە ، رېستو كىشىلىك ھاياتقا سەل ئېتىبارسىز قارايدىغان بولۇپ قالدىلا ئەمەس ، بەلكى ئۇنىڭدا بىر خىل تەنقىدىي كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى تەدرىجىي شەكىللىنىپ بارماقتا ئىدى . كىشىلىك ھاياتنىڭ مەقسىتى زادى نېمە ئىكەنلىكىگە ئۇنىڭ ھېچ ئەقلى يەتمەيتتى . ئۇ : ناھايتتى ئۇزاق دەۋرلەردە بىر خىل غەلىتە ئىشلار يۈز بەرگەن ، بۇ ئىشلار تەدرىجىي تەرەققىيات شەكلى ئارقىلىق باشلانغاندا ، ئون سەككىز مىڭ ئالەمدە پەقەت بىرلا خىل ناھايتتى كىچىك ھۈجەيرىلىك توقۇلما بار بولغان ، كېيىن ئۇ پارچىلىنىپ كۆپىيىپ ، باشقا ھۈجەيرىلەر بىلەن بىرلىشىپ ، ئاستا - ئاستا جىسمىنى شەكىللەندۈرگەن ، ئاندىن يەنە بېلىق ، ھايۋانات ، ئۇچار قۇشلارغا ئوخشاش خىلمۇخىل غەلىتە شەكىللەرنى ھاسىل قىلغان ، ئاخىرىدا ئادەم پەيدا بولغان ، دەپ بىلەتتى . ئادەم ، ئۇمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش ، ئەسلىدە ئۆزلۈكىدىن بىرىككەن ھۈجەيرىلەردىن تەشكىل قىلىنغانىدى ، مانا ئەمدىلىكتە ، يەنە شۇنىڭغا ئوخشاش ، ھۇزۇر - ھالاۋەت كۆرۈش ئىستىكىدە ، باشقا ئادەملەر بىلەن بىرلىشىپ قۇرۇلما ھاسىل قىلىپ ، خىلمۇخىل شەكىللىك تۇرمۇش كەچۈرۈشۈۋاتىدۇ . نېمىشقا شۇنداق ؟ بۇنى خۇدا بىلىدۇ . رېستو ھازىر بۇ يەردە پەۋقۇلئادە پەم - پاراسەت ۋە مۇئەييەن سالماقتىكى قابىلىيەتنىڭ ئىگىسى بولۇپ تۇرۇۋاتقان ھەم بەلگىلىك ساندىكى بايلىققا ۋارىسلىق قىلىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئۆزىنىڭ مۇشۇلاردىن بەھرىمەن بولۇشقا ئەرزىيدىغانلىقىغا

ئىشەنمەيتتى ، بۇنى پەقەت «بەخت - تەلىيم ئوڭ بولغانلىقى ئۈچۈنلا قولغا كەلگەن» دەپ چۈشەنەتتى . شۇنداقتمۇ باشقىلارغا قاراپ ، ئۇلارمۇ بەھرىمەن بولۇشى كېرەك دېيەلمەيتتى ، چۈنكى بايلىقنى سەرپ قىلىشتا ئۇمۇ باشقىلاردەكلا ئېھتىياتچان ، ئىسراپخورلۇقتىن خالىي ھەم راستچىل ئىدى . ناۋادا ، ئۇ تۇغۇلۇشىدىنلا نامراتلىق پېشانىسىگە يېزىلىپ كەتكەن تەقدىردىمۇ ، يەنە ئاشۇ خىلدىكى كىشىلەرگە ئوخشاشلا شۈكۈر - قانائەت قىلىپ ياشىغان بولاتتى . شۇنداق بولغاندىن كېيىن ، ئۇ نېمىدەپ ئاغرىنغۇدەك ؟ نېمىدەپ غەم - ئەندىشىگە پېتىپ ، قۇرۇق خىيال سۈرۈپ يۈرگۈدەك ؟ مەيلى ئۇ خالىسۇن ياكى خالىمسۇن ، بۇ دۇنيا ھامان ئۆزىنىڭ ئىرادىسى بويىچە ئىلگىرىلەۋېرىدۇ . بۇ ئۆزگەرمەس ھەقىقەتتۇر . ئۇنداقتا ، ئۇنىڭ يەنە تىت - تىت بولۇپ يۈرۈشىنىڭ زۆرۈرىيىتى بارمۇ زادى ؟ يوق . گاھىبىر چاغلاردا ، ئۇ «ئەينى زامانلاردا مۇشۇ ئىنسانىيەت ئالىمى ئاپىرىدە بولمىغان بولسىچۇ» دەيمۇ ئويلاپ قالاتتى . شائىرلار ئېيتقان «ئاشۇ مۇقەددەس ، قەدىمدىن بار ئىش» دېگەن سۆز ئۇنىڭ قارىشىچە ئازراقمۇ پاكىتنى ئاساس قىلمىغانىدى . گان خانىممۇ مۇشۇنىڭغا ئوخشىشىپراق كېتىدىغان پىكىردە ئىدى .

جېنى بۇ مەزگىللەردە ئاسراندى قىزى روسا بىلەن جەنۇبىي رايوندا ئولتۇراتتى ، ئۇنىڭ كالىسىدا كىشىلىك ھاياتنىڭ مەنىسى توغرىلىق ھېچقانداق ئېنىق يەكۈن يوق ئىدى . ئۇ رېستو بىلەن ئۇنىڭ ئايالىدەك ، ئۇنداق خۇلاسىە چىقىرىش ئىقتىدارىغا ئىگە ئەمەس ئىدى . ئۇنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلار بەك كۆپ ، چەككەن رىيازىتىمۇ ئاز ئەمەس ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇ يەنە بىرمۇنچىلىغان كىتابلارنى ئوقۇپ چىقتى . ئۇنىڭدا ھەر خىل بىلىمنىڭ مەنىسىنى ئىگىلىۋالغۇدەك ئىمكانىيەت زادىلا بولمىغان . ئۇنىڭ كالىسى رېستو بىلەن ئۇنىڭ ئايالىنىڭ كالىسىدەك ، تارىخ ، فىزىكا ، خىمىيە ، بىئولوگىيە ، گېئولوگىيە ، ئىجتىمائىيەت قاتارلىقلارنىڭ ھەرقايسىسىنىڭ مۇقىم بىر بىلىم تارمىقى ئىكەنلىكىنى ھېس

قىلىپ يېتەلمەيتتى . ئۇ پەقەتلا : «ئالەم بىر خىل ئۆزگىچە ، تۇراقسىز شەكىلدە ھەرىكەتلىنىپ تۇرىدۇ ، ئۇنىڭ زادى نېمىنى مەقسەت قىلىدىغانلىقىنى ھېچكىم ئېنىق بىلمەيدۇ» دەپ ئويلايتتى . ئادەم تۇغۇلىدىكەن ، كېيىن يەنە ئۆلىدىكەن . بەزىلەر ئالەمنىڭ بۇنىڭدىن ئالتە مىڭ يىل مۇقەددەم ئايرىدە بولغانلىقىغا ئىشىنىشىدۇ ؛ بەزىلەر بولسا ، ئۇ بىرنەچچە مىليون يىل ئۆمۈر سۈردى ، دېيىشىدۇ . بۇلارنىڭ ھەممىسى قارىسىغىلا كېلىپ قالغان پۇرسەتمىدۇ ؟ ياكى بولمىسا بىر خىل ئەقىل - پاراسەت — بىر خىل ئىلاھ — بۇ ئالەمنى ئۆز ئىلكىدە تۇتۇپ تۇرۇۋاتامدىغاندۇ ؟ ئۇ ھەرقانچە ئىشەنمەي دېسىمۇ ، يەنە كۆڭلىدە جەزمەن بىر خىل نەرسىنىڭ — بىر خىل يۈكسەك كۈچ - قۇدرەتنىڭ مۇشۇ جىمى گۈزەل نەرسىلەرنى — گۈل - گىياھلارنى ، يۇلتۇزلارنى ، دەل - دەرەخلەرنى ، ئوت - چۆپلەرنى ئايرىدە قىلغانلىقىنى ھېس قىلىپ تۇراتتى . تەبىئەت دۇنياسى نېمىدېگەن گۈزەل ! كىشىلىك تۇرمۇش بەزى چاغلاردا بەك شەپقەتسىز تۈس ئالغاندەك قىلىسىمۇ ، ئەمما تەبىئەت دۇنياسىنىڭ گۈزەللىكى باشتىن - ئاياغ ئۆزگەرمەستۇر . مۇشۇنداق ئوي - پىكىرلەر ئۇنىڭغا ئاجايىپ زور تەسەللى بېغىشلايتتى ؛ ئۇ ئۆزى يالغۇز قېلىپ ئىچى پۇشقان چاغلاردا ، مۇشۇنداق ئويلار بىلەن كۆڭلىدىكى پۇشۇقنىشىشنى تارقىتىۋېتەتتى .

بىز جېنىنىڭ تۇغۇلۇشىدىنلا مېھنەت سۆيەر ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ ئۆتكەندۇق . ئۇ گەرچە ئىش بىلەن مەلىكە بولۇپ تۇرغاندىمۇ خىيالدىن باش كۆتۈرمەيدىغان بولسىمۇ ، يەنىلا ئانچە - مۇنچە ئىش تېپىپ قىلىشنى ياخشى كۆرەتتى . مۇشۇ بىرنەچچە يىلدىن بېرى ، ئۇ سەل سەمرىپ قالغان بولسىمۇ ، ئانچە بەك كېلەڭسىز دېگىلى بولمايتتى ، ئورۇق - سېمىزلىكى دەل جايدا ، قايغۇ - ھەسرەتمۇ ئۇنىڭ چىرايىغا ئانچە كۆپ قورۇق چۈشۈرەلمىگەندى . ئۇنىڭ كۆزلىرى كۈل رەڭ ، يېقىملىق ، چاچلىرى ھېلىھەم شۇنداق كۆركەم ، قوڭۇر رەڭدە ئىدى ،

شۇغىنىسى ئۇنىڭغا سەل - پەل ئاق ئارىلاپ قالدى ، قولۇم - قوشنىلىرى ئۇنى مەجەزى ئېسىل ، ناھايىتى مېھرىبان ، ناھايىتى مېھماندوست دەپ تەرىپلىشەتتى . ئۇلار جېنىنىڭ تارىخىدىن خەۋەرسىز ئىدى ، پەقەت ئۇنى ئىلگىرى شامۋۇددا تۇرغان ، ئۇنىڭدىن بۇرۇن كېلۋېلانددا تۇرغان ، دەپلا بىلىشەتتى . ئۇ ئۆزىنىڭ ئىلگىرىكى كەچۈرمىشلىرى ھەققىدە قاتتىق سىر ساقلىغانىدى . جېنى ئەزەلدىنلا كېسەلگە قاراشنى ياقتۇرىدىغان بولغاچقا ، بىرمەھەل سېسترا بولۇش ئويىدا بولۇپ يۈردى . ئەمما ، كېيىن سېستراققا قىزلارنىلا ئالىدىغانلىقىنى بىلىپ ، بۇ ئوينى كالىسىدىن چىقىرىۋېتىشكە مەجبۇر بولدى . كېيىن يەنە خەيرىيەت ئورگانلىرىدا ئىشلىمەكچىمۇ بولۇۋىدى ، بىراق ئەينى چاغلاردا ئېقىپ يۈرگەن ئاتالمىش «پەقەت ئۆز ھالىدىن ئۆزى خەۋەر ئالالايدىغانلارغىلا ياردەم بېرىشكە بولىدۇ» دېگەن تەلىماتنىڭ تېگىگە ھېچ يېتەلمەي يۈردى . ئۇ پەقەت كىشىلەرگە يادەم قىلىشنىڭ ساۋابلىق ئىش ئىكەنلىكىگە ئىشىنىتتى . ھېلىقىدەك ئادەمنىڭ سالاھىيىتىگە قاراپ ياردەم بېرىش توغرىلىق سۈرۈشتۈرگۈسى كەلمىدى ، خەيرىيەت ئورگانلىرىغا بىرقانچە قېتىم بېرىپ سوراشتۇرغانىدى ، ئۇلار ئۇنىڭغا ۋارقىرىمىغان بولسىمۇ ، ھەرھالدا سوغۇق مۇئامىلىدە بولۇشتى . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ روساغا قاراپ بېقىپ ، ئاخىر يەنە بىر بالىنى بېقىۋېلىش قارارىغا كەلدى - دە ، تۆت ياشلىق بىر ئوغۇل بالىنى بېقىۋېلىپ ، ئۇنىڭغا ھېنرى شىدولف دەپ ئىسىم قويدى . جېنىنىڭ نەپقە پۇلى مۇقىم ئىدى ، چۈنكى ئۇنىڭ كىرىمىنى بىر ھاۋالە شىركىتى يەتكۈزۈپ بېرىپ تۇراتتى . ئۇ بۇ پۇلنى دەسمايە سېلىپ ، ھايانكەشلىك ياكى قارىغۇلارچە ئېلىپ - سېتىشتەك ئىشلارنى قىلىشىنىمۇ خالىمايتتى . گۈل بېقىش ، بالىلارنى تەربىيەلەش ، ئۆي ئىشلىرىنى بىر ياقلىق قىلىشنىڭ ئۆزىمۇ ئۇنىڭغا يېتىپ ئاشاتتى .

مۇشۇ ئايرىلىش ئىشى ئېنىق بېكىتىلىپ بولغاندىن كېيىن ، روبېرت بىلەن رېستوننىڭ خۇسۇسىي مۇناسىۋىتىدە ئىنتايىن

قىزىقارلىق بىر ۋەقە بولۇپ ئۆتتى . ئەسلىدە ۋەسىيەنامە ئوقۇپ
ئۆتۈلگەن ئاشۇ كۈندىن باشلاپ ، بۇ ئاكا - ئۇكا ئىككىيلەن پەقەتلا
بېرىش - كېلىش قىلىپ باقمىغانىدى . روبېرت ئىنىسىنى پات -
پاتلا خىيالغا ئەكېلەتتى . رېستو جېنىدىن ئايرىلىپ كەتكەندىن
كېيىن ، روبېرت ئۇنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىگە دىققەت قىلىپ
يۈردى . گېزىتتىن ئىنىسىنىڭ گىرالدى خانىم بىلەن توي قىلغانلىقى
توغرىسىدىكى خەۋەرنى كۆرگەندە ، كۆڭلىدە ئاجايىپلا سۆيۈنۈپ
كەتتى ، چۈنكى ئۇ ئىزچىل رەۋىشتە لېتتىنى ئىنىسىغا تازا لايىق
جورا بولالايدۇ ، دېگەن پىكىردە بولۇپ كەلگەنىدى . دادىسى
پوزىتسىيىسىنى ئېنىق بېكىتكەن ، ئۆزى ئالاھىدە ۋاسىتىلەرنى
ئىشقا سېلىپ گان جەمەتى شىركىتىنىڭ باشقۇرۇش ھوقۇقىنى
قولغا كىرگۈزۈۋالغاندىن كېيىن ، ئىنىسىنىڭ ئۆزىگە قارىتا
قاتتىق نارازىلىقى بارلىقىنى خېلى كۆپ جەھەتتىن بايقاپ
قالغانىدى . شۇنداقتىمۇ ئىككىيلەننىڭ ئوتتۇرىسىدا پىسخىكا
جەھەتتىن ھېچقاچان توساق بولۇپ باقمىغانلىقىنى ، ھېچبولمىغاندا
تىجارەت خۇسۇسىدىكى پىكىرلەردىمۇ كېلىشمەسلىك يوقلۇقىنى
ھېس قىلاتتى . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، رېستو ھازىر روناق تېپىپ
كېتىۋىدى ، ئۇنىڭ ئىنىسىغا مەردلىك قىلغۇسى ، ياخشى كۆڭلىنى
ئىپادىلىگۈسى كېلىپ كەتتى . ئۇنىڭدا ئىنىسىغا قارىتا ئەسلىدىنلا
يامان غەرەز يوق ، ئۇ ئەزەلدىن ئىنىسىنىڭ ئېڭىغا جان - دىل
ۋە بارلىق كۈچى بىلەن سەمىمىي تەسىر كۆرسىتىپ كەلگەنىدى .
ناۋادا ، ئىككىيلەن يارىشىپ قالىدىغان بولسا ، ئۆزئارا مەنپەئەت
يەتكۈزىدىغان ئىشلارنىڭ كۆپ بولۇشىدا شەك يوق . شۇڭلاشقا ئۇ
پات - پاتلا رېستونىڭ ئۆزى بىلەن ئەپلىشىپ قېلىش ئويى بار -
يوقلۇقىنى قىياس قىلىپ ، ئۆزىچە خىيال سۈرىدىغان بولۇپ
قالدى .

ئارىدىن مەلۇم ۋاقىتلار ئۆتتى ، بىر كۈنى ئۇ چىكاگودا
پەيتۇندا كېتىۋېتىپ ، پەيتۇننى ئەنەي شىمالىي قىرغاققا
توختاتتى - دە ، يېنىدىكى بۇرادىرنى رېستو ئولتۇرۇشلۇق

قەسىرنى كۆرۈپ كېلىشكە تەكلىپ قىلدى ، ئۇ بۇ قەسىر توغرىلىق باشقىلاردىن خېلى بۇرۇنلا ئاڭلىغانىدى .

ئۇ ئۇ يەرگە يېقىن بېرىپ ، شۇنداق بىر قاراپلا ، ئەينى يىللاردىكى گان ئائىلىسىگە خاس كەيپىياتنى بايقىدى . ئەسلىدە رېستو بۇ ئۆينى سېتىۋالغاندىن كېيىن ، بىرقۇر ئۆزگەرتىپ ، بىر يېنىغا گۈل پارنىكى سالدۇرۇپ ، سىنىسنانىدىكى ئۆينىڭ كۈنچە پاسونىغا زەپمۇ ئوخشىتىۋەتكەندى . روبېرت شۇ كۈنى كەچتىلا رېستوغا خەت يېزىپ ، ئۇنى دوستلۇق كۈلۈمىدا ئۆزى بىلەن بىللە غىزا يېيىشكە تەكلىپ قىلدى ، خېتىدە ئۆزىنىڭ بىر - ئىككى كۈندىن كېيىن كەتمەكچى ئىكەنلىكىنى ، مۇشۇ ئارىلىقتا ئىنىسى بىلەن بىر كۆرۈشۈۋېلىش ئىستىكىدە بولۇۋاتقىنىنى ئېيتتى . ئۇ يەنە : «بىزنىڭ كۆرۈشمىگىنىمىزگە شۇنچە ئۇزاق يىل بوپتۇ ، ھەر ئىككىمىزگە ئوڭايىسىز تۇيۇلۇشى مۇمكىن ، شۇنداقتىمۇ بىرلا تەكلىپىم بار ، مەن قانداقلا بولمىسۇن ، سەن بىلەن كۆرۈشسەم دەيمەن ، كۆرۈشۈش ۋاقتى پەيشەنبە بولسۇن . كېلەمسەن ، يوقمۇ ، جاۋابىڭنى كۈتمەن» دېدى .

رېستو بۇ خەتنى تاپشۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، شۇ زامان قوشۇمىسىنى تۇرۇپ ، قاتتىق خىيالغا چۆكتى . دادىسى ئۇنىڭ يۈرىكىگە سالغان ھېلىقى ئېغىر جاراھەت تېخى تەلتۆكۈس ساقىيىپ كەتمىگەن ، روبېرتنىڭ ئەينى چاغلاردا ئۇنى شۇ قەدەر رەھىمسىزلىك بىلەن تاشلىۋەتكىنى ناھازىرغىچە ئۇنىڭ كۆڭلىنى مالاھەت قىلىپ كېلىۋاتقانىدى . ئۇ : «ئاكام ئەينى چاغلاردا پايدا - زىيان ئۈستىدە ھەرقانچە تىك تۇرغان بولسىمۇ ، قېرىنداشلىقنىڭ يۈز - خاتىرىسىنىمۇ ئاز - تولا قىلىپ قويۇشى كېرەك ئىدىغۇ» دېگەن ھېسسىياتتا ئىدى . ناۋادا ، ئۇ ئەينى چاغدا ئاكىسىنىڭ ئورنىدا بولغان بولسا ، ئۇنداق ۋاسىتە ئىشلەتمىگەن ، ئىشلىتىش خىيالىدىمۇ بولمىغان بولاتتىغۇ . ئەمدىلىكتە ، روبېرت ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمەكچى بولۇۋېتىپتۇ . بۇنىڭغا قانداق پوزىتسىيە تۇتسا بولار كىن ؟

ئۇنىڭ كاللىسىغا كەلگەن بىرىنچى ئوي ، بۇ خەتكە قەتئىي پىسەنت قىلماسلىق بولدى . كېيىن ئۇ يەنە رەت قىلىپ جاۋاب قايتۇرۇشنىمۇ ئويلىدى . لېكىن يەنە تۇرۇپلا ئۇنىڭدا : « ئاكام بىلەن كۆرۈشۈپ ، ئۇنىڭ زادى نېمە دەيدىغانلىقىنى ، ماڭا نېمە ئىش توغرىلىق تەكلىپ بېرىدىغانلىقىنى بىلىپ باقمايمەنمۇ » دېگەن قىزىقىش پەيدا بولدى . شۇنىڭ بىلەن ، ئۇ ماقۇل دەپ جاۋاب قايتۇرۇش قارارىغا كەلدى ، « بۇنداق قىلىشنىڭ ھېچ زىيىنى يوق » دەپ ئويلىدى ، كۆرۈشكەن بىلەنمۇ ھېچقانداق نەتىجە چىقمايدىغانلىقى ئۇنىڭ كۆڭلىگە ئايان ئىدى . ئېھتىمال ئىككىيلەن بىر پىكىرگە كېلىپ ، ئىلگىرىكى ئىشلارنى كۆڭۈللىرىدىن چىقىرىۋېتىشىمۇ مۇمكىن ، بىراق زىياننىڭ بولغىنى بولغان ، ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ ئورنىنى تولدۇرۇۋالغىلى بولمايدۇ - دە . دەز كەتكەن چىنىگە قانداق سالىسا پۈتۈپ قالاتتىمۇ ؟ پۈتۈن بولدى دېگەن ھالەتتىمۇ ، ئۇنىڭ قانچىلىك رولى بولماقچىدى ؟ بۇ ئاۋۋال سۇندۇرۇپ ، ئاندىن قانداق سالغانلىق ئەمەسمۇ ؟ مۇشۇلارنى خىيالىدىن ئۆتكۈزگەندىن كېيىن ، ئۇ ئاكىسىغا خەت يېزىپ ، ئۆزىنىڭ ماقۇللۇقىنى بىلدۈردى .

پەيشەنبە كۈنى ، روبېرت سارايدىن ئۇنىڭغا يەنە تېلېفون بېرىپ ، بۈگۈنكى ئۇچرىشىشنى سەمگە سېلىپ قويدى . رېستو ئۇنىڭ ئاۋازىغا قىزىقىش بىلەن قۇلاق سالغاچ ، ئۆزىنىڭ بارىدىغانلىقىنى ئۇقتۇردى . چىڭقىچۈش مەزگىلىدە ، ئۇ شەھەرنىڭ مەركىزىگە يېتىپ كەلدى . ئاكا - ئۇكا ئىككىيلەن دوستلۇق كۈلۈبىنىڭ ئالاھىدە بۆلمىسىدە قايتا يۈز كۆرۈشتى . روبېرت ئۆتكەن قېتىم كۆرۈشكەندىكىگە قارىغاندا سەل جۈدەپ قاپتۇ ، چاچلىرىغىمۇ ئاق قونۇپتۇ . كۆزلىرى بۇرۇنقىدەكلا نۇرلۇق ھەم ئۆتكۈر ، شۇنىسى ئىككى قۇيرۇقىدىن قورۇقلار ئورۇن ئېلىپ بوپتۇ . ئۇنىڭ يۈرۈش - تۇرۇشىدىن چەيدەسلىك ، زېرەكلىك ، جۇشقۇنلۇق چىقىپ تۇراتتى . رېستو بولسا ، تەبىئىيلا باشقا بىر تىپقا مەنسۇپ - ساغلام ، يەڭگىلتەك ، سوغۇق كۆرۈنەتتى .

يېقىننىڭ ياقى كىشىلەرنىڭ «رېستو سەل تاش يۈرەك بولۇپ قاپتۇ» دېيىشكىنى بىكار ئەمەسكەن. روبېرتنىڭ ئاشۇ ئۆتكۈر زەڭگەر كۆزلىرىمۇ ئۇنىڭغا قىلچە تەسىر كۆرسىتەلمىدى، ئۇنىڭدا ھېچقانداق ھاياجان قوزغىيالمىدى. ئۇ ئاكىسىنىڭ يەنە شۇ بۇرۇنقىدەكلا تۇرغانلىقىنى بايقىدى، چۈنكى ئۇ خېلى كەڭ پەلسەپىۋى قاراشقا ئىگە - دە. روبېرت بولسا رېستونىڭ زادى قانداق بولۇپ قالغىنىنى بايقىۋالالمىدى. مۇشۇ بىرنەچچە يىلنىڭ مابەينىدە ئىنىسىدا زادى قانداق ئۆزگىرىش بولغانلىقىنى پەرەز قىلالمىدى، ئەمما ئۇنىڭ نېمە سەۋەبتىندۇ ئانچە قېرىمىغانلىقىنى، ئەكسىچە تېخىمۇ قاۋۇللىشىپ، رەڭگىرىمۇ ئوبدان تۇرغانلىقىنى، قارىماققا ئۆز تۇرمۇشىدىن ناھايىتى قانائەت ھاسىل قىلغان ئادەملەردەك بولۇپ قالغىنىنى سەزدى. رېستو ئاكىسىغا كۆزلىرىنى نەشتەردەك تىكىپ قاراۋەرگەچكە، ئاكىسى كۆزلىرىنى ئۇياق - بۇياققا قاچۇرۇشقا مەجبۇر بولدى، چۈنكى ئۇنىڭ كۆڭلى تازا جايدا بولالمايۋاتاتتى. ئۇ رېستونىڭ ئىلگىرىكى ئاشۇ زېھىن - قۇۋۋىتى ۋە جاسارىتىنى قىلچە يوقاتمىغانلىقىنى ھېس قىلدى.

— سەن بىلەن كۆرۈشكىنىم ئۈچۈن قەۋەتلا خۇرسەنمەن، رېستو، — ئىككىيلەن ئادەت بويىچە قول ئېلىشىپ كۆرۈشكەندىن كېيىن، روبېرت گەپنى مۇشۇنداق باشلىدى، — بىزنىڭ كۆرۈشمىگىنىمىزگە ئۇزاق يىللار بولدى — سەككىز يىل بولۇپ قالدىغۇ دەيمەن، شۇنداقمۇ؟

— بەلكىم، — دېدى رېستو جاۋابىن، — ئۆزۈڭ ئوبدان تۇرغانسەن؟

— مۇشۇنچىلىك، مېنىڭچە سەنمۇ ئوبدان تۇرۇۋاتقانسەن؟ — ئاندا - ساندا زۇكامداپ قالىدىغىنىمنى ھېسابقا ئالمىغاندا، — دېدى رېستو، — ئاغرىق - سىلاقتىن ساق تۇردۇم. چۈنكى مەن كارىۋاتقا چىقىپ ئۇخلىغىلى تۇرغاندا جىمى غەمنى ئۈنتۈيمەن، يەڭگەم ئوبدان تۇرغاندۇ؟

— ئوھو ، مارجورى ناھايىتى ئوبدان تۇردى .

— بالىلارچۇ ؟

— رالى بىلەن بېرىنسى توي قىلىۋالغاندىن بېرى ئانچە كۆپ كەلمەيدۇ ، قالغان بالىلارنىڭ ھەممىسى يېنىمدا ، مېنىڭچە كېلىن سىڭلىمىزمۇ ئوبدان تۇرۇۋاتقان بولسا كېرەك ، — دېدى روبېرت ئارىسالدىلىق ئىچىدە . بۇ ئۇنىڭ گېپىنى تاپالماي قالغان يەرلىرى ئىدى .

رېستو چىرايىنى ئۆزگەرتىمەستىن ئۇنىڭغا قارىدى .

— شۇنداق ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ ، — ئۇ ئەزەلدىن

ساغلام ، ھازىرمۇ ئوبدان تۇرۇۋاتىدۇ .

ئاندىن كېيىن ، رېستو تىجارەت ئەھۋالىنى ھەمدە ئامى ، لۇئىزا ۋە ئىموگېنلارنى سورىدى . ئۇ ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن ، ئۆزىنىڭ ئۇلارنى خېلىدىن بېرى كۆرمىگەنلىكىنى ، ئۇلاردىن خەت - خەۋەرمۇ كەلمەيۋاتقىنىنى ئېيتىۋىدى ، روبېرت ئۇنىڭغا ئۇلارنىڭ ئادرېسىنى ئېيتىپ بەردى .

— مەن بۇ دورەم ساڭا ئۆزۈڭگە مۇناسىۋەتلىك بىر ئىشنى

ئېيتماقچى بولۇپ كېلىۋىدىم ، رېستو ، — روبېرت ئاخىر رەسمىي گەپكە ئۆتتى ، — غەربىي قىسىم تۆمۈر شىركىتى توغرىسىدىكى ئىش ئىدى . سېنىڭ دىرېكتورلۇقىنى ئۆتىگىلى ئۇ يەرگە ئۆزۈڭ بىۋاسىتە بارماي ، ئادۋوكاتىڭ ۋاتىپىنى ۋەكىل قىلىپ ئەۋەتكىنىڭدىن خەۋىرىم بار . ۋاتىپىن ھەقىقەتەنمۇ بولىدىغان ئادەم .

باشقۇرۇشىدىمۇ چاتاق يوق ، بۇنى بىز بىلگەن يەردە . لېكىن ، ئەگەر شىركەت ئۈچۈن پۇلنى كۆپرەك تاپايلى دېسەك ، ئۇنداقتا ئۇ يەرگە ئەمەلىي پولات ئىشلەپچىقىرىش مۇتەخەسسسىنى رەھبەر قىلىپ ئەۋەتتىمىز كېرەك . مەن ئۆزۈمنىڭ پاي دەسمايەمنى ئەزەلدىن سەن بىلەن بىردەك ئاۋازغا قويۇپ كېلىۋاتىمەن .

مېنىڭچە ، ۋاتىپىنىڭ تەكلىپى ناھايىتى توغرا . ئۇ مېنىڭ پىكرىمنى قۇۋۋەتلەپ ، ئۆزگەرتىپ تەشكىل قىلىش زۆرۈر ، دېگەن قاراشتا بولۇۋاتىدۇ . ھازىر ماڭا شۇنداق بىر پۇرسەت چىقىپ

قالدى ، مەن روسېتتونىڭ تۇل قالغان ئايالىنىڭ ھېلىقى يەتمىش ئۆلۈش پاي چېكىنى سېتىۋالسام بولىدىكەن . ئۇنىڭغا قولۇمدا بار پاي دەسمايسىنى قوشىدىغان بولساق ، ئۇ شىركەتنىڭ ئىشلىرىنى ئىدارە قىلىشتا پەقەتلا قىينالمايدىكەنمىز . سەن بىلەن بىز ئارىمىزدا ھېچقانداق پەرق يوق بىر ئائىلە كىشىلىرىغۇ ، شۇنداق بولسىمۇ ، مەن ھېلىقى يەتمىش ئۆلۈش پايىنى سېنىڭ سېتىۋېلىشىڭغا ئۆتۈنمەكچى بولدۇم . كەلگۈسىدە كىمنى خالىساڭ ، شۇنى دىرېكتورلۇققا قويساڭ بولىۋېرىدۇ ، ئۇ چاغدا شىركەتنى بىز ئوبدان باشقۇرۇپ كېتەلەيمىز .

رېستو مېيىقىدا كۈلۈپ قويدى . بۇ تولىمۇ بەلەن تەكلىپ ئىدى . ۋاتسېن ئۇنىڭغا ، «رۇبېرت سىز بىلەن ھەمكارلىشىش ئويىدا بولۇپ يۈرۈپتۇ» دەپ ئېيتقان . ئۆزىمۇ رۇبېرتنىڭ ئۇنىڭ بىلەن يارىشىپ قالماقچى ئىكەنلىكىدىن ئاللىبۇرۇنلا خەۋەر تاپقانىدى . مانا بۇ بىر يېرىم مىليون دوللار ئەتراپىدىكى مال - مۈلۈكنى ئىدارە قىلىش ھوقۇقى دەل رۇبېرتنىڭ ئۇنىڭدىن يارىشىپ قېلىشىنى ئۆتۈنۈۋاتقانلىقىنىڭ دەلىلى ئىدى .

— ياخشى كۆڭلۈڭگە بارىكالا ، — دەپ رېستو تەنتەنلىك رەۋىشتە ، — قالتىس مەردلىك قىپسەن . ئەمما بۇ ئىش قانداقلارچە كالاڭغا كېلىپ قالدى ؟

— بۇمۇ ، ساڭا راست گېپىمنى ئېيتسام ، رېستو ، مەن ھېلىقى ۋەسىيەتنامە توغرىلۇق باشتىن - ئاياغ «توغرا بولمىدى» دېگەن قاراشتا بولۇپ كەلدىم . كېيىن سەن ئىستېپا بەردىڭ ، ئۇنىڭغا ئۇلاپ بىرمۇنچە ئىشلار يۈز بەردى ، بۇنىڭ بىلەن مەن خىجىلچىلىقتا ئۆزۈمنى قويارغا يەر تاپالماي يۈردۈم . بۇ مېنىڭ كونا خاماننى سورۇشقا خۇشتار ئىكەنلىكىمدىن ئەمەس — قارىسام كۈلۈۋاتسەنچۇ — لېكىن كۆڭلۈمدىكى ھېس - تويغۇلىرىمنى ساڭا دەۋەتمەسم بولمايدۇ . ئەينى چاغلاردا مېنىڭدە ناھايىتى زور قارا نىيەت بار ئىدى . دادىمىز ۋاپات بولغان چاغلاردا ، مەن ھېلىقى بىرلەشمە شىركەت تەشكىللەش پىلانىمنى ئىشقا ئاشۇرۇش كويىدىلا

بولۇپ قالغان ، سېنىڭ قوشۇلماسلىقىڭدىنمۇ ئەنسىرەپ يۈرگەندىم . كېيىنكى چاغلاردا ، ئاشۇنداق قىلمىغان بولساممۇ بوپتىكەنتۇق ، دەپ ئويلىدىمىمۇ ، بىراق بولغۇلۇق بولۇپ بولغانىدى . سېنىڭ ئۆتۈپ كەتكەن ئىشلار توغرىلۇق ئاڭلىغۇڭ يوقتەك تۇرىدۇ . خوش ، ئەمدى مۇنۇ ئىشقا كەلسەك . . .

— ئۇ ، شۇ ئارقىلىق ئىلگىرىكى سەۋەنلىكنىڭ ئورنىنى تولۇقلاشقۇ ، — رېستو خاتىرجەم ھالدا گەپ قىستۇردى .

— پۈتۈنلەي شۇنداق دەپ كەتكىلىمۇ بولمايدۇ ، رېستو — گەرچە بۇنىڭدا ئاز - تولا شۇنداق نىيەت يوشۇرۇنغان بولسىمۇ . بىلىمەن ، ھازىر بۇ ئىشلار سەن ئۈچۈن ھېچقانچە بىر ئىش ئەمەس . ئۇنىڭ ئۈستىگە بۇنداق ئىشنى قىلىشنىڭ پەيتى ھازىر ئەمەس ، بەلكى نەچچە يىلنىڭ ئالدىدىكى چاغلار ئىدى . شۇنداقتىمۇ سېنى بۇ ئىشقا ئانچە قىزىقىشى يوق دېگىلىمۇ بولمىسا كېرەك ، دەپ ئويلايمەن . ئۇنىڭ رولى نوقۇل ئۇنىڭ ئۆزىدە بولماسلىقى ، ئېھتىمال باشقىچە رولى چىقىپ قېلىشىمۇ مۇمكىن . ساڭا چىن كۆڭلۈمدىكىنى ئېيتسام ، مەن ، بۇ تەكلىپ سەن بىلەن بىزنىڭ ھېسسىياتىمىز ئوتتۇرىسىدىكى دەزنى يېپىپ كەتسە ئىكەن ، دېگەن ئۈمىدىمەن . چۈنكى سەن بىلەن بىز نېمىلا دېگەنبىلەن بىر قورساق ئاكا - ئۇكا - دە .

— شۇنداق ، — دېدى رېستو ، — سەن بىلەن بىز قان -

قېرىنداشمىز .

بۇ گەپنى قىلىۋاتقىنىدا ، ئۇنىڭ كاللىسىدىن «بۇ ئىشلار نېمىدېگەن كۈلكىلىك - ھە؟» دېگەن ئوي كېچىپ قالدى . ئىلگىرىكى چاغلاردا «قېرىنداش» دېگەن بۇ سۆزنىڭ مەنىسى نېمىگە ئەرزىدىغان بولغىدى؟ ئەمەلىيەتتە ، ئۇنىڭ بۇ ھالەتكە چۈشۈپ قېلىشىغا روبېرت سەۋەبچى بولغان ، ھازىر ئازاب چېكىۋاتقىنى بىرلا جېننى بولغىنى بىلەن ، رېستومۇ ئاچچىق يۈتۈپلا كەلدى . روبېرت دادىسى رېستوغا بەرگەن تۆتتىن بىر ئۆلۈش مىراسىنى ئۈزۈپ قويۇش خىيالى بولمىغىنى بىلەن ، رېستونىڭ ئۇ مىراسىنى

قولغا كەلتۈرۈشكە پەقەتلا ياردەملەشمىدىغۇ ، مانا ئەمدى مۇشۇ تەكلىپ ئارقىلىق ھېسسىياتتىكى دەزنى ئەتمەكچى بولۇۋاتىدۇ . بۇنىڭ رېستونىڭ يارىسىغا تۈز سەپمەسلىكى ، ئۇنىڭ غەزىپىنى قوزغىماسلىقى مۇمكىن ئەمەس . ئۇنىڭغا كىشىلىك تۇرمۇش ھەقىقەتەن غەلىتە تۇيۇلدى .

— مەن يەنە چۈشەنمەيۋاتىمەن ، روبېرت ، — رېستو ئاخىرىدا قەتئىيلىك بىلەن شۇنداق دېدى ، — سېنىڭ بۇ تەكلىپىنى ئوتتۇرىغا قويۇشتىكى مۇددىئايىڭنىڭ ئىنتايىن تەسىرلىك ئىكەنلىكىنى ناھايىتى چۈشىنىپ تۇرۇپتىمەن . بىراق مېنىڭ نېمە ئۈچۈن ئۇنى قوبۇل قىلىشىم كېرەكلىكىنى چۈشەنەلمىدىم . ساڭا كەلگەن پۇرسەت ، ئۇ ئۆزۈڭنىڭ ئىشى . ئۇنى ماڭا ئۆتۈن دېمەيمەن . سەن ئەگەر ئاشۇ يەتمىش ئۇلۇش پاي چېكىنى سېتىۋالساڭ ، شىركەتنى ئۆزۈڭنىڭ خاھىشى بويىچە ئۆزگەرتىپ تەشكىللىيەلەيسەن ، ئىشقىلىپ مەن ھازىر يېتەرلىك دەرىجىدە بايمەن . ئۆتكەن ئىشلارنى يەنە تەرگەپ ئولتۇرۇشنىڭ ھاجىتى يوق . مەن بىلەن پات - پات كۆرۈشۈپ ، ئەھۋاللىشىپ تۇرۇشۇڭنى خالايمەن . ساڭا كېرىكىمۇ مۇشۇ بولسا كېرەك ، ھازىرقى بۇ تەكلىپىڭگە كەلسەك ، ئۇ پەقەتلا كونا يارىنىڭ ئاغزىغا چاپلايدىغان مەلھەم دورا ، خالاس . سېنىڭ تەلەپ قىلىدىغىنىڭ مېنىڭ دوستلۇقۇم ، بۇنى مەن سەندىن ھەرگىز ئايمايمەن . ساڭا قارىتا مېنىڭدە ھېچقانداق ئۆچمەنلىك يوق ، بولۇشىمۇ مۇمكىن ئەمەس .

روبېرت ئۇنىڭغا داڭقىتىپ قارىغىنىچە تۇرۇپلا قالدى ، ئۇنىڭ يۈزلىرىگە سەل - پەل كۈلكە يۈگۈردى . مەيلى رېستو ئۇنىڭغا ئىلگىرى قانداق پوزىتسىيە تۇتقان ، ھازىر قانداق پوزىتسىيە تۇتۇۋاتقان بولسۇن ، روبېرت ئۇنىڭغا ھەرقاچان ، ھەر زامان قايىل ئىدى .

— باياتىن قىلغان سۆزۈڭنى توغرا دېمەي تۇرالمىمەن ، — روبېرت ئاخىر تەن ئالدى ، — لېكىن مېنىڭ بۇ تەكلىپىنى ئوتتۇرىغا قويۇشۇم ھەرگىزمۇ رەزىل مۇددىئادىن ئەمەس ئىدى .

مەن پەقەتلا ئىككىمىزنىڭ ھېسسىياتىدىكى دەزنى ئەتمەكچى بولۇۋىدىم. بوپتۇ ئەمەس، بۇ ئىشنى ھازىرچە قويۇپ تۇرايلى. سەن ئۇزاققا قالماي سىنىسىناتىغا بارسەنغۇ دەيمەن؟

— مېنىڭچە بېرىشم ناتايىن .

— ناۋادا بېرىپ قالساڭ ، بىزنىڭ ئۆيدە تۇرارىمەن ، كېلىن سىڭلىمىزمۇ بىرگە بارسۇن . بىز بىللە ئولتۇرۇپ ، ئۆتكەن - كەچكەن ئىشلار توغرىلۇق تازا مۇڭداشايلى .

رېستو يېقىملىققىنا كۈلۈپ قويدى .

— ئەلۋەتتە بارىمەن ، — دېدى ئۇ مېنىمۇ قىلىپ قويماستىن .

لېكىن جېنىنىڭ دەۋرىدە ئەھۋال باشقىچە بولغانلىقىنى ئېسىگە ئالدى . ئۇلار جېنىنىڭ كاساپىتىدىن ئۆزلىرىنىڭ مەرتىۋىسىنىڭ ھاقارەتكە ئۇچرىشىنى پەقەتلا كۆتۈرمىگەندى . «خەير ، — دېدى ئۇ ئىچىدە ، — بەلكىم ئۇلارنى ئەيىبلەشكە ھەقلىق ئەمەستۇرمەن . نېمە بولسا بولمامدۇ .»

ئۇلار يەنە باشقا ئىشلار توغرىلۇق پاراڭلاشتى . ناھايەت ، رېستو يەنە بىرەيلەن بىلەن بولىدىغان ئۇچرىشىشنى ئېسىگە ئالدى - دە :

— مەن ماڭاي ، — دېدى سائىتىگە قاراپ قويۇپ .

— مەنمۇ قايتىمىسام بولمايدۇ ، — دېدى روبېرت . ئاكا - ئۇكا

ئىككىيلەن ئۆرە تۇرۇشتى .

— خوش ، — دېدى روبېرت كىيىم خانىسىغا كىرگەندە ، —

قانداقلا بولمىسۇن ، بىز بۇنىڭدىن كېيىن بىر - بىرىمىزگە يات ئادەمدەك مۇئامىلە قىلىشمايمىز ، شۇنداقمۇ ؟

— ئەلۋەتتە ، — دېدى رېستو ، — مەن سېنى كۆرگىلى

پات - پات بېرىپ تۇرىمەن .

— مۇشۇ گەپلەرنى قىلغاچ ، ئۇلار بىر - بىرىگە قول

بېرىشىپ ، ناھايىتى چىرايلىق خوشلاشتى . ئىنىسىنىڭ تېز - تېز

چامداپ كېتىۋاتقىنىغا قاراپ تۇرغىنىدا ، روبېرتنىڭ يۈرىكىدە بىر

خىل خىجىللىق ھەم پۇشايىمان ھېسى قوزغالدى . رېستو قايىل

بالا . ئۇنداقتا نېمە ئۈچۈن جېنى پەيدا بولۇشتىن ئاۋۋاللا بۇ ئىككىلەرنىڭ ھېسسىياتىدا ئىختىلاپ كۆرۈلگەندىكىنە ؟ ئۇ شۇنىڭ بىلەن رېستودا «ھىيلە - مىكرىك ۋاستە» كەمچىل ئىكەنلىكىنى ئېسىگە ئالدى . راست ، ئۇنىڭدا ھىيلە - مىكرىك يوق ، شۇڭا ئۇ خەۋپلىك ئەمەس . «بۇ قانداق جاھان - ھە ؟» دېدى ئۇ ئىچىدە .

يولدا كېتىۋېتىپ ، رېستومۇ ئاكىسى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى خىيال قىلىپ ماڭدى ، كۆڭلىدە ئاكىسىغا قارىتا سەل - پەل قارشىلىق تۇيغۇسى بارلىقىنى ، ئەمما ھېسداشلىقمۇ يوق ئەمەسلىكىنى سەزدى . ئاكىسىنىڭ ئالاھىدە يامان دېگۈدەك يېرى يوقلۇقىنى ، ئادەتتىكى كىشىلەردىن ھېچ پەرقلەنمەيدىغانلىقىنى ھېس قىلدى . ئۇنداقتا ، نېمىدەپ ئۇنى تەنقىد قىلىپ يۈرگەندىكىنە ؟ مۇبادا ، ئۆزى روبېرتنىڭ ئورنىدا بولغان بولسا ، قانداق قىلغان بولاتتى ؟ روبېرت ھازىرمۇ بۇرۇنقىدەكلا ناھايىتى ئوبدان تۇرۇپتۇ . رېستومۇ ناھايىتى بەلەن تۇردى . ئۇ ئۆزىنىڭ ئەينى چاغدا نېمىشقا قۇربان بەرگەنلىكىنى ، ئاكىسىنىڭ نېمە ئۈچۈن غايەت زور بايلىقىنى ئامان - ئېسەن ساقلاپ قالغانلىقىنى ئەمدى ئېنىق چۈشەندى . «بۇ دۇنيا ئەسلىدە مۇشۇنداق ئىكەن ، — دەپ ئويلىدى ئۇ ، — ئۇنداق بولغاندىن كېيىن ، يەنە نېمىگە تىت - تىت بولمەن ؟ مېنىڭ ھازىرقى كۈنۈم قالتىس پەيزى ئۆتۈۋاتىدۇ . بۇ ئىشلارنى يەنە ئويلاپ نېمىمۇ قىلارمەن ؟»

61 .

ئەزەلدىن بولمىش تەقدىرنىڭ ئىرادىسىگە ياكى «ئىنجىل» دا قىياسەن ئوتتۇرىغا قويۇلغان فورمۇلىغا ئاساسلانغاندا ، ئادەمنىڭ ئۆمرى ئادەتتە يەتمىش ياش ئۆپچۆرسىدە بولىدىكەن . بۇ فورمۇلا ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ ، كىشىلەرنىڭ ئېڭىغا چوڭقۇر سىڭىپ

كەتكەنلىكتىن ، گويا بىر سىرلىق ھەقىقەتكە ئايلىنىپ قالدى . ئەمەلىيەتتە ، ئادەم گەرچە «ئۆلۈم بەرھەق» دېگەن خىيالىي تۇيغۇدىن خالىي بولالمىسىمۇ ، گىستولوگىيە جەھەتتە ئۆزىنىڭ بالاغەتكە يەتكەن مەزگىلىنىڭ بەش ھەسسىسىگە باراۋەر كېلىدىغان ۋاقىتقا قەدەر ئۆمۈر سۈرەلەيدۇ ، بەلكى ناۋادا روھىنىڭ ئۇزاققىچە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىغانلىقىنى ، ئۆمۈرنىڭ ئەسلىدە خىيالىي نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلسە ، ئۇ چاغدا ئۆلمەسلىكىمۇ مۇمكىن . ۋەھالەنكى ، قانداقتۇر بىر خىل ماددا ئېتىقادچىلىقى چۈشىدىن پەيدا بولغان بۇنداق ئىنسانىيەت ئېڭى ئۆز مەۋجۇدبىيىتىنى داۋاملىق ساقلاپ تۇرۇۋاتقاچقا ، ئادەمنىڭ ئۆلۈشى ئاشۇ قورقۇنچلۇق ماتېماتىكىلىق فورمۇلا بويىچە خاتىرىلىنىپ كەلمەكتە .

رېستو مۇشۇ فورمۇلغا ئىشىنىدىغانلاردىن بىرى ئىدى . ئۇ ھازىر ئاتىمىش ياشقا يېقىنلاپ قالدى . شۇڭا «ئەڭ كۆپ بولغاندىمۇ يىگىرمە يىلدىن ئارتۇق ياشىيالماسلىقىم ، بەلكى ئۇنىڭغىچىمۇ بارماسلىقىم مۇمكىن» دەپ ئويلايتتى . مەيلى نېمە بولسا بولسۇن ، ئۇنىڭ ھاياتى راھەت - پاراغەت ئىچىدە ئۆتتى . ئۇنىڭدا ئارمان يوق . ناۋادا ، ئۆلۈمنىڭ نۆۋىتى كېلىپ قالغان بولسا ، مەيلى كېلىۋەرسۇن . ئۇ بۇنىڭغا ھەر دائىم تەييار . ئۇ ھەم نەپەرتلەنمەيدۇ ، قارشىلىقمۇ كۆرسەتمەيدۇ . ئىشقىلىپ كىشىلىك تۇرمۇش نۇرغۇن جەھەتتىن قارىغاندا ، بىر مەيدان ئەخمىقانە ئويۇندىن باشقا نەرسە ئەمەس .

ئۇ كىشىلىك تۇرمۇشنىڭ كۆپ قىسمى خىيالىي تۇيغۇدىن ئىبارەت — بۇنى ئىسپاتلاش ناھايىتى ئوڭاي — ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلاتتى . گاھى چاغلاردا تېخى كىشىلىك ھاياتنى پۈتۈنلەي خىيالىي تۇيغۇ بىلەن تولغانمىكىن ، دەپ شۈبھىلىنىپمۇ قالاتتى . ئۇنىڭ چىن دەپ قارىمىسا بولمايدىغانلىرى ، ناھايىتى ئۆزى دائىم ئۇچرىشىپ تۇرىدىغان ئىشلار — بېرىش - كېلىش قىلىشىپ يۈرگەن كىشىلەر ، مۇدىرىيەت يىغىنلىرى ، بۇنداق ياكى ئۇنداق ئادەم ۋە ئاپپاراتلار توغرىسىدىكى پىلانلار ، شۇنىڭدەك رەپىقىسىنىڭ

تۈگمەس ئىجتىمائىي ئالاقە ۋەزىپىلىرىدىن ئىبارەت ئىدى . لېتتىنىڭ ئۇنى ياخشى كۆرۈشمۇ ، دەل ئۇنىڭ سۇمباتلىق ، تەمكىن پەيلاسوپ ئىكەنلىكىدىن ئىدى . ئۇمۇ ئەينى چاغلاردىكى جېنىغا ئوخشاش ، رېستونىڭ كىشىنى دىققەتچىلىككە سالىدىغان ئىشلار ئالدىدىكى ئاشۇنداق قاتتىق ، كەسكىن ، پەرۋاسىز پوزىتسىيىسىگە ئاپىرىن ئوقۇيتتى . ئىش مەيلى ئوڭغا تارتقان ياكى تەتۈرىگە ماڭغان بولسۇن ، رېستوغا ھېچقانداق روشەن تەسىر كۆرسىتەلمەيتتى ياكى ئۇنى مالاھەت قىلالمايتتى . ئۇ ئۆمرىدە چۆچۈپ باققان ئەمەس . كۆڭلىدە مەلۇم ئېتىقاد ، ھېس - نۇيغۇلا بولىدىكەن ، ئۇ ھەرگىزمۇ تەۋرەنمەيتتى ، بەزى چاغلاردا ۋەزىيەتنىڭ قىستىشى بىلەن ، قىلىۋاتقان ئىشىدىن ۋاز كېچىشكە توغرا كەلگەن تەقدىردىمۇ ، ئىشەنچنى زادىلا يوقاتمايتتى . ئۇنىڭدا «پاكتقا روبىرو تۇرۇش» دەيدىغان بىر مەسلەك بار ئىدى . شۇڭا ئۇنىڭ ئادەتتە قىلىپ كەلگەن ئىشلىرىنىڭ ھەممىسى مۇشۇ مەسلەكنى ئىشقا ئاشۇرۇش ، بۇنىڭ ئۈچۈن كۈرەش قىلىشتىن ئۆزگە مەقسەتنى كۆزلىمەيتتى . ئۇ بوزەك قىلىشقا ئۇچىرسا ، دەرھال قارشى كۈرەش قىلاتتى ، بىراق ئۇنىڭ كۈرەش قىلىش ئۇسۇلى پەقەتلا جاھىللىق ، قارشىلىش خاراكتېرىنى ئالغانىدى . ئۇنىڭ پىلانى ئۆزىنى بوزەك قىلغان كۈچلەر بىلەن ئاخىرغىچە قارشىلىش ئىدى . مۇبادا ، ئۇ ئاخىر يول قويغان ھالەتتىمۇ ، پەقەت نائىلاجلىققا دۇچ كەلگەندىلا شۇنداق قىلاتتى . يول قويماسلىق پوزىتسىيىسىنى باشتىن - ئاياغ «قىممىتى بار» دەپ ھېسابلاپ كەلگەنىدى .

ئۇنىڭ كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى باشتىن - ئاياغ ماددا ئېتىقادچىلىقى كۆز قارىشىغا مەنسۇپ بولۇپ ، ھۇزۇر - ھالاۋەتكە ئىنتىلىشنى ئاساس قىلغانىدى ، شۇڭا ئۇ ئادەتتە ھەرقانداق ئىشنى ئىمكانقەدەر گۈلى - گۈلىگە كەلتۈرۈپ ، كۆڭۈلدىكىدەك قىلىشقا تىرىشاتتى . ئۆيدىكى جابدۇقلار سەللا كونسىرسا ، ئۇلارنى يەڭگۈشلىۋېتەتتى ، سېتىۋېتەتتى - دە ، ئاندىن ئۆيىنى باشقىدىن

جابدوغلى تۇراتتى . سەپەرگە چىققاندىمۇ خىراجەتنى يېتەرلىك ئېلىۋالاتتى ، بىزمۇ تەڭقىسلىق تارتىپ قېلىشنى خالىمايتتى . باشقىلار بىلەن مۇنازىرىلىشىشنى ، مەنىسىز قۇرۇق پاراڭ سېلىشىشنى ، ئۆزىنىڭ ئاتىشىچە «ئەخمىقانه قۇرۇق مۇلاھىزىلەر» نى يۈرگۈزۈشنى ياقتۇرمايتتى . كىمدەكىم ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلاشماقچى بولسا ، پەقەت قىزىقارلىق تېمىدىلا سۆز قىلىشى شەرت ، ئۇنداق بولمايدىكەن ، ئۇنىڭ پاراڭلاشتۇسى كەلمەي قالاتتى . لېتى ئۇنىڭ مەجەزىنى تازا ئوبدان چۈشىنەتتى . ئەتىگەندە ئورنىدىن تۇرغاندا ، ئۇنىڭ ئېڭىكىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ ياكى بولمىسا ئۇنىڭ ئويۇلتاشتەك كالىسىنى ئالغانلىرى ئارىسىغا قىسىۋېلىپ ، ئۇنىڭغا :

— سىز ياۋايى ھايۋان ، شۇنىسى ناھايىتى چىرايلىق ياۋايى ھايۋانسىز ، — دەپ چاقچاق قىلاتتى .

— راست ، راست ، — دەپ غۇدۇرىغىلى تۇراتتى رېستو ، — بىلىمەن ، مەنمۇ ئۆزۈمنى ھەقىقەتەنمۇ بىر خىل ھايۋان دەپ ئويلايمەن . سىز ، پىكىر يۈرگۈزۈشتىكى چاققانلىقتا پەرىشتىلەردىنمۇ قېلىشمايسىز - دە .

— ئوھوي ، يوق گەپنى قىلمىسىڭىزچۇ ! — شۇنىڭ بىلەن لېتى ئۆزىچە خىجالەت بولۇپ كېتەتتى ، رېستونىڭ گەپلىرى قەستەن زىتىغا تېگىش مەنىسىدە ئېيتىلمىسىمۇ ، لېكىن بەزىدە كىشىگە نەشتەردەك تېگىپ كېتەتتىچۇ . ئاندىن ئۇ يەنە لېتىنى ئانچە - مۇنچە ئەركىلىتىپ قوياتتى ، چۈنكى ، لېتىنىڭ كىشىلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋەتتە غۇرۇرى بەك كۈچلۈك بولغىنى بىلەن ، يەنە تولىراق ئۇنىڭ ئۆزىگە تايىنىدىغانلىقى رېستونىڭ كۆڭلىگە ئايان ئىدى . لېتىمۇ ئۇنىڭغا ئۆزى بولسىمۇ ، بولمىسىمۇ بەربىر ئىكەنلىكىنى تازا چۈشىنەتتى . شۇنداق بولسىمۇ ، رېستو ئۇنىڭ كۆڭلىنى يېرىم بولمىسۇن ، دەپ ئۆزىنىڭ ئىچكى ھېس - تۇيغۇلىرىنى ئىمكانقەدەر پىنھان تۇتۇپ ، ئۆزىنى ئۇنىڭدىن ئايرىلالمايدىغاندەك قىلىپ كۆرسىتەتتى .

ئەمەلىيەتتە بولسا ، رېستونىڭ ئۇنى تاشلىۋەتمىكى ئەلھەق ئوڭاي ئىدى . ھازىر لېتتى رېستوغا ھەقىقەتەن تايىنىدىغان بولۇپ قالدى . چۈنكى ، داۋالغۇپ تۇرغان بۇ دۇنيادا ، مۇشۇنداق بىر ئېيىقتەك كۈچلۈك ، كەسكىن ئەركەكنى ئۆزىگە جورا قىلىۋېلىشنى ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەھمىيەتسىز ئىش دېگىلى بولمايدۇ . بۇ خۇددى قاراڭغۇلۇق ئىچىدە يېقىملىق نۇر چېچىپ تۇرغان چىراغقا يېقىن تۇرغاندەك ياكى قەھرىتان سوغۇقتا لاۋۇلداپ ئوت كۆيۈپ تۇرغان مەشكە يېقىن ئولتۇرغاندەكلا بىر ئىش - دە . رېستو ھېچنېمىدىن قورقمايتتى . ئۇ ئۆزىنىڭ قانداق ياشىشى ، قانداق ئۆلۈشى كېرەكلىكىنى بىلىدىغاندەكلا قىلاتتى .

مۇشۇنىڭغا ئوخشاش خاراكتېرنىڭ ماھىيەتلىك ، كونكرېت ئىپادىسىنى تەبىئىيىكى ھەممىلا جايدىن تاپقىلى بولىدۇ . رېستو مالىيە ھوقۇقىنى پۈتۈنلەي ئۆز قولىدا تۇتۇپ تۇرۇۋاتقاچقا ، يەنە كېلىپ ئۇنىڭ ئىگىلەپ تۇرغىنى كاتتا شىركەتنىڭ پاي چېكى بولغاچقا ، ئۇنىڭ ۋاكالىتچىسى تىجارەت ئىشلىرىنى تەبىئىي ھالدا ئۇنىڭ ئورنىدا پۈتۈن ۋۇجۇدى بىلەن باشقۇرۇپ كېلىۋاتقاچقا ، ئۇنىڭ مەئىشتىگە ۋاقىت يېتەرلىك چىقىپ تۇراتتى . ئۇ لېتتى بىلەن پات - پاتلا ئامېرىكا ۋە ياۋروپانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى دېڭىز سۈيىگە چۆمۈلۈش مەيدانلىرىغا بېرىپ تاماشا قىلىپ تۇرۇشنى ياخشى كۆرەتتى . بەزى چاغلاردا پۇل تىكىپ قىمار ئويناپمۇ قوياتتى ، پۇلنى ئايلانما تەخسە ئۈستىگە ياكى بىر تال ئوق ئۈستىگە قويۇپ تەۋەككۈلچىلىك قىلسا ئۇنىڭغا ئىچ پۇشۇقى راسا چىقىدىغاندەك تۇيۇلاتتى . ئۇنىڭ ھاراق خۇمارىمۇ بارغانسېرى ئېشىپ بېرىۋاتاتتى . ئەمما ئۇ رەسمىي ھاراقكەشلەردەك قاتتىق مەست بولۇپ كەتمەيتتى ، پەقەت ئۆلپەتلەر بىلەن ئولتۇرۇشقاندا ئۆزىنى خۇش كەيپ كۆرسىتەتتى شۇ . ئۇ ھاراقنىڭ ئېسىلى بولمىسا ئىچمەيتتى ، ئۇنىڭغا ساپ ۋىسكى تېپىلماي قالغان تەقدىردىمۇ ، ھېچبولمىغاندا شامپان ، براند ياكى قىممەت باھالىق ئاق ۋىنو بولمىسا بولمايتتى ، ئۇ كۆڭلى تارتىمىغان يېمەكلىكىنى

ھەرگىز يېمەيتتى . كۆڭلى تارتقانى بولسا ، خۇماردىن چىققۇچە يەيتتى ، ئىشتىھاسىمۇ ماسلىشىپ بېرەتتى ، نەرسە ئېسىل بولمىسا ، ئۇنىڭ ئالدىغا ئەكېلىمەن دەپ ئاۋارە بولمىسىمۇ بولىدۇ . ئۇنىڭغا شورپا ، بېلىق بولامدۇ ، سوغۇق سەي بولامدۇ ياكى ئىسسىق غىزا بولامدۇ ، ئوۋ گۆشلىرى بولامدۇ ، پېچنە - پىرەنىك بولامدۇ ، ئىشقىلىپ ھەممىسى مەزىلىك تەييارلانغان بولۇشى كېرەك . ئۇ ئەزەلدىن : ئاشپەزنىڭ ئۈستىسىنى يۇقىرى نەرختە ياللىۋالمىسا بولامدۇ ، دېگەن قاراشتا ئىدى . ئۇنىڭ ئۆيىدە بىر چاغلاردا بىر ئۈستە ئاشپەز بولىدىغان ، ئۇ ئاشپەز ئىلگىرى بىرمەھەل كاتتا بىر ئاقسۆڭەكنىڭ ئۆيىدە ئىشلىگەنىكەن ، ئۇ رېستودىن ئۆزىگە ھەر ھەپتىدە يۈز دوللار ھەق بېرىشنى تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالاتتى ، لېكىن رېستونىڭ ھەرقانداق مەسلىگە بېرىدىغان جاۋابى پەقەت بىرلا ئىدى : «مەن پەقەت مۇشۇ بىر ئۆمۈرلا ياشايمەن .» شۇڭلاشقا ھەرقانچە قىممەت بولسىمۇ ، ئۇ زادىلا قىممەت كۆرمەيتتى .

ئۇنىڭدىكى چوڭ بىر نۇقسان ئۇ ئىشلارنى رەتكە تۇرغۇزۇش ، ئىشلارنى ئالغا ئىلگىرىلىتىشكە قەتئىي كۆڭۈلشەپتە ، جىمى ئىشنىڭ ئېنىق بىر نىشانغا قاراپ ئۆز مەيلىچە داۋام قىلىۋېرىشىگە يول قويۇپ بېرىۋېرەتتى . ناۋادا ، ئەينى ۋاقىتتا جېننى بىلەن توي قىلىپ ، ھەر يىلى بېرىلىدىغان ئاشۇ ئون مىڭ دوللارغىلا قاراپ قالغان بولسىمۇ ، ئۇ يەنە ئاشۇ خىل تۇرمۇش ئۇسۇلى بىلەن پەقەتلا ئۆزى بىلەن ئېقى كېلىشىدىغان ئاز ساندىكى كىشىلەر بىلەنلا بېرىش - كېلىش قىلىپ ئۇ - بۇ دەيدىغانلارغا پەرۋا قىلماي ئۆتۈەرگەن ، جېننىنىڭ تۇرمۇشىمۇ پەقەت شۇ ھالىتى بىلەن كۇپايىلەنگەن بولاتتى .

بۇلار نيۇيوركتا كۆچۈپ بارغاندىن كېيىن ، ھازىرقى تۇرمۇشىدا مەلۇم ئۆزگىرىشلەر يۈز بەردى . ئەسلىدە گان خانىم شەرقىي قىسىمنىڭ مەشھۇر ئەربابلار گۇرۇھىدىكى مودا ئاياللار بىلەن يېقىن ئۆتكەچكە ، ئۇلار ئۇنىڭغا : «نيۇيوركتا كۆچۈپ بېرىپ

ھاۋا يەڭگۈشلىمەمسىز» دەپ مەسلىھەت بېرىشكە نىدى . بۇلار نيۇيوركا بارغاندىن كېيىن ، مادسون كوچىسىنىڭ يېنىدىكى يەتمىش سەككىزىنچى كوچىدىن بىر ئۆيىنى ئىجارىگە ئېلىپ ئولتۇرۇشتى . لېتىنى بۇ يەردە ھەممە نەرسىنى يېڭىچە بىر يۈرۈش ھەشەمەتلىك نەرسىلەر بىلەن ئالماشتۇردى ، ئەنگىلىيىلىكلەرنى دوراپ ، باشتىن - ئاياغ فورمىلىق كىيىم كىيىدىغان چاكار ئىشلەتتى ھەمدە ھەر بىر خانىنى مەۋسۈمغا ماسلاشتۇرۇپ بېزەشتۈردى . ئۇنىڭ بۇنداق ئابرويپەرەسلىكى ۋە سۆلەتۈزلىقىغا جاۋابەن رېستورېنت پەقەت مېنىقىدا كۈلۈپلا قويدى .

— سىز ھەمىشە خەلقچىللىق ، خەلقچىللىقلا دەيدىكەنسىز ، — ئۇ بىر كۈنى لېتىنىغا ئاغرىنغان ھالدا شۇنداق دېدى ، — مېنىڭچە سىزنىڭ خەلقچىللىقىڭىز مۇ مېنىڭ دىنپەرەسلىكىمگە ئوخشاش ، زادىلا مەۋجۇت بولمىغان نەرسە ، خالاس .

— نېمە ، بۇ نېمە دېگەننىڭىز ! — ئىنكار قىلدى لېتىنى ، — مەن دېگەن تازا خەلقچىل . بىز ھەممىمىز سىنىپى تۇرمۇشىنى باشتىن كەچۈرۈۋاتىمىز ، سىز مۇ شۇنداق . مەن ناھايىتى مۇشۇ ۋەزىيەتتىكى مەنتىقىنى قوللىنىۋاتىمەن ، شۇ .

— مومىڭىزنىڭ مومىسىنىڭ مەنتىقىسىدۇ ئۇ ! سىزنىڭچە قىزىل رەڭلىك فورما كىيىم كىيىدىغان چاكار بىلەن دەرۋازىۋەنمۇ بىر خىل زۆرۈرىيەتمۇ ؟

— مەن شۇنداق قارايمەنغۇ ، — دېدى لېتىنى ، — بەلكىم ئۇنى بىر خىل زۆرۈرىيەت دەپ ئاتاش ھاجەتسىزدۇر ، ئەمما ئۇ چوقۇم روھ . سىز نېمىشقىمۇ مەن بىلەن ئېيتىشىدىغانسىز ؟ ئۆزىڭىز مۇ ھەممە ئىشنىڭ مۇكەممەل بولۇشىنى تەلەپ قىلاتتىڭىزغۇ ؟ كىچىككىنە كەمچىلىكىمۇ جېدەللىشىش كېتەمدۇ ؟

— مەن سىز بىلەن قاچان جېدەللىشىپ باققان ؟

— سىزنى راستتىنلا جېدەللەشتىڭىز دېگەننىم يوق . ئەمما سىز ھەممە ئىش مۇكەممەل بولسۇن دەيتتىڭىزغۇ . . . مەنمۇ

ناھايىتى ئۆزىمىزنىڭ روھىنى گەۋدىلەندۈرمەكچى بولغاندىم شۇ .
بۇنى دېمىسەممۇ بىلىسىزغۇ؟

— بەلكىم بىلىدىغاندۇرمەن . ئەمما بۇنىڭ سىزنىڭ
خەلقچىللىقىڭىز بىلەن نېمە ئالاقىسى بار؟

— مەن خەلقچىل بولغاچقا ، ئەلۋەتتە شۇنداق دەيمەن - دە .
مەن دېگەن مەنىۋى جەھەتتە ھەرقانداق بىر ئايالغا ئوخشاشلا
خەلقچىلمەن . شۇنىسى راستچىللىقنى ياخشى كۆرىمەن ، بۇمۇ دەل
سىزگە ئوخشاش ھۇزۇر - ھالاۋەتلىك تۇرمۇشنى كۆزلىگىنىم .
مېنىڭ دىلىم بەئەينى ئەينەكتىن ياسالغان ئۆي ، ئۇنى تاش بىلەن
ئۈرۈپ سۇندۇرۇۋەتمەڭ ، جۇمۇ ، غوجام . مەن سىزنىڭ
ئىچكىڭىزدىكى جىمى ئىشنى ئەينەكتە كۆرگەندەك كۆرۈپ تۇرىمەن .
— سىز خەلقچىل ئەمەس ، مەن خەلقچىل ، — رېستو ئۇنىڭ
بىلەن ئەتەي مۇشۇنداق قىزىقچىلىق قىلىپ ئوينىشىپ قوياتتى ،
لېكىنرە ، ئۇنىڭ جىمىكى ئىشنى قۇۋۋەتلىمەي تۇرالمىتتى . بەزى
چاغلاردا كالىسىغا : «ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ دۇنياسىنى بىر تەرەپ
قىلىشى ، مېنىڭ ئۆز دۇنيامنى بىر تەرەپ قىلىشىمدىنمۇ ئېشىپ
چۈشىدۇ» دېگەن ئوي كېچىپ قالاتتى .

ئۇ ۋاقىتنى مۇشۇنداق بىھۈدە ئۆتكۈزۈپ ، كۈن بويى يەپ -
ئىچىشتىن باشقا ھېچ ئىش قىلمايتتى ، سەپەرلەرگە چىققاندىمۇ ،
كۈچىنى ئازراقمۇ ئىشلەتمەيتتى ، ھېچقانداق ھەرىكەت بىلەنمۇ
شۇغۇللانمايتتى . شۇ تەرىقىدە بېرىپ - بېرىپ ، ئاخىر ئۇنىڭ
ئورگانىزمى بەقۇۋۋەت ، تېتىك ھەم تەڭپۇڭ ھالەتتىكى
توقۇلمىدىن ، ھەربىر مۇھىم ئەزاسىغا ئارتۇقچە ماددىلار
يېپىشىۋالغان توقۇلمىغا ئايلىنىپ قالدى ، جىگىرى ، بۆرىكى ،
تېلى ، ئاشقازان ئاستى بېزى — ئەمەلىيەتتە ئورگانىزمىنىڭ
ئىچكى قىسمىدىكى ھەربىر ئەزا — زىيادە چارچاش تۈپەيلى ،
ھەزىم قىلىش ۋە كېرەكسىز ماددىلارنى چىقىرىش تەرتىپىنى
يېتەرلىك دەرىجىدە ساقلىيالمىدىغان بولۇپ قالدى . ئۆتكەن يەتتە
يىل ئىچىدە ، ئۇنىڭ بەدەن ئېغىرلىقى ئېشىپ ، ئۇنى ناھايىتى

قىيىناپ قويدىغان دەرىجىگە بېرىپ يەتتى . بۆرىكى ئاجىزلاپ ، مېڭە قان تومۇرلىرىمۇ زەئىپلەشتى . ئەگەر ئۇ مۇۋاپىق ئوزۇقلىنىپ ، مۇۋاپىق ھەرىكەت قىلىپ ، كۆڭلى - كۆكسىنى ئازادە تۇتۇپ يۈرگەن بولسا ، سەكسەن - توقسان ياشقىچە ئۆمۈر كۆرگەنمۇ بولاتتى . ئەمەلىيەتتە ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئورگانىزمىنى كېرەكتىن چىقىرىپ ، كىچىككىنە بىر يېرى ئاغرىپ قالسىمۇ خەتەرلىك ئەھۋال يۈز بېرىدىغان ئىنتايىن ناچار ئورگانىزمغا ئايلاندۇرۇۋالدى . مۇشۇنداق ئاقىۋەتتىن ساقلىنىش تەس ئىدى ، ئەمەلىيەتتىمۇ راستتىنلا شۇنداق ئاقىۋەت كېلىپ چىقتى .

كېسەلنىڭ پەيدا بولۇش سەۋەبى مۇنداق بولدى : ئۇنىڭ بىلەن لېنتى ئىككىسى شىمالىي قۇتۇپ تۇمشۇقىنى كەزمەكچى بولۇپ ، دوستلىرىنىڭ كومپانىيىسىگە ئەزا بولغانىدى . رېستو مۇھىم ئىشى چىقىپ قېلىپ ، نويابرىنىڭ ئاخىرلىرىدا چىكاگوغا قايتىپ كېتىشنى قارار قىلدى - دە ، ئايالى بىلەن مىلاد بايرىمىدىن ئىلگىرى نيۇيوركتا ئۇچراشماقچى بولۇپ كېلىشىپ قويدى . ۋاتىسېنغا ئالدىن خەت ئەۋەتىپ ، ئۇنىڭغا ئۆزىنى چىكاگودا كۈتۈپ تۇرۇشنى ، ئۆزىگە سارايدىن ياتاق ئېلىپ قويۇشنى تاپىلىدى ، چۈنكى ئۇ نيۇيوركتا ئۇزاق ۋاقىت تۇرۇپ قېلىشنى مۆلچەرلەپ ، ئىككى يىلنىڭ ئالدىدا چىكاگودىكى تۇرالغۇسىنى سېتىۋەتكەندى .

نويابرىنىڭ ئاخىرلىرىدىكى بىر كۈنى ، ئۇ ئىشلارنى بىر ياقلىق قىلىپ بولغاندىن كېيىن ، سەل تاۋى قېچىپ تۇرۇۋاتقىنىنى سېزىپ ، دەرھال دوختۇرغا كۆرۈنۈۋىدى ، دوختۇر ئۇنىڭغا ئۈچەيگە سوغۇق تەگكەنلىكىنى ئېيتتى . بۇنداق كېسەللىك ئادەتتە قان ۋە باشقا ئىچكى ئەزالاردا زەئىپلىشىش ھالىتىنى كەلتۈرۈپ چىقىراتتى . بۇنى ئۇقۇپ رېستونىڭ كۆڭلى بەكمۇ ئازابلاندى ، دوختۇر ئۇنى ئادەتتىكى داۋالاش ئۇسۇلى بويىچە داۋالاشقا كىرىشتى . ئاۋۋال قىزىل تىۋىت لاتىغا قىچا تالقىنىنى چېپىپ قورساققا تاڭدى ، ئاندىن ئۇنىڭغا ئالاھىدە ئۈنۈملۈك دورا ئىچۈردى . رېستو ۋاقىتنىچە سەل ئوڭشىلىپ قالغاندەك بولدى ،

ئەمما يەنە نېمىشقىدۇر كۆڭلى ئۆيۈپ ئەنسىزلىككە چۈشتى - دە ،
ۋاتىسېنغا خانىمغا تېلېگرامما ئەۋەتىپ ، ئۆزىنى كېسىلى ئېغىر
دېمەي ، پەقەتلا ئاغرىپ قالدى ، دەپ قويۇشنى جېكىلىدى ، ئاندىن
كېيىن تەلىم - تەربىيە ئالغان بىر سېستىرانى ياللىۋالدى ، يەنە
ھەرقانداق ۋاراك - چۈرۈڭدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، بىر چاكارنى
ئىشك بېقىشقا قويدى . لېتتىنىڭ چىكاگوغا ئۈچ ھەپتىسىز يېتىپ
كېلەلمەسلىكى ئېنىق ئىدى ، شۇڭا رېستورانت ئۇنىڭ بىلەن يۈز
كۆرۈشەلمەيدىغاندەك تۇيغۇدا بولۇپ قالدى .

قىزىق ئىش ، مۇشۇ كۈنلەردە جېنى ئۇنىڭ خىيالىدىن پەقەتلا
كەتمىدى ، بۇ ئۇنىڭ بۇ چاغدا چىكاگوغا ئىكەنلىكىدىن ئەمەس ،
بەلكى مەنىۋى جەھەتتە ئۇنىڭدىن زادىلا ئايرىلىپ باقمىغانلىقىدىن
ئىدى . ئۇ ئاغرىپ قېلىشىنىڭ ئالدىدا ، ئىشلارنى بىر ياقلىق قىلىپ
بولغاندىن كېيىن ، جېنىنى يوقلاپ بېرىپ كەلمەكچى بولغانىدى .
ۋاتىسېندىن ئۇنىڭ يېقىنىدىن بۇيانقى ئەھۋالىنى سورىغاندا ، ۋاتىسېن
ئۇنىڭغا جېنىنىڭ ھەممە ئىشى جايىدا ئىكەنلىكىنى دوكلات
قىلىپ ، «ئۇنىڭ تۇرمۇشى ناھايىتى خاتىرجەم ئۆتۈۋاتىدۇ ، ئۆزىمۇ
ناھايىتى ساغلام» دېگەنىدى . شۇ تاپتا ئاغرىپ ياتقىنىدا ، ئۇنى
تېخىمۇ سېغىنىدى .

كۈنلەر ئۆتۈۋەردى ، كېسەلنىڭ ئەھۋالىدا ھېچ ياخشىلىنىش
بولمايۋاتتى ، رېستورانت ئۇنى كۆرۈش ئىستىكىمۇ بارغانسېرى
كۈچەيگىلى تۇردى . ئۇنىڭ قورسىقى تۇرۇپ - تۇرۇپلا مۇجۇپ
ئاغرىپ ، گويىكى ئىچكى ئەزالىرى بىر يەرگە تۈگۈلۈپ قالغاندەك
بولۇپ كېتەتتى . بىرپەس قاتتىق ئاغرىشتىن كېيىن ، ئۇ ئۆزىنى
ئىنتايىن ئاجىزلاپ كەتكەندەك سېزەتتى . ئاغرىق پەسەيتىش
ئۈچۈن ، دوختۇر ئۇنىڭغا بىرنەچچە قېتىم كوكائىن ئوكولى
ئۇرغانمۇ بولدى .

ئاغرىق بىرنەچچە قېتىم مۇشۇنداق جىددىي تۇتقاندىن كېيىن ،
رېستورانت ۋاتىسېننى يېنىغا چاقىرىپ ، ئۇنىڭغا ئاۋۋال سېستىرانى بىر
ئىشقا ماڭدۇرۇۋېتىشنى بۇيرۇدى ، ئاندىن كېيىن :

— ۋاتسپىن ، مەن سىزگە بىر ئىشنى ھاۋالە قىلماقچى . سىز مېنىڭ ئورنۇمدا شىدولق خانىمنىڭ قېشىغا بېرىپ ، ئۇنىڭدىن بۇ يەرگە كەلگۈسى بار - يوقلۇقىنى سوراپ باققان بولسىڭىز ، ئەڭ ياخشىسى ئۇنى ئۆزىڭىز بىلەن بىرگە ئەكەلسىڭىزكەن . سېسترا بىلەن كوزو (ھېلىقى خىزمەتكار) غا ئېيتىڭ ، ئۇلار بۈگۈن چۈشتىن كېيىن كەلمەيلا قويسۇن ياكى بولمىسا ئۇنىڭ بۇ يەردىكى ۋاقتىدا ، ۋاقتىنچە ئۆزلىرىنى دالىدىغا ئېلىپ تۇرۇشسۇن ، ئۇ قانداق چاغدا كەلسە ، شۇ زامان مېنىڭ يېنىمغا ئەكىرىڭ ، — دېدى .

ۋاتسپىن چۈشەندى . رېستونىڭ بۇ ئىشى ئۇنىڭغا قالتىس ماقۇل كەلدى . ئۇنىڭ جېنىنى ئۇچۇنمۇ ، رېستو ئۇچۇنمۇ ئوخشاشلا كۆڭلى بۇزۇلدى . «دېمىسىمۇ ، ئەگەر كىشىلەر مۇشۇنداق بىر مەشھۇر شەخسنىڭ بىر زامانلاردا ئاشۇنداق روماتىك تارىخى بولۇپ ئۆتكەنلىكىنى ئۇقسا ، قانداق ئويلاردا بولۇپ قالار» دېگەن ئوي كالىسىغا كەچتى . رېستو ۋاتسپىنغا بەكمۇ ئوبدان مۇئامىلە قىلىدىغان . ۋاتسپىن رېستونى ئۆزىگە يۆلەك قىلىپ ، مەيدىسىنى كېرىپ يۈرەتتى . شۇڭا رېستو ئۇنى قانداق ئىشقا بۇيرۇسا ، ئۇنىڭ جان دەپ ماڭمايدىغان يېرى يوق ئىدى .

ئۇ پەيتۈن ياللاپ ، ئۇدۇل جېنىنىڭ تۇرالغۇسىغا راۋان بولدى . جېنى بۇ چاغدا گۈللەرگە سۇ قويۇۋاتقاندى ، ئۇنىڭ ئۈستۈمتۈت كىرىپ كېلىۋاتقىنىنى كۆرۈپ ، شۇئان چىرايىدا تەئەججۇپ ئالامىتى پەيدا بولدى .

— مەن بىر مۇشكۈل ۋەزىپە بىلەن كەلدىم ، شىدولق خانىم ، — دېدى ئۇ جېنىنى يالغان ئىسمى بىلەن ئاتاپ ، — سىزنىڭ . . . گان ئەپەندى شۇ تاپتا سارايدا قاتتىق بتاب بولۇپ ياتىدۇ . ئۇياقنىڭ رەپىقىسى ھازىر ياۋروپادا ، ئۇياق مېنى سىزدىن ئۆزىنىڭ قېشىغا بىر كېلىپ كېتىشىنى خالايدىغان - خالمايدىغانلىقىڭىزنى سوراپ بېقىشقا ئەۋەتتى . ماڭا : ئەگەر مۇمكىن بولسا ، ئۆزىڭىز بىرگە ئەكىلىڭ ، دېۋىدى . ھازىر مەن

بىلەن بىرگە بارالامسىز؟

— ھە ، ماقۇل ، — بۇ گەپنى قىلىۋاتقىنىدا ، جېننىنىڭ چىرايىدا ئويچانلىق ئالامىتى پەيدا بولدى . بۇ چاغدا بالىلارنىڭ ئىككىلىسى مەكتەپتە ، ئۆي ئىشلىرىنى باشقۇرىدىغان شۆپىتسارىيىلىك موماي ئاشخانىدا ، جېننى دىكىدە بېرىپ كەلسىمۇ بولۇپرەتتى . ئەمما تۇيۇقسىز ئۇنىڭ يادىغا ئۆتكەندە كۆرگەن بىر چۈشى كېچىپ قالدى . چۈشىدە ، ئۆزى قاپقاراڭغۇ ھەم سىرلىق سۇ ئىچىدە تۇرارمىش ، سۇنىڭ يۈزىنى ئىس - تۈتەككىمۇ ، تۇمانغىمۇ ئوخشىشىدىغان نەرسە قاپلىۋالغانمىش . باشتا ئۇنىڭ قۇلقىغا سۇنىڭ يېنىكىگە شاپىلىدىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ ، بىردەمدىن كېيىن ، ئەتراپتىكى قاراڭغۇلۇق ئىچىدىن بىر كېمە چىقىپ كەپتۇ . بۇ بىر كىچىك قېيىق بولۇپ ، يا يېنىدا پالاق يوق ، يا ئۇنىڭ مېدىرلىغىنى كۆرۈنمەسمىش . كېمىدە ئۇنىڭ ئاپىسى بىلەن ۋىستاسى ئولتۇرارمىش ، يەنە بىرەيلەنمۇ باركەن ، ئەمما چىرايىنى ئېنىق تونۇغىلى بولماپتۇمىش . ئاپىسىنىڭ چىرايى خۇددى ئىلگىرى دائىم كۆرۈپ تۇرغىنىدەك ، تاپتاتراڭغۇ ھەم ئايانچىلىقىمىش . ئۇ جېننىغا ناھايىتى سۈرلۈك ھەم ھېسداشلىق نەزىرى بىلەن قاراۋاتقۇدەكمىش ، ئۈستۈمۈت جېننى قېيىقتىكى يەنە بىرەيلەننىڭ رېستو ئىكەنلىكىنى تونۇۋاپتۇ . ئۇ جېننىنى ئىلگىرى پەقەتلا چېلىقتۇرمىغان ، ئىنتايىن مەيۈس بىر قىياپەتتە جېننىغا قاراپ تۇرغۇدەك . بىردەمدىن كېيىن ، ئاپىسىنىڭ : «قېنى ، ئەمدى ماڭايلى» دەپ ئەسكەرتىشى بىلەن ، ھېلىقى قېيىق مېدىرلاشقا باشلاپتۇدەك . جېننى ئۇلاردىن ئايرىلىپ قېلىشقا چىدىماي ، دەرھال ئاۋازىنىڭ بارىچە : «ۋاي ، مېنى تاشلاپ كەتمەڭ ، ئاپا !» دەپ توۋلاپ كېتىپتۇ . بىراق ، ئاپىسى ئۇنىڭغا يەنە بايقىدەك ئايانچىلىق ھەم سالماق نەزىرى بىلەن بىر قاراپ قويۇپتۇيۇ ، شۇنىڭ بىلەن ھېلىقى قېيىق كۆزدىن غايىب بوپتۇ . جېننى چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتكەندە ، خىيالىدا رېستو ئۆز يېنىدا باردەك ، ئۇنىڭ بىلەكلىرىنى سىلماقچى بولۇپ قولىنى

ئۆزىنى ئۆزىدى ، قولىغا بوشلۇقتىن باشقا نەرسە ئۇرۇلمىدى ، شۇنىڭ بىلەن ، قاراڭغۇچىلىقتا قويۇپ ئولتۇرۇپ ، كۆزلىرىدىكى ياشلىرىنى سۈرتۈۋەتكەندىن كېيىنلا ، ئاندىن ئۆزىنىڭ بۇ يەردە يالغۇز ياتقانلىقىنى بىلدى . شۇ چاغدا ئۇ قاتتىق ساراسمىگە چۈشۈپ ، بىر - ئىككى كۈنگىچە كۆڭلى غەش بولۇپ يۈرگەندى . كېيىن بۇ ئىش ئېسىدىن چىقىپ كەتكەندى ، ۋاتسېن كېلىپ ھېلىقى شۇم خەۋەرنى دېگەندىن كېيىن ، يەنە ئېسىگە كېلىپ قالدى .

ئۇ دەرھال ئىچكىرى كىرىپ ، كىيىملىرىنى ئالماشتۇرۇپ چىقتى ، چىرايىدىن قاتتىق ئالاقزادە بولۇۋاتقىنى بىلىنىپ تۇراتتى . ئەمما ئۇ ھېلىھەم شۇ بۇرۇنقىدەكلا جەلپكار ، كىيىنىشى رەتلىك ، نازاكتىك ، چىرايلىق ئايال ئىدى . خۇددى رېستونىڭ ئۇنىڭدىن ئايرىلمىغاندەك ، ئۇمۇ مەنئى جەھەتتە رېستودىن باشتىن - ئاياغ ئايرىلىپ باقمىغانىدى . گەرچە يالغۇز ياشاۋاتقان بولسىمۇ ، ئەينى چاغلاردىكى بىرگە تۇرغان كۈنلىرىدىكىدەك ، رېستونى خىيالىدىن بىردەممۇ نېرى قىلماي كەلدى . بولۇپمۇزە ، رېستونىڭ كىلېۋېلاندا ئۆزىگە نۇنجى قېتىم ئىشقۇزلىق قىلغان چاغلىرى — ئۇنىڭغا خۇددى ياۋايى ئادەملەردەك چاڭ سالغىنى جېنىنىڭ ئېسىدىن پەقەتلا چىققىنى يوق . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كاللىسىدا : «ئۇنىڭغا يەنە بىر قېتىم قۇدرىتىمنىڭ يېتىشىچە خىزمەت قىلىۋالالسا مەن» دېگەندىن باشقا ئوي يوق ئىدى . چۈنكى بۇ قېتىمقى چاقىرىق گەرچە ئۇنى قاتتىق چۆچۈتۈۋەتكەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ جېنىنى ھېلىھەم سۆيىدىغانلىقىنىڭ ناھايىتى ئوبدان بىر دەلىلى - دە . رېستو قانداقلا بولمىسۇن ، ئۇنى يەنىلا سۆيىدىكەن .

پەيتۇن ئۇزۇن كۇچا بويلاپ ناھايىتى ئىتتىك يۈرۈپ ئىس - تۈتەك بىلەن قاپلانغان شەھەر رايونىغا كىردى - دە ، بىرپەستىلا سارايدا يېتىپ كەلدى . ۋاتسېن يول بويى قاتتىق ئېھتىياتچان بولدى . جېنىنى يالغۇز خىيال سۈرۈۋالسۇن دەپ ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى . جېنى شۇنچە يىللاردىن بېرى خىلۋەتچىلىكتە

ياشاپ كەلگەچكە ، شۇ تاپتا بۇ كاتتا سارايدا كىرىپ كېلىۋاتقىنىدا بىر ئاز قورۇنۇپ قالدى . ئۇ ئۇدۇللا رېستونىڭ خانىسىغا ئېلىپ بېرىلدى . بوسۇغىدىن كىرىپلا ، ھېسداشلىق ئالامىتى بىلەن تولغان بىر جۈپ شەھلا كۆزىنى رېستوغا تىكتى . رېستو ئىككى ياستۇققا يۆلىنىپ ياتقانكەن ، ئۇنىڭ قويۇق قوڭۇر چاچلىرىغا ھازىر ئاز - تولا ئاق قونۇپتۇ . رېستو ئەقىللىقلىقى چىقىپ تۇرغان كۆزلىرى بىلەن ئۇنىڭغا قىزىقسىنىپ قارىدى ، قاراشلىرىدىن سەل چارچىغانلىقى بىلىنىپ تۇرىسىمۇ ، لېكىن كۆزلىرىدە ھېسداشلىق ۋە سۆيگۈ ئۇچقۇنلىرى چاقناپ تۇراتتى . بۇ خىل ئىپادىنى كۆرۈپ ، جېنىنىڭ ئىختىيارسىز ئىچى سىيرىلدى . رېستونىڭ جۈدىگەن ، تاتارغان چىرايىغا قارىغاندا ، يۈرىكى پىچاق بىلەن تىلغىغاندەك ئاغرىپ كەتتى . ئۇ ئىتتىك كېلىپ ، رېستونىڭ يوتقان سىرتىغا چىقىپ تۇرغان قولىنى تۇتتى - دە ، چىڭ سىقىپ قويدى ، ئاندىن ئېڭىشىپ ، ئۇنىڭ لەۋلىرىگە سۆيدى .

— شۇ تاپتا كۆڭلۈم بەك يېرىم بولۇپ كېتىۋاتىدۇ ، رېستو ، — دېدى ئۇ پىچىرلاپ ، — كۆڭلۈم قاتتىق بۇزۇلۇۋاتىدۇ . بىراق ، كېسىلىڭىز ئۈنچىلىكمۇ ئېغىر ئەمەستۇ ، شۇنداقمۇ ؟ چوقۇم تۈزىلىپ كېتىسىز ، رېستو . . . بەلكىم ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا تۈزىلىپ كېتەمسىز تېخى ! — شۇ گەپنى قىلىۋېتىپ ، رېستونىڭ قولىغا يېنىككەنە شاپىلاقلاپ قويدى .

— شۇنداق ، جېنى ، ئەمما مەن سىزنىڭ ئالدىڭىزدا بەكلا خىجىلمەن . بۇ ئىشنىڭ خاتا بولغانلىقىنى بىلىپ تۇرغاچقىمىكىن ، كۆڭلۈم پەقەتلا ئارام تاپماي كەلدى . قېنى ماڭا ئېيتىپ بېرىڭ ، يېقىننىڭىڭىز ئەھۋالىڭىز قانداقراق ؟

— يەنە شۇ بۇرۇنقىدەكلا ، قەدىرلىكىم ، ناھايىتى ئوبدان تۇردۇم . سىز ھەرگىز ئۇنداق خىياللاردا بولماڭ . ئۇزاققا بارماي ، سىزمۇ ئارام تېپىپ قالسىز .

رېستو سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى .
— سىز شۇنداق ئويلايسىز ؟ — ئۇ شۇ گەپنى قىلىۋېتىپ

بېشىنى چايقىدى . چۈنكى بۇنداق بولۇشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكى كۆڭلىگە ئايان ئىدى ، — ئولتۇرسىڭىزچۇ ، قەدىرلىكىم ، — دېدى يەنە ، — ئەمما مېنىڭدە ئۈنچىۋالا دىققەتچىلىك يوق . مەن سىز بىلەن ئەھۋالاشماقچىدىم . قېشىمغىراق كېلىپ ئولتۇرسىڭىزچۇ ، — ئۇ بىر ئۆھ تارتىپ قويدى — دە ، كۆزلىرىنى بىردەم يۇمۇۋالدى .

جېنى ساپانى ئۇنىڭ كارىۋىتىغا تاقاپ قويۇپ ئۈستىگە ئولتۇردى . كۆزىنى ئۇنىڭ يۈزىدىن ئۈزىمگىنچە ، ئۇنىڭ قولىنى ئالغانلىرى ئارىسىغا ئېلىۋالدى . ئۇ رېستوننىڭ ئۆزىنى چاقىرتقانلىقىدىن ئىنتايىن ھاياجانلانغانىدى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ھېسداشلىق ، مۇھەببەت ۋە مىننەتدارلىق ئۇچقۇنلىرى يېنىپ تۇرماقتا ، شۇنىڭ بىلەن بىرگە ئۇ يەنە بىر خىل ۋەھىمنى سەزمەكتە ئىدى ، رېستوننىڭ چىرايىدىن قارىغاندا ، كېسىلى خېلىلا ئېغىر !

— ئىشلار ئويلىمىغان يەردىن يۈز بېرىپ قالىدىكەن ، — دېدى رېستو گېپىنى يەنە داۋاملاشتۇرۇپ ، — لېنتى ھازىر ياۋروپادا ، مەن سىزنى يوقلاپ كېلىشنى خېلى بۇزۇنلا ئويلىغانىدىم . بۇ دورەم كېلىشىمدىكى مەقسەتمۇ مۇشۇ ئىدى . بىز ھازىر نيۇيوركتا تۇرۇۋاتىمىز ، بۇنى بىلىسىز . سىزنىڭ تېنىڭىز ناھايىتى ساغلام تۇرۇپتۇ . جېنى .

— ئۇغۇ شۇنداق ، لېكىن قېرىپ قالدىم ، رېستو ، — دېدى جېنى كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ .

— ئوھو ، قېرىش - قېرىماسلىقنىڭ كارايمتى چاغلىق ، — دېدى رېستو ئۇنىڭدىن كۆزىنى ھېچ ئۈزمىگەن ھالدا ، — ياش دېگەن ھېچنېمىنى بەلگىلەپ بېرەلمەيدۇ . بىز ھەممىمىزلا شۇنداق . بىزنىڭ كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىمىز مۇشۇنداق .

ئۇ گېپىنى بىرپەس توختىتىۋېلىپ ، كۆزلىرىنى تورۇسقا تىكتى . قورسىقىنىڭ بوشقىنا ئاغرىۋاتقىنىنى سېزىپ ، ئۆزىنىڭ بىرئاز كۈچەپ ھەم جىددىيلىشىپ قالغىنىنى بىلدى . ئالدىنقى

دورەمقى ھېلىقى قاتتىق ئاغرىقتىن كېيىن ، ئۇنىڭ ئۆزىنى ياخشى سېزىدىغان ۋاقىتلىرى ھېچقانچە كۆپ بولمىغانىدى .

— كېتىپ قېلىشتىن ئاۋۋال سىز بىلەن بىر كۆرۈشۈۋالسام زادى بولمايتتى ، — ئۇ جىددىي ئاغرىق ئۆتۈپ كېتىپ ، ئەركىن پىكىر قىلالايدىغان ھالەتكە قايتقاندىن كېيىن ، سۆزىنى داۋام قىلدۇردى ، — مەن سىزگە بۇرۇنلا ئېيتماقچىدىم ، جېنى ، مەن ئىككىمىزنىڭ بۇنداق جۇدالىشىشىمىزدىن ئانچە رازى ئەمەس . ئەمەلىيەتتە ، بۇ خىل چارىمۇ ئەسلىي توغرا ئەمەسكەن . مەن ئۆزۈمنى ئىلگىرىكىدەك كۆڭۈللۈك ھېس قىلالمايمەن . مېنىڭ سىزگە ناماقۇلچىلىق ھېسسىياتىدا بولمىغان ۋاقىتم يوق . يۈرىكىمنىڭ بۇنداق ئارامسىزلىنىشىنى بۇرۇنراق بىلگەن بولسام ، ھازىر بۇنچە پۇشايماغا قېلىپ ئولتۇرماسكەنمەن .

— ئۇنداق دېمەڭ ، — شۇنداق دېيىشى بىلەن ، بىردىنلا جېنىنىڭ كۆڭۈل ئەينىكىدە ئىلگىرى ئىككىسى بىرگە ئۆتكەن چاغلاردىكى ئىشلارنىڭ ھەممىسى بىر - بىرلەپ زاھىر بولدى . ئۇ مانا ئەمدىلا ئۆزلىرىنىڭ ھەقىقىي بىرىكىشىنىڭ بىر دەلىلىگە ئېرىشتى . ئىككىلەرنىڭ مەنئۇ جەھەتتە ئىزچىل تۈردە ئىناق ئۆتۈپ كەلگىنىنى بىلدى ، — ھازىرمۇ ناھايىتى ئوبدانغۇ ؟ مېنىڭچە ئايرىلساقمۇ ، ئايرىلمىساقمۇ بەربىر ئوخشاش . سىز ماڭا بەك ئوبدان مۇئامىلە قىلىپ كەلدىڭىز . ئەگەر سىز مال - مۈلۈكتىن ئايرىلىپ قالغان بولسىڭىز ، مېنىڭ كۆڭلۈم ئارام تاپمىغان بولاتتى . ئۇنداق چارە قەتئىي توغرا ئەمەس ئىدى . ھازىرقى ئەھۋالدىن مەن كۆپ رازى . دەسلەپتە بىر ئاز ئازابلانغانمۇ بولدۇم ، ئەزىزىم ، لېكىن مەيلى قانداقلا ئىش بولسۇن ، ھامان بىر مەزگىل كىشىگە ئازابلىق تۇيۇلىدىكەن .

— ئۇنداق ئەمەس ، — دېدى رېستو ، — بۇ مۇتلەق توغرا ئەمەس . ئىش بېشىدىلا خاتا بولغانىدى ، ئەمما بۇ سىزنىڭ سەۋەنلىكىڭىز ئەمەس . مەن ئىنتايىن خىجىل . سىزگە بۇنى بۇرۇنلا ئېيتماقچى بولغانىدىم . تەلىيمىگە ھېلىمۇ بۇ پۇرسەت

چىقىپ قالدى .

— ئۇنداق دېمىسىڭىزچۇ ، رېستو . . . خۇش بولۇپ كېتەي ، ئۇنداق دېمىسىڭىز ، — جېننى يالۋۇردى ، — ھازىر ھەممە ئىش جايدا . خىجىل بولۇشىڭىز ھاجەتسىز ، سىز خىجىل بولغۇدەك ھېچ ئىش يوق . سىز ماڭا باشتىن — ئاياغ ياخشىلىق قىلىپ كەلدىڭىز . خىيالىمغا ھەربىر . . . — جېننى گېپىنىڭ ئايىغىنى چىقىرالماي ئۆكسۈپ يىغلاشقا باشلىدى . ئۇ رېستونىڭ قولىنى مەھكەم سىقىپ تۇراتتى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن رېستونىڭ بۇلارنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە كلىپۋېلاندا ئۆي تېپىپ بەرگىنى ، گېرخاردىغا قىلغان راپاۋىتى ھەم باشقا جىمى ياخشىلىقلىرى قاتار تىزىلىپ ئۆتمەكتە ئىدى .

— خەيرىيەت ، شۇ تاپتا سىزگە گەپلىرىمنى دەۋىلىپ ، ئىچىم خېلى بوشاپ قالغاندەك بولۇپ قالدىم . سىز ئېسىل ئادەمكەنسز ، جېننى ، ھازىر يەنە قېشىمغا كەلدىڭىز . مەن سىزنى ياخشى كۆرەتتىم ، ھازىرمۇ شۇنداق ياخشى كۆرىمەن . قەلبىمنى چۈشىنىپ قالغايىسىز . بەلكىم ماڭا ھەيران بولۇۋاتىدىغانسىز ، لېكىن مېنىڭ ھاياتىمدا ھەقىقىي سۆيگەن ئادىمىم پەقەت سىزلا . بىز مەڭگۈ ئايرىلماسلىقىمىز كېرەك ئىدى .

جېننىنىڭ ئاغزىغا بىرھازاغچە گەپ كەلمەي قويدى . ئۇ مۇشۇ سۆزنى — مۇشۇنداق سۆيگۈ دەلىلىنى شۇنچە يىللار مابەينىدە ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتۈپ كەلگەندى . مانا ئەمدى ئۆزلىرىنىڭ گەرچە جىسمانىي جەھەتتىن بىرىكەلمىگەن بولسىمۇ ، مەنىۋى جەھەتتىن بىرىككەنلىكىنى ئىپادىلەپ بېرىدىغان بۇ ئىقرارنامىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ جىمى ئىشتىن كۆڭلى قانائەتلەندى . ئۇ ھازىر مۇرادىغا يەتكەندى ، ئەمدى ئۆلىسىمۇ ئارمىنى يوق ئىدى . «ئاه ، رېستو» ئۇ ئۆكسۈپ تۇرۇپ ، رېستونىڭ قولىنى چىڭ سىقتى . رېستومۇ ئۇنىڭ قولىنى سىقىپ قويدى ، بىرپەس سۈكۈناتتا تۇرغاندىن كېيىن ، رېستو ئۇنىڭدىن يەنە گەپ سورىدى . — ھېلىقى ئىككى يېتىم بالا قانداقراق ؟

— ۋاي ، ئۇلار بەك ئوماق ، — جېنى ئۇنىڭغا بۇ ئىككى بالىنى تەپسىلىي سۈرەتلەپ بەردى . رېستو ئۇنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاۋېتىپ ناھايىتى ھۇزۇرلۇق ھېس قىلدى . چۈنكى ، جېنىنىڭ ئاۋازى ئۇنىڭ كۆڭلىنى ئاۋۇندۇراتتى ، جىمكى پەزىلەتلىرى ئۇنىڭغا شادلىق بېغىشلايتتى ، كېيىن جېنىنىڭ قايتىدىغان ۋاقتى بولۇپ قېلىۋىدى ، ئۇنىڭ جېنىنى يېنىدا ئېلىپ قالغۇسى شۇنداق كېلىپ كەتتى .

— كېتەمسىز ، جېنى ؟

— كەتسەممۇ ، كەتمەسممۇ ئوخشاش ، رېستو ، — دېدى ئۇ ، — مەن بۇ يەردىن بىر ياتاق ئالاي ، شۇپىنسىن مومايغا بىر پارچە باغاقچە ئەۋەتتۈەتسەم ئىش پۈتدۇ .

— نېمىشقا ئەمدى ؟ — دېدى رېستو . لېكىن ، جېنى ئۇنىڭ ئۆزىنى ئېلىپ قالغۇسى كېلىپ تارتىشىپ تۇرغىنىنى كۆزلىرىدىن سېزىۋالدى - دە ، كەتمەي قېلىپ قالدى .

شۇ چاغدىن باشلاپ ، تاكى رېستو جان ئۈزگەنگە قەدەر ، جېنى سارايدىن بىرقەدەممۇ نېرى كەتمىدى .

62

رېستونىڭ ئۆلۈمى تۆت كۈندىن كېيىنكى ئىش . جېنىنى مۇشۇ تۆت كۈن ئىچىدە كارىۋات قېشىدىن بىر قەدەممۇ نېرى سىلجىمىدى دېسەكمۇ بولىدۇ . ھېلىقى ياللىۋېلىنغان سېسترا بۇنداق بىر ئويدان ياردەمچى تۇرغان يەردە يالغۇزچىلىق تارتىپ قالمايدىغانلىقىنى ئويلاپ ، ئۇنى جان دەپ قارشى ئالدى ، ئەمما دوختۇر بۇنىڭغا قارشى پىكرىنى بىلدۈرۈۋىدى ، رېستو جاھىللىق قىلىپ چىڭ تۇرۇۋالدى .

— بۇ مېنىڭ ئۆلۈمۈمگۈ ، — دېدى ئۇ بىر خىل ئېچىنىشلىق ھەزىل بىلەن ، — مەن ئۆلۈۋاتمەن ، ئەجەبا ، مېنى ئۆز مەيلىمچە

ئۆلگىلى قوياماسلەر ؟

ۋاتسېن ئۇنىڭ بۇنداق ئېگىلمەس - سۇنماس جاسارىتىنى كۆرۈپ ، ئىختىيارسىز كۈلۈپ تاشلىدى ، بۇنداق ئىشنى ئۇ ئۆمرىدە ئۇچرىتىپ باقمىغانىدى .

مۇشۇ بىرنەچچە كۈننىڭ مابەينىدە ، دوست - ئاغىنىلەر كەينى - كەينىدىن ئۇنى يوقلاپ كېلىپ تۇردى ، گېزىتلەرمۇ بۇ ھەقتە ئارقا - ئارقىدىن خەۋەرلەرنى باستى . روبېرت گېزىتىدىن بۇ خەۋەرنى كۆرۈپ ، چىكاگوغا بىۋاسىتە ئۆزى بېرىش قارارىغا كەلدى . ئىموگېن بىلەن ئۇنىڭ ئېرىمۇ كېلىۋىدى ، رېستورانت جېنىنى ئۆزىنىڭ ياتىقىغا چىقىرىۋېتىپ ، ئۇلارنىڭ كىرىپ بىرنەچچە مىنۇت ئولتۇرۇپ چىقىشىغا ئىجازەت بەردى . رېستورانت بۇلارغا قىلغۇدەك ئانچە جىق گېپىمۇ يوق ئىدى . سېسترا ئالدىنلا ئۇلارغا : بىمار بىلەن كۆپ پاراڭلىشىشقا بولمايدۇ ، دەپ ئاگاھلاندۇرۇش بەردى . ئۇلار كەتكەندىن كېيىن ، رېستورانت جېنىغا : «ئىموگېن جىق ئۆزگىرىپ كېتىپتۇ» دېدى ، باشقا گەپ - سۆز قىلمىدى .

رېستورانت جان ئۆزگەن كۈنى چۈشتىن كېيىن ، گان خانىم ئاتلانتىك ئوكيان پاراخوتىدا ئىدى ، نيۇيوركتا يېتىپ كېلىشىگە يەنە ئۈچ كۈنلۈك مۇساپە قالغانىدى . رېستورانت ئاخىرەتكە سەپەر قىلىشتىن ئىلگىرى جېنىغا ئاز - تولا ياردەم قىلىش خىيالىدا بولغان بولسىمۇ ، لېكىن كالىسىغا ھېچقانداق ئامال كەلمىدى . ئۇنىڭغا يەنە جىقراق پۇل بېرەي دېگىنى بىلەنمۇ بىكار ، چۈنكى جېنى پۇلنى ئالمايدۇ . ئۇنىڭ ئاغرىقى ئاخىرقى مەرتەم تازا قاتتىق تۇتقان چاغدا ، كالىسىدا «لېتتى ھازىر نەدىدۇ ؟ قاچان يېتىپ كېلەركىن ؟» دېگەن ئوي كېزىپ يۈرۈۋاتقانىدى . ئەمما دوختۇر تېخى ئاغرىق توختىتىش ئوكۇلىنى ئۇرۇشقا ئۈلگۈرمەيلا ، ئۇنىڭ تىنىقى توختاپ بولدى . كېيىن تەكشۈرۈش ئارقىلىق ، ئۇنىڭ جېنىغا زامىن بولغان كېسەل ئۈچەي كېسەللىكى بولماستىن ، بەلكى مېڭىدىكى چوڭ قان تومۇرىنىڭ زەخمىلەنگەنلىكى ئىكەنلىكى

ئېنىقلاندى .

جېنىنى ئۇدا نەچچە كۈن كېسەل بېقىپ قاتتىق چارچىغاننىڭ ئۈستىگە ، ئەمدى بۇ قايغۇ - ھەسرەت بىلەن تېخىمۇ بولالمىلا قالدى . رېستو ئەزەلدىن ئۇنىڭ ئوي - خىيالى ۋە ھېسسىياتىنىڭ بىر بۆلىكى ئىدى ، ئەمدىلىكتە ئۇ ئۆلۈپ كېتىۋىدى ، جېنىنى گويا ئۆزىمۇ يېرىم ئۆلگەندەك بولۇپ قالدى . ئۇ رېستونى چىن ئىخلاسى بىلەن ياخشى كۆرەتتى ، رېستومۇ ئۇنى ھەر دائىم يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر قېتىدا ياد ئېتىپ كەلگەنىدى . شۇ تاپتا جېنىنىدا كۆز يېشى بىلەن ئىپادىلىنىدىغان روھىي ھالەت نېمىش قىلسۇن ، ئۇ بىر خىل قايغۇ - ھەسرەتتىن ، گويا ئۇنى ئازابلىق سېزىمدىن خالاس قىلىدىغاندەك بىر خىل بېھوشلۇقتىن باشقىنى سەزمەيتتى . ئۇ - ئۇنىڭ رېستوسى يەنە شۇنداق قەيسەر ھالەتتە ئۆلۈم قۇچىقىدا تىپتىنچ ياتاتتى . ئۇنىڭ چېھرىدىكى ئىپادىلەر - غەيۇرلۇق ، قەتئىيلىك ۋە يەنە مۇلايىملىق قىلچىلىك ئۆزگەرمەپتۇ .

گان خانىم تېلېگرامما ئەۋەتىپ ئۆزىنىڭ چارشەنبە كۈنى يېتىپ بارىدىغانلىقىنى ئۇقتۇرغانىدى . شۇڭا ، كۆپچىلىك مېيىتنى ھازىرچە كۆممەي تۇرۇشنى قارار قىلىشتى . جېنىنىڭ ۋاتىپىدىن ئوقۇشچە ، مېيىتنى كېيىن سىنىسنىناتىغا ئاپىرىپ دەپنە قىلارمىش ، چۈنكى ئۇ يەردە بىس ئائىلىسىگە تەۋە شام گۆر بار ئىكەن . ئۇزاق ئۆتمەيلا ، جەمەت ئەزالىرى ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ يېتىپ كېلىشىۋىدى ، جېنىغا ئۆزىنىڭ ياتىقىغا كىرىپ دالدىلىنىشقا توغرا كەلدى ، ئىككىنچىلەپ ئوتتۇرىغا چىقىپ ئىشلارغا ئارىلىشىشقا مۇمكىن بولمىدى .

ئەڭ ئاخىرقى مۇراسىمغا كەلسەك ، ئۇنىڭ ھېچنېمىگە ئوخشىمايدىغان يەرلىرى بار بولۇپ ، ئۇ ئاشۇ جەمەتنىڭ مۇناسىۋىتىدىكى مۇقامدا يوق تەرەپلىرىنى يېتەرلىك دەرىجىدە ئىسپاتلاپ بېرەلەيتتى . ئەسلىدە جەمەت ئەزالىرى گان خانىم بىلەن تېلېگرامما ئارقىلىق خەۋەرلىشىپ ، مېيىتنى ئاۋۋال ئېموگېننىڭ تۇرالغۇسىغا يۆتكەپ ئاپىرىپ ، ئاندىن كېيىن تاۋۇتنى شۇ يەردىن

ئېلىپ چىقماقچى بولۇپ كېلىشىپ قويۇشقاندى . روبېرت ئۆلۈم بولغان كۈنى ئاخشىمى يېتىپ كەلگەن ، يەنە بىل تاۋچى ، ئىموگېننىڭ ئېرى مىكېلېي ئەپەندى ھەم باشقا ئۈچ جايدىن كەلگەن ئابرويلۇق زاتلارمۇ بار بولۇپ ، ھەممىسى مېيىت ئۇزىتىشقا تەييار بولۇپ تۇرۇشقاندى . لۇئىزا بىلەن ئېرى بۇفالفودىن يېتىپ كېلىشتى ، ئامى بىلەن ئېرىمۇ سىنىسنىناتىدىن يېتىپ كېلىشتى . ئۆينىڭ ئىچى ئۆلۈم پەتەنچىلىرى بىلەن لىق تولدى ، بۇلارنىڭ بەزىلىرى چىن كۆڭلىدىن تەزىيە بىلدۈرگىلى كەلگەن بولسا ، يەنە بەزىلىرى رەسمىيەتنى ئادا قىلىش ئۈچۈنلا كەلگەندى . رېستو ۋە ئۇنىڭ جەمەتدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىنى كاتولىك مۇخلىسى دەپ ھېسابلايدىغان بولغاچقا ، كاتولىك دىنىنىڭ پويىنى تەكلىپ قىلىپ ئەكېلىپ ، كاتولىك دىنىنىڭ قائىدىسى بويىچە مۇراسىم ئۆتكۈزمەكچى بولۇشتى . شۇنىڭ بىلەن ، رېستونىڭ جەستى يات فامىلىلىك كىشىنىڭ مېھمانخانىسىغا ياتقۇزۇلۇپ ، بېشىنىڭ ئۈستى تەرىپى بىلەن پۈتىنىڭ ئايىغىغا پىلدىرلاپ يېنىپ تۇرغان شام قويۇپ قويۇلدى . مەيدىسىگە كۈمۈشتىن ئىشلەنگەن كىرىست قويۇپ ، ئۆلگۈچىنىڭ شامدەك ئاقىرىپ كەتكەن ئىككى قولىغا تۇتقۇزۇپ قويۇشتى . بۇ قارىماققا ناھايىتى غەلىتە كۆرۈنەتتى . ناۋادا ، ئۆلگۈچى تىرىلىپ قوپۇپ ، ئۆزى بىر قارايدىغان بولسا ، ئۇمۇ كۈلكىدىن ئۆزىنى تۇتۇۋالالمىغان بولاتتى ، لېكىن گان جەمەتى كۈنىچە رەسىم - قائىدىلەرگە چىڭ يېپىشىۋالدىغان ، ئوڭايلىقچە ئۆزگەرتكىلى بولمايدىغان كىشىلەر بولغاچقا ، ئۆزلىرى بۇنىڭغا قىلچە ھەيران بولمىدى . چىر كاۋغا ئەلۋەتتە ھېچكىم قارشى چىقمايتتى . ئۇلار دېگەن نام - شۆھرىتى بار كىشىلەر ، ئۇلار قانداق قىلىمىز دېسە باشقا ئادەمنىڭ رەت قىلىشقا ھەددىمۇ ؟

گان خانىم چارشەنبە كۈنى يېتىپ كەلدى . ئۇ قاتتىق قايغۇ - ھەسرەتكە چۆككەندى ، چۈنكى ئۇنىڭ مۇھەببىتىمۇ جېنىنىڭكىگە ئوخشاش ، چىن يۈرىكىدىن ئىدى . شۇ كۈنى كېچىسى ئەل ئايىغى بېسىققان مەھەلدە ، ئۇ ئۆزى ياتقان ئۆيدىن

يالغۇز چىقىپ كەلدى - دە ، مېيىت ساندۇقىغا ئېڭىشىپ ، شام يورۇقىدا رېستونىڭ يېقىملىق چېهرىگە سىنچىلاپ قارىغىنىچە ، خېلى ئۇزاق تۇردى ، كۆزلىرىدىن بۇلدۇقلاپ ياشلار تۆكۈلدى ، چۈنكى ئۇنىڭ رېستو بىلەن بىرگە ئۆتكۈزگەن كۈنلىرى تولىمۇ كۆڭۈللۈك بولغانىدى . ئۇ يەنە رېستونىڭ مۇزدەك مەڭزىگە ۋە قوللىرىغا سۆيىدى . «ۋاي ئىستىقنە ، سۆيۈملۈك رېستو ، — دېدى ئۇ بوش ئاۋازدا يىغلاپ تۇرۇپ ، — ۋاي ئىستىقنە ، باھادىرىم !» رېستونىڭ جېنىنى چاقىرتىپ كەلگەنلىكى توغرىلىق ئۇنىڭغا ھېچكىم تىنمىدى ، گان ئائىلىسىدىكىلەردىنمۇ ھېچقايسىسى بىلمەي قالغانىدى .

مۇشۇ چاغدا ، جەنۇبىي باغچە يولىدىكى بىر ئۆيدە ، بىر ئايال تەنھا ئۆزى مۇڭ - ھەسرەتكە چۆككەن ھالدا ئولتۇرۇپ ، ئورنىغا كەلتۈرگىلى بولمايدىغان تالاپەت ئۈچۈن قايغۇرماقتا ئىدى ، شۇنچە يىللار مابەينىدە ، گەرچە ئەھۋالدا شۇنچە كۆپ ئۆزگىرىش بولغان بولسىمۇ ، ئۇنىڭدا باشتىن - ئاياغ زەررىچە ئۈمىد ساقلىنىپ كەلگەنىدى ، خىيالىدا رېستو ھامان بىر كۈنى قايتىپ كېلىدىغاندەكلا تۇراتتى ، دەرۋەقە ئۇ قايتىپ كەلگەنمۇ بولدى — چۈشىدە قايتىپ كەلدىمۇ ، يەنە كېتىپ قالدى ، نەگە كەتتىكىنە ؟ ئاپىسى ، دادىسى ، ۋىستاسى قەيەرگە كېتىشكەندۇ ؟ ئۇنىڭدا ئەمدى رېستونى قايتا كۆرۈش ئۈمىدى پەقەتلا قالمىدى ، چۈنكى گېزىتلەردە خەۋەر قىلىنىشىچە ، ئۇنىڭ جەستى مىكېلېننىڭ تۇرالغۇسىغا يۆتكەپ كېتىلپتۇ ، كېيىن سىنىسنىناتىغا ئاپىرىپ دەپنە قىلىنىدىكەن . جېنى يەنە چىكاگودا ئەڭ ئاخىرقى قېتىملىق مۇراسىم ئۆتكۈزۈلىدىغانلىقى ، ئورنى جەنۇبىي رايوندىكى سان - مىگېل چېركاۋى ئىكەنلىكىدىن خەۋەر تاپتى .

بۇ ئىش جېنىغا قاتتىق تەسىر قىلدى . ئۇ رېستونىڭ چىكاگوغا دەپنە قىلىنىشىنى بەكمۇ ئۈمىد قىلغانىدى ، چۈنكى شۇنداق بولغاندا ، ئۆزىمۇ ئۇنىڭ قەبرىسىنى پات - پات يوقلاپ تۇرالايتتى ئەمەسمۇ ، لېكىن بۇنىڭغىمۇ مۇمكىن بولماي قالدى . ئۇ

ئەزەلدىن ئۆز تەقدىرىنى ئۆز قولىدا تۇتۇپ تۇرالمىغان ، ھەرقانداق ئىشى باشقىلار تەرىپىدىن كونترول قىلىنىپ كەلگەنىدى . رېستونىڭ مۇشۇ دورەم سىنىسنىناتىغا ئەكېتىلىشى ئۇنىڭغا ئۆزلىرىنىڭ ئەبەدىي ۋىدالاشقىنىنىڭ بېشارتى بولۇپ تۇيۇلدى ؛ گەرچە سىنىسنىناتى بىلەن چىكاگونىڭ ئارىلىقى ھېچقانچە يىراق بولمىسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭغا پەرقى باردەك بىلىنەتتى . ناھايەت ، ئۇ يۈزىگە قېلىن چۈمپەردە تارتىپ ، ھېلىقى چېركاۋغا بېرىپ مېيىت ئۈزىتىش مۇراسىمىغا داخىل بولۇش قارارىغا كەلدى . گېزىتلەردە ئېيتىلىشىچە ، مۇراسىم چۈشتىن كېيىن سائەت ئىككىدە ئۆتكۈزۈلمەكچىكەن ، سائەت تۆتتە مېيىتنى پويىزغا ئاچىقىشىدىكەن ، جەمەت ئەزالىرىنىڭ ھەممىسى مېيىتقا ھەمراھ بولۇپ سىنىسنىناتىغىچە بىللە بېرىشىدىكەن . «بۇ ئەڭ ئاخىرقى پۇرسەت ، — دەپ ئويلىدى ئۇ ، — ۋوگزالغىمۇ بېرىپ ئۈزىتىپ قويمايمەنمۇ ؟»

مېيىت ئۈزىتىش مۇراسىمى تېخى باشلانماستىنلا ، يۈزىگە قېلىن چۈمپەردە تارتقان ، ئۇچىسىغا قارا كىيىم كىيگەن بىر جۇۋان ياندىكى ئىشىكتىن چېركاۋغا كىرىپ كەلدى - دە ، خىلۋەت بۇلۇڭغا بېرىپ ئولتۇردى . باشتا ئۇ چېركاۋ ئىچىنىڭ قاپقاراڭغۇ ، تىمتاسلىقىنى كۆرۈپ ، ئۆزىنىڭ ۋاقت ۋە ئورۇننى ئادا تۇرۇپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ سەل ھودۇققاندى ، لېكىن ئون مىنۇتچە دەككە - دۈككە ئولتۇرغاندىن كېيىن ، چېركاۋنىڭ ئۇچلۇق مۇنارىدىكى قوڭغۇراق ھەيۋەت بىلەن چېلىنىشقا باشلىدى . ئارقىدىنلا قارا ، ئاق پۇرۇچلاردىن تىكىلگەن قۇراق پەرىجە كىيگەن بىر كىچىك موناخ چىقىپ كەلدى - دە ، پەشتاقنىڭ ئىككى تەرىپىگە قويۇلغان قەندىللەردىكى شاملارنى ياندۇردى . مۇزىكا سەھنىسىدە يېنىككەنە بېسىلغان قەدەم تىۋىشى ئاڭلىنىۋىدى ، جېننى بۇ دورەمقى مۇراسىمدا مۇزىكا ئورۇندىلىدىغانلىقىنى پەملىۋالدى . قوڭغۇراقنىڭ ئاۋازى جەلپ قىلىپ ئەكىرگەن بىكارچى ئادەملەر ، تەكلىپ قىلىنمىغان تونۇشلار ۋە ئاھالىلەر

ئارقا - ئارقىدىن كىرىپ ، ئورۇن ئېلىشقا باشلىدى .
 جېنىنى بۇ ئەھۋاللارغا تەئەججۈپ نەزىرى بىلەن قاراپ تۇراتتى . ئۇ كاتولىك چېركاۋىغا زادىلا قەدەم بېسىپ باقمىغانىدى . ئاشۇ سۆرۈن كەيپىيات ، ئاشۇ كۆركەم دېرىزىلەر ، ئالتۇن رەڭ شولا چېچىپ تۇرغان شاملار ئۇنىڭدا ناھايىتى چوڭقۇر تەسىرات قالدۇردى . شۇ تاپتا ئۇنى بىر خىل ھەسرەت - نادامەت ، مەھرۇمىيەت تۇيغۇسى ، گۈزەل ۋە سىرلىق سېزىم چۇلغۇۋالدى . غۇۋا ھەم نائېنىق كىشىلىك ھايات گويىكى مۇشۇ كۆرۈنۈشلەردىن ئۆزىنىڭ بىر مىسالنى ئىپادىلەپ تۇرغاندەك قىلاتتى .
 قوڭغۇراق ساداسى ئىچىدە ، مۇقەددەس بۇيۇملار ساقلاندىغان جايدىن پەشتاق مۇلازىمەتچىلىكىنى قىلىدىغان ئۆسمۈرلەر سەپ تارتىپ چىقىپ كەلدى . ئۇلار ئارىسىدىكى ئەڭ كىچىكى — ئون بىر ياشلاردىكى ، پەرىشتە سۈپەت ئۆسمۈر ھەيۋەتلىك كۈمۈش كرىستىنى بېشىدىن ئۈستۈن كۆتۈرۈپ سەپنىڭ ئالدىدا كېلىۋاتاتتى ، ئۇنىڭ كەينىدىكىلەر ئىككى قاتار بولۇشۇپ ، قوللىرىدا پاللىداپ يېنىپ تۇرغان ئۇزۇن - ئۇزۇن شاملارنى كۆتۈرگەنچە كېلىشىۋاتاتتى . ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن ئۈچىسىغا گۈللۈك جىيەكلىك قارا تون كىيگەن ، ئوڭ ھەم سول يېنىغا بىردىن ئۆسمۈر موناخنى ئېلىۋالغان پوپ چىقىپ كەلدى . بۇ سەپ ئىشىكتىن چىقىپ ، چېركاۋنىڭ دەھلىزىگە ئۆتۈپلا ، كۆزدىن غايىب بولدى .

ئوروكېستىر مائەم مۇزىكىسىنى ئورۇنداپ بولغاندىن كېيىن ، ھېلىقى سەپ يەنە پەيدا بولدى . كرىست بىلەن شاملار ئۆتۈپ كېتىۋىدى ، ھېلىقى تۇتۇق چىراي پوپ ئاغزىدا دۇرۇت ئوقۇغاچ ، رېستونىڭ قارا رەڭدە سىرلانغان ، كۈمۈش ھالقا بېكىتىلگەن يوغان مېيىت ساندۇقىنى ياقىلاپ چىقىپ كەلدى ، جىنازىنى كۆتۈرگەن مېيىت ئۇزاتقۇچىلار تەكشى قەدەم بېسىپ كېلىۋاتاتتى . مېيىت ساندۇقىغا قاراپ ، شۇ زامان جېنىنىڭ پۈتۈن بەدىنى قېتىپ قالغاندەك ، نېرۋىلىرىغا توك تېگىپ ئۆتۈپ كەتكەندەك بولۇپ

قالدى . ئۇ جىنازىنى كۆتۈرۈپ كېتىۋاتقانلارنىڭ ھېچقايسىسىنى تونۇيالمايدى . روبېرتىنغۇ ئەسلا كۆرۈپ باقمىغان ، مېكىلېينىمۇ تونۇمايتتى . كەينىدىن قاتارلىشىپ كېلىۋاتقان بىر توپ ئۆلۈم ئۇزاتقۇچىلار ئارىسىدىن پەقەت ئۈچەيلەننى تونۇدى ، بۇلارنى رېستو بىر چاغلاردا ئۇنىڭغا كۆرسىتىپ قويغانىدى . گان خانىمنى ئەلۋەتتە تونۇيتتى . ئۇ شۇ تاپتا جىنازىنىڭ ئارقىسىدىن دەمبەسقە دەم كېلىۋاتاتتى ، بىرەيلەن ئۇنى قولتۇقلىۋاپتۇ . ئۇنىڭ كەينىدىن سۈرلۈك ، سەممى قىياپەتتە ۋاتسېن كېلىۋاتاتتى . ئۇ گويا جېنىمنى ئىزدەۋاتقاندا ، كۆزلىرىنى ئىككى ياققا يۈگۈرتتى ، ئۇنى چېلىقتۇرمىغاندىن كېيىن ، يەنە شۇ سۈرلۈك قىياپەتتە بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ئۆتۈپ كەتتى . جېنىنى ئۆزىنى زورغا بېسىپ تۇرۇپ ، بۇ ئالامەتلەرنى كۆزدىن كەچۈرمەكتە ، ئۇنىڭ يۈرىكى قاينغۇ - ھەسرەتتىن مۇجۇلماقتا ، شۇ تاپتا ئۇ گوياكى مۇشۇ تەنتەنىلىك مۇراسىم ئەھلىنىڭ بىر قىسمى ، ئەمما يەنە ئۇنىڭغا مۇتلەق مۇناسىۋەتسىز بىر كىشى ئىدى .

بايقىقى سەپ پەشتاق ئالدىدىكى ۋادەكنىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندىن كېيىن ، جىنازىنى يەرگە قويۇشتى . ئاندىن ئۇنىڭ ئۈستىگە ئازاب چەككۈچىلەر گېربى كەشتىلەنگەن بىر ئاق يوپۇقنى ياپتى - دە ، يوپۇق ئۈستىگە بىر دانە قارا كرىستىنى ، ئۇنىڭ يېنىغا يېنىپ تۇرغان بىر جۈپ يوغان شامنى قويۇشتى . ئۇنىڭدىن كېيىن غەزەل ئوقۇش ، جىنازا ئۈستىگە مۇقەددەس سۇ چېچىش ، كۈجە كۆيدۈرۈش ، كۈجە سورۇش ، تەرتىپ بويىچە دۇئا - تەكبىر ئوقۇش ، بۇۋى مەريەم ئانىغا مەرسىيە ئوقۇش قاتارلىق رەسمىيەتلەر ئورۇندالدى . بۇ تەنتەنىلىك مۇراسىمنى كۆرۈپ بىردىنلا جېنىدا ئېھتىرام تۇيغۇسى قوزغالغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ قەلبىدىن مۇسبەت ئازابى ، ئەبەدى مەھرۇم بولۇش تۇيغۇسى قىلچە يوقالمىدى . جېنىغا مۇشۇ شاملار ، مۇشۇ كۈجىلەر ، ئاشۇ مۇناجاتلارنىڭ ھەممىسى گۈزەل تۇيۇلماقتا ، ئۇلار ئۇنىڭ مۇسبەتلىك يۈرەك تارىنى چېكىپ ، ئۇنى قەلبىنىڭ چوڭقۇر

قېتىدا تىترەتمەكتە ئىدى . جېنى گويىكى بىر ئۆي ، ئۇنىڭ ئىچى مەرسىيە ناخشىسى ۋە جانسىز ھادىسىلەر بىلەن تولغانىدى . ئۇ ئۆزىنى تۇتۇۋالماي ، بۇقۇلداپ يىغلاپ كەتتى . بىر كەمدىن كېيىن قىزىقىسىنغان ھالدا گان خانىمغا قارىۋىدى ، ئۇمۇ ئۆكسۈپ يىغلاۋاتقانكەن .

مۇراسىم تاماملانغاندىن كېيىن ، ھەممەيلەن پەيتۇنلارغا چىقىشتى ، تاۋۇت ئۇدۇللا ۋوگزالغا ئېلىپ مېڭىلدى . جېنى مېھمانلار ۋە تاماشا كۆرگۈچىلەر بىر - بىرلەپ تارقىلىپ ، چىركاۋنىڭ ئىچى تىنچىپ قالغاندىن كېيىن ، ئاندىن ئورنىدىن تۇردى ، تاۋۇتنىڭ پويىزغا بېسىلىشىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈش ئۈچۈن ، ئۇمۇ ۋوگزالغا بارماقچى بولدى . ئۇ «ھەرقاچان ۋىستاننىڭ تاۋۇتىنى ئېلىپ ماڭغاندەك ، ئۇلارمۇ ۋوگزال سۇپىسىدا بىردەم تۇتۇپ تۇرۇشى مۇمكىن» دەپ ئويلىدى - دە ، دەررۇ پەيتۇن ياللاپ ئارقىسىدىن قوغلاپ مېڭىپ ، بىردەمدىلا ۋوگزالغا يېتىپ باردى . ئاۋۋال تۆمۈر ۋادەكنىڭ ئىچىدىكى ئادەملەر ئارىسىدا بىرپەس ئايلىنىپ يۈردى ، ئاندىن كېيىن ، تاۋۇتنىڭ پويىزغا ئاچىقىلىش تەرتىپىنى ئاڭلىماقچى بولۇپ ، پويىز كۈتۈش ئۆيىگە كىرىپ ، بىردەم چۆرگىلەپ يۈردى . بىر كەمدە ، ئۇ جەمەت ئەزالىرىنىڭ — گان خانىم ، روبېرت ، مېكېلېي ، لۇئىزا ، ئامى ، ئىموگېن ھەم باشقا بىرنەچچە يەرنىڭ مۇشۇ يەردە پويىز كۈتۈپ تۇرغىنىنى كۆرۈپ قالدى . بۇلارنىڭ كىملىكىنى ئۇنىڭغا ھېچكىم ئېيتىپ بەرمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئەمەلىيەتتە تامامەن ئۆزىنىڭ تەبىئىي ۋە بىۋاسىتە سەزگۈسىگە تايىنىپ ، بۇلارنىڭ تولىسىنى تونۇۋالغانىدى .

ئالدىراشچىلىقتا ، كۆپچىلىك بۇ كۈننىڭ مىننەتدارلىق ئايىمىنىڭ ھارپا كۈنى ئىكەنلىكىگە دىققەت قىلمىغانىدى . ۋوگزالدا ، ئادەملەر خۇشال ، كۆتۈرەڭگۈ كەيپىياتتا ، ئايەمگە تەييارلىق قىلماقتا ، بەزىلىرى ئۆيىگە قايتىپ ئايەم ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن پويىزغا چىقىشماقتا . ۋوگزالغا كىرىش ئېغىزىدا

نۇرغۇنلىغان ۋاگونلار توختىتىپ قويۇلغان . ھەربىر يولىنىڭ پويىزى قوزغىلىشتىن ئاۋۋال ، بىرەيلەن يۇقىرى ئاۋازدا مۇساپىنى مەلۇم قىلاتتى . مەلۇم قىلىنغان ئىستانسىلارنىڭ نامىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، تولىسىنىڭ رېستو ھايات ۋاقتىدا ئۇنىڭ بىلەن بىرگە كۆپ قېتىم بارغان يەرلەر ئىكەنلىكى ئېسىگە كېلىپ ، جېنىنىڭ ئىختىيارسىز يۈرىكى ئېچىشىپ كەتتى . بىر دورەم مەلۇم قىلىنغىنى «دېتروىت ، تولىدو ، كىلېۋېلاندى ، بۇففالو ، نيۇيورك» ؛ يەنە بىر دورەمقىسى «ۋېلېنگتون ، كولومبو ، پىتسبۇرگ ، فىلادېلفىيە ھەم شەرقىي يولىدىكى ھەرقايسى ئىستانسىلار» بولدى ، ئەڭ ئاخىرىدا : «ئىندىيانا پولس ، لۇئىسۋېل ، كولومبو ، سىنسىناتى ھەم جەنۇبىي يولىدىكى ھەرقايسى ئىستانسىلار» دەپ مەلۇم قىلدى . بىردەمدىن كېيىن ، پويىزنىڭ قوزغىلىدىغانلىقىنى مەلۇم قىلىپ قوڭغۇراق چېلىندى . جېنى تاۋۇت تېخى پويىزغا بېسىلماستا ، ئۇنى تۆمۈر ۋادەكنىڭ بۇ تەرىپىدە تۇرۇپ يەنە بىر مەرتەم كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن ، پويىز كۈتۈش ئۆيى بىلەن رېلىسلار ئارىلىقىدىكى كىشىلەر توپى ئارىسىغا نەچچە رەت قىستىلىپ كىردى . مانا ، ئۇنى ئەكېتىشتى . بىر ھاممال يۈك توشۇيدىغان بىر ھارۋىنى ئىتتەرگەن پېتى يۈك - تاق ۋاگونى توختىتىپ قويۇلغان يەرگىچە ئەكەلدى . ئاشۇ ھارۋىغا رېستو بېسىلغان — بۇ ئۇنىڭ ياغاچ ، كېپەن ۋە كۈمۈش ئارىسىغا جايلاشتۇرۇلغان جىسمىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى قارىسى ئىدى . ئاۋۋ ھاممال بۇ نەرسىنىڭ بىر خىل ھىجران ئازابىغا ۋەكىللىك قىلىدىغانلىقىنى ئەسلا ئويلىمىغان بولسا كېرەك . شۇ تاپتا جېنىنىڭ كاللىسىدا : «مال - دۇنيا ۋە مەرتىۋىدىن ئىبارەت بۇ ئىككى نەرسە غايەت زور بىر قاشا ، مېنى سۆيگەن كىشىمدىن ئەبەدىي جۇدا قىلىپ تاشلىغان ئېگىز تام» دېگەن ئوي چۆرگىلەپ يۈرۈۋاتقىنىنى ئۇ نەدىنىمۇ بىلسۇن . دېمىسىمۇ ، ئەزەلدىن شۇنداق بولۇپ كەلگەنغۇ ؟ جېنىنىڭ پۈتكۈل ھاياتى شۇ تاپتا كۆرۈپ تۇرغان مۇشۇ نەرسىنىڭ — مال - دۇنيا ۋە ھوقۇق - كۈچىنىڭ

ھۆكۈمرانلىقىدا بولۇپ كەلمىدىمۇ؟ ئۇ يارىلىشىدىنلا ئۆز تىلىكىگە يېتەلەيدىغان ئادەم ئەمەس، بەلكى باشقىلارغا ئىتائەت قىلىپ ياشايدىغان ئادەم بولۇپ يارالغانىكەن. ھوقۇق ۋە كۈچنى ئىپادىلەيدىغان بۇ بىر يۈرۈش ئەلەم سېپى بالىلىق دەۋرىدىن باشلاپلا ئۇنىڭ ئالدىدىن قاتار ئۆتۈپ كەلدى. ئەمدىلىكتە جېنىغا يەنە ئۇنىڭ زەپەر قۇچۇپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقىنىغا كۆزلىرىنى پارقىراتقىنىچە قاراپ تۇرماقتىن ئۆزگە نېمە چارە بار دەيسىز؟ بۇ سەپنىڭ قەدىرلەيدىغىنى رېستو، جېنىنى بولسا، ئۇ سەپ مۇتلەق تونۇمايدۇ. جېنى تۆمۈر ۋادەكنىڭ ئىچىدىن ئۆتكەن - كەچكەنلەرگە قاراپ تۇرىۋەردى. بىر كەمدە، ھېلىقى «ئىندىيانا پولس، لۇئىسۋېل، كولومبو، سىنسىناتى ھەم جەنۇبىي يولدىكى ھەرقايسى ئىستانسىلار» دەپ تۈۋلۈغان ئاۋاز يەنە ئاڭلىنىشى بىلەن چىراغ نۇرلىرى كۆزنى قاماشتۇرىدىغان قىزىل رەڭلىك پويىز ۋوگزالغا كىرىپ توختىدى، ئۇنىڭ ئىچىدە يۈك - تاق ۋاگونى، يولۇچىلار ۋاگونى، ئۈستىلىگە ئاپئاق داستىخان سېلىنغان ۋە كۈمۈش ئەسۋابلار تىزىپ قويۇلغان غىزالىنىش ۋاگونى ھەم يېرىم پۇلمانچە ۋاگون بار بولۇپ، بۇلارنى ئېغىر پۇشقۇرۇپ تۇرغان بىر پاراۋوز ئۆزىگە چېتىۋالغانىدى.

يۈك - تاق ۋاگونى ھېلىقى يۈك توشۇيدىغان ھارۋا توختىتىپ قويۇلغان يەرگە يېقىنراق سۈرۈلۈپ كەلگەندە، كۆك كىيىم كىيىۋالغان ھامال ۋاگونغا قاراپ تۈۋلدى:

— ھوي، جېك! چۈشۈپ ماڭا ياردەملەشكىنە، ماۋۇ كاساپەت ئېغىر ئىكەنغۇ!

بۇ گەپلەر جېنىنىڭ قۇلىقىغا كىرمەيتتى. ئۇنىڭ كۆزى پەقەت ئۇزۇن ئۆتمەيلا بۇ يەردىن غايىب بولۇپ كېتىدىغان ھېلىقى يوغان ساندۇقتا، ئەس - خىيالى پەقەت پويىزنىڭ ھازىرلا يولغا چىقىدىغانلىقى، شۇنىڭدىن كېيىن جىمى ئىش تامام بولىدىغانلىقىدىلا ئىدى. روبېرت، ئامى، لۇئىزا ۋە مېكېلېيلار ئارقا تەرەپتىكى پۇلمانچە ۋاگونغا كىرىپ كېتىشتى.

ئۇلار ئۇزانتقۇچىلار سېپىدىكى دوست - ئاغىنىلىرى بىلەن خەيرلىشىپ بولۇشقان ، ئەمدى يەنە تەكرار خەيرلىشىش ھاجەتسىز ئىدى . ئۈچ ياردەمچى پەسكە چۈشۈپ ، ھېلىقى يوغان ياغاچ ساندۇقنى قولمۇقول كۆتۈرۈپ ۋاگونغا ئاچقىشتى . ئۇنىڭ ۋاگون ئىچىگە كىرگۈزۈۋېتىلگىنىنى كۆرۈپ ، جېنىنىڭ يۈرىكى پىچاق سانجىلغاندەك ئاغرىپ كەتتى .

ئۇنىڭدىن كېيىن ، ۋاگونغا يەنە كەينى - كەينىدىن بىرمۇنچىلىغان ساندۇقلار بېسىلدى ، ئاندىن يۈك - تاق ۋاگوننىڭ ئىشىكى يېرىم يېپىلغاندەك قىلدى ، يەنە پاراۋوننىڭ قوڭغۇراق چېلىشىنى كۈتمەستىنلا ، ھىم تاقىۋېتىلدى . ئەتراپتىن : «ھەممىڭلار پويىزغا چىقىڭلار» دېگەن ئاۋاز ئاڭلىنىشى بىلەن تەڭ ، پاراۋون ئاستا قوزغىلىشقا باشلىدى . ئۇنىڭ قوڭغۇرىقى جالڭ ئۇرماقتا ، ھورى ئەتراپقا پۈركۈلمەكتە ، ئىسى ئاسمان - پەلەك كۆتۈرۈلۈپ ، ھاۋادا قاپقارا تۈتەك پەيدا قىلماقتا ، ئارقىسىغا يەنە بىرمۇنچە ۋاگونلار خۇددى قۇيرۇقتەك چېتىلغاندى ، ئوت ياقار ئارقا تەرەپكە چېتىلغان نەرسىنىڭ ئېغىر ئىكەنلىكىنى بىلىپ ، لاۋۇلداپ ئوت كۆيۈۋاتقان ئوچاقنىڭ قاپقىنى ئاچتى - دە ، ئىچىگە كۆمۈرنى جىقراق سالدى . ئوچاقنىكى ئوت خۇددى بىر تال ئالتۇن كۆزدەك نۇر چاچماقتا ئىدى .

جېنى مۇشۇ خىلمۇخىل ئاجايىپ كۆرۈنۈشلەرگە قارىغىنىچە قېتىپلا قالدى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ چىرايى تاتارغان ، كۆزلىرى چەكچەيگەن ، ئىككى قولى ھېچبىر غەرەزسىزلا بىر - بىرىگە كىرىشتۈرۈلگەن ، قەلبىدە پەقەت بىرلا ئوي — «ئۇلار ئۇنىڭ جەستىنى ئەكېتىشتى» دېگەن ئوي بار ئىدى . بېشى ئۈستىدە نويابىر ئېيىنىڭ كۈل رەڭ ئاسمىنى ، ئەتراپ قاراڭغۇ دېگىدەكلا ئىدى . جېنى تاكى ئەڭ ئاخىرقى قىزىل چىراغ نۇرى يىراقتىكى رېلىسلار ئۈستىدە ئايلىنىپ يۈرگەن ئىس - تۈتەكلەر ئارىسىغا كىرىپ كۆزدىن غايىب بولغانغا قەدەر قاراپ تۇرۇۋەردى .
— شۇنداق ، — ئايەمنى خۇشال - خۇرام ئۆتكۈزۈشكە تەييارلانغان بىر يولۇچى سۆزلەۋاتاتتى ، — بىزنىڭ بۇ يەردە پات

ئارىدا كۆڭۈللۈك كۈنلەر باشلىنىدۇ . ئاننى يادىڭىمۇ ؟ جېم تاغام بىلەن ئېللا قىزمۇ كېلىشىدىكەن .
بۇ سۆزلەر ھەم ئۆيچۆرىدىكى شاۋقۇن - سۈرەن ئاۋازلار جېننىنىڭ قۇلىقىغا كىرمەيتتى . ئۇنىڭ كۆڭۈل كۆزى قالغان ئۆمرىدىكى ئۇزاققا سوزۇلغان زېرىكىشلىك كۆرۈنۈشكە قادىلىپلا قالغانىدى . ئەمدى قانداق بولار ؟ ئۇ تېخى ياش . ئالدىدا يەنە ئىككى ئاسراندى پەرزەنتى تۇرۇپتۇ . كەلگۈسىدە ئۇلارنىڭمۇ توي قىلىپ ئۇنى تاشلاپ كېتىدىغان بىر كۈنى كېلىدۇ ، ئۇ چاغدا يەنە قانداق بولار كىن ؟ قانداق بولماقچىدى ، كۈنلەر يەنە بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى ئۆتمۈپرىدۇ ، شۇ . ئۇنداقتا . . . ؟

[General Information]

书名=珍妮姑娘 维吾尔文

SS号=40219241